

กระบวนการสร้างสารของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต
ในรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่

นางสาวชลธิชา ชูชาติ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2552
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**MESSAGE PRODUCTION OF PHRAMAHA SOMPONG TALAPUTTO
IN DHAMMADELIVERY PROGRAMME**

Miss Chonticha Chuchart

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Mass Communication**

Department of Mass Communication

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

กระบวนการสร้างสารของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ใน
รายการธรรมะเคลียวอร์รี่

โดย

นางสาวชลธิชา ชูชาติ

สาขาวิชา

การสื่อสารมวลชน

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ สุธี พลพงษ์

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ สุธี พลพงษ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขวัญเรือน กิติวัฒน์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมสุข หินวิมาน)

ชลธิชา ชูชาติ : กระบวนการสร้างสรรค์ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโตในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ .

(MESSAGE PRODUCTION OF PHRAMAHA SOMPONG TALAPUTTO IN

DHANMADELIVERY PROGRAMME) อ. ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รศ. สุธี พลพงษ์, 513 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษากระบวนการสร้างสรรค์ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโตในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ โดยการศึกษาดังกล่าวเป็นไปเพื่อตอบวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อวิเคราะห์ถึงรูปแบบการนำเสนอและเนื้อหาที่ถ่ายทอดโดยพระมหาสมปอง 2) เพื่อศึกษากระบวนการสร้างสรรค์ของพระมหาสมปอง 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้รับสารที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหาที่ถ่ายทอดโดยพระมหาสมปอง โดยระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ คือ วิธีกาวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอและเนื้อหาจากวีซีดีรายการธรรมะเดลิเวอรี่ ชุดที่ 8-20 , การสัมภาษณ์เจาะลึกจากผู้สร้างสรรค์ 2 ส่วน คือ บริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด ผู้ผลิตรายการ และพระมหาสมปอง ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาร และการสัมภาษณ์ผู้รับสาร 2 กลุ่ม คือ ผู้ชมรุ่นใหม่ และผู้ชมรุ่นเก่า จำนวนกลุ่มละ 10 คน โดยอาศัยแนวคิดรายการสนทนา แนวคิดด้านการสื่อสารเชิงวัจนะ และอวัจนะ ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันศาสนาและสถาบันสื่อมวลชน แนวคิดการสร้างสารด้วยการพูด แนวคิดการผสมผสาน และแนวคิดรสนิยม เป็นกรอบในการวิเคราะห์ โดยผลการศึกษาพบว่า

1. พระมหาสมปอง ใช้รูปแบบวิธีการสื่อสารใน 2 ลักษณะ คือ **รูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะ** ได้แก่ การใช้คำพูด เช่น การตั้งคำถาม การอธิบายให้เห็นชัดเจน การเลือกใช้ถ้อยคำ เช่น คำหรือภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกัน คำใหม่ คำแปลก คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ ภาษาสมัยใหม่/ภาษาวัยรุ่น คำคม ภาษาพระ การเล่นคำเล่นภาษา เช่น การใช้คำสัมผัสคล้องจอง การผสมภาษา การอุปมาอุปไมย การถามตอบ การทำให้ดูเป็นตัวอย่าง การใช้อารมณ์ขัน การเล่าเรื่อง การใช้เหตุการณ์ปัจจุบัน การใช้กิจกรรม และการใช้ภาพและเสียง เช่น ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหวประเภทภาพยนตร์ เสียงดนตรี **รูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะ** ได้แก่ พฤติกรรมของเสียงด้วยการพูด เสียงดังฟังชัด น้ำเสียงน่าฟัง ชัดถ้อยชัดคำ มีจังหวะในการพูดที่ค่อนข้างเร็ว และการเลียนเสียงพฤติกรรมกรรมการพูดของวัยรุ่น การเลียนเสียงคิดปิ่นตก การแสดงออกปฏิกิริยาท่าทางที่หลากหลายปะปนกัน ได้แก่ การวางท่า และการใช้ท่าทางประกอบการพูด และมีการแสดงออกทางใบหน้าอย่างเป็นธรรมชาติ อิมเอ็มแจ่มใส มีชีวิตชีวา แสดงออกทางสีหน้าสอดคล้องตามเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอ และการสบสายตากับผู้ฟังตลอดเวลา
2. พระมหาสมปอง มีการกระบวนการสร้างสรรค์ ใน 3 ด้าน คือ 1. ด้านความรู้ความเข้าใจ ได้แก่ การวิเคราะห์ผู้รับสาร การกำหนดวัตถุประสงค์ และการกำหนดรูปแบบการเผยแพร่ธรรมะในแบบธรรมะเดลิเวอรี่ 2.ด้านทักษะ ได้แก่ การเลือกใช้สื่อ และการเลือกสาร 3. ด้านกลยุทธ์ ได้แก่ การใช้อารมณ์ขัน การเล่าเรื่อง การใช้เหตุการณ์ปัจจุบัน การใช้ความรู้ประสบการณ์เดิม และการเลียนแบบ ซึ่งเป็นการสร้างสรรค์ที่ถือเอาผู้รับสารเป็นตัวตั้ง อีกทั้งเป็นการสร้างสรรค์จากรสนิยม/ความชื่นชอบรูปแบบใหม่ของผู้รับสารเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะรสนิยม/ความชื่นชอบของผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่น
3. ผู้ชมรุ่นใหม่อส่วนใหญ่(เกือบทั้งหมด)มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหาของพระมหาสมปอง ซึ่งแตกต่างจากความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นเก่า ซึ่งมีทั้งความพึงพอใจ และความไม่พึงพอใจ แต่จากสัดส่วนที่แสดงออกซึ่งความพึงพอใจและไม่พึงพอใจมีจำนวนแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งสาเหตุที่อยู่เบื้องหลังของความความพึงพอใจ และความไม่พึงพอใจดังกล่าว เกิดจาก “ รสนิยม” (taste) ของผู้รับสารทั้งสองกลุ่ม ทั้งรสนิยมในเรื่องทางธรรม และรสนิยมในเรื่องทางโลก ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยเรื่อง “อายุ” ของผู้รับสารทั้งสองกลุ่ม เนื่องจากตัวแปรเรื่องอายุนั้นเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผ่านมา โดยเฉพาะประสบการณ์การเรียนรู้ในทางธรรม หรือ ดันทุนทางศาสนาของผู้รับสารทั้งสองกลุ่ม เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ความคิดเห็นที่แตกต่างระหว่างผู้รับสารสองกลุ่มเกิดจาก “ตัวแปรเรื่องประสบการณ์การเรียนรู้ในทางธรรม หรือ ดันทุนทางศาสนา”

ภาควิชา การสื่อสารมวลชน ลายมือชื่อนิสิต.....

สาขาวิชา การสื่อสารมวลชน ลายมือชื่ออ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

ปีการศึกษา 2552

#5084679428 : MAJOR MASS COMMUNICATION

KEYWORDS : MESSAGE PRODUCTION / PHRAMAHA SOMPONG TALAPUTTO / DHANMADELIVERY PROGRAMME

CHONTICHA CHUCHART: MESSAGE PRODUCTION OF PHRAMAHA SOMPONG TALAPUTTO IN DHANMADELIVERY PROGRAMME. ADVISOR : ASSOC. PROF. SUTEE POLPHONG, 513 pp.

The research focuses on the study of message creation processes of Phramaha Sompong Talaputto in Dhamma Delivery Programme. The 3 main objectives are 1) To analyze the presentation patterns and contents, 2) To study the message creation processes, and 3) To study the opinions of receivers toward presentation patterns and contents of Phramaha Sompong. The research methodology is mainly qualitative research, consisting of analysis of presentation patterns and contents from Dhamma Delivery Programme VCD, no. 8-20, in-depth interview with producer and speaker; Grammy Television Co., Ltd. and Phramaha Sompong. For receivers, 2 groups are interviewed, which are new generation and mature adult, 10 persons each. The scope of analysis includes various concepts related to talk show, verbal and non-verbal communication, relationship between religion and mass media, verbal message creation, combined method of message creation, and taste. The results show that;

1. Phramaha Sompong applies both verbal and non-verbal communication methods in that he makes use of speech in asking questions and describing words. He knows how to choose variety of words that are very common, modern, exotic, transliterated, trendy/cool, precise, or religion-related. He also applies synchronization, mix, analogy, questions and answers, representation, humor, narration, current issues, activities, light and sound, illustration, motion, film, and music. On the other hand, his non-verbal communication is reflected by his tone of voice that is clear, gentle, precise, and quick-rhythm. His speaking expertise also includes imitation of teenagers' voices and comedian, movement hybrid such as posture and gesture. Not only can he use facial emotion to convey the message effectively, Phramaha Sompong is capable of maintaining pleasant facial appearance, happy and lively look, as well as eye contact with audiences.
2. Phramaha Sompong creates message processes in 3 aspects: 1) Understanding of audiences which are audience analysis, objective identification, and communication pattern identification in accordance with Dhamma Delivery, 2) Communication skills which is media and message selection, and 3) Communication strategies which are humor, narration, current issues, experiences, and imitation. These strategies focus on the audiences (audience-centered) and taste/preference of receivers, especially youths and teenagers.
3. Most of new-generation audiences are satisfied with presentation patterns and contents of Phramaha Sompong. On the contrary, mature adults show significant differences between the group who are satisfied and those who are not. The rationale behind the conflict relates to the "taste" of both groups of receivers in terms of religion and personal life. This result shows that the disagreement between two groups of receivers relates to the age, the key factor that reflects the different experiences of both groups, specifically, in terms of religious understanding or background.

Department : Mass Communication

Student's Signature

Field of Study : Mass Communication

Advisor's Signature

Academic Year : 2009

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงโดยสมบูรณ์ด้วยความช่วยเหลือและเอาใจใส่เป็นอย่างดีของ รองศาสตราจารย์ สุทธิ พลพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ผู้ไม่เคยทอดทิ้งและอยู่เคียงข้างผู้วิจัยมาตลอดการทำ วิจัย รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา แก้วเทพ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ผู้จุดประกายความคิดในการทำ วิจัยครั้งนี้ รองศาสตราจารย์ ขวัญเรือน กิติวัฒน์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.สมสุข หินวิมาน กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอขอบ พระคุณผู้ที่ให้ความช่วยเหลือ และให้ข้อมูลทุกท่านในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ทั้งฝ่ายทีมงานบริษัทแกรมมี เทเลวิชั่น จำกัด ผู้ผลิตตราย การ ฝ่ายทีมงานธรรมะเดลิเวอรี่ ผู้สร้างสาร และ ขอขอบ พระคุณกลุ่มตัวอย่างผู้ชมรายการธรรมะเดลิเวอรี่ทุกท่าน ที่สละเวลาอันมีค่ามาให้ความร่วมมือใน การศึกษาครั้งนี้เป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณ “คุณพ่อสุรศักดิ์” และ “คุณแม่อัจฉรา” ผู้เป็นที่รัก และทุกสิ่งทุกอย่าง ของข้าพเจ้า ผู้ซึ่งให้ความช่วยเหลือในทุกๆด้าน และเป็นกำลังใจอันสำคัญยิ่งให้ ข้าพเจ้า ได้มีกำลังใจในการ ศึกษาเล่าเรียนและต่อสู้กับอุปสรรคตลอดมา ขอขอบ พระคุณ “คุณอาทิตย์ตรา” “คุณอาบุบผา” และ “อ.สมเกียรติ รุ่งเรือง วิริยะ” ผู้คอยช่วยเหลืออยู่ห่างๆ และสุดท้ายเพื่อนสาวคนเดียวของข้าพเจ้า สุวรรณมาศ เพื่อน MC ร่วมรุ่น ผู้ช่วย กระตุ้น ส่งแรงใจให้ข้าพเจ้ามีความฮึกเหิมที่จะจบการศึกษาเป็นมหาบัณฑิตโดยเร็ว รวมทั้งคอยช่วยเช็ดน้ำตาเมื่อ ท้อแท้ หมดหวัง หมดสิ้นกำลังใจ ท้ายสุดขอขอบคุณความตั้งใจเรียน ความขยันหมั่นเพียร ความพยายาม และความ อดทนของข้าพเจ้าตลอด 24 ปี ที่ผ่านมา

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ

บทที่ 1: บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ปัญหำนำวิจัย.....	9
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	9
ข้อสันนิษฐานเบื้องต้น.....	9
ขอบเขตการวิจัย.....	10
นิยามศัพท์.....	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	11

บทที่ 2 : แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับรายการสนทนา.....	14
แนวคิดด้านการสื่อสารเชิงวัจนะ และเชิงอวัจนะ	19
ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันศาสนาและสถาบันสื่อมวลชน	32
การสร้างสารด้วยการพูด.....	30
แนวคิดเรื่องการเล่าเรื่อง.....	34
แนวคิดเกี่ยวกับการผสมผสาน.....	37
แนวคิดรสนิยม	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41

บทที่ 3 : วิธีการดำเนินการวิจัย

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา	50
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	50
เครื่องมือที่ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	54

บทที่	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล	57
การนำเสนอข้อมูล	58

บทที่ 4 : รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาในรายการธรรมชาติเวอรี

4.1 รูปแบบการนำเสนอรายการของบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด (ผู้ผลิตรายการ)	
4.1.1 รูปแบบการนำเสนอรายการ.....	60
4.1.2 องค์ประกอบต่างในรายการ.....	66
4.2 รูปแบบการนำเสนอรายการของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต(ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาร)	
รูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะ.....	82
4.2.1 การใช้คำพูด.....	83
4.2.2 การเลือกใช้ถ้อยคำ.....	89
4.2.3 การเล่นคำเล่นภาษา.....	91
4.2.4 การถามตอบ.....	105
4.2.5 การทำให้ดูเป็นตัวอย่าง.....	107
4.2.6 การใช้อารมณ์ขัน.....	108
4.2.7 การเล่าเรื่อง.....	118
4.2.8 การใช้เหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบัน.....	119
4.2.9 กิจกรรม.....	121
4.2.10 การใช้ภาพและเสียง.....	122
รูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะ.....	128
พฤติกรรมของเสียง.....	128
อากัปกริยาท่าทาง.....	133
การแสดงออกทางใบหน้า.....	136

บทที่ 5 : เนื้อหารายการธรรมชาติเวอรี

5.1 ธรรมชาติเวอรีสำหรับเด็ก.....	142
5.2 ธรรมชาติเวอรีสำหรับผู้ใหญ่.....	191

บทที่	หน้า
บทที่ 6 : กระบวนการสร้างสรรค์ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโตในรายการธรรมะเดลิเวอรี่	
6.1 กระบวนการสร้างสรรค์ของบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด (ผู้ผลิตรายการ)	264
6.2 กระบวนการสร้างสรรค์ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต (ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาร).....	302
บทที่ 7 : ความคิดเห็นของผู้รับสารต่อรูปแบบการนำเสนอและเนื้อรายการธรรมะเดลิเวอรี่ โดยพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต	
7.1 ความคิดเห็นของผู้รับสารต่อ “รูปแบบการนำเสนอ” ของพระมหาสมปอง	
ความคิดเห็นของ“ผู้ชมรุ่นใหม่” ที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอ.....	375
- ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวิจนะ	375
- ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงอวิจนะ	400
ความคิดเห็นของ“ผู้ชมรุ่นเก่า” ที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอ.....	404
- ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวิจนะ	404
- ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงอวิจนะ	429
7.2 ความคิดเห็นของผู้รับสารต่อ “เนื้อหา” ของพระมหาสมปอง	
ความคิดเห็นของ “ผู้ชมรุ่นใหม่” ที่มีต่อเนื้อหาที่นำเสนอ.....	438
- ความคิดเห็นที่มีต่อการนำเสนอเนื้อหาทางธรรม	438
- ความคิดเห็นที่มีต่อการนำเสนอเนื้อหาทางโลก.....	442
ความคิดเห็นของ “ผู้ชมรุ่นเก่า” ที่มีต่อเนื้อหาที่นำเสนอ.....	446
- ความคิดเห็นที่มีต่อการนำเสนอเนื้อหาทางธรรม.....	446
- ความคิดเห็นที่มีต่อการนำเสนอเนื้อหาทางโลก.....	451
บทที่ 8 : สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	459
รายการอ้างอิง.....	511
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	513

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
2.1	แสดงการเปรียบเทียบการพูดและรายการสนทนาทางโทรศัพท์.....17
4.1	ตารางสรุปเปรียบเทียบรูปแบบรายการธรรมะแบบเก่า และรายการธรรมะเดลิเวอรี่.....74
5.1	ตารางแสดงหัวข้อการบรรยายของรายการธรรมะเดลิเวอรี่.....141
5.2	ตารางสรุปเนื้อหาแบบทางธรรมสำหรับวัยรุ่น.....184
5.3	ตารางสรุปเนื้อหาแบบทางโลกสำหรับวัยรุ่น.....187
5.4	ตารางแสดงกติกากิจกรรมเลือกอย่างฉลาด.....241
5.5	ตารางสรุปเนื้อหาแบบทางธรรมสำหรับผู้ใหญ่.....255
5.6	ตารางสรุปเนื้อหาแบบทางโลกสำหรับผู้ใหญ่.....257
7.1	ตารางสรุป ความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นใหม่ และผู้ชมรุ่นเก่า.....455

สารบัญญภาพ

ภาพประกอบ

หน้า

1.1	กรอบแนวคิดในการศึกษาเรื่องกระบวนการสร้างสารของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่.....	12
2.1	แสดงองค์ประกอบของรายการสนทนาทางโทรทัศน์.....	16
2.2	แสดงการทำหน้าที่ของศาสนาในการสร้างโลกที่สมบูรณ์กว่าโลกที่เป็นจริง.....	27
4.1	แสดงโครงสร้างรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ปีที่ 1.....	61
4.2	แสดงโครงสร้างรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ปีที่ 2.....	63
4.3	แสดงภาพผู้ดำเนินรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ปีที่ 1.....	68
4.4	แสดงภาพผู้ดำเนินรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ปีที่ 2.....	69
4.5	แสดงภาพไตเติ้ลรายการปีที่ 1.....	76
4.6	แสดงภาพผู้ดำเนินรายการและวิทยากรร่วมพูดคุยและกล่าวเปิดรายการ.....	76
4.7	แสดงภาพสถานที่ไปทำการบรรยาย และภาพเปิดตัววิทยากรมายังสถานที่บรรยาย.....	76
4.8	แสดงภาพการบรรยายธรรมะในช่วงที่ 1.....	76
4.9	แสดงภาพผู้ดำเนินรายการ และวิทยากรร่วมพูดคุย พร้อมกล่าวเข้าสู่ช่วงที่ 2.....	77
4.10	แสดงภาพการบรรยายธรรมะในช่วงที่ 2.....	77
4.11	แสดงภาพผู้ดำเนินรายการ และวิทยากรร่วมพูดคุย พร้อมกล่าวเข้าสู่ช่วงที่ 3.....	77
4.12	แสดงภาพการบรรยายธรรมะในช่วงที่ 3.....	77
4.13	แสดงภาพผู้ดำเนินรายการ และวิทยากรร่วมพูดคุย พร้อมกล่าวเข้าสู่ช่วงที่ 4.....	78
4.14	แสดงภาพการบรรยายธรรมะในช่วงที่ 4.....	78
4.15	แสดงภาพผู้ดำเนินรายการกล่าวปิดรายการ.....	78
4.16	แสดง VTR การสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้ชม.....	78
4.17	แสดงภาพปิดรายการ.....	78
4.18	แสดงภาพไตเติ้ลรายการปีที่ 2.....	79
4.19	แสดงภาพผู้ดำเนินรายการกล่าวเปิดรายการ.....	79
4.20	แสดง VTR การสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้ชม.....	79
4.21	แสดงภาพสถานที่ไปทำการบรรยาย และภาพเปิดตัววิทยากรมายังสถานที่บรรยาย.....	79
4.22	แสดงภาพการบรรยายธรรมะในช่วงที่ 1.....	80
4.23	แสดงภาพการบรรยายธรรมะในช่วงที่ 2 (กิจกรรม).....	80
4.24	แสดงภาพผู้ดำเนินรายการและวิทยากรร่วมพูดคุย พร้อมกล่าวเข้าสู่ช่วงที่ 3 (ปุจฉา-วิสัชนา).....	80

4.25	แสดงภาพการบรรยายธรรมะในช่วงที่ 3 (ปฐจา-วิสัยนา).....	80
4.26	แสดงภาพผู้ดำเนินรายการและวิทยากรร่วมพูดคุย พร้อมกล่าวสรุปและปิดรายการ.....	81
4.27	แสดงภาพ VTR สัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้ชมและเกร็ดคิดท้ายรายการ.....	81
4.28	แสดงภาพปิดรายการ.....	81
4.29	แสดงตัวอย่างภาพหนึ่งประกอบการบรรยาย.....	122
4.30	แสดงตัวอย่างภาพประเภทไม่ใช้การแสดง.....	123
4.31	แสดงตัวอย่างภาพยนตร์เรื่องแฟนฉัน.....	123
4.32	แสดงตัวอย่างภาพยนตร์ล้อเลียนเรื่องเพื่อนสนิท.....	123
4.33	แสดงตัวอย่างภาพยนตร์โฆษณา.....	124
4.34	แสดงตัวอย่างภาพยนตร์ล้อเลียนโฆษณา.....	124
5.1	แสดงภาพประเภทไม่ใช้การแสดงประกอบการบรรยาย.....	151
5.2	แสดงภาพประเภทไม่ใช้การแสดงประกอบการบรรยาย.....	152
5.3	แสดงภาพประเภทไม่ใช้การแสดงประกอบการบรรยาย.....	152
5.4	แสดงภาพยนตร์โฆษณาชุด “เวลา”.....	153
5.5	แสดงภาพยนตร์โฆษณาชุด “การไหว้”.....	162
5.6	แสดงภาพยนตร์ล้อเลียนเรื่อง “เพื่อนสนิท”.....	164
5.7	แสดงภาพยนตร์เรื่อง “แฟนฉัน”.....	165
5.8	แสดงภาพยนตร์โฆษณาชุด “Marry Me”.....	204
5.9	แสดงภาพยนตร์ล้อเลียนโฆษณาชุด “Marry Me”.....	205
5.10	แสดงภาพยนตร์โฆษณาชุด “Always Smile”.....	205
5.11	แสดงภาพยนตร์โฆษณา ชุด “ลูกหมา...ถูกทิ้ง”.....	218
5.12	แสดงภาพยนตร์โฆษณา ชุด “สิ่งที่มีค่าที่สุด...อยู่ข้างใน”.....	219
5.13	แสดงภาพยนตร์โฆษณา ชุด “Black Man”.....	219
5.14	แสดงเพาเวอร์พ้อยต์ประกอบการบรรยาย.....	223
5.15	แสดงภาพยนตร์โฆษณาชุดมาสาย...ทำอย่างไร(ทำเป็นป่วย) และชุดมาสาย...ทำอย่างไร(ทำเป็นเนียน).....	224
5.16	แสดงภาพยนตร์โฆษณาชุด “เด็กใหม่”.....	225
5.17	แสดงภาพยนตร์โฆษณาชุด “สนับสนุนคนขยัน”.....	225
5.18	แสดงภาพยนตร์โฆษณาชุด “สนับสนุนคนขยัน”.....	225
5.19	แสดงภาพยนตร์โฆษณาชุด “สนับสนุนคนขยัน”.....	226

5.20	แสดงเพาเวอร์พ้อยต์ประกอบการบรรยาย.....	227
5.21	แสดงเพาเวอร์พ้อยต์ประกอบการบรรยาย.....	244
5.22	แสดงเพาเวอร์พ้อยต์ ประกอบการบรรยาย.....	249
5.23	แสดงภาพประกอบกิจกรรมใบหน้าแสดงอารมณ์.....	251
5.24	แสดงภาพประกอบกิจกรรม 4 ห้องหัวใจ.....	251
6.1	แสดงกระบวนการผลิตรายการธรรมะเคลิเวอรี่.....	300
6.2	แสดงกรอบในการศึกษากระบวนการสร้างสารของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการธรรมะเคลิเวอรี่.....	303
6.3	แสดงกรอบในการศึกษาการสร้างสารด้านความรู้ความเข้าใจ	304
6.4	แสดงกรอบในการศึกษาการสร้างสารด้านทักษะ	319
6.5	แสดงการออกแบบเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่น.....	337
6.6	แสดงการออกแบบเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่.....	341
6.7	แสดงกรอบการศึกษาด้านกลยุทธ์การสร้างสาร.....	355

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมไทย ถือได้ว่าเป็น “สังคมพุทธ” เพราะมีพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติมาโดยตลอดนานกว่า 700 ปีเศษ พุทธศาสนาเป็นรากฐานที่สำคัญทางวัฒนธรรมของคนในสังคมไทย ทั้งทางด้านศีลธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทยที่งดงาม ดังนั้นพระพุทธรูปจึงมีอิทธิพลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยแทบทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการดำรงชีวิต ด้านนิสัยใจคอของคนในสังคมไทย ด้านการเมืองการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านศิลปกรรม ตลอดจนด้านประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนได้รับอิทธิพลมาจากหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น

พระพุทธศาสนาจึงมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยตั้งแต่เกิดจนตาย อาจเห็นได้จากสังคมไทยในอดีตทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท ทุกหมู่บ้านจะมีวัดประจำหมู่บ้าน ถ้าเป็นเพียงหมู่บ้านเล็กก็มีเพียงวัดเดียว ถ้าเป็นหมู่บ้านใหญ่อาจมี 2-3 วัด อาจกล่าวได้ว่าวัดและพระสงฆ์เป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยและเป็นศูนย์กลางของสังคมไทย ทำให้ในอดีตพระสงฆ์กับวัดจึงมีบทบาทใกล้ชิดกับชาวบ้านมาก โดยที่วัดและพระสงฆ์จะมีบทบาทในการเป็นสถานที่ และเป็นผู้ถ่ายทอดหลักธรรมให้แก่ประชาชนได้นำไปปฏิบัติ ส่วนพระสงฆ์ซึ่งเป็นตัวแทนของวัดก็จะมีบทบาทหรือหน้าที่หลักเบื้องต้นในการเผยแพร่สั่งสอนธรรมแก่ประชาชนตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้า ซึ่งสอดคล้องกับพระโอวาทของสมเด็จพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ทรงแนะนำให้ภิกษุทั้งหลายเดินทางออกไปประกาศพระศาสนา หรือเป็น “พระธรรมทูต” ซึ่งช่วยในการแผ่ขยายหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาไปได้อย่างกว้างขวางนับตั้งแต่อดีตสืบทอดจนถึงปัจจุบัน

การเผยแพร่พระพุทธศาสนานั้น เริ่มจากครั้งเมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้เป็นพระอรหันต์ สัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว จากการที่ทรงค้นหาเหตุผล (Want of Sources) ในการแก้ไขปัญหาของมวลมนุษยชาติได้ประสบความสำเร็จ ทั้งปัญหาเฉพาะส่วนบุคคลและปัญหาส่วนรวมหรือที่เรียกว่า ปัญหาสังคม (Social Problems) พระองค์ก็ทรงนำเอาเหตุผลอันนั้น ซึ่งกลายเป็นหลักคำสอนมาเผยแพร่ไปยังส่วนต่างๆของโลกโดยพระองค์เอง และการดำเนินงานของสาวกของพระองค์ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต และช่วยแก้ปัญหาชีวิตของมนุษย์ได้เป็นเนืองนิตย์ แต่ยังทรงเห็นว่าธรรมที่ทรงค้นพบด้วยการตรัสรู้นั้นเป็นสิ่งอันลึกลับ ยากแก่ผู้ที่ยังยึดติดในกามคุณจะ

รู้ตามได้ แต่ก็ทรงตระหนักดีว่า มนุษย์นั้นเป็นสัตว์ที่แนะนำสั่งสอนได้ ถึงแม้ว่ามนุษย์จะมีระดับความแตกต่างในความพร้อม สติปัญญา และความรู้ความสามารถแตกต่างกันในการเรียนรู้ธรรม จึงได้ทรงสร้างพุทธวิธีและเทคนิคการสอน ดังนี้

เนื้อหาหรือเรื่องที่สอน

1. สอนจากสิ่งที่รู้เห็นเข้าใจง่ายหรือรู้เห็นเข้าใจอยู่แล้ว ไปหาสิ่งที่รู้เห็นเข้าใจได้ยาก หรือยังไม่รู้ไม่เห็นไม่เข้าใจ
2. สอนเนื้อเรื่องที่ค่อยๆ ลุ่มลึกยากลงไปตามลำดับขั้น และความต่อเนื่องกันไปเป็นลำดับ
3. ถ้าสิ่งที่สอนเป็นสิ่งที่แสดงได้ฟังสอนด้วยความจริงให้ผู้เรียนได้รู้ได้เห็น ได้ฟังเอง อย่างที่เรียกว่าประสบการณ์ตรง
4. สอนตรงเนื้อหาสอนตรงเรื่อง คมอยู่ในเรื่อง มีจุด ไม่วกวน ไม่ไขว้เขว ไม่ออกนอกเรื่องโดยไม่มีอะไรเกี่ยวข้องในเนื้อหา
5. สอนมีเหตุผลตรงตามเห็นจริงได้
6. สอนเท่าที่จำเป็นพอดีสำหรับให้เกิดความเข้าใจ ให้การเรียนรู้ได้ผล ไม่ใช่สอนเท่าที่ตนรู้หรือสอนแสดงภูมิว่าผู้สอนมีความรู้

ตัวผู้รับการสอน

1. รู้ คำนึงถึงและสอนให้เหมาะตามความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ปรับวิธีสอนผ่อนให้เหมาะกับบุคคล แม้สอนเรื่องเดียวกันแต่ต่างบุคคลอาจใช้ต่างวิธีสอน
3. คำนึงถึงความพร้อม ความสุขงอม ความแสรบแห่งอินทรีย์หรือญาณของผู้เรียน แต่ละบุคคลเป็นรายๆ ไป
4. สอนให้ผู้เรียนลงมือทำด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจชัดเจนแม่นยำ และได้ผลจริง
5. การสอนในรูปที่ทำให้มีความรู้สึกว่าคุณเรียนกับผู้สอนมีบทบาทร่วมกันในการแสวงหาความจริง ให้มีการแสดงความคิดเห็นโต้ตอบโดยเสรี
6. เอาใจใส่บุคคลที่ควรได้รับความสนใจพิเศษเป็นรายๆ ไป ตามควรแก่กาลเทศะและเหตุการณ์
7. ช่วยเหลือเอาใจใส่คนที่ด้อยระดับสติปัญญาหรือมีปัญหา

วิธีการสอน

1. เริ่มต้นการสอนจากสิ่งที่ผู้รับการสอนรู้อยู่แล้วหรือมีความสนใจก่อนที่จะเข้าสู่เนื้อหาทางธรรมะ
2. สร้างบรรยากาศในการสอนให้ปลอดภัย โปรง เพลิดเพลิน ไม่ให้ตึงเครียด ไม่ให้เกิดความอึดอัดใจ และให้เกียรติแก่ผู้เรียนให้เขามีความภูมิใจในตัวเอง
3. สอนมุ่งเนื้อหาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่สอนเป็นสำคัญ ไม่กระทบตนและผู้อื่น ไม่มุ่งยกตน ไม่มุ่งเสียดสีใคร
4. สอนโดยเคารพ คือตั้งใจสอน ทำจริงด้วยความรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่ามองเห็นความสำคัญของผู้เรียน และงานสั่งสอนนั้น ไม่ใช่สักแต่ว่าทำหรือเห็นผู้เรียนโง่เขลาหรือเห็นเป็นชั้นต่ำ
5. ใช้ภาษาสุภาพ นุ่มนวล ไม่หยาบคาย ชวนให้สบายใจ เข้าใจง่าย

ลีลาการสอน มี 4 ประการ คือ 1) อธิบายให้เห็นชัดเจนแจ่มแจ้งเหมือนจูงมือไปดู เห็นกับตา 2) ชักจูงให้เห็นจริง ชวนให้คล้อยตามจนต้องยอมรับและนำไปปฏิบัติ 3) เร้าใจให้แกร่งกล้า บังเกิดกำลัง ปลุกให้มีอุตสาหะแข็งขัน มั่นใจว่าจะทำให้สำเร็จได้ 4) ซโลมใจให้เข้มแข็ง ระวัง เบิกบาน พึงไม่น่าเบื่อ และเปื้อนด้วยความหวัง เพราะมองเห็นคุณประโยชน์ที่ตนจะพึงได้รับจากการปฏิบัติ

รูปแบบวิธีการสอน 1) แบบสนทนา โดยใช้วิธีการถามนำคู่สนทนาเข้าสู่ความเข้าใจธรรมะ 2) แบบบรรยาย ทรงใช้ในที่ประชุมใหญ่ ในการแสดงธรรมะประจำวัน ซึ่งมีประชาชนหรือสงฆ์เป็นจำนวนมาก 3) แบบตอบปัญหา ในการตอบปัญหาพระพุทธรูปของคัมภีร์ทรงสอน ให้พิจารณาคุณลักษณะของปัญหาและใช้วิธีตอบให้เหมาะสม แบบวางกลข้อบังคับ โดยใช้วิธีการกำหนดหลักเกณฑ์ กฎและข้อบังคับให้สงฆ์พึงปฏิบัติ หรือยึดถือด้วยความเห็นชอบพร้อมกัน

เทคนิคการสอน 1) การยกอุทาหรณ์และการเล่านิทานประกอบการสอน 2) การเปรียบเทียบด้วยข้ออุปมา 3) การทำเป็นตัวอย่างหรือสาธิตให้ดู 4) การเล่นภาษา เล่นคำ และใช้คำในความหมายใหม่ 5) การเลือกคนและการปฏิบัติรายบุคคล 6) การรู้จักใช้จังหวะและโอกาสให้เป็นประโยชน์ในการแสดงธรรม 7) ความยืดหยุ่นในการใช้วิธีการ 8) กลวิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้าซึ่งต้องอาศัยปฏิภาณ

จากพุทธวิธีและเทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้า จึงเป็นแนวทางให้กับพระสงฆ์ ซึ่งเป็นพระสาวกของท่านได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหรือหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าจนกระทั่งปัจจุบัน

แต่ปัจจุบัน โลกของเราได้เข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) เป็นยุคแห่งเทคโนโลยีและการสื่อสาร กลายเป็นสภาพสังคมที่สลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น มีองค์กรและสถาบันทางสังคมต่างๆ เกิดขึ้นอย่างมากมาย และได้เข้ามาทำหน้าที่แทนพระสงฆ์และวัด ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์และวัดกับชาวบ้านที่เคยมีมาลดน้อยลงเป็นลำดับจนกลายเป็นความเหินห่างกันมากยิ่งขึ้น รวมทั้งบทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแพร่สั่งสอนธรรมะแก่ประชาชนก็เสื่อมถอยลงเป็นอันมาก และสาเหตุที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การประกอบหน้าที่หลักของพระสงฆ์ ในการเผยแพร่พุทธธรรม ซึ่งเป็นงานแรกที่พระสงฆ์ทุกรูปพึงกระทำ แต่ปรากฏว่าส่วนใหญ่แล้วทำไม่ได้ดีเท่าที่ควร อาจเห็นได้จากพระสงฆ์ที่เป็นองค์ปาฐก (ผู้ส่งสาร) ส่วนมากมักทำการเทศน์หรือถ่ายทอดธรรมะ (ส่งสาร) โดยขาดหลักและวิธีการตลอดจนรูปแบบที่เหมาะสม มิได้มีการวิเคราะห์ผู้ฟัง (ผู้รับสาร) ใช้ศัพท์ภาษาบาลีที่เข้าใจยากมากเกินไป นิยายประกอบหรือตัวอย่างประกอบล้าสมัย ไม่เห็นจริงไม่อาจเปรียบเทียบกับสังคมปัจจุบันได้ อีกทั้งพระสงฆ์ก็ยังนิยมเทศน์โดยใช้ทำนองนิพนธ์โบราณที่เป็นพิธีการอีกด้วย จากลักษณะดังกล่าว หากมองในทฤษฎีทางวิชาการนิเทศศาสตร์ การที่มีปัญหาหรือช่องว่างในการสื่อสารเพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาหรือพุทธธรรมของพระสงฆ์นั้น นับว่าเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้คนไทยหรือสังคมไทยเหินห่างจากพระธรรมหรือธรรมะ (ป็นนัตดา นพพนาวัน, 2533)

การที่นักเผยแพร่พระพุทธศาสนา นำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าไปแสดงให้ผู้อื่น ได้รู้ได้เข้าใจ และพระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองมาจนถึงทุกวันนี้ นอกจากพุทธธรรม (เนื้อหาของผู้ส่งสาร) แล้ว สิ่งที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ เทคนิค วิธีการของพระสงฆ์ (ผู้ส่งสาร) ด้วย เพราะวิธีการสอนและอุบายกลวิธีต่างๆ จะช่วยเป็นสื่อ หรือเป็นอุปกรณ์ในการเผยแพร่ และเสริมให้การเรียนรู้ไปอย่างรวดเร็วและดียิ่งขึ้น รวมทั้งด้วยอุดมการณ์ของพระสงฆ์ที่ต้องการเผยแพร่พุทธธรรมไปสู่ประชาชน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างแท้จริง จึงมุ่งเน้นการแสวงหาแนวทางในการเผยแพร่ธรรมะสู่ประชาชน จึงได้เกิดมี “ธรรมะแอมบาสดอร์” หรือ “พระธรรมทูต” ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา จึงได้มีการพัฒนารูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหาในการนำเสนอมาอย่างต่อเนื่อง โดยการนำกลยุทธ์ในการนำเสนอธรรมะที่แปลกใหม่ และอยู่ในความสนใจของประชาชนในทุกเพศทุกวัยมาใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา

โดยเริ่มจากการที่ท่านพระพุทฺธทาสภิกขุ (พระธรรมโกศาจารย์) ซึ่งเป็นพระนักเทศน์ที่ได้ริเริ่มการเทศน์ในรูปแบบของปาฐกถาธรรม ที่ประยุกต์ทั้งรูปแบบ และเนื้อหาของธรรมะให้การแสดงธรรมสมสมัย เข้าถึงผู้สนใจธรรมทุกหมู่เหล่า หรือที่เรียกว่า “ภาษาคน ภาษาธรรม” เพราะในส่วนของภาษาธรรมนั้นจะมุ่งชี้ไปยังสัจธรรมที่ลึกซึ้ง จึงอาจทำให้ผู้ฟังไม่สามารถเข้าถึงได้ด้วยภาษา และความคิดเท่าที่เรารู้จักในโลกทั่วๆ ไป จึงได้นำเทคนิคการใช้ภาษาคน ร่วมกับภาษาธรรม

อีกทั้งด้วยความที่ท่านมีความเป็นกวี เป็นนักเขียน หลังจากที่ศึกษาพระไตรปิฎกด้วยตนเองอยู่ ระยะเวลาหนึ่ง ท่านก็เริ่มหันมาเขียนหนังสือเพื่อเผยแผ่พุทธธรรมเป็นจำนวนมากกว่า 140 เล่ม ได้แก่ ตามรอยพระอรหันต์ หนังสือพิมพ์ราย 3 เดือน ชื่อ “พุทธศาสนา” ซึ่งนับว่าเป็นหนังสือพิมพ์ทางพระพุทธศาสนาฉบับแรกของเมืองไทย งานเขียนชุดธรรมโฆษณ์ของพุทธทาสรวม 61 เล่ม ฯลฯ สำหรับเนื้อหาในการเทศน์นั้น ท่านได้ศึกษาจากพระไตรปิฎก คัมภีร์ไบเบิล อัลกุรอาน คำสอนของศาสนาฮินดูและลัทธิจันทรบรู้ออย่างลึกซึ้ง แล้วนำมาประยุกต์ในการสอนการเทศน์ และสอดคล้องกับฐานความรู้และอุปนิสัยของคนได้ และไม่จำกัดเชื้อชาติและศาสนา

ในเวลาต่อมาพระสงฆ์ผู้มีแนวทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ในแนวทางเดียวกับท่านพุทธทาส หรือเรียกได้ว่าเป็น “สหายนิกาย” คือ หลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ (พระพรหม มงคลาจารย์) ซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้ปฏิวัติรูปแบบการเทศนาแบบดั้งเดิม และเริ่มนำแนวทางใหม่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนามาใช้ โดยมีรูปแบบในการเผยแผ่ธรรมะทั้งทางหนังสือ การสร้างศาสนสถาน และการปาฐกถาธรรม ซึ่งในการปาฐกถาธรรมนั้นจะยืนพูดปาฐกถาธรรมแบบพูดปากเปล่าต่อสาธารณชน จากแต่เดิมพระสงฆ์จะนั่งเทศนาบนธรรมาสน์ถือใบลาน และจะใช้วิธีการพูด การเทศน์สอนเป็นหลัก โดยท่านจะดูว่ากลุ่มผู้ฟังเป็นใคร เกิดปัญหาอะไรขึ้นในขณะนั้น แล้วก็เทศน์แก้ไขจากปัญหาที่เกิดขึ้น สำหรับเนื้อหาในการเทศน์นั้น เป็นหลักธรรมที่เป็นธรรมะง่ายๆ การแสดงธรรมบนพื้นฐานแห่งความเป็นจริง อย่างเนื้อหาที่สะท้อนให้เห็นปัญหาในหลายรูปแบบ เช่น การสะท้อนให้เห็นถึงการใช้ชีวิตของคนในปัจจุบัน ปัญหาสังคมที่กำลังฟอนเฟะ ปัญหาการเมืองที่ทำให้ประเทศชาติทั้งระบบเกิดความเสียหาย พร้อมทั้งยกตัวอย่างเหตุผลร่วมสมัย ทันยุค ทันต่อเหตุการณ์ เป็นการดึงจุดประชาชนให้หันมาฟังเทศน์ ฟังธรรมะ แทนการดูหนัง ฟังเพลงได้เป็นอย่างมาก เห็นได้จากเมื่อพุทธศาสนิกชนทราบข่าวว่า หลวงพ่อปัญญานันทภิกขุจะไปปาฐกถาธรรมที่ใดก็จะติดตามไปฟังกันเป็นจำนวนมาก จนในที่สุดหลวงพ่อก็ได้รับอาราธนาให้เป็นองค์แสดงปาฐกถาธรรมในสถานที่ต่างๆ และเทศนาออกอากาศทั้งทางสถานีวิทยุกระจายเสียง และสถานีวิทยุโทรทัศน์อย่างต่อเนื่องซึ่งในช่วงแรกๆ ได้รับการต่อต้านอยู่บ้าง แต่ต่อมาภายหลังการปาฐกถาธรรมแบบนี้กลับเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปจนถึงปัจจุบัน

ขณะที่ธรรมะแอมบาสาเซอร์รุ่นบุกเบิกอย่างท่านพุทธทาสภิกขุ และหลวงพ่อบุญญานันทภิกขุ ได้ปิดฉากลง แต่แกนนำของธรรมะแอมบาสาเซอร์ในวันนี้คงต้องยกให้กับศิษย์ร่วมสถาบันวัดสวนโมกขพลาราม อย่างพระพยอม กัลยาโณ (พระราชธรรมนิเทศ) เจ้าอาวาสวัดสวนแก้ว ซึ่งหากจะยกให้หลวงพ่อบุญญานันทภิกขุ เป็นธรรมะแอมบาสาเซอร์ที่ดึงให้ประชาชนหันหน้ากลับเข้าหาวัด ศึกษาหาแนวทางแห่งธรรมให้กับชีวิต ก็คงต้องยกตำแหน่งธรรมะแอมบาสาเซอร์ที่นำธรรมออกจากวัดส่งตรงไปถึงบ้านและแพร่ขยายไปทั่วทุกสังคมให้กับ พระพยอม กัลยาโณ

จุดเด่นที่สำคัญที่ทำให้ท่านเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง คือ สไตส์การเทศนาธรรมที่สนุกสนาน เนื้อหาที่ทันสมัยทันสมัย มีการเปรียบเทียบประชดประชันแล้ว ท่านยังมีแนวคิดในการนำเครื่องมือสื่อสารอันทันสมัยมาใช้ในการสื่อสารธรรมะด้วย เพื่อสร้างการเข้าถึงธรรมะให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนมากยิ่งขึ้น คล้ายกับเป็น “พระครีเอทีฟ” ดังนั้นรูปแบบในการเผยแพร่ธรรมะของท่านจึงมีความทันสมัยและหลากหลายรูปแบบ โดยในช่วงแรกรูปแบบการเผยแพร่ธรรมะที่นำมาใช้ คือ การนำบทเทศนาที่มีเนื้อหาทันสมัยตามสไตส์ของท่านบันทึกลงบนเทปคาสเซตต์ออกวางขายบนแผงเทปแข่งกับเทปเพลง เทปตลก จากรูปแบบการเผยแพร่ธรรมะที่มีความแปลกใหม่และแฝงด้วยข้อคิด คำเตือน และสาระธรรมจึงได้รับความนิยมอย่างรวดเร็ว เพราะในเวลานั้นความบันเทิงส่วนใหญ่ของประชาชนยึดติดกับเครื่องเล่นเทปคาสเซตต์และนิยมการหาซื้อเทปไปฟัง รวมทั้งการจัดทำหนังสือการ์ตูนสี่สี อย่าง “เนรพยอมจอมยุ่ง” ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องราวชีวิตของคนในกลุ่มวัยรุ่นพร้อมสอดแทรกธรรมะ ซึ่งได้รับความนิยมจากเยาวชนอย่างมาก เพราะวางจำหน่าย 1,500 เล่มหมดภายในเวลา 4 ชั่วโมง อีกทั้งยังมีสื่อเพื่อการเผยแพร่ธรรมะอีกมากมาย เช่น ริงโทนพระพยอม เทศนา วอลล์เปเปอร์พระพยอม เสื้อยืดสกรีนข้อความคำสอนสุดฮิตของพระพยอม ฯลฯ สำหรับเนื้อหาในการเทศน์ส่วนใหญ่ เป็นการหยิบยกเอาเหตุการณ์บ้านเมือง ทั้งจากข่าวหนังสือพิมพ์และจากโทรทัศน์ โดยหยิบข่าวมองผ่านธรรมะ ใช้ไหวพริบในการพลิกมุมมองให้คนมองเห็นธรรมะจากเรื่องราวที่เกิดขึ้นอย่างได้รส ได้อารมณ์ และความสนุกสนานไปพร้อมๆ กับเน้นการใช้ภาษาปาก และสร้างวาทกรรมทางธรรมไว้ในวาระต่างๆ เพื่อเป็นคติเตือนใจให้ลูกคิด ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อคนธรรมดาเป็นอย่างมาก เช่น “โกรธคือโง่ โมหะคือบ้า ไม่โกรธดีกว่า จะได้ไม่บ้าไม่โง่ ” “เราขอมแพ้คน เพื่อเอาชนะกิเลส ดีกว่ายอมแพ้กิเลส เพื่อเอาชนะคน ” “การคิดดี เป็นมิตร การคิดชั่ว เป็นศัตรูอันร้ายกาจ”

จนกระทั่งเมื่อ ปี พ.ศ. 2547 ทั้งผู้ที่สนใจและไม่สนใจธรรมะ ไม่มีใครไม่รู้จักพระภิกษุหนุ่มที่อธิบายธรรมได้อย่างแจ่มแจ้งและชัดเจน ผู้ก่อให้เกิดกระแสธรรมะอินเทรนด์ ซึ่งเป็นสมณนามของท่านว.วชิรเมธี (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี) แห่งวัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม ซึ่งถือได้ว่าท่านเป็นพระนักเทศน์อีกท่านที่สามารถปลุกกระแสธรรมะให้กลับมาได้รับความสนใจอีกครั้ง โดยมีแนวคิดในการเผยแพร่ธรรมะด้วยการใช้ภาษาที่เข้าใจ เข้าถึงได้ง่ายที่สุด อย่างภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันหรือภาษาที่กำลังได้รับความนิยมในปัจจุบัน แต่มีความลึกซึ้งในความง่ายและความงดงามนั้น และการเผยแพร่ธรรมะในเชิงรุก หรือพระพุทธศาสนาเชิงรุก (Active Buddhism) โดยท่านมีการปรับภาพลักษณ์ของตนเองใหม่ เป็น “Active Buddhist Monk ” หรือ “Active Buddhist missionary” หรือการเผยแพร่พระพุทธศาสนาแบบ “พุทธก้าวหน้า พระก้าวหน้า” ซึ่งหมายถึง การที่พระจะไม่นั่งอยู่กับวัดแล้วรอให้ญาติโยมมาอาราธนาอย่างเดียว แต่จะต้องบุกไปทำงานทุกหนทุกแห่งเท่าที่โอกาสเปิด และเท่าที่ญาติโยมอาราธนาด้วย จากท่าทีแบบนี้คนจึงรู้จักท่านในอีกชื่อหนึ่งว่า “ธรรมะคิดปีก”

ดังนั้นจากแนวคิดในการเผยแพร่ธรรมะดังกล่าว ท่านจึงมีรูปแบบในการเผยแพร่ธรรมะทั้งทางหนังสือ ที่มีชื่อชุดว่า “ธรรมะประยุกต์” ที่ประกอบด้วย ธรรมะติดปีก ธรรมะดับร้อน ธรรมะหลับสบาย และ ธรรมะบันดาล ซึ่งได้รับความนิยมเป็นอย่างมากขนาดเป็นหนังสือระดับขายดี (Best Seller) และเผยแพร่ธรรมะในรูปแบบการบรรยายตามสถาบันการศึกษาต่างๆ ด้วยน้ำเสียงที่มีระดับสูงดังกำ ฟังสำหรับเนื้อหาในการนำเสนอจะเป็นเรื่องที่คุณฟัง มีความทันสมัย สามารถนำไปปฏิบัติในชีวิตได้จริง และต้องทำให้ผู้ฟังได้รับความเพลิดเพลินด้วย อีกทั้งท่านยังได้ไปออกรายการทาง โทรทัศน์บ่อยครั้ง เช่น เมืองไทยวาไรตี้ (ททบ. 5) ,ร้านชாயามเช้า (TITV), กล้าคิดกล้าทำ (ททบ. 5), พุทธประทีป (ททบ. 5) รอยธรรมและธรรมาภิวัฒน์ (ASTV) และ ที่นี้หมอจิต (ช่อง 7) จนได้รับฉายา “พระคารา”

จากการพัฒนารูปแบบและเนื้อหาในการนำเสนอหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนา มาอย่างต่อเนื่องของธรรมะแอมบาสซาเดอร์รูปต่างๆ โดยการนำกลยุทธ์ในการนำเสนอธรรมะที่แปลกใหม่ และอยู่ในความสนใจของประชาชนในทุกเพศทุกวัยมาใช้ในการเผยแพร่ธรรมะของ พระนักเทศน์ดังกล่าวข้างต้น ก็เพื่อให้ดึงดูดให้ผู้ฟังหันมาสนใจธรรมะกันมากขึ้น และสามารถนำ ธรรมะมาใช้ให้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ได้มากที่สุด แต่ถึงอย่างไรก็ตามความมุ่งมั่น ในการเผยแพร่ธรรมะยังคงมิได้จบสิ้นแค่เพียงการเทศน์ต่อหน้าผู้ฟังเป็นหมื่นเป็นแสนคน พระสงฆ์ จึงได้อาศัยช่องทางสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ในการส่งสารธรรมะไปได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ซึ่งเป็นสื่อที่ให้ผลดีในการเข้าถึงครัวเรือนของประชาชนจำนวนมาก และ ยังคงมีคุณสมบัติเหนือสื่อประเภทอื่นๆ โดยให้ทั้งภาพและเสียง ความเคลื่อนไหว และความรู้สึกที่มีสีสันเหมือนจริงสามารถสร้างทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อความศรัทธา ได้ดีกว่าสื่อประเภทอื่นๆ จึง ได้มีการใช้สื่อโทรทัศน์เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ธรรมะ หรือการปลุกฝังจริยธรรมไปสู่ ประชาชนในสังคม

แนวทางการสื่อสารเพื่อการเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์ เพื่อต้องการให้ ประชาชนเข้าถึงธรรมะได้ง่ายที่สุด ด้วยแนวคิดที่ว่า “ธรรมะไม่จำเป็นต้องอยู่ที่วัด ธรรมะไปได้ทุกที่ ถ้าที่นั่นต้องการธรรมะ ” และ “ สนุกถึงที่ ซึ่งถึงใจ ” พระสงฆ์ผู้มีแนวทางในการเผยแพร่ พระพุทธศาสนาเช่นนี้ ได้แก่ พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต แห่งวัดสร้อยทอง (พระอารามหลวง) เจ้าของต้นตำรับ “ธรรมะเคลียวอร์รี่ ” พระสงฆ์ผู้นำเอาแนวคิดสมัยใหม่ทั้งในด้านรูปแบบการ นำเสนอ และเนื้อหาที่ทันสมัยมาใช้ในการเผยแพร่ธรรมะ ซึ่งถือได้ว่าในขณะนี้พระมหาสมปอง ตาล ปุตฺโต เป็นพระนักเทศน์คลื่นลูกใหม่ ที่กำลังมีชื่อเสียงเป็นอย่างมาก และได้รับการเสนอให้ไป แสดงธรรมะตามสถานศึกษา องค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ มากถึงเดือนละ 300 งาน หรือเฉลี่ยวันละ 7 -10 งานต่อวัน และยังได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนประเภทต่างๆ โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ซึ่ง

ได้นิมนต์ให้ไปออกรายการโทรทัศน์มากมาย อาทิ สถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 เช่น รายการดีลิบ รายการราตรี สถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 เช่น รายการสยามทูเดย์ รายการเจาะใจ รายการช่อง 5 หน้าหนึ่ง สถานีโทรทัศน์สีกองทัพบกช่อง 7 เช่น รายการวันวานยังหวานอยู่ โมเดิร์นไนน์ทีวี เช่น รายการวีไอพี รายการดาวดวง รายการคน คม คิด รายการ 3 หนุ่ม 3 มุมวาไรตี้ สถานีโทรทัศน์ไอทีวี เช่น รายการคืนนี้กับสายสวรรค์ รายการร้านชายามเช้า รายการโชนนิ่ง รายการวิทยุกรีนเวฟ ช่วงคนพิเศษคืนพิเศษ ฯลฯ

ดังนั้นด้วยรูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหาที่ถือได้ว่าแปลกใหม่ ทำให้ธรรมะหรือคำสอนในศาสนาเป็นเยี่ยงของแสง สามารถสวนกระแสแห่งกิเลส เข้าไปในจิตสำนึกของชนที่ขึ้นชื่อว่า เป็นชาวไทยพุทธจำนวนมาก ได้อย่างน่าอัศจรรย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้รับความนิยมนับอย่าง มากจากผู้ฟังกลุ่มคนรุ่นใหม่ อย่างเด็กและวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมและมัธยม หันมาให้ความสนใจธรรมะกันมากขึ้น ถึงขนาดได้รับการนิยมนามจากบรรดาโรงเรียนระดับประถมและมัธยม ให้จัดแสดงธรรมตาม โรงเรียนต่างๆ มากยิ่งขึ้น และได้รับการขนานนามจากสื่อมวลชนว่า “พระขวัญใจวัยรุ่น” ซึ่งในความเป็นจริงแล้วนั้น ธรรมะเป็นเรื่องที่ไกลตัวจากวัยรุ่นมากนัก แต่ก็สามารถเข้าไปจับจองพื้นที่ในใจของกลุ่มวัยรุ่นได้นั้น และหลังจากการออกรายการโทรทัศน์หลายรายการ ทำให้พระมหาสมปองเริ่มเป็นที่รู้จักในวงกว้างยิ่งขึ้น จนมีโอกาสได้ไปบรรยายธรรมะให้ประชาชน ซึ่งเป็นผู้ฟังกลุ่มผู้ใหญ่เพิ่มขึ้นอีกกลุ่ม

จากจุดเริ่มต้นดังกล่าวในข้างต้นจนสามารถสร้างชื่อเสียง และได้รับความนิยมนับจากกลุ่มผู้ฟังที่เป็นเด็กและวัยรุ่น ซึ่งทางบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด ได้เห็นถึงรูปแบบการเผยแพร่ธรรมะในรูปแบบแปลกใหม่ทั้งในด้านกลยุทธ์และรูปแบบการนำเสนอที่มีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งเนื้อหาที่นำเสนอเป็นเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาโดยตรง (เนื้อหาทางธรรม) และเนื้อหาที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา (เนื้อหาทางโลก) อีกด้วย ซึ่งถือได้ว่าเนื้อหาในทางโลกนั้นมีความทันสมัยเป็นอย่างยิ่ง จึงได้เชิญให้มาร่วมทำรายการธรรมะ ภายใต้ชื่อ “รายการธรรมะเดลิเวอรี่” ซึ่งออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ในช่วงวันหยุดนักขัตฤกษ์ เวลา 12.30 -13.10 น.

จากความสำเร็จและความมีชื่อเสียงเป็นอย่างมากในยุคปัจจุบันนี้ ของพระมหาสมปอง ตาลปุตโต ในการทำหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา หรือหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า อาจเป็นสิ่งที่ยืนยันถึงความสามารถทางการสื่อสารเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี ซึ่งรูปแบบและเนื้อหาที่ได้นำเสนอนั้น เป็นการปรับเปลี่ยนการเผยแพร่ธรรมะในรูปแบบใหม่ๆ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาว่าพระมหาสมปอง ตาลปุตโต มีขั้นตอน วิธีการ

ออกแบบ ตลอดจนกระบวนการในการสร้างรูปแบบการนำเสนอและเรื่องราวหรือสิ่งต่างๆ ทั้งทางโลกและทางธรรมอย่างไร และเนื้อหาที่นำเสนอว่าได้นำเสนอเนื้อหาสาระเกี่ยวกับเรื่องใด ในลักษณะอย่างไรบ้าง นอกจากนี้แล้วผู้ชมหรือผู้รับสารมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาสาระของท่านอย่างไร

ปัญหานำการวิจัย

1. รูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหา รายการที่ผลิตโดยพระมหาสมปอง ในรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ เป็นอย่างไร
2. การสร้างสารของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ที่ถ่ายทอดในรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ มีวิธีการอย่างไร
3. ผู้รับสารมีความคิดเห็นต่อรูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหา รายการที่ผลิตโดยพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ถึงรูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหา รายการที่ผลิตโดยพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่
2. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างสารของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้รับสารที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหา รายการที่ผลิตโดยพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่

ข้อสันนิษฐานเบื้องต้น

1. เนื้อหารายการที่ผลิตโดยพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับ “หลักธรรมะในเบื้องต้น” เช่น ศีล 5 อธิเบทา 4 อริยสัจ 4 ฯลฯ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้โดยง่าย
2. พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต มีวิธีการสร้างสาร ในลักษณะการทำงานเป็นทีม ร่วมกับพระวิทยากรรูปอื่นๆและทีมงานทั่วไปของธรรมะเคลิเวอร์รี่
3. ผู้รับสารที่มีอายุแตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อการนำเสนอของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่แตกต่างกัน โดยที่ผู้รับสารกลุ่มคนรุ่นใหม่ จะมีความพึงพอใจต่อการนำเสนอดังกล่าว มากกว่ากลุ่มคนรุ่นเก่า

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษา โดยเลือกศึกษารายการธรรมะเดลิเวอรี่ทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 โดยศึกษาจากวีซีดีรายการธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 8-20 รวมทั้งสิ้น 12 ตอน ซึ่งเป็นรายการธรรมะทางโทรทัศน์ที่พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต เป็นแขกรับเชิญ/ผู้ร่วมรายการ ในฐานะพระวิทยากรหลักของรายการและเป็นรายการประจำ และเป็นผู้มีส่วนร่วมในการสร้างสารโดยตรง อีกทั้งเป็นรายการโทรทัศน์ที่มีระยะเวลาในการออกอากาศอย่างต่อเนื่องมาแล้วมากกว่า 1ปี และศึกษาความคิดเห็นของผู้รับสารเฉพาะประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ชมรุ่นใหม่ เพศชายและหญิง อายุ ตั้งแต่ 15-25 ปี และผู้ชมรุ่นเก่า เพศชายและหญิง อายุตั้งแต่ 50- 65 ปี

นิยามศัพท์

กระบวนการสร้างสาร หมายถึง	องค์ประกอบในการสร้างเนื้อหารายการธรรมะเดลิเวอรี่ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ใน 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะและด้านกลยุทธ์
รายการธรรมะเดลิเวอรี่ หมายถึง	รายการประเภทธรรมะ ทอล์กโชว์ ซึ่งออกอากาศทุกวันหยุดนักขัตฤกษ์ เวลา 12.30-13.10 น.ทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5
ผู้ผลิตรายการ หมายถึง	กลุ่มบุคคลของบริษัทแกรมมี เทเลวิชั่น จำกัด
ซึ่งทำหน้าที่กำหนดและออกแบบรูปแบบการนำเสนอรายการ และเนื้อหาในรายการธรรมะเดลิเวอรี่	
ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาร	หมายถึง พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต พระภิกษุสงฆ์ผู้ซึ่งเป็นแขกรับเชิญ/ผู้ร่วมรายการ ในฐานะวิทยากรหลักของรายการ ซึ่งทำหน้าที่ในการถ่ายทอดเนื้อหาสาร และสร้างสารในส่วนของรูปแบบการนำเสนอและเนื้อหารายการ ในรายการธรรมะเดลิเวอรี่
รูปแบบการนำเสนอของผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาร พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการธรรมะเดลิเวอรี่	หมายถึง รูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะ และอวัจนะของเนื้อหาสาร
เนื้อหาสาร	หมายถึง เนื้อหาแบบทางธรรม และเนื้อหาแบบทางโลกที่พระมหาสมปองนำเสนอในธรรมะเดลิเวอรี่ สำหรับวัยรุ่นและสำหรับผู้ใหญ่
ผู้รับสาร หมายถึง ผู้	เคยชมรายการธรรมะเดลิเวอรี่ทางโทรทัศน์

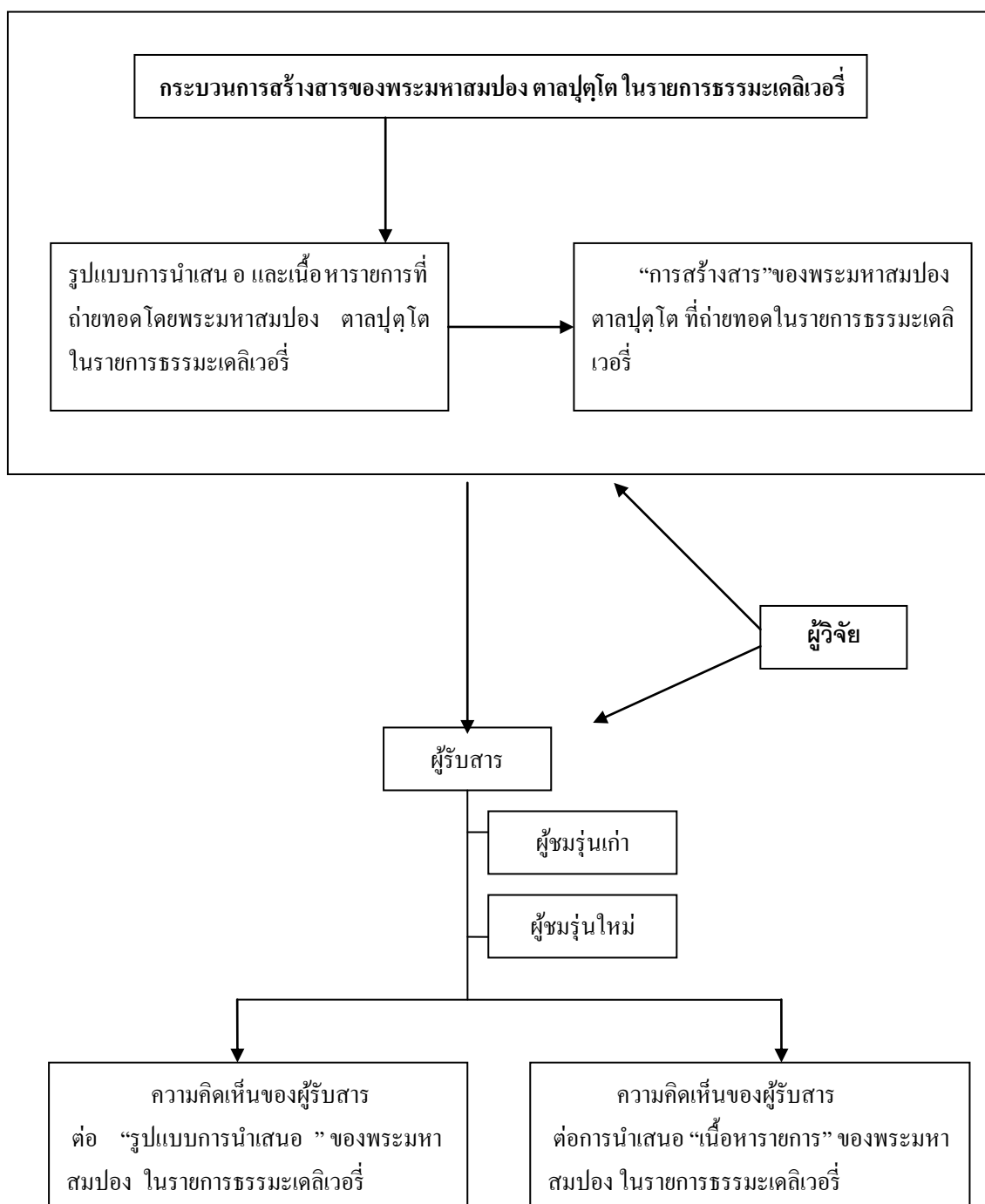
ผู้ชมรุ่นเก่า	ซึ่งได้แก่ ผู้ชมรุ่นเก่า คือ กลุ่มผู้สูงอายุ เพศชายและเพศหญิง มีอายุตั้งแต่ 50- 65 ปี และผู้ชมรุ่นใหม่ คือ กลุ่มวัยรุ่น เพศชายและเพศหญิง มีอายุตั้งแต่ 15-25 ปี หมายถึง ประชาชนชายหญิง อายุตั้งแต่ 50- 65 ปี มีความรู้และสนใจในทางพระพุทธศาสนา อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
ผู้ชมรุ่นใหม่	หมายถึง ประชาชนชายหญิง อายุตั้งแต่ 15-25 ปี กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษา อุดมศึกษาหรือจบการศึกษา ระดับปริญญาตรี อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
ความคิดเห็น หมายถึง	การแสดงออกทางความคิดของผู้รับสารที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอและเนื้อหารายการที่ผลิตโดยพระมหาสมปอง ในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ทั้ง 12 ตอน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยช่วยให้ทราบถึงรูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหาของรายการธรรมะรูปแบบใหม่ทางโทรทัศน์
2. ผลจากการวิจัย ช่วยให้ทราบถึง กระบวนการสร้างสรรค์ของพระสงฆ์ในการผลิตรายการธรรมะทางโทรทัศน์ และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ และปรับปรุงรายการ ที่ต้องการให้มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมะหรือรายการทางศาสนาทางโทรทัศน์ให้เหมาะสมกับสภาพสังคม กลุ่มผู้รับสาร และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และตรงกับใจผู้รับสารมากที่สุด
3. ผลการวิจัยก่อให้เกิดความรู้ในเชิงปฏิบัติต่อผู้ที่ต้องการศึกษางานด้านการผลิตรายการ ในส่วนของการสร้างเนื้อหาสาร และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์รายการศาสนา และรายการ โทรทัศน์ที่มีประโยชน์ต่อสังคมประเภทอื่นๆต่อไป

กรอบแนวคิด (Conceptual Framework)

การศึกษาเรื่อง กระบวนการสร้างสารของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการธรรมะเดลิเวอรี่



ภาพที่ 1.1 ภาพแสดงกรอบแนวคิดในการศึกษาเรื่อง กระบวนการสร้างสารของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการธรรมะเดลิเวอรี่

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง กระบวนการสร้างสรรค์ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการธรรมะเคลิ
เวอร์รี่ครั้งนี้ ได้นำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาใช้เป็นกรอบ และแนวทางในการศึกษา
วิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

1. **หมวดแนวคิดการวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหา**
 - 1.1. แนวคิดเกี่ยวกับรายการสนทนา (Talk Show/Talk Program)
 - 1.2. แนวคิดด้านการสื่อสารเชิงวัจนะ และเชิงอวัจนะ
 - 1.3. ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันศาสนาและสถาบันสื่อมวลชน

2. **หมวดแนวคิด ทฤษฎีการสร้างสาร**
 - 2.1. การสร้างสรรค์ด้วยการพูด
 - 2.2. แนวคิดเรื่องการเล่าเรื่อง (Narration)
 - 2.3. แนวคิดเกี่ยวกับการผสมผสาน (Hybrid)

3. **หมวดแนวคิด ทฤษฎี ผู้รับสาร**
 - 3.1. แนวคิดรสนิยม(taste)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. หมวดแนวคิดการวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหารายการ

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับรายการสนทนา (Talk Show/Talk Program)

จำนง รังสิกุล (2544) อธิบายถึงรายการรูปแบบรายการพูดไว้ว่า รูปแบบรายการที่เป็นการพูดที่เรียกว่า talk นั้น อเมริกันนิยมใช้คำว่า “talk show” หรือ “talk program” การพูดหรือการบรรยายคนเดียวเป็นแบบที่ใช้มาแต่เดิมและใช้กันมากที่สุด แต่บ้างก็ว่าการพูดหรือ talk เป็นคำกลาง หมายถึงการพูดคนเดียว การสัมภาษณ์ การสนทนา การอภิปราย การโต้เถียง เหล่านี้ทั้งหมด และต่อมามีรายการพูดที่มีพิธีกรเป็นนักพูด นักแสดง เป็นดารา เป็นตัวยืนโรง ใช้การพูดเป็นหลักหรือเป็นแกนนำของรายการ ซึ่งอาจมีทั้งการพูดเดี่ยว การสัมภาษณ์ การสนทนา และอภิปราย และแทรกความบันเทิงเบ็ดเตล็ดเข้าไปด้วย ซึ่งอาจเป็นการแสดงดนตรี แสดงตลก แสดงระบำ หรือวิทยากร การแสดงเหล่านี้ถือเป็นส่วนประกอบเท่านั้น การพูดแบบต่างๆ ยังเป็นจุดเด่นกว่า อย่างนี้บางทีเขาก็เรียกว่ารายการ “talk variety”

สุกัญญา สมไพบุลย์ และปอรัรัมย์ ยอดเนตร (2550) อธิบายถึงรายการสนทนาว่าเป็นรายการที่มีพิธีกรหรือผู้ดำเนินรายการ (host/master of ceremony) และเชิญแขกรับเชิญหรือผู้ร่วมรายการ (guest) มาพูดคุยกันในประเด็นข่าวสาร เรื่องที่ตกเป็นข่าว หรือร่วมกันวิเคราะห์เรื่องราวต่างๆ ซึ่งในส่วนของพิธีกรจะมีบทบาทในการนำผู้ชมผู้ฟังเข้าสู่เนื้อหารายการในช่วงต่างๆ ที่จัดเตรียมไว้ อย่างราบรื่น ไม่ติดขัดและสร้างอารมณ์ร่วมแก่ผู้ชมผู้ฟังด้วยเนื้อหาของการเข้าสู่รายการ น้ำเสียง บุคลิกภาพ อีกทั้งพิธีกรจะทำการสื่อสารหรือพูดคุยกับผู้ร่วมรายการ แขกรับเชิญ และผู้ที่เข้าร่วมชมการบันทึกเทป ในลักษณะเพื่อแจ้งให้ทราบหรืออธิบายในเรื่องราวที่จะออกอากาศ และในส่วนของผู้เชิญแขกรับเชิญ ซึ่งอาจจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มคนที่ได้รับเชิญให้พูดคุย สัมภาษณ์ หรือสนทนาในรายการ โดยอาจจะเป็นบุคคลสำคัญ บุคคลที่มีชื่อเสียง มีความเชี่ยวชาญหรือชำนาญในเรื่องนั้นๆ ซึ่งรายการสนทนา อาจแบ่งได้ดังนี้

รายการสนทนาเชิงบันเทิง (entertain talk) รายการสนทนาดังกล่าวอาจจะเป็นการสัมภาษณ์หรือการสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการกับบุคคลที่มีชื่อเสียง (celebrity) ในวงการบันเทิง อาทิ ศิลปิน ดารา นักร้อง บุคคลในแวดวงสังคม หรืออาจจะเป็นบุคคลที่ไม่ได้มีชื่อเสียงแต่มีความสนใจในชีวิตมาพูดคุยหรือเล่าประสบการณ์ให้ฟัง

รายการสนทนาเชิงสาระ (informative talk) หรือการสนทนาเชิงอภิปราย เป็นรายการที่เน้นข้อมูลข่าวสาร ความรู้และข้อคิดเห็นที่เป็นเรื่องในกระแสหรือประเด็นร้อน (hot issues) ที่ประชาชนให้ความสนใจไม่ว่าจะเป็นเรื่องสังคม เศรษฐกิจ การเมือง สุขภาพ หรือปัญหาความขัดแย้งของบุคคล หน่วยงานองค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อประมวลปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม

โดยจะมีการเชิญวิทยากรหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง มีความรู้หรือเชี่ยวชาญในประเด็นนั้นๆ มาร่วมรายการ โดยแต่ละบุคคลที่มาร่วมรายการจะมีตั้งแต่ระดับรากหญ้าจนถึงระดับผู้บริหารประเทศมาพูดคุย และสามารถที่จะแสดงทัศนะ หรือความคิดเห็นในมุมมองของตนได้อย่างอิสระ

B. Timberg (2000) อ้างถึงใน กำจร (2545) นิยามรายการสนทนาทางโทรทัศน์ คือ การสนทนาในโทรทัศน์ ทั้งรายการที่เน้นบันเทิงหรือสาระ รวมทั้งการพูดคุยเดี่ยว (talk show) หรือพูดเป็นกลุ่ม อีกทั้งได้แบ่งรายการสนทนาทางโทรทัศน์ เป็น 3 ประเภท คือ 1.รายการสนทนาเหตุการณ์ประจำวัน (current issue) 2.รายการสนทนาบันเทิง (entertainment) 3. รายการสนทนาฝึกทักษะ (specialized talk show)

กำจร (2545) กล่าวว่า รายการสนทนาทางโทรทัศน์นั้นมีความกำกวมระหว่างรายการอื่นๆ และกำกวมกันระหว่างความมีสาระและบันเทิง หรือมองอีกนัยหนึ่งคือ เป็นรายการประเภท “พันธุ์ผสม” รายการสนทนาจะมีความหลากหลายทั้งในแง่เนื้อหาแบบมีสาระและบันเทิง จนถึงในแง่รูปแบบที่รายการจะมีรูปแบบที่ปะปนกัน โดยอาจเชื่อมข่าว หรือบางครั้งมีละครเกี่ยวข้องกับด้วยการผสมผสานนั้นจะทำให้เกิดความน่าสนใจของรายการสนทนาทางโทรทัศน์ซึ่งมิใช่พูดแต่เพียงอย่างเดียว

รายการสนทนาทางโทรทัศน์มีความยากที่จะจำแนกระหว่างความมีสาระและบันเทิง แต่หากจัดกลุ่มรายการสนทนาทางโทรทัศน์ โดยใช้เกณฑ์ 1. เนื้อหาแบบมีสาระ และบันเทิง และ 2. รูปแบบรายการ ที่เน้นสาระ/ทางการ และรูปแบบบันเทิง สามารถจัดกลุ่มรายการได้ 4 กลุ่ม

1) รายการที่มีเนื้อหาและรูปแบบสาระ รายการกลุ่มนี้จะมีเนื้อหาที่เน้นสาระ และรูปแบบรายการเป็นทางการ มุ่งเน้นข่าวสาร หรือเรียกว่า “รายการสนทนาแบบมีสาระ”

2) รายการที่มีเนื้อหาและรูปแบบบันเทิง รายการกลุ่มนี้เนื้อหาจะเน้นความบันเทิง เชิญดารามาออก และรูปแบบรายการจะใช้แสงสี เทคนิคตัดต่อ มุ่งเน้นความบันเทิง เชิญผู้มีชื่อเสียงออกรายการ (celebrity) และบางครั้งก็จะใช้เทคนิคการนำเสนอที่มีความหลากหลายเพื่อก่อให้เกิดความบันเทิง หรือเรียกว่า “รายการสนทนาบันเทิง”

3) รายการที่มีเนื้อหาสาระแต่รูปแบบรายการเป็นบันเทิง รายการกลุ่มนี้จะกำกวมกันระหว่างความมีสาระหรือบันเทิง

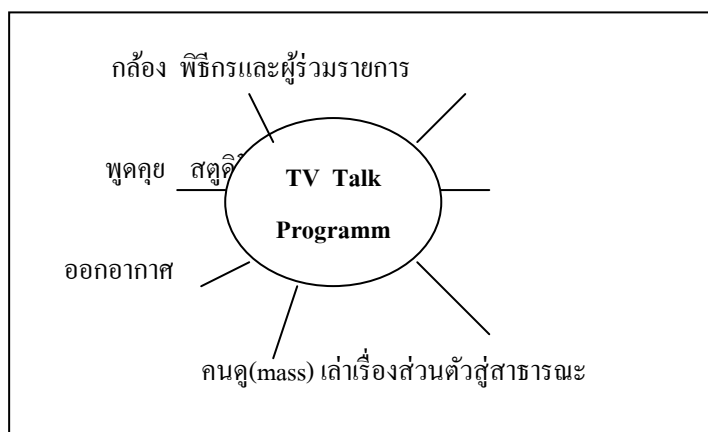
4) รายการที่มีเนื้อหาบันเทิงแต่รูปแบบรายการสาระ เนื้อหารายการจะเน้นการเชิญดารานักร้อง ตอบคำถาม โดยรูปแบบรายการจะเป็นทางการ ซึ่งก็จะถูกตั้งคำถามว่า “เป็นรายการบันเทิงหรือมีสาระ”

W.Ong (1982) อ้างถึงใน คำจร (2545) ซึ่งให้เห็นว่ารายการสนทนาทางโทรทัศน์ คือผลพวงของการพัฒนาของการพูดจากชีวิตประจำวันในสังคมดั้งเดิมในยุคแรก สู่การพูดในสังคมการเขียนในยุคที่สอง คือ พูดแบบมีการร่างในกระดาษก่อน และพัฒนาสู่การพูดในยุคที่สาม หรือการพูดในโทรทัศน์ ซึ่งจากการพูดทั้ง 3 ยุคมีจุดร่วม และจุดต่างดังนี้

จุดร่วมของการพูดในแต่ละยุค ในแง่หน้าที่ การพูดมีจุดมุ่งหมาย เพื่อการอบรมสั่งสอน ถ่ายทอดวัฒนธรรม สร้างความเป็นกลุ่ม และให้รู้ว่าเป็นพวกเดียวกัน ในแง่รูปแบบ การพูดทุกยุคต้องมีผู้พูด เนื้อหา และผู้ฟัง ในแง่อุดมการณ์ การพูดจะเกี่ยวพันกับความคิดเรื่องอำนาจ คือผู้มีอำนาจจะมีสิทธิในการพูด ส่วนผู้ไร้อำนาจจะเป็นฝ่ายฟัง เช่น พระสงฆ์เทศน์/บรรยายสังฆราวาส ส่วนการพูดในยุคที่สาม ในโทรทัศน์ยังคงเป็นการตอกย้ำผู้มีอำนาจในสังคม โดยผู้มีชื่อเสียงเป็นผู้พูดในรายการโทรทัศน์มากกว่าคนธรรมดาสามัญทั่วไป เช่น พระที่มีชื่อเสียงในวงการสื่อมวลชน หรือความสามารถในการเทศน์มากกว่าพระทั่วไปที่ไม่เป็นที่รู้จัก

จุดต่างของการพูดในแต่ละยุค ยุคแรกเป็นการสนทนาแบบเป็นธรรมชาติ ในลักษณะพลัดกันพูดผลัดกันฟัง หรือหากเป็นการพูดฝ่ายเดียว เช่น พระเทศน์ เราเองก็ยังสามารถตั้งปัญหา-วิสัยทัศน์ได้ เห็นหน้าค่าตา เช่น พระคุยกับลูกศิษย์หรือบรรดาญาติโยมที่มาฟังเทศน์ ยุคสอง การสนทนาเป็นระบบระเบียบมากขึ้น เพราะนำวัฒนธรรมการเขียนมาช่วยจัดระบบความคิด ซึ่งเห็นได้จากการพูดที่เริ่มมีบท/สคริปต์ (script) แต่ยังเป็นลักษณะเห็นหน้าค่าตาอยู่ และยุคสาม การพูดจะไม่ใช่ว่าจริงเสียงจริง เป็นการพูดผ่านสื่อที่กว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อโทรทัศน์ และมีลักษณะเฉพาะตัวทั้งในแง่ของสถานที่และเวลา

B. Timberg (2000),G.Bente and A.Feist (2000) อ้างถึงใน คำจร (2545) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของรายการสนทนาทางโทรทัศน์ คือ การพูดคุยต่อหน้ากล้อง มีผู้พูด คือ พิธีกรและผู้ร่วมรายการ ในสตูดิโอ หรือนอกสตูดิโอ โดยเล่าเรื่องส่วนตัว (Private) ให้กับคนดูจำนวนมาก (Mass) ผ่านการออกอากาศ (Broadcasting) ดังแผนผังต่อไปนี้



ภาพที่ 2.1 แสดงองค์ประกอบของรายการสนทนาทางโทรทัศน์ (Television Talk Programme)

เสรี วงษ์มณฑา อ้างถึงใน กำจร (2545) ได้กล่าวถึง จุดเหมือนจุดต่างของรายการสนทนาทางโทรทัศน์กับการพูดในชีวิตประจำวัน ใน 6 ประเด็น ดังนี้

	การพูด	รายการสนทนาทางโทรทัศน์
1. ผู้พูดและผู้ฟัง	S ↔ R ปฏิสัมพันธ์กัน รู้ว่าใครคือผู้พูด ผู้ฟัง	S ↔ mass พิธีกรและผู้ร่วมรายการพูดฝ่ายเดียว ไม่รู้ว่าใครคือผู้ฟัง
2. เนื้อหา	เรื่องใกล้ตัวในชีวิตประจำวัน ไม่มีบท	ทำให้เป็นเรื่องในชีวิตประจำวัน /พูดเรื่อง ส่วนตัว มีบท(Script)
3. เวลา	ปัจจุบัน	เสมือนปัจจุบัน
4. สถานที่	ส่วนตัวและสาธารณะ	พูดในส่วนตัวเผยแพร่ในที่สาธารณะ
5. บทบาทหน้าที่	การรวมกลุ่ม ความคิดสร้างสรรค์ และอัตลักษณ์	ถกเถียง ประนีประนอม และบ๊ายบาย

ตารางที่ 2.1 แสดงการเปรียบเทียบการพูดและรายการสนทนาทางโทรทัศน์

1. ผู้พูด และผู้ฟัง

- **ผู้พูด (Sender)** รายการสนทนาทางโทรทัศน์จะมีผู้พูด คือ พิธีกรและผู้ร่วมรายการ (guest) โดยพิธีกรจะเป็นผู้ถามและผู้ร่วมรายการเป็นผู้ตอบ ซึ่งต่างจากชีวิตจริงที่มีทั้งการถามและตอบสลับกันไป (interaction) พิธีกรจึงอาจเปรียบได้กับผู้มีอำนาจควบคุมรายการ (host-centered) ที่จะถามเรื่องราวหรือบีบบังคับให้ผู้ร่วมสนทนาพูด และหากพิจารณาในอีกด้านพบว่าอำนาจของพิธีกรมาจากอำนาจของ “คนดู” ที่มอบให้พิธีกรเป็นผู้ถาม หรือเป็น “ร่างทรง” ของผู้ชมเพื่อถามคำถามที่ผู้ชมอยากรู้ทั้งที่บางครั้งตนเองก็รู้อยู่แล้ว แต่ก็ทำประหนึ่งยังไม่รู้ สำหรับผู้ร่วมรายการหรือแขกรับเชิญ(guest) ในแง่หนึ่งอาจจะเป็นผู้พูดคุยเรื่องราวต่างๆ ให้กับผู้ชมได้รับรู้หรือเป็นเสมือนผู้เชี่ยวชาญ

- **ผู้ฟัง/ผู้ชม (Receiver)** รายการสนทนาทางโทรทัศน์มีผู้ชมนั่งชมทั้งในห้องส่ง (ผู้ฟังบรรยาย) และที่บ้าน(ผู้ชมรายการ) ซึ่งแทบจะไม่มีอาการซักถามหรือออกความคิดเห็น (passive audience) ต่างจากการสนทนาในชีวิตประจำวัน ผู้ฟังสามารถโต้ตอบเสนอความคิดเห็น ตั้งคำถามได้ในลักษณะผู้ฟังที่กระตือรือร้น(active audience) และมีส่วนร่วมในประเด็นได้อย่างเต็มที่ (participation) แต่ผู้ชมกลับรู้สึกหรือจินตนาการว่าตนเป็นผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์นั้น(imagined receiver) เนื่องจากพิธีกรจะทำหน้าที่เสมือนกับผู้ชมที่บ้าน “คอยถามแทน” หรือ “ถามโดนใจ” ผู้ชม นอกจากนั้นบรรยากาศที่จัดคล้ายกับการสนทนา เช่น โต๊ะเก้าอี้แบบห้องรับแขก ก็ทำให้เกิดความรู้สึกร่วมกับรายการ

อีกทั้งยังกล่าวว่าผู้พูดทั้งพิธีกรและผู้ร่วมรายการในรายการสนทนาทางโทรทัศน์ ยังคงต้องรักษาเอกลักษณ์ของการพูดในชีวิตประจำวัน (วัฒนธรรมของศาสนา) โดยปรับการสนทนาให้คล้ายคลึงกับชีวิตจริงมากที่สุด ทั้งการโต้ตอบ การแสดงอารมณ์ความรู้สึก การใช้ส่ายตา ภาษาท่าทาง เพื่อช่วยสร้างบรรยากาศให้การพูดคุยในรายการสนทนาทางโทรทัศน์ใกล้เคียงกับชีวิตจริงมากขึ้น ไม่ใช่การพูดแต่เพียงฝ่ายเดียวจากพิธีกรหรือแขกรับเชิญ ที่สำคัญคือ กระตุ้นให้ผู้ชมรู้สึกหรือจินตนาการในฐานะคนในกลุ่มเดียวกันกับการสนทนา และกำจร (2545) ยังได้ให้ระลึกถึงเอกลักษณ์ของรายการโทรทัศน์ด้วย (วัฒนธรรมของสื่อมวลชน) โดยกล่าวว่า รายการสนทนาทางโทรทัศน์มีลักษณะจำกัดด้วยระยะเวลา มีเวลาให้พูดเพียงไม่กี่นาที แต่การพูดในชีวิตประจำวันเช่น การเทศน์ของพระสงฆ์ สามารถเทศน์ได้ทั้งวัน เมื่อย้ายการสนทนาในชีวิตประจำวันเข้ามาในรายการสนทนาทางโทรทัศน์ ต้องมีการปรับเปลี่ยนการสนทนาหรือการพูดให้สั้นกระชับลงอย่างมาก ใครที่พูดเยิ่นเย้อนอกเรื่องก็จะถูกตัดหรือถูกปรับ

2. เนื้อหา โดยปกติการพูดทั่วไปจะพูดเรื่องใกล้ตัว หรืออยู่ในชีวิตประจำวันของผู้พูดและผู้ฟัง ซึ่งถือเป็นเรื่องส่วนตัว (private) แต่ในรายการสนทนาทางโทรทัศน์เนื้อหาในรายการที่เคยเป็นเรื่องส่วนตัวหรือของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจะถูกทำให้กลายเป็นเรื่องสาธารณะ (public) และทำให้คนในสังคมสนใจ อีกทั้งรายการส่วนใหญ่มีบท (script) แบบกว้างๆ เพื่อกำหนดว่าในรายการจะมีใครพูด จะถามตอบเรื่องอะไร อะไรอยู่ก่อนหรือหลังและใครจะเป็นผู้ตอบ

3. เวลา โดยปกติเวลาเราพูดคุยในชีวิตประจำวันจะเป็นเวลาปัจจุบัน แต่ในรายการสนทนาทางโทรทัศน์จะเป็นเวลาที่เสมือนปัจจุบัน กล่าวคือ ไม่ใช่การพูดคุยขณะนั้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นรายการบันทึกเทป ดังนั้นจึงต้องสร้างบรรยากาศในรายการให้มีลักษณะเป็นปัจจุบันมากที่สุด ทั้งรูปแบบรายการ เช่น ฉาก การตัดต่อภาพ การจัดแสง เพื่อให้คนดูทางบ้านรู้สึกเหมือนกับการฟังการพูดคุยปัจจุบัน หรือการสนทนาในรายการสนทนาทางโทรทัศน์เป็นเสมือนการสนทนาในชีวิตจริงที่เป็นปัจจุบัน ดังนั้นในโลกของโทรทัศน์ผู้ชมก็เรียกร้องเช่นกัน ทั้งๆที่ในเรื่องจริงมันอาจจะอัดเทปไว้นานแล้ว นอกจากนั้นเนื้อหาในรายการสนทนา เช่น แขกรับเชิญ ประเด็น ก็ต้องมีความทันสมัยเป็นปัจจุบัน

4. สถานที่ การพูดคุยในชีวิตประจำวัน สามารถคุยได้ทุกที่ หรือพูดคุยได้ตั้งแต่พื้นที่ส่วนตัว (public sphere) ไปจนถึงพื้นที่สาธารณะ (private sphere) แต่สำหรับรายการสนทนาทางโทรทัศน์ จะมีลักษณะพิเศษ คือ พูดเรื่องส่วนตัวในห้องส่ง (สถานที่ส่วนตัว) ออกอากาศสู่สาธารณะ (สถานที่สาธารณะ) เปิดรับในห้องนอน (สถานที่ส่วนตัว) กำจร ยังกล่าวเสริมว่า ถึงแม้การพูดในห้องส่งจะเป็นพื้นที่ส่วนตัวแต่ในความเป็นจริงอาจไม่ส่วนตัวจริง เนื่องจากการจัดฉากให้ดู

เหมือนส่วนตัว หรือเรียกได้ว่า “สถานที่ส่วนตัวเทียม ” เช่น การใช้เก้าอี้รับแขก ตู้หนังสือ โต๊ะทำงาน เป็นต้น ก็เพื่อ ในด้านของผู้พูดจะช่วยสร้างบรรยากาศให้ผู้พูดรู้สึกคุ้นเคยและพร้อมเล่าเรื่องราวของตน และในด้านผู้ชมจะช่วยทำให้ผู้ชมรู้สึกว่าเป็นการพูดคุยในบ้านของผู้ชมเอง เพราะเปิดโทรทัศน์ก็เห็นภาพห้องรับแขกคล้ายคลึงกับบ้านของตน ตลอดจนคิดว่าตนได้มีส่วนร่วมในแวดวงสนทนาครั้งนั้นด้วย

5. บทบาทหน้าที่ของการพูดคุยกับรายการสนทนาทางโทรทัศน์

จากบทบาทหน้าที่ของการพูดคุยในชีวิตประจำวัน คือ เพื่อการอบรมสั่งสอน ถ่ายทอดวัฒนธรรม สร้างความเป็นกลุ่ม เพื่อให้รู้ว่าเราเป็นพวกเดียวกัน เมื่อการเข้าสู่การพูดในรายการสนทนาทางโทรทัศน์ บทบาททั้งหมดนั้นยังไม่อาจลบเลือนได้ รายการสนทนาทางโทรทัศน์ยังทำหน้าที่แจ้งข่าวสาร สั่งสอนอบรม-ถ่ายทอดวัฒนธรรม เช่น รายการธรรมะ สำหรับการสร้างความเป็นกลุ่ม อาจมองได้หลายระดับ ตั้งแต่ปัจเจกบุคคล กลุ่ม ชาติ เช่น ในระดับปัจเจกบุคคล เมื่อวัยรุ่นดูรายการธรรมะเดลิเวอรี่ ตอนธรรมะสอนหญิง และพบปัญหาเรื่องคบเพื่อนไม่ดี ก็ทำให้เชื่อมโยงปัญหาของตนกับปัญหาของสังคมเข้ากันได้ หรือในระดับกลุ่ม เช่น เมื่อข้าราชการดูรายการธรรมะเดลิเวอรี่ ตอน ธรรมะข้าราชการ ก็จะเชื่อมตนเองกับสังคมและข้าราชการกรมส่งเสริมสหกรณ์ เพราะเป็นข้าราชการและพบเจอปัญหาเหมือนกัน เป็นต้น

1.2 แนวคิดด้านการสื่อสารเชิงวจนะ และเชิงอวจนะ

ถินันท์ อนุวัชศิริวงศ์ (2533) กล่าวว่า ตามปกติแล้วการสื่อสารโดยใช้สัญลักษณ์ที่เป็นถ้อยคำ หรือการสื่อสารเชิงวจนะ (Verbal Communication) มีความสัมพันธ์กับการสื่อสารที่ใช้สัญลักษณ์ที่ไม่ใช่ถ้อยคำ หรือ การสื่อสารเชิงอวจนะ (Non-Verbal Communication) อยู่เสมอ ทั้งสองอย่างนี้มีความสัมพันธ์ต่อกันมาก

การสื่อสารเชิงวจนะ

ในการสื่อสารเชิงวจนะสภาพแวดล้อมของภาษาส่งผลต่อลักษณะของถ้อยคำ และเนื้อหาที่สื่อสาร เช่น ในทางศาสนา ประโยคที่ใช้ในการพูดคุยกันมีแนวโน้มเป็นไปในเรื่องของบาปบุญคุณโทษ ในทางวิทยาศาสตร์ ประโยคที่ใช้ในการพูดก็จะเป็นไปในลักษณะการคาดคะเนปรากฏการณ์ต่างๆ หรือเป็นการอธิบายด้วยเหตุและผล ถ้านักวิทยาศาสตร์ใช้ภาษาทางวิทยาศาสตร์สนทนาธรรมกับพระสงฆ์ การสื่อสารครั้งนั้นอาจจะไม่ราบรื่นเท่าที่ควร ดังนั้นสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมากเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของภาษาก็คือ ความต้องการภาษา “ที่เหมาะสม ” ถ้าเราคำนึงถึง

สภาพแวดล้อมของภาษาในข้อนี้ เราก็จะถามตัวเองว่า ใคร คือผู้ที่เรากำลังพูดด้วย และภาษาของเราจะเป็นไปในลักษณะใด หากเราไม่ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ภาษาหรือถ้อยคำต่างๆ ที่ใช้ก็อาจจะไม่สามารถทำหน้าที่สื่อความหมายได้ด้วยดี

ท่วงทีลีลาของวัจนภาษา เป็นผลผลิตของการเลือกสรรและเรียบเรียงถ้อยคำ ประโยคของบุคคล แต่ละคนจะเลือกใช้ถ้อยคำต่างกันในการแสดงออกถึงความคิดของเขา และคนเราทุกคนย่อมมีบุคลิกภาพในการพูดในแบบของตนเอง และยังมีความแตกต่างกันในแต่ละสภาพการณ์ อีกด้วย นั่นคือในคนคนเดียวจะใช้ท่วงทีลีลาการพูดที่แตกต่างกันเพื่อให้เหมาะสมกับกาลเทศะต่างๆ

การสื่อสารเชิงอวัจนะ

ด้วยเหตุที่พฤติกรรมเชิงอวัจนะสามารถสร้างความหมายได้ พฤติกรรมทั้งหมดคือการสื่อสาร ความครอบคลุมของพฤติกรรมเชิงอวัจนะมีอยู่รอบด้าน การแสดงออกทางถ้อยคำยังมีขอบเขตจำกัด แต่การแสดงออกที่นอกเหนือจากการใช้ถ้อยคำ เช่น ทางค่าน้ำเสียง ท่าทาง สีหน้า เกือบจะไม่มีขอบเขตจำกัดเลยก็ว่าได้ และขณะเดียวกันก็มีความซับซ้อนอย่างมาก การสื่อสารเชิงอวัจนะนั้นมีแทรกอยู่ทุกหนทุกแห่ง ทุกเวลา และทุกสถานการณ์ กิจกรรมต่างๆ ของมนุษย์ล้วนเป็นข้อมูลแสดงออกถึงความหมายของการกระทำ

มิติต่างๆ ของการสื่อสารเชิงอวัจนะ ได้แก่ 1. พฤติกรรมของเสียง 2. อากัปกริยาท่าทาง และ 3. การแสดงออกทางใบหน้า

1. พฤติกรรมของเสียง

พฤติกรรมของเสียง หมายถึงถึงลักษณะต่างๆ ของการพูด คุณภาพของเสียง เช่น ระดับความดัง ความสูงต่ำของเสียง อัตราเร็วช้าในการพูด การหยุดเว้นระยะ เป็นต้น พฤติกรรมของเสียงมีผลกระทบต่อบุคลิกภาพ และมีอิทธิพลต่อการสื่อความ ในเรื่องระดับเสียง เสียงที่เปล่งออกมามีความสัมพันธ์กับความมีพลังและความภาคภูมิใจ ความดังของเสียงเป็นสิ่งที่สามารถชี้เรียกร้องความสนใจจากผู้ฟังได้ ใช้นั้นส่วนสำคัญของสิ่งที่พูด แต่เสียงที่เปล่งออกมามากๆ จะถูกตัดสินว่าเป็นการแสดงความก้าวร้าวหรือต่อต้าน มีความโกรธหรือมีอารมณ์ขุ่นเคือง ดังนั้นระดับความดังจึงต้องเหมาะสม

2. อากัปกิริยาท่าทาง

ส่วนประกอบของท่าทาง การวางตัว /การวางท่า การใช้ท่าทางประกอบ การเคลื่อนไหวร่างกาย เป็นสิ่งที่มีความหมายต่อการสื่อสาร เช่น การพยักหน้าอย่างจริงจังแสดงถึงการยอมรับ อากัปกิริยาท่าทางมีส่วนช่วยเสริมข้อมูลข่าวสาร ทำให้ข้อมูลข่าวสารที่ส่งออกไปมีความชัดเจนยิ่งขึ้น ทำให้ผู้พูดและผู้ฟังเข้าใจตรงกันมากยิ่งขึ้น

2.1 การวางท่า(Posture) เป็นส่วนประกอบหนึ่งของอากัปกิริยา การวางท่า หมายถึง การปรากฏกายต่อหน้าผู้ฟัง ไม่ว่าจะเป็นการนั่งหรือการยืนพูดก็ตาม เช่น การปรากฏกายหลังแทนพูดแบบสบายๆ เป็นธรรมชาติ การเท้าแทนพูด การขยับและจับถือไมโครโฟน การยืนหรือนั่งเอียงจนหมดความสง่างาม การกอดอก ทำลำตัวคดงออย่างไม่รู้ตัว ฯลฯ

2.2 การใช้ท่าทางประกอบ (Gesture) การใช้ท่าทางประกอบคำพูดเป็นสิ่งสำคัญ เพราะสามารถเรียกร้องความสนใจจากผู้ฟังได้เป็นอย่างดี ท่าทางที่ใช้ประกอบคำพูดนั้นมีอยู่มากมายด้วยกัน และที่สำคัญก็คือ ท่าทางที่ใช้ประกอบการพูดนั้นหาได้แน่นอนเสมอไปไม่ แต่ก็สามารถแยกประเภทลักษณะของท่าทางออกเป็น 2 ประการ คือ

- ท่าทางที่สื่อความหมายโดยตรง (Conventional Gesture)

เป็นที่ยอมรับกันอยู่แล้วว่า “ท่าทาง” เป็นภาษาอย่างหนึ่งหรือที่เรียกว่า Gesture Language และการใช้ท่าทางดูเหมือนจะเป็นเครื่องมือสื่อความหมายที่สะดวกที่สุด ก่อนที่มนุษย์จะมีภาษาใช้เป็นเครื่องมือสื่อความหมายกัน และหลังจากที่มนุษย์รู้จักใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสื่อความหมายแล้ว ก็ได้หมายความว่า การใช้ท่าทางจะไร้ประโยชน์ แต่ยังคงถูกนำมาใช้ประกอบควบคู่ไปกับคำพูดอย่างเสมอมา

ท่าทางที่สื่อความหมาย หมายถึง การแสดงออกหรือการเคลื่อนไหวของมือและแขน โดยผู้พูดมีความมุ่งหมายให้อาการเหล่านั้นสามารถสื่อความหมาย หรือเป็นที่เข้าใจกันได้ ถึงแม้จะไม่โดยตลอดจนสมบูรณ์ก็ตามที เช่น การชี้นิ้ว หมายถึง การบอกทิศทาง การเฉพาเงาะจง หรือการเน้นความสำคัญ การผายมือ หมายถึง การเชิญชวนหรืออนุญาต การโบกมือ หมายถึง การให้หรือขอร้อง

- ท่าทางที่ไม่สื่อความหมายโดยตรง (Descriptive Gesture) หมายถึง การแสดงออกหรือการเคลื่อนไหวของมือ หรือแขน หรือไหล่ หรือศีรษะที่แสดงแล้วไม่อาจสื่อความหมายได้ละเอียดชัดเจนเหมือนท่าทางที่สื่อความหมายโดยตรง แต่ท่าทางชนิดนี้ก็สามารถเข้าใจได้เมื่อใช้คำพูดประกอบอธิบาย เช่น การแสดงท่าทางล้อเลียน การแสดงท่าทางขบขัน

3. การแสดงออกทางใบหน้า

การแสดงออกทางใบหน้า (Facial Expression) เป็นพฤติกรรมเชิงอวัจนของผู้พูดที่มีความสำคัญและนับเป็นทักษะเบื้องต้นที่สำคัญในทางการพูด เพราะเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จในการพูดไม่ว่าจะพูดที่ไหน อย่างไรและเมื่อใดก็ตาม เช่น ขณะพูดอวยพรเนื่องในวันมงคลสมรสของกลุ่มคนหนึ่ง แต่สีหน้าผู้พูดเคร่งเครียดบึ้งตึง หรือแสดงความโศกเศร้าออกมาอย่างเห็นได้ชัด ถึงแม้ถ้อยคำของผู้พูดจะไพเราะลึกซึ้งจริงใจเพียงใด ถ้อยคำเหล่านั้นก็หาได้มีอรรถรสอย่างแท้จริงแต่อย่างใดไม่ ดังนั้นในการพูดควรมีการแสดงออกทางใบหน้าอย่างเป็นธรรมชาติ สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและอารมณ์ของผู้พูด อีกทั้งการแสดงออกทางใบหน้าที่เหมาะสม จะช่วยคลี่คลายบรรยากาศในขณะที่พูดได้เป็นอย่างดี เช่น จากความตึงเครียดกลับเป็นความรื่นรมย์ และยิ้มแย้มแจ่มใส

การแสดงออกทางใบหน้าที่สำคัญ ได้แก่ การใช้สายตา (Eye Contact) หรือการสบสายตาระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง ผลการศึกษาของ Argly และ Dean (อ้างถึงในถินันท์, 2533) แสดงว่า ผู้ฟังจะมีการสบสายตาผู้พูดมากกว่าผู้พูดสบสายตาผู้ฟัง ยิ่งเป็นเรื่องส่วนตัวมากเท่าใด การสบสายตาก็จะมีน้อยลงมากเท่านั้น ในบางวัฒนธรรมจะห้ามการสบสายตา และบทบาทหนึ่งของการสบสายตาก็เพื่อค้นหาข่าวสาร และเพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม การศึกษานี้แสดงให้เห็นระดับความแตกต่างของการสบสายตา และให้ข้อสรุปว่า การสบสายตามีความสำคัญอย่างมากต่อการควบคุม หรือเปลี่ยนแปลงความรู้สึกสนิทสนมระหว่างบุคคล

ทักษะในการสื่อสารเชิงอวัจนจะเป็นสิ่งสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการสื่อสารเชิงวัจนะ โดยมีข้อควรคำนึง คือ การแสดงออกของพฤติกรรมเชิงอวัจนจะต้องเหมาะสมสอดคล้องกับสถานการณ์ เหมาะสมกับผู้พูดแต่ละคน เหมาะสมกับจุดประสงค์ของการสื่อสาร อวัจนสารที่แสดงออกจะต้องสอดคล้องกับวัจนสารที่แสดงออกในขณะนั้น และจะต้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของการสื่อสาร

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันศาสนากับสถาบันสื่อมวลชน

กาญจนา แก้วเทพ (2549) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันเก่าอย่างสถาบันศาสนา และสถาบันใหม่อย่างสื่อมวลชน ไว้อย่างน่าสนใจว่าสถาบันศาสนาเคยเป็นสถาบันที่ทรงพลังและอาจถือได้ว่าเป็นสถาบันแกนกลางของสังคมในยุคก่อนสมัยใหม่ /ก่อนทุนนิยม (pre-capitalism/pre-modern society) แต่ในขณะที่โลกปัจจุบันดูเหมือนสถาบันสื่อมวลชนจะก้าวเข้ามาครองตำแหน่งดังกล่าวแทน จึงทำให้ดูเหมือนว่าความสัมพันธ์ระหว่างแชมป์เก่าอย่าง “สถาบันศาสนา” และ แชมป์ใหม่อย่าง “สื่อมวลชน” นั้นจะมีความสัมพันธ์กันอย่างไรต่อไป

ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันศาสนากับสื่อมวลชน ในระดับโลกแห่งความเป็นจริง นั้นพบว่า

ระดับโลกแห่งความเป็นจริง/ระดับของการปฏิบัติงาน

ในกรณีของโลกตะวันตกมีข้อสังเกตว่า ในระดับของการปฏิบัติงาน ทั้งบุคลากรด้าน สื่อมวลชนและด้านศาสนาต่างก็มีความสัมพันธ์แบบ “Love-hate relationship (ทั้งรักทั้งชัง)” กล่าวคือ ในด้านหนึ่งต่างก็จ้องมองดูกันด้วยความไม่วางใจและไม่เข้าใจ เช่น ด้านพระสงฆ์ก็มองว่า “สื่อมวลชนมักจะทำตัวเป็นสื่อมารชน ” กล่าวคือ เผยแพร่แต่ค่านิยมทางโลกที่เลวร้าย (ทั้งโลก โกรธ หลง) และยังมีมุ่งทำลายสถาบันศาสนามีผลทำให้ศีลธรรมจริยธรรมของสังคมและบุคคลเสื่อมโทรมลง ส่วนด้านสื่อมวลชนก็มองว่า สถาบันศาสนาส่วนใหญ่ประกอบไปด้วยความคิดที่มุงาย การปฏิบัติที่ล่าช้า มีบทบาทครอบงำถ่วงรั้งความเจริญก้าวหน้าของสังคม และยังเป็นปริมณฑลที่เกิดโอกาสให้มีการหลอกลวงประชาชนในรูปแบบต่างๆ และเป็นภารกิจของสื่อมวลชนที่ต้องขจัดความลำ้าหลังมุงายเหล่านี้ (Hoover&Lundby,1997 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ,2549 : 360)

แต่ในบุคลากรของทั้งสองสถาบันอาจไม่ค่อยชอบหน้ากันดังกล่าวนั้น ในอีกด้านหนึ่ง ทั้งสองฝ่ายต่างก็ต้องพึ่งพากันและกัน ในชีวิตทางสังคมและการทำงาน ในด้านของสื่อทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ จำเป็นต้องมี “หน้าศาสนา รายการธรรมะ หรือข่าวความเคลื่อนไหวของวงการสงฆ์” รวมอยู่เป็นส่วนหนึ่ง ดังนั้นจึงต้องมีการทำงานร่วมกับศาสนาในด้านการเป็นแหล่งข่าว เป็นวัตถุดิบ หรือแม้แต่ในชีวิตทางสังคมขององค์กรสื่อเอง (เช่น ต้องนิมนต์พระมาเจิมป้ายเปิดอาคารหลังใหม่) ในส่วนของศาสนาก็จำเป็นต้องอาศัยสื่อมวลชนเป็นช่องทางหนึ่งในการเข้าถึงศาสนิกชนในระดับกว้าง

สำหรับเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังความสัมพันธ์แบบ Love-hate relationship ที่จะได้กล่าวถึงต่อไปในรายละเอียดนั้น ในที่นี้อาจนำเสนอได้คร่าวๆ ว่า ทั้งสื่อมวลชนและสถาบันศาสนานั้นได้ก่อตัวมาจากโลกทัศน์คนละกรอบ (Worldview Framework) กล่าวคือ โลกทัศน์ของศาสนานั้นเป็นโลกทัศน์แบบโลกุตรกรรม “แบบทางธรรม” (Sacred world) ที่มีวิถีคิด คำอธิบาย มาตรฐาน และค่านิยมชุดหนึ่งที่เน้นเรื่องที่พ้นหรือเหนือไปจากสิ่งที่มองเห็นและโลกทางวัตถุอันได้แก่ โลกของจิตวิญญาณ แต่ทว่าโลกทัศน์ของสื่อมวลชนนั้นเป็นโลกทัศน์แบบโลกียะ “แบบทางโลก” (Secular World) ที่ใช้วิถีคิดแบบวิทยาศาสตร์ ใช้วิธีการพิสูจน์ทดลอง ใช้หลักตรรกะแบบเหตุผล เน้นการสังเกตจับต้องเห็นได้อย่างเป็นรูปธรรม จากโลกทัศน์ที่แตกต่างกันนี้เป็นสาเหตุหลักประการหนึ่งของความไม่เข้าใจกันและกัน และอีกสาเหตุหนึ่งอาจเป็นเพราะทั้งสองสถาบันต่างกัน

“เคยเป็น” และ “กำลังเป็น” สถาบันแกนกลางหลักของสังคมที่ต้องช่วงชิงพื้นที่ทางวัฒนธรรมในสังคมและพื้นที่ในจิตใจของผู้คน การช่วงชิงกลุ่มเป้าหมายเดียวกันนี้อาจเป็นอีกสาเหตุหนึ่งของการไม่ค่อยกินเส้นกันระหว่าง 2 สถาบันนี้

ภาพรวมความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับสื่อมวลชน

จากข้อเท็จจริงที่ว่า ในยุคก่อนสมัยใหม่/ก่อนทุนนิยม (pre-capitalism/pre-modern society) สถาบันศาสนาเป็นสถาบันที่ทรงพลังและอาจถือได้ว่าเป็นสถาบันแกนกลางของสังคมที่มีมาก่อน แต่ในโลกปัจจุบันนี้สถาบันสื่อมวลชนได้เข้ามาทีหลัง และดูเหมือนจะก้าวเข้ามาครองตำแหน่งดังกล่าวแทน ต่อจากนั้นทั้ง 2 สถาบันต่างก็แวะเวียนเข้ามาเยี่ยมเยียนในอาณาเขตของอีกฝ่ายหนึ่ง ดังนั้นด้วยรูปแบบเนื้อหาและวิธีการของแต่ละสถาบันที่เข้ามาในขอบเขตของอีกฝ่ายหนึ่ง จะเป็นเช่นไรนั้นซึ่ง Abelman&Hoover (1990) อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2549 : 361-365 ได้รวบรวมคติความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง “รายการธรรมะที่ผ่านสื่อกระจายเสียง” ที่สามารถบ่งบอกนัยยะถึงความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับสื่อมวลชนได้ดังนี้

คติความเชื่อที่เชื่อกันว่า การที่พระสงฆ์หันไปใช้ช่องทางการเผยแพร่ธรรมะผ่านวัฒนธรรมสื่อมวลชน(Mass-mediated culture) แทนช่องทางเดิมคือ การสื่อสารระหว่างกลุ่ม(Group Communication) เช่นการไปวัดฟังเทศน์ประกอบพิธีกรรมของศาสนิกชนนั้น จะสร้างผลเสียในระยะยาว เนื่องจากการเทศน์ทางวิทยุหรือโทรทัศน์นั้น พระที่ได้รับคัดเลือกให้ออกรายการเหล่านี้มักจะเทศน์ด้วยเนื้อหาที่น่าสนใจมากกว่า มีรูปแบบที่น่าติดตามมากกว่า ดังนั้นในระยะยาว ศาสนิกชนก็อาจจะนิยมฟังพระเทศน์ผ่านสื่อมวลชนและใช้ทดแทนการไปวัด (เนื่องจากเข้าถึงง่ายกว่า ลูกนั่งฟังสะดวกกว่า ฟังไปทำงานไปได้ ฯลฯ)

คติความเชื่อที่ว่าเนื่องจากรูปแบบใหม่ของศาสนาที่ไปออกวิทยุหรือโทรทัศน์นั้น มักจะมีความน่าสนใจมากกว่ารูปแบบเก่าของศาสนาที่อยู่ในสถาบันเก่าคือ วัด จากปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลให้เกิดการปรับตัวด้านการสื่อสารของสถาบันศาสนา เช่นกรณีของไทย เมื่อท่านพุทธทาสและท่านปัญญาชนนักวิชาการเริ่มเทศน์ข้ออธิบายเป็นภาษาไทย การกระทำดังกล่าวมีผลเปลี่ยนแปลงไปถึงพระตามวัดต่างๆ ที่เคยเทศน์เป็นภาษาบาลีหรือไม่ หรือ เมื่อพระพยอมใช้รูปแบบการเทศนาแบบสนุกสนาน ใช้ภาษาทันสมัย ใช้ประเด็นปัจจุบันเป็นเนื้อหา มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงการเทศน์ของพระสงฆ์ส่วนใหญ่หรือไม่ อย่างไรก็ตาม ในอีกด้านหนึ่ง การที่พระภิกษุจะมาใช้รูปแบบการสื่อสารแบบใหม่ได้นั้น บุคลากรเหล่านี้ก็จำเป็นต้องมีการปรับตัวและปรับปรุงกระบวนการสื่อสารของตนเองเช่นกัน เช่น ต้องมีวิธีการวิเคราะห์ผู้รับสาร ต้องแสวงหาความรู้

ข่าวสารที่จะนำมาใช้เป็นเนื้อหา รวมทั้งเมื่อไปออกโทรทัศน์ เนื่องจากสื่อมวลชนมีศักยภาพในการให้สถานภาพแก่บุคคล (Status Conferral) ดังนั้น พระภิกษุที่ออกโทรทัศน์ก็จะกลายเป็น “ผู้เชี่ยวชาญ” ไปโดยปริยาย และต้องพร้อมที่จะให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็น(อย่างเข้าท่าและแหลมคม) ต่อประเด็นปัญหาต่างๆ การได้มาซึ่งความสามารถดังกล่าวต้องอาศัยการปรับตัวและใช้ทรัพยากรอย่างมาก

สำหรับในกรณีของไทยนั้น การคัดเลือกพระภิกษุมาออกสื่อ่นั้นมีเส้นทางที่หลากหลายอย่างมาก ตามหลักการของ Boorstin เรื่อง hero and celebrity โดยที่พระภิกษุบางองค์มักจะเป็น “วีรบุรุษ” (hero) มาก่อน ด้วยวีรกรรมแบบต่างๆกัน เช่น มีคาถาอาคมแก้ก๊าล้า มีเมตตา มหานิยม ปลุกเสกเครื่องรางของขลัง เทคนิคลังสอนเก่ง เป็นพระนักพัฒนา ฯลฯ ต่อจากนั้นสื่อจึงช่วยแปรสภาพ “วีรบุรุษ” เหล่านี้ให้กลายเป็น “คนเด่นคนดัง” (celebrity) ดังนั้นจึงอาจจะมีพระภิกษุบางองค์ที่ไม่ได้มีความสามารถด้านการสื่อสาร หากทว่ามี “วีรกรรม” อย่างอื่นและมี “บุคลิกภาพ” (personality) ที่เหมาะสมกับสื่อก็สามารถจะกลายเป็น “ดาราประจำของสื่อ” ได้ ตัวอย่างของไทยเช่น กรณีหลวงพ่อกุณ เป็นต้น

คติความเชื่อที่เชื่อว่า ผู้ที่ทำการศึกษารื่องความสัมพันธ์ระหว่างสื่อกับศาสนาบางกลุ่มลงความเห็นว่า “บรรดารายการต่างๆที่มีอยู่ในวิทยุและโทรทัศน์ ” นี้แหละคือ “รูปแบบใหม่ล่าสุดของศาสนา” ที่ถูกออกแบบมาให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมของสังคมข่าวสารเหมือนเช่นการพัฒนาเปลี่ยนแปลงรูปแบบศาสนาที่เคยมีมาในประวัติศาสตร์การเปลี่ยนแปลงของสังคมของมนุษยชาติ ความคิดเห็นที่ว่า “โทรทัศน์(รูปแบบสื่อสมัยใหม่) ก็คือศาสนาในรูปแบบใหม่(implicit religion) ” นั้น เกิดมาจากการพิจารณาคำนิยามและหน้าที่ของศาสนาเป็นหลัก คำนิยามของศาสนาก็คือ “ชุดของคำตอบที่เกี่ยวข้องกับพื้นฐานของชีวิต ความรัก ความตาย ความทุกข์สุขของมนุษย์ ” และหากยึดถือตามนิยามดังกล่าว จึงมีคำกล่าวที่ว่า “ละครโทรทัศน์ก็คือ บทละครด้านจริยธรรมของชีวิตสมัยใหม่นั้นเอง” (Soap is the morality play of modern life)

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสังคมปัจจุบันเป็น “วัฒนธรรมการตลาด” เพราะฉะนั้นศาสนา ก็ต้องแสวงหา “จุดขาย” และเมื่อวัฒนธรรมยุคปัจจุบันมีลักษณะกระจายอำนาจ (decentralized) และมีกลุ่มเป้าหมายที่กระจัดกระจาย (demassification) เพราะฉะนั้นศาสนาจะมีอยู่รูปแบบเดียวให้เลิกใช้แบบยุคที่สังคมยังรวมศูนย์นั้นเป็นไปไม่ได้แล้ว สถาบันศาสนาจะต้องมีรูปแบบศาสนาหลายๆแบบ ให้ผู้คนเลือกสรรตามรสนิยมและความต้องการของตนเอง(นี่คือคำตอบประการหนึ่งของการเกิดลัทธิต่างๆมากมายในปัจจุบัน) และในขณะที่วัฒนธรรมปัจจุบันเป็นวัฒนธรรมที่

แยกขาดระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตยามว่าง กิจกรรมของศาสนานั้นจะตกอยู่ในช่วงเวลาของชีวิตยามว่างที่มักมีโทนของอารมณ์ไปในด้านความสนุกสนานบันเทิง

คติความเชื่อที่เชื่อว่า การประสานพลังระหว่างอำนาจเก่ากับอำนาจใหม่ ตามปกติพระภิกษุส่วนหนึ่งก็มีความสามารถด้านการสื่อสารในระบบสถาบันศาสนาแบบเดิมอยู่แล้ว เช่น เป็นพระที่เทศนาสั่งสอนอยู่ในวัดได้อย่างเก่งกาจ รู้จักวิเคราะห์อารมณ์ความรู้สึกของผู้ฟัง มีบุคลิกภาพดี มีสำนวนโวหารในการโน้มน้าวใจ รู้จักเลือกรูปแบบการสื่อสารแบบต่างๆ และเมื่อพระภิกษุผู้มีทักษะทางการสื่อสารชั้นเยี่ยมเหล่านี้มาประสานพลังกับสื่อแบบใหม่ เช่น โทรทัศน์ที่มีเทคโนโลยีขั้นสูงทางการสื่อสาร เช่น การจัดฉาก การจัดแสงและสี การใช้เสียงประกอบ การตัดต่อภาพ ฯลฯ ก็จะทำให้คุณภาพในการโน้มน้าวชักชวนมีพลังเพิ่มขึ้นเป็นเท่าทวีคูณ

อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่า เนื่องจากรายการศาสนาทางโทรทัศน์มักจะต้องใช้ “ลักษณะมีบุญญาบารมีของผู้ผู้นำ” (charismatic leader) ซึ่งทั้งศาสนาและสถาบันสื่อต่างมีวัฒนธรรมร่วมกันอยู่แล้ว แต่ทว่าเมื่อมาผนวกเข้ากับวัฒนธรรมเวลาช่วงสั้นๆ ของสื่อ (clock culture) ซึ่งยากต่อการที่จะนำเสนอหลักการคำสอนที่ลึกซึ้ง ดังนั้น จึงมีผลทำให้บรรดารางการธรรมะทางโทรทัศน์จะเน้นหนักไปที่ “ตัวผู้สอน” มากกว่า “ตัวหลักคำสอน”

คติความเชื่อนี้ มีข้อเสนอว่า บรรดารางการศาสนาต่างๆ ที่มาเผยแพร่ผ่านสื่อ นั้น ไม่ใช่ทั้ง “ศาสนา” และไม่ใช่ทั้ง “สื่อ” หากทว่าเป็นผลิตรูปแบบใหม่ของวัฒนธรรมที่เกิดจากการรวมตัวของวัฒนธรรม 2 วัฒนธรรม เนื่องจากทั้งศาสนาและสื่อมวลชนต่างก็มีเนื้อหาและรูปแบบของตัวเอง เช่น ในพุทธศาสนา เมื่อพระจะเทศน์นั้นจะต้องมีการอาราธนาเสียก่อน พระจะต้องนั่งสูงกว่าฆราวาส ส่วนในสื่อมวลชน บรรดารางการสนทนา (talk show) ทั้งหลายก็ต้องมีพิธีกรและแขกรับเชิญ (ซึ่งเป็นฆราวาส) จะนั่งอย่างไรจะต้องพนมมือขณะสัมภาษณ์หรือไม่ จะต้องดัดแปลงการอาราธนาไปเป็นอย่างไร รายการดังกล่าวนี้จึงถือเป็นผลิตรูปแบบใหม่ของวัฒนธรรมปัจจุบัน

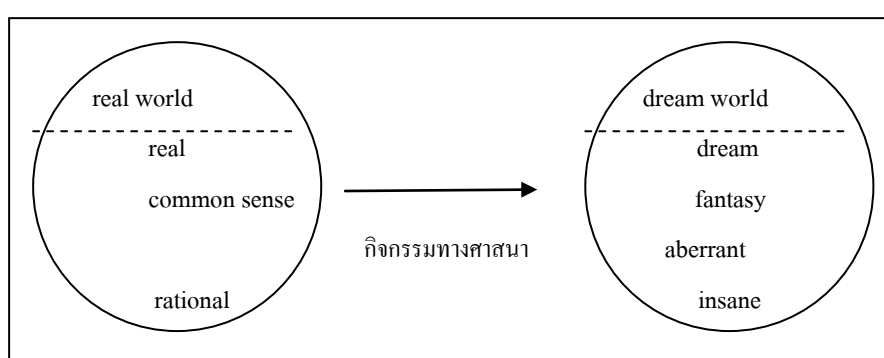
อีกทั้ง กาญจนา แก้วเทพ (2549) ได้ประมวลแนวคิดของนักวิชาการที่มองเห็นทั้งข้อเหมือนและข้อแตกต่างระหว่าง 2 สถาบันมาไว้ที่นี้พอสังเขป ดังนี้

การเปรียบเทียบข้อเหมือนและข้อแตกต่างระหว่างสื่อกับศาสนา

ข้อเหมือน/จุดร่วมระหว่างศาสนากับสื่อมวลชน

1. การทำหน้าที่สร้างโลกที่สมบูรณ์กว่าโลกที่เป็นจริง

P.Berger(1967) อ้างถึงในกาญจนา (2549) เสนอแนวคิดในเรื่องการสร้างความเป็นจริงทางสังคมว่า (Social Construction of Reality) เนื่องจาก “มนุษย์เราได้สร้างโลกขึ้นมา ด้วยการทำงานของสัญลักษณ์ต่างๆ และหลังจากนั้นเราก็เข้าไปอาศัยอยู่ในโลกแห่งสัญลักษณ์ที่เราสร้างขึ้น โดยถือเสมือนว่าเป็นโลกแห่งความเป็นจริงของเรา” เราจึงมีโลกสองโลกแวดล้อมตัวเราอยู่ โลกหนึ่งเป็น โลกแห่งความเป็นจริงแท้(เช่น การเกิด แก่ เจ็บ ตาย) อีกโลกหนึ่งเป็น โลกแห่งความหมายที่เราสร้างขึ้นมา Berger เสนอว่า เนื่องจากโลกแห่งความเป็นจริงแท่นั้นเป็นโลกที่ไม่สมบูรณ์ (Imperfect) เช่น มีความสุขอยู่ชั่วคราาก็สูญหายไป เป็นโลกที่ไม่บริสุทธิ์ ดังนั้น มนุษย์จึงสร้างโลกอีก โลกหนึ่งที่มีลักษณะตรงกันข้าม



ภาพที่ 2.2 แสดงการทำหน้าที่ของศาสนาในการสร้างโลกที่สมบูรณ์กว่าโลกที่เป็นจริง

ศาสนาเป็นกิจกรรมที่รักษาทะกาะระหว่างโลกทั้ง 2 เช่น ชีวิตในโลกนี้เป็นเรื่องชั่วคราу ชีวิตในโลกหน้าเป็นเรื่องนิรันดร มนุษย์มีความดีไม่สมบูรณ์ แต่พระเจ้ามีความดีสมบูรณ์ เป็นต้น ฉะนั้นเวลาที่เราประกอบพิธีกรรมทางศาสนาก็เปรียบเสมือนเรากำลังเดินทางออกจาก real world ไปสู่ dream world นั่นเอง

พิจารณาในแง่แล้ว บทบาทของสื่อมวลชนก็มิได้แตกต่างไปจากในศาสนาเลย เรื่องราวต่างๆ ในสื่อมวลชนจะแสดงให้เห็นโลกที่เป็นจริง(real world) ที่เป็นภาพสะท้อนโลกที่เป็นจริงของเราอันเต็มไปด้วยคนบาปชั่ว ความอ่อนแอของมนุษย์ การเห็นแก่ผลประโยชน์ ความขัดแย้ง ฯลฯ แต่ในอีกด้านหนึ่ง สื่อก็จะเสนอให้เห็นภาพของ dream world ความอุดมสมบูรณ์แห่งความดีที่อาจปรากฏในตัวละคนในเรื่อง เช่น บรรดาหนังสงครามทั้งหลายจะสะท้อนให้เห็นความเสียสละอย่างที่สุดของมนุษย์ แก่นเรื่องประเภท “ความรัก” (ค่านิยมสูงสุดของศาสนา) สามารถเปลี่ยนแปลงทุกอย่างได้ นี่ก็คือเนื้อหาของกิจกรรมของศาสนานั้นเอง

และในขณะที่ชีวิตมนุษย์ในโลกแห่งความเป็นจริงต้องต่อสู้ดิ้นรนกับสภาพที่เป็นจริง(ต้อง โหยหิว ต้องร้อนหนาว ฯลฯ) และยังคงตกอยู่ใต้อิทธิพลของสัญชาตญาณดั้งเดิม เช่น ความเห็นแก่ตัว การเอาชีวิตรอด ฯลฯ บทบาทที่สำคัญประการหนึ่งของศาสนาก็คือ การชี้แนะให้

มนุษย์ตั้งคำถามที่พ้นไปจากคำถามแบบสามัญสำนึกในชีวิตประจำวัน(จะกินอะไร จะนอนที่ไหน จะทำงานอะไร) เช่น คำถามเรื่องความหมายของชีวิต (เราเกิดมาเป็นมนุษย์ทำไม) เรื่องเอกลักษณ์ (มนุษย์ต่างจากสัตว์โลกชนิดอื่นอย่างไร) เรื่องภาวะการณ์ดำรงอยู่ของมนุษย์ เป็นต้น หน้าที่การตั้งคำถามเหล่านี้ปรากฏอยู่ในเนื้อหาของผลงานสื่อมวลชนเช่นเดียวกัน เช่น ภาพยนตร์เรื่อง Forrest Gump เป็นต้น

ดังนั้น ทั้งศาสนาและสื่อมวลชนต่างก็มีหน้าที่ดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกัน กล่าวคือ ในด้านหนึ่งเป็นกระจกสะท้อนให้เห็นความเป็นไปของโลกที่กำลังเป็นอยู่ในปัจจุบัน (here and now) และในอีกด้านหนึ่งก็ฉายภาพหรือสร้างแรงจูงใจให้ “ก้าวล่วงพ้น” (transcendent) ไปจากสภาวะบีบคั้นของปัจจุบัน ในการนี้ทั้งศาสนาและสื่อมวลชนล้วนให้คำมั่นสัญญาฉบับเดียวกันว่า “ในท้ายที่สุดแล้ว ธรรมะจะชนะอธรรม แต่ธรรมก็จะวกเวียนกลับมาทำทนายอยู่เสมอ”

2. ประวัติศาสตร์ร่วมกันของศาสนาและสื่อมวลชน

J.Carey (1992) อ้างถึงในกาญจนา(2549) เป็นผู้เสนอแนวคิดที่ว่าศาสนากับสื่อมวลชนนั้นมีลักษณะร่วมกันเป็นส่วนใหญ่เนื่องมาจากการร่วมเดินทางมาบนเส้นทางประวัติศาสตร์สายเดียวกัน ในหนังสือเรื่อง “Communication and Culture” Carey ได้เสนอว่า ในแบบจำลองการสื่อสารนั้นมักจะใช้อยู่ใน 2 ความหมายทั้ง 2 ความหมายนั้นล้วนแล้วแต่เชื่อมโยงกับศาสนาทั้งสิ้น

สำหรับแบบจำลองแรกคือ Transmission Model ที่เน้นเรื่องการกระจาย การเผยแพร่การถ่ายทอดข่าวสารนั้น Carey กล่าวว่า ความคิดที่จะเผยแพร่ข่าวสารออกไปให้แพร่หลายในคนหมู่นั้น เป็นความคิดดั้งเดิมของทุกศาสนา (หลังจากตรัสรู้แล้ว พระพุทธเจ้าก็เทศน์สั่งสอนภิกษุสงฆ์แล้วให้แยกย้ายกันไปเผยแพร่ธรรมะ พระเยซูก็ออกเทศนาสั่งสอนคนกลุ่มต่างๆ ทุกอาชีพ ทุกชนชั้น) โดยมีเป้าหมายที่จะให้ “ธรรมะครองโลกบ้าง ” “สร้างอาณาจักรของพระเจ้าบนโลกนี้” บ้าง Carey ยืนยันว่า ประวัติศาสตร์ดังกล่าวนี้ ยังคงดำเนินมาอย่างต่อเนื่องจนถึงยุคของสื่อสมัยใหม่ ดังเช่นเมื่อ Samuel Morse คิดค้นรหัสโทรเลขนั้น แรงจูงใจของเขามีได้ต้องการจะส่งข่าวเรื่องราคาเนื้อหมู(มิใช่แรงจูงใจทางโลก) หากแต่เพื่อจะ “ทำงานของพระเจ้า” เป้าหมายทางโลกที่เข้ามาเป็นมูลเหตุจูงใจของการค้าคว่ำทางวิทยาศาสตร์นั้นเพิ่งจะพัฒนาขึ้นในชั้นหลัง

สำหรับอีกแบบจำลองหนึ่งคือ Ritualistic Model นั้นก็ยังเขยิบเข้ามาใกล้กับความหมายของศาสนามากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะคำว่า “การสื่อสาร” ที่แปลว่าเป็นกระบวนการที่ต้องการสร้างความเข้าใจร่วมกัน(shared meaning, shared belief) เพื่อผูกพันผู้คนเข้าด้วยกันนั้นก็คือ ความหมายและเป้าหมายของศาสนานั้นเอง (คำว่า “religion” ที่มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน relere นั้นแปลว่า “ผูกโยงเข้าด้วยกัน”)

จากเส้นทางประวัติศาสตร์ที่เป็นเส้นทางเดินร่วมกันดังกล่าว Carey จึงกล่าวว่า ความคิดทางศาสนานั้นมิได้เพียงแต่พรรณนาหลักธรรมต่างๆเท่านั้น ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า ทุกศาสนาไม่ว่าจะคำอธิบายแตกต่างกันอย่างไร แต่กิจกรรมร่วมกันประการหนึ่ง ของทุกศาสนาก็คือ “กิจกรรมการสื่อสาร” ดังนั้นในประวัติศาสตร์ของศาสนาจึงได้ให้บทเรียน ในห้องศรัทธาเกี่ยวกับหลักการและทักษะด้านการสื่อสารเอาไว้อย่างมากมาย ตัวอย่างเช่น คำว่า “propaganda” ที่ถูกนำมาใช้ในสงครามโลกครั้งที่ 1 นั้น เคยเป็นชื่อขององค์กรศาสนาตั้งแต่ศตวรรษที่ 16 ฐานความรู้ต่างๆที่ใช้ในการสื่อสารมวลชน นับตั้งแต่หลักการวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย การเลือกใช้ภาษา เพื่อการโน้มน้าว กลยุทธ์การสื่อสารให้บรรลุเป้าหมาย ฯลฯ ล้วนแล้วแต่เป็นการต่อยอดมาจากประวัติการทำงานด้านศาสนาเป็นส่วนใหญ่

ลักษณะร่วมกันอีกประการหนึ่งของสถาบันศาสนาและสถาบันสื่อมวลชนก็คือ เป็นสถาบันที่ทุกฝ่ายอยากเข้าไป “ใช้ประโยชน์” จากสองสถาบันนี้ เนื่องจากสถานภาพของทั้งสองสถาบันตามแนวคิดของสำนักปรากฏการณ์นิยมที่ระบุว่า ทั้งสองสถาบันต่างเคยเป็นหรือกำลังเป็น ศูนย์กลางของสังคม เช่น นักการเมืองก็อยากหาฐานคะแนนเสียงจากผู้นำทางศาสนา นักธุรกิจก็มองหาผลประโยชน์ที่จะได้จากการใช้ช่องทางสื่อมวลชน นักวิชาการก็ต้องการทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ใหม่ๆทางสังคม ในเวลาเดียวกัน ทั้งสองสถาบันต่างก็อาจจะต้องการที่จะ “ใช้” ซึ่งกันและกันเช่นกัน

ข้อแตกต่างระหว่างศาสนากับสื่อมวลชน

1. ความแตกต่างในเรื่องโลกทัศน์

หัวใจสำคัญที่ทำให้ศาสนาและสื่อมวลชนมีความแตกต่างกันอย่างมหาศาลก็คือ ข้อเสนอของ P.Berger ที่ได้กล่าวมาแล้วคือ ในขณะที่โลกทัศน์ของศาสนาเป็นแบบ Sacred โลกทัศน์ของสื่อมวลชนเป็นแบบ Secular โดยที่กรอบวิธีคิดทั้งสองอย่างนี้เป็นคู่ที่ตรงกันข้าม

ความแตกต่างระหว่างโลกทัศน์ทั้ง 2 แบบปรากฏให้เห็นในเรื่องความรู้สึกเป็นศัตรูกัน และความไม่เข้าใจกันระหว่างบุคลากรระหว่าง 2 สถาบัน ตัวอย่างเช่น พระสงฆ์จะถือว่าสื่ออยู่เสมอกว่า “มีเรื่องของพระทำความดี ทำไมไม่ต่อยลงข่าว ลงแต่ข่าวพระที่เสียหาย” ในขณะที่หลักการปฏิบัติงานของสื่อ นั่นคือ “News is bad news” เวลาที่นักข่าวทำงานก็ต้องใช้เหตุผล ใช้ข้อมูล มีบรรทัดฐานทางวิชาชีพและนโยบายขององค์กรที่จะปฏิบัติงาน ดังนั้น เมื่อมีข่าวพระมีเมียหรือคอร์ปชั่น ก็ต้องรายงานถ้าประชาชนสนใจ แม้ว่าโดยส่วนตัวจะปฏิบัติศาสนกิจและเป็นศาสนิกชนที่ดี แต่ข้อปฏิบัติส่วนตัวนั้นก็จะไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับเรื่องการทำงาน เป็นต้น

2. ความแตกต่างในเรื่องที่เล่า

แม้ว่าโททส์นและศาสนาสอนว่าทำหน้าที่ต่อสังคมเหมือนกันคือ มีการเล่าเรื่องปรัมปราคติต่างๆ (myth) แต่ทว่าเรื่องที่นำมาเล่านั้นแตกต่างกันราวขาขวากับขา W.F.Fore (1993) อ้างถึงใน กาญจนานา (2549) วิเคราะห์ปรัมปราที่เล่าผ่านรายการต่างๆ ของโททส์นพบว่ามีลักษณะดังนี้

- โททส์นเล่าว่า “สิบปากว่า ไม่เท่าตาเห็น สิ่งที่เห็นได้เท่านั้นที่เป็นเรื่องจริง ”

(seeing is believing)

- เรากำลังอยู่ในโลกของข้อมูลข่าวสาร ดังนั้น ปริมาณอันมากมายของข่าวสารเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ทุกคนก็มีเสรีภาพที่จะเข้าถึงข่าวสาร

- ชีวิตไม่ใช่อะไรที่ซับซ้อน เป็นเรื่องที่ทำให้ง่ายๆ ได้ (simple) ทำงานหาเงินแล้วก็ใช้ซื้อความสุขใส่ตัวในส่วนที่เกี่ยวกับปรัมปราของสังคม (social myth) มีลักษณะสำคัญดังนี้

- ประสิทธิภาพเป็นความดีสูงสุด

- ความก้าวหน้าเป็นเป้าหมายของมนุษยชาติ และต้องก้าวไปอย่างไม่หยุดยั้ง

- ผู้ที่แข็งแกร่งที่สุดคือผู้ที่เหมาะสม (Fittest survival) และผู้ที่แข็งแกร่งที่สุดก็คือ คนหนุ่มสาว-ผิขาว-ผู้ชาย

- อำนาจต้องเริ่มที่ศูนย์กลางแล้วกระจายตัวออกไป คนที่อยู่ตรงศูนย์กลางอำนาจ เป็นคนที่รู้ดีที่สุดว่าอะไรเหมาะสมสำหรับคนส่วนใหญ่ (ในกรณีของสหรัฐก็คือ ประธานาธิบดี)

- ความสุขมาจากการบริโภควัตถุอย่างไม่มีขีดจำกัด การบริโภคเป็นคุณงามความดี อยู่ในตัวเองแล้ว ปรัมปราคติที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ตรงกันข้ามกับคุณค่าสากลของทุกศาสนาที่สอนให้ลด ละเลิกกิเลส เอาชนะความโลภ โกรธ และหลง ความแตกต่างในเรื่องคุณค่านี้เองที่ทำให้เกิดความขัดแย้งที่ยากจะประสานได้ระหว่างสื่อมวลชนกับศาสนา

2. หมวดแนวคิด ทฤษฎีการสร้างสาร

2.1 การสร้างสารด้วยการพูด

เมตตา วิวัฒน์านุกูล (2549) กล่าวว่าไว้ว่า โดยปกติการพูดที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีการเตรียมตัว ในระยะต่างๆ ตั้งแต่ก่อนการพูด ระหว่างการพูด และหลังการพูด แต่ในที่นี้จะขอเน้นเฉพาะในส่วนของการเตรียม “สาร” ก่อนการพูดเป็นหลัก การเตรียมและการสร้างสารด้วยการพูด ผู้พูดหรือผู้เตรียมสารจะต้องตระหนักว่าองค์ประกอบทุกองค์ประกอบล้วนมีผลกระทบต่ออีก และกัน การเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบตัวใดตัวหนึ่งย่อมทำให้เกิดผลต่างออกไป ดังนั้นจึงต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอย่างน้อย 5 องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับการสร้างสารด้วยการพูด ดังนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์การพูด

โดยทั่วไปการพูดหน้าทีประชุมชน อาจเป็นไปได้ใน 2 ลักษณะคือ ผู้พูดเป็นผู้กำหนดเรื่องและวัตถุประสงค์ของการพูดเอง หรือผู้พูดได้รับเชิญหรือได้รับมอบหมายให้พูดตามเรื่องและวัตถุประสงค์ที่ผู้อื่นกำหนดให้ แต่ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นกรณีใด ผู้พูดที่รู้วัตถุประสงค์ของการพูดที่ชัดเจน ย่อมสามารถรู้ถึงทิศทาง ขอบเขต และสิ่งที่ควรเน้นย้ำ ทำให้การพูดมีเอกภาพตรงจุดและตอบสนองวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้

โดยรวมนั้นวัตถุประสงค์ทั่วไปของการพูด แบ่งออกได้เป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ คือ การพูดเพื่อให้ข้อมูล (informative) การพูดเพื่อโน้มน้าวใจ (persuasive) การพูดเพื่อจรรโลงใจ (inspiring) และการพูดเพื่อสร้างความบันเทิง (entertain) ในการพูดทั่วไป อาจมีวัตถุประสงค์ต่างๆ เหล่านี้รวมกันอยู่ แต่ผู้พูดจะต้องตระหนักว่า ต้องการเน้นในวัตถุประสงค์ใดมากที่สุด ควรมีบทบาทและวางตัวอย่างไรในการพูดเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์นั้นๆ

นอกจากการคำนึงถึงวัตถุประสงค์ทั่วไปของการพูดแล้ว ในการเตรียมและสร้างสารเพื่อการพูด ผู้พูดยังต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการอย่างเฉพาะเจาะจงที่สุด หากเราสามารถระบุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ได้อย่างเฉพาะเจาะจงจะช่วยในการเลือกข้อมูล ตัวอย่างหรือเหตุผลในการสนับสนุนสิ่งที่พูดให้มีน้ำหนักและน่าเชื่อถือ ได้มากขึ้น

2. การวิเคราะห์ผู้รับสาร

ผู้รับสาร/ ผู้ฟังถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดองค์ประกอบหนึ่งในการเลือกสารเพื่อการพูด เนื่องจากประสิทธิภาพของการพูดขึ้นกับการตีความและการรับรู้ของผู้ฟัง ดังนั้นการวิเคราะห์ผู้รับสารหรือผู้ฟัง (audience analysis) จึงเป็นขั้นตอนที่จำเป็นและถือเป็นสิ่งที่มีส่วนกำหนดความสำเร็จของการพูด การวิเคราะห์ผู้ฟังสามารถทำได้ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังการพูด แต่ในที่นี้จะขอเน้นเฉพาะการวิเคราะห์ผู้ฟัง “ก่อน” การพูดเพื่อใช้ในการเตรียมสารเป็นหลัก

สิ่งที่ผู้พูดควรวิเคราะห์เกี่ยวกับผู้ฟังก่อนการพูด ได้แก่

- จำนวนผู้ฟัง เพื่อสามารถจัดเตรียมเอกสารประกอบหรือสื่อประกอบการพูดที่เหมาะสม
- ประเภทของผู้ฟัง ควรวิเคราะห์ว่า เป็นผู้ฟังที่สมัครใจมาฟังเอง (voluntary audience) หรือได้รับมอบหมายให้มาฟัง (assigned audience) ทั้งนี้มีความเชื่อว่าผู้ฟังประเภทสมัครใจจะมีระดับความสนใจสูงกว่าผู้ฟังประเภทได้รับมอบหมายมา เป็นผู้ฟังพวกเดียวกัน (homogeneous) หรือเป็นผู้ฟังต่างพวก (heterogeneous) ซึ่งมักเป็นกลุ่มที่มีความหลากหลายสูง ผู้ฟังการบรรยายสรุปภายในองค์กรหนึ่งๆ ย่อมมีความหลากหลายน้อยกว่าผู้ฟังการพูดในที่สาธารณะ

ซึ่งผู้ฟังมาจากหลายแหล่ง หลายอาชีพ เป็นต้น เป็นผู้ฟังที่อยู่กับที่ ซึ่งอาจเป็นผู้ฟังที่สมัครใจมาฟังเองหรือได้รับมอบหมายให้มาฟัง หรือเป็นผู้ฟังที่สัจจรไปมา ตัวอย่างเช่น ผู้ฟังการพูดปราศรัยหาเสียงในที่สาธารณะมักเป็นผู้ฟังที่ไม่อยู่กับที่ มีการสลับเปลี่ยนผู้ฟังตลอดเวลา ผู้ฟังจึงควรเตรียมสารซึ่งย้าจุดสำคัญของเรื่องบ่อยๆ

- ลักษณะทางประชากร เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ความรู้ ประสบการณ์ อาชีพ ศาสนา วัฒนธรรมและภูมิหลังต่างๆ เป็นต้น
- ลักษณะทางจิตวิทยา เช่น ความสนใจ ความต้องการ ทศนคติ และความเชื่อ ค่านิยม อารมณ์ เป็นต้น

3. การเลือกเรื่องและข้อมูล (Invention)

การเลือกเรื่องและข้อมูลจัดเป็นขั้นตอนการเตรียมและสร้างสารด้วยการพูดที่สำคัญ ซึ่งมีการระบุไว้ในตำรากรีกและโรมันโบราณ โดยเฉพาะตามแนวคิดของซิเซโร และควินติเลียน(Cicero และ Quintilian) ซึ่งเป็นนักปราชญ์ทางวาทนิเทศ(Speech Communication) ชาวโรมันแต่อยู่ต่างสมัยกัน คืออยู่ในระหว่างศตวรรษแรกก่อนคริสตกาล และศตวรรษแรกหลังคริสตกาลตามลำดับ ทั้งนี้แนวคิดของนักปราชญ์ทั้งสองถือเป็นแบบจำลองขั้นตอนการพูดทางศาสตร์วาทนิเทศที่สำคัญยิ่งแบบหนึ่ง

ก่อนการเลือกเรื่องและข้อมูล ผู้พูดจะต้อง “คิดและคำนึง” ว่าควรพูดเรื่องอะไรหรือข้อมูลใดที่เหมาะสมและน่าจะนำไปสู่ผลได้ตามที่ต้องการ ทั้งนี้เกณฑ์สำคัญที่ช่วยในการเลือกเรื่องและข้อมูล หรือเลือก “วจนสาร” ที่จะพูดก็คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบอื่นๆ ในกระบวนการสื่อสาร ซึ่งได้แก่ วัตถุประสงค์ของการสื่อสาร ได้แก่ การคำนึงถึงวัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะ การวิเคราะห์ผู้ฟังก่อนการพูด เพื่อใช้ในการเตรียมสารเป็นหลัก และสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะการวิเคราะห์เวลา โอกาส และสถานที่ที่จะไปพูด กระแสสังคม เหตุการณ์ และสภาพการณ์ต่างๆ รอบตัว รวมทั้งวัฒนธรรมและกฎหมาย หลังจากนั้นการเลือกสรรเหล่านี้ต้องผ่านการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมเนื้อหาจากแหล่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความรู้และประสบการณ์โดยตรงของผู้พูดเอง จากประสบการณ์ผู้อื่น จากกปรีक्षाเอกสารต่างๆ เช่น ตำรา บทความ งานวิจัย รวมถึงข้อมูลจากสื่อมวลชนแขนงต่างๆ และจากอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

4. การเลือกสื่อประกอบการพูด

ในการพูดต่อหน้าผู้ฟัง นอกเหนือจากวัจนสาร คือคำพูดแล้ว ผู้พูดยังสื่อความหมายหรือส่งสารผ่าน อวัจนสารอื่นๆด้วย ไม่ว่าจะเป็นอวัจนสารที่มาจากตัวผู้พูดเอง เช่น รูปลักษณะภายนอก การแต่งกาย สีหน้าท่าทาง และการเคลื่อนไหวต่างๆ การใช้เสียง การใช้สายตา ระยะห่างจากผู้ฟัง ฯลฯ หรืออวัจนสารจากภายนอก เช่น การจัดรูปแบบเวที การใช้แสง ฯลฯ รวมถึงการใช้สื่อโสตทัศนูปกรณ์ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อทางตา (visual-aids) เช่น แผ่นใส ภาพจริง ภาพวาด การสาธิตการแสดง การแสดงวัตถุหรือของจริง ฯลฯ สื่อทางหู (audio) เช่น การใช้แถบเสียง หรือทั้งสื่อทางตาและหู เช่น วีดิทัศน์ รวมถึงการใช้สื่อผสมหลายรูปแบบในลักษณะมัลติมีเดีย (Multimedia) หรือการนำเสนอด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์อย่าง Power Point เป็นต้น

สำหรับการเตรียมสารด้วยการพูด ก่อนการพูดนั้น สิ่งที่เราสามารถวางแผนและเตรียมตัวล่วงหน้าได้คือ การเลือกสื่อต่างๆที่ใช้แทนหรือประกอบการพูด ในการเตรียมสารด้วยการพูด ผู้พูดต้องตระหนักเสมอว่า คำพูดไม่สามารถสื่อความหมายได้ครบถ้วนเสมอไป คำกล่าวที่ว่า “ภาพ 1 ภาพ สามารถสื่อแทนคำพูดเป็นพันคำ ” หรือคำเปรียบเปรยที่ว่า “ไม่สามารถหาคำบรรยายได้” ย่อมสะท้อนให้เห็นข้อจำกัดบางประการของคำพูด

ดังนั้นผู้พูดจึงต้องเข้าใจถึงธรรมชาติและข้อจำกัดต่างๆของคำพูด และพยายามหาสื่อประกอบการพูดเพื่อแก้ไขข้อจำกัดต่างๆ โดยทั่วไปการนำสื่ออื่นมาประกอบคำพูดหรือการพูด มักนำมาใช้เพื่อจุดมุ่งหมายต่างๆดังนี้

1. เพื่อใช้แทนคำพูด เมื่อสื่ออื่นๆ สื่อความหมายได้ดีกว่าคำพูด หรือสื่ออารมณ์ความรู้สึกได้ดีกว่า หรือเพื่อย่นย่อคำพูดให้สั้นลง โดยใช้สื่ออื่นอธิบายหรือแสดงรายละเอียดแทน การแสดงขั้นตอนต่างๆ บนแผ่นใส โดยคำพูดไม่ต้องอ่านทุกขั้นตอนให้ฟัง เช่น การใช้ภาพแทนคำพูด เมื่อภาพสามารถทำให้เกิดอารมณ์หรือความรู้สึกได้ดีกว่าการใช้คำพูดบรรยาย เป็นต้น
2. เพื่อประกอบหรือเสริมย้ำคำพูดให้ชัดเจนขึ้น หรือมีน้ำหนักขึ้น รวมถึงให้เห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น เช่น การเขียนหรือแสดงตัวเลขหรือสถิติประกอบการอ่านตัวเลข เพื่อช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจตัวเลขได้ถูกต้องและไม่สับสน หรือการพูดถึงการทำงานของอวัยวะภายในร่างกายโดยใช้ภาพภูมิแบบง่ายๆ ประกอบการพูดเพื่อเพิ่มความเข้าใจและเห็นภาพอย่างเป็นรูปธรรม
3. เพื่อเพิ่มช่องทางการรับรู้หรือเพิ่มประสาทสัมผัส เป็นการสร้างความตื่นตัวและเรียกความสนใจจากผู้ฟัง เช่น หลังการนั่งพูดอันยาวนานผู้พูดอาจเปลี่ยนอิริยาบถเป็นการยืน หรือเดินเข้าหาผู้ฟัง เป็นต้น

5. การเรียงลำดับเรื่องและเนื้อหา (Disposition or Organization)

หลังจากเลือกสรรข้อมูลและเนื้อหาที่เตรียมจะพูดแล้ว ผู้พูดจะต้องวางแผนต่อว่าควร จะประมวลและเรียบเรียงข้อมูลเหล่านั้นอย่างไร การเรียงเรื่องเพื่อการพูดมักประกอบด้วย การแบ่ง เนื้อหาการพูดเป็น 3 ส่วน คือ คำนำ เนื้อเรื่องและสรุป ซึ่ง เราเรียกการแบ่งแบบนี้ว่า เป็นการ “เรียง ตามโครงสร้าง”

ทั้งนี้ในส่วน of คำนำ ผู้พูดจะต้องพิจารณาว่าควรเลือกใช้คำนำ ทำหน้าที่ใด ต่อไปใน การพูด เช่น ใช้คำนำเพื่อเรียกความสนใจ โดยเฉพาะในกรณีที่เรื่องคุณเป็นเรื่องธรรมดา ไม่ แปลกใหม่หรือไม่ตื่นเต้น ใช้คำนำเพื่อปูเรื่องหรือเกริ่นเรื่องในกรณีที่เรื่องยาวค่อนข้างซับซ้อนหรือ ครอบคลุมเนื้อหาหลายประเด็น ใช้คำนำเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับผู้ฟัง ในกรณีที่ผู้พูดสามารถโยก ให้สัมพันธ์หรือสร้างความเป็นพวกเดียวกับผู้ฟังในทางหนึ่งทางใด เช่น เป็นชาวใต้เหมือนกัน มา จากสถาบันการศึกษาเดียวกัน เป็นต้น ใช้คำนำเพื่อปรับหรือเปลี่ยนทัศนคติของผู้ฟังก่อนเข้าสู่ เนื้อหาที่จะพูด ซึ่งอาจเป็นการเปลี่ยนทัศนคติต่อผู้พูดหรือต่อเรื่องที่พูด เช่น ผู้พูดถูกนำเสนอเป็น ข่าวด้านลบก่อนมาพูด ฯลฯ เพื่อลดการต่อต้านผู้พูดหรือ ปฏิเสธเนื้อหาที่จะพูดต่อไป เป็นต้น

อีกทั้งผู้พูดควรเตรียมบทสรุปซึ่งเหมาะสมโดยพิจารณาว่า ควรจะเลือกใช้บทสรุปใน การทำหน้าที่ใดต่อไป นี้ เพื่อทบทวนหรือสรุปเรื่องราวทั้งหมดที่พูดโดยย่อ เพื่อตั้งคำถามหรือตั้ง ประเด็นกระตุ้นให้ผู้ฟังคิดในสิ่งที่พูดไปแล้ว เพื่อเสนอแนะจากความคิดเห็นส่วนตัว เพื่อสร้างความ ประทับใจเป็นการปิดท้ายรายการพูด ฯลฯ ในการพูดแต่ละครั้ง ผู้พูดอาจเตรียมคำนำและสรุปทำ หน้าที่ต่างๆ ได้มากกว่า 1 หน้าที่ แต่ควรเลือก “เน้น” หน้าที่หนึ่งหน้าที่ใดที่เหมาะสมที่สุดสำหรับ สถานการณ์การพูดนั้นๆ

2.2 แนวคิดเรื่องการเล่าเรื่อง

กาญจนา แก้วเทพ (2550) กล่าวว่าไว้ว่า สำหรับกระบวนการสื่อสารหรือกลไกต่างๆ ด้าน การสื่อสารที่ใช้ในการประกอบสร้างความเป็นจริงนั้น มีหลายกระบวนการและหลายกลไก เช่น การให้นิยาม การพรรณนา และกระบวนการที่สำคัญมากกระบวนการหนึ่งคือ การเล่าเรื่อง (Narration) ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียด ดังต่อไปนี้

สำหรับเรื่อง “การเล่าเรื่อง” (narration) ของวอลเตอร์ ฟิชเชอร์ (W.Fisher,1987) อ้างถึง ในกาญจนา (2550) กล่าวถึงแนวคิดเรื่องการเล่าเรื่อง ดังนี้

1. ฟิชเชอร์ เห็นว่าแก่นแท้แห่งความเป็นมนุษย์ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดของ

มนุษย์ ก็คือ มนุษย์เราเป็นสัตว์ที่เล่าเรื่อง (narrative being) การเล่าเรื่องเป็นคุณสมบัติที่พื้นฐานกว่าคุณสมบัติอื่นๆ ของความเป็นมนุษย์ โดยที่เขาจะไม่ปฏิเสธคุณสมบัติที่เป็นแก่นแท้อื่นๆแห่งความเป็นมนุษย์ เช่น มนุษย์เราเป็นสัตว์ที่มีเหตุผล (rational being) หรือเป็นสัตว์ที่อยากรู้อยากเห็น (curious being) หรือแม้แต่เป็นสัตว์ที่รู้จักใช้สัญลักษณ์(symbol using being) จากคุณสมบัติดังกล่าว ทำให้มนุษย์เราเป็นสัตว์ที่เล่าเรื่องที่ผ่านมาเป็นประสบการณ์และเข้ามาสัมผัสกับชีวิตของเรา จนดูคล้ายๆ ชีวิตของเราก็คือเรื่องราวที่มีตัวละคร มีเหตุการณ์ที่ดำเนินต่อเนื่องกันไป มีความขัดแย้ง มีการเริ่มต้น การพัฒนาคลี่คลายและมีจุดจบ

การเล่าเรื่องและเรื่องทีเล่านั้นทำหน้าที่ต่างๆ มากมาย เช่น เรื่องเล่าในสังคมโบราณที่มักจะมีในเรื่องราวศาสนาและพิธีกรรม ทุกครั้งที่มนุษย์เกิดข้อสงสัย ผู้สืบทอดศาสนาก็จะนำเอาเรื่องต่างๆ มาเล่าให้สาวกฟัง เช่น บรรดาชาดกต่างๆ ฉะนั้น หน้าที่ของเรื่องเล่าเหล่านี้ก็เพื่อกระตุ้นให้สมาชิกยึดมั่นศรัทธากับคำสั่งสอนของศาสดา เรื่องเล่าจำนวนมากให้คำอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ต่างๆ คนไทยสมัยโบราณอธิบายเหตุการณ์ที่เกิดแผ่นดินไหวจากเรื่องเล่าของปลาอานนท์ที่พลิกตัว เป็นต้น เรื่องเล่าสามารถประกอบสร้างความเป็นจริงเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของผู้คน สิ่งของ สถานที่ การกระทำ ฯลฯ

2. พิชเชอร์ได้นำเสนอ “กระบวนทัศน์แห่งการเล่าเรื่อง ” เพื่อมาคานสมดุลกับกระบวนทัศน์เชิงเหตุผล(Rationality paradigm) ซึ่งเป็นกระบวนทัศน์กระแสหลักในช่วงปี 1984 ด้วยการนำเสนอว่า มนุษย์เรานั้นเป็นสัตว์ที่มีประวัติศาสตร์ มีวัฒนธรรม และมีการเล่าเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาหรือการสื่อสารในเรื่องอะไร ก็ล้วนแล้วแต่เป็น “การเล่าเรื่อง” ทั้งสิ้น ไม่ยกเว้นแม้แต่ในศาสตร์แบบหนักๆ เช่น กฎหมาย เศรษฐศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ถึงแม้ว่าวิธีการเล่าเรื่องในแต่ละศาสตร์จะแตกต่างกันออกไปก็ตาม แต่หากที่ใดมีมนุษย์ที่นั่นย่อมมีการเล่าเรื่อง อีกทั้งพิชเชอร์ยังได้ให้คำนิยามคำว่า “กระบวนทัศน์แห่งการเล่าเรื่อง” ในทัศนะของเขา ดังนี้

คำว่า “การเล่าเรื่อง” เป็นการกระทำเชิงสัญลักษณ์ ไม่ว่าจะเป็นการพูด/หรือการกระทำก็ตามที่มีลำดับขั้นตอนและความหมายสำหรับผู้ที่มิชีวิตอยู่หรืออาศัยอยู่ในเรื่องเล่า นั้น ไม่ว่าจะผู้อาศัยนั้นจะเป็นผู้สร้างเรื่องเล่า หรือเป็นผู้ฟัง ผู้ตีความเรื่องเล่านั้นก็ตาม ทั้งนี้ หน้าที่ของข่าวสารจากเรื่องเล่านั้นก็จะเป็นตัวกำหนดวิถีทางที่เราจะมีชีวิตอยู่ในเรื่องเล่าของเรานั้นเอง ในบทสรุปภาษาอังกฤษที่ว่า We live on the story we are told.

พิชเชอร์เสริมว่า จากคำนิยามดังกล่าวจะเห็นว่า ข่าวสารทุกชนิดหากมีคุณลักษณะตรงตามที่ระบุมายข้างต้น ก็จัดว่าเป็น “เรื่องเล่า ” ทั้งสิ้น โดยไม่จำเป็นจะต้องไปจำกัดขอบเขตอยู่ที่ “รูปแบบ” ของเรื่องเล่าเท่านั้น เพราะฉะนั้น ในขณะที่ “นวนิยาย” เรื่องหนึ่งอาจมีรูปแบบที่เห็นได้

โดยง่ายว่าเป็นเรื่องเล่า “การอธิบายการทดลองทางวิทยาศาสตร์” ก็เป็นเรื่องเล่าเช่นเดียวกัน แม้ว่าจะมีรูปแบบที่ซ่อนเร้นมากกว่า

ส่วนคำว่า “กระบวนทัศน์” นั้นหมายถึง กรอบแนวคิดที่ถูกนำมาใช้เป็นหลักในการรับรู้สรรพสิ่งต่างๆ ทั้งนี้เนื่องจากพิชเชอร์มีทัศนะพื้นฐานร่วมกับนักวิชาการสำนักประกอบสร้างนิยมโดยทั่วไปที่เชื่อว่า “ความหมายนั้นไม่ได้อยู่ที่ตัววัตถุ หากแต่อยู่ที่ความคิดและความเข้าใจของผู้รับรู้” กรอบแนวคิดดังกล่าว จะให้คำอธิบายเกี่ยวกับการสร้าง การประกอบ การปรับตัว การนำเสนอ รวมทั้งการรับข่าวสารเชิงสัญลักษณ์ของแต่ละคน/แต่ละกลุ่ม ตัวอย่างเช่น จากวัตถุที่เป็นเหล่าที่ถูกกินหมดไปแล้วครึ่งขวด สำหรับผู้ที่มีกรอบแนวคิดมองโลกในแง่ร้าย ก็จะมองแต่ “เหล่าที่ถูกกินหมดไปแล้วครึ่งขวด” ส่วนคนที่มีกรอบแนวคิดมองโลกในแง่ดี ก็จะมองเห็น “เหล่าที่ยังเหลืออีกครึ่งขวด” เป็นต้น

3. พิชเชอร์ ได้กล่าวถึง เกณฑ์วัดคุณภาพของการเล่าเรื่อง ว่าแม้ว่าเรื่องราวทุกอย่างจะเป็นเรื่องเล่า แต่ก็เชื่อว่าเรื่องเล่าทุกเรื่องจะเป็นเรื่องเล่าที่ดี และแม้ว่าเราจะได้กล่าวไปแล้วว่า การประเมินค่าของเรื่องเล่า นั้นไม่จำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญที่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน หากแต่ผู้คนธรรมดาสามัญก็สามารถจะประเมินค่าของเรื่องเล่าได้ หากทว่า พิชเชอร์สรุปว่า ผู้คนธรรมดา มักจะประเมินค่าเรื่องเล่าใดจะดีหรือแย่จากเกณฑ์มาตรฐานชุดเดียวกัน โดยมีเกณฑ์ใหญ่ๆ 2 เกณฑ์คือ

3.1 ความกลมกลืน/สอดคล้องกัน(Coherence) ได้แก่ โอกาสที่เรื่องดังกล่าวจะเป็นไปได้จากทัศนะของผู้ฟัง อันเนื่องมาจากการผูกร้อยองค์ประกอบต่างๆ ของเรื่องเล่า นั้นมีความกลมกลืนสอดคล้องกันอย่างเหมาะสมหรือไม่ ตัวอย่างเช่น เรื่องราวของมโนรา ที่ในขั้นเริ่มต้น เธอยอมอดปีกหาง เพราะความรัก แต่ในที่สุดท้ายเพื่อความอยู่รอด เธอก็ต้องใช้ความเฉลียวฉลาดเอาปีกหางของเธอคืนมา เป็นต้น เราจะวิเคราะห์ว่า ตัวละครและเหตุการณ์มีการผูกโยงเป็นเรื่องเดียวกันหรือเปล่า เช่น ตัวอย่างพระสุชน-มโนราที่เล่ามา อีกทั้งเรื่องราวที่จะผูกร้อยกันอย่างดีนั้น จะต้องเป็นเรื่องเล่าที่ผู้เล่าไม่ได้โยนรายละเอียดที่สำคัญๆทิ้งไประหว่างทางหรือละเลยการตีความอื่นๆ ที่อาจเป็นไปได้ หรือมิติหนึ่งที่ใช้วัดความกลมกลืนของเรื่องเล่า คือพิจารณาจากความสม่ำเสมอในการกระทำของตัวละคร ซึ่งจะวัดได้จากคนดู/คนฟังว่า สามารถจะทำนายพฤติกรรมของตัวละครได้ไหม เราพบเห็นตัวอย่างการเล่าเรื่องที่ดูไม่กลมกลืน เช่น ตัวผู้ร้ายที่ร้ายกาจอย่างสุดขีดมาตั้งแต่ต้นจนถึงตอนใกล้จบ แล้วก็พลิกผันกลายเป็นผู้ร้ายกลับใจขึ้นมาเฉยๆ อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่า ความคิดและการกระทำที่สอดคล้องกันของตัวละคร หรือ หากจะมีการแปรเปลี่ยนไปก็ควรต้องมีเหตุผลรองรับอย่างเพียงพอ

3.2 ความน่าเชื่อถือ (fidelity) ความน่าเชื่อถือของเรื่องเล่าเป็นคุณภาพของเรื่องเล่าที่มีการใช้คำที่สามารถจะกระตุ้นสายแห่งชีวิตผู้ฟังให้ตื่นขึ้นมาได้ เรื่องเล่าที่น่าเชื่อถือคือเรื่องเล่าที่ผู้ฟังจะครางในใจหรือพูดออกมาว่า “โอ้โฮ ไข่เลย” หรือ “ถ้าให้เราเล่าเรื่องของเราที่จะเป็นแบบนี้แหละ” เนื่องจากเรื่องเล่าดังกล่าว “ตรงกับประสบการณ์ของผู้ฟัง” ตัวอย่างเช่น สามีสู่แดนดีเมื่อฟังเรื่องพระจันทร์โครพก็จะบอกว่า มีความเป็นไปได้ที่จะมีผู้หญิงแบบนางโมรา เพราะเขาเจอมากับตัวเอง จากงานเขียนของพิชเชอร์ในหนังสือเรื่อง Human Communication as Narration และใช้ชื่อเรื่องว่า “Philosophy of Reason, Value and Action” ซึ่งในชื่อเรื่องนี้เองที่บ่งบอกถึงทัศนะของพิชเชอร์ที่ว่า เรื่องที่น่าเชื่อถือ จะให้ “ตรรกะ” ของเหตุผลที่ดีๆ (logic of good reasons)

และหากเรื่องเล่าที่มีความน่าเชื่อถือ ผู้รับสารก็จะถูกดึงให้เข้าไปผูกติดกับเรื่องเล่า นั้น พิชเชอร์สรุปว่า สำหรับเรื่องเล่าที่มีเนื้อในเป็นเรื่องของสัจธรรมบางอย่างของชีวิต (เช่น ชีวิตผู้คนที่เริ่มต้นและจุดจบ มีทุกข์สุขเคล้าระคนกันไป รวมทั้งเป็นเรื่องที่ “เป็นมนุษย์จริง”(ไม่ใช่เรื่องของอุดมคติมากเกินไป)) มักจะเป็นเรื่องที่จับใจผู้คนเพราะคุณลักษณะที่ “น่าเชื่อจนดูประหนึ่งว่าเป็นเรื่องจริง”

การรู้เกณฑ์ทั้ง 2 ของพิชเชอร์ในเรื่องการเล่าเรื่องนั้น จะมีประโยชน์มากในการสร้างสารที่มีประสิทธิภาพให้ดึงดูดใจผู้รับสาร

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการผสมผสาน (Hybrid)

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการผสมผสาน เป็นแนวคิดเกี่ยวกับการรวมแนวคิด หรือ คุณลักษณะ หรือองค์ประกอบ หรือสิ่งสองสิ่งหรือมากกว่าเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการใช้ได้เหมาะสมลงตัว

โดยการรวมนั้น ยังคงมีแนวคิด หรือ คุณลักษณะ หรือองค์ประกอบ หรือสิ่งเดิมบางประการอยู่ (some of the characteristics of the original) แต่ก็ได้รวมกันสร้างแนวคิด หรือ คุณลักษณะ ใหม่ที่มีความเฉพาะตัวขึ้นมา ซึ่งการที่ยังคงมีแนวคิด หรือคุณลักษณะ หรือ องค์ประกอบเดิมอยู่นั้น ได้ยังคงคุณสมบัติของสิ่งเดิม (some of the qualities of the original) อยู่ในสิ่งที่ยังคงเป็นสิ่งใหม่ด้วย แต่การรวมกัน หรือการผสมผสานกันนี้ทำให้สิ่งที่ถูกผสมผสานขึ้นมามีคุณสมบัติที่ดีกว่าเดิม หรือสามารถตอบสนองความต้องการที่เฉพาะเจาะจงได้เป็นอย่างดี

Canclini (2004) อ้างถึงใน ทศนิยม เจนวิทีสุข และคณะ (2548) อธิบายว่า การผสมผสานได้เปลี่ยนแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องลักษณะเฉพาะตัววัฒนธรรม วัฒนธรรมหลากหลาย และคู่ตรงข้าม ซึ่ง

ได้ทำให้เกิดคุณลักษณะใหม่ทางสังคมศาสตร์ แนวคิดเกี่ยวกับการผสมผสานให้ความสนใจในเชิงโครงสร้าง และกระบวนการ ในส่วนของโครงสร้าง ได้สนใจศึกษาว่าองค์ประกอบใดที่คงอยู่ และองค์ประกอบใดที่มีคุณลักษณะร่วมกัน ในส่วนของกระบวนการเป็นการศึกษาในเรื่องของความแตกต่าง การปรับตัว และพลวัต Canclini อธิบายต่อว่า กระบวนการผสมผสานไม่ได้เกิดขึ้นมาเอง แต่เป็นผลมาจากความคิดสร้างสรรค์ในบริบทของความอยากรู้อยากเห็น ความจำเป็น โดยปราศจากอคติ

Bhabha (1990) อ้างถึงใน กาญจนานาและสมสุข (2545) เคยกล่าวเอาไว้ว่า วัฒนธรรมทุกสายพันธุ์จะมีลักษณะเป็นแบบ “พันธุ์ทาง” (hybrid) ทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะโดยธรรมชาติแล้ว ไม่เคยมีวัฒนธรรมใดที่เป็นหนึ่งเดียว แต่ทุกวัฒนธรรมจะมีความหลากหลาย (diverse) และแตกต่าง (different) และที่สำคัญไม่เคยปรากฏว่ามีวัฒนธรรมใดๆ ที่ “สมบูรณ์ในตัว” หากแต่ทุกวัฒนธรรมจะเปลี่ยนแปลงอย่างสัมพันธ์กับวัฒนธรรมอื่นๆ ตลอดเวลา วัฒนธรรมทั้งหลายในโลกจะยังยืนอยู่ได้ก็ด้วยลักษณะของความเป็นพลวัต (dynamic) และการปรับเปลี่ยนตลอดเวลา สัมพันธภาพแห่งวัฒนธรรมจะสามารถก่อรูปลักษณะได้หลายรูปแบบ เช่น การผสมผสาน (articulation) การแลกเปลี่ยน (exchange) การขัดแย้ง (conflict) การเลือกบางสิ่งบางส่วน (co-optation) การต่อรอง (negotiation) เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ ปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมจึงอยู่บนพื้นฐานของ “การผสมข้ามสายพันธุ์” (Hybridisation) และเป็นพื้นที่ใหม่ของการต่อรองทางความหมายและการแสดงตน (a new site of negotiation of meaning and representation)

3. หมวดแนวคิด ทฤษฎี ผู้รับสาร

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับรสนิยม (taste)

รสนิยมเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล ซึ่งสมรักษ์ ชัยสิงห์กานานนท์ (2544 : 51-52) กล่าวว่ารสนิยมคือ การเลือกครอบครองสิ่งของที่ปัจเจกเห็นว่าดีงาม ซึ่งคนในปัจจุบันให้ความสำคัญในฐานะที่เป็นสื่อให้เข้าใจหรืออ่านรหัสจากการแสดงออกผ่านสิ่งของที่ปัจเจกบุคคลเลือกครอบครองได้ว่าบุคคลนั้นเป็นเช่นไร ตลอดจนใช้เป็นเครื่องมือในการแบ่งแยกกลุ่มและการยอมรับเข้ากลุ่มสังคมนั้นเป็นวิธีการสื่อสารปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นได้ในสังคมไทย ทั้งนี้เพราะการใช้ “รสนิยม”(ที่คนแต่ละกลุ่มให้ความหมายแตกต่างกัน) เป็นภาษาสังคมนี้ วางบนพื้นฐานของตรรกะที่สอดคล้องไปกับบริบทของสังคมทุนนิยมเสรี โดยเห็นได้จากพัฒนาการทางความหมายของคำว่า “รส” และ “รสนิยม”

ลักษณะ “รสนิยม” หมายถึงรูปแบบความชอบ ความพึงพอใจและความสนใจภายในบุคคลแต่ละคนในการบริโภคข่าวสารทางสื่อเทคโนโลยีใหม่ ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงแนวความคิด ค่านิยม ลักษณะของการยอมรับและให้ความสำคัญกับการดำรงอยู่ของตนเองในสังคมปัจจุบัน โดยที่บุคคลแต่ละคนจะมีรสนิยมกับตนเองอย่างไรก็ได้ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์พื้นฐานเรียนรู้และสังคมแวดล้อม รสนิยมเป็นอัตลักษณ์ส่วนบุคคล แต่ก็มีคามหมายในเชิงสถานภาพทางสังคมได้ด้วย ความหมายของรสนิยมหรือ taste ใน Webster’s New Twentieth Century Dictionary of the English Language ใ้คำอธิบายความหมายในข้อที่ 8 ว่า “รสนิยมของปัจเจกบุคคล คือการเลือกในสิ่งที่เขาชื่นชอบหรือซื้อหา เช่น เสื้อผ้า ข้าวของ หรือดนตรีที่โปรดปราน หากคุณจะกล่าวว่าบุคคลนั้นมีรสนิยมที่ดี ก็หมายความว่า คุณยอมรับการเลือกใช้ของเขา แต่ถ้าคุณกล่าวว่ามิรสนิยมต่ำก็แสดงว่าคุณไม่ยอมรับการเลือกของเขา”

จากการศึกษารสนิยมในแนวสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา เพื่อทำความเข้าใจในเรื่องสังคมบริโภคนิยมผ่านการศึกษาการเลือกบริโภคสื่อ มีความจำเป็นต้องพิจารณาความสัมพันธ์ 2 ชุดด้วยกัน นั่นคือ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งที่เลือกครอบครอง และความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคลที่สื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับสังคมที่แวดล้อมเขาอยู่ โดยผ่านการแสดงออกทางสิ่งที่ได้ครอบครองหรือการบริโภคนั่นเอง

แนวความคิดจากงานศึกษาวัฒนธรรมหลายชิ้น สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวคิดในการศึกษาเกี่ยวกับรสนิยมการบริโภค

แนวคิดแรกเป็นงานทางมานุษยวิทยาของ Gluckman และ Douglas (อ้างถึงใน สมรักษ์ ชัยสิงห์กานานนท์, 2544 : 10-11) ซึ่งศึกษาการให้ความหมายแก่วัตถุ และสร้างให้เกิดระบบอภิปิธีแห่งการครอบครอง และจำกัดการหมุนเวียนในการครอบครองแลกเปลี่ยนวัตถุเฉพาะนั้น เพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุมสังคม งานศึกษาแนวนี้ชี้ให้เห็นว่า การแข่งขันที่แสดงออกทางวัตถุที่มีค่าหรูหราฟุ่มเฟือยนั้นเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วไปในเกือบทุกสังคม ไม่ว่าจะเป็นสังคมดั้งเดิมหรือสังคมสมัยใหม่

แนวคิดเรื่องรสนิยมของบูร์ดิเยอ นักสังคมวิทยาฝรั่งเศส(อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน, 2551) นั้นมีหลายส่วนที่มีความคล้ายคลึงกับแนวคิดของนักวิชาการคนอื่น ๆ แต่ในเวลาเดียวกันก็มีลักษณะเฉพาะตัว โดยเขาได้สานต่อแนวคิดเรื่อง “habitus” ของเขาว่า รสนิยมเป็นผลลัพธ์ของ habitus และได้นำเอาแนวคิดเรื่องรสนิยม มาใช้ภายใต้กรอบการวิเคราะห์ของเศรษฐศาสตร์การเมือง เขาได้เชื่อมโยงเรื่องรสนิยมเข้ากับเรื่อง “ชนชั้น/ความแตกต่างทางชนชั้นและการธำรงรักษาความแตกต่างทางชนชั้น”

บูร์ดิเยอ ให้ความหมายคำว่า “รสนิยม” ว่า รสนิยมเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับวัตถุที่เกี่ยวกับการสร้าง/การผลิต/การครอบครอง/การใช้วัตถุนั้นๆ เพื่อบ่งบอกสถานะของตัวบุคคลใน social field ความสัมพันธ์นี้เมื่อแยกแยะดูตามมิติต่างๆ ก็จะเกี่ยวข้องกับ อำนาจที่จะได้ วัตถุ/สิ่งของนั้นมา การกระจายวัตถุ/สิ่งของ สถานะที่จะควบคุมจำนวนสิ่งของ/วัตถุ รสนิยมจะมีหน้าที่ทั้งต่อ “ปัจเจกบุคคล” ในด้านที่จะก้าวสู่สถานะที่สูงขึ้น(ก็ต้องยกระดับรสนิยมให้สูงขึ้น) และหน้าที่ต่อสังคมที่ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการกำจัด/ควบคุมการแข่งขันเรื่องการครอบครองและการใช้วัตถุ (เช่น ใครบ้างที่จะมีสิทธิ์ถือครองที่ดิน มีสิทธิ์ได้ใช้คลื่นวิทยุ ฯลฯ)

ส่วนในสังคมยุคปัจจุบันที่มีลักษณะเป็นสังคมแห่งการบริโภค (consumer society) รสนิยมมักจะถูกนิยามให้หมายถึง “แนวทางการเลือกใช้สิ่งของวัตถุในการอุปโภคบริโภค ” ซึ่งจากนิยามเหล่านี้ บูร์ดิเยอได้กล่าวถึงคุณลักษณะของรสนิยม ในบางประการดังนี้

- รสนิยมไม่ใช่เรื่องตามธรรมชาติ (by nature) และไม่ใช่เรื่องส่วนตัวของปัจเจกบุคคล เขาปฏิเสธทัศนคติแบบสามัญสำนึกที่มักรับรู้กันว่า รสนิยมสุนทรีย์จะต่างๆ เป็นเรื่องที่เกิดมาติดตัวปัจเจกบุคคล เขาสรุปว่า รสนิยมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคมที่บุคคลใช้ชีวิตอยู่ (social faculty) เป็นเรื่องที่เกิดมาจากการขัดเกลาทางสังคม (ในระดับจิตสำนึก) บวกผสมกับเงื่อนไขแห่งการดำรงชีวิตอยู่ (ในระดับจิตไร้สำนึก)

- รสนิยมคือ ผลผลิตที่จับต้องได้ของ habitus ที่จะแฝงฝังอยู่ใน 2 มิติ คือ เงื่อนไขของการมีวัตถุ และการมีความแตกต่างเชิงสัญลักษณ์ ซึ่งทำให้เกิดความหมายทางสังคมแก่ผู้ที่ครอบครอง/ใช้วัตถุ/สิ่งของนั้น

บูร์ดิเยอได้เขียนงานไว้หลายเล่ม เล่มสำคัญคือ Distinction เขาใช้วิธีทำแบบสอบถามสำรวจว่าคนในสังคมฝรั่งเศสในแต่ละชนชั้นชอบดนตรี กีฬา อาหาร แต่งกายพักผ่อน ฯลฯ อย่างไร คือคนกลุ่มใดมีรสนิยมอย่างไรนั่นเอง

ประเด็นสำคัญของบูร์ดิเยอ คือ การคืนรนต่อสุนิยมความหมายของสิ่งของและโลกสังคม เป็นลักษณะหนึ่งของการต่อสู้ทางชนชั้น ชนชั้นจะสามารถสร้างมาตรฐานที่ตนกำหนดให้ชอบธรรมได้อย่างมั่นคงก็โดยผ่านกระบวนการผลิตซ้ำทางสังคม ทางวัฒนธรรม และความรุนแรงเชิงสัญลักษณ์

Distinction เป็นงานที่พยายามชี้ให้เห็นว่า การตีตราทางสุนทรีย์หรือในรูปของรสนิยมที่เกิดขึ้นภายในสังคมนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ตายตัว เนื่องจากมันอ้างอิงกับเกณฑ์เชิงอุดมคติในการตัดสินอย่างบริสุทธิ์ วัตถุประสงค์ของการตีตราก็เพื่อที่จะแสดงออกถึงสถานะความแตกต่างทางสังคมอย่างเป็นรูปธรรม หนังสือเล่มนี้อธิบายถึงวิถีที่ชนชั้นต่างๆ พยายามจะก่อตัวบ่งชี้ถึงความแตกต่างทางสังคมที่เห็นได้ชัดเจนและแสดงถึงการที่บางกลุ่มในสังคมพยายามที่จะแปรรูป หรือ

ยกเลิกสภาวะร่วมทุนทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นมรดกของพวกเขา โดยการนำสไตร์ของการทำให้ปรากฏออกมาเป็นทางเลือกที่เป็นรูปธรรม

สมรักษ์ ชัยสิงห์กานานนท์ (2544 : 17-18) กล่าวว่า ในกรณีของสังคมไทยมีความซับซ้อนของสำนึกในการแบ่งชนชั้น รวมถึงวิถีคิดอื่นๆ จนทำให้การจำกัดความชี้เฉพาะว่าใครจัดอยู่ในชนชั้นใดยังเป็นที่ยกเถียงอยู่ และในทางปฏิบัติก็ไม่มี การแบ่งแยกที่ชัดเจนนัก หลายอาชีพที่ได้รับการนับถือในสังคมไทยมีสถานะทางสังคมสูง แต่มีสถานะทางเศรษฐกิจสูง ปานกลางหรือต่ำแตกต่างกันไป เช่น ครู แพทย์เป็นต้น รวมถึงชาวกลุ่มอาชีพที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีแต่ไม่เป็นที่นับถือในสังคม เช่น ตลกคาเฟ่ นักร้อง คนขับแท็กซี่ ผู้ขายบริการทางเพศ เป็นต้น จึงทำให้มีความซับซ้อนในการแบ่งชนชั้นรวมไปถึงสำนึกทางชนชั้นของคนในสังคมไทยด้วย อีกทั้งโอกาสการเลื่อนชั้นทางสังคมภายใต้สภาพการเปลี่ยนแปลงสังคมที่รวดเร็วของไทยระยะกว่า 70 ปีมานี้ค่อนข้างเลื่อนไหล เช่น เมื่อเกิดสงคราม ทรพฎิวัติ คนบางกลุ่มก็เปลี่ยนสถานะอย่างรวดเร็ว รวยขึ้นหรือตกอย่างกะทันหัน เป็นต้น นอกจากนี้สังคมไทยยังถูกกำกับด้วยแนวคิดทางพุทธศาสนาเป็นระยะเวลานาน ซึ่งทำให้การสร้างยอมรับธรรมของการกระทำต่างๆ จำเป็นต้องอ้างอิงกับหลักบางประการของพุทธศาสนาด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหารายการ

สมบัติ เสริมศิลป์ (2532) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “วรรณกรรมคำสอนพระพยอม กุลยาโณ” ผลการศึกษาพบว่า หลักธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมคำสอนมากที่สุดได้แก่ อปายมุข 6 โดยเฉพาะในเรื่องการคิมน้ำมา และการเล่นการพนัน นอกจากนี้ยังปรากฏหลักธรรม อิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 ฃรราวาสธรรม 4 สังคหวัตถุ 4 และกุศลมูล

ในส่วนของกลวิธีการนำเสนอธรรมะของพระพยอม ประกอบด้วย 3 ประการ คือ

1. การใช้คำนำ คำนำในการพูดของพระพยอม จะเริ่มต้นด้วยการให้พรเป็นสำคัญ แล้วตามด้วยลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ดังนี้ คือ การกล่าวถึงเรื่องที่จะบรรยาย การสนทนาเรื่องต่างๆ ไป การกล่าวถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมา และการใช้คำถาม พระพยอมจะไม่ใช้คำนำอย่างหนึ่งอย่างใดเพียงอย่างเดียว แต่ท่านจะกล่าวคำนำรวมกัน โดยในการกล่าวคำนำทุกครั้งพระพยอมจะคำนึงถึงโอกาส เวลาและสถานที่ที่ไปบรรยายเสมอ

2. การดำเนินเรื่อง โดยจะดำเนินเรื่องตามหมวดธรรมหรือตามหัวข้อที่จะบรรยายทีละ

หัวข้อจนจบ การดำเนินเรื่องด้วยการผูกเรื่องทั้งหมดที่ต้องการบรรยายเป็นลักษณะของนิทานหรือเรื่องเล่า การดำเนินเรื่องด้วยการใช้อารมณ์ขันเข้าร่วมในการบรรยายทุกครั้ง ซึ่งพระพยอมถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการปาฐกถาธรรม พระพยอมได้ใช้วิธีการสร้างอารมณ์ขัน ด้วยการพูดเสียดสี การพูดในสิ่งที่บุคคลทั่วไปไม่กล้าพูด การหักมุม การอุปมาอุปไมย

3. การสรุป จะสรุปด้วยการให้พรเป็นสำคัญ แต่การให้พรนั้นท่านจะมุ่งให้พรแก่ผู้ฟังที่ตั้งมั่นอยู่ในคุณงามความดี ประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง ทั้งกฎหมาย ศีลธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี ท่านจะไม่อวยพรให้ผู้ฟังมั่งมีทรัพย์สินหรือความสุขจากการวิงวอนหรือบนบานจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนี้ท่านจะสรุปถึงจุดสำคัญของเรื่องที่บรรยายและวิงวอนให้ผู้ฟังปฏิบัติตามหลักธรรมะนั้นๆ

อาริยา ทวีศักดิ์สกุล (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์เนื้อหาและรูปแบบรายการธรรมะทางโทรทัศน์ พ.ศ. 2542” ผลการศึกษาพบว่า

1. รูปแบบการนำเสนอรายการธรรมะทางโทรทัศน์

รูปแบบการนำเสนอและองค์ประกอบต่างๆ ในรายการ มีความคล้ายคลึงกัน คือ การนำเสนอด้วยรูปแบบการพูดคุย หรือการบรรยาย และการสนทนาธรรมเป็นหลัก โดยพระภิกษุสงฆ์หรือผู้รู้เป็นองค์ประกอบสำคัญในรายการ ส่วนรูปแบบการนำเสนออื่นๆ ถือเป็นเรื่องราวที่เป็นความรู้ต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา ที่เป็นส่วนเสริมเข้ามาเพิ่มความน่าสนใจให้กับรายการ แต่ยังคงเป็นการเน้นที่การนำเสนอสาระความรู้มากกว่าความบันเทิง โดยภาพรวมองค์ประกอบในการนำเสนอยังคงมีความใกล้เคียงกัน และไม่แตกต่างจากรายการธรรมะที่มีมาแต่เดิม คือ ก่อนข้างจะเรียบง่าย ไม่โลดโผนหรือหวือหวาเหมือนรายการประเภทอื่นๆ รวมทั้งท่วงทำนอง/จังหวะของรายการ จะค่อนข้างช้า ไม่เร่งร้อน สอดคล้องกับเนื้อหาและแนวคิดทางพุทธศาสนา

ส่วนประกอบต่างๆ ในรายการธรรมะ เช่น ไตเติ้ล เกร็ดต่ายรายการ องค์ประกอบในฉาก ล้วนมีสิ่งที่เกี่ยวข้องหรือแสดงถึงความเป็นพุทธ การถ่ายภาพและการตัดภาพ เป็นการถ่ายภาพหน้าตรงของวิทยากร หรือวัตถุต่างๆ อย่างเรียบง่าย ไม่มีการใช้เทคนิคพิเศษหรือความสลับซับซ้อนใดๆ ด้านดนตรีหรือเพลงประกอบ ใช้เพลงที่มีจังหวะท่วงทำนองที่ช้า ทั้งเพลงบรรเลงหรือเพลงที่มีเนื้อร้อง ด้านผู้ดำเนินรายการจะช่วยเพิ่มสีสันให้กับรายการ ช่วยสรุปประเด็นธรรมะต่างๆ ให้ชัดเจนขึ้น แต่ไม่ถือเป็นส่วนสำคัญที่สร้างความน่าสนใจมากนัก หรือปรับเปลี่ยนจังหวะรายการให้กระชับขึ้นในการนำเสนอ

2. เนื้อหารายการธรรมะทางโทรทัศน์ พบว่า

เนื้อหาที่นำเสนอในช่วงบรรยายและสนทนาธรรม เป็นการอธิบายความตามหลักธรรม

คำสอน เพื่อประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และเรื่องราวต่างๆทางพุทธศาสนา โดยมีกรอบของวาทกรรมทางพุทธศาสนาแนวทางต่างๆเป็นตัวกำหนด และเนื้อหาในช่วงอื่นๆของรายการ จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องราวทางวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรม โครงการ หรือบุคคลต่างๆที่มีความสำคัญทางพุทธศาสนา

ฉุมพรี เหล่าวิเศษกุล (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การศึกษากลไกภาษาเทศนาของพระปัญญาอันตภิกขุ และพระพยอม กัลยาโณ” ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะของภาษาเทศนาที่ทั้ง 2 ท่านใช้ คือ การใช้ภาษาเชิงเปรียบเทียบ ซึ่งพบว่า พระปัญญาอันตภิกขุมีการใช้ภาษาเชิงเปรียบเทียบมากกว่าพระพยอม และการเลือกใช้คำประเภทต่างๆ อันได้แก่ สำนวนภาษาปาก (colloquialisms) พบว่าในภาษาเทศนาทั้งของพระปัญญาอันตภิกขุ และพระพยอมมีจำนวนสูงที่สุด โดยพระพยอม ใช้สำนวนภาษาปากมากกว่าพระปัญญาอันตภิกขุ ส่วนระดับคำที่พระภิกษุทั้งสองรูปใช้เพียงเล็กน้อย คือ สแลง (slang) และคำพื้นสมัย ภาษาพระ (Buddhist technical terms) พบว่าพระปัญญาอันตภิกขุใช้ภาษาพระมากกว่าพระพยอม คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ (loanwords) พบว่าพระพยอม ใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศมากกว่าพระปัญญาอันตภิกขุ

ในส่วนการใช้กลไกการโน้มน้าวในภาษาเทศนาที่ทั้ง 2 ท่านนำมาใช้ คือ การแสดงตัวอย่าง (exemplification) การอ้างถึงพุทธศาสนาและพุทธภาษิต (Buddhist sayings) และคำถามเชิงวาทศิลป์ (rhetorical questions) พบว่าพระพยอม ใช้กลไกการโน้มน้าวโดยรวมมากที่สุด โดยพระพยอม ใช้คำถามเชิงวาทศิลป์มากที่สุด ส่วนพระปัญญาอันตภิกขุใช้การอ้างอิงถึงพระพุทธศาสนาและพุทธภาษิตในจำนวนสูงสุด

พระบุญโชค ชยธมฺโม (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ศึกษารูปแบบและวิธีการเทศนาของพระสงฆ์ไทยในปัจจุบัน ” ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบและวิธีการนำเสนอที่นำมาใช้ในการแสดงธรรมหรือการเผยแผ่พระพุทธานามิ 6 วิธี

1. การนำเสนอโดยยกอุทาหรณ์และการเล่านิทานประกอบ หลังจากยกหัวข้อพุทธธรรมขึ้นมาบรรยาย ก็จะต้องยกอุทาหรณ์ หรือนิทาน เพื่อให้เนื้อหาพุทธธรรมมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น หรือบางครั้งยกนิทานหรืออุทาหรณ์ขึ้นมาก่อนแล้วยกพุทธธรรมมาประกอบทีหลังก็ได้
2. การนำเสนอโดยวิธีการเปรียบเทียบ อุปมาอุปมัย จะช่วยสร้างแนวความคิด เกิดข้อคิดสะกิดใจให้เกิดขึ้นแก่ผู้ฟัง แล้วจะนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน
3. การนำเสนอโดยวิธีการยกพุทธศาสนสุภาษิต คำคม คำคั้น คำกลอนประกอบ เป็นวิธีการที่บรรดานักเทศน์นิยมใช้กันมาก เมื่อยกหัวข้อพุทธธรรมเรื่องใดขึ้นมาจะมีการยกพุทธศาสนสุภาษิต คำคม คำคั้น คำกลอนประกอบทุกครั้ง และยังเป็นการกล่าวสรุปหรือกล่าวถึงส่วนสำคัญของเนื้อเรื่องพุทธธรรม

4. การนำเสนอโดยการพูดเชื่อมโยงสถานการณ์ และยกเหตุการณ์ต่างๆประกอบ การนำเอาหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ให้เข้ากับสถานการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบันหรือกำลังได้รับความสนใจในขณะนั้น จะทำให้การบรรยายน่าสนใจ น่าติดตาม เพราะสามารถนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ โดยเฉพาะการนำไปสู่การแก้ปัญหา

5. การนำเสนอโดยวิธีการยกบุคคลมาเป็นตัวอย่างประกอบ เป็นวิธีที่สามารถสร้างแนวความคิดให้เกิดขึ้นแก่ผู้ฟังได้ เพราะเป็นการนำตัวอย่างของบุคคลจริงมาประกอบในการบรรยายทำให้ผู้ฟังสามารถนึกภาพออกตามได้ว่า บุคคลนี้เคยผ่านเคยพบประสบกับเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆมาแล้ว จะมีเหมือนกับชีวิตของผู้ฟังบ้างในบางครั้ง บางเรื่อง เพราะฉะนั้นจะทำให้ผู้ฟังตั้งใจที่จะฟังเรื่องราวของบุคคลตัวอย่าง เพราะหากว่าเรื่องราวของบุคคลนั้นเหมือนกับตนก็จะได้เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติต่อไป แต่หากบุคคลตัวอย่างไม่ตรงกับแนวชีวิตของผู้ฟัง ก็ฟังไว้เพื่อใช้ในการประกอบพิจารณา นำไปประยุกต์ในชีวิตของตนด้วย

6. นำเสนอโดยแทรกด้วยเรื่องที่ทำให้เกิดอารมณ์ขัน เป็นวิธีการที่นักเทศน์นำมาใช้ในเกือบทุกเรื่องที่ถูก บางเรื่องไม่ถึงกับอารมณ์ขัน แต่ก็ทำให้ผู้ฟังนั้นเพลิดเพลิน ไม่เกิดการเบื่อหน่าย การฟัง มีชีวิตชีวาสนุกสนาน ชวนให้ติดตามทำให้ผู้ฟังยิ้มได้ แต่ครั้งหนึ่งนำเสนอด้วยอารมณ์ขันก็จะมีการแทรกด้วยธรรมะ ไม่เป็นเรื่องไร้สาระ มีประโยชน์กับผู้ฟัง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการสร้างสาร

สุภาภรณ์ ศรีดี (2539) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “กระบวนการสร้างเนื้อหาเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต ในรายการโทรทัศน์ของสำนักงาน ป.ป.ป.” ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการสร้างเนื้อหาในรายการเมืองคนดี ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ได้แก่ 1.การกำหนดกรอบความคิดและเนื้อหา 2. การดำเนินการผลิต สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการสร้างเนื้อหา มีดังนี้ คือ 1.ผู้ชม ได้แก่ กลุ่มเป้าหมายของรายการ 2.เวลา ได้แก่ เวลาในการผลิตและส่งมอบงาน 3. แนวคิดที่มีผลต่อการกำหนดเนื้อหา นอกจากนี้ ยังพบว่ารูปแบบการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ “ความซื่อสัตย์สุจริต” ซึ่ง ป.ป.ป. มุ่งที่จะอบรมขัดเกลาให้เด็กเป็นคนดีนั้นประกอบด้วย การให้เด็กเข้าใจถึงความหมายของคำว่า “ซื่อสัตย์สุจริต” ได้แก่ ความซื่อสัตย์ในเรื่องเงิน ทรัพย์สิน สิ่งของ ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ของตน และความซื่อสัตย์ต่อระเบียบวินัย และการแนะแนวทางที่จะนำไปสู่การเป็นคนดี ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นถึงผลดีและผลเสียของการกระทำ โดยใช้รูปแบบของละครสั้น

ทัศนีย์ เจริญวิถีสุข และคณะ (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความสามารถด้านการสื่อสารของพระพิศาลธรรมพาทีกับการระดมพลังการพัฒนาชุมชน ” ผลการศึกษาพบว่า จากการศึกษา

ความสามารถด้านการสื่อสารของพระ พยอมในมิติด้านกว้าง คือ ซึ่งเป็นการศึกษาในเรื่องความรู้ ความเข้าใจ ทักษะการสื่อสาร กลยุทธ์การสื่อสาร พบว่า

ในส่วนของความรู้ ความเข้าใจ ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้รับสาร การกำหนด วัตถุประสงค์ และความเข้าใจบริบท หรือสถานการณ์

1) ความรู้ ความเข้าใจผู้รับสารที่พระพยอมมี คือ พระพยอมรู้ว่าควรจะทำ การสื่อสารกับ ผู้รับสารแต่ละกลุ่มอย่างไร ผู้รับสารที่พระพยอมทำการสื่อสารด้วย แบ่ง ได้ 3 กลุ่มใหญ่ คือ ผู้รับ สารทั่วไป ได้แก่ เด็ก วัยรุ่น คนชนชั้นล่างถึงชนชั้นกลาง ผู้ยากไร้ ได้แก่ ผู้ตกทุกข์ได้ยาก เดือดร้อน ค้อยโอกาส ประสบภัย และเสื่อมวลชน

พระพยอมเลือกที่จะทำการสื่อสารกับผู้รับสารทั่วไป และผู้ยากไร้ ซึ่งพระพยอมมีความรู้ ความเข้าใจในผู้รับสารทั้งสองกลุ่มนี้เป็นอย่างดี ทั้งนี้เนื่องมาจากภูมิหลังของพระพยอมเอง ความสามารถด้านการสื่อสารของท่าน จึงอยู่ที่ว่า ในท่ามกลางผู้รับสารจำนวนมากภายในสังคม พระพยอมเลือกที่จะทำการสื่อสารกับผู้รับสารที่ท่านมีความรู้ ความเข้าใจก่อนเป็นเบื้องต้น ทำให้รู้ ว่าควรจะทำ การสื่อสารอย่างไรให้ได้ผลดี ส่วนกลุ่มผู้รับสารที่เป็นเสื่อมวลชน เป็นกลุ่มผู้รับสารที่เป็น ตัวกลางในแพร่กระจาย การสื่อสารของพระพยอม ให้กว้างไกลออกไปในสังคมได้ พระพยอม มีความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการทำงานของเสื่อมวลชนเป็นอย่างดี ทำให้พระพยอมสามารถทำ การสื่อสารกับผู้รับสารกลุ่มนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรู้ว่าจะใช้โอกาสในการสื่อสารกับผู้รับ สารกลุ่มนี้ได้อย่างไร

2) การกำหนดวัตถุประสงค์

พระพยอมทำการสื่อสาร โดยความมุ่งหมายที่จะเผยแพร่ศาสนาให้แพร่กระจายไปในหมู่มชน โดยเฉพาะในกลุ่มชนที่ยังห่างเหินจากศาสนา อย่างไรก็ดีจากความมุ่งหมายนั้น ประกอบกับ ลักษณะของกลุ่มผู้รับสารที่มีความแตกต่างกัน ทำให้การสื่อสารของพระพยอมเป็นไปเพื่อ วัตถุประสงค์เฉพาะที่แตกต่างกันไป คือ เพื่อเอาคนในการเผยแพร่ธรรม เพื่อแก้ปัญหาสังคม และเพื่อ การระดมทรัพยากรทุน โดยที่วัตถุประสงค์แต่ละวัตถุประสงค์มีความสอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสาร และการทำงานในแต่ละยุคสมัย

3) ความเข้าใจบริบท หรือสถานการณ์

ในการสื่อสาร นอกจากความรู้ ความเข้าใจในกลุ่มผู้รับสาร และวัตถุประสงค์แล้ว บริบท หรือสถานการณ์ที่แตกต่างกัน ก็มีผลทำให้ต้องใช้การสื่อสารที่มีรูปแบบ วิธีการแตกต่างกันไปด้วย ตามบริบท และสถานการณ์ พระพยอมมีความรู้ ความเข้าใจในบริบท หรือสถานการณ์ที่แตกต่าง กันทำให้สามารถทำการสื่อสารให้เหมาะสมกับบริบท หรือสถานการณ์ต่างๆ ได้ บริบทดังกล่าว

ได้แก่ บริบทที่เกี่ยวกับบทบาทสถานภาพ บริบทที่เกี่ยวกับการบริหารภายในองค์กร บริบทที่เกี่ยวกับระบบลำดับชั้น และบริบทที่เกี่ยวกับความขัดแย้ง

ในส่วนของ ทักษะการสื่อสาร คือ การเลือกใช้สื่อ การเลือกและออกแบบสาร และทักษะเฉพาะ

1) การเลือกใช้สื่อ พระพยอมได้ใช้สื่อหลากหลายประเภทในการสื่อสาร แบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 2 ประเภท คือ สื่อประเพณี และสื่อสมัยใหม่ ดังนี้

สื่อประเพณี ที่พระพยอมใช้ได้แก่ สื่อการเทศน์ สื่อบุคคล สื่อสถานที่ สื่อกิจกรรม และสื่อวัตถุ ซึ่งแต่ละประเภทยังเป็นสื่อที่ใช้อยู่ในการสื่อสารทางศาสนาอยู่แต่เดิมแล้ว โดยเฉพาะสื่อการเทศน์ และสื่อบุคคล อย่างไรก็ตามสื่อประเภทต่างๆ เหล่านี้แม้จะเป็นสื่อประเพณีที่มีการใช้มาแต่เดิม มีแบบแผนการปฏิบัติสืบต่อกันมา แต่พระพยอมได้ใช้ความสามารถด้านการสื่อสารทั้งการสื่อสารเชิงวัจนะ และการสื่อสารเชิงอวัจนะกับสื่อเหล่านี้ในรูปแบบวิธีอย่างใหม่ ซึ่งบางประการก็ต่างไปจากแบบแผนการปฏิบัติที่มีมาแต่เดิม ดังเช่น เลื่อนองค์ประกอบของการเทศน์ตามหลักศาสนา โดยนำองค์ประกอบข้อแสดงธรรมให้รำเรงมาอยู่ในลำดับต้นๆ ปรับรูปแบบการเทศน์ โดยใช้คำบาลีแต่น้อย ใช้คำพูดที่เป็นภาษาชาวบ้าน ใช้คำพูดที่สะกดหู กระทบใจผู้ฟัง ซึ่งสร้างพลังให้กับคำต่างๆ รวมถึงการออกท่าทางในขณะบรรยายธรรมด้วย ซึ่งเป็นการใช้สื่อบุคคลทางพุทธศาสนาที่ ถูกปรับเปลี่ยนไปจากแบบแผนที่ต้องมีความสාරวม ในขณะที่เดียวกันการใช้สื่ออื่นๆ ที่เป็นสื่อประเพณี คือ สื่อสถานที่ สื่อกิจกรรม และสื่อวัตถุ พระพยอมก็ได้นำมาใช้ในรูปแบบใหม่ๆ ก็ยังคงเป็นไปเพื่อนำเสนอเนื้อหาตามหลักธรรม หรือแบบแผนปฏิบัติตามหลักศาสนานั้นเอง เช่น การสร้างโบสถ์ธรรมชาติ เพื่อให้เป็นสถานที่ประกอบสังฆกรรม และเป็นแหล่งสร้างปัญญาแก่ผู้รับสาร ไม่ได้คำนึงถึงความสวยงามทางวัตถุที่จะต้องแข่งขันกัน จัดงานเสริมธรรมเสริมปัญญาเป็นงานวัดประจำปี เพื่อให้วัดได้ทำหน้าที่เสริมสร้างปัญญาให้แก่ผู้รับสาร ไม่ใช่สร้างความบันเทิงอันเสี่ยงอันตรายต่อเพศพรหมจรรย์ของพระ และต่อตัวผู้รับสาร และใช้สื่อวัตถุเพื่อเป็นสิ่งเตือนสติปัญญา มิใช่เพื่อศรัทธาเพียงอย่างเดียว โดยแจกเทพธรรมะ และวารสารร่มโพธิ์แก้วเป็นที่ระลึกแก่ผู้มาทำบุญแทนการแจกพระเครื่องบูชา

สื่อสมัยใหม่ ที่พระพยอมใช้ ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ เทป วิทยู และโทรทัศน์ สื่อเทป เป็นสื่อที่ได้นำมาใช้อย่างแพร่หลาย แม้ว่าสื่อเทปมีลักษณะเป็นการสื่อสารแบบกลุ่ม สิ่งที่ปรากฏเป็นความสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอมในการเลือกใช้สื่อเทป ก็คือ ใช้เทปบันทึกการแสดงธรรมสด จึงไม่ต้องผ่านกระบวนการผลิตที่ยุ่งยากซับซ้อน สามารถนำไปเพิ่มจำนวนเพื่อแพร่กระจายได้ในเวลาอันรวดเร็ว อีกทั้งสามารถนำไปขยายช่องทางการสื่อสารอื่นได้อีกด้วย

กล่าวคือ การนำเทพไปออกอากาศทางสถานีวิทยุ ทำให้กลายเป็นการสื่อสารมวลชน ที่สามารถแพร่กระจายไปได้อย่างกว้างขวางในเวลาอันรวดเร็ว

สำหรับสื่อสมัยใหม่ที่ทำให้พระพยอมมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้นไปอีก ก็คือ สื่อโทรทัศน์ ซึ่งเป็นสื่อมวลชนที่มีลักษณะธรรมชาติของการนำเสนอที่ไม่สอดคล้องกับการสื่อสารทางศาสนามากที่สุด โดยทั่วไปสื่อโทรทัศน์มีภาพของการเสนอเรื่องราวความบันเทิงเป็นส่วนมาก อีกทั้งสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่มีลักษณะวัฒนธรรมเวลาช่วงสั้นๆ เป็นสื่อที่มีภาพเคลื่อนไหว และโดยธรรมชาติของสื่อมวลชนด้วยที่มีศักยภาพในการให้ชื่อเสียง และสถานภาพแก่บุคคล ผู้ที่ได้ ออกอากาศ หรือเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนจะมีสถานภาพเป็นผู้เชี่ยวชาญ ดังนั้นสื่อก็จะเลือกผู้ที่มีความเหมาะสมที่จะเผยแพร่ และไม่ใช่ว่าทุกคนที่จะมีความเหมาะสมในการออกอากาศผ่านสื่อโทรทัศน์ พระพยอมเป็นผู้ที่มีบุคลิกลักษณะที่สอดคล้องกับสื่อโทรทัศน์ เนื่องจากเป็นผู้ที่มีหน้าตาดีพอสมควร มีความกระฉับกระเฉง พุดจาจาตฉาน แคล่วคล่อง มีคำพูดที่สะกดหู ประทับใจผู้รับสาร มีชื่อเสียงในด้านการเทศน์ พระพยอมจึงเป็นพระที่ออกอากาศบ่อย แม้ว่าในครั้งหนึ่งจะเคยถูกคำสั่งให้งดออกอากาศรายการที่พระพยอมจะไปร่วม ด้วยเหตุผลว่าใช้คำพูดหยาบคาย ไม่สุภาพ สองแง่สองง่าม อีกทั้งมีการยกมือประกอบ เป็นการไม่เหมาะสม แต่นั่นเป็นเพียงรูปแบบวิธีในการนำเสนอเท่านั้น เมื่อพระพยอมปรับลดการนำเสนอเช่นนั้น พระพยอมก็สามารถกลับมาออกอากาศได้อีก

2) การเลือกสาร และการออกแบบสาร สิ่งที่แสดงถึงความสามารถด้านการสื่อสารของพระพยอมในการเลือกสาร และออกแบบสาร คือ จากความรู้ ความเข้าใจในกลุ่มผู้รับสาร ที่พระพยอมได้เลือกเองว่าจะทำการสื่อสารกับใคร ดังนั้นพระพยอมจึงเลือกสารที่จะนำเสนอสารที่เป็นหลักธรรมในพุทธศาสนาในระดับศีลธรรม หรือระดับ โลกียธรรมเป็นหลัก และออกแบบสารให้เนื้อหาสอดคล้องกับผู้รับสาร เนื้อหามีลักษณะของการวิพากษ์ วิเคราะห์ วิจักษ์ เนื้อหาเป็นปัจจุบัน ทันสมัย เนื้อหามีลักษณะผสมผสาน และเนื้อหามีลักษณะคู่ตรงข้าม

กลยุทธ์การสื่อสาร

การเลือกสื่อ และการเลือกสารและออกแบบสาร เป็นการนำเสนอเนื้อหาผ่านสื่อที่อาศัยกลยุทธ์การสื่อสารหลายประการ เพื่อให้การสื่อสารบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ โดยมีความสอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสาร และบริบทด้วย กลยุทธ์การสื่อสารเหล่านั้น ได้แก่ การใช้อารมณ์ขัน การเล่าเรื่อง การใช้เหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบัน การใช้ความรู้เดิมเป็นฐาน การถนอมหรือความหมาย การผสมผสาน การตลาดเพื่อสังคม และการจัดช่องทางให้เหมาะสม

1) การใช้อารมณ์ขัน ในสื่อการเทศน์ที่ได้ชื่อว่าเป็นการเทศน์แบบใหม่ และสร้างชื่อเสียงให้กับพระพยอมจนเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในสังคมนั้น ส่วนหนึ่ง คือ การใช้อารมณ์ขันที่ปรากฏในการใช้ถ้อยคำที่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกขำ ตลก ซึ่งไม่ได้เกิดจากลักษณะนิสัยส่วนตัวของพระพยอม แต่เป็นสิ่งที่พระพยอมฝึกฝนขึ้นมา เพื่อใช้เป็นเทคนิควิธีในการนำเสนอเนื้อหาธรรมะให้คนสนใจ ซึ่งสิ่งที่แสดงถึงความสามารถในการสื่อสารของพระพยอม นั่นคือ เทคนิควิธีดังกล่าวนี้ จัดเป็นการแสดงธรรมให้รำเริง ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการเทศน์ ที่พระพยอมได้ใช้เป็นกลยุทธ์สำคัญในการเข้าถึงผู้รับสาร โดยเฉพาะผู้รับสารที่ห่างเหินจากศาสนา โดยให้ความสำคัญกับลำดับขององค์ประกอบนี้เป็นลำดับต้นๆ สลับกับองค์ประกอบข้อแสดงธรรมให้สมทาน

2) การเล่าเรื่อง การใช้กลยุทธ์การเล่าเรื่อง ทำให้ผู้รับสารสนใจติดตาม และเกิดการมีส่วนร่วม ทั้งนี้เพราะในการเล่าเรื่องพระพยอมมักจะใช้คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ หรือเป็นคำตอบประเภทตอบรับว่าใช่ หรือไม่ใช่เท่านั้น ทำให้เกิดการสื่อสารสองทางขึ้น ซึ่งตามปกติในสื่อการเทศน์ แบบที่เป็นสื่อประเพณีนั้น โดยมากเป็นการสื่อสารทางเดียว การทำให้เกิดการสื่อสารสองทางจึงทำให้เกิดความน่าสนใจเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ในเรื่องเล่ายังเป็นการสั่งให้ผู้รับสารปฏิบัติตามโดยทางอ้อมด้วย

3) การใช้เหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบัน ในเรื่องเล่าที่พระพยอมได้ยกเป็นตัวอย่างประกอบนั้น โดยมากเป็นเรื่องจริง ที่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแวดล้อมผู้รับสารอยู่ในชีวิตประจำวัน ซึ่งทำให้ผู้รับสารรู้สึกว่าเป็นเรื่องใกล้ตัว และการใช้เหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบันนั้นเป็นการย่นระยะทางการเล่าเรื่อง ทำให้ไม่ต้องบอกเล่าอธิบายมากความ นอกจากนี้พระพยอมยังได้ใช้เหตุการณ์ปัจจุบันในสื่อกิจกรรมโครงการต่างๆ ของมูลนิธิสวนแก้วด้วย คือ โครงการหลายโครงการเกิดขึ้นสอดคล้องกับเหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบันในช่วงเวลานั้นๆ เช่น โครงการร่มโพธิ์แก้ว และโครงการเวทีบำเพ็ญประโยชน์ เกิดขึ้นในช่วงที่มีแรงงานหลังไหลมาหางานทำในกรุงเทพฯ โครงการเพื่อการเกษตรและสิ่งแวดล้อม เกิดขึ้นในช่วงที่ประเทศไทยประสบภาวะวิกฤติเศรษฐกิจ

4) การใช้ความรู้เดิมเป็นฐาน พระพยอมได้ใช้ความรู้เดิมทั้งในทางธรรม และทางโลก เป็นฐานความรู้ในการสื่อสาร ความรู้ในทางธรรม คือ การรู้หลักธรรม หลักปฏิบัติในทางธรรม เช่น ในการเทศน์ พระพยอมรู้ว่าในองค์ประกอบที่ท่านเทศน์ สามารถปรับสัดส่วนใดได้มากน้อยแค่ไหน ส่วนไหนปรับได้ ส่วนไหนปรับไม่ได้ ส่วนความรู้ในทางโลก คือ ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ เช่น การทำสวน ซึ่งกลายเป็นสื่อกิจกรรมที่สำคัญที่ทำให้ผู้รับสารภายในมูลนิธิได้มีโอกาสฝึกฝนอบรมตนเอง

การใช้ความรู้เดิมเป็นฐาน เป็นเรื่องที่มีความสำคัญในการประกอบกิจกรรมใดๆ เนื่องจากการเป็นการย่นย่อการเรียนรู้ อีกทั้งยังทำให้รู้ข้อดีข้อด้อย หรือจุดแข็งจุดอ่อนที่ควรเพิ่มพูน หรือปรับปรุงให้เหมาะสมสอดคล้องกับกิจกรรมที่ทำอยู่ กล่าวได้ว่ามีฐานดินนั่นเอง การเริ่มต้นจากสิ่งใหม่ หรือสิ่งที่ไม่คุ้นเคยทำให้ต้องเรียนรู้ หรือลองผิดลองถูกอีกมาก และนี่เป็นข้อคิดประการหนึ่ง

สำหรับผู้ที่ให้นำแนวทางของพระพยอมไปใช้ประโยชน์ กล่าวคือ ควรจะได้สำรวจตนว่าตนมีความรู้ด้านใดเป็นบาทฐานอยู่ มิใช่ต้องมาจัดกิจกรรมให้ผู้รับสารทำสวนเช่นเดียวกันกับพระพยอม

5) การผสมผสาน พระพยอมเป็นผู้ที่มีความสามารถในการผสมผสาน การผสมผสานของพระพยอมนั้นมักมีลักษณะของการนำสิ่งตรงกันข้ามกันมาผสมผสานเข้าด้วยกัน ได้แก่ การนำแนวคิดแบบทางธรรมมาผสมผสานเข้ากับ แนวคิด วิธีการแบบทางโลก การผสมผสานระหว่างเก่ากับใหม่ การผสมผสานนี้ปรากฏทั้งในการสื่อสารเชิงวัจนะ และการสื่อสารเชิงอวัจนะ เริ่มตั้งแต่ชื่อโครงการ ไปจนถึงเนื้อหา และรูปแบบวิธีการนำเสนอกิจกรรมโครงการต่างๆ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้รับสาร

เมธยาพิมพ์ สมประสงค์ (2538) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของผู้รับสารที่มีต่อแนวคิดเรื่อง ความเป็นไทย ในภาพยนตร์โฆษณาที่เน้นความเป็นไทยจากสื่อโทรทัศน์ ” ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มคนรุ่นเก่ามีการรับรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นไทยมากกว่ากลุ่มคนรุ่นใหม่ เนื่องจากมีประสบการณ์ตรงที่เคยพบเห็นมา และกลุ่มคนรุ่นเก่าจะไม่คล้อยตามสารโฆษณาที่นำเสนอซึ่งขัดกับความรู้ ความเข้าใจเดิม แต่คนรุ่นใหม่จะคล้อยตามสารโฆษณาเนื่องจากมีประสบการณ์น้อยกว่า สำหรับการรับรู้ ในเรื่องแนวคิดหลักของภาพยนตร์โฆษณา ทั้งกลุ่มคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ มีการรับรู้อยู่ในเกณฑ์ดี และภาพรวมความเป็นไทยในความคิดของคนรุ่นเก่าเป็นไปในด้านบวก ซึ่งตรงกันข้ามกับความคิดเห็นของคนรุ่นใหม่ ซึ่งภาพความเป็นไทยเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เสื่อมลง

พรณี จิตไพศาลวัฒนา (2540) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของคนรุ่นใหม่ต่อสถาบันครอบครัวที่ปรากฏในภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์ ” ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มคนรุ่นใหม่มีการเรียนรู้ภาพของสถาบันครอบครัวไปในทางบวก เนื่องจากภาพยนตร์โฆษณาได้นำเสนอภาพครอบครัวที่อบอุ่น มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว และภาพยนตร์โฆษณายังมีผลทำให้กลุ่มคนรุ่นใหม่มีแนวโน้มในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะให้ความสำคัญแก่สถาบันครอบครัวมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า ในแต่ละกลุ่มไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องครอบครัว และเห็นพ้องต้องกันว่า การใช้แนวคิดดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับสินค้าและบริการ นอกจากนี้รูปแบบการนำเสนอภาพยนตร์โฆษณาเพลงประกอบและผู้แสดงนำที่เหมาะสม มีผลทำให้การสื่อความหมายมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “กระบวนการสร้างสรรค์ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการธรรมะเดลิเวอรี่” ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาถึงรูปแบบการนำเสนอและเนื้อหา กระบวนการสร้างสรรค์ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต รวมถึงศึกษาความคิดเห็นของผู้รับสารรุ่นใหม่และรุ่นเก่าต่อรูปแบบการนำเสนอและเนื้อหาของพระมหาสมปองในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ โดยผู้วิจัยอาศัยข้อมูลประเภทเอกสาร บุคคล และวิธีตีรายการ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

แหล่งข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประเภทเอกสาร

ผู้วิจัยได้ค้นคว้าและขอความอนุเคราะห์ข้อมูลประเภทเอกสาร จากห้องสมุด หอสมุด มหาวิทยาลัยต่างๆ สถาบัน หน่วยงาน ทีมงานธรรมะเดลิเวอรี่ และบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด เพื่อรวบรวมข้อมูลเอกสารอันได้แก่ หนังสือ วารสาร เอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันศาสนากับสถาบันสื่อมวลชน การสร้างสรรค์ด้วยการพูด แนวคิด เรื่องการเล่าเรื่อง แนวคิดรายการสนทนา แนวคิดเกี่ยวกับการผสมผสาน (hybrid) แนวคิดรสนิยม (taste) ในส่วนของทีมงานธรรมะเดลิเวอรี่ เช่น เอกสารคิวงานการบรรยายตามสถานที่ต่างๆ บทความหรือข่าวสารที่เกี่ยวกับพระมหาสมปองและทีมงานธรรมะเดลิเวอรี่ หนังสือสุขกันเถอะโยม หนังสือสุขกันเถอะโยม 2 ฉายหมู่ หนังสือธรรมะเดลิเวอรี่เล่ม 1 ธรรมะวัยรุ่น และหนังสือธรรมะเดลิเวอรี่เล่ม 2 ธรรมะวัยทำงาน และในส่วนของบริษัท แกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด เช่น แผนโครงการ (proposal) บทโทรทัศน์ ซึ่งทำการรวบรวมเอกสารต่างๆทั้งในขั้นเตรียมการวิจัยและค้นคว้าเพิ่มเติมในระหว่างการวิจัย เพื่อให้เกิดความครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

2. ประเภทบุคคล (Key Informant)

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) การพูดคุย และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการกับบุคคลเหล่านี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและรัดกุม อีกทั้งจะเก็บข้อมูลโดยการบันทึกเทป จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้ออกมาถอดเทป พร้อมทั้งจัดพิมพ์ให้อยู่ในรูปแบบเอกสาร และเก็บไว้ประกอบการศึกษาต่อไป ประกอบด้วยบุคคล 3 กลุ่ม คือ

2.1 ผู้ผลิตรายการ คือ กลุ่มบุคคลของบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด ผู้กำหนดและ ออกแบบรูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหาในรายการธรรมะเคลิเวอร์ี ประกอบด้วยบุคคลดังต่อไปนี้

- คุณทรงยศ นพวรรณสกุล ผู้อำนวยการผลิต
- คุณอิษฎา เจษฎาชนานนท์ ผู้ช่วยผู้ผลิตรายการ
- คุณสิริพร พันผา ผู้สร้างสรรค์รายการและเขียนบทโทรทัศน์
- คุณวัลลภา ดีโรจนเดช ผู้ประสานงาน

2.2 ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาร คือ พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต พระภิกษุสงฆ์ผู้ซึ่งเป็นแขกรับเชิญ /ผู้ร่วมรายการ ในฐานะวิทยากรหลักของรายการ โดยทำหน้าที่ในการถ่ายทอดเนื้อหาสาร และสร้างสารในรายการธรรมะเคลิเวอร์ี

2.3 ผู้ชมรายการ ในส่วนของการศึกษาความคิดเห็นของผู้ชมรายการ/ผู้รับสารต่อรูปแบบการนำเสนอและเนื้อหารายการของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโตในรายการธรรมะเคลิเวอร์ี ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ (Interview) เพื่อตรวจสอบความคิดเห็นของผู้รับสาร โดยผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกจากผู้รับสารที่เคยดูรายการธรรมะเคลิเวอร์ีมาแล้ว เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลในการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้รับสารกลุ่มคนรุ่นใหม่ และคนรุ่นเก่า คือ

2.3.1 กลุ่ม “คนรุ่นเก่า”

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดให้กลุ่ม “คนรุ่นเก่า” เป็นตัวแทนของผู้สูงอายุ โดยเลือกผู้สูงอายุทั้งชายและหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 50-65 ปี มีความรู้และสนใจในทางพระพุทธศาสนา จำนวนรวมทั้งสิ้น 10 คน ได้แก่

1. คุณคุณัญญ์ สนธิเพชร อายุ 50 ปี
อาชีพขายพระเครื่อง ย่านปิ่นเกล้า
2. คุณบุบผา ชูชาติ อายุ 50 ปี
อาชีพรับข้าราชการ
3. คุณจันทร์สถิต พันธุ์เพชร อายุ 51 ปี
อาชีพครูบรรณารักษ์ โรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์
4. คุณนิภา รัตนพิเชษฐกุล อายุ 51 ปี
พยาบาลประจำโรงเรียนสาธิตประทุมวัน
5. คุณสุสดี รอบรู้ อายุ 52 ปี
วิทยากรผู้อบรมหลักสูตรครูสมาธิวัดธรรมมงคล
6. คุณทรงชล ชำรงอภิชาติกุล อายุ 52 ปี
วิทยากรผู้อบรมหลักสูตรครูสมาธิวัดธรรมมงคล

7. คุณอุดม รอดสำเร็จ อายุ 60 ปี
อาชีพพนักงานรักษาความปลอดภัย ธนาคารนครธน
8. คุณชมภร กมลสุทธิ อายุ 62 ปี
อาชีพครูเกษียณอายุราชการ สอนวิชาสังคมโรงเรียนสาธิตประทุมวัน
9. คุณชาญชัย มโนมัยพิบูลย์ อายุ 64 ปี
วิทยากรผู้อบรมหลักสูตรครูสมาธิวัดธรรมมงคล
10. คุณทองปาน วงศ์รัตน์ อายุ 65 ปี
แม่บ้าน ย่านนวนมิตร

2.3.2 กลุ่ม “คนรุ่นใหม่”

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดให้กลุ่ม “คนรุ่นใหม่” เป็นตัวแทนของวัยรุ่น โดยเลือกวัยรุ่นทั้งชายและหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 15-25 ปี จำนวนรวมทั้งสิ้น 10 คน ได้แก่

1. คุณนภา อรรฐาเมศร์ อายุ 15 ปี
นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. คุณนวียา พิมพ์ทิมาพันธ์ อายุ 15 ปี
นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
3. คุณณิชา มณีศิลาสันต์ อายุ 16 ปี
นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
4. คุณญาณิศา ปรักกโมดม อายุ 16 ปี
นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
5. คุณชนพล สุวรรณพงษ์ อายุ 17 ปี
นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
6. คุณสุทธิวรรณ เบญจปัญญาวงศ์ อายุ 17 ปี
นักเรียนระดับมัธยมต้น ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนนทบุรี
7. คุณชัยวัช โขวิฑูรกิจ อายุ 18 ปี
นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
8. คุณขวัญชนก สังข์เทพ อายุ 21 ปี
นักศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะบริหารธุรกิจ มหาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
9. คุณเกสรี ชูนาวา อายุ 23 ปี
นักศึกษาระดับปริญญาโท สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
10. คุณกุศลทิพย์ สังข์เทพ อายุ 25 ปี
นักเคมี บริษัท B.M. Pharmacy

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้รับสาร

หลังจากการคัดเลือกผู้รับสารที่เคยดูรายการธรรมะเคลิเวอร์มาแล้ว จากการสอบถาม ผู้วิจัย จึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ผู้วิจัยได้นำตัวอย่างรายการธรรมะเคลิเวอร์ที่ผลิตเป็นวีซีดี ให้ผู้รับสารแต่ละคนนำ กลับไปชมที่บ้าน พร้อมแจกแบบสอบถาม ซึ่งเป็นตัวอย่างของประเด็นคำถามหลักที่ต้องการทำการ สัมภาษณ์ และขอความกรุณาให้ผู้รับสารตอบคำถามเหล่านั้นทันทีหลังจากที่ได้ดูตัวอย่างรายการ จบ

- ขั้นที่ 2 หลังจากนั้นผู้วิจัยจะโทรไปติดต่อ เพื่อนัดวันเวลาในการสัมภาษณ์
- ขั้นที่ 3 เมื่อผู้วิจัยได้พบผู้รับสาร ก่อนทำการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของ การสัมภาษณ์ในภาพรวม และชี้แจงให้ผู้รับสารสามารถแสดงความคิดเห็นของตนเองได้อย่างอิสระ
- ขั้นที่ 4 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ เพื่อตรวจสอบทัศนคติของผู้รับสารว่ามีความคิดเห็นต่อ รูปแบบการนำเสนอและเนื้อหารายการของพระมหาสมปองอย่างไร

3. ประเภทวีซีดีรายการ

ผู้วิจัยศึกษาจากวีซีดีรายการธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8-20 รวมทั้งสิ้น 12 ชุด ซึ่งเป็นรายการ ธรรมะ ที่ออกอากาศทุกวันหยุดนักขัตฤกษ์ เวลา 12.30 -13.10 น. ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ กองทัพบกช่อง 5 โดยจะทำการศึกษาดังแต่ช่วงวันที่ 10 พฤษภาคม 2550 – 19 พฤษภาคม 2551 รวมระยะเวลา 1 ปี เพื่อให้ครอบคลุมวันหยุดนักขัตฤกษ์ใน 1 ปี ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสั่งซื้อวีซีดี รายการธรรมะเคลิเวอร์จากทีมงานธรรมะเคลิเวอร์โดยตรง จากนั้นจึงนำมารวบรวมตามลำดับวัน เวลา แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบการนำเสนอและเนื้อหา รายการ และนำมาประกอบในการศึกษาการสร้างสารของพระมหาสมปอง ดังจะอธิบายแยกแยะ โดยละเอียดดังนี้

ลำดับที่	วันออกอากาศ	ผู้ดำเนินรายการ	หัวข้อบรรยาย
1	10 พฤษภาคม 2550 วันพืชมงคล	อ.จตุพล ชมพูนิช	ชีวิตปลอดภัยสไตล์ธรรมชาติ
2	30 กรกฎาคม 2550 วันอาสาฬหบูชา	อ.จตุพล ชมพูนิช	ธรรมชาติสู่จิตพิชิตงาน
3	23 ตุลาคม 2550 วันปิยมหาราช	อ.จตุพล ชมพูนิช	ธรรมชาติสะกดข้อ
4	10 ธันวาคม 2550 วันรัฐธรรมนูญ	อ.จตุพล ชมพูนิช	เด็กรุ่นใหม่หัวใจธรรมชาติ
5	31 ธันวาคม 2550 วันส่งท้ายปีเก่า ต้อนรับปีใหม่	อ.จตุพล ชมพูนิช	ธรรมชาตินำชีวิต
6	21 กุมภาพันธ์ 2551 วันมาฆบูชา	คชาภา ดันเจริญ	ธรรมชาติกับวัยรุ่น
7	7 เมษายน 2551 ซดเซยวันจักรี	แอนดี้ เขมพูมิก	ธรรมชาติกับการทำงาน
8	14 เมษายน 2551 วันสงกรานต์	สุจิตรา อรุณพิพัฒน์	ธรรมชาติสอนหญิง
9	15 เมษายน 2551 วันสงกรานต์	อชิตะ ฐานาศานันท์	ธรรมชาติคตัญญู
10	5 พฤษภาคม 2551 วันฉัตรมงคล	นภัสสร บุรณศิริ	ธรรมชาติในรั้วมหาวิทยาลัย
11	9 พฤษภาคม 2551 วันพืชมงคล	อัญญาฐ เหลืองสุนทร	ธรรมชาติข้าราชการ
12	19 พฤษภาคม 2551 วันวิสาขบูชา	พิพัฒน์ อภิรักษ์ธนากร	ธรรมชาติกับการทำงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. **แบบบันทึกหรือแบบสังเกต (note taking or observation)** ใช้ในการบันทึกสิ่งต่างๆ จากการสัมภาษณ์ หรือจากสิ่งที่สังเกตได้จากการศึกษารายการธรรมชาติเดลิเวอรี่ และเอกสารต่างๆ
2. **เครื่องบันทึกเสียง (tape recorder)** ใช้ในการบันทึกเสียงสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างครบถ้วน
3. **แบบสัมภาษณ์ (interview form)** ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ผลิตรายการ และผู้ชมรายการ/ผู้รับสาร โดยกำหนดประเด็นต่างๆ ไว้ล่วงหน้า ดังนี้

3.1 ประเด็นสัมภาษณ์ผู้ผลิตรายการ

- ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของรายการ
- กลุ่มเป้าหมายของรายการ
- แนวคิดหลัก (concept) ของรายการ
- รูปแบบการนำเสนอและองค์ประกอบต่างๆในรายการ
- หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ดำเนินรายการ/ พิธีกรและพระวิทยากรอย่างไร
- หลักเกณฑ์ในการกำหนดและการคัดเลือกเนื้อหารายการในการนำเสนอ ได้แก่เรื่องราวเกี่ยวกับอะไรบ้าง
- ปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการกำหนดเนื้อหารายการ เช่น ผู้สนับสนุนรายการ
- ก่อนการบันทึกเทปแต่ละครั้ง มีการแจ้งถึงรายละเอียดของเนื้อหาของรายการที่ต้องการกับพระวิทยากรหรือไม่ อย่างไร
- มีขั้นตอนต่างๆในการผลิตรายการอย่างไร
- การทำงานร่วมกันในด้านต่างๆระหว่างทีมงานผู้ผลิตและพระวิทยากร ในขั้นตอนใดบ้าง
- เกณฑ์การคัดเลือกการไปบรรยายตามสถานที่ต่างๆของพระมหาสมปองเพื่อทำการบันทึกเทปรายการอย่างไร

3.2 ประเด็นสัมภาษณ์ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาร

- ในการสร้างสารทั้งในส่วนจากรูปแบบการนำเสนอและเนื้อหาที่นำเสนอในรายการธรรมะเคลิเวอร์มีขั้นตอนอย่างไร
- เป้าหมายของการสื่อสารในแต่ละครั้ง มีวัตถุประสงค์อย่างไร
- มีการวิเคราะห์ผู้ฟัง/ผู้รับสาร ในประเด็นใดบ้าง เช่น จำนวนผู้ฟัง ประเภทของผู้ฟัง ลักษณะทางประชากร(เพศ อายุ ระดับการศึกษา ความรู้ ประสบการณ์ อาชีพ) หรือสภาพแวดล้อม (โอกาส สถานที่ที่จะไปพูด กระแสสังคม เหตุการณ์และสภาพการณ์ต่างๆรอบตัว)
- เมื่อมีการนำเสนอรายการทางโทรทัศน์แต่ละครั้ง ผู้กำหนดรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาและเนื้อหาสารคือบุคคลใด อย่างไร
- มีหลักเกณฑ์ในการเลือกรื่องและข้อมูล อย่างไร
- ในการเตรียมข้อมูล มีการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมเนื้อหาจากแหล่งใด พร้อมยกตัวอย่าง
- เนื้อหาที่นำมาใช้ในการบรรยายนั้นเป็นเรื่องทางโลกหรือทางธรรมะมากกว่ากัน

- หลักกรรมที่นำมาใช้ เป็นหลักกรรมในระดับใด
- เมื่อเลือกเรื่องและข้อมูลที่จะนำเสนอแล้ว มีการประมวลและเรียบเรียงข้อมูลอย่างไร (เรียงตาม โครงสร้าง คือ คำนำ เนื้อเรื่อง สรุป เรียงตามเนื้อเรื่อง คือ เรียงตามหัวข้อหรือประเด็น เรียงตามน้ำหนักของเรื่อง(Climax))
- มีการเลือกรูปแบบลีลาการพูด(style)และภาษาที่ใช้ ในแต่ละสถานที่บรรยาย เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร
- มีการเรียกความสนใจก่อนการบรรยายหรือไม่ อย่างไร เช่น บทกลอนที่ทันสมัย
- สื่อประกอบการบรรยายในแต่ละครั้ง มีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือก เตรียมการอย่างไร พร้อมยกตัวอย่าง เช่น Powerpoint มิวสิควิดีโอ โฆษณา ภาพยนตร์/ ภาพยนตร์ล้อเลียน เลือกแบบที่กำลังอยู่ในความนิยมของวัยรุ่น โดยนำมาจากเว็บไซต์ต่างๆ
- มีการเตรียมโครงร่าง(Outline) ก่อนการบรรยายหรือไม่อย่างไร
- มีการซ่อมและขัดเกลาสารและภาษา ก่อนการบรรยายในแต่ละครั้งหรือไม่ อย่างไร

3.3 ประเด็นที่สัมภาษณ์ผู้ชมรายการ/ผู้รับสาร

- **ความคิดเห็นต่อรูปแบบการนำเสนอรายการธรรมะเดลิเวอรี่**
 - มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะของพระมหาสมปอง ที่ถูกนำเสนอทางรายการธรรมะเดลิเวอรี่ อย่างไร
 - มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะของพระมหาสมปอง ที่ถูกนำเสนอทางรายการธรรมะเดลิเวอรี่ อย่างไร
- **ความคิดเห็นต่อเนื้อหาที่นำเสนอในรายการธรรมะเดลิเวอรี่**
 - มีความคิดเห็นต่อเนื้อหาแบบทางธรรม ที่ถูกนำเสนอโดยพระมหาสมปองในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ อย่างไร
 - มีความคิดเห็นต่อเนื้อหาแบบทางโลกที่ถูกนำเสนอโดยพระมหาสมปองในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ อย่างไร

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร สำหรับข้อมูลจากเอกสารนั้นเป็นการวิเคราะห์ถึงแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้การศึกษาวิเคราะห์กระบวนการสร้างสรรค์ กระบวนการในการผลิตรายการ ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับรายการธรรมชาติเดลิเวอรี่ ประวัติของพระมหาสมปองและทีมงานธรรมชาติเดลิเวอรี่ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษาวิเคราะห์กระบวนการสร้างสรรค์ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโตในรายการธรรมชาติเดลิเวอรี่

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากบุคคล

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ผลิตรายการ จะเป็นการวิเคราะห์ถึงวิธีการต่างๆในการกำหนด ออกแบบและสร้างเนื้อหารายการธรรมชาติเดลิเวอรี่ในแต่ละขั้นตอนของการผลิตรายการ ใน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการผลิตรายการ(Pre-production) ขั้นตอนการผลิตรายการ(Production) และขั้นตอนหลังการผลิตรายการ (Post-production) โดยใช้แนวคิดเรื่องกระบวนการผลิตรายการโทรทัศน์ แนวคิดเกี่ยวกับรายการสนทนาทางโทรทัศน์(Talk Show/Talk Programme) แนวคิดเกี่ยวกับการผสมผสาน(hybrid) และแนวคิดการเล่าเรื่อง (Narration)

2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาระ จะเป็นการวิเคราะห์ถึงกระบวนการสร้างสรรค์ ในส่วนขององค์ประกอบในการสร้างเนื้อหารายการธรรมชาติเดลิเวอรี่ใน 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะ และด้านกลยุทธ์ โดยใช้แนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันศาสนาและสถาบันสื่อมวลชน การสร้างสรรค์ด้วยการพูด แนวคิดเกี่ยวกับการผสมผสาน (hybrid) และแนวคิดเกี่ยวกับรสนิยม(taste)

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ชมรายการ/ผู้รับสาร เริ่มจากการถอดเทปนำข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ (Interview) จะนำข้อมูลที่ได้มาจับประเด็นและตีความออกมาในรูปแบบที่สามารถประเมินความชอบ ไม่ชอบ คำติและคำแนะนำ เพื่อตรวจสอบทัศนคติของผู้ชม โดยใช้แนวคิดรสนิยม(taste) มาประกอบการวิเคราะห์และตีความหมายของผู้ชม เพื่อตรวจสอบทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหาของพระมหาสมปองต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากวีซีดีรายการธรรมชาติเดลิเวอรี่ และบทโทรทัศน์ เป็นการวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาและเนื้อหารายการ โดยผู้วิจัยจะเป็นผู้วิเคราะห์ข้อมูล เรียงลำดับ และตีความข้อมูล ซึ่งแบ่งเป็นรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาและเนื้อหารายการ

3.1 รูปแบบการนำเสนอเนื้อหา (Form)

▪ รูปแบบการนำเสนอรายการของบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด (ผู้ผลิตรายการ) จะเป็นการวิเคราะห์ถึงรูปแบบการนำเสนอรายการธรรมชาติเดลิเวอรี่ ใน 2 ประเด็น คือ 1) รูปแบบการนำเสนอรายการ ประกอบด้วย ประเภทรายการ คุณลักษณะของรายการ ช่วงการนำเสนอ โครงสร้างรายการ และลำดับการนำเสนอ และ 2) องค์ประกอบต่างๆ ในรายการ ประกอบด้วย ไตเติ้ลรายการ การถ่ายภาพและการตัดภาพ ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก ดนตรีและเพลงประกอบ พิธีกร/ผู้ดำเนินรายการ และแขกรับเชิญ/ผู้ร่วมรายการ โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับรายการสนทนาทางโทรทัศน์

▪ รูปแบบการนำเสนอรายการของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต (ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาร) จะเป็นการวิเคราะห์ถึงรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาสาร ใน 2 รูปแบบ คือ รูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะ(verbal communication) และรูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะ(non-verbal communication) โดยใช้แนวคิดเรื่องการสื่อสารเชิงวัจนะและเชิงอวัจนะ

3.2 เนื้อหารายการ (Content) จะเป็นการวิเคราะห์ว่าข้อความหรือความรู้ที่นำมาเป็นเนื้อหารายการนั้นเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับเรื่องอะไร ทั้งนี้เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์เกี่ยวกับการสร้างสาร/เนื้อหาของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต โดยใช้แนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันศาสนาและสถาบันสื่อมวลชน แนวคิดเกี่ยวกับการผสมผสาน และแนวคิดรสนิยม

การนำเสนอข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการสร้างสารของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการธรรมะเดลิเวอรี่” ครั้งนี้จะนำเสนอรายงานการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analysis Description) ซึ่งมีสาระในการนำเสนอ ดังนี้

1. นำเสนอผลการวิจัยในส่วนของรูปแบบการนำเสนอรายการธรรมะเดลิเวอรี่
2. นำเสนอผลการวิจัยในส่วนของเนื้อหารายการธรรมะเดลิเวอรี่
3. นำเสนอผลการวิจัย ในการวิเคราะห์ถึงการสร้างสารของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการธรรมะเดลิเวอรี่
4. นำเสนอผลการวิจัย ในการวิเคราะห์ถึงความคิดเห็นของผู้รับสารกลุ่มคนรุ่นใหม่ และกลุ่มคนรุ่นเก่าที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหาสารของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการธรรมะเดลิเวอรี่
5. นำเสนอการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

รูปแบบการนำเสนอรายการธรรมะเคลิเวอร์

สำหรับในบทนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา(Form)ของ พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโตในรายการธรรมะเคลิเวอร์ ซึ่งผู้วิจัยศึกษาจากวีซีดีรายการธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8-20 รวมทั้งสิ้น 12 ตอน ซึ่งได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบการนำเสนอเนื้อหานั้นว่า มีวิธีการนำเสนอตัวเนื้อหาอย่างไร โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับ รายการสนทนา แนวคิดเรื่องการสื่อสารเชิงวัจนะ และเชิงอวัจนะ แนวคิดเรื่องการเล่าเรื่อง และแนวคิดเกี่ยวกับการผสมผสาน เป็นกรอบในการวิเคราะห์ ดังนั้นในบทที่ 4 นี้ ผู้วิจัยจะขอนำเสนอผลการวิจัยในส่วนขอรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาของรายการธรรมะเคลิเวอร์

รายการธรรมะเคลิเวอร์เป็นรายการเผยแพร่ธรรมะ ในวันหยุดนักขัตฤกษ์ เวลา 12.30 -13.10 น. ทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ในรูปแบบ “ธรรมะทอล์กโชว์” ที่เน้นความสนุกสนานพร้อมสอดแทรกสาระทางด้านธรรมะ ซึ่งเป็นรายการที่ผลิตขึ้น โดยบริษัท แกรมมี เทเลวิชั่น จำกัด และมีแขกรับเชิญ/ผู้ร่วมรายการ คือ พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต พระภิกษุสงฆ์ ผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา ที่จะมาเป็นวิทยากรหลักพูดคุย เกี่ยวกับธรรมะในรายการ อีกทั้งยังได้นำเนื้อหารายการธรรมะเคลิเวอร์ที่ออกอากาศทางโทรทัศน์มาผลิตและออกจำหน่ายในรูปแบบของวีซีดีรายการธรรมะเคลิเวอร์ด้วย ดังนั้นผู้วิจัยขอนำเสนอรูปแบบการนำเสนอรายการธรรมะเคลิเวอร์ ประกอบด้วย 2 ส่วน ซึ่งสามารถอธิบายแยกแยะโดยละเอียดได้ ดังนี้

4.1 รูปแบบการนำเสนอรายการของบริษัทแกรมมี เทเลวิชั่น จำกัด (ผู้ผลิตรายการ)

4.2 รูปแบบการนำเสนอรายการของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต (ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาร)

4.1 รูปแบบการนำเสนอรายการของบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด (ผู้ผลิตรายการ)

โดยในส่วนของ การวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอรายการธรรมชาติของแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด นั้น ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยแบ่งประเด็นการวิเคราะห์เป็นดังนี้ คือ

- 4.1.1 รูปแบบการนำเสนอรายการ
- 4.1.2 องค์ประกอบต่างๆ ในรายการ

4.1.1 รูปแบบการนำเสนอรายการ

ในส่วนของ การวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอรายการธรรมชาติของแกรมมี่ เทเลวิชั่น นั้น ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดการวิเคราะห์ประเภทรายการ (Genre Analysis) ซึ่งเป็นแนวคิดเกี่ยวกับรายการประเภทสนทนาทางโทรทัศน์ (Talk Show/Talk Program/Television Talk Program) มาใช้ในส่วนของการวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอรายการ ใน 4 ประเด็น คือ ประเภทรายการ คุณลักษณะของรายการ ช่วงการนำเสนอ และ โครงสร้างรายการ และลำดับการนำเสนอ ดังนี้

รูปแบบการนำเสนอรายการธรรมชาติของแกรมมี่ เทเลวิชั่น ปีที่ 1

รูปแบบการนำเสนอรายการธรรมชาติของแกรมมี่ เทเลวิชั่น ในปีแรกที่ออกอากาศ คือ ปี 2550 ในช่วงแรกที่บริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด เข้ามารับหน้าที่ในการผลิตรายการนั้น มีการเตรียมการผลิตรายการไม่ทัน เนื่องจากมีช่วงระยะเวลาในการเตรียมการผลิตรายการค่อนข้างสั้นและรวดเร็วในการนำออกอากาศ ดังนั้นรูปแบบการนำเสนอเทปแรกที่ออกอากาศ คือ 31 ธันวาคม 2549 จึงเป็นการนำภาพการบรรยายธรรมชาติของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโตเพียงรูปเดียว โดยไม่มีผู้ดำเนินรายการ ซึ่งได้ทำการบรรยายในหัวข้อ “ธรรมชาติไม่น่าเบื่ออย่างที่คิด ” ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ซึ่งธรรมชาติของแกรมมี่ได้ไปบรรยายธรรมชาติไว้ โดยทีมงานของรายการมันแปลกคินะ ได้ไปทำการบันทึกเทปไว้ก่อนหน้าแล้ว นำมาตัดสลับกับบทให้สัมภาษณ์ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต เพื่อการออกอากาศในครั้งแรก ส่วนการนำเสนอรายการในเทปที่สอง คือ 1 มกราคม 2550 ยังคงไม่ได้มีการคิดรูปแบบรายการที่ชัดเจนแต่อย่างใด จึงเป็นเพียงการนำภาพการบรรยายธรรมชาติของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโตเพียงรูปเดียวและไม่มีผู้ดำเนินรายการ ซึ่งได้ทำการบรรยายธรรมชาติในหัวข้อ “ทักษะชีวิตพิชิตความสุข” ที่สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ ที่ได้บันทึกไว้แล้ว นำมาตัดต่อโดยได้แบ่งออกเป็น 4 ช่วง เพื่อการออกอากาศในครั้งที่ 2

หลังจากนั้นในการออกอากาศครั้งที่ 3 จึงได้มีการคิดและพัฒนารูปแบบรายการเพื่อออกอากาศ โดยให้มีรูปแบบการนำเสนอรายการแบบทอล์กโชว์ (Talk show/Talk program) เน้นที่การพูดและการบรรยายเป็นหลัก และการสนทนา มีการแบ่งช่วงการนำเสนอออกเป็นการบรรยายธรรมทั้ง 4 ช่วงรายการ โดยมีท้วงทำนองในการนำเสนอให้ช่วงที่ 1 และ 2 มีความสนุกสนาน ในช่วงที่ 3 ให้มีความสนุกสนานน้อยลงพร้อมด้วยการสอดแทรกเนื้อหาทางด้านธรรมะเข้าไปด้วย และในช่วงสุดท้ายจะเป็นเนื้อหาที่ซึ่งกินใจตามลำดับ ซึ่งมีโครงสร้างรายการดังนี้

ภาพที่ 4.1 โครงสร้างรายการธรรมะเดลิเวอรี่ปีที่ 1

รูปแบบ ทอล์กโชว์ (Talk program) ไตเติ้ลรายการ
ผู้ดำเนินรายการและวิทยากรร่วมพูดคุย และผู้ดำเนินรายการกล่าวเปิดรายการตามด้วยภาพเปิดตัววิทยากรมายังสถานที่ไปทำการบรรยายธรรมะ
1. VTR การบรรยายธรรมะช่วงที่ 1
ผู้ดำเนินรายการและวิทยากรร่วมพูดคุย และผู้ดำเนินรายการกล่าวเข้าสู่ช่วงที่ 2
2. VTR การบรรยายธรรมะช่วงที่ 2
ผู้ดำเนินรายการและวิทยากรร่วมพูดคุย และผู้ดำเนินรายการกล่าวเข้าสู่ช่วงที่ 3
3. VTR การบรรยายธรรมะช่วงที่ 3
ผู้ดำเนินรายการและวิทยากรร่วมพูดคุย และผู้ดำเนินรายการกล่าวเข้าสู่ช่วงที่ 4 ซึ่งเป็นช่วงสุดท้ายของรายการ
4. VTR การบรรยายธรรมะช่วงที่ 4
ผู้ดำเนินรายการกล่าวปิดรายการ Vox pop 4-5 คน

สุธี พลพงษ์ (2550) ได้กล่าวถึงลำดับภาพทางโทรทัศน์นั้นว่า เป็นการนำภาพมาร้อยเรียงกันให้ได้เนื้อหารายละเอียดตามความต้องการของการเล่าเรื่องด้วยภาพ ซึ่งการลำดับภาพนั้นจะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ เทคโนโลยีในการผลิตรายการ และการเล่าเรื่อง ซึ่งการลำดับภาพมี

ความสำคัญอย่างยิ่งในสื่อโทรทัศน์ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความน่าสนใจ เกิดความรู้สึกชวนติดตาม รวมถึงการสามารถเข้าใจในเนื้อหารายการได้อีกด้วย ซึ่งในการลำดับการนำเสนอของรายการ ธรรมชาติของเรื่อบนนั้นได้ใช้รูปแบบของการเล่าเรื่อง ดังนี้

การนำเสนอในแต่ละครั้งจะเริ่มรายการด้วยไตเติ้ลเปิดรายการ ตามด้วยผู้ดำเนินรายการและวิทยากรร่วมพูดคุย และผู้ดำเนินรายการกล่าวเปิดรายการ โดยการกล่าวทักทายผู้ชมรายการ การกล่าวถึงวันสำคัญในวันที่ทำการออกอากาศ กล่าวแนะนำตนเองในฐานะผู้ดำเนินรายการ กล่าวถึงหัวข้อและสถานที่ที่ไปทำการบรรยาย ตามด้วยภาพเปิดตัววิทยากร วิทยากรผู้ร่วมบรรยายรูปอื่นๆ ซึ่งกำลังมายังสถานที่ทำการบรรยายธรรมชาติ ภาพผู้มาต้อนรับ พร้อมกล่าวเข้าสู่การบรรยายธรรมชาติ ช่วงที่ 1 หลังจากนั้นจะเป็นการนำเสนอภาพ VTR การบรรยายธรรมชาติในช่วงที่ 1 การบรรยายธรรมชาติในช่วงที่ 2 โดยผู้ดำเนินรายการและวิทยากรจะสนทนาพูดคุยในเรื่องที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับเรื่องที่จะทำการบรรยายก่อนเข้าสู่ทุกช่วงการบรรยาย การบรรยายธรรมชาติในช่วงที่ 3 การบรรยายธรรมชาติในช่วงที่ 4 ซึ่งเป็นการบรรยายธรรมชาติช่วงสุดท้ายของรายการ และในช่วงท้ายรายการผู้ดำเนินรายการพูดคุยสรุปประเด็นที่ได้ทำการบรรยายไป พร้อมกล่าวปิดรายการ และปิดท้ายรายการด้วย Vox pop ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ ความคิดเห็นต่อการบรรยายธรรมชาติในครั้งนั้นๆ ในประเด็นเกี่ยวกับสิ่งที่ได้รับการฟังบรรยาย เรื่องราวที่ชื่นชอบในการบรรยาย ความรู้สึกที่ได้รับฟังการบรรยาย

จากการวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอรายการธรรมชาติเรื่อบนที่ 1 จะเห็นได้ว่าเป็นการนำเสนอรายการในหลากหลายรูปแบบปะปนหรือผสมผสานกัน (hybrid) ใน 4 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบการสนทนา (dialogue) ระหว่างผู้ดำเนินรายการ(บรรณาธิการ)กับผู้ร่วมรายการ (พระสงฆ์)ในช่วงเปิดรายการ ช่วงเข้าสู่ช่วงต่อไปของรายการ และช่วงท้ายรายการ
2. รูปแบบการนำเสนอจาก VTR (video tape recorder) ใน 2 ลักษณะ คือ
 - 2.1 ภาพ VTR สถานที่ที่ไปทำการบรรยายธรรมชาติ และภาพเปิดตัววิทยากรและวิทยากรผู้ร่วมบรรยายมายังสถานที่บรรยาย
 - 2.2 ภาพ VTR การพูด/บรรยายของวิทยากร
3. รูปแบบการสัมภาษณ์เพื่อสำรวจทัศนคติหรือความรู้สึก (The Opinion-research Interview หรือ Personality Interview หรือ Vox pop หรือ Voice of people)
4. รูปแบบการเล่าเรื่อง (Narration) ในการลำดับการนำเสนอของรายการแบบการเล่าเรื่อง

รูปแบบการนำเสนอรายการธรรมะเดลิเวอรี่ปีที่ 2

เมื่อเข้าสู่การออกอากาศในปีที่ 2 คือ ปี 2551 ผู้ผลิตรายการได้มีการพัฒนาและปรับปรุงรายการ ซึ่งตั้งแต่วีซีดีธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 14-20 (21 กุมภาพันธ์ 51 -19 พฤษภาคม 51) โดยยังคงมีรูปแบบการนำเสนอรายการแบบทอล์กโชว์ (Talk show/Talk program) เน้นที่การพูดและการบรรยายเป็นหลัก และการสนทนา แต่ได้มีการแบ่งช่วงการนำเสนอออกเป็น 3 ช่วงรายการ คือ ช่วงที่ 1 ช่วงเปิดรายการ ช่วงที่ 2 ช่วงกิจกรรม และช่วงที่ 3 ช่วงปฐจา-วิสัยนา โดยมีท่วงทำนองในการนำเสนอทั้ง 3 ช่วงให้มีความสนุกสนานพร้อมด้วยการสอดแทรกเนื้อหาทางด้านธรรมะเข้าไปในทุกช่วงด้วย ซึ่งมีโครงสร้างรายการดังนี้

ภาพที่ 4.2 โครงสร้างรายการธรรมะเดลิเวอรี่ปีที่ 2

รูปแบบ ทอล์กโชว์ (Talk program)	
ไตเติ้ลรายการ	16 วินาที
ผู้ดำเนินรายการกล่าวเปิดรายการ ภาพ VTR แสดงความคิดเห็นของผู้ชมเกี่ยวกับหัวข้อบรรยาย ภาพสถานที่ที่ไปทำการบรรยายธรรมะ ภาพเปิดคำขวัญวิชาการและวิทยากรผู้ร่วมบรรยายมายังสถานที่บรรยาย	
1. VTR การบรรยายธรรมะช่วงที่ 1	18 นาที
2. VTR การบรรยายธรรมะช่วงที่ 2 (กิจกรรม)	23 นาที
ผู้ดำเนินรายการและวิทยากรร่วมพูดคุย พร้อมกล่าวนำเข้าสู่ช่วงที่ 3	
3. VTR การบรรยายธรรมะช่วงที่ 3 (ปฐจา-วิสัยนา)	12 นาที
ผู้ดำเนินรายการและวิทยากรร่วมพูดคุย พร้อมกล่าวสรุปประเด็นและกล่าวปิดรายการ Vox pop 4-6 คน	

สุธี พลพงษ์ (2550) ได้กล่าวถึงลำดับภาพทางโทรทัศน์นั้นว่า เป็นการนำภาพมาร้อยเรียงกันให้ได้เนื้อหารายละเอียดตามต้องการของการเล่าเรื่องด้วยภาพ ซึ่งการลำดับภาพนั้นจะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ เทคโนโลยีในการผลิตรายการ และการเล่าเรื่อง ซึ่งการลำดับภาพมีความสำคัญอย่างยิ่งในสื่อโทรทัศน์ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความน่าสนใจ เกิดความรู้สึกร่วมติดตาม

รวมถึงการสามารถเข้าใจในเนื้อหาของรายการได้อีกด้วย ซึ่งในการลำดับการนำเสนอของรายการ
 ธรรมชาติเวอร์ชันนั้น ได้ใช้รูปแบบของการเล่าเรื่อง ดังนี้

ช่วงที่ 1 ช่วงเปิดรายการ การนำเสนอในแต่ละครั้งจะเริ่มรายการด้วยไตเติ้ลเปิดรายการ 16
 วินาที ตามด้วยผู้ดำเนินรายการกล่าวเปิดรายการ โดยการกล่าวทักทายผู้ชมรายการ การกล่าวถึงวัน
 สำคัญในวันที่ทำการออกอากาศ กล่าวแนะนำตนเองในฐานะผู้ดำเนินรายการ กล่าวถึงหัวข้อและ
 สถานที่ที่ไปทำการบรรยาย หลังจากนั้นก็จะเป็นการนำเสนอ ภาพ VTR สัมภาษณ์ความคิดเห็นของ
 ผู้ชมการบรรยายในวันนั้น ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ทำการบรรยาย พร้อมสรุปความคิดเห็น
 โดยรวมจากคำให้สัมภาษณ์ รวมทั้งผู้ดำเนินรายการแสดงความคิดเห็นของตนเองในประเด็น
 ดังกล่าวด้วย แล้วตามด้วยภาพสถานที่ที่ไปทำการบรรยายและภาพเปิดตัววิทยากร วิทยากรผู้ร่วม
 บรรยายรูปอื่นๆ ซึ่งกำลังมาถึงยังสถานที่ทำการบรรยายธรรมชาติ ภาพผู้มาต้อนรับ ก่อนกล่าวเข้าสู่การ
 บรรยายธรรมชาติช่วงที่ 1

ช่วงที่ 2 ช่วงกิจกรรม หลังจากการนำเสนอภาพ VTR การบรรยายธรรมชาติในช่วงที่ 1 ซึ่งใช้
 เวลาประมาณ 18 นาที ช่วงที่ 2 จะเป็นการนำเสนอภาพ VTR การบรรยายธรรมชาติในช่วงที่ 2
 (กิจกรรม) ซึ่งใช้เวลาประมาณ 23 นาที ซึ่งเป็นภาพการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ฟังการบรรยาย
 กับผู้ฟังการบรรยายด้วยกันเอง และผู้ฟังการบรรยายกับผู้ดำเนินรายการซึ่งเป็นบุคคลผู้มีชื่อเสียง
 นักแสดงซึ่งกิจกรรมดังกล่าวจะมีการสอดแทรกสาระและธรรมชาติเข้าไปในกิจกรรมด้วย โดยที่
 กิจกรรมจะสอดคล้องเชื่อมโยงกับหัวข้อการบรรยายในครั้งนั้นๆด้วย พร้อมการสรุปสิ่งที่ได้รับจาก
 กิจกรรมดังกล่าว

ช่วงที่ 3 ช่วงพู่ฉลา-วิสัยทัศน์ จะเป็นการนำเสนอภาพ VTR การบรรยายธรรมชาติในช่วงที่ 3
 (พู่ฉลา-วิสัยทัศน์) ซึ่งใช้เวลาประมาณ 12 นาที ซึ่งเป็นการบรรยายธรรมชาติช่วงสุดท้ายของรายการ โดย
 เปิดโอกาสให้ผู้ฟังการบรรยาย 3-4 คน ได้มีส่วนร่วมในการถามคำถามซึ่งเป็นปัญหาต่างๆที่ผู้ฟัง
 การบรรยายสงสัย ในเรื่องที่เกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับการบรรยายในครั้งนั้นๆก็ได้ โดย
 จะเป็นการตอบคำถาม อธิบายถึงข้อข้องใจจากทางวิทยากรหลักและวิทยากรผู้ร่วมบรรยายในแง่
 ของทางธรรม และจากผู้ดำเนินรายการในแง่ของทางโลก จากนั้นในช่วงท้ายรายการผู้ดำเนิน
 รายการและวิทยากรจะร่วมพูดคุยสรุปประเด็นที่ได้ทำการบรรยายไป พร้อมกล่าวปิดรายการ และ
 ตามด้วยภาพ VTR การแสดงความคิดเห็น (Vox pop) ของผู้ฟังการบรรยายในวันนั้น ประมาณ 4-6
 คน ซึ่งจะเป็นการแสดงความคิดเห็น ต่อการบรรยายธรรมชาติในครั้งนั้นๆ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ สิ่ง
 ที่ได้รับจากการฟังบรรยาย เรื่องราวที่ชื่นชอบในการบรรยาย ความรู้สึกที่ได้รับจากการรับฟังการ
 บรรยาย และตามด้วยเครดิตท้ายรายการซึ่งจะเป็นการขอบคุณผู้สนับสนุนรายการทั้งหมด ได้แก่

1. ผู้สนับสนุนด้านสถานที่ในการถ่ายทำรายการ ซึ่งจะเป็นสถานที่ที่ไปทำการบรรยาย เช่น
 บริษัทไอลัวรรณจำกัด โรงเรียนจำอากาศดอนเมือง โรงเรียนสตรีวัชรพงษ์

2. ผู้สนับสนุนด้านเนื้อหาที่นำมาใช้ในรายการ เช่น ขอขอบคุณบทเพลงอิมมูน โดย ศุ บุญเลี้ยง ขอขอบคุณ มอร์มิลิก

3. ผู้สนับสนุนด้าน การผลิต รายการ คือ ที่ปรึกษารายการ ได้แก่ ไพบูลย์ ดำรงชัยธรรม บุษบา ดาวเรือง สายทิพย์ มนตรีกุล ณ อยุธยา และ ถกเถียงเกียรติ วีรวรรณ ผู้อำนวยการผลิตรายการ ได้แก่ สายทิพย์ มนตรีกุล ณ อยุธยา สถาพร พานิชรักษาพงศ์ และสมพล ปิยพงษ์ศิริ บริษัทที่ผลิตรายการ ได้แก่ บริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด

จากการวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอรายการธรรมะเดลิเวอรี่ปีที่ 2 ซึ่งได้มีการพัฒนาและปรับปรุงรายการ โดยได้แบ่งช่วงการนำเสนอรายการให้แต่ละช่วงมีความชัดเจนมากขึ้น ซึ่งแบ่งเป็น 3 ช่วงรายการ ให้ช่วงที่ 1 เป็นช่วงเปิดรายการ ช่วงที่ 2 เป็นช่วงกิจกรรม และช่วงที่ 3 เป็นช่วงปุจฉา-วิสัชนา ส่วนรูปแบบการนำเสนอรายการอื่นๆยังคงเหมือนเดิม ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นการนำเสนอรายการในหลากหลายรูปแบบปะปนหรือผสมผสานกัน (hybrid) ใน 4 รูปแบบ คือ

1. รูปแบบการสนทนา (dialogue)ระหว่างผู้ดำเนินรายการกับผู้ร่วมรายการในช่วงเปิดรายการ ช่วงเข้าสู่ช่วงต่อไปของรายการ และช่วงท้ายรายการ
2. รูปแบบการสัมภาษณ์เพื่อสำรวจทัศนคติหรือความรู้สึก (The Opinion-research Interview หรือ Personality Interview หรือ Vox pop หรือ Voice of people)
3. รูปแบบการนำเสนอจาก VTR (video tape recorder) ใน 2 ลักษณะ คือ
 - 3.1 ภาพ VTR สถานที่ที่ไปทำการบรรยายธรรมะ และภาพเปิดตัววิทยากรและวิทยากรผู้ร่วมบรรยายมายังสถานที่บรรยาย
 - 3.2 ภาพ VTR การพูด/บรรยายของวิทยากร
4. รูปแบบการเล่าเรื่อง (Narration) ในการลำดับการนำเสนอของรายการแบบการเล่าเรื่อง

โดยภาพรวมของรูปแบบการนำเสนอรายการธรรมะเดลิเวอรี่นั้น บริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด ผู้ผลิตรายการในฐานะผู้ส่งสาร ในการทำหน้าที่ประกอบสร้างรายการ เพื่อถ่ายทอดรูปแบบและเนื้อหารายการไปสู่ผู้ชมทางบ้านให้ได้รับชมกัน ได้นำเสนอรายการในรูปแบบธรรมะทอล์กโชว์ (“talk show” หรือ “talk program”) ซึ่งถือได้ว่าเป็นรายการพูดรูปแบบหนึ่ง เพราะเน้นการพูดและการบรรยายเป็นหลัก ตามดังที่จันง (2544) ได้อธิบายว่ารายการที่เป็นการพูดนั้นอเมริกันนิยมใช้คำว่า “talk show” หรือ “talk program” ซึ่งถือว่าการพูดหรือการบรรยายคนเดียวเป็นแบบที่ใช้มาแต่เดิมและใช้กันมากที่สุด แต่การพูดในที่นี้ยังหมายรวมถึงการพูดคนเดียว การสัมภาษณ์ การสนทนาอีกด้วย แบ่งได้เป็น 3 – 4 ช่วงรายการ มีเนื้อหาหลัก(Theme) ในเรื่องเดียวกันทั้งรายการ ซึ่งเรื่องที่น่าเสนอในแต่ละครั้งนั้นจะจบในตอนนั้น ไม่ต่อเนื่องไปถึงการออกอากาศครั้งต่อไป มีความยาวในการนำเสนอรายการทั้งสิ้น 40 นาที โดยมีท่วงทำนองหรือจังหวะการนำเสนอที่

กระชับกระเฉง รวดเร็ว เพื่อให้เกิดความตื่นตัว กระตือรือร้นในการชม และสร้างเสียงหัวเราะและสนุกสนาน

จากการวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอรายการธรรมะเคลิเวอร์ซึ่งเป็นรายการประเภทสนทนาทางโทรทัศน์ จึงทำให้รายการธรรมะเคลิเวอร์เป็นรายการประเภท “พันธุ์ผสม” เพราะมีรูปแบบรายการที่หลากหลายปะปนกัน ใน 4 รูปแบบ คือ รูปแบบการสนทนา (dialogue) รูปแบบการสัมภาษณ์เพื่อสำรวจทัศนคติหรือความรู้สึก (Vox pop) รูปแบบการนำเสนอจาก VTR (video tape recorder) และรูปแบบการเล่าเรื่อง (Narration) ซึ่งการผสมผสานดังกล่าวช่วยให้รายการธรรมะเคลิเวอร์ ซึ่งเป็นรายการธรรมะที่มี ความน่าสนใจมากขึ้น เพราะมิใช่การ พูด/บรรยายของพระสงฆ์ แต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ กัจจกร (2545) ที่ได้กล่าวถึง รายการสนทนาทางโทรทัศน์ว่ามีความก้ำกึ่งระหว่างรายการอื่นๆ หรืออาจเรียกได้ว่า เป็นรายการประเภท “พันธุ์ผสม” เพราะ รายการสนทนาจะมีความหลากหลายทั้งในแง่เนื้อหาแบบมีสาระและบันเทิง จนถึงในแง่รูปแบบรายการที่จะมีรูปแบบที่ปะปนกัน

4.1.2 องค์ประกอบต่างๆ ในรายการ

ในส่วนของการวิเคราะห์องค์ประกอบต่างๆ ในรายการธรรมะเคลิเวอร์นั้น ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของ อารียา ทวีศักดิ์สกุล ผู้วิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์เนื้อหาและรูปแบบรายการธรรมะทางโทรทัศน์ พ.ศ. 2542” มาใช้ในส่วนของการวิเคราะห์องค์ประกอบต่างๆ ในรายการ ใน 6 ประเด็น คือ ใต้เต็ลรายการ การถ่ายภาพและการตัดภาพ ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก คนตรีและเพลงประกอบ พิธีกร/ผู้ดำเนินรายการ และแขกรับเชิญ/ผู้ร่วมรายการ ดังนี้

องค์ประกอบต่างๆ ในรายการธรรมะเคลิเวอร์ปีที่ 1

- ใต้เต็ลรายการ จะใช้ภาพฝ่ามือของพระพุทธเจ้าที่หงายชนกัน พร้อมด้วยภาพของพระพุทธเจ้าประดิษฐานในดวงแก้วกลมสีเหลืองอร่ามวางอยู่บนฝ่ามือดังกล่าว ตัวอักษรกราฟฟิกคำว่า “ธรรมะเคลิเวอร์” อีกทั้งยังมีการนำลายไทยและลายกระหนกมาใช้เป็นพื้นเป็นส่วนใหญ่ เน้นด้วยสีน้ำตาลและเหลืองทอง ซึ่งสามารถสื่อถึงพระพุทธศาสนาได้ และคนตรีประกอบที่เลือกให้มีท่วงทำนองที่ไม่ซ้ำหรือเร็วจนเกินไป ทำให้รู้สึกเยือกเย็น เกิดความสงบ และผ่อนคลาย

- **การถ่ายภาพและการตัดภาพ** เมื่อเข้าสู่ตัวรายการไม่ว่าจะเป็นภาพการสนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการกับวิทยากรในช่วงท่วงช่วงรายการ บรรยากาศในสถานที่ที่แห่งนั้น และภาพ การบรรยายในทุกช่วง จะเป็นการถ่ายทำแบบเรียบง่าย ไม่ได้ใช้เทคนิคพิเศษใดๆ ในการถ่ายทำ เป็น เพียงการบันทึกภาพเท่านั้น โดยมักจะแช่กล้องในมุมเดิมตลอดไม่มีการเคลื่อนไหวหรือ เปลี่ยนแปลงมากนัก และถ่ายภาพในระดับสายตา ซึ่งหากมีการเปลี่ยนระยะภาพก็จะใช้การ Zoom in หรือ Zoom out

- **ดนตรีและเพลงประกอบ** ในช่วงที่เป็นการบรรยายของวิทยากรจะไม่มีการใช้ ดนตรีประกอบ แต่ในช่วงของการสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการและวิทยากรก่อนเข้าในทุกช่วง ของรายการจะมีการใช้ดนตรีประกอบเปิดคลอซึ่งเป็นเสียงเดียวกับที่ใช้ในไตเติ้ลรายการ

- **ฉาก และอุปกรณ์ประกอบฉาก** ในช่วงเปิดรายการซึ่งผู้ดำเนินรายการกล่าวเปิด รายการจะเป็นการใช้ฉากภายใน (indoor) ที่เป็นทางการอย่างมาก ได้แก่ ฉากภายในห้องซึ่งเป็น เรือนไทย โดยจัดฉากเสมือนห้องรับแขก ซึ่งทำให้รู้สึกถึงความเป็นทางการ และสื่อถึงความเป็น รายการธรรมชาติ อีกทั้งมีการนำ พระพุทธรูป แก้ว โต๊ะรับแขก แจกันดอกไม้ จอโทรทัศน์ และนำ stage มาวางเพื่อให้วิทยากรซึ่งเป็นพระสงฆ์นั่งอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ กำจร ที่ว่า ถึงแม้การพูดในห้องส่งจะเป็นพื้นที่ส่วนตัวแต่ในความเป็นจริงอาจไม่ส่วนตัวจริง เนื่องจากการ จัดฉากให้ดูเหมือนส่วนตัว หรือเรียกได้ว่า “สถานที่ส่วนตัวเทียม”

- **พิธีกร/ผู้ดำเนินรายการ(host/master of ceremony)**

สุกัญญา สมไพบูลย์ และปอรัรัมย์ ยอดนคร (2550) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของ พิธีกร ซึ่งจะมียบทบาทในการนำผู้ชมผู้ฟังเข้าสู่เนื้อหาข่าวยุติการในช่วงต่างๆ ที่จัดเตรียมไว้อย่างราบรื่น ไม่ติดขัดและสร้างอารมณ์ร่วมแก่ผู้ชมผู้ฟังด้วยเนื้อหาของข่าวการเข้าสู่รายการ น้ำเสียง บุคลิกภาพ อีกทั้งพิธีกรจะทำการสื่อสารหรือพูดคุยกับผู้ร่วมรายการ แยกรับเชิญ และผู้ที่เข้าร่วมชมการบันทึก เทป ในลักษณะเพื่อแจ้งให้ทราบหรืออธิบายในเรื่องราวที่จะออกอากาศ

จากการพิจารณาพบว่าในปีแรกที่ทำการออกอากาศ คือ ปี 2550 ตลอดทั้งปีนั้นมีผู้ ดำเนินรายการเพียงคนเดียว คือ อาจารย์จตุพล ชมพูนิช ซึ่งเป็นทั้งพิธีกร นักแสดงและนักพูดมือ อาชีพ ด้วยศักยภาพและภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือ เป็นที่รู้จักของประชาชน อีกทั้งยังจัดได้ว่าเป็นบุคคล ที่มีความทันสมัย เป็นที่รู้จักในหมู่วัยรุ่นและสามารถสื่อสารเข้ากับผู้ชมได้ทั้งกลุ่มเด็กวัยรุ่นและ ผู้ใหญ่ จึงมีความเหมาะสมในการทำหน้าที่ผู้ดำเนินรายการ ร่วมกับวิทยากรซึ่งเป็นพระภิกษุสงฆ์ได้ อย่างเหมาะสม

โดยผู้ดำเนินรายการ(ฆราวาส)ได้มีบทบาทหน้าที่ในการกล่าวเปิดรายการ ซึ่งจะ

เป็นการกล่าวทักทายผู้ชมรายการ การกล่าวถึงวันสำคัญในวันที่ทำการออกอากาศ กล่าวแนะนำตนเองในฐานะผู้ดำเนินรายการ กล่าวถึงหัวข้อและสถานที่ที่ไปทำการบรรยาย พร้อมทั้งร่วมสนทนาพูดคุยกับวิทยากร (พระสงฆ์) ก่อนกล่าวเข้าสู่การบรรยายธรรมะในช่วงที่ 1 อีกทั้งยังมีบทบาทหน้าที่ในการสนทนาพูดคุยกับวิทยากรในเรื่องที่เชื่อมโยงกับเรื่องที่จะทำการบรรยายในทุกช่วงรายการ และกล่าวสรุปประเด็นที่ได้บรรยายไปพร้อมกล่าวปิดรายการ



อ.จตุพล ชมพูนิช

ภาพที่ 4.3 แสดงภาพผู้ดำเนินรายการธรรมะเดลิเวอรี่ปีที่ 1

- **แขกรับเชิญ/ผู้ร่วมรายการ (guest)** จากการพิจารณาพบว่าแขกรับเชิญ/ผู้ร่วมรายการธรรมะเดลิเวอรี่ ประกอบด้วยบุคคล 2 กลุ่ม คือ
 - **ผู้ดำเนินรายการ/พิธีกร** ซึ่งถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง (celebrity) ได้แก่ อ.จตุพล ชมพูนิช ตลอดทั้งปีแรกที่ทำการออกอากาศ
 - **วิทยากร** ซึ่งเป็นพระสงฆ์ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา ที่จะเป็นผู้มาพูดคุยเกี่ยวกับธรรมะให้กับผู้ชมได้รับรู้ โดยวิทยากรหลัก ได้แก่ พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต อีกทั้งในแต่ละครั้งจะมีวิทยากรผู้ร่วมบรรยายอีก 1-3 รูป ได้แก่ พระอาจารย์ชัยรัตน์ สิริบุญโญ พระครูวินัยธรรชาติ กิตติธโร พระอาจารย์สมพงษ์ รัตนวิโส พระอาจารย์เผด็จ คิสโร พระมหาจระพงค์ จิรวาทุณโน พระมหาอดุลย์วิทย์ อดุลวิษชาฎาโณ และพระอาจารย์อภิรักษ์ มโนวรรณ

องค์ประกอบต่างๆ ในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ปีที่ 2

- **ไต่เตลัรายการ** จะมีความแตกต่างจากไต่เตลัรายการในปีที่ 1 โดยจะเปลี่ยนมาใช้ภาพโลโก้ช่อง 5 โลโก้บริษัทแกรมมี่ ภาพของพระมหาสมปอง และตัวอักษรกราฟฟิกคำว่า “ธรรมะเดลิเวอรี่” ในการนำเสนอ อีกทั้งยังมีการนำลายไทยและลายกระหนกมาใช้เป็นพื้นเพียงเล็กน้อย เน้นด้วยสีเหลืองอ่อนสดใส และดนตรีประกอบที่เลือกใช้ยังคงเป็นดนตรีประกอบเดิมแต่มีท่วงทำนองที่เร็วขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความทันสมัยของรายการมากขึ้น แต่ก็ยังคงสามารถสื่อถึงพระพุทธศาสนาได้
- **การถ่ายภาพ และการตัดภาพ** เมื่อเข้าสู่ตัวรายการไม่ว่าจะเป็นภาพผู้ดำเนินรายการกล่าวเปิดรายการ ภาพการสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการกับวิทยากร ภาพบรรยายภาคในสถานที่ที่แห่งนั้น และภาพการบรรยายในทุกช่วง ยังคงเป็นการถ่ายทำแบบเรียบง่าย โดยใช้การบันทึกภาพในระดับสายตา และใช้เทคนิคพิเศษในการถ่ายทำเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ การ Zoom in หรือ

Zoom out การ panning โดยส่วนใหญ่จะเป็นการ แพนสำรวจ (the surveying pan) และ การแพนเร็ว(the whip pan) อีกทั้งยังมีการใช้การตัดภาพอย่างรวดเร็วด้วย

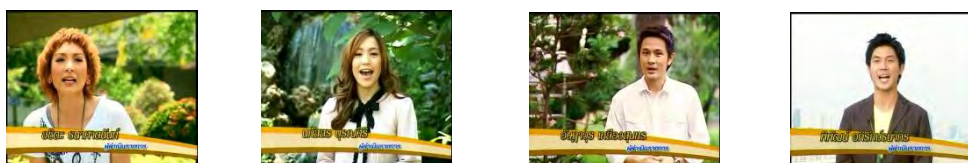
- **ดนตรีและเพลงประกอบ** ในช่วงที่เป็นการบรรยายของวิทยากรจะไม่มีการใช้ดนตรีประกอบ แต่ในช่วงเปิดรายการ ซึ่งผู้ดำเนินรายการกล่าวเปิดรายการ ภาพ VTR แสดงความคิดเห็น และภาพสถานที่บรรยาย จะมีการใช้ดนตรีประกอบเปิดคลอซึ่งเป็นเสียงเดียวกับที่ใช้ในไตเติ้ลรายการและมีการใช้เสียงประกอบอื่นๆ ได้แก่ เสียงซัดเตอร์เมื่อถ่ายภาพ เสียงกลอง

- **ฉาก และอุปกรณ์ประกอบฉาก** ในช่วงเปิดรายการซึ่งผู้ดำเนินรายการกล่าวเปิดรายการจะเป็นการใช้ฉากภายนอก (outdoor) ที่บ่งบอกถึงสถานที่ที่ไปทำการบรรยาย ในลักษณะฉากที่เป็นธรรมชาติ มีความสว่าง ซึ่งทำให้รู้สึกสดชื่น สดใส มีชีวิตชีวา อีกทั้งในช่วงสนทนา ระหว่างผู้ดำเนินรายการกับวิทยากรก่อนเข้าสู่ช่วงต่อไปของรายการจะเป็นการจัดฉากให้ดูเป็นทางการ เช่น การจัดฉากให้เสมือนห้องรับแขก ห้องเรียน โดยนำเก้าอี้และโต๊ะรับแขก ตู้โชว์ ชั้นวางหนังสือ จอโทรทัศน์ พร้อมที่นั่งนำ stage มาวางเพื่อให้วิทยากรซึ่งเป็นพระสงฆ์นั่งอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ กัจจกร ที่ว่าการพูดในห้องสวดถือเป็นการพูดในพื้นที่ส่วนตัวแต่ในความเป็นจริงอาจไม่ส่วนตัวจริง เนื่องจากการจัดฉากให้ดูเหมือนส่วนตัว หรือเรียกได้ว่า “สถานที่ส่วนตัวเทียม”

- **พิธีกร/ผู้ดำเนินรายการ(host/master of ceremony)** จากการพิจารณาพบว่าในปีที่สองที่ทำการออกอากาศ คือ ปี 2551 ผู้ดำเนินรายการ ได้แก่ บุคคลผู้มีชื่อเสียงในวงการบันเทิง ศิลปิน ดารา ตัวแทนคนรุ่นใหม่ ซึ่งได้แก่ กชภา ตันเจริญ(มดดำ) แอนดี้ เขมพิมุก สุจิรา อรุณพิพัฒน์(นุ้ย) อชิระ ฌนาศานันท์(อิม) นภัสสร บุรณศิริ(โมเม) อัญญาฐ เหลืองสุนทร(วุฒิ) และ พิพัฒน์ อภิรักษ์ธนากร(ท็อป) ให้เข้ามาทำหน้าที่ผู้ดำเนินรายการซึ่งจะสลับสับเปลี่ยนกันไปในแต่ละครั้งของการออกอากาศ



กชภา ตันเจริญ (มดดำ) แอนดี้ เขมพิมุก สุจิรา อรุณพิพัฒน์(นุ้ย)



อชิระ ฌนาศานันท์(อิม) นภัสสร บุรณศิริ(โมเม) อัญญาฐ เหลืองสุนทร(วุฒิ) พิพัฒน์ อภิรักษ์ธนากร(ท็อป)
ภาพที่ 4.4 แสดงภาพผู้ดำเนินรายการธรรมะเดลิเวอรี่ปีที่ 2

จากการวิเคราะห์ผู้ดำเนินรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ในปีที่ 2 ในแง่ของจำนวน พบว่าผู้ดำเนินรายการในปีที่ 2 มีความหลากหลายมากกว่าปีที่ 1 โดยมีการสลับสับเปลี่ยนผู้ดำเนินรายการในแต่ละครั้งของการออกอากาศ และในแง่บทบาทหน้าที่ พบว่าผู้ดำเนินรายการในปีที่ 2 มีบทบาทเพิ่มมากขึ้นกว่าปีที่ 1 โดยมีบทบาทในฐานะผู้ดำเนินรายการ (host) และผู้ร่วมรายการ/แขกรับเชิญของรายการด้วย (guest) ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนช่วยเพิ่มความน่าสนใจ และทำให้ผู้ชมติดตามรับชมรายการได้เป็นอย่างดี และนำผู้ดำเนินรายการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการทำกิจกรรมของการออกอากาศในปีที่ 2 ก็เพื่อให้รายการมีรูปแบบการนำเสนอที่แปลกใหม่ แตกต่างจากปีแรกที่ออกอากาศที่มีผู้ดำเนินรายการเพียงคนเดียวตลอดการออกอากาศในปีที่หนึ่ง และไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับวิทยากรและผู้ฟังการบรรยายเลย ดังนั้นอาจถือได้ว่าในปีที่สองของการนำเสนอรายการนั้น ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงบทบาทที่เพิ่มขึ้นของผู้ดำเนินรายการในปีที่ 2 ในแต่ละช่วงรายการ ดังนี้

ช่วงที่ 1 ช่วงเปิดรายการ ผู้ดำเนินรายการมีบทบาทหน้าที่ในการกล่าวเปิดรายการ โดยการกล่าวทักทายผู้ชมรายการ การกล่าวถึงวันสำคัญในวันที่ทำการออกอากาศ กล่าวแนะนำตนเองในฐานะผู้ดำเนินรายการ กล่าวถึงหัวข้อและสถานที่ที่ไปทำการบรรยาย พร้อมทั้งกล่าวสรุปความคิดเห็นจากคำให้สัมภาษณ์ และแสดงความคิดเห็นของตนเองในประเด็นดังกล่าวด้วย อีกทั้งยังมีบทบาทหน้าที่ในการสนทนาพูดคุยกับวิทยากรในเรื่องที่เชื่อมโยงกับเรื่องที่จะทำการบรรยายในช่วงสุดท้ายของรายการ และในช่วงท้ายรายการกล่าวสรุปประเด็นที่ได้บรรยายไปพร้อมกล่าวปิดรายการ

ตัวอย่างการกล่าวเปิดรายการ

“ สวัสดีครับ ขอต้อนรับทุกท่านเข้าสู่รายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ครับ วันนี้เป็นอีกหนึ่งวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันนี้เป็นวันมาฆบูชาครับ วันนี้มีคำ คชาภา ดันเจริญ ขอเป็นผู้ดำเนินรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ในวันนี้ครับ ตอนนี้มีคำอยู่ที่โรงเรียนเจ้าพระยาวิชากรมณะศรี ซึ่งเดี๋ยวจะมีการบรรยายธรรม โดยพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโตนะศรีครับ วันนี้จะบรรยายเกี่ยวกับเรื่องธรรมะกับวัยรุ่น ” (ธรรมะเคลิเวอร์รี่ชุดที่ 14)

ตัวอย่างคำถามและคำให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นของผู้ฟังการบรรยาย

ในรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ตอน “ธรรมะกับวัยรุ่น” ซึ่งผู้ดำเนินรายการ(คชาภา ดันเจริญ) สัมภาษณ์ความคิดเห็นของเด็กนักเรียนทั้งชายและหญิง ในประเด็นวัยรุ่นรู้ลึกอย่างไรกับธรรมะ

“ ธรรมะก็ถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญหรือสามารถนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ”

“ ก็เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าครับ ”

“ ก็รู้สึกเฉยๆ ครับ ”

“ ก็ไม่เซยครับ แบบถ้าพูดถึงไกลตัวก็ไม่ไกลตัวนะครับ ก็ใกล้ๆ เรายังนี่เองนะครับ ”

(ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 14)

ตัวอย่างการสรุปคำให้สัมภาษณ์ การแสดงความคิดเห็นของผู้ดำเนินรายการ และกล่าวเข้าสู่การ
บรรยายธรรมะ

“ ท่านผู้ชมครับ คงจะรู้กันแล้วนะครับว่าวันนี้เด็กๆ มีความรู้สึกกับคำว่า “ธรรมะ” อยู่น้อยๆ หลายคนได้รู้จักการนำธรรมะเข้ามาใช้กับชีวิตประจำวัน แต่สำหรับมดคำแล้ว ธรรมะคือความจริงคือสิ่งที่อยู่รอบตัวเราและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้ สำหรับวันนี้ น้อยๆ โชคดีมากๆ เพราะพระมหาสมปอง นำธรรมะสำหรับวัยรุ่นมาเคลิเวอร์ให้เราได้ชมพร้อมๆ กันตอนนี้แล้ว ไปติดตามชมกันเลย ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 14)

ช่วงที่ 2 ช่วงกิจกรรม ผู้ดำเนินรายการจะทำกิจกรรมร่วมกับผู้ฟังการบรรยาย และวิทยากร (พระสงฆ์) ด้วย

ตัวอย่างการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ดำเนินรายการและผู้ฟังการบรรยาย

ตัวอย่าง รายการธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 15 ตอน “ธรรมะขจัดความเครียด” ซึ่งมีการนำเสนอ กิจกรรมชื่อ “ผู้นำ คือผู้ให้แสงสว่าง” โดยมีผู้ดำเนินรายการคือ แอนดี้ เขมพิมุข ร่วมทำกิจกรรมกับพนักงานทั้งชายและหญิงบริษัท ไลย์สุวรรณ จำกัด ในเริ่มต้นได้ให้ผู้ดำเนินรายการสาธิตวิธีการเล่น กิจกรรมให้ผู้ฟังบรรยายดูก่อนแล้วจึงร่วมเล่นกิจกรรมกับผู้ฟังบรรยายในภายหลัง โดยในขั้นแรกจะเชิญผู้ฟังบรรยายมาร่วมกิจกรรมจำนวน 10 คนซึ่งหนึ่งในนั้นคือผู้ดำเนินรายการ โดยให้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ให้เป็นคนตาบอด โดยให้สวมแว่นตาว่ายนํ้า และกลุ่มที่ 2 คือ คนตาดี โดยไม่ต้องสวมแว่นตาว่ายนํ้า แล้วให้ทำงานร่วมกัน โดยที่คนตาดีจะสั่งให้คนตาบอดทำใน 2 ลักษณะ คือ หันซ้ายหรือขวา และเดินหน้าหรือถอยหลัง เพื่อให้คนตาบอดสามารถชนบุคคลอื่นได้ ซึ่งหากสามารถชนได้ก็จะถือว่าเป็นฝ่ายชนะ

ช่วงที่ 3 ปุจฉา-วิสัชนา ผู้ดำเนินรายการจะทำหน้าที่ซักถามผู้ฟังการบรรยายถึงข้อสงสัย หรือปัญหาต่างๆ ที่อาจจะเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับการบรรยายที่ต้องการสอบถามวิทยากร หรือในบางครั้งอาจทำหน้าที่ในการสรุปทวนคำถามที่ผู้ฟังการบรรยายถาม เพื่อเป็นการย้ำทวนคำถาม ให้วิทยากรฟังอีกครั้งหนึ่ง และผู้ดำเนินรายการจะร่วมตอบปัญหาในทางโลกร่วมกับวิทยากรด้วย

ตัวอย่างการทำหน้าที่ซักถามผู้ฟังการบรรยาย ถึงข้อสงสัยหรือปัญหาต่างๆที่ต้องการซักถาม

ตัวอย่าง “...ผมเชื่อว่าตอนนี้หลายๆคนที่มีความทุกข์คงจะหาวิธีการผ่อนคลายความทุกข์ได้แล้วนะครับ แต่ว่าบางคนก็ยังมีคำถามค้างคาใจอยู่ เพราะฉะนั้นเราจึงจะเปิดโอกาสให้ผู้ฟังซักถามข้อสงสัยอะไรก็ได้ครับ และสำหรับวันนี้ผมขอช่วยตอบคำถามในเชิงทางโลกด้วยแล้วกัน ใครมีข้อสงสัยอะไรยกมือขึ้นครับ ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 15)

ตัวอย่างการทำหน้าที่สรุปทวนคำถาม

คำถาม : “ ทำดีได้ดีจริงหรือเปล่า แล้วทำไมผู้ชายถึงชอบคนสวยมากกว่าคนดีล่ะคะ ”

พิพัฒน์ อภิรักษ์ธนากร: “ หามานานแล้วหรือยังครับที่เขาเลือกคนสวยไม่เลือกคนดี ล้อเล่นนะครับ ขอเชิญพระอาจารย์ครับ ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 20)

ตัวอย่างการทำหน้าที่ร่วมตอบปัญหาในทางโลก

คำถาม : “ เกิดวันนึงมาโรงเรียนสายแล้วอาจารย์ถามว่าทำไมถึงมาสาย หนูกลัวความผิดก็เลยตอบว่าแม่ไม่สบายค่ะถ้าทำยังงี้เป็นการแข่งแม่หรือป่าว ”

คชาภา ตันเจริญ : “ มันก็อยู่ที่เจตนาอีกนั่นแหละ เจตนาตอนนั้นเราไม่ได้ตั้งใจที่จะจะให้แม่เราเป็นอย่างงั้น แต่เราเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า จะทำยังไงก็ได้ เพื่อให้เรารอดจากความผิดใช่ไหมจะ สำหรับมดคำแล้วก็ผิดครั้งนึงไม่ผิดครั้งนึงนะ ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 14)

ตัวอย่างการกล่าวปิดรายการในช่วงท้ายรายการ

การกล่าวปิดรายการ ผู้ดำเนินรายการจะกล่าวสรุปอีกครั้งหนึ่งเกี่ยวกับหัวข้อที่ได้บรรยายไป พร้อมกล่าวประชาสัมพันธ์ แนะนำวีซีดีรายการธรรมะเคลิเวอร์ ถึงแหล่งจำหน่าย 4 แหล่ง คือ ร้านซีเอ็ดบุ๊ค ร้านบีทูเอส (B2S) ร้านอิมเมจิน (IMAGINE) ทุกสาขา และโทรสั่งซื้อได้โดยตรงทางบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด และกล่าวถึงการนำรายได้ไปใช้ในการทำการกุศล

ตัวอย่าง “ พระอาจารย์เคยกล่าวถึงธรรมะในวัยทำงานเอาไว้ว่า ธรรมะไม่ใช่เครื่องทุ่นแรงที่ทำให้เราทำงานได้ไวขึ้นหรือได้เงินเดือนเพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัว แต่ธรรมะจะช่วยให้เราสามารถทำงานได้อย่างมีความสุขและก็ขจัดปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานต่างหาก ดังนั้นวันนี้ต้องขอกราบนมัสการขอขอบคุณสำหรับธรรมะดีๆในวันนี้ และสำหรับท่านที่ชื่นชอบการบรรยายธรรมะของพระมหาสมปองก็สามารถซื้อวีซีดีธรรมะเคลิเวอร์ได้ที่ซีเอ็ดบุ๊ค บีทูเอส และร้านอิมเมจินทุกสาขา หรือว่าจะสั่งโดยตรงตามเบอร์โทรศัพท์ด้านล่างนี้ก็ได้เช่นกัน รายได้ทั้งหมดหลังจากหักค่าใช้จ่ายจะมอบให้กับวัดพระบาทน้ำพุเพื่อช่วยเหลือผู้ป่วยที่ติดเชื่อเอดส์ทั้งหมดเลย กลับมาพบกันยได้ใหม่ในวันหยุดนักขัตฤกษ์ครั้งต่อไปในเวลา 12.30 น. ถึง 13.10 น. สำหรับวันนี้สวัสดิ์ครับ ”

(ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 12)

- **แขกรับเชิญ/ผู้ร่วมรายการ (guest)** จากการพิจารณาพบว่าแขกรับเชิญ/ผู้ร่วมรายการธรรมชาติเดลิเวอรี่ ประกอบด้วยบุคคล 2 กลุ่ม คือ
 - **ผู้ดำเนินรายการ/พิธีกร** ซึ่งถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง (celebrity) ศิลปิน ดาราตัวแทนคนรุ่นใหม่ ได้แก่ กชภา ตันเจริญ(มดดำ) แอนดี้ เขมพิมุก สุจิรา อรุณพิพัฒน์(นุ้ย) อชิระ ฌนาศานันท์(อิม) นกัศกร บุรณศิริ(โมเม) อัยฎาฎ หลีอ่องสุนทร(วุฒิ) และพิพัฒน์ อภิรักษ์นากกร(ท็อป) ซึ่งจะสลับสับเปลี่ยนกันไปในแต่ละครั้งของการออกอากาศ
 - **วิทยากร** ซึ่งเป็นพระสงฆ์ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา ที่จะเป็นผู้มาพูดคุยเกี่ยวกับธรรมะให้กับผู้ชมได้รับรู้ โดยวิทยากรหลัก ได้แก่ พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต อีกทั้งในแต่ละครั้งจะมีวิทยากรผู้ร่วมบรรยายอีก 1-3 รูป ได้แก่ พระอาจารย์ชัยรัตน์ สิริบุญโญ พระครูวินัยธรรชาติ กิตติธโร พระอาจารย์สมพงษ์ รัตนวิโส พระอาจารย์เผด็จ ดิสโร พระมหาจิระพงศ์ จิรวาทุฒโน พระมหาอตุลย์วิทย์ อตุลวิษชาญาโณ และพระอาจารย์อภิรักษ์ มโนวรรณ

โดยภาพรวมขององค์ประกอบต่างๆในรายการธรรมชาติเดลิเวอรี่นั้น บริษัท แกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด ผู้ผลิตรายการในฐานะผู้ส่งสาร ในการทำหน้าที่ ประกอบสร้างรายการ เพื่อถ่ายทอดรูปแบบและเนื้อหารายการไปสู่ผู้ชมทางบ้านให้ได้รับชมกัน ได้นำเสนอรายการ โดยเริ่มจากไตเติ้ลรายการที่จะเลือกใช้ภาพที่สื่อถึงพระพุทธศาสนา ได้แก่ ภาพฝ่ามือของพระพุทธเจ้า ภาพพระพุทธเจ้า ภาพพระมหาสมปอง ตัวอักษรกราฟฟิก ลายไทยและลายกระหนก การถ่ายภาพและการตัดภาพในแบบเรียบง่าย และใช้เทคนิคพิเศษในการถ่ายทำบ้าง เช่น การซูม การแพ การตัดภาพอย่างรวดเร็ว ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก จะเป็นการใช้ฉากทั้งภายใน (indoor) และภายนอก (outdoor) ที่เป็นทางการ เช่น ฉากภายในห้องเรือนไทย โดยจัดฉากเสมือนห้องรับแขก มีการนำพระพุทธรูป เก้าอี้ โต๊ะรับแขก แจกันดอกไม้ จอโทรทัศน์ และ stage มาใช้ดนตรีและเพลงประกอบในช่วงการบรรยายของวิทยากรจะไม่มีการใช้ดนตรีประกอบ แต่ในช่วงอื่นๆ เช่น ช่วงเปิดรายการทั้งหมดจะมีการเปิดเพลงที่มีท่วงทำนองไม่ซ้ำหรือเร็วจนเกินไปคลอ ทำให้รู้สึกเยือกเย็น เกิดความสงบ และผ่อนคลาย และมีการใช้เสียงประกอบอื่นๆ ได้แก่ เสียงซัดเตอร์ เสียงกลอง ผู้ดำเนินรายการ เข้ามาช่วยเพิ่มสีสัน หรือความน่าสนใจให้กับรายการ ได้แก่ บุคคลผู้มีชื่อเสียง ในวงการบันเทิง ศิลปิน ดารา ตัวแทนคนรุ่นใหม่ ซึ่งได้แก่ อาจารย์จตุพล ชมพูนิช กชภา ตันเจริญ แอนดี้ เขมพิมุก สุจิรา อรุณพิพัฒน์ อชิระ ฌนาศานันท์ นกัศกร บุรณศิริ อัยฎาฎ หลีอ่องสุนทร และพิพัฒน์ อภิรักษ์นากกร ซึ่งผู้ดำเนินรายการยังถือได้ว่าเป็น แขกรับเชิญของรายการ ร่วมกับวิทยากร ซึ่งเป็นพระสงฆ์ ได้แก่ พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต พระอาจารย์ชัยรัตน์ สิริบุญโญ พระครูวินัยธรรชาติ กิตติธโร พระอาจารย์สมพงษ์ รัตนวิโส พระอาจารย์เผด็จ ดิสโร พระมหาจิระพงศ์ จิรวาทุฒโน พระมหาอตุลย์วิทย์ อตุลวิษชาญาโณ และพระอาจารย์อภิรักษ์ มโนวรรณ

รูปแบบการนำเสนอและองค์ประกอบต่างๆในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ เป็นการผสมผสานเข้าด้วยกัน เป็นรูปแบบหรือประเภทรายการธรรมะทอล์กโชว์ ซึ่งเป็นรายการประเภทสนทนาทางโทรทัศน์จึงทำให้รายการธรรมะเดลิเวอรี่เป็นรายการประเภท “พันธุ์ผสม” ซึ่งถือได้ว่าเป็นรายการธรรมะในรูปแบบใหม่ ไม่ใช่รูปแบบรายการธรรมะตามธรรมเนียมปฏิบัติจากในอดีตที่ผ่านมา หรืออาจเรียกได้ว่าเป็น “ผลิตภัณฑ์ใหม่ทางวัฒนธรรม” โดยเป็นการผสมผสานรูปแบบทั้งแบบเก่าและแบบใหม่เข้าด้วยกัน ซึ่งสามารถสรุปเปรียบเทียบได้ ดังนี้

	รายการธรรมะแบบเก่า (ตามธรรมเนียมปฏิบัติที่มีมาแต่อดีต)	รายการธรรมะแบบใหม่ (รายการธรรมะเดลิเวอรี่)
รูปแบบการนำเสนอ	<ul style="list-style-type: none"> - การพูดคุย/การบรรยาย และการสนทนาเป็นหลัก และรูปแบบการนำเสนออื่นๆ เช่น สารคดี ละครเวที - เน้นสาระความรู้มากกว่าความบันเทิง - ท่วงทำนองค่อนข้างช้าไม่เร่งร้อน 	<ul style="list-style-type: none"> - รูปแบบทอล์กโชว์(Talk show) เน้นการพูด/การบรรยายเป็นหลัก อีกทั้งผสมผสานรูปแบบอื่น 4 รูปแบบ คือ รูปแบบการสนทนา รูปแบบ การสัมภาษณ์ เพื่อสำรวจทัศนะหรือความรู้สึก (Vox pop) รูปแบบการนำเสนอจาก VTR (Video tape recorder) และรูปแบบการเล่าเรื่อง(Narration) - ทั้งสาระความรู้ และความบันเทิง แต่เน้นที่ความบันเทิงสนุกสนานมากกว่า - ท่วงทำนองกระฉับกระเฉง รวดเร็ว
องค์ประกอบต่างๆ	<ul style="list-style-type: none"> - ไต่เต๋ลรายการ : มีสิ่งที่เกี่ยวข้องหรือแสดงความเป็นพุทธ เช่น วัช ดอกไม้ ใบโพธิ์ พระสงฆ์ พระพุทธรูป - การถ่ายภาพและการตัดภาพ : ภาพหน้าตรงของวิทยากร หรือวัตถุต่างๆอย่างเรียบง่าย ไม่มีการใช้เทคนิคพิเศษหรือความสลับซับซ้อนใดๆ - ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก : ฉากภายใน (indoor) สตูดิโอ ที่มีลักษณะเป็นทางการ - ดนตรีและเพลงประกอบ : เพลงที่มีจังหวะท่วงทำนองช้า ทั้งเพลงบรรเลงและเพลงมีเนื้อร้อง - พิธีกร/ผู้ดำเนินรายการ : ผู้ที่มีความรู้ทางด้านพุทธศาสนาเป็นอย่างดี มีภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือ และไม่ได้อวดว่าเป็นส่วนสำคัญที่สร้างความสนใจให้กับรายการ - แขกรับเชิญ/ผู้ร่วมรายการ : พระสงฆ์ หรือผู้รู้ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในรายการ 	<ul style="list-style-type: none"> - ไต่เต๋ลรายการ : มีสิ่งที่เกี่ยวข้องหรือแสดงความเป็นพุทธ เช่น ภาพฝ่ามือของพระพุทธเจ้า ภาพพระพุทธเจ้า ภาพพระมหาสมปอง ตัวอักษรกราฟฟิก ลายไทยและลายกระหนก - การถ่ายภาพและการตัดภาพ : ถ่ายภาพภาพหน้าตรงของวิทยากร หรือวัตถุต่างๆในแบบเรียบง่าย และใช้เทคนิคพิเศษในการถ่ายทำบ้าง เช่น การซูม การแพน การตัดภาพอย่างรวดเร็ว - ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก : ฉากทั้งภายใน (indoor) และภายนอก (outdoor) สตูดิโอ ที่มีลักษณะเป็นทางการ เช่น ฉากภายในห้องเรียนไทย จัดเสมือนห้องรับแขก มีการนำ พระพุทธรูป เก้าอี้ โต๊ะรับแขก แจกันดอกไม้ จ้อโทรทัศน์ และstage มาใช้ - ดนตรีและเพลงประกอบ : ดนตรีที่มีท่วงทำนองไม่ช้าจนเกินไป และมีการใช้เสียงประกอบอื่นๆ ได้แก่ เสียงซัดเคอร์ เสียงกลอง - พิธีกร/ผู้ดำเนินรายการ : บุคคลผู้มีชื่อเสียงในวงการบันเทิง ศิลปิน ดารา ตัวแทนคนรุ่นใหม่ และถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญที่สร้างความสนใจให้กับรายการ - แขกรับเชิญ/ผู้ร่วมรายการ : ผู้ดำเนินรายการ และวิทยากร ซึ่งเป็นพระสงฆ์ที่มีชื่อเสียง ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในรายการ

ตารางที่ 4.1 สรุปเปรียบเทียบรูปแบบรายการธรรมะแบบเก่า และรายการธรรมะเดลิเวอรี่

จากตารางการเปรียบเทียบดังกล่าวจะเห็นได้ว่า รายการธรรมะเดลิเวอรี่เป็นรายการธรรมะรูปแบบใหม่ที่มีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจากสัดส่วนในการผสมผสานระหว่างรูปแบบการนำเสนอที่ยังคงนำรูปแบบการนำเสนอในแบบเก่าของประเภทรายการธรรมะเป็นหลัก/ส่วนใหญ่ (แกรมมี่ยังคงเน้นในแบบทางธรรมด้วย) ซึ่งได้แก่ รูปแบบรายการทอล์กโชว์ ที่เน้นการพูดและการบรรยายเป็นหลัก การสนทนา นำเสนอทั้งสาระความรู้และบันเทิง ในส่วนขององค์ประกอบในรายการ ใต้เค็ลรายการ ยังคงมีสิ่งที่เกี่ยวข้องหรือแสดงความเป็นพระพุทธศาสนา เช่น ภาพฝ่ามือของพระพุทธเจ้า ภาพพระพุทธเจ้า ภาพพระมหาสมปอง และเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย เช่น ลายไทย และลายกระหนก การถ่ายภาพและการตัดภาพ ยังคงนำเสนอในแบบที่เรียบง่าย ยังคงใช้ฉากภายใน (indoor) ที่เป็นทางการ อีกทั้งยังเพิ่มความน่าสนใจให้กับรายการด้วยรูปแบบการนำเสนอแบบใหม่ อีกด้วย ได้แก่ รูปแบบการสัมภาษณ์เพื่อสำรวจทัศนะหรือความรู้สึก รูปแบบการนำเสนอจาก VTR และรูปแบบการเล่าเรื่อง นำเสนอด้วยความบันเทิงสนุกสนานมากกว่าสาระความรู้ มีท่วงทำนอง กระฉับกระเฉง รวดเร็ว ในส่วนขององค์ประกอบในรายการ ใต้เค็ลรายการ มีการใช้ตัวอักษร กราฟฟิก การถ่ายภาพและการตัดภาพ มีการใช้เทคนิคพิเศษในการถ่ายทำ เช่น การซูม การแพน การตัดภาพอย่างรวดเร็ว ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก มีการใช้ฉากภายนอก (outdoor) มีการนำพระพุทธรูป เก้าอี้ โต๊ะรับแขก แจกันดอกไม้ จอโทรทัศน์ และ stage มาใช้ มีการดนตรีที่มีท่วงทำนองไม่ซ้ำหรือเร็วจนเกินไป และมีการใช้เสียงประกอบอื่นๆ ได้แก่ เสียงซัดเตอร์ เสียงกลอง พิธีกร/ผู้ดำเนินรายการเป็น บุคคลผู้มีชื่อเสียง ในวงการบันเทิง ศิลปิน ดารา ตัวแทนคนรุ่นใหม่ และถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่สร้างความสนใจให้กับรายการ แขกรับเชิญ/ผู้ร่วมรายการ ได้แก่ผู้ดำเนินรายการ และพระสงฆ์ที่มีชื่อเสียง ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในรายการ

ลำดับภาพการนำเสนอรายการธรรมะเคลียวอร์

ภาพการนำเสนอรายการธรรมะเคลียวอร์ ปีที่ 1

แสดงภาพเปิดรายการ



ภาพที่ 4.5 แสดงภาพไตเติ้ลรายการ



ภาพที่ 4.6 แสดงภาพผู้ดำเนินรายการและวิทยากรร่วมพูดคุย และกล่าวเปิดรายการ



ภาพที่ 4.7 แสดงภาพสถานที่ไปทำการบรรยาย และภาพเปิดตัววิทยากรมายังสถานที่บรรยาย

แสดงภาพการนำเสนอรายการช่วงที่ 1



ภาพที่ 4.8 แสดงการบรรยายธรรมะในช่วงที่ 1
ซึ่งเป็นภาพภายในห้องบรรยาย โดยเห็นหัวข้อการบรรยายบนเวที

แสดงภาพการนำเสนอรายการช่วงที่ 2

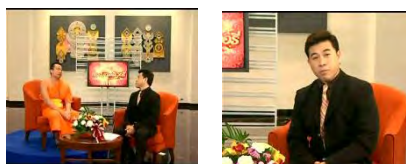


ภาพที่ 4.9 แสดงภาพผู้ดำเนินรายการและวิทยากรร่วมพูดคุย พร้อมกล่าวเข้าสู่ช่วงที่ 2



ภาพที่ 4.10 แสดงการบรรยายธรรมะในช่วงที่ 2

แสดงภาพการนำเสนอรายการช่วงที่ 3



ภาพที่ 4.11 แสดงภาพผู้ดำเนินรายการและวิทยากรร่วมพูดคุย พร้อมกล่าวเข้าสู่ช่วงที่ 3



ภาพที่ 4.12 แสดงการบรรยายธรรมะในช่วงที่ 3 (กิจกรรม)
ซึ่งเป็นภาพการบรรยายและภาพกิจกรรมประกอบการบรรยาย

แสดงภาพการนำเสนอรายการช่วงที่ 4



ภาพที่ 4.13 แสดงภาพผู้ดำเนินรายการและวิทยากรร่วมพูดคุย พร้อมกล่าวเข้าสู่ช่วงที่ 4



ภาพที่ 4.14 แสดงการบรรยายธรรมะในช่วงที่ 4

แสดงภาพปิดรายการ



ภาพที่ 4.15 แสดงภาพผู้ดำเนินรายการกล่าวปิดรายการ และประชาสัมพันธ์VCD



ภาพที่ 4.16 แสดง VTR การสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้ชม (Vox pop)



ภาพที่ 4.17 แสดงภาพปิดรายการ

ภาพการนำเสนอรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ ปีที่ 2

แสดงภาพเปิดรายการ



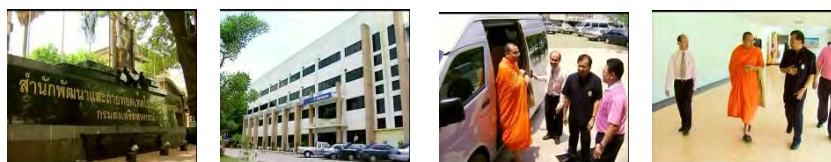
ภาพที่ 4.18 แสดงภาพไตเติ้ลรายการ



ภาพที่ 4.19 แสดงภาพผู้ดำเนินรายการกล่าวเปิดรายการ



ภาพที่ 4.20 แสดงภาพ VTR การสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ชม



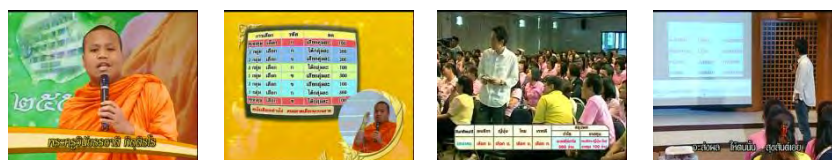
ภาพที่ 4.21 แสดงภาพสถานที่ไปทำการบรรยาย และภาพเปิดตัววิทยากรมายังสถานที่บรรยาย

แสดงภาพการนำเสนอรายการช่วงที่ 1



ภาพที่ 4.22 แสดงการบรรยายธรรมะในช่วงที่ 1
ซึ่งเป็นภาพภายในห้องบรรยาย โดยเห็นหัวข้อการบรรยายบนเวที

แสดงภาพการนำเสนอรายการช่วงที่ 2



ภาพที่ 4.23 แสดงการบรรยายธรรมะในช่วงที่ 2 (กิจกรรม)

แสดงภาพการนำเสนอรายการช่วงที่ 3



ภาพที่ 4.24 แสดงภาพผู้ดำเนินรายการและวิทยากรร่วมพูดคุย
พร้อมกล่าวเข้าสู่การบรรยายธรรมะในช่วงที่ 3 (ปฏิจา-วิสนา)



ภาพที่ 4.25 แสดงการบรรยายธรรมะในช่วงที่ 3 (ปฏิจา-วิสนา)

แสดงภาพปิดรายการ



ภาพที่ 4.26 แสดงภาพผู้ดำเนินรายการและวิทยากรร่วมพูดคุย พร้อมกล่าวสรุปประเด็นและกล่าวปิดรายการ



ภาพที่ 4.27 แสดง VTR การสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้ชม (Vox pop) และเครดิตท้ายรายการ



ภาพที่ 4.28 แสดงภาพปิดรายการ

4.2 รูปแบบการนำเสนอรายการของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต (ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาร)

โดยในส่วนของ การวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอรายการของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้แนวคิดด้านการสื่อสารเชิงวัจนะ (verbal communication) และการสื่อสารเชิงอวัจนะ (non-verbal communication) และแนวคิดเกี่ยวกับการผสมผสาน (Hybrid) โดยแบ่งประเด็นการวิเคราะห์เป็นดังนี้ คือ

- รูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะ
- รูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะ

รูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะ (verbal communication)

พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในฐานะของพระสงฆ์ ผู้มีหน้าที่หลักในการเผยแผ่พุทธธรรม คำสอนในทางพระพุทธศาสนา ช่องทางหลักช่องทางหนึ่งของการสื่อสารทางศาสนา เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ก็คือ การเทศน์หรือการบรรยาย ซึ่งพระมหาสมปอง ในฐานะวิทยากร ใช้วิธีการเทศน์ ซึ่งหมายถึง การแสดงธรรม มีลักษณะเทียบได้กับ การบรรยาย เนื้อหาเรื่องราวในหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งให้กับผู้รับสารฟัง และผู้รับสารนั้นมีลักษณะเป็นกลุ่ม จึงกล่าวได้ว่าลักษณะของการเทศน์ คือ การสื่อสารแบบกลุ่ม โดยมากมักเป็นการสื่อสารทางเดียว (one -way communication) การนำเสนอด้วยการเทศน์เป็นการบรรยายเพื่อแสดงเนื้อหา ไม่อยู่ในลักษณะของสายบังคับบัญชา การสื่อสารจึงมีทิศทางการสื่อสารในแนวนอน (horizontal communication) โดยรูปแบบวิธีการสื่อสารด้วยการสื่อสารเชิงวัจนะ (verbal communication) คือ การถ่ายทอดเนื้อหาเรื่องราวด้วยถ้อยคำการพูด และการสื่อสารเชิงอวัจนะ (non-verbal communication) ได้แก่ พฤติกรรมของเสียง อากัปกริยา และการแสดงออกทางใบหน้า

การเทศน์เป็นช่องทางหลักช่องทางหนึ่งของการสื่อสารทางศาสนา มีรูปแบบวิธีการสื่อสาร ทั้งการสื่อสารเชิงวัจนะ (verbal communication) และเชิงอวัจนะ (non-verbal communication) เป็นแบบแผนธรรมเนียมปฏิบัติที่ถือเป็นกรอบ หรือแนวทางปฏิบัติสืบต่อกันมาที่เรียกว่าเป็น “การเทศน์แบบเก่า” แต่พระมหาสมปอง มีวิธีการสื่อสารด้วยการเทศน์ที่ต่างออกไปจากแบบแผนธรรมเนียมปฏิบัติดังกล่าว ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็น “การเทศน์แบบใหม่”

การเทศน์ของพระมหาสมปอง มีรูปแบบวิธีการเทศน์ที่แตกต่างไปจากแบบแผนธรรมเนียมปฏิบัติ ซึ่งท่านได้พัฒนารูปแบบการเทศน์จากในอดีตในหลายลักษณะ อาจเห็นได้จากการยืนเทศน์ การเน้นรูปแบบการเทศน์เพื่อให้สามารถเข้าถึงผู้ฟังได้มากยิ่งขึ้น เช่น การเดินเข้าหาผู้ฟัง การทำ

กิจกรรมร่วมกับผู้ฟัง การพูดในลักษณะทอล์กโชว์ การเทศน์โดยไม่มีคัมภีร์ ไม่มีพิธีการมากมายในการเทศน์ ไม่ตั้งธรรมมาสน์ การเทศน์โดยไม่ยกบาติ หรือยกบาติน้อยมาก ใช้คำหรือภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกัน ใช้ภาษานิยม และในบางครั้งภาษาที่ใช้ใช้นั้นมีความหือหาวมาก ในขณะที่เดียวกันก็มีการคิดคำใหม่ๆ หรือคำแปลกแหวกแนว หรือใช้สำนวนที่เชื่อมโยงกับเรื่องราว เหตุการณ์ หรือคำที่ใช้กันทั่วไปในสังคม การหยิบยกเหตุการณ์ปัจจุบันมาเป็นตัวอย่าง หรือหัวข้อในการเทศน์ แทรกมุขตลก การยกมือแสดงท่าทางประกอบ ไม่สำรวม มีการพยายามทำให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมด้วยการถาม เช่น ใช้คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ หรือแซวผู้ฟัง เป็นการทำให้เกิดการสื่อสารสองทาง (two-way communication) ซึ่งแต่เดิมการสื่อสารทางศาสนานั้น มีลักษณะเป็นการสื่อสารทางเดียว (one-way communication)

การเทศน์ใช้รูปแบบวิธีการสื่อสาร ด้วยการสื่อสารเชิงวจนะ (verbal communication) คือการถ่ายทอดเนื้อหาเรื่องราวด้วยถ้อยคำการพูด และการสื่อสารเชิงอวจนะ (non-verbal communication) ได้แก่ รูปลักษณ์ พฤติกรรมของเสียง อากัปกริยา และการแสดงออกทางใบหน้า ประกอบกัน ในการเทศน์แบบใหม่พระมหาสมปองได้ใช้รูปแบบการสื่อสารเชิงวจนะ และเชิงอวจนะ ดังนี้

4.2.1 การใช้คำพูด (Speech) วิทยากรใช้คำพูดเป็นหลักในการดำเนินรายการ

การใช้คำพูดของวิทยากรแบ่งได้เป็น 4 ลักษณะดังต่อไปนี้

4.2.1.1 การตั้งคำถาม การเทศน์เป็นการสื่อสารแบบกลุ่ม ซึ่งโดยมากเป็นการสื่อสารทางเดียว (one-way communication) และการเทศน์แบบเก่าก็มีรูปแบบการเทศน์ที่เป็นการสื่อสารทางเดียว คือ จากผู้เทศน์ไปยังผู้ฟัง และผู้ฟังก็มักจะนั่งฟังไปอย่างตั้งใจไม่ซักถาม มีโอกาสไม่มากนักที่จะเกิดการสื่อสารสองทาง (two-way communication) แต่ในการเทศน์แบบใหม่ พระมหาสมปองพยายามทำให้เกิดการสื่อสารสองทางขึ้น โดยใช้รูปแบบของการตั้งคำถาม เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้ฟังได้ตื่นตัว ดึงความสนใจของผู้ฟัง และให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสารอยู่ตลอด สังเกตได้จากในระหว่างการบรรยายจะมีการตั้งคำถามอยู่เป็นระยะ ซึ่งลักษณะของการตั้งคำถามมีอยู่หลายลักษณะ ดังนี้

- **คำถามเชิงวาทศิลป์ (rhetorical questions)** วิทยากรได้ใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ซึ่งเป็นคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ โดยเป็นการถามคำถามที่คาดหมายให้ผู้ฟังคล้อยตามคำตอบหรือความคิดเห็นของผู้พูด ทั้งนี้เพื่อทำให้ผู้ฟังรู้สึกว่ามีส่วนร่วมในการสนทนา เช่น

“งานมันมีผล 2 ผล หนึ่งผลตอบแทน สองผลงานหรือผลของงานเอง คุณโยมทำงานคุณโยมได้เงินเดือนใหม่ ถ้าเกิดเราไม่สาย ไม่ขาดไม่ลามิโบนัสใหม่ งั้นผลของงานอันดับแรก คือ ผลตอบแทนคุณโยม ไหนใครต้องทนทุกข์ทรมานในการทำงานบ้างยกมือขึ้น แสดงว่าคุณโยมมีความสุขแค่ชั้นเดียว คือตอนที่เงินเดือนออกก็มีความสุข” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8)

“การเปลี่ยนความคิดคนยากใหม่โยม นี้เป็นประโยชน์ที่หนึ่งคุณโยม เราไม่สามารถเปลี่ยนใครได้ถ้าเค้าไม่เปลี่ยนความคิดคุณโยม” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 15)

“เราใช้รถของราชการก็ต้องใช้ให้ถูกที่ถูกทาง บางคนใช้แต่เรื่องส่วนตัว เด็กตัวเล็กหมั่นไส้มาก เด็กไปเขียนเติมเลย ใช้ในราชการบ้างนะ เป็นไงโยมเจ็บไหมโยม เราต้องรู้จักละเอียดชั่วกั้วบาป” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 19)

- คำถามที่มีลักษณะให้ผู้ฟังตอบคำถามด้วยประโยคสั้นๆ ใน 2 แนวทาง คือ ใช่/ไม่ใช่ ดี/ไม่ดี ถูก/ผิด ควร/ไม่ควร ง่าย/ยาก ได้/ไม่ได้ มี/ไม่มี ความดี/ความชั่ว ดีใจ/ไม่ดีใจ อยาก/ไม่อยาก ฟัง/ไม่ฟัง กลัว/ไม่กลัว ฯลฯ เช่น

“วันนี้เจอพระดีใจไหม (ผู้ฟัง : ดีใจ)” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8)

“ใครว่าความตายเป็นเรื่องง่าย ใครว่าความตายเป็นเรื่องยาก”

(ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 11)

- คำถามกระตุ้นให้ผู้ฟังเข้ามามีส่วนร่วมกับการบรรยาย ซึ่งเป็นการกระตุ้นความสนใจของผู้ฟัง ในกรณีผู้ฟังอาจเกิดความเบื่อหน่าย ไม่สนใจฟังการบรรยาย ให้กลับมาสนใจอีกครั้งหนึ่ง ทั้งในขณะที่ทำการบรรยาย เช่น กระตุ้นให้ผู้ฟังปฏิบัติตามคำสั่งแบบง่ายๆ เช่น ให้ยกมือขึ้น ให้ยกนิ้ว ให้ส่ายหน้า ให้พยักหน้า และในช่วงกิจกรรม วิทยากรจะกระตุ้นให้ผู้ฟังแข่งขันกันเองภายในกลุ่มของผู้ฟังระหว่างชายกับหญิง ระหว่างกลุ่ม เอ บี ซี และดี ระหว่างซีกซ้ายกับซีกขวา ระหว่างข้างหน้ากับข้างหลัง เช่น

“เอาแบบจริงใจเลยนะ ไหนวันนี้ใครถูกบังคับมานั่งฟังพระบ้าง ยกมือขึ้น โอ้... ไม่มีเลยเนอะ แล้วใครจะกล้ายกเนอะ พระก็ถามชะฉลาดเหลือเกิน เปลี่ยนเป็นยกนิ้วแทนแล้วกัน”

(ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8)

“หายใจเข้าลึกๆ พร้อมแล้วหนึ่งสองสาม มองหน้าพระอาจารย์ตลอดครับ”

(ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8)

“ไหนลองสวัสดีพระสี หนึ่งสองสาม นมัสการสวัสดีครับพระ โอ้โห...เอาจริงเลย
เธอเนี่ย นมัสการครับพระอาจารย์” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8)

- คำถามเพื่อเชื่อมโยงก่อนเข้าสู่ประเด็นหรือเนื้อหาที่ต้องการจะนำเสนอ/สื่อสาร
 อาทิ คำถามที่ต้องการปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้ฟัง เพื่อให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องหรือให้คล้อยตาม
 ผู้บรรยาย ก่อนในเบื้องต้นก่อนเข้าสู่เนื้อหาการบรรยาย เช่น

“ไหนใครขับรถบ้างยกมือขึ้น เออ...เวลาคนขับรถปาดหน้าไหนใครอารมณ์เสีย
บ้างคุณโยมยกมือขึ้น ก็ธรรมดาเนอะเวลารถติดคุณโยมเสียอารมณ์ไหม เรียกใหม่ ไหนใคร
เรียกบ้างยกมือขึ้น เรียกทำไมคุณโยม คุณโยมรู้ไหมกรุงเทพรถติด มีใครเซอร์ไพรซ์บ้างไหม ขับ
รถเข้าไปในกรุงเทพเซอร์ไพรซ์รถติด มันติดทุกวันอยู่แล้วคุณโยม เออ...จะไปแปลกใจทำไม จะไป
อารมณ์เสียทำไม ฉะนั้นคุณโยมต้องใจเย็นๆ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8)

“วันนี้ก่อนที่จะเข้าสู่เรื่องของสติ พวกเรายังค่อนข้างสับสนกันอยู่ ขอถามก่อน ใคร
คิดว่าความดีทำง่ายยกมือขึ้น ความชั่วก็ทำง่าย ยกมือขึ้น สูงๆเลยคุณโยม การกราบพระอันนี้เป็น
ความดีหรือความชั่ว การตบพระ ตบอาตมา กล้าไหมครับ” นั่นไม่ต้องตบพระอาจารย์ ไหนลองทำ
ความชั่วโดยการด่าพระอาจารย์กล้าไหมครับ ไม่กล้าเพราะมันเป็นความชั่วไง ความดีกับความชั่ว
อันไหนทำง่ายกว่ากัน แสดงว่าไม่กล้าทำความชั่ว คนเราจะทำความชั่วต้องมีเรื่องกดดันมากมายถึง
จะกล้าทำความชั่ว ความดีกับความชั่วอันไหนง่ายกว่ากันโยม ความดีทำง่าย ปรบมือดังๆให้กับคุณ
โยมด้วย ให้เข้าใจก่อนนะ คอนเซ็ปของเราธรรมะเคลิเวอร์ ต้องเข้าใจว่าความดีทำง่าย ความชั่วทำ
ยาก ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8)

“ทุกศาสนาสอนให้เราเป็นคนยังไง” หนึ่งสองสามหมดเวลา ทุกศาสนาสอนให้เรา
เป็นคนดี วันนี้เราจะมาพูดเรื่องความปลอดภัย ในพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าสอนคำสอนเยอะ
เหลือเกินแปดหมื่นสี่พันพระธรรมกถึก ในศาสนาอื่นก็สอนธรรมะ สอนคุณธรรมเหมือนกัน พุทธ
เจ้าสอนปัจฉิมโอวาทซึ่งถือว่าเป็นมรดกตกทอด เหมือนพ่อแม่สั่งเสียลูก เขาเรียกปัจฉิมโอวาท ภิภุ
ทั้งหลายขอให้เธออยู่ด้วยความไม่ประมาท ก็คือขอให้เรามีสตินั่นเอง” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8)

“โยมเคยเห็นไหมก่อนคนสิ้นใจทำไมให้อธิษฐานจิต ถ้าเกิดนึกถึงความดีได้ วิญญาณไปสู่สรวงสวรรค์สู่สุคติภพ หากคิดแต่ความชั่วความเลวก็ไปสู่ทุคติภพ กรรมบางอย่าง มันแรงไม่เหมือนกัน เหมือน โยมทำดีกับเพื่อนร่วมงานทุกวันๆ แต่วันหนึ่ง โยมขับรถชนคน มันคนละเรื่องกัน โยมโดนจับต่อให้ โยมเป็นคนดีแค่ไหนที่ผ่านมาก็ไม่เกี่ยวกัน” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 19)

- คำถามเพื่อให้ผู้ฟังตอบถึงสาระสำคัญของสิ่งที่ได้บรรยายไป เพื่อเป็นการตอกย้ำซ้ำทวนถึงประเด็นสำคัญที่ต้องการจะสื่อสาร เช่น

“เมื่อที่เราได้ร่วมทำกิจกรรม เพื่อปลูกให้ต้นแล้ว กิจกรรมนี้สอนให้เรารู้จักเรื่อง ของอะไร (ผู้ฟัง: รู้จักการฟังครับ) มีคนพูดต้องมีคนฟัง มีความสุขอยู่กับการฟัง คนที่ฟังคนอื่นจะมีสติระคุณ โยม สติมาปัญญาเกิด การฟังจะทำให้เราเกิดความรู้มีสติขึ้นมาได้ หากกลุ่มคนในที่ทำงานไม่ฟังกันการทะเลาะกัน ใช้อารมณ์เหนือเหตุผลก็จะเกิดขึ้น กิจกรรมนี้สอนให้เรารู้ว่าฟังด้วยดีย่อมเกิดปัญญา สุขกุศล ละภะเต ปันยัง ใครฟังแล้วตริตrongดี ย่อมเกิดปัญญามีความสุขตลอดเวลา” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8)

4.2.1.2 อธิบายให้เห็นชัดเจน ในการบรรยายของวิทยากรนั้น จะเป็นการ อธิบายหลักธรรมต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเป็นภาษาวัด ภาษาธรรม หรือภาษาบาลี ซึ่งอาจเป็นเรื่องที่สามารถเข้าใจได้ยาก วิทยากรก็จะกล่าวให้ฟังได้เข้าใจง่าย โดยการอธิบาย หรือมีการยกเหตุการณ์ เรื่องหรือตัวอย่าง เปรียบเทียบ อธิบายเชื่อมโยงถึงหลักธรรมคำบาลีนั้น และเหตุผลมาสนับสนุนเนื้อหาสาระที่ได้บรรยายไป ประกอบการบรรยาย เพื่อให้ผู้ฟังสามารถมองเห็นภาพพจน์ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

“หลักการครองงาน อิทธิบาท 4 ธรรมะที่ทำให้เราประสบความสำเร็จในการขายในการใช้ชีวิตในการเรียนหนังสือด้วย หนึ่งในนั้นจะต้องมีความรักใคร่พอใจในสิ่งนั้น โยม เป็นพนักงานขายก็ต้องมีวิญญาณของความเป็นนักขาย รักในงานขายก่อน ยกตัวอย่างบริษัทแห่งหนึ่งเป็นบริษัทขายรองเท้า ส่งคน ขาย ไปสองคนคนนึงขยันขันแข็งมีวิสัยทัศน์ดีมาก อีกคนนึงก็เข้าซามเย็นซามทำไปตามหน้าที่ ไม่ค่อยมีวิสัยทัศน์ เงินเดือนออกก็รับแค่นั้น ส่งไปหมู่บ้านแห่งหนึ่งแถวๆแอฟริกา ทั้งหมู่บ้านนี้ไม่มีใครใส่รองเท้าสักคน คนที่ 2 ท้อแท้ใจโทรเข้าบริษัท บอกเลยที่ครับตอนนี้คงให้ผมกลับได้แล้วครับ เพราะ แถวนี้อันนี้ไม่มีใครใส่รองเท้าสักคนเลยครับ คงขายไม่ได้หรอกครับ อีกคนนึง โทรเข้าบริษัทเหมือนกัน โทร กลับมาแบบดีด้นเดินเลย พี่ครับพี่ครับคนที่นี่ไม่มีใครใส่รองเท้าเลย งั้นเอามาเลยพี่ประมาณสองคันรถขายได้แน่นอน คนสองคนไปด้วยกันอีกคนนึงมองว่า ที่นั่นเค้าไม่ใส่รองเท้ากันขายไม่ได้อยู่แล้ว เลยอยากกลับ ไม่อยากขาย แต่อีกคนมุ่งมั่นอยากขายให้ได้”

(ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 9)

“เค้าบอกถนนสู่ความสำเร็จต้องมีสัจจะและกัศรัทธา สัจจะแน่นอนคือความซื่อสัตย์ความจริงใจ ต่อลูกค้า จริงใจต่อกันและกัน ศรัทธาก็คือ ความเชื่อ ที่ต้องมีปัญญาอยู่ด้วย มีโยมคนหนึ่งสร้างบ้านใหม่ ก็ไปถามหลวงพ่อบุญสร้างบ้านเสร็จแล้วจะขึ้นได้เมื่อไรคะ หลวงพ่อก็อถามสวนเลย แล้วมันใครสร้างเสร็จแล้วยังละ อ้อสร้างเสร็จแล้วคะ สร้างเสร็จแล้วขึ้นเลย จะมาถามพระถามหลวงพ่อบุญทำไม บางคนก็เอารถไปให้ท่านเจิม ท่านไม่เจิมรณะแต่เรียกคนจับมาเจิมหน้าผากให้ แล้วท่านก็จะสอนเมฆาวงอย่าจับ จับรถอย่าประมาท รถมั่นวิ่งเองไม่ได้หรือไม่ต้องเจิมรถ ฉะนั้นเค้าบอกต้องมีความเชื่อที่มีปัญญาเข้าไปกำกับด้วย ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 11)

“จะครองคนได้ต้องมีหลักในการครองคนคือ หลักสังฆวัตถุ 4 ทาน ปิยะวาจา อุตถกิริยา สมานัตตะตา ทาน คุณโยมต้องรู้จักการให้ไม่ใช่เฉพาะสิ่งของนะคุณโยม ให้ที่สำคัญมากและไม่เสียอะไรเลย คือให้อภัย ให้ความรักให้น้ำใจต่อกัน ยืมให้กัน ปิยะวาจา พูดจาไพเราะต่อกันเถอะ อุตถกิริยา ให้เรามาเพื่อประโยชน์ทำงานร่วมกันในองค์กร ถ้าองค์กรบริษัทมั่นคงอนาคตเราก็มั่นคงไปด้วย” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 15)

4.2.1.3 การอธิบายขยายความ วิทยากร มักใช้การอธิบายขยายความ ซึ่งเป็นการให้รายละเอียดแก่เรื่องที่ทำการบรรยาย และเป็นการพูดสรุปประเด็น หรือเรื่องราวที่ต้องการสื่อสารเป็นการเฉพาะ เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจเนื้อหาสาระในเชิงลึกได้ละเอียดลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น เช่น

“ อาตมาเวลามีปัญหาชอบอยู่กับปัญหาแป็บนึงนะ อยู่กับปัญหาสักระยะหนึ่งแล้วต้องหาวิธีแก้ไข คนชนะมีคำตอบในทุกปัญหา เช่นเดียวกันกับเรื่องนี้ ใช้สติคุณโยม ใช้สติในการที่จะเข้าไปแก้ไขปัญหา การมีสติก็คือการเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน พระพุทธเจ้าสอนเอาไว้แล้ว ผู้รู้คือ ผู้ไม่โง่ รู้กฎกติกา รู้มารยาท รู้ศีลธรรม รู้ทุกอย่าง ผู้ตื่น คือผู้ไม่หลับ ผู้เบิกบานคือ ผู้ที่หน้าไม่งอ ไม่ฉุนเฉียวง่าย ไม่โมโหง่าย ขับปาดหน้าปาดหลัง โมโหตลอด อันนี้ถือว่าอันตรายมากๆ...”

(ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8)

“เสน่ห์ของเด็กไทยมีห้าอ่อน ว่าตามพระอาจารย์นะ หนึ่งหัวอ่อน สองปากอ่อน สามมืออ่อน สี่หลังอ่อน ห้าเข้าอ่อน หัวอ่อน เป็นคนว่านอนสอนง่าย ปากอ่อนเป็นคนพูดจาไพเราะอ่อนหวาน มืออ่อนเป็นคนรู้จักไหว้ เจอใครก็ไหว้ เจอคุณพ่อก็ไหว้ เจอคุณแม่ก็ไหว้ เจอคุณยายก็ไหว้ ต่อไปหลังอ่อน คือต้องรู้จักก้มหลังเวลาเดินผ่านผู้ใหญ่ นะ อ่อนน้อมถ่อมตน สุดท้ายเข้าอ่อน คือรู้จักเดินเข้า รู้จักนั่งกราบพระ แล้วก็สิ่งที่จะเสริมเสน่ห์ให้เราน่ารักอีกก็คือ การเป็นลูกที่ดี เป็นเพื่อนที่ดี เป็นลูกศิษย์ที่ดี เป็นพลเมืองที่ดี แล้วก็เป็นผู้ทศศาสนิกชนที่ดี” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 12)

“ ถ้าพ่อแม่ค่าเราปากกับใจไม่ตรงกันลูก ทุกครั้งที่ปากพ่อแม่แต่ใจท่านรักเรา...
ต่อไปเรารู้เลยจับประเด็นที่ใจ ใจท่านรักเราปากท่านค่าเรา นี่ทำไมกลับบ้านค่าอย่างนี้ อะเนาะเนาะ
แม่ รักเค้ารักเค้า ไม่ต้องมาพูด ก็ค่าโมงก็ยามแล้ว ดีหนึ่งดีสอง อะเนาะเนาะ เอ็นดูเอ็นดู มาทำเป็น
โกรธเค้า ...คือให้รู้ทางพ่อแม่ เค็กรุ่นใหม่มีธรรมะจะไม่กลัวพ่อแม่ ไหนแหวกใจดูสิเต็มไปด้วยคำ
ว่า รักรักรักรัก ” (ธรรมะเคลิเวอริชุดที่ 16)

“ จัดความเป็นอยู่ให้เป็นระเบียบ ระเบียบกายก็ต้องจัดไว้ ระเบียบใจก็ต้องจัด
เช่นกันทุกวันนี้เขาเน้นหลัก 5ส. สะอาด สะดวก สะสาง สร้างนิสัย สุขลักษณะ โยมต้องจัดให้ดีนะ
โยมนะ อันนี้สำคัญ ” (ธรรมะเคลิเวอริชุดที่ 20)

4.2. 1.4 การแสดงตัวอย่าง(exemplification) วิทยากร มักใช้การ ยกตัวอย่าง
ประกอบการบรรยาย ซึ่งมีความสอดคล้องเกี่ยวข้องกับเรื่องหรือประเด็นที่กำลังทำการ
บรรยาย เพื่อขยายความให้ผู้ฟังเข้าใจแนวคิดที่น่าเสนออย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น สามารถมองเห็นภาพ
หรือเข้าใจในเนื้อหาสาระได้ละเอียดรวดเร็ว และเพื่อโน้มน้าวให้ผู้ฟังคล้อยตามแนวคิดนั้น ซึ่งถือได้
ว่าเป็นการอธิบายเนื้อหาสาระในอีกรูปแบบหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในรายการอยู่ตลอดเวลา เพราะใน
บางครั้งเนื้อหาสาระค่อนข้างที่จะทำความเข้าใจได้โดยยาก ซึ่งสารหลักที่ต้องการสื่อคือ เรื่องของ
หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า โดยธรรมชาติเป็นเรื่องที่น่าเบื่อ ไม่สนุก เนื้อหาที่เป็นตรรกะ
ประกอบไปด้วยเหตุและผล ส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปนามธรรมจับต้องไม่ได้ การยกตัวอย่างจะเป็น
การอธิบายรูปแบบหนึ่งที่จะช่วยให้ความเป็นนามธรรมถูกทำให้กลายเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น จับ
ต้องได้ อธิบายได้ เข้าใจได้ เช่น

“ คุณ โยมเวลาคุณ โยมเหน็ดเหนื่อยท้อแท้ ฝากเอาไว้ว่าอย่าให้ภูเขาอุปสรรคมันมา
ขัดข้องความสำเร็จของเรา ทำตัวเหมือน ใฝ่ญี่ปุ่นคุณ โยม ใฝ่ญี่ปุ่นเวลาหิมะมันลงมันก็จะท่วมทับ
แต่ใฝ่ญี่ปุ่นมันจะอาศัยความชุ่มชื้นจากหิมะนะ แต่พอหิมะละลายมันก็ค่อยๆซึมซับเอาความชุ่มชื้น
พอหิมะละลายมันก็ฟุ้งขึ้นมาเลย สูงส่งยิ่งกว่าเดิม ” (ธรรมะเคลิเวอริชุดที่ 13)

“...เค้าบอกว่าที่ไคมีรัก ที่นั่นมีทุกซ์ ฉะนั้นขอให้เราไปเฉพาะที่ไคเราอย่าไปที่นั่น
เพราะที่ไคมันมีรักแต่ที่นั่นมีแต่ทุกซ์ ที่ไค ก็เช่น โรงเรียนของเราเจ้าพระยาวิทยาคม บ้านของเรา
ครอบครัวของเรา วัฒนาอารามที่ให้ธรรมะ ห้องสมุด ที่ให้ความรู้แก่เรา ที่นั่น ก็เช่น เทก ผับ คลับ
บาร์ แหล่งอบายมุข แวนบอยสก็อยเกิ้ลอะไรอย่างนี้ อันตรายมากๆ เลย ...”

(ธรรมะเคลิเวอริชุดที่ 14)

“เอาหยาดเหงื่อแห่งความลำบากมาล้างความยากจน มีตัวอย่างคนที่แบบต่อสู้ เอาผู้หญิงดีกว่า จีจ้า ญานิน เล่นจริง เจ็บจริง เขามีความพยายาม ตอนแรกเป็น โรคเครียด เจ็บออกๆแอดๆ พอ ไปเล่นกีฬาแข็งแรงขึ้นเรื่อยๆ ตอนนี่เตะผู้ชายกระเด็นเลย ผู้หญิงยุคใหม่แข็งแรงมาก ในหนังเขาแบบสู้มาก หรือเหมือนจาพนม ยากจนมาก แต่ต่อสู้แบบออกทนมมาก สุดท้ายก็ประสบความสำเร็จ จากองค์บากและต้มยำกุ้ง สูดยอเลย” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 16)

4.2.2 การเลือกใช้ถ้อยคำ

4.2.2.1 คำหรือภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกัน และสำนวนภาษาปาก

(colloquialisms) วิทยาการมีการใช้ถ้อยคำ ภาษาที่คนในสังคมใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งการใช้สำนวนภาษาปากเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นการนำภาษาในการสนทนาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นคำที่ใช้อย่างไม่เป็นทางการ ในบางกรณี สำนวนภาษาปากอาจเป็นคำระดับสูงหรือระดับกลาง แต่นำมาใช้ในลีลาภาษาแบบกันเอง หรือนำมาตัดและลดทอนคำและใช้เป็นสำนวนภาษาปาก ซึ่งทำให้ผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ทันที หรือสามารถเข้าใจได้ในเวลาอันรวดเร็ว เช่น

ตัวอย่างคำ เหรอ ,ยังไง ,ตอนนี่ง ,อ้อ ,เนีย ,นะ ,อ่า ,อืม , เอาหละ,อ้าว ,ซีลูก ,พวกเราดีกว่า ,เดี่ยวจะมีพระอาจารย์ตัวเล็กๆ, คุณโยมนะ ฯลฯ

ตัวอย่างประโยค

“ยุคก่อนอาตมานั่งรถแท็กซี่บ่อย ยุคตั้งแต่ยังไม่ได้เซ็นกับแกรมมีเนีย ต้องนั่งแท็กซี่บ่อยหน่อย... พอนั่งแท็กซี่ปั๊บคนขับหันมาพูดเลย พระทุกวันนี้ชั่วเนอะ หลวงที่เนอะ อ้าว...อะไรเนี่ย นั่งปั๊บก็คุยเลยหรอเนี่ย เมื่อเช้านี้ผมอ่านหนังสือพิมพ์ เอาอีกแล้ว โอย.....เล่นพระอีกแล้ว เราก็ต้องฟังไป พระตอบได้โยมไม่ได้...” (10 พฤษภาคม 2550)

4.2.2.2 คำง่าย ไม่ยากเกินระดับความเข้าใจของผู้ ฟัง วิทยาการจะทำการวิเคราะห์กลุ่ม

ผู้ฟังก่อนการบรรยายทุกครั้ง ว่าอยู่ในวัยใด เพศชายหรือหญิง มีระดับการศึกษาใด การใช้คำใช้ภาษาของวิทยาการจึงมีความเหมาะสมกับผู้ฟัง เพราะหากกลุ่มผู้ฟังเป็นเด็กวัยรุ่น มีทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียนเป็นอย่างดี จึงเริ่มใช้คำสแลง คำกำกวม คำหลายความหมาย คำพ้องรูป คำพ้องเสียง คำศัพท์เฉพาะ คำศัพท์ภาษาต่างประเทศ คำศัพท์วัยรุ่นที่บัญญัติใหม่และเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา ได้พอสมควร การใช้คำใช้ภาษาก็จะไม่ยากจนเกินไป คำทั่วไปๆ ที่เมื่อฟังแล้วสามารถเข้าใจได้ทันที จะหลีกเลี่ยงคำที่มีความหมายลึกซึ้ง

หากผู้ฟังเป็นกลุ่มผู้ใหญ่ กลุ่มคนทำงาน จะมีการใช้คำพูดที่ยากมากยิ่งขึ้นแต่ก็จะไม่ยากจนเกินระดับของผู้ฟัง เช่น กลุ่มคนทำงานที่มีระดับการศึกษาที่ไม่สูงมากนักท่านก็จะหลีกเลี่ยงคำศัพท์ที่ยากเกินกว่าระดับผู้รับสารจะเข้าใจ เช่น คำพูดภาษาต่างประเทศที่มีความหมายเฉพาะ คำศัพท์ที่มีลักษณะการปนภาษา (Closing Language) และการผสมภาษา (Switching Language)

4.2.2.3 คำใหม่ คำแปลก แหกแนว หรือมีเอกลักษณ์ของตัวเอง วิทยากรใช้คำเพื่อกระตุ้นอารมณ์ ความรู้สึก และดึงดูดใจผู้ฟังให้เกิดความสนใจและเกิดความฉงน สงสัยถึงความหมายของคำหรือประโยคเหล่านั้นว่ามีความหมายอย่างไร จึงทำให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบรรยายเพิ่มมากขึ้น เพราะทำให้ผู้ฟังคิดและสร้างกระบวนการค้นหาความหมายหรือคำตอบถึงความหมายของคำเหล่านั้น อีกทั้งยังเป็นการช่วยเพิ่มบรรยากาศในการรับฟังการบรรยายให้สนุกสนานเพิ่มมากยิ่งขึ้นด้วย เช่น

“ จับจุมก ลองคูชิ จับตาคุ ทั้งหมดจับตาคุ เอ้า เปลี่ยน เอ้า คุณะลูก มือที่จับจุมกจะอยู่ด้านใน มือจับหูจะอยู่ข้างนอก เปลี่ยน มือจับหูจะอยู่ข้างนอก มือจับจุมกจะอยู่ด้านในนะลูกนะ เอ้า เปลี่ยน ลองคูชิลูก ใคร ไม่ทำสาธุ สาธุ สาธุ อะละปาปาโตะ อะลาปาปาตะ เปลี่ยน โอโฮไม่น่าเชื่อครับ เทียนนี้ผู้หญิงเก่งมากครับ ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 12)

“ อยากได้ดีไม่ทำดีนั้นมึมาก ฮือฮือ ดีแต่อยากหากไม่ทำหน้าที่งาน แอแอ อยากทำดี อยากได้ดี ต้องทำคือย่ำรือ โอโฮ มัวแต่ขอ รอแต่ดี ไม่ดีเอย อะฮ้า ฮือฮือ แอแอ โอโฮ ”
(ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 14)

4.2.2.4 คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ (loanwords) วิทยากรใช้คำซึ่งเป็นการยืมคำจากภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย โดยคำที่ยืมมาใช้มักมีการเปลี่ยนแปลงด้านระบบเสียงและ/หรือระบบคำ ซึ่งจะช่วยสร้างความสนใจให้กับผู้ฟังและเป็นการสร้างความเข้าใจในความหมายของคำเหล่านั้นเป็นอย่างดี เพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาสาระที่ต้องการจะสื่อความหมายไปถึงผู้ฟัง และเป็นการกระตุ้นความสนใจของผู้ฟังให้ตั้งใจฟังเนื้อหาสาระอยู่ตลอดเวลา

“...เวลารถติดคุณ โยมเสียอารมณ์ไห ม เกรียดไหมเวลารถติด ไหนใครเกรียดบ้าง ยกมือขึ้น เกรียดทำ ไมคุณ โยม คุณ โยมรู้ไหมกรุงเทพรถติด มีใคร เซอร์ไพรซ์ บ้างไหม ขับรถเข้าไปในกรุงเทพ เซอร์ไพรซ์รถติด มันติดทุกวันอยู่แล้วคุณ โยม...” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8)

“จะมีความรักครั้งแรกอะไรก็ว่ากันไป ตอนนี้เราอายุ 14 ต้องคลีนแอนท์เคลียร์นะ คุณโยมนะ สมองเราเนี่ยต้องโล่งนะไม่มีอะไรเลยนะ ปกติก็ไม่มีอะไรอยู่แล้วหนักเข้าไปอีกนะคุณโยม” (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 9)

“...โรงเรียนโคพระมาแล้ว นักเรียนยังนั่งทำหน้างๆ โรงเรียนนั้นนักเรียนคง อินโนเซ็น นี้อ้อมมาทั้งคืนเลยนะเนี่ย...” (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 12)

“ตอนที่หก ใครร้องได้ร้องพร้อมกันไปด้วย พระอาจารย์จะขึ้นขับไทเทิลให้...”
(ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 14)

“ซื้อเจ็ดอย่าเฉื่อยและเที่ยวเตร่ อย่าเกรงไม่กลับบ้าน บ้านหลังที่สองของเด็กรุ่นใหม่ ห้าง โรงหนัง ร้านเกมส์ อย่าเผาผลาญเงินทองพ่อแม่ ช่วย พ่อแม่ประหยัดคด้วยลูก รองเท้าเสื่อผ้ากว่าจะมีมาได้ ลำบากลำบากนะลูกนะ ฉะนั้นต้องรู้จักประหยัดเงินทองลูก ช่วง ซัมเมอร์ นี้จะไปเที่ยวไหนต้องรู้จักประหยัด ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 16)

“... ไหนลองกราบพระ กราบแบบ เวอร์ชั่น ภาคกลางลูก ไม่ต้องถอดรองเท้านะ ครับ...” (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 17)

4.2.2.5 ภาษาสมัยใหม่/ภาษาวัยรุ่น วิทยากรมีการใช้คำศัพท์ วลี ถ้อยคำ ที่วัยรุ่นหรือคนรุ่นใหม่ใช้สื่อสารกันในปัจจุบัน รวมทั้งศัพท์แสลง(slang) ซึ่งไม่ได้เป็นศัพท์ปกติที่ใช้กันอยู่ตามความหมายตรงตัว แต่เป็นคำศัพท์ที่ไม่เป็นทางการ ซึ่งเกิดจากการสร้างศัพท์โดยการเปลี่ยนคำ เปลี่ยนความหมาย และความขบขันหรือน้ำเสียงในการพูด คำศัพท์เหล่านี้จะเป็นคำศัพท์ที่ใช้ในกลุ่มวัยรุ่นหรือกลุ่มคนรุ่นใหม่เป็นส่วนใหญ่ หรือ เฉพาะคนในวงการใดวงการหนึ่ง หรืออาชีพใดอาชีพหนึ่ง ซึ่งศัพท์แสลงบางคำเป็นศัพท์ที่กลุ่มวัยรุ่นหรือกลุ่มคนรุ่นใหม่ นำมา ใช้เพียงแค่ช่วงเวลาสั้นๆ แล้วก็หายไป แต่บางคำนำมาใช้อย่างยาวนานจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของภาษาพูด

ตัวอย่างคำ แนว เจ้ง แอ็บแบ้ว นิสัย แอบเด็ก รักนะเด็กโง่ อินเทอร์เน็ต เด็กสก็๊ยะ เด็กแวนท์ สาวสกอย ฮาร์ดคอ แฉ่ม แฉ้ว จ๊าบ โอ เฟ้ย ห่วย วี๊ดวู้ ว่าไฉน่องสาว เก๊ก เฟี้ยว อั้นแน มาแล้ว ไม่ใจ เด็กๆ เตะๆ สแคว่แห้ว 555+ ตัวเอง เตียน เด็กแนว แหนม อ้อม ไม่เป็ค โนแนม งานเข้า ตรึม เอาป่าวจัดให้ แหล่ม เนียน กิม ป็อด อือ ไม่ใจ จ๊าบ กิ๊ก อาโนนะ กีบเก้ แอ็บแบ้ว เอ้าท์ อะนะ สตรอบอร์รี่ เหนี่ยว เคะ ซิลๆ ซับโบร์ ซับแหมน ขำๆ ควายง อะโไซ้ ฯลฯ

“...วันนี้มาถึงสตรีวัตระฆังเราอยากฉันอะไรครับพระอาจารย์เผด็จ อยาจะ
ฉันพิชซ่าหน้าความรัก สลักความคิดถึง เพื่อนพราย ความคำนึง อยาบอกว่าคิดถึงและห่วงใย...”
(ธรรมะเคลิเวอริชชุดที่ 16)

“...ข้อสืออย่าหมายปองแต่เพื่อนชาย ไม่อยากให้เราีความรักลูก ้วยเราอย่าเพิ่งมี
ความรัก เพราะคนมีความรักมักจะเสียการทรงตัวลูก สังเกตใหม่ครับคนมีความรัก นึ่งคนเดียวนึ่ง
ตรงๆได้ลูก พอมิแฟนบ๊อ อะโห้...นั่น เอียงทันทีทันใดเลย ...” (ธรรมะเคลิเวอริชชุดที่ 16)

“คนมีความรัก เวลาคุยแซดติดอ่ากันทั้งประเทศ เหงใหม่ จิงหรือ ไม่เปงราย
อะคะอะคะ อะไร อืออิ หุหุ ฮ่า ฮ่า ฮ่า บวก บวก บวก แแปบ แแปบมาแว้ว ...”
(ธรรมะเคลิเวอริชชุดที่ 16)

“...้วยรุ่นบางคนคุยโทรศัพท์กับแฟนคำเดียวก็รู้เรื่องแล้ว ...บางคนฮัลโหล เหรอ
จ้า อือ จ้า จ๊อบจ๊อบ บางคนพูดคนเดียวรู้เรื่อง โทรศัพท์มาเลย กริ่งงง ฮัลโหลตัวเองหรือ เขาคอนัน
ฮัลโหลตัวเองหรือ ตอนนีตัวเองอยู่ไหนเนี่ย ตัวเองมาหาตัวเองหน้อยสิ ถ้าตัวเองไม่มาหาตัวเอง
ตัวเองก็จะไปหาตัวเองนะ ตัวเองแค่นี้ะตัวเอง วางแก๊ก เดินไปเฉยเลย ...”
(ธรรมะเคลิเวอริชชุดที่ 16)

“... มันแปลกนะเวลาเราได้ยินคำหวานๆ วันนี้น้องๆด้วย พี่นุ้ยด้วย กลับไปบ้านเดิน
ไปที่กระจกแล้วบอกกับตัวเองว่าพระอาจารย์จากธรรมะเคลิเวอริคคิดถึง คิดถึงถ้าพวกเรามีธรรมะ
แต่ถ้าไม่มีธรรมะ พระจะคิดถึงเราไหมลูก ฝันคืนะคิดถึงจ๊อบๆ his กันไป...”
(ธรรมะเคลิเวอริชชุดที่ 16)

“ ควยตัวหนึ่งหมื่นบาทเกิดมันท้อง ขายแพงกว่าเดิม ไข่พันรูคิราคาสองร้อย มีลูก
อีก 7 ตัว ราคาขึ้น แต่ถ้าลูกผู้หญิงเหมือนสตรีวัตระฆังของเราอยู่ในศีลอยู่ในธรรม จะแต่งงานที่ คุณ
แม่เรียกค่าสินสอด ค่าเบ็งค่าน้ำนม ได้เป็นแสนบางที่เป็นล้าน แต่ถ้าเกิดไปเสียเนื้อเสียตัว เสีย
อนาคต เสียผู้เสียคน ยกให้พระอาจารย์ฟรีๆ แถม สังฆทานอีก 9 ถัง พระอาจารย์ ยังไม่โอเลย ”
(ธรรมะเคลิเวอริชชุดที่ 16)

“พอพระพูดหลายคนก็เริ่มหาว พูดเปล่าๆ หลายคนก็เริ่มง่วง ยิ่งพูดไปเจ็บแปล็บ
แสบในทรวง คนพูดวงคนฟังหลับประทับใจ” (ธรรมะเคลิเวอริชชุดที่ 17)

“หลวงพ่อบอกว่าประเทศไทยถ้าไม่โกงกินกันมันไม่ได้ระจอกแบบนี้หรอก
 สาธุციโยม ไม่แก้ทะเล”(ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 19)

4.2.2.6 คำคม คำให้ข้อคิด คติเตือนใจ วิทยากรได้มีการนำคำคม คำให้ข้อคิด คติ
 เตือนใจ จากคำพูดที่มีมาอยู่ก่อนแล้วหรือคำพูดที่ประดิษฐ์ขึ้นเอง ที่มาจากการเลียนแบบหรือการ
 ประยุกต์คำขึ้นมาใหม่ ให้เกิดความน่าสนใจและสื่อความหมายไปถึงผู้ฟังให้กินใจซาบซึ้งใจ และ
 เกิดการจดจำ เช่น

“ปัญหาไว้เพื่อแก้ไขหลายคนคิดอย่างนั้น แท้จริงปัญหาไว้เพื่อรับปัญหาของคน ”
 (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 11)

“ที่ใดมีรัก ที่นั่นมีทุกข์” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 14)

“สิ้นสุดที่ความเจ็บปวดดีกว่าเจ็บปวดไม่มีวันสิ้นสุด ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 14)

“เสแสร้งแก่งทำดี ดีกว่าตั้งใจทำความชั่ว ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 15)

“งานคือชีวิต ชีวิตคืองานบันดาลสุข ทำงานให้สนุกเป็นสุขเมื่อทำงาน ”
 (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 15)

“เขาบอกว่าชีวิตถ้ามีเงิน ใจก็ไร้อิสระ ชีวิตถ้าไม่มีเงิน ใจก็ไร้สาระ ”
 (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 16)

“อย่าเอาความคิดที่ติดลบ อย่าเอาความคิดที่ไม่ดีมาบั่นทอนชีวิตของเรา ”
 (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 16)

“ธรรมะใดก็ไร้ค่าถ้าไม่ทำ ธรรมะใดก็มีค่าถ้าหมั่นทำ ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 16)

“ บางสิ่งไม่ควรจำถ้ามันทำให้ใจเจ็บ แต่บางสิ่งก็ควรเก็บถ้ามันเป็นความเจ็บที่น่า
 จำ ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 16)

“เศษแก้วมันวาคม แต่เศษกรรมมันคมกว่า เศษแก้วลึบาคม เศษกรรมลึบาคใจ
 เศษแก้วยังขายได้ แต่เศษใจใครจะเอา ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 16)

“คนเรามี 3 หน้า หน้านอกบอกความงาม หน้าในบอกความดี หน้าที่อยู่
ความสามารถ หน้านอกแต่งให้พอดี หน้าในและหน้าที่แต่งให้มากๆ ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 16)

“ มีเพื่อนดีแม่หนึ่งถึงจะน้อย ดีกว่าร้อยเพื่อนศิริชยา เหมือนเกลือมีน้อยด้วย
ราคา ยังดีกว่าน้ำเค็มเต็มทะเล ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 16)

“ให้ของขวัญแก่แม่นับแต่นี้ ด้วยทำดีต่อท่านก่อนแก่เฒ่า ให้ท่านได้ประจักษ์ในรัก
เรามากกว่าเฝ้าทำบุญให้เมื่อตายลง ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 17)

“แม่ลำบากตรากตรำทุกค่ำเช้า หนักก็เอาเบาที่สู้ไม่รู้หนี แม่เหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า
น้ำตาปริ๊ แม่ยอมพลีชีวิตและจิตใจ ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 17)

“ลูกเอ๋ยรู้ไหมยายคนนั้น ถึงก้นงุ่มง่ามตามประสา ถึงยากจนเจ็ญใจวัยชราเขาก็
เป็นมารดาใครบางคน ลูกคนใดกระทำความแก่แม่ สุดแล้วแต่ชั่วช้าสิ้นราศี ลูกค่าแม่ดีแม่ลูกไม่ดี ลูก
กาฬิทำแม่ช้ำน้ำตาริน น้ำตาแม่หลังรินเมื่อลูกร้าย น้ำตาแม่เป็นสายเมื่อลูกบั่น น้ำตาแม่ของเรา พ่อ
เราหลังลงรดพื้นดินเมื่อ ได้ยินลูกเสเพลย์เนอร์คุณ ... ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 17)

“ผู้นำอย่างนั่งอยู่บนหัวคน ให้นั่งอยู่ในใจคน ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 19)

“ เสียเงินได้ใช้เงินมีเงิน มีเงินใช้ได้เงินเสียราย ใช้ก่อนมีเงินบวกจน ”
(ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 19)

“ ชื่อกินไม่หมดคคกินไม่นาน ไม่คคเอาไว้ทำขอเหล็กงอเอาไว้ทำเคียว
คคค โกงเพียงนิดเดียว ใช้ทำอะไรไม่ได้เลย ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 19)

4.2.2.7 ภาษาพระ(Buddhist technical terms) วิทยาการมีการใช้ศัพท์เฉพาะที่
เกี่ยวกับพุทธศาสนา เช่น

“พุทธเจ้าสอนปัจฉิมโอวาทซึ่งถือว่าเป็นมรดกตกทอด ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8)

“พระพุทธเจ้าสอนคำสอนเยอะเกลือเกินคุณ โยม แปรหมื่นสี่พัน พระธรรมกัณฑ์ ใน
ศาสนาอื่นก็สอนธรรมะ สอนคุณธรรมเหมือนกัน ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8)

“จริงๆมันเป็นหลักอนิจจัง ทุกขัง อนัตตานุสฺสเนน โยม เกิดขึ้นตั้งอยู่แล้วก็เสื่อมไป หลายยุคหลายสมัยเรากำลังไคล้เหริยญหลวงปู่แหวน เหริยญหลวงพ่อคุณ มันจะมาเป็นยุคเป็นยุคคุณ โยม แล้วพอเกิดขึ้นตั้งอยู่แล้วก็จะดับไป” (ธรรมะเคลิเวอริชุดที่ 8)

“เวลามีข่าวคราวแบบนี้เราเป็นชาวพุทธ พระพุทธศาสนาสอนให้เรายึด หนึ่งพระธรรม สองพระวินัย พระอานนที่ทูลถามพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าข้าเมื่อพระองค์ปรินิพพานไปแล้วจะให้ใครเป็นศาสดาแทน ให้ พระมหากัสปะติใหม่ ไม่ต้องอานนที่ เพราะถ้ายึดตัวบุคคลมีปัญหา ทะเลาะเบาะแว้งกันแน่ ฟังนี้ชอบรูปนี้ฟังนี้ไม่ชอบรูปนี้ หากยึดพระธรรมพระวินัยคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เราจะไม่รู้สึกลี้อมสรัทธาใน พระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาเองก็ไม่มีวันเสื่อม แต่คนในศาสนาอาจจะเสื่อมได้” (ธรรมะเคลิเวอริชุดที่ 8)

“วันที่เราออกงานนี้คือ วันมาฆบูชา คือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา จากตรงก สันนิบาต วันเพ็ญประหลาดมหัศจรรย์ พระสงฆ์มาชุมนุมกัน 1,250 องค์ นี่เป็นข้อแรก สองมา ประชุมกัน โดยมีได้นัดหมาย อีกอย่างหนึ่งก็คือวันนั้นเป็นวันเพ็ญมาฆะฤกษ์ คือวันเพ็ญ 15 ค่ำ เดือน 3 แล้วภิกษุที่มาทั้งหมดนั้นเป็นเอหิภิกขุอุปสัมปทา พระพุทธเจ้าบวชให้เองหมดเลย ถือว่าเป็นวันที่ มหัศจรรย์มาก” (ธรรมะเคลิเวอริชุดที่ 14)

“มุสาวาทา วรรณณี เจตนาที่ให้เว้นจากการพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดเพ้อเจ้อ พูดคำ หยาบ คำหยาบก็ถือว่ามุสาวาทนะ อันแรกแม่ไม่สบายเป็นการแข่งแม่ใหม่ พอถูกพูดแบบนี้บีบ แม่ ไม่สบายใจเลย ทำไมลูกเราเป็นอย่างนี้เนี่ย แต่เจตนามันไม่ได้รุนแรง แต่จริงๆ ก็ไม่ควรจะสะสม นิสัยแบบนี้” (ธรรมะเคลิเวอริชุดที่ 14)

4.2.2.8 การอ้างถึงพุทธศาสนาและพุทธศาสนสุภาษิต(Buddhist saying) วิทยากรใช้วิธีการกล่าวอ้างถึงพุทธศาสนาและพุทธศาสนสุภาษิต ซึ่งเป็นการกล่าวอ้างถึงหลักความเชื่อและ หลักธรรมของพุทธศาสนา โดยอาจใช้ภาษาธรรมะหรือใช้คำบาลี เพื่อให้ทำให้คำเทศนา/คำบรรยาย ของตนมีความน่าเชื่อถือ มิได้คิดขึ้นมาเองหรือยกเมฆขึ้นมาเพื่อแอบอ้าง จัดได้ว่าเป็นการหา หลักฐานมาสนับสนุนสารได้อีกทางหนึ่ง และเป็นการนำความคิดของผู้ฟังเข้ามาสู่หลักธรรมคำ สอนของพระพุทธศาสนา เช่น

“ วันนี้เราจะมาพูดเรื่องความปลอดภัย ในพุทธศาสนาพระพุทธเจ้าสอนคำสอน เยอะเหลือเกินคุณ โยม แปลกหมื่นสี่พันพระธรรมกัณฑ์ ในศาสนาอื่นก็สอนธรรมะ สอนคุณธรรม เหมือนกัน พุทธเจ้าสอนปัจฉิมโอวาทซึ่งถือว่าเป็นมรดกตกทอด เหมือนพ่อแม่สั่งเสียลูก เขาเรียก

ปัจฉิมโอวาท ภิกษุทั้งหลายขอให้เธออยู่ด้วยความไม่ประมาท ก็คือขอให้เรามีสตินั่นเอง”
(ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 8)

“ ปัจฉิมโอวาทของพระพุทธเจ้ากล่าวไว้ว่า ภิกษุทั้งหลายขอให้เธออยู่ด้วยความไม่ประมาท พระองค์จะเน้นเรื่องความไม่ประมาท ถามว่ามีความผิดมากไหมมีความผิดยังไง ถือว่าเป็นความผิดถึงขั้นประหารเลยนะ ปะมาโทรักจะ โคมะลัง ความประมาทเป็นหนทางแห่งความตาย ใครประมาทเนี่ยตายเลยนะ งัน โทษถือว่าร้ายแรงมาก” (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 8)

“ ถ้าในที่ทำงานในกลุ่มคนไม่ฟังกันอะไรจะเกิดขึ้น การทะเลาะกันใช้อารมณ์ เหนือเหตุผลก็จะเกิดขึ้น กิจกรรมนี้สอนให้เรารู้ว่าฟังด้วยดีย่อมเกิดปัญญา สุดสุดสัง ละครเต ปันยัง ฟังด้วยดีย่อมเกิดปัญญา ใครฟังแล้วตริตrongดี ย่อมเกิดปัญญามีความสุขตลอดเวลา”
(ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 8)

“ คนเรานะคุณ โยมมักใช้ความรุนแรง ให้เกิดขึ้นเมื่อขาดสติ เขาบอกว่ารู้วันเกิดแต่ไม่รู้วันตาย หันทะทานิ ชีวิตของเราเปลี่ยนแปลงไปได้ทุกๆ ครั้ง เราจะมีความสุขได้จะต้องไม่ประมาท จะต้องละออกจากความประมาท ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 8)

“ ... พอจากกลับมา เจอผู้หญิงคนนึงนิมนต์จะใส่บาตรเรา เราก็เบรกอีก ผู้หญิงคนนั้นก็บอกว่า อู๋...รอยใครไม่รู้น่าโง่สิ้นแต่เช้าเชียว ขณะที่เรากำลังจะเปิดฝาบาตรให้ผู้หญิงคนนั้น ตักข้าวใส่บาตร แกเอาไม้เท้าของแกไปค้ำไว้ตรงซี่โคลนใกล้ๆ กับที่ลื่น ขณะที่กำลังตักข้าวใส่บาตร พระ ไม่เท่านั้น ลื่น ทัพพีที่มบาตรพระร่วงพลั่งเลย แกอุทานขึ้นอย่างดั่งว่าคุณพระช่วย เราก็คิดในใจ พระก็ช่วยไม่ได้พระก็ลื่นตรงนี้เมื่อเช้านี้ จะให้พระช่วยได้อย่างไร พระพุทธเจ้าว่าอัสตาทิ อัสโนนา โถ ตนแลเป็นที่พึงแห่งตน...” (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 9)

“... เมื่อก็พูดถึงหลวงพ่อบุญญานัน นทะตันแบบแล้ว ท่านนี้มีครบเลยนะคุณ โยมบุญกิริยาวัตถุ 10 วันนี้เราจะพูดถึงเรื่องนี้ด้วยนะทาน สีล ภาวนา หลวงพ่อบานให้ท่านแต่เป็นทานที่สูงสุดสัพพะทานัง ธรรมะทานังทานังชินาติ การให้ธรรมะชนะการให้ทั้งปวง...”
(ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 11)

4.2.3 การเล่นคำเล่นภาษา วิทยากรเป็นผู้มีความสามารถในการเล่นคำเล่นภาษาอย่างมาก สังเกตได้จากการเล่นคำเล่นภาษาได้ตลอดเวลาของการบรรยาย และมีความต่อเนื่อง ลื่นไหล โดยไม่สะดุด พูดจาได้อย่างคล่องแคล่ว ฉะฉาน เสียงดังฟังชัด โดยเฉพาะคำควบกล้ำ ร.เรือ ร.ลิง อีกทั้ง

เนื้อหาที่มีความสอดคล้องเหมาะสมกับสิ่งที่กำลังนำเสนอ โดยมักใช้คำที่มีสัมผัสคล้องจองเพื่อความสละสลวยง่ายในการจดจำและนำไปปฏิบัติ โดยลักษณะคำและรูปแบบภาษาที่ใช้ นั้นสามารถเรียกความสนใจผู้ฟังในระหว่างการบรรยายได้เป็นอย่างดี ซึ่งแบ่งแยกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

4.2.3.1 ใช้คำหลากหลาย วิทยากรมีการใช้คำหลากหลายความหมายในเวลาเดียวกันหรือในประเด็นเดียวกัน เพื่อเชื่อมโยงเนื้อหาสาระที่ต้องการจะสื่อกับผู้ฟัง เพื่อให้ผู้ฟังเปรียบเทียบความหมายของคำต่างๆ เหล่านั้น เป็นการกระตุ้นและดึงดูดความสนใจให้ผู้ฟังให้ติดตามสิ่งที่วิทยากรต้องการจะสื่อความหมายให้กับผู้ฟังได้เข้าใจเนื้อหาสาระเพิ่มมากยิ่งขึ้น ทำให้การฟังบรรยายต้องมีสมาธิและคิดตามไปด้วยอยู่ตลอดเวลา นับว่าเป็นกุศโลบายอย่างหนึ่งของวิทยากร เช่น

“เออ...มีสตางค์ไม่มีสตริระวังจะกลายเป็นหมูส ะเต๊ะ ฉะนั้นวันนี้เราจะเน้นเรื่องมีสติกันนะ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 9)

“อาบน้ำต้องมีสบู่ อยากจะต่อก็ต่อไม่ถูกนะเนีย เอาใหม่ ขับรดต้องมีสติ ทำงานต้องมี สติ ยืนต้องมีสติ อาบน้ำต้องมีสบู่ แหม...นี่กว่าไม่รู้ทาง ชื่อของต้องมีสตางค์”
(ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 9)

4.2.3.2 ใช้คำสัมผัสคล้องจอง วิทยากรมีความสามารถทางด้านการใช้ภาษาไทยได้เป็นอย่างดี ดังเกิดได้จากวิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาสาระในรูปแบบของโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ซึ่งแต่งขึ้นมาเองหรือที่เป็นที่รู้จักและมีความหมายที่ดี มาใช้เพื่อประกอบการบรรยายในการสื่อสารเนื้อหาถึงผู้ฟังอยู่ตลอดเวลา เช่น กลอนแปด โคลงสี่สุภาพ ได้อย่างมีสัมผัสคล้องจอง สละสลวย เพราะการนำเสนอเนื้อหาสาระในบางครั้งนั้น อาจมีรายละเอียดค่อนข้างมาก จึงอาจยากแก่การจดจำ และอาจลืมเลือนถึงเนื้อหาสาระที่เป็นสาระสำคัญได้ แต่หากเป็นการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบดังกล่าวจะช่วยในการจดจำถึงสาระหลักของเนื้อหาสาระได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นการดึงดูดความสนใจของผู้ฟังอีกด้วย เพราะเป็นคำสัมผัสคล้องจองที่เป็นเนื้อหาที่สอดแทรกหลักธรรมและอารมณ์ขัน ความสนุกสนาน โดนใจ เป็นเรื่องของวัยรุ่นเป็นส่วนใหญ่ เช่น

“เมื่อไม่ได้พัฒนาที่จิตใจ จะพัฒนาด้านใดๆก็ไร้ผล
การพัฒนาจึงต้องเริ่มที่ใจคน เพื่อเกิดผลพัฒนาที่ถาวร ”

(ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 8)

“...ชนใต้ตั้งที่ตั้งใจ มีความกำนังความใคร่ อาบัติจึงจะเกิดขึ้น ไม่ได้เกิดขึ้นง่าย ๆ ฉะนั้นแล้วบางทีขึ้นรถลงเรือฝรั่งไม่เข้าใจ โอ้...หม้อง หม้อง เฮลโหล เฮลโหล บางคนทัก ว้าย...พระศิวขาดแล้ว ไม่ขนาดนั้น แต่ยังไงพระก็ต้องไปปลงอาบัตินั้นไว้ก่อนลูก ถึงจะเจตนาไม่เจตนาก็ตาม ฉะนั้นมันอยู่ที่เจตนา บางทีเด็กผู้หญิงตัวเล็กๆ วิ่งมาชนพระปืบ พระอะไรเนี่ย ไปดิงจิวรคิงสบงพระ ว้าย...กระโปรง อาบัตินี้ไม่ได้เกิดง่ายขนาดนั้นลูก แต่ยังไงพระเซฟไว้ก่อน เซฟที่คัทไว้ก่อน ป้องกันเอาไว้ก่อนด้วยการปลงอาบัติ โอเคครับ...” (ธรรมะเคลิเวอริชชุดที่ 16)

“...ทุกสิ่งอันมีสตอน <i>underground</i>	<i>This is now</i> พวกเราอย่ามัวหลง
<i>Everything</i> เป็นสิ่งไม่ยั่งยืน	เดี๋ยวคงหมดสิ้น <i>in one day</i>
คิดคิด ไปใจหายไปวายเซด	<i>I think that</i> ทุกสิ่งอันล้วนหันเห
มีเงินทองของใช้ไม่พอเพ	ต้อง <i>stay at home</i> ตรอมตรมเออ...”

(ธรรมะเคลิเวอริชชุดที่ 17)

ตัวอย่างการปนระหว่างภาษาไทยกับภาษาญี่ปุ่นหรือเกาหลี

“...เทรนนี่กำลังมาแรงครับ อย่างเช่นคาราเกาหลี่ มีชื่อสระอุสระออน เช่น คิม จีฮุน วอนจีวุน พระก็คุมจีวอน แมงจีซอน แมงจีฮุน หน้าวัดพระอาจารย์มีคนเกาหลีมาทำงานชื่อ วินมอไซค์...” (ธรรมะเคลิเวอริชชุดที่ 16)

“ภาษาวัยรุ่น ภาษาเกาหลี ญี่ปุ่นกับพระเหมือนกัน เขามีทงบังซิงกิ ของเราก็มียู จิบู ลี เออ..คุณนุ้ยของเขาญี่ปุ่นมี โทโมโกะ นาคาตะ ของเรารับ โอะอากาสะ ความหมายดีด้วย”
(ธรรมะเคลิเวอริชชุดที่ 16)

- การปนและการผสมภาษาระหว่างภาษาไทยกลางกับภาษาไทยถิ่นอีสาน

“ถ้าภาษาบ้านอาตมาเรียกตีควี่ ตีควี่ ไหนใครมีเชื้ออีสานยกมือขึ้น ไหนดูขอเชื้อคน บ้านเดียวกัน โอ้โฮ...เยอะเยอะมากมาย ตกลงนี้สุวรรณภูมิหรือร้อยเอ็ด ไม่น่าเชื่อเลย”
(ธรรมะเคลิเวอริชชุดที่ 8)

“เออ...ไปลูกไปลูก เข้า...เป็นกระต่าย เออ...อายแทนอี่พ้ออี่แม่ เป็นตาคักแท้เนาะ ลูกคาเข้า เออ...เข้าไปลูก ไปเลย” (ธรรมะเคลิเวอริชชุดที่ 16)

“...ทางด่วนบ่เอ็นทางด่วนเตะ ทางด่วนเรียกอะไรทางฟาว์ โคง์อันตรายหม้อเป็น ตาย่าน นารักนะลูกนะชื่อหนึ่งไทยเขาจะคู่กันเลยนะ เค้าให้เกียรติคนไทย รักจริงๆ ให้คืนตายชื่อ ไทย เจอลาวฮักคักคักรักซึกแกงแกง บ่ธรรมดาละลูก ซุปเปอร์แมนริเทิร์น โอ้ว...ของเรากับอีกดลาลม สิบสองแดนตายชื่อ ไทย ชื่อลาวหนึ่งโหลโสทิม หนึ่งโหลโสทิม ไปเลยลูก ปลงสังหาร โอ้ว... หนังสือเราใจ ชื่อไทยปลงสังหาร ชื่อลาวจอบทะเลเมียน ไม่ธรรมดาละลูกนะ”

(ธรรมะเคลิเวอริชุดที่ 16)

4.2.3.4 การอุปมาอุปไมย (Analogy) วิทยากรใช้การอุปมาอุปไมย วิธีนี้จะเป็นการอธิบายเรื่องใดเรื่องหนึ่งด้วยอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งไม่มีความเกี่ยวข้องกันเลย แต่จะเปรียบเทียบให้เห็นความสัมพันธ์หรือความคล้ายคลึง ซึ่งทำให้เรื่องทีลึกลับซึ่งเข้าใจยาก ปรากฏความหมายเด่นชัดออกมา ทำให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่ายขึ้น อีกทั้งยังทำให้ผู้ฟังสามารถสร้างจินตนาการและติดตามไปด้วย เช่น

“ก่อนอื่นขอทำความเข้าใจ บางคนก็อายุรุ่นพ่อ รุ่นน้ำ รุ่นอาอาตมา บางคนก็มีตำแหน่งสูงส่งใหญ่โต มีฐานะ อายุ ฉะนั้นอยากให้เราตอนนี้ไล่ทุกอย่างออกไปให้หมดก่อน ถ้าเรามีทุกอย่างแล้วมานั่ง ฟัง เราจะมึปัญหาในการฟังบรรยาย เป็นแก่น้ำที่เต็มคุณโยม เหย่งงี้ก็ลั่น ฉะนั้นแล้วให้คิด ว่าตอนนี้เราอายุ 14 ต้องคลีนแอนท์เคลียร์ สมองเราต้องโล่งไม่มีอะไรเลย ฉะนั้นเราอย่ามีอะไรเค็ดขาด” (ธรรมะเคลิเวอริชุดที่ 9)

“เวลาคุณ โยมเหน็ดเหนื่อยท้อแท้ ผากเอาไว้ ว่าอย่าให้ภูเขาอุปสรรคมันมาขัดขขวางความสำเร็จของเรา ทำตัวเหมือน ใผ่ญี่ปุ่นคุณ โยม เพราะ ใผ่ญี่ปุ่นเวลาหิมะมันลงมันก็จะท่วมทับ แต่ ใผ่ญี่ปุ่นมันจะอาศัยความชุ่มชื้นจากหิมะ แต่พอหิมะละลายมันก็จะค่อยๆ ซึมซับเอาความชุ่มชื้น พอหิมะละลายมันก็ฟุ้งขึ้นมาเลย สูงส่งยิ่งกว่าเดิม” (ธรรมะเคลิเวอริชุดที่ 13)

“เค้าบอกว่าบางคนไปมีความรัก คิดว่า การมีแฟน การแต่งงานจะเป็นสวรรค์ที่ไหนดได้เป็นแค่นรกเปลี่ยนคชมนเท่านั้นเอง หนักยิ่งกว่าเดิมอีก เช่น ที่เค้าบอกไว้ว่าสิ้นสุดที่ความเจ็บปวดดีกว่าเจ็บปวดไม่มีวันสิ้นสุด โปรดฟังอีกครั้งนึง ความรักของวัยรุ่นแบบพวกเราก็เหมือนเม่น เวลาเม่นมันอยู่ใกล้ๆ มันจะอบอุ่น ไม่เหน็บหนาว แต่ชนมันจะทิ่มแทงกัน เหมือนกับแฟน คำพูดคำจา นัดแล้วไม่มา อย่างงั้นอย่างงี้ ชนเม่นมันทิ่มแทงกันครับ มันไม่เหน็บหนาว แต่มันเจ็บปวด บางทีเม่นมันอยู่ห่างกันครับ มันไม่เจ็บปวดแต่มันเหน็บหนาว ฉะนั้นความรักของวัยรุ่นจึงแบบเหน็บหนาวแต่เจ็บปวด หรือไม่ปวดเจ็บแต่เหน็บหนาว เราต้องเลือกเอาเอง ... ฉะนั้นแล้ววัยรุ่นอย่างพวกเราลูก อย่าเพิ่งไปมีความรักแบบนั้น เค้าบอกว่ามีความรักในวัยเด็กเหมือนเหล็กขึ้นสนิม มี

ความรักในวัยเรียน เหมือนจุดเทียนกลางสายฝน ความรักของวัยรุ่นเหมือนฝนที่เกาะอยู่รองเท้า
ความรักของคนใจเฝ้าเหมือนงูเห่าที่เฝ้าครอบครอง” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 14)

“จริงๆวันมาฆบูชาเป็นวันแห่งความรักทางพระพุทธศาสนา นะครับ แต่ความรัก
มันมีหลายแบบ วันนี้เราไม่อยากให้มีความรักแบบเรื่องนั้นอย่างเดียวนะ วันนี้อยากให้เห็นเรื่องเพื่อน
หลายๆเลย เพราะว่า มีเพื่อนดีแม่หนึ่งถึงจะน้อย ดีกว่าร้อยเพื่อนก็ริษยา เหมือนเกลือก็มีน้อยคือ
ราคา ยิ่งดีกว่าน้ำ เค็มเต็มทะเล ถ้าวันนี้เราสอนเรื่องเพื่อนกัน” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 14)

“ อย่าเห็นแก่ความฟุ่มเฟือยครับ เรื่องนี้สำคัญ โดยเฉพาะเรื่องการใช้
โทรศัพท์มือถือในปัจจุบันครับ เดือนลูกหลานเราเลย ย่าบอกว่าโทรศัพท์มือถือเป็นขโมยตัวเล็ก
แอบซ่อนอยู่ในกระเป๋าเรา วันละ 10 บาท 20 บาท เป็น 100 บาท เป็นขโมยตัวน้อยๆแอบซ่อนอยู่ วัน
ไหนหวานหน่อย หมดเป็นร้อยเป็นพัน ฉะนั้นต้องประหยัดให้ถูกที่ถูกเวลา มีความพอเพียง”
(ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 16)

4.2.3.5 การเปรียบเทียบ วิทยากร ใช้การเปรียบเทียบ ซึ่งเป็นการอธิบาย โดยการ
เปรียบเทียบของสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง ที่มีลักษณะคล้ายกันหรือเหมือนกัน โดยใช้คำเปรียบเทียบ
เช่น คำว่า เหมือน เป็น ราวกับ ซึ่งทำให้เรื่องที่ลึกซึ้งเข้าใจยาก ปรากฏความหมายเด่นชัดออกมา ทำ
ให้ผู้ฟังเข้าใจได้ง่ายขึ้น อีกทั้งยังทำให้ผู้ฟังสามารถสร้างจินตนาการและติดตามไปด้วย เช่น

“บางคนบอกหัวหน้าสั่งมาครับ ถึงหัวหน้าสั่งมาแต่ถ้าใจเราไม่สั่งให้มาเราไม่ได้
ไหม (ไม่ได้) เราอาจจะไม่สบาย อาจจะป่วย เหมือนคนบางคนนั่งอยู่บนรถเมล์คุยกันตาใสๆ พอ
พระกับผู้หญิงเดินขึ้นไปปี๊บกลับ โดยไม่รู้สาเหตุเลยใช้ไหมคุณ โยมนะ คนเราสำคัญที่มันต้องเต็มใจ
ก่อนนะ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8)

“พุทธเจ้าสอนปัจฉิมโอวาทซึ่งถือว่าเป็นมรดกตกทอด เหมือนพ่อแม่สั่งเสียลูก
เขาเรียกปัจฉิมโอวาท ภิกษุทั้งหลายขอให้เธออยู่ด้วยความไม่ประมาท ก็คือขอให้เรามีสตินั่นเอง”
(ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8)

“นอกจากคอกบัวบานาชนิดมีมากมาย มันยังมีแมลงชนิดหนึ่งคุณ โยมซึ่งตัวเล็ก
มากไม่สามารถจะมองด้วยกล้องจุลทรรศน์เห็น ต้องมองด้วยตาเปล่าเท่านั้นมันเล็กอย่างไรละนี้ ก็
คือแมลงกู่แมลงผึ้ง ผึ้งก็ละกัน บินมาแวง ...เหมือนวินมอเตอร์ไซด์หน้าวัดกลัวพระไม่มีเงินจ่าย เลย
ไม่ยอมรับพระ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 9)

“เค้าบอกว่าควายตัวหนึ่งหนึ่งหมื่นบาท แต่ถ้าเกิดควายมันท้องปั๊บ ขายแพงกว่าเดิม ไร่พันไร่ราคาสองร้อย มีลูกอีก 7 ตัว ราคาขึ้นครึ่ง แต่ถ้าคนเราถูกเป็นผู้หญิง ถ้าเกิดเหมือนสตรีวัดระฆังของเราอยู่ในศีลอยู่ในธรรม จะแต่งงานที่ คุณแม่เรียกค่าสินสอด ค่าแบ่งค่าน้ำนม ได้เป็นแสน บางที่เป็นล้าน แต่ถ้าเกิดไปเสียเนื้อเสียตัว เสียอนาคต เสียผู้ เสียคน ยกให้พระอาจารย์ฟรีๆ แถมสังฆทานอีก 9 ถัง พระอาจารย์ยังไม่โอเลยครึ่ง ไม่เอาครึ่ง ฉะนั้นแล้วเราต้องเห็นคุณค่าในตัวเรา นะลูกนะ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 16)

4.2.3.6 การใช้ภาษาเชิงเปรียบเทียบ (Figurative language) วิทยากรมีการใช้ภาษาเชิงเปรียบเทียบ ซึ่งเป็นการนำเอาความหมายที่เกิดจากการนำเอาความหมายประจำคำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ โดยจะใช้ลักษณะที่คล้ายคลึงกันซึ่งพอจะเปรียบเทียบกันได้ ทำให้เกิดความหมายใหม่ และเป็นการขยายความหมายออกไปจากเดิม ซึ่งช่วยให้การสื่อความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 1 “เขาบอกสัตว์มีหางที่ก้นคนมีหางที่ปาก” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการเปรียบเทียบ คนกับสัตว์ว่ามีความแตกต่างกัน โดยที่สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ คือ คนจะไม่มีหางสัตว์จะมีหาง ซึ่งหางเป็นเครื่องแสดงถึงการเป็นสัตว์ที่ยังไม่เจริญ ส่วนคนเป็นสัตว์ประเสริฐ เปรียบเทียบคือ หางของสัตว์เป็นสิ่งบ่งบอกถึงความไม่เจริญของสัตว์ ส่วนคนจะเจริญหรือไม่เจริญก็คือการพูดจา การพูดจาไม่เพราะหรือพูดคำหยาบ พูดต่อเสียด พูดนินทาว่าร้ายผู้อื่นก็เปรียบเสมือนเป็นคนที่ไม่มีหาง เปรียบเสมือนคนๆ นั้นมีหางที่ปากคือ เป็นคนที่ไม่มีหางปากเสียด

ตัวอย่างที่ 2 “ฉะนั้นการถ่อมตนให้ถูกกาลเทศะจะสร้างความรู้สึกลึกๆ ให้กับคนอื่น เหมือนข้าวที่เต็มรวง เวลาเมิดข้าวที่มันสมบูรณ์นะ มันก็จะโน้มลงใกล้พื้นดิน ฉะนั้นรวงข้าวที่ไม่สมบูรณ์ มันก็จะขึ้นไปอยู่ที่ฟ้า อย่าไปย่องหยิ่งจองหองเกินไป” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 12)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการเปรียบเทียบพฤติกรรมของคนที่อ่อนน้อมถ่อมตนกับข้าวที่เต็มรวง โดยที่สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ คือ พฤติกรรมของคนที่อ่อนน้อมถ่อมตน แบบเปรียบเทียบ คือ ต้นข้าวที่เต็มรวง ลำต้นจะโน้มลงสู่ดิน เหมือนการก้มตอหน้าไหว้ เพราะหนักเมล็ด เมล็ดก็เปรียบเสมือนผลผลิตที่มีคุณภาพที่ได้จากการปลูก ส่วนต้นข้าวที่ไม่มีรวงข้าวหรือไม่มีเมล็ดก็จะไม่โน้มลงมา เหมือนคนหลังตรง ไม่ก้มหัวให้ใคร เดินไปก็เซิดหยิ่ง กิริยามารยาทไม่เป็นที่รักใคร่ของผู้คนที่พบเห็น พิษไม่มีเมล็ดก็เปรียบเสมือนผลผลิตที่ไม่มีคุณภาพ

ตัวอย่างที่ 3 “ตาจะสว่างด้วยแสงไฟ ใจจะสว่างด้วยแสงธรรม” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 15)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นถึง ตาจะมองเห็นได้ก็ต้องอาศัยแสงไฟ เพราะถ้าหากไม่มีแสงไฟ ตาของเราก็จะมีคอบมองไม่เห็นอะไรเลย ซึ่งหากมีเพียงแค่ดวงตาอย่างเดียวจึงเท่ากับไม่มีค่าไม่มีประโยชน์อะไรเลย เปรียบได้กับจิตใจของคนเรานั้นจะสามารถมีจิตใจที่ดีงาม เป็นคนดี ไม่คิดชั่ว ไม่คิดคดโกงหรือเอาเปรียบผู้อื่นก็จะต้องมีแสงธรรมหรือธรรมะส่องสว่างมาภายในจิตใจของคนเรา เพราะธรรมะนั้นจะเป็นตัวช่วยขัดเกลาจิตใจของคนเราให้ดี มีคุณธรรมนั่นเอง ซึ่งจะถือได้ว่าเป็นใจที่คุณค่า

ตัวอย่างที่ 4 “เค้านอกมีความรักในวัยเด็กเหมือนเหล็กขึ้นสนิม มีความรักในวัยเรียนเหมือนจุกเทียนกลางสายฝน ความรักของวัยรุ่นเหมือนฝุ่นเกาะรองเท้า ความรักของคนใจเฝ้าเหมือนงูเห่าฝ้าครอบครอง...” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 16)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการเปรียบเทียบ ความรักของวัยรุ่นกับสิ่งต่างๆ โดยที่สิ่งที่ถูกเปรียบ คือ ความรักของวัยรุ่น แบบเปรียบ คือ เหล็กขึ้นสนิม การจุกเทียนกลางสายฝน ฝุ่นที่เกาะรองเท้า นิสยของงูเห่าที่หางของ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงว่าความรักของวัยรุ่นมีแต่วันที่จะโรยรา ต้องร้างเลิกลำบากไปเหมือนเหล็กขึ้นสนิม เพราะมีแต่วันที่เหล็กนั้นจะผุกร่อนลงเรื่อยๆ จนไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์อะไรได้อีกเลย เหมือนการจุกเทียนกลางสายฝน เพราะเป็นเรื่องที่ไม่สามารถจะเป็นไปได้เลยที่จะมีทางสว่าง โชติช่วง เหมือนกับความรักของวัยรุ่น เหมือนฝุ่นที่เกาะรองเท้าเพราะฝุ่นนั้นเบามากสามารถที่ปลิวหลุดลอยไปเมื่อไรก็ได้ เปรียบความรักของวัยรุ่นนั้นเป็นความรักเพียงชั่วครู่ชั่วยามไม่ยืนยงอะไร เหมือนงูเห่าฝ้าครอบครอง หมายถึงเป็นความรักที่ไม่สนใจอะไรทั้งนั้นไร้เหตุผล เพียงแต่ต้องการให้คนรักมาเป็นของเราเท่านั้น ไม่ใช่ความรักที่แท้จริงแต่อย่างใด สรุปคือเป็นการเปรียบเทียบความรักของวัยรุ่นในหลายๆสถานภาพและหลายเหตุการณ์ที่ไม่ควรจะเป็นหรือปฏิบัติ เพราะวัยยังไม่ถึงและต้องรักอย่างมีเหตุผล

4.2.3.7 เล่นรูปแบบประโยค วิทยากรมีความสามารถและทักษะการใช้ภาษาด้วยการสร้างรูปประโยคบอกเล่าและประโยคคำถามที่ดูธรรมดาให้มีสีสันขึ้นมาใหม่ โดยสร้างสัมผัสของคำในแต่ละประโยคและใช้คำซ้ำมาซ้ำไป โดยให้แต่ละประโยคมีความหมายแตกต่างกันออกไป ซึ่งสามารถสร้างเกอรรมณ์ขึ้นให้ผู้ฟังได้เป็นอย่างดีจากการเล่นรูปแบบประโยคดังกล่าว เช่น

“พระพุทก็ดีแล้ว พุคนานาก็ดีแล้ว พุคจบก็ดีแล้ว น่าจะจบตั้งนานแล้ว”

(ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8)

“อาตมาไม่มีของคินะ มีแต่ซีดี” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 9)

“คุณ โยมเรามา นั่งตรงนี้ เพราะอะไรสั่งมา โอ้โห... ใจสั่งมา” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 9)

“เขาบอกเหนื่อยอะไรก็เหนื่อยได้แต่อย่าเหนื่อย “ใจ” คนเราทำอะไรก็ทำได้แต่อย่า
ท้อ “ใจ” เพลียอะไรเราก็เพลียได้แต่อย่าเพลีย “ใจ” เหนื่อยอะไรก็เหนื่อยได้แต่อย่าเหนื่อย “ใจ”
เสียวอะไรก็เสียวได้แต่อย่าเสียว “ใจ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 11)

“พุทธศาสนาสอนให้เราเป็นคนดี เราจะได้เป็นลูกที่ดี เป็นพลเมืองที่ดี เป็นพนักงานที่
ดี เป็นลูกที่ดี เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี เป็นศาสนิกชนที่ดี เราจะโชคดี และเราจะไม่ตายดี ทำไม่น่ากลัว
เหลือเกิน และเราจะไม่ตายไปจากความดี” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 11)

“โรงเรียนใดไว้วินัยอยู่คู่เคียง โรงเรียนนั้นย่อมส่งเสียงเอ็ดตะโร โรงเรียนใดไม่มีกีฬา
เด่น โรงเรียนนั้นถึงจะเล่นแต่ก็ไม่ได้โล่ โรงเรียนใดไว้กิจกรรมใหญ่โต โรงเรียนนั้นก็มียาจอโชว์
ผลงาน โรงเรียนใดไม่มีรถเมล์ผ่าน โรงเรียนนั้นคงต้องจ้างวานให้มอเตอร์ไซค์มาส่ง โรงเรียนใด
พระมาแล้ว นักเรียนยังนั่งทำหน้างงๆ โรงเรียนนั้นนักเรียนคงอินโนเซ็น” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 12)

“อันนี้เสน่ห์แปลว่าน่ารัก อันนี้เสนียดแปลว่าน่าเกลียด” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 12)

“เราอยากน่ารักหรือน่าเกลียด อยากมีเสน่ห์หรือเสนียด” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 15)

4.2.4 การถามตอบ (Questions & Answers) วิทยากรใช้รูปแบบการถามตอบ จากคำถาม
ของผู้ฟังที่ร่วมฟังการบรรยายในครั้งนั้นๆ ซึ่งจะนำเสนอในช่วงท้ายของรายการคือ “ช่วงปุจฉา-
วิสัชนา” โดยการเปิดโอกาสให้ผู้ฟังที่ร่วมฟังการบรรยายในครั้งนั้นๆ ได้มีโอกาสซักถามถึงเรื่องที่
สงสัยพร้อม แสดงความคิดเห็นโต้ตอบได้โดยเสรี โดยประเด็นคำถามอาจเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้อง
หรือไม่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการบรรยายในครั้งนั้นๆก็ได้ เพื่อทำให้มีผู้ฟังมีบทบาทร่วมกันในการ
แสวงหาความจริง หรือมีข้อสงสัยที่อยู่นอกเหนือจากการบรรยาย หรือข้อสงสัยที่เกิดจากการ
บรรยายไม่กระจ่างชัด หรือประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้องและไม่อยู่ในการนำเสนอเนื้อหาสาระ โดยวิทยากร
จะทำหน้าที่เป็นผู้ตอบคำถามในทางธรรม อีกทั้งให้ผู้ดำเนินรายการร่วมตอบคำถามในทางโลกด้วย
ในบางครั้ง เช่น

4.2.4.1 การถามตอบที่เน้นเรื่องทางธรรม เพื่ออธิบายถึงการนำหลักธรรมที่เป็น
คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าในการนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น

คำถาม ทำไมคนต้องบวชเป็นพระครับ? (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8)

คำตอบ “...ในฐานะเป็นชาวพุทธนะลูก พุทธศาสนิกชน ตอนเด็กๆเราก็มบวชได้นะ แต่เราไม่ได้บวชพระ ต้องบวชเณร คำเรียกว่าบรรพชาสามเณร ชาวพุทธทุกคนควรจะบวช บวชพระนะลูก พอเราไปบวชพระนะลูกเขาก็สอนมารยาท การไหว้ การกราบ การเดินผ่านผู้ใหญ่ เจอคุณพ่อคุณแม่ก็ต้องไหว้ เจอคุณครูก็ต้องไหว้ เจอพระ(ไหว้) เจอคุณพ่อ(ไหว้) เจอคุณแม่(ไหว้) เวลาบวชพระคำก็จะสอนเรื่องนี้ด้วย แล้วก็สอนการปฏิบัติตัวเองให้มีมารยาท ให้มีคุณธรรมจริยธรรม คนบวชพระก็จะเป็นคนที่สุดแล้ว หมายถึงว่าผ่านการอบรมสั่งสอนแล้ว...”

คำถาม บางครั้งต้องพูดจาบิดเบือน เพื่อให้งานนั้นสำเร็จ ผิดศีลหรือเปล่า ? (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 19)

คำตอบ “อยู่ที่เจตนา เหมือนกับที่พ่อบอกลูกสาวว่ามันดึกแล้วนอนได้แล้ว พ่อก็ปิดไฟเลย ลูกบอกไม่เอาพอนอนคนเดียวสิหนูจะนอนกับแม่ พ่อบอกไม่ได้ลูกโตแล้วนอนคนเดียวได้แล้ว พ่อก็ปิดไฟจะนอน ลูกสาวก็เปิดไฟเลย แล้วพูดว่าไม่เอาทำไมหนูต้องนอนคนเดียวด้วยละ ค่ะที่พ่อโตแล้วทำไมพ่อ ยังนอนกับแม่ด้วยละ บางอย่างก็อธิบายอย่างชัดเจนไม่ได้ ฉะนั้นแล้วบางสิ่งบางครั้งมันอยู่ที่เจตนาว่าเราเจตนาร้ายหรือเปล่า ถ้าเราไม่ได้เจตนาร้ายมันก็ไม่เป็นอะไร”

4.2.4.2 การถามตอบที่เน้นเรื่องทางโลก เพื่ออธิบายถึงการนำหลักธรรมะที่เป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าในการนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน ซึ่งจะเป็นคำถามที่เน้นในเรื่อง โดยทั่วไปของฆราวาสเป็นหลัก เช่น

คำถาม ปีนี้เป็นกระแสนิยมของวัตถุนิยมมองค์พระจตุคาม ถ้าปีหน้าหรือปีถัดๆไป จะมีกระแสวัตถุนิยมนี้ อีกเรื่อยๆหรือเปล่า หรือว่าคนที่ไม่ห้อย ท่านแล้วพระท่านจะไม่คุ้ม มครองช่วยชี้นะด้วย? (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8)

คำตอบ “...จริงๆมันเป็นหลักอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เกิดขึ้นตั้งอยู่แล้วก็เสื่อมไปหลายยุคหลายสมัย เรากำลังไคล้เหรียญหลวงปู่แหวน น เหรียญหลวงพ่อกุณ มั่นจะมาเป็นยุคเป็นยุค คุณโยม แล้วพอเกิดขึ้นตั้งอยู่แล้วก็จะดับไป ยุคนี้นูมมา กมันเหมือน ภาษามันเกิดขึ้นแล้วก็จะหายไป วัตถุเหมือนกันคุณ โยมช่วงนี้บูมมาก ยุคนี้นามันก็จะค่อยๆลดลงเรื่อยๆคุณ โยม คนเราจะยึดเป็นยุคๆนะ อุปสงค์อุปทานคุณ โยม คนต้องการมาก เผลอของมีน้อยก็ต้องแพงเป็นธรรมดา ถ้าของเยอะคนต้องการน้อย มันก็ถูกมันเป็นหลักการอยู่แล้ว ฉะนั้นกระแสนิยมของจตุคาม โพล่มาปีก็จะอยู่ในช่วงเวลาหนึ่ง แต่อาตมาเชื่อว่าอย่างน้อยคนที่เขว่นพระคนที่เขว่นสิ่งดีๆ คำก็ต้องมีจิตใจที่ดีอยู่นะ อาตมาว่าก็ยังดีกว่าไปทำอย่างอื่น แกล้งทำความดีดีกว่าตั้งใจทำความชั่ว บางทีเราไม่ได้ตั้งใจทำความดีหรอก ไม่เคยไหว้พระ แกล้งลองไหว้ดูซิ พระก็ชื่นชมเรานะ คนอื่นเห็นก็รู้สึกดี ไหว้ไปไหว้

มาจากไม่เคยไหว้กลายเป็นนิสัย กลายเป็นอุปนิสัย กลายเป็นบุคลิกภาพ ฉะนั้นไม่ต้องหนักใจเข้ามา เดียวก็ไป ขอให้เรียดศีลธรรมะยิด Story ด้านประวัติศาสตร์ที่ท่านทำให้เราดูเป็นตัวอย่างคุณ โยม...”

คำถาม ถ้ามีกติกาคิดคิดใหม่คะ ? (ธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 14)

คำตอบ “...สำหรับเรื่องของการมีกติก ในทางพระพุทธศาสนาไม่ได้บังคับหรือห้าม แต่ให้เรารู้จักพิจารณา บางคนคิดว่าการมีแฟน การแต่งงานจะเป็นสวรรค์ แต่ที่ไหนได้เป็นแค่นรกเปลี่ยนคุณเท่านั้นเอง หนักยิ่งกว่าเดิมอีก เช่นที่เค้าบอกไว้ว่าสิ้นสุดที่ความเจ็บปวดดีกว่า เจ็บปวดไม่มีวันสิ้นสุด ความรักของวัยรุ่นก็เหมือนเม่น เพราะเม่นเวลามันอยู่ใกล้ๆกัน มันจะชอบอู่นไม่เหินห่าง แต่มันเจ็บปวด เพราะขนมันจะทิ่มแทงกันเอง บางทีเม่นมันอยู่ห่างกันมันไม่เจ็บปวด แต่มันเหินห่าง เหมือนกับเวลาเรามีแฟน คำพูดคำจา นัดแล้วไม่มา อย่างนั้นอย่างนี้ ฉะนั้นความรักของวัยรุ่นจึงเป็นแบบเหินห่างแต่เจ็บปวด หรือไม่เจ็บปวดแต่เหินห่าง เราต้องเลือกเอาเอง ฉะนั้นวัยอย่างพวกเราอย่าเพิ่งไปมีความรักแบบนั้น เพราะการมีความรักในวัยเด็กเหมือนมีเหล็กขึ้นสนิม มีความรักในวัยเรียนเหมือนจุดเทียนกลางสายฝน ความรักของวัยรุ่นเหมือนฝุ่นที่เกาะอยู่รอบเท้า ความรักของคนงี่เง่าเหมือนงูที่ห่าเฝ้าแต่จะครอบครอง ”

4.2.5 การทำให้ดูเป็นตัวอย่าง (Representation) วิทยากรมักใช้การทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ซึ่งหมายถึงการเริ่มปฏิบัติจากตนเองให้เห็นเป็นตัวอย่างก่อน แล้วจึงสื่อสารไปถึงผู้ฟัง อีกทั้งในช่วงของกิจกรรมนั้นวิทยากรได้แสดงเป็นตัวอย่างในการทำกิจกรรมให้ผู้ฟังได้ดูก่อน เนื่องจากกิจกรรมมีขั้นตอนการปฏิบัติหลายขั้นตอน ดังนั้นวิทยากรจึงเริ่มจากการที่วิทยากรทำให้ดูเป็นตัวอย่างก่อน จากนั้นจะให้ผู้ฟังปฏิบัติตามไปพร้อมๆกัน เพื่อสื่อสารกับผู้ ฟังให้เข้าใจขั้นตอนการ ทำกิจกรรมในเบื้องต้นก่อน และเมื่อ วิทยากรเห็นว่าผู้ฟังสามารถจดจำขั้นตอนการปฏิบัติได้เป็นอย่างดี ขั้นตอนต่อไปวิทยากร ก็จะให้ผู้ฟังร่วมทำกิจกรรมด้วยตนเองตามลำพัง และหากเห็นว่าผู้ ฟังปฏิบัติตามไม่ได้ก็จะทำให้ดูเป็นตัวอย่างอีกครั้งหนึ่งหรือจนกว่าจะปฏิบัติได้ถูกต้อง เช่น

“ อาตมาเวลามีปัญหาชอบอยู่กับปัญหาแป็บหนึ่งนะ อยู่กับปัญหาสักระยะหนึ่ง แล้วต้องหาวิธีแก้ไข คนชนะมีคำตอบในทุกปัญหา เช่นเดียวกันกับเรื่องนี้ ใช้สติคุณ โยม ใช้สติในการที่จะเข้าไปแก้ไขปัญหา การมีสติก็คือการเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน พระพุทธเจ้าสอนเอาไว้แล้ว ผู้รู้คือ ผู้ไม่โง่ รู้กฎกติกา รู้มารยาท รู้ศีลธรรม รู้ทุกอย่าง ผู้ตื่น คือ ผู้ไม่หลับ ผู้เบิกบานคือ ผู้ที่หน้าไม่งอ ไม่เฉื่อยง่าย ไม่โง่โง่งาย ขยับปากหน้าปากหลัง โมโหดตลอด อันนี้ถือว่าอันตรายมากๆ...”

(ธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 8)

“ ใครคิดว่าเราเกิดมาใช้กรรม กรรมแปลว่า การกระทำ ทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่ว แล้วเราจะหมดกรรมเมื่อไร เมื่อเราตาย แน่ใจไหมตายแล้วจะหมดกรรม แล้วความตายเป็นเรื่องง่ายหรือเรื่องยาก ใครว่าความตายเป็นเรื่องง่ายยกมือขึ้น ใครว่าความตายเป็นเรื่องยากยกมือขึ้น ส่วนมากทุกคนคิดว่าความตายเป็นเรื่องง่าย จันวันนี้พระอาจารย์สมปองจะพาตาย หายใจเข้าลึกๆแรงๆพร้อม กันแล้วไม่ต้องหายใจออก อย่าหายใจออกสลิโยมหายใจออกก็ไม่ตาย หายใจเข้าแล้วทิ้งไว้สัก 2 วันเท่านี้ชีวิตเราก็ตายแล้ว จำเป็นไหมอกหักผิดหวังเสียใจไม่ได้ตั้งใจต้องฆ่าตัวตาย ใครรับปากเอามาได้อกหักผิดหวังเสียใจไม่ได้ตั้งใจจะไม่ฆ่าตัวตายเด็ดขาด ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 11)

“อ่านพร้อมกันโยม (เปิด powerpoint) มีความอ่อนน้อมถ่อมตน โยมอยากมีความสุขในชีวิตไหมโยม อยากมีความสุขในการทำงานไหม จะ ๆ จากตรงนี้ดีกว่า อยากมีความสุขในการฟังธรรมะเคลิเวอร์ใหม่ พนมมือขึ้นมองหน้าแล้วก็ยิ้มให้กัน (พระมหาสมปองหันไปไหว้และยิ้มให้พระวิทยากรร่วมบรรยาย) สวัสดิ์ครับพระอาจารย์ชาติครับ สวัสดิ์ครับอาจารย์สมพงษ์ครับ ...หันหน้ามาโยมพนมมือขึ้น หันหน้าไปหาข้างหลังก่อนแล้วยิ้มให้กันก่อน หนึ่งสองสาม สวัสดิ์ครับ สวัสดิ์ค่ะ หันหน้ากลับมาโยมยิ้มให้พระหน่อยโยม ”(ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 19)

4.2.6 การใช้อารมณ์ขัน (humour) ในการเทศน์หรือการบรรยายวิทยากรจะใช้อารมณ์ขัน
การพูดโดยใช้มุขตลกต่างๆ เป็นกลยุทธ์หลักในการสื่อสารที่สำคัญ ในรายการเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดเด่นที่สำคัญอย่างยิ่งของการนำเสนอเนื้อหาของวิทยากร โดยเฉพาะในช่วงเริ่มต้นการบรรยาย เพื่อ ดึงดูดใจ ของผู้ฟังและเปิดใจรับฟังการฟังเทศน์/การบรรยาย ทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกสนุกสนาน ขำ และช่วยสร้างความมีชีวิตชีวาในการฟังเทศน์/การบรรยาย เพราะด้วยเนื้อหาสาระในการเทศน์/การบรรยาย ค่อนข้างเป็นเรื่อง น่าเบื่อ ไม่น่าสนใจ ไม่สนุกสนาน ตลอดจนระยะเวลาในการรับฟังการบรรยายค่อนข้างนาน อีกทั้งยังเป็นเรื่องที่สามารถทำความเข้าใจได้ยาก ดังนั้นวิทยากรจึงดึงดูดและกระตุ้นความสนใจผู้ฟังอยู่เสมอด้วยวิธีการใช้อารมณ์ขัน เพื่อ ทำให้ผู้ฟังรู้สึกผ่อนคลายสนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ และเปิดรับสารได้โดยง่าย

รัชเขต วิสเพ็ญ (2551) ได้กล่าวว่่านักพูดที่ไม่มีมุขไม่ต่างอะไรกับตำรวจที่ไม่มีปืน ทหารไม่มีรถถัง จักรกัไม่มีแรง หรือแม่ค้าที่ไม่มีตะหลิวกระทะ ซึ่งยากที่จะประสบความสำเร็จในอาชีพตนเองได้ เพราะมุขเป็นหัวใจของนักพูด ในการที่จะสร้างความประทับใจต่อผู้ฟัง เพราะคนที่ได้ชื่อว่่านักพูดจะต้องมีอารมณ์ขันมากกว่าผู้ที่พูดในแวดวงนักพูดอื่นๆ ซึ่งรัชเขต วิสเพ็ญ ได้แบ่งประเภทมุขตลกของนักพูดไว้ 4 ประเภท ซึ่งพระมหาสมปอง ในฐานะของวิทยากร/นักพูด จึงมีการใช้อารมณ์ขันหรือมุขตลกใน 3 ประเภท ดังนี้

4.2.6.1. มุขบรรยากาส วิทยาการได้สร้างอารมณ์ขึ้นจากประเภทมุขบรรยากาส ซึ่งเป็นมุขหรือเรื่องที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมของการพูด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสถานที่ ผู้ฟัง หรือแม้กระทั่งมาจากคนที่อยู่รอบตัว ไม่ว่าจะเป็นพิธีกร ผู้ร่วมรายการหรือผู้ฟัง ซึ่งวิทยาการจะนำมุขประเภทนี้มาใช้มากในช่วงเริ่มต้นเพื่อสร้างความเป็นมิตรและคุ้นเคยระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง ก่อนจะเริ่มพูดเข้าเนื้อหาหลัก เช่น การเล่นกับผู้ฟังโดยตรง

มุขบรรยากาสสำหรับวัยรุ่น

“เค้านอกอยากได้ดี ไม่ทำคินันมีมาก ฮือฮือ(เด็กหัวเราะ) ดีแต่อยาก หากไม่ทำน่า ขำหนอ แสแส(เด็กหัวเราะ) อยากได้ดี ต้องทำดีไม่ รือรือ โส โส(เด็กหัวเราะ) มั่วแต่ขอรอแต่ดีไม่ดีเอย อะฮ้า ฮือฮือ แสแส โอ๊ะ (เด็กหัวเราะ) ดีใจไหมเอ๋ยวันนี้พบพระ ดีใจไหมครับ”

(ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 12 และ 14)

“ขอนอบน้อมแด่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ขอกราบท่านพระครูวินัยธร ชาติ กิตติธโร ท่านพระอาจารย์เบาหวิ (เด็กหัวเราะ) อาจารย์ตัวเล็กลูก ชื่อเล่นชื่อตัวเล็ก จริงๆ ชื่อ ตัวใหญ่ พระอาจารย์อภิรักษ์ อภิขโย นะครับ ทีมงานพระอาจารย์ชัยรัตน์ ศิริบุญโญ พระอาจารย์ เผด็จ ตีสโร ส่วนมากพระจะลงสระโอณะลูกฉายา ตาลปุตโต ตีสโร ศิริบุญโญ ชอบกินแตงโม ชอบ นันส้มโอ (เด็กหัวเราะ) สระ โอเอะเอะเลย แน่นอนเจอพระอาจารย์สมปอง ตาลปุตโต และทีมงาน ต้องได้ฟังธรรมะลูก”(ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 12)

“พระอาจารย์บอกออกมาจากใจเลยลูก บอกออกมาจากทวารตรงบั้งของหัวใจเลย ลูก (เด็กหัวเราะ) กันบั้งมันจะไม่สำรวม พระอาจารย์ไปมาหลาย โรงเรียนแล้วลูก ไม่เคยเห็นนักเรียน ที่ไหนน่ารัก เรียบร้อยแล้วก็กราบพร้อมเพรียงกันขนาดนี้ น่ารักจริงๆ ลูก เรียบร้อยมาก แล้วเวลา พระอาจารย์ ไปที่ไหน พระอาจารย์ก็พูดแบบนี้ทุกโรงเรียน(เด็กหัวเราะ) น่ารักลูก”

(ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 12)

“ตื่นตื่นครับวันนี้ได้เจอคุณนุ้ยตัวเป็นๆด้วย (นุ้ย: ปกติเจอแบบไม่มีร่างเหรอค่ะ)

(ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 16)

“เอารอยยิ้มมาล้างหน้าเค้านอกยิ้ม (เปิด โฆษณาชุดการไหว้ประกอบ) เค้านอกยิ้ม 1 ครั้งหน้าจะเป็นสีชมพู ยิ้ม 2 ครั้งหน้าจะเป็นสีแดงระเรื่อ แต่ถ้ายิ้มทั้งวันอันนี้เป็นศรีธัญญาเลยนะ ครับ มันก็เกิน ไป เดี่ยวสอนให้ลูกหลานยิ้ม ผู้หญิงที่สวยงามที่สุดคือใครลูก (ผู้ฟัง : นาทาลี) เอ้า...ทำไม

ไม่ตอบที่นี่ย่ละลูก ที่นี่ย่เขานั่งอยู่เนี่ย หัวโคอยู่เนี่ยลูก เห็นไหมหน้าบุดหน้าบั้งเลย เอ้า...เขาก็ทำถูกนะ นาดาลี แต่สวยนะ สวยนะ ถ้าคุณนี่ย่ประกาศเอ้ย...ประกวดก็คงได้เหมือนกันนะ ผู้หญิงที่สวยกว่านาดาลี ใครครับ (ผู้ฟัง: ที่นี่ย่) ไม่น่าเชื่อการจ้างของเธอได้ผล” (ธรรมะเคลิเวอริชุดที่ 16)

“เรามาจากคณะอะไรบ้างเอ้ย ไหนใครที่คณะอิตๆ ฮอตๆ เลย คณะอะไรที่นี้ (ผู้ฟัง : บริหาร) บริหารนะ ไหนใครบริหารยกมือขึ้น ทางโน้นบอก บัญชีก็อิตนะกะ (เด็กหัวเราะ) ไหนใครอยู่บัญชี บัญชียกมือขึ้น อากาศที่นี้หนาวมากเหมือนขอนแก่น (เด็กหัวเราะ) ลอสแอนเจลิสมากเลยนะครับ รู้สึกหนาวๆ ยังไงไม่รู้วะครับ” (ธรรมะเคลิเวอริชุดที่ 18)

มุขบรรยากาศสำหรับผู้ใหญ่

“เอาแบบจริงจังๆเลยนะ ไหนวันนี้ใครถูกบังคับมานั่งฟังพระบ้างยกมือขึ้น โอ้...ไม่มีเลยนะแล้วใครจะกล้ายกนะ พระก็ถามชะฉลาดเหลือเกิน เปลี่ยนเป็นยกนิ้วแทนแล้วกัน ถ้าภาษาบ้านอาตมาเรียกตีคิ้ว ตีคิ้ว ไหนใครมีเชื้ออิสานยกมือขึ้น ไหนขอคูเขื้อคนบ้านเดียวกันหน่อย โอ้โห...เยอะเยะมากมาย ตกลงนี้สุวรรณภูมิหรือร้อยเอ็ด ไม่น่าเชื่อเลย” (ธรรมะเคลิเวอริชุดที่ 8)

“ ไหนวันนี้ใครพบพระรู้สึกดีใจบ้างยกมือขึ้น อู๋...ต้องมีผู้ผู้ด้วย ก่อนอื่นขอทำความเข้าใจ บางคนก็อายุรุ่นพ่อ รุ่นน้ำ รุ่นอาอาตมา บางคนก็มีตำแหน่งสูงส่งใหญ่โต ถ้าเกิดเรามีตำแหน่งสูงส่งมากน เราจะมีปัญหาในการฟังบรรยาย ฉะนั้นอยากให้เราตอนนี้โละอายุก่อน ใครอายุ 40 50 โละหมดเลย ตอนนี้เราอายุเท่าไหรดี (ผู้ฟัง : 18) โห...มากไปมากไปเอา 14 อีกครั้งก็พอแล้ว(ผู้ฟังหัวเราะ) ...ตอนนี้เราอายุ 14 ต้องคลีนแอนท์เคลียร์นะ สมองเราเนี่ยต้องโล่งนะไม่มีอะไรเลย ปกติที่ไม่มีอะไรอยู่แล้วหนักเข้าไปอีก (ผู้ฟังหัวเราะ) ฉะนั้นเราอย่ามีอะไรเด็ดขาด ” (ธรรมะเคลิเวอริชุดที่ 9)

“วันนี้เป็นโอกาสดีมากเรามีนักแสดงพิธีกรหนุ่มรูปหล่อคุณวุธ อัยฎาวุธ เหลืองสุนทร มาร่วมฟังธรรมะของเราในวันนี้ด้วย ปรบมือคังๆ ต้อนรับคุณวุธด้วย ไหนใครเขยไม่รู้จักคุณวุธบ้างยกมือขึ้น ต้ายไปอยู่บ้านไหนมาโยมเป็นสาวลาดพร้าวหรือเปล่านี่ คือชิบ้านนอกแท้ นี่มหาชนกเป็น 100 รอบแล้ว ไหนใครมีเชื้อไฮโซมาจากที่ราบสูงบ้าง ใครมาจากอิสานยกมือขึ้นโยมอย่าโกหกตัวเองนะ เรารู้ปริมาณคั้งของเราต่ำกว่าปริมาณน้ำทะเลนะ โยมนะ ถ้าบอกว่าคนอิสานคูง่ายมากโยม จริงๆทุกคนเป็นคนอิสาน คุณวุธนี่ก็เป็นคนอิสานไซ้ไหม เพราะทุกคนจะมีไหปลาร้าอยู่โยม(ผู้ฟังหัวเราะ) คำให้นับดูจะชั่วที่สุดโยมถึงคนที่ร้อยเอ็ดเมื่อไหร่ นั้นแหละคนอิสานโยม(ผู้ฟังหัวเราะ) เออ...มากรมส่งเสริมสหกรณ์อาตมาแปลก แปลกใจ แปลกมาก ที่อื่นเค้าจะนั่งสลับ

กับหล่อ จี๋เห่ สวย จี๋เห่ หล่อ จี๋เห่สวย โอ้โห...มาที่นี้ไม่สลบเลยโยมเอ๋ยจี๋เห่ๆๆๆ (ผู้ฟังหัวเราะ) ไม่หрок หล่อสวยอยู่แล้วโยมเอ๋ย” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 19)

“ขอนอบน้อมแด่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ขอกราบท่านพระครูวินัยธรชาติ อิทโร ขอความสุขสวัสดิ์จึงบังเกิดมีแก่สาธุชนทุกท่าน ขอเจริญพร วันนี้คุณที่อุปมาด้วยเนอะนี้มีชาวต่างชาติด้วยหรือนี่ โอ้เฮาต้องว่าภาษาอังกฤษหรือนี่(ผู้ฟังหัวเราะ) เฮ โหลย ยู โนอีลีถือค้อนไล่ตีควาย แปลว่าอีลีถือค้อนไล่ตีควาย(ผู้ฟังหัวเราะ) อายุแฮปปีอิน ไทยแลนด์ คยูไลท์ไทฟู๊ด สัมคำปี ออกป้อกป้อก อร่อยเนอะ ชอบเนอะ แฮปปีเนอะ(ผู้ฟังหัวเราะ) เฮ้อเริ่มไม่แฮปปีแล้วอาตมา”

(ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 20)

4.2.6.2 มุขปฏิภาณไหวพริบ วิทยากรได้สร้างอารมณ์ขันจากประเภทมุขปฏิภาณไหวพริบ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นปัจจุบันทันด่วน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “มุขสด” เป็นการหยิบยกเหตุการณ์ปัจจุบันทันด่วนมาสร้างเป็นอารมณ์ขัน ซึ่งจะเป็นการช่วยสร้างความประทับใจและบรรยากาศที่สนุกสนานให้แก่ผู้ฟังอีกด้วย เพราะผู้ฟังจะชื่นชอบและปรารถนาเป็นอย่างยิ่งที่จะได้ชมการโต้ตอบกลับจากผู้พูด เช่น

“เวลารถติดคุณ โยมเสียอารมณ์ไหม เครียดไหม รู้ไหมกรุงเทพฯรถติด รู้ไม่เห็น เซอร์ไพรส์เลย จะแปลกใจทำไม ถ้าไม่อย่าให้คิดทำยังไง (ผู้ฟัง : จอด) โห...ทำไมคุณ โยมแก้ปัญหาตรงจุดมากเลย ติดมากจอดซะ โอ้โห...นี่เป็นคำตอบครั้งแรกที่อาตมาได้ยินนะเนี่ย”

(ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8)

“...คนหัวอ่อนเป็นคนยังไง ลูก ใครตอบได้ยกมือขึ้น หัวอ่อนเป็นคนยังไง (ผู้ฟัง : หัวไม่แข็ง) หัวอ่อนเป็นคนหัวไม่แข็ง โอเคขอบคุณครับ ...” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 12)

4.2.6.3 มุขแห้ง วิทยากรได้สร้างอารมณ์ขันจากประเภทมุขแห้ง หรือเรียกได้ว่า “มุขหากิน” ซึ่งเป็นมุขที่ได้เก็บไว้ในคลังข้อมูล โดยมีการวางแผนและเตรียมการมาล่วงหน้า เพื่อความตั้งใจที่จะนำมาพูด จะสังเกตได้ว่าวิทยากรจะมีมุขแห้งจำนวนมากที่เกี่ยวข้องในแต่ละหัวข้อการบรรยายเสมอๆ เช่น หากผู้ฟังเป็นวัยรุ่น นักเรียน นักศึกษาจะต้องมีมุขเกี่ยวกับเรื่องความรัก เรื่องอกหัก หรือเรื่องของเพศตรงข้าม เพราะล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องที่วัยรุ่นชอบฟังเป็นอย่างมากในเรื่องราวเหล่านี้ เป็นต้น เช่น

มุขตลกประเภทบทกลอน

● มุขตลกประเภทบทกลอน สำหรับวัยรุ่น

“เค้าบอกว่าฟังธรรมะแล้วจะไม่โง่ แต่ถ้าไปฟังโปได้ก็รักแถมไม่ได้ (เด็กหัวเราะ) เค้าบอกว่าฟังธรรมะแล้วจิตใจจะไม่เตลิด แต่ถ้าไปฟังพีเบิร์ดก็ต้องช่วยรับที(เด็กหัวเราะ) เค้าบอกฟังธรรมะแล้วจะสดใส แต่ถ้าไปฟังพีไอซ์เพื่อนสนิทก็ไม่ใช่ (เด็กหัวเราะ) เค้าบอกฟังธรรมะแล้วจะไม่ป้อมแป้ม แต่ถ้าไปฟังบอดีแสลม เคียวจะออกหัก (เด็กหัวเราะ) ชีวิตแค่โคนทำร้าย แต่สุดท้ายแล้วมันจะต้องไม่โดนทำลาย ทำไมเวลาร้องแล้วต้องเอามือไขว้หลังด้วยนะเนี่ย เค้าบอกว่าฟังธรรมะแล้วจะสดใส แต่ถ้าไปฟังกอล์ฟ-ไมค์ แล้วจะไฟร์ ฟอร์ ยู(เด็กหัวเราะ) เค้าบอกว่าฟังธรรมะแล้วจิตใจจะเริงร่า แต่ถ้าไปฟังซาซ่า วันๆ มีแต่พูดเธอ(เด็กหัวเราะ) โปรคฟังธรรมะแล้วจิตใจจะดี แต่ถ้าไปดูรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ แล้วจะฮาแบบมีสาระ รายการนี้เค้าดัง โอ้โห ! ออกทุกวันนักขัตฤกษ์ ถ้าไม่นักขัตฤกษ์ก็ไม่ได้เจอกัน ”(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ชุดที่ 12)

“ฟังธรรมะแล้วจะตาใสแจ่ม แต่ถ้าไปฟังบอดีแสลมชีวิตแค่โคนทำร้าย (เด็กหัวเราะ) แต่ที่สุดแล้วมันจะไม่โดนทำลาย โปรคฟังธรรมะแล้วจะไม่บ้าบิ่น แต่ถ้าไปฟังเอนโคฟินแล้ว ได้ยินใหม่ ฟังธรรมะแล้วจะสดใส แต่ถ้าไปฟังกอล์ฟ -ไมค์ แล้ว จะไฟร์ ฟอร์ ยู (เด็กหัวเราะ) ฟังธรรมะแล้วจิตใจจะเริงร่า แต่ถ้าไปฟังบีเคอะสตาร์ จังหวะหัวใจ (เด็กหัวเราะ) ฟังธรรมะแล้วจิตใจจะสะอาดสะอาด แต่ถ้าไปฟังว่าน ก็ต้องมีระยะปลอดภัย(เด็กหัวเราะ) ผนตกรถติดช่วยฉัน” (ธรรมะเคลิเวอร์รี่ชุดที่ 14)

“เค้าบอกฟังธรรมะแล้วจะไม่บ้าบิ่น แต่ถ้าไปฟังเอ็นโคฟินดูแลเขาให้ดีดี (เด็กหัวเราะ) เค้าบอกฟังธรรมแล้วจะเริงร่า แต่ถ้าไปฟังบีเคอะสตาร์อยากถูกเรียกว่าแฟน (เด็กหัวเราะ) ถ้าสุดมี someone someone someone ชอบมากเลย someone someone some นี่ละอีหัล้า (เด็กหัวเราะ) ชอบมากเลย เค้าบอกฟังธรรมะแล้วจะไม่คิดแชต แต่ถ้าเกิดไปฟัง big ass อย่างน้อย (เด็กหัวเราะ) มันน้อยอย่างเดียวเลย เพลงเค้ามีแค่นี้ เค้าบอกฟังธรรมะแล้วจะไม่อูตหลุด แต่ถ้าฟังชิน ชินวุฒิ ไม่มีใครให้บอกรัก(เด็กหัวเราะ)” (ธรรมะเคลิเวอร์รี่ชุดที่ 16)

“พอพระพูดหลายคนก็เริ่มหาว พูดเปล่าๆหลายคนก็เริ่มมวง ยิ่งพูดไปเจ็บแปล็บเสบในทรวง คนพูดง่วงคนฟังหลับประทับใจ (เด็กหัวเราะ) ส่วนมากคนเราเจอพระจะมีบรรยากาศยั้งนั้นนะ”(ธรรมะเคลิเวอร์รี่ชุดที่ 17)

มุขตลกประเภทเรื่องเล่า

- มุขตลกประเภทเรื่องเล่า สำหรับวัยรุ่น

เรื่องมอเตอร์ไซค์บุญ มอเตอร์ไซค์บาป

“เสียงมอเตอร์ไซค์มีอยู่ 2 อย่าง เสียงมอเตอร์ไซค์บุญ กับมอเตอร์ไซค์บาป เสียงมอเตอร์ไซค์บุญดังยั้ง ใจลูก สดาคเลย บุญ บุญ บุญ ๆ พอสดาคเสร็จ ลังฆทาน ลังฆทาน ไปวัด ไปวัด ไปทำบุญ พอจอดที่วัดปั๊บ กุศล พอเสียงมอเตอร์ไซค์บาปเป็น ใจลูก สดาคก็ไม่ได้คิดหรือลูก ปอเต็กตึง ปอเต็กตึง นั้น ปอเต็กตึง ปอเต็กตึง พอสดาคเสร็จ ตายๆ ตายๆ ตายๆ แน่ แน่ แน่ แน่ ตาย แน่ แน่ ตัดสัญญาณไฟแดงข้างรถสิบล้อ แทนที่จะกลัวเขา คั่นไปเบิ้ลใส่เขาอีก ตาย ตาย คนขับสิบล้อ หยิบลูกกุญแจใส่ เคี้ยวเอะมิง เคี้ยวเอะมิง ตาย ตาย เคี้ยวเอะมิง ตาย ตาย สุดท้ายไปกองอยู่ใต้ท้องรถสิบล้อลูก”

- มุขตลกประเภทเรื่องเล่า สำหรับผู้ใหญ่

เรื่องทางออก

“แล้วคุณ โยมกลุ่มออกกลุ่มใจทำยังไงดีพระอาจารย์ไม่มีทางออก เขาบอกว่าโลกนี้มีไว้เหยียบไม่ได้มีไว้แบกคุณ โยม บางคนมีปัญหาแบกโลกไว้ ลูกเมียอยู่ได้เพราะเรา ลูกน้องอยู่ได้เพราะเรา ประเทศชาติอยู่ได้เพราะเราเลย แบกโลกไว้คนเดียว เกิดปัญหาบ๊อบหนักมาก ฆ่าตัวตายเลย เขาบอกถ้ามีปัญหาหนักมากให้หลับตานะคุณ โยมนะ ออกอยู่นอกโลก โลกนี้ใบเล็ก นิดเดียวปัญหาคนเรานั้นเล็กนิดเดียว แก้ได้ทุกอย่างแหละคุณ โยม เขาบอกถ้าหาทางออกไม่เจอจริงๆ ให้ออกทางเข้ามา หมายถึงปัญหาเกิดขึ้นที่จุดไหนก็ไปแก้ที่จุดนั้น ทำไมเจ้านายดำเรา เรามาทำงานสาย ทำไมเรามาทำงานสาย เพราะเรานอนดึก ทำไมเรานอนดึก เราคูกีฬา ไปเล่นการพนัน ทำไมเล่นการพนัน ชักหน้าไม่ถึงหลัง ทำไมชักหน้าไม่ถึงหลัง เราใช้เงินมือเติบ เราไม่มีเศรษฐกิจพอเพียง ทำไมเราไม่พอเพียง เพราะเราไปตามบริโภคนิยมมากเกินไป ทำไม ทำไม ไปเรื่อยๆ มันจะเจอตันตอคุณ โยม แล้วถ้าหาทางออกไม่เจอจริงๆ หากคำว่า EXIT เมื่อไหร่ไหนแหละทางออก เอามันง่ายๆ แค่นี้แหละ จะไปคิดอะไรมากมาย” (ธรรมะเคล็ดเวรี่ชุดที่ 8)

เรื่อง พุดเพราะไว้ก่อน

“ละนั่นถ้าเราพุดเพราะคุณ โยม ไปเหยียบเท้าเขาก็ขอโทษครับ ผมมองไม่เห็น ไม่เป็นไรครับ โอกาสหน้ามาเหยียบใหม่นะครับ บางทีเขาถือปืนอยู่คุณ โยม ไปเหยียบเท้าเขา เขากะจะยิงเราหัวร้อยนัด โอ้โฮ...พอเราขอโทษปั๊บยกมือไหว้ขอโทษปั๊บ เขาลดเหลือร้อยนัดจริงๆ

มันตายตั้งแต่แรกแล้วคุณ โยมนะ แต่สภาพศพเราก็ไม่ค่อยและเท่าไรหรอก มันก็ขึ้นตั้งเยอะ ฉะนั้น การพูดเป็นสิ่งสำคัญคุณ โยม” (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 8)

เรื่องดูแลองค์ตุคาม

“ อาตมาเพิ่งกลับจากนครศรีธรรมราชมา มีคนเค้าแนะนำนะคุณ โยม ถ้าเราจะแขวนองค์พ่อจตุคามให้เราเช่าตั้งแต่ 500 ถึง 300 หรือตั้งแต่ 199 ลงมาแล้วท่านจะคุ้มครองเรา ใครไปเช่าไปบูชาเป็นหมื่นเป็นแสน เป็นล้าน เราต้องคุ้มครองท่านเข้าใจไหมคุณ โยม บ้างคนไปเล่น ปี 30 เป็นแสนเป็นล้าน เลยต้องมีปีน 2 กระบอกเลยไม่ต้องห่วงนะองค์พ่อจตุคามเดี๋ยวฉันทันจะดูแลท่านเอง ...เค้าบอกจะเช่าจะบูชาอะไรนะอย่างเดียวพอ โยมบางคน แขนงหลายองค์ ท่านจะเกี่ยงกัน นะคุณ โยม บางคนแขวนทั้งกุมารทองทั้งนางกวัก โอ้หื้อมือปีนจะมายังเพราะไปมีเรื่องกับคนอื่น พอมือปีนจะมายังกุมารทองแฝงฤทธิ์พรางตา มองไม่เห็นเลย นางกวักอีกจากุมารทองถือกุมารทองเป็ยง กวักมือปีนมายังอันตรายมากมายเลยนะคุณ โยมนะ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 11)

เรื่องนั่งรถเรือนจำ

“ พระจะเลือกไม่ได้หรอก เค้านิมนต์ไปไหนก็ต้องไป นิมนต์ 9 รูป เอรอดูมารับ ที่นั่งลงตัวพอดีเราก็อสบายๆ บางวันรถตู้เสียเอารถบิ๊ก้อพมารับก็ร้อนตีมาก นั่งรถบิ๊ก้อพในกรุงเทพฯ บางวันรถตู้รถบิ๊ก้อพเสียเอารถเรือนจำมารับนี่ภาพรถเรือนจำออกใหม่คุณ โยม คันสีต่างๆ เห็นสิรถก็หมดอนาคต แล้วมีกระจกมีกรงเหล็ก เจ้าอาวาสก็รักเรามากนั่งหน้ารถก่อนเราเลย แล้วเราดูวัดยังหนุ่มยังแน่น 28,29 ไปบรรยายธรรมในเรือนจำพอเจ้าอาวาสนั่งหน้าเราดูวัดก็ต้องไปนั่งข้างหลัง พอไปนั่งปุ๊บเจ้าหน้าที่ปิดประตู บิ๊ง ล็อคแกร๊ก จะล็อคทำใหม่เนียไม่เข้าใจเจ้าหน้าที่เลย เหมือนเป็นสันชาตญาณ ใครขึ้นคันนี้ต้องล็อคไว้ก่อน แล้วรถไปติดสัญญาณไฟแดงอ้อยคุณ โยมเอ๋ยแม่่มากกับเด็กอนุบาล ซึ่งเด็กอนุบาลเป็นศัตรูกับพระอยู่แล้ว พอเจอปุ๊บสะกิดเลย แม่ๆดูสิพระติดคุก ต้องพยายามอธิบายผ่านกระจกไปว่า ไปบรรยายลูกพระไปบรรยาย” (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 11)

เรื่องเรียกไอ้ห้องในเรือนจำ

“พอเข้าไปในเรือนจำคุณ โยมเอ๋ยเล่นตัวเหลือเกิน กว่าจะเข้าได้ ประตูนี้ปิด เราก็จะไปเข้าประตูต่อไป “พระอาจา รัยอย่าเพิ่งนะคะ เดี่ยวฉันทันล็อคประตูนี้ก่อน ” เหมือนเราอยากเข้ามาเลยคุณ โยม มีอยู่สิบแดนพระอาจารย์สมปองคะชอบแดนไหนเลือกแดนนั้นจริงๆเราก็จะไม่ได้ชอบพอเข้าไปคุณ โยมเอ๋ยเพื่อนที่ไปด้วยกันพระที่ไปด้วยกัน ไม่เคยไปบรรยายกับคนในเรือนจำจะตกทายยังงี้ พุดไม่ถูก เค้ามีหลักการ นักพุด ห้ามเป็นศัตรูกับคนฟังต้องสนิทกัน ต้องดีซีก่อนอาตมาก็ต้องโชว์ให้เพื่อนดู เพราะว่าเราบรรยายมากกว่าเค้า เห็นคนนั่งนั่งคายนุ้ยอยู่ก็ถาม “ไอ้ห้องติดคุกคดียะไร” “คดีฆ่าครับ” “เฮ้อแล้วไปฆ่าเค้าทำไมไอ้ห้อง” “อ๋อมันเรียกผมว่าไอ้

น้องครับ ” อาตมาต้องรีบเดิน ไปแดน หกเลยคุณ โยมเอ๋ยจริงๆ อาตมาก็ไม่ได้กลัวแต่ บังเอิญ พระพุทธเจ้าสอนไว้ว่าอย่าประมาทนะคุณ โยมนะ ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 11)

มุขตลกด้วยการแซว

นอกจากมุขแห่งประเภทบทกลอน และเรื่องเล่าที่นำมาใช้ในการบรรยายสำหรับผู้ฟัง กลุ่มวัยรุ่นและผู้ใหญ่แล้ว วิทยากรยังได้มีการสร้างอารมณ์ขันให้เกิดขึ้นจากการหยอกล้อ หรือแซว กันเองระหว่างวิทยากรหลักคือ พระมหาสมปอง และวิทยากรผู้ร่วมบรรยายรูปอื่นๆ หรือที่เรียกว่า “มุขตลกด้วยการแซว” ซึ่งเป็นมุขที่ได้มีการวางแผนและเตรียมการล่วงหน้ามาแล้ว อีกทั้งยังเป็นวิธีการในการแนะนำวิทยากรรูปต่อไปที่จะมารับหน้าที่ในการบรรยายอีกด้วย เช่น

พระมหาสมปอง: “ต้องแนะนำพระอาจารย์ชัยรัตน์ก่อน ชื่อหนึ่งแถมสองเลยวันนี้ นิมนต์รูปเดียวได้มาสองรูปเลย พระอาจารย์รูปนี้ขยันนะ เหมือนคุณ โยมเลยทำงานขยันมาก แล้วก็ อารมณ์ดีด้วยนะ ขยันแล้วไม่อารมณ์บูคนะ ท่านมีคติประจำใจว่า ตั้งแต่เด็กลูกแต่เช้า เข้าห้องน้ำ ปลุกเพื่อนแล้วก็ไปนอนต่อ (ผู้ฟังหัวเราะ) ขยันมากๆ เลย สอนหนังสือ บรรยายช่วยอาตมา เป็น ธรรมะเคลิเวอร์อีกรูปหนึ่งเลย เหมือนเวลาอาตมาไม่อยู่นะ สโลแกนที่เรามอบให้แก่ท่านพระ โดชิ บา พระนำสิ่งที่คือชีวิต ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8)

พระมหาสมปอง: “เฮ้อ... ลืมแนะนำพระอาจารย์เผด็จ ไปมานั่งตั้งนาน นั่งตัวขาว เขียว (ผู้ฟังหัวเราะ) อยู่มาคุณถูกพระนะ เขาบอกคิดดี คือคิดคำ ฉะนั้นพระคำคือพระดี (ผู้ฟังหัวเราะ) ถ้าบอกคำได้คำดีสิ ไม่ตก แต่ถ้าขาวสกปรกคบไม่ได้ โยมบางคนถูกพระ พระอะไรคำจั่ง หรือบางทีที่ทีมงานอาตมาพระอะไรเตี้ยจั่ง โอ๊ย... คุณถูกพระคนเราเกิดมารูปธรรมนามธรรมคุณ โยม ได้อย่างก็ ต้องเสียอย่าง ถึงแม้พระอาจารย์เผด็จท่านจะเสียความขาวไป แต่อย่างน้อยท่านก็ยัง ได้ความเตี้ยมา (ผู้ฟังหัวเราะ) เออไม่ใช่ ได้ความดำมา มันคนละอันแล้วเหมือนอาตมาเสียความขี้เหล่ไป (ผู้ฟังหัวเราะ) บางคนบอกว่าได้ความน่าเกลียดมาแทน แหม... คน โคราชชัยภูมินี้มันใจเหลือเกินนะ ”

(ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 9)

พระมหาสมปอง : “ สาธุต่างๆ คือนรับ พระอาจารย์จิระพงษ์ จีรวฑฒโน เค้ามี่แต่ สาธุให้พระ มาตบมือให้พระกันทำไมเดียวพระตกใจป็นพาดานยุ่งเลย พระจิระพงษ์ จีรวฑฒโน ชื่อเล่น ชื่อพระอาจารย์หัวแหลมลูก ฉลาดรูปนี้ ส่วนพระอาจารย์รูปนี้ชื่อว่าพระอาจารย์ตัวเล็กนะครับ ชื่อจริง ชื่อเบาหวิว (พระอาจารย์อภิรักษ์ อภิขโย) นำหนักซึ้งเมื่อเช้านี้สองตันครึ่งครับ ขยับมานิดนึงจะได้ Balance กับเวที ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 14)

พระมหาสมปอง : “นี่พระอาจารย์รูปนี้ ลักษณะที่โดดเด่นลูก มีร่างกายที่หอมมาก นี่หอมหรืออ้วน(ผู้ฟัง:อ้วน) แล้วน่ารักไหม (ผู้ฟัง:น่ารัก) อยากเอาไปเลี้ยงที่บ้านไหม (ผู้ฟัง:ไม่อยาก) พระนะไม่ใช่แมว” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 14)

พระมหาสมปอง : “ ข้อสืบอย่าหมายปองแต่เพื่อนชาย ไม่อยากให้เรามีความรักลูก (พระอาจารย์เผด็จ : ทำไม่ครับ) สังกัดไหมครับคนมีความรัก นั่งคนเดียวนั่งตรงๆ ได้ลูก พอมิแฟนปั๊บ เอียงทันทีทันใดเลย ... เวลาคุยโทรศัพท์คำเดียวก็รู้เรื่องแล้วครับ(พระอาจารย์เผด็จ : คุยว่าไงครับ) โทรศัพท์มาเลย กริ่งงง ฮัลโหลตัวเองหรือ เขาคอนนั้น ฮัลโหล ตัวเองหรือ ตอนนี้ตัวเองอยู่ไหนเนี่ย ตัวเองมาหาตัวเองหน่อยสิ ถ้าตัวเองไม่มาหาตัวเอง ตัวเองก็จะไปหาตัวเองนะ ตัวเอง แค่นี้ นะตัวเอง วางแก้ว เดินไปเลยเลย (พระอาจารย์เผด็จ : อื้อ...หน้าตาไม่น่าพูดตัวเอง พร้อมหันไปยิ้มให้พระมหาสมปองด้วยแบบขำๆ)” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 16)

มุขตลกด้วยภาษา

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ (2536) กล่าวถึง วิธีการเล่นตลกกับภาษาว่า โดยทั่วไปภาษา จะมีไวยากรณ์ และรูปประโยคคอยกำกับให้เป็นแบบแผนเดียวกัน เมื่อไรก็ตามเรื่องที่เราคิดไปจากแบบแผนที่กำหนดไว้ สิ่งที่เราจะกลายเป็นสิ่งน่าขำขันไปทันที การเล่นกับถ้อยคำหรือการเล่นกับสำนวนโวหารต่างๆ เป็นรูปแบบที่นิยมกันมากของการเล่นตลกกับภาษา ด้วยการนำโครงสร้างเดิมของภาษามากลับรูปเสียใหม่ พระมหาสมปองได้สร้างอารมณ์ขันด้วยภาษาดังนี้

“เดวิส เบกแฮม เดวิส เบกแฮม เป็นสัตว์อะไร สัตว์บก เดวิส วิส เบกแฮม ไม่ใช่ สัตว์บกไม่ใช่สัตว์น้ำ เป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยเต้านะ เป็นนักฟุตบอลนะ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8)

“เขาบอกเหนื่อยอะไรก็เหนื่อย ได้แต่อย่าเหนื่อย “ใจ” คนเราทำอะไรก็ทำได้ แต่อย่าทำ “ใจ” เพลียอะไรก็เพลียได้แต่อย่าเพลีย “ใจ” เหนื่อยอะไรก็เหนื่อยได้แต่อย่าเหนื่อย “ใจ” เสียอะไรก็เสียได้แต่อย่าเสีย “ใจ” หายอะไรก็หายได้แต่อย่าหาย “ใจ” (ผู้ฟังขำ) ไม่หายใจก็ตายละสิเนี่ยะ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 11)

“เดี่ยวเราจะทำกิจกรรมฝึกสติพวกเราดีกว่า เดี่ยวจะมีพระอาจารย์ตัวเล็กๆ เป็นผี เซ็นเตอร์ให้ (พระอาจารย์อภิรักษ์: ฟรีเซ็นเตอร์) เป็นฟรีเซ็นเตอร์ให้” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 12)

“พอดี ไร่สวัสดิสงคมพระอาจารย์ลูก แล้วพระอาจารย์ก็ไม่กล้ามาครับ เพราะพระอาจารย์เป็นพระ กลัวบาป” (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 14)

“...วาทภัยมันมีลมพัดมาก่อนนะถึงจะรู้ อคติภัยมันก็มีวันขึ้นมาก่อนแล้วก็จะมิไฟตามมา อุทกภัยเมื่อเห็นน้ำมาเดี๋ยวน้ำมันก็ท่วม แน่นอน มันมีสัญญาณให้รู้ล่วงหน้า แต่ ก็กักภัยมันมาเจียบๆ (ผู้ฟังซ้ำ) ยิ่งเจียบยิ่งอันตราย...” (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 14)

“ตอนที่หก ใครร้องได้ร้องพร้อมกันไปด้วย พระอาจารย์จะขึ้น Subtitle ให้ ลมหายใจเข้า ดังๆ ซึ่ลูก ลมหายใจออก ดังๆ คอกไม้บาน ภูเขาใหญ่กว้าง ดังสายน้ำน้ำเย็น ดังนภาอากาศ อันบางเบา ร้องได้แล้วต่อไปทำทำด้วย เดี่ยวจะให้พระอาจารย์ทั้งสองรูปให้ท่านะลูก(ผู้ฟังซ้ำ) ให้ทำทางประกอบภาษาไทยเนี่ยพูดผิดผิดผิดน้อยแล้วเปลี่ยนแปลงเลย คุณทำเตรียมลูก ทำเตรียมครับ...”

(ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 14)

“มาทำกิจกรรมนี้กันครับ ถ้าใครทำได้ เดี่ยวพระอาจารย์มีของ สมน้ำหน้าคุณ ให้ (พระอาจารย์อภิรักษ์:สมนาคุณ) สมนาคุณ ได้ไปแล้วเพื่อนสมน้ำหน้าคุณไง”

(ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 14)

“กลางคืนเรานั่งดูดาวตกลูก ถ้าเกิดมันยังไม่ถึงเวลาตก ภาวนายังไงมันก็ไม่ตก หรอกครับ เราเคยนั่งดูดาวตกไหมครับ อ้อไม่ต้องหรอกหนูตกเองอยู่แล้ว หนูไม่ค่อยอ่านหนังสือ (ผู้ฟังซ้ำ) เห็นดาวอังคารสุขสะกาวอยู่บนท้องฟ้า ภาวนาให้ตกมันก็ไม่ตกลูก บางสิ่งบางอย่างเราไม่ได้มาด้วยการไปตามหาคะลูก เหมือนกับความรักเหมือนกัน บางคนไปตามหามากไปแต่ก็ไม่ได้มา ฉะนั้นพวกเราตอนนี้อยู่ในวัยเรียน อย่าเพิ่งไป ริ่กในวัยเรียน” (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 16)

“ฟังธรรมะแล้วจะตาใสแจ่ม แต่ถ้าไปฟัง body slam จะต้องไปเป็น นาฬิกาตาย ทำไมแกไม่ซื้อไหมเนอะ(ผู้ฟังซ้ำ) แล้วก็บ่นว่าไม่มีเวลา” (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 16)

มุกตลกด้วยการใช้ข้อตรงข้ามความเป็นจริง เช่น การบอกว่าตนเองไม่ใช่คนอีสาน บ้านเกิดอยู่ต่างประเทศ ตนเองมีฐานะที่ร่ำรวย ไฮโซ และอยู่สังกัดใหญ่อย่างแกรมมี่ แต่แท้ที่จริงแล้วเป็นคนอีสาน ธรรมดา

“คืออาตมาไม่อยากพูดอีสานนะ เพราะว่าอาตมาไม่ใช่คนอีสาน อาตมาบ้านเกิดอยู่ที่สวิสเซอร์แลนด์ ที่พูด อีสาน ได้เพราะว่าคนขับรถแล้วก็นับใช้เป็นคนอีสาน แล้วคนขับรถก็เป็นพ่ออาตมาเอง คนรับใช้ก็เป็นแม่แหละ ก็อีสานหมดบ้านนั่นแหละ ตกลงอาตมาพูดอีสานได้”
(ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8)

“เอาละคุณ โยมวันนี้เรามาพบกันมาเจอกัน ให้รางวัลก็แล้วกันเป็นชีวิตีอาตมานะคุณ โยม ออกเป็นชุดที่ 9 ชุดที่ 10 นะออกมาแล้ว 8 ชุด ตลอดชีวิตนะ อาตมาในฐานะที่สังกัดก็เล็กๆ อยู่สังกัดกรมมี มั่นก็ธรรมดาพระบ้านนอก ๆ อีสานๆ ยังก็จะไปอยู่ที่ไหนได้ ที่จริงอาตมาไม่ได้เป็นคนอีสานนะ ก็ไปสมัครก็ใช้เงินเยอะเหมือนกัน ที่กระทรวงคนอีสานระหว่างประเทศ ตอนแรกก็สงสัย เอ้เข้าไปถามเขาสมัครยังงี้ คำก็บอกก็ไม่ถามคุณพ่อคุณแม่ก็ได้จริงๆ อาตมาก็พูดอีสานได้ เพราะว่าคนรับใช้แล้วก็คนขับรถที่บ้านเป็นคนอีสาน คนขับรถก็เป็นพ่ออาตมาเองนะคุณ โยมนะ คนรับใช้ก็แม่ อีสานหมดบ้านนั่นแหละ (พูดด้วยภาษาอีสาน)”(ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 9)

4.2.7 การเล่าเรื่อง (Narration) ประกอบการบรรยาย วิทยากรใช้การเล่าเรื่องในการนำเสนอเนื้อหาสาระเป็นจำนวนมาก โดยหลังจากที่มีการยกหัวข้อ หรือหลักธรรมขึ้นมาบรรยายก็จะมีการยกเรื่องเล่าขึ้นมาประกอบพร้อมทั้งสอดแทรกมุขตลกไว้ในเรื่องเล่าเหล่านั้นด้วย เพื่อให้เนื้อหาสาระหลักที่ต้องการนำเสนอมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น หรือบางครั้งก็จะยกเรื่องเล่าขึ้นมาก่อนแล้วจะสอดแทรกหลักธรรมมาประกอบทีหลัง ซึ่งเรื่องเล่าที่ยกขึ้นมาประกอบนั้นจะมีเกี่ยวข้องเชื่อมโยง สอดคล้องกลมกลืนกันกับเนื้อหา หรือหลักธรรมที่ยกขึ้นมาเสมอ แต่จะเห็นได้ว่าวิทยากรใช้วิธีการเล่าเรื่องเป็นส่วนใหญ่ในการบรรยายเสมือนไม่ได้เทศน์อะไรแต่เป็นการเล่าเรื่องไปเรื่อยๆ หรือเน้นแต่การแสดงธรรมให้รื่นเริงเท่านั้น โดยไม่เน้นให้เกิดผลปฏิบัติ แต่แท้จริงนั้นก็ต้องการให้ผู้ฟังได้นำหลักธรรมที่นำเสนอไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เพียงไม่ได้ใช้คำพูดในเชิงสั่งสอนโดยตรง แต่เปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้ไตร่ตรองด้วยปัญญาตนตามประสบการณ์ภูมิหลังของแต่ละคน เป็นลักษณะเปิด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกสบายใจในการฟังเทศน์/การบรรยาย ไม่รู้สึกถูกบังคับต่างๆ ที่ท่านก็ได้สั่งสอนไปโดยทางอ้อมแล้ว

อีกทั้งในการใช้วิธีการเล่าเรื่องประกอบการบรรยาย จะทำให้ผู้ฟังมองเห็นภาพ ช่วยสร้างความน่าสนใจ น่าติดตาม ความมีอรรถรส ความมีชีวิตชีวา เกิดความเพลิดเพลินในการฟังการบรรยายได้เป็นอย่างดี และในขณะเดียวกันด้วยความสนุกสนาน เพลิดเพลินดังกล่าวจะทำให้ผู้ฟังซึมซับความรู้ในด้านธรรมะได้โดยไม่รู้ตัว ด้วยเรื่องเล่าของพระมหาสมปองนั้นมีลักษณะเป็นเรื่องราวที่แปลกใหม่ ที่ผู้ฟังไม่เคยได้ยินมาก่อน อีกทั้งการใช้วิธีการเล่าเรื่องที่สนุกสนาน ครื้นเครง จึง

ทำให้สามารถดึงดูดความสนใจผู้ฟังในการฟังการบรรยายของท่านได้เป็นอย่างดี ซึ่งเรื่องเล่าของ พระมหาสมปอง จะประกอบไปด้วยเรื่องเล่าหลายๆ เรื่อง เช่น

ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 17 ธรรมะกตัญญู วิทยากรได้บรรยายเรื่องการแสดงความ กตัญญูต่อบุพการี ซึ่งวิทยากรได้ยกตัวอย่างเรื่องเล่าที่แสดงให้เห็นความกตัญญูประกอบการ บรรยาย ดังนี้

เรื่อง ชื่อแม่เป็นฉายาพระ

“ พระอาจารย์สมปอง ตาลปุตโต ฉายาพระจะลงสระโอลูก คำเรียกว่า บาลีเนม นามสกุลพระ ส่วนมากจะลงสระโอ ตาลปุตโต กิตติชโร ความหมายจะดี มหาปัญญา มีปัญญา มากมหาเดช มีเดชมาก จะลงสระโอเยอะ ของพระอาจารย์ตาลปุตโต แผลออกมัยลูก แปลให้ฟังเพราะ วันนี้หัวข้อตรงเป๊ะเลย พระคุณพ่อแม่ แม่พระอาจารย์ชื่อ ตาล ลูก ตาลปุตโต ปุตโต ปุตตะ แปลว่า ลูก ตาลปุตโต ลูก ยายตาล เอาชื่อคุณแม่มาตั้งฉายา ก็คือชื่อแม่ไม่เป็นการกตัญญูกับลูกอยู่แล้ว สำหรับ พระอาจารย์ชื่อแม่ไม่เป็นการกตัญญูอยู่แล้ว ”

เรื่อง แม่เจ้าเป็นเมียพ่อ

“ พ่อชอบอำพระอาจารย์ลูก ตอนประมาณป.2 สมปอง แม่ของเจ้าเป็นเมียข้าแล้ว พระอาจารย์รู้สึกรับไม่ได้ลูก บ่ใช่ บ่แมน มันบ่ถึต้อง ทำไมพ่อ ทำไมแม่ต้องไปยอมเป็นเมียของ พ่อด้วยไม่เข้าใจ ทำไมต้องยอมเป็นเมียล่างพ่อขนาดนั้น รู้สึกรับไม่ได้ แล้วประมาณ ป.5 พ่อเล่นมุข เดิม สมปองแม่ของเจ้าเป็นเมียข้าแล้ว พระอาจารย์หัวเราะเลย ฮี ฮี ฮี เมียของเจ้าก็เป็นแม่ข้าเช่นกัน จะมาเล่นมุขเก่าทำไมเนี่ย ”

ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 19 ธรรมะข้าราชการ วิทยากรได้บรรยายเรื่องความสุจริตทั้ง ต่อหน้าและลับหลัง ซึ่งวิทยากรได้ยกตัวอย่างเรื่องเล่าที่แสดงให้เห็นถึงความซื่อสัตย์สุจริตของ ข้าราชการประกอบการบรรยาย ดังนี้

เรื่อง เวลาเลิกงาน

“ เด็กสามคนคุยโม้กัน แม่ใคร ไรสุด เด็กคนแรกบอกว่าแม่เราไวมากนกบินมาไวๆ แม่เราจับป็นยิงเปรี๊ยะ นกตายเลย เด็กคนที่สองบอกแม่นายสู้แม่เราไม่ได้หรอก ขับรถจากเชียงใหม่ถึง กรุงเทพมหานครอื่น 10 ชั่วโมงแต่แม่เรา 5 ชั่วโมงถึงแล้ว เด็กคนที่สามบอก โอ้ย...แม่นายสองคนไวสู้แม่ เราไม่ได้หรอก ทำงานอยู่กรมส่งเสริมสหกรณ์เขาเลิกงานสี่โมงครึ่ง บ่ายสองแม่เราถึงบ้านแล้ว ”

4.2.8 การใช้เหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบัน (Current issue) วิทยากร มักนำเรื่องราวที่เวดล้อม เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันของบุคคล เป็นเหตุการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้นในช่วงขณะนั้น ซึ่งเหมาะสม

กับยุคสมัย เช่น ข่าว เหตุการณ์/สถานการณ์ต่างๆหรือประเด็นต่างๆที่กำลังเป็นที่สนใจในปัจจุบัน ยกเป็นตัวอย่างประกอบการบรรยาย เพื่อนำมาสนับสนุนเนื้อหาสารในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการบรรยาย เป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับเนื้อหาสารที่ต้องการจะสื่อให้กับผู้ฟัง อีกทั้งเนื้อหาเหล่านั้นเป็นสิ่งที่ผู้ฟังรู้เนื้อหาเรื่องราวอยู่แล้ว เพราะประเด็นในข่าวผู้ฟังส่วนใหญ่จะรับรู้ได้อยู่แล้ว เนื่องจากเป็นเรื่องราวที่อยู่ในความสนใจของผู้ฟัง และเป็นเรื่องราวที่ได้รับการเผยแพร่อย่างแพร่หลายในสื่อต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นับได้ว่าเป็นการใช้ฐานความรู้ที่มีอยู่แล้วในอดีตมาต่อยอดการบรรยายได้เป็นอย่างดี ทำให้ลดทอนการบรรยายเพื่อสร้างความเข้าใจในเนื้อหาสาร ทำให้ไม่ต้องเสียเวลาอธิบายมาก ทำให้ผู้ฟังเกิดจินตภาพสามารถเข้าใจเรื่องได้เป็นอย่างดี

“...ฉะนั้นคุณ โยมต้องใจเย็นๆ ทำใจถึงจะใจเย็นได้ คุณชงชง มกจ๊ก รู้จักไหม แต่ก่อนเขาไม่เคยปฏิบัติธรรมคุณ โยม ขับรถไปเหมือนแท็กซี่คันเมื่อก็เขาใจร้อนคุณ โยม คุณชงชง มกจ๊ก คำ คำ คำ พอเริ่มไปปฏิบัติธรรม พอมีคนปาดหน้า โกรธเหมือนเดิมแต่กำหนดจิตใจคุณ โยม รู้ทันใจ รู้ทันจิตใจ โกรธหนอ โกรธหนอ โมโหหนอ โมโหหนอ ความโกรธยังมีอยู่ แต่รู้ทันอารมณ์ การกำหนดจิตใจนะ ตัดอดีต ปัดอนาคต กำหนดปัจจุบัน เวลาปฏิบัติธรรมนะ พอโมโหปั๊บ เรารู้ว่าเราโมโห โกรธหนอ โกรธหนอ พอใจเย็นลงเรารู้ทันอารมณ์ เราก็ไม่เดือดร้อนแล้ว เราก็ไม่ใจร้อนแล้ว...” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8)

“...ต่อไปปลอดภัยทางไหน กาย วาจา แล้วก็ใจ โอ้โห...ใจนี้สำคัญมากคุณ โยม โรคซึมเศร้าเป็นอันดับ 2 อันดับ 3 ของประเทศไทยต่อไปอาจจะขึ้นอันดับ 1 ก็ได้ โลกธรรม 8 ประการคุณ โยม แบ่งบวกแง่ลบ มีลาภเสริมลาภ มียศเสริมยศ มีสุขทุกข์สรรเสริญนินทา คุณ โยมต้องรับสองทาง ต้องรับสองทางนะ บางคนรับแบ่งบวกอย่างเดียวเลย พอมีงานก็ดีใจ พอไม่มีงานก็ฆ่าตัวตาย เหมือนจางดาบิน ดาราเกาหลีเห็นไหม มีงานมีละครเยอะ ดีใจรับได้พอไม่มีงานไม่มีละครฆ่าตัวตาย ก่อนจางดาบิน ดาราเกาหลีเหมือนกัน ถูกสรรเสริญ ถูกค่าในอินเทอร์เน็ตเยอะฆ่าตัวตาย เห็นไหมคุณ โยม ก็เลยชีวิตเราก็เลยตายไปเลย...” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8)

“...ผู้หญิงอายุ 27 ดูแลฝ่ายบัญชี แฟนอายุ 28 อยู่อุดร มีโครงการจะเปิดอุดรกันคุณ โยม ผู้หญิงเลยเริ่มโกงบัญชี ครั้งแรกสองแสน เจ้านายก็ประมาณสามสิบลกว่าๆ ไม่ถึง 40 สามสิบลปลายๆ ก็เริ่มรู้แล้วแต่ยังไม่แน่ใจ ครั้งที่ 2 ย่ำใจโกงบอีก 70,000 คุณ โยม 70,000 เจ้านายรู้ เพราะเขาเอาข้อมูลใส่โน้ตบุ๊กไว้ตลอด จับได้ โทษของเธอในการ โกงอาจจะติดคุกไม่กี่ปีหรอก หรือถ้าเกิดเจ้านายไม่เอาเรื่อง เอาเงินมาใช้หนี้ก็ไม่ต้องติดคุกแต่เชอก็คิดมากคุณ โยม นัดเจ้านายบอกจะไปเคลียร์เอาโอเลี้ยงใส่ตุ๋นใส่ยาพิษเอาไว้ แล้วเอาเหล็กอัดจุกอีก แล้วไปเผาเผาตายเลย แล้วนั่งดูด้วยนะ

โทษของเธอเลยถึงขั้นประหารชีวิต ผู้หญิงอายุ 27 กำลังมีอนาคตสดใส แฟนอายุ 28 เกิดความโลภ ความโกรธ ความหลง คุณ โยม โลกอยากได้เงินของคนอื่นที่ไม่ใช่เงินของตัวเอง โกรธที่เจ้านาย รู้ทัน หลงแฟนพาทำยังงี้ทำยังงั้น เผลอไปเลยยังงี้ถึงขั้นเสียสติ ไม่เสียสติอย่างเดียว เสียชีวิตด้วย เลย...” (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 8)

“ธรรมะสอนหญิงวันนี้เราจะมีข้อคิดเตือนใจให้พวกเรา 12 อย่าง 1. อย่างนุ่งกระโปรงสั้น คือมีข่าวมีคราวออกมามากมายว่า นักศึกษานุ่งกระโปรงสั้น นักเรียนมัธยม มีแฟน แบบบริดจ์สเปียร์ด้วย ไม่ได้กางเกงชั้นในเลยนะ ไอ้เราเป็นห่วงเป็นใยมาก เราก็อยากจะสอนว่าคุณทำไมไม่ได้กางเกงชั้นในล่ะมันอายเขาหรือเปล่าล่ะ ออกข่าวออกคราวมา เขาบอกว่า พระอาจารย์ไม่ต้องมาสอนหนูหรอกค่ะ หนูก็ทำตามพระอาจารย์นั่นแหละค่ะ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 16)

4.2.9 กิจกรรมประกอบการบรรยาย วิทยากรได้นำกิจกรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ใช้ในโครงการอบรมคุณธรรมและจริยธรรมแก่เด็กนักเรียนและเยาวชนของชาติในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา จากโรงเรียนและสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่มาเข้ารับการอบรม เป็นเวลา 2 คืน 3 วัน ภายใต้ชื่อโครงการต่างๆ เช่น โครงการอบรมคุณธรรมและจริยธรรม “ค่ายพุทธบุตร” โครงการอบรมคุณธรรมและจริยธรรม “ค่ายพุทธธรรมนำชีวิต” ของคณะสงฆ์จากวัดต่างๆที่จัดทำขึ้น โดยวิทยากรจะนำกิจกรรมและวิธีการบางอย่างมาปรับประยุกต์ใช้ในการบรรยายกับผู้ฟังในช่วงกิจกรรมของรายการธรรมะเคลิเวอร์

ตัวอย่างกิจกรรมประกอบการบรรยาย

ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 9 ตอนธรรมะสุจริตพิชิตงาน วิทยากรจะนำกิจกรรม “บัวหุบบัวบาน” ซึ่งเป็น กิจกรรมที่ใช้ในโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม จากการเข้าอาศรมมฤตดา มาใช้ในช่วงกิจกรรม ในรายการในชื่อเดิม คือ กิจกรรม “บัวหุบบัวบาน” ซึ่งเป็นการฝึกในเรื่องของการมีสติ

ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 16 ตอนธรรมะสอนหญิง วิทยากรจะนำกิจกรรม “มาลาบูชาพระคุณครู” ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ใช้ในโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม มาใช้ในช่วงกิจกรรม ในรายการในชื่อเดิม คือ กิจกรรม “มาลาบูชาพระคุณครู” ซึ่งเป็นการสอนในเรื่องของพระคุณของครู

ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 17 ตอนธรรมะกตัญญู วิทยากรจะนำกิจกรรม “จุดเทียนปัญญา” และกิจกรรม “มาลาบูชาพระคุณครู” ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ใช้ในโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม มาใช้ในช่วงกิจกรรม ในรายการในชื่อเดิม ซึ่งเป็นการให้ระลึกนึกถึงพระคุณของพ่อแม่ และครูอาจารย์

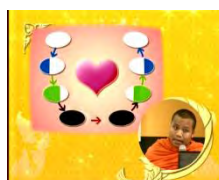
4.2.10 การใช้ภาพและเสียงประกอบการบรรยาย

4.2.10.1 ภาพนิ่ง (Illustration) วิทยากร มักใช้ภาพนิ่ง ซึ่งเป็นภาพที่ไม่มีการเคลื่อนไหว เช่น ภาพถ่าย ภาพวาด และภาพลายเส้น ในการสื่อความหมายถึงเรื่องที่กำลังบรรยายอยู่เสมอ เมื่อมีความเห็นว่าจำเป็นต่อการส่งสาร เพราะหากเนื้อหาสาระยากแก่การทำความเข้าใจด้วยการอธิบายโดยใช้คำพูด หรือเนื้อหาสารที่มีความสลับซับซ้อน หรือเนื้อหาสารที่มีเงื่อนไขต่างๆ หรือเนื้อหาสารที่มีสาระสำคัญมาก หรือเนื้อหาสารที่ตั้งเป็นประเด็นคำถามให้ผู้ฟังฯ วิทยากรจึง จะใช้ภาพนิ่งเพื่อสื่อสารกับผู้ฟังแทน เช่น ภาพนิ่งจากการสร้างด้วย โปรแกรมไมโครซอฟท์พาวเวอร์พอยต์ (powerpoint) แล้วเขียนข้อความเพื่อตั้งคำถาม กระตุ้นและชักจูงผู้ ฟังให้มีส่วนร่วมด้วยการให้ผู้ฟังอ่านข้อความดังกล่าวที่ตั้งเป็นคำถามพร้อมๆกัน



(ธรรมชาติเวอร์ชันที่ 9)

(ธรรมชาติเวอร์ชันที่ 16)



(ธรรมชาติเวอร์ชันที่ 20)

ภาพที่ 4.29 : แสดงตัวอย่างภาพนิ่งประกอบการบรรยาย

4.2.10.2 ภาพเคลื่อนไหว

ภาพยนตร์ (Film) วิทยากร ได้ใช้สื่อภาพยนตร์ประกอบการบรรยาย เพราะมีพลังในการโน้มน้าวจิตใจของผู้ ฟัง ได้เป็นอย่างดี เนื่องจากสามารถสื่อความคิดได้จากทั้งเสียง (Audio) และภาพเคลื่อนไหว (Video) วิทยากรนำภาพยนตร์มาใช้ใน 2 ประเภท คือ ประเภทไม่ใช้การ แสดง ได้แก่ ภาพยนตร์ข่าว ภาพยนตร์สารคดี ภาพยนตร์การศึกษา และภาพยนตร์ประชาสัมพันธ์ และประเภทการแสดง ได้แก่ ภาพยนตร์โฆษณา ภาพยนตร์บันเทิง เช่น การนำบางส่วนของ ภาพยนตร์ไทย และภาพยนตร์ไทยล้อเลียน ซึ่งกำลังได้รับความนิยมอยู่ในขณะนั้นมานำเสนอ พร้อมสอดแทรกสาระทางด้านธรรมะเข้าไปด้วย เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้ฟังเพิ่มรรถรส ช่วยสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลิน ในการรับฟังการบรรยายของผู้ฟัง และเพื่อความเข้าใจในหลักธรรมได้

โดยง่ายอีกด้วย ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วเนื้อหาของภาพยนตร์ จะมีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาสารหรือสาระสำคัญที่วิทยากรต้องการจะสื่อสารให้ผู้ฟังรับรู้รับทราบ และเกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น

ภาพยนตร์ประเภทไม่ใช้การแสดง ได้แก่ ภาพยนตร์ข่าว ภาพยนตร์สารคดี ภาพยนตร์การศึกษา เช่น

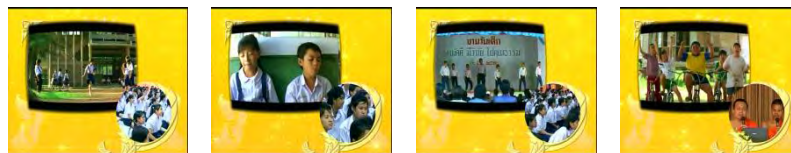


(ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 14)

ภาพที่ 4.30 : แสดงตัวอย่างภาพประเภทไม่ใช้การแสดง

ภาพยนตร์ประเภทการแสดง ได้แก่ ภาพยนตร์บันเทิง และ ภาพยนตร์โฆษณา เช่น

ตัวอย่างภาพยนตร์บันเทิง



ภาพที่ 4.31 : แสดงตัวอย่างภาพยนตร์เรื่อง “แฟนฉัน” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 16)



ภาพที่ 4.32 : แสดงตัวอย่างภาพยนตร์ล้อเลียน เรื่อง “เพื่อนสนิท” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 16)

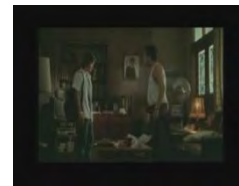
ตัวอย่างภาพยนตร์โฆษณา



(ธรรมชาติวิดีโอที่ 9)



(ธรรมชาติวิดีโอที่ 13)



(ธรรมชาติวิดีโอที่ 14)



(ธรรมชาติวิดีโอที่ 14)



(ธรรมชาติวิดีโอที่ 15)



(ธรรมชาติวิดีโอที่ 15)



(ธรรมชาติวิดีโอที่ 15)



(ธรรมชาติวิดีโอที่ 15)



(ธรรมชาติวิดีโอที่ 16)

ภาพที่ 4.33 : แสดงตัวอย่างภาพยนตร์โฆษณา



(ธรรมชาติวิดีโอที่ 9)

ภาพที่ 4.34 : แสดงตัวอย่างภาพยนตร์สื่อเขียนโฆษณา

4.2.10.3 เสียงดนตรี (Music) วิทยากรนำบทเพลงที่เป็นที่นิยมและชื่นชอบของผู้ฟัง ในปัจจุบัน ทั้งของกลุ่มวัยรุ่นและกลุ่มคนรุ่นใหม่ ประกอบการบรรยาย โดยเลือกเพลงที่มีเนื้อหาและท่วงทำนองเข้ากับบรรยากาศและเนื้อหาการบรรยายในขณะนั้น โดยส่วนใหญ่วิทยากรจะนำเสียงเพลงมาจากไฟล์เสียงที่ได้จากเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อสร้างและกระตุ้นอารมณ์ของผู้ฟัง ให้รู้สึกคล้อยตาม กระตุ้นผู้ฟังได้ถึงขนาดทำให้เกิดอารมณ์เศร้า เสียใจ ร้องไห้ หรือปลื้ม มีความสุข การชื่นชมยินดี อารมณ์ขัน สนุกสนาน ตลก โดยเพลงที่วิทยากรเลือกมาใช้นั้น มีทั้งบท

เพลงที่วิทยากร แต่งเอง โดยแปลงจากบทเพลงของบุคคลอื่น และเพลงที่ขออนุญาตจากค่ายเพลงต่างๆ เพื่อใช้ประกอบการบรรยาย

เพลงที่วิทยากรแต่งขึ้นเอง โดยแปลงจากบทเพลงของบุคคลอื่น เช่น

ตัวอย่างที่ 1 เพลงแปลงจากเพลงแค่แค่แครงรับเชิญ ของศิลปินไมค์ ภิรมย์ภักดิ์ ค่าย GMM ซึ่งเดิมมีเนื้อหาดังนี้ คือ “งานแต่งที่ใครเป็นได้แค่แครงรับเชิญ” แล้วแปลงเป็น “งานศพที่เองเป็นได้แค่แครงรับเชิญ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 12)

ตัวอย่างที่ 2 เพลงแปลงจากเพลงยาใจคนจน ของศิลปินไมค์ ภิรมย์ภักดิ์ ค่าย GMM ซึ่งเดิมมีเนื้อหาดังนี้ คือ “ เป็นแฟนคนจนต้อง ทนหน่อยน้อ ฟันไม่มีเงินทองมาลองรับความลำบาก” แล้วแปลงเป็น “เป็นแฟนของโจรต้องทนหน่อยน้อ ฟรุ้งนี้จะปล้นร้านทองมารองรับความอดอยาก ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 17)

เพลงที่ขออนุญาตจากค่ายเพลงต่าง ๆ เช่น

ตัวอย่างที่ 1 เพลงกาสะลอง ของศิลปินลานนา คัมมินส์ ค่ายเพลง GMM ซึ่งมีเนื้อหาดังนี้

“เมื่อตะวันลับไป ไกลจากขอบฟ้า เสียงเพลงลา แว่วมากับสายลม กาสะลองต้องลอยปลิวปลิวไปตามลม ลมความฝันพัดไป ไกลจากบ้าน บนเส้นทางฝันไกล ไปสู่จุดหมาย คำสุดท้ายแม่ฝากยังได้ยินไม่เคยลืมเลยซักคำ トラบที่หัวใจโอบยบिन ถ้อยคำนั้นยังได้ยิน รักและหวังคืนร้างทางเปลี่ยว หัวใจลูกยังอุ่น ความรักไม่เคยจาง ห่างกันแสนไกลเหมือนดวงดาว พร่างพราวบนฟ้าไกล ไกลแสนไกล หัวใจอยู่ใกล้กันเมื่อตะวันลับไป ใจคิดถึง สะลื้อซ้อซิ่ง อื้ออึงในหัวใจ กาสะลองของแม่ ไม่รู้ว่าเมื่อไหร่ จะได้คืนไปชบไอ อุ่นใจของแม่ คินหนาวดาวเปลี่ยว ขอใจแม่ยังอุ่น ความรักไม่เคยจาง ห่างกันแสนไกล เหมือนดวงดาว พร่างพราวบนฟ้าไกล ไกลแสนไกล หัวใจอยู่ใกล้กัน ห่างกันแสนไกล หัวใจอยู่ใกล้แม่” (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 13)

ตัวอย่างที่ 2 เพลงดอกไม้บาน ของแม่ชีสันศนิย์ จากเสถียรธรรมสถาน ซึ่งมีเนื้อหาดังนี้ “ ลมหายใจเข้า ลมหายใจออก ดั่งดอกไม้บาน ภูผาใหญ่กว้าง ดั่งสายน้ำน้ำเย็น ดั่งนภาอากาศอันบางเบา” (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 14)

ตัวอย่างที่ 3 เพลงพรหมลิขิต ศิลปินวงบิกแอส (Big Ass) ค่ายเพลง GMM

ซึ่งมีเนื้อหาดังนี้

“เหม่อมองบนฟ้าไกล จ้องมองด้วยความสงสัย ว่าใครกันนะใคร ที่พาให้เธอเดิน
หลงทางมาเจอกับฉัน มีคนเป็นล้านคน ช่างไร้เหตุจริงๆที่เราเจอกัน จากเป็นคนที่ไม่เชื่ออะไร
สุดท้ายก็ได้แต่ถามตัวเองซ้ำๆ ตกลงคือพรหมลิขิตใช่ไหม ที่เขียนให้เป็นอย่างนั้น ตกลงให้เรารักกัน
ไข่ม้อย อย่างนั้นขอได้ไหม โปรดอย่าทำให้เราลัดปราก ให้เรารักกัน เน้นนานถึงจนวันตาย โอ้วโอว
ฉันขอได้ไหม (*) เมื่อก่อนลมหายใจ ก็คิดว่าเป็นของฉัน แต่พอได้พบเธอ เพิ่งรู้จริงๆ ลมหายใจคือ
เธอเท่านั้น(ซ้ำ*) มีคนเป็นล้านคน ไม่มีเหตุผล ที่เธอต้องเลือกฉัน จากเป็นคนที่ไม่เชื่ออะไร สุดท้าย
ก็ได้แต่ถามตัวเองอีกครั้ง ตกลงคือพรหมลิขิตใช่ไหม ที่เขียนให้เป็นอย่างนั้น ตกลงให้เรารักกัน
ไข่ม้อย อย่างนั้นขอได้ หรือไม่ โปรดอย่าทำให้เราลัดปราก ให้เรารักกัน เน้นนานถึงจนวันตาย โอ้ว
โอว ฉันขอได้ไหม โอ้ว โอว ฉันขอได้ไหม” (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 16)

ตัวอย่างที่ 4 เพลงเธอจะอยู่กับฉันตลอดไป ศิลปินวงแคลช(Clash) ค่ายเพลง GMM

ซึ่งมีเนื้อหาดังนี้

“ความเป็นจริงวันนี้แม้ทำให้เราต้องปวดใจ แต่ฉันไม่ล้มภาพเธอได้เลย เก็บอยู่ใน
หัวใจฉัน คิดถึงและเป็นห่วงเธอ รักเธออยู่เสมอไม่เคยลบเลือน วันเวลาจะหมุนไปนานแสนนานสัก
เท่าไร อยากขอให้เธอมั่นใจสัญญา จะอยู่รอที่ตรงนี้ ฉันรู้เธอไม่กลับมา แต่ความรู้สึกจะไม่เลือนจาก
เธอ เธอจะอยู่กับฉันตลอดไปไม่ว่าอีกนานแสนนาน นานเท่าไรไม่ล้มเลือน ความทรงจำคอยย้ำและ
ช่วยเตือน เราต่างผูกพันด้วยรักตลอดไป เธอจะอยู่กับฉันตลอดไปไม่ว่าอีกนานแสนนาน นานเท่าไร
ไม่ล้มเลือน ความทรงจำคอยย้ำและช่วยเตือน เราต่างผูกพันด้วยรักตลอดไป ไกลห่างคนละฟ้าแต่
ด้วยรักและศรัทธา จะเชื่อมโยงถึงกัน จะสัญญาด้วยหัวใจ ไม่มีใครแทนเธอ เธอจะอยู่กับฉันตลอดไป
ไม่ว่าอีกนานแสนนาน นานเท่าไรไม่ล้มเลือน ความทรงจำคอยย้ำและช่วยเตือน เราต่างผูกพันด้วย
รักตลอดไป ความทรงจำคอยย้ำและช่วยเตือน เราต่างผูกพันด้วยรักตลอดไป”

(ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 16)

ตัวอย่างที่ 5 เพลงครูกระดาศทราย ศิลปินทราย เจริญปุระ ค่ายเพลง GMM

ซึ่งมีเนื้อหาดังนี้

“ตั้งแต่วันที่พวกเรานั้น รู้จักครู ไม่มีวันไหนครูไม่บ่น แต่ละคำระคายบาดหูทุก ๆ
คน ไม่มีใครอยากสนใจครู ผิดอะไรนิดเดียวครูเห็นเป็นเรื่องยาว บ่นจนใครก็ฟังไม่อยู่ พวกเราเองก็
เลยรวมหัวตั้งชื่อครู เรียกคุณครูว่าครูกระดาศทราย แต่ครูคะรู้มั๊ย ที่ครูคอยว่าเรา ดูเราอยู่ทุกวัน ครู
คะรู้มั๊ย กระดาศทรายแผ่นดินนั้นนั่นเองขัดเกลาเราจนได้ดี อยากให้วันนี้ครูได้รู้และได้เห็นว่าคุณครูทำให้

เป็นอย่างนี้ จากวันวานแม่พวกเรานั้นไม่ค่อยดีแต่เรามีวันนี้เพราะครู (อยากจะบอกเรารักครู คุณครู กระดาษทราย)” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 16)

ตัวอย่างที่ 6 เพลงอ้อมอุ่น ศิลปินศุ บุญเลี้ยง ค่ายเพลงมอร์มิวสิก (More music) GMMซึ่งมีเนื้อหาดังนี้

“อุ่นใด ๆ โลกนี้มีมีเทียบเทียม อุ่นนอกอ้อมแขนอ้อมกอดแม่ระยอง รักเจ้าจึงปลูก รักลูกแม่ยอมห่วงใย ไม่อยากจากไปไกล แม่เพียงครั้งวัน ให้กายเราใกล้กัน ให้ดวงตาใกล้ตา ให้ดวงใจเราสองเชื่อมโยง ผูกพัน อ้อมใด ๆ โลกนี้มีมีเทียบเทียม อ้อมอกอ้อมใจ อ้อมรักลูกหลับนอน น้านม จากอก อาหารของความอาทร แม่พริ้วเตือนพริ้วสอนสอนสั่ง ให้เจ้าเป็นเด็กดี ให้เจ้ามีพลัง ให้เจ้าเป็นความหวังของแม่ต่อไปใช่เพียงอ้อมท้อง ที่ลูกร่ำร้อง เพราะต้องการไออุ่น อุ่นไอรักอุ่นละมุน ขอน้านมอุ่น จากอกให้ลูกคืบคิน” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 17)

ตัวอย่างที่ 7 เพลงแม่ ศิลปินเสก โลโซ ค่ายเพลง GMM ซึ่งมีเนื้อหาดังนี้

“ปานนี้จะเป็นอย่างไร จากมาไกลแสนนาน คิดถึงคิดถึงบ้านจากมาตั้งนานเมื่อไร จะได้กลับ แม่จำแม่รู้บ้างไหมว่าดวงใจดวงนี้เป็นห่วง จากลูกน้อยที่แม่ห่วงหวงอยู่เมืองหลวง ศิวิลโซ่ไกลบ้านเรา คิดถึงแม่ขึ้นมา น้ำตามันก็ไหล อยากกลับไปชบลงที่ตรงตักแม่ในอ้อมกอดรักจริงที่เที่ยงแท้ ในอกแม่ สุขเกินใคร อีกไม่นานลูกจะกลับไปหอบดวงใจเจ็บซ้ำเกินทน เก็บเรื่องราววันวายสับสน ใจที่ทวนของคนในเมืองกรุง อีกไม่นานลูกจะกลับไปหอบดวงใจเจ็บซ้ำเกินทน เก็บเรื่องราว วันวายสับสน กับบางคน ที่ใจไม่แน่นอนลืมนื่องบางคน ไปชบลงที่ตรงตักแม่ ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 17)

กล่าวโดยสรุปรูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะของพระมหาสมปองมีการนำรูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะทั้งแบบเก่า ที่ใช้อยู่แต่ในเดิมในการสื่อสารทางศาสนา และรูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะแบบใหม่ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมาใช้ในการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ศาสนาในรายการธรรมะเคลิเวอร์ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ คือ

รูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะแบบเก่า คือ การใช้คำพูด ใน 4 ลักษณะได้แก่ การตั้งคำถาม การอธิบายให้เห็นชัดเจน การอธิบายขยายความ และการแสดงตัวอย่าง คำคม คำให้ข้อคิดคติเตือนใจ ภาษาพระ การอ้างถึงพุทธศาสนาและพุทธศาสนาสุนทรียะ การอุปมาอุปไมย/การเปรียบเทียบ/การใช้ภาษาเชิงเปรียบเทียบ และการถามตอบ

รูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะแบบใหม่ คือ คำหรือภาษาอย่างทีคนทั่วไปพูดกัน และสำนวนภาษาปาก คำใหม่ คำแปลก แหกแนวหรือมีเอกลักษณ์ของตัวเอง คำทับศัพท์ ภาษาต่างประเทศ ภาษาสมัยใหม่/ภาษาวัยรุ่น การปนและการผสมภาษา การใช้อารมณ์ขัน การใช้เหตุการณ์ปัจจุบัน และการใช้ภาพและเสียงประกอบการบรรยาย

จากการวิเคราะห์ถึงรูปแบบการนำเสนอรายการของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะนั้น พบว่า พระมหาสมปอง ในฐานะของพระสงฆ์ ผู้รับหน้าที่เป็นวิทยากรในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ ทำการสื่อสารด้วยรูปแบบวิธีการพูด/การบรรยาย/ถ่ายทอด เนื้อหาเรื่องราวด้วยถ้อยคำการพูดที่ไม่มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางภาษาของสถาบันศาสนามากนัก เห็นได้จากพระมหาสมปองนั้น คือ ตัวแทนของสถาบันศาสนา ดังนั้นลักษณะของถ้อยคำที่สื่อสารจึงควรเป็นถ้อยคำที่เรียบง่าย ไม่หวือหวา หรือมีความทันสมัยมากเกินไป แต่ก็พบว่าพระมหาสมปองยังคงมีการเลือกใช้ถ้อยคำในการสื่อสารในรายการให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางภาษาของสถาบันศาสนาบ้าง หรืออาจกล่าวได้ว่า พระมหาสมปองนั้น ได้มีการผสมผสาน (hybrid) ระหว่างรูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะทั้งแบบเก่าและแบบใหม่ โดยมีสัดส่วนของการผสมผสานซึ่งเน้น ไปทางรูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะแบบใหม่มากกว่าแบบเก่า ก็เพื่อให้ถ้อยคำเหล่านั้นมีคุณสมบัติที่ดีกว่าเดิมในการสื่อสารกับผู้รับสารของรายการธรรมะเดลิเวอรี่ ซึ่งเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ในยุคปัจจุบัน

รูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะ (non-verbal communication)

การสื่อสารเชิงอวัจนะ เป็นกระบวนการสื่อความหมายที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา และมีส่วนอย่างสำคัญต่อความเข้าใจกันในการสื่อสาร ในขณะที่พระมหาสมปองใช้การสื่อสารเชิงวัจนะในการเทศน์ ท่านก็ใช้การสื่อสารเชิงอวัจนะไปด้วยในขณะเดียวกัน ซึ่งการสื่อสารเชิงอวัจนะของท่านนี้เป็นการสื่อสารที่มีส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของความมีชื่อเสียงในด้านการเทศน์ของท่าน ซึ่งแสดงออกในมิติต่างๆ ดังนี้คือ พฤติกรรมของเสียง อากัปกริยาท่าทาง และการแสดงออกทางใบหน้า

พฤติกรรมของเสียง

พฤติกรรมของเสียง หมายถึงถึงลักษณะต่างๆ ของการพูด คุณภาพของเสียง เช่น ระดับความดัง ความสูงต่ำของเสียง อัตราเร็วช้าในการพูด การหยุดเว้น ระยะเวลา เป็นต้น พฤติกรรมของเสียงมีผลกระทบต่อบุคลิกภาพ และมีอิทธิพลต่อการสื่อความ เช่นในเรื่องระดับเสียง เสียงที่

เปล่งออกมาด้วยความสัมพันธ์กับความมีพลังและความภาคภูมิใจ ความดังของเสียงเป็นสิ่งที่สามารถ
ใช้เรียกร้องความสนใจจากผู้ฟังได้ ใช้เน้นส่วนสำคัญของสิ่งที่พูด แต่เสียงที่เปล่งออกมามากๆ
จะถูกตัดสินว่าเป็นการแสดงความก้าวร้าวหรือต่อต้าน มีความโกรธหรือมีอารมณ์พุ่งเคือง ดังนั้น
ระดับความดังจึงต้องเหมาะสม

ในการเทศน์ของพระมหาสมปอง อาจถือได้ว่ามีการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของเสียงที่มี
แบบฉบับเป็นของตนเอง โดยพระมหาสมปองนั้นมีการผสมผสานพฤติกรรมของเสียงใน
หลากหลายรูปแบบ หรือมากกว่าหนึ่งรูปแบบ หรือใช้วิธีการสื่อสารที่ปรับแต่งขึ้นมาใหม่ เพื่อให้มี
คุณสมบัติในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของเสียงที่ดีกว่าเดิมในการสื่อสาร สามารถเรียกความ
สนใจจากผู้ฟังได้เป็นอย่างดี พระมหาสมปองจะบรรยายหรือพูด ด้วยลีลาของการสนทนา
คือ ในขณะที่ทำการพูดก็จะนึกถึงเนื้อหาที่ต้องการสื่อสารออกไปด้วย แล้วจึงทำการถ่ายทอด
ความคิดเหล่านั้นออกไปโดยตรงจากผู้พูดไปสู่ผู้ฟัง ไม่ใช่การพูดแบบท่องจำหรือการอ่านจาก
หนังสือ เป็นผู้ที่พูดเสียงดังฟังชัด คำพูดและน้ำเสียงน่าฟัง ชัดถ้อยชัดคำ ออกเสียงคำควบกล้ำ
ชัดเจน พูดได้อย่างคล่องแคล่ว ไหลลื่น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งแสดงถึง ความพร้อมในการพูด พลัง
ความเชื่อมั่นและมั่นใจในการเทศน์ของท่าน อีกทั้งจะมีจังหวะในการพูดที่ค่อนข้างเร็ว สั้นกระชับ
ซึ่งจะทำให้ผู้ฟังตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา ไม่รู้สึกเบื่อหน่ายในการฟัง และช่วยสร้างความสนุกสนาน
เพลิดเพลินให้เกิดขึ้นได้ง่าย โดยเฉพาะเมื่อผู้ฟังเป็นกลุ่มวัยรุ่น พระมหาสมปองใช้วิธีการเลียนเสียง
พฤติกรรมการพูดของวัยรุ่นเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญ ส่วนหนึ่ง ในการดึงความ
สนใจและเข้าถึงวัยรุ่นให้หันมาฟังธรรมได้เป็นอย่างดี ถึงกับขนาดได้รับการขนานนามว่า “พระ
ขวัญใจวัยรุ่น” และเป็นส่วนที่สร้างชื่อเสียงและความนิยมจากผู้ฟังกลุ่มวัยรุ่นให้กับพระมหาสมปอง
อีกด้วย การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของเสียงของพระมหาสมปอง มีหลายลักษณะ ดังนี้

- การเน้นเสียง ซึ่งเป็นการแสดงออกซึ่งความรู้สึกประกอบเรื่องที่กำลังบรรยาย หรือเน้น
เสียงในตอนที่สำคัญ เช่น มีการใช้เสียงสูงที่แสดงออกซึ่งความประหลาดใจ การเน้นเสียงในท้าย
ประโยคเพื่อให้ผู้ฟังตอบหรือติดตาม

“...มาฆบูชาคือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา จาตุรงคสันนิบาต วันเพ็ญประหลาด
มหัศจรรย์พระสงฆ์มาชุมนุมกัน 1,250 องค์ นี่เป็นข้อแรก สองมาประชุมกัน โดยมีได้นัดหมาย ไม่มี
การโทรคุยกันล่วงหน้าเลย มากันแบบ โอ้โฮ (เสียงสูงแสดงออกซึ่งความประหลาดใจ) มาเจอกัน
1,250 องค์ มหัศจรรย์ใหม่ลูก (เน้นเสียงที่คำว่า “ใหม่ลูก”) surprise ใหม่ (เน้นเสียง) ”

“ร้องได้แล้ว เอ้า(เสียงสูง) ต่อกไปทำทำด้วย เดี่ยวจะให้พระอาจารย์ทั้งสองรูปให้ท่านะลูก ให้ทำทางประกอบ แหม่ม (เสียงสูง) ภาษาไทยเนี่ย พุคผิคนิดผิคน้อยแล้วเปลี่ยนแปลงเลย ”

“สาธุคังๆ ต่อนรับ พระอาจารย์จิระพงษ์ จีรวาทุณ โน นี้ (เสียงสูง) เข้ามืดแต่สาธุให้พระ มา ตบมือให้พระกันทำไมนี่”

- การทำเสียงลากยาวในคำท้ายของประโยค เพื่อสร้างความสนุกสนาน เช่น

“ แน่นอนลูก วันนี้พระอาจารย์ไม่ได้มารูปเดียว ไม่ได้มาตัวเปล่าลูก แต่ถ้ามาตัวเปล่าก็จะ น่ากลัวมากเลยนะครึบ จะคิด (ทำเสียงลากยาวที่คำว่า “คิด” จนออกเสียงเป็น “คิส”) ลึกไปทำไม ลูก มันก็ต้องห่มจีวร จีวรมาด้วย ”

“เดี่ยวที่มดคำดูตัวอย่างของพระอาจารย์อภิกฤษ์ คนนั้นไปคู่กับที่มดคำครึบ เอาชิ (ทำเสียง ลากยาวที่คำว่า “ชิ” จนออกเสียงเป็น “ชี”) ที่มดคำเอานะ (ทำเสียงลากยาวที่คำว่า “นะ” จนออก เสียงเป็น “น่า”) จะขัดใจพระทำไม”

- การเลียนเสียงพฤติกรรมการพูดของวัยรุ่น คือ การทำน้ำเสียงเลียนเสียงพูดของเด็ก วัยรุ่น ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นการพูดโดยใช้ภาษาของผู้ฟังที่ใช้สื่อสารกันในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นการ แสดงให้เห็นว่าท่านเป็นพวกเดียวกับผู้ฟัง ทำให้สามารถดึงดูดใจ และเข้าถึงผู้ฟังกลุ่มวัยรุ่น ได้เป็น อย่างดี เช่น

“ เราอยู่ในวัยนี้ อ้อ่าเพิ่งมีความรักแบบหนุ่มสาว สักเกตใหม่ครึบ คนมีความรักมักจะเสีย การทรงตัวลูก คนที่มีความรักเวลายื่นคนเดียว ยื่นตรงๆได้ พอยื่นใกล้แฟน อะโห้ (น้ำเสียง เลียนแบบเด็กวัยรุ่น) เอียงทันทีทันใดเลย บางคนคุยโทรศัพท์กับแฟน แชนท์ไปหากันติดอังกั้นทั้ง ประเทศ จิงหรือบางคน ไม่เป้งรีย อะเตะๆๆ อีอิ ฮุฮุ 555 เป๊ปปๆ (น้ำเสียงเลียนแบบเด็กวัยรุ่น) มา แ่วว (น้ำเสียงเลียนแบบตลกโหน่ง สามช่า) บางคนคุยโทรศัพท์คุยกันคำเดียวก็รู้เรื่อง ฮัลโหล หรือ จ้า อืม จ้า จู๊บบๆ (น้ำเสียงเลียนแบบ เด็กวัยรุ่น) บางคนคุยกับตัวเองได้ บางคน ฮัลโหลตัวเองหรือ คิดถึงตัวเองจังเลย ตัวเองมาหาตัวเองหน่อยชิ ถ้าตัวเองไม่มาหาตัวเอง ตัวเองจะไปหาตัวเอง (น้ำเสียงเลียนแบบเด็กวัยรุ่น)”

“ ที่มาของคำพูดว่าปอดแหกลูก เวลาเด็กกรุงเทพถามกัน นายป๊อดป้าว (น้ำเสียงเลียนแบบ เด็กวัยรุ่น) นายป๊อดป้าว (น้ำเสียงเลียนแบบเด็กวัยรุ่น) หมายความว่านายสูบบุหรี่หรือป่าว ”

“วันนี้เรามีธรรมชาติสอนหญิง เค้าบอก 90% ของผู้หญิง เวลาที่เจอคำหวานๆ ก็มักจะเคลิบเคลิ้ม เป็นอย่างนั้นนะลูกนะ เจอคำหวานๆ เดี่ยวตัวเอง ผมตัวเองก็สวย จริงหรือ อยู่เดี่ยวตัวเองก็สวย หุ่นตัวเองก็ดี จริงหรือ จริงหรือ (น้ำเสียงเลียนแบบเด็ก กวย่รุ่น) แล้วก็อมให้เค้า พวกนี้นิสัยแย่มาก ”

- การทำเสียงเข้ากับเรื่องที่กำลังพูด เพื่อยกตัวอย่างให้เห็นภาพได้อย่างชัดเจน เกิดความสมจริง และสร้างความมีชีวิตชีวาให้กับผู้ฟัง ตัวอย่างเช่น

เมื่อพระมหาสมปองต้องเทศน์เรื่องสิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติ 12 ประการสำหรับเด็กผู้หญิง ในประการที่ 5 คือ อย่าหลีกหนีพ่อแม่ ท่านจะเลียนเสียงโดยการสมมติเป็นตัวแสดงที่เล่า คือ สมมติตนเองเป็นเด็กผู้หญิงที่ต้องการหลีกหนีพ่อแม่ แล้วแสดงเสียงดังกล่าวออกมา

“เด็กผู้หญิงบางคนชอบพูด อย่ามายุ่งกับหนู อย่ามายุ่งกับหนู (เลียนเสียงเป็นเด็กผู้หญิง) แล้วก็ออกไปนอกบ้าน พวกเราทุกคนที่อยู่ทั่วประเทศ ถ้าอยากพูดคำ นี้ให้พูดตั้งแต่วันแรกที่เรามา ออกมา พอลอดออกมาปั๊บ ออกมาร้องอู๊ว (เลียนเสียงเด็กทารก) อย่ามายุ่งกับกู จะหานมกินเอง หาผ้าอ้อมเปลี่ยนเอง จะหาเงินเรียนเอง อยากมายุ่งกับกู (เลียนเสียงเป็นเด็กผู้หญิง) พูดตั้งแต่วันแรกที่เรามา”

เมื่อพระมหาสมปองต้องพูดเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติ 12 ประการสำหรับเด็กผู้หญิง ในประการที่ 12 คือ อย่าชิงกวนเมือง ซึ่งท่านจะยกตัวอย่างเรื่องของมอเตอร์ไซค์บุญบาป ก็ทำน้ำเสียงได้ เหมือนการขับมอเตอร์ไซค์จริงๆ

“แว้นบอยสก็อยเกิร์ลอันตรายมาก เสียงมอเตอร์ไซค์มีอยู่ 2 อย่าง เสียงมอเตอร์ไซค์บุญบาป กับ มอไซค์บาป เสียงมอเตอร์ไซค์บุญดังยัง ใจลูก สดๆเลย บุญ บุญ บุญ (เลียนเสียงเวลาสตาร์ทมอเตอร์ไซค์) พอสดๆเสร็จ สังฆทาน สังฆทาน (เลียนเสียงเวลาเครื่องติดแล้ว) ไปวัด ไปวัด พอจอดที่วัดปั๊บ กุศล พอเสียงมอเตอร์ไซค์บาป ปอแตกตึง ปอแตกตึง (เลียนเสียงเวลาสตาร์ทมอเตอร์ไซค์) พอสดๆเสร็จ ตายๆ ตายๆ ตายๆ แน่น แน่น แน่น ตาย แน่น แน่น แน่น (เลียนเสียงเวลาเครื่องติดแล้ว) เครื่องมันรวนคุณนุ้ย ติดสัญญาณไฟแดงข้างรถลึบลื้อ แทนที่จะกลัวเขา ดันไปเบิ้ลใส่เขาอีก ตาย ตาย คนขับลึบลื้อหน้าตาได้ด้วย หยิบลูกกุกุแจใส่ เดี่ยวเถอะมึง เดี่ยวเถอะมึง ตาย ตาย เดี่ยวเถอะมึง ตาย ตาย สุดท้ายไปกองอยู่ใต้ท้องรถลึบลื้อลูก ”

เมื่อพระมหาสมปองต้องการเล่าเรื่องผีที่ท่านต้องเจอที่โรงพยาบาลให้เด็กฟัง ท่านจะใช้น้ำเสียงวังเวงน่ากลัว แต่หากช่วงไหนที่เป็นช่วงที่ต้องการให้สนุกสนาน ท่านก็จะใช้น้ำเสียงสนุกสนาน

“ตอนที่พระอาจารย์ไปโรงพยาบาลแห่งหนึ่ง มีคืนหนึ่งประมาณตีหนึ่ง ตีสอง เราก็ตื่นขึ้นมาแล้วก็นอนไม่หลับ ก็มีผู้หญิงคนหนึ่งนั่งอยู่ปลายเตียงลุก แล้วผมก็ปิดหน้าเลยนะ มองอะไรก็มองไม่เห็น มองหน้าเราแบบตาแดงกล้าเลย แล้วเค้าก็พูดออกมาครึบ มึงมานอนเตียงกูทำไม (น้ำเสียงวังเวงน่ากลัว) ไร่เราก็คิด ทำไมผีถึงโง่อย่างนี้เนอะ สงสัยแกมานอนอยู่โรงพยาบาลหลายวันจนแกนึกว่าเป็นเตียงแก แกก็ถามซ้ำอีก มึงมานอนเตียงกูทำไม (น้ำเสียงเหมือนผีพูด แบบวังเวง ซ้ำๆ เนิบๆ) พระอาจารย์ก็เลยตอบไป ไม่ใช่เตียงมึง เตียงโรงพยาบาลโวย (น้ำเสียงตลก ขบขัน) มีการตอบมา เหลอ (น้ำเสียงสนุกสนาน)”

เมื่อพระมหาสมปองต้องพูดเกี่ยวกับการใช้คำพูดที่ไพเราะ จึงยกตัวอย่างของบทเห่เรื่องซึ่งมีความไพเราะ ท่านจึงทำน้ำเสียงเหมือนการเห่เรื่องจริงๆ

“สุพรรณหงส์ ชะ สุพรรณหงส์ ชะ ทรงผู้ฮาให้ สุพรรณหงส์ ชะ ทรงผู้ฮาให้ งามชดช้อย ลอยลำลีน ฮ่าให้ เจียบ เจียบ (พร้อมทั้งทำท่าพายเรือ) นารายณ์ทรงสุบรรณบิน บินอวดฟ้า อ่าอวดองค์ เห่ เห่เห่ เห่ เห่ เห่ เห่ เห่ เห่ เห่ เห่”

- การเลียนเสียงแบบศิลปะตลก เช่น

“พระอาจารย์บอกออกมาจากใจเลยลูก บอกออกมาจากทวารตรงบั้งของหัวใจเลยลูก กั้นบั้งมันจะไม่สำรวม พระอาจารย์ไปมาหลายโรงเรียนแล้วลูก ไม่เคยเห็นนักเรียนที่ไหนน่ารัก เรียบร้อย กราบพร้อมเพรียงกันขนาดนี้ น่ารักจริงๆลูก เรียบร้อยมาก แล้วเวลาพระอาจารย์ไปที่ไหน พระอาจารย์ก็พูดแบบนี้ทุกโรงเรียน น่ารักลูก น่ารัก ซ่อมการกราบก่อนเลยเมื่อกี้นี้ ไหนคุกเข่า ทำเทพบุตร ทำเทพธิดาซิ แสดงว่าไม่มีไค้ดลับ ปิดทอมนานนะซิเนี่ย เอาอ่าๆๆ (น้ำเสียงเลียนแบบตลกโหน่ง สามช่า) พระอาจารย์บอกว่าสะอาด เอามือตีที่ขานะ”

จากการวิเคราะห์รูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะในด้านพฤติกรรมของเสียง พบว่า พระมหาสมปอง มีการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของเสียงที่มีแบบฉบับเป็นของตนเอง โดยมีการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของเสียงในแบบปกติหรือแบบพื้นฐานที่ใช้ในการสื่อสารทั่วไป ซึ่งถือได้ว่าเป็น “การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของเสียงแบบเก่า” และ ใช้การผสมผสาน (hybrid) โดยการเพิ่มคุณลักษณะทางเสียงบางประการอีกด้วย จึงเกิดเป็นพฤติกรรมของเสียงในหลากหลาย หรือมากกว่าหนึ่ง

คุณลักษณะ ซึ่งพระมหาสมปองได้ใช้วิธีการสื่อสารที่ปรับแต่งขึ้นมาใหม่ เพื่อให้มีคุณสมบัติในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของเสียงที่ดีกว่าเดิมในการสื่อสาร สามารถเรียกความสนใจจากผู้ฟังได้เป็นอย่างดี ได้แก่

- ความชัดเจนของเสียง เพื่อให้เกิดความชัดเจนของเสียงในการสื่อสาร พระมหาสมปองจึงเพิ่มคุณลักษณะจากการพูดตามปกติ คือ พูดเสียงดัง เน้นในแต่ละคำพูดอย่างชัดถ้อยชัดคำ ออกเสียงคำควบกล้ำชัดเจน
- ความมีชีวิตชีวาของเสียง เพื่อให้เกิดความมีชีวิตชีวาของเสียงในการสื่อสาร พระมหาสมปองจึงเพิ่มคุณลักษณะจากการพูดตามปกติ คือ การเน้นเสียง การทำเสียงลากยาว การใช้เสียงสูง การใส่อารมณ์ความรู้สึกในคำพูด
- ความสมจริงของเสียง เพื่อให้เกิดความสมจริงของเสียงในการสื่อสาร พระมหาสมปองจึงเพิ่มคุณลักษณะจากการพูดตามปกติ คือ การเลียนเสียงวัยรุ่น ซึ่งพฤติกรรมของเสียงในลักษณะนี้เป็นการผสมผสานพฤติกรรมของเสียงใน 2 รูปแบบ คือ การเลียนเสียงและการใส่อารมณ์ความรู้สึกในคำพูดแบบวัยรุ่นชายหญิงในปัจจุบัน การเลียนเสียงแบบศิลปินตลก ซึ่งพฤติกรรมของเสียงในลักษณะนี้เป็นการผสมผสานพฤติกรรมของเสียงใน 2 รูปแบบ คือ การเลียนเสียงและการใส่อารมณ์ความรู้สึกในคำพูดแบบสนุกสนาน

อากัปกิริยาท่าทาง

ส่วนประกอบของท่าทาง การวางตัว การเคลื่อนไหวร่างกายเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อการสื่อสาร เช่น การพยักหน้าแสดงถึงการยอมรับ การเคลื่อนไหวร่างกายในขณะที่พูดสามารถดึงดูดความสนใจจากผู้รับสารได้

- **การวางท่า (Posture)** เป็นส่วนหนึ่งของอากัปกิริยา ซึ่งหมายถึงการปรากฏกายต่อหน้าผู้ฟังไม่ว่าจะเป็นการนั่งหรือยืนพูดก็ตาม ซึ่งในช่วงเริ่มต้นของการเทศน์ หรือการบรรยายของพระมหาสมปองนั้น โดยส่วนใหญ่จะนั่งบรรยายหลังโต๊ะของผู้บรรยายด้วยท่าทางที่ดูสบายๆ เป็นธรรมชาติ มักจะมีการเคลื่อนไหวร่างกายเพียงเล็กน้อยตลอดเวลา อาจเห็นได้จากการขยับตัวไปมา หันซ้ายหันขวาเข้าหาวิทยากรผู้ร่วมบรรยาย แต่ในบางครั้งพระมหาสมปองจะเริ่มต้นด้วยการยืนเทศน์ หรือยืนบรรยายต่อหน้าของผู้ฟังซึ่งอยู่ในระดับเดียวกับผู้ฟัง หลังจากนั้นพระมหาสมปองก็จะกลับไปนั่งเทศน์บนเวที ร่วมกับพระวิทยากรร่วมบรรยายรูปอื่นๆ ซึ่งการยืนบรรยายในช่วงเริ่มต้นนั้น จะเป็นการทักทาย ทำความรู้จักกับผู้ฟังของตนเอง รวมทั้งสร้างความเป็นกันเอง เป็นการพูดคุยสนทนาแบบผ่อนคลาย สบายๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ฟังสามารถมองเห็นวิทยากรได้อย่างชัดเจน

เป็นการดึงดูดความสนใจ พร้อมทั้งสร้างความตื่นตัวให้กับผู้ฟังในการรับฟังการบรรยายที่จะเกิดขึ้น อีกทั้งในหลายครั้งท่านจะพยายามเดินไปมาบริเวณพื้นที่ด้านหน้าของการบรรยาย เพื่อให้ได้สัมผัสใกล้ชิดกับผู้ฟัง ทุกจุดทุกมุมห้อง

อีกทั้งในช่วงกิจกรรม หรือช่วงที่มีการให้ผู้ฟังร่วมทำกิจกรรม พระมหาสมปองจะออกมา ยืนอธิบาย สาธิตวิธีการเล่นและการทำกิจกรรมร่วมกับพระวิทยากรรูปอื่นๆ ด้วยท่าทางที่ สนุกสนาน ร่าเริง กระฉับกระเฉง กระตือรือร้น คล่องแคล่ว และมั่นใจอย่างไม่กระดากอาย โดย ส่วนใหญ่ท่านจะรับหน้าที่เป็นเพียงผู้อธิบายวิธีการเล่นกิจกรรมเท่านั้น ส่วนการทำท่าทางประกอบ จะเป็นหน้าที่ของพระวิทยากรผู้ร่วมบรรยายรูปอื่นๆ

- การใช้ท่าทางประกอบการพูด (Gesture) เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการ เรียกร้องความสนใจจากผู้ฟังได้เป็นอย่างดี ลักษณะท่าทางที่ใช้ประกอบการพูดนั้น สามารถแยก ออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ท่าทางที่สื่อความหมายโดยตรง (Conventional Gesture) หรือที่เรียกว่า ภาษา ท่าทาง(Gesture Language) ท่าทางที่สื่อความหมาย หมายถึงการแสดงออกหรือการเคลื่อนไหวของ มือหรือแขน โดยผู้พูดมีความมุ่งหมายให้อาการเหล่านั้นสื่อความหมาย หรือเป็นที่เข้าใจกันได้ ถึงแม้จะไม่โดยตรงตลอดจนสมบูรณ์

ในขณะที่พระมหาสมปองทำ การเทศน์มักจะมีการ ใช้มือประกอบเรื่องที่บรรยาย ตลอดเวลา ซึ่งเป็นการสื่อความหมายโดยตรงต่อเรื่องที่กำลังพูด เช่น

“เราเคยไปคูแห่เรือใหม่ลูก เรือสุพรรณหงส์ สุพรรณหงส์ ชะ ชอบมาก สุพรรณ หงส์ ชะ ทรงผู้ ฮ่าให้ สุพรรณหงส์ ชะ ทรงผู้ ฮ่าให้ งามชดช้อยลอยลำลีน ฮ่าให้ เจียบ เจียบ (พร้อม ทั้งทำท่าพายเรือ) นารายณ์ทรงสุบรรณบิณ บินอวดฟ้า อ่าอวดองค์ แล้วเค้าจะมีให้ลูก เเห่ ! เเห่! เเห่! เเห่! เเห่! เเห่! เเห่! เเห่! ...ฉะนั้นเราอยู่ด้วยกัน ใช้วาจาที่ดีต่อกัน พุดจาไพเราะ ” (ธรรมะเคลิ เวนี่ชุดที่ 14)

“รถเราก่าเพราะ ข้างบ้าน ออกรถใหม่ เหมือนผู้ใหญ่บ้าน อาตมาออกรถมา 3 ปีไม่ ก่าลูกบ้านคนเนิง เหมิเกริมออกรถมายี่หื้อเดียวกะแกรดแก่ก่าชะอย่างนั้นคุณโยม สามิภรรยาเราก่า เพราะอะไรโยม (ผู้ฟัง: ใช้นานาน) คุณ โยมตอบสะเห็นภาพมากเลยนะ แล้วนั่งอยู่ข้างกันด้วย ว้าย.. ตอบไม่เกรงใจ เออเพราะมีแฟนใหม่อันนี้อันตราย นะ โยม วาดกัยพายุดัดมาดันไม้ หวีวให้เห็น หวีว หวีวหวีวหวีว(พร้อมทำมือเหมือนลมพัดมา) เลย อุทกภัยน้ำเริ่มมา แล้ว (ทำมือส่ายไปส่ายมา)

อัคริภัยเริ่ม มีควันมาให้เห็น แต่ ถ้าก๊กกะ ภัยอันนี้มันจะมาเรื่อยๆเองแต่ไพล่มาเมื่อไร บ้านแตกสา
แหกขาดเมื่อนั้นอันตรายมากมายเลย” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 15)

“ถ้าพูดถึงเรื่องตรงเวลา คนไทยเราไม่ค่อยตรงเวลาโยม คนนี้ก็ได้สูทผูกไทค์
อย่างดีถือกระเป๋าเจมบอนส์โบกแท็กซี่ขึ้นรถไป “น้องๆไปส่งคอนเมืองน้อย ” “ได้ครับพี่” พอไป
ถึงงามวานรลคิด “อ้าวน้องๆช่วยเร่งหน่อยได้ไหมน้องพอดีพี่ต้องรีบอะ ” “ครับๆ ” แท็กซี่ก็เร่ง
เครื่องเต็มที่เลย ไปติดตรงสี่แยกหลักสี่อีกแล้ว “อ้าวน้องช่วยเร่งหน่อยได้ไหมเดี๋ยวพี่ไม่ทัน
เครื่องบิน ” โอโห..แท็กซี่เริ่มโมโหแล้วเร่งเหลือเกิน “พี่ครับถามจริงๆ พี่บินกี่โมง ” “บ่าย2ครับ ”
แท็กซี่ซู้ขึ้นมาเลย (พระมหาสมปองทำท่าดูเวลา) “พี่ครับนี่มันบ่าย2โมง10 นาทีแล้วครับ ผมแท็กซี่
นะพี่จะให้เร่งทันเครื่องบินเลยรีใจ ไม่ทันหรือพี่ไม่ทันแล้ว พี่เครื่องมันออกแล้ว “ไม่ออกน้องไม่
ออก” “พี่รู้ได้ไงเครื่องไม่ออก” “จะไม่รู้ได้ไงพี่เป็นคนขับ” พี่จะเป็นกับตนเองเลย”

(ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 15)

“เดี๋ยวจะสรุปคุณธรรมให้ นะครับตั้งเกมแรก เกมสื่อความหมาย เวลาเราเข้ามาใน
รั้วมหาวิทยาลัยเราต้องเรียนรู้ เวลาที่เราครูอาจารย์สอนต้องตั้งใจ (ชี้นิ้วไปที่หู)ตั้งใจ (ชี้นิ้วไปที่ตา)
หลายคนก็ไม่ค่อยเข้าใจ หลายคนเวลาก็เผลอ เวลาไปสอนก็เผลอ พอจะไปสอบจริงก็ขอพรใหญ่เลย
(พนมมือ)” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 18)

2. ทำทางที่ไม่สื่อความหมายโดยตรง (Descriptive Gesture) ได้แก่ทำทางหรือ
การเคลื่อนไหวของมือหรือแขน หรือไหล่ หรือศีรษะที่แสดงแล้วไม่อาจสื่อความหมายได้ละเอียด
ชัดเจน แต่ก็สามารถเข้าใจได้เมื่อใช้คำพูดประกอบอธิบาย

ในขณะที่พระมหาสมปองทำการเทศน์มักจะมีการใช้มือประกอบการพูด ซึ่งไม่สื่อ
ความหมายโดยตรงเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็สามารถเข้าใจได้เมื่อให้คำพูดประกอบ หรือในบางครั้งอาจ
กล่าวได้ว่าเป็นการใช้มือประกอบที่ไม่ได้แสดงความหมายใดๆ หรืออาจมากเกินไปจนความจำเป็นในการ
สื่อสาร จนเกิดความสับสนหรือเป็นที่รำคาญสายตาของผู้ฟังได้ ตัวอย่างของการใช้มือประกอบที่
ไม่ได้สื่อความหมายโดยตรง เห็นได้จากในหลายๆครั้งท่านจะผายมือ ไปทางผู้ที่กำลังทำการสื่อสาร
ด้วย เพื่อเป็นการชี้เฉพาะให้ผู้ที่กำลังทำการสื่อสารด้วยทราบว่าผู้พูดกำลังสื่อสารด้วยอยู่ หรือเพื่อ
เป็นการชี้ให้ตอบหรือทำตามคำสั่ง เช่น ในช่วงเริ่มต้นรายการพระมหาสมปองจะทำการแนะนำผู้
ดำเนินรายการให้ผู้ฟังได้รู้จัก พร้อมทั้งผายมือไปทางผู้ดำเนินรายการ หรือการซักถามข้อมูลพื้นฐาน
ของผู้เข้าฟังการบรรยาย พร้อมทั้งผายมือไปยังผู้เข้าฟังการบรรยายด้วย

“ ลืมไม่ได้คนสำคัญวันนี้เลย แอนดี้ เขมพิมุก ปรบมือให้คุณแอนดี้ด้วย (พร้อมผายมือไปทางแอนดี้) ให้เกียรติมาฟังธรรมะ ปกติฟังธรรมะบ่อย โหม (บ่อยครับผม) เพราะว่าอะไร (เพราะว่าผมอยากเป็นคนดีครับ) โทหน้าตาไม่บ่งบอกเลยนะ วันนี้จะมาฟังธรรมะร่วมกับพวกเรา (พร้อมผายมือไปทางผู้ฟัง) ชาวบริษัท (ผู้ฟัง : ไลยสุวรรณจำกัด) ตอนนี้นักเราอยากมีอยากเป็นเหมือนคนนั้นคนนี้ก็เลยมีความทุกข์คุณ โยม ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 15)

“วันนี้เรามีผู้ดำเนินรายการแสนสวยด้วย ปรบมือคังๆต้อนรับพี่โมเมด้วยนะครับ (พร้อมผายมือไปทางโมเม)” (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 18)

“เรามาจากคณะอะไรบ้างเอ่ย (พร้อมผายมือ ไปยังผู้ฟัง) คณะที่ฮิตๆสุดเลยคณะอะไรที่นี้” (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 18)

“อ้าวทุกท่านนั่งตัวตรง(พร้อมผายมือ ไปยังผู้ฟัง)เดี๋ยววันนี้เราจะมาทำกิจกรรมสื่อความหมาย” (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 18)

จากการวิเคราะห์รูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะในด้านอากัปภิกขาทำทาง พบว่า พระมหาสมปอง มีการแสดงอากัปภิกขาทำทางที่หลากหลายปะปนกัน ได้แก่ การวางท่า และการใช้ท่าทางประกอบการพูด จนในบางครั้งอาจมองดูว่าไม่มีความเหมาะสมแก่สมณะเพศมากนัก ใน 2 ประเด็นคือ การวางท่า (Posture) พบว่า ในการปรากฏกายต่อหน้าผู้ฟังการบรรยายนั้น พระมหาสมปองจะนั่งหรือยืนบรรยาย มีการเคลื่อนไหวร่างกายไปมาตลอดเวลา และเดินเข้าหาผู้ฟังการบรรยายและในส่วนของการใช้ท่าทางประกอบการพูด (Gesture) พบว่าพระมหาสมปองได้ใช้ท่าทางประกอบคำพูดโดยการผสมผสานใน 2 ลักษณะในการสื่อสาร คือ ท่าทางที่สื่อความหมายโดยตรง (Conventional Gesture) และท่าทางที่ไม่สื่อความหมายโดยตรง (Descriptive Gesture) ซึ่งจะต้องใช้คำพูดประกอบท่าทางเหล่านั้นเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องอีกด้วย

การแสดงออกทางสีหน้า

การแสดงออกทางสีหน้าของผู้พูดมีความสำคัญและนับเป็นทักษะเบื้องต้นที่สำคัญในทางการพูด การแสดงออกทางใบหน้าของผู้พูดเป็นสิ่งแรกที่ผู้ฟังสังเกตเห็นความรู้สึกของผู้พูด นับตั้งแต่การปรากฏตัวพูด ซึ่งในขณะที่เริ่มปรากฏตัวนั้นพระมหาสมปองจะมีการแสดงออกทางใบหน้าอย่างเป็นธรรมชาติ ด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส มีชีวิตชีวา ซึ่งจะทำให้ผู้ฟังคิดและตีความจากสีหน้าของผู้พูดได้ถึงความเป็นมิตรและความเป็นกันเองต่อผู้ฟัง ทำให้ได้รับการต้อนรับจาก

ผู้ฟังอย่างดี โดยเฉพาะเมื่อผู้ฟังเป็นกลุ่มวัยรุ่นหน้าไบหน้าที่ยิ้มแฉ่งคงกล่าวจะเป็นการช่วยลดช่องว่างระหว่างผู้บรรยายซึ่งเป็นพระสงฆ์กับผู้ฟังซึ่งเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ลงได้ ทำให้ง่ายต่อการทำการสื่อสารและการเปิดรับสารอีกด้วย เพราะเนื่องจากในอดีตนั้นการเทศน์ของพระสงฆ์เป็นเรื่องที่จริงจังเป็นทางการ ดังนั้นการแสดงออกทางใบหน้าของพระสงฆ์จึงมีใบหน้าเคร่งขรึม จริงจัง และน่าเกรงขามเป็นอย่างยิ่ง

อีกทั้งในระหว่างการบรรยายพระมหาสมปอง ก็จะมีการแสดงออกทางสีหน้าอย่างเหมาะสม เห็นได้จากเมื่อต้องการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นความบันเทิง สนุกสนาน พระมหาสมปองก็มีการยิ้ม หัวเราะ แสดงใบหน้าที่ยิ้มแย้ม เช่น ใบหน้าที่ทะเล้น การยิ้มมุมปาก ตามเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอ เช่น

“เป็นเพื่อนกันต้องรักกันลูก ตักเตือนเรื่องยาเสพติดลูก เรารู้ว่ายาบ้า ยาฮี ยาเลฟ ไม่ดี เราไปกินมันแสดงว่าเราโง่กว่าอะไร (ผู้ฟัง : ควาย) นี่เธอตอบหรือเธอคำกันแน่เนี่ย ควายเต็มหน้าพระเลยเราแน่ใจไหมครับว่าควายโง่งนะ เราเคยไปคูหมู่บ้านควายไทยที่สุพรรณบุรี ใหมลูก ควายแกลิ่งตาย ไอ้ชะชะแกลิ่งตายชิ ยีนให้คนเป่าขลุ่ยหรือตีลังกาก็ได้ แต่ที่นักท่องเที่ยวน่าประทับใจควายยิ้มลูก ยีนอยู่หน้าบูดๆ ไอ้และยิ้มชิ เหนอ ! (พระมหาสมปองฉีกยิ้มกว้าง) พระอาจารย์สมปองทำไมเหมือนลูก พระอาจารย์อภิรักษ์ครับ ควายยิ้มทำยังไงครับ เอ้อ ! ไม่ต้องพูดเลย ชัดเจนเลย เราเคยอ่านข่าวเจอ ใหมลูก ควายคลั่งยาบ้า ใช้มีดจี้คือวัวเป็นตัวประกัน ไม่เคยเจอซักครั้งหนึ่งเลย”

(ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 14)

“ไม่นินทาเจ้านาย แหม...สิ่งเหล่านี้ไม่เคยเกิดขึ้นที่นี่เลย (พระมหาสมปองทำใบหน้าไม่เชื่อว่ที่นี่ไม่มีคนนินทาเจ้านาย) คุณ โยมอย่าวิพากษ์วิจารณ์หัวหน้า นายจ้าง ถ้าทำงานกับเขาไม่ได้ให้ (ผู้ฟัง: ลาออก) โอ้วที่มงานเรากลับขวัญแวงกันหมด พูดแบบนี้เราจะได้อยู่โรงแรมนี้ต่อไปได้ไหมเนี่ย (พระมหาสมปองแสดงใบหน้ายิ้มแฉ่งพร้อมหัวเราะ) อย่างนินทาเจ้านายคุณ โยม เวลาเจ้านายค่าเราต้องท่องเอาไว้เลย 1.เจ้านายถูกเสมอ 2.ถ้าเจ้านายทำผิดให้ย้อนกลับไปดูข้อ 1 (พระมหาสมปองยิ้มมุมปาก) เพราะถ้าเกิดเราไปค่าไปนินทาเจ้านายไม่เจริญรุ่งเรือง หรือก ถ้าเรานินทาเจ้านายได้นายเค้าก็เอาเราไปได้(หน้าตาจริงจัง)” (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 15)

แต่หากต้องการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นเรื่องที่สำคัญ หรือต้องการเน้นย้ำเป็นพิเศษ พระมหาสมปองก็จะแสดงออกทางใบหน้าที่เป็นปกติ หรือเป็นทางการ จริงจัง ขรึมเล็กน้อย ขมวดคิ้ว หลับตาบรรยาย เช่น

“ส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่เป็นโอกาสที่เราจะได้มาทบทวนอดีตที่ผ่านมามีข้อไหนผิดพลาดบ้าง อะไรผิดพลาดเราก็แก้ไขคุณ โยม แล้วก็มาเริ่มต้นชีวิตใหม่ด้วยความสุข เค้าบอกว่า “วันไหนๆก็ไม่สำคัญเท่าวันนี้ เพราะวันนี้สำคัญกว่าวันไหน พรุ่งนี้มะรืนนี้สำคัญอย่างไรก็ยังไม่สำคัญเท่าวันนี้ ” วันนี้สำคัญที่สุดคุณ โยม สิ่งที่มีจริงก็คือวันนี้ ฉะนั้นเราต้องมาทำวันนี้ให้ดีที่สุด พัฒนาวันนี้ เค้าบอกว่าชีวิตที่ไร้สาระขณะนี้ยังไม่สายเกินที่จะแก้ไข แม้ชีวิตเหลือน้อยลงเพียงใด จงภูมิใจที่ได้ทำดีทัน มีคนเห็นหรือไม่เห็นเป็นไรเล่า จงเลือกเอาความดีที่สร้างสรรค์ มีคนเห็นหรือไม่ไม่สำคัญ ใจเรานั้นรู้ว่าดีเท่านี้พอ ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 13)

“ฉะนั้นตอนนี้พวกเรานะอาตมาจะให้คุณ โยมเห็นความสัมพันธ์สร้างหลักประกันในชีวิต คุณ โยมๆ คุณ โยมต้องเก่งงาน พนมมือขึ้นมาเก่งงาน หลักอิทธิบาท 4 คุณ โยมเป็นกลอนเลยจะได้จำง่ายๆ ว่าตามฉันทะสนใจสนใจใฝ่เรียนรู้ วิริยะเพียรสู้ เพียรสู้ไม่ท้อถอย จิตตะใส่ใจใส่ใจไม่เลือนลอย วิมังสะเผ้าคอยเผ้าคอยไม่หลงลืม เอามือลองได้คุณ โยม ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 15)

“ก็เป็นเรื่องของการทำงานทุกๆทีนะ บางคนทำดีแล้วแต่ไม่ค่อยได้ดีเท่าไร ไม่ค่อยประสบความสำเร็จ เราต้องคุณคิดหนึ่งว่า เราทำดีถึงดี ทำดีถูกดี ทำดีพอดีหรือเปล่า ประเทศไทยสำคัญมาก ไม่ว่าจะทำงานอะไรก็แล้วแต่ต้องถูกดี ต้องพอดีด้วย ที่โยมทำแล้วแต่บางทีมันยังไม่ได้ดี ต้องยึดหลักนี้คือโยมต้องทำอย่าหยุด คือถ้าโยมทำไปแล้วยังไม่ได้ดี ยังไม่ประสบความสำเร็จโยมท้อแล้ว โยมคนท้อเป็นคนไม่แท้ คนแท้เราต้องไม่ท้อ เวลาโยมทำงานอย่างเต็มที่เต็มความสามารถ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 19)

สิ่งสำคัญของการแสดงออกทางใบหน้าอีกประการหนึ่ง ได้แก่ การใช้สายตา(Eye Contact) หรือการสบสายตาระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง ซึ่งการสบสายตาเป็นสะพานที่ใช้ถ่ายทอดความรู้สึก ระหว่างผู้พูดและผู้ฟังได้เป็นอย่างดี ถิรนนท์ กล่าวถึงผลการศึกษาของ อาร์กลี และดิน (ถิรนนท์, 2533) ว่าผู้ฟังจะมีการสบสายตากับผู้พูดมากกว่าผู้พูดสบสายตากับผู้ฟัง ยังเป็นเรื่องส่วนตัวมากเท่าใด การสบสายตาก็มีน้อยลงมากเท่านั้น ในบางวัฒนธรรมจะห้ามการสบสายตา และบทบาทหนึ่งของการสบสายตาก็เพื่อค้นหาข่าวสาร จะสังเกตว่าพระมหาสมปองในขณะที่พูดจะกลั้มอง และพยายามมองสบสายตากับผู้ฟังให้ทั่วถึงตลอดเวลา เพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกว่าคุณกำลังสื่อสารด้วย และยังเป็นการทำให้ทราบถึงปฏิกิริยาของผู้ฟังในขณะที่ฟังการบรรยายด้วย เช่น ผู้ฟังจ้องมองท่านอย่างสนใจ ด้วยใบหน้ายิ้มแย้มอาจถือได้ว่าผู้ฟังยอมรับและชื่นชอบในการบรรยาย หรือผู้ฟังทำสีหน้าสงสัยอาจแสดงได้ว่าผู้ฟังไม่เข้าใจในเรื่องที่ทำการบรรยาย ดังนั้นผู้บรรยายก็สามารถที่จะนำที่มองเห็นดังกล่าวมาปรับได้ทันที เช่น การอธิบายหรือยกตัวอย่างเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ดียิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุปการสื่อสารเชิงอวัจนะในส่วนที่เป็นการสื่อสารจากตัวบุคคล หรือสื่อบุคคล ในการเทศน์ พระมหาสมปองมีการนำรูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะทั้งแบบเก่า ที่ใช้อยู่แต่ในเดิม ในการสื่อสารทางศาสนาและไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ และนำรูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะ แบบใหม่ ที่เป็นวิธีการสื่อสารที่มีการปรับแต่งขึ้นมาใหม่ เพื่อให้เหมาะสมในการสื่อสารทางศาสนา ในปัจจุบันมาใช้ในการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ศาสนาในรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้ คือ

รูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะแบบเก่า คือ มีการพูดเสียงดังฟังชัด คำพูดและน้ำเสียงน่าฟัง ชัดถ้อยชัดคำ ออกเสียงคำควบกล้ำชัดเจน พูดได้อย่างคล่องแคล่ว มีจังหวะในการพูดค่อนข้างเร็ว การทำเสียงเข้ากับเรื่องที่กำลังพูด

รูปแบบการสื่อสารอวัจนะแบบใหม่ คือมีการเน้นเสียง การทำเสียงลากยาวในคำท้ายของ ประโยค การเลียนเสียงพฤติกรรมกรพูดของวัยรุ่น และการเลียนเสียงศิลปินตลก การยกมือ ประกอบเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจนและดึงดูดความสนใจ ในขณะที่เดียวกันก็มีใบหน้าที่ยิ้มแย้ม แจ่มใส และการสังเกตปฏิกิริยาตอบกลับจากผู้รับสารด้วย

จากการวิเคราะห์ถึงรูปแบบการนำเสนอรายการของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ซึ่งพบว่า พระมหาสมปอง มีวิธีการสื่อสารด้วยการเทศน์ที่ต่างออกไปจากแบบแผนธรรมเนียมปฏิบัติของ พระสงฆ์ในการทำการสื่อสาร ซึ่งต้องเป็นไปตามหลักการเผยแพร่ธรรมะของพระพุทธเจ้า โดยพระ มหาสมปองได้พัฒนารูปแบบการเทศน์จากในอดีตทั้งในส่วนจากรูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะและ เชิงอวัจนะ ซึ่งเป็นการใช้หลักการผสมผสาน (hybrid) จนกลายเป็น “การเทศน์แบบใหม่” ที่ยังคงมี คุณลักษณะของรูปแบบการสื่อสารในทางพระพุทธศาสนา หรือ รูปแบบการสื่อสาร “แบบเก่า” และนำรูปแบบการสื่อสารที่มีความทันสมัย เป็นปัจจุบัน หรือ รูปแบบการสื่อสาร“แบบใหม่” เข้ามา ผสมผสานอีกด้วย แต่เนื่องจากรายการประเภทสนทนาทางโทรทัศน์นั้น เป็นการพัฒนามาจาก รูปแบบการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ซึ่งรูปแบบการเทศน์ ก็คือ รูปแบบหนึ่งของการสื่อสารใน ชีวิตประจำวัน ดังนั้นเมื่อโยกรูปแบบการเทศน์ของพระมหาสมปองซึ่งเป็นการสื่อสารกับบุคคล ตามสถานที่ต่างๆ ณ ที่ที่ไปทำการบรรยาย(private sphere) จึงอาจจะทำการสื่อสารด้วยรูปแบบ วิธีการดังกล่าวได้ แต่เมื่อนำมาออกในรายการสนทนาทางโทรทัศน์ ซึ่งเป็นพื้นที่สาธารณะ(public sphere) อีกทั้งด้วยคุณสมบัติของสื่อโทรทัศน์ซึ่งเป็นสื่อที่นำเสนอด้วยภาพและเสียง ซึ่งมีพลังต่อ การสื่อความหมายในรายการโทรทัศน์ทั้งด้านความรู้ความเข้าใจของผู้ชม การสร้างความสนใจ การ สร้างอารมณ์ให้สอดคล้องกับเนื้อหารายการ โดยเฉพาะการนำเสนอด้วยภาพเป็นหลักในการสื่อสาร กับผู้ชม ซึ่งช่วยให้การทำการสื่อสาร/การเทศน์ของพระมหาสมปอง เป็นที่น่าสนใจ สามารถเข้าถึง กลุ่มผู้ฟังที่เป็นคนรุ่นใหม่ อย่างเด็กและวัยรุ่นได้เป็นอย่างดี แต่อาจเป็นการไม่เหมาะสมมากนักใน การใช้รูปแบบวิธีการสื่อสารดังกล่าวไปสู่ผู้ชมที่เป็นสาธารณชน (Mass)

บทที่ 5

เนื้อหารายการธรรมะเดลิเวอรี่

สำหรับในบทนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงเนื้อหารายการ (Content) ที่ถ่ายทอดโดยพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ ซึ่งผู้วิจัยศึกษาจากวีซีดีรายการธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 8-20 รวมทั้งสิ้น 12 ตอน ซึ่งได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้ทราบถึงประเภทเรื่อง แนวเรื่อง ความหมายของเนื้อหา ซึ่งเนื้อหานี้รวมถึงรูปภาพ ตัวบุคคลด้วย โดยใช้แนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันศาสนาและสถาบันสื่อมวลชน แนวคิดเกี่ยวกับการผสมผสาน และแนวคิดรสนิยม เป็นกรอบในการวิเคราะห์ อีกทั้งได้นำมาประกอบในการศึกษาถึงกระบวนการสร้างสารของพระมหาสมปองในรายการธรรมะเดลิเวอรี่อีกด้วย ดังนั้นในบทที่ 5 นี้ ผู้วิจัยจะขอเสนอผลการวิจัยในส่วนของเนื้อหาที่ถ่ายทอดโดยพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ ซึ่งสามารถอธิบายแยกแยะโดยละเอียดได้ดังนี้

5.1 ธรรมะเดลิเวอรี่สำหรับวัยรุ่น จำนวน 5 ตอน ดังนี้

- ธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 12 ตอน “เด็กรุ่นใหม่หัวใจธรรมะ”
- ธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 14 ตอน “ธรรมะกับวัยรุ่น”
- ธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 16 ตอน “ธรรมะสอนหญิง”
- ธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 17 ตอน “ธรรมะกตัญญู”
- ธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 18 ตอน “ธรรมะในรั้วมหาวิทยาลัย”

5.2 ธรรมะเดลิเวอรี่สำหรับผู้ใหญ่ จำนวน 7 ตอน ดังนี้

- ธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 8 ตอน “ชีวิตปลอดภัยสไตล์ธรรมะ”
- ธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 9 ตอน “ธรรมะสุจริตพิชิตงาน”
- ธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 11 ตอน “ธรรมะสะดวงซื้อ”
- ธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 13 ตอน “ธรรมะนำชีวิต”
- ธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 15 ตอน “ธรรมะขจัดความเครียด”
- ธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 19 ตอน “ธรรมะข้าราชการ”
- ธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 20 ตอน “สนุกกับธรรมะ”

จากการศึกษาเนื้อหา รายการธรรมะเคลิเวอรี จำนวน 12 ตอน พบว่าในแต่ละตอนจะมี หัวข้อในการบรรยายแตกต่างกันออกไป ซึ่งทำให้มีเนื้อหาในการบรรยายแตกต่างกันด้วย ดังนั้นในเบื้องต้นผู้วิจัยจึงจะนำเสนอข้อมูล โดยภาพรวมของ การออกอากาศของรายการธรรมะเคลิเวอรี ถึง ชุดออกอากาศ วันที่ออกอากาศ วิทยากร ผู้ดำเนินรายการ และหัวข้อในการบรรยาย ดังนี้

ชุดวีซีดี	วันออกอากาศ	วิทยากร	ผู้ดำเนินรายการ	หัวข้อบรรยาย
ธรรมะเคลิเวอรี ชุดที่ 8	10 พฤษภาคม 2550 วันพีชมงคล	พระมหาสมปอง คาลปุคโต พระอาจารย์ชัชวรินทร์ สิริบุญโญ	อ.จตุพล ชมพูนุช	ชีวิตปลอดภัยสไตล์ธรรมะ
ธรรมะเคลิเวอรี ชุดที่ 9	30 กรกฎาคม 2550 วันอาสาฬหบูชา	พระมหาสมปอง คาลปุคโต	อ.จตุพล ชมพูนุช	ธรรมะสุจริตพิชิตงาน
ธรรมะเคลิเวอรี ชุดที่ 11	23 ตุลาคม 2550 วันปิยมหาราช	พระมหาสมปอง คาลปุคโต พระครูวินัยธรชาติ กิตติธโร	อ.จตุพล ชมพูนุช	ธรรมะสะดวกซื้อ
ธรรมะเคลิเวอรี ชุดที่ 12	10 ธันวาคม 2550 วันรัฐธรรมนูญ	พระมหาสมปอง คาลปุคโต พระครูวินัยธรชาติ กิตติธโร พระอาจารย์เผด็จ ติสโร พระอาจารย์ชัชวรินทร์ สิริบุญโญ	อ.จตุพล ชมพูนุช	เด็กรุ่นใหม่หัวใจธรรมะ
ธรรมะเคลิเวอรี ชุดที่ 13	31 ธันวาคม 2550 วันส่งท้ายปีเก่า ต้อนรับปีใหม่	พระมหาสมปอง คาลปุคโต พระอาจารย์สมพงษ์ รัตนวิโส	อ.จตุพล ชมพูนุช	ธรรมะนำชีวิต
ธรรมะเคลิเวอรี ชุดที่ 14	21 กุมภาพันธ์ 2551 วันมาฆบูชา	พระมหาสมปอง คาลปุคโต พระอาจารย์อภิรักษ์ มโนวรรณ พระมหาจิระพงษ์ จีระวุฒโน	กชภา คันเจริญ	ธรรมะกับวัยรุ่น
ธรรมะเคลิเวอรี ชุดที่ 15	7 เมษายน 2551 ชดเชยวันจักรี	พระมหาสมปอง คาลปุคโต พระอาจารย์สมพงษ์ รัตนวิโส พระครูวินัยธรชาติ กิตติธโร	แอนดี้ เขมพิมุก	ธรรมะจัดการความเครียด
ธรรมะเคลิเวอรี ชุดที่ 16	14 เมษายน 2551 วันสงกรานต์	พระมหาสมปอง คาลปุคโต พระอาจารย์เผด็จ ติสโร	สุจิรา อรุณพิพัฒน์	ธรรมะสอนหญิง
ธรรมะเคลิเวอรี ชุดที่ 17	15 เมษายน 2551 วันสงกรานต์	พระมหาสมปอง คาลปุคโต พระครูวินัยธรชาติ กิตติธโร	อชิตะ ชนาศานันท์	ธรรมะกตัญญู
ธรรมะเคลิเวอรี ชุดที่ 18	5 พฤษภาคม 2551 วันฉัตรมงคล	พระมหาสมปอง คาลปุคโต พระอาจารย์เผด็จ ติสโร พระอาจารย์ชัชวรินทร์ สิริบุญโญ	นภัตสร บุรณศิริ	ธรรมะในรั้วมหาวิทยาลัย
ธรรมะเคลิเวอรี ชุดที่ 19	9 พฤษภาคม 2551 วันพีชมงคล	พระมหาสมปอง คาลปุคโต พระครูวินัยธรชาติ กิตติธโร พระอาจารย์สมพงษ์ รัตนวิโส	อัยฎาฐ เหลืองสุนทร	ธรรมะข้าราชการ
ธรรมะเคลิเวอรี ชุดที่ 20	19 พฤษภาคม 2551 วันวิสาขบูชา	พระมหาสมปอง คาลปุคโต พระครูวินัยธรชาติ กิตติธโร พระอาจารย์เผด็จ ติสโร	พิพัฒน์ อภิรักษ์ธนากร	สนุกกับธรรมะ

ตารางที่ 5.1 ตารางแสดงหัวข้อการบรรยายของรายการธรรมะเคลิเวอรี

5.1 ธรรมเนียมเดลิเวอรีสำหรับวัยรุ่น

1. ธรรมเนียมเดลิเวอรีชุดที่ 12 ตอน “เด็กรุ่นใหม่หัวใจธรรมะ”

รายการธรรมเนียมเดลิเวอรีตอน “เด็กรุ่นใหม่หัวใจธรรมะ” ออกอากาศเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2550 เนื่องในวันรัฐธรรมนูญ โดยมีผู้ดำเนินรายการ คือ อ.จตุพล ชมพูนิช วิทยากร คือ พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต พระครูวินัยธรชาติ กิตติธโร พระอาจารย์เผด็จ ติสโร และพระอาจารย์ชัยรัตน์ สิริบุญโญ ซึ่งเป็นภาพการบรรยายธรรมแก่นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโรงเรียนราชวินิต ซึ่งเป็นการบรรยายในหัวข้อ “เด็กรุ่นใหม่หัวใจธรรมะ” โดยในแต่ละช่วงรายการมีเนื้อหารายการ ดังนี้

การบรรยายธรรมช่วงที่ 1 วิทยากรจะเริ่มต้นรายการด้วยการทักทาย ทำความรู้จัก ร่วมพูดคุยกับผู้ฟังการบรรยาย ด้วยเนื้อหาที่สอดคล้องกับเรื่องที่จะทำการบรรยาย และเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ฟังซึ่งเป็นผู้รับสารกลุ่มวัยรุ่น เช่น การนำชื่อเพลงและเนื้อร้องที่วัยรุ่นให้ความสนใจในขณะนั้นมาแต่งเป็นบทกลอน การนำเนื้อหาที่เกี่ยวกับเรื่องความรักในแบบของวัยรุ่นมาพูดคุย การแนะนำวิทยากรผู้ร่วมบรรยาย การเล่าเรื่องตลก การถามถึงความรู้สึกของผู้เข้าฟังที่ได้พบวิทยากร พร้อมสอดแทรกอารมณ์ขัน เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน สร้างเสียงหัวเราะ สร้างความเป็นมิตร ความคุ้นเคยระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง และเพื่อเป็นการเปิดใจของผู้ฟัง ดังนี้

การทักทายด้วยบทกลอน ซึ่งมีเนื้อหาเพื่อให้เห็นคุณค่าของการทำความดี และการฟังธรรมะ

“ช่วงแรกในวันนี้มีอะไรก็ไม่รู้ เพราะไม่มีอะไรในวันนี้
พรุ่งนี้เล่ามีอะไรก็ไม่รู้ เพราะไม่รู้ว่ามีอะไร
แต่ที่แน่ๆในใจมีแต่เธอ...เธอในที่นี้คือคุณงามความดี ”

“เล่าบอกอยากได้ดี ไม่ทำดีนั้นมามาก ฮือฮือ
ดีแต่อยาก หากไม่ทำน่าขำหนอ แอแฮ อยากได้ดี ต้องทำดีไม่รีรอ โฮโฮ
มัวแต่ขอ รอแต่ดี ไม่ดีเออ อะฮ้า ฮือฮือ แอแฮ โอ๊ะ ”

“เล่าบอกว่าฟังธรรมะแล้วจะไม่โง่ แต่ถ้าไปฟังโปเต้ได้รักแท้ดูแลไม่ได้
เล่าบอกว่าฟังธรรมะแล้วจิตใจจะไม่เตลิด แต่ถ้าไปฟังพีเบิร์ดก็ต้องช่วยรับที่
เล่าบอกฟังธรรมะแล้วจะสดใส แต่ถ้าไปฟังพีไอซ์เพื่อนสนิทคิดไม่ซื่อ
เล่าบอกว่าฟังธรรมะแล้วจะสดใส แต่ถ้าไปฟังกอล์ฟ -ไมค์ แล้วจะไฟร์ ฟอรั ยู

เค้าบอกว่าฟังธรรมแล้วจิตใจจะเริงร่า แต่ถ้าไปฟังซาซ่า วันๆ มีแต่พูดหรือ
โปรดฟังธรรมแล้วจิตใจจะดี แต่ถ้าไปดูรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ แล้วจะ
ฮาแบบมีสาระ”

“ โรงเรียนใดไม่มีดนตรีกาล โรงเรียนนั้นคงไม่เบิกบานเพราะไร้เสียง
โรงเรียนใดไร้วินัยอยู่คู่เคียง โรงเรียนนั้นย่อมส่งเสียงเอ็ดตะโร
โรงเรียนใดไม่มีกีฬาเด่น โรงเรียนนั้นถึงจะเล่นแต่ก็ไม่ได้โต
โรงเรียนใดไร้กิจกรรมใหญ่โต โรงเรียนนั้นก็ม้อาจโง่งมผลงาน
โรงเรียนใดไม่มีรถเมล์ผ่าน โรงเรียนนั้นคงต้องจ้างวานให้มอเตอร์ไซค์มา
ส่ง โรงเรียนใดพระมาแล้ว นักเรียนยังนั่งทำหน้างๆ โรงเรียนนั้นนักเรียนคงอินโนเซ็น
โรงเรียนใดไม่มีทีวีดู โรงเรียนนั้นคงไม่ได้ดูรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่
โรงเรียนใดไม่มีโปรแกรมเกษตรหลัก โรงเรียนนั้นไม่รู้จะเอาผักที่ไหนไปขาย
โรงเรียนใดไม่มียอดหน่อไม้ โรงเรียนนั้นไม่มีกอไผ่แน่นอน
โรงเรียนใดไม่ได้คู่สัตว์สุดสาคร โรงเรียนนั้นคงไม่ได้คู่จ้ำมาจะทิ้งจา ”

การท้าทายด้วยการถามคำถาม ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนสำคัญในทางพระพุทธศาสนา
และแนวทางที่นักเรียนควรประพฤติปฏิบัติตน

“ ทุกศาสนาสอนให้เราเป็นคนยังไง พนมมือตอบให้พร้อมเพรียงกัน ทุกศาสนาสอนให้เรา
เป็นคน (เด็กนักเรียนทุกคน : ดี) เราจะได้เป็นลูกที่ (เด็กนักเรียนทุกคน : ดี) เป็นนักเรียนที่ (เด็ก
นักเรียนทุกคน : ดี) เป็นเยาวชนที่ (เด็กนักเรียนทุกคน : ดี) เป็นชาวพุทธที่ (เด็กนักเรียนทุกคน : ดี)
เป็นศาสนิกชนที่ (เด็กนักเรียนทุกคน : ดี) เราจะโชค (เด็กนักเรียนทุกคน : ดี) เราจะไม่ตายไปจาก
(เด็กนักเรียนทุกคน: ความดี) ”

การแนะนำวิทยากรผู้ร่วมบรรยาย ด้วยการกล่าวถึงชื่อ ฉายา และลักษณะหรือเอกลักษณ์เฉพาะของ
วิทยากรผู้ร่วมบรรยาย

“ ขอนอบน้อมแด่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ขอกราบท่านพระครูวินัยธรชาติ กิตติข
โร ท่านพระอาจารย์เบาหวิว จริ่งๆตัวใหญ่ พระอาจารย์อภิรักษ์ อภิขโย พระอาจารย์ชัยรัตน์ ศิริบุญ
โญ พระอาจารย์เผด็จ ดิสโร ส่วนมากฉายาพระจะลงสระโอ ตาลปุตโต ดิสโร ศิริบุญโญ ชอบกิน
แดงโม ฉันทัมโอ สุข! สระโอเยอะเลย”

การเตรียมความพร้อมและดึงจุดความสนใจของผู้ฟังการบรรยาย ด้วยบทกลอนที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับของดีในแต่ละจังหวัด เช่นเดียวกันหากเราอยากเป็นผู้ฟังที่ดีก็ต้องตั้งใจฟังพระ

“เค้านอกอยากคุณสาวสวย ต้องไปภาคเหนือ
 อยากคุณนาเกลือ ต้องไปที่สมุทรสงคราม
 อยากกินข้าวหลาม ต้องไปที่นครปฐม
 อยากกินส้มโอ ต้องไปที่นครชัยศรี
 อยากเป็นนักเรียนนิสิตดี ต้องนั่งตัวตรงดี ตั้งใจฟังพระดี กราบพร้อม
 เฝียงกันดี ต้องมาที่โรงเรียนราชวินิต”

การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการกราบที่ถูกต้อง

“ซ่อมการกราบก่อนเลย ไหนคุณเข้าท่าเทพบุตร ท่าเทพธิดาซิ... พอพระอาจารย์บอกว่าเตรียมตัว กราบพระพร้อมกัน เอามือวางไว้ที่ตัก พอปฏิบัติมือขวดยกขึ้นมา แล้วบอกว่า อัญชลีเตรียมกราบพระพร้อมกัน ปฏิบัติ อัญชลี วันทา อภิवास ค้างไว้ลูกก่อนอย่าเพิ่งงย แล้วพูดว่า พุทโธ เมนาโธ แล้วค่อยงยขึ้น แล้วก็ขึ้นมา อันที่สองอัญชลี วันทา อภิवास ชัมโม เมนาโธ แล้วก็ขึ้น อัญชลี วันทา อภิवास สังโฆ เมนาโธ แล้วก็งยขึ้นมา ”

การบรรยายธรรมช่วงที่ 2 วิทยากรในช่วงนี้ได้แก่พระมหาสมปอง และพระอาจารย์อภิรักษ์ ได้นำกิจกรรม คือ กิจกรรมตา หู จมูก ปาก ให้ผู้ฟังได้มีส่วนในการทำกิจกรรมร่วมกันพร้อมสอดแทรกเนื้อหาธรรมะเกี่ยวกับการใช้สติในการดำเนินชีวิต ซึ่งกิจกรรมที่นำเสนอเพื่อประกอบการบรรยาย มีดังนี้

กิจกรรมตา หู จมูก ปาก โดยมีกฏกติกาและวิธีการเล่น ดังนี้ คือ

1. วิทยากรให้ผู้ฟังการบรรยายซึ่งเป็นนักเรียนชายและหญิง แข่งกันทำกิจกรรมร่วมกัน โดยวิทยากรจะกล่าวถึงอวัยวะ 4 อย่าง คือ ตา หู จมูก ปาก เมื่อวิทยากรกล่าวถึงอวัยวะใดก็ให้ผู้ฟังการบรรยายนำนิ้วชี้ทั้งสองข้างชี้ไปที่อวัยวะนั้น โดยในเริ่มต้นวิทยากรจะกล่าวถึงอวัยวะทั้ง 4 อย่างแบบช้าๆก่อน และเพิ่มความเร็วในการกล่าวถึงอวัยวะทั้ง 4 อย่างขึ้นเรื่อยๆพร้อมให้ผู้ชมนำนิ้วชี้ทั้งสองข้างชี้ไปที่อวัยวะนั้นให้ถูกต้อง

2. จากนั้นวิทยากรจะกล่าวถึงอวัยวะเพียง 2 อย่าง คือ หูและจมูก เมื่อวิทยากรกล่าวว่า “จมูก” ให้ผู้ฟังการบรรยายนำมือขวาไปจับที่จมูกและมือซ้ายอ้อมไปจับที่หูด้านขวา จากนั้นวิทยากรจะกล่าวคำว่า “เปลี่ยน” พร้อมให้ผู้ฟังการบรรยายนำมือซ้ายไปจับที่จมูกแทนมือข้างขวา

และและมือขวาอ้อมไปจับที่หูค้ำซ้าย โดยในเริ่มต้นวิทยากรจะกล่าวถึงอวัยวะทั้ง 2 อย่างแบบซ้ำๆ ก่อน และเพิ่มความเร็วในการกล่าวถึงอวัยวะทั้ง 2 อย่างขึ้นเรื่อยๆพร้อมให้ผู้ฟังการบรรยายไปจับที่อวัยวะนั้นให้ถูกต้อง

เมื่อทำกิจกรรมตา หู จมูก ปาก เสร็จสิ้น พระมหาสมปองซึ่งเป็นวิทยากรหลัก ได้แนะนำวิทยากรผู้ที่มาทำการบรรยายในช่วงต่อไป คือ พระอาจารย์ชัยรัตน์ โดยการกล่าวถึงประวัติคร่าวๆ เกี่ยวกับความสามารถพิเศษในการไต่ว่าที่ ผลงานที่ผ่านสื่อ บทกลอนประจำตัว และบทเพลงประจำตัว พร้อมสอดแทรกอารมณ์ขัน ดังนี้

“ พระอาจารย์รูปต่อไป เป็นนักไต่ว่าที่ หนาแล้วประมาณยี่สิบแชมป์ ได้กับคนเป็นไป เป็นแชมป์ว่ายน้ำสิบเจ็ดสมัย แข่งกับเด็กอนุบาล ผลงานที่ผ่านสื่อ แสดงหนังมาแล้ว 4 เรื่อง เรื่องแรก เรื่องคนหรือนี้ เรื่องที่สอง เรื่องนี้หรือคน เรื่องที่ 3 เป็นภาพยนตร์รักโรแมนติกร้าใจแสดงคู่กับพอลล่า เทเลอร์ เรื่องพบรักมนุษย์ปอดตักตั้ง แต่ล่าสุดหนังแอ็กชั่น เรื่องจอมโจรล้างจาน กลอนประจำตัวพระอาจารย์รูปนี้ “มองให้ดิชิเข้าท่า ลองมองหน้าแล้วทายชีว่าใครเอ่ย ตูนบอดีแสดมอย่ามาเทียบหรือเปรียบเปรย ไม่อยากเอ่ยหรือเฉลยลองติดตามดู ” ...รูปนี้มีเพลงประจำตัว ทุกครั้งที่ท่านท้อแท้ใจ ชีวิตที่โดนทำร้าย ในที่สุดมันก็ไม่ถูกทำลาย ถ้ารู้วันนี้หัวใจสลาย ท่านชอบฟังบทเพลงนี้ มันจะให้กำลังใจ บทเพลง “งานศพที่ใด เป็นได้แค่แขกรับเชิญ” นิมนต์รับพระอาจารย์ ”

การบรรยายธรรม ช่วงที่ 3 วิทยากรผู้บรรยายในช่วงนี้ได้แก่ พระอาจารย์ชัยรัตน์ พระอาจารย์อภิรักษ์ และพระครูวินัยธรชาติชาติ ซึ่งการบรรยายธรรมะในช่วงนี้ส่วนใหญ่หน้าที่ในการบรรยายนั้น ไม่ใช่พระมหาสมปอง ซึ่งท่านมีหน้าที่เพียงการกล่าวแนะนำพระวิทยากรผู้บรรยายแต่ละรูปเท่านั้น แต่เนื่องจากการสร้างเนื้อหาสาระในการบรรยายเป็นการสร้างสารร่วมกันโดยมีพระมหาสมปองเป็นหลัก ดังนั้นถึงแม้ว่าพระมหาสมปองจะไม่ได้นำเสนอสารด้วยตนเองแต่ก็เป็นผู้สร้างสารด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอนำเสนอเนื้อหาสาระ ดังนี้

ในช่วงแรกเป็นการนำเสนอสารโดย พระอาจารย์ชัยรัตน์ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตัวของเด็กไทย ให้เป็นบุคคลที่มีความน่ารัก มีเสน่ห์ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน โดยนำเสนอหลักซึ่งเป็นเสน่ห์ของเด็กไทย ซึ่งมี 5 อ่อน ได้แก่ 1. หัวอ่อน คือ เด็กที่อ่านอนซอนง่าย 2. ปากอ่อน คือ เด็กที่พูดจาไพเราะอ่อนหวาน 3. มืออ่อน คือ เด็กที่รู้จักการไหว้ แสดงความเคารพต่อคุณพ่อคุณแม่ ปู่ย่า ตายาย 4. หลังอ่อน คือ เด็กที่รู้จักก้มหลังเวลาเดินผ่านผู้ใหญ่ รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตน 5. เข้าอ่อน คือ เด็กที่รู้จักการเดินเข้า รู้จักนั่งกราบพระ อีกทั้งวิทยากรยังได้นำเสนอเนื้อหาถึงสิ่งที่เด็กควรปฏิบัติเพื่อเป็นการเสริมให้เป็นเด็กที่มีเสน่ห์มากยิ่งขึ้น ด้วยการประพฤติปฏิบัติตัวเป็นลูกที่ดีของพ่อ

แม่ เป็นลูกศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ เป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ และเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี

หลังจบการบรรยายในช่วงแรก พระมหาสมปองซึ่งเป็นวิทยากรหลัก ได้แนะนำวิทยากรผู้ที่มาทำการบรรยายรูปต่อไป คือ พระครูวินัยธรชาติชาติ โดยการกล่าวถึงการเคยมาบรรยายที่นี่แล้ว และบทเพลงประจำตัว พร้อมสอดแทรกอารมณ์ขัน ดังนี้

“ ลำดับต่อไปนะครับ พบกับท่านพระครูวินัยธรชาติ สาธุต่างๆ อาราธนาท่านด้วยลูก นานหลายปีแล้ว ท่านได้มีโอกาสมาโรงเรียนเราแล้วนะ วันนี้มีโอกาสกลับมาอีกครั้ง เราก็เลยมอบเพลงให้กับพระอาจารย์จากทีมงานธรรมะเคลิเวอร์ที่เราเลย เหมาะกับท่านด้วย กำลังฮิตฮอตเลย “ กลับมาทำไม ฉันลืมเธอไปหมดแล้ว” ”

ในช่วงต่อไปเป็นการนำเสนอสาร โดยพระครูวินัยธรชาติ ซึ่งเป็นการนำกิจกรรมราชินีและอัศวิน ให้ผู้ฟังได้มีส่วนในการทำกิจกรรมร่วมกันพร้อมสอดแทรกเนื้อหาธรรมะเกี่ยวกับการเรื่องความสามัคคี เรื่องความเสียสละ และเรื่องความอดทน ซึ่งกิจกรรมที่นำเสนอเพื่อประกอบการบรรยาย มีกฎกติกาและวิธีการเล่น ดังนี้

1. แบ่งผู้ฟังการบรรยายออกเป็นสี่ต่างๆ 5 สี คือ สีเขียว สีชมพู สีฟ้า สีเหลืองและสีดำ ตามลำดับ
2. ให้แต่ละสีเลือกผู้ที่จะทำหน้าที่อัศวินชายมา 1 คน และเลือกราชินีหญิงมา 1 คน แล้วให้ออกมาด้านหน้า
3. ให้ราชินีนำกระดาษที่เขียนคำสั่งไว้แล้ว ให้อัศวินอ่านแล้วไปทำตามคำสั่งนั้น ภายในเวลา 9 วินาที ซึ่งมี 3 คำสั่ง คือ 1. ไปน่านาฬิกาจากสมาชิกของสีตนเองมา 5 เรือน 2. ไปเอาผมจากสมาชิกของสีตนเองมา 3 เส้น และ 3. ไปหอมแก้มคุณครูคนละหนึ่งครั้ง หากอัศวินของสีใดสามารถนำสิ่งที่ส่งไปมาได้ครบและตามเวลาที่กำหนดรับไป 5 คะแนน หากสีใดนำสิ่งที่ส่งไปมาได้ครบแต่ไม่ทันตามเวลาที่กำหนดรับไป 4 คะแนน และหากสีใดนำสิ่งที่ส่งไปมาได้ไม่ครบและไม่ทันตามเวลาที่กำหนดรับไป 2 คะแนน

เมื่อจบการบรรยายธรรมช่วงที่ 3 พระมหาสมปองซึ่งเป็นวิทยากรหลัก ได้แนะนำวิทยากรผู้ที่มาทำการบรรยายในช่วงต่อไป คือ พระอาจารย์เผด็จ โดยการกล่าวถึงประวัติคร่าวๆเกี่ยวกับความสามารถ อุปนิสัยถึงความมีน้ำใจ พร้อมเล่าเรื่องที่แสดงให้เห็นถึงความมีน้ำใจประกอบ และบทเพลงประจำตัว พร้อมสอดแทรกอารมณ์ขันด้วยการคัดเลือกเพลงที่มีเนื้อหาสนุกสนานและมีการแปลงเนื้อเพลง ดังนี้

“ พระอาจารย์รูปต่อมาไม่ธรรมดา รูปนี้ก็เก่งนะแล้วก็มึนน้ำใจด้วย วันนั้นซื้อของมาฝากเจ้าอาวาสพันกว่าบาท ท่านมีน้ำใจให้ตลอด ให้พระอาจารย์จ่าย วันนั้นนั่งแท็กซี่ไปบรรยายด้วยกัน ค่ารถเจ็ดร้อยกว่าบาท พระอาจารย์ก็เป็นคนจ่าย ซึ่งมีน้ำใจเหลือเกินจริงๆ บทเพลงประจำตัวท่านต้องเพลงนี้ “ขอเป็นพระเอกในหัวใจเธอ ได้ไหมเล่าเธอ ” จริงๆ คำร้องผิดต้องเป็น “ขอเป็นพยาธิในลำไส้เธอ ได้ไหมเล่าเธอ หากเธอชอบกินลาบดิบ” ...นิมนต์ครับ สาธุต่างๆให้ท่านด้วย”

การบรรยายธรรมช่วงที่ 4 วิทยากรผู้บรรยายในช่วงนี้ได้แก่ พระอาจารย์เผด็จ เพียงรูปเดียว ส่วนพระมหาสมปอง มีหน้าที่เพียงการกล่าวสรุป ปิดท้ายการบรรยาย และฝากข้อคิดในการไปทำหน้าที่เลือกคนดีมาดูแลบ้านเมืองเท่านั้น จากนั้นจะเป็นการบรรยายของพระอาจารย์เผด็จ เพียงรูปเดียวโดยซึ่งเป็นการนำ **กิจกรรมเพื่อนจำ** ให้ผู้ฟังได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกันพร้อมสอดแทรกเนื้อหาธรรมะเกี่ยวกับความเป็นเพื่อน ที่เน้นในเรื่องของการอยู่ร่วมกันต้องรู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา ซึ่งกิจกรรมที่นำเสนอเพื่อประกอบการบรรยาย มีกฎกติกาและวิธีการเล่น ดังนี้

1. ให้ผู้ฟังนั่งต่อกันเป็นแถวตอนลึก พร้อมให้คนที่นั่งข้างหลังนำมือทั้ง 2 ข้างไปวางไว้ที่ไหลของเพื่อนคนหน้า พร้อมถามเพื่อนว่า “เพื่อนจำ เพื่อนจำ เหนื่อยไหม เหนื่อยไหม นวดให้ นวดให้” พร้อมนวดไหลให้เพื่อนด้วย
2. ให้คนที่นั่งข้างหลังนำมือทั้ง 2 ข้างจับที่ขมับของเพื่อนคนหน้า พร้อมถามเพื่อนว่า “เพื่อนจำ เพื่อนจำ เหนื่อยไหม เหนื่อยไหม บีบให้ บีบให้” พร้อมบีบขมับเบาๆ ให้เพื่อนด้วย
3. ให้คนที่นั่งข้างหลังนำมือทั้ง 2 ข้างไปวางไว้ที่หลังของเพื่อนคนหน้า พร้อมถามเพื่อนว่า “เพื่อนจำ เพื่อนจำ เหนื่อยไหม เหนื่อยไหม สับให้ สับให้” พร้อมสับหลังเบาๆ ให้เพื่อนด้วย
4. ให้คนที่นั่งข้างหลังกำมือทั้ง 2 ข้างไปวางไว้ที่หลังของเพื่อนคนหน้า พร้อมถามเพื่อนว่า “เพื่อนจำ เพื่อนจำ เหนื่อยไหม เหนื่อยไหม ทูบให้ ทูบให้” พร้อมทูบหลังเบาๆ ให้เพื่อนด้วย

เนื้อหาโดยรวมของรายการธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 12 ตอน “เด็กรุ่นใหม่หัวใจธรรมะ” คือจากการวิเคราะห์พบเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมคำสั่งสอน ในเรื่องการใช้สติในการเรียนและการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยใช้กิจกรรมตา หู จมูก ปาก ในการสื่อความหมาย การประพฤติปฏิบัติตัวของเด็กไทย ให้เป็นบุคคลที่มีความน่ารัก มีเสน่ห์ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน โดยนำเสนอหลักซึ่งเป็นเสน่ห์ของเด็กไทย ซึ่งมี 5 อ่อน ได้แก่ 1. หัวอ่อน 2. ปากอ่อน 3. มืออ่อน 4. หลังอ่อน 5. เข้าอ่อน และการประพฤติปฏิบัติตัวเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ เป็นลูกศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ เป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ และเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี ซึ่งจะเป็นการเสริมให้เป็นเด็กที่มีเสน่ห์มากยิ่งขึ้น อีกทั้งวิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความสามัคคี ความเสียสละ ความอดทน

จากกิจกรรมราชินีและอัศวิน และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความเป็นเพื่อนที่เน้นในเรื่องของการอยู่ร่วมกัน
ต้องรู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา จากกิจกรรมเพื่อนจำ

2. ธรรมเนียมเดลิเวอรีชุดที่ 14 ตอน “ธรรมเนียมกับวัยรุ่น”

รายการธรรมเนียมเดลิเวอรีตอน “ธรรมเนียมกับวัยรุ่น” ออกอากาศเมื่อวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2551
เนื่องในวันมาฆบูชา โดยมีผู้ดำเนินรายการ คือ คชาภา ตันเจริญ (มดดำ) พิทยากร คือ พระมหา
สมปอง ตาลปุตฺโต พระอาจารย์อภิรักษ์ มโนวรรณ และพระมหาจิระพงษ์ จิรวฑฒโน ซึ่งเป็นภาพ
การบรรยายธรรมแก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยม โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคม ซึ่งเป็นการบรรยายใน
หัวข้อ “ธรรมเนียมกับวัยรุ่น” โดยในแต่ละช่วงรายการมีเนื้อหารายการ ดังนี้

การบรรยายธรรมช่วง ที่ 1 พิทยากรจะเริ่มต้นรายการด้วยการทักทาย ทำความรู้จัก ร่วม
พูดคุยกับผู้ฟังการบรรยายด้วยเนื้อหาที่เกี่ยวกับผู้ฟังการบรรยายซึ่งเป็นผู้รับสารกลุ่มวัยรุ่น เช่น การ
นำเนื้อเพลงที่วัยรุ่นให้ความสนใจมาแต่งเป็นบทกลอน การแนะนำผู้ดำเนินรายการ การกล่าวถึงวัน
สำคัญทางพระพุทธศาสนาที่รายการออกอากาศ พร้อมสอดแทรกอารมณ์ขัน เพื่อให้เกิดความ
สนุกสนาน สร้างเสียงหัวเราะ สร้างความเป็นมิตร ความคุ้นเคยระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง และเพื่อเป็น
การเปิดใจของผู้ชมหรือผู้เข้ารับฟังการบรรยาย ดังนี้

การทักทายด้วยบทกลอน ซึ่งมีเนื้อหาเพื่อให้เห็นคุณค่าของการทำความดี และการฟังธรรมะ

“อยากได้ดี ไม่ทำดีนั้นมียาก ฮือฮือ ดีแต่อยาก หากไม่ทำน่าขำหนอ แอแฮ่ อยากทำดี อยาก
ได้ดี ต้องทำดีอย่ารีรอ โอโฮ้ มัวแต่ขอ รอแต่ดี ไม่ดีเอย อะอ้า ฮือฮือ แอแฮ่ โอเฮ้”

“ฟังธรรมะแล้วจะตาใสแจ่ม แต่ถ้าไปฟังบอดี้ แสลมชีวิตแค่โดนทำร้าย แต่ที่สุดแล้วมันจะ
ไม่โดนทำลาย ฟังธรรมะแล้วจะไม่บ้าบิ่น แต่ถ้าไปฟังเอน โคฟิน ได้ยินไหม ฟังธรรมะแล้วจะสคิส
แต่ถ้าไปฟังกอล์ฟ-ไมค์ แล้ว จะไปฟรี ฟอรั ยู ฟังธรรมะแล้วจิตใจจะเริงร่า แต่ถ้าไปฟังบี เคอะสตาร์
จังหวะหัวใจ ฟังธรรมะแล้วจิตใจจะสะอาดสะอาด แต่ถ้าไปฟังว่าน ก็ต้องมีระยะปลอดภัย ผนตกรถ
ติดช่วยฉัน”

การแนะนำผู้ดำเนินรายการ ด้วยการกล่าวถึงชื่อ และรายการที่ผู้ดำเนินรายการทำอยู่

“วันนี้ไม่ได้มาเดี่ยวๆ ครับ วันนี้เป็นครั้งแรกของธรรมเนียมเดลิเวอรี่ที่จะมีดารามีพิธีกรรมด้วยครับ แล้ววันนี้ก็มีพื้มดคำครับ พี่ คชภา ตันเจริญ ปรบมือต้อนรับพื้มดคำด้วยครับ เด็กนักเรียนปรบมือเสียงดังต้อนรับพื้มดคำ เดี่ยววันนี้เราจะมาแจแต่เช้าเลย”

การกล่าวถึงวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่รายการออกอากาศ

“วันนี้เราเจอกันในวัน วันที่เราออกงานนี้คือวันมาฆบูชา มาฆบูชาคือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา จาตุรงคสันนิบาต วันเพ็ญประหลาดมหัศจรรย์พระสงฆ์มาชุมนุมกัน 1,250 องค์ นี่ป็นข้อแรก สองมาประชุมกันโดยมิได้นัดหมาย ไม่มีการโทรคุยกันล่วงหน้าเลย มากันแบบ โอ้โห! มาเจอกัน 1,250 องค์ มหัศจรรย์! ใหมลูก surprise ใหม่...อีกอย่างหนึ่งก็คือวันนั้นเป็นวันเพ็ญมาฆะฤกษ์ คือวันเพ็ญ 15 ค่ำเดือน 3 แล้วภิกษุที่มาทั้งหมดนั้น ข้อที่สี่เป็นเอหิภิกขุอุปสัมปทา พระพุทธเจ้าบวชให้เองหมดเลย ถือว่าเป็นวันที่มหัศจรรย์มาก”

การบรรยายธรรมช่วงที่ 2 กิจกรรม วิทยากรในช่วงนี้ได้แก่พระมหาสมปอง บรรยายร่วมกับพระอาจารย์อภิรักษ์ มโนวรรณ และพระมหาจิระพงศ์ จิรวฑฒโน ซึ่งได้นำกิจกรรม คือ กิจกรรมดอกไม้บาน ให้ผู้ฟังได้มีส่วนในการทำกิจกรรมร่วมกันพร้อมสอดแทรกเนื้อหาธรรมะเกี่ยวกับการใช้สติในการดำเนินชีวิต โดยการตั้งใจในการฟัง ฟังให้ชัดเจน มีสติอยู่กับสิ่งที่กำลังได้ยิน ได้ฟัง ได้เห็น ซึ่งกิจกรรมที่นำเสนอเพื่อประกอบการบรรยาย มีดังนี้

กิจกรรมดอกไม้บาน โดยมีกฎกติกาและวิธีการเล่น ดังนี้ คือ

1. วิทยากรจะทำท่าทางประกอบเพลง “ดอกไม้บาน” ของแม่ชีสันสนิ แห่งเสถียรธรรมะสถานซึ่งมีเนื้อเพลง ดังนี้ “ ลมหายใจเข้า ลมหายใจออก ดั่งดอกไม้บาน ภูเขาใหญ่กว้าง ดั่งสายน้ำจ๋า เย็น ดั่งนภาอากาศ อันบางเบา”
2. เมื่อวิทยากรทำท่าทางให้ดูเป็นตัวอย่างแล้ว ได้ให้ผู้ดำเนินรายการร่วมทำกิจกรรม กับผู้เข้าฟังการบรรยาย โดยการท่าทางประกอบบทเพลงดอกไม้บานตามวิทยากร 2 รอบ

กิจกรรมฟ้า ดิน หิน โดยมีกฎกติกาและวิธีการเล่น ดังนี้ คือ

1. วิทยากรจะกล่าวคำว่า “ฟ้า” “ดิน” และ “หิน” พร้อมทั้งท่าทางประกอบเมื่อกกล่าวคำว่า “ฟ้า” ให้ชี้นิ้วขึ้นบน เมื่อกกล่าวคำว่า “ดิน” ให้ชี้นิ้วลงล่าง เมื่อกกล่าวคำว่า “หิน” ให้ปรบมือหนึ่งครั้ง

2. เมื่อวิทยากรได้อธิบายวิธีการทำกิจกรรม และแสดงให้ดูเป็นตัวอย่างแล้วนั้น ได้ให้ผู้ดำเนินรายการร่วมทำกิจกรรมกับผู้ฟังการบรรยาย โดยการท่าทางประกอบให้ถูกต้องกับคำกล่าวของวิทยากร โดยวิทยากรจะกล่าวคำเหล่านั้นเร็วขึ้นและสลับกัน 3-4 รอบ

จากนั้นวิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเกี่ยวกับ “เพื่อน” โดยได้นำเสนอเนื้อหาเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของเพื่อน โดยในเริ่มต้นวิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาในรูปแบบของบทกลอน ดังนี้

“ มีเพื่อนดี แม่นิ่งถึงจะน้อย ดีกว่าร้อยเพื่อนคิดริษยา
เหมือนเกลือคิมีน้อยค้อยราคา ยังดีกว่าน้ำเค็มเต็มทะเล ”

จากนั้นจึงได้นำ กิจกรรมตอบคำถาม และกิจกรรมเพื่อนจำ มาประกอบการบรรยายเรื่องเพื่อน โดยมีกฎกติกาและวิธีการเล่น ดังนี้ คือ

1. วิทยากรได้เชิญผู้ฟังการบรรยาย 2 คน มาทำกิจกรรมตอบคำถาม ซึ่งเป็นกิจกรรมย่อย ให้ผู้ฟังการบรรยายทั้ง 2 คน ได้ร่วมทำกิจกรรมบนเวทีด้านหน้า ก่อนเข้าสู่กิจกรรมเพื่อนจำ ซึ่งเป็นกิจกรรมหลัก โดยการให้ผู้ฟังการบรรยายคนที่ 1 ตอบคำว่า “พิชซ่า” และคำว่า “ปลาร้า” ตามลำดับ เมื่อวิทยากรถามคำถามอะไรก็ตาม และให้ผู้ฟังการบรรยายคนที่ 2 ตอบคำว่า “อ้อ” อย่างเดียวไม่ว่าวิทยากรจะถามคำถามอะไรก็ตามเช่นกัน

2. จากนั้นวิทยากรได้ให้ผู้ฟังการบรรยาย 2 คน ทำกิจกรรมร่วมกับผู้ดำเนินรายการและวิทยากรบนเวทีด้านหน้า โดยให้หนึ่งคนจับคู่กับผู้ดำเนินรายการและอีกหนึ่งคนจับคู่กับวิทยากร แล้วหันหน้าเข้าหากัน พร้อมกล่าวคำว่า “เพื่อนจำเพื่อนจำเพื่อนจำ” พร้อมเอามือข้างขวาตีเบาๆลงบนไหล่ซ้ายของคนตรงข้าม จากนั้นกล่าวคำว่า “โกรธหรือไรไม่ยิ้มเลย” พร้อมทำหน้าบึ้งและสะบัดหน้าไป จากนั้นกล่าวคำว่า “ขอโทษเถอะเพื่อนเอ๋ย” พร้อมยกมือไหว้ขอโทษกัน “เราเคยเล่นด้วยกัน เราเคยเล่นด้วยกัน” พร้อมจับมือกันทั้งสองข้างและแกว่งไปมา จากนั้นกล่าวคำว่า “พลั้งไปอภัยโดยพลัน ยกโทษให้ฉันเถอะเอ๋ย ” พร้อมปล่อยมือทั้งสองข้างและยกมือไหว้กัน จากนั้นให้ผู้ฟังการบรรยายที่นั่งอยู่ทุกคนร่วมกันทำกิจกรรมพร้อมกัน

จากกิจกรรมนี้วิทยากรได้สอนในเรื่อง การให้มีความรักแบบเพื่อนอยู่ร่วมกันต้องมีความรักต่อกัน อย่าเพิ่งมีความรักในแบบหนุ่มสาว เพราะยังไม่ถึงวัยอันสมควร และมีข้อเสียต่างๆ มากมาย โดยวิทยากรได้ยกตัวอย่างให้เห็นถึงผลเสียจากมีความรักในแบบหนุ่มสาว ในเรื่องการทรงตัว การใช้คำ ใช้ภาษาอย่างไม่ถูกต้องโดยเฉพาะภาษาไทยในการสื่อสารระหว่างกัน และสอนในเรื่องการใช้คำพูดคำจาที่ดีต่อกัน โดยวิทยากรได้ยกตัวอย่างบทเหวี่ยงซึ่งแสดงให้เห็นถึงการใช้คำที่มี

ความไพเราะ เพราะพริ้งและการเรียกแทนสิ่งไม่มีชีวิตด้วยคำที่สุภาพ และให้รู้จักกล่าวคำว่า
ขอบคุณเมื่อคนอื่นกระทำดีต่อเรา และกล่าวคำว่าขอโทษแก่ผู้อื่นเมื่อตนเองกระทำผิดให้กระทำจน
ติดเป็นนิสัย

เรื่องคำพูดของวัยรุ่น “วันนี้เป็นวันแห่งความรักแบบรักเพื่อน เพราะเราอยู่ในวัยนี้ เรามี
ความรักแบบไหนลูกแบบเพื่อน มีความรักแบบหนุ่ม สาว ได้รัยยังครับไม่ได้ครับ อย่าเพิ่งมีครับ
เพราะมีความรักมักจะเสียการทรงตัว สังกะต๋อใหม่ครับ คนที่มีความรักเวลาอื่นคนเดียว ยืนตรงๆได้
พอยืนใกล้แฟน อะโห้! เอียงทันทีทันใดเลย บางคนคุยโทรศัพท์กับแฟน แชนไปหากัน ติดอ่างกัน
ทั้งประเทศ จิงเหรอ ไม่เปงรัย อะอะอะอะอะอะ อออิ สู้สูสู 555+++ แป็บๆมาแว้ว อะไรไฮไฟ
ไฮไฟไรอะไรก็ไมรู๊ บางคนโทรศัพท์คุยกันคำเดียวก็รู้เรื่อง ฮัลโหล เหรอ จ้า อืม จ้า จู๊บบ จู๊บบ คุณนุ้ยกัน
รู๊เรื่อง บางคนคุยกับตัวเองได้ บางคนฮัลโหลคั วเองเหรอ คิดถึงตัวเองจิงเลย ตัวเองมาหาตัวเอง
หน่อยซิ ถ้าตัวเอง ไม่มาหาตัวเอง ตัวเองจะไปหาตัวเอง แค่นั้นนะตัวเอง วางแกระะ”

เรื่องบทเห่เรือ “เราเคยไปคูเห่เรือใหม่ลูก เรือสุพรรณหงส์ สุพรรณหงส์ ชะ ! ขอบมาก
สุพรรณหงส์ ชะ! ทรงผู้ ฮ่าให้! สุพรรณหงส์ ชะ! ทรงผู้ ฮ่าให้! งามชดช้อยลอลล้ำล้ำ ฮ่าให้! เจ็บบ!
เจ็บบ! (พร้อมทั้งทำท่าพายเรือ) นารายณ์ทรงสุบรรณบินธ บินอวดฟ้า อ่าวอวดองค์ แล้วเค้าจะมีเห่ลูก
เห่! เห่! เห่! เห่! เห่! เห่! เห่! เห่! เห่! เฮ้อ! แต่เค้าจะมีปิดท้ายครับ สุดท้ายเค้าจะพูดว่า ไปพ่อ
หมายความว่าขณะพูดกับเรือลูก พูดกับสิ่งไม่มีชีวิต เค้ายังใช้คำว่าพ่อ ฉะนั้นเราอยู่ด้วยกัน ใ้รู้ว่าจากที่
ดีต่อกัน พูดจาไพเราะ”

จากนั้นวิทยากรได้นำเสนอธรรมะจากสื่อ ซึ่งเป็นการนำเสนอสื่อประเภทภาพเคลื่อนไหวที่
ไม่ใช่การแสดงประกอบการบรรยาย โดยในเบื้องต้นวิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาถึงระดับของความ
รักนั้นมี 4 ระดับ คือ 1.รักใคร่ใฝ่ภามา (ราคะบวกลัมพันธ์) 2.รักปรารถนามากู้กัน(หึงหวง) 3.รักป็น
แบ่งความสุข(หวังโยคาดหวัง) 4.รักยอมทุกซ์ เพื่อสุขเธอ (หวังดี เสียสละ)



ภาพที่ 5.1 แสดงภาพประเภทไม่ใช่การแสดงประกอบการบรรยาย

จากภาพดังกล่าว เป็นภาพของเด็กผู้หญิงกับเด็กผู้ชายนั่งด้วยกันสองคน แล้วมีช่องว่างที่เด็กผู้หญิงไม่สามารถข้ามไปได้ เด็กผู้ชายก็นอนราบไประหว่างช่องว่างนั้น เพื่อให้เด็กผู้หญิงสามารถที่จะข้ามผ่านไปได้ วิทยากรได้ สอนเรื่องความมีน้ำใจต่อกัน อยู่ในห้องเดียวกัน โรงเรียนเดียวกัน เป็นเพื่อนกันต้องมีน้ำใจ ช่วยเหลือ แนะนำ สิ่งไหนไม่ถูกต้องตักเตือนซึ่งกันและกัน โดยวิทยากรได้พากย์เสียงประกอบ ภาพเคลื่อนไหวดังกล่าว พร้อมสอดแทรกอารมณ์ขันด้วย โดยการกล่าวว่า เช่น “...อู๊ย! เราข้ามไม่ได้ เดี่ยวพี่ทอดสะพานให้ เดี่ยวพี่ช่วยเอง...”



ภาพที่ 5.2 แสดงภาพประเภทไม่ใช้การแสดงประกอบการบรรยาย

จากภาพดังกล่าว เป็นภาพของสุนัขกำลังจับหูหรีด้วยขาหน้าแล้วก็ก้มลงไปสูบบุหรี่ พร้อมกับทั้งพันควันบุหรือออกมา และภาพของลิงกำลังสูบบุหรี่ จากภาพดังกล่าววิทยากรได้ สอนให้เยาวชนห่างไกลจากยาเสพติด ทุกชนิดทั้งยาบ้า ยาไอ ยาเลิฟ เพราะล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ไม่ดี โดยยกตัวอย่างของยาเสพติดชนิดบุหรี โดยไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ เพราะบุหรีเป็นยาเสพติดชนิดแรกๆที่อาจจะทำให้ติดสิ่งเสพติดชนิดอื่นๆได้ พร้อมทั้ง ได้ให้ข้อคิดเตือนใจโดยการเปรียบเทียบว่า หากเราไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดแสดงว่าเรานั้น โง่กว่าควาย เพราะในความเป็นจริงแล้วนั้นควายนั้นไม่ได้โง่เลย โดยวิทยากรได้ยกตัวอย่าง หมู่บ้านควายไทยที่สุพรรณบุรี ซึ่งมีความสามารถมาก เช่น แกล้งตายก็ได้ ยืนให้คนเป่าขลุ่ยหรือตีลังกาก็ได้ ยิ้มเมื่อต้องถ่ายรูปกับนักท่องเที่ยวก็ได้ และเล่าเรื่องตลกๆ ด้วยการเล่าเรื่องที่เป็นไปไม่ได้คือ “เราเคยอ่านข่าวเจอไหมลูก ควายคลั่งยาบ้า ใช้มีดจี้คอวัวเป็นตัวประกัน ไม่เคยเจอซักครั้งนึงเลย ” อีกทั้งวิทยากรได้พากย์เสียงประกอบ ภาพเคลื่อนไหวดังกล่าว พร้อมสอดแทรกอารมณ์ขัน



ภาพที่ 5.3 แสดงภาพประเภทไม่ใช้การแสดงประกอบการบรรยาย

จากภาพที่ 1(ช่วยมือ) เป็น ภาพผู้ชายกำลังสูบบุหรี่แล้วพันควันบุหรือออกมา แล้วก็ไอ และภาพที่ 2 (ขวามือ) ซึ่งเป็นภาพที่ผู้ปวยนอนอยู่บนเตียงคนเดียวแล้วมีเครื่องช่วยหายใจอยู่ หมอและพยาบาลก็กำลังกรีดดูวาระส่วนต่างๆภายใน เช่น ปอดที่มีสีดำ จากภาพทั้งสองดังกล่าววิทยากรได้

แสดงให้เห็นถึงโทษจากการสูบบุหรี่ โดยกล่าวถึงที่ตรงกันข้ามกับความเป็นจริง เพื่อให้เกิดอารมณ์ขัน ดังนี้ “บุหรีมีประโยชน์หลายอย่างลูก หนึ่งทำให้หัวไม่หงอก เพราะตายก่อนหงอก สองขโมยไม่ขึ้นบ้านเพราะว่าไอทั้งคืน แสะแสะ ขโมยตกใจ หนีไปเลย ปลอดภัย ไม่เกี้ยว ” และ “แล้วนี่ก็เป็นที่มาของคำพูดว่าปอดแหก เวลาเด็กกรุงเทพถามกัน นายปอดป่าว หมายถึงว่านายสูบบุหรี่หรือป่าว ถ้านายสูบบุหรี่ นายจะต้องปอดแหก เพราะว่าถูกแหกปอด”



ภาพที่ 5.4 แสดงภาพยนตร์โฆษณาชุด “เวลา”

จากภาพยนตร์โฆษณาชุด “เวลา” ของบริษัทไทยประกันชีวิตดังกล่าว เป็นเรื่องราวของพ่อลูกคู่หนึ่งซึ่งผู้เป็นพ่อนั้น ได้ดูแลลูกชายของเขาเป็นอย่างดีเพียงลำพังตั้งแต่เล็กจนโต เมื่อลูกชายโตขึ้นซึ่งมีความรักในการเล่นดนตรีจึงไปฝึกซ้อมที่บ้านเพื่อนเป็นประจำ จนพ่อเข้าใจผิดนึกว่าไปมั่วสุมทำอย่างอื่นกันจึงได้ว่ากล่าวตักเตือน แต่ลูกไม่เข้าใจในความหวังดีจึงเกิดการทะเลาะกันขึ้น พ่อจึงได้ไล่ลูกชายออกจากบ้านไป แต่มาวันหนึ่งลูกชายได้เป็นนักร้องจัดคอนเสิร์ตของตนเองถึงส่งบัตรมาเพื่อให้พ่อได้ไปดู แต่พ่อก็มาเกิดอุบัติเหตุรถชนเสียชีวิตเสียก่อน จากเนื้อหาของภาพยนตร์โฆษณาดังกล่าว วิทยากรได้แสดงให้เห็นถึงความรักความหวังดีที่พ่อมิต่อกับลูก ซึ่งเป็นความรักที่ยิ่งใหญ่ความรักที่แท้จริง เมื่อท่านว่ากล่าวตักเตือนก็อย่าไปโกรธท่าน โดยวิทยากรได้ให้ข้อคิดไว้ว่า “ทุกครั้งที่คุณแม่ตำรา ปากคำ แต่ใจรักลูก ต่อไปนี้รู้เลยปากกับใจพ่อแม่ไม่ตรงกัน ” อีกทั้งวิทยากรยังได้สอนให้ลูกๆทุกคนมีความกตัญญูต่อบุพการี ด้วยการประพฤติตัวเป็นคนดี ตั้งใจเรียน

การบรรยายธรรมช่วงที่ 3 ปุจฉา-วิสัชนา ซึ่งคำถามก็มีทั้งคำถามที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย คำถามที่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย มีเนื้อหาเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตัวในทางที่ดีที่ถูกต้องเหมาะสมสำหรับวัยรุ่น ในประเด็นเรื่องของความรัก เรื่องการช่วยเหลือเกื้อกูล และการให้คำแนะนำต่อเพื่อน เรื่องความซื่อสัตย์โดยการไม่พูดเท็จ ส่วนคำถามที่ไม่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย มีเนื้อหาเกี่ยวกับเกร็ดความรู้ในเรื่องการรักษาสิล ดังนี้

คำถามที่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย

คำถาม : “ถ้ามีก๊ากพิคคีลใหม่”

พระมหาสมปอง : “เค้าบอกว่าที่ใครมีรักที่นั่นมีทุกข์ ฉะนั้นขอให้เราไปเฉพาะที่ใด เราอย่าไปที่นั่น ที่ใดก็เช่น โรงเรียนของเราเจ้าพระยาวิทยาคม บ้านของเรา ครอบครัวของเรา ห้องสมุด อินเทอร์เน็ต วัฒนาอารามที่จะให้ธรรมะให้ความรู้แก่เรา ที่นั่นก็เช่น เทค ผับ คลับ บาร์ แหล่งอบายมุข แวนบอยสก็อชเกิร์ลอะไรอย่างนี้ การมีก๊าก ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาไม่ได้มีธรรมะอะไรมาบังคับ หรือว่าห้าม แต่ให้เราพิจารณา ความรักวัยรุ่นก็เหมือนเม่นเวลามันอยู่ใกล้ๆกันมันจะชอบอุนไม่เห็นหนาว แต่ขนมันจะทิ่มแทงกัน แต่พอมันอยู่ห่างกันมันไม่เจ็บปวดแต่มันเห็นหนาว ฉะนั้นเราจะเลือกแบบเห็นหนาวแต่ไม่ปวดเจ็บ หรือไม่เห็นหนาวแต่เจ็บปวด เราต้องเลือกเอาเอง วาดก๊ากมันมีลมพัดมาก่อนนะถึงจะรู้ อคติก๊ากมันก็มีควันขึ้นมาก่อน แล้วก็จะมีไฟตามมา มันมีสัญญาณให้รู้ลูก อุทกก๊ากมีน้ำมาก่อนเตี้ยวน้ำท่วมแน่นอน แต่ก๊ากก๊ากมันจะมาแบบเงียบยิ่งเงียบยิ่งอันตราย ฉะนั้นแล้ววัยอย่างพวกเราลูก อย่าเพิ่งไปมีความรักแบบนั้น เค้าบอกว่ามีความรักในวัยเด็กเหมือนมีเหล็กขึ้นสนิม มีความรักในวัยเรียนเหมือนจุดเทียนกลางสายฝน ความรักของวัยรุ่นเหมือนฝุ่นที่เกาะอยู่รอบเท้า ความรักของคนใจเจ้าเหมือนงูที่เห่าเผ่าครอบครอง”

คำถาม : “เวลาเพื่อนมาขอลอกข้อสอบ แล้วถ้าไม่ให้เพื่อนลอกเป็นบาปไหม”

พระมหาสมปอง : “มันก็ต้องใจแข็ง...เวลาเราช่วยคน เราอย่าสงสารคนที่เราจะช่วยตามหลักจิตวิทยา ยิ่งเราสงสารจะยิ่งทำให้เค้าอ่อนแอ ต้องฝึกให้เค้าต้องอ่านต้องคิดมากขึ้น พระอาจารย์ไม่เก่งภาษาอังกฤษเลยลอกภาษาอังกฤษเพื่อน เผอิญพิคคีลเหมือนกันมันไม่น่าจะเป็นไปได้ อาจารย์จับได้ เรียกไปนั่งคุย หลังจากนั้นก็ไปศึกษาหาความรู้เอง เรามีความรู้เท่าไรก็เอาเท่านั้น เพราะการสอบจริงๆ เป็นการวัดผล ประเมินผลว่าคุณเรียนมาแล้ว คุณมีความรู้เท่าไร ฉะนั้นแล้วถ้าเรามีเจตนาดี ไม่อยากให้เป็นเพื่อน โง่อยากให้เป็นเพื่อนฉลาดขึ้น เพื่อพัฒนาตัวตัวเอง อันนี้ก็ไม่น่าไปอย่างแน่นอน เป็นการกระทำที่ดีด้วย”

คำถาม : “มาโรงเรียนสายแล้วอาจารย์ถามว่าทำไมถึงมาสาย กลัวความคิดเลยตอบว่าแม่ไม่สบาย แบบนี้เป็นการแข่งแม่หรือป่าว”

พระมหาสมปอง : “มุสาวาทา เวมณี เจตนาที่ให้เว้นจากการพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดเพื่อจ้อ พูดคำหยาบจริงๆ ก็ไม่ควรสะสมนิสัยแบบนี้ เพราะถ้าเราโกหกนิดโกหกหน่อยคิดว่าคงจะไม่เป็นไรขอให้เราได้ประโยชน์บ้าง อันตรายมากๆ เพราะในอีกสิบปีข้างหน้าพวกเราจะเป็นอนาคตของชาติ ควรจะจริงจังต่อกัน หากบอกความจริงแล้วโดนลงโทษก็ไม่ได้รุนแรง ไม่ได้น่ากลัวอะไร เตี้ยวนี่การลงโทษเค้าก็ไม่ได้ตีกัน บางโรงเรียนเค้าให้นั่งสมาธิ ให้วิ่งรอบสนาม ให้จัดห้องสมุด ล้าง

ห้องน้ำ เป็นประโยชน์แก่สาธารณะทั้งนั้นเลย เห็น โฆษณาชิ้นหนึ่งใหม่ คิดมากไปเอง กลับบ้านค่ำ อย่างนี้ แม่ต้องว่าแน่ๆ พอถึงบ้านบ๊อบ ลูกกินอะไรมารี้อย่าง บางทีเราจะรู้ได้ไงว่าคุณครูเค้าจะคุยต่อไปนี้ คุณครูฝ่ายปกครอง โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยายาคมเปลี่ยนเวอร์ชันใหม่ มาเรียนอยู่หน้าโรงเรียนเวลาเล็กเรียน มาเรียนเลยลูก ขอบคุณนะครับที่มาเรียนหนังสือ จะรับภาระบ้านเพิ่มไปทำใหม่ครับ คณิตศาสตร์ หรืออังกฤษดี ฉะนั้นพยายามปลุกฝังนิสัยพูดแต่ความจริง เพราะความจริงเป็นสิ่งที่ไม่ตายลูก”

ตัวอย่างคำถามที่ไม่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย

คำถาม : “ช่วงนี้มีข่าวดาราลีกกันบ่อย ถ้าเกิดคนเราหย่ากันจะผิดศีลไหม”

พระมหาสมปอง : “ ผิดนะ เพราะศีลแปลว่าปกติ คนที่เค้าอยู่ด้วยกัน เลิกรากันไป นั่นหมายความว่าจิตใจเค้าไม่ปกติแล้ว หมายถึงอ่อนแอลงแล้ว เริ่มไม่เห็นความสำคัญของคนและกันเท่าเดิม ไม่เห็นความสำคัญของลูก เริ่มรู้สึกว่ายู่ด้วยกันไม่ได้ เค้าบอกว่าสิ้นสุดด้วยความเจ็บปวดดีกว่าเจ็บปวดไม่มีวันสิ้นสุด บางทีอยู่ด้วยกันไม่ได้ ทะเลาะกัน ลูกก็มีปัญหา ครอบครัวมีปัญหา บางคนเค้าก็หย่าด้วยเหตุผลที่ดีที่เพียงพอ ถ้าดีก็ไม่น่าจะผิดอะไรมากมาย เช่น ทางหลักทำธุรกิจ ไม่งั้นฟ้องหนึ่งคนเดียวโดนสองคน สำหรับทางพระพุทธศาสนาอาจจะไม่ได้พูดเรื่องนี้ไว้ชัดเจนมาก แต่ก็อยากจะให้ทุกคนรักกัน ดูแลกัน แต่ถ้าเพราะไปมีกิ๊ก อันนี้ไม่ดีก็ผิดอย่างแน่นอน”

เนื้อหาโดยรวมของรายการธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 14 ตอน “ธรรมะกับวัยรุ่น” คือ จากการวิเคราะห์พบเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมคำสั่งสอนในเรื่องการใช้สติในการเรียนและการดำเนินชีวิตประจำวัน ในประเด็นเกี่ยวกับ เรื่องที่เกี่ยวกับเพื่อนในประเด็นความสำคัญของเพื่อน การให้อยู่ร่วมกันให้มีความรักซึ่งกันและกัน มีน้ำใจ ช่วยเหลือ แนะนำซึ่งกันและกัน ประเด็นเกี่ยวกับยาเสพติด โดยได้สอนให้วัยรุ่นนั้นห่างไกลจากยาเสพติด เพราะสิ่งเหล่านั้นล้วนเป็นโทษต่อร่างกาย และประเด็นเกี่ยวกับความกตัญญูรู้คุณต่อบิดามารดา โดยการประพฤติปฏิบัติตัวเป็นคนดี ตั้งใจเรียน เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่

3. ธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 16 ตอน “ธรรมะสอนหญิง”

รายการธรรมะเดลิเวอรี่ตอน “ธรรมะสอนหญิง” ออกอากาศเมื่อวันที่ 14 เมษายน 2551 เนื่องในวันสงกรานต์หรือวันปีใหม่นี้ โดยมีผู้ดำเนินรายการ คือ สุจิรา อรุณพิพัฒน์ (นุ้ย) วิทยากรคือ พระมหาสมปอง ตาลปุตโต และพระอาจารย์เผด็จ ดิสโร ซึ่งเป็นภาพการบรรยายธรรมแก่นักเรียนหญิง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสตรีวัดระฆัง เนื่องในวันปัจฉิมนิเทศ ซึ่งเป็นการบรรยายในหัวข้อ “ธรรมะสอนหญิง” โดยในแต่ละช่วงมีเนื้อหารายการ ดังนี้

การบรรยายธรรม ช่วงที่ 1 วิทยากรจะเริ่มต้นรายการด้วยการทักทาย ทำความรู้จัก ร่วมพูดคุยกับผู้ฟังการบรรยาย เช่น การกล่าวแนะนำผู้ดำเนินรายการและวิทยากรผู้ร่วมบรรยาย การถามถึงความรู้สึกของผู้เข้าฟังการบรรยายที่ได้พบวิทยากร การนำเสนอเพลงที่วัยรุ่นให้ความสนใจมาแต่งเป็นบทกลอน พร้อมสอดแทรกอารมณ์ขัน เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน สร้างเสียงหัวเราะ สร้างความเป็นมิตร ความคุ้นเคยระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง และเพื่อเป็นการเปิดใจของผู้ฟังการบรรยาย ดังนี้

การกล่าวแนะนำผู้ดำเนินรายการ และวิทยากรร่วมบรรยาย

“สวัสดิ์พิธีกรสาวสวยของเราวันนี้ คุณนุ้ย สุจิรา อรุณพิพัฒน์ ปรบมือต้อนรับพี่น้องด้วยนะ ครับ และที่ขาดไม่ได้เลย สวัสดิ์นักเรียนที่กำลังจะน่ารักทุกคน... แน่นอนวันนี้เจอพระมหาสมปอง พระอาจารย์เผด็จ ดิสโร แห่งธรรมะเคลิเวอร์รี่ ...”

การถามถึงความรู้สึกของผู้ฟังการบรรยาย

“วันนี้พบพระดีใจไหมเอ๋ย ”

การทักทายด้วยบทกลอน ซึ่งมีเนื้อหาเพื่อให้เห็นคุณค่าของการฟังธรรมะ

“ คำบอกฟังธรรมะแล้วจะไม่ บำบั่น แต่ถ้าไปฟัง เอ็น โดฟิน ดูเลเขาให้ดีดี คำบอกฟัง ธรรมแล้วจะเริงรำ แต่ถ้าไปฟังบีเดอะสตาร์ อยากถูกเรียกว่าแฟน ถ้าสุดชอบมากเลย มี someone someone someone คำบอกฟังธรรมะแล้วจะไม่คิดแซด แต่ถ้าเกิดไปฟัง big ass อย่างน้อย มันน้อย อย่างเดียวเลย เพลงคำมีแค่นี้ คำบอกฟังธรรมะแล้วจะไม่อุตหลุด แต่ถ้าฟังชิน ชินวุฒิ ไม่มีใครให้ บอกรัก ฟังธรรมะแล้วจะตาใสแจ่ม แต่ถ้าไปฟัง body slam จะต้องไปเป็นนาฬิกาตาย”

จากนั้นวิทยากรจึงเริ่มเกริ่นนำเข้าสู่เนื้อหาหลักที่จะทำการบรรยาย ซึ่งเป็นเนื้อหาที่มีความ สอดคล้องเชื่อมโยงกับเนื้อหาหลักที่จะทำการบรรยาย โดยการนำเรื่องที่ต้องนำมาเตือนใจผู้ฟังให้ ผู้ฟังได้ทราบก่อน คือ เรื่องการหลงใหลกับคำพูดหวานๆ โดยการยกตัวอย่างคำรัก คำพูดหวาน คำ ชื่นชม คำยกย่องต่างๆ ซึ่งผู้ฟังอาจจะต้องพบเจอ เพราะเมื่อผู้ฟังส่วนใหญ่ได้ยินได้ฟังคำพูดหวาน เหล่านั้นแล้ว ก็อาจหลงใหลไปกับคำพูดเหล่านั้นได้ง่าย จึงยกตัวอย่างคำพูดหวานให้เห็นก่อนใน เมืองต้น อีกทั้งยังให้ข้อคิดเตือนว่า “เศษแก้วมันว่าคม แต่เศษคาร์บอนมันคมกว่า เศษแก้วชิบาดคม เศษ คาร์บอนชิบาดใจ เศษแก้วยังขายได้ แต่เศษใจใครจะเอา ” เพื่อจะได้นำมาเป็นข้อคิดเตือนใจผู้ฟังกัน ดังนี้

เรื่องเตือนใจผู้หญิง เรื่องที่ 1 คือ การหลงใหลกับคำพูดหวานๆ

“วันนี้มาถึงสตรีวัชรพงษ์ เราอยาก จะฉันทพิชซ่าหน้าความรัก สักความคิดถึง เฟรนฟราย ความคำนึง อยากบอกว่าคิดถึงและห่วงใย ”

“ อิจฉาโรงเรียนเรา อยู่ใกล้ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา เจ้าพระยาสายที่สุดตอนไหนลูก ... ตอนที่มีพวกเธอนั่งอยู่ข้างๆ ประจบทุกโรงเรียนที่ไป”

“... ไปมาหลายโรงเรียนแล้วไม่เคยเห็นนักเรียนที่ไหนน่ารัก แล้วก็เรียบร้อยขนาดนี้มาก่อน แล้วพระอาจารย์ไปที่ไหน พระอาจารย์ก็จะพูดแบบนี้ทุกโรงเรียน”

เรื่องเตือนใจผู้หญิง เรื่องที่ 2 คือการรักนวลสงวนตัว โดยวิทยากร ได้อุปมาอุปไมยคุณค่าที่เพิ่มขึ้นของสัตว์เมื่อมีลูก กับผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ โดยแสดงให้เห็นว่าสัตว์เมื่อตั้งท้องหรือมีลูกย่อมมีค่าเพิ่มมากขึ้นแต่เด็กผู้หญิงเมื่อเสียเนื้อเสียตัวเสียหายไปแล้ว เกิดตั้งครรภ์มีลูกขึ้นมาคุณค่าของตัวเองกลับลดลงไม่เหมือนกับสัตว์ที่ตั้งท้องมีลูก จึงให้ผู้หญิงตระหนักในคุณค่าของตัวเองให้มากขึ้นเอง จึงเป็นสิ่งที่ต้องนำมาเตือนผู้หญิงกัน

“ กล้วยตัวหนึ่งหมื่นบาทเกิดมันท้องปั๊บ ขายแพงกว่าเดิม ไก่พันธุ์ดีราคาสองร้อย มีลูกอีก 7 ตัว ราคาขึ้น ถ้าเกิดเหมือนสตรีวัชรพงษ์ของเราอยู่ในศีลอยู่ในธรรม จะแต่งงานที คุณแม่เรียกค่าสินสอด ค่าแบ่งค่าน้ำนม ได้เป็นแสนบาทที่เป็นล้าน แต่ถ้าลูกผู้หญิงเกิดไปเสียเนื้อเสียตัว เสียอนาคต เสียผู้เสียคน ยกให้พระอาจารย์ฟรีๆ แถม สังฆทานอีก 9 ถัง พระอาจารย์ยังไม่โอเลยครับ ไม่เอาครับ ”

เรื่องเตือนใจผู้หญิง เรื่องที่ 3 คือ ความรักในวัยเรียน วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาในเรื่องความรักของวัยรุ่นนั้นว่า เป็นสิ่งที่ไม่ต้องไปตามหา ตอนนี้เราอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนก็ควรที่จะตั้งใจศึกษาเล่าเรียน อย่าเพิ่งมีความรักแบบหนุ่มสาวในวัยเรียน อีกทั้งวิทยากรยังได้ใช้ภาษาเชิงเปรียบ/อุปมาอุปไมยความรักของวัยรุ่นนั้นเหมือน เหล็กชิ้นสนิม เหมือนการจุดเทียนกลางสายฝน เหมือนฝู่นเกาะรองเท้าและเหมือนงูเห่าเฝ้าครอบครอง

“ เค้าบอกมีความรักในวัยเด็กเหมือนเหล็กชิ้นสนิม มีความรักในวัยเรียนเหมือนจุดเทียนกลางสายฝน ความรักของวัยรุ่นเหมือนฝู่นเกาะรองเท้า ความรักของคนใจเฝ้า เหมือนงูเห่าเฝ้าครอบครอง ”

จากนั้นวิทยากรจึงได้เข้าสู่เนื้อหาการบรรยายหลัก ซึ่งเป็นการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้หุ้ญควรประพฤติปฏิบัติตนและสิ่งที่ผู้หุ้ญไม่ควรประพฤติปฏิบัติตน ทั้งในเรื่องการแต่งกาย เรื่องยาเสพติด เรื่องการเลือกคบเพื่อน เรื่องความสัมพันธ์ในครอบครัว เรื่องความประหยัด การใช้เงินทอง เรื่องการเที่ยวเตร่ เรื่องความรักในวัยเรียน และเรื่องขับรถซึ่ง โดยได้ให้ข้อคิดเตือนใจถึงสิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติ 12 ประการ และสิ่งที่ควรปฏิบัติ 5 ประการ คือ

1. สิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติ 12 ประการ โดยให้ยึดหลัก 12 อย่า คือ

1) **อย่านุ่งกระโปรงสั้น** วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาให้ผู้หุ้ญแต่งกายให้สุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลและเทศะ โดยยกตัวอย่างประกอบการบรรยายโดยการเล่าถึงเรื่องแฟชั่นการแต่งกายที่ไม่สุภาพเรียบร้อยหรือไม่สมควร พร้อมสอดแทรกอารมณ์ขัน เช่น การแต่งกายชุดนักศึกษา ระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นการนุ่งกระโปรงสั้นจนเกินไป แฟชั่นการแต่งกายแบบ บริดจ์เสปียร์ ซึ่งเป็นการไม่สวมกางเกงชั้นใน ซึ่งเป็นข่าวที่นำเสนอทางหน้าหนังสือพิมพ์ อีกทั้งยังได้ให้ผู้หุ้ญตระหนักถึงวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงามของไทยด้านการแต่งกายอีกด้วย พร้อมแนะนำให้เด็กผู้หุ้ญซึ่งกำลังจะไปเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาให้แต่งกายให้ถูกระเบียบของมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นการสร้างชื่อเสียงให้กับตนเองและสถาบันที่ตนเองมาด้วย

เรื่อง แฟชั่นการแต่งกายชุดนักศึกษา

“ มีข่าวคราวออกมามากมายว่านักศึกษานุ่งกระโปรงสั้น ...พอไปเจอเด็กมหาวิทยาลัยหนึ่งได้กระโปรงยาวมากถึงตาตุ่มเลย ภาษาอังกฤษเรียกว่าถึงตุ่มหม่อง พระอาจารย์ก็ถาม อีห้ำ คือได้กระโปรงยาวแท้ อ้อ หนูอยู่ปีหนึ่งคะ แล้วถ้าปีสองละลูก ก็ครึ่งเข้าคะ แล้วถ้าปีสามละ อ้อถ้าปีสามก็เลยเข้าขึ้นมา แล้วถ้าปีสี่ละ แม้พระอาจารย์ก็คิดเองไม่ได้หรอกคะ กระโปรงจะสั้นลงตลอดแต่ความอายจะลดลงเป็นชะอย่างนั้นนะครึบ ”

เรื่อง แฟชั่นการแต่งกายแบบบริดจ์เสปียร์

“ เด็กมัธยมบางที ออกข่าวออกคราวไป แฟชั่นภาคใต้ แฟชั่นบริดจ์เสปียร์ด้วย ไม่ได้กางเกงชั้นในเลย ไปออกรายการภัยร้ายวัน เราก็อยากจะสอนว่าทำไมไม่ได้กางเกงชั้นในละ มันอายเขานะ ออกข่าวออกคราวมา เขาบอกว่าพระอาจารย์ไม่ต้องมาสอนหนูหรอกคะ หนูก็ทำตามพระอาจารย์นั่นแหละคะ คุณมันย้อนว่าเลียนแบบพระเฉยเลย รู้ได้ไงว่าเราไม่ได้ เราอาจจะใส่แพมเพิร์ทก็ได้...”

2) **อย่าคือร้อนลงยา** วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาให้ผู้หญิงไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และห่างไกลจากยาเสพติดโดยเด็ดขาด อีกทั้งยังเตือนให้ผู้หญิงระวังยาเสพติดที่ใกล้ตัวผู้หญิง เช่น ประเภทยา มอมใส่ลงไปใต้น้ำดื่ม เหล้า บุหรี่ โดยวิทยากรได้อ้างข้อมูลทางสถิติว่าผู้หญิงในปัจจุบันดื่มเหล้าและสูบบุหรี่เพิ่มมากขึ้นด้วย

3) **อย่าพึ่งพาคนแปลกหน้า** วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาให้ผู้หญิงมีความระมัดระวังตัวไม่ให้ไว้ใจคนแปลกหน้า หรือ คนที่เราไม่รู้จักมักคุ้น พร้อมยกตัวอย่างภาพยนตร์เรื่อง “คืนบาปพรหมภิราม” ประกอบการบรรยาย ซึ่งเป็นคดีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นจริง และเป็นข่าวดังในหน้าหนังสือพิมพ์ปี 2520 แล้วนำมาสร้างเป็นภาพยนตร์ โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับอาชญากรชาย ในอ.พรหมพิราม มากกว่า 30 คน มีอายุตั้งแต่ 9 - 65 ปี ร่วมกันข่มขืนผู้หญิงพลัดถิ่นเพียงคนเดียว จนเสียชีวิต แล้วเอาศพไปพาดรางรถไฟให้รถไฟทับเพื่ออำพรางคดี และ ยกตัวอย่างข่าวผู้หญิง 10 คนรุมข่มขืนผู้ชายเพียงคนเดียวที่เกิดขึ้นที่ภาคใต้ จากเรื่องเล่าประกอบการบรรยายทั้งสองเรื่องวิทยากรนำ มาเล่าในเชิงขบขันเปรียบเทียบกับให้รู้ว่าไม่ควรไว้ใจใครทั้งนั้นทั้งผู้หญิงและผู้ชาย

4) **อย่าคบหาคนไม่ดี** วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาโดยการสอนให้ผู้หญิงรู้จักเลือกคบคน หากเลือกคบคนที่คิดดี พุทธิ ทำดี ก็ย่อมส่งผลให้เราเป็นคนดีไปด้วย หากเลือกคบคนที่คิดชั่ว คิดสิ่งที่ไม่ดีไม่งาม พุดจาสื่อเสียดหยามคาย กระทำแต่สิ่งชั่วร้าย ก็ย่อมนำเราไปในทางที่เสื่อมที่แย่ด้วยเช่นกัน อีกทั้งได้ยกสุภาษิตที่ว่า “คบคนพาลพาไปหาผิด คบบันฑิตพาไปหาผล ” ประกอบการบรรยาย

5) **อย่าหลีกหนีพ่อแม่** วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาโดยการสอนให้ผู้หญิงใกล้ชิด ไม่ทำตัวออกห่างจากพ่อแม่ โดยวิทยากรได้ยกตัวอย่างการหลีกหนีออกห่างจากพ่อแม่ของลูก โดยการไม่เชื่อฟังในคำสั่งสอนของท่าน เมื่อพ่อแม่ว่ากล่าวตักเตือน พร้อมทั้งได้แนะนำว่าเวลาพ่อแม่ว่ากล่าวตักเตือนก็เพราะท่านมีความรักและหวังดีกับเรา ถึงปากท่านจะว่ากล่าวเราแต่จริงๆแล้วใจท่านรักเรานั้นเอง ดังนั้นจึงให้รู้จักจับประเด็นที่ใจของท่านเป็นสำคัญ

เรื่อง ปากกับใจไม่ตรงกัน

“เด็กผู้หญิงบางคนชอบพูด อย่างมาอยู่กับหนูแล้วก็ออกไปนอกบ้าน ถ้าอยากพูดคำนี้นะ ให้พูดตั้งแต่วันแรกที่คลอดออกมา ร้องอู๊ว๊ว อย่างมาอยู่กับกู จะหามกินเอง หาผ้าอ้อมเปลี่ยนเอง จะหาเงินเรียนเอง ถ้าพ่อแม่ว่าเราปากกับใจไม่ตรงกันลูก ปากคำแต่ใจท่านรักเรา จับประเด็นที่ใจ “นี่ทำไม่กลับบ้านคำอย่างนี้เป็นลูกสาวแย่มาก ก็คำที่ยามแล้ว ดีหนึ่งดีสอง ” อะนะเนาะเน๊ รักเค้ารักเค้าไม่ต้องมาพูด เอ็นดูๆมาทำเป็น โกรธ ”

6) **อย่าเห็นแก่ความฟุ่มเฟือย** วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาให้ผู้หญิงรู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัด ใช้จ่ายในเรื่องที่มีความจำเป็น โดยวิทยากรได้ยกตัวอย่างเรื่องของการใช้โทรศัพท์มือถือ ซึ่งถือเป็นของใช้ประเภทฟุ่มเฟือย เช่น จะต้องเป็นรุ่นใหม่เสมอ การโทรศัพท์ที่เป็นเวลานานๆ เพราะล้วนแล้วแต่เป็นการสิ้นเปลืองเงินทองทั้งสิ้น พร้อมอุปมาอุปไมยว่าโทรศัพท์มือถือชิ้นนั้นเปรียบเสมือนขโมยตัวเล็กที่จะเอาเงินของเราไปโดยที่เราไม่รู้ตัว

เรื่อง ขโมยตัวเล็ก

“ โทรศัพท์มือถือ โอ๊ย... โนเกียรุ่นใหม่ ที่ถ่ายรูปสวย เธอ โยนเข้าปากกล้วย อะ ไรก็ตก รุ่นๆ เค้านบอกว่าโทรศัพท์มือถือเป็นขโมยตัวเล็ก แอบซ่อนอยู่ในกระเป๋าเรา วันละ 10 บาท 20 บาท เป็นร้อยบาท วันไหนถ้าหวานหน่อยหมดเป็นร้อยเป็นพัน”

7) **อย่าเฉื่อยและเที่ยวเตร่** วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาให้ผู้หญิงมีความกระตือรือร้น ไม่ให้ทำตัวเฉื่อยชา ไม่แอ็กทีฟ เอาใจใส่สนใจในสิ่งที่เป็นประโยชน์ ส่วนอย่าเที่ยวเตร่ วิทยากรได้สอนว่าการเที่ยวเตร่เป็นสิ่งไม่ดี เช่น เที่ยวกลางคืน การเดินช้อปปิ้งซื้อสิ่งของฟุ่มเฟือย เช่น โทรศัพท์มือถือ กระเป๋าแบรนด์เนม เป็นสิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติ เพราะวัยรุ่นนั้นยังไม่สามารถหาเงินเองไม่ได้ ยังคงต้องพึ่งพาอาศัยและรบกวนเงินทองจากพ่อแม่อยู่จึงควรใช้จ่ายอย่างประหยัดเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองด้วย

8) **อย่าเกรงไม่กลับบ้าน** วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาให้ผู้หญิงประพฤติปฏิบัติตัวในสิ่งที่ดีงาม ถูกต้อง ไม่เกรง เกียจคร้าน หรือทำตัวไม่ดี และไม่กลับบ้านไปนอนค้างอ้างแรมที่อื่น

9) **อย่าเผาผลาญเงินทองพ่อแม่** วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาให้ผู้หญิงให้รู้จักใช้จ่ายด้วยความประหยัด ไม่ฟุ่มเฟือย ใช้จ่ายในสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างเหมาะสม ทั้งเรื่องของเครื่องแต่งกาย เช่น กระเป๋า รองเท้า เสื้อผ้า

10) **อย่าปันใจให้เพื่อนชาย** วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาให้เด็กผู้หญิงอย่าเพิ่งมีความรักในแบบหนุ่มสาว เพราะเป็นเรื่องที่ยังไม่ถึงเวลา แต่ให้มองถึงความรักของพ่อแม่ที่มีต่อเราเท่านั้น เพราะถือว่าเป็นความรักที่บริสุทธิ์และยิ่งใหญ่ที่สุด พร้อมทั้งยกตัวอย่างให้เห็นถึงความรักในแบบหนุ่มสาวนั้นเป็นความรักที่ไม่ยั่งยืนคงทนแต่อย่างใด พร้อมสอดแทรกอารมณ์ขันด้วยการเล่าเรื่องในความหมายแบบสองแง่สอง

“ รักกันใหม่ๆ ก็มีความสุขดี มองหน้ากันเห็นอะไรเป็นสีชมพูไปหมดเลย อ่านหนังสือ อยู่เห็นหน้าแฟน อู๋...หน้าเป็นสีชมพู จีบกันใหม่ๆ ผู้หญิงถามผู้ชาย นี่คุณมองหน้าฉันคุณคิดกับฉัน ยังไง ผู้ชายตอบก็คิดเหมือนคุณนั่นแหละ ผู้หญิงมองหน้าตอบ อิตาบ้าอิตามาก อ้าวแสดงว่าผู้หญิง คิดลามกหรือเปล่านี่ ”

11) อย่างหมายปองแต่เพื่อนชาย วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับประเด็นของความรัก ของวัยรุ่นหญิงและชาย โดยให้ข้อคิดและเตือนสติกับนักเรียนหญิงในเรื่องของคำพูดหวานๆ เพราะ เพศหญิงเป็นเพศที่อ่อนไหวง่าย อาจหลงคารมเหล่านั้นได้โดยง่ายและอาจจะส่งผลต่อการเสียใจ เสียตัวตามมาได้ จึงได้สอนและแนะนำให้รู้จักเห็นคุณค่าในตัวเองให้รู้จักรักกวนสงวนตัว ที่สำคัญ ให้ตระหนักอยู่เสมอว่าตนเองอยู่ในบทบาทหน้าที่อะไร ซึ่งกำลังอยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนก็ควรที่จะ ทำหน้าที่ของเราให้เต็มที่เต็มความสามารถ อย่างเพิ่งไปรักในวัยเรียน อีกทั้งเรื่องของความรักนั้น เป็นสิ่งที่ไม่ต้องไปตามหา เมื่อถึงเวลาที่เหมาะสมเสียก่อนจึงค่อยมีความรัก โดยได้กล่าวถึงข้อเสีย ของการมีความรักในหลายลักษณะ พร้อมสอดแทรกอารมณ์ขันด้วยการนำคำพูดของวัยรุ่นมา ประยุกต์ใช้กับพระสงฆ์ ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่สามารถเป็นไปได้เลย

เรื่อง ผลเสียจากการมีความรัก

“ ...คนมีความรัก มักเสียการทรงตัว นั่งตรงๆได้ พอมิแฟนปั๊บ อะโห้ะ เอียงทันทีทันใดเลย เวลาคุยแซดติดอ่ากันทั้งประเทศ เห่งใหม่ จิงหรอ ไม่เปงราย อะคะอะคะ อะไร อีอิอิ หุหุหุ ฮ่า ฮ่า ฮ่า บวก บวก บวก แแปบแปบ มาแล้ว บางคนคุยโทรศัพท์คำเดียวก็รู้เรื่อง ฮัลโหล เหรอ จ้า อือ จ้า จู๊บ จู๊บ ฮัลโหลตัวเองหรอ ตอนนีตัวเองอยู่ไหนเนี่ย ตัวเองมาหาตัวเองหน้อยสิ ถ้าตัวเองไม่มาหาตัวเอง ตัวเองก็จะไปหาตัวเองนะตัวเอง แค่นี้ะตัวเองวางแก๊ก ถ้าพระมาใช้บั้งเนอะ ฮัลโหล อาตมาหรอ นี้อาตมานะ ตอนนี้อาตมาอยู่ในนี้ อาตมามาหาอาตมาหน้อยสิ ถ้าอาตมาไม่มาหาอาตมา เตี่ยวอาตมา ไปหาอาตมานะ โห้ะ...สับสน ”

12) อย่างชิงกวนเมือง วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาถึงการห้ามไม่ให้ขับรถซึ่งตามท้องถนน โดยยกตัวอย่างการขับรถซึ่งของเด็กแวนบอยส์ก็อัยเกิร์ลตามท้องถนน ประกอบการบรรยาย ซึ่งเป็น สิ่งที่อันตรายมากและเป็นการสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่นอีกด้วย อีกทั้งยังได้ให้ตระหนักถึง การให้ใช้ชีวิตอย่างไม่ประมาทอีกด้วย

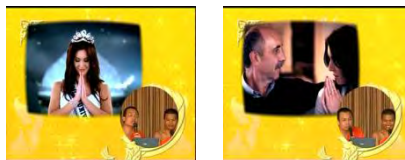
เรื่อง มอเตอร์ไซค์บุญ-บาป

“ เสี่ยงมอเตอร์ไซค์มีอยู่ 2 อย่าง เสี่ยงมอเตอร์ไซค์บุญลูก สด้าดเลย บุญ บุญ บุญ พอสด้าด เสรีจ ตั้งमतาน ตั้งमतาน ไปวัด ไปวัด ไปทำบุญ พอจอดที่วัดปั๊บบ กุศล พอเสี่ยงมอเตอร์ไซค์บาป

สตั๊สก็ปอเต็กตึ๊ง ปอเต็กตึ๊ง นั้น ปอเต็กตึ๊ง ปอเต็กตึ๊ง พอสตั๊สเสร็จ ตายๆ ตายๆ ตายๆ แน่ แน่ แน่
 แน่ ตาย แน่ แน่ แน่ เครื่องมันรวน ดิคส์ญญาณไฟแดงข้างรถสิบล้อ แทนที่จะกลัวเขาดันไปบีบไล่
 เขาอีก ตาย ตาย คนขับสิบล้อหิบบลูกกุญแจใส่ เดี่ยวเถอะมึง เดี่ยวเถอะมึง ตาย ตาย เดี่ยวเถอะมึง
 ตาย ตาย สุดท้ายไปกองอยู่ใต้ท้องรถสิบล้อลูก”

สิ่งที่ควรปฏิบัติ 5 ประการ โดยให้ยึดหลัก 5 เอ ก็คือ

1.เอารอยยิ้มมาล้างหน้า วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาโดยสอนให้ผู้หญิงรู้จักการไหว้ การ
 ยิ้มแย้มแจ่มใส การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีให้แก่กันและกัน โดยวิทยากรได้ใช้ภาพยนตร์โฆษณาชุด
 “การไหว้” ของบริษัท บุญรอดบริวเวอรี่ จำกัด ประกอบการบรรยาย ซึ่ง จากเนื้อหาของภาพยนตร์
 โฆษณาดังกล่าว เป็นการแสดงความเคารพในแบบ วัฒนธรรมไทย ด้วยการไหว้และการกล่าวคำว่า
 “สวัสดี” ของนาตาลี เกลโบวา นางงามจักรวาลปี 2005 ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความอ่อนน้อมถ่อม
 ตนที่มีต่อผู้ใหญ่ ซึ่งถือได้ว่าการกระทำดังกล่าวนี้เป็นสิ่งที่เด็กผู้หญิงทุกคนควรปฏิบัติให้เป็นนิสัย
 โดยวิทยากรจะพากย์เสียงประกอบภาพยนตร์โฆษณาดังกล่าวด้วยถ้อยคำที่สนุกสนาน สอดแทรก
 อารมณ์ขัน เช่น การแซวผู้ดำเนินรายการถึงความสวยที่เทียบเท่ากับนาตาลี ซึ่งเป็นนางงามจักรวาล
 ดังนี้



ภาพที่ 5.5 แสดงภาพยนตร์โฆษณาชุด “การไหว้”

“ ผู้หญิงที่สวยที่สุดคือใครลูก (ผู้ชม : นาตาลี) เอ้า...ทำไมไม่ตอบพี่ยุ้ยล่ะลูก พี่ยุ้ยเขานั่งอยู่
 เนี่ย หัวโคอยู่เนี่ยลูก เห็นไหมหน้าบุดหน้าบึ้งเลย ...ผู้หญิงที่สวยกว่านาตาลี ใครครับ (ผู้ชม : พี่ยุ้ย)
 ไม่น่าเชื่อการจ้างของเธอได้ผล บางคนบอกแม่ นาตาลีล่ะ นาตาลีที่ยิ้มสวย ไหว้สวย แบ่งไปถึงพ่อแม่ด้วย
 ลดสอกลงอีแม่แล้วก็ไหว้จิ้งซี่ เออ..แมนแล้ว เออ..ลูกเขาว่าอียังนิเฮอะ พอลูกไหว้พ่อแม่ก็
 ไหว้ไปด้วย แต่คุณพ่ออาจจะปากเหม็นไปนิดนึงนะลูกนะ ถ้าไม่เป็นนางงามจักรวาล พี่นาตาลี พ่อ
 แม่ทำอาชีพอะไรดีลูก เป็นนักร้องลูกทุ่งสังกัดใหม่ครับ ลูกคอดีมาก ...”

2.เอามธธูรสาวงามาล้างปาก วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาให้บุคคลควรจะพูดจาด้วยคำพูด
 ที่ไพเราะ ซึ่งจะทำได้คนที่มีพื้นฐานที่ดี โดยได้เล่าเรื่องที่ได้เห็นถึงการใช้คำพูดที่ไพเราะ เรื่อง
 พาน้องไปร้องคาราโอเกะ ประกอบการบรรยาย พร้อมสอดแทรกอารมณ์ขันไว้ด้วย ดังนี้

เรื่อง พาน้องไปร้องคาราโอเกะ

“ รำคาญเด็กหน้าวัดสร้อยทองคนหนึ่งร้องให้ทุกวัน วันหนึ่งเด็กคนนี้เดินมาบอกแม่หนูปวดฉี่ แม่บอกปวดฉี่ไม่เพราะ ให้พูดว่าพาน้องไปร้องคาราโอเกะ ตื่นมา 5 ทุ่ม แม่อยากพาน้องไปร้องคาราโอเกะ แม่ก็พาไป วันหนึ่งแม่ไม่ได้อยู่อยู่กับพ่อ ตื่นมาพ่อยากพาน้องไปร้องคาราโอเกะ พ่อบอก “อย่าไปเลยลูกมันดึกแล้ว” “ไม่ไหวแล้วพ่อยากจะร้องตอนนี้จริงๆ” พ่อรำคาญมาก อยากร้องมากใช้ไหมงั้นมาร้องใกล้ๆ หูพ่อ เต็มหูพ่อเป็ยกหมดเลย ”

3.เอาหยาดเหงื่อแห่งความลำบากมาล้างความจน วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาให้บุคคลมีความขยัน อดทนต่อความยากลำบาก โดยวิทยากรได้ยกตัวอย่างชีวิตของบุคคลที่ต้องประสบกับความยากลำบากมาก่อน แต่ด้วยความขยันและอดทนจนทำให้มีความสำเร็จในชีวิตในปัจจุบัน คือ จาพนม และจีจ้า ญาญญิน ซึ่งเป็นนักแสดงบู๊ ในภาพยนตร์เรื่ององค์บากและซ็อก โกลเดต ซึ่งในอดีตนั้นจาพนมเองมีฐานะยากจนมาก แต่ด้วยความขยัน อดทน ต่อสู้ ในการฝึกซ้อม จึงสามารถเป็นนักแสดงชายบู๊ที่มีชื่อเสียงโด่งดังมากในปัจจุบัน เช่นเดียวกับจีจ้า ญาญญิน ซึ่งเป็นเด็กผู้หญิงตัวเล็ก ๆ มีความอ่อนแอ แต่ สามารถแสดงบทบู๊ด้วยตนเอง จากการขยัน อดทนในการฝึกซ้อม และสามารถประสบความสำเร็จจากการเป็นนักแสดงหญิงบู๊ มีชื่อเสียงโด่งดังในปัจจุบันนั่นเอง ดังนี้

เรื่อง จาพนม และจีจ้า ญาญญิน

“...ในภาพยนตร์เรื่ององค์บาก และก็เรื่องล่าสุด ซ็อก โกลเดต จีจ้า ญาญิน เล่นจริง เจ็บจริง เขามีพยายาม ตอนแรกเป็นโรค เจ็บออๆแอดๆ พอไปเล่นกีฬาแข็งแรงขึ้นเรื่อยๆ ตอนนี้เตะผู้ชายกระเด็นเลย...ในหนังเขาสู้มาก หรือเหมือนจาพนม ยากจนมาก แต่ต่อสู้อดทนมาก สุดท้ายก็ประสบความสำเร็จจากองค์บากและต้มยำกุ้ง สุดยอดเลย ”

4.เอาความดีคนอื่นมาล้างกิเลสเรา วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาให้บุคคลมองที่ความดีของบุคคลอื่นที่มีอยู่มากมาย มากกว่าการมองในสิ่งที่ไม่ดีของบุคคลคนอื่นที่มีอยู่น้อยนิด แล้วกลับตัดสินบุคคลอื่นว่าเป็นคนไม่ดีไปทั้งหมด โดยการอุปมาอุปไมยจุดดำเพียงจุดเดียวบนเสื้อขาว ซึ่งหมายถึงจุดดำเปรียบเหมือนสิ่งที่ไม่ดีของบุคคลอื่นที่มีอยู่น้อยนิดแต่เรากลับมองเห็น แต่สิ่งที่ดีที่เป็นพื้นที่สีขาวที่มีอยู่มากมายกลับมองไม่เห็นเลย

“ เพื่อนใส่เสื้อขาวมา อู๋...ดำแค่จุดเดียว บางคนทัก ว้าย...เสื้อดำ ดำนิดเดียวขาวตั้งมากมายไม่สนใจดู ข้อดีเขาอาจจะมีแค่สองข้อ ข้อเสียเขาอาจจะมีมากมาย แต่ถ้าเราดูข้อดีเราจะได้ประโยชน์ ”

5.เอาธรรมะของพระพุทธเจ้ามาล้างใจ วิทยาการได้นำเสนอเนื้อหาโดยให้บุคคลนั้นให้มีจิตใจที่ศรัทธา ทำจิตใจให้ใสสะอาด ใจบริสุทธิ์ และเป็นใจที่ดี โดยการยึดหลักธรรมะ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เป็นคนดี มีจิตใจดี ไม่เบียดเบียน ไม่เห็นแก่ตัว อีกทั้งวิทยาการยังได้เน้นย้ำให้ผู้ฟังเมื่อรู้ถึงหลักธรรมคำสั่งสอนแล้วนั้นก็ให้นำไปประพฤติปฏิบัติด้วย จึงจะเกิดประโยชน์กับบุคคลอย่างแท้จริง โดยได้กล่าวสรุปเพื่อเป็นข้อคิดเตือนใจดังนี้ “ ธรรมะใดก็ได้ไร คำถ้าไม่ทำ ธรรมะใดก็มีคำถ้าหมั่นทำ”

การบรรยายธรรมช่วงที่ 2 กิจกรรม

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมธรรมะจากสื่อ วิทยาการได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ชีวิต

ร่วมกันในโรงเรียน เช่น เล่น โดคหนังยาง เล่นขายของด้วยกัน นั่งรถกลับบ้าน เรียนหนังสือด้วยกัน เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความประทับใจในมิตรภาพของเพื่อน ความสำคัญของเพื่อน ในอดีตที่ผ่านมา โดยเริ่มด้วยการถามความคิดเห็นของผู้ฟังถึงความสำคัญของเพื่อนว่ามีเพื่อนไว้เพื่ออะไร จากนั้นได้นำเสนอ บางส่วนบางตอนของ ภาพยนตร์ล้อเลียน ในชื่อเรื่องใหม่ว่า “เพื่อนสนิท” ซึ่งเป็นการล้อเลียนจากภาพยนตร์เรื่อง “เพื่อนสนิท” และภาพยนตร์เรื่อง “แฟนฉัน” ประกอบการบรรยายพร้อมพากย์เสียงประกอบตามเนื้อหาของภาพยนตร์ดังกล่าว ด้วยคำพูดที่สนุกสนาน สอดอารมณ์ขัน ดังนี้



ภาพที่ 5.6 : แสดงภาพยนตร์ล้อเลียน เรื่อง “เพื่อนสนิท”

เนื้อหาของภาพยนตร์ ล้อเลียน เรื่อง “เพื่อนสนิท” ในชื่อใหม่ว่า “เพื่อนสนิท” ซึ่งเป็นเรื่องราวความรักของไข่มุก หนู่ม นักศึกษาศิลปะ คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในเชียงใหม่ ที่มีอุปนิสัยขี้อาย ไม่กล้าคุยกับผู้หญิง พูดตะกุกตะกักทุกครั้งที่มีสาว ๆ เข้ามาทัก จนกระทั่งมีหญิงสาวทำทางสดใส กระฉับกระเฉง เกินมาตรฐานสาวเหนือทั่วไป เข้ามาสมัครเป็นเพื่อนเธอชื่อ “ดา กานดา” ซึ่งสำหรับไข่มุกช่างเป็นชื่อที่แปลกแต่มีเสน่ห์สมตัวเจ้าของเป็นที่สุด ไข่มุกแอบหลงรักดา กานดา แต่ไม่เคยเอ่ยปาก ความสัมพันธ์ของทั้งคู่ยวบเข้าใกล้มากที่สุดที่คำว่า เพื่อนสนิท เพราะดา กานดา มีคนที่เธอรักซึ่งไม่ใช่ไข่มุก



ภาพที่ 5.7 : แสดงภาพยนตร์เรื่อง “แฟนฉัน”

เนื้อหาของภาพยนตร์เรื่อง “แฟนฉัน” ซึ่งเป็นเรื่องราวชีวิตในวัยเด็กของเด็ก 2 คน คนหนึ่งเป็นเด็กผู้ชายเจ๊บบๆ ชื่อ เจ๊บบ อีกหนึ่งเป็นเด็กผู้หญิงร่าเริงชื่อ น้อยหน้า โดยทั้ง 2 คนเป็นเพื่อนเล่นกันมาตั้งแต่เด็ก และบ้านอยู่ใกล้กันและพื้นที่แถวนั้นไม่ค่อยมีเด็กวัยเดียวกันจึงเล่นด้วยกัน มาตลอด ทั้งการละเล่นแบบผู้หญิง เช่น กระโดดยาง เล่นขายของ จนกระทั่งเจ๊บบ เริ่มโตและอยากเล่นแบบเด็กผู้ชายที่มัน โลดโผนบ้าง จึงไปขอเข้าแก๊งค์เด็กผู้ชายที่เป็นคู่อริกับน้อยหน้า โดยเจ๊บบ ต้องพิสูจน์ความเป็นลูกผู้ชายที่เข้มแข็ง สามารถเอาชนะศัตรูอย่างน้อยหน้าและเด็กๆผู้หญิงแถวนั้นให้เห็นก่อน เจ๊บบจึงยอมทำตามจนทำให้น้อยหน้าโกรธ เกลียด และที่สำคัญก็ไม่มีโอกาสได้ขอโทษเพราะไม่กี่วันต่อมาน้อยหน้าก็ย้ายบ้าน ไปอยู่ที่จังหวัดอื่นและไม่ได้เจอเธออีกเลย

จากเนื้อหาของภาพยนตร์ทั้ง 2 เรื่อง วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาเพื่อต้องการให้ผู้ฟังระลึกรู้ถึงภาพความทรงจำในอดีตที่มีต่อเพื่อน ทั้งเรื่องความรักความผูกพันระหว่างเพื่อน การไปทำกิจกรรมต่างๆร่วมกัน ซึ่งอาจจะเป็นทั้งความทรงจำที่ดีและไม่ดี หากเป็นความทรงจำที่ดีก็ขอให้เก็บไว้ตลอดไป แต่หากเป็นความทรงจำที่ไม่ดี เคยทะเลาะเบาะแว้งกัน มีเรื่องที่ทำให้ใจผิดกันก็ให้ขอโทษซึ่งกันและกันปรับความเข้าใจต่อกัน

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมเพื่อน จากกิจกรรมที่ 1 ในช่วงต้นวิทยากรจึงได้ให้นักเรียนซึ่งเป็นผู้เข้าร่วมฟังการบรรยายทุกคนนั่งหันหน้าเข้าหากันและให้ร่วมกันร้องเพลง “พรหมลิขิต” ของศิลปิน Big Ass พร้อมโบกมือทั้งสองข้างไปมา เพื่อให้ระลึกนึกถึงความทรงจำที่ดีที่ต่อกันและถึงแม้จะจบการศึกษา และต้องจากกันไปแล้วก็ขอให้มีความรัก มิตรภาพที่ยืนยาวในแบบนี้ตลอดไป

การบรรยายธรรม ช่วงที่ 3 ปุจฉา-วิสัชนา ซึ่งคำถามก็มีทั้งคำถามที่เกี่ยวข้อและไม่เกี่ยวกับการบรรยาย คำถามที่เกี่ยวข้อกับการบรรยาย มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมที่นำมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เมื่อต้องพบเจอปัญหาหรืออุปสรรคในชีวิต และข้อควรประพฤติปฏิบัติและไม่ควรประพฤติปฏิบัติสำหรับผู้หญิง ในประเด็นเรื่องของการความรัก การประพฤติตัวเป็นลูกที่ดี การประพฤติตัวอย่างเหมาะสมเมื่อมีความรัก ส่วนคำถามที่ไม่เกี่ยวกับการบรรยาย มีเนื้อหาเกี่ยวกับเกร็ดความรู้เรื่องการประพฤติปฏิบัติตัวของผู้หญิงต่อพระสงฆ์ ดังนี้

ตัวอย่างคำถามที่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย

คำถาม “ถ้าออกหักแล้วอยู่กับความเศร้าๆจนทำให้เราทุกข์จะเป็นการสร้างบาปให้ตัวเองไหม”

พระมหาสมปอง : “ความรักของวัยรุ่นมันเหมือนเม่นลูก เม่นมันอยู่ใกล้กันขนมันจะทิ่มแทงกัน มันไม่เห็นหนวดแต่มันเจ็บปวด อยู่ห่างกันไม่ปวดเจ็บแต่ หนวดหนวด มันอยู่ที่เราจะเลือก เอาลูกว่าเราจะเอาไม่เจ็บปวดแต่เห็นหนวดหรือไม่หนวดเห็นแต่เจ็บปวด เราอาจจะเสียใจลูกที่คนที่เรารักไม่ได้อยู่กับเรา แต่เราจะเสียใจมากกว่าถ้าคนที่เรารักอยู่กับเราแล้วเขาไม่มีความสุข ฉะนั้นสิ้นสุดด้วยความเจ็บปวดดีกว่าเจ็บปวดไม่มีวันสิ้นสุด”

คำถาม : “ถ้าทำให้พ่อแม่เสียใจ โดยไม่ได้ตั้งใจจะบาปไหม”

พระมหาสมปอง : “จริงพุทธศาสนาอยู่ที่เจตนาเป็นหลัก ลูกเราอาจจะมึนอะไรผิดพลาดไปทำให้คุณพ่อคุณแม่เสียใจ ก็ให้ไปกราบขอโทษแม่ในสิ่งที่เราทำผิดพลาดไป เราอาจจะทำให้คุณแม่เห็นผิดเห็นน้อยใจ แต่ทางที่ดีอย่าพยายามให้คุณพ่อคุณแม่ไม่สบายใจ ตั้งใจไม่ตั้งใจก็ขอโทษไปเลย พ่อแม่ก็จะได้อภัย”

คำถาม : “เดินตามสยามตามห้าง เห็นวัยรุ่นชายหญิงจับมือกัน ไม่ว่าจะเป้นแฟนหรือว่าเพื่อนกัน ผู้หญิงเหล่านั้นจะเป็นคนไม่รักนวลสงวนตัวหรือเปล่า”

พระมหาสมปอง : “ การรักนวลสงวนตัวเป็นสิ่งที่สำคัญ ยุคนี้บางคนให้ความสนใจน้อยลง ไม่ว่าจะเป้นการจับมือถือแขนหรืออะไรก็แล้วแต่ ถ้าเป้นคนสมัยก่อน เขาถือว่าผิดศีลเลยรับ บางทีถึงวันสำคัญ วันวาเลนไทน์ มั วันลอยกระทง เขาบอกเป้นวันเสียตัวแห่งชาติเลย ทำให้วันดีๆเขาเสียหมดเลย ผู้ชายมักจะมีไม้ตายโง่ๆ แต่บางทีผู้หญิงโง่กว่า เช่น ผู้ชายจะบอกว่าเธอไม่ให้แสดงว่าเธอไม่รักฉันใช่ไหมสิ ผู้หญิงเราต้องพูดเลยไม่ให้ไม่ใช่ไม่รัก แต่ยังไม่ถึงเวลา แล้วมีต่อไอนี้ นิสัยรับรองว่าเราจะปลอดภัย ไม่ว่าจะเป้นวันอะไรก็แล้วแต่”

ตัวอย่างคำถามที่ไม่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย

คำถาม : “เวลาผู้หญิงกับพระสงฆ์เดินสวนกันแล้วลมพัดจีวรพระสงฆ์มาโดนผู้หญิง พระสงฆ์จะอาบัติไหม ”

พระมหาสมปอง : “มันอยู่ที่เจตนาเป็นหลัก อาบัติพระไม่ได้เกิดขึ้นง่ายๆ หนึ่งต้องตั้งใจจะเดินชนเรา สองเดินชนได้ดังที่ตั้งใจ สามมีความกำนัง มีความใคร่ มีความรู้สึกที่ไม่ดีเกิดขึ้นกับเธอด้วย อาบัติจึงจะเกิดขึ้น แต่ยังไม่ถึงพระก็ต้องไปปลงอาบัติกันไว้ก่อนถึงจะเจตนาหรือไม่เจตนาก็ตาม

บางทีเด็กผู้หญิงตัวเล็กวิ่งมาชนพระไปดิ้งจิวรดิ้งสบงพระ ว้าย...กระโปรง อาบัติก็ไม่ได้เกิดง่ายขนาดนั้นลูก แต่ยังไงพระก็ต้องเซฟที่คัทไว้ก่อน ป้องกันเอาไว้ก่อนด้วยการปลงอาบัติ ”

เนื้อหาโดยรวมของรายการธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 16 ตอน “ธรรมะสอนหญิง ” จากการวิเคราะห์พบเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนถึงสิ่งที่ผู้หญิงควรประพฤติปฏิบัติและสิ่งที่ผู้หญิงไม่ควรประพฤติปฏิบัติ ทั้งในเรื่องการแต่งกาย เรื่องยาเสพติด เรื่องความรักในวัยเรียน เรื่องการเลือกคบเพื่อน เรื่องความสัมพันธ์ภาพภายในครอบครัว เรื่องการใช้จ่าย เรื่องการเที่ยวเตร่ และเรื่องขับรถ ซึ่ง โดยได้ให้หลักซึ่งนำมาเป็นข้อคิดสำหรับเตือนใจเพศหญิงถึงสิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติ 5 ประการและสิ่งที่ไม่ควรประพฤติปฏิบัติ 12 ประการ อีกทั้งมีการแนะนำวิธีการจัดการกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการดำเนินชีวิตในแต่ละวันของเพศหญิง ซึ่งเป็นเพศที่อ่อนไหวที่สุด โดยได้เน้นที่วิธีการพัฒนาทางด้านจิตใจ ในการทำจิตใจให้เข้มแข็ง และสามารถเลือกวิธีการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

4. ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 17 ตอน “ธรรมะกตัญญู”

รายการธรรมะเคลิเวอร์ตอน “ธรรมะกตัญญู” ออกอากาศเมื่อวันที่ 15 เมษายน 2551 เนื่องในวันสงกรานต์หรือวันปีใหม่ไทย โดยมีผู้ดำเนินรายการ คือ อชิตะ ธนาศานันท์ (อิม) วิทยากร คือ พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต และพระครูวินัยธรชาติ กิตติธโร ซึ่งเป็นภาพการบรรยายธรรมแก่นักเรียนจำอาภาส โรงเรียนจำอาภาสคอนเมือง ซึ่งเป็นการบรรยายในหัวข้อ “ธรรมะกตัญญู” โดยในแต่ละช่วงมีเนื้อหารายการ ดังนี้

การบรรยายธรรม ช่วงที่ 1 วิทยากรจะเริ่มต้นรายการด้วยการทักทาย ทำความรู้จัก ร่วมพูดคุยกับผู้ฟังการบรรยาย เช่น การถามถึงความรู้สึกของผู้เข้าฟังการบรรยายที่ได้พบวิทยากร การกล่าวถึงเรื่องที่จะบรรยายในครั้งนี้ พร้อมสอดแทรกอารมณ์ขัน เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน สร้างเสียงหัวเราะ สร้างความเป็นมิตร ความคุ้นเคยระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง และเพื่อเป็นการเปิดใจของผู้ฟังการบรรยาย ดังนี้

การถามถึงความรู้สึกของผู้เข้าฟังการบรรยาย

“วันนี้พบพระดีใจไหมเอ่ย (ดีใจค่าบ) เดี่ยวขออนุญาตยื่นนะครับ เดี่ยวบัตร300จะไม่เห็นหน้า สงสารพวกเรานะครับ เฮ้อ...เห็นหน้าหรือยังลูก (เห็นแล้วค่ะ) โหนใครพบกับพระแล้วรู้สึกดี

ใจมั่งงมือขึ้น สูงๆ สาขา ใครไม่มั่งงมือขอให้มีแฟนหน้าตาจี๋ห่วย ขาเป๋ เอาอีกครึ่งเสียใจเอามือลง
อ่าว รู้สึกว่าไม่ค่อยจริงใจกับพระเท่าไรเลย เอาใหม่ดีใจเอามือลง เออลงได้แล้ว”

การกล่าวถึงเรื่องที่จะบรรยายในครั้งนี “...วันนี้เราหัวข้อเกี่ยวกับพระคุณพ่อคุณแม่...”

จากนั้นวิทยากรจึงเริ่มเกริ่นนำเข้าสู่เนื้อหาหลักที่จะทำการบรรยาย ซึ่งเป็นเนื้อหาที่มีความ
สอดคล้องเชื่อมโยงกับเนื้อหาหลักที่จะทำการบรรยาย โดยการเล่าเรื่องที่แสดงออกถึงความกตัญญู
และไม่กตัญญูต่อบิดามารดา ซึ่งเป็นเรื่องตลกสอดแทรกความสนุกสนานเข้าไปด้วย โดยการ
ยกตัวอย่างประกอบการบรรยายนั้น ได้เล่าเรื่องตลกซึ่งเป็นเรื่องของวิทยากรเองและเรื่องของบุคคล
อื่นๆที่ได้อ่านได้เห็นมา เพื่อเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจถึงลักษณะของการแสดงความกตัญญูและ
การกระทำที่ไม่แสดงออกถึงความกตัญญูต่อบิดามารดาในเบื้องต้นก่อน โดยได้เล่าเรื่องดังนี้

เรื่อง ชื่อแม่เป็นฉายาพระ เรื่องนี้เป็นการแสดงความกตัญญูรู้คุณของวิทยากรซึ่งเป็น
พระสงฆ์ โดยอธิบายถึงชื่อฉายาพระของท่านซึ่งเป็นการนำชื่อของผู้เป็นมารดาตั้ง เพราะพระ
ต้องมีฉายาเพื่อขยายความถึงลักษณะของพระรูปนั้นว่ามีความสามารถโดดเด่นหรือแสดงถึงความ
เชี่ยวชาญในด้านต่างๆ เช่น ด้านการพูด ด้านภาษาบาลีสันสกฤต ด้านอารมณ์(ดี) ด้านการแพทย์
ด้านการเทศน์ ด้านการสื่อสาร ด้านการเผยแพร่ธรรม ด้านวิชาอาคม ด้านแก่นธรรม ด้านปัญญา
เป็นต้น ซึ่งในสมัยอุปัชฌายของพระมหาสมปอง ท่านได้ขอพระสงฆ์ผู้ใหญ่ที่บวชให้ขอตั้งฉายาหรือ
คำต่อท้ายเองว่า ตาลปุตโต ซึ่งเป็นการรวมระหว่างคำว่า “ปุตโต” ที่แปลว่า “ลูก” และคำว่า “ตาล”
ซึ่งเป็นชื่อแม่ของพระมหาสมปอง ดังนั้น ตาลปุตโต จึงมีความหมายรวมว่า “ลูกของยายตาล” ซึ่ง
เป็นชื่อของแม่บวกกับคำขยายความเป็นบุตร พระสงฆ์ผู้ใหญ่ที่บวชให้ก็อนุญาต แสดงให้เห็นถึง
ความกตัญญูของพระมหาสมปองว่า แม้แต่ฉายาของท่านนั้นยังอยากให้มีคำที่สื่อถึงผู้ให้
กำเนิดแสดงถึงการระลึกถึงบุญคุณท่านอยู่เสมอ ซึ่งเป็นวิธีการแสดงความกตัญญูอย่างหนึ่งของ
บุคคลในฐานะพระสงฆ์นั่นเอง

“ พระอาจารย์สมปอง ตาลปุตโต ฉายาพระ เค้เรียกว่า บาลีเนม นามสกุลพระ ส่วนมากจะ
ลงสระโอ ตาลปุตโต กิตติขโร ความหมายจะดี มหาปัญญา มีปัญญามาก มหาเดโช มีเดชมาก ของ
พระอาจารย์ตาลปุตโต แปลออกมัยลูก แปลให้ฟัง แม่พระอาจารย์ชื่อตาล ตาลปุตโต ปุตโต ปุตตะ
แปลว่าลูก ตาลปุตโต ลูกยายตาล เอาชื่อคุณแม่มาตั้งฉายา ก็คือชื่อแม่ไม่เป็นกาลกิณีกับลูกอยู่แล้ว”

เรื่อง แม่เจ้าเป็นเมียพ่อ เรื่องนี้เป็นการสอดแทรกมุขตลกและอารมณ์ขันโดยอธิบายขยาย
ความว่าตอนป.2 ความที่ยังไม่รู้เสียงสาของเด็ก อายุประมาณ 8 ขวบนั้น คุณพ่อของพระมหาสมปอง

พูดแก่งว่าแม่ของเจ้าซึ่งเป็นที่รักของพระมหาสมปองนั้น เพราะเป็นผู้ให้กำเนิด เลี้ยงดูท่าน แต่ที่จริงคือเมียข้า ที่จะต้องทำหน้าที่ปรนนิบัติรับใช้สามีตามประเพณีและวัฒนธรรมของคนไทย ทำให้ท่านรู้สึกไม่อยากจะให้คนที่ท่านรักทำอย่างนั้น หรือตกไปเป็นทาสของคนอื่นคือพ่อของตนเอง ด้วยความที่ท่านยังไม่เข้าใจ พ่อท่านโตขึ้นและมีอายุ 11 ปีท่านถึงเข้าใจและพูดโต้ตอบหรือโต้แย้ง ได้ว่าเมียของพ่อเอง ก็คือแม่ข้าเหมือนกัน

“ พ่อชอบอำพระอาจารย์ลูก ตอนประมาณป.2 สมปอง แม่ของเจ้าเป็นเมียข้าแล้ว พระอาจารย์รู้สึกรับไม่ได้ลูก บ่ใช่ บ่แมน มันบ่ถึกต้อง ทำไมแม่ต้องไปยอมเป็นเมียของพ่อด้วยไม่เข้าใจ ทำไมต้องยอมเป็นเมียล่างพ่อขนาดนั้น รู้สึกรับไม่ได้แล้ว ประมาณ ป.5 พ่อเล่นมุขเคิม สมปองแม่ของเจ้าเป็นเมียข้าแล้ว พระอาจารย์หัวเราะเลย ฮี ฮี ฮี เมียของเจ้าก็เป็นแม่ข้าเช่นกัน จะมาเล่นมุขเก่า ทำไมเนี่ย ”

เรื่อง ลูกคนเดียว เรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงการไม่กตัญญูรู้คุณต่อบิดามารดาของเด็กคนหนึ่ง ซึ่งเป็นลูกคนเดียว โดยไม่ช่วยเหลืองานบ้าน คือ การล้างถ้วยชามให้บิดามารดา เพราะการช่วยเหลืองานภายในบ้านเป็นการแบ่งเบาภาระของบิดามารดา ซึ่งถือได้ว่าเป็นวิธีการง่ายๆ ในการแสดงความกตัญญูอย่างหนึ่ง

“ เด็กคนหนึ่งครับ แม่กับพ่อล้างถ้วยล้างชามทำงานบ้านเอง เพราะมีลูกคนเดียว บางทีคุณพ่อคุณแม่ตามใจ ลูกคนเดียวแม่ไม่ยอมให้ทำอะไรเลยนะ ล้างถ้วยล้างชามเองวันนั้นวันเกิดแม่ โอ้ว...น่ารักมากลูกผู้ชาย แม่ครับวันนี้วันเกิดแม่ แม่อย่าล้างถ้วยชามเลยนะครับ แม่น้ำตาไหลเลยลูก ทำไมหรือลูกจะล้างแทนแม่หรือ เปล่าครับเก็บไว้ล้างพรุ่งนี้ครับ ให้อูกลูกกตัญญูแห่งปี”

เรื่อง ฝากบ้านบางแค เรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงการไม่กตัญญูรู้คุณต่อบิดามารดา โดยการนำท่านไปไว้ที่บ้านพักคนชราเมื่อท่านแก่เฒ่าชราลง ทั้งๆที่ท่านเลี้ยงดูเราให้เติบโต มีหน้าที่การงานอย่างในปัจจุบัน

“บางคนพ่อแม่เลี้ยงมาจนเติบโตใหญ่มียศบรรดาศักดิ์ลูก เราต้องจำไว้นะลูกนะ พ่อพ่อแม่แก่มากบางคนเอาพ่อแม่ไปไว้ที่บ้านพักคนชราพระอาจารย์ขอประณามลูกที่ทำแบบนี้ ใครเอาพ่อแม่ไปไว้บ้านพักคนชรา พระอาจารย์ขอประณามเลยไม่กตัญญูรู้คุณแม่มาๆ เป็นคนที่ถือว่าเลวมาๆ เลยทีเดียว อย่าไปทำแบบนั้นเด็ดขาดเลยนะลูกนะ เนี่ยพระอาจารย์ก็ว่าพรุ่งนี้ จะไปเอาแม่มาคืน ไว้ที่บ้านแล้วลูก รู้สึกยังแหย่กว่าอีกนะลูกนะ อย่าไปทำอย่างนั้นเด็ดขาดลูก”

การบรรยายธรรมช่วงที่ 2 กิจกรรม วิทยาการในช่วงนี้ได้แก่ พระครูวินัยธรชาติ วิทยาการ เริ่มต้นด้วยการสื่อสารเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการในการแสดงออกซึ่งความกตัญญูต่อบิดามารดา ใน 3 ประเด็น คือ

1. การพุดจาต่อบิดามารดา ต้องพุดจาด้วยคำพุดที่ไพเราะ ให้เกียรติท่าน เช่น ให้ใช้คำนำหน้าว่า “คุณ” ในการเรียกหรือพุดคุยกับท่าน ต้องไม่คำ ไม่เถียงท่าน ไม่พุดคำหยาบคาย โดยยกตัวอย่างด้วยการเล่าเรื่องคำหยาบเหี้ยซึ่งเป็นเรื่องที่แฝงด้วยอารมณ์ขัน ซึ่งสอนให้เห็นถึงว่าคนเราไม่ควรพุดคำหยาบในที่นี้ ยกตัวอย่างถึงคำว่า “ไอ้เหี้ย” กับ “ไอ้สัตว์” เป็นการสอดแทรกมุขตลกและอารมณ์ขัน เพื่อบอกว่าถ้ามีคนด่าเราว่า “ไอ้เหี้ย” เราจะไม่มีสิทธิ์เลือกไปเป็นสัตว์ชนิดอื่นจะเป็นตัวเหี้ยเท่านั้น แต่ถ้าด่าเราว่า “ไอ้สัตว์” เรายังมีสิทธิ์ที่จะเลือกเป็นสัตว์ได้หลายชนิด แล้วเราก็จะเลือกชนิดเองได้ที่ดูดีหรือน่ารัก ในที่นี้ “สัตว์” ที่เลือกคือปลานีโมที่มีความน่ารักสวยงามและมีราคาแพง

“ ขอโทษลูกถ้ามีคนมาด่าเราว่าไอ้เหี้ย โกรธไหมครับ โกรธไหมลูก โกรธไหมครับ ไม่โกรธ สีหน้าเธอตรงกันข้ามนะ อย่าโกรธลูกถ้าเขามาด่าเราลูก พลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส ลูกชายฟังพระอาจารย์นะลูกนะพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสเดินเข้าไปหาเขาพุดกับเขาดีๆ นาย เอ่อ...อย่าด่าเราเหี้ยได้ไหม มันเป็นอย่างนี้ไง ถ้านายด่าเราเหี้ยปู้ป้อเป็นอย่างนี้เลย นายช่วยด่าเราว่าไอ้สัตว์ได้ไหม ถ้านายด่าเราว่าไอ้สัตว์ปู้ป้อ คือเรายังพ้อมีทางเลือก ตอนนี้อย่าใครมาด่าเรา ไอ้สัตว์เอ๋ย ขอขอบคุณครับ ขอเป็นปลานีโมแล้วกันครับ เราเลือกสิ่งที่ดีสำหรับเรา เข้าใจไหมครับ ”

2. การแสดงความกตัญญูในเวลาที่เหมาะสม โดยอาจจะเริ่มต้นจากการแสดงออกซึ่งความรักต่อบิดามารดาแบบง่ายๆ เช่น การกอด การหอมแก้ม การดักน้ำให้ดื่ม และควรทำในเวลาที่ท่านกำลังมีชีวิตอยู่ไม่ใช่จะมาแสดงความรักความกตัญญูเมื่อต้องสูญเสียท่านไปแล้ว เพราะมันไม่มีประโยชน์อะไรแล้ว โดยวิทยาการจะเริ่มทำกิจกรรมจุดเทียนปัญญา ประกอบการบรรยายในเรื่องดังกล่าว เพื่อให้ผู้ฟังบรรยายเข้าใจและเห็นภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งจากกิจกรรมดังกล่าวเป็นการเปรียบเล่มเทียน 2 เล่ม ที่ยังไม่ได้จุดเหมือนชีวิตในวัยหนุ่มสาวของพ่อแม่ เมื่อจุดเทียนทั้งสองแล้วเปรียบเหมือนพ่อแม่มาพบเจอและแต่งงานกันจนมีลูก แล้วเล่มเทียนดังกล่าวจะสั้นลงเรื่อยๆ เปรียบเหมือนชีวิตของท่านที่ใกล้สั้นลง น้ำตาเทียนเปรียบเหมือนน้ำตาของพ่อแม่ที่ต้องร้องไห้หลายต่อหลายครั้งเมื่อลูกประพฤติดัวไม่ดี อีกทั้งยังได้เปรียบก้านไม้ขีดกับเล่มเทียนเหมือนกับชีวิตของลูกกับพ่อแม่ที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน แต่หากเมื่อก้านไม้ขีดต้องการแสงไฟเมื่อไหร่ซึ่งเปรียบเป็นพ่อแม่ก็สามารถให้ความช่วยเหลือได้ตลอดเวลา พร้อมทั้งให้ผู้ฟังบรรยายร่วมทำกิจกรรมระลึกถึงบิดามารดาว่ากำลังทำอะไรอยู่ในขณะนี้ ต้องลำบากตรากตรำทำไร่ ซึ่งต่อเนื่องจากกิจกรรมดังกล่าวในข้างต้น

3. การประพุดิปฏิบัติตัวเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ และเป็นคนดีของสังคม การ

ประพุดิปฏิบัติตัวเป็นคนดี มีคุณธรรม ไม่เกรงกลัว ไม่ประพุดิความชั่ว โดยการใช้อิจกรรม กิจกรรมกระต่าย นก ลิง คน และกิจกรรมจุดเทียนปัญญา ประกอบการบรรยายซึ่งเป็นการอธิบาย ขยายความ โดยใช้เทียนสื่อความหมายถึงพ่อและแม่ โดยเปรียบเสมือนแสงเทียนคือการให้ความ ช่วยเหลือ ให้ความสว่างในยามที่ลูกต้องการ เปรียบน้ำตาเทียนเสมือนการที่พ่อแม่ต้องร้องไห้ให้กับ ลูกที่ประพุดิตนเป็นคนไม่ดี การที่เทียนให้แสงสว่างนั้นก็เหมือนดวงอาทิตย์ไปเรื่อยๆ และเมื่อถึงจุดๆ หนึ่ง เทียนก็จะหมดแห่งแสงสว่างก็จะดับลงเปรียบเสมือนอายุขัยของพ่อและแม่ว่า ว่าในอีกไม่นาน ท่านก็จะแก่เฒ่า ชรา และก็จะต้องตายไปในซักวันหนึ่ง ในช่วงที่ท่านยังมีชีวิตอยู่หรือตอนที่เทียน ใกล้เคียงดับเราควรทำความดี กตัญญู กตเวทิต์ ช่วยเหลือท่าน ในทุกกิจการงานเท่าที่ทำได้ เพื่อเป็นการ ทดแทนบุญคุณที่ท่าน ให้กำเนิด เลี้ยงดู อบรมสั่งสอน ให้การศึกษา เพราะหากแสงเทียนดับลงไป หรือพ่อแม่เสียชีวิต เราก็จะไม่มีโอกาส ทำความดีหรือทดแทนคุณ หากเป็นไปได้เราควรแสดงความ กตัญญู กตเวทิต์ต่อบิดามารดาในขณะที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ เพราะเราไม่ทราบว่าท่านจะจากเราไปในวัน ใด ประกอบการบรรยายในเรื่องการประพุดิปฏิบัติตัวเป็นคนดี

จากนั้นจึงนำกิจกรรมกระต่าย นก ลิง คน ซึ่งมีกฎกติกาและวิธีการเล่นดังนี้

1. ให้ผู้ฟังบรรยายแต่ละคนเริ่มต้นจากการเป็นกระต่าย พร้อมทำท่าทางประกอบ โดยการชูสองนิ้วแล้วนำมาแนบข้างใบหู
2. ให้คนที่เป่าขลุ่ยเป่าขลุ่ยกับกระต่ายด้วยตัวเอง หากใครชนะได้เป็นนก พร้อมทำท่าทางประกอบโดยการตักปีกและทำท่าทางบิน
3. ให้คนที่เป่าขลุ่ยเป่าขลุ่ยกับนกด้วยตัวเอง หากใครชนะได้เป็นลิง พร้อม ทำท่าทางประกอบ โดยการเดินเหมือนลิง
4. สูดท้ายให้คนที่เป่าขลุ่ยเป่าขลุ่ยกับลิงด้วยตัวเอง หากใครชนะได้เป็นคน จากนั้นวิทยากรจะเชิญคนที่เหลือออกมาด้านหน้า

จากกิจกรรมกระต่าย นก ลิง คน เป็นการสอนในเรื่องความซื่อสัตย์ ความซื่อสัตย์ใน หน้าที่ของตนเองที่ต้องรับผิดชอบในการเล่าเรียนหนังสือ จะต้องตั้งใจเรียน อย่าหลงลืมในหน้าและ สิ่งที่ตนเองต้องรับผิดชอบ ซึ่งถือว่าเป็นการแสดงความกตัญญูต่อพ่อแม่ รวมทั้งความกตัญญูต่อ ประเทศชาติ เป็นการสอนในเรื่องการแสดงออก ต้องรู้จักแสดงออกให้ถูกที่ถูกเวลา โดยได้ ยกตัวอย่างการขับรดขิงของเด็กแว้นบอยสก็อชเกิร์ล ตามท้องถนนซึ่งเป็นการแสดงออกที่ไม่ถูกต้อง เหมาะสม อีกทั้งได้เล่าเรื่องเรื่องที่จะช่วยสร้างอารมณ์ขันประกอบการบรรยายในเรื่องการแสดงออก ต้องรู้จักแสดงออกให้ถูกที่ถูกเวลา คือ

เรื่อง รถเวสป้า เรื่องนี้เป็นการสอดแทรกมุขตลกและอารมณ์ขันเนื่องจากรถเวสป้า นั้นในสมัยก่อนระบบเบรก คันเร่ง และระบบเกียร์ จะไม่เหมือนกับรถมอเตอร์ไซด์ทั่วไป การที่คนขับถามว่า “รู้จักรถเวสป้าป่าว ” นั้นฟังดูเหมือนพูดจาในเชิงทำท่ายและ โอ้อวด แท้จริงแล้วคนขับไม่ทราบว่าเบรกอยู่ที่ไหน

“ บางคนที่มอเตอร์ไซด์เวสป้า รู้จักรถเวสป้าไหมลูก ขับไปเจอใครก็ถาม รู้จักเวสป้าป่าว ดิดไฟแดงขึ้นมากคนอื่นจอดหมด ใหม่นี้ไฟแดงชนปีกอ้อพรคกว่าดับปั๊บ แล้วมีการถาม รู้จักเวสป้าป่าว ขนาครคกว่าแล้วคนยังมัน ใ้มากหยุดกลางไฟเขียวเลย เป็น ใจอวดดิดนักรทำมาถามรู้จักเวสป้าป่าว เปล่าพี่ผม ไม่ได้อวด รู้จักรถเวสป้าหรือเปล่า เบรกมันอยู่ตรงไหน แกไม่รู้ว่เบรกมันอยู่ตรงไหนลูก ”

เรื่อง มอเตอร์ไซด์บุญบาป เรื่องนี้เป็นการสอดแทรกอารมณ์ขัน โดยนำเสียงของรถมอเตอร์ไซด์และรถสิบล้อมาเลียนแบบเสียงพูดที่มีความหมายในด้านบวกและด้านลบ เสียงรถติดเครื่องปรกติจะดั่ง บริน บริน ก็เพี้ยนเสียงมาเป็น บุญ บุญ หรือตาย ตายแน่ (เสียงมอเตอร์ไซด์ซึ่งหรือแต่งเครื่องยนต์และท่อไอเสีย โดยเสียงที่ดังออกมา จะมีเสียงว่า เว้น) เสียงขณะสตาร์ทปรกติจะดั่งในลักษณะของเสียงที่เกิดจากการหมุนของเพลา พู่เล่ และสายพาน (ลองสตาร์ทรถและไม่ให้เครื่องยนต์ติดก็จะได้ยินเสียงเหล่านั้น) ก็เพี้ยนเสียงมาเป็น สังฆทาน ปัจจัย หรือ เดี่ยวเถอะเม็ง

“ มอไซค์มีเสียงสองอย่างบุญกับบาป มอไซค์บุญดั่งยัง ึงลูก เออ...สตาร์ทเลยบุญ บุญ บุญ บุญพอสตาร์ทติดสังฆทาน ปัจจัย ปัจจัย สังฆทาน พอจอดที่วัดปั๊บกุศล มอเตอร์ไซด์บาปดั่งยัง ึงลูก แค่สตาร์ทก็ไม่ได้คิดแล้วครึบ ปอเต็กตึง ปอเต็กตึง ปอเต็กตึง พอสตาร์ทติดตายตายแน่ แน่ แน่ ตายแน่ แน่ แน่ พอไปคิดไฟแดงข้างรถสิบล้อไปเบิ้ลใส่เขาอีกตายเป็นสิบล้อหมั่น ใ้สิบล้อถูกกุญแจใส่เดี่ยวเถอะเม็ง ตายตาย เดี่ยวเถอะเม็ง ตาย ตาย เดี่ยวเถอะเม็ง สุดท้ายไปกองกันใ้รถสิบล้อเลยลูก อันตรายมากมายเลย ”

จากกิจกรรมจุดเทียนปัญญา ซึ่งเป็นมีการจุดเทียนขึ้นด้านหน้าของผู้ฟัง แล้ววิทยากรจะทำการบรรยายโดยกล่าวถึงพระคุณของพ่อแม่ พร้อมเปิดเสียงดนตรีบรรเลงคลอเบาๆ และมีการเปลี่ยนเสียงดนตรีเป็นบางช่วง เพื่อให้เข้ากับเนื้อหาที่พูด

จากกิจกรรมเป็นการสอนในเรื่องการใ้ระลึกนึกถึงพระคุณของบิดามารดาว่ามีบุญคุณมากมายกับเราผู้เป็นลูกอย่างไร ดังนั้นเราก็ควรที่จะตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่อย่างดี ไม่ใช่การตอบแทนโดยการทำให้ท่านต้องเสียใจ วิทยากรใ้กล่าวถึงความทุกข์ของคนเป็นแม่ที่เกิดจากลูก 3 ประการ คือ ทุกข์เพราะไม่มีลูก ทุกข์เพราะลูกตาย แต่ทุกข์ประการแรกกับทุกข์ประการที่สองมันคงไม่หนักหนาสาหัสเท่า ทุกข์ประการสุดท้ายทุกข์เพราะลูกชั่วลูกเลว ลูกล้างลูกผลาญ ลูกทำลาย

ตระกูลตัวเอง เป็นทุกข์ที่ฆ่าพ่อแม่ทั้งเป็น อีกทั้งยังได้แนะนำให้ผู้ชมกลับไปบ้านในช่วงวันหยุด สงกรานต์เพื่อไปแสดงความกตัญญูต่อท่าน เช่น ดูแลท่าน ทำงานบ้านต่างๆให้ท่าน แสดงความรัก ด้วยการกอด หอมแก้มท่านบ้าง

การบรรยายธรรมช่วงที่ 3 ปุจฉา-วิสัชนา ซึ่งคำถามก็มีทั้งคำถามที่เกี่ยวข้อและไม่เกี่ยวกับการบรรยาย คำถามที่เกี่ยวข้อกับการบรรยาย มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการในการแสดงออกซึ่งความกตัญญูต่อบิดามารดาในทางที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนคำถามที่ไม่เกี่ยวกับการบรรยาย มีเนื้อหาเกี่ยวกับเกร็ดความรู้เรื่องการประพาศิตัวที่เหมาะสมของพระสงฆ์ ความเชื่อในเรื่องของบาป -บุญ คั้งนี้

ตัวอย่างคำถามที่เกี่ยวข้อกับการบรรยาย

คำถาม : “ ถ้าลูกต้องเป็น โจร เพราะต้องหาเงินมาเลี้ยงพ่อแม่ที่แก่ชรา ไม่สามารถช่วยตัวเองได้ ถือว่าเป็นบาปไหม ”

พระมหาสมปอง : “ วิธีตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ มีมากมายหลายวิธี และต้องเป็นไปด้วยความสุจริตด้วยลูก หากเราไปทำความชั่วมา แล้วจะมาถือว่าเป็นการตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ แบบนี้ถือว่าเป็นความดีไม่ได้ อันนี้ถือว่าบาปอย่างแน่นอน การที่เราจะตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ ก็เช่นเรามาเรียนหนังสืออยู่ในระเบียบวินัย เป็นทหารจ่าอากาศมีเงินเดือนแบ่งมาให้พ่อแม่ ใช้ ถ้าไปเป็นโจรหาเงินมาได้แล้วมาตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ ก็ยังบาปอยู่ดีลูก ”

คำถาม : “ เพื่อนผม โกรธพ่อของเขาที่ทิ้งเขากับแม่ไปมีครอบครัวใหม่ตั้งแต่เขายังเล็ก ยังจึงถือว่าเพื่อนผมอกตัญญูต่อบิดาผู้ให้กำเนิดหรือเปล่า ”

พระมหาสมปอง : “ จริงๆ ลูกไม่ควรที่จะมีเหตุผลใดใดไปโกรธคุณพ่อคุณแม่ดู ก รักคุณพ่อคุณแม่ดีกว่า ภาษาของท่านจะบอกไว้ว่า ให้พ่อแม่มานั่งอยู่บนบ่าของเราทั้งขวาและซ้าย ทั้งทานข้าวทั้งถ่ายอุจจาระปัสสาวะบน ไหล่ของเราตลอดชีวิตเรา ก็ขอใช้บุญคุณท่านไม่หมดลูก อาจจะมีเหตุผลบางสิ่งบางอย่างที่ผู้ใหญ่ต้องเลิกกันไป เช่น เธอติเกินไป เราเป็นเพื่อนกันเถอะ เราไปด้วยกันไม่ได้ ทศนคติเราไม่ตรงกัน ฉะนั้นท่านยังมีบุญคุณกับเราอยู่เสมอไม่ว่าท่านจะเลี้ยงดูหรือไม่เลี้ยงดูเราก็ตาม ท่านมีส่วนให้เราได้ตื่นขึ้นมาก็ถือว่าท่านมีบุญคุณกับเรามากมายแล้ว ให้ทำความเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้นและเข้มแข็งกว่าเดิม เพราะเราไม่มีคุณพ่อคุณแม่อุณดูแลคุณแม่ เราต้องเป็นทหารที่ดี เป็นลูกที่ดี ให้คุณแม่ภูมิใจ ”

คำถาม : “เด็กเล็กๆ มีนิสัยเอาแต่ใจตัวเอง ชอบร้องไห้ แล้วเอามือทุบตีพ่อแม่เขาจะบาปไหม”

พระมหาสมปอง “เด็กก็เหมือนผ้าขาว เขาไม่ได้มีเจตนาที่จะทำร้ายคุณพ่อคุณแม่จริงๆ ไม่ได้ตีด้วยความโกรธ เขาไม่ได้บาปหรอกครับ ไม่เหมือนผู้ใหญ่ที่พระอาจารย์เคยไปบรรยายบางคนตีพ่อแม่ บางคนเตะด้วยเตะขามใส่ก็เคย เต๋ กเขาจิตใจบริสุทธิ์ เด็กเขาพูดไม่รู้เรื่องหรือแต่เขารู้เรื่อง บางทีผู้ใหญ่พูดรู้เรื่องแต่ไม่รู้เรื่อง”

ตัวอย่างคำถามที่ไม่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย

คำถาม: “พระชีมอเตอร์ ไซต์ ขับซาเล้ง ชีม้า เดินบิณฑบาตอันไหนถูกคิด”

พระมหาสมปอง: “บางที่บางแห่ง เช่นวัดม้าอาชาทองท่านต้องใช้เครื่องทุนแรงโดยการขี่ม้าบิณฑบาตตอนเช้า เพราะวัดที่ตั้งอยู่ไกลจากญาติโยมมากเป็นชาวเขาด้วยนะ บางที่ได้ฉันตอนเย็นเลยลูก แต่การควบก็อาจจะต้องสำรวจนิดนึง ฉะนั้นท่านจึงมีความจำเป็นบางสิ่งบางอย่างเหมือนบางที่พระไปเมืองนอก ท่านจะต้องมีถุงมือ หมวกไหมพรมที่สวยงาม ระเบียบร้อยหน่อย เป็นเพราะอากาศก็เลย ต้องแต่งตัวแบบนั้นก็มิ ฉะนั้นคนที่สถานที่ ภูมิประเทศ อย่างซาเล้งก็อาจจะเป็นเหมือนกันคือ เพราะระยะทางไกลมาก แต่จะให้ดีก็ควรจะให้ลูกศิษย์ขับจะดีกว่า ถ้าขับเองคงดูไม่เหมาะสมเท่าไร”

คำถาม : “จริงหรือเปล่าที่ว่าถ้าเด็กกินข้าวไม่หมด แล้วพ่อแม่จะว่าบาปกรรม”

พระมหาสมปอง: “ขอยกตัวอย่างเรื่อง เจ้าจุก แม่สอนจุกว่า อย่ากินข้าวเหลือ โชคลาภจะหายไปจุกงแม่รับกินข้าวไม่หมดเกี่ยวอะไรกับโชคลาภหายครับ อย่าเถียงพูดอะไรต้องเชื่อฟัง ทำไมต้องเชื่อฟังพ่อแม่ครับ ก็พ่อแม่ฉลาดกว่าลูกไง ฉนั้นผมถามแม่ใครเป็นคนคิดเรื่องแรงโน้มถ่วงของโลกเป็นคนแรกครับแม่ เซอร์ไอแซกนิวตันลูก ลูกครับ เห็นไหมแม่ฉลาดกว่าลูก ไม่จริงครับ ถ้าแม่ฉลาดกว่าลูกจริง ทำไมแม่ของเซอร์ไอแซกนิวตันไม่คิดเรื่องแรงโน้มถ่วงของโลกเป็นคนแรกครับ บางทีพ่อแม่มักสอนอย่างนี้ เพราะเป็นเหมือนกุศโลบายของคนโบราณที่ต้องการให้รู้จักคุณค่าของข้าว ว่าชวานากว่าจะทำนามาเป็นข้าวได้ ต้องลำบากตรากตรำอย่างไร การบอกว่าทานข้าวให้หมดไม่มันบาปถือเป็นกุศโลบายจริงๆ ไม่ได้บาป แต่เป็นความประหยัด เป็นความพอเพียงด้วย...”

เนื้อหาโดยรวมของธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 17 ตอนธรรมะกตัญญู จากการวิเคราะห์พบเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมะคำสอนเรื่องความกตัญญู เนื้อหาในตอนนี้เน้นที่ความกตัญญูรู้คุณต่อผู้เป็นบิดามารดาซึ่งเป็นพ่อแม่คนที่หนึ่งของเรารู้อีกทั้งยังมีการสอดแทรกในเรื่องของความกตัญญูรู้คุณต่อครูบาอาจารย์ซึ่งเป็นพ่อแม่คนที่ สองของเรา และความกตัญญู ต่อประเทศชาติ ของเร่อีกด้วย

โดยวิทยากรได้สื่อสารเนื้อหาโดยให้ผู้ชมได้ตระหนักถึง ความเป็นผู้รู้คุณ รู้อุปการคุณที่ผู้อื่นทำให้เรา ผู้ใดก็ตามที่ทำคุณแก่เราแล้วไม่ว่าจะมากน้อยอย่างไรก็ตามก็ต้องระลึกนึกถึงด้วยความซาบซึ้งไม่ลืมเลือน โดยเฉพาะการระลึกนึกถึงพระคุณของบิดามารดาซึ่งเป็นบุญคุณที่ยิ่งใหญ่ โดยได้นำเสนอเนื้อหาถึงวิธีการที่แสดงออกถึงความกตัญญูรู้คุณใน 3 ประการ คือ การพูดจาต่อบิดามารดา การแสดงความกตัญญูในเวลาที่เหมาะสม และการประพฤติปฏิบัติตัวให้เป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ และเป็นคนดีของสังคม พร้อมทั้งได้ยกตัวอย่างประกอบการบรรยาย และนำกิจกรรมกระต่าย นก ลิง คน และกิจกรรมจุดเทียนปัญญาเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการบรรยายด้วย เพื่อช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องความกตัญญูให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

5. ธรรมเนียมเฉลิมวโรหิตที่ 18 ตอน “ธรรมเนียมในรั้วมหาวิทยาลัย”

รายการธรรมเนียมวโรหิตตอน “ธรรมเนียมในรั้วมหาวิทยาลัย” ออกอากาศเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2551 เนื่องในวันฉัตรมงคล โดยมีผู้ดำเนินรายการ คือ นกัศสร บุรณศิริ(โมเม) วิทยากร คือ พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต พระอาจารย์เผด็จ ดิสโร และพระอาจารย์ชัยรัตน์ สิริบุญโญ ซึ่งเป็นภาพการบรรยายธรรมเนียมแก่นักศึกษามหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ซึ่งเป็นการบรรยายในหัวข้อ “ธรรมเนียมในรั้วมหาวิทยาลัย” โดยในแต่ละช่วงมีเนื้อหารายการ ดังนี้

การบรรยายธรรมช่วง ที่ 1 วิทยากรจะเริ่มต้นรายการด้วยการทักทาย ทำความรู้จัก ร่วมพูดคุยกับผู้ฟังบรรยาย เช่น กล่าวทักทาย แสดงความเคารพผู้ร่วมบรรยายและผู้ฟังบรรยาย การกล่าวแนะนำผู้ดำเนินรายการ การกล่าวถึงอากาศภายในห้องบรรยาย การถามถึงคณะของผู้เข้าฟังการบรรยาย พร้อมสอดแทรกอารมณ์ขัน เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน สร้างเสียงหัวเราะ สร้างความเป็นมิตร ความคุ้นเคยระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง และเพื่อเป็นการเปิดใจของผู้ฟังการบรรยาย ดังนี้

การกล่าวทักทาย แสดงความเคารพผู้ร่วมบรรยายและผู้เข้าฟังการบรรยาย

“ ขอนอบน้อมแด่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ขอกราบท่านพระอาจารย์เผด็จ ดิสโร และพระอาจารย์ชัยรัตน์ สิริบุญโญ และขอความสุขสวัสดิ์จงบังเกิดมีแก่ท่านผู้บริหาร ท่านคณะครูอาจารย์และนักศึกษาที่น่ารักทุกคน สวัสดิ์ครับ รู้สึกหน้าตาเราไม่ค่อยเป็นมิตรนะครับ”

การแนะนำผู้ดำเนินรายการ

“...ปรบมือดังๆ ต้อนรับพี่โมเมด้วยนะครับ พี่โมเมจบจากที่นี่ก็ปีแล้วครับ แล้วกลับมาทำไมครับ (โมเม: มาฟังธรรมะค่ะ) อ้อ! มาฟังธรรมะ...”

การกล่าวถึงอากาศภายในห้องบรรยาย การถามถึงคณะของผู้เข้าฟังการบรรยาย

“ เรามาจากคณะอะไรบ้างเอ่ย ไหนใครที่คณะฮิตๆ ฮอตๆเลย คณะบริหารนะ ไหนใครบริหารยกมือขึ้น ทางโน้นบอก บัญชีก็ฮิตนะกะ ไหนใครอยู่บัญชี บัญชียกมือขึ้น...”

“ อากาศที่นี่หนาวมากเหมือนขอนแก่น ลอสแอนเจลิสมากเลยนะครับ รู้สึกหนาวๆ ยังไงไม่รู้ละ”

จากนั้นวิทยากรจึงเริ่มเกริ่นนำเข้าสู่เนื้อหาหลักที่จะทำการบรรยาย ซึ่งเป็นเนื้อหาที่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับเนื้อหาหลักที่จะทำการบรรยาย โดยการนำเสนอเนื้อหาเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของจิตใจ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาทางกาย วาจา โดยวิทยากรได้ชี้ให้เห็นว่าหากบุคคลจะสามารถพัฒนาไปในด้านต่างๆ ได้นั้นจะต้องเริ่มต้นพัฒนาที่จิตใจก่อนเป็นลำดับแรก โดยวิทยากรได้ให้ข้อคิดถึงความสำคัญของจิตใจ ในรูปแบบของบทกลอน พร้อมสอดแทรกอารมณ์ขัน และเล่าเรื่องตลกประกอบการบรรยาย ดังนี้

“ คำบอกว่าร้อนตัวก็ร้อนไป แต่อย่าร้อนใจก็แล้วกัน ...คนเราคำคัญที่ใจ คำบอกร้อนอะไรก็ร้อนได้ แต่อย่าร้อนใจ คำบอกเหนื่อยอะไรก็เหนื่อยได้ แต่อย่าเหนื่อยใจ เพลียอะไรก็เพลียได้ แต่อย่าเพลียใจ ผีนอะไรก็ผีได้ แต่อย่าผีนใจ หายอะไรก็หายได้ แต่อย่าหายใจ ไม่หายใจก็ตายชุก ”

เรื่อง เรียกไอน้องในเรือนจำ

“ ...ไปบรรยายธรรมในเรือนจำ สงสัยว่าเราจะเรียกนักโทษในเรือนจำว่าไงดี ผมเรียกว่านักโทษทั้งหลายได้ไหมครับ ปรีक्षाเจ้าหน้าที่ อ้อ ! เรียกได้ครับ แต่เกรงว่าพวกท่านจะไม่ได้ออกจากเรือนจำ แล้วเราจะทักว่าไงดีละคุณโยมเจ้าหน้าที่ ต้องเรียกว่าไอน้อง เรียกว่าไอน้องบีบใจเปิดหูเปิดตาจะดีสนิทใจเลย คนหนึ่งนั่งคายนกอยู่แสบๆ พระอาจารย์ก็ถามไอน้องติดคุกคดีอะไร คดีฆ่าคนครับหลวงพี่ อ้าว! แล้วไปฆ่าเค้าทำไมละไอน้อง เค้าทำผิดอะไรหรือไอน้อง อ้อ ! มันเรียกผมว่าไอน้อง...”

เรื่อง ตีก้นบรรณเมธ

“ พระอาจารย์นั่งรถเมธไปเรียนที่มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง เห็นเหตุการณ์เค้าไล่ตีไล่มาทันตอน ดึกไฟแดง ความสนุกสนานความมันเริ่มหายไป เพราะไอพวกนั้นวิ่งมาบรรณเมธ มีคนหนึ่งหน้าตาทำทางเป็นหัวโจก มองซ้ายมองขวาแล้วตะโกนบอกเพื่อน เฮ้ย ! นั่งหลังติดๆ มีพระปลอดภัย ธรรมดาเป็นพระที่สำรวมแต่วันนั้นรู้สึกตัวเองสำรวมผิดปกติ เค้าพูดอะไรเอาตามากี่ไม่

ค่อยพูดด้วย หลวงพี่ ไปไหนครับเนี่ย อ้อ ! อาตมาจะไปเรียนโยม โอ้ ! ดินะหลวงพี่นะเป็นพระเป็นเจ้ารู้จักเรียนหนังสือ แล้วช่วงนี้เป็นยังไงบ้าง ตอนนี้กำลังเตรียมตัวจะสอบแล้วคุณ โยม ดีแล้วแหละ หลวงพี่ ตั้งอกตั้งใจเรียนอนาคตจะได้ดิบได้ดี ”

จากเรื่องเล่าทั้งสองเรื่องในข้างต้นนั้น วิทยาการต้องการบอกว่าจิตใจที่ติงามนั้นจะต้องเริ่มตั้งแต่การคิดดีทำดี การดีกันเป็นสิ่งไม่ดี เรื่องนักเรียนดีกัน เพราะจิตใจคิดไม่ได้ไม่รู้หน้าที่ของตัวเองว่าบทบาทเป็นนักเรียนต้องตั้งใจเรียน ไม่ใช่แค่เล่นที่จะมาชกต่อย มีเรื่องมีราว และก็กล่าวถึงบทบาทที่ขัดแย้งว่า หน้าที่ตัวเองยังทำไม่ได้และไม่รู้จักทำในสิ่งที่ควรทำกับมาสอนพระว่าให้ตั้งใจเรียนขยันอ่านหนังสือจะได้สอบได้ และต่อไปจะได้ดิบได้ดี ทั้งที่เป็นเรื่องของตนเองแท้ๆ แต่กับไปสอนพระไม่สอนตัวเอง ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของจิตใจของคนเราในเบื้องต้นก่อน

เรื่อง ฟุตบอลเชือดสัมพันธ์ เรื่องนี้เป็นการอุปมาเหมือนกับว่ากีฬาเล่นเพื่อสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง เชื่อมความสัมพันธ์ แต่กลับแข่งขันกันอย่างเอาเป็นเอาตาย ซึ่งมันไม่ใช่วัตถุประสงค์ของกีฬา ดังคำพูดที่ว่า “บอลแพ้คนไม่แพ้ พวกเราลุยมันเลยโว้ย ” ให้เล่นฟุตบอลแต่จะไปต่อยมวยหรือต่อยกันแทน ถ้าเรากำหนดจิตใจ เข้าใจ ว่าเราต้องทำอะไร ให้ใจสั่งกายให้ทำความดี เรื่องเหล่านี้ก็จะไม่เกิดขึ้นและเป็นการเล่นคำจาก ฟุตบอลเชือดสัมพันธ์ มาเป็นฟุตบอลเชือดสัมพันธ์

“ บางมหาวิทยาลัยจัดแข่งขันกีฬา รุ่นพี่เจอรุ่นน้องบ้าง เป็นกีฬาเชื่อมสัมพันธ์ แข่งไปแข่งมาเป็นกีฬาเชือดสัมพันธ์ เวลาที่เราดูฟุตบอล ตอนแรกมันจะเป็นฟุตบอลนะ แข่งไปนานๆ กลายเป็นมวย ต่อยกัน ทะเลาะเบาะแว้งกัน พระอาจารย์ไปสำรวจมานักฟุตบอลชอบต่อยกันเพราะก่อนลงสนาม เคี้ยวทาน้ำมันมวยลูก เตะไปเตะมาใส่กันซะแหลกลานเลย ”

การบรรยายธรรม ช่วงที่ 2 กิจกรรม วิทยาการได้นำกิจกรรม 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมจ๊ะเอ๋ กิจกรรมสื่อความหมาย และกิจกรรมใครทำอะไรที่ไหนเมื่อไหร่อย่างไรกับใคร ให้ผู้ฟังได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกันก่อนในเบื้องต้น พร้อมสอดแทรกเนื้อหาธรรมะเกี่ยวกับการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย ซึ่งกิจกรรมที่นำเสนอเพื่อประกอบการบรรยาย มีดังนี้

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมจ๊ะเอ๋ โดยมีกฎกติกาและวิธีการเล่น ดังนี้คือ

1. วิทยาการคัดเลือกผู้เข้าฟังการบรรยายมาร่วมทำกิจกรรมกับผู้ดำเนินรายการ โดย คัดเลือกผู้เล่นมาสองทีม โดยแบ่งเป็นทีมหญิงและทีมชาย ทีมละ 6 คน
2. ให้แต่ละทีมส่งผู้เล่นมาหนึ่งคนแล้วให้เลือกว่าจะเอา “เจอ” หรือ “ไม่เจอ”
3. แล้วให้ทั้งคู่กอดอกและหันหลังชนกัน

4. ให้พูดว่า “จ๊ะเอ๋” พร้อมหันหน้าไปทางด้านซ้ายหรือด้านขวาก็ได้ หากคนใดหันหน้าแล้วตรงตามกับสิ่งที่ตนเองเลือกคนนั้นจะเป็นฝ่ายชนะไป แล้วจึงให้คนอื่นของฝ่ายตรงข้ามออกมาเล่นต่อจนครบคนในแต่ละทีม

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสื่อความหมาย โดยมีกฎกติกาและวิธีการเล่น ดังนี้คือ

1. คัดเลือกผู้เล่นมาสองทีม โดยแบ่งเป็นทีมหญิงและทีมชาย ทีมละ 6 คน (ทีมเดิมจากกิจกรรมจ๊ะเอ๋)

2. ให้แต่ละทีมยืนกอดอกแล้วหันหลังไปทางเดียวกัน แล้วให้หัวหน้าทีมซึ่งอยู่หัวแถวดูท่าทางจากวิทยากร

3. ให้หัวหน้าทีมเรียกคนถัดไปแล้วทำท่าทางที่เห็นมาให้ดู โดยให้คนถัดไปนั้นดูแล้วจดจำอย่างเดียวก่อนทำท่าทางพร้อมกันไปด้วย ทำแบบนี้จนถึงคนสุดท้าย แล้วให้คนสุดท้ายทายว่าท่าทางดังกล่าวนี้หมายถึงอะไร หากตอบได้ก็จะเป็นฝ่ายชนะไป

จากกิจกรรมทั้งสองดังกล่าว ต้องการนำเอากิจกรรมมาสร้างความสนใจให้เกิดการมีส่วนร่วมและสร้างความสนุกสนานระหว่างการทำกิจกรรม โดยให้ผู้ฟังบรรยายได้คิดตามทำตาม และปฏิบัติตาม สิ่งที่วิทยากรได้ทำเป็นตัวอย่าง และจดจำขั้นตอนต่างๆ ให้ได้ เพื่อนำไปถ่ายทอดและตอบคำถามว่ากิจกรรมนั้นคือการทำอะไร ซึ่งการถ่ายทอดที่ไม่ดีนั้นจะทำให้ผู้รับสารที่ร่วมทำกิจกรรมเข้าใจคลาดเคลื่อนได้ หรืออาจทำให้เข้าใจผิดไปเลย โดยใช้เสียงและท่าทางประกอบการสื่อความหมายและกระตุ้นความสนใจ โดยใช้ประสาทสัมผัสทางหูและตาเพื่อรับรู้ความหมาย เพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับผู้ร่วมทำกิจกรรม

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรม ใครทำอะไรที่ไหนเมื่อไหร่อย่างไรกับใคร โดยมีกฎกติกาและวิธีการเล่น ดังนี้ คือ

1. คัดเลือกผู้เล่นมาสองทีม โดยแบ่งเป็นทีมหญิงและทีมชาย ทีมละ 6 คน (ทีมเดิมจากกิจกรรมสื่อความหมาย)

2. ให้สมาชิกในแต่ละทีมยืนเรียงกันหน้ากระดาน พร้อมแจกกระดาษหนึ่งแผ่นให้สมาชิกทุกคนในแต่ละทีม

3. ให้สมาชิกคนที่ 1 ของทั้งสองทีมเขียนชื่อบุคคลใดก็ได้ 1 คนจำนวน 6 ชื่อตามลำดับ ให้สมาชิกคนที่ 2 ของทั้งสองทีมเขียนการทำกิจกรรม(คำกริยาแสดงอาการกระทำ)ใดก็ได้ 1 กิจกรรมจำนวน 6 กิจกรรมตามลำดับ 5.ให้สมาชิกคนที่ 3 ของทั้งสองทีมเขียนสถานที่ใดก็ได้ 1 สถานที่จำนวน 6 สถานที่ตามลำดับ 6. ให้สมาชิกคนที่ 4 ของทั้งสองทีมเขียนเวลาใดก็ได้ 1 ช่วงเวลาจำนวน 6 ช่วงเวลาตามลำดับ 7.ให้สมาชิกคนที่ 5 ของทั้งสองทีมเขียนลักษณะอาการอย่างใดอย่างหนึ่งจำนวน 6 อาการตามลำดับ 8.ให้สมาชิกคนที่ 6 ของทั้งสองทีมเขียนชื่อบุคคล 1 คนจำนวน 6 คน

ตามลำดับ 9.เมื่อเขียนเสร็จวิทยากรจะให้สมาชิกแต่ละคนของแต่ละทีมอ่านสิ่งที่ตนเองเขียนเรียงร้อยต่อกันเป็นประโยค ตั้งแต่สมาชิกลำดับที่ 1-5

จากกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งเป็นการกำหนดให้คน 6 คนเลือกตั้งประโยคที่เป็นใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร กับใคร โดยให้หนึ่งคนเลือกหนึ่งบทบาทหรือหนึ่งอย่าง เพื่อต้องการจะสื่อว่าต่างคนต่างทำมันก็จะไม่เป็นขึ้นเป็นอัน ไม่เป็นระบบที่ดี การกระทำอะไรก็ตามควรมีการจัดเรียงข้อมูล ความสอดคล้อง การแบ่งกลุ่มที่ เหมือนกันไว้ด้วยกัน แยกประเภทให้ชัดเจน การวิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลข้อมูลหรือองค์ความรู้ที่ได้ พร้อมทั้งตรวจสอบความถูกต้อง

จากกิจกรรมทั้งสามกิจกรรมนี้ ได้สอดแทรกเนื้อหาในเรื่องการเข้ามาใช้ชีวิตในระดับมหาวิทยาลัย เมื่อนักศึกษาเข้ามาใช้ชีวิตในระดับมหาวิทยาลัยทุกคนจะต้องรู้จักเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องการเรียนรู้เวลาที่อาจารย์สอนต้องรู้จักเรียนรู้จากที่ได้ยิน ได้ฟัง ได้เห็น เมื่อเรียนรู้แล้วก็ต้องจดจำให้ได้ และสามารถนำไปถ่ายทอดให้กับคนอื่น ๆ ได้ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์กับคนอื่น ๆ อีกมากมายได้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

การเรียนรู้ วิทยากรได้สอนให้นักศึกษาต้องรู้จักการสังเกต การประพฤติปฏิบัติตาม การลองผิดลองถูก การใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ตา หู จมูก ปาก(ลิ้น) มือ เพื่อรับรู้ถึงรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส เพื่อช่วยในการทำความเข้าใจให้ถ่องแท้ ถึงสิ่งที่ทำการศึกษา

การจดจำ วิทยากรได้สอนให้นักศึกษาต้องรู้จักจดจำ ซึ่งเป็นกระบวนการทำตาม เพื่อลอกเลียนแบบ กระบวนการที่ถูกต้องและปฏิบัติตามได้เป็นอย่างดี โดยเริ่มจากการจดจำขั้นตอน และเรียงลำดับขั้นตอนก่อนหลัง ได้อย่างถูกต้อง ไม่ข้ามขั้นตอน

การนำไปถ่ายทอด วิทยากรได้สอนให้นักศึกษาต้องรู้จักการนำไปถ่ายทอด ซึ่งเป็นรูปแบบวิธีการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่นิยมใช้มากที่สุด (Learning By Doing) เป็นวิธีการถ่ายทอดความรู้ที่ได้ผลมากที่สุดวิธีการหนึ่ง ส่วนใหญ่จะนำมาใช้เพื่อถ่ายทอดทักษะขั้นสูง จากผู้ที่มีประสบการณ์ในสาขาวิชาแขนงต่างๆ เช่น การแพทย์ หมอศัลยแพทย์ที่เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ สอนวิธีการผ่าตัดคนไข้ให้นักศึกษาแพทย์ฝึกหัดในห้องผ่าตัด หลังจากเรียนรู้ทฤษฎีอย่างถ่องแท้มาแล้ว หรือวิศวกร ผู้ผลิตหุ่นยนต์เครื่องจักรที่ใช้ในการประกอบรถยนต์สอนวิธีการใช้หุ่นยนต์ในการประกอบรถยนต์ เกี่ยวกับการควบคุม การบังคับ การใช้งาน การเปิดปิด การแก้ปัญหาเมื่อเกิดข้อขัดข้อง การบำรุงรักษาเบื้องต้น เป็นต้น

อีกทั้งยังได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมาคำสอนในเรื่องการอยู่ร่วมกันในมหาวิทยาลัย ซึ่งในเริ่มต้นนั้นเราทุกคนจะต้องรู้จักเรียนรู้ตัวของเราเองก่อนว่าเราเป็นอย่างไร เมื่อเกิดปัญหาหรือ

อุปสรรคต่างๆขึ้นกับเรา แล้วเมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วจะสามารถจัดการกับตัวเราเองได้อย่างไร โดยได้เล่าเรื่องที่สอดแทรกอารมณ์ขันเพื่อประกอบการบรรยาย คือ

เรื่อง เกือบตกเครื่องบิน

“ครั้งล่าสุดไปบรรยายที่จังหวัดสุราษฎร์เมื่อวานเพิ่งกลับมาคุณ โยม เหลืออีกห้านาทีสุดท้ายเครื่องบินจะออก โอ๊ย ! กัปตันประกาศดีมากเลยคุณ โยม พอขึ้นเครื่องบินได้ กัปตันประกาศ สวัสดีครับ ยินดีต้อนรับทุกท่านเข้าสู่เที่ยวบินของเรา เรามีเรื่องที่จะประกาศให้ทุกท่านทราบครับ ว่าเครื่องบินของเราดับทั้งสี่เครื่องเลยครับ เพื่อความปลอดภัยของทุกท่าน ขอให้ทุกท่านนั่งประจำที่ แล้วรัดเข็มขัดให้แน่น แล้วพนมมือขึ้น ตั้งใจ โม ตามข้าพเจ้าดังนี้ โอ้อโฮ ! คุณ โยมให้พระตั้งโมด้วยนะคุณ โยม อาตมานั่งเหงื่อแตกคุณ โยมนะ เขาก็ข้าๆ ดินะ”

เพื่อสื่อสารถึงเมื่อเราต้องประสบกับปัญหา อุปสรรค หรือเรื่องราวต่างๆที่เข้ามากระทบจิตใจของเรา เราก็จะต้องรู้จักวิธีการบริหารจัดการจิตใจของตนเอง ต้องรู้จักถ่ายโอนความเครียดเหล่านั้นออกไป พร้อมทั้ง สร้างแรงบันดาลใจให้เกิดขึ้นกับตนเองให้ได้ เพื่อที่จะเป็นแรงผลักดันให้เราดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างมีเป้าหมายและมีความสุขอย่างแท้จริง เช่น ในเรื่องการเรียนรู้ เราต้องรู้ว่าเราเรียนเพื่ออะไร จบแล้วจะไปทำอะไร แล้วเราจะเรียนได้อย่างมีความสุขได้อย่างไร เพราะความสำเร็จทุกสิ่งทุกอย่างล้วนต้องเริ่มต้นมาจากตัวของเราเองทั้งสิ้น ความสำเร็จของเราไม่สามารถให้คนอื่นมาสร้างให้เราได้นั่นเอง

เมื่อเริ่มต้นจากการเรียนรู้ตนเองแล้ว วิทยากรยังได้สื่อสารเนื้อหาถึงให้นักศึกษาทุกคนจะต้องรู้จักที่จะเรียนรู้ ทำความเข้าใจบุคคลอื่นๆซึ่งกันและกัน เพราะนักศึกษา แต่ละคนต่างมาจากต่างที่ ต่างพ่อต่างแม่ ดังนั้นจึงจะต้องหัดที่จะเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันภายในรั้วมหาวิทยาลัยได้อย่างมีความสุขนั่นเอง อีกทั้งวิทยากรยังได้ให้คำแนะนำและข้อคิดถึงเรื่องการเรียนรู้ถึงนิสัยของผู้ใหญ่ที่ต้องการ/ชอบเด็กแบบไหน โดยยกตัวอย่างประกอบการบรรยายเรื่อง “เจ้าชิวจ๊กมี ” ซึ่งเป็นการสื่อสารถึงให้นักศึกษาทุกคนรู้จักอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้ใหญ่ และให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีน้ำใจให้กัน ให้รอยยิ้ม รู้จักขอโทษและให้อภัย พุดจาดี ไพเราะต่อกัน มีปัญหาปรึกษากัน

“ สักเกตง่ายๆ คุณ โยม กษัตริย์ที่มาร่วมงานในหลวง ที่มาจากยี่สิบห้าประเทศ เราจำใครได้ดีที่สุดคุณ โยม จ๊กมี เรียกชื่อเหมือนสนิทกันมากนะคุณ โยมนะ จ๊กมี คุณ โยมนะ มาบรรยายเจอพระองค์ท่านจะจับ ไม่กล้าเรียก จ๊กมี เจ้าชิวจ๊กมี หรือพระราชจ๊กมี ทำไมเราจึงจำพระองค์ท่านได้ดีเหลือเกิน มันหล่อ ถูกต้องนะคุณ โยมนะ เอ่อ ! ชัดเจนเจนนะคุณ โยมนะ หนึ่งหล่อ สองเพราะ

พระองค์ให้สวย พระองค์รู้ว่าวัฒนธรรมไทยคือการไหว้ พระองค์ซื้อใจคนไทยก่อนด้วยการไหว้ คนไทย อ่อนน้อมถ่อมตน เค้านบอกว่าชนะใจเด็กด้วยการให้ชนะใจผู้ใหญ่ด้วยการอ่อนน้อมถ่อมตน พระองค์อ่อนน้อมเข้ามาหา”

วิทยากรยังได้มีการนำเสนอเนื้อหาในเรื่องการอยู่ร่วมกัน โดยเป็นการนำเสนอธรรมะจาก ลือ คือ ภาพยนตร์เรื่อง “องคุลิมาล” ซึ่งเป็นการนำเรื่องราวใน ทางพระพุทธศาสนาของพระอรหันต์ รูปหนึ่งมานำเสนอ

จากเนื้อหาของภาพยนตร์ดังกล่าว วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกันใน มหาวิทยาลัย โดยได้เปรียบ เทียบกับ สำนักเรียนตักสิลาที่ซึ่งองคุลิมาล ได้ไปร่ำเรียนแล้วเกิดความ อิจฉาริษยาจากเพื่อนของคนที่เห็นว่าองคุ ลีมาลจะได้ดีกว่าพวกตนจึงได้คิดใส่ร้ายองคุลิมาลให้ อาจารย์โกธและเกลียดแค้นองคุลิมาล อีกทั้งด้วยความอิจฉาริษยาของอาจารย์ที่เกรงว่าองคุลิมาลผู้ เป็นศิษย์นั้นจะได้ดีกว่าตน จนเป็นเหตุให้อาจารย์วางแผนคิดกำจัดองคุลิมาลด้วยการคิดจะขีมือคน อื่นเพื่อฆ่าองคุลิมาล ถึงกับออกอุบายให้องคุลิมาล มาร่ำเรียน มนต์วิเศษสุด เพราะเมื่อใครได้เรียน แล้วก็จะเก่งกาจสามารถเป็นอย่างยิ่ง แต่ก่อนที่จะได้ร่ำเรียนเวทมนต์วิเศษจากตนนั้น ต้องฆ่าคนบูชา ครุให้ครบ 1,000 คนก่อน อาจารย์จึงจะถ่ายทอดมนต์วิเศษนี้ ให้ องคุลิมาลจึงหลงกลและทำตามดัง อาจารย์ว่า วิทยากรได้ชี้ให้เห็นว่าความอิจฉาริษยาเป็นต้นตอแห่งความพินาศอย่างมหาศาลที่เกิด ขึ้นกับตัวเราหรือเกิดขึ้นกับคนรอบข้าง ฉะนั้นจึงให้นักศึกษาทุกคนที่มาอยู่ร่วมกันในมหาวิทยาลัย แห่งนี้ มีความคิดความเห็นที่ถูกต้อง คือ มีความคิดความเห็นที่ถูกตามคลองธรรม เปรียบเสมือนการ มิธรรมะในการดำเนินชีวิตนั่นเอง (หลัก สัมมาทิฐิ) เช่น มีความเห็นที่ถูกต้อง ลดทิฐิของตนเอง มอง คนอื่นเป็นเช่นตัวเรา เห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน อย่าได้ให้เกิดความคิดความเห็นที่ไม่ถูกต้องตาม คลองธรรม เช่น คิดอิจฉาริษยาซึ่งกันและกัน ใส่ร้ายป้ายสีกันซึ่งหากเราสามารถปฏิบัติได้เช่นนี้ เรา ทุกคนก็สามารถที่จะอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ความเจริญไปด้วยกัน

การบรรยายธรรมช่วงที่ 3 ปุจฉา-วิสัชนา ซึ่งคำถามก็มีทั้งคำถามที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวกับการ บรรยาย คำถามที่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมหรือข้อปฏิบัติสำหรับ นักศึกษาในการดำเนินชีวิต ประจำวัน ในด้านการเรียน การทำงาน ส่วนคำถามที่ไม่เกี่ยวกับการ บรรยาย มีเนื้อหาเกี่ยวกับเกร็ดความรู้เรื่องการแก้ปัญหาชีวิตด้วยการบวช เรื่องของผลของกรรม ดังนี้

ตัวอย่างคำถามที่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย

คำถาม : “ มีข่าวนักศึกษาเครียดเรื่องการเรียน กระโดดตึกฆ่าตัวตายด้วยอารมณ์ชั่ววูบ มีวิธีแก้ยังไง”

พระมหาสมปอง : “ การที่เรามาเรียนหนังสือ เพราะเราไม่ค่อยเก่งในวิชานั้นๆ เราถึงได้มาร่ำมาเรียน มาฝึก มาพัฒนาตนเอง ดังนั้นเป็นไปได้ที่เราจะไม่ชอบบางวิชา การไม่ชอบมี 2 แบบคือไม่ชอบแบบฉลาด หมายถึง วิชาเรียนวิชานั้นให้มาก เพื่อที่จะได้สอบผ่านให้เร็วที่สุด และไม่ชอบแบบโง่ ก็คือ ไม่เข้าเรียน ไม่สนใจ ไม่ดูไม่อ่าน ก็เลยต้องอยู่กับวิชานั้นตั้งแต่ปีแรกจนปีสี่เลย จับ Key Word จับจุดให้ได้ มันก็จะง่าย ฉะนั้นความสุขไม่ใช่อยู่ที่ว่าเราไม่มีปัญหาหนะ ความสุขอยู่ที่ว่าเรามีปัญหาแล้วเราจัดการกับปัญหานั้นได้ นั่นคือความสุข ดิควิชานี้ เครียดวิชานั้นแก้ปัญหาให้ได้ นั่นนะคือความสุข อย่างกลัวปัญหา ทุกข์มีไว้เพื่อให้รู้ว่าเป็นทุกข์ นั่นคือความทุกข์ ปัญหาไว้เพื่อลบปัญญา”

คำถาม : “ เป็นบัณฑิตแล้ว แต่ยังหางานทำไม่ได้ ต้องให้พ่อแม่เลี้ยงดูซึ่งท่านก็ไม่ได้ลำบากอะไร แบบนี้เป็นการอกตัญญูหรือเปล่า”

พระมหาสมปอง : “ ...พ่อแม่ยุคนี้ไม่ค่อยหวังพึ่งลูก ถามหลายคนแล้ว หวังแค่ลูกเรียนหนังสือ มีความรู้ ดูแลตัวเองได้เป็นฝั่งเป็นฝา พ่อแม่มีความสุขแล้ว ถ้าลูกจะกลับมาเลี้ยงก็ถือว่าโชคดียิ่งของโยมคุณพ่อคุณแม่ของคนนั้น ไป แต่ถ้าพ่อแม่ไม่ลำบากจริงๆ ก็คงจะไม่ได้อกตัญญูอะไรหรอก เพราะเราไม่ได้ไปต่อพ่อแม่ ทำให้อ่านลำบากใจ บางคนเรียนจบมา ทำงานมีตำแหน่ง เอาพ่อแม่ไปไว้บ้านพักคนชรา พระอาจารย์ขอประณามใครทำกับพ่อแม่แบบนี้ถือว่าเลวมาก ใครทำอย่างนี้ถือว่าอกตัญญูอย่างแรงเลย อย่าทำเด็ดขาด เนี่ยพระอาจารย์ก็กะว่าจะไปเอาแม่กลับมาไว้ที่บ้านแล้ว ไม่น่าทำเลยเรา สอนคนอื่นเพิ่งคิดได้เนี่ย ไม่ใช่ซะครับ แต่ว่าถ้าเป็นไปได้เราก็ควรที่จะทำให้คุณพ่อคุณแม่สบายใจ ชื่นใจ เลี้ยงกายท่านไม่ได้ เลี้ยงใจท่านก็ยังดี ”

ตัวอย่างคำถามที่ไม่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย

คำถาม : “ ถ้าเกิดบวชชี หรือบวชพระ เพื่อหนีอะไรบางอย่างสามารถบวชได้หรือไม่”

พระมหาสมปอง : “ ก็ดีกว่าเข้าคุก ผับ บาร์ คือออกหักแล้วทุกวันนี้นะคารมคารมมากมายก็มาปฏิบัติธรรม เพราะว่าถ้าเราไปเข้าคุก เข้าผับ เข้าบาร์ มันจะยิ่งอันตรายมากกว่าเดิมด้วย ฉะนั้นแล้วถ้าจะให้ดีคือ ตัวเราบวชได้ ใจเราก็ต้องบวชด้วย อันนี้ที่สำคัญ ถ้าตัวบวชแต่หัวใจยังร้อนอยู่อย่างนี้คงไม่ได้ การบวชมันเป็นหนทางที่ดีในการแก้ปัญหา ไปปรึกษาท่านอาจารย์หรือคนที่เคยเจอความทุกข์มา บางทีเค้าก็จะสามารถบอกได้แก้ไขได้ อยู่ในแวดวงของบัณฑิตของคนมีความรู้ ของ

คนที่มิธรรมะ คงจะไม่ใช้เฉพาะมหาวิทยาลัยเรา มหาลัยชีวิตก็จะมีธรรมะอยู่รอบตัวเรา พระอาจารย์ว่าตรงนี้น่าจะได้ประโยชน์เช่นเดียวกัน”

คำถาม : “ สมัยนี้เห็นทั่วไปที่หญิงกลายเป็นชาย ชายกลายเป็นหญิง ที่เป็นแบบนี้เพราะกรรมเก่าจากชาติที่แล้วรีเปล่า”

พระมหาสมปอง : “ คงมีกรรมเก่าอะไรอยู่บ้าง แต่ไม่yakเน้นประเด็นนั้น เดี่ยวคนประเภทที่สามจะมาแล้วเราได้ ทุกวันนี้คนก็ยอมรับกันมากขึ้น ขอให้เป็นคนดีก็แล้วกัน พระอาจารย์มีหลานชายสาม หลานสาวสอง แต่ตอนนี้หลานชายเหลือสอง แล้วก็มีหลานสาวเพิ่มเป็นสามนะ ตอนนี้เข้าใจเค้ากันว่า มันอาจจะเป็ความรู้อะไรบางอย่าง เค้าขยันเรื่องแบกสุดขอดเลย เคยเห็นไหมแบกข้าวสาร แข็งแรงมากเลย ทุกวันนี้เป็นตัวหลักในการทำงาน ขอให้เป็นคนดีก็แล้วกันไม่ว่าคุณจะเป็นอะไรไม่yakให้มองในเรื่องกรรมเก่า เพราะว่ากรรมคือการกระทำ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว คนประเภทไหนชายไม่ดีก็มี หญิงไม่ดีก็มี ประเภทนั้นไม่ดีก็มี ดีก็มีมากมาย ดูที่ความดี ดูที่ผลงานของเค้าดีกว่า ”

เนื้อหาโดยรวมของรายการธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 18 ตอน “ธรรมะในรั้วมหาวิทยาลัย” จาก การวิเคราะห์พบเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนเกี่ยวกับการใช้ชีวิตของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย เนื่องจากการเรียนในระดับมหาวิทยาลัยนักศึกษาจะต้องพบเจอกับทั้งปัญหาและอุปสรรคในเรื่องราวต่างๆมากมาย ทั้งในเรื่องการเรียน เรื่องเพื่อน และเรื่องของการใช้ชีวิตร่วมกัน อีกทั้งยังเป็น การแนะนำวิธีดำเนินชีวิต การประพฤติปฏิบัติตัว การแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆอีกด้วย วิธีการเรียน ได้อย่างมีความสุข โดยได้เน้นที่เรื่องของจิตใจนั้นเป็นสิ่งสำคัญจึงต้องฝึกที่จิตใจก่อนเป็นอันดับแรก และจะต้องมีการเรียนรู้ จดจำและนำไปถ่ายทอด อีกทั้งเมื่อต้องมาอยู่ร่วมกันภายใน มหาวิทยาลัย ก็ต้องมีความเห็นตรงเห็นชอบนั่นเอง

เนื้อหารายการธรรมะเดลิเวอรี่ สำหรับธรรมะ เดลิเวอรี่ สำหรับวัยรุ่นนั้ทั้ง 5 ตอน ผู้วิจัยพบว่า เนื้อหาโดยภาพรวมที่ ถ่ายทอด โดยพระมหาสมปอง ดาบลุดโต นั้น จะประกอบด้วยเนื้อหาใน 2 ประเภท คือ เนื้อหาแบบทางธรรม (Sacred Content) ซึ่งเป็นเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับโลกทัศน์ของสถาบันศาสนา ที่มีโลกทัศน์แบบ “โลกุตรธรรม” หรือ แบบ “ทางธรรม” (Sacred World) อีกทั้งผู้วิจัยยังพบว่าเนื้อหาอีกประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเนื้อหาแบบทางธรรม ก็คือ เนื้อหาแบบทางโลก (Secular Content) ซึ่งเป็นเนื้อหาที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้ฟังได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องและเป็นไปตามคติความเชื่อของ Abelman & Hoover ที่ว่าเมื่อพระสงฆ์หันไปใช้ช่องทาง การเผยแพร่ธรรมะผ่านวัฒนธรรมสื่อมวลชน (Mass-mediated culture) แทนช่องทางเดิม

คือ การสื่อสารระหว่างกลุ่ม (Group Communication) พระที่ ได้รับคัดเลือกให้ออกรายการเหล่านี้ มักจะเทศน์ด้วยเนื้อหาที่น่าสนใจมากกว่ามีรูปแบบที่น่าติดตามมากกว่า

ดังนั้นผู้วิจัยจะขอสรุปเนื้อหารายการธรรมะเคลิเวอร์ี่สำหรับวัยรุ่น โดยแบ่งเป็นเนื้อหาแบบทางธรรม (Sacred Content) และเนื้อหาแบบทางโลก (Secular Content) เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ประกอบในการศึกษาถึงกระบวนการสร้างสรรค์ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต เนื่องจากพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสารดังกล่าวนี้มีสถานะภาพเป็น “พระสงฆ์” ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการทราบว่าผู้ ถ่ายทอด เนื้อหา สาร สามารถผลิตเนื้อหาที่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับผู้ ถ่ายทอดเนื้อหาสาร และเนื้อหาที่ไม่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับผู้ ถ่ายทอดเนื้อหาสาร นั้นได้ อย่างไร ดังนั้นในส่วนนี้ผู้วิจัยจึงขอสรุปเนื้อหารายการธรรมะเคลิเวอร์ี่ ในตอนที่ เป็นธรรมะ เคลิเวอร์ี่สำหรับวัยรุ่น ดังนี้

เนื้อหาแบบทางธรรม (Sacred Content) หมายถึง หลักธรรมคำสอนในการประพฤติปฏิบัติตัว ตามหลักพระพุทธศาสนา และเนื้อหาอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา

ตารางที่ 5.2 สรุปเนื้อหาแบบทางธรรมสำหรับวัยรุ่นในรายการธรรมะเคลิเวอร์ี่

ชุดวิชิตี	ตอน	ประเด็นเนื้อหาทางธรรมที่สำคัญ
ธรรมะเคลิเวอร์ี่ ชุดที่ 12	เด็กรุ่นใหม่หัวใจธรรมะ	<ul style="list-style-type: none"> - หลักธรรมคำสอนในเรื่องการใช้สติในการดำเนินชีวิตประจำวัน - หลักธรรมคำสอนในเรื่องการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยต้องรู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา เรื่องความสามัคคี เรื่องความเสียสละ และเรื่องความอดทน - หลักธรรมคำสอนในเรื่องการประพฤติปฏิบัติตน เช่น การเป็นเด็กไทยที่ดี โดยให้ยึดหลัก 5 อ่อน ได้แก่ 1. หัวอ่อน 2. ปากอ่อน 3. มืออ่อน 4. หลังอ่อน 5. เข่าอ่อน - หลักธรรมคำสอนในเรื่องการประพฤติปฏิบัติตนที่ดีต่อบุคคลอื่น เช่น เป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ เป็นลูกศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ เป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศไทย และเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี

ตารางที่ 5.2 (ต่อ) สรุปเนื้อหาแบบทางธรรมสำหรับวัยรุ่นในรายการธรรมะเคลิเอวรี่

ชุดวีซีดี	ตอน	ประเด็นเนื้อหาทางธรรมที่สำคัญ
ธรรมะเคลิเอวรี่ ชุดที่ 14	ธรรมะกับวัยรุ่น	<ul style="list-style-type: none"> - หลักธรรมคำสอนในเรื่องการใช้สติในการดำเนินชีวิตประจำวัน - หลักธรรมคำสอนในเรื่องการประพฤติปฏิบัติคน เช่น การห่างไกลจากยาเสพติด - หลักธรรมคำสอนในเรื่องการประพฤติปฏิบัติคนที่ดีต่อบุคคลอื่น เช่น มีความกตัญญูรู้คุณต่อบิดามารดา โดยการประพฤติปฏิบัติตัวเป็นคนดี ตั้งใจเรียน เชื่อฟัง คำสั่งสอนของพ่อแม่ เป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน ให้ความสำคัญต่อเพื่อน รู้จักมีน้ำใจต่อกัน ให้อยู่ร่วมกันให้มีความรักซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือ แนะนำซึ่งกันและกัน
ธรรมะเคลิเอวรี่ ชุดที่ 16	ธรรมะสอนหญิง	<ul style="list-style-type: none"> - หลักธรรมคำสอนถึงสิ่งที่ผู้หญิงควรประพฤติปฏิบัติ 5 ประการ ดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1. เคารพข้มมาล้างหน้า 2. เอมธุรสวาจามาล้างปาก 3. เอาหยาดเหงื่อแห่งความลำบากมาล้างความจน 4. เอาความคิดคนอื่นมาล้างกิเลสเรา 5. เอาธรรมะของพระพุทธเจ้ามาล้างใจ - หลักธรรมคำสอนถึงสิ่งที่ผู้หญิงไม่ควรประพฤติปฏิบัติ 12 ประการดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1. อย่างนุ่งกระโปรงสั้น 2. อย่างคือร้อนลงขา 3. อย่างฟังพาดนแปดกหน้า 4. อย่างคบหาคนไม่ดี 5. อย่างหลีกหนีพ่อแม่ 6. อย่างเห็นแก่ความพุ่มเพื่อข 7. อย่างถ้อยและเที้ยวเตร 8. อย่างเกรไม่กลับบ้าน 9. อย่างเผาผลาญเงินทองพ่อแม่ 10. อย่างป็นใจให้เพื่อนชาย 11. อย่างมาขบองแต่เพื่อนชาย 12. อย่างชิงกวนเมือง - หลักธรรมคำสอนถึงวิธีการจัดการกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการดำเนินชีวิต โดยได้เน้นที่วิธีการพัฒนาทางด้านจิตใจ ในการทำจิตใจให้เข้มแข็ง
ธรรมะเคลิเอวรี่ ชุดที่ 17	ธรรมะกตัญญู	<ul style="list-style-type: none"> - หลักธรรมคำสอนเกี่ยวกับความกตัญญูรู้คุณต่อบิดามารดา ใน 3 ประการ คือ การพูดจาไพเราะต่อบิดามารดา การแสดงความกตัญญูในเวลาที่เหมาะสม และการประพฤติปฏิบัติตัวให้เป็นลูกที่ดีของพ่อแม่และเป็นคนดีของสังคม - หลักธรรมคำสอนเกี่ยวกับความกตัญญูรู้คุณต่อครูบาอาจารย์ - หลักธรรมคำสอนเกี่ยวกับความกตัญญูรู้คุณต่อประเทศชาติ โดยการปฏิบัติตนเป็นคนดีต่อสังคม
ธรรมะเคลิเอวรี่ ชุดที่ 18	ธรรมะในรั้วมหาวิทยาลัย	<ul style="list-style-type: none"> - หลักธรรมคำสอนเกี่ยวกับการใช้ชีวิตของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ใน 3 เรื่อง คือ <ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านการเรียน เช่น วิธีการเรียน ได้อย่างมีความสุข จะต้องมีการเรียนรู้จดจำและนำไปถ่ายทอด 2. เรื่องเกี่ยวกับเพื่อน ในเรื่องการใช้ชีวิตร่วมกันจะต้องก็ต้องมีความเห็นตรงเห็นชอบ - หลักธรรมคำสอนถึงวิธีการจัดการกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการดำเนินชีวิต โดยได้เน้นที่วิธีการพัฒนาทางด้านจิตใจ ในการทำจิตใจให้เข้มแข็ง

จากตารางที่ 5.2 ซึ่งเป็นการสรุปเนื้อหาแบบทางธรรมสำหรับวัยรุ่นที่พระมหาสมปอง ดาล ปุตุโต เลื่อนนำเสนอในรายการธรรมะเคลิเวอร์ พบว่า เนื้อหาแบบทางธรรมหรือหลักธรรมที่ นำเสนอกับผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่น หรือคนรุ่นใหม่ นั้น เป็นเนื้อหาแบบทางธรรมซึ่งเป็นหลัก ธรรมะในเบื้องต้น ระดับพื้นฐาน แบบง่ายๆ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับตนเองได้โดยง่าย โดย จะเน้นไปที่หลักธรรมะในระดับปัจเจกบุคคล/ตัวบุคคลก่อน แล้วจึงนำเสนอหลักธรรมะสำหรับการ นำไปใช้กับพฤติกรรมในระดับสังคม(กับบุพการี ครูอาจารย์ เพื่อน และประเทศชาติ) ซึ่งพระมหา สมปอง ได้นำเสนอหลักธรรมะใน 2 ลักษณะ คือ

1. หลักธรรมะในระดับพฤติกรรมระดับปัจเจกบุคคล ซึ่งเป็นหลักธรรมะ/หลัก การประพฤติปฏิบัติที่นำไปใช้กับตนเอง ได้แก่ เรื่องของการใช้สติ หลักพัฒนาจิตใจให้เข้มแข็ง ความอดทน ในการจัดการกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินชีวิต การเป็นเด็กไทยที่ดีโดยใช้หลัก 5 อ่อน การห่างไกลจากยาเสพติด สิ่งที่คุณควรประพฤติปฏิบัติ 5 ประการและไม่ควรประพฤติ ปฏิบัติ 12 ประการ และหลักธรรมเกี่ยวกับการใช้ชีวิตของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ทางด้านการ เรียนถึงวิธีการเรียนได้อย่างมีความสุข รู้จักเรียนรู้ จดจำ และสามารถนำไปถ่ายทอดได้

2. หลักธรรมะในระดับพฤติกรรมระดับสังคม ซึ่งเป็นหลักธรรมะ/หลักการประพฤติ ปฏิบัติที่นำไปใช้กับบุคคลอื่นๆในสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ใน 4 ระดับ ได้แก่

2.1 หลักธรรมะที่นำไปใช้สำหรับบุพการี ได้แก่ ความกตัญญูรู้คุณบิดามารดา โดย การประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี เป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ การพูดจาไพเราะต่อบิดามารดา ตั้งใจเรียน เชื้อพียงคำสั่งสอนของพ่อแม่ และการแสดงความกตัญญูในเวลาที่เหมาะสม

2.2 หลักธรรมะที่นำไปใช้สำหรับครูอาจารย์ ได้แก่ ความกตัญญูรู้คุณต่อครูอาจารย์ โดยการประพฤติปฏิบัติตนเป็นลูกศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์

2.3 หลักธรรมะที่นำไปใช้สำหรับเพื่อน ได้แก่ เป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน ให้ความสำคัญ ต่อเพื่อน โดยการรู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา รู้จักมีน้ำใจต่อกัน รู้จักอดทนอดกลั้น มีความเสียสละ ซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีปองดองกัน ให้อยู่ร่วมกันให้มีความรักซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือ แนนนำซึ่งกันและกัน

2.4 หลักธรรมะที่นำไปใช้ระดับชาติ ได้แก่ การประพฤติปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี ของประเทศชาติ โดยการเป็นบุคคลที่ดีต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์ ต่อเพื่อน และเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี

เนื้อหาแบบทางโลก (Secular Content) หมายถึง เนื้อหาที่เกี่ยวกับทางโลก ทางฆราวาส ทางโลกีย์ ไม่ใช่ทางพระ ไม่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา

ตารางที่ 5.3 สรุปเนื้อหาแบบทางโลกสำหรับวัยรุ่นในรายการธรรมะเคลิเวอร์

ชุดวีซีดี	ตอน	ประเด็นเนื้อหาทางโลกที่สำคัญ
ธรรมะเคลิเวอร์ ชุดที่ 12	เด็กรุ่นใหม่หัวใจธรรมะ	<p>ประเด็นเกี่ยวกับวัยรุ่น ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - บทกลอนสำหรับวัยรุ่น ซึ่งแต่งด้วย ชื่อเพลง ชื่อศิลปิน และเนื้อเพลงที่กำลังได้รับความนิยมของวัยรุ่นในขณะนั้น - บทกลอนสำหรับวัยรุ่น ซึ่งแต่งด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับคุณลักษณะของโรงเรียนที่ไปทำการบรรยาย <p>ประเด็นเกี่ยวกับดารานักแสดง/นักร้อง/บุคคลที่มีชื่อเสียงในวงการบันเทิง ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - พอลล่า เทเลอร์ - ดูน บอดี้สแลม <p>ประเด็นเกี่ยวกับภาพยนตร์ ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ภาพยนตร์เกาหลี เรื่อง สงกิลดอง จอมโจร โคนใจ (Hong Gil Dong The Hero) <p>ประเด็นเกี่ยวกับบทเพลง ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - บทเพลงนาฬิกาตาย ของศิลปินบอดี้ สแลม(Bodyslam) - บทเพลงการ์ตูน โดเรมอน - บทเพลงแค่แคร์รับเชิญ ของศิลปินไมค์ ภิรมย์ภัก - บทเพลงกลับมาทำไม ของศิลปินเอกราช สุวรรณภูมิ - บทเพลงขอเป็นพระเอกในหัวใจเธอ ของศิลปินกิ้ง สิทธิราช
ธรรมะเคลิเวอร์ ชุดที่ 14	ธรรมะกับวัยรุ่น	<p>ประเด็นเกี่ยวกับวัยรุ่น ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - บทกลอนสำหรับวัยรุ่น ซึ่งแต่งด้วย ชื่อเพลง ชื่อศิลปิน และเนื้อเพลงที่กำลังได้รับความนิยมของวัยรุ่นในขณะนั้น - พฤติกรรมการแสดงออกของวัยรุ่นเมื่อมีความรัก เช่น คำพูดที่ใช้สนทนาทางโทรศัพท์ การเล่นเกม หรือ Hi 5 และเมื่ออยู่ใกล้ชิดกับคนรัก - ความสัมพันธ์ในแบบหนุ่มสาวสมัยใหม่ เช่น การเป็นกิ๊ก <p>ประเด็นเกี่ยวกับดารานักแสดง/นักร้อง/บุคคลที่มีชื่อเสียงในวงการบันเทิง ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - มดดำ คชาภา ตันเจริญ <p>ประเด็นเกี่ยวกับภาพประกอบการบรรยาย ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ภาพของเด็กชายหญิงคู่หนึ่ง - ภาพลิงและสุนัขสูบบุหรี่ - ภาพคนสูบบุหรี่ - ภาพการผ่าตัด

ตารางที่ 5.3 (ต่อ) สรุปเนื้อหาแบบทางโลกสำหรับวัยรุ่นในรายการธรรมะเคลิเวอร์

ชุดวีซีดี	ตอน	ประเด็นเนื้อหาทางโลกที่สำคัญ
		<p>ประเด็นเกี่ยวกับภาพยนตร์โฆษณา ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ภาพยนตร์โฆษณาชุดเวลา ของบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด <p>ประเด็นเกี่ยวกับบทเพลง ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - บทเพลงดอกไม้บาน ของแม่ชีสันสนีย์ แห่งเสถียรธรรมสถาน <p>ประเด็นเรื่องทั่วไป ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - บทเห่เรือพระราชนิพนธ์ - หมู่บ้านควายไทย จังหวัดสุพรรณบุรี
<p>ธรรมะเคลิเวอร์ ชุดที่ 16</p>	<p>ธรรมะสอนหญิง</p>	<p>ประเด็นเกี่ยวกับวัยรุ่น ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - บทกลอนสำหรับวัยรุ่น ซึ่งแต่งด้วย ชื่อเพลง ชื่อศิลปิน และเนื้อเพลงที่กำลังได้รับความนิยมของวัยรุ่นในขณะนั้น - แฟชั่นการแต่งกายของนักเรียน นักศึกษาในปัจจุบัน - การใช้จ่ายของวัยรุ่นในปัจจุบัน - ความรักของวัยรุ่น เช่น พฤติกรรมการแสดงออกของวัยรุ่นเมื่อมีความรัก เช่น คำพูดที่ใช้สนทนาทางโทรศัพท์ การเล่นแชต หรือ Hi 5 และเมื่ออยู่ใกล้ชิดกับคนรัก - พฤติกรรมการขับขี้อักรยานยนต์ของวัยรุ่นในปัจจุบัน <p>ประเด็นเกี่ยวกับดารา/นักแสดง/นักร้อง/บุคคลที่มีชื่อเสียงในวงการบันเทิง ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - จิ๊จ๋า ฉวนฉิน - จาพนม ยีรัมย์ <p>ประเด็นเกี่ยวกับภาพยนตร์ ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ภาพยนตร์เรื่องแฟนฉัน - ภาพยนตร์ล้อเลียนเรื่องเพื่อนสนิท - ภาพยนตร์เรื่องคืนบาปพรหมภิราม <p>ประเด็นเกี่ยวกับภาพยนตร์โฆษณา ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ภาพยนตร์โฆษณาชุด “การไหว้” ของบริษัท บุญรอดบริวเวอรี่ จำกัด <p>ประเด็นเกี่ยวกับบทเพลง ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - บทเพลงพรหมลิขิต ของศิลปินวงบ๊วกแอส (Big Ass) - บทเพลงเธอจะอยู่กับฉันตลอดไป ของศิลปินวงแคลช (Clash) - บทเพลงครุกระดาษทราช ของศิลปินทราช เจริญปุระ

ตารางที่ 5.3 (ต่อ) สรุปเนื้อหาแบบทางโลกสำหรับวัยรุ่นในรายการธรรมะเคลิเวอรี่

ชุดวีซีดี	ตอน	ประเด็นเนื้อหาทางโลกที่สำคัญ
ธรรมะเคลิเวอรี่ ชุดที่ 17	ธรรมะกตัญญู	<p>ประเด็นเกี่ยวกับวัยรุ่น ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - พฤติกรรมการขับขี้อักรยานยนต์ของวัยรุ่นในปัจจุบัน <p>ประเด็นเกี่ยวกับบทเพลง ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - บทเพลงอิมมูน ของศิลปินสุ บุญเลี้ยง - บทเพลงแม่ ของศิลปินเสก โลโซ
ธรรมะเคลิเวอรี่ ชุดที่ 18	ธรรมะในรั้วมหาวิทยาลัย	<p>ประเด็นเกี่ยวกับวัยรุ่น ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - การทะเลาะเบาะแว้งกันระหว่างกลุ่มวัยรุ่น เช่น การยกพวกตีกัน - การแข่งขันฟุตบอลเพื่อเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้องสถาบันเดียวกัน <p>ประเด็นเกี่ยวกับบุคคลที่มีชื่อเสียง ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - มกุฎราชกุมารจิกมี เคเซอร์ นัมเกล วังชุก หรือเจ้าชายจิกมี <p>ประเด็นเกี่ยวกับภาพยนตร์ ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ภาพยนตร์เรื่ององคุลิมาล

จากตารางที่ 5.3 ซึ่งเป็นการสรุปเนื้อหาแบบทางโลกสำหรับวัยรุ่นที่พระมหาสมปอง ดาล ปุตุโต เลื่อนนำเสนอในรายการธรรมะเคลิเวอรี่ พบว่า เนื้อหาแบบทางโลกที่นำเสนอกับผู้รับสาร กลุ่มเด็กและวัยรุ่น หรือคนรุ่นใหม่ นั้น เป็นเนื้อหาแบบทางโลกที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้รับสารที่เป็นกลุ่มวัยรุ่นโดยตรง หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็น “เนื้อหาเฉพาะของกลุ่มวัยรุ่น ” ซึ่งจะเป็นเนื้อหา/เรื่องราวที่อยู่ในความสนใจ เป็นที่ชื่นชอบ รวมทั้งเรื่องที่เป็นที่นิยมของกลุ่มวัยรุ่นในปัจจุบันอยู่แล้ว ได้แก่ เรื่องความรัก เรื่องอกหัก เรื่องของเพศตรงข้าม และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวงการบิน ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นเนื้อหาแบบทางโลกที่ชัดเจนเป็นอย่างมาก ซึ่งเนื้อหาทางโลกที่พระมหาสมปองนำเสนอ สามารถแยกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. เนื้อหาแบบทางโลกในระดับปัจเจกบุคคล ซึ่งเป็นเนื้อหา/เรื่องราวส่วนตัวที่เกี่ยวกับตัวของวัยรุ่นเอง ได้แก่ เรื่องความรัก เรื่องอกหัก เรื่องของเพศตรงข้าม เรื่องแฟชั่นการแต่งกาย เรื่องการขับขี้อักรยานยนต์ และปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มวัยรุ่น เช่น พฤติกรรมการแสดงออกของวัยรุ่นที่พบบ่อยเมื่อมีความรัก โดยแสดงออกให้เห็นทางการใช้คำพูดเมื่อสนทนาทางโทรศัพท์ การเล่นแซด หรือ Hi 5 ความสัมพันธ์ในแบบกิ๊ก ที่มากกว่าเพื่อนแต่ไม่ใช่แฟน แฟชั่นชุด

นักเรียนนักศึกษา การขับซึ้งซึ้ง และการทะเลาะเบาะแว้งระหว่างกลุ่มวัยรุ่นในสถาบันเดียวกัน และต่างสถาบัน

2. **เนื้อหาแบบทางโลกในระดับสังคม** ซึ่งเป็นเนื้อหา/เรื่องราวที่อยู่ในความสนใจ เป็นที่ชื่นชอบ และนิยมของกลุ่มวัยรุ่นส่วนใหญ่ในสังคมปัจจุบัน ได้แก่ เรื่องที่เกี่ยวกับวงการ สื่อมวลชนในด้านต่างๆ ดังนี้

2.1 **ด้านวงการบันเทิง** ซึ่งเกี่ยวกับบุคคลที่มีชื่อเสียงในวงการบันเทิงในสาขาต่างๆ อาทิ ดารา/นักแสดง นักร้อง นักดนตรี ดีเจ/นักจัดรายการวิทยุ ได้แก่ พอลล่า เทเลอร์ จีจ้า ญานิน จาพนม ยีรัมย์ ตูม บอดีส์แลม คซาภา ต้นเจริญ(มดดำ) และเจ้าชายจิกมี

2.2 **ด้านวงการภาพยนตร์** ซึ่งเกี่ยวกับภาพยนตร์ทั้งไทยและต่างประเทศ ได้แก่ แฟนฉัน กินบาปพรหมภิราม องคุลิมาล ภาพยนตร์ล้อเลียนเรื่องเพี้ยนสนิท และภาพยนตร์เกาหลี เรื่อง ฮงกิลดอง จอมโจรโคตรใจ

2.3 **ด้านวงการเพลง** ซึ่งเกี่ยวกับบทเพลงทั้ง แนวสตริง และแนวลูกทุ่ง และเพลง ประกอบการ์ตูน ได้แก่ เพลงนาฬิกาตาย ของศิลปินบอดี สแลม เพลงพรหมลิขิต ของศิลปินวงบ๊วก แอส เพลงเธอจะอยู่กับฉันตลอดไป ของศิลปินวงแคลช เพลงครุกระดาษทราย ของศิลปินทราย เจริญปุระ เพลงอ้อมอุ่น ของศิลปินสุ บุญเลี้ยง เพลงแม่ ของศิลปินเสกโลโซ เพลงแค่แบกรับเชิญ ของศิลปินไมค์ ภิรมย์ภักดิ์ เพลงกลับมาทำไม ของศิลปินเอกราช สุวรรณภูมิ เพลงขอเป็นพระเอกใน หัวใจเธอ ของศิลปินก๊วง สิทธิราช เพลงดอกไม้บาน ของเมชีสันศนีย์ แห่งเสถียรธรรมสถาน และ เพลงการ์ตูนโดเรมอน

2.4 **ด้านวงการภาพยนตร์โฆษณา** ซึ่งเกี่ยวกับภาพยนตร์โฆษณา ได้แก่ โฆษณา ชุดเวลาของบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด โฆษณาชุดการไหว้ของบริษัทบุญรอดบริวเวอรี่ จำกัด

โดยภาพรวมของการนำเสนอเนื้อหาสำหรับวัยรุ่นทั้งเนื้อหาแบบทางธรรมและเนื้อหาแบบทางโลกของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ พบว่าในส่วนเนื้อหาแบบทางธรรมที่นำเสนอ เป็นหลักธรรมะในเบื้องต้น ระดับพื้นฐาน โดยจะเน้นไปที่หลักธรรมะในระดับพฤติกรรมระดับปัจเจกบุคคล/ตัวบุคคลเป็นสำคัญ พร้อมทั้งนำเสนอหลักธรรมะในระดับพฤติกรรมระดับสังคมด้วย และในส่วนของเนื้อหาแบบทางโลกที่นำเสนอเป็นเนื้อหาแบบทางโลกที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้รับสารที่เป็นกลุ่มวัยรุ่นโดยตรง/เนื้อหาเฉพาะของกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งเป็นเนื้อหา/เรื่องราวที่อยู่ในความสนใจ เป็นที่ชื่นชอบ เป็นที่นิยมของกลุ่มวัยรุ่นในปัจจุบัน ได้แก่ เรื่องความรัก เรื่องออกหัก เรื่องของเพศตรงข้าม และเรื่องเกี่ยวกับวงการบันเทิง ซึ่งจะเห็นได้ว่าการนำเสนอเนื้อหาทั้งสองส่วนของพระมหาสมปองนั้นสอดคล้องกับรสนิยมของวัยรุ่นทั้งในแง่ทางธรรมและแง่ทางโลก เนื่องจากผู้รับสารกลุ่มวัยรุ่น จะมีความรู้ความเข้าใจต่อเนื้อหาทางธรรมได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น

เพราะได้เรียนรู้หรือมีประสบการณ์ในทางธรรมมาน้อย เช่น การศึกษาเล่าเรียนในวิชา พระพุทธศาสนาก็ยังคงเป็นเพียงธรรมะขั้นพื้นฐานเท่านั้น ดังนั้นการนำเสนอเนื้อหาแบบทางธรรม ในขั้นพื้นฐานของพระมหาสมปองถึงทำให้วัยรุ่นสามารถรับรู้ เข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้กับตนเองได้โดยง่าย และในส่วนของเนื้อหาแบบทางโลกเป็นเนื้อหาของกลุ่มวัยรุ่นโดยเฉพาะ เป็นการนำเสนอเนื้อหาทางโลกที่ใกล้ตัวของวัยรุ่นเป็นอย่างมาก และเป็นเรื่องราวที่บันเทิงสนุกสนานเป็นหลัก เพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่สดใส ต้องการความสนุกสนานอยู่แล้วดังนั้นเรื่องราวความบันเทิงดังกล่าว จึงดึงดูดความสนใจจากวัยรุ่นได้เป็นอย่างดี

5.2 ธรรมะเดลิเวอรี่สำหรับผู้ใหญ่

1. ธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 8 ตอน “ชีวิตปลอดภัยสไตล์ธรรมะ”

รายการธรรมะเดลิเวอรี่ตอน “ชีวิตปลอดภัยสไตล์ ธรรมะ” ออกอากาศเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2550 เนื่องในวันพีชมงคล โดยมีผู้ดำเนินรายการ คือ อาจารย์จตุพล ชมพูนุช วิทยากร คือ พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต และพระอาจารย์ชัยรัตน์ สิริบุญโญ ซึ่งเป็นภาพการบรรยายธรรมะ แก่พนักงานบริษัทสยามซอร์ไซค์เซอร์วิส จำกัด ซึ่งเป็นการบรรยายในหัวข้อ “ชีวิตปลอดภัยสไตล์ ธรรมะ” โดยในแต่ละช่วงมีเนื้อหารายการ ดังต่อไปนี้

การบรรยายธรรมช่วงที่ 1 วิทยากรจะเริ่มต้นรายการด้วยการทักทาย ทำความรู้จัก ร่วมพูดคุยกับผู้ฟังการบรรยาย เช่น การซักถามถึงความเต็มใจในการเข้ารับฟังการบรรยาย การซักถามถึงบ้านเกิดของผู้เข้ารับฟังการบรรยาย พร้อมสอดแทรกอารมณ์ขัน เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน สร้างเสียงหัวเราะ สร้างความเป็นมิตร ความคุ้นเคยระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง และเพื่อเป็นการเปิดใจของผู้ฟังการบรรยาย

“เอาแบบจริงใจ จริงใจเลยนะ วันนี้ใครถูกบังคับมานั่งฟังพระบ้าง ยกมือขึ้น โอ้... ไม่มีเลยนะ แล้วใครจะกล้ายกนะ พระก็ถามชะลาคาเหลือเกิน เปลี่ยนเป็นยกนิ้วแทนแล้วกัน ถ้าภาษาบ้านอาตมาเรียกตีคว่ำ ตีคว่ำ ไหนใครมีเชื้ออีสานยกมือขึ้น ไหนขอคู่มือคนบ้านเดียวกัน โอ้โห... เยอะแยะมากมาย ตกลงนี้สุวรรณภูมิหรือร้อยเอ็ด ไม่น่าเชื่อเลย ”

จากนั้นวิทยากรจึงเริ่มเกริ่นนำเข้าสู่เนื้อหาหลักที่จะทำการบรรยาย ซึ่งเป็นเนื้อหาที่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับเนื้อหาหลักที่จะทำการบรรยาย โดยการกล่าวถึงความสำคัญของจิตใจซึ่ง

ส่งผลต่อการกระทำของบุคคลในด้านต่างๆ ในรูปแบบของบทกลอน พร้อมยกตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความไม่เต็มใจของบุคคลในการการกระทำสิ่งต่างๆ ประกอบการบรรยาย ดังนี้

“เมื่อไม่ได้พัฒนาที่จิตใจ จะพัฒนาด้านใดๆก็ไร้ผล
การพัฒนาจึงต้องเริ่มที่ใจคน เพื่อเกิดผลพัฒนาที่ถาวร”

“... คุณโยมมาตรงนี้เพราะอะไรสั่งมา โอ้โห...ใจสั่งมา เสกโลโซเลย ทันสมัยมากเลย บางคนบอกหัวหน้าสั่งมาครับ ถึงหัวหน้าสั่งมา แต่ถ้าใจเราไม่สั่งให้มาเรามาได้ไหม ... คนเรสำคัญที่มันต้องเต็มใจก่อนนะ...”

การกล่าวถึงเรื่องของปอดกภัยในทางพระพุทธศาสนา โดยอ้างอิงคำสอนของพระพุทธเจ้าที่เรียกว่า ปิณิจมโรวาทของพระพุทธเจ้า ที่กล่าวไว้ว่า “ภิกษุทั้งหลายขอให้เธออยู่ด้วยความไม่ประมาท” ซึ่งหมายถึง ขอให้เราอยู่อย่างมีสติในทุกๆขณะ เช่น ในขณะที่ขับรถ ขณะทำงาน ขณะนั่งแล้วกล่าวเข้าสู่เนื้อหาหลักที่จะทำการบรรยาย คือ เรื่องของ “สติ”

การบรรยายธรรมช่วงที่ 2 วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเกิดอุบัติเหตุจากการใช้รถใช้ถนน ในช่วงเทศกาลสงกรานต์ที่ผ่านมา โดยได้ยกตัวอย่างการเกิดอุบัติเหตุทางหน้าหนังสือพิมพ์ ซึ่งมีสาเหตุส่วนใหญ่เกิดมาจากความประมาทเลินเล่อ ขาดสติ จากนั้นวิทยากรยังได้กล่าวถึงสาเหตุใหญ่ๆ ของการเกิดอุบัติเหตุที่นั้นเกิดจากความประมาทของบุคคลอื่น ซึ่งเป็นเรื่องที่ระวังได้ยาก และจากความประมาทของเราเอง ซึ่งสามารถระมัดระวังไม่ให้เกิดขึ้นได้ ดังนั้นวิทยากรจึงได้เน้นให้บุคคลใช้รถใช้ถนนอย่างระมัดระวัง อย่างมีสติด้วยความไม่ประมาทนั่นเอง พร้อมกล่าวถึงเรื่องของความประมาทในทางพระพุทธศาสนา โดยกล่าวถึงปิณิจมโรวาทของพระพุทธเจ้า ที่ว่า “ภิกษุทั้งหลายขอให้เธออยู่ด้วยความไม่ประมาท” ซึ่งหมายถึง ขอให้เราอยู่อย่างมีสติ ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาถือว่าความประมาทเป็นความผิดขั้นร้ายแรง ดังพุทธศาสนาสุภายิตที่ว่า ปมาโท รกฺขโต มลฺลํ ซึ่งหมายถึง ความประมาทเป็นมลทินของผู้รักษา จากนั้นวิทยากรจึงได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความปลอดภัยใน 3 ทาง คือทางกาย ทางวาจา และทางใจ โดยเน้นเรื่องของ “การมีสติ” ซึ่งจะมีรายละเอียด ดังนี้

วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความปลอดภัย ใน 3 ทาง คือ

1. ความปลอดภัยทางกาย หมายถึง การปราศจากภัยและอันตรายที่มีโอกาสจะเกิดขึ้นกับร่างกายของบุคคล ซึ่งวิทยากรได้เน้นถึงความปลอดภัยจากการขับขีรถบนท้องถนน โดยได้เล่าเรื่องคนขับรถแท็กซี่ ซึ่งเป็นตัวอย่างของบุคคลที่ขาดสติ มีความประมาทในการขับขีรถ โดยมีสาเหตุมา

จากมีรถขับปาดหน้า ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายในตัวผู้ขับขี่ คือ บุคคลมีความประมาท อันเนื่องมาจากผู้ขับขี่ ขาดสติ ขาดสัมปชัญญะ ขาดสมาธิ และขาดปัญญา นั้นเอง อีกทั้งวิทยากรยังได้แนะนำให้บุคคลนำหลักธรรมะเข้ามาช่วยในการควบคุมอารมณ์ เพื่อไม่ให้ขาดสติ พร้อมยกตัวอย่างบุคคลที่ได้ศึกษาธรรมะและนำหลักธรรมมาใช้ในการควบคุมอารมณ์ เพื่อให้เกิดสติ มีความระลึกรู้ได้ และมีความตื่นตัวอยู่เสมอในทุกขณะ ประกอบการบรรยาย ดังนี้

เรื่อง คนขับรถแท็กซี่

“...ยุคตั้งแต่ยังไม่ได้เซ็นกับแกรมมี ต้องนั่งแท็กซี่บ่อย เจอแท็กซี่คันหนึ่งพอรถปาดหน้า บีบ ไอ้โห...คำสัตว์เลื้อยคลานเต็มรถเลย เขี่ยสัตว์ เขี่ยสัตว์ เต็มรถไปหมด แต่คันนั้นไม่ได้ยินนะ มีแต่พระกับแท็กซี่ได้ยินกันสองคน บางคันนะคำไม่พอ ไปขับรถปาดหน้าเขาอีก พี่...แล้วมีการทำมึงเอาไวกับกู กูมีพระนะมึงเอาไป...”

เรื่อง คุณธงธง

“คุณธงธง มกจ๊ก แต่ก่อนเขาไม่เคยปฏิบัติธรรม ขับรถไปเหมือนแท็กซี่คันเมื่อก็ เขาใจร้อน คำ คำ คำ พอเริ่มไปปฏิบัติธรรม พอมีคนปาดหน้า โกรธเหมือนเดิมแต่กำหนดจิตใจ รู้ทันใจ รู้ทันจิตใจ โกรธหนอ โมโหหนอ ความโกรธยังมีอยู่ แต่รู้ทันอารมณ์ พอใจเย็นลงเรารู้ทันอารมณ์ เราก็ไม่เดือดร้อนแล้ว เราก็ไม่ใจร้อนแล้ว”

2. ความปลอดภัยทางวาจา หมายถึง การปราศจากภัยและอันตรายที่มีโอกาสจะเกิดขึ้นกับบุคคลจากการใช้คำพูด ซึ่งวิทยากรได้เน้นถึงการใช้คำพูดไพเราะ คำพูดที่อ่อนหวาน ใช้คำสุภาพไม่หยาบคาย คำพูดที่ดีซึ่งกันและกัน โดยได้เล่าเรื่องร้องเป็นเพลง ซึ่งเป็นตัวอย่างการใช้คำพูดที่ไพเราะต่อกันระหว่างคู่สามีภรรยา ถึงแม้จะมีความโกรธหรือไม่พอใจกันเพียงใด เมื่อได้ยินได้ฟังคำพูดที่ไพเราะหรือคำพูดหวานๆ ก็สามารถช่วยบรรเทาหรือคลายความโกรธนั้นได้ เกิดความสุขขึ้นในครอบครัวได้ง่ายๆนั่นเอง โดยวิทยากรได้ใช้ภาษาเชิงเปรียบเทียบว่า “เขาบอกสัตว์มีหางที่กันคนมีหางที่ปาก” ซึ่งเปรียบเทียบหางของสัตว์นั้นเป็นสิ่งบ่งบอกถึงความไม่เจริญของสัตว์ ส่วนคนนั้นเป็นสัตว์ประเสริฐ ดังนั้นสิ่งที่บ่งชี้ถึงความเจริญหรือไม่เจริญของบุคคลนั้น ก็คือการพูดจา หากบุคคลพูดจาหยาบคาย พูดส่อเสียด พูดนิทาว่าร้ายผู้อื่นก็เปรียบเสมือนเป็นคนที่ไม่เจริญ เปรียบเสมือนคนๆนั้นมีหางที่ปากนั่นเอง

เรื่อง ร้องเป็นเพลง

“อาจารย์สลา คุณวุฒิ มีเพื่อนคนหนึ่งเป็นครูน้อยไม่มีปัญหา เป็นครูเล็กๆ พอเป็นรอง

ผอ. ไอ้โห กลับบ้านค่ำ โคนเมียค่าประจำเลย มาปรึกษาครูस्ताเพื่อนแก กลับบ้านไปบ๊อบเมียกำลังอ้าปากค่า แกแต่งเพลงให้เพื่อนร้องเลย “ผู้ชายคนนี้ออยากเป็นคนดีของเธอ ” ไอ้โห...ใจอ่อนเลย ไม่กล้าค่าเลยคุณ โยม บางวันกลับบ้าน ไปร้องเลย “อยากมีคนขับเหงื่อให้ ” ไอ้โห...บางวันเมีย เตรียมผ้าเย็นไว้เลยคุณ โยม...”

3. ความปลอดภัยทางใจ หมายถึง การปราศจากภัยและอันตรายที่มีโอกาสจะเกิดขึ้นกับจิตใจของบุคคล หรือการมีความสุขใจนั่นเอง ซึ่งวิทยากรได้นำหลักโลกธรรม 8 หมายถึงเรื่องของโลกที่ต้องเกิดขึ้นเป็นประจำกับชีวิต สังคมและโลกของมนุษย์ ซึ่งเป็นความจริงที่ทุกคนต้องพบเจอด้วยกันทั้งนั้น ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ โดยแบ่งออกเป็น 8 ชนิด จำแนกออกเป็น 2 ฝ่ายควบคู่กันและมีความหมายตรงข้ามกัน คือ

โลกธรรมฝ่ายที่มนุษย์พอใจ 4 เรื่อง ได้แก่ 1. ได้ลาภ คือ ได้ผลประโยชน์ ทรัพย์สินเงินทอง บ้านเรือนหรือที่สวน ไร่ นา 2. ได้ยศ คือ ได้รับแต่งตั้งให้มีฐานันดรสูงขึ้น ได้ตำแหน่ง ได้อำนาจเป็นใหญ่เป็นโต 3. ได้รับสรรเสริญ คือ ได้ยิน ได้ฟัง คำสรรเสริญคำชมเชย คำยกยอ 4. ได้สุข คือ ได้ความสบายกาย สบายใจ ได้ความเบิกบาน ร่าเริง ได้ความบันเทิงใจ

โลกธรรมฝ่ายที่มนุษย์ไม่พอใจ 4 เรื่อง ได้แก่ 1. เสียลาภ คือ ลาภที่ได้มาแล้วเสียไป 2. เสื่อมยศ คือ ถูกลดความเป็นใหญ่ ถูกถอดออกจากตำแหน่ง ถูกถอดอำนาจ 3. ถูกนิทา คือ ถูกตำหนิติเตียนว่าไม่ดี มีใครพูดถึงความไม่ดีของเราในที่ลับหลัง 4. ตกทุกข์ คือ ได้รับความทุกข์ทรมานกายทรมานใจ

อีกทั้งวิทยากรได้เล่าเรื่อง “จางดาบิน” ซึ่งแสดงให้เห็นถึงเมื่อบุคคลต้องพบเจอสิ่งต่างๆ ในการดำเนินชีวิตทั้งความสุขและความทุกข์ ให้นักคิดเลือกรับให้ได้ทั้งสองอย่างคือ โลกธรรมฝ่ายที่มนุษย์พอใจและไม่พอใจ เพราะเป็นสิ่งที่บุคคลต้องพบเจอไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ แต่จากเรื่องเล่าประกอบการบรรยายแสดงให้เห็นว่าบุคคลผู้เป็นคาราผู้เคยมีชื่อเสียง มีคนชื่นชมชื่นชอบ มาวันหนึ่งกลับไม่เป็นดังที่เคยเป็นก็ไม่สามารถรับได้ ฆ่าตัวตายในที่สุด ดังนั้นวิทยากรได้นำเรื่องของการใช้ชีวิตอย่างมีสติ

เรื่อง “จางดาบิน”

“...บางคนรับแ่งบวกร้อยเดียวเลย พอมีงานก็ดีใจ พอไม่มีงานก็ฆ่าตัวตาย เหมือนจางดาบิน คาราเกาหลีเห็นใหม่ มีงานมีละครเยอะดีใจรับได้ พอไม่มีงานไม่มีละครฆ่าตัวตาย ก่อนจางดาบินคาราเกาหลีเหมือนกัน ถูกสรรเสริญ ถูกค่าในอินเทอร์เน็ตเยอะฆ่าตัวตาย...”

การบรรยายธรรมช่วงที่ 3 วิทยากรได้นำกิจกรรม คือ กิจกรรมการฟัง และ กิจกรรมสัตว์น้ำ สัตว์บก ให้ผู้ชมได้มีส่วนในการทำกิจกรรมร่วมกันพร้อมสอดแทรกเนื้อหาธรรมะเกี่ยวกับการใช้สติในการดำเนินชีวิต ซึ่งกิจกรรมที่นำเสนอเพื่อประกอบการบรรยาย มีดังนี้

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมการฟัง โดยมีกฎกติกาและวิธีการเล่น ดังนี้คือ

1. วิทยากรเชิญผู้ฟังมาหนึ่งคน เพื่อร่วมกิจกรรมหน้าเวที
2. ให้ผู้ร่วมกิจกรรมเล่าเรื่องราวของตนเองให้วิทยากรฟังไปเรื่อยๆ โดยมองหน้าของวิทยากรตลอดเวลาที่พูด แต่วิทยากรจะไม่ฟัง ไม่สนใจและเดินไปเดินมา พร้อมทั้งพูดสวนกลับไป ในทุกคำพูดของผู้ร่วมกิจกรรมว่า “หรือ” หลังจากนั้นให้สลับบทบาทกัน คือ ให้วิทยากรเล่าเรื่องราวของตนเองให้ผู้ร่วมกิจกรรมฟัง และผู้ร่วมกิจกรรมฟังจะไม่สนใจฟัง พร้อมพูดคำว่า “หรือ” เช่นกัน

จากกิจกรรมนี้วิทยากรได้สอนในเรื่อง ให้รู้จักการฟัง ให้มีความสุขจากการฟัง เพราะการที่มีคนพูดก็ต้องมีคนฟัง หากในองค์กรไม่มีการฟังกัน ก็อาจก่อให้เกิดความคิด ความเห็นที่ไม่ตรงกันได้ อันเนื่องมาจากความไม่เข้าใจกัน เกิดเป็นปัญหา ทะเลาะเบาะแว้งกันได้ภายในองค์กร ซึ่งหากบุคคลที่รับฟังผู้อื่นนั้นจะถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีสติ เกิดการคิด ตรិตรอง ก็จะก่อให้เกิดปัญญา มีความฉลาดรอบรู้ โดยวิทยากรได้ยกตัวอย่างพุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า “สุสุสุ สติ ลภเต ปญญํ ฟังด้วยดี ย่อมเกิดปัญญา” ประกอบการบรรยาย

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมสัตว์น้ำสัตว์บก โดยมีกฎกติกาและวิธีการเล่น ดังนี้คือ

1. ให้ผู้ฟังทุกคนร่วมกันทำกิจกรรม โดยให้จับคู่กัน กำหนดให้คนหนึ่งเป็นสัตว์น้ำ อีกคนหนึ่งเป็นสัตว์พร้อมแบ่มือข้างขวา แล้วนำปลายนิ้วมาชนเข้าหากัน
2. วิทยากรจะกล่าวชื่อของสัตว์ประเภทต่างๆ ทั้งสัตว์บกและสัตว์น้ำ เมื่อเอ่ยชื่อสัตว์บก ให้บุคคลที่เป็นสัตว์น้ำตีลงบนฝ่ามือของสัตว์บก พร้อมทั้งให้สัตว์บกหลบให้ได้ และเมื่อเอ่ยชื่อสัตว์น้ำ ให้บุคคลที่เป็นสัตว์บกตีลงบนฝ่ามือของสัตว์น้ำให้ได้ พร้อมทั้งให้สัตว์น้ำหลบให้ได้เช่นกัน

จากกิจกรรมนี้วิทยากรได้แสดงให้เห็นว่าสัตว์ทุกตัวมีความรักในชีวิตของตนเองทั้งสิ้น หากเราขบขีรต จนเกิดอุบัติเหตุให้คนเสียชีวิต เราก็ได้รับ ผลจากการกระทำใน สิ่งนั้นด้วย ก็คือ บุญกุศลที่เราทำก็จะได้รับผลบุญนั้นด้วย ฉะนั้นเราอย่าประมาทในชีวิต เพราะหนทางแห่งความตาย คือ การประมาทนั่นเอง มีสติในการขบขีรต หากบุคคลละจากความประมาทได้นั้น ก็จะก่อให้เกิดความสุขในชีวิต

การบรรยายธรรมช่วงที่ 4 วิทยากรได้ตอบคำถามของผู้ฟังถึงข้อข้องใจ หรือปัญหาที่สงสัย พร้อมยกตัวอย่างประกอบ โดยคำถามนั้นอาจจะเป็นคำถามที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำ การบรรยาย โดยวิทยากรผู้บรรยายหลัก คือ พระมหาสมปอง จะเป็นผู้ตอบคำถามเองทุกครั้งในทุกคำถาม โดยการถามตอบที่เกี่ยวข้องกับการบรรยายนั้น ยังคงเป็นเรื่องเกี่ยวกับการใช้สติ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต พร้อมยกตัวอย่างประกอบ ดังนี้

คำถาม : “อยากให้อธิบายเกี่ยวกับโลก โกรธ หลง มันเข้าข่ายเสียดสีหรือเปล่า”

พระมหาสมปอง : “ถ้าไม่มากเกินไปก็ยังไม่เสียดสีคุณโยม คนเราไม่ได้เป็นพระอรหันต์ ย่อมเกิดความโลภ ความโกรธ ความหลงได้บ้าง แต่ให้อาสติไปกำหนดรู้ โกรธหนอ อยากได้หนอ ...ล่าสุดออกหนังสือพิมพ์ผู้หญิงอายุ 27 คูแผลฝ่ายบัญชี แฟนอายุ 28 อยู่อยู่รูด มีโครงการจะเปิดอู่รถกัน ผู้หญิงเลยเริ่มโกงบัญชีครั้งแรกสองแสน ครั้งที่สองขำมใจโกงอีกเจ็ดหมื่นเจ้านายรู้จับได้ โทษของเธอในการ โกงอาจจะติดคุกไม่กี่ปีหรือ หรือถ้าเกิดเจ้านายไม่เอาเรื่อง เอาเงินมาใช้หนี้ก็ไม่ต้องติดคุกแต่เธอคิดมาก นัดเจ้านายบอกจะไปเคลียร์ เอาโอเลี้ยงให้ดูดใส่ยาพิษเอาไว้ แล้วเอาเหล็กอัดจุมูกอีก แล้วไปเผา โทษของเธอเลยถึงขั้นประหารชีวิต ผู้หญิงอายุ 27 กำลังมีอนาคตสดใส เกิดความโลภ ความโกรธ ความหลง ยังถึงขั้นเสียดสี ”

คำถาม : “ปีนี้เป็นกระแสนะของวัตถุนิยมมองค์พระจตุคาม อยากจะให้ชี้แนะเรื่องของวัตถุนิยมตรงนี้ ”

พระมหาสมปอง : “จริงๆมันเป็นหลักอนิจจัง ทุกขัง อนัตตานุสนะคุณโยม หลายยุคหลายสมัยเรากลั่งไคล้เหรียญหลวงปู่แหวน เหรียญหลวงพ่อกุณ มันจะมาเป็นยุค กระแสของจตุคามก็จะโผล่มาบ้าง ก็จะอยู่ในช่วงเวลาหนึ่ง แล้วพอเกิดขึ้นตั้งอยู่แล้วก็จะดับไป จตุคามมีร้อยกว่ารุ่น หลังๆมีรุ่นคุณก็ด้วย บิดกินเป็นคุณก็ มีกาแฟก็จิ้มกินได้เลย มันเหมือนภาษาเกิดขึ้นแล้วก็จะหายไป ไม่ต้องไปหวังว่า มันจะทำลายภาษาได้หรือ วัตถุเหมือนกันคุณโยมช่วงนี้บูมมาก ยุคหน้ามันก็จะค่อยๆลดลงเรื่อยๆ”

คำถาม : “ พระออกทีวี หรือลงตามหน้าหนังสือพิมพ์เยอะๆ เวลาสาธุชนจะตักบาตรทำบุญ จะรู้ได้อย่างไรว่าพระรูปไหนดีหรือไม่ดี เราควรมีวิธีการปฏิบัติอย่างไรกับพระแต่ละรูปที่เจอ ”

พระมหาสมปอง : “เราจะใส่บาตรทำบุญก่อนให้ขณะให้หลังให้ต้องเต็มใจ ถ้าเกิดว่าจิตใจเราเป็นบุญเต็มร้อยเปอร์เซ็นต์เราได้บุญเต็มร้อยอยู่แล้ว ทุกวงการมีคนที่ดีและไม่ดี เราต้องแยกแยะเป็นคนๆไป พระชื่ออะไร ครูชื่ออะไร คาราชื่ออะไร พระพุทธศาสนาสอนอย่างนี้คุณโยมเทียนสองเล่ม หนึ่งพระธรรม สองพระวินัย พระอานนท์ทูลถามพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าข้า เมื่อพระองค์ปรินิพพานไปแล้วจะให้ใครเป็นศาสดาแทน ให้พระมหากัสปะตีโหม ไม่ต้องอานนท์ ให้พระรูปนี้ดี

ใหม่ ไม่ต้องอานนท์ เพราะถ้ายึดตัวบุคคลมีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกัน มันก็ไม่เจริญ ให้ยึดพระ
ธรรมพระวินัยยึดคำสั่งสอนของพุทธเจ้า เราจะไม่รู้สักเสื่อมศรัทธาในพระพุทธศาสนา
พระพุทธศาสนาไม่มีวันเสื่อม แต่คนในศาสนาอาจจะเสื่อมได้”

เนื้อหาโดยรวมของรายการธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 8 ตอน “ชีวิตปลอดภัยสไตล์ธรรมะ” คือ
จากการวิเคราะห์พบเนื้อหาเกี่ยวกับ หลักธรรมคำสั่งสอนที่นำมาใช้ในการทำงานและการดำเนิน
ชีวิตประจำวัน โดยการนำหลักธรรมในเรื่องของการมีสติเข้ามาใช้ เพื่อก่อให้เกิดความปลอดภัยใน
การดำเนินชีวิตใน 3 ทาง คือ ทางกาย ทางวาจา และทางใจ โดยเน้นในเรื่องการมีสติเข้ามาใช้ในการ
ปฏิบัติงานแก่พนักงานบริษัทสยามซอร์ไซค์เซอร์วิส จำกัด ซึ่งจะต้องขับรถบรรทุกเพื่อส่งสินค้าของ
บริษัทเพื่อให้เกิดความปลอดภัยทั้งต่อตนเองและทรัพย์สินของบริษัท ความปลอดภัยในการใช้รถ
ใช้ถนน ซึ่งเป็นการแสดงความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและต่อสังคม ด้วยการปฏิบัติตนอยู่ด้วยความ
ไม่ประมาท

2. ธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 9 ตอน “ธรรมะสุจริตพิชิตงาน”

รายการธรรมะเดลิเวอรี่ตอน “ธรรมะสุจริตพิชิตงาน” ออกอากาศเมื่อวันที่ 30 กรกฎาคม
2550 เนื่องในวันเข้าพรรษา โดยมีผู้ดำเนินรายการ คือ อาจารย์จตุพล ชมพูนุช วิทยากร คือ พระมหา
สมปอง ตาลปุตฺโต ซึ่งเป็นภาพการบรรยายธรรมแก่ พนักงานขายบริษัทแลตตาชอย ซึ่งเป็นการ
บรรยายในหัวข้อ “ธรรมะสุจริตพิชิตงาน” โดยในแต่ละช่วงมีเนื้อหารายการ ดังต่อไปนี้

การบรรยายธรรม ช่วงที่ 1 วิทยากรจะเริ่มต้นรายการด้วยการทักทาย ทำความรู้จัก ร่วม
พูดคุยกับผู้ฟังการบรรยาย เช่น การซักถามถึงความรู้สึก ความเต็มใจในการเข้ารับฟังการบรรยาย
การซักถามถึงตำแหน่ง หน้าที่และแผนกของผู้เข้าฟังการบรรยาย การเตรียมความพร้อมผู้ฟังก่อนฟัง
การบรรยาย โดยได้อุปมาอุปไมยให้ผู้ฟังเหมือนแก้วน้ำที่วางเปล่า เพื่อเตรียมตัวในการฟังการ
บรรยาย พร้อมสอดแทรกอารมณ์ขัน เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน สร้างเสียงหัวเราะ สร้างความเป็น
มิตร ความคุ้นเคยระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง และเพื่อเป็นการเปิดใจของผู้ฟังการบรรยาย

การซักถามถึงความรู้สึก ความเต็มใจในการเข้ารับฟังการบรรยาย

“วันนี้พบพระดีใจไหมเอ๋ย (ผู้ชม:ดีใจ) ไหนวันนี้ไหนใครพบกับพระรู้สึกดีใจบ้างยกมือ
ขึ้น อู๋...ต้องมีอู๋ช่วย”

การซักถามถึงตำแหน่ง หน้าที่และแผนกของผู้เข้าฟังการบรรยาย

“ ไหนใครเป็นคนแผนกฝ่ายขายบ้าง ยกมือขึ้น โส้ย..เกือบ 100 เปอร์เซนต์เลยอยู่ฝ่ายขาย”

การเตรียมความพร้อมผู้ฟังก่อนฟังการบรรยาย

“ ก่อนอื่นขอทำความเข้าใจ บางคนก็อายุเป็นรุ่นพ่อ รุ่นน้ำ รุ่นอา อาตมา บางคนก็มีตำแหน่งสูงส่งใหญ่โต ถ้าเกิดเรามีตำแหน่งสูงส่งมากเราจะมีปัญหาในการฟังบรรยายนะ ฉะนั้นตอนนี้โละอายุก่อน เหลือแค่ 14 อีกครั้งก็พอแล้ว คิดถึงตอน 14 นะจะมีอะไรครั้งแรก ก็แล้วแต่แหละ จะมีความรักครั้งแรกอะไรก็ว่ากันไป ตอนนี้อายุ 14 ต้อง คลีนแอนท์เคลียร์นะคุณ โยม สมองเราเนี่ยต้องโล่งนะ ไม่มีอะไรเลย ปกติก็ไม่มีอะไรอยู่แล้วหนักเข้าไปอีกนะคุณ โยม ”

จากนั้นวิทยากรจึงเริ่มเกริ่นนำเข้าสู่เนื้อหาหลักที่จะทำการบรรยาย ซึ่งเป็นเนื้อหาที่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับเนื้อหาหลักที่จะทำการบรรยาย โดยการกล่าวถึงความสำคัญของจิตใจซึ่งส่งผลต่อการกระทำของบุคคลในด้านต่างๆ ในรูปแบบของบทกลอน พร้อมยกตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความไม่เต็มใจของบุคคลในการการกระทำสิ่งต่างๆ ประกอบการบรรยาย ดังนี้

บทกลอน

“ เมื่อไม่ได้พัฒนาที่จิตใจ จะพัฒนาด้านใดๆ ก็ไร้ผล
การพัฒนาจึงต้องเริ่มที่ใจตน เพื่อเกิดผลพัฒนาที่ถาวร”

การให้ผู้ฟังการบรรยายร่วมกันทำกิจกรรมเล็กๆน้อยๆ โดยการให้ผู้ชมยกมือทั้งสองข้าง แล้วหมุนขึ้นหมุนลงไปมา ซึ่งวิทยากรได้เปรียบเทียบมือทั้งสองข้างที่หมุนไปมาขึ้นๆลง เหมือนชีวิตของคนเราที่จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปมาตลอดเวลา

“...ลองยกมือสูงๆ สองข้างเลย ค่อยๆหมุนมือลงมากคุณ โยม หมุนลง หมุนลง ค่อยๆหมุนขึ้น หมุนขึ้น หมุนขึ้น หมุนลง หมุนลง หมุนขึ้น โอ้ย...ไม่มีอะไรคุณ โยมสวยคืออาตมาขอบ ...ชีวิตเราหมุนไป หมุนมาเดียวขึ้นเดียวลง เหนื่อยเหลือเกิน มึนเหลือเกิน...เออแล้วพูดด้วยล่อแล้ว ล่อแล้ว ล่อแล้ว ...”

แล้วจึงเข้าสู่เนื้อหาการบรรยายหลัก ซึ่งวิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมะ ข้อปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ และความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่งานหรืออาชีพโดยชอบธรรม 3 ประการ ดังนี้

1. ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต วิทยากรได้สอนให้ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตทั้งต่อตนเอง เช่น ต่อวิชาความรู้ ต่อวิชาชีพและจรรยาบรรณ และมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อผู้อื่น เช่น ลูกค้า เพื่อนร่วมงาน

2. ต้องมีความรู้ความเข้าใจสินค้าของตนเองอย่างแท้จริง วิทยากรได้สอนให้ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือสินค้าของตนเองอย่างแท้จริง สามารถอธิบายให้ลูกค้าเข้าใจในตัวสินค้าได้อย่างชัดเจน สามารถทำให้ลูกค้าเชื่อถือในสินค้า และเลือกซื้อสินค้าของเราได้ โดยได้เล่าเรื่องประกอบการบรรยาย คือ

เรื่อง นมอันไซเมอร์

“...สมมติไม่ใช่นมแลคตาชอยนะ นมที่ไหนก็แล้วแต่ กินแล้วความจำดี เองง่ายๆเลย คุณแม่ผมอายุ 90 กินแล้ว โอ๊ย...สมองดีมาก อันไซเมอร์อันไซเมอร์ไม่มีเลย จำได้ดีมาก ผมนี้ดื่มทุกวันนี้ ความจำดีมาก เอาอย่างนี้แล้วกัน เดี่ยวผมจะเอามาให้คุณแล้วกันว่าผมกินยี่ห้ออะไร เอ...ผมเอานมผมวางไว้ไหนนี่”

3. ต้องยึดหลักการครองงานในการประกอบอาชีพ วิทยากรได้สอนให้ผู้ปฏิบัติงานยึดหลักการครองงาน ซึ่งเป็น หลักธรรมข้อปฏิบัติ ที่นำไปสู่ความสำเร็จความเจริญก้าวหน้า และความมั่นคงในหน้าที่กิจการงาน หรือในอาชีพ โดยขอบธรรม ในการประกอบสัมมาอาชีพะ ก็คือ ความเป็นผู้มีอิทธิบาท 4 ประการ ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ซึ่งเมื่อยึดหลักการดังกล่าวแล้ว ย่อมทำให้ผู้ปฏิบัติงานนั้นมีความเจริญก้าวหน้าและความสุขในชีวิต โดยวิทยากรได้ให้ผู้ฟังกล่าวตามวิทยากรก่อน ในเริ่มต้นเพื่อเป็นการสรุปความหมายโดยภาพรวมทั้งหมดเพื่อให้เกิดการจดจำได้ง่าย แล้วจึงอธิบายโดยละเอียดต่อไป ดังนี้

“ ฉันทะ สนใจสนใจใฝ่เรียนรู้ วิริยะ เพียรสู้เพียรสู้ไม่ท้อถอย
จิตตะ ใส่ใจใส่ใจไม่เลือนลอย วิมังสา ฝึาคอยฝึาคอยไม่หลงลืม”

ฉันทะ การมีใจรักในสิ่งที่ทำ คือ จะต้องเป็นผู้รักงานที่ตนมีหน้าที่รับผิดชอบอยู่ อีกทั้งจะต้องเอาใจใส่กระตือรือร้นในการเรียนรู้งาน และเพิ่มพูนวิชาความรู้ความสามารถในการทำกิจการงาน และมุ่งมั่นที่จะทำงานของตนให้สำเร็จเรียบร้อยอยู่เสมอ ต้องทำงานด้วยใจรัก จิตใจจึงมีศรัทธา มีพลังกล้าแข็ง ผลักดันให้กิจการงานที่ทำนั้นสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีมีประสิทธิภาพ โดยวิทยากรได้ชี้ให้เห็นว่าหากผู้ปฏิบัติงาน ขาดใจรักที่จะทำงานแล้ว กิจการงานนั้น ก็ไม่สามารถที่จะประสบความสำเร็จและความเจริญรุ่งเรืองได้ โดยเล่าเรื่องประกอบการบรรยาย ดังนี้

เรื่อง ใจรักในการขาย

“บริษัทรองเท้าแห่งหนึ่ง ส่งคนสองคนไปประเทศแอฟริกา โอโห.. .ไปถึงหมู่บ้านทั้งหมู่บ้านไม่มีใครใส่รองเท้าสักคน คนแรกก็เข้าชามเย็นชามทำไปทำไปตามหน้าที่ เงินเดือนออกก็รับแค่นั้น ไม่ค่อยมีวิสัยทัศน์ คนที่สองขยันขันแข็งมีวิสัยทัศน์มีวิชั่นดีมาก คนแรกไปถึงท้อแท้ใจโทรเข้าบริษัทเลย .ที่รับกลับๆ ผมกลับแล้ว คนแถวนี้ไม่มีใครใส่รองเท้าสักคนเลย ครับ คงขายไม่ได้หรอกครับ อีกคนนึงโทรเข้าบริษัทเหมือนกัน โทรแบบตื่นเต้นเลย ที่รับคนที่นี่ ไม่มีใครใส่รองเท้าเลย ไม่มีรองเท้าให้ใส่เลย เอามาเลยที่ประมาณสองคันรถขายได้แน่นอน”

จากเรื่องเล่าประกอบการบรรยายดังกล่าว วิทยากรได้เปรียบเทียบการทำงานของบุคคลสองคน ซึ่งคนที่หนึ่งนั้นเป็นการทำงานด้วยไม่มีใจรักในงานที่ทำ ขาดความศรัทธาและความเชื่อมั่นต่อสิ่งที่ทำ เป็นเพียงการทำงานไปตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น ดังนั้นเมื่อต้องพบเจอกับปัญหาและอุปสรรคในการทำงานจึงเกิดความท้อแท้ได้ง่าย ซึ่งแตกต่างจากคนที่สองเป็นการแสดงตัวอย่างของบุคคลที่ทำงานด้วยมีใจรัก มีความศรัทธาและความเชื่อมั่นต่องานที่ทำ แสดงให้เห็นถึงการมีจิตวิญญาณของความเป็นนักขาย ดังนั้นจึงส่งผลให้มีความมุ่งมั่นในการทำงานของตนเองอย่างเต็มที่เต็มความสามารถ ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคที่ต้องพบเจอ มีความสุขในการทำงานนั่นเอง

วิริยะ ความเพียร ความมุ่งมั่นทุ่มเท คือ จะต้องเป็นผู้มีความขยันหมั่นเพียร ประกอบด้วยความอดทน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบากในการประกอบกิจการงานในหน้าที่ของตน ซึ่งจะทำให้บุคคลประสบ ความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าได้ โดยวิทยากรได้ชี้ให้เห็นว่าหากผู้ปฏิบัติงานมีความเกียจคร้านในการทำกิจการงาน ไม่อดทนต่อความยากลำบากกิจการ งานต่างๆที่ ทำก็ไม่สามารถที่จะสำเร็จไปได้ด้วยดี โดยเล่าเรื่องประกอบการบรรยาย ดังนี้

เรื่อง รอขายชาติหน้า

“ สมมติอาตมานั่งอยู่ที่บ้าน คุณ โยมมาถึงบ๊อบเสนาอชายที่รับผมมีนมมาเสนาอครับ รู้สึกพี่ร่างกายไม่แข็งแรงค่อมนมผม พี่ไม่ค่อมนม พี่ครับแต่ว่านมผมมันมีคุณค่าทางอาหาร มีน้ำตาลต่ำ ดี โลชูก้า ด้วย ดีต่อสุขภาพมากเลย ผมไม่กินนม โหพี่ครับอันนี้ดีจริงๆ เอาจีละกันชาติหน้าผมจะซื้อ ขอบคุณมากครับพี่ครับ แต่ชาติหน้าตอนไหนช่วยระยะเวลาให้ผมสักนิดนึงได้ไหมครับ พอดีแฟนผมบอกว่าเค้าจะแต่งงานกับผมชาติหน้าตอนบ่ายๆ ผมกลัวเวลานั้นจะช้ากัน”

จากเรื่องเล่าประกอบการบรรยายดังกล่าว วิทยากรได้แสดงให้เห็นถึงความพยายามในการขายนมของพนักงานขาย เพราะหากแม้ลูกค้าจะไม่สนใจในสินค้าของตน ก็ยังคงมีความอดทนพยายามที่จะขายสินค้าของตนให้จงได้ ด้วยการพยายามพูดจาให้เห็นถึงข้อดี และ

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการคืบมนม โดยไม่มีความขมื่อพ่อแม่แต่่น้อยถึงแม่ลูกค้ำจะปฏิเสธหลายต่อหลายครั้งก็ตาม

จิตตะ มีใจจดจ่ออยู่กับการงาน คือ การที่บุคคลจะต้องเป็นผู้เอาใจใส่ต่อกิจการงานที่ทำ และมุ่งกระทำงานอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะสำเร็จ ไม่ทอดทิ้งหรือวางธุระเสียกลางคัน ไม่เป็นคนจับจดหรือทำงานแบบทำๆหยุดๆ ดังนั้นบุคคลที่เอาใจใส่ต่องานที่ทำ ผู้นั้นก็จะทำงาน ประสบความสำเร็จด้วยดีมีประสิทธิภพนั้นเอง แต่หากปราศจากการเอาใจใส่ในงานที่ทำแล้วนั้น กิจการงานจึงล้มเหลวหรือสำเร็จได้ยาก โดยเล่าเรื่องประกอบการบรรยาย ดังนี้

เรื่อง เอาใจใส่ต่องานที่ทำ

“...คนข้างบ้านอาตมาไปซื้อรถ แกแต่งตัวมอชอมมาก ไม่มีใครสนใจเลย ก็คงคิดว่าจะมาถามทางหรือเข้าห้องน้ำอะไรประมาณนี้ พอบอกจะมาซื้อรถ ผู้จัดการหัวเร็วมาก สั่งเลยต้นคุณแลหน้าย ขยได้สบายๆเลยล้ำกว่าบาท”

จากเรื่องเล่าประกอบการบรรยายดังกล่าว วิทยากรได้แสดงให้เห็นถึงการเอาใจใส่ต่อการขายรถของพนักงานขาย ซึ่งเป็นการเอาใจใส่ต่อลูกค้า โดยไม่ได้รังเกียจว่าบุคคลนั้นจะเป็นใคร มีฐานะอย่างไร ก็มีความสนใจและเอาใจใส่ลูกค้าทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ถึงแม้ว่าพนักงานอาจจะขายรถของตนได้หรือไม่ก็ตาม ก็มีความยินดีที่เสนอขายสินค้าของตนเอง

วิม้งสา การพิจารณาไตร่ตรอง ความเป็นผู้รู้จักพิจารณาเหตุและผล คือ จะต้องหมั่น พิจารณาไตร่ตรองการปฏิบัติงานของตนและของผู้ที่อยู่ได้บังคับบัญชาอยู่เสมอ เพื่อให้ทราบเหตุผลของปัญหาหรืออุปสรรคข้อขัดข้องในการทำงาน แล้วพิจารณาแก้ไขปัญหาเหล่านั้นปรับปรุงพัฒนาวิธีการทำงานให้ดำเนินไปสู่ความสำเร็จ ให้ถึงความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไปได้

การบรรยายธรรมช่วงที่ 2 วิทยากรได้นำกิจกรรม คือ กิจกรรมบัวหุบบัวบาน ให้ผู้ฟังได้มีส่วนในการทำกิจกรรมร่วมกันพร้อมสอดแทรกเนื้อหาธรรมะเกี่ยวกับการทำงานร่วมกันนั้น อย่างมีวที่จจะจ้องจับผิดคนอื่น ให้เอาใจใส่ต่อหน้าที่และงานของตนเองที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่เต็มความสามารถทำงานด้วยความเสียสละเพื่อส่วนรวม ด้วยสามัคคีปรองดองซึ่งกันและกัน ซึ่งกิจกรรมที่นำเสนอเพื่อประกอบการบรรยาย มีดังนี้

กิจกรรมบัวหุบบัวบาน โดยมีกฎกติกาและวิธีการเล่น ดังนี้คือ

1. ให้ผู้ฟังทุกคนยืนขึ้นแล้วยืนเรียงเป็นแถวหน้ากระดาน พร้อมให้ผู้ชมทุกคนแบมือซ้ายและมือขวาเอานิ้วจิมที่ไปมือซ้ายของคนอื่นที่แบอยู่

2. วิทยากรจะพูดเล่าเรื่องไปเรื่อยๆ เมื่อมีคำว่า “หุบ” ให้ผู้ชมแต่ละคนพยายามจับนิ้วมือของคนอื่นให้ได้ และในขณะที่เดียวกันก็ต้องระวังไม่ให้คนอื่นจับนิ้วของตนเองได้ด้วยเช่นกัน หากใครโดนจับนิ้วมือได้ถือว่าแพ้

จากกิจกรรมนี้วิทยากรได้เปรียบเทียบการพยายามกุมนิ้วมือของคนอื่นให้ได้ กับการที่บุคคลพยายามจ้องที่จับผิดบุคคลอื่นในการปฏิบัติหน้าที่หรือการงานต่างๆ และการพยายามดึงนิ้วของตนเองไม่ให้บุคคลอื่นสามารถกุมนิ้วของเราได้นั้น เป็นการเปรียบเทียบกับ การที่เราทุกคนก็มีความหวาดระแวง ในการทำงานร่วมกันกับบุคคลอื่นๆ ในองค์กร ซึ่งจากการเปรียบเทียบทั้งสองอย่างนั้นวิทยากรได้แสดงให้เห็นว่า หากเรามีความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันในการทำงานภายในองค์กรแล้วนั้น ความสุข ความสำเร็จในหน้าที่การงานและความเจริญรุ่งเรืองขององค์กรก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ดังนั้นวิทยากรจึงได้เน้นให้ผู้ปฏิบัติงานจะต้องทำงานร่วมกันภายในองค์กรด้วยความเสียสละ ทำงานเพื่อส่วนรวม ด้วยความสามัคคีปรองดองกัน มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน เพราะหากเป็นเช่นนี้ได้บุคคลทุกคนก็มีความสุข ความเจริญทั้งต่อตนเองและองค์กรด้วยนั่นเอง

การบรรยายธรรมช่วงที่ 3 วิทยากรยังคงนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมะ ข้อปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ และความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่งานหรืออาชีพโดยขอธรรม อีก 2 ประการคือ หลักการครองตน และหลักการครองคน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ต้องยึดหลักการครองตนในการประกอบอาชีพ วิทยากรได้สอนให้ผู้ปฏิบัติงานยึดหลักการครองตน ก็คือ ความเป็นผู้ยึดหลักฆราวาสธรรม 4 ประการ ได้แก่ สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ และการรู้จักจรรตนเอง 6 ประการ ได้แก่ ราคะจริต โทสะจริต โมหะจริต ศรัทธาจริต พุทธิจริต และวิตกจริต ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

- **ฆราวาสธรรม 4 ประการ ได้แก่**

1) **สัจจะ** คือ ความซื่อสัตย์ จริงใจต่อกัน เป็นหลักสำคัญที่จะให้เกิดความไว้วางใจ และไมตรีจิตสนิทต่อกัน

2) **ทมะ** คือ การรู้จักบังคับควบคุมอารมณ์ ข่มใจระงับความรู้สึกต่อเหตุบกพร่องของกันและกัน รู้จักฝึกฝนปรับปรุงตน แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับนิสัยและอัธยาศัยให้กลมกลืนประสานเข้าหากันได้

3) **ขันติ** คือ ความอดทน อดกลั้น ต่อความหนักและความร้ายแรงทั้งหลายของชีวิต มีความอดทนต่อความลำบากตรากตรำ และเรื่องหนักใจต่างๆ ในการประกอบกิจการอาชีพ ไม่ได้โทษติพาย แต่มีสติอดกลั้นใช้ปัญญาหาในการแก้ไขปัญหามาต่างๆ ให้ลุล่วงไปด้วยดี

4) **จาคะ** คือ ความเสียสละ ความเผื่อแผ่ แบ่งปันตลอดถึงความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกันชีวิตบุคคลที่จะมีความสุข จะต้องรู้จักความเป็นผู้ให้ด้วย มิใช่คอยจ้องแต่จะเป็นผู้รับเอาฝ่ายเดียว การให้ในที่นี้ มิใช่หมายถึงแต่เพียงการเผื่อแผ่แบ่งปันสิ่งของอันเป็นเรื่องที่มองเห็นและเข้าใจได้ง่ายๆ เท่านั้น แต่ยังหมายถึงการให้น้ำใจแก่กัน การแสดงน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกัน ตลอดจนการเสียสละความพอใจและความสุขส่วนตนได้

● **จริต 6 ประการ** หมายถึง ความประพฤติปกติ, ความประพฤติซึ่งหนักไปทางใดทางหนึ่ง อันเป็นปกติประจำอยู่ในสันดาน , พื้นเพของจิต, อุปนิสัย, พื้นนิสัย, แบบหรือประเภทใหญ่ๆ แห่งพฤติกรรมของคน ได้แก่

1) **ราคะจริต** คือบุคคลที่มีอารมณ์รักสวรั้งาม พอใจในรูปสวย เสียงเพราะ กลิ่นหอม รสอร่อย สัมผัสที่นุ่มนวล ชอบการมีระเบียบ สะอาด ประณีต พุดจาอ่อนหวาน เกือบความเลอะเทอะ

2) **โทสจริต** คือบุคคลที่มีอารมณ์มักโกรธ เป็นคนขี้โมโหโทโส จะเป็นคนที่แก่เร็ว พุดเสียงดัง เดินแรง ทำงานหยาบ แต่งตัวไม่พิถีพิถัน เป็นคนใจเร็ว

3) **โมหะจริต** คือบุคคลที่มีอารมณ์จิตลุ่มหลงในทรัพย์สมบัติ ชอบสะสมมากกว่าจ่ายออก มีค่าหรือไม่มีค่าก็เก็บหมด นิสัยเห็นแก่ตัว อยากรู้ของของคนอื่น แต่ของตนไม่ยอมให้ใคร ไม่ชอบบริจาคนทานการกุศล เรียกว่า เป็นคนชอบได้ ไม่ชอบให้

4) **สัทธาจริต** คือบุคคลที่มีจิตโน้มไปในความเชื่อเป็นอารมณ์ประจำใจ เชื่อโดยไร้เหตุผล พวกนี้ถูกหลอกได้ง่าย ใครแนะนำก็เชื่อโดยไม่พิจารณา

5) **พุทธิจริต** คือเป็นคนเจ้าปัญญาเจ้าความคิด มีความฉลาด มีปฏิภาณไหวพริบ การคิดการอ่าน ความทรงจำดี

6) **วิตถจริต** คือบุคคลที่มีอารมณ์ชอบคิด ตัดสินใจไม่เด็ดขาด ไม่กล้าตัดสินใจ คนประเภทนี้เป็นโรคประสาทมาก มีหน้าตาไม่ใคร่สดชื่น แก่เกินวัย หากความสุขสบายใจได้ยาก

2. **ต้องยึดหลักการครองคนในการประกอบอาชีพ** วิทยาการได้สอนให้ผู้ปฏิบัติงานยึดหลักการครองคน ก็คือ ความเป็นผู้ยึดหลักสังคหัตถ์ 4 ประการ ได้แก่ ทาน ปิยะวาจา อตถจริยา และ สมานัตตา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

หลักสังคหัตถ์ 4 หมายถึง หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรีเอื้อเฟื้อ เกื้อกูล หรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน มีอยู่ 4 ประการ ได้แก่

1) **ทาน** คือ การให้ การเสียสละ หรือการเอื้อเฟื้อแบ่งปันของๆตนเพื่อประโยชน์แก่

บุคคลอื่น ไม่ตระหนักถึงเหนียว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว

2) **ปิยะวาจา** คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะสมสำหรับ

3) **อรรถกิริยา** คือ การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือการประพุดติในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น

4) **สมานัตตะตา** คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ หรือมีความประพุดติเสมอด้านเสมอปลาย

การบรรยายธรรมช่วงที่ 4 วิทยากรได้นำเสนอเกี่ยวกับหลักธรรมะ ข้อปฏิบัติในการทำงาน และการดำเนินชีวิต ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้า โดยใช้สื่อประกอบการบรรยายประเภท ภาพยนตร์โฆษณา พร้อมสอดแทรกธรรมะ ข้อคิดเตือนใจ จากการรับชม ภาพยนตร์โฆษณาเพื่อสามารถนำมาปรับใช้กับการทำงานและการดำเนินชีวิต ดังนี้

ภาพยนตร์โฆษณาชุด “Marry Me” ของบริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด



ภาพที่ 5.8 แสดงภาพยนตร์โฆษณาชุด “Marry Me”

จากภาพยนตร์โฆษณาดังกล่าวเป็นการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อ ๔๐ ปีที่แล้ว ผ่านเรื่องราวของหญิงสาว “แสงดาว” ซึ่งป่วยเป็นโรคลูคีเมียระยะสุดท้าย เธอพยายามบอกเลิกกับหนุ่มคนรัก “ศรัทธา” เพื่อให้เขามีชีวิตที่ดีกว่า ในขณะที่ชายหนุ่มกลับไม่ยอมตัดต่อโชคชะตา และยึดมั่นกับคำสัญญาของตนที่จะดูแลหญิงสาวจนถึงวินาทีสุดท้ายของชีวิต เนื้อหาดังกล่าวเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความรักของคู่หนุ่มสาว และการดูแลกันอย่างไม่เคยเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นความรักในรูปแบบที่หลายคนถวิลหาและวาดหวังให้มีใครสักคนหนึ่งรักและดูแลตลอดไป

จากเนื้อหาของภาพยนตร์โฆษณาดังกล่าว วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาเพื่อให้เห็นถึงการใช้สติในการทำงานและการดำเนินชีวิต เพราะเมื่อศรัทธาต้องเผชิญกับชีวิตที่ยากลำบาก และประสบกับปัญหาในชีวิตดังกล่าว คือ พบว่าคนอันเป็นที่รัก ป่วยเป็นโรคลูคีเมียระยะสุดท้าย สามารถมีชีวิตอยู่ได้ไม่เกิน 60 วัน อีกทั้งยังถูกบอกเลิกความสัมพันธ์ ศรัทธาเกิดความเสียใจและท้อใจต่อสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนเอง แต่ก็ไม่ได้แก้ปัญหาโดยการไปดื่มสุราหรือเที่ยวเตร่ แต่กลับพยายามแก้ไขปัญหา

อย่างมีสติ โดยกลับมาหาแสงดาวเพื่อขอเธอแต่งงาน และดูแลเธออย่างดีในช่วงระยะเวลาอันสั้นของแสงดาวที่เหลืออยู่ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงเมื่อมีสติ เกิดสมาธิและปัญญา ปัญหาดังกล่าวจึงสามารถแก้ไขไปได้ อีกทั้งวิทยากรยังได้นั้นย้ำในเรื่องของ การให้เห็นคุณค่าของวันเวลา โดยให้บุคคลปฏิบัติงานหรือหน้าที่ของตนเอง ด้วยความตั้งใจตั้งใจ ทำงานอย่างเต็มที่เต็มความสามารถ มีความสุขกับงานที่ทำ โดยไม่ปล่อยวันเวลาให้เสียเปล่า โดยการจ้องจับผิด อิจฉาริษยาผู้อื่น ซึ่งกันและกัน ในองค์กร หรือผู้อื่น เกียจคร้านในหน้าที่การงาน จากนั้นวิทยากรยังได้นำเสนอภาพยนตร์โฆษณาสื่อเลียนชุด “Marry Me” เพื่อสร้างความบันเทิง ความสนุกสนาน ให้กับผู้ชมอีกด้วย

ภาพยนตร์สื่อเลียนโฆษณาชุด “Marry Me” ของบริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด



ภาพที่ 5.9 แสดงภาพยนตร์สื่อเลียนโฆษณาชุด “Marry Me”

ภาพยนตร์โฆษณาชุด “Always Smile” ของบริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด

(มหาชน)



ภาพที่ 5.10 แสดงภาพยนตร์โฆษณาชุด “Always Smile”

จากภาพยนตร์โฆษณาดังกล่าว เป็นการนำเสนอเนื้อหาซึ่งต้องการสื่อให้ทุกคนในครอบครัว ตระหนักถึงความสำคัญของการให้กำลังใจ ซึ่งกันและกันในครอบครัว ภายใต้แนวคิด “กำลังใจ” ที่มีให้กันในครอบครัว คือพลังที่ยิ่งใหญ่ โดยเล่าเรื่องราวผ่านชีวิตจริงของเยาวชนจากโครงการสานรักคนเก่งหัวใจแกร่ง ที่พิการขาซ้ายมาตั้งแต่อายุ 2 ขวบ และยังคงทำร่ำทั้งพ่อและแม่ ทำให้ต้องทำงานหาเงินดูแลและส่งเสียตนเองและน้องสาวให้ได้เรียนหนังสือด้วยขาเพียงข้างเดียว โดยมีน้องสาวเป็นกำลังใจสำคัญทำให้เป็นแรงผลักดันให้สู้ชีวิตต่อไป

จากเนื้อหาของภาพยนตร์โฆษณาดังกล่าว วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาเพื่อให้เห็นถึงการต่อสู้ชีวิตของบุคคล ซึ่งมีความพิการทางร่างกายมีขาขวาเพียงข้างเดียวมาตั้งแต่อายุ 2 ขวบ และยังกำพร้าทั้งพ่อและแม่ ทำให้ต้องทำงานหนักเพื่อหาเงินมาดูแลและส่งเสียตนเองและน้องสาวให้ได้เรียนหนังสือด้วยขาเพียงข้างเดียว โดยมีน้องสาวเป็นกำลังใจสำคัญทำให้เป็นแรงผลักดันให้สู้ชีวิตต่อไป โดยวิทยากรได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของจิตใจในการทำงานหรือการดำเนินชีวิตของบุคคล เพราะหากเรามีกำลังใจในการกระทำใดๆ แล้วนั้น ก็สามารถที่จะกระทำสิ่งนั้นได้อย่างดีมีความสุข เพราะกำลังใจก่อให้เกิดความอดทน ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก เมื่อใจพร้อมก็สามารถที่จะกระทำได้ทุกอย่างนั่นเอง

เนื้อหาโดยรวมของรายการธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 9 ตอน “ธรรมะสุจริตพิชิตงาน” คือ จากการวิเคราะห์พบเนื้อหาเกี่ยวกับ หลักธรรมและข้อปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ และความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานหรือการประกอบอาชีพโดยชอบธรรม คือ ให้นำบุคคลยึดหลักการครองตน คือยึดหลักทวารวาสธรรม 4 และจริต 6 หลักการครองคน คือยึดหลักสังคหวัตถุ 4 และหลักการครองงาน คือ ยึดหลักอิทธิบาท 4 ในการประกอบอาชีพ

3. ธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 11 ตอน “ธรรมะสะดวงซื้อ”

รายการธรรมะเดลิเวอรี่ตอน “ธรรมะสะดวงซื้อ” ออกอากาศเมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2550 เนื่องในวันปิยมหาราช ซึ่งเป็นการนำเสนอภาพการบรรยายธรรมแก่พนักงานบริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) หรือ บริษัท ซี.พี.เซเว่นอีเลฟเว่น จำกัด (มหาชน) และผู้ที่มาร่วมงาน (บุคคลผู้มีชื่อเสียง และดาราดังๆ) เนื่องในงานเจริญพระพุทธมนต์ฉลองก้าวเข้าสู่ปีที่ 20 ของบริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) โดยพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต และพระครูวินัยธรชาติ กิตติธโร วิทยากรผู้บรรยาย ซึ่งเป็นการบรรยายในหัวข้อ “ธรรมะสะดวงซื้อ” โดยในแต่ละช่วงมีเนื้อหารายการดังต่อไปนี้

ช่วงที่ 1 ของรายการ เป็นการนำเสนอภาพบรรยากาศภายในงานเจริญพระพุทธมนต์ฉลองก้าวเข้าสู่ปีที่ 20 ของบริษัท ซี.พี.เซเว่นอีเลฟเว่น จำกัด (มหาชน) หรือภายใต้ชื่อใหม่คือ บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) ณ สโมสรกองทัพก ภาพการจัดกิจกรรมภายในงานที่เป็นประโยชน์ต่างๆ ต่อพนักงานและผู้มาร่วมงานมากมาย ทั้งการถวายพระพรแด่องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว การปิดทองและการตักบาตรพระประจำวันเกิด การตรวจสุขภาพโดยแพทย์แผนจีน การแจกหนังสือธรรมะ ตามด้วยภาพการกล่าวเปิดงานโดยคุณก่อกศักดิ์ ไชยรัสมิศักดิ์ ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) ประธานในงาน และภาพประกอบพิธีสงฆ์ (พระสงฆ์สวดมนต์/

สมเด็จพระพุฒาจารย์ (ดิลกวิมล) โดยมีเจ้าประคุณสมเด็จพระพุฒาจารย์ ประธานคณะผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราชเสด็จมาเป็นประธานในพิธี และปิดท้ายด้วยการบรรยายธรรมะของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโตในหัวข้อ ธรรมะสะดวกซื้อ ในช่วงที่ 2-4 ของรายการซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การบรรยายธรรมช่วงที่ 2 วิทยากรจะเริ่มต้นรายการด้วยการทักทาย ทำความรู้จัก ร่วมพูดคุยกับผู้ฟังการบรรยาย เช่น การซักถามถึงความรู้สึก ความเต็มใจในการเข้ารับฟังการบรรยาย การเล่าถึงเซเวนสาขาวัดสร้อยทอง พร้อมสอดแทรกอารมณ์ขัน เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน สร้างเสียงหัวเราะ สร้างความเป็นมิตร ความคุ้นเคยระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง และเพื่อเป็นการเปิดใจของผู้ฟังการบรรยาย

การซักถามถึงความรู้สึก ความเต็มใจในการเข้ารับฟังการบรรยาย

“วันนี้คุณโยมพบพระดีใจไหมเอ๋ย ไหนพบพระดีใจบ้าง ยกมือขึ้น ใครเสียใจเอามือลง”

การเล่าถึงเซเวนสาขาวัดสร้อยทอง

“...ในวงการพระเรา พระหนุ่มก็จะคุยกันว่า วัดท่านเจริญหรือเปล่า ถ้าเจริญแล้วมีเซเวนหรือยัง มักจะแซวกัน อย่างวัดสร้อยทองอาดมา ขึ้นชื่อเลยนะสาขาวัดสร้อยทองเพ็ง มีเซเวนมาประมาณ 3-4 เดือน อย่างวัดพระครูวินัยธรชาติ วัดศรีบุญเรือง เก้ามีมาเป็นปีแล้ว...”

จากนั้นวิทยากรจึงเริ่มเกริ่นนำเข้าสู่เนื้อหาหลักที่จะทำการบรรยาย ซึ่งเป็นเนื้อหาที่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับเนื้อหาหลักที่จะทำการบรรยาย โดยการกล่าวถึงความสำคัญของธรรมะในรูปแบบของบทกลอน ประกอบการบรรยาย ดังนี้

“แผ่นดินธรรมนำใจให้ไว้ทุกข์	แผ่นดินทองพาทายสุขไม่ทุกข์เงิน
แผ่นดินเพชรมีความเด่นคือธรรมเย็น	เพราะว่าเป็นแผ่นดินไทยไม่ไร้ธรรม”

แล้วจึงเข้าสู่เนื้อหาการบรรยายหลัก ซึ่งวิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมะที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการทำงานและการประกอบอาชีพ คือ หลักสัจจะ และหลักศรัทธา

หลักสัจจะ วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับหลักสัจจะ หมายถึง หลักการพัฒนาคน ให้มีความซื่อสัตย์ มีความจริงใจเสมอคือ เป็นคนตรงในทุกๆเรื่อง ทั้งตรงต่อหน้าที่ ตรงต่อเวลา ตรงต่อบุคคล ตรงต่อคำพูด และตรงต่อเหตุผล ทำก็ตรง พูดก็ตรง คิดก็ตรง ทำให้ผลงานที่ออกมาเป็นแบบสุจริต ขาวสะอาด บริสุทธิ์ และมีความยุติธรรม ซึ่งวิทยากรได้เน้นย้ำว่าหากตัวบุคคลพัฒนาคน ให้มีความซื่อตรงต่อกันแล้วนั้นก็สามารที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข พัฒนาสังคมไปในทางที่ดีด้วยนั่นเอง

หลักศรัทธา วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ หลักศรัทธา หมายถึง ความเชื่อ ซึ่งในทางพระพุทธศาสนานั้น หมายถึง ความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุ และผล เป็นความเชื่อที่ผ่านการกรั่นกรองแล้วจากปัญญา ความเชื่ออย่างมีสติมีปัญญาประกอบด้วยเสมอ ไม่ใช่ความเชื่อแบบมงายไร้เหตุผล ซึ่งวิทยากรได้เน้นเรื่องของความเชื่อเป็นสิ่งสำคัญของมนุษย์ เพราะ มนุษย์ถ้าไม่เชื่อสิ่งใด ก็จะไม่กระทำสิ่งนั้น เพราะฉะนั้น ถ้าเชื่อผิด ก็เป็นเหตุให้เกิดผิด ทำผิด และ หากเชื่อในสิ่งที่ถูกต้องแล้วก็เป็นเหตุให้เกิดดี ทำดี ความเชื่อในสิ่งที่ผิด เป็นเหตุให้ได้รับความทุกข์ ความเสื่อม ความเดือดร้อน เป็นผลร้าย เป็นความพินาศ ตลอดจนทำให้เสียชีวิตได้ โดยได้เล่าเรื่องประกอบการบรรยาย ดังนี้

เรื่อง การขึ้นบ้านใหม่ และการเจิมรถยนต์

“ โยมคนนึงสร้างบ้านใหม่ๆ ก็ไปถามหลวงพ่อบุญสร้างบ้านเสร็จแล้วจะขึ้นได้เมื่อไรคะ หลวงพ่อก็ถามสวนเลขแล้วบ้านใครสร้างเสร็จแล้วยังละ โยม อ้อสร้างเสร็จแล้วละ สร้างเสร็จแล้วขึ้นเลย จะมาถามหลวงพ่อบุญทำไม บางคนก็เอารถไปให้ท่านเจิม ท่านไม่เจิมรถแต่เจิมหน้าผากให้คนขับแทน แล้วท่านก็จะสอนเมตตาอย่าขับรถ ระวังอย่าขับรถ ขับรถอย่าประมาท รถมันวิ่งเองไม่ได้หรอกไม่ต้องเจิม”

เรื่อง ดูเลขคี่พ่อจตุคาม

“ เพิ่งกลับจากนครศรีธรรมราช มีคนแนะนำถ้าจะแขวนองค์พ่อจตุคามให้เราเช่าตั้งแต่ 500 300 199 ลงมาแล้วท่านจะคุ้มครองเรา ใครไปเช่าเป็นหมื่นเป็นแสนเป็นล้าน เราต้องคุ้มครองท่าน บางคนไปเล่นปี 30 เป็นแสนเป็นล้าน เลขต้องมีปีน 2 กระบอก ไม่ต้องห่วงจะองค์พ่อจตุคามเดียวดิฉันจะดูแลท่านเอง เล่าบอกจะเช่าจะบูชาอะไรอย่างเดียวพอ บางคนแขวนทั้งกุมารทอง ทั้งนางกวัก ท่านจะเกี่ยวกันนะ ไปมีเรื่องกับใครเข้า พอมีปีนมาying กุมารทองแผงฤทธิ์พรางตา มองไม่เห็นเลย นางกวักอีกฉาบกุมารทองเพียง กวักมีปีนมาying อันตรายมากๆเลยนะคุณโยม”

จากนั้นวิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความสุขในการทำงาน ความสุขในการดำเนินชีวิต โดยวิทยากรได้ชี้ให้เห็นว่าความสุขนั้นแท้จริงแล้วสามารถเกิดขึ้นได้โดยง่าย เพียงแค่ให้บุคคลเริ่มต้นที่ความคิด จิตใจของตนเอง โดยเริ่มจากการคิดดี คิดในด้านบวก ทำจิตใจให้สดใสสดชื่นเบิกบาน มีความสุขอยู่ตลอดเวลาเสียก่อนความสุขในการดำเนินชีวิตก็สามารถเกิดขึ้นได้ จากนั้นวิทยากรได้ให้ผู้ชมร่วมกันทำกิจกรรมเล็กๆน้อยๆ โดยการให้หันมากล่าวสวัสดิ พร้อมโบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใสให้แก่กันและกัน ซึ่งจากกิจกรรมวิทยากรได้สอนให้บุคคลยิ้มแย้ม แสดงอารมณ์สดชื่นเบิกบานให้แก่กันและกัน เพื่อเป็นการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อร่วมงาน แสดงให้เห็นถึงการสร้างความสุขแบบง่ายๆของบุคคลให้เกิดขึ้นในการทำงานและการดำเนินชีวิต พร้อมทั้งได้สอดแทรกอารมณ์ขันตลอดการทำกิจกรรม เช่น แชวถึงรอยยิ้มของผู้ทำกิจกรรมนั้นดูน่ากลัว เพื่อสร้างเสียงหัวเราะ ความสนุกสนานให้กับผู้ชม ดังนี้

กิจกรรมส่งรอยยิ้ม

“...พนมมือขึ้นหันหน้าหากันสวัสดิแล้วก็ยิ้มให้กัน หันหน้าไปหาข้างหลัง ด้วย ... ยิ้มให้พระหน่อย บางคนบอกยิ้มให้พระด้วยหรือคะ ก็ยังดีกว่าหน้าบูดให้พระนะ ถ้าบอกบูดเข้าบูดสาย บูดบายบูดเย็นตกค่าน่าเลยนะคุณโยม ยิ้มเป็นหรือเปล่าคุณโยม ถ้ายิ้มไม่เป็นให้พูดคำว่าลิบลิ่ ถ้าบอกยิ้มหนึ่งครั้งหน้าจะเป็นสีชมพูยิ้มสองครั้งหน้าจะเป็นสีแดงระเรื่อ แต่ถ้ายิ้มทั้งวันนี้เป็นศรีทัญญาเลยนะคุณโยม ยิ้มให้พระแบบสุดๆ...บางทีรอยยิ้มก็น่ากลัวเหมือนกันนะ...”

อีกทั้งวิทยากรได้ให้ข้อคิดเตือนใจ ในเรื่องความสำคัญของจิตใจที่ส่งผลต่อการกระทำสิ่งต่างๆ และในการดำเนินชีวิต ด้วยรูปแบบของบทกลอน และเรื่องเล่า 2 เรื่อง คือ เรื่องนั่งรถเรือนจำ และเรื่องเรียกไอน้องในเรือนจำ พร้อมสอดแทรกอารมณ์ขันด้วยวิธีการหักมุมในตอนท้าย ประกอบการบรรยาย ดังนี้

“เหนื่อยอะไรก็เหนื่อยได้ แต่อย่าเหนื่อยใจ
 ท้ออะไรก็ท้อได้ แต่อย่าท้อใจ
 เพลียอะไรก็เพลียได้ แต่อย่าเพลียใจ
 หายอะไรก็หายได้ แต่อย่าหายใจ” (วิธีการทำให้ตกลงด้วยการหักมุมในตอนท้าย)

เรื่อง นั่งรถเรือนจำ

“...ล่าสุดอาตมาต้องเข้าคุกไปบรรยาย นิมนต์ 9 รูปเอารถตู้มารับลงตัว พอดีมาสบายๆบางวันรถตู้เสียเอารถบักอ้อมมารับ ก็ร้อนดีมาก นั่งรถบักอ้อมในกรุงเทพฯ บางวันรถตู้รถบักอ้อมเสียเอารถ

เรือนจำมารับคันสีต่างๆแล้วมีกระจกมีกรงเหล็ก เจ้าอาวาสก็รักเรามากนั่งหน้ารถก่อนเรา เลย แล้วเรากลู่วัดยังหนุ่มยังแน่น 28 29 ก็ต้องไปนั่งข้างหลังพอไปนั่งปั๊บเจ้าหน้าที่ปิดประตู บั้ง ล็อคแกร๊ก เหมือนเป็นสันชาตญาณ ใครขึ้นคันนี้ต้องล็อกไว้ก่อน แล้วรถไปติดสัญญา ไฟแดง แม่เดินมากับเด็กอนุบาล พอเจอปั๊บ สะกิดเลย แม่ๆดูสิพระติดคุก ต้องพยายามอธิบายผ่านกระจก ไปว่าพระไปบรรยายลูก...”

จากเรื่องเล่าดังกล่าววิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการที่เด็กเห็นว่าพระต้องนั่งภายในรถเรือนจำก็เพราะกระทำความผิดจึงต้องมานั่งในรถเรือนจำ แต่สิ่งที่เห็นอาจไม่ได้เป็นไปอย่างที่คิดก็ได้ เมื่อใจของบุคคลคิดตัดสินใจลงไปแล้วก็จะเกิดมีความเชื่อในสิ่งที่เห็น ดังนั้นวิทยากรจึงได้กล่าวเน้นย้ำว่าเมื่อบุคคลได้เห็นสิ่งใดก็ควรที่จะมีการพิจารณา คัดวิเคราะห์อย่างละเอียดรอบคอบก่อนตัดสินใจ

เรื่อง เรียกไอน้องในเรือนจำ

“...เข้าไปบรรยายในเรือนจำคุณโยมเอ๋ย พระที่ไปด้วยกันไม่เคยไปบรรยายกับคนในเรือนจำจะตกทายยังงี้ พุคไม่ถูก เจ้ามีหลักการ นักพูด ห้ามเป็นศัตรูกับคนฟังต้องสนิทกันต้องดีซื่อก่อน อาตมาก็ต้องโชว์ให้เพื่อนดู เพราะว่าเรา บรรยายมากกว่าเค้าเห็นคนนั่งนวดตายห่าอยู่ ก็ถาม “ไอน้องติดคุกคดีอะไร” “คดีฆ่าครับ” “เฮ้ยแล้วไปฆ่าเค้าทำไมไอน้อง” “อ้อมันเรียกผมว่าไอน้องครับ” อาตมาต้องรีบเดินไปแดน 6 เลยคุณโยมเอ๋ย จริงๆอาตมาก็ไม่ได้กลัวแต่บังเอิญพระพุทธเจ้าสอนไว้ว่าอย่าประมาท...”

จากเรื่องเล่าดังกล่าววิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญของจิตใจในการรับฟังธรรมะ โดยวิทยากรได้เปรียบเทียบว่าหากบุคคลมีอาวูฐใจ คือการต่อต้านไม่ยอมเปิดใจรับฟังแล้ว การรับฟังก็ไม่มีประโยชน์ เพราะบุคคลก็อาจจะฟังด้วยความไม่ตั้งใจ

จากนั้นวิทยากรได้ถามคำถามแก่ผู้ฟัง คือ ชีวิตเราคืออะไร เราเกิดมาทำไม เราอยู่ไปเพื่ออะไร โดยวิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ การมีชีวิตอยู่ของบุคคลนั้น จะต้องอยู่อย่างมีคุณค่า โดยการปฏิบัติงานไปตามหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มที่เต็มความสามารถ อีกทั้งยังได้เน้นถึงการ ทำงานงานนั้น คือ ชีวิต ชีวิตคืองานบันดาลสุข โดยได้ยกตัวอย่างแนวความคิดของหลวงพ่อบัญญานันทะ ถึงหลักในการมีชีวิตอยู่ก็เพื่ออยู่อย่างเป็นประโยชน์ต่อตนเองและบุคคลอื่นในสังคม ด้วยการทำงานด้วยความสุข ชีวิตคือการทำงาน การการทำงานก็คือการปฏิบัติธรรมการปฏิบัติธรรมก็คือความสุข และตามแนวความคิดของอาจารย์ ว.วชิรเมธี ถึงหลักคิดในการทำงาน คือ การปฏิบัติ

ธรรม ซึ่งหากคิดได้เช่นนี้เราทุกคนก็จะทำงานได้อย่างมีความสุข โดยได้เล่าเรื่องประกอบการบรรยาย ดังนี้

เรื่อง เจ้าอาวาสวัดเซน พร้อมสอดแทรกอารมณ์ขัน ด้วยการแซววิทยากรผู้ร่วมบรรยายด้วยกันเอง เพื่อสร้างความสนุกสนาน ดังนี้

“เจ้าอาวาสที่วัดเซนอายุ 80 ทำงานมาตลอดชีวิต ลูกศิษย์เป็นห่วงไม่อยากให้ทำงาน อยากให้พักผ่อน เอากรรไกรตัดแต่งกิ่งไม้ เอาจอบเอาเสียมไปซ่อน วันต่อมาเอาข้าวไปถวายท่านไม่ฉันท์สักคำเลย ทำไมอาจารย์ไม่ฉันท์เลย เจ้าอาวาสตอบดีมาก “คนไม่ทำงานไม่ควรมีชีวิตอยู่” ดีไหมครับ พระอาจารย์ชาติ ได้ยื่นชั่งใหม่เนี่ยะนึกว่าไม่ได้ยื่นย้าให้ฟัง โอโฮ้ลูกศิษย์ลูกหาเอาอุปกรณ์ทุกอย่างมาคืนให้ท่านก็ทำงานต่อไป ฉันท์ต่อไป”

การบรรยายธรรมช่วงที่ 3 และ 4 เป็นการบรรยายธรรมโดยพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ร่วมกับ พระครูวินัยธรชาติ กิตติธโร พร้อมการทำกิจกรรมประกอบการบรรยาย ซึ่งสอดแทรกเนื้อหาธรรมะเกี่ยวกับวิธีการจัดการกับความทุกข์ หรือปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคคล ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ วิธีการจัดการกับความทุกข์หรือปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคคล โดยได้กล่าวถึงความทุกข์นั้นไม่ใช่สิ่งที่เป็นเป็นปัญหาของชีวิต โดยให้มองว่าปัญหาหรือความทุกข์นั้นเปรียบเสมือนเครื่องดับปัญญาของบุคคล เมื่อเกิดควาทุกข์หรือปัญหาขึ้นให้ใช้สติพิจารณาไตร่ตรอง ในการแก้ไขปัญหานั้นๆ โดยได้เล่าเรื่องประกอบการบรรยายดังนี้

เรื่อง เมื่อลูกค้าถามของแอร์โฮสเตส พร้อมสอดแทรกอารมณ์ขัน เพื่อสร้างความสนุกสนาน ดังนี้

“...ขึ้นเครื่องบินครั้งแรกอาตมา เลยถาม “คุณโยมทำไมเครื่องบินคุณโยมเก่าจังเลย ” แทนที่เขาจะตกใจเขาก็กลับรวบรวมสติแล้วตอบว่า “พระคุณเจ้าถึงแม้เครื่องบินเราจะเก่าแต่ว่ากับดินเราก็ใหม่ นะคะ” มีโยมผู้ชายเป็นนักธุรกิจใหญ่ใส่สูทผูกเนคไทน์อย่างสง่าผ่าเผยสวยงามมาก นั่งชั้นบิสซิเนสด้วย แอร์โฮสเตสมาเสิร์ฟอาหารก็ถามว่า “ท่านคะ รับประทานลาคาเวียไหมคะท่าน ” “มันอร่อยหรือเปล่าหนู ” “อร่อยคะท่าน” ถ้าอร่อยก็เอามาสองฟองแล้วกัน อาตมาอยากจะพูดว่าไข่ปลาคาเวียไม่ใช่ไข่ไก่ นะคะคุณโยมเป็นชะอย่างงั้นนะ...”

เรื่อง อย่าวิ่งเล่นของแอร์ โฮสเทล พร้อมสอดแทรกอารมณ์ขัน เพื่อสร้างความสนุกสนาน
ดังนี้

“...เวลาขึ้นเครื่องบินจะสังเกตเห็นว่ามีเด็กวิ่งเล่นบนเครื่องบิน แอร์โฮสเทลไม่ตกใจนะ โยม ยิ้มยิ้มแจ่มใส ยิ้มมีเสน่ห์แฝงด้วยเล่ห์กลอุบาย ยิ้มมีความหมายยิ้มได้ใจจริง ยิ้มเพราะพริ้ง ยิ้มได้ยืมนาน ยิ้มบ่งรู้ว่าหวานต้องยิ้มบานตั้งดวงฤทัย ไม่ตกใจรวบรวมสติโยม ไปบอกเลย “ไม่เอานะ ลูกนะที่นี้ไม่ใช่สนามเด็กเล่น อย่าวิ่งเล่นนะลูกนะ ถ้าอยากวิ่งเล่นไปวิ่งข้างนอกลูก ” โอ๊ยเป็นอย่างนั้น โยมนะ...”

จากเรื่องเล่าประกอบการบรรยายทั้ง 2 เรื่องดังกล่าว วิทยากรได้แสดงให้เห็นถึงสติเป็นสิ่งสำคัญในการประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตของบุคคล โดยได้ยกตัวอย่างการใช้สติในการจัดการและแก้ไขปัญหาของ แอร์โฮสเทล เมื่อต้องพบเจอกับปัญหาขณะปฏิบัติบนเครื่องบิน เนื่องจากลูกค้า ก็สามารถที่จะแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดีนั่นเอง อีกทั้งวิทยากรได้นำเสนอข้อคิดเตือนใจให้กับผู้ฟังอีกด้วย คือ “คนเราควรมีสติในสต็อก ถ้าไม่มีสติในสต็อก จะกลายเป็นคนที่ซ้อค และก็นี้ออกก่อนหมดสติ ”

จากนั้นจึงได้เข้าสู่กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมโยนปากกา โดยวิทยากรได้เชิญผู้ฟัง บางส่วน ออกมาทำกิจกรรมร่วมกับผู้ที่มาร่วมงานซึ่งเป็น บุคคลผู้มีชื่อเสียง ดารา นักแสดง บนเวที ได้แก่ คุณชาย ชาติโยดม ซึ่งเป็นแขกที่มาร่วมงานในวันนั้น ซึ่งกิจกรรมที่นำเสนอ เพื่อประกอบการบรรยาย มีกฎกติกาและวิธีการเล่น พร้อมการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับหลักในการปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิต ดังนี้

1. ให้วิทยากรและผู้ร่วมกิจกรรมยืนห่างกันเล็กน้อย หันหน้าเข้าหากัน พร้อมให้วิทยากรส่งปากกาสลับกันไปมาให้ผู้ร่วมกิจกรรม โดยวิทยากร สอดแทรกเนื้อหาในเรื่องของการปฏิบัติงานของบุคคลนั้น ได้เปรียบเทียบการรับ-ส่งปากกาไปมาในระยะใกล้ๆนั้น เหมือนการปฏิบัติงานของบุคคลซึ่งเป็นการปฏิบัติงานแบบเช้าสามเย็นสาม ปฏิบัติงานเพียงแค่หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น

2. จากนั้นให้วิทยากรและผู้ร่วมกิจกรรมยืนหันหน้าเข้าหากัน ในระยะที่ห่างกันมากขึ้นเรื่อยๆ พร้อมให้วิทยากรโยนปากกาไปให้ผู้ร่วมกิจกรรม โดยวิทยากร สอดแทรกเนื้อหาในเรื่องของการปฏิบัติงานของบุคคลนั้น ได้เปรียบเทียบการ โยนปากกาไปให้ผู้ร่วมกิจกรรม ในระยะที่ไกลออกไปเรื่อยๆนั้นในบางครั้งก็ไม่สามารถที่จะรับแทงปากกาได้ทุกครั้ง อาจจะหล่นไม่สามารถที่รับแทงปากกาได้บ้าง โดยเปรียบถึงความยากลำบากในการปฏิบัติงานของบุคคล เมื่อมีตำแหน่งหน้าที่การงานที่สูงขึ้น มีหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานก็เพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน ดังนั้นความผิดพลาดในการปฏิบัติงานก็อาจที่เกิดขึ้นได้บ้าง แต่เมื่อบุคคล

ปฏิบัติงานอย่างเต็มที่เต็มความสามารถ ด้วยความมีสติพิจารณาอย่างรอบคอบในการปฏิบัติงานทุกครั้ง อีกทั้งวิทยากรยังได้นั้นถึงเมื่อบุคคลไม่สามารถที่จะรับแพ่งปากกาได้ ก็เปรียบเสมือนการพบเจอปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานก็ให้กลุ่มลงหยิบแพ่งปากกานั้นทันที เปรียบเสมือนเมื่อบุคคลต้องพบเจอกับปัญหาและอุปสรรคก็ให้รับจัดการและแก้ไขปัญหานั้นทันที ไม่นิ่งเฉย หรือดูคายนกับปัญหาที่เกิดขึ้น เมื่อปฏิบัติได้เช่นนี้ บุคคลก็สามารถปฏิบัติงานและดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขและความสำเร็จ

3. จากนั้นวิทยากรได้เชิญผู้ฟังมาร่วมกิจกรรมเพิ่มอีกหนึ่งคน โดยให้ทำกิจกรรมในลักษณะเดิม โดยการโยนปากกาสลับกันไปมาให้แก่กันและกัน โดยวิทยากรยังคง สอดแทรกเนื้อหาในเรื่องของการปฏิบัติงานของบุคคลนั้น จะต้องทำงานร่วมกัน ด้วยความเสียสละ ทำงานเพื่อส่วนรวม ด้วยความสามัคคีปรองดอง มีน้ำใจให้แก่กันและกัน โดยได้เล่าเรื่องประกอบการบรรยายดังนี้

เรื่อง น้ามนแสดงน้ำใจ

“เด็กชายเคนรี่มีเงินในกระเป๋าแค่ 30 เซนต์ ไม่สามารถซื้ออาหารได้ตัดสินใจเดินไปข้างหน้าเพื่อไปขอข้าวเขาทาน เจอบ้านหลังหนึ่งเคาะประตูเจ้าของบ้านเปิดประตูออกมา ปรากฏว่าเด็กชายเคนรี่เกิดอาการอายเปลี่ยนจากขอข้าวเป็นขอน้ำแก้วหนึ่ง แต่ผู้หญิงคนนั้นมองว่าเด็กชายเคนรี่ไม่ได้ทานข้าว มาอย่างแน่นอนตัดสินใจตักน้ำใจตักนมแก้วใหญ่ๆ ให้ดื่ม เด็กชายเคนรี่ดื่มเข้าไปมีแรงในการเดินทางต่อ แต่ก่อนไป ได้ถามผู้หญิงคนนั้นว่า น้ามนแก้วนี้ราคาเท่าไร ผู้หญิงคนนั้นตอบว่า พ่อแม่ฉันสอนว่าการให้น้ำใจคนไม่มีราคายี่สิบปีผ่านไปผู้หญิงคน นั้นป่วยเป็นโรคหัวใจอาการรุนแรงมาก คุณหมอกคนนี้ ปรึกษาให้ฉันหาย เธอ ตื่นมาเห็นบิลค่ารักษาพยาบาลวางข้างเตียง ค่ารักษาพยาบาลแพงจัง ดิฉันไม่มีเงินจ่ายหรอกค่ะ คุณหมอกคนนั้นตอบว่า “จ่ายแล้วด้วยนมแก้วหนึ่ง””

เนื้อหาโดยรวมของรายการธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 11 ตอน “ธรรมะสะดวงซื่อ” คือ จากการวิเคราะห์พบเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการทำงาน และการประกอบอาชีพ คือ หลักสัจจะและหลักศรัทธา ความสุขในการทำงานและการดำเนินชีวิต โดยให้บุคคลเริ่มต้นที่ความคิดและจิตใจ ในการคิดดี คิดในด้านบวก ทำจิตใจให้สดใสสดชื่นเบิกบาน มีความสุขอยู่ตลอดเวลาเพียงเท่านั้นความสุขก็สามารถเกิดขึ้นได้

4. ธรรมเนียมเดลิเวอรีชุดที่ 13 ตอน “ธรรมเนียมนำชีวิต”

รายการธรรมเนียมเดลิเวอรีตอน “ธรรมเนียมนำชีวิต” ออกอากาศเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2550 เนื่องในวันส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ โดยมีผู้ดำเนินรายการ คือ อาจารย์จตุพล ชมพูนุช วิทยากร คือ พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต และ พระอาจารย์ สัมพงษ์ รัตนวโโส ซึ่งเป็นภาพการบรรยายธรรมแก่พนักงานบริษัทแลตตาซอย ซึ่งเป็นการบรรยายในหัวข้อ “ธรรมเนียมนำชีวิต” โดยในแต่ละช่วงมีเนื้อหา รายการ ดังนี้

การบรรยายธรรม ช่วงที่ 1 วิทยากรจะเริ่มต้นรายการด้วยการทักทาย ทำความรู้จัก ร่วมพูดคุยกับผู้ฟังการบรรยาย เช่น การพูดคุยเกี่ยวกับปีที่กำลังจะมาถึง สิ่งที่จะทำในช่วงปีใหม่ พร้อมสอดแทรกอารมณ์ขันด้วยการเล่าเรื่อง “พระอาทิตย์บิณฑบาตที่ไหน ” “ความหมายของอักษรย่อ ” และ “แฟนคลับ” ที่แฝงด้วยอารมณ์ขันประกอบ เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน สร้างเสียงหัวเราะ สร้างความเป็นมิตร ความคุ้นเคยระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง และเพื่อเป็นการเปิดใจของผู้ฟังการบรรยาย

การพูดคุยเกี่ยวกับปีที่กำลังจะมาถึง

“...วันนี้ส่งท้ายปีเก่า ปีหมู ปีหน้าปีหนู อย่าชวดชิวคณโยม ปีหมูก็พอแล้ว ปีหมูผ่านไปปีหมูก็มา สมัยก่อนนี้ปีใหม่ไทยตรงกับวันที่ 13 เมษายน วันสงกรานต์ นับตามพระอาทิตย์นะคุณโยมนะ พูดถึงพระอาทิตย์ มีเด็กคนหนึ่งมาถามพระอาจารย์คะ เป็นพระต้องบิณฑบาตหรือป่าวคะ ต้องบิณฑบาตชิลูกเป็นกิจวัตรของพระอย่างไรก็ต้องบิณฑบาต แล้วพระอาทิตย์บิณฑบาตที่ไหน...”

การถามเกี่ยวกับสิ่งที่ทำในช่วงปีใหม่

“ปีใหม่เราจะทำอะไรบ้างคุณโยม (ผู้ฟัง : เที้ยว) เที้ยวเลย อย่างเพิ่งเที้ยว ส่งส.ค.ส. ส่งความสุขกัน ประเทศไทยเราภาษาเราชัดเจนมาก มีคำย่อชัดเจน ส.ค.ส. คือ ส่งความสุข หรือ รมคตอบดิๆ บริษัทที่แล้วตอบ ลาบ หมู น้ำตก อาตมางมากเลย ถ้า สว บางคนตอบ สูงวัย แหมเอาคนข้างๆมาตอบอย่างไรก็ไม่รู้...”

การเล่าเรื่องตลก

“นั่งรถออกมาแฟนคลับทักเลย พระอาจารย์สมปองจะไปไหนคะ (ไปบรรยาย) ที่ไหนคะ (ทำไม่ละลูก) หนูจะได้ตามไปดูถูก (ดูมันจะตามไปดูถูกคุณโยมถ้าจะดูถูกพระดูถูกที่นี้ก็ได้ลูก

เอ๋ย)...เจอบางคนถามพระอาจารย์รัฐใหม่ ออกหนังสือมาหน้าไหนคุ้มค่า คุ้มราคาที่สุด ต้องเป็นหน้า 170 ลูก ธรรมะกับความรัก (ไม่ใช่) งามหน้า 185 ออกหักพักวัดนี้ แล้วหน้าไหนละลูก หน้าร้านขายหนังสือคะ ทั้งคุ้มค่าและประหยัดด้วยนะคะ”

จากนั้นวิทยากรจึงเริ่มเกริ่นนำเข้าสู่เนื้อหาหลักที่จะทำการบรรยาย ซึ่งเป็นเนื้อหาที่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับเนื้อหาหลักที่จะทำการบรรยาย โดยการกล่าวถึงความสำคัญของวันและเวลาในรูปแบบของบทกลอน ดังนี้

บทกลอน

“วันเวลาที่ผ่านมาราบวันนี้ ย่อมเคยเป็นนาทิต่างค่า
ขอให้ทุกนาทีที่มีมา จงทรงค่ากว่านาทิตของปีกลาย ”

การบรรยายธรรมช่วงที่ 2 วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาในเรื่องการทำชีวิตให้มีความสุขของดร.สนอง วรอุไรซึ่งได้เขียนไว้ในหนังสือของท่านเรื่อง การทำชีวิตให้มีความสุข โดยได้กล่าวไว้ว่าเวลาเรามีเพื่อนร่วมงานดี ก็เหมือนเรามีมิตรที่ดี แต่ถ้ามีเพื่อนร่วมงานเลว ก็ถือซะว่าเราได้ครูดี เพราะ ช่วยให้เราได้ฝึกสติ ฝึกการตั้งรับ ให้อารมณ์ผ่อนคลายตลอดเวลา ได้เป็นการฝึกพัฒนาตนเอง จากนั้นวิทยากรได้กล่าวถึงประเภทของความสุขว่ามี 2 ประเภท คือ

1. ความสุขแบบสนุกสนาน วิทยากรได้ยกตัวอย่าง ความสุขแบบสนุกสนานในช่วงปีใหม่ คือ การดื่มเหล้าและเที่ยวเตร่ซึ่งเป็นอันตรายกับชีวิตทั้งสิ้น โดยได้เล่าเรื่องประกอบการบรรยาย ดังนี้

เรื่อง ไชรูเสไฟฟ้า

“...วันนั้นอาตมาไปบรรยายกลับมาดึก คนเมาก็เดินโซซัดโซเซมา แล้วจับกุญแจออกมาไขที่รูเสไฟฟ้า เราเลยถามโยมทำอะไร (ผมกำลังไขประตูบ้านครึ่งหลัง) อาตมาก็ลองแหงนเกล้า คงไม่มีใครอยู่มั้งคุณโยม แก่ก็มองไปบนยอดเสา โหเป็นพระอะไรทำไม โง่จริงๆจะไม่มีคนอยู่ได้ไง ข้างบนยังเปิดไฟอยู่เลย ”

เรื่อง ผึ้งโหนดอยู่ไหน

“คืนเข้ามาเจอโยมคนนึง สวัสดิ์ปีใหม่ครึ่งหลังที่สมปอง ปีใหม่ทั้งทีขอเหล่าสักขวดได้ไหมครับ ไม่ได้โยม งามขอเงินไปซื้อได้ไหมครับ มันทำให้ขาดสติและปัญญาขนาดนั้นอาตมาไม่สนับสนุน อ้าว..หลวงพี่พูดถึง จะไม่ให้ผมใช้ไหม แสดงว่าหลวงพี่สมปองนี้มีปัญญาใช้ไหมครับ

มีลึกลับ โยม จึงบอกผมหน่อยสิ โนนมันอยู่ตรงไหน อาตมาก็ไปฝั่งตรงข้าม แยกี่มาเดินข้ามสะพานลอยไป พอไปถึงฝั่ง โนนแยกถามคนที่ยืนอยู่ว่าพี่ๆ โนนอยู่ไหน ก็ฝั่งที่พระยืนอยู่นั้น ใจเท่านั้นแหละแคะ โคนเสียงดังเลย โหเป็นพระประสาอะไรนี้ แล้วบอกตัวเองมีปัญหา ขนาดฝั่ง โนนยังบอกไม่ถูกเลย”

จากเรื่องเล่าประกอบการบรรยายทั้ง 2 เรื่องดังกล่าว วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาเพื่อแสดงให้เห็นถึงโทษของการหาความสุขแบบสนุกสนานซึ่งเป็นความสุขเพียงชั่วครู่ชั่วยามเท่านั้น โดยการดื่มสุรา ในช่วงวันส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ เพราะการดื่มสุรานั้นจะทำให้บุคคลขาดสติในการดำเนินชีวิต จึงสอนให้บุคคลเริ่มต้นปีใหม่ เริ่มต้นชีวิตใหม่ด้วยการดูแลสุขภาพร่างกาย และสุขภาพใจ เพราะหากเรามีร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์และจิตใจที่เบิกบาน มีความสุขแล้วนั้น ก็จะส่งผลให้บุคคลมีความสุขในการดำเนินชีวิตในปีต่อไปที่กำลังจะมาถึงอย่างแท้จริง เป็นความสุขแบบสงบรวมเย็นนั่นเอง ซึ่งถือได้ว่าความสุขดังกล่าวนี้เป็นความสุขที่แท้จริงไม่ใช่เพียงความสุขแบบชั่วครู่ชั่วยามอย่างเช่นความสุขแบบสนุกสนาน

2. ความสุขแบบสงบรวมเย็น วิทยากรได้ยกตัวอย่าง ความสุขแบบสงบรวมเย็นในช่วงปีใหม่ คือ การทำบุญตักบาตร การเข้าวัดฟังเทศน์ฟังธรรมกันเป็นครอบครัว เพราะล้วนเป็นการเสริมสิริมงคลให้แก่ชีวิตให้ได้พบเจอแต่สิ่งที่ดีงามในปีใหม่ที่กำลังจะมาถึง

จากนั้นวิทยากรได้นำกิจกรรม คือ กิจกรรมวาดภาพดูดวงทำนายอนาคต ให้ผู้ฟังบรรยายมีส่วนในการทำกิจกรรมร่วมกันพร้อมสอดแทรกเนื้อหาธรรมะเกี่ยวกับการมีสติในการดำเนินชีวิต ซึ่งกิจกรรมที่นำเสนอเพื่อประกอบการบรรยาย มีดังนี้

กิจกรรมวาดภาพดูดวงทำนายอนาคต โดยมีกฎกติกาและวิธีการเล่น ดังนี้คือ

- 1) ให้ผู้ฟังทุกคนวาดภาพลงบนกระดาษ ตามที่กำหนดให้ คือ 1. ดวงอาทิตย์ 2. ภูเขา 3. ต้นไม้ 4. บ้าน 5. แม่น้ำ 6. ทางเข้าบ้าน 7. เบ็ด 8. งู และ 9. สิงโต
- 2) วิทยากรอธิบายความหมายของรูปภาพแต่ละรูปที่ให้อวด ดังนี้
 1. ดวงอาทิตย์ หมายถึง ความสำเร็จ ความเจริญรุ่งเรือง
 2. ภูเขา หมายถึง ปัญหา อุปสรรค
 3. ต้นไม้ หมายถึง ผู้หลักผู้ใหญ่ ผู้อุปถัมภ์ค้ำจุน
 4. บ้าน หมายถึง ความมั่นคง
 5. แม่น้ำ หมายถึง ความใจกว้าง ใจบุญใจกุศล
 6. ทางเข้าบ้าน หมายถึง คำพูด
 7. เบ็ด หมายถึง คนรัก

8. งู หมายถึง ตัวเรา
9. สิงโต หมายถึง ศัตรู
- 3) ให้นำสิ่งที่ผู้ฟังแต่ละคนวาด สลับกับคนอื่นที่นั่งข้างแล้ว แล้วให้ทำนายดวงให้กันและกันถึงอนาคตที่กำลังจะมาถึง ซึ่งวิทยากรจะทำนายให้ดูเป็นตัวอย่างก่อนหนึ่งคน เมื่อทำนายเสร็จให้แต่ละคนนึกกระดาษที่ตัวเองวาด

จากกิจกรรมนี้ได้สอดแทรกเนื้อหาในเรื่องการใช้สติในการดำเนินชีวิต เพราะการดูดวงนั้นเป็นการทำนายชีวิตของบุคคล สิ่งที่จะเกิดขึ้นและไปไปในอนาคตข้างหน้า วิทยากรจึงได้ชี้ให้เห็นว่าในการดำเนินชีวิตของบุคคลในอนาคตนั้น จะต้องมีความสติปัญญาในการพิจารณาไตร่ตรอง ในการดำเนินชีวิต ด้วยความระมัดระวังรอบคอบ อย่าให้เรื่องของดวงชะตาเป็นตัวกำหนด หรือครอบงำชีวิตของเราทั้งหมด โดยวิทยากรได้อุปมาอุปไมยการนำเรื่องของดวงชะตาที่กำหนดชีวิตนั้นซึ่งเป็นเรื่องของผู้ใหญ่ โดยได้เปรียบว่า เมื่อเราเป็นเด็ก เหมือนผ้าขาวที่สะอาด บริสุทธิ์ผุดผ่อง จิตใจดี ไม่มีสิ่งใดมาเป็นตัวกำหนดการดำเนินชีวิตให้เด็ก ๆ ก็สามารถที่จะดำเนินชีวิตมาได้ แต่ให้บุคคลนำเรื่องของความสามารถ ความพร้อมของเราเอง และเรื่องของดวงชะตาในบางส่วน เพื่อนำมาพิจารณาร่วมกันในการดำเนินชีวิต อีกทั้งวิทยากรได้ให้หลักในการดำเนินชีวิตในปีใหม่นี้ด้วย คือ

1. อย่าให้ปัญหา อุปสรรคมาขัดขวางความสำเร็จ หากเคยมีปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในปีเก่าให้เราเรียนรู้จากสิ่งนั้น แล้วนำมาพัฒนาตนเองในปีใหม่นี้ โดยได้อุปมาอุปไมยการใช้ชีวิตของบุคคลเมื่อต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรค กับ ต้น ใผ่ญี่ปุ่นเมื่อโดนหิมะทับ เพราะใผ่ญี่ปุ่นนั้นเมื่อโดนหิมะทับเหมือนการพบเจอปัญหาอุปสรรค เมื่อหิมะละลายต้น ใผ่ญี่ปุ่นก็จะค่อยๆ ซึมซับเอาความชุ่มชื้นจากหิมะที่ละลายนั้น และเมื่อหิมะละลายหมดต้น ใผ่ญี่ปุ่นก็จะสดชื่นสวยงามยิ่งกว่าเดิมนั่นเอง และวิทยากรยังได้เปรียบเทียบการใช้ชีวิตของบุคคลเมื่อต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรค ให้ทำตัวเหมือนลูกฟุตบอล เพราะยิ่งทุ่มเท่าไรก็ยิ่งกระเด็นสูงเท่านั้น และไม่ควรถูกตัวเหมือนแก้วซึ่งเมื่อโยนลงไปก็จะแตกเสียหายเท่านั้น

2. ให้ยึดถือบุคคลที่ประสบความสำเร็จเป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิต
3. ยอานำคำพูดของคนอื่นมาขัดขวางความสำเร็จ โดยได้เล่าเรื่องประกอบการบรรยาย คือ เรื่อง กบหูหนวก ดังนี้

“ ลูกกบตัวเล็กๆ หลายพันตัว แข่งขันกันปีนเสาไฟฟ้า ทั้งกบปู กบย่า กบตา กบขาย กบเพื่อนบ้านก็ตะโกน โอ๊ยเราทำไม่ได้หรอก เราเป็นแค่กบตัวเล็กๆ มันเกินความสามารถของเรา ล่วงพอยล่วงพอยลงมา แต่มีลูกกบตัวเล็กตัวนึงไปถึงยอดเสาไฟฟ้าเลย พอลงมาถึงพื้นทั้งกบทั้งอาดมางเลย พวกกบทั้งหลายก็ถาม ทำไมปีนไปถึงเสาไฟฟ้าได้อย่างไรนี่ แต่อนิจจาคุณโยมเอ๋ย กบที่ชนะตัวนั้น มันเป็นกบหูหนวก มันไม่ได้ยินคำพูดของใครเลย”

จากเรื่องเล่าประกอบการบรรยายดังกล่าว วิทยากรแสดงให้เห็นถึงบุคคลจะต้องมีความเชื่อมั่นในตนเอง ในการดำเนินชีวิต อย่ายึดติดกับคำพูดของบุคคลอื่น อย่างนำคำพูดเหล่านั้นมาทำลายความเชื่อมั่นและความสำเร็จของตนเอง ให้เราคิดและเชื่อมั่นในสิ่งที่เราจะทำ และพยายามทำสิ่งนั้นให้สำเร็จ ซึ่งวิทยากรได้ให้ข้อคิดเตือนใจว่า “มนุษย์เราจะพัฒนาไปอย่างที่เราคิด” ดังนั้นในปีใหม่นี้ให้เราคิดว่า เราเป็นคนที่มีความสุข เราทำได้ เราก็จะประสบความสำเร็จในการดำเนินชีวิตนั่นเอง

4. ลดการดื่มสุราให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม และระมัดระวังเรื่องของอุบัติเหตุ วิทยากรยังคงเน้นย้ำในเรื่องของการหาความสุขในช่วงปีใหม่แบบสนุกสนานที่เกิดจากการดื่มสุรา โดยวิทยากรได้เน้นย้ำในเรื่องการกินดื่มนั้นในระดับที่เหมาะสม อย่ารื่นเริงมากเกินไป เพราะอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุมากมายอย่างเช่นในช่วงปีใหม่ของทุกปี

5. การใช้คำพูดจาที่ดีต่อกัน ด้วยคำพูดที่ไพเราะน่าฟัง พูดแต่สิ่งที่ดีงามต่อกัน โดยวิทยากรได้เล่าเรื่องประกอบการบรรยาย ดังนี้

เรื่อง คำพูดของหมอ

“เวลาหมอออกมาจากห้องผ่าตัด ญาติพี่น้องจะกรุณาเข้าไปหาหมอ หมอลุงผมเป็นอย่างไรบ้าง หมอจะไม่พูดจะนั่งเงียบใจเย็นมาก หลังจากที่หมอใช้ความพยายามอย่างเต็มที่แล้ว ลุงของคุณก็จากไปอย่างสงบ เราจะรู้สึกสงบตามคำพูดของหมอเลยนะ หมอเดินไปสองถึงสามก้าวบ๊บลุงเราตายหรอนี้ เพิ่งรู้สึกตัว คือบรรยากาศแบบหนักๆยังทำให้เบาให้ดีได้”

6. ให้เข้าวัดฟังเทศน์ฟังธรรม เพื่อเสริมสร้างความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต ให้นำหลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิต ให้คิดดี พูดดี กระทำแต่ความดี โดยวิทยากรแนะนำให้การเริ่มต้นในช่วงปีใหม่นั้นจะต้องนำสิ่งที่ดีเข้ามาสู่ชีวิตเรา โดยการทำความดีทั้งทางกาย วาจาและใจ ซึ่งวิทยากรได้ยกตัวอย่างการกระทำที่ไม่ดี จากการเข้าวัดเพื่อวัตถุประสงค์อื่น เช่น เข้าวัดเพื่อเอาสุนัขไปปล่อยที่วัด ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่ดี เพราะจะเป็นการเพิ่มภาระให้กับวัดอีกด้วย โดยการนำเสนอด้วยภาพยนตร์โฆษณา ดังนี้

โฆษณาชุด “ลูกหมา...ถูกทิ้ง” ของแอร์เทรน



ภาพที่ 5.11 แสดงภาพยนตร์โฆษณา ชุด “ลูกหมา...ถูกทิ้ง”

อีกทั้งวิทยากรยังได้แนะนำให้ผู้ฟังศึกษา เรียนรู้ถึง ธรรมชาติจากสิ่งที่อยู่รอบๆตัวเรา เพราะ ธรรมะนั้นไม่จำเป็นที่จะต้องได้รับจากการเข้าวัดฟังเทศน์ฟังธรรมจากพระสงฆ์เพียงอย่างเดียว โดย ได้ยกตัวอย่างภาพยนตร์โฆษณาที่มีหลักธรรมะสอดแทรกอยู่ด้วย คือ

โฆษณาชุด “สิ่งที่มีค่าที่สุด...อยู่ข้างใน” ของธนาคารไทยพาณิชย์



ภาพที่ 5.12 แสดงภาพยนตร์โฆษณา ชุด “สิ่งที่มีค่าที่สุด...อยู่ข้างใน”

โฆษณาชุด “Black Man” ของยาสีฟันดอกบัวคู่



ภาพที่ 5.13 แสดงภาพยนตร์โฆษณา ชุด “Black Man”

จากภาพยนตร์โฆษณาทั้งสองนั้น วิทยากรได้แสดงให้เห็นถึงการทำความดีของบุคคล ซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่าสูงยิ่ง ที่อยู่ภายในจิตใจของเรา และยังชี้ให้เห็นว่าการกระทำในสิ่งใดนั้นเรา จะต้องมีเชื่อมั่น ศรัทธาในสิ่งที่ทำ เช่น การทำความดี เมื่อเราเชื่อมั่นและศรัทธาถึงการทำความดีดังกล่าวแล้วนั้น ก็จะไม่ย่อท้อต่อการทำดีนั้นเลย แม้ว่าจะมีปัญหาหรืออุปสรรคอย่างไรก็ตามก็ยังคงทำความดีเช่นนั้นต่อไป

การบรรยายธรรมช่วงที่ 3 ซึ่งเป็นช่วงสุดท้ายของรายการวิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาให้เห็นถึงเรื่องของปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่ต้องพบเจอในการดำเนินชีวิตนั้นเป็นสิ่งที่บุคคลทุกคนต้องพบเจอในการดำเนินชีวิตแทบทั้งสิ้นไม่มีใครสามารถที่จะหนีปัญหาไปได้ตลอด จึงแนะนำให้บุคคลเผชิญ เรียนรู้กับปัญหาที่เกิดขึ้น และนำปัญหานั้นมาพัฒนาตนเองต่อไปในอนาคต ซึ่งได้แนะนำถึงวิธีการเผชิญกับปัญหาที่ไม่ต้องทุกข์ใจมากนัก นั่นคือ การเปลี่ยนปัญหาให้กลายเป็นปัญญา โดยได้ยกตัวอย่าง การวิจัยเชิงทดลองของอเล็กซานเดอร์เฟรมมิ่ง ในการเพาะเชื้อแบคทีเรีย

แต่เกิดเชื่อราทำลายเชื้อแบคทีเรียดังกล่าว จากปัญหานั้นจึงกลายเป็นการคิดค้นยาปฏิชีวนะในการรักษามนุษย์ได้

เรื่อง เชื้อแบคทีเรียของอเล็กซานเดอร์เฟรมมิ่ง

“ นักวิทยาศาสตร์ชาวอังกฤษท่านหนึ่ง เพาะเลี้ยงแบคทีเรีย เพื่อใช้ในงานวิจัยของท่าน แต่กลับพบว่ามิเชอร์ราเข้าไปปนเปื้อนและทำลายแบคทีเรียที่เพาะเอาไว้ ก็หมายความว่า ต้องเพาะแบคทีเรียขึ้นมาใหม่ แต่แทนที่จะเพาะแบคทีเรียขึ้นมาใหม่ เขาก็คิดว่า ถ้าเชื้อราสามารถทำลายแบคทีเรียได้ มันก็สามารถทำลายแบคทีเรียในร่างกายคนได้เช่นเดียวกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นก็นำไปสู่การคิดค้นยาปฏิชีวนะ และคนทั่วโลกก็จำได้ว่านักวิทยาศาสตร์ท่านนั้น ชื่อว่า “อเล็กซานเดอร์เฟรมมิ่ง” ปัญหา คือบิดาของนักประดิษฐ์ สำคัญมากเลย ”

จากนั้นวิทยากรได้ให้ผู้ฟังร่วมกิจกรรมระลึกนึกถึงอดีตที่ผ่านมา โดยให้ผู้ฟังหลับตานั่งสมาธิแล้วระลึกนึกถึงสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้นในอดีตทั้งหมดที่ผ่านมา ทั้งสิ่งที่ดี สิ่งที่ไม่ดี รวมทั้งสิ่งผิดพลาดที่เคยกระทำเอาไว้ แล้วให้นำสิ่งนั้นมาแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาตนเองต่อไปในอนาคต เริ่มต้นชีวิตใหม่ด้วยความสุข โดยวิทยากรได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของวันนี้ เพราะหากบุคคลกระทำปัจจุบันให้ดีที่สุดแล้วนั้นย่อมส่งผลดีถึงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอย่างแน่นอน โดยได้นำเสนอข้อคิดเตือนใจ ในรูปแบบของบทกลอน คือ

“ คำบอกเล่าชีวิตที่ไร้สาระขณะนี้ ยังไม่สายเกินที่จะแก้ไข
แม้ชีวิตเหลือน้อยลงเพียงใด จงภูมิใจที่ได้ทำดีทัน
มีคนเห็นหรือไม่เห็นเป็นไรเล่า จงเลือกเอาความดีที่สร้างสรรค์
มีคนเห็นหรือไม่ไม่สำคัญ ใจเรานั้นรู้ว่าดีเท่านี้พอ
ต้นไม้ยังให้ความร่มรื่นแก่ชีวิต นกตัวนิดให้เสียงเพลงแก่โลกหล้า
ดอกไม้ไม้น้อยยังให้ความชื่นบานตา แม้มันหญ้าก็ยังให้ออกซิเจน
แล้วตัวเราเกิดมาในโลกนี้ ทำความดีอะไรให้โลกเห็น
กิน กาม เกียรติเท่านั้นหรือที่ทำเป็น ไม่ดีเด่นกว่าบรรดาค้นหญ้าเลย”

และวิทยากรได้ให้ผู้ฟังร่วมกิจกรรม เพื่อได้ระลึกถึงพระคุณของคุณพ่อคุณแม่ ซึ่งเป็นพระอรหันต์ของเราทุกคน ให้ลูกๆทุกคนปฏิบัติตัวเป็นลูกที่ดีของคุณแม่ กระทำแต่ความดีต่อคุณพ่อคุณแม่ โดยการห่างไกลจากอบายมุข สิ่งเสพติด เป็นลูกศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ เป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ และเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีของศาสนานั้นๆ โดยในช่วงปีใหม่นี้ให้กลับไปเยี่ยมบ้านกลับไปหาคุณพ่อคุณแม่ เพราะตัวเราคือของขวัญที่มีค่าที่สุดของคุณแม่ อีกทั้ง

วิทยากรยังสื่อถึงพระคุณของคุณพ่อคุณแม่ซึ่งเป็นสิ่งที่เราไม่สามารถชดใช้ได้หมด ให้ลูกๆทุกคนระลึกนึกถึงพระคุณท่านให้มาก หากเมื่อครั้งในอดีตเราเคยทำสิ่งผิดพลาดอะไรกับท่าน ก็ให้ขอโทษขอขมาต่อความผิดที่เคยกระทำไว้ และประพฤติปฏิบัติตัวเป็นลูกที่ดีของท่าน พร้อมด้วยการเริ่มต้นชีวิตใหม่ด้วยการกระทำแต่ความดีความถูกต้อง โดยได้มีการเปิดบทเพลงกาสะลอง ของศิลปิน ลานนา คัมมินส์ ประกอบกิจกรรมการบรรยาย

เนื้อหาโดยรวมของรายการธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 13 ตอน “ธรรมะนำชีวิต” คือ จากการวิเคราะห์พบเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมคำสั่งสอนที่นำมาใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน 6 ประการ คือ 1. อย่าให้ปัญหา อุปสรรคมาขัดขวางความสำเร็จ 2. ให้ยึดถือบุคคลที่ประสบความสำเร็จเป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิต 3. ยานำคำพูดของคนอื่นมาขัดขวางความสำเร็จ 4. ลดการดื่มสุราให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมและระมัดระวังเรื่องของอุบัติเหตุ 5. การใช้คำพูดที่ดีต่อกัน และ 6.ให้นำหลักธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิต โดยให้เข้าวัดฟังเทศน์ฟังธรรม เพื่อเสริมสร้างความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต

5. ธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 15 ตอน “ธรรมะขจัดความเครียด”

รายการธรรมะเดลิเวอรี่ตอน “ธรรมะขจัดความเครียด” ออกอากาศเมื่อวันที่ 7 เมษายน 2551 เนื่องในชดเชยวันจักรี โดยมีผู้ดำเนินรายการ คือ แอนดี้ เขมพิมุข (แอนดี้) วิทยากร คือ พระมหาสมปอง ตาลปุตโต พระครูวินัยธรชาติ กิตติชิโร และ พระอาจารย์สมพงษ์ รัตนวิโส ซึ่งเป็นภาพการบรรยายธรรมะแก่พนักงานบริษัท ไลต์สุวรรณ จำกัด ซึ่งเป็นการบรรยายในหัวข้อ “ธรรมะขจัดความเครียด” โดยในแต่ละช่วงมีเนื้อหารายการดังนี้

การบรรยายธรรม ช่วงที่ 1 วิทยากรจะเริ่มต้นรายการด้วยการทักทาย ทำความรู้จัก ร่วมพูดคุยกับผู้ฟังการบรรยาย เช่น การกล่าวแนะนำผู้ดำเนินรายการ การซักถามถึงชื่อบริษัทของผู้เข้ารับฟังการบรรยาย พร้อมสอดแทรกอารมณ์ขัน เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน สร้างเสียงหัวเราะ สร้างความเป็นมิตร ความคุ้นเคยระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง และเพื่อเป็นการเปิดใจของผู้ฟังการบรรยาย

การแนะนำผู้ดำเนินรายการ

“... ลืมไม่ได้เลย คนสำคัญวันนี้คุณแอนดี้ เขมพิมุข ปรบมือให้คุณแอนดี้ด้วย ให้เกียรติมาฟังธรรมะ...”

คำถามถึงชื่อบริษัทของผู้เข้ารับฟังการบรรยาย

“...วันนี้มาฟังธรรมะร่วมกับพวกเราชาวบริษัท (ผู้ฟัง: ไลยสุวรรณจำกัด)”

จากนั้นวิทยากรจึงเริ่มเกริ่นนำเข้าสู่เนื้อหาหลักที่จะทำการบรรยาย ซึ่งเป็นเนื้อหาที่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับเนื้อหาหลักที่จะทำการบรรยาย โดยการกล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความทุกข์ของบุคคลในปัจจุบัน นั้นเกิดจากการอยากได้อะไรอยากเป็นเหมือนคนอื่นเค้าจริงๆ แล้วความสุขความทุกข์มันใกล้กันแค่เพียงนิดเดียว เพราะ มันเกิดจากความรู้สึกนึกคิดของคนเรานั้นเอง ฉะนั้น ถ้าเราคิดให้มันไม่ทุกข์ มันก็ไม่ทุกข์ ถ้าคิดให้ทุกข์ มันก็ทุกข์ โดยวิทยากรได้ยกตัวอย่างการมีความสุขในแบบง่ายๆ ของเด็กที่เอาไม้ไปเขียนพ่อแม่เพื่อหยอกล้อก็มีความสุขแล้ว ซึ่งเป็นความสุขที่ไม่ต้องใช้เงินทอง หรืออุปกรณ์ที่มีราคาแพงอะไรเลย ดังนั้นวิทยากรจึงได้เน้นให้คนเราสามารถมีความสุขได้กับเรื่องง่ายๆ นั้นเอง อีกทั้งวิทยากรยังได้ยกตัวอย่างของความทุกข์ที่เกิดขึ้นกับบุคคล ดังนี้ประกอบการบรรยาย ดังนี้

เรื่อง ของเรากำเพราะคนอื่นมีของใหม่

“ ผู้ใหญ่ออกรถมาดีกว่าบาทมีความทุกข์คุณ โยม จะไม่ให้แก่ทุกข์ได้ไง โยมเอย รถแกดั่งทุกอย่าง ยกเว้นเครื่องเสียง แอร์ดังหลังคาค้างประตูตั้งอี๊ดแอ๊ดบีบแตรแตรไม่ดัง มันก็น่าเห็นใจแคะคุณ โยม นะ รถเรากำเพราะ ช้างบ้าน ออกรถใหม่ ผู้ใหญ่บ้าน อาตมาออกรถมา 3 ปีไม่เก่า ลูกบ้านคนนึงเหิมเกริมออกรถมา ยี่ห้อเดียวกะแก รถแกเก่าชะอย่างงั้นคุณ โยม สามิภรรยาเรากำเพราะอะไร โยม (ผู้ชม : ใช้มานาน) คุณ โยมตอบสะเห็นภาพมากเลยนะ แล้วนั่งอยู่ข้างกันด้วย ว๊าย..ตอบไม่เกรงใจ เออเพราะมีแฟนใหม่อันนี้อันตรายนะ โยม ...”

แต่ก่อนที่บุคคลจะสามารถมีความสุขในแบบง่ายๆ ได้ นั้น เราก็ควรลืมหรือละทิ้งเรื่องราวเก่าๆ ที่ทำให้เราต้องทุกข์ใจ ในอดีตที่ผ่านมาเสียก่อน ซึ่งวิทยากรได้ยกตัวอย่างของคำพูดของบุคคลอื่นๆ ที่เคยทำให้เราเกิดความทุกข์ โดยอุปมาอุปมัยถึงความทุกข์ที่เกิดจากคำพูดของคนอื่นที่ด่าว่าเรา เหมือนการเอามีดมาทิ่มแทงร่างกายของเราในอดีต แต่เรายังเก็บและจดจำคำพูดเหล่านั้นกลับมาคิด กลับมาจดจำอีกในปัจจุบัน ทั้งที่จริงๆ สิ่งเหล่านั้น มันจบไปตั้งนานแล้ว แต่เรายังรู้สึกเจ็บปวดกับคำต่อว่าอยู่ทุกๆ ที่เค้าไม่ได้ด่าเราตั้งนานแล้ว แต่เรายังคงนำมาคิดอยู่จนปัจจุบัน ดังนั้นวิทยากรจึงได้เน้นย้ำว่าอะไรที่มัน เป็นสิ่งไม่ดี ถ้าคิดแล้วทำให้ตัวเราเองเสียความรู้สึก รู้สึกไม่สบายใจ เสรวใจ หรือเป็นทุกข์ เราควรจะปล่อยวางในเรื่องๆ นั้น เพราะเราคิดไปก็เท่านั้น มีแต่จะส่งผลเสียต่อ

เรื่อง โจรไม่รู้เวลา

“... กริ่งๆ โทรศัพทมา “สวัสดิ์ครับ ผมสมหมายครับ ที่นี้รปภ.ของห้างครับผม ” “เอ่อน้อง ห้างเปิดกี่โมง ” “อ้อ 11 โมงครับ ” “เอ้าน้องวันนี้ช่วยเปิดเร็วหน่อยได้ไหม ” “ไม่ได้ครับ ตามธรรมเนียมบริษัทเราให้เปิด 11 โมงครับ ” “นะน้องนะวันนี้ช่วยๆหน่อย ” “ไม่ได้ครับ ผมต้องยึดตามหลักของบริษัทเปิด 11 โมงครับ ถ้าพี่อยากจะเข้ามีต้องรอ 11 โมง ” “ไม่น้องพี่ไม่อยากจะเข้าพี่อยากจะออก ” รู้เลยว่าเป็นโจรมั่นขโมยของสะเพลินลืมเวลาห้างปิด ”

อีกทั้งวิทยากรยังได้นำเสนอภาพยนตร์โฆษณาชุดมาสาย...ทำอะไร(ทำเป็นป่วย) และชุดมาสาย...ทำอะไร(ทำเป็นเนียน) ของสินค้าคอนโดมิเนียม ของธนาพัฒน์พร็อพเพอร์ตี้ วิกาวดี ซึ่งเป็นการแสดงตัวอย่างที่ไม่ดีให้เห็นถึงการมาทำงานสายของพนักงาน โดยได้สอนถึงการทำงานต้องมาให้ทันเวลา ตรงเวลา ทำงานให้ตรงกับหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย รับผิดชอบในงานที่ทำ ก่อนที่จะไปทำอย่างอื่นแม้มันจะเป็นประโยชน์ก็ตาม เช่น ไปช่วยเพื่อนทำ หรืออธิบายงานให้เพื่อนเข้าใจ และทำงานให้เต็มที่หรือเต็มความสามารถ ให้องค์กรได้รับประโยชน์จากการจ้างเรามาทำงาน ไม่ใช่ทำงานไปวันๆ เข้าขามเย็นขาม และควรตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด พร้อมกล่าวเตือนผู้ชมถึงการมาทำงานสายนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ดี ไม่ควรปฏิบัติและหากมาสายแล้วก็ให้ยอมรับว่ามาสาย แต่อย่าปฏิบัติเช่นนั้นบ่อย



ภาพที่ 5.15 : แสดงภาพยนตร์โฆษณาชุดมาสาย...ทำอะไร(ทำเป็นป่วย) และชุดมาสาย...ทำอะไร(ทำเป็นเนียน)

2. ไม่นินทาเจ้านาย วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาถึงหลักในการทำงานโดยการไม่วิพากษ์วิจารณ์ นินทา หัวหน้านายจ้าง รวมทั้งนินทาเพื่อร่วมงานกันเองด้วย เพราะการกระทำดังกล่าวจะทำให้เราไม่เจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงานได้เลยนั่นเอง อีกทั้งวิทยากรยังได้นำเสนอภาพยนตร์โฆษณาชุด “เด็กใหม่” ของสินค้าพีเจ้น เบบี้ไวพส์ คาร์โมมายล์ (Pigeon Baby Wipes Chamomile) เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างเจ้านายและลูกน้องที่บางครั้งก็ยากจะไม่นินทาเจ้านายได้ เพราะเจ้านายมีพฤติกรรมที่ไม่ดีต่อลูกจ้างนั่นเอง



ภาพที่ 5.16 : แสดงภาพยนตร์โฆษณาชุด “เด็กใหม่”

3. ใฝ่ใจต่อหน้าที่ วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาถึงหลักในการทำงานให้มีความเอาใจใส่ สนใจในงานของตนเองที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด โดยวิทยากรได้เล่าเรื่อง พยาบาลให้ยานอนหลับ ซึ่งเป็นเรื่องเล่าที่สอดแทรกมุขตลกและอารมณ์ขันไว้ด้วย อีกทั้งวิทยากรยังได้นำเสนอภาพยนตร์โฆษณาชุด “สนับสนุนคนขยัน” ของสินค้ากาแฟกระป๋องแบล็คอัฟ โรบัสต้า ประกอบการบรรยาย เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเอาใจใส่ในหน้าที่ของบุคคลในสายอาชีพต่างๆ เช่น พยาบาล ดังนี้

เรื่อง พยาบาลให้ยานอนหลับ

“คุณหมอบอกพยาบาล ลมมือใหม่ “ถ้าคนไข้นอนไม่หลับให้เค้า กินยานอนหลับ ค่ะ” ประมาณ 4-5 ทุ่ม พยาบาลลืมให้คนไข้กินยานอนหลับ คนไข้หลับหมดแล้วคุณ โยม แก่ก็ไปกดกริ่ง ปลุกทุกคนให้ลุกขึ้นมาหมด คนไข้ทั้งป่วยทั้งง “ปลุกผมมาทำไมคุณพยาบาล” “อ้อไม่ได้หรอกค่ะ ต้องมากินยานอนหลับค่ะ”

ภาพยนตร์โฆษณาชุด “สนับสนุนคนขยัน”



ภาพที่ 5.17 : แสดงภาพยนตร์โฆษณาชุด “สนับสนุนคนขยัน”

4. ทำดีให้ถูกจังหวะ วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาถึงหลักในการทำงานจะต้องถูกต้องตามกาลและเทศะด้วย โดยวิทยากรได้นำภาพยนตร์โฆษณาชุด “สนับสนุนคนขยัน” สินค้ากาแฟกระป๋องแบล็คอัฟ โรบัสต้า มาประกอบการบรรยาย ดังนี้



ภาพที่ 5.18 : แสดงภาพยนตร์โฆษณาชุด “สนับสนุนคนขยัน”

จากภาพยนตร์โฆษณา วิทยากรได้แสดงให้เห็นถึงหากบุคคลจะจะทำอะไรก็ตาม ให้เราดูเงื่อนงำของเวลาด้วย จากตัวอย่างโฆษณานั้นผู้รักษาประตูมาอธิบายขายเลนส์สำหรับถ่ายรูป ซึ่งในความเป็นจริงแล้วอาจจะเป็นเซลล์ขายเลนส์ มีความรู้เรื่องเลนส์จริงๆแต่ลืมดูบทบาทตัวเองไปว่า ในขณะที่ตนเองเป็นผู้รักษาประตู ซึ่งขณะนั้นกำลังแข่งขันเตะฟุตบอลอยู่ ไม่ใช่เวลาขายของหรืออธิบายสินค้าให้กับลูกค้าฟัง วิทยากรจึงนำเหตุการณ์ต่างๆเหล่านั้นมาขยายความว่า คนเราควรทำดีให้ถูกจังหวะ คือการทำอะไรก็ตาม ควรทำให้ถูกเวลาและถูกสถานที่นั่นเอง

5. **เสียสละเพื่อหน่วยงาน** วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาถึง หลักในการทำงานด้วยความเสียสละเพื่อส่วนรวม ซึ่งก็คือหน่วยงานของเราเอง เพราะการทำงานด้วยความเสียสละไม่เห็นเพียงแค่ประโยชน์ส่วนตน ก็จะทำให้หน่วยงานสามารถพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว ส่งผลให้องค์กรหรือหน่วยงานมั่นคง และส่งผลต่อชีวิตการทำงานของเราที่มั่นคงตามมาด้วยนั่นเอง โดยวิทยากรได้นำภาพยนตร์โฆษณาชุด “สนับสนุนคนขยัน” ของสินค้ากาแฟกระป๋องแบล็คคอฟโรบัสต้า ซึ่งเป็นการแสดงตัวอย่างของบุคคลที่ทำงานด้วยความเสียสละของบุคคลเพื่อหน่วยงานหรือองค์กรของตนเอง โดยทำในทุกหน้าที่นั่นเอง พร้อมสอดแทรกมุขตลกและอารมณ์ขันไว้ด้วยประกอบการบรรยาย ดังนี้



ภาพที่ 5.19 : แสดงภาพยนตร์โฆษณาชุด “สนับสนุนคนขยัน”

6. **มนุษย์สัมพันธ์เป็นเยี่ยม** วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาถึงหลักในการทำงานด้วยการอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นด้วยความสุข เพื่อก่อให้เกิดความรักใคร่ เป็นมิตร นับถือ ตลอดจนมีความร่วมมืออันดีในการปฏิบัติงานร่วมกันภายในองค์กร โดยเล่าเรื่อง นายอำเภอมนุษย์สัมพันธ์เยี่ยม ประกอบการบรรยาย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อกัน พร้อมสอดแทรกมุขตลกและอารมณ์ขันไว้ด้วย ดังนี้

เรื่อง นายอำเภอมนุษย์สัมพันธ์เยี่ยม

“เอาตมาพาพ่อเอาตมาไปบ้านนายอำเภอ ท่านมีมนุษย์สัมพันธ์ดีมาก ถามพ่อเอาตมาว่าคุณลุงเอากาแฟไหม พ่อเอาตมาน่ารักมาก บอกไม่เอาครับเกรงใจ เอาผลไม้ไหม ลุง ออไม่หอรอกับเกรงใจ สักพักหนึ่งภรรยานายอำเภอเดินลงมา คุณลุงครับนี้ภรรยาผมครับ พ่อเอาตมาตอบเลยไม่หอรอกับ

เกรงใจ อาตมาไม่รู้จะว่า นายอำเภอ จะคิดยังไง พ่ออาตมาคิดอะไรหรือเปล่าก็ไม่รู้ แต่ นายอำเภอ นอนไม่หลับไปหลายวัน”

จากนั้นวิทยากรจึงได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ การสร้างหลักประกันในชีวิต โดยการใช้สื่อ เพาเวอร์พอยต์ประกอบการบรรยาย ซึ่งมีการอธิบายและยกตัวอย่างประกอบการบรรยาย ดังนี้



ภาพที่ 5.20 แสดงเพาเวอร์พอยต์ประกอบการบรรยาย

วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาถึงหลักการดำเนินชีวิต ในด้านการทำงาน ซึ่งเป็นหลักในการพัฒนาตนเอง โดยใช้ให้เห็นว่า หากประพฤติปฏิบัติตามหลักการดังกล่าว ก็จะทำให้ประสบความสำเร็จในการทำงาน และชีวิตตามมา นั้นเอง โดยวิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาถึงหลักในการทำงานจะต้องให้ได้ 4 เก่ง คือ เก่งงาน เก่งคน เก่งคิด และเก่งดำเนินชีวิต หมายถึงต้องรู้จักเทคนิคและวิธีการทำงานให้เป็น สามารถวัดผลสำเร็จของงานได้ตามที่องค์กรคาดหวัง สามารถสร้างความรักและความเข้าใจในงานของตนเอง สามารถทำงานโดยประสานและสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างเข้าใจ ถูกต้องตรงกัน สามารถเสนอความคิดในเชิงสร้างสรรค์ให้งานประสบความสำเร็จและสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ลดความเครียดในการทำงานได้ บริหารเวลาเป็น ตลอดจนรักษามาตรฐานในการทำงานของตนให้สูงขึ้นได้อย่างสม่ำเสมอ ซึ่งได้อธิบายโดยละเอียดดังนี้

1. เก่งงาน หมายถึง เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการทำงาน คือมีความรู้ความชำนาญในงานนั้น มีความรับผิดชอบ มีความคิดสร้างสรรค์ ทำงานได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำถูกต้อง เป็นผู้มีความอดทนและมองการณ์ไกล ทำงานสำเร็จโดยเพิ่มผลผลิต รับรู้และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงได้ทันทั่วทั้งที่ โดยวิทยากรได้ให้ยึดหลักอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา ซึ่งวิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาในรูปแบบของบทกลอน พร้อมทั้งวิทยากรได้อธิบายยกตัวอย่างเรื่องเล่าประกอบการบรรยาย ดังนี้

“ ฉันทะ สนใจสนใจใฝ่เรียนรู้
จิตตะ ใส่ใจใส่ใจไม่เลือนลอย

วิริยะ เพียรสู้เพียรสู้ไม่ท้อถอย
วิมังสะ ฝ้าคอยฝ้าคอยไม่หลงลืม”

เรื่องหอไอเฟล

“เค้าไปสัมภาษณ์ 3 คนที่ทำหอไอเฟล คนแรกตอบ เอ้าผมได้เงินมาผม ก็ไปซื้อเหล้า ซื้ออะไรกินมีความสุข คนนี้ทำเพื่อทน ถามคนที่ 2 ตอบ เอ้าทำงานตำแหน่ง เลื่อนเงินเดือนขึ้น ภรรยา ลูกผมก็สบาย มีความสุข คนนี้ทำเพื่อทำคุณโยม ทอทหารทั้งคู่ ไปถามคนที่ 3 ตอบหอไอเฟลเป็นหอที่ยิ่งใหญ่ผมอยากเป็นหนึ่งในนั้นคนจะได้จำผม คนสุดท้ายทำเพื่อธรรมะ”

จากเรื่องเล่าประกอบการบรรยายดังกล่าวนี้ วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาซึ่งแสดงให้เห็นถึงเป้าหมายที่แท้จริงในการทำงานนั้นมีอยู่หลายระดับ ในการทำงานก็เช่นกัน ยกตัวอย่าง เรื่องคนทำงาน คนแรกทำเพื่อให้ได้เงินทองมาเลี้ยงปากเลี้ยงท้องเพียงเท่านั้น ไม่สนใจอะไรอย่างอื่น มองแค่ทำงานเสร็จแล้วจบกัน ทำงานดีหรือไม่ดีอีกเรื่องหนึ่ง เอาความต้องการของตัวเองเป็นที่ตั้ง หรือเป็นใหญ่ ไม่สนใจคนอื่น แล้วบอกว่าทำงานเพื่อทน ในที่นี้คือคนทำตามคำสั่ง เป็นเป้าหมายที่ต่ำที่สุดหรือเล็กที่สุด คนที่สอง คือทำงานให้ดีเพื่อหวังความเจริญก้าวหน้าในชีวิต และมีตำแหน่งที่สูงขึ้น เงินเดือนมากขึ้น ทำงานโดยมุ่งหวังความสำเร็จของงานในระดับต้น ทำงานที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี และตรงตามความต้องการขององค์กร ท่านบอกว่าการทำงานแบบนี้คือทำเพื่อทำ ซึ่งเป็นเป้าหมายในระดับที่สอง ส่วนคนที่สาม คือทำเพื่อต้องการให้ตัวเองอยู่ในองค์กรประกอบ หรือสิ่งที่ดีที่สุด สนใจในผลสำเร็จของการทำงานมากกว่าเงินเดือนที่ได้รับ ต้องการทำอะไรที่มีค่ามากกว่างานธรรมดาโดยทั่วไป แสวงหาความท้าทายใหม่ๆ อยากทำอะไรที่เป็นสิ่งที่คนอื่นยังไม่ได้ทำ หรือทำไม่ได้มาก่อน เป็นการทำเพื่อประโยชน์ของคนรุ่นหลังด้วย ท่านเลยบอกว่าคนที่คิดทำอะไร เช่นนี้ เป็นการคิดถึงเป้าหมายใหญ่ที่สุดนอกเหนือจากการทำงานเดิมๆ ที่มีอยู่แล้วให้เสร็จ ไม่เคยคิดที่จะประดิษฐ์สิ่งใหม่ๆ ให้เกิดขึ้น จึงจัดอยู่ในประเภทที่สามคือ ทำเพื่อธรรมะ ธรรมะในที่นี้เปรียบได้กับการค้นหาสัจธรรมหรือสิ่งที่มีคุณค่าสิ่งใหม่ เพื่อสร้างประโยชน์ให้กับส่วนรวม

2. เก่งคน หมายถึง เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการเข้ากับบุคคลอื่นคือ มีความเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่นปรับตัวเองให้เข้ากับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อม ทำตัวให้เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจของคนอื่น ทำตัวให้เป็นที่ต้องใจผู้อื่น เป็นคนที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ (EQ) ฟังพาทอาศัยซึ่งกันและกันได้ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นให้ประสบผลสำเร็จ โดย วิทยากรได้ให้ยึดหลักการรองคน คือหลักสังคหวัตถุ 4 คือ ทาน ปิยะวาจา อตถกิริยา และสมานัตตะตา และหลักฆร วาสธรรม คือ สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ ซึ่งวิทยากรได้อธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ ดังนี้

หลักสังคหวัตถุ 4 หมายถึง หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเพื่อ เอื้อกูล หรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน มีอยู่ 4 ประการ ได้แก่

1) ทาน คือ การให้ การเสียสละ หรือการเอื้อเพื่อแบ่งปันของๆตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคล

อื่น ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว

2) **ปิยะวาจา** คือ การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคายก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์เหมาะสมสำหรับ

3) **อัตถกิริยา** คือ การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือการประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น

4) **สมานัตตะตา** คือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ หรือมีความประพฤติเสมอดั้นเสมอปลาย

หลักมรชาวาธรรม 4 หมายถึง หลักธรรมสำหรับชีวิตครองเรือน มีอยู่ 4 ประการ ได้แก่

1) **สังจา** คือ ความซื่อสัตย์ จริงใจต่อกัน เป็นหลักสำคัญที่จะให้เกิดความไว้วางใจ และไม่ตรีจิตสนิทต่อกัน หากขาดสังจาเมื่อใดย่อมเป็นเหตุให้เกิดความหวาดระแวงแคลงใจกันเป็นจุดเริ่มต้นแห่งความริ้วราน ซึ่งยากนักที่จะประสานให้คืนดีได้ดังเดิม

2) **ทมะ** คือ การรู้จักบังคับควบคุมอารมณ์ ข่มใจระงับความรู้สึกต่อเหตุบกพร่องของกันและกัน รู้จักฝึกฝนปรับปรุงตน แก้ไขข้อบกพร่อง ปรับนิสัยและอัธยาศัยให้กลมกลืนประสานเข้าหากันได้ ไม่เป็นคนถือค่านเอาแต่ใจและอารมณ์ของตน คนที่ขาดธรรมข้อนี้ ย่อมปล่อยให้ข้อแตกต่างปลีกย่อยทางอุปนิสัยและการอบรม กลายเป็นเหตุแตกแยกสามัคคีใหญ่โต และถ้าไม่สามารถปรับตนเข้าหากันได้ ก็เป็นอันต้องทำลายชีวิตคู่ครองแยกทางขาดจากกัน

3) **ขันติ** คือ ความอดทน อดกลั้น ต่อความหนักและความร้ายแรงทั้งหลาย ชีวิตของผู้อยู่ร่วมกัน นอกจากมีข้อแตกต่างขัดแย้งทางอุปนิสัย การอบรม และความต้องการบางอย่าง ซึ่งจะต้องหาทางปรับปรุงเข้าหากันแล้วบางรายอาจจะมีเหตุล่วงเกินรุนแรง แสดงออกจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นถ้อยคำหรือกิริยาอาการ จะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม เมื่อเกิดเหตุเช่นนี้ อีกฝ่ายหนึ่งจะต้องรู้จักอดกลั้นระงับใจ ไม่ก่อเหตุให้เรื่องลุกลามกว้างขยายต่อไปความร้ายจึงจะระงับลงไป นอกจากนี้ ยังจะต้องมีความอดทนต่อความลำบากตรากตรำ และเรื่องหนักใจต่างๆ ในการประกอบกิจการอาชีพเป็นต้น โดยเฉพาะเมื่อเกิดภัยพิบัติ ความตกต่ำคับขัน ไม่ดี โภคทิพาย แต่มีสติอดกลั้นคิดอุบายใช้ปัญญาหาทางแก้ไขเหตุการณ์ให้ลุล่วงไปด้วยดี

4) **จาคะ** คือ ความเสียสละ ความเผื่อแผ่ แบ่งปันตลอดถึงความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกัน ชีวิตบุคคลที่จะมีความสุข จะต้องรู้จักความเป็นผู้ให้ด้วย มิใช่คอยจ้องแต่จะเป็นผู้รับเอาฝ่ายเดียว การให้ในที่นี้ มิใช่หมายถึงแต่เพียงการเผื่อแผ่แบ่งปันสิ่งของอันเป็นเรื่องที่มองเห็นและเข้าใจได้ง่ายๆ เท่านั้น แต่ยังหมายถึงการให้น้ำใจแก่กัน การแสดงน้ำใจเอื้อเฟื้อต่อกัน ตลอดจนการเสียสละความพอใจและความสุขส่วนตนได้

3. **เก่งคิด** หมายถึง เป็นบุคคลที่มีความสามารถในด้านความคิด คือ มีความคิดริเริ่ม

สร้างสรรค์ รู้จักคิดแก้ปัญหาโดยใช้สติปัญญาประกอบการตัดสินใจ วางแผนการทำงานอย่างรอบคอบ มีความคิดกว้างไกล (มองการณ์ไกล) และมีการคิดในแง่ดี คิดในแง่บวก คิดในทางที่ถูกที่ควร

4. เก่งดำเนินชีวิต หมายถึงเป็นบุคคลที่มีความสามารถในการดำเนินชีวิต คือ มีความฉลาดในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข สามารถจะที่สร้างความสมดุลในงานและชีวิตส่วนตัว โดยการบริหารบทบาทของตัวเองได้อย่างเหมาะสมในทุกด้านอย่างสมดุลกันเสมอต้นเสมอปลาย ทั้งต่อเพื่อน ครอบครัว งาน ตัวเอง และสังคม ฉลาดในการรักษาสุขภาพ ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต รู้จักการบริหาร การเงิน และเวลา สร้างระบบความเป็นอยู่ของครอบครัวอย่างมีความสุข โดยวิทยากรได้ให้ยึดหลักปฏิบัติตนให้เป็นคนดี มี 4 สู่ ได้แก่ สุขทัย สุขใจ สุขโร และสุจริต ซึ่งวิทยากรได้อธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ ดังนี้

หลักปฏิบัติตนให้เป็นคนดี มี 4 สู่ ได้แก่

- 1) สุขทัย คือ เป็นคนใจดี ยิ้มง่าย ใจเย็น เป็นคนที่จิตใจดี ใจบริสุทธิ์
- 2) สุขใจ คือ เป็นผู้ที่ว่านอนสอนง่าย หากใครเขาให้ความรู้ กล่าวตักเตือนในด้านที่ไม่ดี ก็ยินยอมรับ มีความอ่อนน้อมถ่อมตนยอมรับตามคำสั่งสอน หากผู้ที่เป็นเช่นนี้ก็มีแต่คนที่อยากจะทำให้ความรู้ ความเจริญรุ่งเรืองจึงเกิดขึ้นกับตนได้
- 3) สุขโร คือ เป็นผู้ที่เลี้ยงง่าย มีอะไรก็กินไม่เรื่องมาก ไม่กินอย่างฟุ่มเฟือย
- 4) สุจริต คือ เป็นผู้ที่ดำรงตนอยู่ในคลองของศีลธรรม เช่น ผู้ที่ยึดหลักศีล 5

การบรรยายธรรมช่วงที่ 2 กิจกรรม วิทยากรได้นำกิจกรรม “ผู้นำและผู้ตาม” ให้ผู้ฟังได้มีส่วนในการทำกิจกรรมร่วมกันก่อน ในเบื้องต้น พร้อมสอดแทรกเนื้อหาธรรมะเกี่ยวกับการหลักการทำงานร่วมกันระหว่างเจ้านายและลูกน้อง ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ซึ่งกิจกรรมที่นำเสนอเพื่อประกอบการบรรยาย มีรายละเอียดดังนี้

กิจกรรมผู้นำและผู้ตาม โดยมีกฎกติกาและวิธีการเล่น ดังนี้คือ

1. ในเริ่มต้นได้ให้ผู้ดำเนินรายการสาธิตวิธีการเล่นกิจกรรมให้ผู้ฟังดูก่อนแล้วจึงร่วมเล่นกิจกรรมกับผู้ฟังในภายหลัง โดยในขั้นแรกจะเชิญผู้ชมร่วมกิจกรรมจำนวน 10 คนซึ่งหนึ่งในนั้นคือผู้ดำเนินรายการ โดยให้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 ให้เป็นคนตาบอด โดยให้สวมแว่นตาว่ายนํ้า และกลุ่มที่ 2 คือ คนตาดีคือ ไม่ต้องสวมแว่นตาว่ายนํ้า
2. ให้ทั้งสองกลุ่มทำงานร่วมกัน โดยที่คนตาบอดจะต้องทำงานตามคำสั่งของคนตาดี

โดยให้สมมุติว่าในชีวิตการทำงานจริงนั้นคนตาบอดก็คือ ลูกน้องและคนตาดี คือ หัวหน้านั่นเอง หลังจากนั้นก็จะจับให้ทุกคนยืนแยกกัน แล้วให้ทั้ง 10 คนจับคู่กันพร้อมถามชื่อคู่ของตนเองด้วย และให้คนตาดีเรียกชื่อคู่ของตัวเองด้วยคำขึ้นต้นว่า “เรือ” แล้วตามด้วยชื่อของคู่ของตัวเอง เช่น “เรือแอนดี้จ้า” เมื่อคนตาบอดถูกเรียกชื่อให้ขานว่า “จ้า” พร้อมยกมือขึ้นแสดงการรับคำสั่ง หลังจากนั้นให้คนตาดีสั่ง ซ้ายหรือขวา เดินหน้าถอยหลัง แล้วให้คนตาดีสั่งคนตาบอดให้สามารถชนเรือของบุคคลอื่นได้(คนตาบอดของคุณอื่น) หากสามารถชนเขาได้ถือว่าการทำงานในครั้งนี้อย่างประสบความสำเร็จนั่นเอง

จากกิจกรรมนี้ได้สอดแทรกเนื้อหา ในเรื่องการทำงานร่วมกันระหว่างเจ้านายและลูกน้อง โดยอุปมาลูกน้องคือเรือตาบอดที่ถูกปิดตาและทำตามคำสั่งของเจ้านาย ส่วนคนตาดีออกคำสั่งคือ หัวหน้างานที่มีหน้าที่สั่งการแล้วให้ลูกน้องไปดำเนินการปฏิบัติ ลูกน้องมีหน้าที่ทำตามคำสั่ง ส่วนจะผิดหรือจะถูกนั้นคนสั่งจะต้องเป็นคนรับผิดชอบ เพราะเป็นคนบอกให้เค้าทำ แล้วการชนเรือของใครก็ตามได้ก็เป็นการทำงานที่ประสบผลสำเร็จหรือตรงตามเป้าหมายนั่นเอง เรือที่ไม่ถูกชนก็คือเรือของผู้ชนะและนอกจากจะต้องชนเรือของคนอื่นให้ได้ ก็จะต้องระวังเรือของตัวเองไม่ให้ถูกชน จะชนะหรือแพ้เปรียบกับคนตาดีหรือหัวหน้าสั่ง ถ้าสั่งดีสั่งถูกต้อง และคนปฏิบัติก็ปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องก็จะเป็นผู้ชนะ ท่านบอกว่าหัวหน้าและลูกน้องจะต้องทำงานสอดคล้องประสานกัน เป็นน้ำหนึ่งอันเดียวกัน จะให้ใครทำถูกต้องเพียงคนเดียวไม่ได้ จะต้องดำเนินไปพร้อมๆ กัน

การบรรยายธรรมช่วงที่ 3 ปุจฉา-วิสัชนา วิทยากรได้ตอบคำถามของผู้ฟังถึงข้อข้องใจ หรือ ปัญหาที่สงสัย พร้อมยกตัวอย่างประกอบ โดยคำถามนั้นอาจจะเป็นคำถามที่มีความเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับการบรรยายไปในครั้งนั้นๆก็ได้ โดยวิทยากรผู้บรรยายหลัก คือ พระมหาสมปอง จะเป็นผู้ตอบคำถามเองทุกครั้งในทุกคำถาม หรือในบางครั้งจะให้วิทยากรผู้ร่วมบรรยายทำการตอบคำถามด้วย แต่เนื่องจากขอบเขตการวิจัยของผู้วิจัย คือ การสร้างสารของวิทยากรหลักเท่านั้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอเฉพาะคำตอบของวิทยากรหลักเท่านั้น ซึ่งคำถามก็มีทั้งคำถามที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย คำถามที่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมะ หรือข้อปฏิบัติในการทำงานร่วมกันในองค์กร ส่วนการถามตอบที่ไม่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย เกร็ดความรู้เรื่องการทำบุญตักบาตร การประพาดตัวของพระสงฆ์ที่ถูกต้อง ความเชื่อเกี่ยวกับการไถ่ชีวิตสัตว์ ดังนี้

ตัวอย่างคำถามที่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย

คำถาม : “ ในการทำงานร่วมกัน บางคนเขาจะปิดหูปิดตาตัวเองแล้วก็ไม่ฟังคำร้องขอ

ความช่วยเหลือจากเพื่อนร่วมงาน มุ่งแต่จะทำงานตัวเองให้สำเร็จเพื่อสร้างผลงานที่ดีให้แก่ตัวเอง คนๆ นั้นเห็นแก่ตัวเกินไปหรือเปล่าหรือว่าเขาทำตามหน้าที่ของเขาถูกต้องแล้ว”

พระอาจารย์สมปอง : “เห็นแก่ตัวแน่นอน ถ้าเกิดเรื่องนั้นมันเป็นประโยชน์แก่องค์กรของเรา เราจะเห็นหลายครั้งฐานะไม่ใช่ พอโทรมาครึ่งโทษที่กะไม่ใช่แผนกหนูคะแล้ววางเลย แทนที่จะลิงค์ไปสู่แผนกนั้นๆ ในบริษัทของเราโดยสุจริตจำกัด ถ้ามันเป็นประโยชน์ของคนนั้นด้วยเป็นประโยชน์ขององค์กรเราด้วยอย่างนี้เราเห็นแก่ตัวแน่นอน แต่ถ้าเกิดเขาให้เราช่วยคดโกงบริษัท จะทำงาน ช่วยตอกบัตรให้หน่อย แล้วเราไม่ช่วยเขาอันนี้ถือว่าไม่เห็นแก่ตัว มันอยู่ที่เรื่องนั้นๆ ด้วย”

ตัวอย่างคำถามที่ไม่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย

คำถาม : “ทำบุญใส่บาตรแล้วตอนเช้า แต่ลืมกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศล จะมากกรวดน้ำในตอนค่ำจะได้ไหม”

พระอาจารย์สมปอง : “จริงๆ อยู่ที่เจตนา ของเรากุณ โยม ทางพระต่างจังหวัดบางที่ บางคนไม่ได้เตรียมน้ำมากรวด กรวดด้วยน้ำใจก็ได้ ฉะนั้นไม่ว่าทำ บุญตอนไหนก็แล้วแต่ให้เรามีความเต็มใจเต็มที่ เต็มไปด้วยใจบุญใจกุศล ไปกรวดน้ำตอนไหนมันก็อยู่ที่จิตใจของเรา อาจจะไม่กรวดน้ำก็ไม่เป็นไรสำคัญที่สุดก็คือ คุณ โยมอย่าสงสัยเวลาจะทำบุญ บางคนจะใส่บาตร เอ๊ะ ! พระจริงหรือเปล่า ขนาดใส่บาตรก็ เอ๊ะ ! จะได้บุญไหมเนี่ย ขนาดให้ก็สับสน พอให้ไปแล้วก็เสียดาย อย่างนี้ไม่ได้บุญแน่นอน”

คำถาม : “การที่พระเล่นอินเทอร์เน็ต มีการโพสต์รูปตัวเองในโซเชียล เป็นพระสงฆ์แล้วเข้ามายุ่งเกี่ยวกับเรื่องเอนเตอร์เทนเหล่านี้ผิดไหม”

พระอาจารย์สมปอง : “อ้อ โซเชียล ฟันดินะคิดถึงนะจ๊ับๆ พระพุทธเจ้าก็ไม่ได้ระบุนะไ้ว เพราะว่าสมัยนั้นก็ยังไม่มี พระพุทธเจ้าก็สอนว่าถ้าอนาคตข้างหน้ามันจะเป็นความสวยงามของพระภิกษุก็ให้ทำไปตามนั้น จริงๆ แล้วทุกอย่างมันมีคุณอนันต์ โทษมหันต์ อินเทอร์เน็ตเหมือนกันก็มีให้ทั้งความรู้และทั้งสิ่งที่ไม่ดีด้วย ถ้าเราใช้ให้เป็นประโยชน์ในทางที่ดี เช่น เว็บไซต์ธรรมะที่มีหลายพันเว็บที่เป็นประโยชน์ ถ้าพระท่านเข้าไปในเว็บไซด์แบบนี้ก็จะเกิดประโยชน์มากมาย มีโอกาสได้เข้าไปเรียนรู้ธรรมะเพิ่มขึ้น เว็บแบบนี้ก็มีให้เลือกดูอยู่ที่พิจารณาเลือกดูเอาเอง ทุกสิ่งทุกอย่างก็มีทั้งประโยชน์ทั้งโทษ ไฟฟ้านี้ถ้าใช้ให้เป็นประโยชน์ก็เป็นประโยชน์ถ้าไปเอาเนื้ออันนี้ก็เป็นโทษ”

คำถาม : “ การที่เราได้ชีวิตสัตว์ชนิดไหน แล้วรับประทานสัตว์ชนิดนั้น จะบาปมากขึ้นไหม”

พระอาจารย์สมปอง : “ ก็เหมือนกับคำถามที่ว่าทำอะไรก็ต้องไปเกิดไปสัตว์ชนิดนั้น มา
 กวางไปเกิดเป็นกวาง ...ยกเรื่องของคนที่สูงส่งที่สุดในประเทศเราไม่เสวยปลานิล เพราะเจ้าชาย
 ญี่ปุ่นสมัยนั้นพระราชทานมา พระองค์ก็เลี้ยงเหมือนลูกเหมือนหลาน แน่นนอนเป็นบุญของปลานิล
 เป็นความสบายพระทัยของพระองค์ที่จะไม่เสวยในสิ่งที่พระองค์เลี้ยงมาเหมือนลูกเหมือนหลาน แต่
 ถ้าในชีวิตของพวกเราที่ต้องทานอาหาร มันก็เป็นสิ่งที่เราจะต้องดำรงชีวิตอยู่โดยทั่วไปของ
 ธรรมชาติ ด้วยความจำเป็นก็ต้องเป็นไปตามนั้น แต่ถ้าเราไปทำให้สัตว์ตาย ด้วยเจตนาจะฆ่า ตั้งใจ
 จะฆ่า ความโกรธแค้น ด้วยความโมโหโกทา เป็นบาปแน่นอน”

เนื้อหาโดยรวมของรายการธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 15 ตอน “ธรรมะจัดความเครียด” คือ
 จากกรณีวิเคราะห์พบเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมคำสั่งสอนที่นำมาใช้ในการทำงานที่ดี 6 ประการ คือ
 1.ทำงานตรงเวลา 2.ไม่นินทาเจ้านาย 3.ใส่ใจต่อหน้าที่ 4.ทำดีให้ถูกจังหวะ 5.เสียสละเพื่อหน่วยงาน
 และ 6. มนุษย์สัมพันธ์เป็นเยี่ยม และหลักในการดำเนินชีวิตประจำวัน 3 ประการ คือ 1.เก่งงาน โดย
 ยึดหลักอิทธิบาท 4 2.เก่งคน โดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 และมรรชาวาธรรม 4 3.เก่งคิด 4.เก่งดำเนิน
 ชีวิต โดยยึดหลักปฏิบัติตนให้เป็นคนดี ได้แก่ สุหทัย สุวจ สุขโร สุจริต

6. ธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 19 ตอน “ธรรมะข้าราชการ”

รายการธรรมะเดลิเวอรี่ตอน “ธรรมะข้าราชการ” ออกอากาศเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2551
 เนื่องในวันพีชมงคล โดยมีผู้ดำเนินรายการ คือ อัยฎาฐ เหลืองสุนทร (วุธ) วิทยากร คือ พระมหา
 สมปอง ตาลปุตโต พระครูวินัยธรชาติ กิตติธโร และพระอาจารย์สมพงษ์ รัตนวิโส และ ซึ่งเป็นภาพ
 การบรรยายธรรมะแก่ ข้าราชการกรมส่งเสริมสหกรณ์ ซึ่งเป็นการบรรยายในหัวข้อ “ธรรมะ
 ข้าราชการ” โดยในแต่ละช่วงมีเนื้อหารายการ ดังนี้

การบรรยายธรรม ช่วงที่ 1 วิทยากรจะเริ่มต้นรายการด้วยการทักทาย ทำความรู้จัก ร่วม
 พูดคุยกับผู้ฟังการบรรยาย เช่น การกล่าวแนะนำผู้ดำเนินรายการ การซักถามถึงบ้านเกิด ความเต็มใจ
 ในการเข้ารับฟังการบรรยาย การพูดถึงบรรยากาศภายในห้องบรรยาย พร้อมสอดแทรกอารมณ์ขัน
 ด้วยการเล่าเรื่องตลกประกอบ เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน สร้างเสียงหัวเราะ สร้างความเป็นมิตร
 ความคุ้นเคยระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง และเพื่อเป็นการเปิดใจของผู้ฟังการบรรยาย

การแนะนำผู้ดำเนินรายการ

“วันนี้เป็นโอกาสดี เรามีคارانักแสดงพิธีกรหนุ่มรูปหล่อคุณวุธ อัยฎาฐ เหลืองสุนทร

มาร่วมฟังธรรมะของเราในวันนี้ด้วย ขอปรบมือดังๆ ต้อนรับคุณวุธด้วย ได้ติดตามคุณวุธเรื่อยๆ ใหม
มีใครเซย์ไม่รู้จักคุณวุธไหมบ้างยกมือขึ้น ตาย... ไปอยู่บ้านไหนมานี้ โยม โยมเป็นสาวลาดพร้าวหรือ
เปล่านี่ คือชื่อบ้านนอกแท้ นีมหาชนกนี้ 80 90 รอบ เป็น 100 รอบแล้ว ”

การซักถามถึงบ้านเกิดของผู้เข้ารับฟังการบรรยาย

“ไหนใครมีเชื้อไฮโซมาจากที่ราบสูงบ้าง บ้านอยู่บนเขา อีสานเฮาเนี้ยะยกมือขึ้น โยม อย่า
โกหก เรารู้ปริมาณดังของเราต่ำกว่าปริมาณน้ำทะเลนะ โยมนะ เก็บบอกวาคณอีสาน ดูง่ายจริงๆ ทุกคน
เป็นคนอีสาน เพราะทุกคนจะมีไหปลาร้าอยู่ โยม แต่ ถ้าให้นับดูจะชั่วที่สุด โยมหนึ่ง สอง สามสี่ห้า
หกเจ็ดแปด ถึงคนที่ร้อยเอ็ดเมื่อไหร่ นั้นแหละคนอีสาน โยม บ้านเดียวกับแม่อาตมาเลย”

การถามถึงความเต็มใจในการเข้ารับฟังการบรรยาย

“วันนี้เต็มใจฟังพระหรือยัง ธรรมะของข้าราชการนะ โยมนะ อะ..เดี๋ยวจะดูพาวเวอร์พ้อยท์ละ
กันนะ โยมนะ นั่งละกันนี่จะได้เท่าๆ เพื่อนชอบนั่งข่มเพื่อนอยู่เรื่อย ”

การพูดถึงบรรยากาศภายในห้องบรรยาย

“ มากรรมส่งเสริมสหกรณ์อาตมาแปลก แปลกใจ แปลกมาก ที่อื่นเค้าจะนั่งสลัดกับหล่อ จี๋เห่
สวย จี๋เห่ หล่อ จี๋เห่สวย มาที่นี้ไม่สลัดเลย โยมเอ๊ยจี๋เห่ๆ ... โอ้โหมีเด็กอนุบาลด้วย สึกครั้งนี้ใหญ่
หลวงนัก โยมเอ๊ย เจอเด็กอนุบาลที่ไรจะเป็นอย่างนี้ทุกที เมื่อวันก่อนเด็กมาถามว่าพระๆ หัวใจอยู่ข้าง
ไหน ข้างซ้ายลูก ไม่ใช่ ข้างขวามั้งลูกมันเข้ล็บไป ไม่ใช่ อยู่ตรงกลาง ไม่ใช่ แล้วมันยัง ใจละลูก ก่อน
ตอบชี้หน้าเรา ว้าย...พระโง่จ้ง หัวใจอยู่ข้างใน”

แล้วจึงเข้าสู่เนื้อหาการบรรยายหลัก ซึ่งวิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมะของ
ข้าราชการ 9 ประการ ดังนี้

1. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน วิทยากรได้นำเสนอถึงหลักธรรมะซึ่งเป็นมงคลข้อที่ 23 ใน
มงคลสูตร เป็นหลักปฏิบัติที่สอนให้คนเราตระหนักในตัวเอง ให้ รู้จักวางตัว ได้ถูกต้อง
เหมาะสม ไม่หยิ่งยโสโอหัง ไม่โอ้อวดเกินความจริง ไม่ยกตนสูงและกดคนอื่นให้ต่ำ มีความ
สุภาพ ให้เกียรติผู้อื่น รู้กาลควรไม่ควร ลดความเย่อหยิ่ง ลดความหยาบกระด้าง และไม่ให้หลังยึด

ติดอยู่ในลาง ยศ อำนาจและตำแหน่ง โดยเน้นเรื่องของภายในจิตใจเป็นหลัก โดยวิทยากรได้เล่า เรื่องประกอบการบรรยาย ดังนี้

เรื่อง ในหลวงทาจี้ผิ้งให้

“...ในหลวงเราพระองค์สูงส่งแต่มีความเป็นกันเอง พระองค์ถูกตัวบึงกัณฑ์จะห้วง พระองค์กลับทรงห้วงคนอื่นก่อน ทรงตรัสถามเลยใครถูกตัวบึงกัณฑ์บ้าง ผู้ใหญ่ท่านหนึ่งที่กรมชลประทานก็ทูล ข้าพระพุทธเจ้าพะยะค่ะ พระองค์ไม่ได้ตรัสอะไรต่อ เหมือนมิได้สนพระทัย ขึ้นรถยนต์ประทับส่วนพระองค์ เหมือนจะกลับ 3 นาทีเสด็จกลับมาตรัสถามซ้ำอีกครั้ง ใครถูกตัวบึงกัณฑ์ในหลวงจับมือผู้ใหญ่นั้นแล้วทาจี้ผิ้งให้...”

เรื่อง เป้ากระหม่อมเด็ก

“เด็กตัวเล็กๆ ไม่สบายแม่ก็พามาเข้าเฝ้าพระองค์เสด็จ พอพระองค์เสด็จผ่านเด็กตัวเล็กบอกพระพุทธองค์เป้ากระหม่อมให้หน่อย ในหลวงสละความสนพระทัยเล็กน้อยเป้ากระหม่อมแล้วก็อวยพรให้เขาหายป่วยหายไข้ กำลังจะย่างพระบาทไป ขออีกครั้งนึงเถอะ พระองค์ก็เป้ากระหม่อมแล้วอวยพร ให้หายป่วยหายไข้แข็งแรง กำลังจะย่างพระบาทไปอีก ก็ขออีกครั้งนึงเถอะ ในหลวงเราก็เป้ากระหม่อมแล้วก็อวยพรให้หายป่วยหายไข้ อีก ปัจจุบันนี้เด็กคนนั้นกลายเป็นข้าราชการผู้ใหญ่ท่านหนึ่ง บอกในชีวิตผมตั้งแต่วันนั้นที่ในหลวงเป้ากระหม่อมให้ ผมไม่สามารถจะเป็นคนชั่วได้เลย เพราะศิระษะนี้กระหม่อมนี้ถวายแด่ในหลวงไปแล้ว ”

จากเรื่องเล่าประกอบการบรรยายทั้ง 2 เรื่องดังกล่าว วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาซึ่งแสดงให้เห็นถึงความอ่อนน้อมถ่อมตนของในหลวงของเรา ซึ่งทรงเป็นถึงพระมหากษัตริย์ที่พร้อมไปด้วยชาติกำเนิดที่สูง ทรัพย์สินเงินทอง วงศ์สกุลที่ดีเป็นที่ยกย่องนับถือของคนทั่วไป และการศึกษาสูง แต่พระองค์กลับไม่แสดงความเย่อหยิ่งถือตัวต่อพสกนิกร ซึ่งเป็นผู้ที่ต่ำต้อยกว่าเลย ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงความอ่อนน้อมถ่อมตนของพระองค์ทั้งทางกาย โดยการแสดงกิริยาท่าทางที่สุภาพ นุ่มนวล ไม่ทำท่าหยิ่งโส พร้อมทั้งจะเห็นอกเห็นใจผู้อื่น และเป็นไปด้วยความจริงใจ ทางวาจา โดยการพูดด้วยถ้อยคำที่สุภาพ อ่อนหวาน ไพเราะ น่าฟัง และทางใจ โดยการมีจิตใจอ่อนโยน อยากที่จะช่วยเหลือผู้อื่น อีกทั้งวิทยากรยังได้ให้ข้อคิดจากเรื่องเล่าประกอบการบรรยายดังกล่าวถึงการงานระหว่างหัวหน้ากับลูกน้องว่า ผู้ฟังซึ่งเป็นข้าราชการนั้น คือบุคคลผู้ซึ่งทำงานแทนในหลวง ให้ทุกคนจงมีความภาคภูมิใจในตนเองและอย่าให้ผู้ซึ่งเป็นหัวหน้า ยึดหลักว่า “ผู้นำอยู่นั่งอยู่บนหัวคน แต่ให้นั่งอยู่ในใจคน”

2. มีความเกรงกลัวความชั่วความผิด วิทยากรได้นำเสนอให้บุคคลผู้เป็นราชการนั้นจะต้องยึดหลักธรรมะ คือ หิริ โอตตปปะ ซึ่งหมายถึงความละอายและเกรงกลัวต่อบาป ซึ่งเป็นการรวมกันระหว่างคำว่า “หิริ” คือ ความละอายบาป หรือละอายต่อการจะทำบาป ถึงไม่มีใครรู้ แต่เมื่อเรานึกแล้วจะรู้สึกกินแหนงแคลงใจไม่สบายใจ เป็นความรู้สึกที่จริงจัง ไม่อยากทำบาป เห็นบาปเป็นของสกปรกที่จะทำให้ใจของเราเศร้าหมองไม่ผ่องใส ถ้าเราละจากบาปได้ แสดงว่าเรามีความละอายต่อบาป และคำว่า “โอตตปปะ” คือ ความเกรงกลัวบาป เป็นความรู้สึกกลัวว่าเมื่อทำไปแล้ว บาปจะส่งผลจะเป็นทุกข์ทรมานแก่เรา จึงไม่ยอมทำบาป ซึ่งวิทยากรได้เล่าเรื่องประกอบการบรรยาย ดังนี้

เรื่อง รถของราชการ

“...แต่เราใช้รถของราชการก็ต้องใช้ให้ถูกที่ถูกทางนะ บางคนใช้แต่เรื่องส่วนตัว เด็กตัวเล็กหมั่นไส้มาก เอ! ทำไมน้ำคนนี้เป็นข้าราชการไม่ใช่ในราชการเอาใช้เรื่องส่วนตัว ไปเขียนเติมเลย เขามีใช้ในราชการ เด็กไปเขียนเติมเลย ใช้ในราชการบ้างนะ”

จากเรื่องเล่าประกอบการบรรยายดังกล่าว วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาซึ่งแสดงให้เห็นถึงผู้เป็นข้าราชการนั้นเปรียบเหมือนผู้ซึ่งทำงานแทนในหลวง ดังนั้นจึงต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยได้ยกตัวอย่างการใช้รถของทางราชการควรจะใช้ในเรื่องที่เกี่ยวกับราชการเท่านั้นไม่ควรนำไปใช้ในเรื่องส่วนตัว ให้ละอายและกลัวจะเป็นบาปต่อการกระทำผิดหากนำไปใช้ในเรื่องส่วนตัว

3. มีความเคารพหนักแน่น วิทยากรได้นำเสนอให้บุคคลผู้เป็นราชการนั้นจะต้องตระหนักถึงหน้าที่ของตนเองผู้ซึ่งเป็นข้าราชการและกระทำหน้าที่ด้วยการยึดถือซึ่งความซื่อสัตย์สุจริต ความถูกต้อง ดีงาม โดยให้แสดงออกถึงความเคารพต่อหน้าที่ เช่น ตั้งใจทำงานอย่างเต็มที่เต็มความสามารถ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยวิทยากร ได้เล่าเรื่อง ประกอบการบรรยาย ดังนี้

เรื่อง แม่ยายกับลูกเขย

“แม่ยายต้องการพิสูจน์ว่าลูกเขยซื่อสัตย์หรือเปล่า รักแต่ลูกสาวเราหรือเปล่า รักแม่ยายไหม ลูกเขยมีสามคนใหญ่กลางเล็ก พาลูกเขยคนโตไปก่อนเลยไปโกสั่ว น้ำ แกกระโดดลงน้ำเลย แต่แก้วน้ำไม่เป็นนะ ช่วยด้วยๆ help me help me ลูกเขยคนโตกระโดดลงไปช่วย โอ้โห...แม่ยายประทับใจมาก ตื่นขึ้นตอนเช้า รถออลไว้เขียนว่าขอมอบรถคันนี้ให้เจ้าข้าประทับใจเจ้ามากเจ้า ลูกเขยคนโต วันต่อมาไปเอาอีกแล้ว กระโดดลงน้ำจ้อมอีกแหละ ลูกเขยคนกลาง ด้วยสัญชาตญาณกระโดดลงไปช่วย ตื่นขึ้นมารเบนนซ์โยม ข้าประทับใจเจ้าเหลือเกิน มอบรถคันนี้ให้เจ้าเอาไปเลย วัน

ต่อมาไปกับลูกเขยคนเล็ก แม่ยายกระโดดลงน้ำอีก ลูกเขยคนเล็กยื่นคูเฉยเลย สุดท้ายแก้วน้ำไม่เป็นแก๊งค์ตาย ตื่นเช้าขึ้นมา ไอ้ฮู้ย... โยมเอยรลเฟอร่าลึ่รุ่นใหม่ล่าสุด บอกขอบใจเจ้ามากข้าประทับใจเจ้าเหลือเกิน จากพ่อตา ”

จากเรื่องเล่าประกอบการบรรยายดังกล่าวนี้ วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาซึ่งแสดงให้เห็นถึงการประพฤติปฏิบัติตนของลูกเขยต่อผู้เป็นแม่ยาย ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบถึงการทำงานข้าราชการ วิทยากรแสดงให้เห็นถึงการประพฤติปฏิบัติตนของลูกเขยนั้นจะต้องมีความเสมอภาคกับทุกคน ในครอบครัวของภรรยา ไม่ใช่แสดงความรัก ความห่วงใยและความช่วยเหลือเพียงแต่ภรรยาของตนเองเท่านั้น แล้วได้เปรียบพ่อตา เหมือนผู้ซึ่งยุยงให้ลูกเขยกระทำความผิด กระทำสิ่งที่ไม่ดี โดยได้แสดงให้เห็นว่าหากมีสิ่งที่เป็นการกระตุ้นให้ข้าราชการต้องกระทำความผิด เช่น การให้เงินได้ โตะเพื่อให้ข้าราชการ กระทำความผิดบางอย่าง ผู้เป็นข้าราชการจึงจะต้องประพฤติปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ ยึดมั่นในความถูกต้อง ดึงมมนั่นเอง

4. มีความตั้งใจรับใช้ราชการ วิทยากรได้นำเสนอให้บุคคลผู้เป็นข้าราชการนั้นจะต้องทำงาน หรือปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความตั้งใจ มีความศรัทธาและรักในงานของตนเอง ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ เพื่อให้งานนั้นสำเร็จไปด้วยดี ซึ่งวิทยากร ได้เล่าเรื่องประกอบการบรรยาย ดังนี้

เรื่อง หอไอเฟล

“ มีคนไปสัมภาษณ์คนสร้างหอไอเฟลสามคน ถามคนแรกทำไมคุณถึงสร้างหอไอเฟลครับ ผมทำงานผมก็ได้เงิน เอาไปเที่ยวซื้อเหล้ากินมีความสุข คนนี้ทำเพื่อตน ทำๆทนนๆไป สัมภาษณ์คนที่สอง ทำไมถึงสร้างหอไอเฟล ผลงานผมดีตำแหน่งผมเลื่อนเงินเดือนผมขึ้น พ่อแม่ลูกเมียผมก็สบาย คนนี้ทำเพื่อทำคุณ โยม ทอทหารทั้งคู่เลย สัมภาษณ์คนที่สาม ตอบเลย ผมอยากเป็นหนึ่งในประวัติศาสตร์อันยิ่งใหญ่ครั้งนี้ คนสุดท้ายทำเพื่อธรรมะคุณ โยม”

จากเรื่องเล่าประกอบการบรรยายดังกล่าวนี้ วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาซึ่งแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลทั้ง 3 คน ซึ่งมีหลักในการทำงานที่แตกต่างกันคือ คนที่ 1 และ 2 เป็นการปฏิบัติงานไปตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น เป็นการทำให้หวังเพียงผลของงานคือ เงินเดือนและตำแหน่งหน้าที่ แต่คนที่ 3 เป็นการปฏิบัติงานด้วยมีใจรักในงานที่ทำ ทำงานด้วยความเต็มใจและตั้งใจ ทำงานด้วยความรู้สึกสนุกสนาน ด้วยความสุขและหวังผลให้งานดังกล่าวนี้มีประสิทธิภาพ มากกว่าเป็นการทำงานเพื่อหวังเพียงผลของงานในเรื่องเงินเดือนและตำแหน่งหน้าที่เท่านั้น

5. จัดความเป็นอยู่ให้เรียบร้อยเป็นระเบียบ วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาให้บุคคลผู้เป็นข้าราชการนั้น จะต้องมีการจัด ระบบหรือวางแผนในการดำเนินชีวิตในด้านต่างๆ ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ทั้งระเบียบกาย และระเบียบใจ ซึ่งหมายถึง การจัดระเบียบใจเป็น การรักษาใจของตน ให้เป็นระเบียบ ให้งาม ให้เบิกบานอยู่เสมอ อาจด้วยวิธีการรักษาศีล และเมื่อเราสามารถควบคุม รักษาพฤติกรรมทางใจได้ การจัดระเบียบกายหรือ พฤติกรรมทางกาย ทางวาจา ก็จะเป็นระเบียบ และงดงามตามไปด้วย เพราะการกระทำทุกอย่างเกิดจากใจ ใจเป็นผู้พาทำทั้งสิ้น โดยวิทยากรได้นำหลัก 5 ส. ซึ่งเป็นแนวทางที่ใช้เพื่อปรับปรุงแก้ไขงานและรักษาสิ่งแวดล้อมในที่ทำงานให้ดีขึ้นใน งานบริการ ได้แก่ สะอาด สะดวก สะอาด สุขลักษณะ และสร้างนิสัย ให้ผู้เป็นข้าราชการ ได้นำไปยึดถือ ปฏิบัติกันด้วย

6. มีที่อยู่อาศัยแน่นอน วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาเพื่อให้บุคคลผู้เป็นข้าราชการ ซึ่งเป็นบุคคลผู้มีรายได้ค่อนข้างน้อย เมื่อมีเงินทองที่ได้มาจากอาชีพการงานที่มั่นคงแล้วนั้น ก็ต้องรู้จักเก็บหอมลอมริบ เพื่อนำมาสร้างความมั่นคงให้กับตนเองและครอบครัว ด้วยการดูแลครอบครัวของตนเองให้อยู่ดีมีความสุข รวมทั้งการมีที่อยู่ที่มีมั่นคงแน่นอนเป็นหลักแหล่งด้วยนั่นเอง

เรื่อง พระราชดำรัสของในหลวง

“ในหลวงตรัสกับบุคคลที่ทำงานกับพระองค์ ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้นอกจากมีความสุขร่วมกัน คือถ้าจะหวังเงินทองมากมายพระองค์อาจจะไม่มีให้ขนาดนั้น แต่ถ้าหวังความสุขรับรองว่าทุกคนที่ทำงานกับพระองค์เป็นอัครมหาเสรษฐีเลย มีความสุขเยอะเยะมากมาย บางคนเป็นข้าราชการลืมนึกไปว่าทำงานแทนในหลวง พอเย็นๆค่าๆพอก็แก้วแม่ก็แก้ว ลูกก็ชนแก้วแม่กันทั้งบ้านเลขนบางคนเมาเสร็จไปยื่นบิดประตูดู ตำรวจ ถามทำอะไร ผมกำลังจะเข้าบ้านครับคุณตำรวจครับ บ้านคุณหรือเปล่าเนี่ย บ้านผมเปิดแก้วเข้าไป อ้อ..ไม่ได้ลือจริงๆ ด้วย อ้าว..คุณตำรวจไม่เชื่อผมหรือ นั่นนั่นทีวิผมนั่นก็สู้เย็นผม ไปดูห้องนอนเปิดได้จริงๆ ด้วย แก้วเข้าไปนั่นเมียผมนอนอยู่นั่น ส่วนที่ผู้ชายข้างๆนะตัวผม”

จากเรื่องเล่าประกอบการบรรยายดังกล่าวนี้ วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเป็นข้าราชการนั้นเป็นอาชีพที่มีรายได้ค่อนข้างน้อย หากเรานำเงินทองเหล่านั้นไปใช้ในทางที่ไม่ถูกต้องสมควร เช่น การเอาไปดื่มสุรา อีกทั้งผู้เป็นข้าราชการเองก็ต้องเป็นทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดี เป็นที่พึ่งของประชาชนรวมทั้งสมาชิกในครอบครัวด้วย ฉะนั้นเมื่อมีความมั่นคงในหน้าที่อาชีพการงานแล้วก็ควรที่จะดูแลครอบครัวของตนเองให้อยู่ดีมีความสุขด้วย รวมทั้งการมีที่อยู่ที่มีมั่นคงด้วยนั่นเอง

7. มีความสุจริตทั้งต่อหน้าและลับหลัง วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาเพื่อให้บุคคลผู้เป็นข้าราชการซึ่งมีโอกาสได้เข้ามาเป็นข้าราชการแล้วนั้น จะต้องประพฤติปฏิบัติตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริตทั้งต่อหน้าและลับหลัง ซึ่งเป็นการประพฤติตนในสิ่งที่ดีงาม ประพฤติตนในสิ่งที่ชอบ มีความถูกต้องเหมาะสม โดยวิทยากรชี้ให้เห็นถึงการมีความซื่อสัตย์ต่อหน้า หมายถึง มีความเต็มใจในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานที่ได้รับมอบหมาย และการมีความซื่อสัตย์ลับหลัง หมายถึง การมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง โดยวิทยากรได้เล่าเรื่องเวลาเลิกงานประกอบการบรรยาย ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงการมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองในการเข้าออกในการทำงาน ดังนี้

เรื่อง เวลาเลิกงาน

“.. เด็กสามคนคุยโม้กัน แม่ใคร ไรสุด เด็กคนแรกบอกว่าแม่เราไวมากนกบินมาไวๆแม่เราจับปิ่นยิงเปรี้ยง นกตายเลย เด็กคนที่สองบอกแม่นายสู้แม่เราไม่ได้หรือก ขัปรดจากเชียงใหม่ถึงกรุงเทพคนอื่น 10 ชั่วโมงแต่แม่เรา 5 ชั่วโมงถึงแล้ว เด็กคนที่สามบอก โอ้ย...แม่นายสองคนไวสู้แม่เราไม่ได้หรือก ทำงานอยู่กรมส่งเสริมสหกรณ์เขาเลิกงานสี่โมงครึ่ง บ่ายสองแม่เราถึงบ้านแล้ว ”

8. มีการจัดระบบการใช้จ่ายในครอบครัวของตนเองให้ดี วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาเพื่อให้บุคคลผู้เป็นข้าราชการให้รู้จักการใช้จ่ายเงินทองด้วยยึดหลักความพอเพียง ต้องรู้จักวางแผนในการใช้จ่ายเงินทองในครอบครัวได้อย่างเป็นระบบ อย่างถูกเหมาะสมกับรายรับ รายได้ที่เราได้รับ ซึ่งวิทยากรได้ชี้ให้เห็นถึงหากเราใช้จ่ายเงินทองมากกว่ารายได้หรือรายรับที่เรามีอยู่ก็จะทำให้ยากจน แต่หากเรารู้จักใช้จ่ายเงินทองให้พอดีหรือน้อยกว่ารายได้หรือรายรับที่เรามีอยู่ก็จะร่ำรวย โดยยกตัวอย่างคำคม คำให้ข้อคิดเตือนใจที่ว่า “เสียเงินได้ ใช้จ่ายมี จน มีเงินใช้ ใ้ได้เงินเสีย รวย ถ้าใช้ก่อนมี อันนี้จนบวจน” โดยได้เล่าเรื่องประกอบการบรรยาย ดังนี้

เรื่อง อีออน

“เงินเดือนออกมีความสุขไหมโยม (ผู้ชม: มี) โอ...ตอบคืนะทีนี้ ก็ยังดีที่มีคำว่า “มี” บางทีไม่มีกะ ทำไม อีออนเอาไปหมดเลยกะ ใ้ไม่รู้อีออนเป็นลูกใครโยม อาจจะเป็นลูกของอีโหน่อีเหน่ เป็นหลานของอีหลีก็ก็ได้”

จากเรื่องเล่าประกอบการบรรยายดังกล่าวนี้ วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาซึ่งแสดงให้เห็นถึงการใช้จ่ายเงินทองล่วงหน้าในการซื้อสินค้า แล้วผ่อนชำระกับบริษัทอีออน จึงเท่ากับเป็นการสร้างหนี้สินให้กับตนเองซึ่งเป็นการเพิ่มภาระทางการเงินให้ตนเอง ดังนั้นจึงควรรู้จักประหยัด

เรื่อง หลอดพระทนต์

“... แพทย์หญิงท่านหนึ่งดูแลเกี่ยวกับพระทนต์ของในหลวง หลอดคยาสีฟันของในหลวง น่าจะหมดก็เอาไปทิ้ง แล้ว พระองค์ตรัสถามหา เอ...ยาสีฟันเราไปไหน ก็หามาคืนให้พระองค์ ใช้ได้อีกตั้งสี่ห้าวันเลย เอาแปรงวีรดิจนแบนแต่ดูแลไม่เหลือแม้แต่หยดเดียว แพทย์หญิงท่านนั้นบอกขอสักหยดหนึ่งเถอะเป็นวาสนาแก่ปากหน่อย ไม่เหลือสักหยดเลย...”

จากเรื่องเล่าประกอบการบรรยายดังกล่าวนี้ นักวิชาการได้นำเสนอเนื้อหาซึ่งแสดงให้เห็นถึง ใ้รู้จักการประหยัด

9. อย่างก่อนนี้สินให้พระรูงพระรัง นักวิชาการได้นำเสนอเนื้อหาเพื่อให้บุคคลผู้เป็นข้าราชการไม่ให้บุคคลยึดติดกับสิ่งของต่างๆ ซึ่งล้วนเป็นสิ่งที่เราสมมติขึ้นหรือสิ่งที่คนเรากำหนดขึ้นมาเองว่าเราต้องมีสิ่งนั้นสิ่งนี้ และเมื่อเราเกิดความยึดติดดังกล่าว เช่น เราเป็นข้าราชการระดับสูง เราจะต้องมีรถแบบนี้ มีบ้านแบบนี้ มีสิ่งโน่นสิ่งนี้ต่าง ๆ นานามากมาย เราก็จะต้องไปพยายามแสวงหาเพื่อให้ได้ของเหล่านั้นมาเป็นของเรา ซึ่งอาจจะต้องเป็นการสร้างหนี้สินมากมายให้กับตัวเราเอง เมื่อเกิดหนี้สินมากมายจนไม่สามารถให้หนี้สินได้ ก็เกิดความทุกข์ตามมาในที่สุด โดยนักวิชาการได้เล่าเรื่องประกอบการบรรยาย คือ

เรื่อง รถเก่าเพราะข้างบ้านออกรถใหม่

“ รถเราเก่าเพราะอะไร โยม ใช้มานานไม่ดูแลไม่รักษา ผิด โยม รถเราเก่าเพราะข้างบ้านออกรถใหม่ โยม คนที่เป็นหนี้เป็นสิน เพราะติดสิ่งสมมุติ โยม ”

จากเรื่องเล่าประกอบการบรรยายดังกล่าวนี้ นักวิชาการได้นำเสนอเนื้อหาซึ่งแสดงให้เห็นถึง ไม่อยากให้บุคคลยึดติดกับสิ่งสมมุติที่เราสร้างขึ้นเอง เช่น เรื่องของรถยนต์ ซึ่งเราไปเห็นบุคคลอื่นเค้ามีรถใหม่ เราไปยึดติดกับสิ่งนั้นว่าเราเองก็ต้องมีรถยนต์คันใหม่บ้าง ก็ต้องไปขวนขวายเพื่อให้ได้มาทั้งที่จริงแล้วรถของเราเองก็ยังไม่ได้เก่าอะไรเลย

การบรรยายธรรมช่วงที่ 2 กิจกรรม นักวิชาการได้นำกิจกรรม คือ กิจกรรมเลือกอย่างฉลาด ให้ผู้ฟังได้มีส่วนในการทำกิจกรรมร่วมกันพร้อมสอดแทรกเนื้อหาธรรมะเกี่ยวกับการทำงานด้วยความเสียสละเพื่อส่วนรวม ด้วยสามัคคีปรองดองกัน ซึ่งกิจกรรมที่นำเสนอ เพื่อประกอบการบรรยาย มีดังนี้

กิจกรรมเลือกอย่างฉลาด โดยมีกฎกติกาและวิธีการเล่น ดังนี้คือ

1. แบ่งผู้ฟังทั้งหมดออกเป็น 4 กลุ่ม โดยกลุ่มที่ 1 คือ ประเทศเกาหลี กลุ่มที่ 2 คือ ประเทศ

ญี่ปุ่น กลุ่มที่ 3 คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา และกลุ่มที่ 4 คือ ประเทศไทย และให้แต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้าประเทศของตนเองมา 1 คน

2. ให้สมาชิกของแต่ละกลุ่มลงทุนร่วมกัน 3 เดือน โดยให้ปรึกษากันโดยไม่ให้กลุ่มอื่นได้ยินว่าจะลงทุนอย่างไร เพื่อให้เกิดผลกำไรมาสู่กรมส่งเสริมสหกรณ์ของเราให้ได้มากที่สุด โดยให้เลือกลงทุนตามกติกาดังนี้ คือ

การเลือก	รหัส	ผล(ล้าน)
ทุกกลุ่ม	ก	เสียกลุ่มละ 100
สองกลุ่ม	ก	ได้กลุ่มละ 200
สองกลุ่ม	ข	เสียกลุ่มละ 200
สามกลุ่ม	ก	ได้กลุ่มละ 100
หนึ่งกลุ่ม	ข	เสียกลุ่มละ 300
สามกลุ่ม	ข	เสียกลุ่มละ 100
หนึ่งกลุ่ม	ก	ได้กลุ่มละ 300
ทุกกลุ่ม	ข	ได้กลุ่มละ 100

ตารางที่ 5.4 แสดงกติกากิจกรรมเลือกอย่างฉลาด

3. ในแต่ละเดือนเมื่อแต่ละประเทศลงทุนได้แล้ว ให้เขียนรหัสการลงทุนเป็นตัวอักษรเพียงตัวเดียวส่งให้วิทยากร แล้วมาคุยกันว่าประเทศไหนจะได้ผลการลงทุนอย่างไร หากประเทศไหนลงทุนแล้วได้ผลกำไรสูงสุดคือ ผู้ชนะนั่นเอง

จากกิจกรรมนี้ได้สอดแทรกเนื้อหาในเรื่องการทำงานร่วมกันภายในกรมส่งเสริมสหกรณ์ว่าจะต้องทำงานด้วยความเสียสละ ทำงานเพื่อส่วนรวม ด้วยความสามัคคีปรองดองกัน ซึ่งวิทยากรได้สรุปสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมเป็นบทกลอนให้ผู้ชมได้ฟังกัน คือ

“ ละส่วนตนไว้ก่อนจะย้อนกลับ เมื่อส่วนร่วมได้รับสมานฉันท์
 อานิสงส์ส่วนใหญ่ได้ร่วมกัน จะส่งผลให้ตนนั้นสุขสันต์เอย ”

การบรรยายธรรมช่วงที่ 3 ปุจฉา-วิสัชนา ซึ่งคำถามก็มีทั้งคำถามที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวกับการบรรยาย คำถามที่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมะหรือข้อปฏิบัติของข้าราชการที่จะนำไปประยุกต์ใช้เกี่ยวกับการทำงาน หรือเมื่อผู้เป็นข้าราชการพบปัญหาอุปสรรคต่างๆที่ ส่วนคำถามที่ไม่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย มีเนื้อหาเกี่ยวกับเกร็ดความรู้เรื่องการทำบุญ และผลของกรรม ดังนี้

ตัวอย่างคำถามที่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย

คำถาม : “ คนที่เสียสละทำงานแต่ไม่มีความก้าวหน้ามีเยอะถ้าเทียบกับผู้ที่ไม่ค่อยเสียสละวันๆก็ตามนาย ชื่อกาแฟให้นายกิน ชื่อตัวเครื่องบินให้นายขี่ กลับเจริญรุ่งเรืองมากกว่า พระอาจารย์มีคำแนะนำให้กับผู้ปฏิบัติที่เสียสละอย่างไรบ้าง ”

พระมหาสมปอง : “ไม่ว่าทำงานอะไรก็แล้วแต่ ประเทศไทยบางที่มันต้องมีศิลปะอย่างหนึ่งคือมันต้องถูกดี ต้องพอดีด้วย ถ้าเราจะประสบความสำเร็จได้ต้องยึดหลักนี้ คือต้องทำอะไรหยุด คือถ้าทำไปแล้วยังไม่ได้ดี ยังไม่ประสบความสำเร็จโยมท้อแล้ว โยมคนท้อเป็นคนไม่แท้ คนแท้เราต้องไม่ท้อ ความเกรงใจเป็นสมบัติของคนดี ทำความดีไม่ต้องเกรงใจใคร หากเป็นความดีแล้วไซ้รู้ทำได้ทันที เวลาโยมทำงานอย่างเต็มที่เต็มความสามารถ บางทีบางครั้งตำแหน่ง โบนัสเงินเดือนมันอาจจะมิจำกัดก็ได้นะ บางทีเหมือนเราเสียสละแล้วเราทำงานเต็มที่แล้วทำไมเรายังไม่ได้ โยมเราทำเพื่อธรรมะโยมคิดง่ายๆจะเหนือชั้นกว่า ถึงตรงนี้พอเราทำงานถึงจุดหนึ่งแล้ว มันจะมาเอง อย่าท้อแท้ในการทำงาน ”

คำถาม : “ ถ้าหัวหน้าพิจารณาลูกน้อง ที่ทำผิดวินัย ซึ่งเรื่องที่เขาผิดวินัยสามารถลอมขอมได้ แต่ก็พิจารณาให้ออก แบบนี้หัวหน้าคนนี้จะมิวิบากกรรมติดตัวหรือเปล่า”

พระมหาสมปอง : “ หากตัดสินด้วยเพราะ ตกอยู่ในอำนาจของอคติ 4 ลำเอียง เพราะรัก รักอีกฝ่ายหนึ่ง บางทีทำผิดสองคนอีกฝ่ายหนึ่งชอบอีกฝ่ายหนึ่งไม่ชอบอะไรออก สองลำเอียงเพราะโกรธเพราะเกลียด โทสะคติ สามลำเอียงเพราะไม่รู้ความจริงไม่สอบสวนไม่สืบสวนอะไรเลย แล้วก็ลำเอียงเพราะเกรงกลัว เช่น บางทีทำผิดทั้งสองคน อีกคนกลัวคนนี้คนที่มิอำนาจมากกว่า ถ้าเกิดทำเช่นนี้วิบากกรรมตกแก่คนตัดสินแน่นอน”

ตัวอย่างคำถามที่ไม่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย

คำถาม : “ ทำบุญปล่อยปลาแล้วปลาที่เราปล่อยถูกคนจับไปเป็นอาหาร จากที่เราทำบุญจะกลายเป็นบาปไหม”

พระมหาสมปอง : “ ถ้าเราจะไปปล่อยสัตว์จริงๆ สัตว์ที่เขาจะถูกรื้อไปโรงฆ่า เราไปได้ออกมาอย่างนั้นหรือว่าเขากำลังจะไปเชือด อันนี้จะได้นุญต์มากมาย ถ้าจะช่วยจริงๆเอาตามาอยากจะให้ช่วยแบบนั้น บางทีมันเหมือนเป็นธุรกิจเป็นการค้า บางทีเป็นการทรมาณสัตว์มากกว่า...”

คำถาม : “ทำดีแล้วไม่ได้ดี เป็นเพราะว่าชาติที่แล้วเราก่อกรรมที่ไม่ดีเอาไว้หรือเปล่า แล้วตอนนี้เราทำดีแล้วจะลบล้างกรรมที่ไม่ดีที่เราทำในชาติที่แล้วจะทำให้ชีวิตของเราดีขึ้นไหม”

พระมหาสมปอง: “...บางคนคิดว่าฆ่าอะไรก็จะเกิดเป็นอย่างนั้น ฆ่าแมว ชาติหน้าเกิดเป็นแมว ฆ่านกก็จะเกิดเป็นนก ... อย่าไปคิดอย่างนั้น ขอให้เรามุ่งมั่นในการทำความคิดต่อไปจนกว่ามันจะเห็นผล บางทีมีกรรมตั้ง 12 กรรม สมมติเมื่อวานเราทำดี วันนี้ทำไม่ดี สิ่งที่เราทำดีเมื่อวานอาจจะได้ผลอีก 3 วันก็ได้ แต่ผลกรรมที่เราทำวัน นี้มันได้ผลพรุ่งนี้ มันแข่งก่อนเราเลยรู้สึกที่เราทำดีเมื่อวานแล้วแต่ยังไม่ได้ดี การให้ผลของกรรมบางทีมันก็สลับกันก็มีนะ”

เนื้อหาโดยรวมของรายการธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 19 ตอน “ธรรมะข้าราชการ” คือ จากการวิเคราะห์พบเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมคำสั่งสอน วิธีการเสริมสร้างความสุขในการทำงานให้แก่ข้าราชการ เนื่องจากในการทำงานนั้นจะต้องพบเจอกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆมากมายในการทำงาน เช่น ปัญหาที่เกิดจากเนื้องาน ปัญหาที่เกิดจากเพื่อนร่วมงาน ปัญหาที่เกิดจากผู้มาติดต่องาน เป็นต้น จนก่อเกิดเป็นความทุกข์ขึ้นอันเนื่องมาจากปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว วิทยากรจึงได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการในการสร้างความสุขให้เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน 9 ประการ คือ 1.มีความอ่อนน้อมถ่อมตน 2.มีความเกรงกลัวความชั่วความผิด 3.มีความเคารพหนักแน่น 4.มีความตั้งใจรับใช้ราชการ 5.จัดความเป็นอยู่ให้เรียบร้อยเป็นระเบียบ 6.มีที่อยู่อาศัยแน่นอน 7.มีความสุขจิตทั้งต่อหน้าและลับหลัง 8.มีการจัดระบบการใช้จ่ายในครอบครัวของตนเองให้ดี และ 9.อย่าก้อหนีสินให้พระรุงพระรัง

7. ธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 20 ตอน “สนุกกับธรรมะ”

รายการธรรมะเดลิเวอรี่ตอน “สนุกกับธรรมะ” ออกอากาศเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2551 เนื่องในวันวิสาขบูชา โดยมีผู้ดำเนินรายการ คือ พิพัฒน์ อภิรักษ์ธนากร(ท็อป) วิทยากร คือ พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต พระอาจารย์เผด็จ ดิสโร และพระครูวินัยธรชาติ กิตฺติธโร ซึ่งเป็นภาพการบรรยายธรรมแก่ ผู้บริหาร พนักงาน บริษัทสายการบินนกแอร์ จำกัด ซึ่งเป็นการบรรยายในหัวข้อ “การทำงานให้สนุกเป็นสุขกับการทำงาน” โดยในแต่ละช่วงมีเนื้อหารายการ ดังต่อไปนี้

การบรรยายธรรม ช่วงที่ 1 วิทยากรจะเริ่มต้นรายการด้วยการทักทาย ทำความรู้จัก ร่วมพูดคุยกับผู้ฟังการบรรยาย เช่น การพูดคุยถึงบรรยากาศภายในห้องบรรยาย การซักถามถึงสถานภาพของผู้เข้าฟังการบรรยาย การถามถึงความเข้าใจในเรื่องการทำดีทำชั่ว การทำความรู้จักกับผู้เข้าชมการบรรยาย พร้อมสอดแทรกอารมณ์ขัน เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน สร้างเสียงหัวเราะ สร้างความเป็นมิตร ความคุ้นเคยระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง และเพื่อเป็นการเปิดใจของผู้ฟังการบรรยาย

การพูดถึงบรรยากาศภายในห้องบรรยาย

“ ที่นี้มีชาวต่างชาติด้วยหรือนี่ โอ ..เสาคต้องเว้าภาษาอังกฤษ เหรอนี่ เฮโหล ยูโน อีสี่ถื้อค้อน ไล่ตีควาย .แปลว่า อีสี่ถื้อค้อนไล่ตีควาย อายุแปปีอินไทยแลนด์ (ผู้ฟัง:เยส) ดุยูไลทไฟฟูค (ผู้ฟัง:เยส) สัมตำป้อกป้อกป้อก อร่อยเนอะ ชอบเนอะ แปปีเนอะ เฮ้อ...เริ่มไม่แปปีแล้วอาตมา ”

การซักถามถึงสถานภาพของผู้เข้าฟังการบรรยาย

“...ไหนใครยังไม่แต่งงานยกมือขึ้น เว้ย...ทำอะไรอยู่โยม ตั้งใจทำงานเนาะ โยมเนาะ ดีแล้วแล้วละ โยมเราจะได้มีใจรักงาน...”

การถามถึงความเข้าใจในเรื่องการทำดีทำชั่ว

“...ความดีความชั่วอันไหนทำงานง่ายกว่ากัน โยม (ผู้ชม:ชั่ว) นี่โยมตอบหรือโยมดำเนินโยม ออกแนวกดดันยังไงไม่รู้ให้นั่งรอนาน...”

การทำความรู้จักรับกับผู้เข้าฟังการบรรยาย

“...สวัสดีครับ เล่นฟิตเนสมานานหรือยังครับ นี่แขนหรือไม้หน้าสามครับ โอ้โห ..อยู่แผนกไหน (ผู้ชม: อยู่ call center ครับ) นี่ call center เหรอครับ โอ้โห ..นี่ภาพ call center กริ่ง สวัสดีครับ นกแอร์ยินดีบริการครับ คุณจะเอา ฮ่า ฮ่า ฮ่า ทำไมแข็งแรง ออกกำลังกายเหรอ (ผู้ฟัง: ครับผม) ...”

แล้วจึงเข้าสู่เนื้อหาการบรรยายหลัก ซึ่งวิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับ หลักในการทำงานให้มีความสุข ซึ่งเป็นการสอดแทรกหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาด้วย โดยวิทยากรได้ชี้ให้เห็นถึงหากผู้ปฏิบัติงานทำงานด้วยความสุข ก็จะทำให้งานนั้นออกมามีประสิทธิภาพ โดยได้ให้หลักในการทำงานร่วมกันภายในองค์กรได้อย่างมีความสุขไว้ 11 ประการ ดังนี้



ภาพที่ 5.21 แสดงเพาเวอร์พ้อยต์ประกอบการบรรยาย

1. ต้องฟังกันและกัน วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาให้ผู้ปฏิบัติงานจะต้องรู้จักรับฟังผู้อื่นซึ่งกันและกัน เช่น การฟังเสียงของลูกค้า หัวหน้า และเพื่อนร่วมงาน โดยเมื่อได้รับฟังในสิ่งที่ผู้อื่นบอกกล่าวแล้ว ให้ฟังสิ่งนั้นจนเกิดความเข้าใจและสามารถนำสิ่งนั้นไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ความขัดแย้งหรือปัญหาต่างๆที่อาจเกิดขึ้นได้ภายในองค์กรก็สามารถที่จะจัดการแก้ไขได้ หากปฏิบัติได้เช่นนี้แล้วก็จะประ โยชน์ต่อองค์กรของเรา เมื่อองค์กรมีความเจริญก้าวหน้า เราเองผู้ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรก็จะมีความสุข ความเจริญก้าวหน้าไปด้วยนั่นเอง

2. ต้องรู้จักผ่อนคลายความเครียด วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาให้ผู้ปฏิบัติงานจะต้องรู้จักผ่อนคลายความตึงเครียด อย่าเก็บสะสมความเครียดต่างๆไว้กับตนเองให้มากจนเกินไป ต้องรู้จักการระบายออกบ้าง โดยวิทยากรได้แนะนำวิธีการระบายความเครียดด้วยการให้ผู้ฟังบรรยายตะ โจนคำว่า “เปื้อน” ออกมาดังๆนั่นเอง พร้อมด้วยการสอดแทรกมุขบรรยากาศเพื่อสร้างความสนุกสนานให้เกิดขึ้นในขณะที่รับฟังการบรรยาย ดังนี้

“ ... ฉันตะ โจนว่ามีความสุขดังๆ คุณ โยม หนึ่งสองสาม (ผู้ฟัง : มีความสุข) รู้สึกว่าเสียงกับหน้าไม่ค่อยบาล้านเลยนะคุณ โยม ...”

อีกทั้งวิทยากรยังได้แนะนำให้ผู้ฟังรู้จักการสร้างวิถีคิดในการดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้องคือ การคิดในแง่บวก และสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานให้เกิดขึ้นกับตนเอง เพราะมนุษย์เรานั้นจะพัฒนาการไปตามที่ตนเองคิด เช่น หากเราคิดว่าเรามีคุณค่ามีความสุข เราก็จะเป็นอย่างนั้น แต่หากเราคิดว่าเราไม่ดีไม่มีคุณค่ามีความสุข เราก็จะเป็นอย่างเช่นนั้นนั่นเอง และเมื่อเรามีความสุขแล้วก็ต้องรู้จักแบ่งปันความสุขนั้นให้กับบุคคลอื่นด้วย เช่น เพื่อนร่วมงาน เพราะเมื่อทุกคนในองค์กรมีความสุข การทำงานก็จะราบรื่น มีความสุข ความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานนั่นเอง

3. ต้องทำงานส่วนรวมเหมือนงานส่วนตัว วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาให้ผู้ปฏิบัติงานจะต้องปฏิบัติงานขององค์กรเสมือนงานนั้นเป็นงานของตนเอง โดยได้อุปมาอุปไมยการทำงานขององค์กรซึ่งเป็นการทำงานเพื่อส่วนรวม จะต้องกระทำด้วยความตั้งใจทุ่มเท เอาใจใส่ในงานอย่างแท้จริง เพื่อให้งานดังกล่าวมีประสิทธิภาพ กับการทำงานที่เป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละคนเอง เพราะงานดังกล่าวเป็นงานของตนเองแล้วนั้น บุคคลจึงมีความตั้งใจในการทำงานนั้นอย่างเต็มที่เต็มความสามารถ เพื่อต้องการที่จะให้งานนั้นออกมาดีที่สุดในที่สุด ซึ่งวิทยากรได้เล่าเรื่องประกอบการบรรยาย ดังนี้

เรื่อง ลุงช่างไม้สร้างบ้านตัวเอง

“ลุงช่างไม้คนหนึ่ง ทำงานจนอายุประมาณ 55 ปี ที่บริษัทเดิมมาตลอด เมื่อไม่ยอมทำงานขอเออลี่ไทร์ เจ้าของบริษัท บอกว่าก่อนออกขอให้สร้างบ้านให้ผมเป็นหลังสุดท้าย โดยมีข้อแม้ว่าจะสร้างยังไงก็ได้ วัสดุที่ดีที่สุด ใช้เวลาสร้างเท่าไรก็ได้ผมไม่จำกัด ลุงบอกงั้นก็ได้ เมื่อก่อนต้องซื้อฟิงฟอร์แมน วันนี้เป็นเจ้านายคุณเองทำเองเลย ทำเดือนหนึ่งเสร็จด้วยวัสดุที่ไม่ดีไม่มีคุณภาพ วันที่จะมอบบ้าน ประธานบริษัทประกาศวันนี้เราจะมอบสิ่งที่มีค่าที่สุดให้กับเขา คือบุญแก่บ้านที่เขาสร้างให้...”

4. ต้องมีความเชื่อมั่น ความศรัทธา และมีใจรักในงานที่ทำ วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาให้ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความเชื่อ ความศรัทธาในงานของตนเอง มีจิตใจที่ยึดมั่น และจะต้องมีใจรักในงานที่ทำ เพราะเมื่อบุคคลมีความรักต่องานของตนเองที่ทำแล้ว ก็จะอยากทำงานด้วยความเต็มใจเต็มใจ งานที่ทำก็จะเกิดการพัฒนาไปเรื่อยๆ มีความเจริญก้าวหน้า เกิดความอึดเิบใจ เกิดเป็นความสุขในการทำงานนั่นเอง

5. ต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาให้ผู้ปฏิบัติงานจะต้องรู้จักทำความเข้าใจบุคคลอื่น อย่ามองคนอื่นด้วยความอคติ อย่าตัดสินคนอื่นด้วยสิ่งที่มองเห็นแต่เพียงภายนอก ให้รู้จักมองคนอื่นในแง่ดีเสียก่อน แล้วให้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน จนก่อเกิดเป็นความไว้วางใจต่อกันซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการทำงานร่วมกันภายในองค์กร เพราะเมื่อคนเรามีความไว้วางใจซึ่งกันและกันแล้วนั้นก็สามารที่จะทำงานร่วมกันได้อย่างสบายอกสบายใจ ไม่ต้องคอยแต่จะหวาดระแวงซึ่งกันและกัน มีความสุขในการทำงานร่วมกันนั่นเอง ซึ่งวิทยากรได้เล่าเรื่องประกอบการบรรยาย ดังนี้

เรื่อง ลูกก็ตัดสินคน

“นักธุรกิจหญิงคนหนึ่งต้องบินไปติดต่อธุรกิจต่างประเทศ เผอิญเครื่องบินดีเลย์ต้องรอสองชั่วโมง ไปซื้อหนังสือมาหนึ่งเล่มและซื้อลูกก็มาหนึ่งห่อ แล้วไปนั่งข้างผู้ชายคนหนึ่ง ซึ่งกำลังร้องเพลงเสียงดังไม่ให้เกียรติ กันเลย เธอเอากระเป๋าวางตรงกลางหยิบหนังสือขึ้นมาอ่าน และเอื้อมมือหยิบลูกก็ขึ้นมากินหนึ่งชิ้น ผู้ชาย ที่นั่งข้างๆก็เอื้อมมือไปหยิบมากินเช่นกัน ผู้หญิงคนนี้คิดในใจว่า ทำไมคนนี้ไม่มีมารยาทจะขอสักหน่อยก็ไม่มีเลย กินมาเหลือชิ้นสุดท้าย ผู้ชายมองหน้าผู้หญิงแล้วห้กครึ่งส่งให้ผู้หญิง สักพักหนึ่งผู้หญิงก็ลุกขึ้นถอนหายใจเสือกเลย แล้วเดินไปนั่งบนเครื่องบิน แล้วก็หยิบหนังสือในกระเป๋าอ่าน และเจอลูกก็ที่ยังไม่ได้แกะหนึ่งห่อ ผู้หญิงคนนั้นรู้สึก เสียใจมากรีบลงมาจากเครื่องบิน เพื่อที่จะมาขอโทษ แต่กลับมาพบกับความว่างเปล่า ”

เรื่อง สามเกลอ ไฟ น้ำ ความไว้วางใจ

“ มีสามคนเป็นเพื่อนสนิทกัน มีไฟมีน้ำแล้วก็มี ความไว้วางใจ เขาคุยกันว่าถ้าเราจากกันไปเราจะมีสัญลักษณ์อะไรที่จะทำให้นึกถึงกัน คนเป็นไฟว่าถ้าผมจากพวกคุณไปนะ ตรงไหนที่มีควันขึ้นแสดงว่าผมอยู่ข้างล่าง คนที่เป็นน้ำบอกว่าถ้าฉันจากพวกคุณไปตรงไหนที่ต้นไม้เขียวๆ ขึ้นแสดงว่า ฉันอยู่ข้างล่าง ความไว้วางใจบอกว่าถ้าผมจากพวกคุณไปพวกคุณจะไม่มีวันหาผมเจออีกเลย”

6. ต้องพูดจាកันด้วยความไพเราะ วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาให้ผู้ปฏิบัติงานจะต้องรู้จักพูดจាកันด้วยความไพเราะ สุภาพ อ่อนหวาน เพราะเมื่อบุคคลสื่อสารกันด้วยภาษาที่ไพเราะ มีมิตรภาพที่ดีต่อกัน ก็ส่งผลต่อการทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี ซึ่งวิทยากรได้เล่าเรื่องประกอบการบรรยาย ดังนี้

เรื่อง นกเอี้ยงแสนรู้

“ คุณยายเกษอบเลี้ยงนก มีความสุขจากการเลี้ยงสัตว์ ก็ไปเจอนกตัวหนึ่งที่สวนจตุจักร เขาเขียนว่านกตัวนี้มีคุณสมบัติพิเศษ ถ้าเราเอาเชือกผูกขาซ้ายกระดูกมันจะพูดภาษาฮอลันดา เอาเชือกผูกขาขวากระดูกปีกพูดภาษาอังกฤษ แต่ยายแก่เป็นคนฉลาด เอ้า..ถ้าเกิดฉันมัดทั้งสองขาแล้วกระดูกละ เจ้าของร้านยังไม่ตอบโยมนกจึงตอบก่อน กูก็ลืมหิววะ”

เรื่อง จีนเชิญฉันท์เพล

“...คนจีนเวลานิมนต์พระไป เขาจะเอาเตียงออกแล้วก็ปูที่ให้พระได้นั่งแล้วก็ฉันท์เพล เขาบอกว่าห้องนอนคนจีนส่วนมากอยู่ฝั่งทิศตะวันออก พอแดดทอแสงลงมา แดดออกนานคนจีนถือว่าเป็นมงคล พระก็นั่งฉันท์เพลใหญ่เลย คนจีนก็ดีใจ คือแดดออกนานมันจะเป็นมงคล คนจีน คนหนึ่งเห็นพระมานั่งปูแดดออกนานมากแอดใจเลยเพราะมันเป็นมงคล แยกพูดออกมาเลย เฮ้อ ..พระชุดนี้มาเหล็กนานมากเลย หลวงตาแกง โยมเอ๊ย เฮ้ย..มันบอกว่าเราเหล็กนาน หลวงตาแก้อ้าปากค้างเลย หมายความว่าแดดออกนานมันเป็นมงคล แต่ภาษาพูดกัน มันผิดความหมายเลย ”

เรื่อง พ่อหัวล้านขายวัว

“...ตาหัวล้านคนนี้แกมีวัวสองตัว และมีลูกสาวหนึ่งคนแกหวงลูกสาวมาก ผู้ชายสองคนหน้าตาหล่อมาก แต่ไอ้คนหล่อคนหนึ่ง มีนิสัยปากไม่คอยดี ไอ้คนหล่อคนที่สองปากดีพูดดี มีเรื่องแปลกตรงที่ว่าถ้าจะขอจีบลูกสาวตาคนนี้ต้องทำที่ว่าจะขอซื้อวัวก่อน ไอ้คนที่หนึ่งก็ ไปขอซื้อวัว ถ้ามเลย “ตาหัวล้านวัวขายเท่าไร” คำเดียวเองโดนปิ่นไต้ยง โยม แต่ไอ้คนหล่อคนที่สองเข้าไปถึงพูดสำบัดสำนวนเป็นบทเป็นกลอน “พ่อผมดกปกไหล่น่าไต้เฉลิมทอง วัวของพ่อทั้งสองพ่อจะขาย

เท่าไร” “ลูกเอ๋ยลูกกูว้าวของพ่อทั้งคู่พ่อขอยกให้” แกร์ก็ดีใจเอว้าวไป สักพักไอ้ผู้ชายคนที่ ปากไม่ดีไปบอกลูกสาวตาหัวล้านว่า ไอ้ผู้ชายเมื่อกี้มันค่าพ่อเธอยังงั้นยังงี้หัวล้านไม่ดี มันเสแสร้งแก้งทำไป ยังงั้นแหละ ลูกสาวบอกว่าพ่อไปเอาว้าวคืนนะพ่อ พ่อพ่อได้ยินว่าไอ้ผู้ชายคนนี้ นว่าเขานั้น แกร์ว่าปฎักได้วิ่งไปกำลังจะเห็งือจะตืออยู่แล้วโยม แต่คนนี้เป็นคนพุดจาไพเราะแกพุดเลย “พ่อผมดกปกป่าพ่อวิ่งละล้าละล้งมาพ่อจะไปทางไหน” “ลูกเอ๋ยลูกรักลูกลิมปฎักพ่อเลยนำมาให้” กลับมาถึงลูกสาวถามพ่อไหนว้าวไหนปฎัก พ่อแถมให้ เขาแล้ว มันพุดทำให้พ่อสดชื่น เขาพุดดี พุดเพราะพ่อชอบ พ่อไม่เชื่อลูกไซ้ใหม่พ่อไปกับลูกดีกว่าจูงลูกสาวไป ผู้ชายคนนั้น กำลังจะผุกว้าว แกร์กำลังจะอ้าปากเพื่อขอว้าวกับปฎักคืน ไอ้ผู้ชายพุดเลย “พ่อผมดกปกเกล้าพ่อจูงลูกสาวพ่อจะพาไปไหน” “ลูกเอ๋ยลูกแก้วพ่อนั้นแก่แล้วลยนำลูกสาวมาให้” ”

7. ผู้นำอย่างนั้บนหัวคนให้นั่งอยู่ในใจคน วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาให้ผู้ปฏิบัติงานซึ่งเป็นหัวหน้างานจะต้องประพฤติปฏิบัติตัวในฐานะของความเป็นผู้นำที่มีจิตใจที่ดีงาม ไม่ใช่อำนาจของตนเองในทางที่ไม่ถูกต้อง โดยการให้รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา รับฟังความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นของลูกน้องทุกคนด้วยใจเป็นกลางดูแลลูกน้อง อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติหรือลำเอียงกับลูกน้องคนใดเป็นพิเศษ ไม่ดูถูกและพุดจาจุกหมิ่นดูแคลนลูกน้อง เป็นที่พึ่งของลูกน้องในยามที่ลูกน้องมีปัญหาเรื่องงาน พร้อมให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำที่ดีทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว อีกทั้งวิทยากรยังได้นั้นย้ำว่าหากผู้นำสามารถเข้าไปยังอยู่ในใจของลูกน้องได้นั้น ก็สามารถทำงานร่วมกัน ได้อย่างมีความสุข ราบรื่น และเกิดประสิทธิภาพในที่สุด ซึ่งวิทยากรได้เล่าเรื่องของในหลวง เพื่อให้เห็นถึงตัวอย่างของลักษณะของผู้นำที่ดี ประกอบการบรรยาย ดังนี้

เรื่อง ชิกก้าโอสถของในหลวง

“ในหลวงเราสมัยหนุ่มๆ เคยทรงชิกก้าที่เป็นโอสถ พอเอาชิกก้าใส่พระโอบอุ้มบั้นคนใกล้ชิดดลามาเลย ขอถวายพระเพลิงพระยะกะ ในหลวงแทนที่จะกริ้วจะโกรธพระองค์เยี่ยมพระสรวลแล้วก็ตรัสว่า ยัง เรายังไม่ตายจะมาถวายพระเพลิงเราทำไม เอาแคไฟมาให้เราก็ออแล้ว คนที่ทูลผิดก็สบายใจ ”

เรื่อง ปลาประชวร

“สมเด็จพระเทพฯ เสด็จไปในตลาด พบแม่ค้าขายปลากี่ตรัสถาม ขายยังงี้จะ ตัวที่เสด็จไปเสด็จมาที่ยังมีพระชน ม์อยู่กิโละแปดสิบเพคะ ส่วนตัวที่สิ้นพระชน ม์แล้วไม่เสด็จไปเสด็จมาแล้วกิโละสี่สิบเพคะ ดินะสมเด็จพระเทพฯ ไม่ตรัสถาม เอ้า..แล้วตัวที่ประชวรขายยังงี้จะ มีบางตัวยังไม่ตายหายใจพะงาบพะงาบ แต่คนอยู่ใกล้ก็สบายใจ”

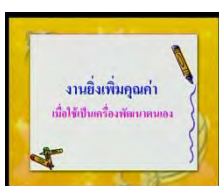
เรื่อง พระนามเดียวกัน

“พลตรีท่านนิ่งกล่าวรายงานหน้าพระพักต์ในหลวง ขอเดชะใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม ข้าพระพุทธเจ้าทรงพระนามว่า เริ่มและเริ่มมีเชื้อแล้ว ทรงพระนามว่าพลตรีภูมิพลอดุลยเดชแล้วท่านก็ร้ายยาวจนจบ ตื่นเต้นมากจำชื่อตัวเองไม่ได้ พอรายงานจบในหลวงตรัส เออ...คินะเราชื่อเดียวกัน แหม..ทำไมชื่อใกล้เคียงกันเหลือเกิน”

8. ต้องนำสิ่งไม่ดีที่พบเจอมาพัฒนาตน วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาให้ผู้ปฏิบัติงานจะต้องรู้จักนำสิ่งที่เป็นปัญหา อุปสรรค หรือสิ่งที่ไม่ดีที่ได้พบเจอในการทำงานร่วมกันภายในองค์กรมาพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น เนื่องจากในการทำงานนั้นจะต้องพบเจอทั้งสิ่งที่ดีและสิ่งที่ไม่ดีทั้งสิ้น แต่วิทยากรได้ชี้ให้เห็นว่าสิ่งที่ไม่ดีนั้นอย่านำมาทำลาย หรือบั่นทอนชีวิตการทำงานที่มีความสุข และความสำเร็จของตนเอง โดยให้เปลี่ยนความคิดเสียใหม่ว่า สิ่งที่ไม่ดีที่ต้องพบเจอนั้นสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นได้ ให้คิดเสียว่าหากเป็นเราเองเราจะไม่ประพฤติปฏิบัติสิ่งไม่ดี เช่นนั้นเหมือนกับบุคคลอื่นกระทำต่อเรานั้นเอง เท่านั้นถือเป็นการสร้างความสุขในการทำงานให้เกิดขึ้นกับตัวเองได้แล้ว แทนที่เราจะไปยึดติด คิดมาก เสียใจเมื่อเราต้องพบเจอกับสิ่งที่ไม่ดีเหล่านั้น กลับนำสิ่งนั้นมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเองให้ได้มากที่สุด เพียงเท่านั้นความสุขในการทำงานก็เกิดขึ้นได้แล้วนั่นเอง อีกทั้งวิทยากรยังได้ชี้ให้เห็นถึงความสุขที่ได้รับจากการทำงานนั้นมี 2 อย่างด้วยกันคือ

- ผลตอบแทน ได้แก่ เงินเดือน ตำแหน่งหน้าที่ ซึ่งเป็นสิ่งที่บุคคลอื่นมอบให้เรา
- ผลของงาน ได้แก่ งานที่ออกมาดี มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดจากตัวเอง ซึ่งจะได้รับทันทีที่เราทำงานทุกครั้ง

9. ต้องรู้จักเพิ่มคุณค่าให้ตนเอง วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาให้ผู้ปฏิบัติงานจะต้องรู้จักเพิ่มคุณค่าในตนเอง ด้วยการงานอย่างเต็มที่เต็มความสามารถ ด้วยความขยันหมั่นเพียร มีความมานะอดทน ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรค เพื่อให้ผลของงานออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และงานที่ทำนั้นจะต้องเป็นงานที่ดี ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมและกฎหมายด้วย เมื่อบุคคลสามารถกระทำดังกล่าวก็นจะทำให้บุคคลดังกล่าวมีความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง รู้สึกถึงคุณค่าในตนเองขึ้นมา ซึ่งวิทยากรได้เล่าเรื่อง ประกอบการบรรยาย ดังนี้



ภาพที่ 5.22 แสดงเพาเวอร์พ้อยต์ ประกอบการบรรยาย

เรื่อง รับโล่รางวัล

“ อาตมาทำงานมา 9 ปีเคยอยากได้โล่มาก คนบ้านอาตมาถามอาจารย์สมปองคือมาเทศน์คักแต่อยากได้โล่บ่ เขาเยาะเย้ยเรา ว่าเทศน์เอาโล่ ห้าปีที่แล้วอยากได้เสมาธรรมจักรทองคำอยากได้มาก อาตมาบอกท่านอาจารย์อภิรักษ์พี่อยากได้เสมาธรรมจักรทองคำ คนที่ใกล้ชิดเราที่สุดบอกว่า ไม่ได้หรอกพี่อายุก็ยังน้อยอยู่ แล้วผลงานพี่ก็ยังน้อย อาตมาเลยไม่หวังเลยก้มหน้าก้มตาบรรยายต่อ ปีนี้ ผอ. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ให้เลขาโทรมาหา บอกว่า อยากจะมอบโล่เสมาธรรมจักรทองคำให้ เป็นครั้งแรกที่อาตมาได้รับจากสมเด็จพระเทพฯ ก็ดีใจมากเลย ”

จากเรื่องเล่าประกอบการบรรยายดังกล่าวนี้ วิทยากรได้นำเสนอเนื้อหาซึ่งแสดงให้เห็นถึงการทำงานอย่างหนัก และทุ่มเทของวิทยากรเองในการทำงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อีกทั้งวิทยากรยังได้แสดงให้เห็นว่าการที่บุคคลทำงานหนักนั้น เท่ากับเป็นการที่บุคคลได้เรียนรู้การทำงานในด้านต่างๆ มากมาย กลายเป็นผู้ที่มีประสบการณ์มาก มีความชำนาญ คุณค่าของบุคคลก็จะเพิ่มตามไปด้วยนั่นเอง

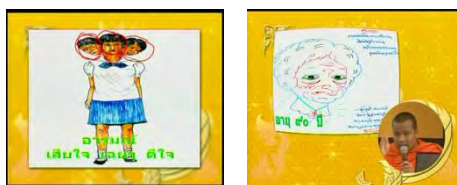
การบรรยายธรรม ช่วงที่ 2 กิจกรรม วิทยากรได้นำกิจกรรม 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมสีทำนายนิสสัย กิจกรรมภาพแสดงอารมณ์ต่างๆ กิจกรรม 4 ห้องหัวใจ ให้ผู้ฟังได้มีส่วนในการทำกิจกรรมร่วมกัน พร้อมสอดแทรกเนื้อหาธรรมะเกี่ยว ความสำคัญของจิตใจ ซึ่งเป็นตัวกำหนดการกระทำของบุคคล ซึ่งกิจกรรมที่นำเสนอเพื่อประกอบการบรรยาย มีดังนี้

กิจกรรมสีทำนายนิสสัย โดยมีกฎกติกาและวิธีการเล่น ดังนี้คือ วิทยากรจะกำหนดสีมาให้จำนวน 6 สี คือ สีขาว สีชมพู สีแดง สีเขียว สีน้ำเงิน และสีเหลือง แล้วให้ผู้ฟังแต่ละคนเลือกสีที่ตนเองชอบ เมื่อเลือกได้แล้ววิทยากรก็จะเฉลยว่าบุคคลที่เลือกสีนั้นๆ มีอุปนิสัยเช่นไร ซึ่งแต่ละสีจะบ่งบอกอุปนิสัยของบุคคล ดังนี้

สีขาว	มีอุปนิสัย	ชอบนินทาคนอื่น
สีชมพู	มีอุปนิสัย	เชื่อกนง่าย
สีแดง	มีอุปนิสัย	เจ้าชู้
สีเขียว	มีอุปนิสัย	รักงานศิลปะ
สีน้ำเงิน	มีอุปนิสัย	ชอบทำตัวลึกลับ
สีเหลือง	มีอุปนิสัย	ชอบการกุศล

กิจกรรมใบหน้าแสดงอารมณ์ โดยมีกฎกติกาและวิธีการเล่น ดังนี้คือ วิทยากรจะนำเสนอภาพใบหน้าของบุคคล ภาพที่ 1 คือ ภาพคน 3 หัว ซึ่งเป็นใบหน้าเดียวแต่สามารถแสดงอารมณ์ได้ 3 อารมณ์ คือ อารมณ์เสียใจ อารมณ์เฉย และอารมณ์ดีใจ และภาพที่ 2 คือ ภาพใบหน้าของตัวบาป

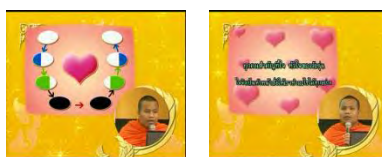
แล้วให้ผู้ฟังพิจารณาร่วมกันว่าแต่ละคนจะเลือกแสดงออกทางใบหน้าของตนเองอย่างไร เมื่อเลือกได้แล้ววิทยากรก็จะอธิบายให้ฟังว่าเราควรเลือกแสดงอารมณ์ทางใบหน้าแบบไหน เพื่ออะไร



ภาพที่ 5.23 แสดงภาพประกอบกิจกรรมใบหน้าแสดงอารมณ์

จากกิจกรรมดังกล่าว วิทยากรได้สอนให้ผู้ปฏิบัติงานควรมีใบหน้าที่แสดงอารมณ์ดีใจ เพราะการทำงานร่วมกันในองค์กรนั้นควรที่จะแสดงออกด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใสให้กัน และไม่ควรถูกแสดงใบหน้าเช่นตัวบป เพราะเป็นใบหน้าที่เต็มไปด้วยการขาดสติในการทำงาน จิตใจฟุ้งซ่าน ทุกข์กายทุกข์ใจ อีกทั้งวิทยากรยังได้ให้ข้อคิดเตือนใจไว้ว่า ปัญหาไม่ใช่มีไว้ให้ทุกข์ แต่ทุกข์แท้จริงนั้นมีไว้เพื่อให้รู้ว่าทุกข์ เมื่อวันใดมีความทุกข์ให้ระลึกอยู่เสมอว่าความสุขกำลังรออยู่ข้างหน้า และเช่นเดียวกัน เมื่อวันใดมีความสุขให้ระลึกอยู่เสมอว่าความทุกข์กำลังรออยู่ข้างหน้าเช่นกัน ดังนั้นเราจะต้องใช้ชีวิตด้วยความไม่ประมาทนั่นเอง

กิจกรรม 4 ห้องหัวใจ โดยมีกฎกติกาและวิธีการเล่น ดังนี้คือ วิทยากรจะเปรียบเทียบแต่ละวงกลมในภาพเป็นหัวใจของบุคคล ซึ่งในตอนแรกนั้นจะเป็นหัวใจที่ขาวสะอาด เมื่อมีปัญหาหรืออุปสรรคในชีวิตเข้ามา เช่น เรื่องของความเครียดในการทำงาน ปัญหาการมีลูก ส่งผลให้ใจเราเป็นทุกข์สีของใจที่เคยขาวสะอาดก็จะเริ่มมีสีน้ำเงินเข้ามาแทนที่บางส่วน เมื่อเกิดปัญหาเกิดความเครียดมากขึ้น สีเขียวก็เริ่มเข้ามาแทนที่สีขาวมากขึ้น จนในที่สุดหัวใจเราเต็มไปด้วยสีดำนั่นเอง เมื่อวิทยากรอธิบายแล้วก็ถามผู้ชมว่าแต่ละบุคคลตอนนี้มีหัวใจเป็นสีอะไรกันบ้าง แล้วจึงสรุปสิ่งที่ได้จากทั้งสามกิจกรรม



ภาพที่ 5.24 แสดงภาพประกอบกิจกรรม 4 ห้องหัวใจ

จากกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรม วิทยากรได้สอดแทรกเนื้อหาในเรื่องความสำคัญของจิตใจ โดยได้อุปมาอุปไมยว่า “ ใจเป็นนาย กายเป็นบ่าว ” เพราะจิตใจจะเป็นตัวกำหนดการกระทำทุกอย่างของบุคคล เช่น ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกซึ่งสามารถแสดงออกได้ทางใบหน้า (ในกิจกรรมใบหน้าแสดงอารมณ์) ส่งผลต่ออุปนิสัยของบุคคลได้(จากกิจกรรมสีทำนายนิสัย) โดยยกตัวอย่างเช่น บุคคลที่มีจิตใจดี มีเมตตา ก็จะส่งผลให้เป็นคนที่มีใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส สดชื่น ร่าเริง และมี

อุปนิสัยชอบการกุศล ชอบช่วยเหลือผู้อื่นเป็นต้น อีกทั้งในตอนท้ายของกิจกรรมวิทยากรยังได้ให้ข้อคิดเตือนใจแก่ผู้ปฏิบัติงานให้นำไปยึดถือปฏิบัติ คือ

“เรามีเครื่องเป็นบ้าน มีผู้โดยสารเป็นเพื่อน
มีท้องฟ้าเป็นเสมือนกระดานให้วาดฝัน ฝันให้ไกลแล้วไปให้ถึง ”

การบรรยายธรรมช่วงที่ 3 ปุจฉา-วิสัชนา ซึ่งคำถามก็มีทั้งคำถามที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวกับการบรรยาย คำถามที่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักในการทำงานให้เป็นสุข ส่วนคำถามที่ไม่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย มีเนื้อหาเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ที่จะบวช การนำพุทธศาสนสุภาษิตของพระพุทธเจ้าที่คำรัสไว้มาใช้ในการดำเนินชีวิต และเกร็ดความรู้เรื่องการทำบุญตักบาตร

ตัวอย่างคำถามที่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย

คำถาม: “ จะปล่อยวางความทุกข์หรือความเครียดจากการทำงาน ได้ยังไง ”

พระมหาสมปอง: “ เวลาเจอปัญหาเจอความทุกข์ มันเป็นปรากฏการณ์ในชีวิตที่เกิดขึ้น อย่าเพิ่งไปคิดอะไรมาก ขอให้เราทำหน้าที่ให้เต็มที่ เหมือนท่านอาจารย์พยอมเวลาทำงานท่านจะไม่เครียดให้ลูกศิษย์เห็น คนที่เป็นอัมพฤก อัมพาต ขาขาด ท่านก็ยังใช้งานเขา เพราะท่านชื่นชมคนเหล่านี้มาก ทำงานทั้งวันอยู่ในห้อง ไม่ไปไหนเลย เพราะเขาไปไหนไม่ได้ ส่วนพวกที่มีขาเดียวก็แวนหาย แต่พวกนั้นก็ใช้งานไปนั้น ไปนั้นก็ไป คนเราก็มีคุณค่าแตกต่างกัน เคยแข่งกินวิบากไหม เป้าแข่งเอาเหรียญ เป้าลูกโป่งให้แตก ร้อยเข็ม กินขนมโก๋ การทดสอบชีวิตเรามันจะเป็นด่านๆรอเราอยู่ เรากินขนมโก๋เสร็จ ดิดคอก บางคนไม่ไปต่อแหละ แพ้แหละจริงๆน้ำอัดลมรออยู่ข้างหน้าจะได้กลัวคอกอยู่แล้ว คุณบัณฑิตแข่งกับฝรั่งแพ้อีก รู้สึกมาจากโลกที่สาม ไม่อยากจะแข่งแล้ว สุดท้ายภรรยาที่กรอกประวัติให้ เขาไปเซ็นอย่างเดียวเลย ความสำเร็จรออยู่ข้างหน้าเลย คนเราจะมีความสุขจริงๆบางทีมันต้องมีความทุกข์ก่อน ถ้ามันดีบันทึกไว้ในสมองเลย แต่ถ้าไม่ดีเอามาพัฒนาตัวเองโดยการที่เราจะไม่ทำแบบนั้นวันหนึ่งโยมจะเจอแต่สิ่งที่ดีตลอด ”

ตัวอย่างคำถามที่ไม่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย

คำถาม: “ ถ้าเป็นเกย์เป็นตุ๊ด แล้วไปบวช ถือว่าได้บาปหรือได้บุญ ”

พระมหาสมปอง : “... ในทางพุทธศาสนา จะมีขั้นตอนนี้ คือ ถามเลยปริ โสสิ คุณเป็นบุรุษไหม อามะกันเต ผมเป็นบุรุษผมเป็นผู้ชายครับ จึงจะบวชได้ ในทางพุทธศาสนา เคยมีพญานาคปลอมมาบวช ฉะนั้นพระอุปัชฌายะจะเช็ค มนุ โสสิ อามะกันเต เป็นคนหรือ บุคค้ำเบสเขามาบวชเขา

เอาไปแต่ง อามะกันเต ผมเป็นมนุษย์ครับ อานัน โสติ คุณไม่ได้เป็นหนี้หนีมาบวชใช้ไหม อามะกันเต มาตาปีตุฮิอะโนนยาโตสิ พ่อแม่อนุญาตหรือยัง อามะกันเต จะมีอะมะสีหรือห่าอย่างแล้วก็มีนัตติ ก็คือคุณเป็นโรคร้ายไหม เช่น ปุตถัง เป็นโรคเรื้อนใช้ไหม นัตติกันเต ไม่ครับ สุดท้ายจะมีว่า กินนาโมสิ แปลว่าคุณชื่ออะไร อย่างอาตมาก็ ตาลปุตโต ภิกขุณามิ ผมชื่อตาลปุตโต ...จริงๆตั้งแต่แรกพุทธศาสนาจะไม่ใช้ผู้ที่ไม่ใช่มนุษย์หรือไม่ใช่ผู้ชายบวช แต่บางทีตอนไปบวชอุปฌายะก็ไม่ได้ ท่านแบบแมนมากเลย .. แต่พอบวชปั๊บ อึ้งตายแล้ววันนี้เนี่ยบิณฑบาต เราก็มองว่า เพศหนึ่งเพศสองเพศสามทุกวันนี้สังคมโลกก็ยอมรับกันมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นอย่างไรก็แล้วแต่ ขอให้เป็นคนดีก็แล้วกัน เพราะว่าพระที่ท่านอาจจะออกแวนั้นท่านก็มีฝีมืองานวัดงานจัดดอกไม้ จัดม่าน ผูกธงระบาย”

คำถาม: “ พระพุทธศาสนาสอนว่าเวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร เราพยายามที่จะอโหสิกรรมให้แล้วทุกอย่าง แต่ว่าคนนั้นยังทำสิ่งที่ไม่ดีใส่เรา เราควรจะทำยังไงดี”

พระมหาสมปอง: “...เราคงห้ามคนอื่นยาก ห้ามคนอื่นไม่ยุ่งกันไม่ยุ่งจี้ คุณอย่าหน้าบुकใส่ผม อย่าด่าอย่าว่าผมเลย ห้ามอากาศไม่ให้ร้อน ห้ามไม่ให้ฝนไม่ตก ห้ามไม่ให้พายุพัดก็ไม่ได้ แต่เราห้ามใจเราไม่ให้เป็นอย่างนี้ได้ ฉะนั้นสิ่งที่สำคัญที่สุดถ้าเราจัดการกับคนอื่นไม่ได้ วิธีฆ่าศัตรูที่ถูกคือ ทำศัตรูให้กลายเป็นมิตรของเรา เขาอาจจะทำสิ่งต่างๆกับเราอะไรมากมายก็แล้วแต่ แต่ว่าเราจะไม่เป็นคนทำแบบนั้น”

คำถาม : “ ทำบุญไปแล้ว พอหลับหลังพระคิดได้ว่าไม่น่าทำไปเลยพระองค์นี้ไม่ดี แล้วแบบนี้เราจะได้บาปหรือได้”

พระมหาสมปอง: “จริงๆคนเราน่าสำคัญที่ใจ อาตมาจะย้ำเสมอก่อนให้ขณะให้หลังให้ต้องเต็มใจ บางทีเราก่อนให้ก็สงสัย ขณะให้ก็สับสน พอใส่ไปแล้วก็เสียดาย อย่างนี้ไม่ได้บุญอย่างแน่นอน...”

เนื้อหาโดยรวมของรายการธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 20 ตอน “สนุกกับธรรมะ” คือ จากการวิเคราะห์พบเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนที่นำมาใช้ในการทำงาน 11 ประการ คือ 1. ต้องฟังกันและกัน 2. ต้องรู้จักผ่อนคลายเป็นความตรงเครียดจากการทำงาน 3. ต้องทำงานส่วนรวมเหมือนงานส่วนตัว 4. ต้องมีความเชื่อมั่น ความศรัทธา และมีใจรักในงานที่ทำ 5. ต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน 6. ต้องพูดจาด้วยความไพเราะ 7. ผู้นำอย่างบนหัวคนให้นั่งในใจคน 8. ต้องนำที่ไม่ดีที่พบเจอมาพัฒนาตน 9. ต้องรู้จักเพิ่มคุณค่าให้ตัวเอง 10. ประยุกต์สิ่งอื่นได้หลากหลาย เมื่อใช้เป็นเครื่องพัฒนาตน และ 11. ตรวจสอบความเจริญก้าวหน้า และให้แต่ละวันได้ทั้งงานและความสุข

เนื้อหารายการธรรมะเคลิเวอร์ี่ สำหรับธรรมะเคลิเวอร์ี่สำหรับผู้ใหญ่ทั้ง 7 ตอน ผู้วิจัยพบว่า เนื้อหาโดยภาพรวมที่ ถ่ายทอด โดยพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต นั้น จะประกอบด้วยเนื้อหาใน 2 ประเภท คือ เนื้อหาแบบทางธรรม (Sacred Content) ซึ่งเป็นเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับโลกทัศน์ ของสถาบันศาสนา ที่มีโลกทัศน์แบบ “โลกุตระธรรม” หรือ แบบ “ทางธรรม” (Sacred World) อีกทั้ง ผู้วิจัยยังพบว่าเนื้อหาอีกประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าเนื้อหาแบบทางธรรม ก็คือ เนื้อหาแบบทางโลก (Secular Content) ซึ่งเป็นเนื้อหาที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้ฟังได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องและเป็นไปตามคติความเชื่อของ Abelman & Hoover ที่ว่าเมื่อพระสงฆ์หันไป ใช้ช่องทางการเผยแพร่ธรรมะผ่านวัฒนธรรมสื่อมวลชน (Mass-mediated culture) แทนช่องทางเดิม คือ การสื่อสารระหว่างกลุ่ม (Group Communication) พระที่ได้รับความนิยมให้ออกรายการเหล่านี้ มักจะเทศน์ด้วยเนื้อหาที่น่าสนใจมากกว่ามีรูปแบบที่น่าติดตามมากกว่า

ดังนั้นผู้วิจัยจะขอสรุปเนื้อหา รายการธรรมะเคลิเวอร์ี่ สำหรับ ผู้ใหญ่ โดยแบ่งเป็นเนื้อหา แบบทางธรรม (Sacred Content) และเนื้อหาแบบทางโลก (Secular Content) เพื่อนำข้อมูลดังกล่าว ไปใช้ประกอบในการศึกษาถึงกระบวนการสร้างสารของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต เนื่องจากพระ มหาสมปอง ตาลปุตฺโต ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสารดังกล่าวนี้มีสถานะภาพเป็น “พระสงฆ์” ดังนั้นผู้วิจัย จึงต้องการทราบว่าผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาร สามารถผลิตเนื้อหา สารที่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับผู้ ถ่ายทอดเนื้อหาสาร และเนื้อหาที่ไม่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับผู้ ถ่ายทอดเนื้อหาสาร นั้นได้ อย่างไร ดังนั้นในส่วนนี้ผู้วิจัยจึงขอสรุปเนื้อหา รายการธรรมะเคลิเวอร์ี่ ในตอนที่เป็นธรรมะ เคลิเวอร์ี่สำหรับผู้ใหญ่ ดังนี้

เนื้อหาแบบทางธรรม (Sacred Content) หมายถึง หลักธรรมคำสอนในการประพฤติปฏิบัติตัว ตาม หลักพระพุทธศาสนา และเนื้อหาอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา

ตารางที่ 5.5 สรุปเนื้อหาแบบทางธรรมสำหรับผู้ใหญ่ในรายการธรรมะเคลิเวอร์

ชุดวีซีดี	ตอน	ประเด็นเนื้อหาทางธรรมที่สำคัญ
ธรรมะเคลิเวอร์ ชุดที่ 8	ชีวิตปลอดภัยสไตล์ธรรมะ	หลักธรรมคำสอนที่นำมาใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยการนำหลักธรรมในเรื่องของการมีสติเข้ามาใช้ เพื่อก่อให้เกิดความปลอดภัยในการดำเนินชีวิตใน 3 ทาง คือ ทางกาย ทางวาจา และทางใจ โดยเน้นในเรื่อง ความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน ซึ่งเป็นการแสดง ความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและต่อสังคม ด้วยการปฏิบัติตนอยู่ด้วยความไม่ประมาท
ธรรมะเคลิเวอร์ ชุดที่ 9	ธรรมะสุขจิตพิชิตงาน	หลักธรรมคำสอน และข้อปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ และความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน หรือการประกอบอาชีพ โดยชอบธรรม คือ ให้นุคคลยึดหลักการครองตน คือ ยึดหลักจรรยาธรรม 4 และจริต 6 หลักการครองคน คือยึดหลักสังคหวัตถุ 4 และหลักการครองงาน คือ ยึดหลักอิทธิบาท 4
ธรรมะเคลิเวอร์ ชุดที่ 11	ธรรมะสะควกซื้อ	หลักธรรมคำสอน และข้อปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน และการประกอบอาชีพ โดยชอบธรรม คือ หลักสังขะและหลักศรัทธา การมีความสุขในการทำงานและการดำเนินชีวิต โดยให้บุคคลเริ่มต้นที่ความคิดและจิตใจ ในการคิดดี คิดในด้านบวก ทำจิตใจให้สดใสสดชื่น เบิกบาน มีความสุขอยู่ตลอดเวลาเพียงเท่านี้ความสุขก็สามารถเกิดขึ้นได้
ธรรมะเคลิเวอร์ ชุดที่ 13	ธรรมะนำชีวิต	หลักธรรมคำสอนที่นำมาใช้ในการทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน 6 ประการ คือ 1. อย่าให้ปัญหา อุปสรรคมาขัดขวางความสำเร็จ 2.ให้ยึดถือบุคคลที่ประสบความสำเร็จเป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิต 3. อย่านำคำพูดของคนอื่นมาขัดขวางความสำเร็จ 4.ลดการดื่มสุราให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมและระมัดระวังเรื่องของอุบัติเหตุ 5. การใช้คำพูดที่ดีต่อกัน และ 6. ให้นำหลักธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิต โดยให้เข้าวัดฟังเทศน์ฟังธรรม เพื่อเสริมสร้างความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต
ธรรมะเคลิเวอร์ ชุดที่ 15	ธรรมะขจัดความเครียด	หลักธรรมคำสอนที่นำมาใช้ในการทำงานที่ดี 6 ประการ คือ 1.ทำงานตรงเวลา 2.ไม่มึนเมาเจ้านาย 3. ใฝ่ใจต่อหน้าที่ 4.ทำให้ถูกจังหวะ 5.เสียสละเพื่อหน่วยงาน และ 6. มนุษย์สัมพันธ์เป็นเยี่ยม และหลักในการดำเนินชีวิตประจำวัน 3 ประการ คือ 1.เก่งงาน โดยยึดหลักอิทธิบาท 4 2.เก่งคน โดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 และจรรยาธรรม 4 3.เก่งคิด 4.เก่งดำเนินชีวิต โดยยึดหลักปฏิบัติตนให้เป็นคนดี ได้แก่ สุหทัย สุวจ สุขโร สุจริต
ธรรมะเคลิเวอร์ ชุดที่ 19	ธรรมะข้าราชการ	หลักธรรมคำสอนที่นำมาใช้ในการทำงาน 9 ประการ คือ 1.มีความอ่อนน้อมถ่อมตน 2.มีความเกรงกลัวความชั่วความผิด 3.มีความเคารพหนักแน่น 4.มีความตั้งใจรับใช้ราชการ 5.จัดความเป็นอยู่ให้เรียบร้อยเป็นระเบียบ 6.มีที่อยู่อาศัยแน่นอน 7.มีความสุจริตทั้งต่อหน้าและลับหลัง 8.มีการจัดระบบการใช้จ่ายในครอบครัวของตนเองให้ดี และ 9.อย่าก่อกวนให้พระพุทธรูป
ธรรมะเคลิเวอร์ ชุดที่ 20	สนุกกับธรรมะ	หลักธรรมคำสอนที่นำมาใช้ในการทำงาน 11 ประการ คือ 1. ต้องฟังกันและกัน 2.ต้องรู้จักผ่อนคลาย ความเครียดจากการทำงาน 3. ต้องทำงานส่วนรวมเหมือนงานส่วนตน 4.ต้องมีความเชื่อมั่น ความศรัทธา และมีใจรักในงานที่ทำ 5.ต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน 6.ต้องพูดจากันด้วยความไพเราะ 7. ผู้นำอย่างมีแบบฉบับคนไหนนั่งใจคน 8.ต้องนำที่ไมตรีที่พบเจอมาพัฒนาตน 9.ต้องรู้จักเพิ่มคุณค่าให้ตัวเอง 10. ประมู่งแต่งสิ่งอื่นได้หลากหลาย เมื่อใช้เป็นเครื่องพัฒนาตน และ 11.ตรวจสอบผลความเจริญก้าวหน้า และให้แต่ละวันได้ทั้งงานและความสุข

จากตารางที่ 5.5 ซึ่งเป็นการสรุปเนื้อหาแบบทางธรรมสำหรับผู้ใหญ่ที่พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต เลื่อนนำเสนอในรายการธรรมะเคลิเวอร์ พบว่า เนื้อหาแบบทางธรรม หรือหลักธรรมะที่นำเสนอให้กับผู้รับสารกลุ่ม ผู้ใหญ่ หรือคนรุ่นเก่านั้น เป็นเนื้อหาแบบทางธรรมซึ่งเป็นหลักธรรมะในเบื้องต้น ระดับพื้นฐาน ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับตนเองได้โดยง่าย โดยจะเน้นไปที่หลัก

ธรรมะที่นำไปใช้ในการทำงานหรือการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งอาจเห็นได้ว่าในเบื้องต้นนั้นเป็นการเน้นหลักธรรมะสำหรับการนำไปใช้กับพฤติกรรมในระดับสังคม (กับเพื่อนร่วมงาน กับลูกน้อง กับหัวหน้างาน)ก่อนเป็นสำคัญ แต่การจะประสบความสำเร็จในการทำงานหรือประกอบอาชีพนั้นต้องเริ่มจากพฤติกรรมในระดับปัจเจกบุคคล/ตัวบุคคลก่อน จึงมีการนำเสนอหลักธรรมะในระดับพฤติกรรมระดับปัจเจกบุคคลด้วย จึงจะประสบความสำเร็จทางการงานและมีความสุขในชีวิต ซึ่งพระมหาสมปอง ได้นำเสนอหลักธรรมะ ใน 2 ลักษณะ คือ

1. หลักธรรมะในระดับพฤติกรรมระดับปัจเจกบุคคล ซึ่งเป็นหลักธรรมะ/หลักการประพฤติปฏิบัติตนเอง ในการดำเนินชีวิตส่วนตัวและการงาน ได้แก่ การนำหลักธรรมะมาใช้ เช่น การใช้สติ หลักมรทวารวชิรธรรม 4 จริต 6 หลักสังขะ หลักศรัทธา หลักสังคหวัตถุ 4 หลักอิทธิบาท 4 และหลัก 4 สุต คือ สุหทัย สุวโจ สุขโร และสุจริต และหลักการปฏิบัติตน เช่น อย่าเอาปัญหาอุปสรรคและคำพูดของบุคคลอื่นมาขัดขวางความสำเร็จ ให้ยึดถือบุคคลอื่นที่ประสบความสำเร็จเป็นตัวอย่าง ลดการดื่มสุราให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสม ทำงานตรงต่อเวลา ไม่นินทาเจ้านาย ใฝ่ใจต่อหน้าที่ ทำดีให้ถูกจังหวะ เสียสละเพื่อหน่วยงาน มนุษย์สัมพันธ์เป็นเยี่ยม รู้จักผ่อนคลายความตึงเครียด นำสิ่งไม่ดีที่พบเจอมาพัฒนาตน และรู้จักเพิ่มคุณค่าให้ตนเอง

2. หลักธรรมะในระดับพฤติกรรมระดับสังคม ซึ่งเป็นหลักธรรมะ/หลักการประพฤติปฏิบัติที่นำไปใช้กับบุคคลอื่นๆในสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ใน 3 ระดับ ได้แก่

2.1 หลักธรรมะสำหรับหัวหน้า/นายจ้าง ซึ่งเป็นหลักธรรมะสำหรับหัวหน้า/นายจ้างนำไปใช้กับลูกน้อง และเพื่อนร่วมงานของตนเอง ได้แก่ ผู้นำอย่างนั้บนหัวคนให้นั่งอยู่ในใจคน

2.2 หลักธรรมะสำหรับเพื่อนร่วมงาน ซึ่งเป็นหลักธรรมะสำหรับเพื่อนร่วมงานปฏิบัติต่อกัน ได้แก่ ใช้คำพูดที่ดีต่อกันด้วยความไพเราะ(สังคหวัตถุ 4 ข้อปิยวาจา) ต้องฟังกันและกัน มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

2.3 หลักธรรมะสำหรับลูกน้อง ซึ่งเป็นหลักธรรมะสำหรับลูกน้องนำไปปฏิบัติต่อนายจ้าง ได้แก่ ไม่นินทาเจ้านาย มีความเคารพหนักแน่น มีความสุจริตทั้งต่อหน้าและลับหลัง (หลักสังขะ) ทำงานตรงต่อเวลา (ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่และตรงต่อเวลา)

เนื้อหาแบบทางโลก (Secular Content) หมายถึง เนื้อหาที่เกี่ยวกับทางโลก ทางฆราวาส ทางโลกีย์
ไม่ใช่ทางพระ ไม่เกี่ยวกับเรื่องศาสนา

ตารางที่ 5.6 สรุปเนื้อหาแบบทางโลกสำหรับผู้ใหญ่ในรายการธรรมะเคลิเวอรี่

ชุดวีซีดี	ตอน	ประเด็นเนื้อหาทางโลกที่สำคัญ
ธรรมะเคลิเวอรี่ ชุดที่ 8	ชีวิตปลอดภัยสไตล์ธรรมะ	<p>ประเด็นเกี่ยวกับดารานักแสดงไทยและเกาหลี / นักร้อง นักดนตรี ผู้ประพันธ์เพลงแนวลูกทุ่งอีสาน ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ธงธง มกฉีก - อาจารย์สลา คุณวุฒิ - จุงคาบิน ดาราเกาหลี <p>ประเด็นเกี่ยวกับข่าว/เหตุการณ์ในปัจจุบันที่เกิดขึ้น ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ข่าวอุบัติเหตุการใช้รถใช้ถนนในช่วงเทศกาลสงกรานต์ - ข่าวสองสามีภรรยาโกงบริษัท - ข่าวจตุคามคู่กัดของพระพะยอม <p>ประเด็นเกี่ยวกับบทเพลง ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - บทเพลงใจสั่งมา ศิลปินเสก โลโซ <p>ประเด็นเกี่ยวกับความประมาทในการใช้รถใช้ถนน ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - การขับขีโศกประมาทของคนขับแท็กซี่
ธรรมะเคลิเวอรี่ ชุดที่ 9	ธรรมะสุจริตพิชิตงาน	<p>ประเด็นเกี่ยวกับหลักในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะมีเรื่องเล่าประกอบการบรรยาย ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - เรื่องนมอันไซเมอร์ - เรื่องใจรักในการขาย - เรื่องรอยขาชาติหน้า - เรื่องเอาใจใส่ต่องานที่ <p>ประเด็นเกี่ยวกับภาพยนตร์โฆษณา ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ภาพยนตร์โฆษณาชุด Marry Me ของบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด - ภาพยนตร์สื่อเลียนโฆษณาชุด Marry Me ของบริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด - ภาพยนตร์โฆษณาชุด Always Smile ของบริษัทแอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด <p>ประเด็นเกี่ยวกับบทเพลง ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - บทเพลง 14 อีกครั้ง ศิลปินเสก โลโซ
ธรรมะเคลิเวอรี่ ชุดที่ 11	ธรรมะสะควาคซื้อ	<p>ประเด็นเกี่ยวกับหลักในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะมีเรื่องเล่าประกอบการบรรยาย ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - เรื่องขึ้นบ้านใหม่และการเจิมรถยนต์ - เรื่องดูแลองค์ตุ๊กตา - เรื่องนั่งรถเรือนจำ - เรื่องเรียกไอน้ำมันในเรือนจำ - เรื่องเจ้าอาวาสวัดเซน - เรื่องเมื่อถูกคำถามของแอร์โฮสเตส - เรื่องอย่างวิ่งเล่นของแอร์โฮสเตส - เรื่องน้ำนมแสดงน้ำใจ

ตารางที่ 5.6 (ต่อ) สรุปเนื้อหาแบบทางโลกสำหรับผู้ใหญ่ในรายการธรรมะเดลิเวอรี่

ชุดวีซีดี	ตอน	ประเด็นเนื้อหาทางโลกที่สำคัญ
<p>ธรรมะเดลิเวอรี่ ชุดที่ 13</p>	<p>ธรรมะนำชีวิต</p>	<p>ประเด็นเกี่ยวกับหลักในการดำเนินชีวิต ซึ่งจะมีเรื่องเล่าประกอบการบรรยาย ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - เรื่อง ไขรูเสาไฟฟ้า - เรื่อง ฟัง โน้ต อยู่ไหน - เรื่อง กบ หู หนวก - เรื่อง ใฝ่ ญี่ปุ่น - เรื่อง คำพูด ของ หมอ - เรื่อง การทดลอง เพาะ เชื้อ แบคทีเรีย ของ อเล็กซานเดอร์ เฟรมมิ่ง <p>ประเด็นเกี่ยวกับผู้แต่งหนังสือที่มีชื่อเสียง ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ดร. สอนอง วรอุไร หนังสือ ทำชีวิต ให้ดี และมี ความสุข <p>ประเด็นเกี่ยวกับภาพยนตร์โฆษณา ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ภาพยนตร์โฆษณา ชุด ลูกหมา... ลูก ทั้ง ของ บริษัท เทรน (ประเทศไทย) จำกัด - ภาพยนตร์โฆษณา ชุด สิ่งที่มีค่า ที่สุด... อยู่ข้างใน ของ ธนาคาร ไทยพาณิชย์ - ภาพยนตร์โฆษณา ชุด Black Man ของ ยาสีฟัน ดอกบัว กู้ <p>ประเด็นเกี่ยวกับบทเพลง ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - บทเพลง กาสะ ลอง ศิลปิน ลานนา คัมมินส์
<p>ธรรมะเดลิเวอรี่ ชุดที่ 15</p>	<p>ธรรมะขจัด ความเครียด</p>	<p>ประเด็นเกี่ยวกับหลักการทำงานที่ดี ซึ่งจะมีเรื่องเล่าประกอบการบรรยาย ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - เรื่อง ของ เรา เก่า เพราะ คน อื่น มี ของ ใหม่ - เรื่อง กัปตัน ไม่ ทัน เครื่อง - เรื่อง โจร ไม่ รู้ เวลา - เรื่อง พยาบาล ให้ ยาน อนหลับ - เรื่อง นาย อำเภอมุขย์ สัมพันธ์ เขียม - เรื่อง ห่อ ไอเฟล - เรื่อง สิงโต ใน แอฟริกา <p>ประเด็นเกี่ยวกับข่าว/เหตุการณ์ในปัจจุบันที่เกิดขึ้น ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ข่าว โจร ขโมย นีออน เสา ไฟฟ้า <p>ประเด็นเกี่ยวกับภาพยนตร์โฆษณา ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ภาพยนตร์โฆษณา ชุด มาสา... ทำ เป็น ป่วย และ ชุด มาสา... ทำ เป็น เนียน ของ สิ้น คำ คอน โด นิ เนียม ธนา พัฒน์ พร็อพเพอร์ตี้ วิภาวดี - ภาพยนตร์โฆษณา ชุด “เด็กใหม่” ของ สิ้น คำ ที เจ็น เบบี ไวฟส์ คาร์ โมมายส์ - ภาพยนตร์โฆษณา ชุด “สนับสนุน คน ขยัน” ของ สิ้น คำ กาแฟ กระจ่าง ป้องแบล็ค ออฟ โรบัสต้า

ตารางที่ 5.6 (ต่อ) สรุปเนื้อหาแบบทางโลกสำหรับผู้ใหญ่ในรายการธรรมะเคลิเวอรี่

ชุดวีซีดี	ตอน	ประเด็นเนื้อหาทางโลกที่สำคัญ
<p>ธรรมะเคลิเวอรี่ ชุดที่ 19</p>	<p>ธรรมะข้าราชการ</p>	<p>ประเด็นเกี่ยวกับหลักการทำงานของข้าราชการ ซึ่งจะมีเรื่องเล่าประกอบการบรรยาย ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - เรื่องรถของราชการ - เรื่องแม่ขายกับลูกเขย - เรื่องหอไอเฟล - เรื่องเวลาเลิกงาน - เรื่องอื้ออวน - เรื่องหลอดพระทนต์ - เรื่องรถเก่าเพราะข้างบ้านออกรถใหม่ <p>ประเด็นเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว</p> <ul style="list-style-type: none"> - พระราชดำรัสของในหลวงต่อข้าราชการบริหาร - เรื่องราวส่วนพระองค์ เช่น การปฏิบัติต่อข้าราชการบริหารและพสกนิกรของพระองค์ด้วยความเมตตา ทรงเลี้ยงและไม่แสวงปลานิล - พระราชอารมณ์ขันของในหลวง <p>ประเด็นเกี่ยวกับดารา นักแสดง และบุคคลที่มีชื่อเสียงในวงการบันเทิง ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - การแสดงละครเวทีของอัยกัญญาดี เหลืองสุนทร ในบทบาทพระมหาชนก <p>ประเด็นเกี่ยวกับบทเพลง ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - บทเพลงสาวลาดพร้าว ศิลปินสาวมาด เมกะแดนซ์ หรือสุรดา ชมวง <p>ประเด็นความรู้ทั่วไป ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - หลัก 5 ส. สะอาด สะดวก สะอาด สุขลักษณะ สร้างนิสัย
<p>ธรรมะเคลิเวอรี่ ชุดที่ 20</p>	<p>สนุกกับธรรมะ</p>	<p>ประเด็นเกี่ยวกับหลักการทำงานให้มีความสุข ซึ่งจะมีเรื่องเล่าประกอบการบรรยาย ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - เรื่องลุงช่างไม้สร้างบ้านตัวเอง - เรื่องคุกที่ตัดสินคน - เรื่องสามเกลอ ไฟ น้ำ ความไว้วางใจ - เรื่องนกเอี้ยงแสนรู้ - เรื่องเงินเชิญฉันท์เฟล - เรื่องพ่อหัวล้านขายวัว - เรื่องซิกก้าไอสดของในหลวง - เรื่องปลาประชวร - เรื่องพระนามเดียวกัน - เรื่องรับโล่รางวัล <p>ประเด็นเกี่ยวกับนักดนตรีที่มีชื่อเสียง ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - บัณฑิต อึ้งรังสี <p>ประเด็นเกี่ยวกับบทเพลง ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - บทเพลงซึ่งหมากัด ศิลปิน Buddha Bless <p>ประเด็นความรู้ทั่วไป ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - หลักการทำงานของพระพยอม

จากตารางที่ 5.6 ซึ่งเป็นการสรุปเนื้อหาแบบทางโลกสำหรับผู้ใหญ่ที่พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต เลื่อนนำเสนอในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ พบว่า เนื้อหาแบบทางโลกที่นำเสนอกับผู้รับสาร กลุ่มผู้ใหญ่ หรือคนรุ่นเก่านั้น เป็นเนื้อหาแบบทางโลกที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้รับสารที่เป็นกลุ่มผู้ใหญ่ ซึ่งจะป็นเนื้อหาทางโลกที่มีเนื้อหาสาระสอดแทรกที่มีความเกี่ยวข้องกับหลักการประพฤติปฏิบัติตนในการประกอบอาชีพการงาน แทรกอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะไม่ได้เน้นแต่เฉพาะความบันเทิง สนุกสนานเป็นสำคัญเท่านั้นแต่ยังมีนำเสนอสาระด้วย ซึ่ง เนื้อหาแบบทางโลกที่พระมหาสมปอง นำเสนอ สามารถแยกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. เนื้อหาแบบทางโลกในระดับปัจเจกบุคคล ซึ่งเป็นเนื้อหา/เรื่องราวที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้รับสารที่เป็นผู้ใหญ่โดยตรง เพราะจะเป็นประเด็นของหลักในการดำเนินชีวิตส่วนตัว และ หลักการประกอบอาชีพ/หลักในการทำงาน โดยพระมหาสมปองจะนำเสนอในรูปแบบของ เรื่องเล่าที่มีเนื้อหาในแบบทางโลก พร้อมสอดแทรกหลักการทำงานต่างๆ ไปด้วย ได้แก่

1.1 เรื่องเล่าทางโลกเกี่ยวกับหลักการดำเนินชีวิตส่วนตัว เช่น เรื่องขึ้นบ้านใหม่ และการเจิมรถ เรื่องดูแลองค์ตุ๊กตา เรื่องนั่งรถเรือนจำ เรื่องน้ำนมแสดงน้ำใจ เรื่องฝังโน้มน้อยู๋ไหน เรื่องของเราเก่าเพราะคนอื่นมีของใหม่ เรื่องอืออือ เรื่องหลอดพระทนต์

1.2 เรื่องเล่าทางโลกเกี่ยวกับหลักการประกอบอาชีพ เช่น เรื่องนมอันไซเมอร์ เรื่องใจรักในการขาย เรื่องรอยขายชาติหน้า เรื่องเอาใจใส่ต่องานที่ เรื่องเจ้าอาวาสวัดเซน เรื่องกบหูนวก เรื่องกัปตันไม้ทันเครื่อง เรื่องหอไอเฟล เรื่องรถของราชการ เรื่องลุงช่างไม้สร้างบ้านตัวเอง เรื่องรับโล่รางวัล เรื่องพระนามเดียวกัน เรื่องสามเกลอ ไฟ น้ำ ความไว้วางใจ

2. เนื้อหาแบบทางโลกในระดับสังคม ซึ่งเป็นเนื้อหา/เรื่องราว สาระความรู้ทั่วไป ซึ่งเป็นที่สนใจของคนทั่วไปในสังคม เนื้อหาที่เกี่ยวกับความเป็นไปในสังคมปัจจุบันที่เป็นที่รับรู้โดยทั่วกัน รวมทั้งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวงการสื่อมวลชนในด้านต่างๆ ซึ่งสามารถแบ่งได้ ดังนี้

2.1 ข่าว/เหตุการณ์ปัจจุบัน ได้แก่ ข่าวอุบัติเหตุการใช้รถใช้ถนนในช่วงเทศกาล สงกรานต์ ข่าวสองสามีภรรยาโกงบริษัท ข่าวตุ๊กตาคู่ก๊กของพระพยอม และข่าวโจรขโมยน็อตเสาไฟฟ้า

2.2 สาระความรู้ทั่วไป ได้แก่ หลัก 5 ส หลักการทำงานของพระพยอม พระราชดำรัสของในหลวงต่อข้าราชการบริหาร เรื่องราวส่วนพระองค์ และพระราชอารมณ์ขันของในหลวง

2.3 เนื้อหาเกี่ยวกับวงการสื่อมวลชน

- ด้านวงการบันเทิง ซึ่งเกี่ยวกับบุคคลที่มีชื่อเสียงในวงการบันเทิงในสาขา

ต่างๆ อาทิ ดารา/นักแสดง ไทยและต่างประเทศ ผู้ประพันธ์เพลง นักดนตรี นักเขียน ได้แก่ ชงชง มกจ๊ก อัญญาวุฒิ เหลืองสุนทร จุงดาบิน(ดารากาหลิ) อาจารย์สลา คุณวุฒิ บัณฑิต อึ้งรังสี และ ดร.สนอง วรอุไร

- **ด้านวงการเพลง** ซึ่งเกี่ยวกับบทเพลงแนวสตริง แนวลูกทุ่ง และเพลง ประกอบการ์ตูน ได้แก่ เพลงใจสั่งมา และเพลง 14 อีกครั้งของ ศิลปินเสก โลโซ เพลงกาสะลอง ศิลปินลานนา คัมมินส์ เพลงชิงหมาเกิดของศิลปิน Buddha Bless เพลงสาวลาดพร้าวของศิลปินสุรดา ชมวง

- **ด้านวงการภาพยนตร์โฆษณา** ซึ่งเกี่ยวกับภาพยนตร์โฆษณา ได้แก่ โฆษณา และโฆษณาล้อเลียน ชุด Marry Me ของบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด โฆษณาชุด Always Smile ของบริษัทแอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด โฆษณาชุดลูกหมา...ถูกทิ้ง ของบริษัทเทรน จำกัด โฆษณาชุดสิ่งที่มีค่าที่สุด...อยู่ข้างใน ของธนาคารไทยพาณิชย์ โฆษณาชุด Black Man ของยาตีฟัน ดอกบัวคู่ โฆษณาชุดมาสาย...ทำเป็นป่วย และชุดมาสาย...ทำเป็นเนียน ของธนาพัฒน์ พร็อพเพอร์ตี้ โฆษณาชุดเด็กใหม่ ของสินค้าพีเอ็น บีบีไวพส์ คาร์โมมายล์ และ โฆษณาชุดสนับสนุนคนขยัน ของสินค้ากาแฟกระป๋องแบล็คออฟโรบัสต้า

โดยภาพรวมของการนำเสนอเนื้อหาสำหรับผู้ใหญ่ทั้งเนื้อหาแบบทางธรรมและเนื้อหาแบบทางโลกของพระมหาสมปอง ตาลปุตโต ในรายการธรรมะเคลิเวอร์ พบว่าในส่วนเนื้อหาแบบทางธรรมเป็นหลักธรรมะในเบื้องต้น ระดับพื้นฐาน ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับตนเองได้โดยง่าย โดยจะเน้นไปที่หลักธรรมะที่นำไปใช้ในการทำงานหรือการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นการเน้นที่หลักธรรมะสำหรับการนำไปใช้กับพฤติกรรมในระดับสังคม (กับเพื่อนร่วมงาน กับลูกน้อง กับหัวหน้างาน)เป็นสำคัญ มากกว่า การนำเสนอหลักธรรมะในระดับพฤติกรรมระดับปัจเจกบุคคล ซึ่งถือว่าเนื้อหาแบบ ทาง ธรรมที่พระมหาสมปองเลือกนำเสนอ นั้นไม่มีความสอดคล้องกับรสนิยมในแง่ทางธรรมของผู้รับสารผู้ใหญ่ เนื่องจากผู้รับสารกลุ่มนี้มีความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งมีประสบการณ์ในแง่ทางธรรมมากพอสมควรแล้ว ดังนั้นจึงไม่ต้องการเพียงหลักธรรมในขั้นพื้นฐานเท่านั้น แต่ต้องการหลักธรรมที่มีความลึกซึ้งมากกว่านี้ เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตที่ต้องพบเจอกับปัญหาและอุปสรรคมากมายที่รอการแก้ไข และในส่วนของเนื้อหาแบบทางโลก นั้นเป็นเนื้อหาแบบทางโลก ที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้รับสารที่เป็นกลุ่มผู้ใหญ่ เพราะเป็นเนื้อหาทางโลกที่มีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับหลักการประพฤติปฏิบัติตนในการประกอบอาชีพการทำงาน ซึ่งจะไม่ได้นั้นแต่เฉพาะความบันเทิง สนุกสนานเป็นสำคัญเท่านั้นแต่ยังมี การนำเสนอสาระด้วย ซึ่งถือว่าเนื้อหาแบบทางโลกที่พระมหาสมปองเลือกนำเสนอ นั้นมีความสอดคล้องกับรสนิยมในแง่ทางโลกของผู้รับสารผู้ใหญ่ เนื่องจากถึงแม้ว่าจะเป็นเนื้อหาที่เป็นความบันเทิงแต่ก็มีการสอดแทรกสาระเกี่ยวกับหลักการทำงานไว้ด้วย ซึ่งวัยผู้ใหญ่เป็นวัยแห่งการทำงานหรือการประกอบ

อาชีพซึ่งอาจมีความเครียดเกิดขึ้นตลอดเวลา ดังนั้นทั้งสาระและความบันเทิงทั้งสองจึงเป็นที่ต้องการของผู้รับสารกลุ่มนี้ไปพร้อมๆกันด้วย

จากการวิเคราะห์ถึงเนื้อหาที่ถูกถ่ายทอดโดยพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการธรรมะเคลิเวอร์นั้นเป็นการผสมผสาน (hybrid) ทั้งเนื้อหาแบบทางธรรม (ของเก่า) และเนื้อหาแบบทางโลก (ของใหม่) เข้าด้วยกัน อีกทั้งจากสัดส่วนของการผสมผสานจะพบว่าจะเน้นไปที่เนื้อหาแบบทางโลกมากกว่าเนื้อหาแบบทางธรรม จึงทำให้เนื้อหาที่น่าสนใจในรายการนั้นมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคติความเชื่อของ Abelman & Hoover ที่เชื่อว่าเมื่อพระสงฆ์หันไปใช้ช่องทางการเผยแพร่ธรรมะผ่านวัฒนธรรมสื่อมวลชน (Mass-mediated culture) แทนช่องทางเดิม คือ การสื่อสารระหว่างกลุ่ม (Group Communication) พระที่ได้รับการคัดเลือกให้ออกรายการจะเทศน์ด้วยเนื้อหาที่น่าสนใจมากกว่ามีรูปแบบที่น่าติดตามมากกว่า อีกทั้งจากงานวิจัยจากสังคมตะวันตกซึ่งมีจุดร่วมบางประการกับพุทธศาสนาในสังคมไทยกล่าวไว้ว่า ทั้งสื่อมวลชนและสถาบันศาสนาก่อตัวมาจากโลกทัศน์คนละกรอบ (World Framework) คือ โลกทัศน์ของศาสนานั้นเป็นโลกทัศน์แบบโลกุตรธรรม “แบบทางธรรม” (Sacred World) แต่ถึงอย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าทางด้านศาสนาจะมีมิติที่เน้นไปทางธรรมแต่ก็ยังมีมิติทางโลกได้ด้วยบ้าง เช่น การนำเสนอเนื้อหาที่เป็นข่าว/เหตุการณ์ในปัจจุบัน หรือเนื้อหาทางโลกที่ไม่หวือหวามากนัก แต่ทว่าโลกทัศน์ของสื่อมวลชนนั้นเป็นโลกทัศน์แบบโลกิยะ “แบบทางโลก” (Secular World) ดังนั้นจากการ ถ่ายทอดเนื้อหา สาระของพระมหาสมปองดังกล่าว ซึ่งเป็นการเน้นไปทางโลกมากกว่าทางธรรมะนั้น จึงไม่สอดคล้องกับโลกทัศน์ของสถาบันศาสนาที่มีมา ซึ่งต้องเป็นการเน้นที่เนื้อหาสาระทางด้านธรรมะเป็นหลัก จึงอาจกล่าวได้ว่า เป็นการไม่เหมาะสมแก่ “สถานภาพของสงฆ์”

โดยภาพรวมของรูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหารายการของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต นั้นเป็นวิธีการสื่อสารด้วยการเทศน์ที่ต่างออกไปจากแบบแผนธรรมเนียมปฏิบัติของพระสงฆ์ โดยใช้หลักการผสมผสาน (hybrid) ทั้งในส่วนของรูปแบบการสื่อสารเชิงวิจนะและเชิงอวิจนะ จนกลายเป็น “การเทศน์แบบใหม่” ที่มีรูปแบบการสื่อสารแบบเก่าในทางพระพุทธศาสนา และนำรูปแบบการสื่อสารแบบใหม่ ที่มีความทันสมัยเป็นปัจจุบันเข้ามาผสมผสานด้วย และในส่วนของเนื้อหาเป็นการผสมผสาน (hybrid) ทั้งเนื้อหาแบบทางธรรม (ของเก่า) และเนื้อหาแบบทางโลก (ของใหม่) เข้าด้วยกัน อีกทั้งจากสัดส่วนของการผสมผสาน ทั้งในส่วนของรูปแบบและเนื้อหา จะเน้นไปที่ทางโลกมากกว่าทางธรรม จึงทำให้ รูปแบบและ เนื้อหาที่น่าสนใจในรายการนั้นมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้นแต่จากโลกทัศน์ของสถาบันศาสนาที่มีมา คือ โลกทัศน์ แบบโลกุตรธรรม “แบบทางธรรม” (Sacred World) ดังนั้นจากการนำเสนอดังกล่าวของพระมหาสมปอง จึงไม่สอดคล้องกับโลกทัศน์ของสถาบันศาสนาที่มีมา จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นการไม่เหมาะสมแก่ “สถานภาพของสงฆ์”

จากรูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหาของรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ ถือได้ว่ารายการธรรมะเคลิเวอร์รี่นั้นเป็น “ผลิตภัณฑ์แบบใหม่ของวัฒนธรรม” ที่เกิดจากการรวมตัวกันของวัฒนธรรม 2 วัฒนธรรม คือวัฒนธรรมการสื่อสารของสถาบันสื่อมวลชน (การผลิตรายการของบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด) และวัฒนธรรมการสื่อสารของสถาบันศาสนา (การถ่ายทอดเนื้อหาสารของพระมหาสมปอง) ซึ่งทั้งสองสถาบันจะมีรูปแบบการนำเสนอและเนื้อหาในแบบของตนเอง เนื่องจากการมี โลกทัศน์คนละกรอบ(World Framework) คือ โลกทัศน์ของศาสนานั้นเป็นโลกทัศน์แบบโลกุตรธรรม “แบบทางธรรม” (Sacred World) แต่ถึงอย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าทางด้านศาสนาจะมีมิติที่เน้นไปทางธรรม แต่ก็ยังมีมิติทางโลกได้ด้วยบ้าง ที่ไม่หือหาวมากนัก แต่ทว่าโลกทัศน์ของสื่อมวลชนนั้นเป็นโลกทัศน์แบบโลกียะ “แบบทางโลก” (Secular World) ที่จะเน้นทางโลกมากกว่าทางธรรม ซึ่งจากการวิจัยครั้งนี้พบว่า พระมหาสมปอง ซึ่งเป็นตัวแทนของสถาบันศาสนา ก้าวเข้ามาในสถาบันทางโลกแบบสื่อจึงถูกรูปแบบและเนื้อหาของสื่อครอบงำ เพราะทั้งรูปแบบและเนื้อหาของพระมหาสมปองเน้นที่ความบันเทิง สนุกสนาน และเรื่องทางโลกมากกว่าเรื่องทางธรรม ซึ่งไม่ได้เป็นไปตามโลกทัศน์ของสถาบันทั้งสองที่มีมาแต่เดิมอีกแล้ว

บทที่ 6

กระบวนการสร้างสรรค์ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการธรรมะเดลิเวอรี่

สำหรับในบทนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึง กระบวนการสร้างสรรค์ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร และสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) การพูดคุย และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับบุคคล 2 กลุ่ม ได้แก่ 1.กลุ่มผู้ผลิตรายการ คือ กลุ่มบุคคลของบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด ประกอบด้วยผู้อำนวยการผลิต ผู้ช่วยผู้ผลิตรายการ ผู้สร้างสรรค์รายการ และผู้ประสานงาน และ 2. กลุ่มผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาร คือ พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับรายการสนทนาทางโทรทัศน์ การสร้างสรรค์ด้วยการพูด แนวคิดการผสมผสาน (Hybird) และแนวคิดรสนิยม (taste) เป็นกรอบในการวิเคราะห์ ซึ่งผู้วิจัยได้แยกการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

6.1 กระบวนการสร้างสรรค์ของบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด (ผู้ผลิตรายการ)

6.2 กระบวนการสร้างสรรค์ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต (ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาร)

6.1 กระบวนการสร้างสรรค์ของบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด (ผู้ผลิตรายการ)

ในการศึกษาส่วนนี้เป็นผลเนื่องมาจากการรายการธรรมะเดลิเวอรี่ เป็น “ผลิตภัณฑ์แบบใหม่ของวัฒนธรรม” ที่เกิดจากการรวมตัวกันของวัฒนธรรม 2 วัฒนธรรม คือวัฒนธรรมการสื่อสารของสถาบันสื่อมวลชน คือ กอผลิตรายการ โดยการประกอบสร้างรายการของบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด และวัฒนธรรมการสื่อสารของสถาบันศาสนา คือ การสร้างสรรค์ของพระมหาสมปอง ซึ่งจะเห็นได้ว่ารายการธรรมะเดลิเวอรี่นั้นเกิดจากการทำงานร่วมกันระหว่างสองสถาบันดังกล่าว โดยที่บริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด (สถาบันสื่อมวลชน) ได้นำเทปบันทึกการบรรยายตามสถานที่ต่างๆของพระมหาสมปอง (สถาบันศาสนา) มาเป็นวัตถุดิบในการผลิตรายการเพื่อออกอากาศ อีกทั้งในส่วนของพระมหาสมปอง (สถาบันศาสนา) ก็อาศัยสื่อมวลชนเป็นช่องทางหนึ่งในการเข้าถึงศาสนิกชนในระดับกว้าง ดังนั้นผู้ผลิตเนื้อหาสารของรายการธรรมะเดลิเวอรี่ในงานวิจัยชิ้นนี้ จึงแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย บริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด และพระมหาสมปอง ดังนั้นเพื่อให้เห็นกระบวนการทั้งหมดในการผลิตรายการธรรมะเดลิเวอรี่ ในเบื้องต้นผู้วิจัยจึงขอเสนอ

กระบวนการผลิตรายการธรรมะเคลิเวอร์ของบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด ในภาพรวมเสียก่อน ดังนี้

1. ขั้นตอนการผลิตรายการ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน และการเตรียมการก่อนการผลิตรายการ

1.1 การวางแผนการผลิตรายการ

1) การกำหนดแนวคิดในการผลิตรายการ

การจัดทำรายการธรรมะเคลิเวอร์ เริ่มต้นจากแนวความคิดของคุณสถาพร พานิชรักษาพงศ์ กรรมการผู้จัดการ บริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด ซึ่งได้รับชมการบรรยายธรรมะของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ที่ถูกนำเสนอในช่วงหนึ่งของรายการมันแปลกคินะ ทางสถานีโทรทัศน์โมเดิร์นไนน์ทีวี ซึ่งถือได้ว่าเป็นที่น่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นการบรรยายธรรมะในรูปแบบใหม่ ที่สนุกสนานพร้อมด้วยการสอดแทรกสาระทางด้านธรรมะไว้ด้วย อีกทั้งหลังการออกอากาศไปแล้ว ได้รับความสนใจจากผู้ชมทางบ้านเป็นอย่างมาก จึงมีแนวความคิดในการที่จะผลิตรายการทางโทรทัศน์รายการหนึ่งขึ้นมา โดยมีพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต เป็นจุดสำคัญของรายการ ดังนั้นในเบื้องต้นจึงทำการปรึกษาร่วมกับทีมงานผู้ผลิตรายการคนหนึ่งของรายการมันแปลกคินะซึ่งได้ไปพบและทำการบันทึกการบรรยายธรรมะแบบสดๆของพระมหาสมปอง มาออกอากาศในรายการมันแปลกคินะในครั้งนั้น ถึงความเป็นไปได้ หากต้องการจะผลิตรายการโทรทัศน์รายการหนึ่ง

“...ทีมงานคนหนึ่งในรายการมันแปลกคินะ ทางช่อง 9 ที่กฤษณ์ ศรีภูมิเศรษฐ์ เป็นพิธีกร เข้าไปเจอพระอาจารย์สมปอง แสดงธรรมะแบบสนุกสนาน ฟังธรรมะแล้วจะไม่เียง แต่ถ้าฟังไปเด ได้รักแท้ดูแลไม่ได้ มุขสมัยก่อนมันเป็นแบบนี้ เห็นว่าน่าสนใจ แล้วไปถ่ายทำเอาออกในช่วงหนึ่งของรายการมันแปลกคินะ เมื่อออกอากาศแล้วน่าสนใจ ทางเจ้านายที่นี่ คือ คุณสถาพร พานิชรักษาพงศ์ เห็นแล้วน่าสนใจ เลยบอกว่าเป็นไปได้ไหม ถ้าเกิดเราจะทำรายการสักหนึ่งรายการ แล้วนำพระมหาสมปอง มาเป็น main ของรายการ”

(ทรงยศ นพวรรณสกุล, สัมภาษณ์, 21 กรกฎาคม 2551)

“...ก็ด้วยความน่าสนใจของตัวธรรมะที่พระอาจารย์ท่านนำเสนอด้วย มันเป็นเรื่องที่เด็กวัยรุ่นหัวเราะก๊าก มันก็ไม่ได้หนีเรื่องคนรุ่นใหม่ ไม่ได้หนีเรื่องของวัยรุ่น ณ ตอนนั้นเมื่อสองปีที่แล้ว มันเป็นภาพใหม่ที่เด็กนั่งตั้งใจฟังพระแล้วอยู่ยาวๆ”

(ทรงยศ นพวรรณสกุล, สัมภาษณ์, 21 กรกฎาคม 2551)

จากแนวความคิดเริ่มต้นในการผลิตรายการ ซึ่งผู้ผลิตรายการได้เห็นถึงความสามารถและบุคลิกภาพของพระมหาสมปองจากรายการประเภทสาระบันเทิงรายการหนึ่ง(รายการมันแปลกคินะ) จึงเกิดแนวคิดที่จะนำพระมหาสมปอง มาเป็นจุดสำคัญของรายการในรายการประเภทสาระบันเทิงได้ เนื่องจากมีรูปแบบการบรรยายธรรมในรูปแบบใหม่ที่นำเสนอด้วยค วามบันเทิง สนุกสนานพร้อมสอดแทรกสาระธรรมะ มีการเทศน์สั่งสอนเก่งสามารถสร้างความน่าสนใจให้กับผู้ชมทางบ้านได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังมีหน้าตาดี บุคลิกดี จึงเกิดเป็นแนวคิดแรกที่จะผลิตรายการประเภทธรรมะขึ้นมา ซึ่งเป็น ไปตามหลักการคัดเลือกพระภิกษุมาออกสื่อ ของ Boorstin เรื่อง hero and celebrity ที่กล่าวไว้ว่า พระภิกษุบางองค์มักจะเป็นวีรบุรุษ (hero) มาก่อน ด้วยวีรกรรมแบบต่างๆ เช่น เทศน์สั่งสอนเก่ง ต่อจากนั้นสื่อจึงช่วยแปรสภาพให้กลายเป็น “คนเด่นคนดัง”(celebrity) หรือบางองค์ที่ไม่ได้มีความสามารถด้านการสื่อสารแต่มีบุคลิกภาพ(personality) ที่เหมาะกับสื่อก็จะกลายเป็น “ดารารายการประจำของสื่อ” ได้ ดังนั้นจากแนวคิดเริ่มต้นในการผลิตรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ จะเห็นได้ว่าผู้ผลิตรายการได้ให้ความสำคัญในการคัดเลือก “พระภิกษุ”มาออกรายการ หรืออาจถือได้ว่าเป็นการนำพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต มาเป็น “จุดขาย”ของรายการ ซึ่งสอดคล้องกับคติความเชื่อของ Abelman & Hoover ที่เชื่อว่ารายการศาสนาทางโทรทัศน์มักจะใช้ “ลักษณะมีบุญบารมีของผู้นำ” (charismatic leader) ซึ่งทั้งศาสนาและสถาบันสื่อต่างมีวัฒนธรรมร่วมกันอยู่แล้ว แต่ทว่าเมื่อผนวกเข้ากับวัฒนธรรมเวลาช่วงสั้นๆของสื่อ (clock culture) ซึ่งยากต่อการที่จะนำเสนอหลักการคำสอนที่ลึกซึ้ง ดังนั้นจึงผลิตรายการธรรมะทางโทรทัศน์จะเน้นหนักไปที่ “ตัวผู้สอน” มากกว่า “หลักคำสอน”

จากแนวความคิดเริ่มต้นในการผลิตรายการดังกล่าว ทีมงานผู้ผลิตรายการท่านนั้นของรายการมันแปลกคินะ จึงได้ทำการติดต่อ ปรีกษาพูดคุยกับพระมหาสมปอง ถึงการทำรายการโทรทัศน์โดยมีพระมหาสมปอง เป็นจุดสำคัญของรายการ พร้อมทั้งได้นิมนต์พระมหาสมปอง มาร่วมรายการซึ่งท่านก็เห็นด้วยกับแนวความคิดที่จะทำการผลิตรายการโทรทัศน์ร่วมกัน

“ทีมงานท่านนั้นของรายการมันแปลกคินะ ไปคุยกับพระอาจารย์สมปอง ท่านก็สนใจ เพราะท่านก็ต้องการที่จะ เผยแพร่มากไปกว่าที่ท่านทำอยู่ ที่ท่านเล่าว่าสมัยก่อน เป็นคนขี้ที่จะไปบรรยายเองด้วยซ้ำพอมาวัน หนึ่งเหมือนกับว่ารายการมันแปลกคินะมาทำให้คนรู้จัก ก็เริ่มมีคนติดต่อเข้ามาอยากให้ท่านไปบรรยาย เพราะงั้นมันก็เลยจูนตรงกัน ก็เลยเป็น ไปได้ที่จะมาทำเป็นรายการโทรทัศน์รายการนี้” (ทรงยศ นพวรรณสกุล,สัมภาษณ์,21 กรกฎาคม 2551)

หลังจากนั้นในช่วงปลายปี 2549 ทางบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด ได้เวลาสำหรับการออกอากาศในช่วงวันหยุดนักขัตฤกษ์ เวลา 12.30 – 13.10 น. ซึ่งมีความยาวประมาณ 40 นาที ดังนั้น

คุณสถาพรจึงได้ทำการปรึกษาพูดคุยถึงทีมงานที่จะเข้ามาผลิตรายการดังกล่าว โดยได้ทำการสอบถามคุณทรงยศ นพวรรณสกุล ซึ่งในขณะนั้นรับหน้าที่เป็นผู้อำนวยการผลิตรายการรถโรงเรียน รายการพิมพ์นิยม ซึ่งออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 และรายการแสบชนคนซ่าทางสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อยู่ในขณะนั้น จึงได้มอบหมายให้คุณทรงยศ นพวรรณสกุล เป็นผู้รับผิดชอบในการผลิตรายการดังกล่าว

“...ช่วงประมาณปลายปี 49 ทางแกรมมี่ ทีวีได้โปรแกรม สำหรับออกอากาศ ช่วงวันหยุด นักชัตตฤกษ์มา ความยาวประมาณ 40 นาที คุณสถาพร ถามผมว่าสนใจทำไหม ผมก็บอกว่าได้ แต่จะไปคุยกับพระท่านก่อน ก็มีโอกาสดูพูดคุย”

(ทรงยศ นพวรรณสกุล, สัมภาษณ์, 21 กรกฎาคม 2551)

เมื่อได้รับมอบหมายในการผลิตรายการตามแนวความคิดดังกล่าว ในเริ่มต้นคุณทรงยศ นพวรรณสกุล ผู้อำนวยการผลิตรายการได้ทำการปรึกษาดูคุยกับพระมหาสมปองอย่างคร่าวๆ ใน 2 ประเด็นใหญ่ๆ คือ 1. ลักษณะของรายการ ทั้งในส่วนของรูปแบบการนำเสนอและองค์ประกอบต่างๆ ในรายการ ได้แก่ รูปแบบรายการธรรมะทอล์กโชว์ ที่เน้นการพูด/การบรรยายของพระมหาสมปองเป็นหลัก อีกทั้งจะมีการสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการและผู้ร่วมรายการ(พระมหาสมปอง ในฐานะวิทยากร) ในช่วงเปิดรายการ ก่อนเข้าสู่ช่วงต่อไปของรายการ และช่วงปิดรายการ โดยจะมีท่วงทำนองในการนำเสนอที่สนุกสนาน พร้อมสอดแทรกสาระไว้ด้วย และเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอในรายการนั้นให้พระมหาสมปองสามารถเลือกนำเสนอเนื้อหาในแบบที่ต้องการ หรือในแบบที่กำลังทำอยู่ 2. ภาพรวมของกระบวนการผลิตรายการ จะเป็นการไปบันทึกเทปการบรรยายตามสถานที่ต่างๆของพระมหาสมปอง แล้วมาทำการผลิตใหม่เพื่อออกอากาศ

“ก็พูดกับท่านว่าจะเป็นธรรมะ Delivery แบบนี้ ต้องการให้เป็นไปในรูปแบบการเผยแพร่ธรรมะในแบบของท่าน แบบที่ท่านกำลังทำอยู่เลย ทางผมจะเป็นคนนำมาตัดออกออกอากาศอีกทีจริงๆรายการนี้มันเป็นเรื่องที่เป็นตัวท่าน เราแค่จับตัวท่านมาเผยแพร่ทางโทรทัศน์ เราคิดรูปแบบเพิ่มเติม เช่น สัมภาษณ์ เพราะมันเป็นรูปแบบรายการทีวีที่มันจะเอาเปรียบผู้ชม โดยการถ่ายแล้วก็ออนไปเรื่อยๆก็ไม่ดี มันดูไม่สวยงามกับความเป็นรายการด้วย เราก็เลยหาวิธีการมาพูดคุย ถึงลักษณะที่ท่าน Delivery ในวันนี้ ” (ทรงยศ นพวรรณสกุล, สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2552)

อีกทั้งในการปรึกษาพูดคุยครั้งนี้ คุณทรงยศ ยังได้ทำการสอบถามถึงความต้องการในการผลิตรายการโทรทัศน์ของพระมหาสมปองด้วย เพื่อให้เกิดความต้องการและความเข้าใจตรงกันของการร่วมผลิตรายการโทรทัศน์ในครั้งนี้ ซึ่งพระมหาสมปองได้เสนอให้ทางแกรมมี่นำชื่อ “ธรรมะเด

ลิวเออร์” ไปใช้เป็นชื่อรายการ ซึ่งทางทีมงานผู้ผลิตรายการก็เห็นตรงกัน เพราะ เป็นชื่อที่มีความทันสมัยสอดคล้องกับรูปแบบและเนื้อหาของรายการด้วย ส่วนกระบวนการผลิตรายการอื่นๆนั้น พระมหาสมปองต้องการเพียงแค่การทำหน้าที่ในการเผยแพร่ธรรมะในการเป็นวิทยากรผู้บรรยายและเตรียมเนื้อหาสารทั้งหมดเองเท่านั้น โดยจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกระบวนการผลิตรายการในส่วนอื่นๆ เพราะเชื่อว่าทางทีมงานของบริษัทแกรมมี เทเลวิชั่น จำกัด ล้วนเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญดีกว่าท่านจึงให้อำนาจในการตัดสินใจในการผลิตรายการแก่ทีมงานอย่างเต็มที่

“บรรยายเสร็จก็คือจบงาน พระอาจารย์มีงานต่อด้วย ไม่มีเวลาไปบอกเอาตรงนี้ ไม่เอาตรงนี้ ไม่ได้ยุ่งเลย คิดว่ามูมเราจะแคบ เพราะด้วยความเป็นพระไง เราให้เกียรติคนเพียงพอ ทำไปเลย เรามั่นใจในมุมมองของทีมงาน คุณเรียนจบมาโดยตรง คุณมีประสบการณ์รู้ว่าผู้ชมต้องการเห็นอะไร รู้ว่าต้องนำเสนออะไรออกไป”

(พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต,สัมภาษณ์,12 กรกฎาคม 2551)

“ส่วนชื่อรายการก็ยกให้ท่านเลย เพราะว่าท่านเป็นคนคิดมาตั้งแต่ต้นแล้ว ว่าคำว่า “ธรรมะเดลิเวอรี่” เสนอไปทางช่องทางช่องก็ชอบทางเราเองก็ชอบ เพราะว่ามันก็ใหม่มันดูทันสมัยด้วย เมื่อวัยรุ่นฟังแล้ว ไม่ใช่แบบว่าธรรมะนำชีวิต ไม่ใช่อะไรที่ดูแล้วเซย์ไม่เอายีอะไรแบบนี้ ธรรมะมันดูน่าจะเข้ากับคนรุ่นใหม่ได้ก็เลยเอาชื่อนี้เลย ท่านก็อยากอยู่แล้วที่จะเผยแพร่ธรรมะในรูปแบบของท่าน” (ทรงยศ นพวรรณสกุล,สัมภาษณ์,21 กรกฎาคม 2551)

จากแนวคิดในการผลิตรายการ จะเห็นว่าพระภิกษุสงฆ์ยังคงถือเป็นองค์ประกอบสำคัญในรายการ ซึ่งแนวคิด ความรู้และความสามารถของพระสงฆ์ส่วนมีอิทธิพลต่อรายการธรรมะเดลิเวอรี่ ในฐานะวิทยากรเป็นผู้กำหนดและนำเสนอเนื้อหาเรื่องราวต่างๆ แต่ผู้ผลิตรายการก็จะมี การตรวจสอบและกลั่นกรองเนื้อหาที่วิทยากรเสนออีกด้วย ซึ่งจะแตกต่างจากการผลิตรายการธรรมะที่ผ่านมาซึ่งเมื่อผู้ผลิตรายการ(GMM) พิจารณาเลือกวิทยากรแล้ว ก็จะไม่ตรวจสอบหรือกลั่นกรองเนื้อหาที่วิทยากรเสนออีก เพราะเชื่อว่าวิทยากรในรายการที่เป็นพระสงฆ์นั้นถือว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ทางพระพุทธศาสนาและมีสถานภาพสูงกว่าพุทธศาสนิกชนทั่วไป ดังนั้นวิทยากรในรายการจึงถือเป็นบุคคลสำคัญที่กำหนดเนื้อหาต่างๆในรายการได้โดยไม่ต้องกลั่นกรองแล้ว

2) การกำหนดวัตถุประสงค์

1) เพื่อต้องการเผยแพร่การบรรยายธรรมะของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ให้ผู้ชมทางบ้านได้รับชมกัน เพื่อให้ได้รับทั้งสาระความรู้และความสนุกสนานผ่อนคลายในวันหยุดพักผ่อน

“ในวันหยุดนักขัตฤกษ์ เติมเราผลิตอยู่ 1 รายการคือ “ฮัลโหลวันหยุด” ทางช่อง 7 เป็นรายการบันเทิงเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของศิลปินและเพลง ให้ผู้ชมได้ดูความบันเทิงเบาๆ ผ่อนคลายกันในวันหยุด ซึ่งมาปีนี้เราอยากผลิตรายการที่ได้ทั้งความบันเทิงและสาระให้กับผู้ชม ซึ่งจังหวะเดียวกันกับรายการ “มันแปลกดีนะ” ของเราได้ข้อมูลและไปถ่ายทำเรื่องราวเกี่ยวกับวิธีการบรรยายธรรมที่สนุกสนานและแปลกใหม่ของพระมหาสมปองฯ จากวัดสร้อยทอง ซึ่งทุกคนได้ชมก็ชอบกันมาก ก็เลยคิดกันว่าน่าจะทำรายการที่เกี่ยวกับการบรรยายธรรมแบบนี้ผ่านสื่อ เพื่อให้ผู้ชมได้ชมกัน ได้มากขึ้น ...ต้องยอมรับว่าตอนนี้คนหันมาสนใจศึกษาธรรมะกันมากขึ้น เราก็อยากจะเป็นส่วนหนึ่งที่น่ามาเผยแพร่ แต่รูปแบบนั้นจะแตกต่างจากการบรรยายธรรมทั่วไป เพราะ ท่านมหาสมปองฯ ถือเป็นพระนักพูดที่มีวิธีการบรรยายธรรมที่สนุก น่าติดตาม แล้วก็เข้าถึงได้ง่าย เราจึงนำวิธีการของท่านมาผสมผสานเป็นรูปแบบรายการ ส่งตรงให้ชมกันถึงบ้าน”

แหล่งที่มา : www.thaipr.net

2) เพื่อต้องการเปลี่ยนทัศนคติของผู้ชมที่มีต่อ “รายการธรรมะ” ให้มองหรือเปลี่ยนความคิดที่มีต่อธรรมะใหม่ว่า ไม่ใช่เรื่องที่เข้าใจยาก ไม่ใช่เรื่องเฉพาะผู้ใหญ่เท่านั้น วัยรุ่นสามารถดูได้ ให้รู้สึกว่าการธรรมะเป็นเรื่องสนุก ไม่ใช่เรื่องที่น่าเบื่ออีกต่อไป และให้เปิดใจรับธรรมะในที่สุด

“...สิ่งที่จะทำให้ผู้ชมได้จากรายการก็คือ ให้คนเปิดใจรับมัน แต่เดิมคนมองว่า ไม่ใช่ความบันเทิง มันไม่ใช่สิ่งที่เด็กวัยรุ่นจะดูกัน มันเป็นเรื่องที่เข้าใจยาก มันเป็นเรื่องที่ไม่ใช่พูดแล้วตกลงการไปวัดจะเป็นเรื่องน่าเบื่อ เป็นเรื่อง ที่เกี่ยวกับผู้ใหญ่อะไรแบบนี้ แต่พอเราเจอกับท่านมันก็เหมือนกับจุดประกายว่าธรรมะในวันนี้มันไม่ใช่เรื่องน่าเบื่อ มันเป็นเรื่องสนุก ถ้าเกิดว่าเราทำให้คนเปิดใจยอมรับมัน ซึ่งวิธีการของท่านก็เหมือนกัน คือ ทำให้คนเปิดใจยอมรับมัน ด้วยวิธีการตกให้คนรู้สึกว่ามันน่าเบื่อ เน้นความบันเทิงเป็นหลัก เปิดใจ เราก็ฟังต่อ มันก็กลืนธรรมะเข้ามา ซึ่งธรรมะที่ท่านเทศน์ พี่ถือว่าเป็นธรรมะ ในขั้นต้น ยังไม่ได้ลงลึกอะไร คือคนที่เค้าชอบจริงๆ เค้าอาจจะไปศึกษาต่อเองก็ได้ เพราะธรรมะมันเป็นสิ่งที่อยู่แล้ว แทนที่จะสนุกกับรายการสนุกตกลงทั่วไป แต่สนุกกับรายการธรรมะก็เป็นไปได้ ” (ทรงยศ นพวรรณสกุล,สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2552)

จากวัตถุประสงค์ในการนำเสนอของรายการธรรมะเดลิเวอรี่นั้น อาจเห็นได้ว่ามีวัตถุประสงค์หลักเพียงต้องการเผยแพร่การเทศน์/การบรรยายของพระภิกษุรูปหนึ่งที่มีรูปแบบที่มีทันสมัย น่าสนใจ เน้นความบันเทิงความสนุกสนานเป็นหลัก ให้ผู้ชมทางบ้านได้มีโอกาสรับชมกันมากขึ้น และมีวัตถุประสงค์รอง คือ จากการเผยแพร่ดังกล่าวจะสามารถเปลี่ยนทัศนคติของผู้ชมทุกเพศทุกวัยที่มีต่อรายการประเภทธรรมะเสียใหม่ได้

3) การวิเคราะห์กลุ่มผู้ชมกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มผู้ชมเป้าหมายของรายการธรรมะเดลิเวอรี่ คือ ผู้ชมทุกช่วงวัย หรือประชาชนทั่วไปที่เป็นคนรุ่นใหม่ มีความคิดทันสมัย หัวสมัยใหม่ และยอมรับสิ่งใหม่อยู่เสมอ จากกลุ่มผู้ชมเป้าหมายของรายการจะเห็นได้ว่า ผู้ผลิตรายการต้องการที่จะนำเสนอรายการประเภทธรรมะไปให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยต้องการที่จะสร้างกลุ่มผู้ชมกลุ่มใหม่ต่อรายการประเภทธรรมะทางโทรทัศน์ด้วย นั่นก็คือ “กลุ่มคนรุ่นใหม่” นั่นเอง

“กลุ่มเป้าหมายในการออนแอร์ทางทีวี คือ “คนทั่วไป” ทำให้ Target ของรายการกว้างอยู่แล้ว กลุ่มผู้ชมเรามันเป็นกลุ่ม Mass ที่เป็นคนรุ่นใหม่ ไม่ว่าจะอายุเท่าไรในวัยไหน จะเด็ก แก่ ผู้ใหญ่ ก็ได้แต่ต้องเป็นคนทันสมัยใหม่ หัวใจวัยรุ่น ถ้าจะเป็นคน ที่มีอายุก็ได้แต่หัวต้องสมัยใหม่ ไม่ทิ้งเรื่องสมัยใหม่ ไม่ทิ้งเรื่องวัยรุ่น ไม่ใช่ว่านับถือธรรมะแบบโบราณ เป็นคนที่แบบว่าต้องเปิดรับสิ่งใหม่ได้ ไม่ใช่คนที่ธรรมะจ๋า” (ทรงยศ นพวรรณสกุล,สัมภาษณ์,21 กรกฎาคม 2551)

4) การเลือกรูปแบบรายการ

4.1 รูปแบบรายการธรรมะเดลิเวอรี่

• รูปแบบการนำเสนอ

เมื่อได้แนวคิด วัตถุประสงค์รายการ และวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายในการผลิตรายการ รวมทั้งหลังจากที่คุณทรงยศ ได้ทำการปรึกษาพูดคุยกับพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ถึงลักษณะรายการและกระบวนการผลิตของรายการแล้วนั้น ในช่วงเริ่มต้นของการผลิตรายการ คือ ต้นปี 2550 นั้น รายการธรรมะเดลิเวอรี่ยังคงมีรูปแบบการนำเสนอที่ไม่ชัดเจน เนื่องจากในช่วงแรกที่บริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด (ผู้ส่งสาร) เข้ามารับหน้าที่ในการผลิตรายการนั้น มีการเตรียมการผลิตรายการไม่ทัน เนื่องจากมีช่วงระยะเวลาในการเตรียมการผลิตรายการค่อนข้างสั้นและรวดเร็ว

ในการนำออกอากาศ ดังนั้นรูปแบบการนำเสนอเทปแรกที้ออกอากาศ คือ 31 ธันวาคม 2549 จึงเป็นการนำภาพการบรรยายธรรมะของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ซึ่งพระมหาสมปองได้ทำการบรรยายในหัวข้อ “ธรรมะไม่น่าเบื่ออย่างที่คิด” ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ซึ่งพระมหาสมปองได้ไปบรรยายธรรมะไว้ โดยทีมงานของรายการมันแปลกคินะได้ไปทำการบันทึกเทปไว้ก่อนหน้าแล้ว นำมาตัดสลับกับบทให้สัมภาษณ์ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโตเพื่อการออกอากาศในครั้งแรก ส่วนการนำเสนอรายการในเทปที่สอง คือ 1 มกราคม 2550 ยังคงไม่ได้มีการคิดรูปแบบรายการที่ชัดเจนแต่อย่างใด จึงเป็นเพียงการนำภาพการบรรยายธรรมะของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ซึ่งได้ทำการบรรยายธรรมะในหัวข้อ “ทักษะชีวิตพิชิตความสุข” ที่สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์ที่ได้บันทึกไว้แล้ว นำมาตัดต่อ โดยได้แบ่งออกเป็น 4 ช่วง เพื่อการออกอากาศในครั้งที่สอง

“ช่วงประมาณต้นปี 50 ทาง GMM TV(บริษัท แกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด) ได้โปรแกรมสำหรับออกอากาศ ช่วงวันหยุดนักขัตฤกษ์มา ความยาวประมาณ 45 นาที แล้วก็เป็นที่เร็วมากทางช่อง 5 ก็เห็นด้วยกับโปรแกรมนี้อีกก็เลยอนุมัติเร็วก็เลยต้องรีบทำเร็วด้วยภายในช่วงพฤศจิกายนประมาณต้นเดือนธันวาคมเราก็รู้แล้วว่าเราต้องทำอะไร เพราะต้องไปออกอากาศภายในสิ้นเดือนเลย แทนที่จะสัมภาษณ์ข้อมูลกันก่อน แต่แบบว่าสัมภาษณ์ข้อมูลท่านแล้วก็ถ่ายไปด้วยเลย แล้วก็เอาเทปที่ท่านเคยไปบรรยาย จากมันแปลกคินะที่ตามไปถ่ายท่านที่มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งก็เอามาออกอากาศ แล้วก็ตัดสลับกับบทสัมภาษณ์ที่ทีมงานไปสัมภาษณ์ท่านแล้วก็ออกมาเป็นเทปจุดเริ่มต้นเป็นแบบนี้” (ทรงยศ นพวรรณสกุล,สัมภาษณ์,21 กรกฎาคม 2551)

หลังจากนั้นในการออกอากาศครั้งที่ 3 จึงได้มีการคิดและพัฒนาารูปแบบรายการเพื่อออกอากาศ โดยให้มีรูปแบบการนำเสนอรายการแบบ ทอล์กโชว์ (Talk Show) เน้นที่การพูด/บรรยาย ของพระมหาสมปองเป็นหลัก และการสนทนา มีการแบ่งช่วงการนำเสนอออกเป็นการบรรยายธรรมทั้ง 4 ช่วงรายการ โดยมีช่วงทำนองในการนำเสนอให้ช่วงที่ 1และ 2 มีความสนุกสนาน ในช่วงที่ 3 ให้มีความสนุกสนานน้อยลงพร้อมด้วยการสอดแทรกเนื้อหาทางด้านธรรมะเข้าไปด้วย และในช่วงสุดท้ายจะเป็นเนื้อหาที่ซึ่งกินใจตามลำดับ โดยยึดถือเป็นรูปแบบการนำเสนอของรายการธรรมะเคลิเวอร์ี่ตลอดการออกอากาศในปีที่ 1

“ช่วงออกอากาศ 31 ธันวาคม ปี 49 กับ 1 มกราคม ปี 50 เราต้องรีบทำ พอหลังจากนั้นเราต้องมาคิดรูปแบบรายการที่จะเป็นรายการได้ แต่ก็ยังลองถูกลองผิดอยู่ เลยเอาที่ท่านบรรยายมาตัดมาเลือก โดยแบ่งจังหวะแบ่งเบรก เบรกที่ 1 สนุก เบรกที่ 2 ต้องสนุกอยู่ เบรกที่ 3 ต้องสนุกให้น้อยลงมาให้ได้ แต่ไม่ใช่แบบธรรมะล้วนๆ สุดท้ายจะเข้าซึ่ง ให้คนดูทางบ้านได้ดูกัน เพราะวิธีการบรรยายของท่านก็จะบรรยายไปเรื่อยๆ ช่วงแรกท่านจะสนุกมาก ดึงให้คนสนใจธรรมะก่อน พอถึงช่วงกลางจะ

เริ่มคล้อยจะเริ่มเมื่อ ช่วงท้ายจะเน้นเข้าชี้ จะโยงแบบนี้เป็นประจำ พอเรามาตัด ให้คนทางบ้านได้ดูกัน เราจะต้องเลือก ต้องแบ่งเบรกแบ่งจังหวะ คือความคิดเราคนทำทีวีคือเราต้องรู้สึกได้ว่าในช่วงนี้พูดเรื่องนี้ น่าสนใจแล้ว ในช่วงหน้ามันต้องน่าสนใจด้วย”

(ทรงยศ นพวรรณสกุล, สัมภาษณ์, 21 กรกฎาคม 2551)

เมื่อเข้าสู่การออกอากาศในปีที่ 2 คือ ตั้งแต่พิธีดิถีธรรมะเคลิเวอริชูดที่ 14-20 (21 ก.พ. 51-19 พ.ค.51) ผู้ผลิตรายการได้มีการพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบรายการ โดยยังคงมีรูปแบบการนำเสนอรายการแบบทอล์กโชว์ (Talk show/Talk program) เน้นที่การพูด/การบรรยายเป็นหลัก และการสนทนาประกอบ แต่ได้มีการแบ่งช่วงการนำเสนอออกรายการให้แต่ละช่วงมีความชัดเจนมากขึ้น โดยแบ่งเป็น 3 ช่วงรายการ คือ ช่วงที่ 1 ช่วงเปิดรายการ ช่วงที่ 2 ช่วงกิจกรรม และช่วงที่ 3 ช่วงปุจฉา-วิสัชนา โดยมีท่วงทำนองในการนำเสนอทั้ง 3 ช่วงให้มีความสนุกสนานพร้อมด้วยการสอดแทรกเนื้อหาทางด้านธรรมะเข้าไปในทุกช่วงด้วย

“ พอมาปีที่ 2 ภาพรวมของรายการยังเหมือนเดิมนะ ยังทอล์กโชว์ รายการมันไม่สามารถทำเป็นรายการวาไรตี้ได้มากกว่านี้ ด้วยความที่ท่านเป็นพระด้วยดูไม่ค่อยสะดวกลูกนั่ง แต่ที่เห็นว่าย่เปลี่ยนชัด คือความสำคัญของแต่ละช่วงที่ชัดเจนมาก ช่วง 1 เนื้อหาบรรยายอย่างเดียว ช่วง 2 เน้นที่กิจกรรม ช่วง 3 เฉพาะถามตอบกับพระ ” (ทรงยศ นพวรรณสกุล, สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2552)

ช่วงที่ 1 ช่วงเปิดรายการ ผู้ดำเนินรายการกล่าวเปิดรายการ โดยการกล่าวทักทายผู้ชมรายการทางบ้าน การกล่าวถึงวันหยุดนักขัตฤกษ์ที่ทำการออกอากาศ ซึ่งหากวันหยุดนักขัตฤกษ์ที่ทำการออกอากาศนั้น เป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ก็จะกล่าวถึงเอกลักษณ์ หรือความสำคัญของวันดังกล่าวด้วย การกล่าวแนะนำตนเองในฐานะผู้ดำเนินรายการ การกล่าวถึงหัวข้อและสถานที่ที่ไปทำการบรรยาย หลังจากนั้นก็จะเป็นการนำเสนอ ภาพ VTR สัมภาษณ์ความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ทำการบรรยาย ซึ่งประเด็น/คำถามในการสัมภาษณ์จะเกี่ยวข้องกับเรื่องราวของพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น เช่น ธรรมะเคลิเวอริชูดอนธรรมะกับวัยรุ่น ประเด็นคำถามที่ใช้คือ “วัยรุ่นรู้สึกอย่างไรกับธรรมะ” อีกทั้งผู้ดำเนินรายการกล่าวสรุปความคิดเห็นโดยรวมจากคำให้สัมภาษณ์รวมทั้งผู้ดำเนินรายการแสดงความคิดเห็นของตนเองในประเด็นดังกล่าวในแนวพระพุทธศาสนาด้วย แล้วตามด้วยภาพสถานที่ที่ไปทำการบรรยายและภาพเปิดตัววิทยากร วิทยากรผู้ร่วมบรรยายรูปอื่นๆ ซึ่งกำลังมาถึงยังสถานที่ทำการบรรยายธรรมะ แล้วนำเสนอ VTR การบรรยายธรรมะ 1

“ คำถามสัมภาษณ์แนวพุทธทั้งนั้นนะ เราต้องคิด ไปก่อนครับ อย่างหัวข้อวันนี้เราจะมาคุยกันในเรื่องของธรรมะกตัญญู ฉะนั้นเราลอง ไปถามความคิดเห็นของน้องๆ ว่าเขาคิดยังไงกับคำว่า

กตัญญู ซึ่งพี่ก็ต้องมีคำถามตรงนี้ไป ถ้าพูดถึงคำว่ากตัญญูคุณคิดถึงอะไร หมายถึงอะไร กตัญญู คุณกตัญญูอย่างไร ทำอะไรให้พ่อแม่บ้าง” (อิษฎา เจษฎาธนาณนท, สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2551)

ช่วงที่ 2 ช่วงกิจกรรม เป็นการนำเสนอ ภาพ VTR การบรรยายธรรมะ 2 ซึ่งเป็นภาพการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้ฟังการบรรยายกับผู้ฟังการบรรยาย และผู้ฟังการบรรยายกับผู้ดำเนินรายการ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของพระพุทธศาสนา ในแง่ของหลักธรรมะต่างๆ

“ ของพี่ที่ทำกับท่านก็คือเรื่องเกมส์นี้แหละ เรื่องที่มีส่วนร่วมของศิลปินเข้าไปเพื่อทำให้มันเกิดความต่าง ต่างจากท่านไปบรรยายเฉยๆ ตัวท่านเองก็แปลกใหม่ เนื้อรายการก็ได้ความแปลกใหม่ด้วย แต่เกมส์ท่านก็ต้องคิดมาก่อน เพราะว่าเราไม่ได้อยู่ 24 ชั่วโมงกับท่านเราไม่ได้เป็นทีมงานของท่านที่คิดแบบนั้นแบบนี้ เหมือนกับท่านมีทีมงานของท่านเองที่คิดแบบนี้ เราก็จะไปบิคอะไรมาาก็ไม่ได้ เพราะบิคมากไปก็เหมือนตลกซุ่มนะครับ ท่านก็จะเล่นได้ไม่ดี”

(ทรงยศ นพวรรณสกุล, สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2552)

ช่วงที่ 3 ช่วงปจจา-วิสัยนา เป็นการนำเสนอ ภาพ VTR การบรรยายธรรมะ 3 ซึ่งเป็นภาพการถามตอบปัญหาระหว่างผู้ฟังการบรรยาย ณ สถานที่ที่ไปทำการบรรยายกับวิทยากร

“ ...ปีนี้ 51 เราเพิ่มช่วงตอบคำถามเข้าไป เพื่อให้เนื้อหาในรายการมันเปลี่ยน สิ่งที่เราทำที่ทีมงานคิด คือ เตรียมคำถามให้เข้ากับเนื้อหาของเราไว้ 5-6 คำถามก่อน อย่างเช่น ตอนรักในวัยเรียน ก็จะเป็นคำถามแบบรักในวัยเรียนในมุมมองของเด็กนักเรียน ที่ไม่ได้คิดเรื่องงานใส่เข้าไป แล้วก็ขอความร่วมมือจากคนฟังที่ท่านไปบรรยายให้มาถามคำถามหน่อย”

(ทรงยศ นพวรรณสกุล, สัมภาษณ์, 21 กรกฎาคม 2551)

โดยทางผู้ผลิตรายการจะคิดคำถามไปเอง 5-6 คำถาม โดยที่ 2-3 คำถามจะเกี่ยวข้องกับการบรรยาย และอีก 3 คำถามจะเป็นคำถามที่ไม่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย โดยคำถามทั้งหมดจะเกี่ยวข้องกับหลักธรรมะ หลักประพฤติปฏิบัติตน และเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

1. คำถามที่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย ซึ่งจะเป็นคำถามที่สอดคล้องกับเรื่องที่ทำ การบรรยายไปวันนั้น เช่น การประพฤติปฏิบัติตัวของวัยรุ่นที่ถูกต้องเหมาะสม (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 14) วิธีการแสดงความกตัญญูต่อบุพการี (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 17) หลักธรรมะหรือข้อปฏิบัติในการทำงานร่วมกันภายในองค์กร (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 15)

2. คำถามที่ไม่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย ซึ่งจะเป็นคำถามที่เป็นเกร็ดความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เช่น การรักษาศีล (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 14) การประพุดิตัวที่เหมาะสมของพระสงฆ์ ความเชื่อเรื่องของบาปบุญ (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 17) การอุปสมบท(การบวช) เรื่องผลของกรรม (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 18) เรื่องการทำบุญตักบาตร (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 15)

จากรูปแบบการนำเสนอรายการธรรมะเคลิเวอร์ี่จะเห็นได้ว่า บริษัทแกรมมี เทเลวิชั่น จำกัด ได้ทำการผลิตรายการโดยให้รูปแบบการนำเสนอในภาพรวมของรายการมีความเกี่ยวข้องกับความเป็นพระพุทธศาสนาตลอดทั้งรายการ และให้มีความเหมาะสมต่อพระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้ร่วมรายการอีกด้วย โดยกำหนดรูปแบบการนำเสนอรายการแบบ ทอล์กโชว์ (Talk Show) เนื่องจากรูปแบบการนำเสนอรายการดังกล่าวถือได้ว่าเป็นรูปแบบที่พระภิกษุสงฆ์สามารถถูกนำเสนอได้ง่ายกว่ารูปแบบรายการประเภทอื่นๆ อีกทั้งด้วยรูปแบบรายการดังกล่าวสามารถผสมผสานการนำเสนอได้หลากหลายรูปแบบทั้งการสนทนา ซึ่งยังคงมีความเป็นทางการ และเหมาะสมหากพระภิกษุสงฆ์จะมาออกรายการในลักษณะดังกล่าว อีกทั้งในแต่ละช่วงของรายการผู้ผลิตรายการยังได้สอดแทรกเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทางพระพุทธศาสนาไว้อย่างชัดเจนอีกด้วย

● องค์ประกอบต่างๆในรายการ

1) ใต้เต็ลรายการ

การคัดเลือกภาพในใต้เต็ลรายการ ในปีแรกจะเป็นการนำเสนอที่ต้องการเน้นถึงความเป็นรายการธรรมะเป็นสำคัญ เพราะเป็นช่วงเริ่มต้นผลิตรายการ อีกทั้งผู้ผลิตรายการยังคงมีความกังวลถึงความเหมาะสมของรูปแบบรายการธรรมะด้วย เนื่องจากรูปแบบการนำเสนอของวิทยากรที่เน้นความบันเทิงสนุกสนานอยู่แล้ว ทางผู้ผลิตรายการจึงพยายามทำให้รายการออกมาในรูปแบบของทางการเพื่อช่วยลดรูปแบบที่เน้นความบันเทิงของวิทยากร(พระสงฆ์) โดยจะเลือกใช้ภาพ สี ตัวอักษรที่สื่อถึงความเป็นพระพุทธศาสนา ได้แก่ ภาพฝ่ามือของพระพุทธเจ้าที่หงายชนกัน พร้อมด้วยภาพของพระพุทธเจ้าประดิษฐานในดวงแก้วกลมสีเหลืองอร่ามวางอยู่บนฝ่ามือดังกล่าว ตัวอักษรกราฟฟิกคำว่า “ธรรมะเคลิเวอร์” อีกทั้งยังมีการนำลายไทยและลายกระหนกมาใช้เป็นพื้นเป็นส่วนใหญ่ เน้นด้วยสีน้ำตาลและเหลืองทอง และในส่วนของดนตรีประกอบที่เลือกใช้จะมีท่วงทำนองที่ไม่เร็วจนเกินไป ทำให้รู้สึกเยือกเย็น เกิดความสงบ และผ่อนคลาย

และใต้เต็ลรายการในปีที่ 2 จะมีการสร้างสรรค์ขึ้นมาใหม่ โดยจะมีความแตกต่างจากใต้เต็ลรายการในปีที่ 1 โดยสิ้นเชิง ซึ่งรูปแบบการนำเสนอในปีนี้ยังคงเน้นความเป็นพระพุทธศาสนา หรือลักษณะของรายการประเภทธรรมะ แต่ต้องการเน้นให้เป็นรายการธรรมะที่มี

ความทันสมัย เหมาะสมกับผู้รับสารที่เป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่อีกด้วย โดยจะเปลี่ยนมาใช้ภาพโลโก้ของ 5 โลโก้บริษัทแกรมมี่ ภาพของพระมหาสมปอง และตัวอักษรกราฟฟิกคำว่า “ธรรมะเคลิเวอร์” ในการนำเสนอ อีกทั้งยังมีการนำลายไทยและลายกระหนกมาใช้เป็นพื้นเพียงเล็กน้อย เน้นด้วยสีเหลืองอ่อนสดใส และดนตรีประกอบที่เลือกใช้ยังคงเป็นดนตรีประกอบเดิมแต่มีท่วงทำนองที่เร็วขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความทันสมัยของรายการมากขึ้น แต่ก็ยังคงสามารถสื่อถึงพระพุทธศาสนาได้

“ ที่จะให้ฝ่ายศิลป์เค้าจัดการ แต่ที่จะบอก Concept ที่ที่ต้องการกับเค้าไป ตอนแรกก็ทำมาให้ที่เลือกอยู่หลายอันนะ ปีแรกยังไม่กล้าแหวกมากนักบอกตามตรง เน้นให้เห็นว่านี่คือรายการธรรมะ แต่ปีที่สองนี่เราเริ่มจับทางได้แล้วว่าเราต้องการกลุ่มคนรุ่นใหม่ เลยคอนเทนต์ขึ้น แบบรายการธรรมะสมัยใหม่ว่างั้น” (ทรงยศ นพวรรณสกุล, สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2552)

2) การถ่ายภาพ และการตัดภาพ

เมื่อเข้าสู่ตัวรายการ ไม่ว่าจะเป็นภาพผู้ดำเนินรายการกล่าวเปิดรายการ ภาพการสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการกับวิทยากรในทุกช่วงรายการ ภาพบรรยากาศในสถานที่ที่แห่งนั้น และภาพการบรรยายในทุกช่วง จะเป็นการถ่ายทำแบบเรียบง่าย โดยใช้การบันทึกภาพในระดับสายตา โดยมักจะแช่กล้องในมุมเดิมตลอดไม่มีการเคลื่อนไหวหรือเปลี่ยนแปลงมากนัก เป็นเพียงการบันทึกภาพเท่านั้น ซึ่งหากมีการเปลี่ยนระยะภาพก็จะใช้เทคนิคพิเศษในการถ่ายทำบ้าง ได้แก่ การ Zoom in /Zoom out การ panning โดยส่วนใหญ่จะเป็นการ แพนสำรวจ (the surveying pan) และ การแพนเร็ว(the whip pan) อีกทั้งยังมีการใช้การตัดภาพอย่างรวดเร็วด้วย

“ เวลาที่เราไปบันทึกเทปซึ่งก็เป็บริษัทนอกอย่างทีบอก พวกนี้ก็จะมืออาชีพอยู่แล้ว ทางเราก็ไม่ต้องบอกอะไรมาก แต่ที่จะกำชับเค้าหน่อยว่าขอภาพแบบที่บันทึก แช่กล้องไว้อย่างเดียว ซึ่งก็คือกล้องกลาง ส่วนกล้อง 1 กับ 2 ให้ซูมให้แพน ท่านกับคนดูบ้างนะ”

(อธิญา เจษฎาธนานนท์, สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2552)

3) ดนตรีและเพลงประกอบ

ในช่วงที่เป็นการบรรยายของวิทยากรจะไม่มีการใช้ดนตรีประกอบ แต่ในช่วงเปิดรายการ ซึ่งผู้ดำเนินรายการกล่าวเปิดรายการ การสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการและวิทยากรก่อนเข้าในทุกช่วงของรายการ ภาพ VTR แสดงความคิดเห็น และภาพสถานที่บรรยาย จะมีการใช้ดนตรีประกอบ ที่มีท่วงทำนองไม่เร็วจนเกินไป เปิดคลอซึ่งเป็นเสียงเดียวกับที่ใช้ในไตเติล

รายการ ซึ่งทำให้รู้สึกเยือกเย็น เกิดความสงบ และผ่อนคลาย เหมาะสมกับความเป็นรายการที่เกี่ยวกับธรรมะ และมีการใช้เสียงประกอบอื่นๆ บ้าง ได้แก่ เสียงซัดเตอร์เมื่อถ่ายภาพ เสียงกลอง เพื่อให้เกิดความรู้สึกที่แปลกใหม่ของรายการประเภทธรรมะ อีกทั้งยังช่วยสร้างความสนุกสนาน ตื่นตัว ให้กับผู้ชมรายการอีกด้วย

“ คนตรีที่ใช้ในรายการจะมี Verion เดียว ตั้งแต่ปีแรกที่เข้ามา จนถึงปีนี้ทั้งรายการ ก็ใช้เหมือนกันหมด พี่จะใส่ไว้เกือบทั้งหมดจนยกเว้นที่เป็นการบรรยายของพระอาจารย์เท่านั้นแหละที่ไม่ใส่ เพราะมีเสียงพูดของท่านอยู่แล้ว เสียงประกอบก็มีแต่ไม่มากพอได้ซ้ำๆ ทันสมัยบ้าง ” (อัญญา เจษฎาธนานนท์, สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2552)

4) ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก

ฉากที่เลือกใช้นำเสนอในรายการธรรมะเดลิเวอรี่นั้น จะมีการเลือกใช้ทั้งฉากภายใน (indoor) ซึ่งจะเป็นฉากที่มีลักษณะเป็นทางการ ได้แก่ ฉากภายในห้องซึ่งเป็นเรือนไทย โดยจัดฉากเสมือนห้องรับแขก ห้องเรียน โดยนำเก้าอี้และโต๊ะรับแขก ตู้โชว์ ชั้นวางหนังสือ จอโทรทัศน์ พร้อมทั้งนำ stage มาวางเพื่อให้วิทยากรซึ่งเป็นพระสงฆ์นั่งอีกด้วย ซึ่งทำให้รู้สึกถึงความเป็นทางการ และสื่อถึงความเป็นรายการธรรมะได้ อีกทั้งยังมีการใช้ฉากภายนอก (outdoor) ที่บ่งบอกถึงสถานที่ที่ไปทำการบรรยาย ในลักษณะฉากที่เป็นธรรมชาติ มีความสว่าง ซึ่งทำให้รู้สึกสดชื่น สดใส มีชีวิตชีวา และในส่วนของอุปกรณ์ประกอบฉาก จะมีการนำพระพุทธรูป แจกันดอกไม้ จอโทรทัศน์ ประกอบภายในฉากอีกด้วย

“ ปีแรกฉากทั้งหมดส่วนใหญ่เป็นในตัวอาคาร ตามห้องต่างๆ ที่พระท่านไปบรรยายนะ ส่วนปีที่ 2 จะมีทั้งในห้องและนอกห้อง ที่บอกได้ว่าครั้งนี้ท่านไปบรรยายที่ไหน ส่วน prop ไม่มีอะไรนอกจากโต๊ะเก้าอี้รับแขก 1 ชุด แจกันดอกไม้สวยๆ พระพุทธรูปบ้าง แล้วก็ stage ให้พระนั่ง สูงกว่าพิธีกรอีกที ก็เท่านี้ แล้วก็เพื่อให้ดูแปลกใหม่ทันสมัยอย่างที่บอก พี่เอาจอทีวี แบบจอแบนนะไปวางด้วย ” (อัญญา เจษฎาธนานนท์, สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2552)

5) พิธีกร/ผู้ดำเนินรายการ

J.Shattuc (อ้างถึงใน กำจร 2545) กล่าวว่า พิธีกรหรือผู้ดำเนินรายการเปรียบได้กับผู้มีความรับผิดชอบรายการ (host-centered) ที่จะถามเรื่องราวหรือบิบบังคับให้ผู้ร่วมสนทนาพูดคุย โดยอำนาจของพิธีกรเหล่านั้นมาจากอำนาจของ “คนดู” ที่มอบให้พิธีกรเป็นผู้ถาม

หรือเป็น “ร่างทรง” ของผู้ชม เพื่อถามคำถามที่ผู้ชมอยากรู้ ทั้งที่บางครั้งพิธีกรก็รู้อยู่แล้วแต่ต้องทำประหนึ่งยังไม่รู้ การนำผู้ดำเนินรายการเข้ามามีส่วนร่วมในรายการ ผู้ผลิตรายการมีวัตถุประสงค์หลัก เพื่อต้องการให้การแบ่งช่วงการนำเสนอรายการให้มีความต่อเนื่อง ไม่สะดุด โดยการให้ผู้ดำเนินรายการเข้ามารับบทบาทหน้าที่ที่ร่วมสนทนาพูดคุยกับวิทยากร รวมทั้งซักถามถึงเรื่องราวต่างๆที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับเนื้อหาหลักของรายการ(การบรรยายของพระมหาสมปอง) ในช่วงเปิดรายการ และในช่วงก่อนเข้าสู่ช่วงต่อไปของรายการในทุกช่วง และช่วงท้ายรายการ ซึ่งเป็นการสนทนาพูดคุยพร้อมสรุปประเด็นที่ได้บรรยายไป ก่อนกล่าวปิดรายการ

โดยผู้ดำเนินรายการตลอดทั้งปีแรกนั้น ได้แก่ อาจารย์จตุพล ชมพูนิช ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความเหมาะสมกับการดำเนินรายการร่วมกับวิทยากรซึ่งเป็นพระภิกษุสงฆ์ เนื่องจากเป็นเพศชาย มีภาพลักษณ์ที่น่าเชื่อถือ มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของประชาชนเป็นอย่างดี และคุณลักษณะที่สำคัญ คือ ความเป็นคนร่วมสมัย คือทั้งความเป็นคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ ผู้ผลิตรายการจึงได้เชิญมาร่วมรายการในฐานะของผู้ดำเนินรายการและแขกรับเชิญด้วย อีกทั้งจะสังเกตได้ว่าผู้ดำเนินรายการมีการแต่งกายที่สุภาพเรียบร้อย เป็นทางการ ซึ่งได้แก่ ชุดสูท ในทุกครั้งที่ทำการออกอากาศ

“...คราวนี้เราจะทำอย่างไรให้การแบ่งเบรกไม่สะดุด เลยคิดถึงตัวพิธีกรที่จะทำหน้าที่ร่วม ก็คือ อาจารย์จตุพล ชมพูนิช ซึ่งทีมงาน GMM TV ไม่เคยร่วมงานด้วย แต่พอนึกถึงนักพูดคนหนึ่งที่มีศักยภาพพอที่จะทำแบบนี้ได้ชื่อ อาจารย์จตุพลก็เด่นมาเป็นคนแรก แล้วก็เป็นคนที่ไม่เชยด้วย ไม่ใช่แบบเป็นคนที่วัยรุ่นยัยอะไรแบบนี้ ตอนนั้นเค้าก็ดังอยู่ดีสิบ ก็เลยเริ่มเอาทั้งพระอาจารย์และก๊อ. เชน มานั่งคุยกัน คุยกันเสร็จแล้วก็โยนเข้าก่อน Talk ของท่านที่ยาวๆ...”

(ทรงยศ นพวรรณสกุล,สัมภาษณ์,21 กรกฎาคม 2551)

และในปีที่สองที่ทำการออกอากาศ คือ ปี 2551 ได้มีการนำบุคคลผู้มีชื่อเสียง ศิลปิน ดารา ตัวแทนคนรุ่นใหม่ที่เป็นที่ชื่นชอบและอยู่ในความสนใจของวัยรุ่นในขณะนั้น ซึ่งได้แก่ กชภา ตันเจริญ(มดดำ) แอนดี้ เขมพิมุข สุจิรา อรุณพิพัฒน์(นุ้ย) อชิระ ธนาศานันท์ (อิม) นกัศสร บุรณศิริ(โมเม) อัยฉวรุช เหลืองสุนทร(วุฒิ) และพิพัฒน์ อภิรักษ์ธนากร (ท็อป) เข้ามาทำหน้าที่ผู้ดำเนินรายการ อีกทั้งได้เน้นให้ผู้ดำเนินรายการเข้ามาร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการทำกิจกรรมด้วย คือ ให้ผู้ดำเนินรายการร่วมทำกิจกรรมกับวิทยากรและผู้ฟังการบรรยาย ซึ่งถือได้ว่าการสลับสับเปลี่ยนผู้ดำเนินรายการในแต่ละครั้ง และนำผู้ดำเนินรายการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการทำกิจกรรมของการออกอากาศในปีที่ 2 ก็เพื่อให้รายการมีรูปแบบการนำเสนอที่แปลกใหม่ แตกต่างจากปีแรกที่ออกอากาศที่มีผู้ดำเนินรายการเพียงท่านเดียวตลอดการออกอากาศในปีที่หนึ่ง และไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับวิทยากรและผู้ฟังการบรรยาย ดังนั้นอาจถือได้ว่า

ในปีที่สองของการนำเสนอรายการนั้น ผู้ดำเนินรายการได้เข้ามามีบทบาทเพิ่มมากขึ้น ในฐานะแขก รับเชิญของรายการ ซึ่งเป็นส่วนช่วยเพิ่มความน่าสนใจและทำให้ผู้ชมติดตามรับชมรายการได้เป็นอย่างดี

“... พอเป็นปีที่ 2 เราจึงต้องมาคิดกันว่า จะทำไงให้เนื้อหามันแตกต่างไป เราก็เลยคัดเลือกเอาดารามาเข้ามา หนึ่งคนที่ไม่ให้หลุดยุคของวัยรุ่น มาทุกตอนทุกเทป แล้วก็เน้นพระอาจารย์ให้มีกิจกรรมร่วมกันกับคารานักแสดง แทนที่จะซึ่งปกติแบบที่ท่านทำ ก็เลยเอาดารามาเป็นส่วนหนึ่งในการทำกิจกรรมด้วย เพื่อให้เนื้อหามันเปลี่ยนจากการที่ท่านไปพูดตามที่ต่างๆ ซึ่งพิธีกรเทปแรกเป็นมดดำไม่ใช่อาจารย์เซนแล้ว” (ทรงยศ นพวรรณสกุล,สัมภาษณ์,21 กรกฎาคม 2551)

จากลักษณะของผู้ดำเนินรายการในปีที่ 2 จะสังเกตได้ว่าผู้ดำเนินรายการในปีที่ 2 ไม่มีความสอดคล้องกับความเป็นรายการประเภทธรรมะมากนัก อาจเห็นได้จาก เป็นบุคคลที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น มีความร่าเริงสดใส มีลักษณะเฉพาะของตนเอง เช่น พุดแก่ง อารมณ์ดี (มดดำ, อิม) การแต่งกายที่ดูเป็นธรรมชาติ มีความทันสมัย ไม่ใช่บุคคลที่มีความรู้ทางด้านศาสนามากนัก ไม่มีบุคลิกภาพที่เป็นทางการ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ผลิตรายการ ได้กล่าวว่า เนื่องจากรายการไม่มีผู้สนับสนุนรายการ แต่ผู้ผลิตรายการต้องการให้รูปแบบรายการมีความน่าสนใจและทันสมัย เข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้มากขึ้น ดังนั้นจึงได้นำผู้ดำเนินรายการที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักมาสร้างความน่าสนใจให้กับรายการ ดังนั้นผู้ดำเนินรายการที่เชิญมาร่วมก็จะเป็นบุคคลที่มีความสนิทสนม หรือเคยร่วมงานกันมาก่อน จึงขอความร่วมมือให้มาร่วมรายการบ้าง หรือ ได้รับความร่วมมือเป็นพิเศษ (ลดค่าตัว)

“จริงๆ แยกที่เชิญมาเป็นดารา คนรุ่นใหม่ เราก็เน้นว่าคนสนใจธรรมะนะ แต่ว่าอย่างบอล เห็นว่าเป็นพิธีกรรายการรถโรงเรียน เรารู้จักเป็นการส่วนตัวด้วย น่าจะชวนง่าย แต่ถ้าแบบมาทำบุญมาออกฟรี ไม่มีหรอกนะ ไม่คิดค่าตัวไม่มีครับ นักแสดงเขาก็ทำงาน มีแต่อยู่กับแพงอะ ไร่ยังงี้มากกว่า ถือว่าช่วยทำบุญ” (ทรงยศ นพวรรณสกุล,สัมภาษณ์,21 กรกฎาคม 2551)

6) แกรับเชิญ/ผู้ร่วมรายการ

“ แกรับเชิญในรายการ มองว่ามี 2 กลุ่ม คือ พิธีกรปีแรกนี่คนเดียวไปเลย เพราะ ท่านทำงานกับอาจารย์เซนแล้ว ก็เข้าหากันได้ดี เรามองก็ดูเหมาะสม พอปีที่ 2 ความตั้งใจที่ได้กลุ่มคนดูอีกกลุ่ม ซึ่ง รุ่นใหม่ เลยคิดว่าเอาดาราวัยรุ่นที่เราคุ้นเคยกันมาในรายการ เพราะอีกอย่างรายการเราไม่มีสปอนเซอร์นะ เรื่องไหนเซฟได้ก็ต้องเซฟ ...แล้วก็วิทยากร ซึ่งหลักๆ ก็พระ

มหาสมปองรูปเดียวส่วนรูปอื่นๆเราไม่ได้ขอแต่ท่านเอามาเอง พี่ก็เลยตามเลย แต่รายการก็สนุก น่าสนใจขึ้นเลยไม่เป็นไรไง” (ทรงยศ นพวรรณสกุล,สัมภาษณ์,21 กรกฎาคม 2551)

จากคำให้สัมภาษณ์พบว่า แกร็บเชิญ/ผู้ร่วมรายการธรรมะเคลิเวอร์ ประกอบด้วยบุคคล 2 กลุ่ม คือ

1. ผู้ดำเนินรายการ/พิธีกร ซึ่งถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง (celebrity) ศิลปิน ดารา ตัวแทนคนรุ่นใหม่ ซึ่งจะเป็นที่คุ้นเคยกับผู้ผลิตรายการด้วยส่วนหนึ่ง ได้แก่ อ.จตุพล ชมพูนิช ตลอดทั้งปีแรกที่ทำกรออกอากาศ และปีที่ 2 ได้แก่ กษาภา ต้นเจริญ แอนดี้ เขมพิมุข สุจิรา อรุณพิพัฒน์ อชิระ ธานาคันนัท นภัสสร บุรณศิริ อัยฎาวุธ เหลืองสุนทร และพิพัฒน์ อภิรักษ์นากร

2. วิทยากร ซึ่งเป็นพระสงฆ์ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา ที่จะเป็นผู้มาพูดคุยเกี่ยวกับธรรมะให้กับผู้ชมได้รับรู้ โดยวิทยากรหลัก ได้แก่ พระมหาสมปอง ตาลปุตโต อีกทั้งในแต่ละครั้งจะมีวิทยากรผู้ร่วมบรรยายอีก 1-3 รูป ซึ่งเป็นทีมงานของธรรมะเคลิเวอร์ทั้งสิ้น ได้แก่ พระอาจารย์ชัชรัตน สิริปัญญา พระครูวินัยธรรชาติ กิตติธโร พระอาจารย์สมพงษ์ รัตนวิโส พระอาจารย์เผด็จ ดิสโร พระมหาจิระพงศ์ จิรวฑฒโน พระมหาอศุขวิทย์ อศุขวิฑฒนา โณ และพระอาจารย์อภิรักษ์ มโนวรรณ

จากองค์ประกอบต่างๆในรายการธรรมะเคลิเวอร์จะเห็นได้ว่า บริษัท แกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด ได้ทำการผลิตรายการ โดยทำการผสมผสานองค์ประกอบต่างๆในรายการ ทั้งองค์ประกอบแบบเก่าที่สื่อถึงความเป็นพระพุทธศาสนา และองค์ประกอบแบบใหม่ที่สื่อถึงความทันสมัย จึงทำให้รายการธรรมะเคลิเวอร์มีรูปแบบรายการที่แตกต่างไปจากรายการธรรมะในอดีต ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายการ ที่ต้องการเปลี่ยนทัศนคติของผู้รับสารที่มีต่อรายการ ประถมธรรมะ แต่ก็ยังคงนำองค์ประกอบที่มีความเกี่ยวข้องกับความเป็นพระพุทธศาสนาตลอดทั้งรายการ และให้มีความเหมาะสมต่อพระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้ร่วมรายการอีกด้วย

4.2 เนื้อหารายการธรรมะเคลิเวอร์

การเลือกเนื้อหาที่จะนำมาเสนอในรายการ จะเริ่มต้นด้วยการวางแผน โดยตรวจสอบถึงวันหยุดชัตตกษ์ในปีนั้นๆ ว่ามีวันหยุดชัตตกษ์ทั้งหมดกี่วัน วันอะไรบ้าง อีกทั้งยังตรวจสอบอีกด้วยว่าวันหยุดชัตตกษ์ดังกล่าวมีรายการอื่นมาขอออกอากาศหรือไม่ เนื่องจาก ในบางครั้งรายการอื่นๆในเครือของบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด จะทำการขอออกอากาศ เช่น รายการ เกมวัดดวงซึ่งจะขอออกอากาศในวันจักรี

“ก่อนอื่นต้องมาดูว่าในปีนี้มีวันหยุดอะไรในเดือนไหนบ้าง วันอะไรบ้าง จะต้องทำเทปใหม่ อย่างเช่น เดือนเมษายน มี 3 เทป จึงจะมี 4 เทป แต่วันจักรี รายการเกมวัดดวงเค้าซื้อเวลาไปเราเลยเหลือ 3 เทปเราก็รู้แล้วว่าในเดือนเมษา ต้องออกอากาศ เราก็วางแผนได้แล้วว่าเรามีวันหยุดกี่วัน คือ วันสงกรานต์ 3 วันคือ 13 14 15 ”

(ทรงยศ นพวรรณสกุล,สัมภาษณ์,21 กรกฎาคม 2551)

เมื่อทราบถึงวันหยุดนักขัตฤกษ์ที่ต้องทำการออกอากาศ คุณวัลลภา ผู้ประสานงาน จะทำการติดต่อไปยังพระเลขาของพระมหาสมปอง เพื่อขอคิวการบรรยายของ พระมหาสมปอง ซึ่ง จะบอกรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่จะบรรยาย กลุ่มผู้ฟัง วันเวลาและสถานที่ที่จะไปบรรยาย แล้วนำ คิวการบรรยายดังกล่าวมาทำการคัดเลือก ร่วมกับผู้อำนวยการผลิตรายการ โดยจะเลือกคิวการ บรรยายที่วันและเวลาใกล้เคียงกับการออกอากาศจริงมากที่สุด เพื่อต้องการให้ข้อมูลในการนำเสนอ ในรายการมีความทันสมัย โดยส่วนใหญ่จะเลือกคิวการบรรยาย ของพระมหาสมปอง ที่ทำการ บรรยายก่อนการออกอากาศจริง เป็นเวลา 1 เดือนเท่านั้น และจะเลือกจากการบรรยายของพระมหา สมปองที่มีกลุ่มผู้ฟังการบรรยายเป็นเด็กหรือวัยรุ่น และผู้ใหญ่วัยทำงาน และไม่ได้คำนึงถึงความ สอดคล้องของเนื้อหาที่จะนำเสนอในรายการ กับวันหยุดนักขัตฤกษ์ที่ทำการออกอากาศ

“วัล ฝ่ายประสานงานก็จะโทรไปติดต่อ เอาตารางการบรรยายของพระอาจารย์ที่ จะมียู่แล้วในแต่ละเดือน พระอาจารย์จะไปเทศน์ที่ไหนบ้าง เราก็จะมาเช็ค จากตารางของพระ อาจารย์ก่อนว่า ต้องทำงานให้ทันก่อนที่จะ onair 13 14 15 สมมุติว่า onair เดือนเมษา เราต้องถ่าย ในเดือนมิถุนาให้เสร็จหมดแล้ว พระอาจารย์อาจมีบรรยายวันที่ 5 10 15 ของเดือนมิถุนา หรือมีเทศน์ ทั้งเดือนเราก็จะเลือกเอาเอง เราจะไปวันไหน”

(ทรงยศ นพวรรณสกุล,สัมภาษณ์,21 กรกฎาคม 2551)

หลังจากทราบถึงคิวการบรรยายของพระมหาสมปองทั้งหมดภายในหนึ่งเดือน พร้อมทั้งรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่จะบรรยาย กลุ่มผู้ฟัง วันเวลาและสถานที่ที่จะไปบรรยาย แบบ คร่าวๆ ของพระมหาสมปองที่ต้องไปทำการบันทึกเทปแล้ว ผู้อำนวยการผลิตรายการจะทำการ กำหนดเนื้อหาหลัก(Theme) ในแต่ละตอนที่ออกอากาศไว้ล่วงหน้า แต่ก็พิจารณาและตัดสินใจ อีกครั้งหลังจากที่ได้ทราบถึงเนื้อหาการบรรยาย หลังจากที่มีการบันทึกเทปรายการไปแล้ว เนื่องจากใน บางครั้งนั้นเนื้อหาหลัก(Theme) ที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้าไม่มีความสอดคล้องกับเรื่องที่พระมหา สมปองบรรยาย ดังนั้นในการกำหนดเนื้อหาหลัก(Theme)ในแต่ละตอนที่ออกอากาศ และชื่อตอนจะ ทำการพิจารณาจากเนื้อหาในการบรรยายของพระมหาสมปองเป็นหลัก

“ การที่จะเอาเรื่องไหนนำเสนอในรายการ จะนึกเอาเองเลยก็ไม่ใช่นะ ที่ต้องดูพื้นฐานจากการบรรยายของพระอาจารย์ก่อน ว่าวันนั้นท่านพูดเรื่องอะไร ที่ก็มาตั้งเป็น Theme ครอบในสิ่งที่ท่านทำอยู่ อย่างท่าน ไปพูดให้เด็กฟัง เรื่องมันเกี่ยวกับเด็ก ก็ตั้งเป็นเด็กรุ่นใหม่หัวใจธรรมะ ” (ทรงยศ นพวรรณสกุล,สัมภาษณ์,21 กรกฎาคม 2551)

เนื่องจากการเลือกเนื้อหาที่จะนำเสนอในรายการธรรมะเดลิเวอรี่นั้น เป็นการคัดเลือกโดยใช้เนื้อหาที่พระมหาสมปองบรรยายเป็นหลัก ซึ่งในการบรรยายในแต่ละครั้งนั้นเนื้อหาหรือเรื่องที่พระมหาสมปองเลือกนำเสนอก็จะมีเนื้อหาในการบรรยายที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ซึ่งบางครั้งนั้นเนื้อหาในการบรรยายจะเป็นเรื่อง หรือประเด็นซ้ำๆกัน ซึ่งเรื่องที่บรรยายให้กลุ่มผู้ฟัง ซึ่งเป็นกลุ่มเด็กและวัยรุ่นจะเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับ การประพฤติปฏิบัติตนของวัยรุ่นในด้านต่างๆ เช่น เรื่องความกตัญญู เรื่องความรักในแบบของวัยรุ่น เรื่องยาเสพติด และเรื่องเพื่อน และเรื่องที่บรรยายให้กลุ่มผู้ฟังซึ่งเป็นกลุ่มผู้ใหญ่จะเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับหลักของการปฏิบัติงาน ในเรื่องต่างๆ เช่น เรื่องความขยันหมั่นเพียร ความอดุสาหะ ความรับผิดชอบ และความสามัคคี ดังนั้นในการเลือกนำเสนอเนื้อหาในแต่ละตอนผู้ผลิตรายการจึงต้องเลือกนำเสนอเนื้อหาในเรื่องและประเด็นดังกล่าวเป็นส่วนใหญ่ แต่จะเลือกนำเสนอโดยทำการเน้นในประเด็นใดประเด็นหนึ่งเป็นหลักในแต่ละตอน และเลือกนำเสนอในตอนที่เกี่ยวข้องกันให้มีเนื้อหาแตกต่างกัน จากนั้นอาจจะต้องเลือกนำเสนอในประเด็นที่ซ้ำกันบ้าง

“...เรื่องที่ท่านใช้พูดเวลาไปบรรยายก็มีอยู่แค่นี้แหละ ไปโรงเรียนก็พูดเรื่องความกตัญญู รักในวัยเรียน ยาเสพติด พอไปที่ทำงานในออฟฟิศก็พูดเรื่องความสามัคคี ความรับผิดชอบ ความอดุสาหะ ขยันหมั่นเพียรอะไรแบบนี้ ทีนี้เรื่องท่านจะเริ่มซ้ำ แต่เราจะต้องออกอากาศติดต่อกันบ้าง เช่น ในช่วงสงกรานต์ ต้องมี 3 ตอนติดกัน เราจะออกเรื่องเดียวกัน สามตอนติด จะทำไม่ได้ ในทางที่วี อย่างนั้นก็จะเลือก 13 เม.ย. เรื่องนักเรียน 14 เม.ย. เราออกอากาศเรื่องผู้ใหญ่ขึ้นมาหน่อย อาจจะเป็นในออฟฟิศ ออฟฟิศก็มีแตกต่างกันอีก วันนี้เราไปออฟฟิศที่เค้าเป็นพนักงานขับรถตู้ ก็จะพูดเรื่องความปลอดภัย เป็น Main หลัก ” (ทรงยศ นพวรรณสกุล,สัมภาษณ์,21 กรกฎาคม 2551)

จากการเลือกเนื้อหาที่นำเสนอในรายการธรรมะเดลิเวอรี่นั้นจะเห็นได้ว่า พระภิกษุสงฆ์ซึ่งเป็นวิทยากรของรายการ และเป็นผู้กำหนดเนื้อหาสารเองทั้งหมด ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดเนื้อหาในรายการ อีกทั้งจะเห็นได้ว่าการบรรยายของพระมหาสมปองนั้นเป็นการบรรยายเนื้อหาให้สอดคล้องกับผู้เข้าฟังการบรรยายในวัน และสถานที่นั้น หรือตามที่ผู้สนับสนุนมา (กำหนดเรื่องมาให้พูดเวลามานิมนต์) ซึ่งถือว่าการบรรยายของพระมหาสมปองเป็นการพูดในพื้นที่ส่วนตัว (private) เช่น บรรยายให้เด็กนักเรียนหญิง โรงเรียนสตรีวัดระฆังพิง จึงเป็นการพูดในเรื่องที่

ใกล้ตัวหรืออยู่ในชีวิตประจำวันของผู้พูดและผู้ฟังเป็นส่วนใหญ่ รวมทั้งสามารถนำเสนอในเรื่องที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมก็ได้ แต่เมื่อต้องนำเสนอเนื้อหาซึ่งเหมาะสมกับการพูดในที่ส่วนตัวมาเสนอในรายการทางโทรทัศน์ ดังนั้นเนื้อหาที่เคยเป็นเรื่องส่วนตัว หรือของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจะถูกทำให้กลายเป็นเรื่องสาธารณะ (public) และทำให้คนในสังคมสนใจ ดังนั้นผู้ผลิตรายการจึงต้องทำการคัดเลือกเนื้อหาเพื่อให้เหมาะสมกับผู้ชมที่บ้าน ซึ่งมีลักษณะเป็น Mass อย่างมาก

5) การจัดทำโครงสร้างรายการ และการเขียนบท

หลังจากที่ได้มีการคิดและพัฒนารูปแบบรายการธรรมชาติเดลิเวอรี่ขึ้นในครั้งที่ 3 ของการออกอากาศคุณทรงยศ นพวรรณสกุล ผู้อำนวยการผลิตรายการ จึงได้มอบหมายหน้าที่ให้คุณสิริพร พันผา จัดทำโครงสร้างรายการคร่าวๆ มาให้พิจารณาถึงความถูกต้องเหมาะสมและเป็นไปได้ก่อนในเบื้องต้น หลังจากนั้นคุณทรงยศ จึงได้ทำการกำหนดประเด็นเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอในแต่ละครั้งแล้ว แล้วแจ้งมายังคุณสิริพร พันผา ถึงประเด็นหรือเนื้อหาหลักที่ต้องการนำเสนอในครั้งนั้นๆ คุณสิริพรจึงได้ทำการพัฒนาโครงสร้างรายการให้มีความละเอียดมากขึ้น โดยจะทำการเขียนบทโทรทัศน์ในรูปแบบบทเปิดหรือบทกึ่งสมบูรณ์ ซึ่งเป็นการเขียนเพียงลักษณะของภาพและเสียงเพียงบางส่วน เช่น ภาพเปิดรายการที่ม้าหิน มดดำพูดกับกล้อง เห็นเด็ก 5-6 คนนั่งเป็น Background และบทสนทนาพูดคุยระหว่างผู้ดำเนินรายการและวิทยากร โดยจะเขียนไว้เฉพาะประเด็นหรือแนวคำตอบเท่านั้น แล้วจึงเชื่อมโยงเข้าสู่เนื้อหาหลักของรายการ เพื่อเป็นแนวทางในการผลิตรายการ

“ก็ทำครีเอทีฟ ก็คือเขียนสคริปต์ในส่วนในช่วงที่เป็นช่วงของพิธีกร ช่วงพระอาจารย์สมปอง แล้วก็คิดคำถามในส่วนของปุจฉา วิสัชนา”

(สิริพร พันผา, สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2552)

ในช่วงปีแรกของการผลิตรายการนั้นทางทีมงานธรรมชาติเดลิเวอรี่จะทำการส่งหัวข้อการบรรยายมาให้ทาง คุณสิริพร พันผา ล่วงหน้า เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสร้างสรรค์บทโทรทัศน์ แต่เนื่องจากในบางครั้งทางทีมงานธรรมชาติเดลิเวอรี่จะทำการส่งหัวข้อการบรรยายมาให้ไม่ทัน ถ้าช้าจึงทำให้ไม่สามารถเขียนบทโทรทัศน์ได้ทันก่อนการบันทึกเทป จึงส่งผลให้ทางทีมงานผู้ผลิตรายการจึงต้องไปทำการบันทึกเทปการบรรยายธรรมชาติของพระมหาสมปองเก็บไว้ล่วงหน้าก่อน แล้วทางคุณสิริพร พันผา จึงกลับมาเขียนบทโทรทัศน์ในส่วนของการสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการและวิทยากร ให้มีความเชื่อมโยงกับการบรรยายที่ได้บันทึกเทปไว้ล่วงหน้าแล้วนั้น

“แรกๆจะให้พระอาจารย์สั่งหัวข้อการบรรยายมา แต่เนื่องจากพระอาจารย์มีกิจนิมนต์เยอะ อาจจะไม่สะดวกเรื่องการส่งหัวข้อ เราทำงานไม่ทันเราก็เลยต้องใช้วิธีไปบันทึกเทปตอนช่วงพระอาจารย์ไปบรรยายก่อน แล้วมันถึงจะมาสัมภาษณ์พูดคุยระหว่างพิธีกรกับพระอาจารย์ ก็เลยต้องเดาทางหาข้อมูลเองมาเขียนสคริปไปบ้าง ซึ่งมันจะยากในส่วนที่ว่าเราจะถึงคีย์ยังไงให้มันตรงกับเนื้อหาตรงนั้น” (สิริพร พันผา, สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2552)

สำหรับในช่วงปีที่ 2 ของการผลิตรายการนั้น ก่อนการผลิตรายการธรรมะเดลิเวอรี่ในแต่ละครั้งนั้น คุณทรงยศ นพวรรณสกุลจะเป็นผู้กำหนดหัวข้อในการบรรยาย / Theme หลักของรายการในแต่ละตอน เช่น ธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 16 ตอนธรรมะสอนหญิง จากนั้นจะแจ้งและมอบหมายให้คุณสิริพร พันผา รับทราบถึง Theme หลักของรายการในตอนนั้นๆ จากนั้นคุณสิริพร พันผา ก็จะทำการค้นคว้าหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับ Theme หลักของรายการในตอนนั้นๆ ที่เน้นไปในทำนองธรรมะ จากทั้งสื่อหนังสือ เว็บไซต์ธรรมะต่างๆ ทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการสร้างสรรค์บทโทรทัศน์ต่อไป

“เวลาก่อนจะเขียนสคริป ก็ต้องหาข้อมูล คิดอะไรไม่ออกก็เปิดเว็บค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับธรรมะ หลักธรรมต่างๆ มันจะมีบางเว็บไซต์ที่คนเข้าไปโพสต์ถามปัญหา ก็มีเยอะ ก็เลยเอาไอเดียตรงนั้นมาถามในรายการ อย่างสมมุติหัวข้อของการบรรยายครั้งนี้เป็นเรื่องธรรมะกับความสามัคคี เราก็ต้องมาหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องความสามัคคีที่มันเป็นไปในทำนองธรรมะ ในเชิงธรรมะ ”

(สิริพร พันผา, สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2552)

หลังจากการค้นคว้าหาข้อมูล จึงนำข้อมูลที่หามาได้มาเขียนเป็นบทสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการและวิทยากร(พระมหาสมปอง) ในลักษณะของการสนทนาพูดคุยกัน ในช่วงเปิดรายการ ก่อนการเชื่อมโยงเข้าสู่เนื้อหารายการหลัก ซึ่งเป็นการบรรยายธรรมะของพระมหาสมปอง ที่ได้ทำการบันทึกเทปไว้ ช่วงโยนเข้าสู่ช่วงต่อไปของรายการและ ช่วงปิดรายการ ตามลำดับ

สำหรับบทสนทนาในส่วนของพระมหาสมปองที่ต้องการให้พระมหาสมปองใช้สนทนาตอบโต้กับผู้ดำเนินรายการทางคุณสิริพร พันผา ก็จะเขียนเป็นประเด็นหลักๆที่ต้องการให้ท่านตอบไว้เท่านั้น โดยเนื้อหาจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาเป็นหลัก หรือหากเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทางโลกก็จะมีสอดแทรกเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาไว้ด้วยเสมอ แต่จากการสัมภาษณ์ผู้ผลิตรายการพบว่า ในหลายๆครั้งวิทยากรของรายการจะไม่พูดหรือนำเสนอเนื้อหาตามที่กำหนดไว้ แต่จะมีการกำหนดหรือเตรียมเนื้อหาเองในการสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการ

“ คำพูดที่พระอาจารย์ใช้โต้ตอบกับพิธีกร เราก็จะเขียนลงไปด้วย ก็แค่บางคำพูดที่เราต้องการ อย่างแบบเราไปเจอประโยคนี้นี่มา เออมันแบบคมดีหรือว่าแบบน่าสนใจเราก็มานำมาให้พระอาจารย์ตอบ แต่ท่านก็จะพูดตามแบบของท่านมากกว่า แบบที่ท่านเตรียมมาหรือคิดมาเอง ”

(สิริพร พันผา,สัมภาษณ์,20 มีนาคม 2552)

“...แต่ของพระก็มีเหมือนกัน เราจะบอกพระอาจารย์ว่าเราจะพูดเรื่องนี้ให้พระอาจารย์แนะนำเรื่องนี้หน่อยนะ อย่างเรื่องรักในวัยเรียนเดี๋ยวเอมี กลิ่นประทุม สมมุติว่า พูดเรื่องความรักมีหลายรูปแบบให้พระอาจารย์พูดเรื่องความรักที่สูงส่งคือความรักจากพ่อแม่ แล้วเดี๋ยวเอมีจะพูดเรื่องความรักตัวเอง ก็บอกพระอาจารย์ไป บางครั้งก็ได้อย่างที่ขอบ้างบางครั้งก็ไม่ได้ ”

(ทรงยศ นพวรรณสกุล,สัมภาษณ์,21 กรกฎาคม 2551)

ในส่วนของคำถามที่ใช้ถามในช่วงปัจฉา-วิสัญญานั้นทางคุณสิริพร พันผา จะเป็นคนคิดคำถามเองทั้งหมดประมาณ 5-6 คำถาม ซึ่ง 2-3 คำถาม จะเป็นคำถามที่เกี่ยวกับหัวข้อการบรรยายในครั้งนั้นๆ และอีก 3 คำถาม จะเป็นคำถามที่ไม่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเอามาจากเรื่องใกล้ตัว คิดจากตัวเองเป็นหลักหรือคนใกล้เคียง และมีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาในหลากหลายแง่มุม

“ ในช่วงปัจฉา เราจะตั้งคำถามไปเองเลย เนื่องจากว่าจริงๆ มันก็มีแหละคนที่เขาสงสัยอยากถาม แต่ว่าคนฟังส่วนใหญ่เขาก็ไม่ค่อยกล้า ไม่กล้าถาม ไม่กล้ายกมือ เราเลยจำเป็นต้องยกขึ้นมา เพื่อให้คำถามมันลึกลงกับการบรรยายหรือว่าเป็นคำถามที่แบบมีประโยชน์กับคนฟัง ก็เลยต้องเซ้ทคนดูขึ้นมา ก็เลยติดต่อสถานที่ขอเซ้ทคนสักห้าคน เอาแบบกล้าพูดกล้าถาม กล้าแสดงออกซักหน่อย แต่ว่าไม่ต้องทำอะไร เรามีคำถามให้ คืออย่างห้าคำถามก็จะมีสัก 2-3 คำถามที่มันลึกลงกับหัวข้อการบรรยาย แต่อีก 3 คำถามก็เป็นคำถามทั่วไป เช่น เพราะเล่น his ผิดไหมคะ ส่วนใหญ่คำถามเอามาจากเรื่องใกล้ตัว ส่วนใหญ่คิดจากตัวเองเป็นหลัก คนใกล้เคียง เช่น เพื่อออกหักเราจะทำยังไงดี มีน้องคนนึงญาติเขาป่วยอยู่ที่ถ้ำแทนเขา เอาเรื่องใกล้ตัวคิดว่าทุกคนมันต้องมีอยู่แล้ว ”

(สิริพร พันผา,สัมภาษณ์,20 มีนาคม 2552)

โดยคำถามทั้งหมดจะเกี่ยวข้องกับหลักธรรมะ หลักประพฤติปฏิบัติตน และเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. คำถามที่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย ซึ่งจะเป็นคำถามที่สอดคล้องกับเรื่องที่ทำ

การบรรยายไปวันนั้น เช่น การประพาศปฏิบัติตัวของวัยรุ่นที่ถูกต้องเหมาะสม (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 14) วิธีการแสดงความกตัญญูต่อบุพการี (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 17) หลักธรรมหรือข้อปฏิบัติในการทำงานร่วมกันภายในองค์กร (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 15)

2. คำถามที่ไม่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย ซึ่งจะเป็นคำถามที่เป็นเกร็ดความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เช่น การรักษาศีล (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 14) การประพาศตัวที่เหมาะสมของพระสงฆ์ ความเชื่อเรื่องของบาปบุญ (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 17) การอุปสมบท(การบวช) เรื่องผลของกรรม (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 18) เรื่องการทำบุญตัดบาตร (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 15)

หลังจากการเขียนบทโทรทัศน์เสร็จเรียบร้อยแล้วก็จะส่งให้ คุณทรงยศ นพวรรณสกุล ตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง ในส่วนของคำพูดที่ใช้ในบทสนทนาโต้ตอบ โดยจะคำนึงถึงความเหมาะสมของถ้อยคำที่ใช้ในการสนทนากับพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งเป็นวิทยากรของรายการ ความเหมาะสมของเนื้อที่นำมาใช้ในการสนทนา และคำถามที่ใช้ถามในช่วงปัจฉา-วิไลษา โดยจะคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ชมเป็นหลัก และความเหมาะสมของพระภิกษุสงฆ์หากจะทำการตอบในเรื่องดังกล่าว โดยผู้ผลิตรายการจะใช้วิจารณญาณของตนเองเป็นหลักในการคัดเลือก

“...พี่เม้งจะตรวจอีกทีหนึ่ง แม้กระทั่งคำถามปัจฉา-วิไลษาพี่เม้งก็จะตรวจก่อน ก็จะดูเรื่องคำพูดช่วงนี้มันยาวไปหรือสั้นไป เรื่องนี้ควรถามกับพระไหม หรืออันนี้ถามแล้วคนทั่วไปอยากรู้จริงหรือ ได้ประโยชน์หรือ ก็จะช่วยดูช่วยสกรีน หรืออย่างคำถาม ช่วงปัจฉา วิไลษา พี่เม้งเขาไม่ได้ดูแค่คำถามอย่างเดียวก็จะคิดถึงคำตอบด้วยว่าพอตอบแล้วมันจะออกมาเป็นยังไง พระสมควรตอบเรื่องนี้ไหม คือถ้ามันเป็นคำถามที่คนรู้อยู่แล้ว หรือพระตอบแล้วจะดูไม่งาม ก็จะถามไปทำไม มันก็จะมีตัดออกบ้าง ” (สิริพร พื้นผา,สัมภาษณ์,20 มีนาคม 2552)

“ บางครั้งมีถามแบบสดๆ เหมือนกันแต่คำถามที่ถามบางที่เป็นความจริงแต่ไม่สร้างสรรค์ ก็คือ ถึงท่านตอบได้ บางอันก็ออกอากาศไม่ได้ เราก็ต้องตัดทิ้งไป เช่น พระเป็นเกย์ได้ไหมคะ คือพระอาจารย์ก็ตอบได้นะครับแต่การที่จะเอาอันนั้นออกอากาศออกไป กระแทบกับหลายกลุ่มหลายคน กระทั่งตัวพระอาจารย์เองด้วย ที่คนดูอาจจะมองว่ามาตอบเรื่องแบบนี้ได้ไง ”

(ทรงยศ นพวรรณสกุล,สัมภาษณ์,21 กรกฎาคม 2551)

“เรื่องสังฆทานเวียน มีคนสงสัยว่าสังฆทานเวียนทำแบบนี้แล้วจะได้บุญหรือ พระก็บอกว่าจริงๆ ของแบบนี้มันเป็นของที่ตั้งขึ้นมาคุณได้บุญตั้งแต่ที่คุณคิดคุณเจตนา ตั้งแต่ที่จะทำแล้ว หรือคำถามแบบว่าทำไมพระถึงมีลีลาแบบนี้ก็จะแรงไป แต่พระอาจารย์ก็จะตอบอีกนั่น

แหละ แต่บางทีที่ท่านตอบก็ที่ไม่เห็นด้วย เพราะท่านชอบตอบแบบกลางๆ ซึ่งบางทีที่ว่ามันคิดนะ ต้องฟังธงซี พี่ก็จะไม่เอาออกอากาศ” (ทรงยศ นพวรรณสกุล,สัมภาษณ์,21 กรกฎาคม 2551)

อีกทั้งในส่วนบทโทรทัศน์นั้นเมื่อมีการตรวจสอบถึงความถูกต้องเหมาะสมแล้ว จึงให้พระมหาสมปองก่อนล่วงหน้า เพื่อใช้ในการเตรียมตัว โดยบทโทรทัศน์ดังกล่าวมีบทสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการ และประเด็นคำตอบของวิทยากรท่านนั้น และประเด็นคำถามในช่วงปฐกฐา-วิสาขบูชา แต่จะไม่มีระบุถึงคำตอบของพระมหาสมปอง ที่ใช้ในการตอบคำถามนั้น ซึ่งจะมอบหมายให้เป็นหน้าที่ของพระมหาสมปองในการตอบคำถามได้โดยอิสระ โดยทางทีมงานผู้ผลิตจะไม่มีการกำหนดประเด็นที่ต้องการให้ตอบไว้ให้ เนื่องจากมีความเชื่อมั่นถึงคุณภาพของคำตอบของพระมหาสมปอง ซึ่งเป็นพระภิกษุสงฆ์ผู้มีความเชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา

“เราจะให้สคริปพระอาจารย์ก่อน ล่วงหน้าเลยว่าช่วงปฐกฐามีคำถามแบบนี้นะ แต่พระอาจารย์ก็ไม่ค่อยได้ดูหรอกครับ เอากันหน้างานนี้แหละ เพราะท่านงานเยอะ แล้วช่วงสคริปหลักที่พิธีกรต้องนั่งคุยกับพระอาจารย์ ก็ต้องให้พระอาจารย์ว่าเดี่ยวพิธีกรเขาจะถามแบบนี้ ส่วนคำตอบช่วงปฐกฐาก็ไม่ได้ใก้กันให้ตอบเพราะว่าเราก็จะไปกำหนดเขาไม่ได้หรอก เพราะว่าท่านเป็นพระท่านน่าจะสอนเราได้ดีกว่า เช่น พระอาจารย์คนเราสมัยนี้ใจร้อนกันจังเลย เราจะมีวิธียังไงดีที่จะทำให้คนเราใจเย็นลง ไม่หงุดหงิดง่าย พระอาจารย์เขาก็จะมีหลักธรรมของเขา ” (อิฐฉา เกษฎฐาธนานนท์ ,สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2551)

6) การกำหนดบุคลากร

ทีมงานในการผลิตรายการธรรมะเคลิเวอร์นั้น คือ ทีมงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการผลิตรายการอื่นอยู่แล้ว เช่น ทีมงานผลิตรายการรถโรงเรียน ทีมงานผลิตรายการแสบชนคนซ่า เนื่องจากรายการธรรมะเคลิเวอร์เป็นรายการพิเศษที่ออกอากาศเฉพาะวันหยุดนักขัตฤกษ์เท่านั้น มีกระบวนการผลิตรายการไม่ซับซ้อน และไม่มีผู้สนับสนุนรายการ(Sponsor) จากปัจจัยในการผลิตรายการดังกล่าว จึงจำเป็นต้องใช้ทีมงานในการผลิตรายการของรายการอื่นมาช่วยในการผลิตรายการ เพื่อประหยัดงบประมาณในการผลิตรายการ ซึ่งประกอบด้วยบุคลากร 2 ประเภท คือ บุคลากรด้านรายการและบุคลากรด้านเทคนิค

“ รายการนี้ไม่มี sponsor เหมือนว่าถ้าทีมนี้ทั้งทีมทำแค่รายการนี้รายการเดียว หัวหน้าคงไม่ให้ทำอีกแล้ว แต่ว่าทีมนี้ได้ทำรายการอื่นๆด้วย เหมือนกับเอาทีมงานที่ทำรายการรถโรงเรียน รายการแสบชนคนซ่า แบ่งมาทำ เจอกันทุกวันหยุดนักขัตฤกษ์ ตอนนี้ก็จะมีทีมงานที่เป็น

หลัก อยู่ 3 คน มีผม น้องวรรณ ประสานงาน แล้วก็มีน้องอีกคนหนึ่งก็จะมียู่แค่นี้ ที่รองลงไปอีกก็คือ พวกกองถ่าย ตากล้องซึ่งก็เป็นคนนอกที่เราจ้างมาก็จะมีอยู่แค่นี้ ” (ทรงยศ นพวรรณสกุล ,สัมภาษณ์,21 กรกฎาคม 2551)

บุคลากรด้านรายการ เป็นบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับด้านเนื้อหารายการทั้งหมด ทำหน้าที่ในการสร้างสรรค์และวางแผนรายการ บุคลากรในกลุ่มนี้ประกอบด้วย

1. คุณทรงยศ นพวรรณสกุล ผู้อำนวยการผลิต (Executive Producer)
2. คุณอิชญา เจษฎานานนท์ ผู้ช่วยผู้ผลิตรายการ(Production Assistant)
3. คุณสิริพร พันผา ผู้สร้างสรรค์รายการ (Creative) และผู้เขียนบทโทรทัศน์ (Script writer)
4. คุณวัลลภา ติโรจนเดช ผู้ประสานงาน (Coordinator)

บุคลากรด้านเทคนิค เป็นบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการถ่ายทำรายการ ซึ่งบุคลากรในส่วนนี้ทางบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด ได้ทำการว่าจ้างบริษัทวิวแอนด์วิน จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทภายนอกให้มาทำการบันทึกเทปการบรรยายของพระมหาสมปอง บุคลากรในกลุ่มนี้ประกอบด้วย

- | | |
|---|------|
| 1. ช่างกล้อง (Camera Operator) | 4 คน |
| 2. ช่างแสงหรือผู้กำกับแสง (Lighting Director) | 2 คน |
| 3. ช่างเสียง (Sound Technician) | 2 คน |
| 4. ช่างเทปโทรทัศน์ | 1 คน |
| 5. ช่างตัดต่อเทปโทรทัศน์ (Videotape Editor) | 1 คน |

7) การประสานงาน

ก่อนการผลิตรายการธรรมะเคลิเวอรีในแต่ละครั้ง คุณวัลลภา ติโรจนเดช ผู้ประสานงานบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด จะทำการติดต่อไปยังพระเลขาของพระมหาสมปอง ก่อนการออกอากาศรายการประมาณ 1 เดือน เพื่อขอคิวในการบรรยายภายในเดือนนั้น ที่บรรดาญาติโยมได้นิมนต์ให้พระมหาสมปองไปทำการบรรยาย แล้วนำคิวการบรรยายพร้อมด้วยหัวข้อหรือเรื่องที่พระมหาสมปองต้องไปบรรยาย มาให้คุณทรงยศ นพวรรณสกุล ผู้อำนวยการผลิตรายการทำการคัดเลือกจากคิวการบรรยายของพระมหาสมปอง เพื่อไปบันทึกเทปรายการธรรมะเคลิเวอรี หลังจากนั้นคุณวัลลภาจะทำการติดต่อขออนุญาตไปยังสถานที่ในการถ่ายทำ เมื่อได้รับอนุญาตจึงกลับมาแจ้งทางคุณทรงยศ นพวรรณสกุล แล้วไปทำการสำรวจสถานที่ก่อนการถ่ายทำ

จริง 1-2 วัน และแจ้งถึงวัน เวลา สถานที่ จำนวนผู้ฟัง หัวข้อที่จะทำการบรรยาย ให้พระมหาสมปองทราบโดยผ่านทางพระเลขา อีกทั้งเมื่อได้รายละเอียดเกี่ยวกับ วัน เวลา สถานที่ หัวข้อในการบรรยาย เรียบร้อยแล้วคุณวัลลภา ก็จะทำการแจ้งไปยังพิธีกร/ผู้ดำเนินรายการในรายละเอียดดังกล่าว

“...พอใกล้เวลาออกอากาศ วัลก็จะมาเตือน คือวัลจะเป็นคนติดต่อกับพระอาจารย์ (พระมหาสมปอง) ผ่านเลขาของพระอาจารย์ (พระมหาสมปอง) อีกทีหนึ่ง เอาตารางมาให้ดูแล้วผมก็จะตีความว่าจะเอาวัน ไหนบ้าง แต่เวลาตีก็ตีไปเพื่อ เพื่อบางที่ให้บางที่ไม่ให้ แล้วก็ให้วัลไปติดต่อ แล้วกลับมาบอกว่าได้ที่ไหนบ้าง แล้วก็ต้องไปเซอร์เวย์ดูสถานที่ที่เราจะนั่งคุยตรงไหนได้บ้าง แล้วก็ระบบเสียงระบบภาพเป็นยังไง เพราะบางที่เราต้องจิ้มเสียงมาใส่ในเทปเรา แล้วครีเอทีฟก็จะเอาหัวข้อจากผมแล้วก็ไปเขียนเป็นสคริปมา”

(ทรงยศ นพวรรณสกุล, สัมภาษณ์, 21 กรกฎาคม 2551)

1.2 การเตรียมการก่อนการผลิตรายการ

หลังจากที่ได้มีการวางแผนการผลิตรายการแล้วนั้น ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนในการเตรียมความพร้อมจากที่ได้วางแผนไว้ ก่อนที่จะนำไปผลิตรายการ ซึ่งในการเตรียมความพร้อมก่อนการผลิตรายการธรรมชาติในแต่ละครั้ง ทางทีมงานจะเตรียมการก่อนการผลิตเป็นเวลา 1 เดือน โดยในเริ่มต้นคุณวัลลภา ดีโรจนเดช ผู้ประสานงาน จะทำการตรวจสอบถึงวันหยุดนักขัตฤกษ์ในแต่ละเดือนว่ามีวันที่เท่าไรบ้าง จำนวนกี่วัน จากนั้นจะทำการติดต่อ เพื่อขอตารางหรือคิวการบรรยายภายในเดือนนั้นของพระมหาสมปอง จากพระเลขา เมื่อได้รับตารางหรือคิวการบรรยายภายในเดือนนั้นของพระมหาสมปองก็จะนำมาให้ผู้อำนวยการผลิตรายการทำการคัดเลือก ถึงวันเวลา สถานที่ ผู้ฟัง หัวข้อเรื่อง ที่ต้องการนำมาเสนอในรายการ หลังจากนั้นฝ่ายประสานก็จะทำการติดต่อไปยังสถานที่ดังกล่าว เพื่อขออนุญาตในการไปทำการบันทึกเทปรายการ

หลังจากได้รับคำอนุญาตจากทางสถานที่ในการให้ไปบันทึกเทปรายการ ขั้นตอนต่อไปจึงต้องทำการเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ต่างๆ ในการผลิตรายการ ซึ่งจะเป็นหน้าที่ของคุณอิชญา เจริญฐานานนท์ และคุณวัลลภา ดีโรจนเดช ซึ่งจะต้องไปทำการสำรวจ และเตรียมสถานที่ก่อนการบันทึกเทปรายการล่วงหน้า 1 สัปดาห์หรืออย่างน้อย 3 วันก่อนการบันทึกเทปรายการ โดยจะทำการพิจารณาในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. สถานที่และมุมที่ใช้ในการถ่ายคิวเปิด-ปิด ของผู้ดำเนินรายการ ที่มีความเหมาะสมกับรายการทั้งภายใน (indoor) และภายนอก(outdoor) และสถานที่ที่ใช้ในการถ่ายคิวสนทนาระหว่างผู้

ดำเนินรายการ และวิทยากรก่อนนำเข้าสู่ช่วงต่อไปของรายการ โดยจะเลือกสถานที่ภายใน (indoor) เช่น ห้องรับรอง ห้องรับแขก หรือห้องสัมมนาที่มีชุดโซฟา

“พี่ก็จะไปทำทั้งหมดเลย ทำ *Production* ด้วย ไปคุมถ่ายทุกสิ่งอย่าง ไปเซอร์เวย์ พอได้สถานที่มาเช่นวันแรกต้องไปเทศน์ที่ขสมก. ที่ สองบริษัทซีโก้ตรงตึกสีลม พี่ก็ต้องไปดูโลเคชั่น ดูสถานที่ มุมที่จะต้องถ่ายคิวปิดเปิดว่าพอจะมีมุมไหนบ้าง อาจจะไม่ต้องสวยมาก แต่ไม่ใช่จิวี่จี้แหละ ให้ดูเหมาะสมกับรายการ” (อธิญา เจษฎาธนานนท์, สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2552)

จากการคัดเลือกสถานที่และมุมที่ใช้ในการถ่ายคิวปิด-ปิด ของผู้ดำเนินรายการ และสถานที่ที่ใช้ในการถ่ายคิวสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการ และวิทยากร จะเห็นได้ว่าเป็นการจัดฉากให้ดูเหมือนส่วนตัว หรือเป็น “สถานที่ส่วนตัวเทียม” โดยการคัดเลือกห้องประเภทห้องรับรอง ห้องรับแขก หรือห้องสัมมนาที่มีชุดโซฟา ก็เพื่อช่วยสร้างบรรยากาศให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกว่าเป็นการพูดคุยในบ้านผู้ชมเอง เพราะเมื่อเปิดโทรทัศน์ก็จะเห็นภาพห้องรับแขกคล้ายคลึงกับบ้านของตนเอง ตลอดจนถึงคิดว่าตนได้มีส่วนร่วมในการสนทนาครั้งนั้นด้วย

2. การสำรวจถึงห้องสัมมนาหรือห้องที่ใช้ในการบรรยายธรรมของพระมหาสมปอง พร้อมทั้งการจัดเตรียมในเรื่องของไมโคร โฟน โต้ะและเก้าอี้สำหรับวิทยากรบนเวที

“พอเซอร์เวย์เสร็จพี่ก็ต้องดูในส่วนของห้องสัมมนา หรือห้องที่ใช้ในการบรรยาย แล้วจะต้องคิวกับสถานที่ว่า วัลก็จะไปกับพี่ด้วย แต่ว่าวัลก็จะไปบอกความต้องการของพี่กับเจ้าหน้าที่ของสถานที่ว่าพี่ต้องการอะไร เช่น พี่ต้องการไมค์ทั้งหมด 3 ตัว ซึ่งทางสถานที่ต้องจัดให้พี่นะมีไหม เพราะพระอาจารย์เวลาเค้ามาก็จะมาเป็นทีม 2 รูป 3 รูป”

(อธิญา เจษฎาธนานนท์, สัมภาษณ์,

1 เมษายน 2552)

3. ห้องควบคุมเสียง/โสตทัศนูปกรณ์ต่างๆ ในสถานที่นั้น เพื่อตรวจสอบความพร้อมและความสะดวกเรียบร้อยในการดำเนินการเชื่อมต่อทั้งสัญญาณภาพและเสียง

“ พอเซอร์เวย์เสร็จแล้ว ก็ไปดูห้อง *Control* ในสถานที่นั้นของเค้าด้วย คือ เวลาพี่ไปถ่าย พี่มีกล้องไป พี่จะต้องเอาเสียงไมโคร โฟน พี่ลายจากของเค้านี้มาเข้ากล้องของพี่ด้วย เวลาพูดพี่ก็ต้องได้ยิน เวลาพี่ *record* กล้อง เสียงก็จะเข้ามาด้วย เหมือนกับลายเสียงของเค้าก็จะเข้ามาของเรา พี่จะมี *Editor edit* ไปตรงนั้นด้วย” (อธิญา เจษฎาธนานนท์, สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2552)

4. การจัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ในส่วนของผู้ฟังการบรรยาย เช่น จำนวนเก้าอี้สำหรับผู้ฟังการบรรยาย ไมโครโฟนพร้อมขาไมค์ยาวสำหรับผู้ฟังบรรยายถามคำถาม หรืออุปกรณ์อื่นๆ เช่น จอโปรเจกเตอร์ พรอมสำหรับพระสงฆ์นั่ง หลังจากทำการสำรวจสถานที่แล้วทางฝ่ายประสานงานจะทำการแจ้งไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องของสถานที่นั้นในการจัดเตรียมสิ่งที่ต้องการให้ในการที่จะทำการบันทึกเทปรายการ

“ที่ก็ต้องเช็คเรื่องอุปกรณ์เรื่องเสียง มีจอ Power point จอโปรเจกเตอร์อะไรแบบนี้ด้วย เพราะว่าพระอาจารย์เค้ามีโน้ตบุค มีสื่อมีอะไรของเค้าด้วย เช็คในเรื่องของตรงนี้เสร็จในเรื่องสถานที่เสร็จ ได้โลเคชั่น ถ่ายพิธีกรแล้ว โลเคชั่น ถ่ายบรรยากาศแล้ว จำนวนคนเราก็ต้องรู้ว่ากี่คน เช่น 300 คน ก็บอกทางสถานที่ไปดูให้จัดเก้าอี้แบบนี้ๆ ไป ซึ่งส่วนมากทางสถานที่จะจัดให้ แล้วก็โต๊ะที่พระใช้นั่งอยู่บนเวที ต้องเป็น โต๊ะยาวนั่งได้ 3 ท่านนะ แล้วก็ไมค์มาวางไว้ให้”

(อธิญา เจษฎาชนานนท์,สัมภาษณ์,1 เมษายน 2552)

5. การให้จัดเตรียมบุคคลในการถามคำถามในช่วงปฐกฐา-วิสันา จำนวน 4-5 คน

“อย่างช่วงปฐกฐามันจะไม่เกี่ยวกับการบรรยายก็มี อย่างเช่นล่าสุด เป็นเรื่องว่าหัวข้อเด็กรุ่นใหม่ก็คิดยังงั้นกับการไปวัด มันจะมีคำถามที่เราคิดไปเองด้วย และที่เขาถามสดๆ เองก็มี คือจริงๆ ที่อยากให้คนถามสดๆ มากกว่า พอถึงเวลาจริงๆ ไม่มีใครกล้าลุกขึ้นถาม ทุกอย่างมันเลยต้องเช็ค ว่าจะมีคำถามอะไรบ้างแล้วก็ไปบอกอาจารย์ให้เตรียมเด็กไว้ 4-5 คน พอถึงช่วงปฐกฐา วิสันา ใครมีข้อสงสัยก็ลุกขึ้นถาม ” (อธิญา เจษฎาชนานนท์,สัมภาษณ์,1 เมษายน 2552)

หลังจากการสำรวจสถานที่ คุณวัลลภา ดีโรจนเดช จะทำการติดต่อประสานงานไปยังผู้ดำเนินรายการ พระวิทยากร และทีมช่างฝ่ายเทคนิค ในการนัดหมายวันเวลาในการบันทึกเทปรายการ

2. ขั้นตอนการผลิตรายการ

ในขั้นตอนการผลิตรายการจะใช้วิธีการถ่ายทำรายการแบบแยกเป็นส่วนๆ หรือการถ่ายทำรายการแบบทีละส่วนไว้ก่อน โดยไม่เป็นการถ่ายทำแบบต่อเนื่องตามขั้นตอน โดยได้จ้างบริษัทภายนอก คือ ห้างหุ้นส่วนจำกัด วิวแอนด์วินโปรดักชั่น ไปทำการบันทึกเทปใน 5 ส่วน คือ 1. กิวเปิด-ปิดของผู้ดำเนินรายการ 2. กิวสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการและวิทยากรก่อนนำเข้าสู่ช่วงต่อไปของรายการ 3. การบรรยายธรรมะของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ตลอดการบรรยาย และ

4.VTR การแสดงความคิดเห็นของผู้ฟังในช่วงเริ่มรายการ และ Vox pop การแสดงความคิดเห็นของผู้ฟังหลังการบรรยาย เมื่อถ่ายทำเก็บไว้จนครบเนื้อหาที่ต้องการแล้วจึงนำเทปรายการมาตัดต่อ เชื่อมต่อเป็นรายการที่สมบูรณ์ ก่อนนำไปออกอากาศ ซึ่งในการออกกองไปถ่ายทำรายการธรรมชาติ เวิร์แต่ละครั้งจะมีเจ้าหน้าที่ประมาณ 10 คน ได้แก่

บุคลากรด้านรายการ

- 1.คุณทรงยศ นพวรรณสกุล ผู้อำนวยการผลิต (Executive Producer)
- 2.คุณอิชญา เจษฎาชนานนท์ ผู้ช่วยผู้ผลิตรายการ (Production Assistant)
- 3.คุณสิริพร พันผา ผู้สร้างสรรค์รายการ (Creative) และผู้เขียนบทโทรทัศน์
(Script writer)
- 4.คุณวัลลภา ดีโรจนเดช ผู้ประสานงาน (Coordinator)

บุคลากรด้านเทคนิค

- | | |
|---|------------------------|
| 1. ผู้กำกับเทคนิค (Technical Director) | 1 คน |
| 2. ช่างกล้อง (Camera Operator) | 4 คน (จากบริษัทภายนอก) |
| 3. ช่างแสงหรือผู้กำกับแสง (Lighting Director) | 2 คน (จากบริษัทภายนอก) |
| 4. ช่างเทปโทรทัศน์ | 1 คน (จากบริษัทภายนอก) |

เมื่อทีมงานผู้ผลิตรายการ เดินทางไปถึงสถานที่ที่นัดหมายไว้ จะแยกย้ายกันไปทำหน้าที่ของตนเอง ซึ่งในช่วงหลังของการผลิตรายการ ประมาณการผลิตรายการธรรมชาติเวิร์คปีที่ 2 จะเป็นหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุมการผลิตรายการให้แก่ คุณอิชญา เจษฎาชนานนท์ เนื่องจากในช่วงหลังของการผลิตรายการผู้อำนวยการผลิตได้รับมอบหมายให้ทำการผลิตรายการอื่นๆ เพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจึงได้มอบหมายหน้าที่ให้คุณอิชญา เจษฎาชนานนท์ ผู้ช่วยผู้ผลิตรายการ เป็นผู้ควบคุมการผลิตทั้งหมดแทน

“ พี่เข้ามาช่วงเกือบปี 2 แล้ว ตอนแรกเข้ามารับบริวารูปแบบรายการเป็นแบบนี้ มีการไปถ่ายทำอย่างนี้ แล้วพี่ก็จะไปทำทั้งหมดเลย ทำ Production ด้วย ไปคุมถ่ายทุกสิ่งอย่าง ไปเซอร์เวย์ ช่วงแรกๆ พี่แม่งก็ไปดูให้ว่าต้องทำไปบ้าง จะได้เข้าใจรูปแบบก่อนไง หลังๆ ก็เป็นหน้าที่พี่ทั้งหมด ”
(อิชญา เจษฎาชนานนท์, สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2552)

ในส่วนของคุณสิริพร พันผา และวัลลภา ดีโรจนเดช จะเข้าไปทำการพูดคุย และสอบถามถึงตัวบุคคลที่ใช้ในการถามคำถามจำนวน 5 คน เพื่อให้ถามคำถามในช่วงปัจฉา-วิสัยทัศน์ พร้อมทั้ง

ทำการพูดคุยทำความเข้าใจกับวิทยากรและผู้ดำเนินรายการ เพื่อเตรียมการก่อนการบันทึกเทปใน ส่วนของการเปิด-ปิดรายการ และกล่าวนำเข้าสู่ช่วง และในช่วงที่มีการบรรยาย คุณสิริพร พันผา จะ รับหน้าที่ทำการจดบันทึกถึงประเด็นสำคัญ และลำดับการนำเสนออย่างคร่าวๆของพระมหาสมปอง ในการบรรยายแบบคร่าวๆไว้ด้วย เพื่อนำไปใช้ในการตัดต่อรายการต่อไป

“ ณ ตอนที่บันทึกเทปจริงๆ พี่จะ *Consentant* ในเรื่องภาพและเทคนิคมากกว่า เพราะว่าก๊ิก (สิริพร)จะเป็นคนฟังและจด *Lecture* ทั้งหมดว่าหัวข้อในการบรรยายพระอาจารย์พูดเรื่องอะไรบ้าง ในวันนี้ เช่นหัวข้อสุขกันเถอะ โยม ก๊ิก (สิริพร)ก็จะจดว่า เรื่องที่ 1 พระอาจารย์พูดเรื่องนี้ ขึ้นด้วย *Powerpoint* ไทยประกันชีวิตแม่ต๋อย แล้วก็คุยเรื่องนี้ต่อ ตามด้วยพระครูวินัยธรชาติพูดต่อ จะมี กำหนดชุดตั้งในการเล่าหมดเลย แล้วพิมพ์ให้ ณ วันที่พี่เข้าห้องตัด พี่ก็จะรู้เนื้อหาทั้งหมดแล้วว่าในวันนั้นหัวข้อนี้พระอาจารย์เล่าเรื่องอะไรบ้าง ซึ่งมันจะมี *paper* อย่างนี้ทุกครั้งที่มีการตัดต่อ ”

ในส่วนของคุณอิษญา ผู้ช่วยผู้ผลิตรายการ เมื่อมาถึงสถานที่บันทึกเทป จะแจ้งแก่นักวิชาการ ด้านเทคนิคถึงสถานที่และมุมที่ใช้ในการถ่ายคิวเปิด-ปิดของผู้ดำเนินรายการ สถานที่ที่ใช้ในการ ถ่ายคิวสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการและวิทยากรก่อนนำเข้าสู่ช่วงต่อไปของรายการ และห้องที่ใช้ในการบรรยายธรรมของพระมหาสมปอง เพื่อให้บุคลากรด้านเทคนิค จัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ เช่น state บนเวทีสำหรับพระนั่ง พร้อมติดตั้งและทดสอบด้านภาพและเสียง สำหรับการบันทึกภาพ และเสียงในแต่ละส่วน

“เราไปเซอร์เวย์มาแล้วก็ทำงานง่ายแล้ว พี่ก็จะบอกทีมงานเลยว่าห้องสัมภาษณ์ ฌ์พิธีกรนั่งคุย กับพระห้องนี้นะ ให้จัดเลย พวก *prop* ก็แค่เอา *state* เวทีที่ต้องให้พระนั่ง เพราะพระต้องนั่งสูงกว่า พิธีกร(ฆราวาส) แล้วพี่ก็จะเอากล้องไปลงไว้ที่ห้องบรรยายธรรม พี่ก็จะบอกว่านี่คือห้องประชุม สำหรับการบรรยาย เอากล้องไปวางเลย พี่ก็จะวางลายกล้อง ซ้ายตัวนั่งขวาตัวนั่ง เซนเตอร์ตัวนั่งจับ กลางเวที แล้วก็อาจจะสลับกล้องที่อยู่ด้านนี้มา *Insert* คนดูได้จับปฏิกิริยาหัวเราะ *action* อะไรแบบนี้ พิธีกรก็จะนั่งอยู่ข้างหน้าในมุมที่กล้องจะจับพิธีกรเวลานั่งฟัง เพราะบางครั้งพระอาจารย์อาจจะเชิญ พิธีกรมาร่วมเล่นด้วย เราก็จะได้ภาพ ” (อิษญา เจษฐานานนท์,สัมภาษณ์,1 เมษายน 2552)

เมื่อจัดสถานที่พร้อมแล้ว จึงทำการแจ้งกับ คุณอิษญา ผู้ช่วยผู้ผลิตรายการ เพื่อทำการบันทึก เทปรายการในแต่ละส่วนต่อไป

3. ชั้นหลังการผลิตรายการ

หลังจากที่บันทึกเทปเรียบร้อยแล้ว จะนำเทปบันทึกดังกล่าวไปทำการตัดต่อ โดยเช่าห้องตัดต่อของบริษัทภายนอก คือ ห้างหุ้นส่วนจำกัด วิวแอนด์วิน โปรดักชั่น เพื่อทำการตัดต่อ โดยมีคุณทรงยศ นพวรรณสกุล ผู้อำนวยการผลิต หรือคุณอิษฎา เกษฎาธนานนท์ ผู้ช่วยผู้ผลิตรายการ เป็นผู้ควบคุมการตัดต่อ ทำหน้าที่ในการเลือกภาพ การตัดต่อลำดับภาพ การเลือกเทคนิคในการตัดต่อลำดับภาพ การผสมเสียง การทำกราฟฟิก การเชื่อมรายการสมบูรณ์ ตลอดจนการตรวจสอบความถูกต้องของรายการ ก่อนการออกอากาศจริง

“บันทึกเทปเสร็จก็จะใช้ห้องตัดของบริษัทนอก ตัด แต่ว่าทางเราก็เป็นคนคุมตัด กำกับ ว่า จะเอาแบบนี้เอาตรงนี้ ตัดต่อจะมาตัดที่บริษัท วิวแอนด์วิน ช่วงปีแรกที่จะคุมเอง พอมาปีที่ 2 พี่หนึ่ง (อิษฎา)จะเป็นคนคุมแทนพี่แล้ว แต่พอตัดเสร็จแล้วพี่ก็มาตรวจอีก”

(ทรงยศ นพวรรณสกุล,สัมภาษณ์,20 มีนาคม 2552)

จากแนวคิดในการผลิตรายการธรรมะเคลิเวอร์ ผู้ผลิตรายการต้องการให้รายการดังกล่าวมีรูปแบบและเนื้อหาของรายการในแบบของการเผยแพร่ธรรมะของพระมหาสมปองเป็นหลักสำคัญอยู่แล้ว (ยึดในแบบที่ท่านทำเป็นหลัก โดยไม่ไปปรับเปลี่ยนอะไรของท่านมากนัก) ดังนั้นในส่วนของผู้ผลิตรายการ/ผู้ส่งสาร จึงทำได้เพียงการสร้างสรรค์ในส่วนขององค์ประกอบอื่นๆของรายการเพิ่มเติม เพื่อให้เหมาะสมกับการออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ ในรูปแบบรายการสนทนาทางโทรทัศน์ (Talk Programm) โดยการสร้างสรรค์ในส่วนของคุณ์ของชื่อตอน ที่มีการผสมผสานระหว่างความเป็นพระพุทธศาสนา (แบบเก่า) และความทันสมัย (ของใหม่) ได้แก่ ธรรมะสะดวงชื่อ เด็กรุ่นใหม่หัวใจธรรมะ

“รายการนี้รูปแบบเกิดจากตัวพระอาจารย์ เนื้อหาในธรรมะเคลิเวอร์ก็แบบพระอาจารย์ เพราะฉะนั้นเราต่างหากที่ต้องปรับเข้าหาพระอาจารย์ สิ่งที่เราครีเอทีฟได้ คือ เรื่องของแจกรับเชิญ เรื่องของหัวข้อ” (ทรงยศ นพวรรณสกุล,สัมภาษณ์,21 กรกฎาคม 2551)

นอกจากการสร้างสรรค์ในส่วนของคุณ์ของชื่อตอนในการออกอากาศแล้ว ผู้ผลิตรายการ/ผู้ส่งสาร ได้สร้างสรรค์ในส่วนของคุณ์ของรูปแบบการนำเสนอในแต่ละช่วงรายการ ดังนี้

ช่วงเปิดรายการ สิ่งที่ผู้ผลิตรายการ/ผู้ส่งสาร สร้างสรรค์ ประกอบด้วย การสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการและวิทยากร ภาพ VTR แสดงความคิดเห็นของบุคคลต่างๆเกี่ยวกับหัวข้อการบรรยายในครั้งนั้น ภาพสถานที่ที่ไปบรรยาย ภาพเปิดตัววิทยากรและวิทยากรผู้ร่วมรายการมายังสถานที่บรรยาย

ช่วงที่ 2 สิ่งที่ผู้ผลิตรายการ/ผู้ส่งสาร สร้างสรรค์ ประกอบด้วย การสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการและวิทยากรก่อนเข้าสู่ช่วง

ช่วงที่ 3 สิ่งที่ผู้ผลิตรายการ/ผู้ส่งสาร สร้างสรรค์ ประกอบด้วย การสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการและวิทยากรก่อนเข้าสู่ช่วง การสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการและวิทยากรพร้อมสรุปประเด็นที่ได้บรรยายในวันนั้น และ Vox pop แสดงความคิดเห็นของผู้เข้าฟังบรรยายในวันนั้น 4-5 คน

ในขั้นหลังการผลิตรายการ ผู้ผลิตรายการ/ผู้ส่งสาร จะนำองค์ประกอบต่างๆของรายการที่สร้างสรรค์ขึ้นมาทำการเชื่อมต่อ เป็นการนำภาพมาร้อยเรียงกันให้ได้เนื้อหารายละเอียดตามความต้องการของการเล่าเรื่องด้วยภาพ โดยอาศัยหลักการเล่าเรื่อง ซึ่งการลำดับภาพนั้นจะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ เทคโนโลยีในการผลิตรายการ และการเล่าเรื่อง เพื่อให้เกิดความน่าสนใจ เกิดความรู้สึกชวนติดตาม รวมถึงการสามารถเข้าใจในเนื้อหาของรายการได้อีกด้วย

นอกจากในส่วนขององค์ประกอบต่างๆของรายการที่สร้างสรรค์ขึ้นมาเพิ่มเติม ของผู้ผลิตรายการ/ผู้ส่งสาร แล้วนั้น ส่วนประกอบของรายการที่สำคัญอีกส่วนหนึ่ง คือ ภาพการบรรยายธรรมะของพระมหาสมปอง ซึ่งจะต้องนำมาพิจารณา คัดเลือกเนื้อหาเพื่อการออกอากาศนั้น ทางทีมงานผู้ผลิตรายการจะนำเทปบันทึกการบรรยายของพระมหาสมปอง ซึ่งโดยเฉลี่ยจะใช้เวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมง มาทำการ คัดเลือกเนื้อหาเพื่อนำเสนอในรูปแบบของวีซีดีรายการธรรมะเคลิเวอร์ก่อน โดยให้มีเนื้อหาในการนำเสนอประมาณ 1 ชั่วโมง แล้วจึงนำมาตัดต่อให้เหลือการนำเสนอเพียง 40-45 นาที เพื่อการออกอากาศทางโทรทัศน์

“เราทำงานสองรอบ ก็จะตัดเป็นเวอร์ชันวีซีดีก่อน ซึ่งเค้ากำหนดมาประมาณ 1 ชั่วโมง ราวๆ 58-60 นาที ประมาณนี้ ให้เสร็จก่อน เพราะในวีซีดีมันไม่ซีเรียสเราก็ปล่อยยาวไปได้ แล้วพีกี่เอจากวีซีดีนี้แหละมาซอยเป็นเนื้อรายการ ไฟล์นี่เป็นวีซีดี แล้วก็แยกออกเป็นไฟล์ของรายการ 45 นาที” (อัญญา เกษภูพานานนท์,สัมภาษณ์,1 เมษายน 2552)

จากการคัดเลือกเนื้อหาเพื่อให้ได้ตามกำหนดเวลาของการออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์นั้น จะเห็นได้ว่า เนื่องจากเทศน์หรือการบรรยายของพระมหาสมปองนั้นจะเป็นรูปแบบการพูดใน

ชีวิตประจำวันซึ่งจะใช้เวลาในการพูดหรือบรรยายนานเท่าที่ต้องการได้ แต่รายการสนทนาทางโทรทัศน์จะมีลักษณะจำกัดด้วยระยะเวลา ซึ่งมีเวลาให้พูดเพียงไม่กี่นาที ดังนั้นเมื่อย้ายการสนทนาในชีวิตประจำวันเข้ามาในรายการสนทนาทางโทรทัศน์ จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนการสนทนาหรือการพูดให้สั้นกระชับลงอย่างมาก ซึ่งจะเห็นได้ว่าแต่เดิมนั้นพระมหาสมปองใช้เวลาในการบรรยายนานถึง 2 ชั่วโมง แต่เมื่อต้องนำออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ซึ่งมีเวลาให้เพียง 40-45 นาที เท่านั้นจึงต้องใช้เทคนิคของการตัดต่อซึ่งเป็นกระบวนการผลิตของผู้ผลิตรายการ (สถาบันสื่อมวลชน)

ในขั้นตอนของการตัดต่อ โดยการคัดเลือกเนื้อหา นั้น ผู้ควบคุมการผลิตรายการจะทราบถึงรายละเอียดของเนื้อหาการบรรยายในครั้งนั้นของพระมหาสมปอง จากการจดบันทึกของ คุณสิริพร ผู้สร้างสรรค์บทโทรทัศน์ ซึ่งทำการจดบันทึกไว้ให้ ณ วันที่ไปบันทึกเทปการบรรยายของพระมหาสมปอง ดังนั้นจึงทำให้การคัดเลือกเนื้อหาของผู้ผลิตรายการมีความสะดวกยิ่งขึ้น เพราะจะทราบถึงเนื้อหาที่เคยทำการนำเสนอหรือออกอากาศไปแล้ว เนื่องจากในการออกอากาศแต่ละครั้งผู้ผลิตรายการจะไม่นำเสนอเนื้อหาที่ซ้ำกับการออกอากาศในครั้งที่ผ่านมามาก

“วันที่พี่เข้าห้องตัด พี่ก็จะรู้เนื้อหาทั้งหมดแล้วว่าในวันนั้น หัวข้อนี้พระอาจารย์เล่าเรื่องอะไรบ้าง ซึ่งมันจะมี *paper* จากก๊ก(สิริพร)ที่จะเป็นคนฟังและจด *Lecture* ทั้งหมดว่าหัวข้อในการบรรยายพระอาจารย์พูดเรื่องอะไรบ้างในวันนี้ อย่างนี้ทุกครั้งที่มีการตัดต่อ ”

(อิชญา เจษฎาธนานนท์, สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2552)

โดยหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเนื้อหา นั้น ผู้ผลิตรายการ ได้กำหนดไว้ดังนี้

1. ทำการคัดเลือกเนื้อหาของออกอากาศในแต่ละครั้งไม่ให้ซ้ำกับตอนอื่นๆที่นำเสนอไปแล้วในครั้งก่อนๆ

“ จากที่ก๊ากัดให้ ซึ่งพี่ก็จะรู้ว่าหัวข้อที่แล้วมีเรื่องนี้แล้ว ยกตัวอย่างเรื่องนี้แล้ว ซ้ำแล้วก็ต้องตัดทิ้งไปเลย เช่น เรื่องความรักของวัยรุ่น ก็จะมีเป็นคติสอนใจ ว่าความรักในวัยเด็กเหมือนเหล็กขึ้นสนิม แบบนี้ทุกครั้ง พี่ต้องจับ *wording* ของพระอาจารย์ด้วย ”

(อิชญา เจษฎาธนานนท์, สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2552)

2. การเลือกตัวอย่างประกอบที่เข้ากับเนื้อหาในการบรรยาย เนื่องจากในการบรรยายของพระมหาสมปองนั้นจะมีการยกตัวอย่างประกอบการบรรยายเป็นจำนวนมาก เพื่อสร้างความเข้าใจให้กับผู้ฟัง แต่เนื่องจากในหลายๆ ตัวอย่างไม่สอดคล้องกับเรื่องที่ทำกรบรรยาย ดังนั้นในการ

คัดเลือกตัวอย่างประกอบการบรรยายเพื่อการออกอากาศทางโทรทัศน์จึงต้องเลือกที่มีความสอดคล้องเหมาะสมมากที่สุด เพื่อนำเสนอสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้กับผู้ชม

“ ธรรมะสอนหญิง พระอาจารย์อาจจะเล่าเรื่องว่าการเป็นกุลสตรีที่ดีควรจะทำตัวอย่างไร อาจยกตัวอย่างมา 3 ตัวอย่าง แต่ในรายการอาจจะมีแค่ 1 ตัวอย่าง เพราะด้วยตัวอย่างมันไม่ได้เข้ากับเรื่องหรือกระทั่ง ใน 3 เรื่องนี้ที่ก็จะมาซึ่งน้ำหนัก เรื่องไหนเข้า เรื่องไหนน่าสนใจ เรื่องไหนดี เรื่องไหนที่ คุณแล้วมันสอน หรือว่าเรื่องนี้ตลกแต่คุณแล้ว 2 แง่ 2 ง่าม คุณแล้วไม่เหมาะกับพระ เพราะจะมาพูดทะเล่กับผู้หญิงก็ไม่เอา” (อิฐญา เจษฎาธนานนท์, สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2552)

3. การตัดในส่วนของเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมต่อสมณะเพศของสงฆ์ เช่น เนื้อหาที่เป็นเรื่องสองแง่สองง่าม เรื่องเกี่ยวกับการเมือง การกล่าวพาดพิงถึงบุคคลที่ 3 รวมทั้งภาพที่ไม่เหมาะสมที่พระสงฆ์ควรประพฤติปฏิบัติ เช่น ท่าทางหยอกล้อกับผู้หญิง การใช้คำว่า “ครีบ ” การประชดประชันผู้สนับสนุนรายการของตนเอง

“เรื่องที่ท่านเป็นคนคุยสนุก मुखของท่านจะมีเรื่องผู้หญิงอย่างนี้ เราก็ต้องเลือกแล้วบางอันเราก็ต้องไม่เอา ต่อให้มันสนุกแค่ไหน อย่าง แชนนีย์ สุจิตรา แชนนีย์ ประมาณรัคนะจ๊ับ ๆ ก็ต้องเอาออก” (ทรงยศ นพวรรณสกุล, สัมภาษณ์, 21 กรกฎาคม 2551)

“ อย่างการเล่น ไปคำให้เด็กนักเรียนไปคำว่า “บริสุทธิ์ ” แล้วน้องผู้หญิงคนหนึ่งบอกว่า “ผ่าน ” คือเค้าไปไม่ได้ แล้วพระอาจารย์เค้าก็พูดขึ้นมาว่าจะผ่านทำไมคำนี้ง่ายจะตาย ก็ตรงข้ามกับคำว่า “ยังไม่เสียตัว ” อะไรแบบนี้ก็ไม่เอาออกออนแอร์แน่นอน ซึ่งพระไม่ควรพูดเรื่องสองแง่สองง่าม หรืออย่างเรื่องการเมือง เช่น ท่านพูดเรื่องความสามัคคี จะเล่าถึงประเทศเราตอนนี้ก็แบ่งเป็นสองข้างสองฝ่าย ความคิดเห็นไม่ตรงกัน แต่ด้วยทั้งนี้ทั้งนั้นเราก็ต้องใช้พลังความสามัคคี ความเป็นหนึ่งกลมเกลียวกัน ไม่แตกแยก ให้คนไทยรักกัน แต่ถ้าไปแตะ ะการเมืองหลายๆ ที่ไปพูดพาดพิงถึงบุคคลที่ 3 โดยยกเป็นสถานการณ์มาพูด เช่น โคนยงแก๊สน้ำตาอะไรแบบนี้ ก็ก็จะดูจากวิจารณญาณว่ามันใช้ได้ มันดูไม่แรงไป หรือไปพาดพิงถึงใครบุคคลที่ 3 ไหม”

(อิฐญา เจษฎาธนานนท์, สัมภาษณ์, 1 เมษายน 2552)

อีกทั้งในส่วนของการตัดเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมต่อสมณะเพศของสงฆ์ ได้แก่ การประชดประชันผู้สนับสนุนรายการด้วยตนเอง โดยการยกถ้อยคำขึ้นมาด่า การกล่าวถึงชื่อผู้สนับสนุนรายการแบบไม่ตั้งใจ การใช้ถ้อยคำของผู้สนับสนุนรายการเป็นอุปสรรคในการทำกิจกรรม ซึ่งทางผู้ผลิตรายการมองว่าเป็นการโฆษณาแฝง อีกทั้งเป็นการไม่เหมาะสมต่อสมณะเพศของพระภิกษุสงฆ์เป็นอย่างยิ่งจึงทำการตัดในส่วนนั้นออกไป

“...ช่วงหลังนี้เพิ่งมีแลตตาชอยเป็น Sponsor ของรายการที่มีอยู่ตัวเดียว ก็ด้วยความที่ชื่นชอบพระอาจารย์ พระอาจารย์เค้าก็จะปลื้มมาก เราไม่ได้บังคับหรือไปบอกว่าให้ยกกินก่อนพูด ท่านก็จะรู้สึกที่ท่านมี Sponsor อะไรแบบนี้ แต่ท่านก็จะทำเกินไป ท่านก็จะเล่นเองมีมุขมัน แต่ว่าบางทีเราต้องตัดทิ้ง เพราะรู้สึกมันไม่สมควร หรือบางครั้ง พระมหาสมปองพูด “ครับ” ตรงนี้พระอาจารย์จะทำบ่อย คือบางทีเราก็ไม่อยากไปเตือน อะไรที่เราช่วยชวยช่วยเปลี่ยนได้ เราก็จะช่วยเปลี่ยนให้”

(ทรงยศ นพวรรณสกุล, สัมภาษณ์, 21 กรกฎาคม 2551)

อีกทั้งในส่วนของการตัดเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมต่อสมณะเพศของสงฆ์ ได้แก่ การพูดคำว่า “ครับ” ซึ่งพระภิกษุสงฆ์ไม่สามารถนำมาใช้พูดกับฆราวาสได้ การรับสิ่งของจากฆราวาสที่เป็นผู้หญิง จึงทำการตัดในส่วนนั้นออกไป

“ก็อย่างเช่น คำว่าครับ การรับของจากผู้หญิง คือ พระจะสัมผัสมือผู้หญิงไม่ได้ แต่ถ้ามีผ้ารองอันนิ่งได้ แต่หลังๆ รีบๆ ก็ใช้ของมั่ง ใช้ของอะไรแทน ซึ่งจริงๆ มันก็แทนได้แต่ว่า ภาพออกไปสู่คนเยอะๆ มันไม่ควร สมมุติว่าของเงิน ที่ได้รับการทำบุญจากที่นั่นแหละ แล้วก็มีคนมาถวายของให้ท่านเพิ่มอีกอย่างนี้ ท่านก็เอาง่าย ๆ วางบนนี้ก็ได้อิม เท่ากับมันก็ดูไม่ดี ”

(ทรงยศ นพวรรณสกุล, สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2552)

ในส่วนของสื่อที่ใช้ประกอบในการบรรยายในแต่ละครั้งนั้น ทางทีมงานธรรมะเดลิเวอรี่จะเป็นผู้จัดหาเองทั้งสิ้น แต่ด้วยในบางครั้งนั้นขนาดของไฟล์ภาพและเสียงที่นำมาใช้สามารถนำมาใช้ได้เฉพาะในการบรรยายเท่านั้น แต่ไม่สามารถนำมาใช้ได้ในการออกอากาศทางโทรทัศน์ เนื่องจากไม่มีความคมชัดหรือชัดเจนเท่าที่ควร ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้ผลิตรายการที่จะต้องจัดหาใหม่ เพื่อนำมาใช้ในการออกอากาศ

“ เรื่องสื่อของท่าน ท่านจะเป็นคนคิดเองหมดเลย ซึ่งบางทีมันอาจจะไม่ตรงนะครับ เช่น ธรรมะสอนหญิง แล้วเอาเรื่องแฟนฉันมาฉายมันไม่ตรงเรื่องเลย แต่ว่าท่านมีสื่อพวกนี้เอาไว้เล่นกับวัยรุ่น เหมือนกับว่าคุณฟังสัมมนาไปแล้วเริ่มงงๆ ท่านก็จะเอาสื่อนี้มายัดใส่ จะมีทีมงานฝ่ายเทคโนโลยี ฝ่ายเทคนิคท่าน โหลดจากเว็บ โหลดจากเว็บนี้ ทีมงานเรา(ทีมงานของ GMM TV) ไม่ต้องตัดหรือหาไปให้ แต่ว่าเวลาออกอากาศเราต้องเปลี่ยนสื่อครับ คือ บางทีท่านเอามันยื่นครับ ท่าน โหลดมาด้วยไฟล์มันเล็ก ท่านเอามาใช้สำหรับการบรรยายธรรมได้ แต่เวลาออกอากาศจริงๆ บางตัวมันใช้ไม่ได้ เราก็ต้องไปหามาใหม่” (ทรงยศ นพวรรณสกุล, สัมภาษณ์, 21 กรกฎาคม 2551)

ปัญหาในเรื่องของสื่อที่ใช้ประกอบการบรรยายนั้นจะพบว่า สื่อที่พระมหาสมปองนำมาใช้นั้นเป็นสื่อของทุกค่ายที่หลากหลาย ซึ่งสามารถนำมาใช้สำหรับการบรรยายแบบสดๆตามสถานที่

ต่างๆได้ แต่เมื่อต้องนำมาออกอากาศทางโทรทัศน์ จึงเกิดปัญหาทางด้านลิขสิทธิ์ ดังนั้นในเบื้องต้น ผู้ผลิตรายการจึงได้ขอความร่วมมือจากพระมหาสมปองในการเลือกใช้สื่อ ซึ่งหากเป็นไปได้ให้ เลือกใช้สื่อของทางบริษัทที่เกี่ยวข้องกับบริษัทแกรมมี่

“ได้บอกท่านตลอดจนถึงการเอาสื่อมาใช้ บางครั้งเราเคยบอกว่าพระอาจารย์ให้ระวังเพลง อาร์เอสนะ บางอันผมขอไม่ได้จริงๆ ถ้าเพลงค่ายอื่นยังขอได้บ้าง ก็จะบอกท่าน แต่ท่านก็ยังใช้ คือ เพลงอาร์เอสต้องยอมรับว่าเพลงวัยรุ่นเขาดีนะครับ เป็นระดับโพรมคิงนี่ บางทีมันก็เลี้ยวไม่ได้ เราเองก็จะดูเนื้อหาท่านว่านำเสนออะไรบ้าง บางทีท่านก็เดี่ยมนะว่ารู้ว่วันนี้จะมาออกรายการท่านก็จะ ไม่เอาเพลงอาร์เอส วันไหนที่ไม่ออกรายการท่านก็ใช้เพลงอาร์เอส แต่บางทีมันก็หลงก็ลืมก็หลุด มา บ้าง” (ทรงยศ นพวรรณสกุล,สัมภาษณ์,21 กรกฎาคม 2551)

แต่ในหลายๆครั้งพบว่า ในการเลือกสื่อมาใช้ในการประกอบการบรรยายนั้น ไม่สามารถ เลี้ยวได้ที่จะไม่เลือกนำเสนอของบริษัทอื่นๆได้ ดังนั้นทางทีมงานผู้ผลิตรายการของบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด จึงทำการแก้ไขโดยจะเป็นผู้ดำเนินการขออนุญาตจากเจ้าของสื่อดังกล่าวเอง และ หรือในบางกรณีที่ไม่สามารถขออนุญาตได้จึงต้องใช้เทคนิคในการตัดต่อ เปลี่ยน หรือตัดทิ้งเนื้อหา ในส่วนนั้นแทน

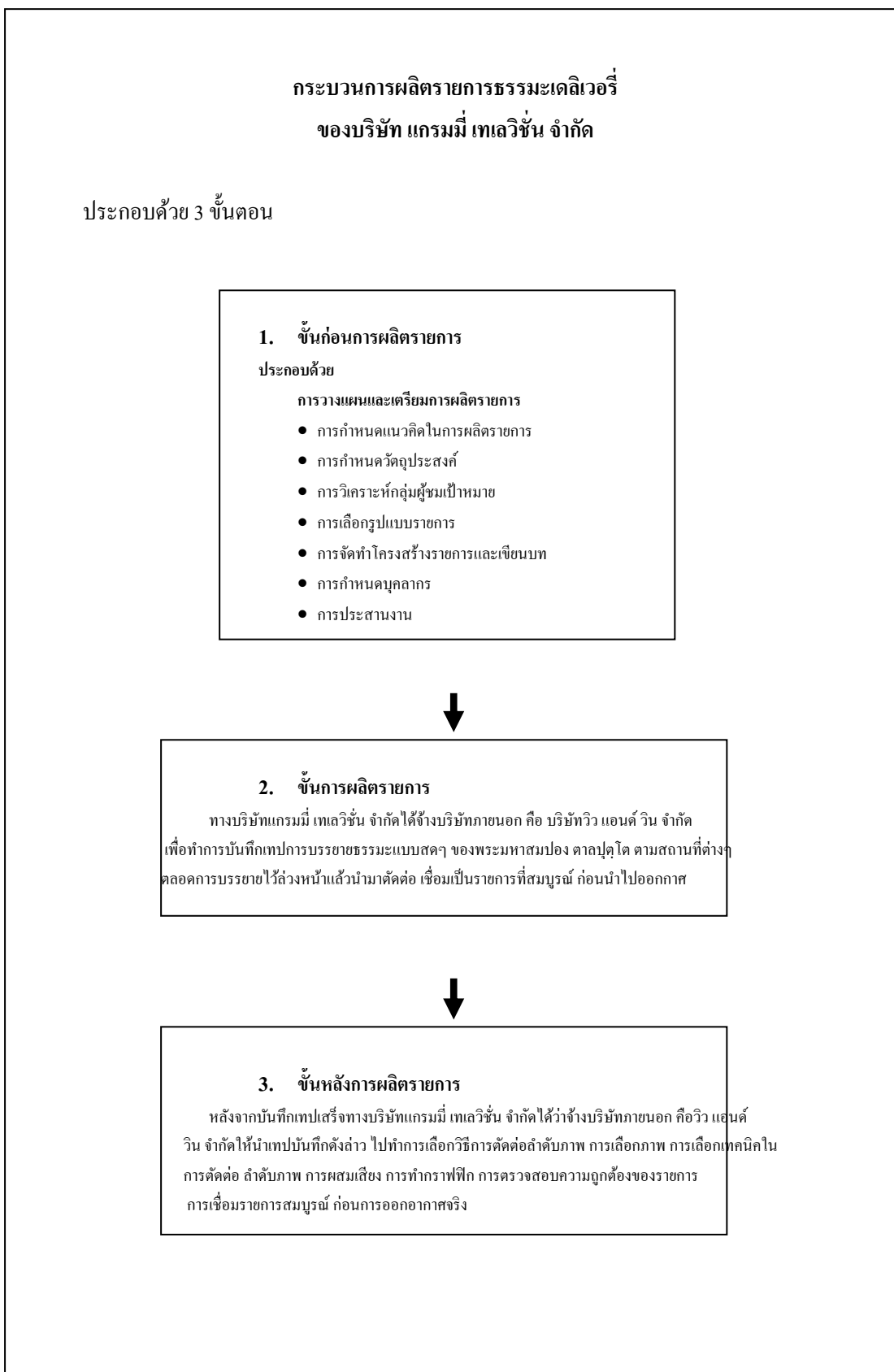
“แล้วก็ตามดูเราต้องขอลิขสิทธิ์อะไรบ้าง เพราะ มีบางอันที่ท่านเล่นมาแล้วเราต้องตัดออก เพราะมันออกอากาศไม่ได้ มันเป็นปัญหาเรื่องลิขสิทธิ์ คือบางทีขอไปบางคนเค้าก็เข้าใจบางคนก็ไม่ เข้าใจ เช่น เพลงอิมมูน ใช้ได้ครั้งเดียวเท่านั้นเอง อีกครั้งเค้าก็จะไม่ให้แล้ว เพราะเค้าเห็นว่าเราเอา ไปทำเป็นแผ่นขายคิดว่าเป็นรายได้ มันก็จะเกิดความยุ่งยาก มันเคยมีกรณีนี้ใช้เพลงแม่ของ RS แล้ว เราใช้ไม่ได้ เพราะแค่คุยเรายังคุยไม่ได้เลย ก็เปลี่ยนเป็นเพลงบรรเลงแล้วก็ใช้ภาพเดิม เพื่อให้ ออกอากาศ... แล้วจะมีโฆษณา หมิ่นบาทบางตัวที่ท่านเอามาใช้ อันนี้เราก็ต้องขอโดยให้ฝ่ายขาย ขอไป พอเรารู้ว่ามีการใช้โฆษณาตัวนี้ เช่น กระดาษเย็นทามี่ อ ที่มีเจ้านายมาลูบ แขน แต่เราจะไม่ ออนแอร์ ให้เห็นตัวสินค้า เราจะไม่ออนแอร์ตรงตอนจบว่าเป็นกระดาษอะไร แต่เรารู้มาแล้วว่าชื่อ สินค้านี้ เราก็บอกฝ่ายขาย ฝ่ายขายเขาก็จะรู้ว่าตัวนี้ของเอเยนซีไหนก็จะโทร ไปขอเอเยนซีนั้นว่าขอ ใช้ ส่วนใหญ่ก็จะได้รับความมือ” (ทรงยศ นพวรรณสกุล,สัมภาษณ์,21 กรกฎาคม 2551)

ในชั้นหลังการผลิตรายการ จะเห็นได้ว่าผู้ผลิตรายการ/ผู้ส่งสาร ของบริษัทแกรมมี่ เทเล วิชั่น จำกัด จะให้ความสำคัญในเรื่องของความเหมาะสมของผู้ร่วมรายการ ในฐานะของพระภิกษุ สงฆ์ ซึ่งรับหน้าที่เป็นวิทยากรของรายการเป็นอย่างมาก อาจเห็นได้จากหลักเกณฑ์ในการคัดเลือก เนื้อหาของผู้ผลิตรายการที่ได้กำหนดไว้นั้น จะเห็นได้ว่า ผู้ผลิตรายการซึ่งเป็นตัวแทนของ “สถาบัน

สื่อมวลชน” ที่มีมิติที่เน้นไปในเรื่องทางโลก มากกว่าเรื่องทางธรรมแต่กลับพบว่า ผู้ผลิตรายการของบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด กลับมีความรู้ความเข้าใจ ในมิติทางธรรม มากกว่า พระมหาสมปอง ซึ่งเป็นตัวแทนของสถาบันศาสนา ที่จะต้องเน้นนำเสนอในมิติทางธรรมมากกว่าทางโลก แต่กลับพบว่า มีการนำเสนอที่เน้นมิติทางโลกมากกว่าทางธรรมอย่างเห็นได้ชัด ผู้ผลิตรายการได้ทำการควบคุมการผลิตรายการ โดยใช้กระบวนการตัดต่อคัดเลือกเนื้อหา เพื่อให้เกิดความถูกต้องเหมาะสมแก่สมณเพศของสงฆ์ ซึ่งเป็นวิทยากรหลักของรายการ และให้เหมาะสมแก่การรับชมของผู้ชมทางบ้านอีกด้วย

จากกระบวนการสร้างสรรค์ของบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด ผู้ผลิตรายการในฐานะผู้ส่งสาร ในการทำหน้าที่ประกอบสร้างรายการธรรมะเคลิเวอร์ มีกระบวนการผลิตรายการใน 3 ชั้น ประกอบด้วยชั้นก่อนการผลิตรายการ (Pre-production) ซึ่งเป็นขั้นตอนของการวางแผนและเตรียมการผลิตรายการ ใน 7 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดแนวคิดในการผลิตรายการ การกำหนดวัตถุประสงค์ การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย การเลือกรูปแบบรายการ การจัดทำโครงสร้างรายการ และการเขียนบท การกำหนดบุคลากร และการประสานงาน ชั้นผลิตรายการ(Production) และชั้นหลังการผลิตรายการ(Post- production) ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังแผนภาพที่ 6.1 ดังนี้

ภาพที่ 6.1 : แสดงกระบวนการผลิตรายการธรรมชาติเฉลิมเวอรี



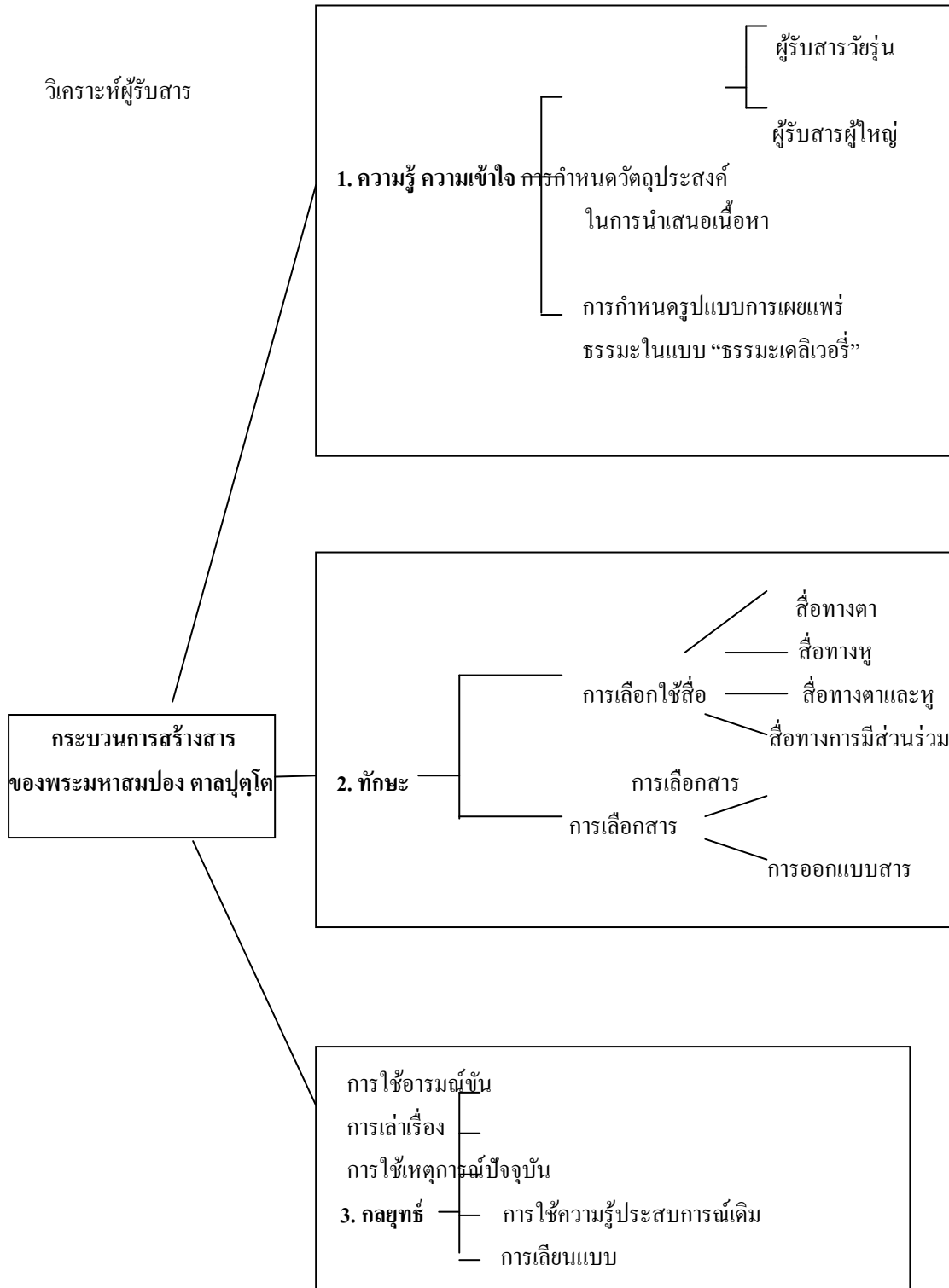
โดยภาพรวมของกระบวนการผลิตรายการของบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด จะเห็นได้ว่าในแต่ละขั้นตอนของการผลิตรายการนั้นมีส่วนสัมพันธ์ และเชื่อมโยงกับลักษณะความเป็นรายการประเภทธรรมะ โดยตลอด เพื่อให้สื่อถึงความเป็นพระพุทธศาสนา ทั้งในส่วนของพระภิกษุสงฆ์ซึ่งเป็นผู้ร่วมรายการในฐานะวิทยากรหลักของรายการ โดยเริ่มจากในขั้นก่อนการผลิตรายการ ซึ่งมีแนวคิดเริ่มต้นในการผลิตรายการที่ถือเอา “พระภิกษุสงฆ์” เป็นองค์ประกอบสำคัญในรายการ โดยคัดเลือกจากพระภิกษุสงฆ์ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับรายการ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อต้องการเผยแพร่การเทศน์/การบรรยายของพระภิกษุรูปหนึ่งที่มีรูปแบบที่มีทันสมัย น่าสนใจ เน้นความบันเทิงความสนุกสนานเป็นหลักให้ผู้ชมที่บ้านได้รับชมเพิ่มมากขึ้น และเพื่อต้องการเปลี่ยนทัศนคติของผู้ชมทุกเพศทุกวัยที่มีต่อรายการประเภทธรรมะเสียใหม่ ให้เกิดกลุ่มผู้ชมประเภทรายการธรรมะที่เป็น ผู้ชมทุกช่วงวัย หรือประชาชนทั่วไปที่เป็นคนรุ่นใหม่ มีความคิดทันสมัย หรือ “กลุ่มคนรุ่นใหม่” นั้นเอง โดยนำเสนอรายการในรูปแบบรายการแบบ ทอล์กโชว์ (Talk Show) ซึ่งเป็นรายการที่มีลักษณะการผสมผสานได้หลายรูปแบบในการนำเสนอ ทั้งการสนทนา ซึ่งยังคงมีความเป็นทางการ และเหมาะสมหากพระภิกษุสงฆ์จะมาออกรายการในลักษณะดังกล่าว และองค์ประกอบต่างๆ ในรายการ โดยทำการผสมผสานองค์ประกอบต่างๆ ในรายการ ทั้งองค์ประกอบแบบเก่าที่สื่อถึงความเป็นพระพุทธศาสนา และองค์ประกอบแบบใหม่ที่สื่อถึงความทันสมัย เช่น ใต้เต็ลรายการ การถ่ายภาพและการตัดภาพ ดนตรีและเพลงประกอบ ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก ผู้ดำเนินรายการ และพิธีกร การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมะคำสั่งสอน และเนื้อหาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา แก่บุคคล 2 กลุ่ม คือกลุ่มเด็กและวัยรุ่น และกลุ่มผู้ใหญ่ การจัดทำโครงสร้างรายการและการเขียนบท โดยให้มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องราวทางพระพุทธศาสนา เช่น การสนทนาโต้ตอบระหว่างผู้ดำเนินรายการและวิทยากรเกี่ยวกับหลักธรรมะคำสั่งสอนในทางพระพุทธศาสนา แต่หากเป็นการสนทนาในเรื่องทางโลกก็จะมีเนื้อหาในทางธรรมสอดแทรกโดยตลอด อีกทั้งในส่วนของคำถามในช่วงปฐกฐา-วิสาขนา จะเกี่ยวข้องกับหลักธรรมะหลักประพจน์ปฏิบัติ และเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ทั้งคำถามที่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย เช่น วิธีการแสดงความกตัญญูต่อบุพการี และคำถามไม่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย เช่น การรักษาศีล เรื่องของผลกรรม เป็นต้น ในขั้นเตรียมการก่อนการผลิตรายการหลังจากที่ได้มีการวางแผนไว้แล้วนั้น ซึ่งในการเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ต่างๆ ในการผลิตรายการ จะทำการคัดเลือกสถานที่และมุมที่ใช้ในการถ่ายคิวเปิด-ปิด คิดสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการและวิทยากรที่ดูเป็นทางการ เช่น ห้องรับรอง ห้องรับแขก หรือห้องสัมมนาที่มีชุดโซฟา และในการจัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ เช่น stage หรือพรมสำหรับพระสงฆ์ใช้รองนั่ง เพื่อให้สูงกว่าฆราวาส (พิธีกร) ในขั้นการผลิตรายการ เป็นการถ่ายทำที่เรียบง่ายไม่ได้ใช้เทคนิคพิเศษอื่นๆ ในการผลิตรายการ และในขั้นหลังการผลิตรายการ ซึ่งในการตัดต่อคัดเลือกเนื้อหาในการนำเสนอในรายการนั้น ผู้ผลิตรายการจะให้ความสำคัญและคำนึงถึงความเหมาะสมของผู้ร่วมรายการ ซึ่งเป็นพระภิกษุสงฆ์อย่างมาก โดยมีเกณฑ์ในการ

คัดเลือกเนื้อหาที่สำคัญ คือ การตัดในส่วนของเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมต่อสมณะเพศของสงฆ์ในหลายประการ เช่น ท่าทางหยอกล้อกับผู้หญิง การใช้คำว่า “ครับ” การประชาสัมพันธ์ผู้สนับสนุนรายการด้วยตนเอง เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ภาพรวมของกระบวนการผลิตรายการของบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด แสดงให้เห็นว่า ถึงแม้ว่าด้วยรูปแบบการนำเสนอของรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ จะเป็นการผสมผสานเข้าด้วยกัน เป็นรายการธรรมะทอล์กโชว์ ซึ่งเป็นรายการประเภทสนทนาทางโทรทัศน์ หรืออาจเรียกได้ว่า รายการประเภท “พันธุ์ผสม” ซึ่งถือได้ว่าเป็นรายการธรรมะในรูปแบบใหม่ โดยเป็นการผสมผสานรูปแบบทั้งแบบเก่าและแบบใหม่เข้าด้วยกัน แต่โดยภาพรวมของกระบวนการผลิตรายการของผู้ส่งสารแล้วนั้นจะมีการเชื่อมโยงถึงลักษณะความเป็นรายการประเภทธรรมะโดยตลอด เพื่อให้สื่อถึงความเป็นพระพุทธศาสนา ทั้งในส่วนของพระภิกษุสงฆ์ซึ่งเป็นผู้ร่วมรายการในฐานะวิทยากรหลักของรายการรวมทั้งให้ความสำคัญในเรื่องของความเหมาะสมของผู้ร่วมรายการ ในฐานะของพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งรับหน้าที่เป็นวิทยากรของรายการเป็นอย่างมาก อาจเห็นได้จากหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเนื้อหาของผู้ผลิตรายการที่ได้กำหนดไว้นั้น จะเห็นได้ว่า ผู้ผลิตรายการซึ่งเป็นตัวแทนของ “สถาบันสื่อมวลชน” ที่มีโลกทัศน์แบบ “โลกียะ” หรือมีมิติที่เน้นไปในแบบทางโลก (Secular World) มากกว่าเรื่องทางธรรมแต่กลับพบว่า ผู้ผลิตรายการของบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด กลับมีความรู้ความเข้าใจ หรือมีโลกทัศน์แบบ “โลกุตรธรรม” หรือมีมิติแบบทางธรรม (Sacred World) เป็นอย่างมาก ซึ่งแตกต่างจากพระมหาสมปอง ซึ่งเป็นตัวแทนของสถาบันศาสนาที่จะต้องเน้นนำเสนอในมิติทางธรรมมากกว่าทางโลก แต่กลับพบว่า มีการนำเสนอที่เน้นมิติทางโลกมากกว่าทางธรรมอย่างเห็นได้ชัด

6.2 กระบวนการสร้างสารของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต (ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาร)

ในการวิเคราะห์ถึงกระบวนการสร้างสารของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในครั้งนี้ จะเป็นการวิเคราะห์ถึงองค์ประกอบของการสร้างสาร ใน 3 ด้าน คือ 1.ด้านความรู้ความเข้าใจก่อนการสร้างสาร 2. ด้านทักษะที่นำมาใช้ในการสร้างสาร 3.ด้านกลยุทธ์ที่นำมาใช้ในการสร้างสาร ซึ่งจะทำการศึกษาและอธิบายถึงกระบวนการสร้างสาร ดังแสดงในแผนภูมิ



ภาพที่ 6.2 แสดงกรอบในการศึกษากระบวนการสร้างสารของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต
ในรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่

1.ด้านความรู้ความเข้าใจ

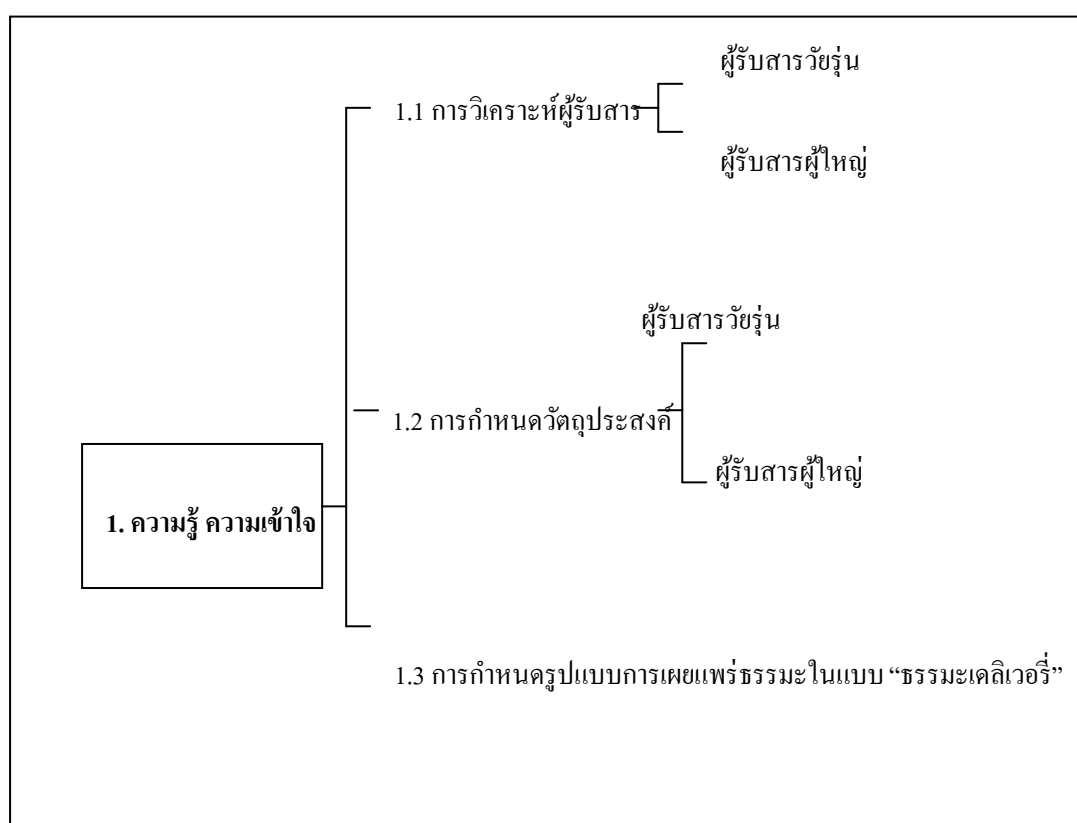
ความรู้ที่พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต นำมาใช้ในการทำความเข้าใจก่อนการสร้างสารประกอบด้วย

1.1 การวิเคราะห์ผู้รับสาร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ผู้รับสารที่พระมหาสมปองจะทำการสื่อสารด้วย แบ่งเป็น ผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่น และผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่

1.2 การกำหนดวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ ในการนำเสนอเนื้อหา แบ่งเป็น วัตถุประสงค์ในการนำเสนอเนื้อหาสารสำหรับผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่น และ วัตถุประสงค์ในการนำเสนอเนื้อหาสารสำหรับผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่

1.3 การกำหนดรูปแบบการเผยแพร่พระธรรมะในแบบ “พระธรรมะเคลิเวอร์รี่” ซึ่งเป็นการทำความเข้าใจถึงแนวคิดหลักของรูปแบบการเผยแพร่พระธรรมะในรูปแบบของพระธรรมะเคลิเวอร์รี่

ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังแผนภาพนี้



ภาพที่ 6.3 แสดงกรอบในการศึกษาการสร้างสารด้านความรู้ความเข้าใจ

1.1 การวิเคราะห์ผู้รับสาร

ในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผู้รับสาร พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต จะทำการวิเคราะห์ผู้รับสารที่พระมหาสมปองจะทำการสื่อสารก่อนทำการสื่อสารด้วยทุกครั้ง ในลักษณะทางประชากร คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ความรู้ ประสบการณ์ อาชีพ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างสารให้สอดคล้องกับผู้รับสารดังกล่าว เพราะผู้รับสาร/ผู้ฟังถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดองค์ประกอบหนึ่งในการเลือกสารเพื่อการพูด เนื่องจากประสิทธิภาพของการพูดขึ้นกับการตีความและการรับรู้ของผู้ฟัง ดังนั้น การวิเคราะห์ผู้รับสารหรือผู้ฟัง (audience analysis) จึงเป็นขั้นตอนที่จำเป็นและถือเป็นสิ่งที่มีส่วนกำหนดความสำเร็จของการพูด

“วิเคราะห์คนฟังวิเคราะห์แน่นอนอยู่แล้ว ฟุ้งนี้ต้องเจอใคร วัย อายุ อาชีพ อารมณ์ คนแก่ต้องพูดช้าลงหน่อย เรื่องบุญเรื่องกุศล เรื่องสังขาร คนแก่เขาถึงจุดบั้นปลายแล้ว เอาความสุขเรื่องง่ายๆ คนวัยทำงานก็เรื่องราว เรื่องแรงบันดาลใจ วัยรุ่นวัยนี้มันต้องมีตัวอย่าง มีฮีโร่ มีคนออกมาให้เห็นก่อนหนึ่งคนแล้วเขาถึงจะทำตาม ” (พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต, สัมภาษณ์ 6 มกราคม 2551)

นอกจากลักษณะทางประชากรแล้ว สิ่งที่พระมหาสมปอง จะทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับผู้รับสาร/ผู้ฟังก่อนการพูด ได้แก่ จำนวนผู้ฟัง ประเภทของผู้ฟัง ซึ่งจะเป็นการวิเคราะห์ว่า เป็นผู้ฟังที่สมัครใจมาฟังเอง (voluntary audience) หรือได้รับมอบหมายให้มาฟัง (assigned audience) ทั้งนี้มีความเชื่อว่าผู้ฟังประเภทสมัครใจจะมีระดับความสนใจสูงกว่าผู้ฟังประเภทได้รับมอบหมายมา หรือการวิเคราะห์ว่า เป็นผู้ฟังพวกเดียวกัน (homogeneous) หรือเป็นผู้ฟังต่างพวก (heterogeneous) ซึ่งมักเป็นกลุ่มที่มีความหลากหลายสูง แต่หากผู้ฟังการบรรยายเป็นผู้ฟังที่อยู่ในองค์กร หน่วยงาน หรือแผนกเดียวกันก็ย่อมมีความหลากหลายน้อยกว่าผู้ฟังการพูดในที่สาธารณะ ซึ่งผู้ฟังมาจากหลายแหล่ง หลายอาชีพ เป็นต้น ทำให้การเลือกเนื้อหาสารมีลักษณะที่เฉพาะเจาะจงกับต้องการและความสนใจของผู้ฟังมากยิ่งขึ้น

“ อาตมามีโอกาสได้ไปบรรยายที่บริษัทสยามชอ ไซค์เซอร์วิส บริษัทนี้พนักงานที่เขามาฟังวันนั้นจะต้องขับรถบรรทุกส่งของคันใหญ่ๆ อาตมาก็อยากให้คนขับรถมีความปลอดภัย ก็จะพูดเรื่องความปลอดภัยทั้งตัวเอง ต่อคนอื่นและทรัพย์สินของบริษัทด้วย วันนั้นเลยเป็นหัวข้อชีวิตปลอดภัยสไตลัธรรมะ ” (พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต, สัมภาษณ์ 6 มกราคม 2551)

“ อย่างชุดที่ 9 ชุดที่ 11 ชุดที่ 13 ผู้ฟังส่วนใหญ่ที่มากี่เป็นพนักงานขายของแลตตาชอย และเซเวนอีเลฟเว่น อาตมาเลยนำเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลักการทำงานจะเน้นที่หลักสัจจะ ความซื่อสัตย์ หลัก

ศรัทธามีความจริงใจตั้งใจในการทำงาน ชุดที่ 15 บรรยายให้พนักงานบริษัท ไลย์สุวรรณ ก็หลักการทำงานอีก ส่วนชุดที่ 19 ธรรมะข้าราชการ เพราะผู้ฟังเป็นข้าราชการของกรมส่งเสริมสหกรณ์ พวกนี้ก็จะมีความทุกข์ใจเกิดเป็นปัญหาติดขัดไม่ราบรื่นในการทำงานก็เลยเอาหลักการทำงานที่มีธรรมะเข้าไปช่วย” (พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต, สัมภาษณ์ 6 มกราคม 2551)

อีกทั้งลักษณะทางจิตวิทยา เช่น ความสนใจ ความต้องการ รสนิยม ทัศนคติ และความเชื่อ ค่านิยม อารมณ์ ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่พระมหาสมปองนำมาใช้ในการวิเคราะห์ผู้รับสาร เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างสารให้สอดคล้องกับผู้รับสารดังกล่าว ซึ่งแบ่งเป็นการวิเคราะห์ผู้รับสารใน 2 ประเภท คือ

1) ผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่น

ในการวิเคราะห์ผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นของพระมหาสมปองนั้น มีการรับรู้มาจากการพบเห็นพฤติกรรมต่างๆ ของวัยรุ่นที่แสดงออกให้เห็นได้อย่างชัดเจนในสังคมปัจจุบัน ทั้งจากที่พบเห็นด้วยตนเองในสังคมทั่วไป และจากสื่อประเภทต่างๆ อย่างสื่อโทรทัศน์ ประเภทรายการวัยรุ่น เช่น รายการ อุดลุดจุดฝัน รายการไฟว์ไลฟ์ (รายการเพลง) สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น นิตยสาร Aday นิตยสารทีวีพูล หนังสือพิมพ์ฉบับต่างๆ เช่น Daradaily อีกทั้งพระมหาสมปองนั้นเคยผ่านวัยของการเป็นเด็กและวัยรุ่นมาก่อน ดังนั้นจึงนำมาเป็นความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์ผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นดังกล่าว ดังนี้

“ ถ้าจะคาดหวังว่าอาตมาจะมีจิตวิญญาณแบบนักวิชาการที่จะสรุปได้แน่ชัดว่าวัยรุ่นสมัยนี้เป็นอย่างไร มีความคิดอย่างไร คงต้องผิดหวังเพราะอาตมาไม่ใช่ นักวิชาการ แต่พฤติกรรมวัยรุ่นสมัยนี้เด่นชัดตามาก เสียจนอาตมาแก้งทำเป็นไม่เห็นก็ไม่ได้ อาตมาเองก็เป็นวัยรุ่นมาก่อนในแบบของอาตมาที่ใช้ชีวิตวัยรุ่นด้วยการสนุกกับธรรมะ สนุกกับการมีศีล แต่ยังไงก็ไม่เข้าใจพวกเขาได้ทั้งหมดหรอกนะ อีกอย่างถ้าจะเข้าใจวัยรุ่น เราเองต้องทำตัวให้เป็นวัยรุ่นตามไปด้วย แต่ถ้าจะให้อาตมาไปใส่กางเกงยีนส์ เสื้อยืด สวมแว่นตาอันเท่ล้อจักรยาน เพื่อจะให้เข้าใจวัยรุ่นแล้วละก็คงไม่ใช่ ” (พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต, สัมภาษณ์ 6 มกราคม 2551)

พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต มองว่าโลกของวัยรุ่นนั้นเป็นโลกที่เข้าใจยากมาก ในโลกของวัยรุ่นมีเรื่องให้ปวดหัวไม่เว้นวัน แต่โดยรวมแล้วสิ่งที่วัยรุ่นกำลังค้นหา และกำลังเผชิญหน้าอยู่ขณะนี้ไม่พ้นเรื่องความสนุกสนาน วัยรุ่นนั้นเป็นวัยที่สดใสเป็นวัยที่ต้องการความสนุกสนานอย่างเต็มที่ ดังนั้นจึงต้องตัดทวงความสนุกอย่างเต็มที่เช่นกัน จากการวิเคราะห์ผู้รับสาร

ในประเด็นดังกล่าวนี้พระมหาสมปองได้ความรู้และความเข้าใจมาจากการผ่านช่วงวัยดังกล่าวมาก่อน

“สมัยก่อนบวช อาตมาจะเป็นเด็กที่ซนมาก ด้วยความเป็นลูกคนเล็กด้วยความรับผิดชอบก็น้อยไม่เหมือนพี่ๆอีก 5 คน ที่ต้องเข้าสวนทำงานไร่ทำนากัน แต่อาตมาก็แค่อยู่บ้านทำงานบ้านเล็กน้อยๆ สนุกสนานไปวันๆ นึกแต่รอสุนัขสวนเท่านั้นแหละยังไม่คิดเรื่องอื่นหรอก” (พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต, สัมภาษณ์ 6 มกราคม 2551)

พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต กล่าวว่าหากแบ่งช่วงชีวิตของคนตามหลักอาศรม 4 ในทางพระพุทธศาสนานั้น สำหรับวัยของวัยรุ่นถือว่าเป็นวัยแรกของชีวิต เป็นวัยเรียนวัยศึกษา มีหน้าที่ในการศึกษาหาความรู้ ในการเรียนรู้สิ่งต่างๆที่มีประโยชน์ ซึ่งถือได้ว่าหน้าที่ของเยาวชนเป็นหน้าที่ที่ยิ่งใหญ่มาก ดังนั้นจึงต้องทำหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มที่ เพื่อนำสิ่งเหล่านั้นไปใช้ในการทำงานไปใช้ในชีวิตรื่นๆ

พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต มองว่าวัยรุ่นไม่ว่ายุคสมัยไหนก็มีสิ่งหนึ่งที่เหมือนกัน คือ ความต้องการเป็นจุดสนใจ แต่ความพยายามสร้างความเป็นจุดสนใจของวัยรุ่นสมัยนี้มีความรุนแรง เข้มข้นและแข่งขันกันแบบสูตาย วัยรุ่นหลายคนสร้างจุดสนใจให้กับตนเองด้วยการพยายามสร้างชื่อเสียงในทางที่ดี ไม่ว่าจะเป็นการเรียนที่โดดเด่น บางคนผลักดันตนเองเข้าวงการบันเทิงจนได้รางวัลตุ๊กตาทอง ในขณะที่เด็กบางคนเรียนก็ไม่เก่ง กิจกรรมก็ไม่ถนัด จึงหันไปสร้างความน่าสนใจในด้านลบ จนเกิดเป็นปัญหาพฤติกรรมเยาวชนขึ้น บ้างก็สร้างความน่าสนใจด้วยการเกรยกพวกตีกันบ้างก็ตั้งแก๊งชิงป่วนเมือง หรือเป็นนักท่องราตรีชาวจี๋ม่วง ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นการพยายามสร้างบุคลิกของตนเองขึ้นแต่แท้จริงแล้วนั้นคือการสร้างปัญหาให้กับตนเอง ชรรมะเคลิเวอรี่เชื่อว่า วัยรุ่นทุกคนมีสันดานคืออยู่ในตัวด้วยกันทั้งนั้นแต่เลือกที่จะเป็นตัวของตัวเองผิดทาง คิดว่าตัวเองไม่เก่งในด้านดีสักอย่าง จึงต้องหันไปสร้างเรื่องไม่ดี

พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต มองว่ามองว่าวัยรุ่นในปัจจุบันนี้บุชานอย่างผิดๆ มีอิโรแบบผิดๆ มองว่าคนที่สูบบุหรี่ช่างมีความกล้าหาญนัก บุชานที่มีแฟนเยอะจนจัดเป็นคนที่น่านับถือ ฉะนั้นจึงเกิดเป็นพฤติกรรมเลียนแบบ เกิดเป็นค่านิยมที่ผิดแผน ดังนั้นพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในนามของชรรมะเคลิเวอรี่ จึงต้องการที่จะเปลี่ยนค่านิยมที่ผิดแผน ไม่ถูกต้องเหล่านั้น ด้วยวิธีการและค่านิยมใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นในกลุ่มวัยรุ่นจนให้เป็นเหมือนเรื่องปกติ เช่น สร้างให้คุณธรรมเป็นเรื่องปกติ ให้ความดีเป็นเรื่องที่กระทำได้ง่าย ไม่ใช่เรื่องเหนือบ่ากว่าแรง อย่างกลัวที่จะทำความดี ชรรมะเคลิเวอรี่จึงต้องช่วยแนะนำแนวทางให้วัยรุ่นหันมาทำความดี โดยไม่ต้องหลบๆซ่อนๆ

หรือไม่ต้องอายเมื่อใครจับได้ ดังนั้นในการไปบรรยายธรรมในแต่ละครั้งนั้นจะกระตุ้น สะกิดใจให้วัยรุ่นในวันนี้เห็นคุณค่าของความดี และอยากทำความดี

โดยภาพรวมของการวิเคราะห์ผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นของพระมหาสมปอง นั้น จะเห็นได้ว่าพระมหาสมปอง ได้นำประสบการณ์ตรง ซึ่งได้พบเห็นพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมปัจจุบัน และประสบการณ์ของการเป็นวัยรุ่นมาก่อน อีกทั้งยังเป็นการใช้ประสบการณ์ทางอ้อม จากการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ อย่างสื่อโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ ในการวิเคราะห์ผู้รับสารกลุ่มดังกล่าว โดยมองว่าปัญหาต่างๆของวัยรุ่นนั้น มีสาเหตุมาจากตัวของวัยรุ่นเองเป็นสำคัญมากกว่าปัญหาจากสังคมภายนอก เช่น ต้องการเป็นจุดสนใจในแบบผิดๆ หรือทางด้านลบ การบูชาคนอย่างผิดๆ ที่ไม่สมควรแก่การบูชา มีค่านิยมที่ผิดเพี้ยน ซึ่งจะเห็นได้ว่าจากการวิเคราะห์ผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นของพระมหาสมปอง ส่งผลต่อการสร้างเนื้อหาแบบทางธรรมได้สอดคล้องกับผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นที่จะเน้นไปที่หลักธรรมะในระดับพฤติกรรมระดับปัจเจกบุคคลมากกว่าหลักธรรมะในระดับพฤติกรรมระดับสังคม เพื่อให้เด็กและวัยรุ่นนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้จริง

2) ผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่

ในการวิเคราะห์ผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ของพระมหาสมปองนั้น มีการรับรู้และเข้าใจกลุ่มผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ จากการมีประสบการณ์ในการไปบรรยายให้ผู้รับสารกลุ่มดังกล่าวฟัง ซึ่งถือได้ว่าเป็นการนำประสบการณ์ตรงของท่านเองมาใช้ในการวิเคราะห์ผู้รับสารกลุ่มนี้เป็นสำคัญ ดังนี้

“ อาตมามีโอกาสได้ไปบรรยายให้กับกลุ่มคนวัยทำงาน ก่อนการบรรยายหรือเข้าเรื่องธรรมะ อาตมามักจะตั้งคำถาม 3 ข้อเสมอ คือ ชีวิตคืออะไร เราเกิดมาทำไม และเราอยู่ไปเพื่ออะไร ถามที่ไรคำตอบที่ได้คล้ายๆกันว่า เพื่อพ่อแม่ เพื่อลูก เพื่อการทำงาน เพื่อเงิน มันไม่ค่อนข้างไม่ทางธรรมะหรอกนะ แต่ก็ยังเป็นสังขรณ์ของคนทำงานจริงๆ ฉะนั้นแล้วสำหรับคนวัยทำงานคงไม่มีอะไรสำคัญมากไปกว่า ปัญหาเวลาทำงาน เพื่อนร่วมงาน เจ้านาย ลูกน้อง ”

(พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต,สัมภาษณ์ 6 มกราคม 2551)

พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต มองว่า กลุ่มคนวัยทำงานเป็นกลุ่มคนที่ใหญ่ที่สุด และทรงอิทธิพลที่สุด เพราะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ แต่กลุ่มคนวัยทำงานกลับต้องพ้อเจอ กับปัญหาและอุปสรรคมากมายในการทำงานในองค์กร รวมทั้งในระหว่างการพัฒนาประเทศ ซึ่งพระมหาสมปองมองว่าปัญหาและอุปสรรคต่างๆที่เกิดขึ้นในการทำงานนั้นถือว่าเป็นเรื่อง

ธรรมชาติ เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องพบเจอด้วยกันทั้งนั้น ไม่มีใครสามารถหลีกเลี่ยงหนีไปได้ และพระมหาสมปองยังมองอีกว่าหากมนุษย์เราจะหลีกเลี่ยงหนีปัญหาดังกล่าวด้วยการไม่ทำงานนั้น คนอื่นก็อาจมองว่านอนอยู่บ้านเฉยๆ ไม่รู้จักทำมาหากิน เป็นคนไร้ค่า หรือถูกมองว่าไม่ทำงานก็ไม่มีเงิน จนไม่มีอะไรจะกิน ฉะนั้นไม่ว่าด้วยเหตุผลใดก็ตามเราทุกคนก็ต้องทำงาน เพื่อให้มีชีวิตต่อไปในแต่ละวัน

พระมหาสมปอง มองว่าปัญหาของกลุ่มคนวัยทำงาน มีทั้งปัญหาในเรื่องของส่วนตัว และปัญหาในเรื่องงานทั้งเรื่องเล็กเรื่องใหญ่ เรื่องเล็กๆ เช่น ไม่พึงพอใจ เกิดความเบื่อหน่ายกับงานที่ทำ ไม่มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานทั้งที่ทำงานมาหลายปีแล้ว ทำงานไม่ทันตามกำหนดเวลา หรือต้องเร่งทำงานให้เสร็จทันเวลาที่ได้รับมอบหมาย การมาทำงานไม่ตรงต่อเวลา ทุ่มเทาให้กับงานจนเกินความพอดี กระทั่งปัญหาใหญ่ๆ เช่น เงินทองไม่พอใช้จ่าย ซึ่งแต่ละปัญหาไม่ว่าจะใหญ่หรือเล็กต่างก็กวนใจคนทำงานทั้งนั้น รวมทั้งสภาพเศรษฐกิจ การเมือง สังคม บ้านเมืองในปัจจุบัน ก็ยังทำให้คนเราเกิดความเครียดกันมากขึ้น และหลายคนก็ตัดสินใจแก้ปัญหามองหาทางที่ผิด อย่างฆ่าตัวตาย ฉะนั้นพระมหาสมปอง จึงมองว่าทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวของคนวัยทำงาน ก็คือควรทำความเข้าใจกับบทบาทและหน้าที่ของตนเองให้ดี ว่าตนเองมีบทบาทหน้าที่อะไร เพราะบทบาทของแต่ละบุคคลจะเป็นตัวบ่งบอกถึงหน้าที่ของตนเองได้เป็นอย่างดี และเตรียมพร้อมรับมือกับบทบาทหน้าที่ดังกล่าวที่จะเกิดขึ้น อีกทั้งพระมหาสมปองยังมองว่าการก้าวเข้าสู่สู่วัยทำงานจึงไม่ใช่เรื่องง่ายหรือเรื่องสนุกสนานอย่างที่หลายๆคนคิด แต่การทำงานสามารถรวมเอาทั้งความสุข ความอิสระและความตั้งใจเข้าไว้ด้วยกันได้ เพียงแต่ปฏิบัติตัวให้เข้ากับเรื่องต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมนั่นเอง

โดยภาพรวมของการ วิเคราะห์ผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ของพระมหาสมปอง นั้น จะเห็นได้ว่าพระมหาสมปอง ได้นำประสบการณ์ตรงจากการไปบรรยายธรรมให้ผู้รับสารกลุ่มดังกล่าวฟัง จึงได้ทราบถึงปัญหาที่ผู้รับสารกลุ่มดังกล่าวต้องพบเจอ โดย มองว่าปัญหาต่างๆของผู้ใหญ่ มีสาเหตุมาจากปัญหาจากสังคมภายนอกมากกว่า ปัญหาที่มีสาเหตุมาจากปัจเจก/ตัวผู้ใหญ่เอง เช่น บุคคลต่างๆ ในองค์กร เช่น ลูกน้อง นายจ้าง เพื่อนร่วมงาน สภาพเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ซึ่งจะเห็นได้ว่าจากการวิเคราะห์ผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ของพระมหาสมปอง ส่งผลต่อการสร้าง เนื้อหาแบบทางธรรมได้สอดคล้องกับผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ที่จะเน้นไปที่หลักธรรมะในระดับพฤติกรรมระดับสังคมมากกว่าหลักธรรมะใน ระดับพฤติกรรมระดับปัจเจกบุคคล เพื่อให้ผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่สามารถนำไปใช้และเกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิต

โดยภาพรวมของการวิเคราะห์ผู้รับสารของพระมหาสมปอง ซึ่งจะทำการวิเคราะห์ถึงลักษณะทางประชากร คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ความรู้ ประสบการณ์ อาชีพ จำนวนผู้ฟัง

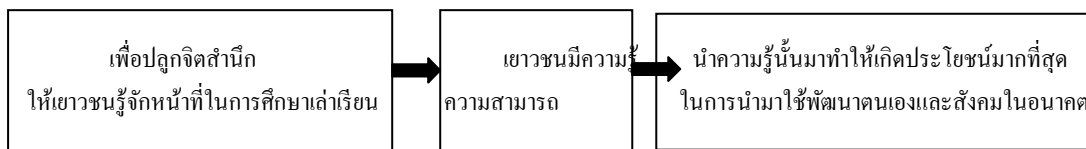
ประเภทของผู้ฟัง ซึ่งจะเป็นการวิเคราะห์ว่า เป็นผู้ฟังที่สมัครใจมาฟังเอง/ได้รับมอบหมายให้มาฟัง หรือการวิเคราะห์ว่า เป็นผู้ฟังพวกเดียวกัน /เป็นผู้ฟังต่างพวก อีกทั้งลักษณะทางจิตวิทยา เช่น ความสนใจ ความต้องการ รสนิยม ทักษะคิด และความเชื่อ ค่านิยม อารมณ์ ก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่พระมหาสมปองนำมาใช้ในการวิเคราะห์ผู้รับสาร เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างสารให้สอดคล้องกับผู้รับสารดังกล่าว โดยการวิเคราะห์ผู้รับสารใน 2 ประเภท คือ ผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่น โดยอาศัยประสบการณ์ตรงจากการ พบเห็นพฤติกรรมของวัยรุ่นทั่วไปในสังคมปัจจุบัน และประสบการณ์ของการเป็นวัยรุ่นมาก่อน อีกทั้งยังเป็นการใช้ประสบการณ์ทางอ้อม จากการเปิดรับสื่อต่างๆ โดยมองว่าปัญหาของวัยรุ่น มีสาเหตุมาจากตัวของวัยรุ่นเองเป็นสำคัญ และผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ โดยประสบการณ์ตรงจากการไปบรรยายธรรม โดย มองว่าปัญหาของผู้ใหญ่ มีสาเหตุมาจากปัญหาจากสังคมภายนอกมากกว่า ปัญหาที่มีสาเหตุมาจากปัจเจก/ตัวผู้ใหญ่เอง ซึ่งจากการวิเคราะห์ผู้รับสารทั้งสองกลุ่มจะเห็นได้ว่า พระมหาสมปองให้ความสำคัญต่อการวิเคราะห์ผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นเป็นสำคัญ อีกทั้งยังพบว่าจากการวิเคราะห์ผู้รับสารดังกล่าวส่งผลต่อการสร้างเนื้อหาแบบทางธรรมได้สอดคล้องกับผู้รับสารทั้งสองกลุ่มด้วย

1.2 การกำหนดวัตถุประสงค์

พระมหาสมปองมีวัตถุประสงค์หลักในการสื่อสาร คือ เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ยกย่องจิตใจของผู้รับสาร และให้ประพฤติกฎต้องตามหลักพุทธศาสนา ตลอดจนให้ผู้รับสารมีสติปัญญาสามารถนำหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนาไปเป็นหลัก หรือใช้แก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข แต่อย่างไรก็ตามพระมหาสมปองเป็นผู้ส่งสารที่มีความรู้ความเข้าใจในการสื่อสารดีว่า ในการสื่อสารแต่ละครั้ง แต่ละบริบท สถานการณ์ หรือการสื่อสารกับผู้รับสารที่ต่างกลุ่มกันนั้น ข้อมต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไป หรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการอย่างเฉพาะเจาะจงที่สุด เพราะการระบุวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้อย่างเฉพาะเจาะจง จะช่วยในการเลือกข้อมูล ตัวอย่างหรือเหตุผลในการสนับสนุนสิ่งที่พูดให้มีน้ำหนัก และน่าเชื่อถือได้มากขึ้น ซึ่งแบ่ง เป็นวัตถุประสงค์ในการนำเสนอเนื้อหาสารสำหรับผู้รับสารใน 2 ประเภท คือ

1) วัตถุประสงค์ในการนำเสนอเนื้อหาสารสำหรับเด็กและวัยรุ่น

1. เพื่อปลูกจิตสำนึกในใจของเยาวชนให้รู้จักหน้าที่ของตนเอง และให้ความสำคัญต่อหน้าที่นั้นว่าเมื่อได้ทำหน้าที่อย่างเต็มที่แล้วจะสามารถสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมและตัวเองอย่างไรบ้าง



จากการที่ช่วงวัยของวัยรุ่น ซึ่งเป็นช่วงวัยแรกของชีวิต ที่มีหน้าที่สำคัญในการศึกษาหาความรู้ ในการเรียนรู้สิ่งต่างๆที่มีประโยชน์ ซึ่งถือได้ว่าหน้าที่ดังกล่าวนี้เป็นหน้าที่ที่ยิ่งใหญ่ และเพื่อให้การกระทำหน้าที่ของเยาวชนดำเนินไปในทางที่ดี ซึ่งประกอบด้วยความดี ด้วยศีลธรรมอันงดงาม ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่หนึ่งของพระสงฆ์ที่จะต้องดูแล ช่วยกล่อมเกลาคิดใจเยาวชนของชาติ ให้เติบโตขึ้นเป็นคนดีได้อย่างมีคุณภาพ ด้วยการปลูกจิตสำนึกในใจของเยาวชนให้รู้จักหน้าที่ของตนเอง ในการศึกษาเล่าเรียนอย่างเต็มที่เต็มความสามารถ สะสมเป็นความรู้ ในการพัฒนาตนเอง ธรรมชาติของเรารู้จักต้องการสอนเยาวชนว่าในฐานะที่จะเติบโตไปเป็นกำลังของชาติไม่ว่าในส่วนใดก็ตาม ควรทำหน้าที่ปัจจุบันของตนเองให้ดีเสียก่อน

อีกทั้งเพื่อให้เยาวชนเห็นถึงความสำคัญต่อหน้าที่นั้นว่าเมื่อได้ทำหน้าที่อย่างเต็มที่แล้วจะสามารถสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมและตัวเองอย่างไรบ้าง เพราะเมื่อเยาวชนมีจิตสำนึกรู้จักหน้าที่ของตนเองในการตั้งใจศึกษาเล่าเรียนแล้วนั้น ย่อมเกิดการสั่งสมความรู้ให้กับตนเอง ก็จะได้ นำความรู้ที่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ในการพัฒนาชาติบ้านเมือง เป็นกำลังของชาติต่อไปในอนาคต พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต กล่าวว่าโลกที่เราอยู่ในปัจจุบัน เป็นโลกที่เต็มไปด้วยความวุ่นวาย นั้นเป็นเพราะผู้ใหญ่ว่าเขาทำ เขาสร้างเอาไว้ ดังนั้นเยาวชนในฐานะที่จะมาเป็นตัวแทนเป็นกำลังของชาติต่อจากผู้ใหญ่ จึงต้องมีความรู้ความสามารถที่สั่งสมไว้ให้เป็นมากกว่าที่ผู้ใหญ่ทำเอาไว้ นำความรู้ที่มีมาแก้ปัญหาที่ผู้ใหญ่ทำไว้ ไม่ใช่ นำความรู้ที่ได้มาสานต่อความวุ่นวายให้มันไม่สิ้นสุด (ธรรมะเคลิเวอร์เล่ม 1 ธรรมะวัยรุ่น, 23-24, 2550)

2. เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและความดีเข้าสู่จิตใจของวัยรุ่น

พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต มองว่าการปลูกฝังคุณธรรม หรือการนำธรรมะมาใช้ในการบ่มเพาะให้กับเยาวชน/วัยรุ่น จนก่อเกิดเป็นความดีภายในจิตใจของเยาวชน ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญที่จะสร้างคนที่ดีมีคุณภาพให้เกิดขึ้นในสังคมต่อไปในอนาคต และพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต มองว่าด้วยธรรมชาติเปรียบเสมือนยาขมหม้อใหญ่สำหรับวัยรุ่น ธรรมะกับวัยรุ่นนั้นเป็นเรื่องที่ไม่เข้ากัน แต่ก็เป็นการยากที่จะทำให้เด็กวัยรุ่นต้องมานั่งฟังธรรมะด้วยความสุขและความเต็มใจ ดังนั้นวิธีการหนึ่งก็คือ การทำธรรมะให้มีความเข้มข้นน้อยลง โดยใช้หลักของความสุข

และเสียงหัวเราะเข้ามาช่วยคล่อมเกลาคใจของวัยรุ่นให้ซึมซับธรรมะได้อย่างไม่รู้ตัว และการใช้วิธีการเป็นส่วนหนึ่งหรือพวกเดียวกับวัยรุ่นในการถ่ายทอดธรรมะ เช่น ตัวอย่างของการถามคำถามในช่วงปฐกฐา-วิสาขนา ในธรรมะเคลิเวอริชชุดที่ 14 ธรรมะกับวัยรุ่น ที่ว่า “เวลาเพื่อนมาขอลอกข้อสอบ แล้วถ้าไม่ให้เพื่อนลอกเป็นบาปไหม” ซึ่งพระมหาสมปองได้ยกตัวอย่างเรื่องของตนเองในสมัยเด็กของตนเองว่าตนเองไม่เก่งวิชาภาษาอังกฤษ จึงเคยลอกภาษาอังกฤษเพื่อนเช่นกัน แต่อาจารย์ของท่านจับได้ เพราะผิดเหมือนกัน จึงโดนเรียกไปตักเตือน หลังจากนั้นก็ไปศึกษาหาความรู้เอง จนสามารถเก่งภาษาอังกฤษได้ ซึ่งจากการตอบคำถามในลักษณะดังกล่าวทำให้ผู้รับสารซึ่งเป็นเยาวชนที่เคยกระทำผิดมาก่อนรู้สึกได้ว่าหากเราเคยกระทำผิดไปแล้วก็สามารถที่จะแก้ไขปรับปรุงตัวได้ เพราะขนาดพระอาจารย์สมปองซึ่งเป็นพระสงฆ์ยังเคยกระทำผิดเช่นนั้นมาก่อนเลย

3. เพื่อสร้างความมั่นใจและให้ความสำคัญกับชีวิตอิสระของวัยรุ่น

พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต มองว่าไม่ว่าวัยรุ่นในยุคสมัยใดสิ่งหนึ่งที่เหมือนกันคือความต้องการเป็นจุดสนใจ แต่ความพยายามสร้างความเป็นจุดสนใจของวัยรุ่นสมัยนี้มีความรุนแรงเข้มข้น และแข่งขันกันแบบสู้อย่าง ทำให้พฤติกรรมของวัยรุ่นในปัจจุบันนี้สามารถเห็นได้อย่างชัดเจนมาก แต่หากเป็นการสร้างความเป็นจุดสนใจในทางที่ดีที่ถูกต้องเหมาะสม เช่น การมีผลการเรียนที่โดดเด่น การประกวดการแต่งกาย Cosplay ขนาดสร้างชื่อเสียงให้กับประเทศชาติ การแต่งกายแนวเกาหลีสก็ให้วัยรุ่นมีความเชื่อมั่นและมั่นใจในการกระทำที่สิ่งามในสิ่งที่แสดงออกถึงความเป็นตัวตนของวัยรุ่นเหล่านั้นได้ แต่ในขณะที่หลายคนสร้างความเป็นจุดสนใจในด้านลบ เช่น การเถรยกพวกตีกัน การเที่ยวกลางคืนของเด็กผู้หญิง การตั้งแก๊งชิงปวนเมือง หรือการดื่มเหล้าสูบบุหรี่ ดังนั้นพระมหาสมปองในฐานะพระสงฆ์ที่จะต้องทำหน้าที่หรือมีส่วนร่วมในการสร้างวัยรุ่นที่ดีให้เกิดขึ้นในสังคม มองว่าวัยรุ่นทุกคนมีสันดานคืออยู่ในตัวด้วยกันทั้งนั้น แต่เลือกที่จะเป็นของตัวเองคิดทาง คิดว่าตัวเองไม่เก่งในด้านดีสักอย่าง จึงหันไปสร้างเรื่องไม่ดี ดังนั้นการบรรยายธรรมในแต่ละครั้งนั้นพระมหาสมปองก็นำเรื่องที่วัยรุ่นให้ความสนใจหรือเรื่องที่แสดงออกถึงความเป็นวัยรุ่นในทางที่ถูกต้องและเหมาะสมให้วัยรุ่นได้รับรู้รับทราบและมองเห็นเป็นตัวอย่างที่สามารถนำไปยึดถือหรือปฏิบัติตามได้ โดยไม่ได้กล่าวคำหนัดถึงความเป็นวัยรุ่นดังกล่าวเลย

4. เพื่อเปลี่ยนค่านิยมที่ผิดแผนที่วัยรุ่นยึดถือ

พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต มองว่าวัยรุ่นในปัจจุบันนี้บูชาคนอย่างผิดๆ มีอิโรแบบผิดๆ มองว่าคนที่สูบบุหรี่ช่างมีความกล้าหาญนัก บูชาคนที่มีแฟนเยอะจนจัดเป็นคนที่น่านับถือ ฉะนั้นจึงเกิดเป็นพฤติกรรมเลียนแบบ เกิดเป็นค่านิยมที่ผิดแผน ดังนั้นพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต

ในนามของพระมดลิวารี จึงต้องการที่จะเปลี่ยนค่านิยมที่ผิดแผน ไม่ถูกต้องเหล่านั้น ด้วยวิธีการ และค่านิยมใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นในกลุ่มวัยรุ่นจนให้เป็นเหมือนเรื่องปกติ เช่น สร้างให้คุณธรรมเป็นเรื่องปกติ ให้ความดีเป็นเรื่องที่กระทำได้ง่าย ไม่ใช่เรื่องเหนือปากว่าแรง อย่างกลัวที่จะทำความดี พระมดลิวารีจึงต้องช่วยแนะนำแนวทางให้วัยรุ่นหันมาทำความดี โดยไม่ต้องหลบๆ ซ่อนๆ หรือไม่ต้องอายเมื่อใครจับได้ ดังนั้นในการไปบรรยายธรรมในแต่ละครั้งนั้นจะกระตุ้น สะกิดใจให้วัยรุ่นในวันนี้เห็นคุณค่าของความดี และอยากทำความดี

5. เพื่อช่วยชักจูงวัยรุ่นนอกรอบ หรือเด็กกลุ่มเสี่ยงให้กลับเข้าที่

พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต มองว่า “เด็กกลุ่มเสี่ยง” ซึ่งหมายถึง เด็กเกรอออกนอก ลู่นอกทาง มีความเป็นผู้นำสูงมาก อาจเห็นได้จากการนำตัวเองไปในทางที่ไม่ดี กล้าที่จะทำในสิ่งที่คนส่วนมากไม่ทำ กล้าที่จะทำผิดระเบียบหรือกฎข้อห้าม หรือกล้าที่จะยกพวกตีกันทั้งที่มีอันตรายกับตนเอง ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นการแสดงความเป็นผู้นำของตนเองในทางที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม ดังนั้น พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต จึงมองว่าจะต้องใช้พระมดลิวารีช่วยดึงเด็กกลุ่มเสี่ยงเหล่านี้ให้กลับมาเป็นผู้นำในทางที่ดีให้ได้ โดยการทำให้เกิดค่านิยมในการเลียนแบบหรือการทำตามในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม และให้หันมาบูชาคนดีให้เกิดขึ้นให้ได้

2) วัตถุประสงค์ในการนำเสนอเนื้อหาสาระสำหรับผู้ใหญ่

1. เพื่อนำเสนอหลักธรรมหรือแนวทางปฏิบัติ ที่สามารถนำมาใช้ในการทำงาน หรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงาน ให้บุคคลวัยทำงานสามารถนำหลักธรรมะไปใช้ควบคู่ในการทำงานเกิดความสุขในการทำงานได้

พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต มองว่า กลุ่มคนวัยทำงานเป็นกลุ่มคนที่ใหญ่ที่สุด และทรงอิทธิพลที่สุด เพราะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ แต่กลุ่มคนวัยทำงานกลับต้องพ้อเจอ กับปัญหาและอุปสรรคมากมายมีทั้งปัญหาในเรื่องของส่วนตัว และปัญหาในการทำงานในองค์กร ทั้งเรื่องเล็กเรื่องใหญ่ เรื่องเล็กๆ เช่น ไม่พึงพอใจ เกิดความเบื่อหน่ายกับงานที่ทำ ไม่มีความก้าวหน้า ในหน้าที่การงานทั้งที่ทำงานมาหลายปีแล้ว ทำงานไม่ทันตามกำหนดเวลา หรือต้องเร่งทำงานให้เสร็จทันเวลาที่ได้รับมอบหมาย การมาทำงานไม่ตรงต่อเวลา ทุ่มเทให้กับงานจนเกินความพอดี กระทั่งปัญหาใหญ่ๆ เช่น เงินทองไม่พอใช้จ่าย ซึ่งพระมหาสมปองมองว่าปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการทำงานนั้นถือว่าเป็นเรื่องธรรมชาติ เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องพบเจอด้วยกันทั้งนั้น ไม่มีใครสามารถหลีกเลี่ยงหนีพ้นไปได้ อีกทั้งแต่ละปัญหาไม่ว่าจะใหญ่หรือเล็กต่างก็กวนใจคนทำงาน

ทั้งนั้น รวมทั้งสภาพเศรษฐกิจ การเมือง สังคมบ้านเมืองในปัจจุบัน ก็ยังทำให้คนเรากเกิดความเครียดกันมากขึ้น และหลายคนก็ตัดสินใจแก้ปัญหาในทางที่ผิด

ฉะนั้นพระมหาสมปอง จึงมองว่าทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวของคนวัยทำงาน ก็คือ ควรทำความเข้าใจกับบทบาทและหน้าที่ของตนเองให้คิดว่าตนเองมีบทบาทหน้าที่อะไร เพราะบทบาทของแต่ละบุคคลจะเป็นตัวบ่งบอกถึงหน้าที่ของตนเองได้เป็นอย่างดี และเตรียมพร้อมรับมือกับบทบาทหน้าที่ดังกล่าวที่จะเกิดขึ้น อีกทั้งพระมหาสมปองยังมองว่าการก้าวเข้าสู่วัยทำงานจึงไม่ใช่เรื่องง่ายหรือเรื่องสนุกสนานอย่างที่หลายๆคนคิด แต่การทำงานสามารถรวมเอาทั้งความสุข ความอิสระและความตั้งใจเข้าไว้ด้วยกันได้ เพียงแต่ปฏิบัติตัวให้เข้ากับเรื่องต่างๆ ได้อย่างเหมาะสมนั่นเอง

ดังนั้นพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต จึงได้นำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้กับการทำงาน ในสถานการณ์และปัญหาต่างๆ ในหลากหลายรูปแบบที่บุคคลวัยทำงานต้องพบเจอ โดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ซึ่งเป็นการนำธรรมมาช่วยให้สามารถทำงานได้อย่างมีความสุข และขจัดปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน โดยพระมหาสมปองมองว่า การนำธรรมมาใช้ในการทำงานเป็นเหมือนการเยียวยาที่จิตใจ เป็นการทำให้จิตใจให้สงบ เกิดสติ เกิดปัญญาในการคิดแก้ไขปัญหา จนกระทั่งค่อยๆลงมือปฏิบัติในทางที่ดีที่ถูกต้องเหมาะสมจนก่อเกิดเป็นความสุขในการทำงานในที่สุด จึงมีวัตถุประสงค์เฉพาะในการนำเสนอเนื้อหาสาระสำหรับผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นบุคคลที่ต้องพบเจอกับความเครียดจากการทำงาน หรือการดำเนินชีวิตประจำวัน คือ เพื่อต้องการนำเสนอหลักธรรมหรือแนวทางปฏิบัติงานให้แก่บุคคลในการปฏิบัติงานร่วมกันภายในองค์กรได้อย่างมีความสุข

“ สำหรับผู้ใหญ่วัยทำงาน ประเด็นที่ต้องการจะเน้นเรื่องงานให้มีความสุขก่อน ถ้าคนเราไม่มีความสุขในการทำงานแล้วก็ยากที่จะทำงานนั้นต่อไปได้อย่างดี ถ้าคุณใช้คำว่า “อดทน” คุณจะทำงานต่อไปไม่ได้ ต้องยอมรับว่างานของคุณเป็นแบบๆนี้ คุณถึงจะมีความสุข แล้วถ้าหาความสุขจากการทำงาน ให้คุณค่าต่องานที่ตนเองทำ สนุกกับการทำงาน อดมาจะเน้นแบบนี้ ”

(พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2552)

โดยภาพรวมของการกำหนดวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร ของพระมหาสมปอง นั้น จะเห็นได้ว่าพระมหาสมปอง มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ยกย่องจิตใจของผู้รับสาร และให้ประพฤติดูถูกต้องตามหลักพุทธศาสนา ตลอดจนมีสติปัญญาสามารถนำหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนาไปเป็นหลัก หรือใช้แก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

โดยแบ่งเป็นวัตถุประสงค์ใน 2 ประเภท คือ วัตถุประสงค์การนำเสนอเนื้อหาสำหรับเด็กและวัยรุ่น ใน 5 ประการได้แก่ 1. เพื่อปลูกจิตสำนึกในใจของเยาวชนให้รู้จักหน้าที่ของตนเอง และให้ความสำคัญต่อหน้าที่นั้นว่าเมื่อได้ทำหน้าที่อย่างเต็มที่แล้วจะสามารถสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมและตัวเองอย่างไรบ้าง 2. เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและความดีเข้าสู่จิตใจของวัยรุ่น 3. เพื่อสร้างความมั่นใจและให้ความสำคัญกับชีวิตอิสระของวัยรุ่น 4. เพื่อเปลี่ยนค่านิยมที่ผิดเพี้ยนที่วัยรุ่นยึดถือ และ 5. เพื่อช่วยชักจูงวัยรุ่นนอกรอบ หรือเด็กกลุ่มเสี่ยงให้กลับเข้าที่ และ วัตถุประสงค์ในการนำเสนอเนื้อหาสำหรับผู้ใหญ่ เพื่อนำเสนอหลักธรรม/แนวทางปฏิบัติที่สามารถนำมาใช้ในการทำงานหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงาน ให้บุคคลวัยทำงานสามารถนำหลักธรรมะไปใช้ควบคู่ในการทำงานเกิดความสุขในการทำงานได้ ซึ่งจากการกำหนดวัตถุประสงค์ในการนำเสนอเนื้อหาสำหรับทั้งสองกลุ่มจะเห็นได้ว่า พระมหาสมปองให้ความสำคัญต่อการกำหนดวัตถุประสงค์ต่อการนำเสนอเนื้อหาสำหรับผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นเป็นสำคัญ อีกทั้งยังพบว่าจากการกำหนดวัตถุประสงค์ในการนำเสนอเนื้อหาสำหรับพระมหาสมปองสำหรับผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นนั้น (taste ของพระมหาสมปอง) มีความแตกต่างจากความต้องการ หรือความชื่นชอบหรือความพึงพอใจ(taste)ของผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่น

1.3 การกำหนดรูปแบบการเผยแพร่ธรรมะในแบบ “ธรรมะเคลิเวอร์รี่”

พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ผู้ก่อตั้งธรรมะเคลิเวอร์รี่ ได้วางแนวทางในการเผยแพร่ธรรมะขึ้นในรูปแบบของธรรมะเคลิเวอร์รี่ ซึ่งเป็นการนำเสนอธรรมะไปยังผู้รับสารแบบถึงที่ ภายใต้สโลแกนคือ “สนุกถึงที่ ซึ่งถึงใจ” ซึ่งในเบื้องต้นพระมหาสมปองมองเห็นปัญหาของการเผยแพร่ธรรมะว่าธรรมะเป็นเรื่องที่ดี แต่กลับได้รับความสนใจน้อยมาก จึงคิดหาทางทำให้ธรรมะได้รับความนิยม โดยการทำให้ธรรมะเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ไม่ใช่เรื่องเคร่งเครียดหรือเรื่องน่าเบื่ออีกต่อไป

“ถ้าเปรียบธรรมะเป็นสินค้าแล้ว ก็มีคุณภาพในระดับ A+ ที่เดียว แต่ทำไมที่ผ่านมาได้รับความสนใจน้อยมาก เหมือนเป็นสินค้าระดับ D- อาตมาจึงตั้งโจทย์ว่าเราจะทำอย่างไรให้ธรรมะได้รับความนิยมสมราคา จึงเริ่มตั้งแต่การเปลี่ยนแพ็คเกจจิ้งให้ดูสวยงามน่าจับต้องและพยายามเปลี่ยนความคิดของญาติโยมที่มักมองว่าธรรมะเป็นเรื่องเคร่งเครียด...” (ที่มาจากหนังสือสุขกันเถอะโยม หน้า 74-75)

จากการมองปัญหาดังกล่าวส่งผลให้แนวทางของการเผยแพร่ธรรมะในแบบธรรมะเคลิเวอร์รี่จึงเป็นการเผยแพร่ธรรมะในขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ผู้รับสารได้มีความรู้ความเข้าใจก่อนในเบื้องต้น และ

สามารถศึกษาได้อย่างลุ่มลึกชัดเจนต่อไปได้ในอนาคต ด้วยรูปแบบการนำเสนอที่เน้นความสนุกสนานเป็นหลัก พร้อมสอดแทรกสาระธรรมะเข้าไป

“แนวทางธรรมะเคลิเวอร์ที่อาตมาสร้างขึ้นมา จึงเป็นสไตล์สบายๆ สนุกสนาน เคลือบช็อกโกแลต เคลือบน้ำตาล เพื่อให้กินง่าย แต่ข้างในก็ยังเป็นธรรมะอยู่ ถ้าญาติโยมมาฟังอาตมาบรรยายธรรมแล้วสนุกสนานเหมือนดูหนัง ผ่อนคลายเหมือนฟังเพลง อาตมาจะดีใจมากเลย...ถ้าเปรียบเป็นการศึกษาสิ่งที่อาตมาสั่งสอนในทางธรรม ธรรมะเคลิเวอร์ก็เหมือนอยู่ในระดับอนุบาล ประถม ที่จะบ่มเพาะความดีในขั้นต้น ธรรมะในระดับง่าย แม้ธรรมะในสไตล์อาตมาจะง่ายๆ ไม่ลุ่มลึก แต่ก็ยังเป็นจุดเริ่มต้นเป็นบันไดขั้นแรกที่จะทำให้ญาติโยมเข้าถึงแก่นแท้แห่งพระพุทธศาสนาต่อไป” (ที่มาจากหนังสือสุขกันเถอะ โยม หน้า 74-75)

“ถ้าของเราขอเป็นอนุบาล ประถมพอนะ เพื่อจะส่งต่อไปอาจารย์ว.วชิระเมธีในระดับมัธยม ส่งต่อไปพระ พยอม หลวงพ่อปัญญา ใน ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท หลวงพ่อพุทธทาสปริญญาเอก เราขอเป็นพื้นฐาน ธรรมะง่ายๆ ถูกค่า ตกงาน ชำรึก ไม่สมหวังทำยังไง เอาธรรมะ อันไหนมาใช้ ถ้าเป็นคนตรีเราขอเป็นสตรีงหมอลำ ฮีพฮอพ ลูกทุ่ง”

(พระมหาสมปอง ,สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2551)

พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ได้นำหลักการในการเผยแผ่ธรรมะของพระพุทธเจ้าซึ่งได้ทรงตรัสไว้ 4 ประการ คือ “แจ่มแจ้ง จูงใจ แกล้วกล้า ร่าเริง ” จากหลักการในการเผยแผ่ธรรมะของพระพุทธเจ้า พระมหาสมปองจึงได้นำหลักการดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการเผยแผ่ธรรมะของในแบบของตนเอง แต่จะเป็นการนำเอาหลักการ ประการที่ 4 คือ “ร่าเริง” ขึ้นมาใช้ก่อน เพื่อจูงใจคนให้เกิดความสนใจ เกิดความสนุกสนานไม่น่าเบื่อหน่าย เป็นเหมือนการเปิดใจผู้ฟังให้อยากเรียนรู้ต่อไป จากนั้นจึงตามด้วยหลักการ “แจ่มแจ้ง จูงใจ และแกล้วกล้า ” เข้าประกอบอย่างมีสาระ พระมหาสมปองจึงได้นำมาวางเป็นหลักในการเผยแผ่ธรรมะในแบบธรรมะเคลิเวอร์ไว้ 4 ประการ คือหลัก 5 ส ได้แก่ “สนุก สาระ สงบ สำนึก สติ”

อีกทั้งยังมองว่าหากให้ญาติโยมหรือผู้รับสารมาฟังธรรมะกันถึงวัด หรือรอให้นิมนต์ไปบรรยายให้ฟังก็คงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากในปัจจุบัน เพราะด้วยสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป บุคคลจึงต้องทำงานกันมากขึ้น จนไม่มีเวลามากพอที่จะหันมาบำรุงกำลังใจให้มีพลังสู้ต่อกับอุปสรรคในชีวิต ดังนั้นเมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว จึงรอช้าอยู่ไม่ได้ที่จะให้ญาติโยมมาหา พระสงฆ์อย่างเราจึงต้องเดินทางไปหาเอง นำธรรมะเข้าไปเสนอเอง

“การเทศน์แบบเคลิเวอร์มีมาตั้งแต่สมัยพระพุทธเจ้าแล้ว หลังจากพระองค์ตรัสรู้ ไม่ได้มีใครมานั่งรอฟังท่านสักหน่อย ท่านออกตามหาปัญจวัคคีย์ทั้งห้า เพื่อประกาศธรรมะที่พระองค์ตรัสรู้ ธรรมะเคลิเวอร์ไม่ใช่สิ่งใหม่ หากเป็นเพียงการเดินทางตามรอยพระพุทธเจ้าเท่านั้น...ประเทศไทยมีศาสนาพุทธ ได้อย่างทุกวันนี้ ก็เพราะว่ามีการเคลิเวอร์มายังสุวรรณภูมิ โดยพระเถระ 2 รูป ตามคำของพุทธองค์ที่ให้ภิกษุ 60 รูปเที่ยวจาริกไปเพื่อประโยชน์สุขแห่งชนหมู่มาก...ไทยเราก็ไม่ได้ทำจดหมายของท่านไปสักหน่อย” (พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2552)

หลักในการเผยแผ่ธรรมะในแบบธรรมะเคลิเวอร์ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การนำรูปแบบในการเผยแผ่ธรรมะแบบพระอาจารย์พยอม ในด้านความสนุกสนานพร้อมสอดแทรกสาระธรรมะ แต่จะนำเสนอในรูปแบบกลางๆ แสดงออกซึ่งความอ่อนน้อมถ่อมตน ไม่มีการว่ากล่าวเสียดสี ใช้คำสุภาพหรือไม่หยาบคาย ไม่ชี้ชัดหรือเฉพาะเจาะจงในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง อีกทั้งจะมีการทิ้งท้ายเพื่อให้ผู้รับสารได้กลับไปคิดพิจารณาเอาเองอีกด้วย

“...เราจะมีสไตล์ แบบพระอาจารย์พยอม ตลก โปก ฮา มีธรรมะ แต่เราจะต่างจากพระอาจารย์พยอม คือ เราจะไม่เสียดสี เราไม่พินิจ เราจะไม่เลือกข้าง ไม่ช้าย ไม่ขวา จะอ่อนน้อมถ่อมตน เราจะไม่สร้างปัญหาเราจะไปแก้ปัญหา เราจะกลางๆ เหมือนแบบว่าถ้าคนเค้าทะเลาะกัน เราก็จะไม่บอกว่าใครผิดใครถูกจะให้เป็นกลางๆ ไว้เราอยู่ตรงกลาง ใครผิดใครถูกเราไม่พูด ขอชี้แจงว่าอันนี้เป็นไงๆ แล้วคุณก็ตัดสินใจเอา เราขอให้ธรรมะแล้วกัน คึงเอาไปใช้แล้วกัน เอาไปคิดเอาเอง เราจะไม่แบ่งพรรคแบ่งฝ่าย เพราะพระไม่ได้อยู่เหนือการเมืองเหนือปัญหา เราก็เสนอความเป็นธรรมะให้ไป” (พระมหาสมปอง , สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2551)

โดยภาพรวมของการกำหนดรูปแบบการเผยแผ่ธรรมะในแบบ “ธรรมะเคลิเวอร์” ของพระมหาสมปอง นั้น จะเห็นได้ว่าพระมหาสมปอง ได้วางแนวทางในการเผยแผ่ธรรมะในแบบธรรมะเคลิเวอร์ ไว้ 4 แนวทาง ได้แก่ 1. การใช้กลยุทธ์เชิงรุก โดยการออกไปเผยแผ่ธรรมะตามสถานที่ต่างๆ แทนการบรรยายเฉพาะที่วัด หรือรอให้บรรดาญาติโยมมานิมนต์เท่านั้น 2. การสร้างจุดขายให้กับธรรมะ โดยทำให้ธรรมะเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ไม่ใช่เรื่องเคร่งเครียดหรือเรื่องน่าเบื่อ โดยนำเสนอธรรมะในขั้นพื้นฐาน ด้วยรูปแบบการนำเสนอที่เน้นความสนุกสนานเป็นหลัก 3. การนำหลักการของพระพุทธเจ้า 4 ประการ ได้แก่ แจ่มแจ้ง จุใจ แก่ล้า ร่าเริง มาประยุกต์ใช้โดยนำเอาหลักการ ประการที่ 4 คือ “ร่าเริง” ขึ้นมาใช้ก่อน จึงเกิดเป็นหลักในการเผยแผ่ธรรมะในแบบธรรมะเคลิเวอร์ 4 ประการ คือ หลัก 5 ส ได้แก่ “สนุก สาระ สงบ สำนึก สติ”

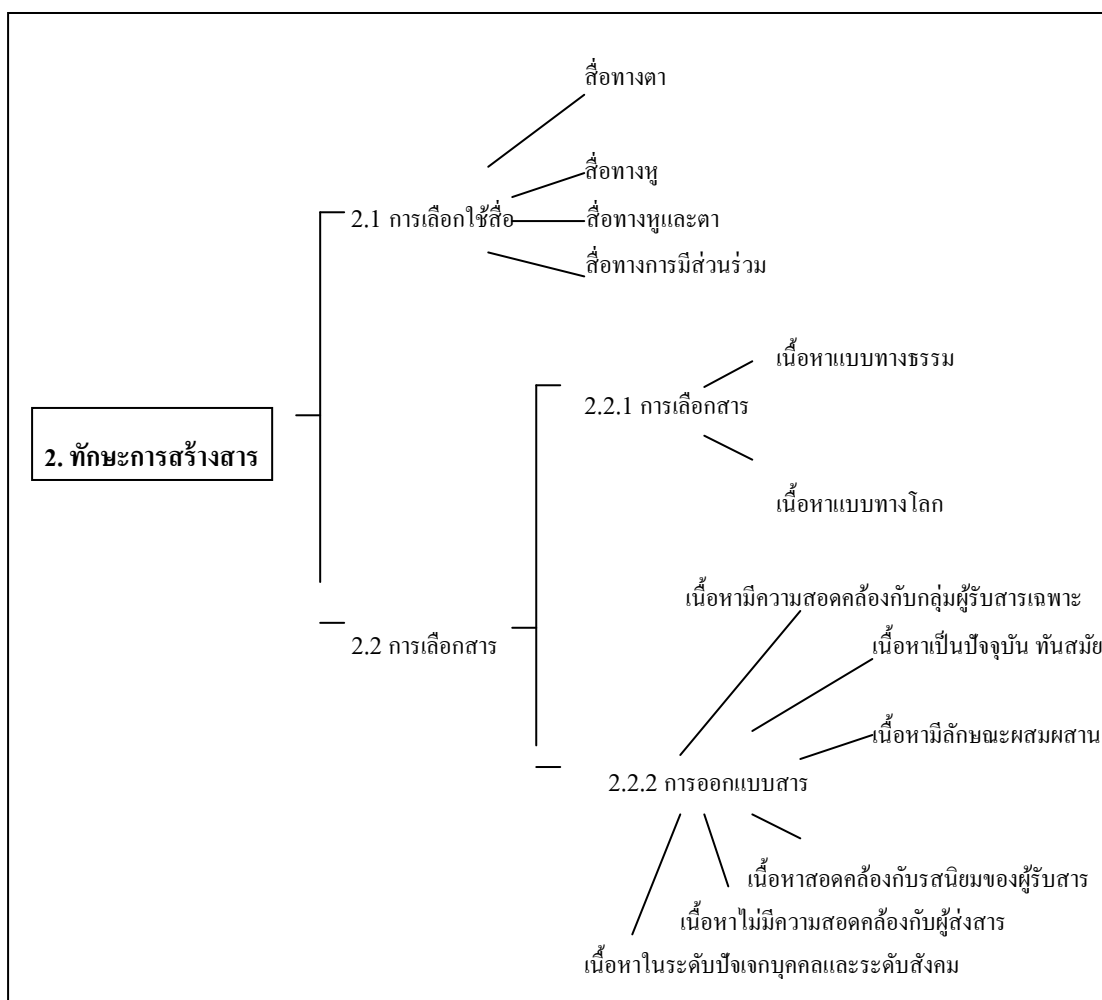
จากองค์ประกอบในการสร้างสารของพระมหาสมปอง ด้านความรู้ความเข้าใจ ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์ผู้รับสาร การกำหนดวัตถุประสงค์ในการนำเสนอเนื้อหาสาร และการกำหนดรูปแบบการเผยแพร่ธรรมะในแบบ “ธรรมะเคลิเวอร์” จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบในการสร้างสารของพระมหาสมปอง ด้านความรู้ความเข้าใจนั้น จะเป็นการส่งสารจากความสนใจ/ความต้องการ/ระดับความเข้าใจของผู้รับสาร หรือที่เรียกว่า “ถือเอาผู้รับสารเป็นตัวตั้ง” (Audience-center) ทั้งสิ้น เห็นได้จากในการวิเคราะห์ผู้รับสาร พระมหาสมปองจะให้ความสนใจ พิจารณาถึงลักษณะทางประชากร เช่น เพศ อายุ ความรู้ ประเภทของผู้ฟัง และลักษณะทางจิตวิทยา เช่น ความสนใจ ความต้องการ รสนิยม โดยเฉพาะ ผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่น ซึ่งพระมหาสมปองจะให้ความสำคัญต่อการวิเคราะห์เป็นสำคัญ การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร จะเห็นได้ว่าพระมหาสมปอง มีการกำหนดวัตถุประสงค์การนำเสนอเนื้อหาสาร โดยถือเอาประโยชน์ที่ผู้รับสารทั้งสองกลุ่มจะได้รับเป็นสำคัญ โดยเฉพาะสำหรับเด็กและวัยรุ่นซึ่งมีการกำหนดไว้ถึง 5 ประการโดยถือเอาประโยชน์ที่จะได้รับอย่างสูงสุด และการกำหนดรูปแบบการเผยแพร่ธรรมะในแบบ “ธรรมะเคลิเวอร์” จะเห็นได้ว่าพระมหาสมปองได้วางแนวทางในการเผยแพร่ธรรมะในแบบธรรมะเคลิเวอร์ ไว้ 4 แนวทาง ซึ่งเอื้อต่อการเปิดรับสารของผู้รับสารทั้งสองกลุ่มเป็นอย่างดี เช่น การสร้างจุดขายให้กับธรรมะ โดยทำให้ธรรมะเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ไม่ใช่เรื่องเคร่งเครียดหรือเรื่องน่าเบื่อ โดยนำเสนอธรรมะในขั้นพื้นฐาน ด้วยรูปแบบการนำเสนอที่เน้นความสนุกสนานเป็นหลัก จึงสามารถดึงดูดความสนใจในการเปิดรับสารประเภทธรรมะนั้นนั่นเอง

2. ด้านทักษะ

ทักษะที่พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต นำมาใช้ในกระบวนการสร้างสรรค์ประกอบด้วย

- 2.1 การเลือกใช้สื่อ
- 2.2 การเลือกสาร

ซึ่งสามารถพิจารณาได้ ดังแผนภาพนี้



ภาพที่ 6.4 แสดงกรอบในการศึกษาการสร้างสารด้านทักษะ

2.1 การเลือกใช้สื่อ

ในการพูดต่อหน้าผู้รับสาร/ผู้ฟังของพระมหาสมปอง นอกเหนือจากการสื่อสารด้วยวจนสาร คือคำพูดแล้ว พระมหาสมปองยังสื่อความหมายหรือส่งสารผ่านอวจนสารจากภายนอก ซึ่งพระมหาสมปองได้วางแผนและเตรียมการเลือกสื่อต่างๆ ที่ใช้แทนหรือประกอบการพูด ด้วยการนำเอาสิ่งที่อยู่รอบตัว และสิ่งที่ผู้รับสารรู้จักคุ้นเคยเป็นอย่างดีมาแนะนำเสนอประกอบการบรรยาย เพราะพระมหาสมปองมีความเข้าใจดีว่าคำพูดไม่สามารถดึงดูดและสร้างความน่าสนใจให้กับผู้รับสารได้เท่าที่ควร และไม่สามารถสื่อความหมายได้ครบถ้วนเสมอไป อีกทั้งควรนำสื่อที่ผู้รับสารพบเห็นหรือคุ้นเคยในชีวิตประจำวันมาแนะนำเสนอเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องรวดเร็ว

“มันเป็นนิมิตรหมายใหม่ก็ไม่เชิง ที่อะไรเดี๋ยวนี้รอบตัวเราเป็นธรรมชาติไปหมดแล้ว สื่อที่เราใช้ก็รอบตัวเขานะ สื่อโฆษณา สื่อมิวสิก ภาพยนตร์ที่เราตัดต่อ มาใช้มันอยู่ใกล้ตัวเขาทุกวัน เห็นทุกวัน แสงควาไทยประกันชีวิต แต่เขาไม่เคยได้คิด จะสอนอะไร มันต้องมีเทคนิคหน่อย ทำให้ธรรมชาติเป็นของใช้ส่วนตัวจริงๆ คือใช้อยู่ประจำ มาประยุกต์ให้เขาใช้ง่ายๆ บางทีพลิกใจคนเป็นอีกคนได้ มันสูงสุดสุดสามัญนะ” (พระมหาสมปอง, สัมภาษณ์, 6 มกราคม 2551)

โดยพระมหาสมปองได้มอบหมายหน้าที่ในการเตรียมสื่อต่างๆ ที่ใช้ประกอบการบรรยาย ให้เป็นหน้าที่หรือความรับผิดชอบหลักแก่ พระมหาณรงค์ศักดิ์ ปญญาพ โส ซึ่งมีความรู้และเชี่ยวชาญในด้านนี้โดยเฉพาะซึ่ง พระมหาณรงค์ศักดิ์ จะเป็นผู้จัดหาและเตรียมสื่อต่างๆ ด้วยการค้นหาจากเว็บไซต์ต่างๆ เช่น www.adintrend.com และเมื่อใกล้วันที่จะต้องทำการบรรยายจึงนำมาให้พระมหาสมปองได้ตรวจดูถึงความเรียบร้อยก่อนการบรรยาย

“ ท่านอาจารย์ณรงค์ศักดิ์จะเป็นคนทำในเรื่องสื่อทั้งหมด เพราะท่านเชี่ยวชาญ สมัยก่อนเวลาจะบรรยายเรื่องพระคุณแม่ ซึ่งสมัยนั้นไม่มีสื่ออะไรให้ดูก็บรรยายยากไม่เห็นภาพ เลยคิดว่าทำไงให้เค้าเห็นภาพ แต่ก่อนเป็นสไลด์ ก็ไปถ่ายภาพงานศพ เป็นภาพหมาแมวมากินข้าวที่วางไว้ข้างโลงศพอย่างดีเลย เราก็บรรยายประกอบไป พอมาสมัยนี้ไปเทศน์ก็ใช้คอมพิวเตอร์พกพาไป ก็มาคิดว่าจะทำเป็น Powerpoint หากพออะไรที่โดนใจมา ก็มอบหมายท่านณรงค์ศักดิ์ให้รับผิดชอบ พอใกล้วันไปเทศน์ออกกรายการก็จะเอามาให้ดูก่อน จากจุดนั้นเลยเริ่มมีโฆษณาไทยประกันชีวิตมีอะไรขึ้นมา แต่ส่วนมากเป็นอาจารย์หนึ่งหามา แล้วก็มาถามมาปรึกษากันในทีมงานว่าได้ไหม ใช้กับธรรมชาติข้อไหนได้บ้าง หรือบางอย่างท่านอาจารย์หนึ่งก็หาเก็บไว้พอมีโอกาสก็ค่อยเอามาใช้”

(พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2552)

เนื่องจากการสื่อสารนั้น กลุ่มผู้รับสารและวัตถุประสงค์ในการสื่อสารมีความแตกต่างกันไป ดังนั้นการเลือกใช้สื่อรวมไปถึงรูปแบบวิธีการนำเสนอจึงมีความหลากหลาย สื่อต่างๆที่พระมหาสมปองนำมาใช้ แบ่งเป็น 4 ประเภท ดังนี้

- **สื่อทางตา (visual-aids)** พระมหาสมปองจะนำเสนอข้อความ หรือภาพต่างๆ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์อย่าง Power Point ทั้งผู้รับสารกลุ่มเด็ก/วัยรุ่น และกลุ่มผู้ใหญ่ อีกทั้งยังใช้สื่อ Power Point ในการแสดงเนื้อหาเพื่อใช้ในการเตือนความจำในการบรรยายของท่านเองอีกด้วย

“อาตมามีบ่อที่เตรียมเนื้อหาไปแล้ว ก็ไม่ได้พูดตามนั้น เพราะไม่ค่อยได้พักผ่อนพักผ่อนน้อย บางทีเบลอ จะลืมบ่อ เดี่ยวนี้เลยต้องขึ้น Power point บังคับให้บรรยายตาม Power Point แต่พอไปบังคับตามนั้นก็ทำให้การบรรยายดูไม่เป็นธรรมชาติ ก็เลยเอาเป็นธรรมชาติที่สุดได้แค่ไหนเอาแค่นั้น” (พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2552)

จากการเลือกใช้สื่อทางตาของพระมหาสมปองในการนำเสนอเนื้อหานั้น เป็นการนำรูปแบบการนำเสนอ/การสื่อสารแบบใหม่ ที่มีความสอดคล้องกับรสนิยมผู้รับสารกลุ่มเด็ก/วัยรุ่น หรือคนรุ่นใหม่ เนื่องจากผู้รับสารกลุ่ม วัยรุ่นเป็นวัยที่เริ่มสนใจ ศึกษา ค้นหา ทดลองสิ่งใหม่ ที่ตนพอใจไม่ว่าจะเป็นเรื่องเพศตรงข้าม , แฟชั่น สมัยต่างๆ หรือเทคโนโลยีใหม่ๆ จากความสนใจดังกล่าวจึงนำมาซึ่งความชื่นชอบและนิยมการสื่อสารที่มีความทันสมัย อย่างสื่อ powerpoint อีกทั้งสื่อดังกล่าวยังเป็นสื่อที่ถูกนำมาใช้ในการเรียนการสอนในปัจจุบัน จากประสบการณ์ในการเรียนรู้ผ่านสื่อดังกล่าว การนำเสนอด้วยรูปแบบดังกล่าวของพระมหาสมปองจึงสามารถเรียกความสนใจ และรับฟังการบรรยายได้เป็นอย่างดี

- **สื่อทางหู (audio)** พระมหาสมปองจะเลือกนำเสนอบทเพลงทั้งในผู้รับสารกลุ่มเด็ก/วัยรุ่น และกลุ่มผู้ใหญ่ ที่เป็นแนวเพลง pop ซึ่งเป็นเพลงหรือดนตรี สมัยนิยม (POPULAR) ของผู้คนในปัจจุบัน เพราะเป็นเพลงที่เข้าถึงคนส่วนใหญ่ได้ง่าย และเป็นที่ยอมรับและชื่นชอบของคนทุกประเภท เพราะฟังง่ายไม่ซับซ้อน การเลือกสื่อทางหูของพระมหาสมปองนั้น โดยส่วนใหญ่จะนำมาใช้กับผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นเป็นสำคัญ แต่ก็ยังมีการนำมาใช้กับผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่บ้าง โดยเพลงที่เลือกมานั้น มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสื่อถึง ความผูกพันระหว่างเพื่อนซึ่งจะมีความมั่นคงตลอดไป การเห็นถึงคุณค่าหรือพระคุณของครู/อาจารย์ และความกตัญญูรู้คุณของแม่ และ ท่วงทำนองของเพลงจะเป็นท่วงทำซ้ำทั้งหมด ซึ่ง เพลงที่เลือกมาใช้นั้น มีทั้งบทเพลงที่ แต่งขึ้นเอง โดยแปลงจากบทเพลงของบุคคลอื่น และเพลงที่ขออนุญาตจากค่ายเพลงต่าง ๆ เช่น ศิลปินลูกทุ่ง ศิลปินสตริง จากสังกัดแกรมมี่เป็นส่วนใหญ่ เพื่อใช้ประกอบการบรรยาย โดยจะเปิดเพลงจากไฟล์

เสียงในเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อสร้างและกระตุ้นอารมณ์ของผู้ฟังให้รู้สึกคล้อยตาม กระตุ้นผู้ฟังได้ ถึงขนาดทำให้เกิดอารมณ์เศร้า เสียใจ ร้องไห้ หรือปลาบปล้ำมีความสุข การชื่นชมยินดี อารมณ์ขัน สนุกสนาน ตลก

จากการเลือกใช้สื่อทางหูของพระมหาสมปองในการนำเสนอเนื้อหา นั้น เป็น การเลือกรูปแบบการนำเสนอที่มีความสอดคล้องกับรสนิยมผู้รับสารกลุ่มเด็ก/วัยรุ่น หรือคนรุ่นใหม่ เนื่องจากผู้รับสารกลุ่มดังกล่าวชื่นชอบเพลงแนว pop อยู่แล้วเพราะรสนิยมการฟังเพลงของวัยรุ่นใน ปัจจุบันนั้นชอบเพลงที่มีการใช้ภาษาในแบบง่ายๆ สามารถเข้าใจได้ทันที ทำนองคล้ายๆกับเพลงสากลแต่ถูกนำเสนอในรูปแบบของเพลงไทย อีกทั้งจะเห็นได้ว่าเนื้อหาและท่วงทำนองของเพลงดังกล่าวยังมีความสอดคล้องกับบริบทของศาสนา หรือ เข้ากับเนื้อหาหลักทางศาสนา (Theme ทางศาสนา) อีกด้วย

- สื่อทางตาและหู พระมหาสมปองจะเลือกนำเสนอภาพยนตร์(Film) ใน 2 ประเภท คือ 1.ภาพยนตร์ประเภทไม่ใช้การแสดง ได้แก่ ภาพยนตร์ข่าว ภาพยนตร์สารคดี และ ภาพยนตร์การศึกษา 2.ภาพยนตร์ประเภทการแสดง ได้แก่ ภาพยนตร์บันเทิง และภาพยนตร์โฆษณา โดยพระมหาสมปองจะเลือกนำเสนอ ดังนี้

ผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่น พระมหาสมปองจะเลือกนำเสนอภาพยนตร์ประเภทไม่ใช้การแสดง เฉพาะผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นเท่านั้น อีกทั้งยังนำเสนอภาพยนตร์ประเภทการแสดง ได้แก่ ภาพยนตร์บันเทิง และภาพยนตร์โฆษณา ด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับ เรื่องโทษของการสูบบุหรี่ (ยาเสพติด) และเรื่องการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างเพื่อน เรื่องความกตัญญูรู้คุณต่อบุพการี เรื่องมารยาทไทย และ เรื่องความอดทนต่อปัญหาอุปสรรค

“พอจริงจังสักสิบนาทียี่สิบนาที เค้าจะไม่ค่อยเล่นแล้ว ต้องให้เค้าผ่อนคลาย แต่เด็กโตกว่าที่จะให้เค้ามาทำท่าทางเค้าจะอายุได้ ก็เลยเอาหนัง โฆษณา ตรงนี้มาให้เค้าได้หวังว่าเดี๋ยวพอวิชาการบูบ เดี่ยวก็จะมีอะไรตลกๆอีก อะไรแบบนี้ เพื่อมาเปิดใจเค้า เหมือนเป็นการเบรกแล้วค่อยมาฟังใหม่ เพื่อคลาย” (ชินบัญญัติชร ปีนอมรรัตน์,สัมภาษณ์,15 มีนาคม 2552)

จากการเลือกใช้สื่อทางตาและหูของพระมหาสมปองในการนำเสนอเนื้อหา นั้น เป็นการเลือกรูปแบบการนำเสนอที่มีความสอดคล้องกับรสนิยมผู้รับสารกลุ่มเด็ก/วัยรุ่น เนื่องจากผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นนั้นทำการเปิดรับข้อมูลข่าวสารต่างๆจากสื่อโทรทัศน์มากเป็นอันดับหนึ่ง ดังนั้นหากพระมหาสมปองนำโฆษณาทางโทรทัศน์ซึ่งผู้รับสารรับรู้อยู่ใน

ชีวิตประจำวัน อีกทั้งสื่อประเภทไม่ใช้การแสดงยังมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้รับสารด้วย จึงเป็นการง่ายแก่การเข้าใจในเนื้อหาการบรรยายของพระมหาสมปองได้เป็นอย่างดี

ผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ พระมหาสมปองจะเลือกนำเสนอเฉพาะภาพยนตร์ประเภทการแสดง ได้แก่ ภาพยนตร์โฆษณาและภาพยนตร์โฆษณาล้อเลียน เท่านั้น ด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับหลักในการทำงานและการดำเนินชีวิต เช่น การมีสติเมื่อพบเจอปัญหา การทำงานตรงต่อเวลา ความจริงใจทั้งต่อหน้าและลับหลัง

- **สื่อทางการมีส่วนร่วม** ได้แก่ สื่อกิจกรรม

พระมหาสมปอง ได้นำกิจกรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ใช้ในโครงการอบรมคุณธรรม และจริยธรรมแก่เด็กนักเรียนและเยาวชนของชาติในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา จากโรงเรียนและสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่มาเข้ารับการอบรม เป็นเวลา 2 คืน 3 วัน ภายใต้ชื่อโครงการต่างๆ เช่น โครงการอบรมคุณธรรมและจริยธรรม “ค่ายพุทธบุตร” โครงการอบรมคุณธรรมและจริยธรรม “ค่ายพุทธธรรมนำชีวิต ” ของคณะสงฆ์จากวัดต่างๆ ที่จัดทำขึ้น ซึ่งโครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่จัดทำขึ้น เพื่อที่จะนำเยาวชนเข้ามารับการอบรมทั้งทางด้านคุณธรรมและจริยธรรมควบคู่กันไป เพื่อให้เด็กนักเรียนและเยาวชนของชาติได้มีโอกาสศึกษาและปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่วัย เพื่อจะได้รู้ถึงหลักธรรมคำสอนที่ดีงาม มีความศรัทธาใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนา และจะได้พัฒนาตนเองพร้อมทั้งยกระดับจิตใจให้มั่นคงในศีลธรรมต่อไป ตามระเบียบขั้นตอนที่ได้มีการเตรียมไว้อย่างเป็นทางการ ซึ่งเป็นโครงการที่เป็นการประยุกต์การสอนธรรมะให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยและเหมาะสมกับวัยของกลุ่มเป้าหมาย โดยเน้นการสอดแทรกเรื่องคุณธรรมจริยธรรมด้วย กิจกรรม อุปกรณ์ และสื่อต่างๆ ด้วยการใช้เกม บทสัทภัญญะ กรณีตัวอย่าง บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง

จากหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และลักษณะการอบรมของโครงการอบรมคุณธรรมและจริยธรรมดังกล่าว จะเห็นได้ว่าพระมหาสมปองจะนำกิจกรรมและวิธีการบางอย่างมาปรับประยุกต์ใช้ในการบรรยายกับผู้ฟังในช่วงกิจกรรมของรายการธรรมะเดลิเวอรี่ ซึ่งพระมหาสมปองจะมีความรู้เดิมมาจากการเป็นวิทยากรอบรมนักเรียนจากโครงการอบรมจริยธรรมในลักษณะดังกล่าวอยู่แล้ว ในหลากหลายกิจกรรม เช่น กิจกรรมแสงเทียนแสงธรรม จุดเทียนปัญญา มาลาบูชาพระคุณครู ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เป็นส่วนประกอบในการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้ที่เข้ารับการอบรมได้รับรู้ พัฒนาสมองได้รับความสนุกสนาน และจบลงด้วยการมีคุณธรรมที่เกิดจากแง่คิดต่างๆ เช่น ความเสียสละ ความสามัคคี การมีวินัย ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความ

กตัญญูทศเวทิตี และเพิ่มพูนลักษณะความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี และเรียนรู้พื้นฐานของ พระพุทธศาสนาจากพระสงฆ์ผู้ทรงคุณวุฒิและคณาจารย์

“สมัยก่อนไม่มีภาพให้ดู มีไม้ค้ำตัวเดียวจะทำไงให้สนุกก็ใช้กิจกรรมใช้พระร้อง เพลงช่วย “คนดีเค้ามีคุณธรรม คนเลวทราวมคุณธรรมไม่มี ” แต่พอสมัยนี้มาออกทีวีจะให้มาร้อง เพลงคงไม่เหมาะ เลยเอากิจกรรมนันทนาการที่มีมานานตั้งแต่สมัยก่อน ตั้งแต่สมัยรุ่นครูบาอาจารย์ ของอาตมาก็จดจำกันมา มันจะมีหนังสือกิจกรรมที่จดจำกันมาอยู่ อาตมาก็เอาตรงนั้นมาเป็นกิจกรรม ในรายการ แล้วมาทำให้สนุกสนาน เหมือนกิจกรรมบัวหุบบัวบาน จะเป็นกิจกรรมหนึ่งของอาศรม มุกิตา เพื่อฝึกสติ พอเราจับเค้าได้ปั๊บ บางทีเราคิดแต่จะจับเค้าแต่เราไม่คิดจะหนีอะไรแบบนี้ แล้วก็ เอาไปโยงกับธรรมะอะไรแบบนี้ ” (พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2552)

จากการเลือกใช้สื่อทางการมีส่วนร่วมของพระมหาสมปองในการนำเสนอเนื้อหา นั้น เป็นการเลือกรูปแบบการนำเสนอที่มีความสอดคล้องกับรสนิยมผู้รับสารกลุ่มเด็ก/วัยรุ่น หรือ คนรุ่นใหม่ เนื่องจากผู้รับสารกลุ่มดังกล่าว มีความสนใจในการทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม และกิจกรรมที่ ทำส่วนใหญ่มักจะเกี่ยวกับการเข้าสังคมมากขึ้น ซึ่งกิจกรรมที่ต้องทำคนเดียว จะลดน้อยลง อีกทั้งเป็น วยที่ต้องความสนุกสนาน เพลิดเพลิน จากการเล่นอยู่แล้ว ดังนั้นเมื่อพระมหาสมปองนำกิจกรรมเข้า มาเป็นส่วนหนึ่งในการบรรยาย จึงเท่ากับเป็นการนำเสนอ ความสนุกสนานดังกล่าวมาเรียกความ สนใจก่อนในเบื้องต้น เด็กจึงเกิดการซึบซับเนื้อหาสาระได้โดยไม่รู้ตัว แต่อาจเห็นได้ว่ากิจกรรม ดังกล่าวอาจไม่สอดคล้องกับรสนิยมของผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่เท่าที่ควรเนื่องจากลักษณะของ กิจกรรมมีวิธีการเล่นที่ง่ายจนเกินไป หรืออาจเรียกได้ว่าไม่ได้สื่อถึงเนื้อหาสาระอะไร นอกเสียจาก ความบันเทิงสนุกสนานเป็นสำคัญเท่านั้น

โดยภาพรวมของการเลือกใช้สื่อของพระมหาสมปองนั้น จะเห็นได้ว่า พระมหา สมปองได้วางแผนและเตรียมการเลือกสื่อต่างๆ โดยนำเอาสิ่งที่อยู่รอบตัว และสิ่งที่ผู้รับสารรู้จัก ค้นเคยเป็นอย่างดี ในชีวิตประจำวันมานำเสนอเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องรวดเร็ว โดยเลือกนำเสนอ สื่อใน 4 ประเภท สำหรับผู้รับสารกลุ่มเด็ก/วัยรุ่น และกลุ่มผู้ใหญ่ ได้แก่ 1. สื่อทางตา (visual-aids) ซึ่งเป็นการนำเสนอข้อความ หรือภาพต่างๆด้วยโปรแกรม Power Point 2. สื่อทางหู (audio) ซึ่ง เป็นการนำบทเพลง แนวเพลง pop ซึ่งเป็นเพลงหรือดนตรี สมัยนิยม (POPULAR) ของผู้คนใน ปัจจุบัน โดยเพลงมีเนื้อหาเกี่ยวกับความผูกพันระหว่างเพื่อน การเห็นถึงคุณค่าหรือพระคุณของ ครู/อาจารย์ และท่วงทำนองของเพลงจะเป็นท่วงทำซ้ำทั้งหมด 3. สื่อทางตาและหู ซึ่งเป็นการ นำเสนอภาพยนตร์ (Film) ใน 2 ประเภท คือ 1. ภาพยนตร์ประเภทไม่ใช้การแสดง ได้แก่ ภาพยนตร์ ข่าว ภาพยนตร์สารคดี และภาพยนตร์การศึกษา 2. ภาพยนตร์ประเภทการแสดง ได้แก่ ภาพยนตร์

บันเทิง และภาพยนตร์โฆษณา และ 4.สื่อทางการมีส่วนร่วม ได้แก่ สื่อกิจกรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ใช้ในโครงการอบรมคุณธรรมและจริยธรรมแก่เด็กนักเรียนและเยาวชน แสดงให้เห็นว่าพระมหาสมปอง ใช้รสนิยมแบบ “ใหม่” ในการนำเสนอเนื้อหาสารโดยในการนำเทคโนโลยีทางด้านสื่อสมัยมาใช้ในการประกอบการบรรยาย ซึ่งในอดีตนั้นการเทศน์หรือบรรยายของพระภิกษุสงฆ์จะไม่มี การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ อีกทั้งยังมีความสอดคล้องกับรสนิยมของผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นในปัจจุบัน มากกว่าการเลือกใช้สื่อ โดยใช้รสนิยมแบบ “เก่า” ซึ่งเป็นรสนิยมของผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่

2.2 การเลือกสาร

2.2.1 การเลือกสาร (Message selection)

ในการนำเสนอเนื้อหาสารนั้น ก่อนการเลือกเรื่องและข้อมูล พระมหาสมปอง ตาลปุตโต ผู้ทำการสื่อสาร จะมีการคิดและคำนึงเสมอว่าควรพูดเรื่องอะไร หรือข้อมูลใดที่เหมาะสม และน่าจะนำไปสู่ผลได้ตามที่ต้องการ (ตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร) ซึ่งในแต่ละครั้งที่จะทำการบรรยาย พระมหาสมปอง จะนำวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร การวิเคราะห์ผู้รับสาร/ผู้ฟัง และสภาพแวดล้อม เช่น การวิเคราะห์เวลา โอกาส และสถานที่ที่จะไปพูด รวมทั้งเหตุการณ์ และสภาพการณ์ต่างๆ รอบตัว มาใช้เป็นเกณฑ์สำคัญในการเลือกเรื่องและข้อมูลที่จะพูด โดยเนื้อหาสารที่พระมหาสมปองนำเสนอในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ ประกอบด้วยเนื้อหาใน 2 ลักษณะ คือ เนื้อหาแบบทางธรรม (Secred Content) และ เนื้อหาแบบทางโลก (Secular Content) ซึ่งมีการเลือกสารดังนี้

- เนื้อหาแบบทางธรรม (Secred Content)

พระมหาสมปองนำเสนอหลักธรรมะในเบื้องต้นง่ายๆที่สามารถนำไปใช้ได้ทันที ซึ่งจะเป็นหลักธรรมขั้นศีล ขั้นสมาธิ และหลักธรรมต่างๆ สำหรับผู้ที่ยังข้องเกี่ยวกับเรื่องทางโลก ซึ่งเป็น หลักธรรมเหล่านั้นได้แก่ อธิษฐาน 4 ฌราวาสธรรม 4 สังคหวัตถุ 4 จริต 6 โลกธรรม 8 โดยนำเสนอในระดับโลกียธรรม คือ ธรรมอันเป็นวิสัยของโลก เพื่อให้สามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้

“เราไม่อยากให้ธรรมะมันอยู่สูงมาก เราารู้สึกว่าธรรมะมันอยู่ใกล้ๆ สอยเอามาใช้ได้

เลย ธรรมะของเราขอเป็นอนุบาล ประถมพอนะ เราขอเป็นพื้นฐาน ธรรมะง่ายๆ เพื่อจะส่งต่อไป อาจารย์วอ ระดับมัธยม ส่งต่อไปพระพยอม หลวงพ่อปัญญา ในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท หลวงพ่อพุทธทาสปริญญาเอก หรือศาสตราจารย์”

(พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2552)

เนื้อหาแบบทางธรรมที่พระมหาสมปองเลือกนำเสนอในรายการธรรมะเคลิเวอร์ แบ่งได้ เป็น 2 ประเภท ดังนี้

- เนื้อหาแบบทางธรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น

จากการให้สัมภาษณ์ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต พบว่า พระมหาสมปอง จะเลือกนำเสนอเนื้อหาแบบทางธรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น โดยนำเสนอหลักธรรมะที่เป็นไปในเชิงบวก เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของวัยรุ่น เพราะเด็กและวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการความสนุกสนาน เป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโต มองโลกในลักษณะก้าวหน้า ดังนั้นเนื้อหาแบบทางธรรมที่นำมาสอนก็จะเป็นหลักธรรมะที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงบวกกับเด็กและวัยรุ่น ต่อไปในอนาคต

“จริงๆ ธรรมะมีทั้งแง่บวกและแง่ลบ แต่วัยรุ่นนั้นคงจะเอาแง่ลบมาพูดคงไม่เหมาะ อย่างไม่เที่ยงแท้ความไม่แน่นอน ชีวิตนี้สั้นนัก เด็กๆเองเป็นวัยที่สดใสสนุกสนาน มองโลกไปข้างหน้า ก็คงไม่มามองว่าอายุเราเหลือน้อยลง หรือเหลือเท่าไรๆ จึงต้องเอาธรรมะในแง่บวกมาสอน เช่น ทำอย่างไรจึงจะเป็นที่รักของเพื่อนๆ ทำอย่างไรจึงจะมีเสน่ห์ ทำอย่างไรบุคลิกจะต้องตาต้องใจคน ทำอย่างไรจึงจะเรียนเก่ง ฯลฯ อะไรประมาณนั้น”

(พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2552)

อีกทั้งพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ยังกล่าวอีกว่า หลักธรรมะที่นำมาสั่งสอนสำหรับเด็กและวัยรุ่น เป็นการนำหลักไตรสิกขา ซึ่งหมายถึง หลักศีล หลักสมาธิ และหลักปัญญา โดยจะเน้นไปที่หลักศีลและสมาธิเป็นสำคัญ ซึ่งพระมหาสมปองได้นำเสนอหลักธรรมะดังกล่าวโดยสอดแทรกไว้ในเนื้อหารายการธรรมะเคลิเวอร์สำหรับเด็กวัยรุ่นทั้ง 5 ตอน ดังนี้

1. หลักศีล คือ การฝึกฝนพัฒนาด้านพฤติกรรม ทั้งพฤติกรรมทางกาย ทางวาจา ให้มีความสัมพันธ์ที่ดีและถูกต้องกับสิ่งแวดล้อมที่เราเกี่ยวข้องกับ ได้แก่ หลักธรรมคำสอนในเรื่องการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยต้องรู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา เรื่องความสามัคคี เรื่องความเสียสละ และเรื่องความอดทน หลักธรรมคำสอนในเรื่องการประพฤติปฏิบัติตน เช่น การเป็นเด็กไทยที่ดี

โดยให้ยึดหลัก 5 อ่อน หลักธรรมคำสอนในเรื่องการประพฤติปฏิบัติตนที่ดีต่อบุคคลอื่น เช่น เป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ เป็นลูกศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ เป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ และเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 12 และ 14) หลักธรรมคำสอนถึงสิ่งที่คุณผู้ควรประพฤติปฏิบัติ 5 ประการและไม่ควรประพฤติปฏิบัติ 12 ประการ (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 16) หลักธรรมคำสอนเกี่ยวกับความกตัญญูรู้คุณต่อบิดามารดา ครูบาอาจารย์ และประเทศชาติ (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 17) หลักธรรมคำสอนเกี่ยวกับการใช้ชีวิตของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยด้านการเรียน และการอยู่ร่วมกันในสังคม(ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 18)

2. หลักสมาธิ คือ การฝึกฝนพัฒนาด้านจิตใจซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจิตใจเป็นฐานของพฤติกรรม เนื่องจากพฤติกรรมทุกอย่างเกิดขึ้นจากความตั้งใจ หรือเจตนาและจะไปตามเจตจำนงและแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลัง ถ้าจิตใจได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นแล้ว ก็จะควบคุมดูแลและนำพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามด้วย ได้แก่ หลักธรรมคำสอนในเรื่องการใช้สติในการดำเนินชีวิตประจำวัน (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 12 และ 14) หลักธรรมคำสอนถึงวิธีการจัดการกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการดำเนินชีวิต โดยได้เน้นที่วิธีการพัฒนาทางด้านจิตใจ ในการทำจิตใจให้เข้มแข็ง (ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 16 และ 18)

3. หลักปัญญา คือ การฝึกฝนพัฒนาปัญญา ซึ่งมีความสำคัญสูงสุด เพราะปัญญาเป็นตัวนำทาง และควบคุมพฤติกรรมทั้งหมด เพราะคนเราจะมีพฤติกรรมอะไร อย่างไร และแก่ไหน ก็อยู่ที่ว่าจะมีปัญญานำหรือบอกทางให้เท่าใด และปัญญาเป็นตัวปลดปล่อยจิตใจให้ทางออกแก่จิตใจ เช่น เมื่อจิตใจอึดอัดมีปัญหาคิดตันอยู่พอเกิดปัญญาว่าจะทำอย่างไร จิตใจก็โล่งเป็นอิสระได้ การพัฒนาปัญญาเป็นเรื่องกว้างขวาง แยกออกไปได้หลายด้าน และมีหลายขั้นหลายระดับ ซึ่งในขั้นนี้พระมหาสมปองไม่ได้เน้นหรือนำเสนออย่างชัดเจน

โดยภาพรวมของการเลือกนำเสนอเนื้อหาแบบทางธรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น จะเห็นได้ว่า เป็นหลักธรรมะในเบื้องต้น ระดับพื้นฐาน ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับตนเองได้โดยง่าย โดยจะเน้นไปที่หลักธรรมะในระดับปัจเจกบุคคล/ตัวบุคคลก่อน แล้วจึงนำเสนอหลักธรรมะสำหรับการนำไปใช้กับพฤติกรรมในระดับสังคม ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอสรุปการเลือกนำเสนอเนื้อหาแบบทางธรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่นของพระมหาสมปอง ใน 2 ลักษณะ ดังนี้

1. **หลักธรรมะในระดับพฤติกรรมระดับปัจเจกบุคคล** ซึ่งเป็นหลักธรรมะ/หลักการประพฤติปฏิบัติที่นำไปใช้กับตนเอง ได้แก่ เรื่องของการใช้สติ หลักพัฒนาจิตใจให้เข้มแข็ง ความอดทน ในการจัดการกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินชีวิต การเป็นเด็กไทยที่ดีโดยใช้หลัก 5 อ่อน การห่างไกลจากยาเสพติด สิ่งที่คุณผู้ควรประพฤติปฏิบัติ 5 ประการและไม่ควรประพฤติ

ปฏิบัติ 12 ประการ และหลักธรรมเกี่ยวกับการใช้ชีวิตของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ทางด้านการเรียนถึงวิธีการเรียนได้อย่างมีความสุข รู้จักเรียนรู้ จดจำ และสามารถนำไปถ่ายทอดได้

2. หลักธรรมในระดับพฤติกรรมระดับสังคม ซึ่งเป็นหลักธรรม/หลักการประพฤติปฏิบัติที่นำไปใช้กับบุคคลอื่นๆ ในสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ได้อย่างมีความสุข ใน 4 ระดับ ได้แก่

2.1 หลักธรรมที่นำไปใช้สำหรับบุพการี ได้แก่ ความกตัญญูรู้คุณบิดามารดา โดยการประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี เป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ การพุดจาไพเราะต่อบิดามารดา ตั้งใจเรียน เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ และการแสดงความกตัญญูในเวลาที่เหมาะสม

2.2 หลักธรรมที่นำไปใช้สำหรับครูอาจารย์ ได้แก่ ความกตัญญูรู้คุณต่อครูอาจารย์ โดยการประพฤติปฏิบัติตนเป็นลูกศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์

2.3 หลักธรรมที่นำไปใช้สำหรับเพื่อน ได้แก่ เป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน ให้ความสำคัญต่อเพื่อน โดยการรู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา รู้จักมีน้ำใจต่อกัน รู้จักอดทนอดกลั้น มีความเสียสละซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีปองคองกัน ให้อยู่ร่วมกันให้มีความรักซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือ แนะนำซึ่งกันและกัน

2.4 หลักธรรมที่นำไปใช้ระดับชาติ ได้แก่ การประพฤติปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ โดยการเป็นบุคคลที่ดีต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์ ต่อเพื่อน และเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี

- เนื้อหาแบบทางธรรมสำหรับผู้ใหญ่

จากการให้สัมภาษณ์ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต พบว่า พระมหาสมปอง จะเลือกนำเสนอเนื้อหาแบบทางธรรมสำหรับผู้ใหญ่ โดยเน้นไปที่หลักธรรมที่นำมาใช้ในการทำงาน หรือการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จและมีความสุขในชีวิต ซึ่งองค์ประกอบที่เป็นปัจจัยสำคัญให้การปฏิบัติงานใดๆ ก็ตามประสบความสำเร็จ จะต้องบริหารปัจจัยทั้ง 3 ประการ คือ ตนเอง บุคคลอื่น และตัวงาน ซึ่งจากปัจจัยทั้ง 3 ประการดังกล่าวจึงต้องนำหลักธรรมซึ่งเป็นหลักการครองตน ครองคน และครองงานมาใช้ ซึ่งพระมหาสมปองได้นำเสนอหลักธรรมดังกล่าว โดยสอดแทรกไว้ในเนื้อหารายการธรรมะเคลิเวอร์สำหรับผู้ใหญ่ทั้ง 7 ตอน ดังนี้

1. หลักการครองตน ซึ่งเป็นหลักธรรมข้อปฏิบัติตนเอง เพื่อให้ถึงความสำเร็จ ความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงในหน้าที่กิจการงาน โดยชอบธรรมในการประกอบสัมมาอาชีพะ ซึ่งย่อมยังผลให้ผู้ปฏิบัติได้ถึงความสำเร็จก้าวหน้าและความสุขในชีวิต ได้แก่ การใช้สติในการดำเนินชีวิต (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8) หลักฆราวาสธรรม 4 และจริต 6 (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 9 และ

15) หลักสัจจะและหลักศรัทธา (ธรรมะเดลิเวอร์ชูดที่ 11) หลักธรรมในการปฏิบัติตน 6 ประการ ได้แก่ อย่าให้ปัญหาอุปสรรคมาขัดขวางความสำเร็จ ให้ยึดถือบุคคลอื่นที่ประสบความสำเร็จเป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิต อย่านำคำพูดของบุคคลอื่นมาขัดขวางความสำเร็จ ลดการดื่มสุราให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสม การใช้คำพูดที่ดีต่อกัน และ นำหลักธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิต (ธรรมะเดลิเวอร์ชูดที่ 13) หลักธรรมในการปฏิบัติตน 6 ประการ ได้แก่ ทำงานตรงต่อเวลา ไม่นินทาเจ้านาย ใฝ่ใจต่อหน้าที่ ทำดีให้ถูกจังหวะ เสียสละเพื่อหน่วยงาน และมนุษย์สัมพันธ์เป็นเยี่ยม (ธรรมะเดลิเวอร์ชูดที่ 15) หลักปฏิบัติตนให้เป็นคนดี 4 ส คือ สุหทัย สุวโจ สุขโร และสุจริต (ธรรมะเดลิเวอร์ชูดที่ 15) ต้องรู้จักผ่อนคลายความตึงเครียด นำสิ่งที่ไม่ดีที่ได้พบเจอมาพัฒนาตน ต้องรู้จักเพิ่มคุณค่าให้ตนเอง (ธรรมะเดลิเวอร์ชูดที่ 20)

2. หลักการครองคน ซึ่งเป็นหลักธรรมข้อปฏิบัติต่อบุคคลอื่น เพื่อให้ถึงความสำเร็จความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงในหน้าที่กิจการงาน โดยชอบธรรมในการประกอบสัมมาอาชีพซึ่งย่อมยังผลให้ผู้ปฏิบัติได้ถึงความสำเร็จความเจริญก้าวหน้าและความสุขในชีวิต ได้แก่ หลักสังคหวัตถุ 4 (ธรรมะเดลิเวอร์ชูดที่ 9 และ 15) หลักธรรมะในการทำงานของข้าราชการ ได้แก่ จัดความเป็นอยู่ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย มีที่อยู่อาศัยแน่นอน มีการจัดระบบการใช้จ่ายในครอบครัวของตนเองให้ดี อย่ก่อกวนสินให้พระรุงพระรัง(ธรรมะเดลิเวอร์ชูดที่ 19)ผู้นำอย่างบนหัวคนในหนึ่งใจคน(ธรรมะเดลิเวอร์ชูดที่ 20)

3. หลักการครองงาน ซึ่งเป็นหลักธรรมข้อปฏิบัติให้ถึงความสำเร็จความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงในหน้าที่กิจการงาน โดยชอบธรรมในการประกอบสัมมาอาชีพซึ่งย่อมยังผลให้ผู้ปฏิบัติได้ถึงความสำเร็จความเจริญก้าวหน้าและความสุขในชีวิต ได้แก่ หลักอิทธิบาท 4 (ธรรมะเดลิเวอร์ชูดที่ 9 และ 15) หลักธรรมะในการทำงานของข้าราชการ ได้แก่ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีความเกรงกลัวความชั่วความผิด มีความเคารพหนักแน่น มีความตั้งใจรับใช้ราชการ มีความสุจริตทั้งต่อหน้าและลับหลัง (ธรรมะเดลิเวอร์ชูดที่ 19) หลักธรรมะในการทำงาน ได้แก่ ต้องฟังกันและกัน ต้องทำงานส่วนรวมเหมือนงานส่วนตน ต้องมีความเชื่อมั่น ความศรัทธา และมีใจรักในงานที่ทำ ต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ต้องพูดจากันด้วยความไพเราะ (ธรรมะเดลิเวอร์ชูดที่ 20)

โดยภาพรวมของการเลือกนำเสนอเนื้อหาแบบทางธรรมสำหรับผู้ใหญ่ จะเห็นได้ว่าเป็นหลักธรรมะในเบื้องต้น ระดับพื้นฐาน ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับตนเองได้โดยง่าย โดยจะเน้นไปที่หลักธรรมะที่นำไปใช้ในการทำงานหรือการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นการเน้นนำเสนอหลักธรรมะสำหรับการนำไปใช้กับพฤติกรรมในระดับสังคมก่อนเป็นสำคัญ และตามด้วยการนำเสนอหลักธรรมะในระดับพฤติกรรมระดับปัจเจกบุคคล ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอสรุปการเลือกนำเสนอเนื้อหาแบบทางธรรมสำหรับผู้ใหญ่ ของพระมหาสมปอง ใน 2 ลักษณะ ดังนี้

1. หลักธรรมในระดับพฤติกรรมระดับปัจเจกบุคคล ซึ่งเป็นหลักธรรมะ/หลักการประพฤติปฏิบัติตนเอง ในการดำเนินชีวิตส่วนตัวและการงาน ได้แก่ การนำหลักธรรมะมาใช้ เช่น การใช้สติ หลักมรรคาธรรม 4 จริต 6 หลักสัจจะ หลักศรัทธา หลักสังกหวัตถุ 4 หลักอิทธิบาท 4 และหลัก 4 สุต คือ สุหทัย สุวโจ สุขโร และสุจริต และหลักการปฏิบัติตน เช่น อย่าเอาปัญหาอุปสรรคและคำพูดของบุคคลอื่นมาขัดขวางความสำเร็จ ให้ยึดถือบุคคลอื่นที่ประสบความสำเร็จเป็นตัวอย่าง ลดการดื่มสุราให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสม ทำงานตรงต่อเวลา ไม่นินทาเจ้านาย ใฝ่ใจต่อหน้าที่ ทำดีให้ถูกจังหวะ เสียสละเพื่อหน่วยงาน มนุษย์สัมพันธ์เป็นเยี่ยม รู้จักผ่อนคลายความตึงเครียด นำสิ่งไม่ดีที่พบเจอมาพัฒนาตน และรู้จักเพิ่มคุณค่าให้ตนเอง

2. หลักธรรมในระดับพฤติกรรมระดับสังคม ซึ่งเป็นหลักธรรมะ/หลักการประพฤติปฏิบัติที่นำไปใช้กับบุคคลอื่นๆในสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ใน 3 ระดับ ได้แก่

2.1 หลักธรรมสำหรับหัวหน้า/นายจ้าง ซึ่งเป็นหลักธรรมะสำหรับหัวหน้า/นายจ้างนำไปใช้กับลูกน้อง และเพื่อนร่วมงานของตนเองได้แก่ ผู้นำอย่างน่านับหวคนให้นั่งอยู่ในใจคน

2.2 หลักธรรมสำหรับเพื่อนร่วมงาน ซึ่งเป็นหลักธรรมะสำหรับเพื่อนร่วมงานปฏิบัติต่อกัน ได้แก่ ใช้คำพูดที่ดีต่อกันด้วยความไพเราะ(สังกหวัตถุ 4 ข้อปิยวาจา) ต้องฟังกันและกัน มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

2.3 หลักธรรมสำหรับลูกน้อง ซึ่งเป็นหลักธรรมะสำหรับลูกน้องนำไปปฏิบัติต่อนายจ้างได้แก่ ไม่นินทาเจ้านาย มีความเคารพหนักแน่น มีความสุจริตทั้งต่อหน้าและลับหลัง (หลักสัจจะ) ทำงานตรงต่อเวลา (ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่และตรงต่อเวลา)

● เนื้อหาแบบทางโลก (Secular Content)

- เนื้อหาแบบทางโลกสำหรับเด็กและวัยรุ่น

จากการให้สัมภาษณ์ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต พบว่า พระมหาสมปอง จะเลือกนำเสนอเนื้อหาแบบทางโลกสำหรับเด็กและวัยรุ่น โดยนำเสนอเนื้อหาแบบทางโลกใน 6 ประเด็น ดังนี้

1. ประเด็นเกี่ยวกับวัยรุ่น ได้แก่ บทกลอนสำหรับวัยรุ่น ซึ่งแต่งด้วย ชื่อเพลง ชื่อศิลปิน และเนื้อเพลงที่กำลังได้รับความนิยมของวัยรุ่นในขณะนั้น บทกลอนสำหรับวัยรุ่นซึ่งแต่งด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับคุณลักษณะของโรงเรียนที่ไปทำการบรรยาย พฤติกรรมการแสดงออกของวัยรุ่น

เมื่อมีความรัก เช่น คำพูดที่ใช้สนทนาทางโทรศัพท์ การเล่นแซด หรือ Hi 5 และเมื่ออยู่ใกล้ชิดกับคนรัก ความสัมพันธ์ในแบบหนุ่มสาวสมัยใหม่ เช่น การเป็นกิ๊ก แฟชั่นการแต่งกายของนักเรียน นักศึกษาในปัจจุบัน การใช้จ่ายของวัยรุ่นในปัจจุบัน พฤติกรรมการจับจี๊จักรยานยนต์ของวัยรุ่นในปัจจุบัน การทะเลาะเบาะแว้งกันระหว่างกลุ่มวัยรุ่น เช่น การยกพวกตีกัน การแข่งขันฟุตบอลเพื่อเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างรุ่นพี่รุ่นน้องสถาบันเดียวกัน

2. ประเด็นเกี่ยวกับดารานักแสดง นักร้อง บุคคลที่มีชื่อเสียงในวงการบันเทิง ได้แก่ พอลล่า เทเลอร์, ตูน บอดี้สแลม, มดดำ คชาภา ตันเจริญ, จีจ้า ญานิน, จาพนม ยีรัมย์, มกุฎราชกุมารจิกมี เคเซอร์ นัมเกล วังชุก หรือเจ้าชายจิกมี

3. ประเด็นเกี่ยวกับภาพยนตร์ ได้แก่ ภาพยนตร์เกาหลี เรื่อง ฮงกิลดอง จอมโจรโคโคโนใจ, ภาพยนตร์เรื่องแฟนฉัน, ภาพยนตร์ล้อเลียนเรื่องเพื่อนสนิท, ภาพยนตร์เรื่องกินบาป พรหมภิราม, ภาพยนตร์เรื่ององคุลีมาล

4. ประเด็นเกี่ยวกับภาพยนตร์โฆษณา ได้แก่ ภาพยนตร์โฆษณาชุดเวลา ของบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด ภาพยนตร์โฆษณาชุด “การไหว้” ของบริษัท บุญรอดบริวเวอรี่ จำกัด

5. ประเด็นเกี่ยวกับบทเพลง ได้แก่ บทเพลงนาฬิกาตาย ของศิลปินบอดี้ สแลม (Bodyslam) บทเพลงการ์ตูนโคเรมอน บทเพลงแค่แคร์รับเชิญ ของศิลปินไมค์ ภิรมย์ภักดิ์ บทเพลงกลับมาทำไม ของศิลปินเอกราช สุวรรณภูมิ บทเพลงขอเป็นพระเอกในหัวใจเธอ ของศิลปินกิ้งกัทธิราช บทเพลงดอกไม้บาน ของแม่ชีสันศันย์ แห่งเสถียรธรรมสถาน บทเพลงพรหมลิขิต ของศิลปินวงบิกแอส (Big Ass) บทเพลงเธอจะอยู่กับฉันตลอดไป ของศิลปินวงแคลช (Clash) บทเพลงครุกระดาษทราญ ของศิลปินทราญ เจริญปุระ บทเพลงอ้อมอุ่น ของศิลปินศุ บุญเลี้ยง บทเพลงแม่ ของศิลปินเสก โลโซ

6. ประเด็นเรื่องทั่วไป ได้แก่ บทเห่เรือพระราชนิพนธ์ หมู่บ้านควายไทย จังหวัดสุพรรณบุรี

โดยภาพรวมของการเลือกนำเสนอเนื้อหาแบบทางโลกสำหรับเด็กและวัยรุ่น จะเห็นได้ว่าเป็นเนื้อหาแบบทางโลกที่มีความเกี่ยวข้องกับสื่อสารที่เป็นกลุ่มวัยรุ่น โดยตรง หรือเป็น “เนื้อหาเฉพาะของกลุ่มวัยรุ่น” ซึ่งจะเป็นเนื้อหา/เรื่องราวที่อยู่ในความสนใจ เป็นที่ชื่นชอบ รวมทั้งเรื่องที่เป็นที่นิยมของกลุ่มวัยรุ่นในปัจจุบันอยู่แล้ว ได้แก่ เรื่องความรัก เรื่องอกหัก เรื่องของเพศตรงข้าม และเรื่องเกี่ยวกับวงการบันเทิง ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นเนื้อหาแบบทางโลกที่ชัดเจนเป็นอย่างมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอสรุปการเลือกนำเสนอเนื้อหาแบบทางธรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น ของพระมหาสมปอง ใน 2 ลักษณะ ดังนี้

1. **เนื้อหาแบบทางโลกในระดับปัจเจกบุคคล** ซึ่งเป็นเนื้อหา/เรื่องราวส่วนตัวที่เกี่ยวกับตัวของวัยรุ่นเอง ได้แก่ เรื่องความรัก เรื่องอกหัก เรื่องของเพศตรงข้าม เรื่องแฟชั่นการแต่งกาย เรื่องการขับขี้อักรยานยนต์ และปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มวัยรุ่น เช่น พฤติกรรมการแสดงออกของวัยรุ่นที่พบบ่อยเมื่อมีความรัก โดยแสดงออกให้เห็นทางการใช้คำพูดเมื่อสนทนาทางโทรศัพท์ การเล่นแชต หรือ Hi 5 ความสัมพันธ์ในแบบก๊ิก ที่มากกว่าเพื่อนแต่ไม่ใช่แฟน แฟชั่นชุดนักเรียนนักศึกษา การขับขี้อักรถมอเตอร์ไซด์ และการทะเลาะเบาะแว้งระหว่างกลุ่มวัยรุ่นในสถาบันเดียวกัน และต่างสถาบัน

2. **เนื้อหาแบบทางโลกในระดับสังคม** ซึ่งเป็นเนื้อหา/เรื่องราวที่อยู่ในความสนใจเป็นที่ชื่นชอบ และนิยมของกลุ่มวัยรุ่นส่วนใหญ่ในสังคมปัจจุบัน ได้แก่ เรื่องที่เกี่ยวกับวงการสื่อมวลชนในด้านต่างๆ ดังนี้

2.1 **ด้านวงการบันเทิง** ซึ่งเกี่ยวกับบุคคลที่มีชื่อเสียงในวงการบันเทิงในสาขาต่างๆ อาทิ ดารา/นักแสดง นักร้อง นักดนตรี ดีเจ/นักจัดรายการวิทยุ ได้แก่ พอลล่า เทเลอร์ จีจ้า ญานิน จาพนม ธีรัมย์ ตูม บอดีส์แลม คชาภา ดันเจริญ(มดดำ) และเจ้าชายจิกมี

2.2 **ด้านวงการภาพยนตร์** ซึ่งเกี่ยวกับภาพยนตร์ทั้งไทยและต่างประเทศ ได้แก่ แฟนฉัน คีนบาปพรหมภิราม องคุลิมาล ภาพยนตร์ล้อเลียนเรื่องเพี้ยนสนิท และภาพยนตร์เกาหลี เรื่อง ฮงกิลดอง จอมโจรโดนใจ

2.3 **ด้านวงการเพลง** ซึ่งเกี่ยวกับบทเพลงทั้ง แนวสดริง และแนวลูกทุ่ง และเพลงประกอบการ์ตูน ได้แก่ เพลงนาฬิกาตาย ของศิลปินบอดีส์แลม เพลงพรหมลิขิต ของศิลปินวงบ๊ีกแอส เพลงเธอจะอยู่กับฉันตลอดไป ของศิลปินวงแคลช เพลงครุกระดาศทราย ของศิลปินทรายเจริญปุระ เพลงอ้อมอ้อม ของศิลปินศุ บุญเลี้ยง เพลงแม่ ของศิลปินเสกโลโซ เพลงแค่แบกรับเชิญ ของศิลปินไมค์ ภิรมย์ภักดิ์ เพลงกลับมาทำไม ของศิลปินเอกราช สุวรรณภูมิ เพลงขอเป็นพระเอกในหัวใจเธอ ของศิลปินก๊ิง สิทธิราช เพลงดอกไม้บาน ของแม่ชีสันศันย์ แห่งเสถียรธรรมสถาน และเพลงการ์ตูนโดเรมอน

2.4 **ด้านวงการภาพยนตร์โฆษณา** ซึ่งเกี่ยวกับภาพยนตร์โฆษณา ได้แก่ โฆษณาช่วงเวลาของบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด โฆษณาชุดการไหว้ของบริษัทบุญรอดบริวเวอรี่จำกัด

- เนื้อหาแบบทางโลกสำหรับผู้ใหญ่

จากการให้สัมภาษณ์ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต พบว่า พระมหาสมปอง จะเลือกนำเสนอเนื้อหาแบบทางโลกสำหรับผู้ใหญ่ โดยนำเสนอเนื้อหาแบบทางโลกใน 7 ประเด็น ดังนี้

1) ประเด็นเกี่ยวกับดารานักแสดง นักร้อง นักดนตรี ผู้แต่งหนังสือ ได้แก่ ชงชง มกจ๊ก อาจารย์สลา คุณวุฒิ จุงดาบิน ดาราเกาหลี ดร.สนอง วรอุไร อัญญาวุฒิ เหลืองสุนทร บัณฑิต อึ้งรังสี

2) ประเด็นเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้แก่ พระราชดำรัสของในหลวงต่อข้าราชการบริพาร เรื่องราวส่วนพระองค์ เช่น การปฏิบัติต่อข้าราชการบริพารและพสกนิกรของพระองค์ด้วยความเมตตา ทรงเลี้ยงและไม่เสวยปลาไหล พระราชอารมณ์ขันของในหลวง

3) ประเด็นเกี่ยวกับข่าว/เหตุการณ์ในปัจจุบันที่เกิดขึ้น ได้แก่ ข่าวอุบัติเหตุการใช้รถใช้ถนนในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ข่าวสองสามีภรรยาโกงบริษัท ข่าวจตุคามคู่กึ่งของพระพยอม ข่าวโจรขโมยน็อตเสาไฟฟ้า

4) ประเด็นเกี่ยวกับบทเพลง ได้แก่ บทเพลงใจสั่งมา ศิลปินเสก โลโซ บทเพลง 14 อีกครั้ง ศิลปินเสก โลโซ บทเพลงกาสะลอง ศิลปินลานนา คัมมินส์ บทเพลงสาวลาดพร้าว ศิลปินสาวมาด เมกะแดนซ์ หรือสุรดา ชมวง บทเพลงชิงหมาเกิด ศิลปิน Buddha Bless

5) ประเด็นเกี่ยวกับภาพยนตร์โฆษณา ได้แก่ ภาพยนตร์โฆษณาชุด Marry Me ของบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด ภาพยนตร์ล้อเลียนโฆษณาชุด Marry Me ของบริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด ภาพยนตร์โฆษณาชุด Always Smile ของบริษัทแอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด ภาพยนตร์โฆษณาชุดลูกหมา...ถูกทิ้ง ของบริษัท เทรน (ประเทศไทย) จำกัด ภาพยนตร์โฆษณาชุด สิ่งที่มีค่าที่สุด...อยู่ข้างใน ของธนาคารไทยพาณิชย์ ภาพยนตร์โฆษณาชุด Black Man ของยาสีฟัน ดอกบัวคู่ ภาพยนตร์โฆษณาชุดมาสาย...ทำเป็นป่วย และชุดมาสาย...ทำเป็นเนียน ของสินค้าคอนโด นิเนียม ธนาพัฒน์ พร็อพเพอร์ตี้ วิภาวดี ภาพยนตร์โฆษณาชุด “ เด็กใหม่ ” ของสินค้าพีเอ็น บี ไวฟส์ คาร์โมมายล์ ภาพยนตร์โฆษณาชุด “ สนับสนุนคนขยัน ” ของสินค้ากาแฟกระป๋องแบล็คคอฟโร บัสต้า

6) ประเด็นเรื่องเล่าประกอบการบรรยาย ได้แก่ เรื่องนมอันไซเมอร์ เรื่องใจรักในการขายเรื่องรอยขาดีหน้า เรื่องเอาใจใส่ต่องานที่ เรื่องขึ้นบ้านใหม่และการเฉลิมฉลอง เรื่องคุณเอกจตุคาม เรื่องนั่งรถเรือนจำ เรื่องเรียกไอน้องในเรือนจำ เรื่องเจ้าอาวาสวัดเซน เรื่องเมื่อลูกคำถามของแอร์โฮสเตส เรื่องอย่างวิงเล่นของแอร์โฮสเตส เรื่องน้ำนมแสดงน้ำใจ เรื่องไขรูเสาไฟฟ้า เรื่องฝังโน้ตอยู่ไหน เรื่องกบหูหนวก เรื่องไฟฉิ่งป้อน เรื่องคำพูดของหมอ เรื่องการทดลองเพาะเชื้อแบคทีเรียของอเล็กซานเดอร์เฟรมมิ่ง เรื่องของเราเก่าเพราะคนอื่นมีของใหม่ เรื่องกัปตันไม้ทันเครื่อง เรื่องโจรไม่รู้เวลาเรื่องพยาบาลให้ยานอนหลับ เรื่องนายอำเภอมนุษยสัมพันธ์เยี่ยม เรื่องหอไอเฟล เรื่องสิงโตในแอฟริกา

7) ประเด็นความรู้ทั่วไป ได้แก่ หลัก 5 ส. สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ สร้างนิสัย หลักการทำงานของพระพยอม

โดยภาพรวมของการเลือกนำเสนอเนื้อหาแบบทางโลกสำหรับผู้ใหญ่ จะเห็นได้ว่าเป็นเนื้อหาแบบทางโลกที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้รับสารที่เป็นกลุ่มผู้ใหญ่ ซึ่งจะเป็เนื้อหาทางโลกที่มีเนื้อหาสาระสอดแทรกที่มีความเกี่ยวข้องกับหลักการประพฤติปฏิบัติตนในการประกอบอาชีพ การงาน แทรกอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะไม่ได้เน้นแต่เฉพาะความบันเทิง สนุกสนานเป็สำคัญเท่านั้นแต่ยังมีนำเสนอสาระด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอสรุปการเลือกนำเสนอเนื้อหาแบบทางธรรมสำหรับผู้ใหญ่ของพระมหาสมปอง ใน 2 ลักษณะ ดังนี้

1. เนื้อหาแบบทางโลกในระดับปัจเจกบุคคล ซึ่งเป็นเนื้อหา/เรื่องราวที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้รับสารที่เป็นผู้ใหญ่โดยตรง เพราะจะเป็นประเด็นของหลักในการดำเนินชีวิตส่วนตัว และ หลักการประกอบอาชีพ/หลักในการทำงาน โดยพระมหาสมปองจะนำเสนอในรูปแบบของเรื่องเล่าที่มีเนื้อหาในแบบทางโลก พร้อมสอดแทรกหลักการทำงานต่างๆไว้ด้วย ได้แก่

1.1 เรื่องเล่าทางโลกเกี่ยวกับหลักการดำเนินชีวิตส่วนตัว เช่น เรื่องขึ้นบ้านใหม่ และการเจิมรถ เรื่องดูแลองค์ตุ๊กตุม เรื่องนั่งรถเรือนจำ เรื่องน้ำนมแสดงน้ำใจ เรื่องฝังโน้่นอยู่ไหน เรื่องของเราเก่าเพราะคนอื่นมีของใหม่ เรื่องอืออือ เรื่องหลุดพระทนต์

1.2 เรื่องเล่าทางโลกเกี่ยวกับหลักการประกอบอาชีพ เช่น เรื่องนมอันไซเมอร์ เรื่องใจรักในการขาย เรื่องรอยขายชาติหน้า เรื่องเอาใจใส่ต่องานที่ เรื่องเจ้าอาวาสวัดเซน เรื่องกบหูหนวก เรื่องกัปตันไม้ทันเครื่อง เรื่องหอไอเฟล เรื่องรถของราชการ เรื่องลุงช่างไม้สร้างบ้านตัวเอง เรื่องรับโล่รางวัล เรื่องพระนามเดียวกัน เรื่องสามเกลอ ไฟ น้ำ ความไว้วางใจ

2 เนื้อหาแบบทางโลกในระดับสังคม ซึ่งเป็นเนื้อหา/เรื่องราว สาระความรู้ทั่วไป ซึ่งเป็นที่สนใจของคนทั่วไปในสังคม เนื้อหาที่เกี่ยวกับความเป็นไปในสังคมปัจจุบันที่เป็นที่รับรู้โดยทั่วกัน รวมทั้งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวงการสื่อมวลชนในด้านต่างๆ ซึ่งสามารถแบ่งได้ดังนี้

2.1 ข่าว/เหตุการณ์ปัจจุบัน ได้แก่ ข่าวอุบัติเหตุการใช้รถใช้ถนนในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ข่าวสองสามีภรรยาโกงบริษัท ข่าวจตุคามคู่ก๊กของพระพยอม และข่าวโจรขโมยเนื้อเตาไฟฟ้า

2.2 สาระความรู้ทั่วไป ได้แก่ หลัก 5 ส หลักการทำงานของพระพยอม พระราชดำรัสของในหลวงต่อข้าราชการ เรื่องราวส่วนพระองค์ และพระราชอารมณ์ขันของในหลวง

2.3 เนื้อหาเกี่ยวกับวงการสื่อมวลชน

- ด้านวงการบันเทิง ซึ่งเกี่ยวกับบุคคลที่มีชื่อเสียงในวงการบันเทิงในสาขา

ต่างๆ อาทิ ดารา/นักแสดง ไทยและต่างประเทศ ผู้ประพันธ์เพลง นักดนตรี นักเขียน ได้แก่ ชงชง มกจ๊ก อัญญาวุฒิ เหลืองสุนทร จุงดาบิน(ดารากาเหลี่) อาจารย์สถา คุณวุฒิ บัณฑิต อึ้งรังสี และดร. สอนอง วรอุไร

- **ด้านวงการเพลง** ซึ่งเกี่ยวกับบทเพลงแนวสตริง แนวลูกทุ่ง และเพลง ประกอบการ์ตูน ได้แก่ เพลงใจสั่งมา และเพลง 14 อีกครั้งของ ศิลปินเสก โลโซ เพลงกาสะลอง ศิลปินลานนา คัมมินส์ เพลงชิงหมาเกิดของศิลปิน Buddha Bless เพลงสาวลาดพร้าวของศิลปินสุรดา ชมวง

- **ด้านวงการภาพยนตร์โฆษณา** ซึ่งเกี่ยวกับภาพยนตร์โฆษณา ได้แก่ โฆษณา และโฆษณาล้อเลียน ชุด Marry Me ของบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด โฆษณาชุด Always Smile ของบริษัทแอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด โฆษณาชุดลูกหมา...ถูกทิ้ง ของบริษัทเทรน จำกัด โฆษณาชุดสิ่งที่มีค่าที่สุด...อยู่ข้างใน ของธนาคารไทยพาณิชย์ โฆษณาชุด Black Man ของยาตีฟัน ดอกบัวคู่ โฆษณาชุดมาสาย...ทำเป็นป่วย และชุดมาสาย...ทำเป็นเนียน ของธนาพัฒน์ พร็อพเพอร์ตี้ โฆษณาชุดเด็กใหม่ ของสินค้าพีเอ็น บีบีไวพส์ คาร์โมมายล์ และ โฆษณาชุดสนับสนุนคนขยัน ของสินค้ากาแฟกระป๋องแบล็คออฟโรบัสต้า

โดยภาพรวมของการเลือกสารของพระมหาสมปองนั้น จะเห็นได้ว่า พระมหาสมปอง เลือกนำเสนอเนื้อหาสารในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ ใน 2 ลักษณะ ซึ่งเป็นการผสมผสาน (hybrid) ระหว่าง เนื้อหาแบบทางธรรม (Secred Content) และ เนื้อหาแบบทางโลก (Secular Content) เข้าด้วยกัน โดยจะเน้นไปที่เนื้อหาแบบทางโลกมากกว่าเนื้อหาแบบทางธรรม จะเห็นได้ว่าเป็นการเลือกสารจากความสนใจ/ความต้องการ/ระดับความเข้าใจของผู้รับสาร หรือที่เรียกว่า “ถือเอาผู้รับสารเป็นตัวตั้ง” (Audience-center) ทั้งสิ้น เห็นได้จาก

การเลือกเนื้อหาแบบทางธรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น จะเป็นหลักธรรมะในเชิงบวก เพราะเด็กและวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการความสนุกสนาน มองโลกในลักษณะก้าวหน้า ดังนั้นจึงต้องเป็นหลักธรรมะที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงบวกกับเด็กและวัยรุ่น ต่อไปในอนาคต และ เป็นหลักธรรมะในเบื้องต้น ระดับพื้นฐาน ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับตนเองได้โดยง่าย โดยจะเน้นไปที่หลักธรรมะในระดับปัจเจกบุคคล/ตัวบุคคลเป็นสำคัญ แล้วจึงนำเสนอหลักธรรมะสำหรับการนำไปใช้กับพฤติกรรมในระดับสังคม เนื่องจากปัญหาต่างๆของเด็กและวัยรุ่นเกิดจากปัจจัยภายใน/ตัวเด็กเองเป็นสำคัญ และเนื้อหาแบบทางธรรมสำหรับผู้ใหญ่ จะเป็นหลักธรรมะที่นำไปใช้ในการทำงานหรือการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จ และเน้นนำเสนอหลักธรรมะสำหรับการนำไปใช้กับพฤติกรรมในระดับสังคมก่อนเป็นสำคัญ และตามด้วยการนำเสนอหลักธรรมะในระดับ

พฤติกรรมระดับปัจเจกบุคคล เนื่องจากปัญหาต่างๆของผู้ใหญ่เกิดจากปัจจัยภายนอกเป็นสำคัญ เช่น สภาพเศรษฐกิจ เพื่อนร่วมงาน

การเลือกเนื้อหาแบบทางโลกสำหรับเด็กและวัยรุ่น ซึ่งเป็นเนื้อหาแบบทางโลกที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรง /เนื้อหาเฉพาะของกลุ่มวัยรุ่น โดยเป็นเนื้อหาที่อยู่ในความสนใจ เป็นที่ชื่นชอบ เป็นที่นิยมของกลุ่มวัยรุ่นในปัจจุบัน เช่น เรื่องความรัก เรื่องอกหัก และเนื้อหาแบบทางโลกสำหรับผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นเนื้อหาทางโลกที่มีสาระสอดแทรกที่มีความเกี่ยวข้องกับหลักการประพฤติปฏิบัติตนในการประกอบอาชีพการงาน แทรก ซึ่งจะไม่ได้เน้นแต่เฉพาะความบันเทิง สนุกสนาน เป็นสำคัญเท่านั้นแต่ยังมีนำเสนอสาระด้วย อีกทั้งจากการเลือกสารทั้งสองลักษณะ แสดงให้เห็นว่าพระมหาสมปอง ใช้รสนิยมแบบ “ใหม่” ในการเลือกสาร ซึ่งมีความสอดคล้องกับรสนิยมของผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นในปัจจุบัน มากกว่าการเลือกใช้สื่อโดยใช้รสนิยมแบบ “เก่า” ซึ่งเป็นรสนิยมของผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่

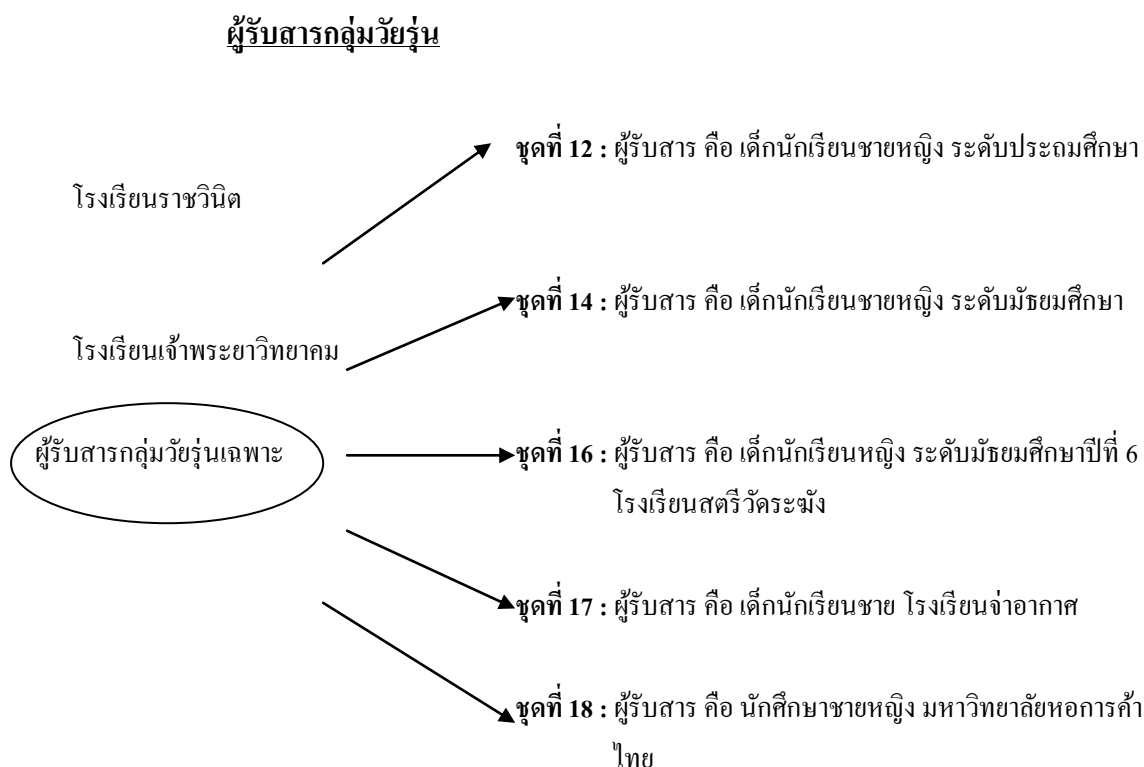
2.2.2 การออกแบบสาร (Message design)

ในแง่ของการออกแบบสารพบว่า เนื้อหาที่พระมหาสมปองได้นำเสนอปรากฏในหลายลักษณะ คือ

1. เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสารเฉพาะ
2. เนื้อหาที่เป็นปัจจุบัน ทันสมัย (Current Issue)
3. เนื้อหาที่มีลักษณะผสมผสาน (hybrid)
4. เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับรสนิยม (taste) ของผู้รับสาร
5. เนื้อหาที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ส่งสาร
6. เนื้อหาในระดับปัจเจกบุคคลและสังคม

1. เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสารเฉพาะ

ในการนำเสนอเนื้อหานั้น แม้บริบทหรือสิ่งแวดล้อมของการนำเสนอเนื้อหาจะเป็นเรื่องหลักธรรมทางศาสนา แต่ผู้รับสารก็ยังคงมีความหลากหลายกลุ่ม ซึ่งผู้ส่งสารต้องทราบว่าจะทำการสื่อสารกับใคร ซึ่งนำไปสู่วัตถุประสงค์และเนื้อหาที่ต่างกันด้วย พระมหาสมปองเป็นผู้ที่มีความเข้าใจลักษณะผู้รับสารที่แตกต่างกัน เช่น การเทศน์/บรรยายให้ผู้รับสารที่เป็นกลุ่มวัยรุ่นก็ยังคงมีความแตกต่างกัน รวมทั้งผู้รับสารที่เป็นกลุ่มผู้ใหญ่ก็ยังคงมีความแตกต่างกันด้วยเช่นกัน



ภาพที่ 6.5 : แสดงการออกแบบเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่น

ธรรมชาติเวิลด์จุดที่ 12 ตอน “เด็กรุ่นใหม่หัวใจธรรมชาติ”

เมื่อพระมหาสมปองเทศน์/บรรยายให้เด็กนักเรียนชายหญิง ระดับประถมศึกษา โรงเรียนราชวินิตฟัง เนื้อหาที่เทศน์มีเนื้อหาที่มุ่งเน้นที่เป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติตนในแบบง่ายๆ คือ การสร้างเสน่ห์ให้กับตนเองใน 5 ลักษณะ คือ 1. หัวอ่อน คือ การเป็นเด็กที่อ่านอนซอนง่าย 2. ปากอ่อน คือ การเป็นเด็กที่พูดจาสุภาพ ไพเราะอ่อนหวาน 3. มืออ่อน คือ การเป็นเด็กที่รู้จักไหว้ แสดงความเคารพ มีสัมมาคารวะ 4. หลังอ่อน คือ การเป็นเด็กที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน รู้จักก้มหลังเมื่อเดินผ่านผู้ใหญ่ และ 5. เข้าอ่อน คือ การเป็นเด็กที่รู้จักเดินเข้า รู้จักกราบพระ ซึ่งจะสังเกตได้ว่าเนื้อหาที่พระมหาสมปองนำเสนอ นั้นเป็นเนื้อหาแบบทางธรรมที่อยู่ในขั้นของศีลซึ่งเป็นการประพฤติปฏิบัติตนที่สามารถจดจำ และสามารถนำไปปฏิบัติได้ง่ายไม่ยุ่งยาก เพราะเด็กในวัยนี้จะเป็นวัยที่มีสมาธิสั้น และต้องการความสนุกสนานเป็นหลัก ดังนั้นการนำเสนอเนื้อหาสาระก็ต้องเป็นเนื้อหาที่สั้นๆ กระชับ ง่ายแก่การทำความเข้าใจหรือเมื่อได้ยิน ได้ฟังแล้วสามารถเข้าใจเนื้อหา นั้นได้ทันที อีกทั้งพระมหาสมปองยังมุ่งเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ชีวิตในการดำเนินชีวิต เช่น การศึกษาเล่าเรียน และการอยู่ร่วมกันกับเพื่อนๆ ที่จะต้องมีความสามัคคี รู้จักการเสียสละ รู้จักเอาใจ

เขามาใส่ใจเรา โดยการนำกิจกรรมให้เด็กได้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินเสียก่อน แล้วสอดแทรกสารดังกล่าวแบบง่ายๆ เข้าไปด้วย

กล่าวโดยรวมคือ พระมหาสมปองนำเสนอเนื้อหาที่มุ่งให้เด็กนักเรียนชายหญิง ระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นวัยศึกษาเล่าเรียนใช้ชีวิตโดยใช้สติในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะด้านการเรียน มีการประพฤติปฏิบัติตนที่ดีทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ได้แก่ พ่อแม่ ครูอาจารย์และเพื่อน

ธรรมะเคล็ดเวอร์ชู่ทึ่ 14 ตอน “ธรรมะกับวัยรุ่น”

เมื่อพระมหาสมปองเทศน์/บรรยายให้เด็กนักเรียนชายหญิง ระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนเจ้าพระยาวิทยาคัมภีร์ เนื้อหาที่เทศน์มีเนื้อหาที่มุ่งเน้นในหลักของการประพฤติปฏิบัติตน คือ เรื่องของการใช้ชีวิตในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะในการศึกษาเล่าเรียนจะต้องใช้สติและสมาธิในการเล่าเรียน เรื่องของยาเสพติด โดยพระมหาสมปองได้เน้นย้ำถึงโทษของสิ่งเสพติดประเภทบุหรี่ ซึ่งเป็นสิ่งเสพติดที่วัยรุ่นสามารถติดได้ง่ายที่สุด เนื่องจากมีราคาที่ไม่แพง หาซื้อได้ง่าย และเป็นสิ่งเสพติดประเภทแรกที่วัยรุ่นส่วนใหญ่ติดกัน จนอาจนำไปสู่สิ่งเสพติดที่ร้ายแรงต่อไปได้ จะสังเกตได้ว่าเนื้อหาที่พระมหาสมปองนำเสนอ นั้น มีความสอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสารซึ่งเป็นวัยรุ่นในระดับมัธยมศึกษา เนื่องจากเด็กในวัยดังกล่าวเป็นวัยที่มีความผูกพัน และใกล้ชิดกับเพื่อนเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นหากสิ่งไหนเป็นสิ่งที่เพื่อนๆ ทำกัน ก็จะเกิดการเลียนแบบเพื่อให้ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน เช่น เมื่อเพื่อนๆ สูบบุหรี่ หากเราเป็นเพื่อนกลุ่มเดียวกันก็จะเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมเหล่านั้นได้ อีกทั้งพระมหาสมปองยังมุ่งเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตนที่ดีต่อบุคคลอื่น เช่น มีความกตัญญูรู้คุณต่อบิดามารดา โดยการประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี ตั้งใจเรียน เชื่อฟังคำสั่งสอนว่ากล่าวตักเตือน และการเป็นเพื่อนที่ดี โดยการอยู่ร่วมกันมีน้ำใจ มีความรักความหวังดี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พุดจาต่อกันด้วยวาจาที่สุภาพ รู้จักกล่าวขอบคุณ และขอโทษเมื่อทำผิดต่อกัน อีกทั้งพระมหาสมปองยังได้เน้นย้ำในเรื่องของการมีความรักในแบบหนุ่มสาว ว่าเป็นเรื่องที่ยังไม่สมควร ความรักที่ดีและเหมาะสมในวัยนี้ก็คือ ความรักในแบบเพื่อนนั่นเอง

กล่าวโดยรวมคือ พระมหาสมปองนำเสนอเนื้อหาที่มุ่งให้เด็กนักเรียนชายหญิง ระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นวัยศึกษาเล่าเรียนให้ใช้ชีวิตในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะด้านการเรียน มีการประพฤติปฏิบัติตนที่ดี เช่น การห่างไกลจากยาเสพติด และการประพฤติปฏิบัติตนที่ดีต่อผู้อื่น ได้แก่ มีความกตัญญูรู้คุณต่อบิดามารดา และการเป็นเพื่อนที่ดี และเน้นย้ำในเรื่องความรักในแบบหนุ่มสาว

พระบรมลิขิตที่ 16 ตอน “พระบรมสอนหญิง”

เมื่อพระมหาสมปองเทศน์/บรรยายให้เด็กนักเรียนหญิง ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสตรีวัดระฆังพัง เนื้อหาที่เทศน์มีเนื้อหาที่มุ่งเน้นไปที่เรื่องของผู้หญิงโดยเฉพาะ ซึ่งพระมหาสมปองได้เน้นย้ำถึงเรื่องของผู้หญิงควรระมัดระวัง ใน 3 เรื่อง คือ 1. การหลงไหลเมื่อได้ยินได้ฟังคำพูดหวานๆ 2. เรื่องของการรักนวลสงวนตัว และ 3. เรื่องความรักในวัยเรียน ซึ่งพระมหาสมปองได้เน้นย้ำว่าเพศหญิงนั้นเป็นเพศที่อ่อนไหวได้ง่ายดังนั้นควรระมัดระวังใช้สติคิดพิจารณาไตร่ตรองสิ่งเหล่านั้นให้ดีก่อนตัดสินใจทำอะไรลงไป เพราะอาจจะเกิดเป็นปัญหาตามมาได้ อีกทั้งพระมหาสมปองยังได้นำหลักที่สามารถจดจำได้ง่ายมาเพื่อให้เป็นหลักให้ไปปฏิบัติกันด้วย คือ สิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติ 12 ประการ คือ 1. อย่านุ่งกระโปรงสั้น ซึ่งพระมหาสมปองได้ยกตัวอย่างการแต่งกายที่ไม่เหมาะสมของชุดนักศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย และเน้นย้ำให้แต่งกายให้สุภาพเหมาะสมกับกาลและเทศะด้วย ซึ่งเป็นเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับผู้ฟังเป็นอย่างดี เนื่องจากผู้ฟังกำลังจะจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและกำลังจะไปเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัย 2. อย่าคือร้อนลงยา 3. อย่าฟังพาดคนแปลกหน้า 4. อย่าคบหาคนไม่ดี 5. อย่าหลีกหนีพ่อแม่ 6. อย่าเห็นแก่ความพุ่มพวย 7. อย่าเถ้อยและเที่ยวเตร่ 8. อย่าเกรงไม่กลับบ้าน 9. อย่าเผาผลาญเงินทองพ่อแม่ 10. อย่าปันใจให้เพื่อนชาย 11. อย่าหมายปองแต่เพื่อนชาย และ 12. อย่าชิงกวนเมือง โดยพระมหาสมปองได้ยกตัวอย่างการขั้บรถซึ่งของเด็กแว้นบอยส์ก็้อยเกิร์ลตาห้องถนนประกอบการบรรยาย ซึ่งเป็นเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับผู้ฟังเป็นอย่างดีเพราะเป็นเรื่องที่เด็กวัยรุ่นในวัยนี้รู้จักดีอยู่แล้ว และสิ่งที่ควรปฏิบัติ 5 ประการ คือ 1. เอรอยยิ้มมาล้างหน้า 2. เอรอรุสวาจามาล้างปาก 3. เอรหายาดเหงื่อแห่งความลำบากมาล้างความจน 4. เอรความคตินอื่นมาล้างกิเลสเรา และ 5. เอรธรรมะของพระพุทธเจ้ามาล้างใจ

กล่าวโดยรวมคือ พระมหาสมปองนำเสนอเนื้อหาที่มุ่งให้เด็กนักเรียนหญิง ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสตรีวัดระฆัง ซึ่งผู้ฟังเป็นเพศหญิงทั้งหมด ซึ่งเป็นเพศที่มีจิตใจที่อ่อนไหวได้ง่าย ดังนั้นเนื้อหาสาระหลักที่พระมหาสมปองต้องการนำเสนอ ก็คือ เรื่องของการรักนวลสงวนตัว เรื่องของความรักในแบบหนุ่มสาว เรื่องที่เกี่ยวกับเพื่อน เช่น การเลือกคบเพื่อน เรื่องของการใช้จ่าย เรื่องของความกตัญญู และ เรื่องของการพูดจา

พระบรมลิขิตที่ 17 ตอน “พระบรมกตัญญู”

เมื่อพระมหาสมปองเทศน์/บรรยายให้เด็กนักเรียนจำอากาศ (นักเรียนชาย) โรงเรียนจำอากาศดอนเมืองพัง เนื้อหาที่เทศน์มีเนื้อหาที่มุ่งเน้นในเรื่องความกตัญญูต่อบิดามารดา

โดยการแสดงออกใน 3 ประการ คือ 1. การพูดจาไพเราะต่อบิดามารดา ซึ่งพระมหาสมปองได้เน้นย้ำในเรื่องของการพูดด้วยคำพูดที่ไพเราะ รวมทั้งคำพูดที่แสดงถึงการให้เกียรติต่อบิดามารดาด้วย 2. การแสดงความกตัญญูในเวลาที่เหมาะสม โดยพระมหาสมปองได้แนะนำให้ผู้ฟังแสดงออกต่อบิดามารดาในแบบง่ายๆ เช่น การกอด การหอมแก้ม การดักน้ำให้ดื่ม และควรทำในเวลาที่ท่านกำลังมีชีวิตอยู่ไม่ใช่จะมาแสดงความรักความกตัญญูเมื่อต้องสูญเสียท่านไปแล้ว เพราะมันไม่มีประโยชน์อะไรแล้ว และ 3. การประพฤติปฏิบัติตัวเป็นลูกที่ดีของบิดามารดาและเป็นคนดีของสังคม อีกทั้งในฐานะที่ผู้ฟังเป็นนักเรียนจำอาภาส ดังนั้นพระมหาสมปองจึงได้เน้นย้ำให้ผู้ฟังมีความกตัญญูรู้คุณต่อประเทศชาติด้วย

กล่าวโดยรวมคือ พระมหาสมปองนำเสนอเนื้อหาที่มุ่งให้นักเรียนจำอาภาส โรงเรียนจำอาภาสคอนเมือง ซึ่งเป็นเด็กนักเรียนชาย ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วจะมีความเกรง ไม่ตั้งใจเรียน ดังนั้นเนื้อหาที่พระมหาสมปองต้องการนำเสนอและเน้นย้ำก็คือ เรื่องของความกตัญญูรู้คุณต่อบิดามารดา เพราะหากผู้ฟังมีความกตัญญูแล้ว ก็จะส่งผลให้การประพฤติปฏิบัติตนในด้านต่างๆ ดีไปด้วย เพราะมีความตั้งใจทำเพื่อบิดามารดาตัวเอง

ธรรมะเตลิว่รุ่ชุดที่ 18 ตอน “ธรรมะในรั้วมหาวิทยาลัย”

เมื่อพระมหาสมปองเทศน์/บรรยายให้นักศึกษาชายหญิง มหาวิทยาลัยหอการค้าไทยฟัง เนื้อหาที่เทศน์มีเนื้อหาที่มุ่งเน้นในเรื่องที่เกี่ยวกับการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัยของนักศึกษาใน 2 เรื่อง คือ 1. เรื่องการเรียน โดยให้นักศึกษาเรียนหนังสือด้วยความสุข สนุกสนาน จะต้องรู้จักถ่ายโอนความเครียด รู้จักบริหารจัดการใจ และสร้างแรงบันดาลใจให้กับตนเอง จะต้องรู้จักเรียนรู้สิ่งต่างๆ อยู่ตลอดเวลา เมื่อเกิดการเรียนรู้แล้วก็ต้องจดจำ และสามารถนำไปถ่ายทอดให้ได้ จะสังเกตได้ว่าเนื้อหาสารดังกล่าวมีความสอดคล้องกับผู้ฟังเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้ฟังเป็นผู้ที่มีระดับความรู้ความสามารถแล้ว ดังนั้นเนื้อหาสารที่พระมหาสมปองนำเสนอจึงเป็นเรื่องที่มีประโยชน์ต่อการเรียนในปัจจุบัน และการทำงานในอนาคตของผู้ฟังเองด้วย 2. เรื่องเกี่ยวกับเพื่อน หรือการอยู่ร่วมกันในมหาวิทยาลัย จะต้องมีความรักความสามัคคีปองคองต่อกัน ไม่อิจฉาริษยากัน โดยพระมหาสมปองได้ยกตัวอย่างประกอบการบรรยาย เรื่องการทะเลาะวิวาทกันของนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัย เช่น การแข่งขันฟุตบอลเชื่อมสัมพันธ์ และการทะเลาะวิวาทของนักศึกษาต่างสถาบัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความไม่สามัคคีปองคองต่อกัน ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับผู้ฟัง เนื่องจากเป็นเรื่องที่ผู้ฟังรู้และทราบมาก่อนแล้ว

กล่าวโดยรวมคือ พระมหาสมปองนำเสนอเนื้อหาที่มุ่งให้นักเรียนชายหญิง มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ซึ่งเป็นนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งจะพบเจอกับปัญหาต่างๆเพิ่มมากขึ้นทั้งการเรียนที่มีความยากลำบากที่อาจสร้างความเครียดให้ได้ หรือปัญหาที่เกี่ยวกับเพื่อน เพราะ นักศึกษาโดยส่วนใหญ่ใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อนในมหาวิทยาลัย ดังนั้นในบางครั้งอาจเกิดเป็นปัญหากระทบกระทั่งกันได้บ้าง ดังนั้นพระมหาสมปองจึงได้เน้นย้ำถึงความสามัคคีปองดองต่อกันนั่นเอง

ผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่



ภาพที่ 6.6 : แสดงการออกแบบเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่นี้

ธรรมะเตลิเวอร์ชุดที่ 8 ตอน “ชีวิตปลอดภัยสไตล์ธรรมะ”

เมื่อพระมหาสมปองเทศน์/บรรยายให้พนักงานขับรถบรรทุกขนส่งสินค้า บริษัท สยามซอร์ไซค์เซอร์วิสฟัง เนื้อหาที่เทศน์มีเนื้อหาที่มุ่งเน้นไปในเรื่องความปลอดภัยใน 3 ทาง คือ ความปลอดภัยทางกาย ทางวาจา และทางใจ ซึ่งพระมหาสมปองได้กล่าวถึงความปลอดภัยดังกล่าว จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อบุคคลดำเนินชีวิตอย่างมีสติในทุกๆขณะ ใช้ชีวิตด้วยความไม่ประมาทในการ

ดำเนินชีวิต ซึ่งพระมหาสมปองได้นำเสนอเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับผู้ฟังอย่างยิ่ง โดยเมื่อกล่าวถึงความปลอดภัยทางกาย ก็ได้นำเสนอเนื้อหาที่เน้นย้ำในเรื่องความปลอดภัยจากการขับขี่รถบนท้องถนน พร้อมยกตัวอย่างเรื่องคนขับรถแท็กซี่ที่มีความประมาทในการขับขี่เป็นตัวอย่าง อีกทั้งยังได้นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับความปลอดภัยทางวาจา ซึ่งเกิดจากการพูดจาที่สุภาพไพเราะต่อกัน และความปลอดภัยทางใจ ซึ่งเกิดจากการมีความสุขทางใจโดยใช้หลักโลกธรรม 8 นั้นเอง

กล่าวโดยรวมคือ พระมหาสมปองนำเสนอเนื้อหาที่มุ่งให้พนักงานขับรถบรรทุกขนส่งสินค้าของบริษัทสยามซอร์ไซค์เซอร์วิส มีความปลอดภัยทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจนั้นเอง

ธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 9 ตอน “ธรรมะสุจริตพิชิตงาน”

เมื่อพระมหาสมปองเทศน์/บรรยายให้พนักงานขายบริษัทแลตตาชอยฟัง เนื้อหาที่เทศน์มีเนื้อหาที่มุ่งเน้นในเรื่องของหลักการทำงาน โดยเฉพาะงานทางการขาย หรือข้อปฏิบัติ เพื่อให้ไปสู่ความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานหรืออาชีพโดยชอบธรรม ใน 3 หลักใหญ่ คือ 1. หลักการครองตน เช่น ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต ต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรค ใช้สติในการดำเนินชีวิต (ยึดหลักฆราวาสธรรม 4 และจริต 6) 2. หลักการครองคน เช่น เอื้อเพื่อแบ่งปันต่อผู้อื่น พูดจาทักทายด้วยความสุภาพ (ยึดหลักสังคหวัตถุ 4) และ 3. หลักการครองงาน เช่น ต้องมีความรู้ความเข้าใจสินค้าของตนเองอย่างแท้จริง มีใจรักในงานขาย มีความขยันพากเพียรมานะอดทน มีความเอาใจใส่ต่องานที่ทำ (ยึดหลักอิทธิบาท 4)

กล่าวโดยรวมคือ พระมหาสมปองนำเสนอเนื้อหาที่มุ่งให้พนักงานขายของบริษัทแลตตาชอยสามารถประกอบอาชีพและทำงานด้วยความสุข มีความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานด้วยความถูกต้องนั้นเอง

ธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 11 ตอน “ธรรมะสะดวกซื้อ”

เมื่อพระมหาสมปองเทศน์/บรรยายให้พนักงานบริษัทซีพี ออลล์ จำกัด (บริษัทซีพี เซเว่นอีเลฟเว่น จำกัด) เนื้อหาที่เทศน์มีเนื้อหาที่มุ่งเน้นในเรื่องของหลักการทำงาน หรือข้อปฏิบัติ เพื่อให้ไปสู่ความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานหรืออาชีพโดยชอบธรรม โดยเน้นเฉพาะหลักการครองตน ใน 2 ประการ คือ หลักสัจจะ คือ หลักการพัฒนาตนให้มีความซื่อสัตย์ มีความจริงใจในทุกๆเรื่อง ทั้งตรงต่อหน้า ตรงต่อเวลา ตรงต่อบุคคล และหลักศรัทธา คือ ความเชื่อ ที่ประกอบด้วยเหตุ และผล เป็นความเชื่อที่ผ่านการกรั่นกรอง แล้วจากปัญญา ความเชื่ออย่างมีสติมีปัญญาประกอบด้วยเสมอ ไม่ใช่ความเชื่อแบบงมงาย ไร้เหตุผล โดยพระมหาสมปองได้ยกตัวอย่าง

ในเรื่องของการขึ้นบ้านใหม่ และการเฉลิมฉลอง และเรื่ององค์พ่อบุญตาประกอบกรบรยาย ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวเป็นการแสดงออกซึ่งความเชื่ออย่างหนึ่งของคนไทย ซึ่งเป็นเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับผู้ฟังเป็นอย่างดี เพราะเป็นเรื่องที่ผู้ฟังรู้และทราบดี อีกทั้งเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของผู้ฟังกลุ่มนี้ด้วย อีกทั้งพระมหาสมปองยังได้นำเสนอเนื้อหาที่เน้นย้ำให้บุคคลทำงานด้วยความสุข โดยเริ่มจากการคิดในแง่บวก มองโลกในแง่ดี ทำจิตใจให้แจ่มใสเบิกบาน เพียงเท่านี้ความสุขในการทำงานก็สามารถเกิดขึ้นได้โดยง่ายแล้ว

กล่าวโดยรวมคือ พระมหาสมปองนำเสนอเนื้อหาที่มุ่งให้พนักงานบริษัทซีพี ออลล์ จำกัด (บริษัทซีพี เซเว่นอีเลฟเว่น จำกัด) สามารถประกอบอาชีพและทำงานด้วยความสุข มีความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานด้วยความถูกต้องนั่นเอง

ธรรมะเคลียวรชู้ดที่ 13 ตอน “ธรรมะนำชีวิต”

เมื่อพระมหาสมปองเทศน์/บรรยายให้พนักงานบริษัทแลตตาซอยฟัง เนื้อหาที่เทศน์มีเนื้อหาที่มุ่งเน้นในเรื่องของหลักการทำงาน หรือข้อปฏิบัติเพื่อให้ไปสู่ความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานหรืออาชีพโดยชอบธรรม ใน 6 ประการ คือ 1. อย่าให้ปัญหาอุปสรรคมาขัดขวางความสำเร็จ 2. ให้ยึดถือบุคคลที่ประสบความสำเร็จเป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิต 3. อย่านำคำพูดของคนอื่นมาขัดขวางความสำเร็จ 4. ลดการดื่มสุราให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม และระมัดระวังเรื่องของอุบัติเหตุ 5. การใช้คำพูดที่ดีต่อกัน และ 6.ให้นำหลักธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิต โดยให้เข้าวัดฟังเทศน์ฟังธรรม เพื่อเสริมสร้างความเป็นสิริมงคลแก่ชีวิต ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวเป็นเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับผู้ฟังเป็นอย่างดี เพราะผู้ฟังเป็นบุคคลในวัยทำงาน ดังนั้นเรื่องของหลักการทำงานจึงเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของผู้ฟังกลุ่มนี้

กล่าวโดยรวมคือ พระมหาสมปองนำเสนอเนื้อหาที่มุ่งให้พนักงานบริษัทแลตตาซอย สามารถประกอบอาชีพและทำงานด้วยความสุข มีความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานด้วยความถูกต้องนั่นเอง

ธรรมะเคลียวรชู้ดที่ 15 ตอน “ธรรมะขจัดความเครียด”

เมื่อพระมหาสมปองเทศน์/บรรยายให้พนักงานบริษัทโลโก้สุวรรณ จำกัดฟัง เนื้อหาที่เทศน์มีเนื้อหาที่มุ่งเน้นในเรื่องของหลักการทำงาน หรือข้อปฏิบัติเพื่อให้ไปสู่ความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานหรืออาชีพโดยชอบธรรม ใน 6 ประการ คือ 1.ทำงานตรงเวลา 2.ไม่นินทาเจ้านาย 3.ใส่ใจต่อหน้าที่ 4.ทำดีให้ถูกจังหวะ 5.เสียดสละเพื่อหน่วยงาน และ 6. มนุษย์สัมพันธ์เป็นเยี่ยม และหลักในการดำเนินชีวิตประจำวัน 3 ประการ คือ 1.เก่งงาน โดยยึดหลักอิทธิ

บาท 4 2.เก่งคน โดยยึดหลักสังคหวัตถุ 4 และฆราวาสธรรม 4 3.เก่งคิด 4.เก่งดำเนินชีวิต โดยยึดหลักปฏิบัติตนให้เป็นคนดี ได้แก่ สุหทัย สุวโจ สุขโร สุจริต ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวเป็นเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับผู้ฟังเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้ฟังเป็นบุคคลในวัยทำงาน ดังนั้นเรื่องของหลักการงานจึงเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของผู้ฟังกลุ่มนี้

กล่าวโดยรวมคือ พระมหาสมปองนำเสนอเนื้อหาที่มุ่งให้พนักงานบริษัทไทย สุวรรณ จำกัด สามารถประกอบอาชีพและทำงานด้วยความสุข มีความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานด้วยความถูกต้องนั่นเอง

ธรรมะเตลิเวอร์ชูดที่ 19 ตอน “ธรรมะข้าราชการ”

เมื่อพระมหาสมปองเทศน์/บรรยายให้ข้าราชการกรมส่งเสริมสหกรณ์ฟัง เนื้อหาที่เทศน์มีเนื้อหาที่มุ่งเน้นในเรื่องของหลักการงาน หรือข้อปฏิบัติเพื่อให้ไปสู่ความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานหรืออาชีพโดยชอบธรรม ใน 9 ประการ คือ 1.มีความอ่อนน้อมถ่อมตน 2.มีความเกรงกลัวความชั่วความผิด 3.มีความเคารพหนักแน่น 4.มีความตั้งใจรับใช้ราชการ 5.จัดความเป็นอยู่ให้เรียบร้อยเป็นระเบียบ 6.มีที่อยู่อาศัยแน่นอน 7.มีความสุจริตทั้งต่อหน้าและลับหลัง 8.มีการจัดระบบการใช้จ่ายในครอบครัวของตนเองให้ดี และ 9.อย่าก่อหนี้สินให้พระรุงพระรัง อีกทั้งพระมหาสมปองได้ยกตัวอย่างประกอบการบรรยาย ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องในหลวง เช่น พระราชดำรัสของในหลวงที่ทรงตรัสกับข้าราชการที่ทำงานกับพระองค์ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข้าราชการ เช่น การใช้รราชการ ประกอบการบรรยาย ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวเป็นเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับผู้ฟังเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้ฟังเป็นข้าราชการซึ่งถือได้ว่าเป็นข้าราชการของในหลวง เมื่อยกเรื่องของในหลวงประกอบจึงเป็นเรื่องใกล้ตัวจึงสามารถเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่พระมหาสมปองนำเสนอได้ดียิ่งขึ้น และเรื่องของหลักการงานก็ยังเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของผู้ฟังกลุ่มนี้ด้วย

กล่าวโดยรวมคือ พระมหาสมปองนำเสนอเนื้อหาที่มุ่งให้ข้าราชการกรมส่งเสริมสหกรณ์สามารถประกอบอาชีพและทำงานด้วยความสุข มีความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานด้วยความถูกต้องนั่นเอง

ธรรมะเตลิเวอร์ชูดที่ 20 ตอน “สนุกกับธรรมะ”

เมื่อพระมหาสมปองเทศน์/บรรยายให้ผู้บริหาร พนักงานบริษัทสายการบินนกแอร์ ฟัง เนื้อหาที่เทศน์มีเนื้อหาที่มุ่งเน้นในเรื่องของหลักการงานร่วมกันภายในองค์กรได้อย่างมีความสุข หรือข้อปฏิบัติเพื่อให้ไปสู่ความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานหรืออาชีพ

โดยชอบธรรม ใน 11 ประการ คือ 1. ต้องฟังกันและกัน 2. ต้องรู้จักผ่อนคลายความตึงเครียดจากการทำงาน 3. ต้องทำงานส่วนรวมเหมือนงานส่วนตัว 4. ต้องมีความเชื่อมั่น ความศรัทธา และมีใจรักในงานที่ทำ 5. ต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน 6. ต้องพูดจากันด้วยความไพเราะ 7. ผู้นำอย่างนั้บนหัวคนให้นั่งในใจคน 8. ต้องนำที่ไม่ดีที่พบเจอมาพัฒนาตน 9. ต้องรู้จักเพิ่มคุณค่าให้ตัวเอง 10. ประยุกต์สิ่งอื่นได้หลากหลาย เมื่อใช้เป็นเครื่องพัฒนาตน และ 11. ตรวจสอบความเจริญก้าวหน้า และให้แต่ละวันได้ทั้งงานและความสุข ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวเป็นเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับผู้ฟังเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้ฟังเป็นบุคคลในวัยทำงาน ดังนั้นเรื่องของหลักการทำงานร่วมกันในองค์กรจึงเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของผู้ฟังกลุ่มนี้

กล่าวโดยรวมคือ พระมหาสมปองนำเสนอเนื้อหาที่มุ่งให้ผู้บริหาร พนักงานบริษัท สาขการบินนกแอร์ สามารถประกอบอาชีพและทำงานร่วมกันได้ด้วยความสุข มีความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานด้วยความถูกต้องนั่นเอง

2. เนื้อหาที่เป็นปัจจุบัน ทันสมัย

เนื้อหาที่พระมหาสมปองนำเสนอมักเป็นเนื้อหาที่เป็นปัจจุบัน (current issue) และทันสมัย โดยนำเหตุการณ์ในบริบทแวดล้อมที่เกิดขึ้นขณะนั้นๆ มานำเสนอ เชื่อมโยง เปรียบเทียบ หรือยกเป็นตัวอย่าง ซึ่งผู้รับสารมักจะรู้เรื่องเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นอยู่แล้ว ทำให้ไม่ต้องอธิบายเท่าความมาก อีกทั้งยังทำให้เกิดความน่าสนใจ รู้สึกว่าไม่ใช่เรื่องไกลตัว เห็นภาพ เข้าใจเรื่องได้ง่าย ตัวอย่างเช่น

“ใช้คุณโยม อาตมาช่วงนี้อ่านหนังสือพิมพ์ก็พบข่าวแบบอุบัติเหตุมากมายเลย แทบทุกวันไม่ต้องไปหา เปิดปุ๊บเจอปั๊บเลย ซึ่งส่วนมากก็เกิดจากความประมาทเล็กน้อย เผลอสติแค่แป๊บเดียว” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8)

“...ฉะนั้นคุณโยมต้องใจเย็นๆ ทำใจถึงจะใจเย็นได้ คุณจงชง มกจ๊ก รู้จักไหม แต่ก่อนเขาไม่เคยปฏิบัติธรรมคุณโยม ขับรถไปเหมือนแท็กซี่คันเมื่อก็เขาใจร้อนคุณโยม คุณจงชง มกจ๊ก คำ คำ คำ พอเริ่มไปปฏิบัติธรรม พอมีคนปาดหน้า โกรธเหมือนเดิมแต่กำหนดจิตใจคุณโยม รู้ทันใจ รู้ทันจิตใจ โกรธหนอ โกรธหนอ โมโหหนอ โมโหหนอ ความโกรธยังมีอยู่ แต่รู้ทันอารมณ์ การกำหนดจิตใจนะ ตัดอดีต ปิดอนาคต กำหนดปัจจุบัน เวลาปฏิบัติธรรมนะ พอโมโหปั๊บ เรารู้ว่าเราโมโห โกรธหนอ โกรธหนอ พอใจเย็นลงเรารู้ทันอารมณ์ เราก็ไม่เคืองใครแล้ว เราก็ไม่ใจร้อนแล้ว...” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8)

“...ต่อไปตลอดภัยทางไหน กาย วาจา แล้วก็ใจ โอ้โห... ใจนี่สำคัญมากคุณ โยม โรคซึมเศร้าเป็นอันดับ 2 อันดับ 3 ของประเทศไทยต่อไปอาจจะขึ้นอันดับ 1 ก็ได้ โลกธรรม 8 ประการคุณ โยม แบ่งบวกแง่ลบ มีลาภเสริมลาภ มียศเสริมยศ มีสุขทุกข์สรรเสริญนินทา คุณ โยมต้องรับสองทาง ต้องรับสองทางนะ บางคนรับแบ่งบวกอย่างเดียว พอมีงานก็ดีใจ พอไม่มีงานก็ฆ่าตัวตาย เหมือนนางดาบีน ดาราเกาหลีเห็นไหม มีงานมีละครเยอะ ดีใจรับได้พอไม่มีงาน ไม่มีละครฆ่าตัวตาย ก่อนนางดาบีน ดาราเกาหลีเหมือนกัน ถูกสรรเสริญ ถูกค่าในอินเทอร์เน็ตเยอะฆ่าตัวตาย เห็นไหมคุณ โยม ก็เลยชีวิตเราก็เลยตายไปเลย...” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8)

“...ผู้หญิงอายุ 27 คู่แฝดฝ่ายบัญชี แฟนอายุ 28 อยู่อุดร มีโครงการจะเปิดอุดรกัน คุณ โยม ผู้หญิงเลยเริ่ม โกงบัญชี ครั้งแรกสองแสน เจ้านายก็ประมาณสามสิบกกว่าๆ ไม่ถึง 40 สามสิบลายๆ ก็เริ่มรู้แล้วแต่ยังไม่แน่ใจ ครั้งที่ 2 ย่ำใจ โกงอีก 70,000 คุณ โยม 70,000 เจ้านายรู้ เพราะเขาเอาข้อมูลใส่โน้ตบุ๊กไว้ตลอด จับได้ โทษของเธอในการ โกงอาจจะติดคุกไม่กี่ปีหรือกักขัง เจ้านายไม่เอาเรื่อง เอาเงินมาใช้หนี้ก็ไม่ต้องติดคุกแต่เธอคิดมากคุณ โยม นัดเจ้านายบอกจะไปเคลียร์เอาโอเลี้ยงให้ดูใส่ยาพิษเอาไว้ แล้วเอาเหล็กอัดจมูกอีก แล้วไปเผา เผาตายเลย แล้วนั่งคู่ด้วยนะ โทษของเธอเลยถึงขั้นประหารชีวิต ผู้หญิงอายุ 27 กำลังมีอนาคตสดใส แฟนอายุ 28 เกิดความโลภ ความโกรธ ความหลง คุณ โยม โลกอยากได้เงินของคนอื่นที่ไม่ใช่เงินของตัวเอง โกรธที่เจ้านายรู้ทัน หลงแฟนพาทำยังงั้นทำยังงั้น เผาไปเลยยังงั้นถึงขั้นเสียชีวิต ไม่เสียชีวิตอย่างเดียว เสียชีวิตด้วยเลย...” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 8)

“ธรรมะสอนหญิงวันนี้เราจะมีข้อคิดเตือนใจให้พวกเรา 12 อย่าง 1. อย่างนุ่งกระโปรงสั้น คือมีข่าวมีคราวออกมามากมายว่า นักศึกษา นุ่งกระโปรงสั้น นักเรียนมัธยม มีแฟชั่นแบบบริดจ์เสปียร์ด้วย ไม่ใส่กางเกงชั้นในเลยนะ ใส้เราเป็นห่วงเป็นใยมาก เราก็อยากจะสอนว่า ลูกทำไมไม่ใส่กางเกงชั้นในล่ะมันอายเขาหรือเปล่านั้น ออกข่าวออกคราวมา เขาบอกว่า พระอาจารย์ไม่ต้องมาสอนหนูหรอกค่ะ หนูก็ทำตามพระอาจารย์นั่นแหละค่ะ” (ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 16)

3. เนื้อหามีลักษณะผสมผสาน

พระมหาสมปองนำเสนอเนื้อหาสารในรายการธรรมะเคลิเวอร์ โดยใช้ลักษณะการผสมผสาน (hybrid) ทั้งในส่วนจากรูปแบบการนำเสนอ (Form) และในส่วน ของเนื้อหา (Content) รายการ ดังนี้

3.1 รูปแบบการนำเสนอ

ในส่วนของรูปแบบการนำเสนอรายการนั้น พระมหาสมปอง ได้ใช้รูปแบบการเทศน์ ซึ่งเป็นช่องทางหลักของการสื่อสารทางศาสนา ที่มี การผสมผสานทั้งรูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะ (verbal communication) และเชิงอวัจนะ (non-verbal communication) อีกทั้งพระมหาสมปองยังได้นำหลักการผสมผสานมาใช้ เพื่อให้เกิด “การเทศน์แบบใหม่” ที่มีวิธีการสื่อสารด้วยการเทศน์ที่ต่างออกไปจากแบบแผนธรรมเนียมปฏิบัติ ดังนี้

- **รูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะ (verbal communication)**

พระมหาสมปองได้นำหลักการผสมผสานมาใช้ในการออกแบบรูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะ โดยให้มีทั้งรูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะทั้งแบบเก่า ที่ใช้อยู่แต่ในเดิมในการสื่อสารทางศาสนา เช่น การอธิบายให้เห็นชัดเจน คำคม คำให้ข้อคิด คติเตือนใจ ภาษาพระ การอ้างอิงพุทธศาสนาและพุทธศาสนาสถาปัตยกรรม การอุปมาอุปไมย การถามตอบ และรูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะแบบใหม่ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เช่น คำใหม่ คำแปลก แหกแนวหรือมีเอกลักษณ์ของตัวเอง คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ ภาษาสมัยใหม่/ภาษาวัยรุ่น การปนและการผสมภาษา การใช้อารมณ์ขัน การใช้ภาพและเสียงประกอบการบรรยาย

- **รูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะ (non-verbal communication)**

พระมหาสมปองได้นำหลักการผสมผสานมาใช้ในการออกแบบรูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะ โดยให้มีทั้งรูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะแบบเก่า ที่ใช้อยู่แต่ในเดิมในการสื่อสารทางศาสนา เช่น มีการพูดเสียงดังฟังชัด คำพูดและน้ำเสียงน่าฟัง ชัดถ้อยชัดคำ ออกเสียง คำควบกล้ำชัดเจน พูดได้อย่างคล่องแคล่ว และนำรูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะแบบใหม่ ซึ่งเป็นวิธี การสื่อสารที่มีการปรับแต่งขึ้นมาใหม่ เพื่อให้เหมาะสมในการสื่อสาร ในปัจจุบัน เช่น การเน้นเสียง การเลียนเสียงพฤติกรรมกรพูดของวัยรุ่น การเลียนเสียงศิลปินตลก การยกมือประกอบเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจน ในขณะที่เดียวกันก็มีใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส และการสังเกตปฏิกิริยาตอบกลับจากผู้รับสารด้วยการสบตา

3.2 เนื้อหารายการ

ในส่วนของเนื้อหารายการนั้น พระมหาสมปองได้เลือกนำเสนอเนื้อหาในรายการธรรมะเคลียวารี สำหรับผู้รับสารกลุ่มเด็ก/วัยรุ่น และผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ ใน 2 ประเภท คือ เนื้อหาแบบทางธรรม (Sacred Content) ซึ่งเป็นเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับโลกทัศน์ของสถาบัน

ศาสนา ที่มีโลกทัศน์แบบ “โลกุตระธรรม” หรือ แบบ “ทางธรรม” (Sacred World) และเนื้อหาแบบทางโลก (Secular Content) ซึ่งเป็นเนื้อหาที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้ฟังได้เป็นอย่างดี อีกทั้งจากการนำเสนอเนื้อหาใน 2 ประเภทดังกล่าว พระมหาสมปองได้นำหลักการผสมผสานมาใช้สำหรับการสร้างสารในแต่ละประเภทอีกด้วย ดังนี้

● **เนื้อหาแบบทางธรรม (Sacred Content) พระมหาสมปองได้นำ**

หลักการผสมผสานมาใช้ในการออกแบบเนื้อหาแบบทางธรรม ทั้งผู้รับสารกลุ่มเด็ก/วัยรุ่นและผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ ใน 2 ลักษณะ คือ

- **หลักธรรมะในระดับพฤติกรรมระดับปัจเจกบุคคล** สำหรับผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นนั้น พระมหาสมปองได้นำเสนอหลักธรรมะ/หลักการประพฤติปฏิบัติที่นำไปใช้กับตนเอง เช่น เรื่องของการใช้สติ หลักพัฒนาจิตใจให้เข้มแข็งความอดทน ในการจัดการกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินชีวิต สิ่งที่ผู้หญิงควรประพฤติปฏิบัติ 5 ประการและไม่ควรประพฤติปฏิบัติ 12 ประการ และสำหรับผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่พระมหาสมปองได้นำเสนอหลักธรรมะ/หลักการประพฤติปฏิบัติตนเองในการดำเนินชีวิตส่วนตัวและการงาน เช่น การใช้สติ หลักฌราวาสธรรม 4 จริต 6 หลักสังขะ หลักศรัทธา

- **หลักธรรมะในระดับพฤติกรรมระดับสังคม** สำหรับผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นนั้น พระมหาสมปองได้นำเสนอหลักธรรมะ/หลักการประพฤติปฏิบัติที่นำไปใช้กับบุคคลอื่นๆ ในสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ใน 4 ระดับ ได้แก่ หลักธรรมะที่นำไปใช้สำหรับบุพการี เช่น ความกตัญญูรู้คุณบิดามารดา โดยการประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี ตั้งใจเรียน เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ หลักธรรมะที่นำไปใช้สำหรับครูอาจารย์ ได้แก่ ความกตัญญูรู้คุณต่อครูอาจารย์ โดยการประพฤติปฏิบัติตนเป็นลูกศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ตั้งใจเล่าเรียน หลักธรรมะที่นำไปใช้สำหรับเพื่อน ได้แก่ เป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน โดยการรู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา รู้จักมีน้ำใจต่อกัน อยู่ร่วมกันให้มีความรักซึ่งกันและกัน หลักธรรมะที่นำไปใช้ระดับชาติ ได้แก่ การประพฤติปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ โดยการเป็นบุคคลที่ดีต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์ ต่อเพื่อน และเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี และสำหรับผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่พระมหาสมปองได้นำเสนอหลักธรรมะ/หลักการประพฤติปฏิบัติที่นำไปใช้กับบุคคลอื่นๆ ในสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ใน 3 ระดับ ได้แก่ หลักธรรมะสำหรับหัวหน้า/นายจ้าง เช่น ผู้นำอย่างน่านับหน้าทอนให้นั่งอยู่ในใจคน หลักธรรมะสำหรับเพื่อนร่วมงาน เช่น ใช้คำพูดที่ดีต่อกันด้วยความไพเราะ มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน หลักธรรมะสำหรับลูกน้อง เช่น ไม่นินทาเจ้านาย มีความสุจริตทั้งต่อหน้าและลับหลัง (หลักสังขะ)

● **เนื้อหาแบบทางโลก (Secular Content) พระมหาสมปองได้นำ**

หลักการผสมผสานมาใช้ในการออกแบบเนื้อหาแบบทางโลกทั้งผู้รับสารกลุ่มเด็ก/วัยรุ่นและผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ ใน 2 ลักษณะ คือ

- **เนื้อหาแบบทางโลกในระดับปัจเจกบุคคล** สำหรับผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นนั้น พระมหาสมปองเลือกนำเสนอเนื้อหาซึ่งเป็นเนื้อหา/เรื่องราวส่วนตัวที่เกี่ยวกับตัวของวัยรุ่นเอง เช่น เรื่องความรัก เรื่องอกหัก เรื่องของเพศตรงข้าม เรื่องแฟชั่นการแต่งกาย และสำหรับผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่พระมหาสมปองเลือกนำเสนอเนื้อหาซึ่งเป็นเนื้อหา/เรื่องราวที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้รับสารที่เป็นผู้ใหญ่โดยตรง เพราะจะเป็นประเด็นของหลักในการดำเนินชีวิตส่วนตัว และ หลักการประกอบอาชีพ/หลักในการทำงาน โดยพระมหาสมปองจะนำเสนอในรูปแบบของเรื่องเล่าที่มีเนื้อหาในแบบทางโลก พร้อมสอดแทรกหลักการงานต่างๆ ไปด้วย ได้แก่ เรื่องเล่าทางโลกเกี่ยวกับหลักการดำเนินชีวิตส่วนตัว เช่น เรื่องขึ้นบ้านใหม่ และเรื่องเล่าทางโลกเกี่ยวกับหลักการประกอบอาชีพ เช่น เรื่องใจรักในการขาย เรื่องเจ้าอาวาสวัดเซน เรื่องกบหูหนวก เรื่องกัปตันไม้ทันเครื่อง

- **เนื้อหาแบบทางโลกในระดับสังคม** สำหรับผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นนั้น พระมหาสมปองเลือกนำเสนอเนื้อหา/เรื่องราวที่อยู่ในความสนใจเป็นที่ชื่นชอบ และนิยมของกลุ่มวัยรุ่นส่วนใหญ่ในสังคมปัจจุบัน ได้แก่ เรื่องที่เกี่ยวกับวงการสื่อมวลชนใน 4 ด้าน คือ ด้านวงการบันเทิง ซึ่งเกี่ยวกับบุคคลที่มีชื่อเสียงในวงการบันเทิงในสาขาต่างๆ อาทิ ดารา/นักแสดง นักร้อง นักดนตรี ดีเจ/นักจัดรายการวิทยุ ด้านวงการภาพยนตร์ ซึ่งเกี่ยวกับภาพยนตร์ทั้งไทยและต่างประเทศ ด้านวงการเพลง ซึ่งเกี่ยวกับบทเพลงทั้งแนวสตริง แนวลูกทุ่ง และเพลงประกอบการ์ตูน และด้านวงการภาพยนตร์โฆษณา ซึ่งเกี่ยวกับภาพยนตร์โฆษณาของไทย และสำหรับผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่พระมหาสมปองเลือกนำเสนอเนื้อหา/เรื่องราว สาระความรู้ทั่วไป ซึ่งเป็นที่สนใจของคนทั่วไปในสังคม เนื้อหาที่เกี่ยวกับความเป็นไปในสังคมปัจจุบันที่เป็นที่รับรู้โดยทั่วกัน รวมทั้งเรื่องเกี่ยวกับวงการสื่อมวลชนในด้านต่างๆ ซึ่งสามารถแบ่งได้ ดังนี้ ข่าว/เหตุการณ์ปัจจุบัน สาระความรู้ทั่วไป เนื้อหาเกี่ยวกับวงการสื่อมวลชน 3 ด้าน คือ ด้านวงการบันเทิง ซึ่งเกี่ยวกับบุคคลที่มีชื่อเสียงในวงการบันเทิงในสาขาต่างๆ อาทิ ดารา/นักแสดงไทยและต่างประเทศ ผู้ประพันธ์เพลง นักดนตรี นักเขียน ด้านวงการเพลง ซึ่งเกี่ยวกับบทเพลงแนวสตริง แนวลูกทุ่ง และเพลงประกอบการ์ตูน และ ด้านวงการภาพยนตร์โฆษณา ซึ่งเกี่ยวกับภาพยนตร์โฆษณาของไทย

4. เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับรสนิยม (taste) ของผู้รับสาร

พระมหาสมปองนำเสนอสารในรายการธรรมะเคลิเวอรี่ โดยเลือก ออกแบบสารให้มีความมีความสอดคล้องกับรสนิยม (taste) หรือความชื่นชอบ ความพึงพอใจ รวมทั้ง ความสนใจของผู้รับสารทั้งกลุ่มเด็ก/วัยรุ่น และผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ โดยจะเลือกออกแบบสารให้ สอดคล้องกับรสนิยมของผู้รับสารทั้งรสนิยมทางแบบทางธรรม และรสนิยมแบบทางโลก ทั้งใน ส่วนของรูปแบบการนำเสนอ(Form) และในส่วนของเนื้อหา(Content)รายการ ดังนี้

4.1 รูปแบบการนำเสนอ

ในส่วนของรูปแบบการนำเสนอรายการของพระมหาสมปองนั้น มี วิธีการสื่อสารด้วยการเทศน์ที่ต่างออกไปจากแบบแผนธรรมเนียมปฏิบัติของพระสงฆ์ในการทำการ สื่อสาร ซึ่งเป็นการพัฒนาจากรูปแบบการเทศน์จากในอดีตทั้งในส่วนของรูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะและเชิงอวัจนะ จนกลายเป็น “การเทศน์แบบใหม่” ที่ยังคงมีคุณลักษณะของรูปแบบการสื่อสาร ในทางพระพุทธศาสนา (รูปแบบแบบเก่า) และนำรูปแบบการสื่อสารที่มีความทันสมัย เป็นปัจจุบัน (รูปแบบการแบบใหม่) เข้ามาผสมผสานอีกด้วย ซึ่งจากรูปแบบการสื่อสารแบบใหม่ทั้งวัจนะ และอวัจนะของพระมหาสมปองที่นำเสนอในรายการธรรมะเคลิเวอรี่ ซึ่งทำให้รายการมีรูปแบบที่ แปลกใหม่ เน้นความสนุกสนาน เพลิดเพลิน สร้างเสียงหัวเราะและอารมณ์ขันให้กับผู้ชมได้เป็น อย่างดี ซึ่งมีความสอดคล้องกับรสนิยมของผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้รับ สารกลุ่มดังกล่าวเป็นช่วงวัยที่ต้องการความสนุกสนานเป็นหลักอยู่แล้ว จึงทำให้ สามารถเข้าถึงกลุ่ม ผู้ฟังที่เป็นคนรุ่นใหม่ อย่างเด็กและวัยรุ่น ได้เป็นอย่างดี แต่จากรูปแบบการนำเสนอดังกล่าวอาจไม่ สอดคล้องกับรสนิยมของผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ เนื่องจากผู้รับสารกลุ่มนี้มีความรู้ความเข้าใจใน รูปแบบการสื่อสารของพระสงฆ์ที่ถูกต้อง ดังนั้นจึงนำมาเปรียบเทียบกับรูปแบบการสื่อสารของ พระมหาสมปองจึงมองดูว่าไม่มีความเหมาะสมหากจะทำการสื่อสารด้วยรูปแบบดังกล่าวผ่านสื่อ โทรทัศน์ที่มีผู้ชมที่เป็นสาธารณชน

4.2 เนื้อหารายการ

ในส่วนของเนื้อหารายการนั้น พระมหาสมปองได้เลือกนำเสนอ เนื้อหาทั้งแบบทางธรรมและแบบทางโลกให้มีความสอดคล้องกับรสนิยม (taste) หรือความชื่นชอบ ความพึงพอใจ รวมทั้งความสนใจของผู้รับสารทั้งผู้รับสารกลุ่มเด็ก/วัยรุ่น และผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ ดังนี้

- **ผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่น** ในส่วนของเนื้อหาแบบทางธรรมนั้น พระมหาสมปองนำเสนอหลักธรรมะในเบื้องต้น ระดับพื้นฐานแบบง่ายๆ โดยเน้นไปที่หลักธรรมะในระดับพฤติกรรมระดับปัจเจกบุคคลเป็นสำคัญ และนำเสนอหลักธรรมะในระดับพฤติกรรมระดับสังคม และในส่วนของเนื้อหาแบบทางโลกที่นำเสนอเป็นเนื้อหาแบบทางโลกที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้รับสารที่เป็นกลุ่มวัยรุ่นโดยตรง/เนื้อหาเฉพาะของกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งเป็นเนื้อหา/เรื่องราวที่อยู่ในความสนใจ เป็นที่ชื่นชอบ เป็นที่นิยมของกลุ่มวัยรุ่นในปัจจุบัน ได้แก่ เรื่องความรัก เรื่องอกหัก เรื่องของเพศตรงข้าม และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวงการบันเทิง ซึ่งจะเห็นได้ว่าการนำเสนอเนื้อหาทั้งสองส่วนของพระมหาสมปองนั้นสอดคล้องกับรสนิยมของวัยรุ่นทั้งในแง่ทางธรรมและแง่ทางโลก เนื่องจากผู้รับสารกลุ่มวัยรุ่น จะมีความรู้ความเข้าใจต่อเนื้อหาทางธรรมได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น เพราะได้เรียนรู้หรือมีประสบการณ์ในทางธรรมมาน้อย เช่น การศึกษาเล่าเรียนในวิชาพระพุทธศาสนาก็ยังคงเป็นเพียงธรรมะขั้นพื้นฐานเท่านั้น ดังนั้นการนำเสนอเนื้อหาแบบทางธรรมในขั้นพื้นฐานของพระมหาสมปองถึงทำให้วัยรุ่นสามารถรับรู้ เข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้กับตนเองได้โดยง่าย และในส่วนของเนื้อหาทางโลกเป็นเนื้อหาของกลุ่มวัยรุ่น โดยเฉพาะ เป็นการนำเสนอเนื้อหาทางโลกที่ใกล้ชิดตัวของวัยรุ่นเป็นอย่างมาก และเป็นเรื่องราวที่บันเทิงสนุกสนานเป็นหลัก เพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่สดใส ต้องการความสนุกสนานอยู่แล้วดังนั้นเรื่องราวความบันเทิงดังกล่าว จึงดึงดูดความสนใจจากวัยรุ่นได้เป็นอย่างดี

- **ผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่** ในส่วนเนื้อหาแบบทางธรรมเป็นหลัก ธรรมะในเบื้องต้น ระดับพื้นฐาน ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับตนเองได้โดยง่าย โดยจะเน้นไปที่หลักธรรมะที่นำไปใช้ในการทำงานหรือการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นการเน้นที่หลักธรรมะสำหรับการนำไปใช้กับพฤติกรรมในระดับสังคม (กับเพื่อนร่วมงาน กับลูกน้อง กับหัวหน้างาน)เป็นสำคัญ มากกว่าการนำเสนอหลักธรรมะในระดับพฤติกรรมระดับปัจเจกบุคคล ซึ่งถือว่าเนื้อหาแบบธรรมที่พระมหาสมปองเลือกนำเสนอ นั้นไม่มีความสอดคล้องกับรสนิยมในแง่ทางธรรมของผู้รับสารผู้ใหญ่ เนื่องจากผู้รับสารกลุ่มนี้มีความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งมีประสบการณ์ในแง่ทางธรรมมากพอสมควรแล้ว ดังนั้นจึงไม่ต้องการเพียงหลักธรรมในขั้นพื้นฐานเท่านั้น แต่ต้องการหลักธรรมที่มีความลึกซึ้งมากกว่านี้ เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตที่ต้องพบเจอกับปัญหาและอุปสรรคมากมายที่รอการแก้ไข และในส่วนของเนื้อหาแบบทางโลกนั้นเป็นเนื้อหาแบบทางโลกที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้รับสารที่เป็นกลุ่มผู้ใหญ่ เพราะเป็นเนื้อหาทางโลกที่มีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับหลักการประพฤติปฏิบัติตนในการประกอบอาชีพการงาน ซึ่งจะไม่ได้นั้นแต่เฉพาะความบันเทิง สนุกสนานเป็นสำคัญเท่านั้นแต่ยังมีการนำเสนอสาระด้วย ซึ่งถือว่าเนื้อหาแบบทางโลกที่พระมหาสมปองเลือกนำเสนอ นั้นมีความสอดคล้องกับรสนิยมในแง่ทางโลกของผู้รับสารผู้ใหญ่ เนื่องจากถึงแม้ว่าจะจะเป็นเนื้อหาที่เป็นความบันเทิงแต่ก็มีการสอดแทรกสาระเกี่ยวกับหลักการ

ทำงานไว้ด้วย ซึ่งวัยผู้ใหญ่เป็นวัยแห่งการทำงานหรือการประกอบอาชีพซึ่งอาจมีความเครียดเกิดขึ้นตลอดเวลา ดังนั้นทั้งสาระและความบันเทิงทั้งสองจึงเป็นที่ต้องการของผู้รับสารกลุ่มนี้ไปพร้อมๆ กันด้วย

5. เนื้อหาที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ส่งสาร

จากรูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหาที่ถูกนำเสนอในรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ของพระมหาสมปองนั้น พบว่า พระมหาสมปอง มีการออกแบบสารทั้งในส่วนของรูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหา ซึ่งไม่ได้มีความสอดคล้อง หรือเกี่ยวข้องกับผู้ส่งสาร (พระมหาสมปอง) เป็นอย่างมาก เนื่องจากพระมหาสมปองนั้นมีสถานภาพ เป็น “พระภิกษุสงฆ์” ซึ่งต้องมีโลกทัศน์ในแบบศาสนา ซึ่งเป็นโลกทัศน์แบบโลกุตระกรรม หรือ “แบบทางธรรม” (Sacred World) แต่ถึงอย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าทางด้านศาสนาจะมีมิติที่เน้นไปทางธรรมแต่ก็ยังมีมิติทางโลกได้ด้วยบ้าง เช่น การนำเสนอเนื้อหาที่เป็นข่าว/เหตุการณ์ในปัจจุบัน หรือเนื้อหาทางโลกที่ไม่หวือหวามากนัก แต่จากสัดส่วนของการผสมผสาน ของเนื้อหาที่นำเสนอ จะพบว่าจะเน้นไปที่เนื้อหาแบบทางโลกมากกว่าเนื้อหาแบบทางธรรม ซึ่งไม่สอดคล้องกับโลกทัศน์ของ ผู้ส่งสารที่ต้องมีโลกทัศน์แบบสถาบันศาสนา ซึ่งต้องเป็นการเน้นที่เนื้อหาสาระทางด้านธรรมะเป็นหลัก

6. เนื้อหาในระดับปัจเจกบุคคลและระดับสังคม

ในการนำเสนอเนื้อหาในรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ พระมหาสมปองจะเลือกออกแบบสารซึ่งมีลักษณะเฉพาะเจาะจง โดยเลือกนำเสนอเนื้อหาใน 2 ระดับ คือ เนื้อหาในระดับปัจเจกบุคคล (Individual) และเนื้อหาในระดับสังคม (group) สืบเนื่องมาจากในการ วิเคราะห์ผู้รับสารของพระมหาสมปอง ทั้งกลุ่มเด็ก /วัยรุ่น และผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ นั้น โดยภาพรวม ของการวิเคราะห์จะเห็นได้ว่าพระมหาสมปองนั้นมองว่า สาเหตุการเกิดปัญหาของผู้รับสาร 2 กลุ่มดังกล่าว มีสาเหตุที่แตกต่างกัน คือ สาเหตุมาจากพฤติกรรมของปัจเจกบุคคล ซึ่งถือได้ว่าเป็น “ปัจเจกภายใน” และสาเหตุมาจากพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งถือได้ว่าเป็น “ปัจเจกภายนอก” ดังนี้

- ผู้รับสารกลุ่มเด็ก/วัยรุ่น ซึ่งปัญหาต่างๆของวัยรุ่นนั้น มีสาเหตุมาจากตัวของวัยรุ่นเองเป็นสำคัญมากกว่าปัญหาจากสังคมภายนอก เช่น ต้องการเป็นจุดสนใจในแบบผิดๆ หรือทางด้านลบ การบูชาคนอย่างผิดๆ ที่ไม่สมควรแก่การบูชา มีค่านิยมที่ผิดเพี้ยน ซึ่งจะเห็นได้จาก การวิเคราะห์ผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นของพระมหาสมปอง ส่งผลต่อการออกแบบเนื้อหาประเภทเนื้อหาแบบทางธรรมได้สอดคล้องกับผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นที่จะเน้นไปที่หลักธรรมะ

ที่จะนำไปใช้ในการแก้ปัญหาซึ่งเป็นพฤติกรรมในระดับปัจเจกบุคคล มากกว่าลักษณะในระดับพฤติกรรมระดับสังคม เพื่อให้เด็กและวัยรุ่นนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง

- ผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ ซึ่งปัญหาต่างๆของผู้ใหญ่ มีสาเหตุมาจากปัญหาจากสังคมภายนอกมากกว่า ปัญหาที่มีสาเหตุมาจากปัจเจก/ตัวผู้ใหญ่เอง เช่น บุคคลต่างๆในองค์กร เช่น ลูกน้อง นายจ้าง เพื่อนร่วมงาน สภาพเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ซึ่งจะเห็นได้จากการวิเคราะห์ผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ของพระมหาสมปอง ส่งผลต่อการ ออกแบบเนื้อหาประเภทเนื้อหาแบบทางธรรมได้สอดคล้องกับผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ที่จะเน้นไปที่ลักษณะ ที่จะนำไปใช้ในการแก้ปัญหาซึ่งเป็น พฤติกรรม ในระดับสังคมมากกว่าลักษณะใน ระดับพฤติกรรมระดับปัจเจกบุคคล เพื่อให้ผู้รับสารกลุ่มใหญ่นำไปใช้ เพื่อเป็น แนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน

โดยภาพรวมของการออกแบบสาร (Message design) ของพระมหาสมปอง นั้น จะเห็นได้ว่าพระมหาสมปอง ได้ทำการออกแบบเนื้อหาสาร เพื่อนำเสนอในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ ใน 6 ลักษณะ ได้แก่ 1.เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสารเฉพาะ 2.เนื้อหาเป็นปัจจุบัน ทันสมัย (Current Issue) 3.เนื้อหาที่มีลักษณะผสมผสาน (Hybrid) 4.เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับรสนิยม (taste) ของผู้รับสาร 5.เนื้อหาไม่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ส่งสารโดยตรง และ 6.เนื้อหาในระดับปัจเจกบุคคลและสังคม จากลักษณะของการออกแบบสาร โดยภาพรวมของพระมหาสมปองนั้นเป็นการออกแบบสาร โดยใช้รสนิยมแบบ “ใหม่” ในการออกแบบสารทั้งสิ้น เนื่องจากในการเทศน์/บรรยายของพระภิกษุสงฆ์ในอดีตนั้น พระภิกษุสงฆ์ ผู้ทำการเทศน์หรือเป็นผู้ส่งสารจะทำการส่งสารจากจุดยืนของผู้ส่งสาร (Sender-center) ซึ่งหมายถึง การส่งสารจากความสนใจ ความต้องการ ระดับความเข้าใจของผู้ส่ง หรือที่เรียกว่า “ถือเอาผู้ส่งสารเป็นหลัก/ตัวผู้พูดเป็นตัวตั้ง ” เช่น มีความต้องการจะอบรมสั่งสอนเรื่องอะไรก็เตรียมเนื้อหาเรื่องนั้น แต่เมื่อโยกการเทศน์ซึ่งเป็นการสื่อสารในชีวิตประจำวัน เข้ามาในรายการสนทนาทางโทรทัศน์ ซึ่งไม่ทราบว่ามีผู้ฟังหรือผู้รับสารคือใคร เพราะผู้ฟังเป็นมวลชน(Mass) แต่จะต้องสามารถสร้างความสนใจ และรับชมติดตามรายการให้เกิดขึ้นได้ ดังนั้น เนื้อหาสารที่ต้องนำเสนอในรายการทางโทรทัศน์จึงต้องออกแบบสารโดยใช้รสนิยมแบบ “ใหม่” ในการออกแบบสาร คือ การส่งสารที่มาจากความสนใจ ความต้องการ รสนิยมระดับความเข้าใจของผู้รับสาร หรือที่เรียกว่า “ถือเอาผู้รับสารเป็นตัวตั้ง ” (Audience-center) จึงกล่าวได้ว่าการออกแบบให้เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสารเฉพาะ การออกแบบให้เนื้อหาเป็นปัจจุบัน ทันสมัย เนื้อหาที่มีลักษณะผสมผสาน เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับรสนิยมของผู้รับสาร และเนื้อหาไม่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ส่งสารโดยตรง การออกแบบสารทั้งหมดนี้จึงเป็นการออกแบบสารโดยถือเอาถือเอาผู้รับสารเป็นตัวตั้งทั้งสิ้น อีกทั้งการออกแบบเนื้อหาในระดับปัจเจกบุคคลและ

สังคม ก็ถือว่าเป็นรสนิยมแบบ “ใหม่” ในการออกแบบสาร เพราะเป็นการออกแบบสารสำหรับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มใหญ่ หรือ ผู้รับสารมวลชน(Mass) ซึ่งในอดีตนั้นการเทศน์ของพระภิกษุสงฆ์เป็นการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มเล็ก หรือบรรดาญาติโยมที่มาฟังที่วัดเท่านั้น

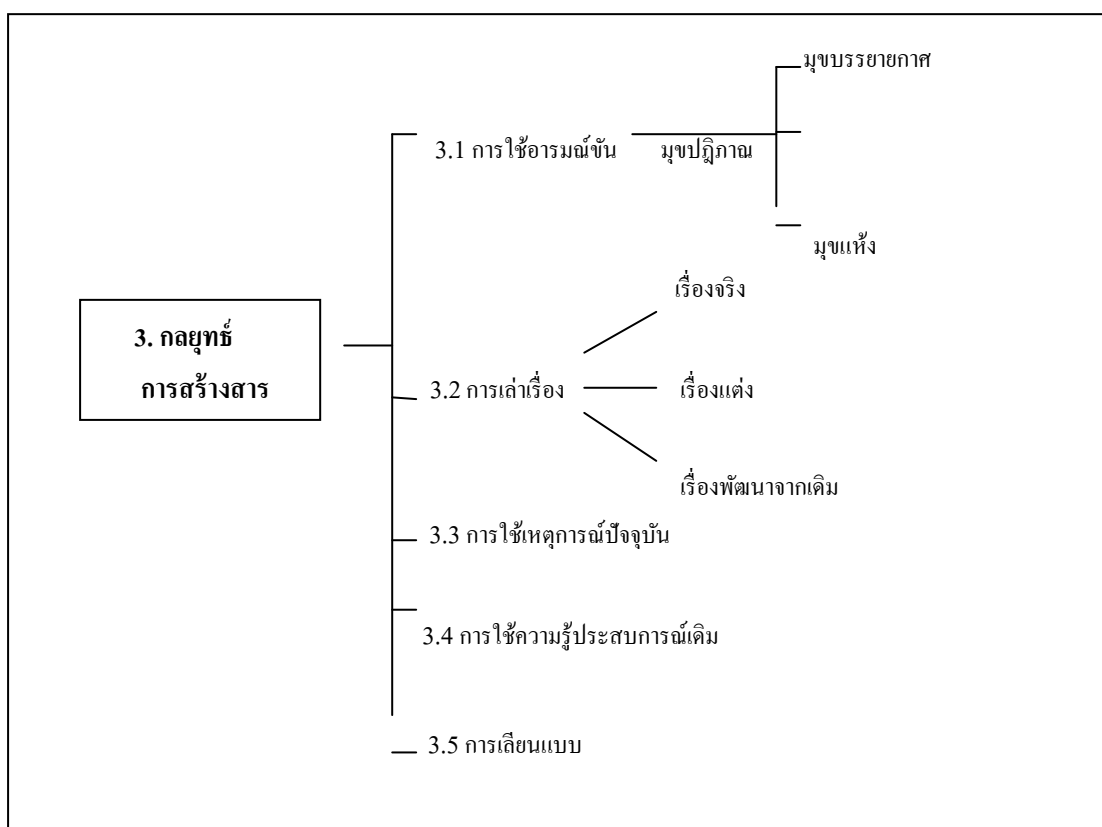
จากองค์ประกอบในการสร้างสรรค์ของพระมหาสมปอง ด้านทักษะที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ซึ่งประกอบด้วยการเลือกใช้สื่อ ใน 4 ประเภท ได้แก่ สื่อทางตา สื่อทางหู สื่อทางหูและสื่อทางตา และสื่อทางการมีส่วนร่วม และเลือกสาร ประกอบด้วยการเลือกสารแบบทางธรรมและแบบทางโลก และการออกแบบสาร ใน 6 ลักษณะ ได้แก่ 1.เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสารเฉพาะ 2.เนื้อหาเป็นปัจจุบัน ทันสมัย (Current Issue) 3.เนื้อหาที่มีลักษณะผสมผสาน (Hybrid) 4. เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับรสนิยม (taste) ของผู้รับสาร 5.เนื้อหาไม่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ส่งสารโดยตรง และ 6.เนื้อหาในระดับปัจเจกบุคคลและสังคม จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบในการสร้างสรรค์ของพระมหาสมปอง ด้านทักษะนั้น จะเป็นการส่งสารจากความสนใจ/ความต้องการ/ระดับความเข้าใจของผู้รับสาร หรือที่เรียกว่า “ถือเอาผู้รับสารเป็นตัวตั้ง” (Audience-center) ทั้งสิ้น เห็นได้จากในการเลือกใช้สื่อเป็นการนำเอาสิ่งที่อยู่รอบตัว และสิ่งที่ผู้รับสารกลุ่มเด็ก/วัยรุ่น และกลุ่มผู้ใหญ่รู้จักคุ้นเคยเป็นอย่างดี ในชีวิตประจำวันมานำเสนอ การเลือกสาร(Message Selection) ใน 2 ลักษณะ ซึ่งเป็นการผสมผสาน (hybrid) ระหว่างเนื้อหาแบบทางธรรม (Sacred Content) และเนื้อหาแบบทางโลก (Secular Content) เข้าด้วยกัน โดยจะเน้นไปที่เนื้อหาแบบทางโลกมากกว่า เนื้อหาแบบทางธรรม แสดงให้เห็นว่าพระมหาสมปอง ใช้รสนิยมแบบ “ใหม่” ในการเลือกสาร ซึ่งมีความสอดคล้องกับรสนิยมของผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นในปัจจุบัน มากกว่าการใช้สื่อโดยใช้รสนิยมแบบ “เก่า” ซึ่งเป็นรสนิยมของผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ และการออกแบบสาร (Message design)ซึ่งโดยภาพรวมเป็นการออกแบบสาร โดยใช้รสนิยมแบบ “ใหม่” ในการออกแบบสาร ทั้งสิ้น คือ การส่งสารที่มาจากความสนใจ ความต้องการ รสนิยม ระดับความเข้าใจของผู้รับสาร หรือที่เรียกว่า “ถือเอาผู้รับสารเป็นตัวตั้ง” (Audience-center) จึงกล่าวได้ว่าการออกแบบให้เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสารเฉพาะ การออกแบบให้เนื้อหาเป็นปัจจุบัน ทันสมัย เนื้อหาที่มีลักษณะผสมผสาน เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับรสนิยมของผู้รับสาร และเนื้อหาไม่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ส่งสารโดยตรง การออกแบบสารทั้งหมดนี้จึงเป็นการออกแบบสารโดยถือเอาถือเอาผู้รับสารเป็นตัวตั้งทั้งสิ้น อีกทั้งการออกแบบเนื้อหาในระดับปัจเจกบุคคลและสังคม ก็ถือว่าเป็นรสนิยมแบบ “ใหม่” ในการออกแบบสาร เพราะเป็นการออกแบบสารสำหรับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มใหญ่ หรือ ผู้รับสารมวลชน(Mass) ซึ่งในอดีตนั้นการเทศน์ของพระภิกษุสงฆ์เป็นการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มเล็ก หรือบรรดาญาติโยมที่มาฟังที่วัดเท่านั้น

3.ด้านกลยุทธ์

กลยุทธ์ที่พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต นำมาใช้ในกระบวนการสร้างสรรค์ประกอบด้วย

- 3.1 การใช้อารมณ์ขัน
- 3.2 การเล่าเรื่อง
- 3.3 การใช้เหตุการณ์ปัจจุบัน
- 3.4 การใช้ความรู้ประสบการณ์เดิม
- 3.5 การเลียนแบบ

ซึ่งสามารถพิจารณาได้ ดังแผนภาพนี้



ภาพที่ 6.7 แสดงกรอบการศึกษาด้านกลยุทธ์การสร้างสรรค์

3.1 การใช้อารมณ์ขัน

โดยมากในตลอดการบรรยายของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต และโดยเฉพาะในช่วงเริ่มต้นการบรรยาย พระมหาสมปองจะใช้อารมณ์ขันเป็นกลยุทธ์การสื่อสารที่สำคัญ ซึ่งทำให้ผู้รับสารสนใจในการบรรยายของพระมหาสมปองเป็นที่รู้จัก และได้รับความนิยมนจากผู้ฟัง โดยเฉพาะผู้ฟังที่เป็นกลุ่มวัยรุ่นได้เป็นอย่างมาก การใช้อารมณ์ขันเป็นรูปแบบการนำเสนอสารเชิงวิจนะ ในแง่ของความมีชีวิตชีวา

เมื่อพิจารณาการใช้อารมณ์ขันในแง่การสื่อสารเชิงวิจนะ สมบัติ เสริมศิลป์ กล่าวว่า อารมณ์ขันเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพภายในของบุคคล ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลในเบื้องต้น รวมทั้งการสัมภาษณ์ พูดคุย พบว่าโดยบุคลิกภาพและประวัติของพระมหาสมปองที่ปรากฏนั้น พระมหาสมปองเป็นคนที่กล้าพูด กล้าแสดงออก และเป็นคนที่มองโลกในแง่ดี อารมณ์ดี สนุกสนาน มีอารมณ์ขันอยู่แล้ว ทั้งนี้เหตุผลประการหนึ่งเกิดจากการที่พระมหาสมปองเติบโตมาในครอบครัวที่สมาชิกในครอบครัวมีร่าเริง สนุกสนาน มองโลกในแง่ดี

“ ที่จริงชอบพูดตั้งแต่เด็กแล้ว วันเด็กวันไหนก็ชอบแสดง แสดงตั้งแต่เด็กแล้ว ตัวเองก็เป็นลูกคนสุดท้องด้วย งานบ้านที่รับผิดชอบก็ไม่หนักเท่าพี่ๆ วันๆก็สนุกสนาน หัวเราะได้กับทุกเรื่อง อย่างเวลาทานข้าวทุกคนก็จะอยู่พร้อมหน้าพร้อมตา โดยระหว่างนั้นต่างคนจะกระซำเข้าเหย้าเหยกัน อย่างเมามันส์ หัวเราะเอิ๊กอ๊ากกันลั่นบ้าน ทุกวันนี้ภาพที่โยมพอหยอกล้อกับพี่ชาย ก่อนจะระเบิดเสียงหัวเราะด้วยความสะใจ จนเส้นขนมจิ้นออกมาทางจมูก ยังติดตามอาตมาอยู่เลย ”

(พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต, สัมภาษณ์ 6 มกราคม 2551)

พระมหาสมปอง มองว่าในการมาฟังการบรรยายในแต่ละครั้งนั้น ท่านพบว่าผู้ที่มาฟังส่วนใหญ่ไม่ได้มีความเต็มใจ หรือสมัครใจมาฟังการบรรยาย อาจจะมาโดยการกระทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เช่น นักเรียนมาฟังเพราะมีคะแนนให้ ดังนั้นพระมหาสมปองจึงได้นำหลักการนันทนาการมาใช้ในการบรรยาย เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความสุขสนุกสนาน เพลิดเพลินก่อนในเบื้องต้น

“ รู้สึกว่าการนันทนาการ ทำให้เปิดใจคนได้ คนมาส่วนมากก็ถูกบังคับมานะ อย่างเล็กๆ จะมีสักไม่ถึงสิบยี่สิบเปอร์เซ็นต์ที่เต็มใจ ที่มา ก็เพราะ มันเป็นกิจกรรมที่คุณต้องทำ มีคะแนนให้ มีอะไรให้ ถ้ามาวัดตามสมัครใจในร้อยละไม่น่าจะถึงยี่สิบคนที่สมัครใจที่อยากมาเข้าค่ายธรรมะ ค่ายพุทธบุตร เรา เลยมองว่า ทำไงมันจะเปิดใจคนได้ เมื่อใจเปิดหูก็เปิด ฉะนั้นแล้ว เราก็เริ่มที่จะชอบนันทนาการ เพราะถือว่าความสนุกมันเปิดใจคนได้ ”

(พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต, สัมภาษณ์ 6 มกราคม 2551)

อีกทั้งพระมหาสมปองยังมองว่า คนไทยมีความสุขสนุกสนาน และชื่นชอบความสนุกสนาน อยู่แล้ว จึงได้นำการใช้อารมณ์ขัน การพูดโดยใช้มุขตลกต่างๆ มาเป็นกลยุทธ์แรกในการทำให้ผู้ฟัง จำ หัวเราะ เกิดความสนุกสนาน เพื่อเป็นการเปิดใจ และเปิดหูของผู้ฟังในการรับฟังการบรรยาย ซึ่งมองว่าการใช้อารมณ์ขันเพื่อสร้างความสนุกสนานนี้เป็นสิ่งที่ใช้เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้ฟัง และถือว่าไม่ใช่สิ่งสำคัญที่ต้องการนำเสนอแต่ก็ขาดไม่ได้ด้วยเช่นกัน

“คนไทยเรามีความสุขอยู่ในตัวเองอยู่แล้ว อะไรก็ได้แต่ขอให้สนุกก่อนเราก็คิดว่าจะทำอะไรให้ใจเปิดหูเปิดตา มาจะใช้ความสนุกเพื่อเปิดทาง หัวเราะกันให้สาแก่ใจ ก่อนจะดึงเข้าสู่เรื่องราวของธรรมะต่อไป เพราะฉะนั้นสนุกเป็นแค่ด่านแรกเป็นผงชुरुสเท่านั้น อร่อยแต่ไม่มีประโยชน์แต่ว่ามันก็จำเป็นต้องใส่ผงชुरुส หรือความสนุกเป็นแก่น้ำจิ้ม แต่คงไม่มีใคร ไปตักแต่น้ำจิ้มมากิน เขาต้องการไก่ต่างหากมากินคู่กับน้ำจิ้มที่ต้องอร่อยด้วย”

(พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต, สัมภาษณ์ 6 มกราคม 2551)

นอกจากคุณลักษณะเฉพาะของคนไทยที่ชื่นชอบความสนุกสนาน และการเปิดใจของผู้ฟัง ให้ฟังด้วยความสนใจแล้ว พระมหาสมปองยังได้นำแนวคิดทางด้านธุรกิจมาใช้ในการสร้างสารด้วย โดยเห็นว่าการใช้อารมณ์ขันในการบรรยายนั้น จะสามารถทำให้ได้รับความสนใจจากกลุ่มผู้ฟังทุกเพศทุกวัยได้ ซึ่งก็จะส่งผลให้รายการได้รับความชื่นชอบและนิยมไปด้วย ดังนั้นจึงได้นำการใช้อารมณ์ขันมาเป็นกลยุทธ์ในการสร้างสารเป็นสำคัญ

“ก็คุยกับทางแกรมมี่ด้วยว่าเวลาที่เราไปออกรายการ เราต้องทำประมาณไหน คุณถึงจะได้เรตติ้ง ต้องการความสนุก หรือต้องการสาระ หรือทั้งสนุกและสาระด้วย คอนเซ็ปต์เรก็คือสนุกเปิดใจ สาระนำไปใช้ เราก็จะมาคิดด้วยว่าเรามีศรัทธาในการนิมนต์เราอยู่แล้ว ทำไงให้เรตติ้ง เขาสูงไปด้วย เปลี่ยนกระแสรธรรมะไม่ทำให้น่าเบื่อ ไม่ทำให้รายการคุณดูแย่ง ไม่ทำให้รายการคุณดูเชย ดูแบบธรรมะธรรมะพุทธจังเลย อยากทำให้ผู้ใหญ่ฟังแล้วพยักหน้า คนแก่ฟังแล้วน้ำหมากกระจาย เราอยากเก็บกลุ่มคนฟังให้ได้ทุกกลุ่ม” (พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต, สัมภาษณ์ 6 มกราคม 2551)

ด้านความรู้ ความเข้าใจในการใช้อารมณ์ขันนั้น พระมหาสมปอง เป็นผู้ที่ได้รับการฝึกฝน และพัฒนาการใช้อารมณ์ขันมาเป็นอย่างดี เนื่องจากในขณะที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ไปเข้าร่วมกับค่ายของวัดต่างๆ เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาไปสู่เยาวชน จึงได้เรียนรู้และฝึกฝนจากพระอาจารย์และพระรุ่นพี่มากมาย

“พอปี 3 ปี 4 กำลังเรียนอยู่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ไปดูการทำงาน

ของทีมเผยแพร่วัดศรีบุญเรือง ระหว่างที่เข้าไปแจมค่ายพุทธธรรม 5-6 ค่ายแรก อาตมาไม่ได้พูดสักคำ ไม่ได้ทำอะไรเลย ก็เป็นคนชอบจด จดหมดจังหวะอะไรก็เอา คือ จดทุกอย่างเดียว จดทุกอย่างเข้าเขาออกยังงั้น ตบยังงั้น สรุปลังงั้น มันแรงจะทำให้ชอพยังงั้น ความรักมาเซียจะหักให้มันไม่เป็น ความรักมากเกินไปได้ยังงั้น สังเกตว่าเขาเข้าเนื้อหาอย่างไร ตบมุกอย่างไร ไปเลียนแบบเรียนรู้จากรุ่นพี่” (พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต, สัมภาษณ์ 6 มกราคม 2551)

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าพระมหาสมปองนั้น มีอารมณ์ขันเป็นบุคลิกภาพส่วนตัวอยู่แล้ว และยังได้รับความรู้ และการฝึกฝนมาเป็นอย่างดีในการใช้อารมณ์ขันในการบรรยาย จากการเรียนรู้และจดจำการใช้อารมณ์ขันในแบบต่างๆ จากค่ายพุทธธรรมสำหรับเยาวชน จากวัดต่างๆ ซึ่งการใช้อารมณ์ขันที่พระมหาสมปองนำมาใช้ประกอบการบรรยายในรายการธรรมะเดลิเวอรี่นั้น แบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

● มุขบรรยายกาศ

พระมหาสมปองจะสร้างอารมณ์ขันจากประเภทมุขบรรยายกาศ ซึ่งเป็นมุขหรือเรื่องที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมของการพูด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสถานที่ ผู้ฟัง หรือแม้กระทั่งมาจากคนที่อยู่รอบตัว ไม่ว่าจะเป็นพิธีกร ผู้ร่วมรายการหรือผู้ฟัง ซึ่งวิทยากรจะนำมุขประเภทนี้มาใช้มากในช่วงเริ่มต้นเพื่อสร้างความเป็นมิตรและคุ้นเคยระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง ก่อนจะเริ่มพูดเข้าเนื้อหาหลัก เช่น การเล่นกับผู้ฟังโดยตรง

“ก็คิดว่าช่วงเริ่มต้นพูด ทำยังไงมันจะโดนใจ บางทีเรารู้สึกพระเราใช้โอกาสเปลื้องจะมากบอกว่า ญาติโยมทั้งหลายก็อยากจะให้โยม ได้สดใส เบิกบาน แบบนี้หัลับแน่นะ มันใช้โอกาสเปลื้องนะ ก็เลยนึกถึง ว่าคนไทยเรามีความสุขอยู่ในตัวเองอยู่แล้ว อะไรก็ได้แต่ขอให้สนุกก่อนเราก็คิด ซึ่งเราก็มีคอนเซฟจากค่ายพุทธบุตรที่ปลูกฝังเรามา 8 ปีที่ทำงานมา ก็มีมุขมีสาระ มีซาบซึ่งอยู่แล้ว งั้นก็ใช้ฟิวส์สนุกก่อนพูดเลยดีกว่า สนุกกับคนฟังบ้างกับพิธีกรบ้าง”

(พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต, สัมภาษณ์ 6 มกราคม 2551)

● มุขปฏิภาณไหวพริบ

พระมหาสมปองจะสร้างอารมณ์ขันจากประเภทมุขปฏิภาณไหวพริบ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นปัจจุบันทันด่วน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “มุขสด” เป็นการหยิบยกเหตุการณ์ปัจจุบันทันด่วนมาสร้างเป็นอารมณ์ขัน ซึ่งจะเป็นการช่วยสร้างความประทับใจและบรรยายกาศที่สนุกสนานให้แก่ผู้ฟังอีกด้วย เพราะผู้ฟังจะชื่นชอบและปรารถนาเป็นอย่างยิ่งที่จะได้ชมการโต้ตอบกลับจากผู้พูด

“บ้างครั้งอาจมากเกินไปถึงหรือกว่าผู้ฟังจะตอบอะไรแปลกๆแบบนั้น เลยอาศัยจังหวะนั้นสร้างความสนุกดีกว่า ถึงจะเป็นคำตอบที่ผิดหรือไม่ถูกใจอาจมากเกินไปได้มองตรงนั้น ก็เปลี่ยนเป็นให้เค้าได้ทำกันไปดีกว่า บรรยากาศก็ดีขึ้นด้วย” (พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต, สัมภาษณ์ 6 มกราคม 2551)

● मुखแห่ง

พระมหาสมปองจะสร้างอารมณ์ขันจากประเภท मुखแห่ง หรือเรียกได้ว่า “มุขหา กิน” ซึ่งเป็นมุขที่ได้เก็บไว้ในคลังข้อมูล โดยมีการวางแผนและเตรียมการมาล่วงหน้า เพื่อความตั้งใจที่จะนำมาพูด จะสังเกตได้ว่าพระมหาสมปองจะมีมุขแห่งจำนวนมากที่เกี่ยวข้องในแต่ละหัวข้อการบรรยายเสมอๆ เช่น หากผู้ฟังเป็นวัยรุ่น นักเรียน นักศึกษาจะต้องมีมุขเกี่ยวกับเรื่องความรัก เรื่องอกหัก หรือเรื่องของเพศตรงข้าม เพราะล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องที่วัยรุ่นชอบฟังเป็นอย่างมาก ในเรื่องราวเหล่านี้

“เรื่องราวที่เก็บไว้มีเป็นตั่งๆเลย เพราะสมัยที่เป็นเนกรก็ชอบจดเรื่องพวกนี้ไว้วันเนี่ยพอมีโอกาสก็ได้หยิบขึ้นมาใช้บ้าง” (พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต, สัมภาษณ์ 6 มกราคม 2551)

โดยภาพรวมของการใช้อารมณ์ขันของพระมหาสมปอง จะเห็นได้ว่า พระมหาสมปองถือเอาการใช้อารมณ์ขันเป็นกลยุทธ์การสื่อสารที่สำคัญ โดยเฉพาะในช่วงเริ่มต้นการบรรยาย เพื่อดึงดูดความสนใจในการรับฟังการบรรยาย ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์สำคัญของพระมหาสมปองจน ทำให้เป็นที่รู้จัก และได้รับความนิยมจากผู้ฟังเป็นจำนวนมาก ซึ่งการใช้อารมณ์ขันต่าง ๆ นั้นเกิดจากบุคลิกภาพส่วนตัวอีกทั้งได้รับความรู้และการฝึกฝนในการใช้อารมณ์ขันในการบรรยายจากการรับหน้าที่เป็นวิทยากรของค่ายอบรมคุณธรรมจริยธรรมจากวัดต่างๆ ที่จัดขึ้น โดยใช้อารมณ์ขันใน 3 ประเภท คือ 1. มุขบรรยายกาศ ซึ่งเป็นมุขที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมของการพูด 2. มุขปฏิภาณไหวพริบ ซึ่งเป็นการหยิบยกเหตุการณ์ปัจจุบันทันด่วนมาสร้างเป็นอารมณ์ขัน และ 3. มุขแห่ง ซึ่งเป็นมุขที่ได้เก็บไว้ในคลังข้อมูล โดยมีการวางแผนและเตรียมการมาล่วงหน้า เพื่อความตั้งใจที่จะนำมาพูด จากการใช้อารมณ์ขันของพระมหาสมปอง จะเห็นได้ว่าเป็นการส่งสารที่ “ถือเอาผู้รับสารเป็นตัวตั้ง ” (Audience-center) เนื่องพระมหาสมปองสร้างสารจากความสนใจและความชื่นชอบของผู้รับสาร ซึ่งมองว่า คุณลักษณะเฉพาะของคนไทยนั้นชื่นชอบความสนุกสนาน โดยเฉพาะ ผู้ฟังที่เป็นกลุ่มวัยรุ่นซึ่งชื่นชอบบันเทิง ความสนุกสนาน การนันทนาการเป็นสำคัญ จึงนำกลยุทธ์ดังกล่าวมาใช้ในการสื่อสารกับผู้รับสารทั้งสองกลุ่ม แต่จะนำมาใช้เป็นอย่างมากในผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่น

3.2 การเล่าเรื่อง

กลยุทธ์การเล่าเรื่อง ถือเป็นกลยุทธ์หนึ่งที่พระมหาสมปอง นำมาใช้ในการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ โดยจะใช้การเล่าเรื่องในการนำเสนอเนื้อหาสาระเป็นจำนวนมาก โดยหลังจากที่มีการยกหัวข้อ หรือหลักธรรมขึ้นมาบรรยายก็จะมีกรยกเรื่องเล่าขึ้นมาประกอบพร้อมทั้งสอดแทรกมุขตลกไว้ในเรื่องเล่าเหล่านั้นด้วย เพื่อให้เนื้อหาสาระหลักที่ต้องการนำเสนอมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น หรือบางครั้งก็จะยกเรื่องเล่าขึ้นมาก่อนแล้วจะสอดแทรกหลักธรรมมาประกอบทีหลัง ซึ่งเรื่องเล่าที่ยกขึ้นมาประกอบนั้นจะมีเกี่ยวข้องเชื่อมโยง สอดคล้องกลมกลืนกันกับเนื้อหาหรือหลักธรรมที่ยกขึ้นมาเสมอ แต่จะเห็นได้ว่าวิทยากรใช้วิธีการเล่าเรื่องเป็นส่วนใหญ่ในการบรรยายเสมือนไม่ได้เทศน์อะไรแต่เป็นการเล่าเรื่องไปเรื่อยๆหรือเน้นแต่การแสดงธรรมให้รื่นเรริงเท่านั้น โดยไม่เน้นให้เกิดผลปฏิบัติ แต่แท้จริงนั้นก็ต้องการให้ผู้ฟังได้นำหลักธรรมที่นำเสนอไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เพียงไม่ได้ใช้คำพูดในเชิงสั่งสอนโดยตรง แต่เปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้ไตร่ตรองด้วยปัญญาตนตามประสบการณ์ภูมิหลังของแต่ละคน เป็นลักษณะเปิด ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกสบายใจในการฟังเทศน์/การบรรยาย ไม่รู้สึกถูกบังคับบีบบังคับที่ท่านก็ได้สั่งสอนไปโดยทางอ้อมแล้ว

อีกทั้งในการใช้วิธีการเล่าเรื่องประกอบการบรรยาย จะทำให้ผู้ฟังมองเห็นภาพ ช่วยสร้างความน่าสนใจ น่าติดตาม ความมีอารมณ์ ความมีชีวิตชีวา เกิดความเพลิดเพลินในการฟังการบรรยายได้เป็นอย่างดี และในขณะที่เดียวกันด้วยความสนุกสนาน เพลิดเพลินดังกล่าวจะทำให้ผู้ฟังซึมซับความรู้ในด้านธรรมะได้โดยไม่รู้ตัว ด้วยเรื่องเล่าของพระมหาสมปองนั้นมีลักษณะเป็นเรื่องที่แปลกใหม่ ที่ผู้ฟังไม่เคยได้ยินมาก่อน อีกทั้งการใช้วิธีการเล่าเรื่องที่สนุกสนาน ครื้นเครง จึงทำให้สามารถดึงดูดความสนใจผู้ฟังในการฟังการบรรยายของท่านได้เป็นอย่างดี ซึ่งการสร้างเรื่องเล่าของพระมหาสมปองนั้นจะมีใน 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

1) เรื่องเล่าโดยนำมาจากรื่องจริง

● เรื่องเล่าที่เป็นจริงทั้งหมด

พระมหาสมปอง และทีมงานธรรมะเคลิเวอร์ จะทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลประเภทเรื่องเล่า ซึ่งเป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นต่างๆ เพื่อประกอบการบรรยาย โดยจากการอ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์ เช่น เรื่องจาพนมและจีจ่า ญาณิน เรื่องชงชง มกจ๊ก เรื่องจาดาบิน การอ่านจากหนังสือฟ็อกเกตุบทุกทั่วไป เช่น เรื่องเจ้าอวาตวันเซน เรื่องน้ำนมแสดงน้ำใจ เรื่องเชื้อแบคทีเรียของงอเล็กซานเดอร์เฟรมมิ่ง เรื่องในหลวงทาจี้ฟั้งให้ เรื่องเป่ากระหม่อมเด็ก เรื่องหลอดพระทนต์ เรื่อง

ซิก้าไอสดของในหลวง เรื่องปลาประหาร เรื่องพระนามเดียวกัน เรื่อง 3000 โครงการของในหลวง การนำเรื่องมาจากเรื่องของพระมหาสมปองที่พบเจอเอง เช่น เรื่องชื่อแม่เป็นฉายาพระ เรื่องการขึ้นบ้านใหม่และการเจิมรด เรื่องร้องเป็นเพลง เรื่องรับโล่รางวัล เป็นต้น

- **เรื่องเล่าที่เป็นเรื่องจริงส่วนหนึ่ง และมีการแต่งเพิ่มเติม**

พระมหาสมปอง และทีมงานธรรมะเคลิเวอร์จะทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อประกอบการบรรยาย ประเภทเรื่องเล่าต่างๆ โดยการนำมาจากเรื่องจริงเพียงบางส่วน แล้วนำมาสร้างสรรค์ใหม่เพิ่มเติมจากของเดิม เช่น เรื่องแม่เจ้าเป็นเมียพ่อ เรื่องติ๊กนบนรณเมล์ เรื่องฟุตบอลเชือดสัมพันธ์ เรื่องเอาใจใส่ต่องานที่ทำ เรื่องคนขับแท็กซี่ เรื่องดูแลองค์จตุคาม เรื่องเมื่อลูกคำถามของแอร์โฮสเตส เรื่องอย่างวิ่งเล่นของแอร์โฮสเตส เรื่องคำพูดของหมอ เรื่องรณราชการ เรื่องอื้ออวน เรื่องหอไอเฟล เรื่องกัปตันไม้ทันเครื่อง เป็นต้น

“เรื่องดูแลองค์จตุคาม อันนี้น่าจะคิดขึ้นมาเองด้วย แล้วก็ได้ยินได้ฟังมาด้วย แล้วเอามาประมวลเข้าด้วยกัน มันก็มีบนพื้นฐานของความเป็นจริงที่ว่า แต่ก่อนจะมีมุขที่เขาเล่นกันทั่วไปว่าหลวงพ่อกุณ หลวงพ่อวัดปากน้ำ หลวงพ่อไม่คุ้มครองหนูเลย พอเราพูดถึงหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเราก็เอาเรื่ององค์จตุคามมาใส่ทำให้แขวนองค์เดียวก็พอ หลายองค์มันจะหนักมาก ซึ่งมันเหมือนเราเอามาเรียงกันใหม่จากที่มันเป็นมุขกระจายกันอยู่มาเป็นเรื่องความเชื่อเรื่องศรัทธาอย่างมีเหตุผล มีปัญหากำกับด้วยนะ เรามาพลิกแพลงเรื่องนี้ให้อยู่บนความสนุกแล้วได้ข้อคิดด้วย เพราะเราไม่กล้าสอนแบบตรงๆว่าอย่าไปมงายกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์แบบนี้”

(พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต, สัมภาษณ์, 15 กุมภาพันธ์ 2552)

2) เรื่องเล่าโดยการแต่งเรื่อง

พระมหาสมปอง และทีมงานธรรมะเคลิเวอร์จะทำการสร้างสรรค์ประเภทเรื่องเล่า โดยนำเอาแนวเรื่องมาจากของคนที่ได้อ่าน จากหนังสือการ์ตูนชายหัวเราะ/พ็อกเก็ตบุ๊ก / Internet / จากเว็บไซต์ หรือจากการได้ยินได้ฟังมาจากที่ต่างๆ เช่น จากบุคคลต่างๆ แล้วนำมาสร้างสรรค์ใหม่ โดยการแต่งให้เป็นเรื่องในแบบของตนเอง เช่น เรื่องนมอันไซเมอร์ เรื่องใจรักในการขาย เรื่องเอาใจใส่ต่องานที่ทำ เรื่องรอยชาติหน้า เรื่องไขรูเสาไฟฟ้า เรื่องฝังโน้नอยู่ไหน เรื่องพยาบาลให้ยานอนหลับ เรื่องนายอำเภอมนุษยสัมพันธ์เยี่ยม เรื่องเวลาเลิกงาน เรื่องรถเราเก่าเพราะข้างบ้านออกรถใหม่ เรื่องลุงช่างไม้สร้างบ้านตัวเอง เรื่องแม่ขายกับลูกเขย เรื่องโจรไม่รู้เวลา เรื่องมอเตอร์ไซด์บุญบาป เรื่องกบหูหนวก เรื่องคุกกี้ตัดสินคน เรื่องสามเกลอ ไฟ น้ำ ความไว้วางใจ เรื่องนกเอี้ยงแสนรู้ เรื่องเงินเชิญพัน์เพล เรื่องพ่อหัวล้านชายแว้ว

“เรื่องเอาใจใส่ต่องานที่ทำ เรื่องจิตะมีใจจดจ่ออยู่กับงาน แล้วยกตัวอย่างเรื่อง คนแต่งตัวมอซอเข้าไปซื้อรถ เรื่องนี้เอามาจากของมหาลัยฮาร์เว็ค ที่ถูกเค้าตายแล้วมาตามหาผู้อำนวยการก็แต่งตัวมอซอ ผู้อำนวยการก็เหยียดหยามว่าลูกคุณตายทำไมต้องมาสร้างอนุสาวรีย์ไว้ให้ลูกคุณหรือ ไม่ใช่ผมต้องการสร้างมหาวิทยาลัยให้ลูกผม เพราะลูกผมต้องการเรียน ต้นฉบับเป็นเรื่องจริง แต่ที่ผมเอามาแต่งให้เป็นแบบของคนไทย เหมือนเคยอ่านเรื่องต้นแอปเปิ้ลไหม แล้วผมเอามาแต่งเป็นเรื่องต้นมะขาม คิงเนื้อหา/ประเด็นเหล่านั้นมา”

(พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต,สัมภาษณ์,15 มีนาคม 2552)

“เรื่องมอเตอร์ไซค์บุญบาป มาจากประสบการณ์ในการบรรยาย ซึ่งเราได้ยิน ได้ฟังครูบาอาจารย์ท่านพูดมา แล้วมาแต่งเป็นเสียงมอเตอร์ไซค์บาป เพิ่มตอนท้ายบ้างว่า ตาย ตาย ตาย ตาย มีแง่ลบแล้ว หลังๆมาคิดว่าต้องมีแง่บวกด้วยสิ ก็แต่งเป็น บุญๆ สังฆทานๆ ปัจจัยๆ ดอกไม้รูปเทียน พอจุดที่วัดก็กุศล เสียงมอเตอร์ไซค์จริงๆ ได้ยิน ได้ฟังกันมา มันก็น่าจะคล้ายๆกับเสียงที่เราแต่ง พอติดสัญญาณไฟแดงข้างรถสิบล้อ อันนี้เราได้ยินบ่อยอาจารย์จตุพลก็เคยพูด ซึ่งท่านก็อาจจะเคยได้ยินคนอื่นพูด ซึ่งก็ได้ยินตามๆ กันมา แล้วเรามาประมวลแล้วสอนให้เข้ากับวัยรุ่น พวกเขาจะแว้นบอยสก็อยเกิร์ลที่ชอบแข่งกัน ใครชนะมาเอาผู้หญิงที่ซ้อนท้ายไปฟรีๆเลย มันเป็นคำพูด มุขที่อยู่บนพื้นฐานความเป็นจริงที่สะท้อน ออกแนวกวนๆบนความสนุก ให้ได้ขำคิด”

(พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต,สัมภาษณ์,15 กุมภาพันธ์ 2552)

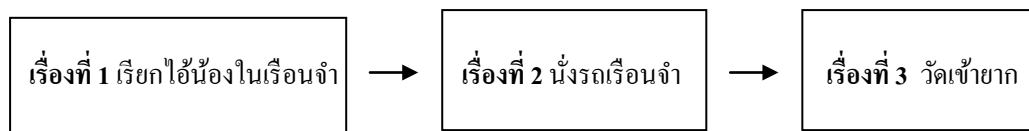
พระมหาสมปองยังกล่าวอีกว่า การแต่งเป็นเรื่องเล่าดังกล่าวเป็นการสอนโดยเลี้ยงที่จะไปว่ากล่าวพวกนักชิง/พวกเขาจะแว้นบอยสก็อยเกิร์ล โดยตรง เพราะกลุ่มคนดังกล่าวเป็นกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกับผู้รับสารที่กำลังฟังอยู่

“...ตรงนี้เจตนาไม่อยากจะไปว่าพวกวัยรุ่น ซึ่งเป็นแฟนคลับเรา เลยมาคิดว่าทำยังไงเราถึงจะไม่เป็นการไปว่าเขา เพราะเขาไม่ได้ชั่วทั้งหมด...”

(พระมหาสมปอง,สัมภาษณ์,15 กุมภาพันธ์ 2552)

3) เรื่องเล่าโดยการพัฒนา หรือต่อยอดจากของเดิม

พระมหาสมปอง และทีมงานธรรมะเคลิเวอร์ จะทำการสร้างสารประเภทเรื่องเล่า โดยจะนำเรื่องเล่าที่เคยนำเสนอแก่ผู้ฟังไปแล้ว และเมื่อเห็นว่าเนื้อหาสารประสบความสำเร็จในการสื่อสาร จึงจะนำมาขยายหรือแต่งเพิ่มจากมุขหรือเรื่องนั้นๆ เช่น เรื่องเล่าประกอบการบรรยายที่เกี่ยวกับเรือนจำ



“เย็นๆก็มาฝึกให้เล่นมุขกันบ้าง ใครเล่นไม่ได้ก็จะถูกเยาะเย้ย ทำให้รูป
อื่นๆต้องพยายามไปฝึกฝนจนรู้จักคิดมุขเป็น จากมุขเดียวจนต่อยอดเป็นหลายๆมุข อย่างมุขที่
เกี่ยวกับเรือนจำ เคยไปเทศน์ในเรือนจำจริงๆ เลยแต่งเรื่องขึ้นมาว่า ไปเจอนักโทษผู้ชายกำลังตาย
หลุ่ยอยู่ ท่านก็เลยไปถามว่าไอน้องติดคุกเรื่องอะไร คดีฆ่าครอบครัว แล้วไปฆ่าเค้าทำไม เค้าเรียกผมว่าไอ
น้องครับ แล้วก็มาคิดต่อว่าจริงๆเวลาเราไปบรรยายก็ไปแท็กชีบ้าง เค้าเอารถตู้มารับบ้าง แล้วจะไป
อย่างไรให้จำ นั่นเป็นรถปิกอัพไปรับนั่งตากแดดร้อนๆกับรถเรือนจำซิ จำแน่นอน มันเป็นสเต็ปส
เต็ป พอเล่นไปเล่นมาก็คิดอีกว่า ก่อนถึงเรือนจำมันต้องเข้าก่อนซิ เลยบอกว่าถ้าเป็นเขตวัดกำลังจะ
ร้าง ตารางกำลังเจริญ ขนาดตารางต้องปิดตั้งหลายประตูคนยังเข้าได้ วัดเปิดไม่มีคนเข้า พยายาม
บอกว่าเรือนจำมันเข้ายากนะแต่คนยังเข้าไปอีก ก็เลยเป็นมุขๆกันมา”

(พระมหาสมปอง ตาลปุตโต ,สัมภาษณ์,15 มีนาคม 2552)

โดยภาพรวมของกลยุทธ์การเล่าเรื่องของพระมหาสมปอง จะเห็นได้ว่า พระมหาสมปองจะ
มีการยกเรื่องเล่าที่สอดแทรกมุขตลกไว้ในเรื่องเล่าเหล่านั้นด้วย หลังจากที่มีการยกหัวข้อ หรือ
หลักธรรมขึ้นมาบรรยาย หรือบางครั้งก็จะยกเรื่องเล่าขึ้นมาก่อนแล้วจะสอดแทรกหลักธรรมมา
ประกอบทีหลัง ซึ่งเรื่องเล่าเหล่านั้นจะเกี่ยวข้องกับเชื่อมโยง สอดคล้องกลมกลืนกันกับเนื้อหา หรือ
หลักธรรมที่ยกขึ้นมาเสมอ โดยเรื่องเล่าที่นำมาใช้มี 3 ลักษณะ คือ 1.เรื่องเล่าโดยนำมาจากเรื่องจริง
ซึ่งเป็นการนำเรื่องจริงที่เกิดขึ้นต่างๆ มาเล่าประกอบการบรรยาย เช่น จากข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์
จากหนังสือพ็อกเก็ตบุคทั่วไป จากเรื่องของพระมหาสมปองที่พบเจอเอง 2.เรื่องเล่าโดยการแต่ง
เรื่อง ซึ่งเป็นการนำเอาแนวเรื่องมาจากของผู้อื่นที่ได้อ่าน เช่น จากหนังสือการ์ตูนชายหัวเราะ/พ็อก
เก็ตบุค /Internet /จากเว็บไซต์ หรือจากการได้ยินได้ฟังมา แล้วนำมาสร้างสรรค์ใหม่ โดยการแต่งให้
เป็นเรื่องเล่าในแบบของตนเอง 3.เรื่องเล่าโดยการพัฒนาหรือต่อยอดจากของเดิม ซึ่งเป็นการนำเรื่อง
เล่าที่เคยนำเสนอแก่ผู้ฟังไปแล้วและประสบความสำเร็จในการสื่อสาร จึงจะนำมาขยายหรือแต่งเพิ่ม
จากมุขหรือเรื่องอื่นๆ จากการเล่าเรื่องของพระมหาสมปอง จะเห็นได้ว่า เป็นการสื่อสารที่ “ถือเอา
ผู้รับสารเป็นตัวตั้ง ” (Audience-center) เนื่องจากพระมหาสมปองนั้นสร้างสรรค์โดยคำนึงถึง
ประโยชน์ที่ผู้รับสารจะได้รับเป็นสำคัญ ซึ่งมองว่า การใช้วิธีการเล่าเรื่องประกอบการบรรยาย จะทำ
ให้ผู้ฟังมองเห็นภาพ ช่วยสร้างความน่าสนใจ น่าติดตาม ความมีอรรถรส ความมีชีวิตชีวา เกิดความ
เพลิดเพลินในการฟังการบรรยายได้เป็นอย่างดี และในขณะที่เดียวกันด้วยความสนุกสนาน
เพลิดเพลินดังกล่าวจะทำให้ผู้ฟังซึมซับความรู้ในด้านธรรมะได้โดยไม่รู้ตัว

3.3 การใช้เหตุการณ์ที่ปัจจุบัน

ในการใช้กลยุทธ์การเล่าเรื่องนั้น นอกจากคุณลักษณะของเรื่องเล่าจะเป็นสิ่งที่สร้างความน่าสนใจแก่ผู้รับสารแล้ว เนื้อหาในเรื่องเล่ายังเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สามารถสร้างความน่าสนใจด้วยเช่นกัน เรื่องเล่าที่พระมหาสมปองนำมาใช้ในการบรรยาย ลักษณะหนึ่ง คือ เรื่องเล่าที่แวดล้อมเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของบุคคล เป็นเหตุการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้นในช่วงขณะนั้นๆ ซึ่งเหมาะสมกับยุคสมัย

การใช้เหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบันเหมือนการย่อระยะทางไม่ต้องอธิบายเนื้อหาเรื่องราวมาก แต่ผู้รับสารก็สามารถเข้าใจเรื่องได้เป็นอย่างดี เนื่องจากผู้รับสารส่วนมากรู้เรื่องราวที่พระมหาสมปองยกเป็นตัวอย่างหรือกล่าวถึงอยู่แล้ว จึงสร้างความน่าสนใจ และการมีส่วนร่วมได้เพราะทำให้รู้สึกว่าคุณเรื่องใกล้ตัว อยู่ในยุคสมัยเดียวกันที่จะเข้าใจได้

“อาตมาจะอ่านหนังสือพิมพ์ทุกวัน วันละ 6 ฉบับ ดูรายการทีวี เพราะจะเปิดทีวีไว้ตอนเช้าก่อนไป ตอนเย็นตอนค่ำบางที่เราไม่ได้ฟัง อ่านจากทางอินเทอร์เน็ตบ้าง เห็นเรื่องไหนที่คนให้ความสนใจกันมาก ก็จะหยิบเรื่องนั้นมาสอน เพราะเรื่องแบบนี้คนทั่วไปสนใจแน่ๆ พูดถึงก็ get ทันที เราก็ต้องมาคิดคอนเซ็ปต์เพิ่ม คิดมุขใหม่ สาระไหน เอาธรรมชาติประเด้นไหน ข้อไหนกลายเป็นธรรมชาติ เรียงเข้ามารอข้อคิวที่จะออกไปนำเสนอ สาระ ธรรมชาติก็จะรอข้อคิว ”

(พระมหาสมปอง ตาลปุตโต ,สัมภาษณ์,15 มีนาคม 2552)

โดยภาพรวมของกลยุทธ์การใช้เหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบันของพระมหาสมปอง จะเห็นได้ว่าในการเล่าเรื่องของพระมหาสมปองนั้น ส่วนหนึ่งเป็นการนำเสนอเนื้อหาในเรื่องเล่า ซึ่งเป็นเรื่องที่แวดล้อมเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของบุคคล /ผู้รับสาร อีกทั้งเป็นเหตุการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้นในช่วงขณะนั้น จากการเล่าเรื่องโดยใช้เหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบันของพระมหาสมปอง จะเห็นได้ว่าเป็นการส่งสารที่ “ถือเอาผู้รับสารเป็นตัวตั้ง” (Audience-center) เนื่องจากพระมหาสมปองนั้นสร้างสารโดยคำนึงถึงประโยชน์ และความสอดคล้องเชื่อมโยงกับผู้รับสารเป็นสำคัญ ซึ่งมองว่าการใช้เหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบันเหมือนการย่อระยะทางไม่ต้องอธิบายเนื้อหาเรื่องราวมาก แต่ผู้รับสารก็สามารถเข้าใจเรื่องได้เป็นอย่างดี เนื่องจากผู้รับสารส่วนมากรู้เรื่องราวที่พระมหาสมปองยกเป็นตัวอย่างหรือกล่าวถึงอยู่แล้ว จึงสร้างความน่าสนใจ และการมีส่วนร่วมได้เพราะทำให้รู้สึกว่าคุณเรื่องใกล้ตัว อยู่ในยุคสมัยเดียวกันที่จะเข้าใจได้

3.4 การใช้ความรู้ประสบการณ์เดิม

ในช่วงปี 2550 ตั้งแต่ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 1-8 นั้น พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต จะเป็นผู้เตรียมเนื้อหาสารในการบรรยายร่วมกับพระวิทยากรรูปอื่นๆ ในทีมงานธรรมะเคลิเวอร์ โดยเนื้อหาสารส่วนใหญ่ที่นำมาใช้ในการสร้างสาร คือ การใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมของพระมหาสมปองเอง ที่ได้สั่งสมมาเป็นระยะเวลาานกว่า 8-9 ปี จากประสบการณ์ในด้านการสอน การอบรมนักเรียน ร่วมกับภิกษุกว่า 500 รูป จากค่ายพุทธธรรม วัดศรีบุญเรือง ค่ายพุทธธรรมนำชีวิต วัดสร้อยทอง ที่ได้เคยร่วมงานมาก่อน อีกทั้งยังได้ขอคำปรึกษาจากปฐุษาหรือคุณชินบัญชร ปิ่นอมรรัตน์ อาจารย์พระของท่านเองในสมัยที่ท่านยังเป็นสามเณรบ้างในบางครั้ง ดังนั้นในส่วนนี้ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงเรื่องราวของการใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมของพระมหาสมปองที่นำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการสร้างเนื้อหาสารในรายการธรรมะเคลิเวอร์โดยสังเขป ดังนี้

“...ช่วงแรกพระอาจารย์สมปองจะเตรียมเนื้อหาก่อนที่จะไปเทศน์เองหมดเลย เพราะมันมีข้อมูลอยู่แล้ว จากที่ท่านเคยเทศน์แบบ 2 วัน 3 คืน อาจารย์สมปองทำมาตั้ง 8 ปี ของผมทำมาตั้ง 16 ปี สะสมมา... ในช่วงปีแรกผมจะเข้ามาไม่เต็มตัว แต่อาจารย์ก็จะมาถามจะมาปรึกษาบ้างว่า มุขนี่เป็นอย่างไร ซึ่งเป็นข้อมูลเก่าที่เราเก็บเอาไว้ เมื่อ 10 ปี ก่อนที่เข้าค่ายพุทธบุตร มันยังคงมีเยอะอยู่ ทั้งที่เป็นของตนเองและของรุ่นครูบาอาจารย์บ้าง” (ชินบัญชร ปิ่นอมรรัตน์,สัมภาษณ์,15 มีนาคม 2552)

“มุขที่ใช้ส่วนใหญ่มาจากค่ายพุทธบุตร อาตมาทำงานค่ายนี้อยู่ 8 ปี ค่ายนี้มีทั้งกินข้าว อาบน้ำ วิชาการ กิจกรรม ซาบซึ้ง 3 วัน 2 คืน ตื่นตี 4 นอน 5 ทุ่มตลอด 3 วัน 2 คืน เด็กหลายร้อยคน ใช้พระอาจารย์ 5-9 รูป เราเจองานหนักมามาก แล้วเราต้องพูดยาวกว่านี้เยอะ วิชาการก็ต้องสอนยาวกว่านี้ ทำพุทธประวัติ ยุทธวิธี มารยาทไทย กิจกรรม เกมสัสน์เกมสัยาวก่อนเข้าเกมใหญ่ ก่อนจะเข้าเรื่องพระคุณพ่อแม่ เรื่องครู เรื่องเพื่อน เรื่องในหลวง นั่นคือเรื่องที่สะสมมา ที่บรรยายอยู่ตอนนี้ถือว่าน้อยลงเยอะ มุขทุกอย่างส่วนใหญ่มาจากค่ายเลย ถ้าเดี๋ยวนี้เป็นผู้ฟังที่เป็นวัยรุ่น เราจะเล่น ได้เต็มที่ พอมาช่วงนี้ต้องเจอแต่คน กลุ่มอื่น อย่างพนักงานบริษัท คนทำงาน คน แก่ มุขมันจะต้องพัฒนาขึ้น ต้องเนียนขึ้น แต่ก่อนเล่นมุขลอยๆ ไม่ต้องมีกรรมะ เดี่ยวนี้ต้องมีกรรมะในมุข ด้วยมันจะมาลอยๆ ไม่ได้ มันก็เลยยากขึ้น สมัยก่อนอยู่ค่าย บางทีทั้งชั่วโมงก็สนุกได้โดยไม่ต้องคิดอะไรมากก็ได้ บางกิจกรรม บางเกมสั สนุกไปก่อนเลยแล้วมันจะสอนอยู่ในตัว แล้วมาสรุปปิดท้ายให้มันชัดๆ เพื่อให้เด็กจำได้” (พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ,สัมภาษณ์,15 กุมภาพันธ์ 2552)

พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต เข้าศึกษาที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งในช่วงปีที่ 1 และ 2 นั้นพระมหาสมปองจะมีความสนใจศึกษาเล่าเรียนเป็นอย่างมาก โดยวิชาที่ให้

ความสนใจเป็นพิเศษ คือ วิชาที่เกี่ยวกับการพูด และเมื่อศึกษาในระดับชั้นปีที่ 3 และ 4 นั้น ได้เริ่มเข้าร่วมกิจกรรมในด้านการเผยแพร่ธรรมะกับทางทีมเผยแพร่ของวัดศรีบุญเรือง บางกะปิ จากการชักชวนและพาไปดูงานของเพื่อนสนิทที่เป็นสามเณรด้วยกัน โดยในระยะแรกของการเข้าร่วมกับทางค่ายพุทธธรรมนั้นยังคงเป็นเพียงการเรียนรู้ การเก็บข้อมูล/การศึกษารูปแบบในการเทศน์ การบรรยายเพียงอย่างเดียว

“ช่วงปี 1 และ ปี 2 อาตมาจะเรียนอย่างเดียว เพราะเกณฑ์ของเกียรตินิยมต้องได้เกรด 3.5 ขึ้นไปและห้ามได้ D แต่พอปี 3 ปี 4 ก็เริ่มทำกิจกรรมบ้างประปราย เพราะตอนนั้นอาตมาสนิทกับสามเณรวิลาส บุญพามาที่ได้ชักชวนให้ไปดูการทำงานของทีมเผยแพร่วัดศรีบุญเรือง ระหว่างที่เข้าไปแจมค่ายพุทธธรรม 5-6 ค่ายแรกอาตมาไม่พูดเลยสักคำ จดทุกอย่างคนเดียว สังเกตว่าเขาเข้าเนื้อหาอย่างไร ตบมุกอย่างไร มันแรงจะทำให้ซอฟต์แวร์ได้อย่างไร เรื่องความรักมาเซียวเราจะหักให้มันไม่เป็นความรักมากเกินไปได้อย่างไร ก็เป็นคนชอบจดจดหมดจดจิงหะอะ ไรก็เอา คือจดทุกอย่างเขาเข้าออกยังงี้แล้วเขาไปสรุปยังงี้ และที่นี้ทำให้อาตมาได้รู้จักกับปู่ฐา คุณชื่อหรือที่ปรึกษาคนสำคัญในการทำงานของอาตมาจนถึงทุกวันนี้”

(ที่มาจากหนังสือสุขกันเถอะโยม และพระมหาสมปอง, สัมภาษณ์, 6, มกราคม 2551)

“อาจารย์สมปองจะเก่งจด ข้อมูลที่จดๆ ไว้มา 10 กว่าปี ท่านเก็บไว้ในตู้เลยนะ วันนี้อย่างเอามาใช้เลือกๆ กันอยู่เลยที่ท่านเก็บไว้ ตั้งแต่สมัยท่านเป็นเณรท่านจะจดไว้ เวลาผมบรรยายท่านก็จะจดแล้วท่านก็มีพื้นฐานมาจากการได้ว่าที่สมัยเป็นสามเณร ท่านจะค่อนข้างหัวไวเรื่องได้ว่าที่ โดยเฉพาะมุกสดๆ ท่านจะหัวไว รวมทั้งอาศัยว่าชั่วโมงบินในการทำงานซึ่งท่านอดทนมาก เพราะเข้ามาวิญญาณยังไม่เข้าร่างก็ถูกทีมงานพาไปแล้ว พอกลับมาบางที่ผมหลับไปแล้วบางที่นอนอยู่ที่วัดทั้งอาทิตย์ก็ไม่ได้เจอกัน เข้าไป ค่อนข้างเหนื่อย แต่ท่านเป็นคนทำงานต้องสนุก ทำงานเพื่อพระพุทธเจ้า เพื่อเผยแพร่ศาสนา ถูกปลุกฝั่งแบบนี้มาตลอดจนเข้าเส้นเลือดแล้ว”

(ชินบัญชร ปีนอมรรัตน์, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2552)

เมื่อจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พระมหาสมปองได้เริ่มทำงานด้านการเผยแพร่ธรรมะอย่างจริงจัง โดยได้ไปอยู่ที่วัดประยุรวงศาวาส ซึ่งถือได้ว่าเป็นวัดต้นแบบของค่ายพุทธบุตร และทำหน้าที่ในการเผยแพร่ธรรมะ โดยยึดหลัก 5 ส เป็นแนวทางในการบรรยายธรรมของตนเอง คือ สนุก สาระ สงบ สติ สำนึก พร้อมด้วยสไลด์การเทศน์ที่หัวือหวา เริ่มต้นด้วยความสนุกสนานเพื่อเปิดใจของผู้รับสารก่อนนำธรรมะเข้ามาสอดแทรก

“เมื่อสำเร็จการศึกษา อาตมาก็ถามตัวเองอีกครั้งว่า เราจะไปทางไหนดี จะอยู่ในเพศบรรพชิตหรือสึกออกมา เพราะตอนนั้นยังหนุ่มยังแน่น และเมื่อตัดสินใจว่าเราจะดำเนินชีวิตตามเส้นทางพระพุทธองค์คือ อาตมาก็เข้าไปฝากเนื้อฝากตัวกับเจ้าอาวาสวัดแห่งหนึ่ง เพื่อทำงานเผยแผ่ธรรมะอย่างจริงจังๆ โดยหน้าที่หลักช่วงแรกๆ ก็คือจัดข้าวของ เตรียมอุปกรณ์ในการอบรม ต่อมาทางทีมงานก็เปิดโอกาสให้ขึ้นบรรยายธรรม ทำให้อาตมาเริ่มค้นพบตัวเองว่า ความสุขของเรา คือ การทำให้คนอื่นมีความสุข โดยสูตรของอาตมาก็คือ 5 ส อันได้แก่ สนุก สาระ สงบ สติ สำนึก ง่ายๆ ก็คืออาตมาใช้ความสนุกเพื่อเปิดทาง หัวเราะกันให้สาแก่ใจ ก่อนจึงเข้าสู่เรื่องราวของธรรมะต่อไป ซึ่งสไตลการเทศน์ในช่วงแรกจะค่อนข้างหือหาว ฮาน่าร้อง ” (ที่มาจากหนังสือสุขกันเถอะโยม หน้า 59-61)

โดยตลอดระยะเวลาของการอาศัยอยู่ที่วัดประยุรวงศาวาสที่ผ่านมา พระมหาสมปองได้รับการอบรมและขัดเกลาในเรื่องของการเทศน์จากพระอาจารย์และพระรุ่นพี่มาตลอด ถึงรูปแบบและสไตลในการเทศน์ที่เหมาะสม อีกทั้งได้ไปเทศน์ให้กับผู้รับสารกลุ่มวัยรุ่นเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งทำให้พระมหาสมปอง มีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับผู้รับสารที่เป็นวัยรุ่นได้เป็นอย่างดี หลังจากนั้นจึงได้มาอาศัยอยู่ที่วัดสร้อยทอง เพื่อตั้งค่ายพุทธธรรมนำชีวิต

“ ช่วงแรกในการทำงานเผยแผ่ธรรมะด้วยสไตลการเทศน์ที่ค่อนข้างจะหือหาว ฮาน่าร้อง ระหว่างนั้นอาตมาก็มักได้รับคำแนะนำที่ดีจากพระอาจารย์และพระรุ่นพี่หลายท่าน โดยเฉพาะเรื่องความเหมาะสมต่างๆ มุกไหนควรเน้น มุกไหนควรละ หรือถ้าจะเล่นควรวางท่าทีไว้อย่างไร และด้วยกลุ่มทาร์เก็ตที่อาตมาได้เดินทางไปบรรยายธรรมจะหนักไปทางวัยรุ่น ซึ่งต้องเข้าใจความสนใจของพวกเขาเป็นหลักๆ ถ้าไม่เรื่องเรียนก็เรื่องรัก จึงจำเป็นต้องใช้มุกที่สร้างความรู้สึกร่วมกระซวยเพื่อเปิดใจพวกเขา ก่อน ” (ที่มาจากหนังสือสุขกันเถอะโยม หน้า 59-61)

พระมหาสมปองได้ย้ายมาอยู่ที่วัดสร้อยทอง พระอารามหลวง ท่านได้จัดตั้งค่ายพุทธธรรมนำชีวิต ซึ่งในช่วงเริ่มต้นมีสมาชิก 2 รูป คือ พระมหาสมปอง ตาลปุตโต และพระอาจารย์อภิรักษ์ มโนวรรณ เพื่อต้องการเผยแผ่ธรรมะไปสู่เยาวชนโดยทั่วไป โดยใช้วิธีการในการส่งจดหมายขอเชิญให้เชิญไปบรรยายยังโรงเรียน 1,000 แห่งทั่วประเทศ ซึ่งในขณะนั้นได้รับการตอบรับกลับมาเพียงไม่ถึง 50 แห่ง โดยในช่วงแรกถูกเชิญให้ไปบรรยายยังโรงเรียนทั้งระดับอนุบาล ประถม และมัธยม จนเป็นที่คุ้นหูภายใต้ชื่อของ พระมหาสมปอง ตาลปุตโต พร้อมทั้งได้มีการประเมินผลงานของตัวเองถึงข้อดีข้อเสียทุกครั้งหลังการบรรยาย พร้อมทั้งพยายามคิดหารูปแบบใหม่ๆ เพื่อมาสร้างสีสันให้ตื่นตาตื่นใจยิ่งขึ้น ในการเทศน์/บรรยายตลอดเวลา

จากความรู้และประสบการณ์เดิมในการทำงานด้านการเผยแพร่ธรรมะที่ผ่านมาของพระมหาสมปอง มากกว่า 10 ปี ทำให้ท่านนำความรู้ความเข้าใจในการเทศน์/บรรยาย ผสมกับการพยายามพัฒนารูปแบบและเนื้อหาในการนำเสนอต่างๆ มาใช้ในการเผยแพร่ธรรมะอยู่ตลอดเวลา จนกระทั่งพระมหาสมปองได้มีโอกาสได้ร่วมงานในวันวิสาขบูชาโลก ณ ท้องสนามหลวง ซึ่งเป็นการเชิญวัดต่างๆ มาแสดงผลงานและประชาสัมพันธ์ชีวิตของตนเอง โดยขณะนั้นทำให้พระมหาสมปองได้มีโอกาสได้เทศน์หรือบรรยายให้ผู้ที่มาร่วมงานในวันนั้นได้ฟังกัน โดยได้นำตอนหนึ่งของภาพยนตร์เรื่องหลวงพี่เท่งมาฉายพร้อมพากย์เสียงประกอบ และเปิดสลับกับซีดีพระพยอม จนไปเข้าตาทีมงานท่านหนึ่งของรายการมันแปลกคินะจึงได้ทำการบันทึกเทปการบรรยายดังกล่าว เพื่อนำไปออกอากาศในช่วงหนึ่งของรายการมันแปลกคินะ ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ช่อง 9 อสมท. ในขณะนั้น และหลังจากนั้นทางผู้บริหารของบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด ได้รับชมการบรรยายในแบบดังกล่าวจึงชักชวนมาทำรายการธรรมะเดลิเวอรี่ ทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 อย่างเช่นในปัจจุบัน

“ช่วงนั้นจะเป็นงานวันวิสาขบูชาโลก เป็นการเชิญวัดต่างๆ มาโชว์ ก็จะมีพระสงฆ์จากวัดต่างๆ ไปเปิดซุ้มสินค้าที่ท้องสนามหลวง ซุ้มเราก็มีการบรรยายจากพระวัดต่างๆ 20 -30 รูป มาช่วยงานกัน ผลัดกัน ไปกันมา แต่ครั้งก็จะเป็นการบรรยายแนว สนุก ตลก เฮฮา เรียกว่ามี 4-5 องค์ที่เด่นๆ ซึ่งตอนนั้นพระอาจารย์สมปอง ค่อนข้างจะเป็นตัวเย็นเป็นเต่งหนึ่ง วันนั้นเป็นจังหวะของพระอาจารย์สมปอง ทางแกรมมี่เค้าก็มาถ่ายไปชั่วโมงกว่า เพราะเห็นว่าพระรูปนี้เทศน์ตลกดี แล้วก็เอาไปออกในรายการมันแปลกคินะเป็นรายการแรก ในครั้งแรกเรตติ้งดีทีเดียว เลยเชิญไปออกเป็นครั้งที่สองแต่ขอให้ช่วยตั้งชื่อตอนให้ด้วย เลยนึกถึงจุดเริ่มต้นที่ต้องร่อนจดหมายเสนอตัวไปตามหน่วยงานต่างๆ ถ้าที่ไหนสนใจหรือต้องการใช้บริการอาตมาก็จะเดินทางนำธรรมะของพระพุทธองค์ไปส่งถึงที่ คำว่า “ธรรมะเดลิเวอรี่” ก็แวบเข้ามาในหัวแล้วเอามาตั้งเป็นชื่อทีมงานในภายหลังด้วย” (ชินบัญชร ปีนอมรรัตน์, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2552)

“หลายๆ คนมักบอกว่าอาตมา โชคดีจัง ประสบความสำเร็จและมีชื่อเสียงตั้งแต่พรรษาอย่างน้อย แต่อาตมาไม่รู้ว่ โชค ในความหมายของเขาคืออะไร แต่ถ้าเป็นในความหมายอาตมา ก็เป็นไปตามสุภาษิตฝรั่งที่กล่าวไว้ว่า โชคคือจุดบรรจบระหว่างความพร้อมและโอกาส อาตมาเตรียมความพร้อมมาตลอด 8-9 ปี แล้วพอ โอกาสมาธรรมะเดลิเวอรี่จึงมีวันนี้ได้ แต่ในทางตรงข้ามหากที่ผ่านมาอาตมาไม่มีการเตรียมตัวที่ดี พอโอกาสเข้ามาหรือถ้าเปรียบเทียบเป็นเกมฟุตบอลก็เหมือนมีลูกใส่พานมาให้แต่อาตมาอาจจะยิงออกก็เป็นได้” (ที่มาจากหนังสือสุขกันเถอะ โยม หน้า 69)

และเมื่อการบรรยายธรรมะชุดที่ 9 เป็นต้นไป เนื่องจากเริ่มมีการติดต่อให้พระมหาสมปอง และพระวิทยากรในทีมงานธรรมะเคลิเวอร์ีไปบรรยายเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้พระวิทยากรรวมทั้ง พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ไม่มีเวลามากพอในเตรียมเนื้อหาสารมากนัก พระมหาสมปองจึงกังวลว่า เนื้อหาสารที่ถูกลำเสนอจะไม่มีประสิทธิภาพ จึงได้ขอความร่วมมือจากปฐา หรือคุณชินบัญชร ปีนอมรรัตน์ ให้เข้ามาช่วย เป็นแรงสำคัญอีกแรงหนึ่ง ในการเตรียมเนื้อหา สารในการบรรยาย ร่วมกับทางทีมงานธรรมะเคลิเวอร์ี โดยหน้าที่หลักของ ปฐาหรือคุณชินบัญชร ปีนอมรรัตน์ คือการค้นคว้าหาข้อมูล เตรียมเนื้อหา เขียนสคริปเพื่อใช้ในการบรรยายให้กับพระวิทยากร รวมทั้งคอยฝึกซ้อม ให้แก่พระวิทยากรในการนำเสนอทั้งทางด้านรูปแบบและเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอไปสู่ผู้รับสาร

“ ทุกวันนี้เลขารับโทรศัพท์วันละไม่ต่ำกว่า 300 สาย มีคิวบรรยายธรรมประมาณ 190 คิว ต่อเดือน จนพระอาจารย์สมปองรูปเดียวรับนิมนต์ไม่ได้หมด ก็เริ่มคิดแล้วว่าต้องมีทีมงาน คิดคนเดียวไม่ไหวแล้ว จึงต้องสร้างพระในทีมขึ้นมา เพื่อแบ่งเบาหน้าที่ตรงนี้ไปบ้าง ก็เลยดึงครูบาอาจารย์ ซึ่งแต่ก่อนเคยอบรมมาด้วยกันเข้ามาช่วยงาน ... ช่วงที่ผมเข้ามาทำเนื้อหาให้อย่างจริงจัง ก็คือชุดที่ 9 ธรรมะสุจริตพิชิตงาน เตรียมเนื้อหาให้เองทั้งหมดเลย เพราะแต่ละท่านก็มีงานของตัวเองหมด เลขาก็รับโทรศัพท์ พระอาจารย์ณรงค์ศักดิ์ก็ทำเรื่องสื่อ นอกนั้นก็ไปบรรยาย ก็เหลือผมเพียงคนเดียวที่ต้องมานั่งคิด ไน้คิดนี้ มานั่งอ่านหนังสือเป็นตั้งๆ เพื่อเอามาเป็นข้อมูลให้ท่านได้ไปบรรยาย”

(ชินบัญชร ปีนอมรรัตน์, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2552)

สำหรับวิธีการ/หลักการในการเตรียมเนื้อหาสารของ ปฐาหรือคุณชินบัญชร ปีนอมรรัตน์ คือ การกำหนดหลักธรรมะที่ต้องการนำเสนอแก่ผู้รับสารก่อนเป็นอันดับแรก จากนั้นนำหลักธรรมะดังกล่าวมาขยายความ เพื่อให้สามารถสื่อสารให้ผู้รับสารสามารถเข้าใจได้อย่างรวดเร็ว โดยคิดถึงคำอธิบายหรือนิยามที่จะใช้ในแต่ละหลักธรรมะ ตัวอย่างประกอบการบรรยาย เพื่อให้เห็นภาพและเข้าใจในความหมายของหลักธรรมะในแต่ละข้อได้อย่างถูกต้องชัดเจน พร้อมด้วยมุขตลกที่สอดคล้องเชื่อมโยงกับหลักธรรมะและตัวอย่างประกอบการบรรยายดังกล่าว

“เวลาที่ผมเตรียมจะตั้งหัวข้อธรรมะไว้ก่อนว่าต้องใช้ธรรมะข้อไหน เพราะหลักต้องแม่นก่อน ทีนี้ก็เอามาบอกว่า ธรรมะนี้ เราจะให้คำพูดอย่างไร อย่างฉันทะความพอใจ เราจะพอใจอย่างไรก็มาคิด เช่น ถ้าเรารักผู้หญิงสักคนหนึ่งเรามีความพอใจในผู้ หญิง คนนี้ ถึงฝนจะตกน้ำจะท่วมไฟจะไหม้ ไฟจะหลอก เราก็กล้าไปส่งเค้า เราจะมาบดๆ แล้วก็มานึกว่าจะเอามุขอะไรเข้าไปเล่น อันนี้ก็ต้องศึกษาจากอาจารย์จุดพลบั้งพวกตลกบ้าง จากหนังสืออะไรแบบนี้บ้าง อะไรอ่านได้ก็อ่านหมด” (ชินบัญชร ปีนอมรรัตน์, สัมภาษณ์, 15 มีนาคม 2552)

โดยภาพรวมของกลยุทธ์การใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมของพระมหาสมปอง จะเห็นได้ว่า พระมหาสมปองได้สั่งสมความรู้และประสบการณ์ ในด้านการสอน การอบรมนักเรียน ร่วมกับภิกษุกว่า 500 รูป จากค่ายพุทธธรรม วัดศรีบุญเรือง ค่ายพุทธธรรมนำชีวิต วัดสร้อยทอง ที่ได้เคยร่วมงานมาก่อน อีกทั้งยังได้ขอคำปรึกษาจากคุณชินบัญชร ปิ่นอมรรัตน์ อาจารย์พระของท่านเองในสมัยที่ท่านยังเป็นสามเณร มาเป็นระยะเวลาานกว่า 8-9 ปี จึงนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในการสร้างเนื้อหาสาระในรายการธรรมะเคลิเวอี่

3.5 การเลียนแบบ หรือการยึดต้นแบบในการสื่อสาร

พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต มีต้นแบบ หรือแบบอย่างที่ยึดถือในการเทศน์/การบรรยาย ทั้งด้านรูปแบบ/ลีลาการนำเสนอ และเนื้อหาสาระที่นำเสนอไปสู่ผู้รับสาร โดยการนำกลยุทธ์ในการสื่อสารต่างๆมาจากทั้งบุคคลในทางธรรม ได้แก่ พระพยอม กัลป์ยาโน (พระราชธรรมนิเทศ) พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธิ์ ปยุตฺโต) หลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ (พระพรหม มังคลาจารย์) พระพุทธทาส (พระธรรมโกศาจารย์) และบุคคลในทางโลก ได้แก่ นักพูด เช่น อาจารย์จตุพล ชมพูนิช ไน้ดอุดม แต่พานิช ศิลปินตลก เช่น หม่ำ เท่ง โหม่ง สามช่า มาปรับและประยุกต์ใช้ในการสื่อสารในแบบของตนเอง

“ถ้าเรื่องการพูด คือพระพยอม ฟันธง อย่างเดียว เลยถือว่าเป็นพ่อทางธรรมะเลย เอาเป็นสายแล้วกัน สายวิชาการก็เป็นท่านพระพรหมคุณาภรณ์ หลวงพ่อพุทธทาส หลวงพ่อปัญญา ซึ่งท่านก็ปฏิวัติการเทศน์ แต่ก่อนนั่งเทศน์บนธรรมาสอย่างเดียว ท่านก็เริ่ม ยืนบนโพเดียม ยืนปาฐกถา ซึ่งคนก็ตะลึงเหมือนกัน ในยุคนั้นก็ไม่มีพระยืนเทศน์ ท่านประยุทธิ์ อ่านหนังสือท่านแล้วก็ได้ข้อคิด แล้วก็เก่ง เราชื่นชมคนเก่ง ถ้าทุกวันนี้ ก็เป็นอาจารย์ ว.วชิรเมธี ชื่นชมในเรื่องของ ความเป็นนักคิด นักเขียนของท่าน อิทธิพลที่มีต่ออาตมาก็เหมือนต่อเนื่องมา นอกนั้นก็เป็นที่ท่านเก่งแต่อาจจะไม่มีชื่อเสียง ระดับประเทศ แต่ว่าเราไปเลียนแบบ เราไปดู แล้วเราก็ชอบ เป็นพระรุ่นพี่ รุ่นครูบา อาจารย์รุ่นพี่ที่เราได้ดูแบบ ก็เป็นแรงบันดาลใจ” (พระมหาสมปอง, สัมภาษณ์, 6, มกราคม 2551)

“อย่างมุขไม่ใช่คนอีสานที่เล่น เป็นมุขลิ้มตัว แต่จริงๆเราไม่ลิ้ม คนอีสานจะรู้ว่าเราไม่เคยลิ้มตัว เหมือนที่หม่ำอู๋ยปลาร้า อู๋ยข้าวเหนียว เหมือนดูถูกแต่ไม่ใช่ นั่นแหละเขาก็ยังยอมรับว่าเขาเป็นคนอีสาน ไอเดียก็เอา มาจากตรงนั้น วันหนึ่งว่างๆ ก็นั่งดูทีวีถึงเราก็คิดขึ้นมาต่อจากมุขนั้นว่า คนขับรถกับคนรับใช้เป็นคนอีสาน คนขับรถเป็นพ่อผมเอง คนรับใช้ก็แม่ผม สรุปว่าอีสานกันทั้งบ้านเลยว่างั้น มันเป็นมุขสะสมมาตั้งแต่ค่ายพุทธบุตรแล้วเอามาต่อยอด”

(พระมหาสมปอง, สัมภาษณ์, 15, กุมภาพันธ์ 2552)

โดยภาพรวมของกลยุทธ์การเขียนแบบของพระมหาสมปอง จะเห็นได้ว่า พระมหาสมปอง ได้มีการยึดถือรูปแบบการสื่อสารของบุคคลอื่นๆ ทั้งบุคคลในทางธรรม และบุคคลในทางโลกที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับในสังคมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในด้านการสื่อสาร ซึ่งพระมหาสมปองได้นำหลักการผสมผสาน (Hybrid) โดยนำเอาวิธีการสื่อสารของบุคคลในทั้งทางธรรมและทางโลกมาปรับและประยุกต์ใช้ในการสื่อสารในแบบของตนเอง แต่จะสังเกตได้ว่ารูปแบบวิธีการสื่อสารที่นำมายึดถือของพระมหาสมปองนั้นเป็นการยึดถือในรูปแบบวิธีการสื่อสารแบบทางโลกมากกว่าทางธรรม จึงอาจเป็นการไม่เหมาะสมแก่สมณะเพศของสงฆ์มากนัก

จากองค์ประกอบในการสร้างสารของพระมหาสมปอง ด้านกลยุทธ์ที่นำมาใช้ในการสร้างสารซึ่งประกอบด้วยกลยุทธ์การใช้อารมณ์ขัน ใน 3 ลักษณะ ได้แก่ มุขบรรยายภาพ มุขปฏิภาณไหวพริบ และมุขแหยง กลยุทธ์การเล่าเรื่อง ใน 3 ลักษณะ ได้แก่ เรื่องเล่าโดยนำมาจากเรื่องจริง เรื่องเล่าโดยการแต่งเรื่อง และเรื่องเล่าโดยการพัฒนาหรือต่อยอดจากของเดิม กลยุทธ์การใช้เหตุการณ์ ปัจจุบัน กลยุทธ์การใช้ความรู้ประสบการณ์เดิม และกลยุทธ์การเขียนแบบ จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบในการสร้างสารของพระมหาสมปอง ด้านกลยุทธ์นั้น จะเป็นการส่งสารจากความสนใจ/ความต้องการ/ระดับความเข้าใจ/ประโยชน์/ความสอดคล้องของผู้รับสาร หรือที่เรียกว่า “ถือเอาผู้รับสารเป็นตัวตั้ง” (Audience-center) ทั้งสิ้น เห็นได้จาก

กลยุทธ์การใช้อารมณ์ขัน เพื่อดึงดูดความสนใจในการรับฟังการบรรยายของผู้รับสาร ซึ่งเป็น การสร้างสารจากความสนใจและความชื่นชอบของผู้รับสารซึ่งเป็นคนไทยที่ชื่นชอบความ สนุกสนาน โดยเฉพาะนำมาใช้เป็นอย่างมากในผู้ฟังที่เป็นกลุ่มวัยรุ่นซึ่งชื่นชอบความบันเทิง ความ สนุกสนาน การนันทนาการเป็นสำคัญ

กลยุทธ์การเล่าเรื่อง ซึ่งเป็นการสร้างสารโดยคำนึงถึงประโยชน์ที่ผู้รับสารจะได้รับเป็น สำคัญ ซึ่งมองว่า การใช้วิธีการเล่าเรื่องประกอบการบรรยาย จะทำให้ผู้ฟังมองเห็นภาพ ช่วยสร้าง ความน่าสนใจ น่าติดตาม ความมีอารมณ์ ความมีชีวิตชีวา เกิดความเพลิดเพลินในการฟังการ บรรยายได้เป็นอย่างดี และในขณะเดียวกันด้วยความสนุกสนาน เพลิดเพลินดังกล่าวจะทำให้ผู้ฟัง ซึมซับความรู้ในด้านธรรมะได้โดยไม่รู้ตัว

กลยุทธ์การใช้เหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบัน ซึ่งเป็นการสร้างสารโดยคำนึงถึงประโยชน์ และ ความสอดคล้องเชื่อมโยงกับผู้รับสารเป็นสำคัญ ซึ่งมองว่าการใช้เหตุการณ์ที่เป็นปัจจุบันเหมือน การย่อระยะทางไม่ต้องอธิบายเนื้อหาเรื่องราวมาก แต่ผู้รับสารก็สามารถเข้าใจเรื่องได้เป็นอย่างดี เนื่องจากผู้รับสารส่วนมากรู้เรื่องราวที่พระมหาสมปองยกเป็นตัวอย่างหรือกล่าวถึงอยู่แล้ว จึงสร้าง ความน่าสนใจ และการมีส่วนร่วมได้เพราะทำให้รู้สึกว่าคุณเรื่องใกล้ตัว อยู่ในยุคสมัยเดียวกันที่จะ เข้าใจได้

กลยุทธ์การใช้ความรู้และประสบการณ์เดิม ซึ่งเป็นการสร้างสารโดยนำ ความรู้และประสบการณ์ที่ได้สั่งสมมาในด้านการสอน การอบรมนักเรียน ร่วมกับภิกษุกว่า 500 รูป จากค่ายพุทธธรรม วัดศรีบุญเรือง ค่ายพุทธธรรมนำชีวิต วัดสร้อยทอง อีกทั้งได้รับคำปรึกษาจากคุณชิน บัญชร ปิ่นอมรรัตน์ อาจารย์พระของท่านเอง ซึ่งเป็นรวมระยะเวลากว่า 8-9 ปี จึงนำมาใช้เป็นวัตถุดิบส่วนหนึ่งในการสร้างเนื้อหาสารในรายการธรรมะเคลิเวอร์ อีกทั้งยังผสมผสานและพัฒนาด้วยรูปแบบที่ทันสมัย เพื่อให้เหมาะสมกับผู้รับสารในยุคปัจจุบันอีกด้วย

กลยุทธ์การเลียนแบบ ซึ่งเป็นการสร้างสารโดยยึดถือรูปแบบการสื่อสารของบุคคลในทางธรรม และบุคคลในทางโลกที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับในสังคมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในด้านการสื่อสาร และนำหลักการผสมผสาน (Hybrid) โดยนำเอาวิธีการสื่อสารของบุคคลในทั้งทางธรรมและทางโลกมาปรับและประยุกต์ใช้ในการสื่อสารในแบบของตนเอง เพื่อให้เกิดความแปลกใหม่ สามารถดึงดูดความสนใจของผู้ฟังบรรยายได้ อีกทั้งกลยุทธ์ที่นำมาใช้ในการสร้างสารนั้น ถือว่าเป็นการนำกลยุทธ์แบบใหม่มาใช้ในการสร้างสารแทบทั้งสิ้น เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับรสนิยมของผู้รับสารทั้งสองกลุ่ม ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า พระมหาสมปองใช้กลยุทธ์ที่สอดคล้องกับรสนิยมแบบ “ใหม่” ของผู้รับสารเป็นหลัก

โดยภาพรวมของกระบวนการสร้างสารของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการธรรมะเคลิเวอร์ จะเห็นได้ว่าพระมหาสมปองนั้นมีการปรับตัวและปรับปรุงกระบวนการสื่อสารของตนเองใน 3 องค์ประกอบ คือ 1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจในการสร้างสาร ได้แก่ การวิเคราะห์ผู้รับสาร การกำหนดวัตถุประสงค์ในการนำเสนอเนื้อหาสาร และการกำหนดรูปแบบการเผยแพร่ธรรมในแบบธรรมะเคลิเวอร์ 2. องค์ประกอบด้านทักษะในการสร้างสาร ได้แก่ การเลือกใช้สื่อและการเลือกสาร 3. องค์ประกอบด้านกลยุทธ์ในการสร้างสาร ได้แก่ การใช้อารมณ์ขัน การเล่าเรื่อง การใช้เหตุการณ์ปัจจุบัน การใช้ความรู้ประสบการณ์เดิม และการเลียนแบบ ซึ่งสอดคล้องกับคติความเชื่อของ Abelman & Hoover(1990) อ้างถึงในกาญจนา (2545) ที่ว่าการที่พระภิกษุสงฆ์มาใช้รูปแบบการสื่อสารแบบใหม่ที่ไปออกวิทยุหรือโทรทัศน์ บุคลากรเหล่านี้ก็จำเป็นต้องมีการปรับตัวและปรับปรุงกระบวนการสื่อสารของตนเอง เพื่อให้รูปแบบใหม่ของศาสนาที่ไปออกโทรทัศน์นั้นมีความน่าสนใจมากกว่ารูปแบบเก่าของศาสนาที่อยู่ในสถาบันเก่าอย่างวัด อีกทั้งกระบวนการสร้างสารของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในทั้ง 3 องค์ประกอบเป็นการสร้างสารโดยคำนึงถึงผู้รับสารเป็นสำคัญ หรือเป็นการสร้างสารจากความสนใจ/ความต้องการ/ระดับความเข้าใจ/ความสอดคล้องและประโยชน์ของผู้รับสารที่จะได้รับ หรือที่เรียกว่า “ถือเอาผู้รับสารเป็นตัวตั้ง” (Audience-center) ทั้งสิ้น ซึ่งแตกต่างจากการสร้างสารของพระภิกษุสงฆ์ในอดีตซึ่งในการเทศน์/บรรยายของพระภิกษุสงฆ์ในอดีตนั้น พระภิกษุสงฆ์ ผู้ทำการเทศน์หรือเป็นผู้ส่งสารจะทำการส่งสารจากจุดยืนของผู้ส่งสาร (Sender-center) ซึ่งหมายถึง การส่งสารจากความสนใจ ความต้องการ ระดับความเข้าใจของผู้ส่ง หรือที่เรียกว่า “ถือเอาผู้ส่งสารเป็นหลัก/ตัวผู้พูดเป็นตัวตั้ง” เช่น มีความต้องการจะอบรมสั่งสอน

เรื่องอะไรก็เตรียมเนื้อหาเรื่องนั้น แต่เมื่อโยกการเทศน์ซึ่งเป็นการสื่อสารในชีวิตประจำวัน เข้ามาในรายการสนทนาทางโทรทัศน์ ซึ่งไม่ทราบว่ามีผู้ฟังหรือผู้รับสารคือใคร เพราะผู้ฟังเป็นมวลชน (Mass) แต่จะต้องสามารถสร้างความสนใจ และรับชมติดตามรายการให้เกิดขึ้นได้ ดังนั้นกระบวนการในการสร้างสรรค์ทั้งหมดจึงต้องทำการเปลี่ยนจุดยืนในการสร้างสรรค์มาเป็นการสร้างสรรค์/ส่งสารที่มาจากความสนใจ ความต้องการ รสนิยม ระดับความเข้าใจของผู้รับสาร หรือที่เรียกว่า “ถือเอาผู้รับสารเป็นตัวตั้ง” (Audience-center) เป็นสำคัญ แต่จะสังเกตได้ว่าในกระบวนการสร้างสรรค์ของพระมหาสมปองจะสร้างสรรค์จากจุดยืนของผู้รับสารเป็นสำคัญแล้ว ก็จะเลือกสร้างสรรค์จากรสนิยม (taste) หรือความชื่นชอบ/ความพึงพอใจของผู้รับสารในรูปแบบใหม่ๆ เป็นส่วนใหญ่ มากกว่าที่จะเลือกสร้างสรรค์จากรสนิยม (taste) หรือความชื่นชอบ/ความพึงพอใจของผู้รับสารในรูปแบบเก่า โดยเฉพาะรสนิยม (taste) หรือความชื่นชอบ/ความพึงพอใจของผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่น ในรูปแบบใหม่นั้นเอง

บทที่ 7

ความคิดเห็นของผู้รับสารต่อรูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหารายการ โดยพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการธรรมะเดลิเวอรี่

สำหรับในบทนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึง ความคิดเห็นของผู้รับสารที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหารายการที่ผลิตโดยพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ (Interview) โดยได้แบ่งการดำเนินการสัมภาษณ์กับบุคคล 2 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มแรก คือ ผู้ชมรุ่นใหม่ 2. กลุ่มที่สอง คือ ผู้ชมรุ่นเก่า โดยสัมภาษณ์ผู้รับสารกลุ่มละ 10 คน เพื่อให้ทราบถึงความคิดเห็นของผู้รับสารทั้งสองกลุ่มที่มีต่อลักษณะหรือวิธีการนำเสนอเนื้อหา และเรื่องราวหรือสิ่งต่างๆที่ถูกถ่ายทอดจากพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ โดยใช้แนวคิดรสนิยม (taste) แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติ เป็นกรอบในการวิเคราะห์ ซึ่งจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้รับสารทั้งผู้ชมรุ่นเก่า และรุ่นใหม่ สามารถนำเสนอผลการวิจัยได้ดังประเด็นต่อไปนี้

7.1 ความคิดเห็นของผู้รับสารต่อ “รูปแบบการนำเสนอ” ของพระมหาสมปอง

- ความคิดเห็นของ“ผู้ชมรุ่นใหม่” ที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอ
 - ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวจนะ (Verbal Communication)
 - ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงอวจนะ (Non-Verbal Communication)
- ความคิดเห็นของ“ผู้ชมรุ่นเก่า” ที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอ
 - ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวจนะ (Verbal Communication)
 - ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงอวจนะ (Non-Verbal Communication)

7.2 ความคิดเห็นของผู้รับสารต่อ “เนื้อหา” ของพระมหาสมปอง

- ความคิดเห็นของ“ผู้ชมรุ่นใหม่” ที่มีต่อเนื้อหาที่นำเสนอ
 - ความคิดเห็นที่มีต่อการนำเสนอเนื้อหาทางธรรม (Secred Content)
 - ความคิดเห็นที่มีต่อการนำเสนอเนื้อหาทางโลก (Secular Content)
- ความคิดเห็นของ“ผู้ชมรุ่นเก่า” ที่มีต่อเนื้อหาที่นำเสนอ
 - ความคิดเห็นที่มีต่อการนำเสนอเนื้อหาทางธรรม (Secred Content)
 - ความคิดเห็นที่มีต่อการนำเสนอเนื้อหาทางโลก (Secular Content)

7.1 ความคิดเห็นของผู้รับสารต่อ “รูปแบบการนำเสนอ” ของพระมหาสมปอง

ความคิดเห็นของ“ผู้ชมรุ่นใหม่” และ“ผู้ชมรุ่นเก่า” สามารถแบ่งออกเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

- ความคิดเห็นของ “ผู้ชมรุ่นใหม่”

ความคิดเห็นต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวจนะ (Verbal Communication)

การเลือกใช้ถ้อยคำ

ในส่วนของการใช้ภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกันและสำนวนภาษาปาก มาใช้ในการเทศน์ของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ทั้งหมด จำนวน 10 คน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอดังกล่าว โดยมองว่าการใช้ภาษาดังกล่าวทำให้สามารถความเข้าใจเนื้อหาของพระมหาสมปองที่ทำการสื่อสารได้โดยง่าย เกิดความเข้าใจเนื้อหาได้อย่างชัดเจน ทันทีทันใด อีกทั้งเมื่อสามารถเข้าใจได้แล้วจึงเกิดความรู้สึกสนใจที่จะฟังการบรรยาย โดยไม่รู้สึกรู้สึกระหว่างหรือง่วงนอนในการฟังบรรยาย ดังที่ผู้ชมรุ่นใหม่ได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“เวลาไปฟังพระที่วัด แล้วเค้าใช้คำบาลีสันสกฤต ก็ารู้สึกว่า เอ๊ะ..คำนี้แปลว่าอะไร หรือบางทีจะรู้สึกง่วงนอน เบื่อ แต่พอเป็นภาษาแบบนี้จะทำให้เข้าใจง่ายขึ้น ”

(นภา อรรฐาเมศร์,สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“ภาษาแบบนี้ทำให้เราเข้าใจง่ายขึ้น ถ้าใช้ภาษาบาลีคนส่วนมากจะไม่ค่อยเข้าใจ เด็กเองก็ไม่เข้าใจ” (นวิยา พิมพ์ทิมาพันธ์ ,สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“มองที่วัดอุปประสงค์มากกว่าว่าเค้าต้องการให้เด็กยอมรับฟังธรรมะ แล้วนำไปใช้ในชีวิตจริง เค้าก็เลยพยายามทำให้มันง่ายขึ้น ถ้าใช้ภาษาบาลีพูดกับเด็กเทศน์ไป 10 นาที เด็กหายก็หลับกันไปหมด” (ธนพล สุวรรณพงษ์ ,สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2552)

“ก็ทำให้เด็กเข้าใจง่าย ถ้าพูดบาลีมาเด็กก็จะไม่รู้ซัก ไม่เข้าใจ ก็ต้องมาแปลอีก”

(ชัยวัช โขวิฑูรกิจ,สัมภาษณ์,

12 มิถุนายน 2552)

“ ดี เห็นด้วย ชื่นชมพระ เพราะว่าพระสามารถปรับตัวเข้ากับวัยรุ่นได้ เป็นเหมือนกลยุทธ์อย่างหนึ่งที่พระคิดวัยรุ่นให้ฟังธรรม ” (เกสรี ชุนาวา, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

นอกจากนี้พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ 1 คน มองถึงข้อดีการนำเสนอด้วยภาษาดังกล่าวและการนำเสนอด้วยภาษาบาลี คือ ด้านที่หนึ่งมองว่าหากพระมหาสมปองเลือกใช้ภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกันและสำนวนภาษาปากจะทำให้รับรู้และเข้าใจเนื้อหาได้โดยง่าย ไม่ต้องแปลก็สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ทันที และด้านที่สองมองว่า หากเป็นการนำเสนอด้วยภาษาบาลีด้วยจะเป็นการได้รับความรู้ทางด้านธรรมะที่ชัดเจนด้วย เช่น พุทธศาสนาสุภายิต แต่ก็ควรมีการอธิบายให้ฟังด้วย ดังที่ผู้ชมรุ่นใหม่ได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“มันก็ดีคนละแบบ ถ้าใช้ภาษาบาลีเราก็จะได้รับความรู้ด้านธรรมะที่ค่อนข้างจะลึกลงไป เช่น พุทธศาสนาสุภายิต หรือว่าหลักธรรมทางศาสนาที่เป็นหัวข้อชัดเจน แต่ถ้าเกิดใช้ภาษาปกติเราอาจจะไม่ได้เรื่องนั้น แต่ว่ามันจะทำให้เราสามารถรับรู้และเข้าใจ เหมือนมันซึมเข้าไปโดยไม่รู้ตัว แล้วนำไปประยุกต์ใช้ได้มากกว่า ถ้าเป็นบาลีบางคนก็อาจจะไม่สนใจ เพราะบาลีเป็นภาษาพระ เราเป็นฆราวาสไม่ต้องสนใจหรอก บางคนก็อาจจะรู้สึกแบบนั้น ”

(ญาณิศา ปรีกโกโมคม , สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2552)

ความพึงพอใจของผู้ชมรุ่นใหม่ต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะด้วยการเลือกใช้ภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกันและสำนวนภาษาปากของพระมหาสมปอง เนื่องมาจากมีประสบการณ์พื้นฐานเรียนรู้มาว่า ภาษาบาลีเป็นภาษาของพระภิกษุสงฆ์ที่ใช้เทศน์ในวัด ซึ่งทำให้ไม่สามารถเข้าใจในเนื้อหาที่เทศน์ได้ หรือเข้าใจได้ยาก เพราะเมื่อฟังแล้วต้องนำมาแปลความหมายอีกครั้งหนึ่ง อีกทั้งเมื่อฟังแล้วทำให้รู้สึกเบื่อหน่าย และเกิดอาการง่วงนอน ดังนั้นเมื่อพระมหาสมปองมีการใช้ภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกันในการสื่อสาร จึงทำให้เข้าใจในเนื้อหาที่สื่อสารได้ง่าย ไม่ต้องแปลและดึงดูดความสนใจฟังบรรยาย

ในส่วนของการใช้คำใหม่ คำแปลก แหกแนว หรือมีเอกลักษณ์ของตัวเอง มาใช้ในการเทศน์ของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ ทั้งหมด จำนวน 10 คน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอดังกล่าว โดยมองว่าการใช้คำแปลกแหกแนวดังกล่าวช่วยดึงดูดความสนใจ สร้างความสนุกสนาน เรียกเสียงหัวเราะได้ ทำให้รู้สึกไม่น่าเบื่อ ในการฟังการบรรยาย แต่ในบางครั้งเกิดข้อสงสัยในความหมายของคำเหล่านั้นด้วย ดังที่ผู้ชมรุ่นใหม่ได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“มันก็เหมือนกับให้คนฟังสนใจด้วย ไม่น่าเบื่อ”

(ฉิชา มณีศิลาสันต์, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2552)

“ตามสไตล์หนู ก็ชอบ มันเฮฮาดี มันเรียกเสียงหัวเราะได้”

(สุทธวีรธณ เบญจปัญญาวงศ์, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2552)

“มองว่าดีนะ ถ้าเป็นกลอนเฉยๆ มันดูน่าเบื่อไม่น่าฟัง ง่วงนอน แต่ถ้าเป็นกลอนแบบนี้มันตลก ทำให้หัวเราะได้ และมันก็วัยรุ่นด้วย” (เกสรี ชูนาวา, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

นอกจากนี้พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ 1 คน มองว่าคำแปลกแหวกแนวสามารถสร้างความสนุกสนานในการฟังการบรรยายได้ แต่ก็เกิดข้อสงสัยในความหมายของคำแปลกแหวกแนวเหล่านั้นด้วย

“ประโยคแบบที่มีอะฮะ แอหะ โอเอ้ แบบนี้น่าฟัง สนุกครับ ช่วยเรียกความสนใจได้ แต่บางครั้งก็สงสัยและก็อยากจะรู้ความหมายครับ แต่อย่างไรก็ตามก็ยังสนุกอยู่ดี”

(ชนพล สุวรรณพงษ์, สัมภาษณ์,

26 มิถุนายน 2552)

นอกจากนี้พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ 1 คน มองว่าการใช้คำแปลกแหวกแนวของพระมหาสมปอง เป็นการนำพฤติกรรมการพูดของวัยรุ่นซึ่งมักจะลงท้ายประโยคที่พูดด้วยคำที่แสดงความรู้สึกมาใช้ในการบรรยาย จากวิธีการนำเสนอดังกล่าวจะทำให้ผู้ฟังที่เป็นวัยรุ่นรู้สึกที่พระมหาสมปองในฐานะผู้ส่งสาร เป็นบุคคลรุ่นใหม่เหมือนกับตน เพราะสามารถเข้าใจในสิ่งที่วัยรุ่นเป็นได้ ดังนั้นจะทำให้ผู้ฟังที่เป็นวัยรุ่นเกิดการยอมรับให้สิ่งที่ต้องการสื่อสารได้อย่างดี

“ค่อนข้างจะเลียนแบบวัยรุ่นได้ดี วัยรุ่นบางคนเวลาพูดก็จะมีคำท้ายประโยคที่แสดงความรู้สึกแบบนี้ ทำให้รู้สึกว่าท่านไม่ใช่ครูแก่ๆ ที่จะมาสอนแบบบ่นๆ อย่างเดียวแบบนี้พูดอะไรก็จะฟัง เหมือนท่านจะเป็นคนที่จะมาคุยกับเราแล้วมาบอกว่าธรรมะมันมีส่วนที่ดี แล้วเราควรไปปรับใช้ตรงไหนอย่างนั้นมากกว่า”

(ญาณิศา ปรีกกโมคม, สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2552)

นอกจากนี้พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ 1 คน มีความเห็นว่าการใช้คำแปลกแหวกแนวนั้นเป็นการช่วยสร้างอารมณ์ขัน แต่เนื่องจากการใช้คำแปลกในทุกประโยคที่พูด ทำให้รู้สึกว่าไม่น่าสนใจ หรือ

สร้างความสนุกสนาน ขำขันให้กับตนเองได้อีก เนื่องจากเป็นการสร้างอารมณ์ขันที่ต่อเนื่องกันไป และควรที่จะเว้นช่วงเว้นจังหวะในการสร้างอารมณ์ขันจากภาษาแปลกแหวกแนวนั้นบ้าง

“ที่ฟังๆก็มีหลายคำมาก อย่างอ้อฮี อาสะ ก็รู้สึกขำดี ตอนแรกๆจะขำมากเลย พอถึงตอนนี้ผมไม่ขำแล้วเพราะก่อนหน้านั้นมันขำมากเกินไปแล้ว มันจะทุกคำพูดเลยทุกชอตเลย แต่พอมาชอตนี้ก็ไม่ขำแล้ว คือถ้ามันขำแบบต่อเนื่องมันก็จะเยอะไป มันก็จะหายขำแล้ว ควรจะเป็นแบบช่วงหนึ่งขำ ช่วงหนึ่งเงียบ... แต่ว่าพระท้าวไปคงไม่พูดอย่างนี้แน่ๆ เด็กกับพระต้องสื่อสารกันให้เข้าใจ ไม่งั้นเด็กก็เงียบ เบื่อ ไม่สนใจ ท่านทำอะไรหรือ ”

(ชัยวิช โขวิฑูรกิจ, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

ความพึงพอใจของผู้ชมรุ่นใหม่ต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวัฒนธรรมด้วยการเลือกใช้คำใหม่ คำแปลก แหวกแนว หรือมีเอกลักษณ์ของตัวเองของพระมหาสมปอง เนื่องมาจากสังคมที่แวดล้อม ผู้ชมรุ่นใหม่ที่มีการใช้ถ้อยคำในลักษณะดังกล่าวอยู่แล้วในชีวิตประจำวัน จึงมีความรู้และความเข้าใจในความหมาย และมีประสบการณ์พื้นฐานเรียนรู้มาว่า ถ้อยคำในลักษณะดังกล่าวไม่ใช่ถ้อยคำที่พระสงฆ์ใช้ในการสื่อสาร ดังนั้นเมื่อมีการใช้ถ้อยคำในลักษณะดังกล่าวจึงดึงดูดความสนใจในการฟังบรรยาย

ในส่วนของการใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ มาใช้ในการเทศน์ของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ทั้งหมด จำนวน 10 คน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอดังกล่าว โดยมองว่าคำทับศัพท์เป็นคำที่วัยรุ่นชอบใช้พูดกันอยู่แล้วในชีวิตประจำวัน ซึ่งก็จะช่วยดึงดูดวัยรุ่นให้หันมาฟังธรรมะ และบางคำเมื่อนำมาแปลเป็นคำพูดในแบบภาษาไทยแล้ว ทำให้เกิดเป็นคำและความหมายที่ยืดยาว ยกแก่การทำความเข้าใจในความหมายที่พูด หรืออาจทำให้เข้าใจความหมายผิดไปได้ ดังนั้นการใช้คำทับศัพท์จะช่วยให้สั้นกระชับเข้าใจความหมายได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ดังที่ผู้ชมรุ่นใหม่ได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“เหมือนเวลาเราฟังวิทยุบางครั้งผู้ดำเนินรายการจะใช้คำทับศัพท์ บางครั้งพอแปลเป็นภาษาไทยอย่างคำว่า “get” ถ้าเราพูดคำว่า “เข้าใจแล้ว ” บางครั้งคนฟังก็อาจจะถามว่าทำไมต้องพูดคำนี้ ทำไมไม่พูดแบบคำที่เราพูดกัน ” (นภา อรรฐาเมศร์, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“ผมว่าเอาคำทับศัพท์มาใช้รู้สึกปกติครับ ถ้าเอามาพูดกับวัยรุ่นพูดได้อยู่แล้วครับ ชอบอยู่แล้ว แต่ถ้าพูดกับผู้ใหญ่ก็ต้องขออนุญาต ต้องขอโทษก่อน ต้องมีบอกว่าขอพูดแบบนี้ละ เก๋มก่อน ”

(ชนพล สุวรรณพงษ์, สัมภาษณ์,

26 มิถุนายน 2552)

“ มันก็คินะ แต่ถ้าวามาพูดแบบว่าไม่ได้ซีเรียอะไร หนูจะชอบมากกว่า เพราะเฮฮาดี”

(สุทธวีรณ เบญจปัญญาวงศ์, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2552)

“ถูกแล้วที่เอามาพูดกับวัยอย่างพวกผม แล้วที่สำคัญมันขึ้นอยู่กับวัยด้วย พระท่านจะไปพูดกับใคร อย่างเช่น เด็กมัธยม เด็กก็จะเข้าใจง่ายเพราะใช้กันอยู่แล้ว”

(ชัยวัช โขวิฑูรกิจ, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“ ส่วนตัวชอบนะ มันเข้าใจง่ายดี ความหมายก็ใช้เลย”

(ขวัญชนก สังข์เทพ, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

“ คินะ รู้สึกว่าพระรูปนี้น่าเสนอแบบนี้ มีเจตนาที่ดีที่จะดึงดู วัยรุ่น ทำให้วัยรุ่นเข้าถึงธรรมะ” (เกสรี ชูนาวา, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

ความพึงพอใจของผู้ชมรุ่นใหม่ต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวัฒนธรรมด้วยการเลือกใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ ของพระมหาสมปอง เนื่องจากสังคมที่แวดล้อมผู้ชมรุ่นใหม่ที่มีการใช้ถ้อยคำในลักษณะดังกล่าวอยู่แล้วในชีวิตประจำวัน จึงมีความคุ้นเคย อีกทั้งคำดังกล่าวมีความหมายเฉพาะที่สามารถเข้าใจได้ง่ายและรวดเร็ว ดังนั้นเมื่อมีการใช้ถ้อยคำในลักษณะดังกล่าวจึงดึงดูดความสนใจในการฟังบรรยาย และสามารถเข้าใจในเนื้อหาที่สื่อสารได้

ในส่วนของการใช้ภาษาสมัยใหม่ หรือภาษาวัยรุ่น มาใช้ในการเทศน์ของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ทั้งหมด จำนวน 10 คน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอดังกล่าว โดยมองว่าการใช้ภาษาดังกล่าวเป็นคำที่วัยรุ่นหรือคนรุ่นใหม่ใช้สื่อสารกันในปัจจุบันอยู่แล้ว ดังนั้นการที่พระมหาสมปองจะนำคำในลักษณะดังกล่าวมาพูดจึงไม่ใช่เรื่องแปลก อีกทั้งคำดังกล่าวเป็นคำที่มีความหมายที่ถูกให้ความหมายเฉพาะในกลุ่มของคนรุ่นใหม่ หากจะพูดด้วยภาษาอื่น ๆ ก็จะยากแก่การทำความเข้าใจในสิ่งที่ต้องการสื่อสาร ดังที่ผู้ชมรุ่นใหม่ได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“ เคยได้ยินท่านพูด “แอ๊บแบ้ว” ทุกคนก็ใช้ แล้วถ้าเราเอาคำว่าแอ๊บแบ้วไปใช้ในภาษาอื่น หรือคำแบบอื่นที่เราไม่เข้าใจ เราจะเอ๊ะ... ว่าคำนี้แปลว่าอะไร มันจะใช้หรอ ”

(นภา อรรฐาเมศร์, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“ บางครั้งบางคำมันบัญญัติมาเป็นความหมายไม่ได้ ถ้าพูดคำอื่นก็ไม่รู้เรื่อง”

(นวิยา พิมพ์ทิมาพันธ์, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“ทำให้วัยรุ่นเข้าใจง่ายและเข้าถึงธรรมะได้ดีขึ้น กระตุ้นให้ตื่นตัวหรืออยากเรียนรู้ตลอดเวลา อยากฟังว่าต่อไปท่านจะเล่าเรื่องอะไรต่อ เกิดทัศนภาษาในแนวที่เป็นธรรมะอย่างเดียว อาจจะทำให้วัยรุ่นส่วนมากไม่สนใจ ไม่มีสมาธิหรือถึงขั้นหลับได้”

(ญาณิสา ปรักกโมคม , สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2552)

“คิดว่าสมเหตุสมผลนะ เพราะยุคสมัยนี้ วัยรุ่นหรือใครๆ ก็พูดกัน แล้วก็มันเป็นการเข้ากับวัยรุ่นได้ดีด้วย ” (ชนพล สุวรรณพงษ์ , สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2552)

“คืออยู่แล้ว เพราะพระต้องรู้ว่าเด็กช่วงนี้สนใจอะไรอยู่ เช่นเด็กช่วงนี้สนใจเพลงนะ ช่วงนี้สนใจละคร ก็จะเอามาพูดอะไรอย่างนี้ครับ ”

(ชัยวิช โขวิฑูรกิจ, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“ดี ชอบ เข้ากับวัยรุ่นได้ พวกเดียวกัน พอเรารู้สึกเป็นพวกเดียวกับพระแล้วทำให้เรารู้สึกอยากพูดคุยกับพระมากขึ้น ทำให้มีทัศนคติที่ดีต่อพระที่มาสอนเรามากขึ้น และธรรมะมากขึ้น ชอบการสอนที่สนุกสนาน แฝงแง่คิดให้คิดเองอย่างมาบังคับ พระทำให้เราเปิดใจเหมือนเป็นพวกเดียวกันไปแล้วที่นี้พอพระจะพูดอะไรก็จะเชื่อฟัง อาจจะได้อะไรแง่คิด ”

(เกสรี ชูนาวา, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งยังพบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ 1 คน มองว่าการใช้ภาษาสมัยใหม่ ภาษาวัยรุ่นของพระมหาสมปองเป็นการนำเสนอภาษาสมัยใหม่ให้ผู้ฟังที่เป็นวัยรุ่นได้รับทราบ ซึ่งช่วยในการเปิดโลกทัศน์ใหม่ๆ ให้อีกด้วย

“ท่านทันสมัย ท่านติดตามข่าวสารของวัยรุ่นว่าไปถึงไหนแล้ว คือบางทีหนูยังไม่รู้เลย อย่างพวกเรื่อง His ท่านพูดออกมาเราก็ยังมาคิดเลยมีด้วยหรือ คือตอนนั้นหนูยังไม่รู้จริง ๆ พอมารู้จากพระอาจารย์แล้วหนูมาถามพี่ชายว่ามีหรือ ก็เลยรู้ว่าท่านทันสมัยกว่าหนูอีก ”

(ศุทธิวรรณ เบญจปัญญาวงศ์, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2552)

ความพึงพอใจของผู้ชมรุ่นใหม่ที่ต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะด้วยการเลือกใช้ภาษาสมัยใหม่ หรือภาษาวัยรุ่น ของพระมหาสมปอง เนื่องมาจากสังคมที่แวดล้อมผู้ชมรุ่นใหม่นั้นมีการใช้ถ้อยคำในลักษณะดังกล่าวอยู่แล้วในชีวิตประจำวัน จึงมีความคุ้นเคยต่อถ้อยคำลักษณะดังกล่าว อีกทั้งคำดังกล่าวมีความหมายเฉพาะในกลุ่มของคนรุ่นใหม่ จึงทำให้สามารถเข้าใจได้ง่ายและรวดเร็ว

ดังนั้นเมื่อมีการใช้ถ้อยคำในลักษณะดังกล่าวจึงดึงดูดความสนใจในการฟังบรรยาย และสามารถเข้าใจในเนื้อหาที่สื่อสารได้

ในส่วนของการใช้คำคม หรือคำให้ข้อคิดคติเตือนใจ มาใช้ในการเทศน์ของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ ทั้งหมด จำนวน 10 คน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอดังกล่าว โดยมองว่าในการบรรยายในแต่ละครั้งมีเนื้อหาในการบรรยายค่อนข้างมาก แต่การใช้คำในลักษณะดังกล่าวจะเป็นการช่วยสรุปถึงสาระสำคัญของเรื่องที่พูดให้ผู้ฟังที่เป็นวัยรุ่นสามารถจดจำเป็นประเด็นสำคัญได้ ซึ่งทำให้ง่ายต่อการจดจำเนื้อหาทั้งหมดได้ด้วย ดังที่ผู้ชมรุ่นใหม่ได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“ดูเหมือนเป็นการสรุปเรื่องทั้งหมด แทนที่เราจะจำทั้งเรื่อง เราก็มาจำแค่คำไม่กี่คำ พอได้ยินประโยคแรกเริ่มมาหนูก็จะจำประโยคก่อนต่อไปได้ โห...คำนี้มันเปรียบเทียบได้เพราะจิงเลย แล้วพอมานะจะความหมายจริงๆ แล้ว ความหมายลึกซึ้งนะ แต่เป็นประโยคสั้นๆ แค่นี้เอง ”

(นภา อรรฐาเมศร์, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“มันเหมือนเป็นประโยคสั้นๆ ที่เราจำได้ง่าย แต่มันก็มีใจความครบถ้วนสมบูรณ์ สั้นๆ ดีกว่าเรื่องยาวๆ ทั้งเรื่องที่เล่ามา เหมือนสรุป ”

(นวิยา พิมพ์ทิมานนท์, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“มันสามารถทำให้ผู้ฟังจำได้นานและจำได้ลึก คือจำแล้วลืมยาก ก็บางคนจำอะไรแบบๆ เต็มๆก็ลืม แต่ถ้าใช้คำคมมันทำให้ฟังแล้วสะกิดใจ ถ้าลืมไปชั่วขณะแต่พอได้อ่านซ้ำมันก็สามารถจำได้นานขึ้น”(ญาณิศา ปรักก โมคม , สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2552)

“ดีครับ เพราะว่าเวลาท่านบรรยายปกติอาจจะดูตลกขบขัน ไปบ้างแต่สุดท้ายก็ได้สาระเหมือนกัน นี่ก็อาจจะเป็นสิ่งแสดงให้เห็นเลยว่ายังงัยก็ตามที่ท่านพยายามทำทั้งหมดนี้ก็เพราะอยากให้เราได้ธรรมะจริงๆ แล้วก็เหมือนเป็นการสรุปในตอนท้ายของการบรรยายของท่าน ทำให้เราจำเนื้อหาได้ แล้วที่ชอบที่สุด ที่บอกว่ามีเพื่อนดีแม้หนึ่งถึงจะน้อยดีกว่าร้อยเพื่อนคิดริษยา....คิดว่ามีเพื่อนแท้สักคนก็โอเคแล้ว ดีกว่ามีเพื่อนเยอะแล้วก็หวังผลประโยชน์ ”

(ชนพล สุวรรณพงษ์, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2552)

“ก็ดีค่ะ ได้ข้อคิดดี เหมือนเป็นคติเอาไปใช้ได้ อย่างที่ท่านบอกว่า มีความรักในเวลาเรียน เหมือนจุดเทียนกลางสายฝน หนูชอบอันนั้น ”

(สุทธีวรรณ เบญจปัญญาวงศ์, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2552)

“พอพูดเรื่องหนึ่งแล้วมีคำพวกนี้ขึ้นมา ผมว่าดีครับ มันทำให้เราจำง่ายขึ้นนะ เหมือนกับบอกจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดเลย อย่างที่ใครมีรัก มันต้องมีทุกข์นะ ซึ่งมันเป็นเหตุเป็นผล”

(ชัยวัช โขวิฑูรกิจ, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ 1 คน รู้สึกเฉยๆ กับการใช้คำคม คำให้ข้อคิด คดีเตือนใจ ในบางประโยค เช่น ที่ใครมีรักที่นั่นมีทุกข์ เพราะจากความหมายของประโยคดังกล่าวเป็นเรื่องที่นำไปปฏิบัติได้ยากในการดำเนินชีวิตประจำวัน เนื่องจากในความเป็นจริงเรื่องราวที่เกี่ยวกับความรักดังกล่าว เป็นเรื่องที่ต้องพบเจอด้วยตนเองจึงจะสามารถเข้าใจได้

“รู้สึกเฉยๆ รู้สึกได้ฟังแล้วงัย แค่ได้ฟังตอนนั้นแต่คงไม่เอามาปฏิบัติหรอก อย่างที่ใครมีรักที่นั่นมีทุกข์ เวลาสอนก็ฟัง แต่พอเจอจริงๆเอาไปใช้ยาก”

(เกสรี ชูนาวา, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

โดยภาพรวมของความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นใหม่ ที่มีต่อรูปแบบการสื่อสารเชิงวิจนะในการเลือกใช้อ้อยคำของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่มีความพึงพอใจต่อการนำเสนออ้อยคำของพระมหาสมปองใน 5 ลักษณะ ได้แก่ คำหรือภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกันและสำนวนภาษาปาก คำใหม่ คำแปลก แหกแนวหรือคำมีเอกลักษณ์ของตนเอง คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ ภาษาสมัยใหม่หรือภาษาวัยรุ่น และคำคม คำให้ข้อคิดคดีเตือนใจ จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นใหม่ที่มีต่อรูปแบบการสื่อสารเชิงวิจนะใน 5 ลักษณะดังกล่าวนี้ ผู้รับสารได้ให้เหตุผลแห่งความพึงพอใจนั้น โดยภาพรวมเกิดจาก

1. ในแง่ความง่าย คือทำให้สามารถเข้าใจในเนื้อหาที่พระมหาสมปองต้องการนำเสนอได้โดยง่าย ได้แก่ ภาษาทั่วไปที่พูดกัน ภาษาวัยรุ่น หรือภาษาสมัยใหม่ซึ่งมีความหมายเฉพาะของคำและเป็นภาษาที่วัยรุ่นใช้ในชีวิตประจำวันตามปกติ คำคม คำให้ข้อคิด คดีเตือนใจ ซึ่งนำมาใช้ในการสรุปความหรือสาระทั้งหมดของการบรรยาย เพื่อให้ง่ายต่อการจดจำ

2. ในแง่การดึงดูดความสนใจ คืออ้อยคำที่สามารถดึงดูดความสนใจในการรับฟังการบรรยาย ให้รู้สึกสนุกสนาน ไม่เบื่อหน่ายและง่วงนอน เช่น คำใหม่ คำแปลกแหกแนว หรือมีเอกลักษณ์ของตนเอง คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ

ซึ่งจากเหตุผลของความชอบหรือความพึงพอใจดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นใหม่ ที่เกิดจากสาเหตุหลัก 2 ประการ คือ ประสบการณ์พื้นฐานการเรียนรู้

เกี่ยวกับถ้อยคำที่ใช้ในการสื่อสารทางศาสนา และสังคมแวดล้อมของผู้ชมรุ่นใหม่เกี่ยวกับถ้อยคำที่ใช้ในการสื่อสารของกลุ่มวัยรุ่น

การเล่นคำเล่นภาษา

ในส่วนของการใช้คำสัมผัสคล้องจอง มาใช้ในการเทศน์ของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ทั้งหมด จำนวน 10 คน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอดังกล่าว โดยมองว่าการใช้คำสัมผัสคล้องจองเป็นบทกลอนที่สอดคล้องอารมณ์ขันในช่วงแรกของการบรรยาย จะทำให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ซึ่งถือได้ว่าเป็นการดึงดูดความสนใจของผู้ชมรุ่นใหม่ให้ฟังการบรรยายได้ ได้รับความรู้จากบทกลอน และง่ายต่อการจดจำเนื่องจากมีความคล้องจอง ดังที่ผู้ชมรุ่นใหม่ได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“รู้สึกช่วงแรกๆ จะมีคำพวกนี้ขึ้นมามาก วัยรุ่นอาจจะได้หรือไม่ได้อะไรจากกลอนพวกนี้ แต่ก็ดึงให้สนใจ ทำให้เด็กมาสนใจคิดที่จะฟังว่าต่อไปท่านจะพูดอะไร ที่บอกว่าไม่รู้ว่ามีอะไร เออ...แล้วพุงนี่ละ อย่างฟังธรรมะแล้วจะไม่โง่แต่ถ้าฟังโปเตโต้รักแท้ดูแลไม่ได้ ฟังแล้วสนุกดี วัยรุ่นเองก็รู้สึกกินใจจริงเลย” (นภา อรรฐาเมศร์, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“ฟังธรรมะแล้วจะไม่โง่ เป็นกลอน Intro เปิดตัวที่ดีๆ ทำให้รู้สึกน่าสนใจ เพราะว่าพอขึ้นชื่อว่าจะไปฟังพระเทศน์ เราก็จะตั้งอกตใจใจแล้วว่าเดี๋ยวมันต้องหลับ มันต้องน่าเบื่อแน่เลย อะไรแบบนี้ แต่การที่ท่านเปิดด้วยกลอนที่คล้องจองแบบนี้ ทำให้คนฟังรู้สึกว่ามันไม่ใช่อย่างที่เราคิดนี้ น่า ทำให้เราทำลายกำลังแห่งที่เป็นอกตที่มีในใจเราไปโดยไม่รู้ตัว ” (ญานิสสา ปริกโกมม, สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2552)

“ชอบ เพราะมันได้สอนด้วย แล้วอาจจะง่ายกว่าบทกลอนที่ไม่คล้องจอง แล้วก็ท่องตามได้ด้วย อย่างฟังธรรมะแล้วจะไม่โง่ แต่ถ้าฟังโปเตโต้ รักแท้ดูแลไม่ได้ อันนี้ดึงดูดใจหนูได้ดีมาก คือได้ฟังบทกลอนนี้ตอนแรกซึ่งใจมาก” (สุทธวีรณ เบญจปัญญาวงศ์, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2552)

“การเอามาพูดเป็นบทกลอนจะดีกว่ามาสอนมาอธิบายตรงๆ มันธรรมดาไป เหมือนกับที่ครูมาสอนทั่วไป ว่าต้องเป็นอย่างไร ไม่ควรจะทำอย่างนี้นะ เป็นกลอนที่มีสัมผัสคล้องจองมันทำให้ฟังดูไพเราะดี สั้นกระชับ ดึงดูดความสนใจดี ทำให้เด็กขำ เหมือนกับการล้อเลียนเพลงไปในตัว ”

(ชัยวัช โขวิฑูรกิจ, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“ บทกลอนที่คล้องจองแบบนี้ เด็กฟังก็จะสนุกสนานด้วย เพราะมันไม่ใช่อะไรที่คล้องจองแบบเก่าๆ โบราณๆ แบบนี้ยังเปรียบเทียบเรื่องทางธรรมกับเรื่องทางโลกให้เห็น ไม่ใช่เรื่องน่าเบื่อที่เป็นเรื่องเรื่องธรรมะอย่างเดียว ” (ขวัญชนก สังข์เทพ, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

“ ทำให้เรื่องที่ท่านกำลังบรรยายอยู่ชวนฟังมากยิ่งขึ้น คือทำให้ฟังแล้วเพลินนะ ไม่น่าเบื่อที่บอกว่าฟังธรรมะแล้วจะไม่เียง อันนี้ดีๆ ซอบๆ เพราะรู้สึกว่าย้อนดี เหมือนพวกเดียวกันแล้วก็ตกลงด้วย แบบว่าใช่เลย พระนี้ทันเรา ใช่เลยเหมือนชีวิตเราที่เป็นอยู่เลย พระวัยรุ่นเข้าใจโลกของเราอะ ” (เกสรี ชูนาวา, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

“ มองว่าการใช้คำสัมผัสคล้องจอง ช่วยให้การฟังไหลลื่นดี แต่ว่าในแง่เรื่องที่น่ามาพูด เป็นเรื่องที่พระไม่ควรพูด ” (กุศลทิพย์ สังข์เทพ, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งยังพบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ 1 คน มองว่านอกจากความสนุกสนาน เพลิดเพลิน จากการได้ฟังคำที่มีสัมผัสคล้องจองแล้ว ยังได้ความรู้ในเรื่องของการแต่งบทกลอน การสร้างอารมณ์ขันจากบทกลอนอีกด้วย

“ สติมาปัญญาเกิดสติเคล็ดจะเกิดปัญญา ชอบอันนี้ครับดึงดูดใจ ได้ทั้งสนุกสนาน ได้ทั้งภาษาไทย เพราะ มีการเล่นคำคล้องจอง จริงๆ เคยได้ยินมาตั้งแต่เด็กแล้ว แต่ที่ได้มาใหม่ คือ กลวิธีการสร้างมุขแบบใหม่ เพราะว่าตอนท้ายจะบอกว่าสติดีผีจะหลบ สติถูกต้องมักจะมีพบกับผี ปกติจะเคยได้ยินแต่หมากับปัญหา ในแง่ของความจำ ช่วยให้อ่าน จำได้ ฟังธรรมะแล้วจะไม่เียงฟังไปเด้อได้รักแท้ดูแลไม่ได้ อันนี้ก็สนุกดีครับ ” (ชนพล สุวรรณพงษ์, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2552)

ความพึงพอใจของผู้ชมรุ่นใหม่ต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวัฒนธรรมด้วยการใช้คำสัมผัสคล้องจองของพระมหาสมปอง เนื่องมาจากมีประสบการณ์พื้นฐานการเรียนรู้มาว่า การฟังพระเทศน์นั้นเป็นสิ่งที่น่าสนใจ ทำให้ง่วงนอน เนื่องจากการอธิบายหลักธรรมะแบบตรงๆ ไม่มีการนำเสนอด้วยรูปแบบของบทกลอนที่มีสัมผัสคล้องจองในแบบใหม่ ดังนั้นเมื่อพระมหาสมปองมีการใช้คำสัมผัสคล้องจองในรูปแบบบทกลอน อีกทั้งจะสอดแทรกอารมณ์ขัน จึงสามารถดึงดูดความสนใจในการฟังบรรยาย และง่ายต่อการจดจำเนื้อหาได้เป็นอย่างดี

ในส่วนของการอุปมาอุปไมย เปรียบเทียบ และการใช้ภาษาเชิงเปรียบเทียบ มาใช้ในการเทศน์ของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ส่วนใหญ่จำนวน 9 คน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอดังกล่าว โดยมองว่าการเปรียบเทียบช่วยให้สามารถมองเห็นภาพในเรื่องที่บรรยายได้

ชัดเจน เกิดความเข้าใจในเรื่องที่บรรยายได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และได้แง่คิดในการดำเนินชีวิต ดังที่ผู้ชมรุ่น
ใหม่ได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“ที่ท่านเปรียบเทียบมันก็จริง ทำให้เห็นภาพได้ดี ขนาดสัตว์ที่มันมีลูกเอาไปขายยังได้ราคา
แต่ถ้าเราเหมือนเสียตัวไปแล้วให้ฟรีก็ไม่มีใครอยากได้ ”

(นภา อรรฐาเมศร์, สัมภาษณ์,

12 มิถุนายน 2552)

“ ฟังแล้วเหมือนได้คิดว่ารักในวัยรุ่นบางที่มันก็เหมือนผ่านไปเฉยๆ ด้วยความที่ยังเด็กทั้งคู่
ก็แค่สนุกๆ มีน้อยที่จะรักกันจริงๆ จังๆ ”

(นวิษา พิมพ์ทิมาพันธ์ , สัมภาษณ์,

12 มิถุนายน 2552)

“เหมือนที่ว่าความรักของวัยรุ่นเหมือนเม่นที่อยู่ใกล้กัน ทำให้เห็นภาพได้ชัดเลยคะ ว่าเม่นมี
ขนอยู่รอบกาย ถ้าเกิดเข้ามาอยู่ใกล้กัน ในระยะที่ไม่พอดีหรือใกล้ชิดจนเกินไปขนของแต่ละฝ่ายก็จะ
ที่มแทงทำร้ายกันเอง เหมือนความรักของวัยรุ่นที่เมื่ออยู่ใกล้กันมากเกินไปก็จะทำลายซึ่งกันและกัน
แต่ถ้าอยู่ในระยะห่างที่เหมาะสม ก็เป็นสิ่งดีต่อกัน ”

(ณิชา มณิศลาสันต์, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2552)

“เห็นภาพชัดเจน คนฟังก็สามารถเข้าใจได้มากขึ้น อย่างยกตัวอย่างเรื่องควายนี้นั้นเห็นได้ชัด
มาก เพราะว่าควายนึงตัวเกิดท้อง ซื่อไปก็ได้ควายสองตัวเลย ในขณะที่ผู้หญิงคนนึง คนอื่นจะมอง
เรื่องคุณค่าของผู้หญิง หรือการถือพรหมจรรย์ของผู้หญิงมากกว่า ซึ่งก็เป็นเรื่องที่ดีคะ เกิดผู้หญิงคน
ไหนเสียตัวไปแล้วนี่คุณค่าความเป็นผู้หญิงก็จะลดลง ”

(ญานิสสา ปรักกโมคม , สัมภาษณ์,

29 มิถุนายน 2552)

“ผมชอบที่บอกว่า มีเพื่อนติแม่หนึ่งถึงจะน้อยดี กว่าร้อยเพื่อนคิทธิยา เหมือนเกลือดีมีน้อย
คือยาราคา ดีกว่าน้ำเค็มเต็มทะเล ยิ่งช่วงนี้เจอความเจ็บปวดเรื่องเพื่อนด้วยครับ แล้วมันได้ให้ข้อคิด
ด้วย” (ชนพล สุวรรณพงษ์ , สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2552)

“ ไม่ยากเลยนะ เข้าใจอยู่แล้ว พอพูดก็เห็นภาพ เหมือนที่บอกว่าควายมีลูกขายได้ราคา ก็คือ
เหมือนบอกว่าถ้าเราไม่รักษานวลสงวนตัวคุณค่าเราก็ตกลง ไม่เหมือนควายที่เพิ่มขึ้น มันก็จะทำให้
เราคิดได้ มีอีกอันที่ชอบที่บอกว่ามีความรักในวัยเด็กเหมือนเหล็กขึ้นสนิม สอนคืนะก็เปรียบเสมือน
ยังเด็กอยู่ อายุยังน้อยอย่าเพิ่งไปรัก รอให้ถึงเวลาก่อนดีกว่า ”

(สุทธีวรรณ เบญจปัญญาวงศ์, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2552)

“ก็ get นิดนึ่งครับ มันก็เหมือนเด็ก ๆ เคี้ยวมันก็จบไป ”

(ชัยวัช โขวิฑูรกิจ, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“ที่สอนว่าอย่าเห็นแก่ความฟุ่มเฟือย แล้วเปรียบโทรศัพท์มือถือถือว่าเป็นขโมยตัวเล็ก แบบนี้ค่อนข้างชัดเจน เพราะว่าโทรศัพท์มือถือเพื่อนหนูบางคนเดิมเงินสามร้อยบางทีหมดไปกับการโหลดภาพโหลดเพลง ไม่กี่วันก็หมดแล้ว อย่างหนูเติมสามร้อยใช้ได้ที่เป็นเดือน ”

(ขวัญชนก สังข์เทพ, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

“อย่างที่บอกว่า มีความรักในวัยเรียนเหมือนจุดเทียนกลางสายฝน ทำให้คิดเลยว่าความรักในวัยเรียนอย่าเพิ่งเลยดีกว่า เพราะว่ามันจะเป็นภัย เหมือนกับว่าจุดเทียนกลางสายฝนรักไปก็ไม่สำเร็จหรอก ต้องเอาไว้ให้เป็นผู้ใหญ่ก่อนดีกว่า เมื่อเราโตเราจะมีความเป็นผู้ใหญ่ขึ้นเองแล้วก็สามารถดูแลสิ่งต่างๆ ได้เอง เกิดเรามามีความรักในวัยเรียนก็จะมีแต่เสียกับเสีย ”

(กุศลทิพย์ สังข์เทพ, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ 1 คน มองว่าการใช้คำอุปมาอุปมัยดังกล่าวไม่มีความน่าสนใจ เพราะเป็นเรื่องของเชิงปรัชญาหรือ เชิงความคิดมากเกินไป อีกทั้งการใช้คำอุปมาอุปมัยในเรื่องที่เกี่ยวกับความรักเป็นเรื่องที่นำไปใช้ในชีวิตจริงได้ยาก

“มันไม่น่าสนใจ ไม่ควรติดตาม มันดูเป็นธรรมะอยู่ในกรอบเกินไป ปรัชญา เช่น ความรักของวัยรุ่นเหมือนฝุ่นเกาะรองเท้า คือบางที่ท่านมาสอนเรื่องความรัก มาบอกปาวๆ มันไม่ค่อยได้ไร เพราะเรื่องแบบนี้มันต้องลองเอง แต่ว่าก็ได้แง่คิดบ้าง และได้ทำใจมากขึ้น ”

(เกสรี ชุนาวา, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

โดยภาพรวมของความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นใหม่ที่มิต่อรูปแบบการสื่อสารเชิงวิจนะ ในการเล่นคำเล่นภาษาของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่มีความพึงพอใจต่อการเล่นคำเล่นภาษาของพระมหาสมปองใน 4 ลักษณะ ได้แก่ คำสัมผัสคล้องจอง การอุปมาอุปไมย การเปรียบเทียบ และการใช้ภาษาเชิงเปรียบ จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นใหม่ที่มิต่อรูปแบบการสื่อสารเชิงวิจนะใน 5 ลักษณะดังกล่าวนี้ ผู้รับสารได้ให้เหตุผลแห่งความพึงพอใจนั้น โดยภาพรวมเกิดจาก 1. ในแง่ความง่าย คือทำให้สามารถเข้าใจในเนื้อหาที่พระมหาสมปองต้องการนำเสนอได้โดยง่าย เช่น การใช้คำสัมผัสคล้องจอง ในรูปแบบของบทกลอนจึงง่ายต่อการจดจำเนื้อหาทั้งหมดและอุปมาอุปไมย เปรียบเทียบ และภาษาเชิงเปรียบ ซึ่งการเปรียบเทียบดังกล่าวช่วยให้มองเห็นภาพในเรื่องที่บรรยายจนเกิดความเข้าใจได้โดยง่าย 2. ในแง่การดึงดูดความสนใจ คือ สามารถดึงดูด

ความสนใจในการรับฟังการบรรยาย ให้รู้สึกสนุกสนาน ไม่เบื่อหน่ายและง่วงนอน เช่น การใช้ สัมผัสคล้องจองในรูปแบบบทกลอนซึ่งสอดแทรกอารมณ์ขัน จึงก่อให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ดึงดูดความสนใจในการฟังบรรยาย ซึ่งจากเหตุผลของความชอบหรือความพึงพอใจ ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นใหม่ ที่เกิดจากประสบการณ์พื้นฐาน การเรียนรู้เกี่ยวกับการเล่นคำเล่นภาษาที่ใช้ในการสื่อสารทางศาสนา

การใช้อารมณ์ขัน

ในส่วนของการใช้อารมณ์ขัน มาใช้ในการเทศน์ของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ ทั้งหมด จำนวน 10 คน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอดังกล่าว และเป็นรูปแบบการ นำเสนอที่สำคัญอันดับแรกในการเปิดรับ เลือกชมรายการ และสร้างความชื่นชอบในการชม ซึ่งจากการ สัมภาษณ์ ผู้วิจัยพบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ ดูรายการเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน เป็น หลัก โดยไม่ได้คำนึงถึงเนื้อหาสาระที่จะได้รับ สังกัดได้จากเมื่อสอบถามถึงเนื้อหาที่สามารถจดจำ ได้หลังดูรายการจบซึ่งผู้ชมรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ไม่สามารถจดจำ และตอบถึงเนื้อหาหลักที่พระมหา สมปองนำเสนอออกไปได้ แต่กลับจดจำเนื้อหาในส่วนที่มีการใช้อารมณ์ขันควบคู่ไปด้วยได้เป็น อย่างดี แต่ก็ยังพบว่าผู้ชมรุ่นใหม่บางคนดูรายการเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลิน และต้องการ เนื้อหาสาระมาใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันด้วย ดังที่ผู้ชมรุ่นใหม่ได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“ผมจำไม่ได้ว่าเค้าสอนอะไรครับ จำได้แค่ว่ามันขำ เวลาที่เค้าปล่อยมุขมา เนื้อเรื่องจำ ไม่ได้ คือดูแบบผ่านๆ จำได้แค่ที่ชอบตรงที่อาจารย์เค้าปล่อยเป็นมุขขำๆ ให้มันดูสนุกสนาน ”
(ชัยวิช โขวิฑูรกิจ, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“คิดว่าตัวเอาดูเอาขำมากกว่า แต่สาระก็ได้บ้าง แต่คงไม่ 100 % สัก 20 %”
(เกสรี ชูนาวา, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

“เด็กสมัยนี้ไม่ค่อยสนใจธรรมะ พอเอามาทำเป็นเรื่องตลกอย่างนี้ เด็กก็สนใจที่จะฟังมาก ขึ้น ดูแล้วสนุกดี สามารถดูได้เรื่อยๆ เพลินดี แล้วก็ได้อะไรเกี่ยวกับธรรมะอะไรพวกนี้ด้วย อย่าง เรื่องความกตัญญู ที่เด็กสมัยนี้ไม่ค่อยเคารพพ่อแม่ พอเราฟังก็แบบว่าพ่อแม่มีบุญคุณกับเรามาก ”
(นวิยา พิมพ์ทิมาพันธ์, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“จริงๆ เราก็เอาสนุกมากกว่า เนื้อหาถ้าได้ก็ดีไม่ได้ก็ไม่เป็นไร ดูแล้วสนุกดี ได้หัวเราะ บางครั้งท่านก็สอดแทรกเรื่องความกตัญญู เราก็จะจำไว้”

(นภา อรรฐาเมศร์, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“ในแง่ของรูปแบบการนำเสนอด้วยความสนุกสนาน ด้วยความตลก แบบนี้ถือว่าโอเคแล้ว ส่วนเนื้อหาพอได้ดูแล้วก็ได้รับความรู้จากการดูไปด้วย อย่างเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเพื่อน”

(ชนพล สุวรรณพงษ์, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2552)

“เวลาดูโดยส่วนตัวเราเนื้อหาหนักกว่า เช่น เรื่องที่เกี่ยวข้องกับเพื่อนอะไรแบบนี้ แต่ก็ดูไปได้ด้วย” (ญาณิศา ปรักกโมคม, สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2552)

ประเภทของมุขที่สามารถสร้างอารมณ์ขัน เสียงหัวเราะและความสนุกสนานเพลิดเพลินให้กับผู้ชมรุ่นใหม่ ได้แก่ ประเภทมุขแห้ง โดยมองว่ามุขแห้งเป็นเรื่องราวความสนุกสนานที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ชมรุ่นใหม่เป็นอย่างดี เป็นเรื่องที่ทำให้ความสนใจกันอยู่แล้ว อีกทั้งเป็นเรื่องใกล้ตัว วัยรุ่นมากที่สุดอีกด้วย เช่น มุขที่เกี่ยวกับความรัก เรื่องที่เกี่ยวกับการคบเพื่อนต่างเพศ เรื่องออกหัก เรื่องการขับซิ่งรถมอเตอร์ไซด์ อีกทั้งในเริ่มต้นของการเล่าเรื่องนั้นเป็นลักษณะของการจริงจังแต่กลับมีการหักมุมในตอนท้าย ก็ยังเป็นการสร้างอารมณ์ขันได้อย่างดี ดังที่ผู้ชมรุ่นใหม่ได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“ชอบมากเลยค่ะ ที่พูดเรื่องมอเตอร์ไซด์บุญ มอเตอร์ไซด์บาป เพราะวัยรุ่นที่ชอบซิ่งมอเตอร์ไซด์กันมีเยอะมากแล้วมาตลกแบบนี้ก็ดูน่าสนใจด้วย ค่ะ”

(ศุทธิวรรณ เบญจปัญญาวงศ์, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2552)

“แล้วก็ชอบตรงที่สอนว่า เด็กควรมี 5 อ่อน ที่สอนว่าต้องเชื่อฟังพ่อแม่ คือ หัวอ่อน ใจอ่อน แล้วก็มีการเล่นมุขตอนหลังด้วยว่า ปัญญาอ่อน”

(ชัยวัช โขวิฑูรกิจ, สัมภาษณ์,

12 มิถุนายน 2552)

“ชอบที่พระมีมุขตลกมาเล่น เช่น แบบการเลียนเสียงรถสิบล้อ รถมอเตอร์ไซด์อะไรแบบนี้ เหมือนคุยเล่นกันมากกว่า ทำให้เรารู้สึกผ่อนคลายไม่ใช่รายการธรรมะ คือปกติถ้าฟังธรรมะจะนิ่งๆ เรียบร้อย ตั้งใจฟังแล้วแบบมันจะทำให้เบื่อบ้าง แต่ที่นี่มันไม่เบื่อบ้างทำให้เราลืมไปเลยว่าเรามาฟังธรรมะ โดยแบบเราไม่แอนตี้ธรรมะ” (เกสรี ชุนาวา, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งยังพบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ 1 คน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอด้วยมุขตลกด้วยคำ โดยมองว่าการใช้คำเพื่อสร้างอารมณ์ขันนั้น เกิดจากความแปลก แต่ก็สามารถทำให้เกิดการกลมกลืนกันได้นั่นเอง ดังที่ผู้ชมรุ่นใหม่ได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“ ส่วนใหญ่ที่จะชอบก็จะเป็นแบบว่าเอนักร้องมาพูดด้วย แบบว่าโปเตได้กับบอดีแอสลม เป็นแนวฮาๆ มันแมชกับชีวิตประจำวันได้ คือเอามาใช้รวมกันได้”

(ขวัญชนก สังข์เทพ, สัมภาษณ์,

14 มิถุนายน 2552)

“ ตามสไตล์หนู จะจำพวกคำที่ฟังแล้วแปลกๆ อย่างที่บอกว่าอยากได้ดีไม่ทำดีนั้นก็มีมาก อาสะ อือฮิ โอโฮะ โอเย่ แบบนี้ มันตลกดี” (สุทธิวรรณ เบนญปัญญาวงศ์, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2552)

อีกทั้งยังพบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ 2 คน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอด้วยมุขตลกด้วยการแซวกันเองระหว่างพระวิทยากร โดยมองว่าเป็นมุขที่แปลกใหม่ เพราะมีการนำเสนอด้วยมุขตลกแบบนี้บ่อย โดยส่วนใหญ่จะเป็นมุขตลกที่เกิดจากการแสดงมากกว่า ดังที่ผู้ชมรุ่นใหม่ได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“ชอบการแซวเล่น คือพระรูปนี้ชอบเล่นตลกแบบมุขแซว ตัวเองก็เป็นคนชอบตลกมุขแซวอยู่แล้ว ไม่ชอบตลกมุขแสดง เหมือนหมาอะไรแบบนี้จะเป็นตลกมุขแสดง ”

(เกสรี ชูนาวา, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

“ ส่วนที่ผมชอบมากที่สุด ก็ตอนที่พระอาจารย์เค้าปล่อยมุขฮาๆ ให้มันดูสนุกสนาน มันเหมือนตลกดี มันจะมีตอนที่เค้าบอกว่าขอเป็นพยาธิในลำไส้เธอ ”

(ชัยวัช โขวิฑูรกิจ, สัมภาษณ์,

12 มิถุนายน 2552)

โดยภาพรวมของความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นใหม่ ที่มีต่อรูปแบบการสื่อสารเชิงวิจนะในการใช้อารมณ์ขัน (humour) ของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่มีความพึงพอใจต่อการใช้อารมณ์ขัน และเป็นรูปแบบการนำเสนอที่สำคัญอันดับแรกในการเปิดรับ เลือกรายการ และสร้างความชื่นชอบในการชม แสดงให้เห็นว่าผู้ชมรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ ทุกรายการเพื่อความสนุกสนาน เพลิดเพลินเป็นหลัก โดยไม่ได้คำนึงถึงเนื้อหาสาระที่จะได้รับ สังกัดได้จากเมื่อสอบถามถึงเนื้อหาที่สามารถจดจำได้หลังดูรายการจบซึ่งผู้ชมรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ไม่สามารถจดจำ และตอบถึงเนื้อหาหลักที่พระมหาสมปองนำเสนอออกไปได้ แต่กลับจดจำเนื้อหาในส่วนที่มีการใช้อารมณ์ขันควบคู่ไปด้วยได้เป็นอย่างดี จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นใหม่ที่มีต่อการใช้อารมณ์ขันดังกล่าวนี้ ผู้รับสารได้ให้เหตุผลแห่งความพึงพอใจนั้น โดยภาพรวมเกิดจากในแง่การดึงดูดความสนใจ คือสามารถดึงดูดความสนใจในการรับฟังการบรรยาย ให้รู้สึกสนุกสนาน ไม่เบื่อหน่ายและง่วงนอน จากความพึงพอใจดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นใหม่ เนื่องจากผู้ชม

รุ่นใหม่เป็นตัวแทนของกลุ่มเด็กและวัยรุ่น ที่ต้องการความสนุกสนานเป็นหลัก ดังนั้นรูปแบบของการใช้อารมณ์ขันดังกล่าวจึงเป็นที่พึงพอใจของผู้ชมรุ่นใหม่นั่นเอง

การใช้กิจกรรมประกอบการบรรยาย

ในส่วนของการใช้กิจกรรมประกอบการบรรยาย มาใช้ในการเทศน์ของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ทั้งหมด 10 คน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอดังกล่าว โดยมองว่ากิจกรรมที่นำมาเป็นกิจกรรมที่มีวิธีการเล่นง่ายๆ ไม่ซับซ้อน และนำเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการบรรยาย ทำให้ช่วยขจัดระหว่างการฟังบรรยาย ทำให้รู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ดังที่ผู้ชมรุ่นใหม่ได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“ ชุดเด็กรุ่นใหม่หัวใจธรรมะ ชอบตอนที่เขาสั่งให้น้องไปเก็บของ เขาบอกให้ไปเอาผม เพื่อนมาสามเส้นแต่เขาดึงเพื่อนมาสามคน แล้วก็ทำให้ชี้ฟ้า ดิน ”

(นภา อรรฐาเมศรี, สัมภาษณ์,

12 มิถุนายน 2552)

“คุณแล้วสนุกดีค่ะ เหมือนพระอาจารย์มีกิจกรรมให้ทำ มีสอนร้องเพลง ฟีกสมาธิ เลยไม่น่าเบื่อ ไม่เหมือนเวลาไปฟังธรรมะธรรมดา ที่ไม่น่าสนใจ ”

(ณิชา มณีศิลาสันต์, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2552)

“โดยส่วนตัวที่หนูชอบ คือ กลวิธีการสอน เช่นที่ท่านสอนเด็ก โรงเรียนมัธยม ในธรรมะ สำหรับวัยรุ่น ที่สอนด้วยเพลงดอกไม้บานของแม่ชีสันตฉินี่ ก็หนูว่ามันเป็นกลวิธีการสอนเด็กได้ ทำสมาธิโดยที่เด็กไม่รู้ตัว” (ญานิสสา ปรักก โมคม , สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2552)

“ กิจกรรมที่เอามาสอนมันง่ายมากค่ะ คุณแล้วก็เพลิดเพลิน สนุก ยิ่งช่วงที่พูดเร็วๆ ให้สับสน อย่างนี้ยิ่งสนุกเข้าไปใหญ่ เกิดเราดูๆ แล้วเบื่อ หายเบื่อเลย แต่ถ้าเรามีปัญหาอะไร เราก็จะเอากลับมาดูประมาณนี้ค่ะ เอามาดูมากลายเครียดได้ มันทำให้หัวเราะ ”

(สุทธิวรรณ เบญจปัญญาวงศ์, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2552)

“ อย่างกิจกรรมที่เป็นกระต่ายนกลิงคน แบบนี้เราชอบ ทำให้เด็กได้มีส่วนร่วมดี ไม่ง่วงนอน คือรู้สึกจะได้เอนเตอร์เทน อย่าให้ต้องมานั่งฟังเฉยๆไม่ชอบ ”

(เกสรี ชุนาวา, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

“ ทำให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการสอนธรรมะ ดีกว่ามานั่งฟังเฉยๆ เพราะอย่างนั้นมันจะน่าเบื่อ ” (ขวัญชนก สังข์เทพ, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

“ กิจกรรมที่นำมาโอเคดี เพราะกิจกรรมนั้นมีธรรมชาติสอดแทรกอยู่ด้วย ทำให้สาระก็ได้ แถมไม่เบื่อก่อนที่จะฟังธรรมะต่อไป ” (กุศลทิพย์ สังข์เทพ , สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

โดยภาพรวมของความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นใหม่ ที่มีต่อรูปแบบการสื่อสารเชิงวัฒนธรรมในการใช้กิจกรรมประกอบการบรรยายของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่มีความพึงพอใจต่อการใช้กิจกรรม จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นใหม่ที่มีต่อการใช้กิจกรรมดังกล่าวนี้ ผู้รับสารได้ให้เหตุผลแห่งความพึงพอใจนั้น โดยภาพรวมเกิดจากในแง่ของความง่าย คือ กิจกรรมดังกล่าวมีวิธีการเล่นง่ายๆ ไม่ซับซ้อน และในแง่การดึงดูดความสนใจ คือ สามารถดึงดูดความสนใจในการรับฟังการบรรยายเพิ่มมากขึ้น สนุกสนาน ไม่เบื่อหน่ายและง่วงนอน จากความพึงพอใจดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นไปตามตรรกะนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นใหม่ เนื่องจากผู้ชมรุ่นใหม่เป็นตัวแทนของกลุ่มเด็กและวัยรุ่น ที่ต้องการความสนุกสนานเป็นหลัก ดังนั้นรูปแบบของกิจกรรมดังกล่าวจึงเป็นที่พึงพอใจของผู้ชมรุ่นใหม่

การใช้ภาพและเสียงประกอบการบรรยาย

- ภาพนิ่ง (Illustration)

ในส่วนของการใช้ภาพนิ่งประกอบการบรรยาย พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ทั้งหมด จำนวน 10 คน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอดังกล่าว โดยมองว่าเป็นสื่อสมัยใหม่ที่นิยมใช้กัน โดยทั่วไปใน โรงเรียนอยู่แล้ว ซึ่งทำให้ผู้ฟังที่เป็นวัยรุ่นมีความคุ้นเคยกับสื่อประเภทนี้คืออยู่แล้ว อีกทั้งเป็นการนำเสนอที่สวยงามน่าติดตาม ดังที่ผู้ชมรุ่นใหม่ได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“ที่โรงเรียนก็สอนแบบนี้แล้ว ท่านเอาแบบนี้มาสอน ยิ่งดีเลย เด็กก็เคยเห็นมาแล้ว ”

(นภา อรรฐาเมศร์, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“ ดี เพราะมีสื่อที่ทันสมัยมาใช้ประกอบ บางทีลืมไปแล้วว่าท่านพูดอะไรไป ก็ไปดูได้ ”

(นวิชา พิมพ์ทิมานนท์ , สัมภาษณ์,

12 มิถุนายน 2552)

“ดีคะ เพราะว่าถ้าเป็นการบรรยายธรรมดาปากเปล่าก็อาจจะทำให้คนเห็นภาพได้ไม่ชัด หรือว่าบางทีพูดหัวข้อที่ 1 ที่ 2 ไปแล้ว พอถึงหัวข้อที่ 3 เราก็อาจจะลืมหัวข้อที่ 1 ไปแล้วบางคนจะเป็นเราก็สามารถกลับไปดูได้ ท่านก็จะเหมือนอาจารย์มาสอนแลคเชอร์นักเรียนนักศึกษา ช่วยให้จดจำได้นานขึ้นด้วย” (ญานิสสา ปรักกโมคม , สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2552)

“มองว่าเป็นสื่อสมัยใหม่ ทำให้มองเห็นเนื้อหาที่สอนได้ดียิ่งขึ้น”

(ชนพล สุวรรณพงษ์ , สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2552)

“ก็ดี เป็นสื่อสมัยใหม่ เราเข้าใจมากขึ้นได้เนื้อหาเพิ่มขึ้น”

(สุทธิวรรณ เบญจปัญญาวงศ์, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2552)

“ ดี เพราะ เป็นสื่อที่ทันสมัย ตามเด็กท่าน ไม่สอนอะไรแบบโบราณ ”

(ขวัญชนก สังข์เทพ, สัมภาษณ์,

14 มิถุนายน 2552)

“ก็ดี อะไรที่พลิกแปลกแหวกแนว เหมือนการโชว์ให้เห็นในการนำเสนอที่หลากหลายรูปแบบไม่ใช่การนั่งบรรยายอย่างเดียว บางทีพูดถึงจะตลกแค่ไหนเราก็ฟังได้ แต่ถ้าดึงดูดความสนใจ ให้ดูพาวเวอร์พ้อยบ้าง มีการนำเสนอแบบหลากหลายรูปแบบ เปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอ ทำให้เปลี่ยนรูปแบบการฟังไปเรื่อยๆ มันก็ดูน่าสนใจและรู้สึกว่ามันไม่น่าเบื่อไป เปลี่ยนจุดดึงดูดใจไปเรื่อยๆ เพราะวัยรุ่นส่วนใหญ่สมาธิสั้น” (เกสรี ชูหนาว, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

“ ทำให้เด็กเข้าใจง่าย เพราะมีการนำภาพ หรือตัวอักษร มาประกอบคำพูดหรือแสดงให้เห็นถึงเรื่องที่ต้องการนำเสนอ ” (กุศลทิพย์ สังข์เทพ , สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

ความพึงพอใจของผู้ชมรุ่นใหม่ต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวิจันะด้วยภาพนิ่งของพระมหาสมปอง เนื่องมาจากสังคมที่แวดล้อมผู้ชมรุ่นใหม่ที่มีการใช้ภาพนิ่งในการสอนตามโรงเรียนอยู่แล้ว และนำเสนอด้วยภาพที่สวยงามน่าติดตาม จึงมีความคุ้นเคยกับสื่อการสอนประเภทนี้ดี และมีประสบการณ์พื้นฐานเรียนรู้มาว่าการบรรยายธรรมโดยทั่วไปเป็นการบรรยายแบบปากเปล่าอย่างเดียว ไม่มีรูปแบบการสอนด้วยสื่อที่ทันสมัยใดๆ ดังนั้นเมื่อมีการใช้ภาพนิ่งในลักษณะดังกล่าวจึงดึงดูดความสนใจในการฟังบรรยายได้เป็นอย่างดี

● ภาพเคลื่อนไหว

ในส่วนของการใช้ภาพเคลื่อนไหว ประเภทภาพยนตร์ที่ไม่ใช่การแสดง อย่าง ภาพยนตร์สารคดี ภาพยนตร์การศึกษา พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ส่วนใหญ่มุ่งมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอดังกล่าว โดยมองว่าภาพยนตร์ดังกล่าวเป็นภาพยนตร์ที่เน้นไปในทางการให้ความรู้ความเข้าใจ เช่น เรื่องของโทษจากการสูบบุหรี่ ซึ่งทำให้ผู้ฟังสามารถมองเห็นภาพที่จะเกิดขึ้นกับตนเอง ได้อย่างชัดเจนหากสูบบุหรี่ จึงเป็นการเตือนใจให้กับผู้ฟังได้อีกด้วย ดังที่ผู้ชมรุ่นใหม่ได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“หนูว่าเอาภาพมาสอนดี ที่ท่านเอารูปหุ่นยนต์โค่นผ่าตัดมา ก็เหมือนถ้าเราไปสูบบุหรี่ก็ต้องเจอกับเหตุการณ์แบบนี้ ถ้าสมมุติว่าเด็กอาจจะอยากลอง แต่นึกไม่ออกว่าอนาคตแล้วมันจะเกิดอะไรขึ้นกับตัวเอง พอท่านให้ดูรูปแบบนี้ เด็กก็จะมีความรู้ว่าถ้าเราสูบบุหรี่เข้าไปมันก็จะเกิดแบบนี้กับตัวเรา เด็กก็จะรู้สึกว่ามันเอาดีกว่า” (นภา อรรถฐาเมศร์, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“ภาพการผ่าตัดเห็นแบบนี้ต่อไปก็ไม่ต้องอยากสูบบุหรี่นอน เป็นการเตือนใจวัยรุ่นดีเช่นกัน เห็นเลยว่าต่อไปถ้าสูบบุหรี่จะเป็นไง” (ชนพล สุวรรณพงษ์, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2552)

“มันทำให้เข้าใจมากขึ้น เพราะได้เห็นภาพด้วย อย่างภาพกำลังผ่าตัดหวาดเสียวเวลาผ่าตัด” (สุทธิวรรณ เบญจปัญญาวงศ์, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2552)

“ภาพจะช่วยให้เด็กเปรียบเทียบการปฏิบัติตัวที่ดี ได้เกิดการเปรียบเทียบรู้ว่าอะไรที่ดีหรือไม่ดี แล้วจะได้นำไปปฏิบัติตัว” (ขวัญชนก สังข์เทพ, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

“เรียกความสนใจได้ดี ดีกว่าพูดปากเปล่า” (เกสรี ชูนาวา, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

“อย่างภาพหลังสูบบุหรี่ แล้วเป็นภาพการผ่าตัด เป็นการแสดงให้เห็นการกระทำ และผลของการทำนั้น ขั้นตอนต่อไปจะเป็นอย่างไร จากการทำที่พูดปากเปล่าอย่างเดียวเด็กก็จะไม่ได้คิด แต่ถ้าได้เห็นภาพด้วย ทำให้คิดตาม และจินตนาการได้ว่าโทษจะเป็นอย่างไร”

(กุศลทิพย์ สังข์เทพ, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

ความพึงพอใจของผู้ชมรุ่นใหม่ต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวิจนะด้วยการใช้ภาพยนตร์ที่ไม่ใช่การแสดง ของพระมหาสมปอง เนื่องมาจากมีประสบการณ์พื้นฐานการเรียนรู้มาว่า การใช้

ภาพในการสอน ช่วยให้ผู้มองเห็นภาพได้อย่างชัดเจน และเกิดความเข้าใจในเนื้อหาได้ง่ายด้วย ดังนั้น เมื่อพระมหาสมปองมีการใช้ใช้ภาพยนตร์ที่ไม่ใช่การแสดง จึงสามารถดึงดูดความสนใจในการฟังบรรยาย และเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย

ในส่วนของการใช้ภาพเคลื่อนไหว ประเภทภาพยนตร์ที่เป็นการแสดง อย่างภาพยนตร์ โฆษณาประกอบการบรรยาย พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอ ดังกล่าว โดยมองว่าภาพยนตร์โฆษณา เป็นสื่อที่ประกอบด้วยภาพและเสียง ซึ่งสามารถทำให้ผู้ฟังมองเห็นภาพ และเข้าใจเนื้อหาได้อย่างชัดเจน ยังเป็นสื่อที่ความทันสมัย ทั้งในแง่ของเรื่องราวที่เป็นปัจจุบัน ภาพที่สวยงาม ซึ่งสามารถดึงดูดความสนใจในการฟังการบรรยาย อีกทั้งเป็นการนำสิ่งที่เรารู้กันแล้วอยู่ในชีวิตประจำวัน ซึ่งก็จะได้รับแต่เพียงความบันเทิงสนุกสนานเท่านั้น แต่เมื่อนำมาเสนอพร้อมสอดแทรกสาระทางธรรมเข้าไปด้วย ก็จะทำให้ผู้ฟังได้รับความรู้และความบันเทิง ซึ่งถือว่าเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ดังที่ผู้ชมรุ่นใหม่ได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“ บางครั้งเราอาจจะดูโฆษณานี้แต่เราไม่ทันได้คิดว่ามันให้อะไรหรือเปล่า แล้วท่านเอามาขยายให้เด็กรู้ว่าอันนี้คืออะไร ” (นภา อรรถาเมศร์, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“ โฆษณาเราก็จะเห็นบ่อย แต่บางคนแค่เห็นก็ผ่านไป ไม่ทันได้คิด มองว่าแค่โฆษณาเขาไม่ได้สนใจเนื้อหา แต่บางทีในเนื้อหาก็คงจะมีประโยชน์ ”

(นวิยา พิมพ์ทิมาพันธ์, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“ คีละ คือเป็นการยกตัวอย่างที่เห็นได้ชัด อย่างที่ท่านบอกว่าผู้หญิงที่สวยงามกว่านางตาลี คือนางตาลีที่ยิ้ม เหมือนกับสื่อที่ให้เรายิ้มแย้มแจ่มใสให้กัน ไม่ทำหน้าโกรธเคือง แล้วให้แสดงความอ่อนนุ่มถ่อมตนด้วยการไหว้ ” (ญานิสสา ปรีกกโมคม, สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2552)

“ เหมือนมีละครมาแสดงให้ดูให้เห็นเป็นตัวอย่าง ทำให้เห็นภาพสมจริงสมจัง ในนั้นก็มียุติธรรมที่สอนเรา ไม่จำเป็นต้องเรียนรู้ธรรมะจากหนังสืออย่างเดียว ช่วยให้เราเรียนรู้ ว่าให้เรารีบทำความดีก่อนที่จะสายเกินไป ” (ชนพล สุวรรณพงษ์, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2552)

“ ดี ทันสมัยมาก ทำให้เด็ยวันนี้ศึกษาธรรมะจากสื่อทางทีวีได้ นอกจากศึกษาทางหนังสือธรรมะเท่านั้น ” (สุทธิวรรณ เบญจปัญญาวงศ์, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2552)

“เป็นเหมือนละครสั้นๆ ช่วยสื่อให้เด็กเห็นภาพ แล้วก็สื่อที่ทันสมัย เป็นปัจจุบัน”

(ขวัญชนก สังข์เทพ, สัมภาษณ์,

14 มิถุนายน 2552)

“ การสอน โดยยกตัวอย่างที่เป็นภาพจะเป็นสิ่งที่ดีสำหรับเรานะ เพราะว่ามันจะทำให้เห็น ได้ชัดเจนไง พอไปดูโฆษณาแสงดาวอันนี้ดีมาก พอกลับไปดูโฆษณาเองก็อาจจะทำให้นึกได้ว่า พระเคยสอนแบบนี้มา ” (เกสรี ชูนาวา, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

“ มันเป็นปัจจุบัน สามารถให้เด็กดูได้เข้าใจง่าย เห็นภาพ ”

(กุลศลทิพย์ สังข์เทพ, สัมภาษณ์,

14 มิถุนายน 2552)

ความพึงพอใจของผู้ชมรุ่นใหม่ต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวิज्ञะด้วยการใช้ภาพยนตร์ โฆษณาประกอบการบรรยาย ของพระมหาสมปอง เนื่องจากสังคมที่แวดล้อมผู้ชมรุ่นใหม่ที่มี ภาพยนตร์โฆษณามากมาย และรับชมกันอยู่แล้ว ซึ่งเมื่อดูแล้วก็ได้รับความบันเทิงสนุกสนาน ดังนั้นเมื่อมีการนำสื่อดังกล่าวมาประกอบการบรรยาย พร้อมสอดแทรกเนื้อหาสาระทางธรรมเข้าไปด้วย ทำให้ได้รับทั้งสาระและความบันเทิง จึงดึงดูดความสนใจในการฟังบรรยาย และสามารถ เข้าใจในเนื้อหาที่สื่อสารได้

ส่วนของการใช้ภาพเคลื่อนไหว ประเภทภาพยนตร์ที่เป็นการแสดง อย่างภาพยนตร์บันเทิง ประกอบการบรรยาย พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอดังกล่าว โดยมองว่าการนำภาพยนตร์บันเทิงโดยทั่วไปที่เป็นที่นิยมชื่นชอบ และเป็นภาพยนตร์สำหรับวัยรุ่น อยู่แล้วมา มาประกอบการบรรยาย ทำให้ผู้ฟังมีความสุขสนุกสนาน มีความรู้สึกตื่นตัว และสนใจรับฟัง การบรรยายเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังได้รับสาระความรู้ในเรื่องของความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่าง เพื่อน การปฏิบัติตัวต่อเพื่อน และสามารถนำสิ่งที่สอนมาปรับใช้กับการเลือกคบเพื่อนใน ชีวิตประจำวันได้ด้วย ดังที่ผู้ชมรุ่นใหม่ได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“ แฟนฉันเป็นเรื่องที่ชอบ แล้วก็ดูมาหลายรอบแล้วด้วย แต่เนี่ยเอามาสอนให้รักเพื่อน ให้ อภัยกัน มันก็ได้ความรู้ไปอีก ” (นภา อรรฐาเมศร์, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“ เรื่องแฟนฉัน เป็นภาพยนตร์ที่เราคุ้นเคยคืออยู่ เอามาสอนก็สนุก ”

(นวิยา พิมพ์ทิมาพันธ์, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“รู้สึกว่าเป็นกลวิธีการสอนที่ดีจริงๆ เหมาะกับวัยรุ่น มันทำให้น่าสนใจ ตื่นตัวแล้วก็สนใจ ฟังได้ตลอดเวลา ไม่เหมือนไปฟังเทศน์ที่วัดบางที่มีเคลิ้มเหมือนกัน แล้วได้ความรู้แบบไม่รู้ตัวด้วย อย่างเรื่องแฟนฉันท่านก็สอนเรื่องผิดแล้วให้รับขอโทษ แล้วก็ไม่ต้องปล่อยให้สายเกินไป”

(ญาณิสา ปรักกโมคม , สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2552)

“เอาแฟนฉันมาฉายให้ดู มันดึงดูดใจได้ดี แล้วท่านก็สอนเรื่องเกี่ยวกับเรื่องของเพื่อน ตอนนี้ถ้าคบเพื่อนหนูก็จะดูที่นิสัยไปเรื่อยๆก่อน ไม่ใช่คบแบบหัวปลักหัวป่า เรื่องเพื่อนสนิทตัดต่อเอามาใช้อะไรอย่างนี้ มันได้เฮฮาดี มันเรียกเสียงหัวเราะได้มากมาย”

(สุทธิวรรณ เบญจปัญญาวงศ์, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2552)

“มองว่าทันสมัย สนุก การได้เห็นภาพทำให้อินกับเรื่องที่กำลังบรรยายได้”

(เกสรี ชูนาวา, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ 2 คน มองว่าการใช้ภาพยนตร์ซึ่งไม่ได้มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมะมาใช้ในการบรรยายธรรมะเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากผู้บรรยาย คือ พระสงฆ์การบรรยายก็ควรเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเป็นหลัก ไม่ใช่เนื้อหาที่เป็นเรื่องทางโลกล้วนๆ

“เหมือนพระมาติดตามข่าวสาร มาดูหนัง พระดูหนังได้ด้วยหรือ แต่ถ้าเป็นวิทยากรใช้วิธีแบบนี้ได้แต่แบบนี้ไม่เหมาะสมเท่าไร” (ขวัญชนก สังข์เทพ, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

“ รู้สึกว่าไม่เหมาะสม น่าจะเอาอะไรที่เกี่ยวกับธรรมะมาคุยอย่างมากกว่า ถ้าเอาภาพยนตร์แบบนี้มา ก็จะเป็นความบันเทิงมากเกินไป ทำให้ความเป็นพระพุทธศาสนาที่แท้จริงลดน้อยถอยลง” (กุศลทิพย์ สังข์เทพ , สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

ความพึงพอใจของผู้ชมรุ่นใหม่ต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวัฒนธรรมด้วยการใช้ภาพยนตร์บันเทิงประกอบการบรรยายของพระมหาสมปอง เนื่องมาจากสังคมที่แวดล้อมผู้ชมรุ่นใหม่นั้นมีภาพยนตร์บันเทิงมากมาย ซึ่งเป็นที่นิยมชื่นชอบ เพราะเนื้อหาของภาพยนตร์เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นอยู่แล้ว ซึ่งเมื่อดูแล้วก็ได้รับความบันเทิงสนุกสนาน ดังนั้นเมื่อมีการนำสื่อดังกล่าวมาประกอบการบรรยาย พร้อมสอดแทรกเนื้อหาสาระทางธรรมเข้าไปด้วย ทำให้ได้รับทั้งสาระและความบันเทิง จึงดึงดูดความสนใจในการฟังบรรยาย และสามารถเข้าใจในเนื้อหาที่สื่อสารได้

● **เสียงดนตรี (Music)**

ในส่วนของการใช้บทเพลงประกอบการบรรยายพบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอดังกล่าว โดยมองว่าบทเพลงที่นำมาใช้ส่วนใหญ่เป็นบทเพลงที่กำลังได้รับความนิยมอยู่ในขณะนั้น และฟังอยู่เป็นประจำในชีวิตประจำวัน จึงทำให้มีความคุ้นเคยและเข้าใจในเนื้อหาของเพลงดีอยู่แล้ว อีกทั้งช่วยสร้างบรรยากาศในการฟังการบรรยายได้เป็นอย่างดีไม่น่าเบื่อ เกิดความสนุกสนานและร่วมสมัย ดังที่ผู้ชมรุ่นใหม่ได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“ ฟังแล้วอินดีอะ ไม่ใช่เพลงเก่าๆที่น่าเบื่อ เรายังก็รู้จัก ยิ่งฟังก็ยิ่งสนุกไปด้วย ” (ภาอรธฐาเมศร์, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“ เป็นคนชอบฟังเพลงอยู่แล้ว แล้วเป็นเพลงที่ฟังอยู่แล้วด้วย คุณแล้ว ก็ทำให้ซาบซึ้งมากขึ้น ” (นวิยา พิมพ์ทิมาพันธ์, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“ ชอบนะคะ คิดว่าเป็นวิธีการสอนที่ดี หนูว่ามันสามารถเข้าถึงผู้ฟังได้ง่ายกว่าการที่จะนำบทเพลงแบบธรรมะล้วนๆมาสอน แล้วด้วยตัววัยรุ่นเองก็ไม่ค่อยจะสนใจเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวัดวา หรือธรรมะอยู่แล้ว พอเอาเพลงที่ใกล้ตัวที่ฟังอยู่มา ทำให้น่าสนใจ ทำให้ไม่ง่วงไม่หลับ แล้วเรื่องธรรมะวัยรุ่นก็ได้ด้วย ” (ญาณิศา ปรีกกโมคม, สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2552)

“ ลมหายใจเข้า ลมหายใจออกคั้งดอกไม้บานที่เปิดในกิจกรรม ผมชอบเพราะว่าเป็นเพลงที่ท่องง่าย คิดว่าการที่เราฟังเพลงนี้ทำให้เรามีสมาธิ เกิดความรู้สึกสบายใจขึ้นเอง ”

(ชนพล สุวรรณพงษ์, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2552)

“ ดี อย่างเพลงอิม่อนทำให้รู้สึกนึกถึงบุญคุณพ่อแม่ ทำให้มีความกตัญญูมากขึ้น ”

(สุทธิวรรณ เบญจปัญญาวงศ์, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2552)

“ ดี เพราะว่าช่วยเพิ่มบรรยากาศในการฟังการบรรยาย ทำให้ลึกซึ้งและจดจำได้ดี แม้จะจบการบรรยายไปแล้วก็ยังจดจำได้ ” (เกศรี ชูนาวา, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งยังพบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ 2 คน มองว่าการใช้บทเพลงซึ่งไม่ได้มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมะมาใช้ในการบรรยายธรรมะเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม เนื่องจากผู้บรรยาย คือ พระสงฆ์การบรรยายก็ควรเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเป็นหลัก ไม่ใช่เนื้อหาที่เป็นเรื่องทางโลกล้วนๆ

“ ชอบนะ เพราะว่าเป็นเพลงที่เราฟังอยู่ เพลงวัยรุ่นน แต่ก็ยังมองว่าพระไม่ควร เนื้อเพลงก็ไม่เกี่ยวกับธรรมะเลยแม้แต่น้อย แล้วเอามาใช้แบบนี้ไม่เข้ากับงาน ”

(ขวัญชนก สังข์เทพ, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

“ ไม่เหมาะสม กับเรื่องราวของพระพุทธศาสนา แต่เพลงอิมู๋น่าจะสอนเรื่องแม่อย่างนี้ได้ วิธีแบบนี้เหมาะกับวิทยากรมากกว่าที่จะเป็นพระมาพูด ”

(กุศลทิพย์ สังข์เทพ, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

ความพึงพอใจของผู้ชมรุ่นใหม่ต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะด้วยการใช้เสียงดนตรี ประกอบการบรรยายของพระมหาสมปอง เนื่องจากสังคมที่แวดล้อมผู้ชมรุ่นใหม่มี บทเพลงมากมาย ซึ่งเป็นที่นิยมชื่นชอบของคนทั่วไปในปัจจุบัน จึงเกิดการได้ยินได้ฟังบทเพลงเหล่านั้นจนเกิดความคุ้นเคย ซึ่งโดยส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวัยรุ่นอยู่แล้ว ซึ่งเมื่อได้ฟังแล้วก็ได้รับความบันเทิงสนุกสนาน ดังนั้นเมื่อมีการนำสื่อดังกล่าวมาประกอบการบรรยาย จึงช่วยสร้างบรรยากาศในการฟังบรรยายให้รู้สึกสนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ และดึงดูดความสนใจให้ฟังการบรรยายได้อย่างดี

โดยภาพรวมของความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นใหม่ ที่มีต่อรูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะในการใช้ภาพและเสียงของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่มีความพึงพอใจต่อการ ใช้ภาพและเสียง จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นใหม่ที่มีต่อการ ใช้ภาพและเสียงดังกล่าว นั้น ผู้รับสารได้ให้เหตุผลแห่งความพึงพอใจนั้น โดยภาพรวมเกิดจาก 1. ในแง่ของความง่าย คือ ภาพเคลื่อนไหว ประเภทภาพยนตร์ไม่ใช้การแสดงทุกชนิด และประเภทภาพยนตร์ที่เป็นการแสดงทุกชนิด เพราะนำเสนอด้วยภาพและเสียง มองเห็นภาพได้ง่าย จนเกิดความเข้าใจได้ง่าย และบทเพลง เพราะเป็นเพลงที่นิยมในปัจจุบัน มีความคุ้นเคย ง่ายต่อการเข้าใจเนื้อหาเพลง 2. ในแง่การดึงดูดความสนใจ คือ สามารถดึงดูดความสนใจในการรับฟังการบรรยายเพิ่มมากขึ้น สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อและง่วงนอน ได้แก่ ภาพนิ่ง (powerpoint) เพราะมีภาพประกอบสวยงาม และ ประเภทภาพยนตร์ที่เป็นการแสดงทุกชนิด เพราะมีภาพประกอบสวยงาม และบทเพลง 3. ในแง่ความทันสมัย ได้แก่ ภาพนิ่ง (powerpoint) ประเภทภาพยนตร์ที่เป็นการแสดงทุกชนิด จากความพึงพอใจดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นใหม่ เนื่องจากผู้ชมรุ่นใหม่เป็นตัวแทนของกลุ่มเด็กและวัยรุ่น ที่ต้องการความง่าย สิ่งแปลกใหม่ ความทันสมัย และความสนุกสนานเป็นหลัก ดังนั้นรูปแบบของภาพและเสียงดังกล่าวจึงเป็นที่พึงพอใจของผู้ชมรุ่นใหม่นั่นเอง

โดยภาพรวมของความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นใหม่ที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะ (verbal -communication) ของพระมหาสมปอง พบว่า ผู้ชมรุ่นใหม่ทั้งหมดมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการ

นำเสนอเชิงวัจนะที่พระมหาสมปองเลือกนำมาใช้ ได้แก่ การเลือกใช้ถ้อยคำ ใน 5 ลักษณะ คือ คำหรือภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกัน คำใหม่ คำแปลกแหวกแนว หรือมีเอกลักษณ์ของตนเอง คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ ภาษาสมัยใหม่ ภาษาวัยรุ่น และ คำคม คำให้ข้อคิดคติเตือนใจ การเล่นคำเล่นภาษา ใน 4 ลักษณะ คือ คำสัมผัสคล้องจอง การอุปมาอุปไมย การเปรียบเทียบ และภาษาเชิงเปรียบเทียบ การใช้อารมณ์ขัน การใช้กิจกรรมประกอบการบรรยาย และการใช้ภาพและเสียง

จากการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้ชมรุ่นใหม่ต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะ (verbal communication) ของพระมหาสมปอง พบว่ารูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะของพระมหาสมปองที่ผู้ชมพึงพอใจนั้นประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ คือ

1. ในแง่ของความง่ายต่อการเข้าใจเนื้อหา ได้แก่ ภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกัน คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ ภาษาสมัยใหม่ ภาษาวัยรุ่น คำคม คำให้ข้อคิดคติเตือนใจ คำสัมผัสคล้องจอง การอุปมาอุปไมย การเปรียบเทียบ ภาษาเชิงเปรียบเทียบ การใช้กิจกรรม และการใช้ภาพและเสียง
2. ในแง่ของการดึงดูดความสนใจ ได้แก่ ภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกัน คำใหม่ คำแปลกแหวกแนว หรือมีเอกลักษณ์ของตนเอง คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ ภาษาสมัยใหม่ ภาษาวัยรุ่น คำสัมผัสคล้องจอง การใช้อารมณ์ขัน การใช้กิจกรรม และการใช้ภาพและเสียง
3. ในแง่ของความทันสมัย ได้แก่ การใช้ภาพและเสียง

จากคุณลักษณะ 3 ประการดังกล่าว ทำให้รายการธรรมะเดลิเวอรี่นั้นมีรูปแบบการนำเสนอที่ไม่เหมือนรายการธรรมะในแบบเดิมๆ คือ เป็นรายการธรรมะรูปแบบใหม่ที่มีการใช้ภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกัน การใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย ไม่ใช้ภาษาระดับสูงอย่างภาษาพระหรือภาษาบาลีมากเกินไป ไม่เหมือนการเทศน์สั่งสอนของพระสงฆ์ในอดีต ทำให้ไม่ต้องใช้สมาธิหรือความตั้งใจในการชมรายการมาก อีกทั้งพระมหาสมปองยังนำเสนอด้วยคำใหม่ คำแปลกแหวกแนว หรือมีเอกลักษณ์ของตนเอง ภาษาสมัยใหม่ ภาษาวัยรุ่น คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ การใช้คำสัมผัสคล้องจอง การอุปมาอุปไมย การเปรียบเทียบ และการใช้ภาษาเชิงเปรียบเทียบ และเป็นรายการที่เน้นนำเสนอด้วยความสนุกสนานเป็นหลัก จากการใช้อารมณ์ จากมุขตลกของพระมหาสมปอง ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ผ่อนคลาย และสร้างเสียงหัวเราะจากการชมรายการได้เป็นอย่างดี ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญที่สร้างความชื่นชอบและเลือกชมให้กับผู้ชมรุ่นใหม่เป็นอันดับแรก อีกทั้งมีการใช้กิจกรรมประกอบการบรรยาย และการใช้ภาพและเสียง ซึ่งเป็นการนำเสนอสมัยใหม่ อย่างภาพยนตร์ ภาพยนตร์โฆษณา และบทเพลงวัยรุ่นเข้ามาใช้ในการบรรยายอีกด้วย

ความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะ (Non-Verbal Communication)

จากการสัมภาษณ์ผู้ชมรุ่นใหม่ ในการศึกษาถึงความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะของพระมหาสมปอง โดยการใช้คำถามที่ว่า ผู้ฟังมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมของเสียง เช่น การเลียนเสียง อากัปกริยาท่าทาง เช่น การยกไม้ยกมือ การยื่นบรรยาย และการแสดงออกทางใบหน้า เช่น การยิ้มแย้มจนเห็นฟัน ของพระมหาสมปองอย่างไร มีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร ซึ่งผู้วิจัยพบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ไม่ได้ตอบถึงประเด็นดังกล่าวอย่างชัดเจน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ชมรุ่นใหม่ ไม่ได้ให้ความสำคัญ หรือคำนึงถึงรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะทั้งในทางที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมของพระมหาสมปองในการนำเสนอในรายการธรรมะเคลิเวอร์มากนัก ดังที่ผู้ชมรุ่นใหม่ได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“ ที่หนูดูส่วนมากจะไม่สนใจเกี่ยวกับเรื่องเหมาะสมไม่เหมาะสม คือจะดูแล้วเก็บเนื้อหาที่ ท่านสอนมากกว่า เป็นการนำเนื้อหาไปใช้ในชีวิตประจำวันมากกว่า”

(สุทธิวรรณ เบญจปัญญาวงศ์, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2552)

“ เรื่องความเหมาะสม ไม่เหมาะสม ไม่ซีเรียสเลย ไม่ได้มองตรงนี้เลย เพราะว่าถ้าเกิดว่า พระจะทำให้คนราวาส คนธรรมดาอย่างเราเข้าถึงธรรมะได้พระก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบของตัวเองด้วย” (เกสรี ชุนาวา, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งพบว่า มีผู้ชมรุ่นใหม่บางส่วน ได้แสดงความคิดเห็นต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะ ด้านพฤติกรรมของเสียง อากัปกริยาท่าทาง และการแสดงออกทางใบหน้า ดังที่ผู้ชมรุ่นใหม่ได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

พฤติกรรมของเสียง โดยมองว่าพระมหาสมปองมีจังหวะในการพูดที่เร็ว ดังที่ผู้ชมรุ่นใหม่ได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“ใน VCD ชุดแรกๆ ท่านพูดเร็วไปนิดนึงค่ะ คือท่านดำเนินเรื่องเร็ว และเปลี่ยนเรื่องเร็ว บางทีก็จับใจความไม่ได้ค่ะ แต่ก็ไม่ถึงขนาดจับใจความไม่ได้ค่ะ แต่ VCD ชุดหลัง ก็พอรู้เรื่อง”

(สุทธิวรรณ เบญจปัญญาวงศ์, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2552)

อากัปกริยาท่าทาง โดยมองว่าในช่วงกิจกรรมที่พระมหาสมปองจะต้องมีการสาธิตวิธีการทำกิจกรรมให้ดูเป็นตัวอย่างก่อน ให้ผู้ฟังทำหรือร่วมกิจกรรม พระมหาสมปองไม่ควรออกมาแสดง

ท่าทางด้วยตนเอง ควรที่จะให้ผู้ฟังมาทำให้ดูเป็นตัวอย่างแทน ดังที่ผู้ชมรุ่นใหม่ได้ให้สัมภาษณ์
ดังต่อไปนี้ว่า

“ช่วงกิจกรรมที่พระออกมาแสดงท่าทางเป็น โครเม้นจะทำให้เสียภาพพระ ว่าพระเป็นดาว
ตกลงไปแล้วหรือ ปกติเวลาเราเข้าไปวัดเราจะไม่เห็นอย่างนี้ จะเห็นแบบสำรวมนั่งท่องอะระหัง
สัมมาอะไรแบบนี้ ถึงมันจะทำให้เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมะสนุกมากขึ้น แต่ก็ต้องรักษาภาพพระไว้
ด้วย ถ้ามันตกลงมากเกินไปภาพพระจะเสีย” (ชัยวัช โขวิฑูรกิจ, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“รู้สึกว่าจะในช่วงที่จะให้เด็กทำกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมดอกไม้บาน ที่จะเปิดเพลงของแม่จี้
คันสนีย์ แล้วพระก็จะมีการทำท่าทางให้ดูก่อน จริงๆเราว่าพระจะต้องมีความสำรวมมากกว่านี้ แบบ
ว่าไม่ไปยืนทำท่าแบบนั้น มันดูไม่เหมาะสม มันดูไม่สำรวม อาจจะใช้เป็นบุคคลธรรมดาทั่วไป
ดีกว่าให้พระมายืนทำให้อู พระมันดูตกลงมากเกินไป” (กุศลทิพย์ สังข์เทพ, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน
2552)

“บางครั้งด้วยลีลาท่าทาง เขายืนพูดเดินบรรยาย เดินเข้าหาคนฟัง หรือว่าบางทีก็ตกลงมาก
เกินไป ก็ต้องสำรวมอย่าให้มันมากเกินไป แล้วก็อีกอย่างหนึ่งที่พระมายืนแบบว่าทำท่าทำทางมันไม่
เหมาะสม น่าจะให้คนทั่วไปมายืนทำให้อูดีกว่า” (กุศลทิพย์ สังข์เทพ, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

การแสดงออกทางใบหน้า โดยมองว่าพระมหาสมปองมีการแสดงสีหน้าอย่างเหมาะสม
สอดคล้องกับเรื่องที่กำลังบรรยาย และมีการแสดงสีหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นส่วนใหญ่ เป็นการช่วย
สร้างบรรยากาศที่ดี ความมีชีวิตชีวา ให้เกิดขึ้นในการฟังการบรรยายด้วย ดังที่ผู้ชมรุ่นใหม่ได้ให้
สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“ท่านยิ้มแย้มตลอดเวลาเลยนะคะ มันเลยทำให้เราสนุกไปด้วย ถ้ามาทำหน้าที่ดังๆตลอดคง
น่าเบื่อ เชนน่าดู” (นภา อรรฐาเมศร์, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“หน้าท่านตลกดีคะ เดียวก็ยิ้มเดี๋ยวก็หัวเราะ ฟังกี่ยิ่งเพลินสนุกไปใหญ่”

(นวิยา พิมพ์ทิมานนท์, สัมภาษณ์,

12 มิถุนายน 2552)

“ท่านเล่าเรื่องตลกหน้าท่านก็ตลก พอเริ่มเรื่องเป็นจริงเป็นจัง หน้าท่านก็เปลี่ยน”

(ชัยวัช โขวิฑูรกิจ, สัมภาษณ์,

12 มิถุนายน 2552)

โดยภาพรวมของความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นใหม่ที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะ (non - verbal communication) ในทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรมของเสียง อากัปกริยาท่าทาง และการแสดงออกทางใบหน้าของพระมหาสมปอง พบว่า ผู้ชมรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ไม่ได้ตอบถึงประเด็นดังกล่าวอย่างชัดเจน แต่มีเพียงบางส่วน ซึ่งเป็นส่วนน้อยเท่านั้นที่แสดงความคิดเห็นต่อรูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะของพระมหาสมปอง โดยกล่าวว่า ในด้านพฤติกรรมทางเสียงของพระมหาสมปองมีจังหวะในการพูดที่เร็ว จนในบางครั้งไม่สามารถจับใจความของเรื่องที่พูดได้ ในด้านอากัปกริยาท่าทางซึ่งเป็นการแสดงท่าทางประกอบคำพูดที่สื่อความหมายโดยตรง(Conventional Gesture) มาใช้ในการสาธิตวิธีการทำกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งไม่ควรสาธิตด้วยตนเอง ควรให้บุคคลอื่นสาธิตมากกว่า และในด้านการแสดงออกทางใบหน้าพระมหาสมปองมีการแสดงออกทางใบหน้าที่เหมาะสมสอดคล้องกับเรื่องที่กำลังบรรยาย มีการยิ้มแย้มแจ่มใส ซึ่งช่วยให้มีชีวิตชีวา เกิดบรรยากาศที่ดีในการฟังบรรยาย

จากการวิเคราะห์การให้สัมภาษณ์ ความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นใหม่ ถึงรูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะ ของพระมหาสมปอง จากการที่ผู้ชมรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ไม่ได้ตอบถึงประเด็นดังกล่าวอย่างชัดเจน แต่มีเพียงบางส่วน ซึ่งเป็นส่วนน้อยเท่านั้นที่แสดงความคิดเห็นต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะของพระมหาสมปอง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ชมรุ่นใหม่ ไม่ได้ให้ความสำคัญ หรือคำนึงถึงรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะทั้งในทางที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมของพระมหาสมปองในการนำเสนอในรายการธรรมะเคลียวารีมากนัก อาจเนื่องมาจากผู้ชมรุ่นใหม่ ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นนั้นมีความรู้หรือประสบการณ์ในเรื่องที่เกี่ยวกับการเทศน์ของพระสงฆ์น้อย หรือบางคนก็แทบไม่มีเลยก็ว่าได้ เนื่องจากในสังคมปัจจุบันเด็กและวัยรุ่นก็ไม่ได้เข้าวัดเข้าวาเพื่อฟังเทศน์ฟังธรรมเลยก็ว่าได้ จึงไม่เคยได้พบเห็นรูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะของพระสงฆ์ทั้งในทางที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม จึงไม่มีความรู้เพื่อนำมาเทียบเคียงต่อการพิจารณาในเรื่องความเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมต่อรูปแบบการเทศน์เชิงอวัจนะของพระมหาสมปองนั่นเอง

โดยภาพรวมความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นใหม่ที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอของพระมหาสมปอง ในรายการธรรมะเคลียวารี ทั้งรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะ(verbal -communication) และรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะ(non - verbal communication) พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่มีการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นใน 2 ลักษณะ คือ ทั้งความพึงพอใจ และไม่พึงพอใจ แต่จากสัดส่วนของความพึงพอใจและไม่พึงพอใจ พบว่า ผู้ชมรุ่นใหม่มีการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นในด้านความพึงพอใจในสัดส่วนที่มากกว่าการแสดงออกซึ่งความไม่พึงพอใจ อย่างเห็นได้ชัด โดยในส่วนของรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะนั้น ผู้ชมรุ่นใหม่มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะที่พระมหาสมปองเลือกนำมาใช้ ได้แก่ การเลือกใช้ถ้อยคำ ใน 5 ลักษณะ การเล่นคำเล่าภาษา ใน 4 ลักษณะ การใช้อารมณ์

ขั้น การใช้กิจกรรมประกอบการบรรยาย และการใช้ภาพและเสียง ซึ่งจากรูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะที่พึงพอใจนั้นประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ คือ ในแง่ของความง่ายต่อการเข้าใจเนื้อหา ในแง่ของการดึงดูดความสนใจ และในแง่ของความทันสมัย ได้แก่ การใช้ภาพและเสียง และในส่วนของรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะนั้น ผู้ชมรุ่นใหม่มส่วนใหญ่ไม่ได้ตอบถึงประเด็นดังกล่าวอย่างชัดเจน แต่มีเพียงบางส่วน ซึ่งเป็นส่วนน้อยเท่านั้นที่แสดงความคิดเห็นต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะของพระมหาสมปอง ดังนั้นจึงไม่สามารถสรุปได้ว่าในส่วนของรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะของพระมหาสมปองนั้นเป็นที่พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจต่อผู้ชมรุ่นใหม่

จากการวิเคราะห์การให้สัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นใหม่ ที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอของพระมหาสมปอง ในรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ ทั้งรูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะ(verbal - communication) และรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะ(non - verbal communication) พบว่า ความชื่นชอบ/ความพึงพอใจดังกล่าวที่เกิดขึ้นนั้น เป็นเรื่องของรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นใหม่แต่ละคน ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์(experience) พื้นฐานของผู้ชมรุ่นใหม่ที่ได้เรียนรู้มา เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา (ต้นท่อนทางศาสนา)ในเรื่องการใช้ภาษาในการเทศน์หรือบรรยายของพระภิกษุสงฆ์ เรื่องความรู้สึกละเอียดและบรรยากาศที่ได้รับในการฟังเทศน์หรือบรรยายจากพระภิกษุสงฆ์ และเรื่องสื่อประกอบการบรรยายของพระภิกษุสงฆ์ในการเทศน์หรือบรรยาย และเรื่องของการประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุสงฆ์ ทั้งในแง่ความเหมาะสมและความไม่เหมาะสม และลักษณะสังคมที่แวดล้อม (environment) ที่เกี่ยวกับผู้ชมรุ่นใหม่ ในเรื่องการใช้ภาษาของกลุ่มวัยรุ่น และเรื่องของสื่อต่างๆที่พบเจอในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ สมรรถชัยสิงห์กานานนท์ ที่ว่า รสนิยมเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล ที่แสดงออกซึ่งรูปแบบความชอบ ความพึงพอใจและความสนใจภายในบุคคลแต่ละคนในการบริโภคข่าวสารทางสื่อเทคโนโลยีใหม่ ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงแนวความคิด ค่านิยม ลักษณะของการยอมรับและให้ความสำคัญกับการดำรงอยู่ของตนเองในสังคมปัจจุบัน โดยที่บุคคลแต่ละคนจะมีรสนิยมกับตนเองอย่างไรก็ได้ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ พื้นฐานเรียนรู้และสังคมแวดล้อม รสนิยมเป็นอัตลักษณ์ส่วนบุคคล แต่ก็มี ความหมายในเชิงสถานภาพทางสังคมได้ด้วย แสดงให้เห็นว่าผู้ชมรุ่นใหม่มีประสบการณ์เรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา น้อย อีกทั้งสังคมที่แวดล้อมยังเป็นลักษณะสังคมสมัยใหม่ จึงทำให้ผู้ชมรุ่นใหม่มีความคิดเห็นเฉพาะความพึงพอใจ เพราะไม่มีความรู้หรือประสบการณ์ทางพระพุทธศาสนา หรือต้นท่อนทางศาสนา มากพอในการนำมาเทียบเคียงในการพิจารณารูปแบบการนำเสนอของพระมหาสมปองในรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้ชมรุ่นใหม่ต่อไปก็จะกลายเป็น ผู้ชมรุ่นเก่าในอนาคต หาก ณ วันนี้ ผู้ชมรุ่นใหม่ได้พบเห็นและเรียนรู้รูปแบบการเทศน์หรือบรรยายของพระภิกษุที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม ตามหลักการเทศน์หรือการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระภิกษุสงฆ์แล้วนั้น จนกลายเป็นความเข้าใจผิดว่ารูปแบบการเทศน์ดัง

กล่าวคือ สิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมแล้ว จนเกิดเป็น ความรู้หรือประสบการณ์ ที่สั่งสมเกี่ยวกับรูปแบบการนำเสนอของพระภิกษุสงฆ์อย่าง ไม่ถูกต้องแล้ว ต่อไปในอนาคตคงทำให้ผู้รับสารในทางพระพุทธศาสนามีรสนิยมที่เลื่อมลงอย่างแน่นอน อีกทั้งรูปแบบการนำเสนอของพระภิกษุสงฆ์ก็จะเลื่อมและแย่งไปด้วยเช่นกัน

- ความคิดเห็นของ “ผู้ชมรุ่นเก่า”

ความคิดเห็นต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวจนะ (Verbal Communication)

การเลือกใช้ถ้อยคำ

ในส่วนของการใช้ภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกันและสำนวนภาษาปาก มาใช้ในการเทศน์ของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นเก่าทั้งหมด จำนวน 10 คน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอดังกล่าว โดยมองว่าการใช้ภาษาดังกล่าวเป็นภาษาที่เหมาะสมกับยุคสมัยอย่างในปัจจุบัน เพราะเป็นภาษาที่ฟังแล้วสามารถเข้าใจได้ง่าย แต่ก็ควรมีการใช้ภาษาบาลีควบคู่ไปด้วย เพื่อเป็นการเสริมความรู้ทางด้านภาษาในทางพระพุทธศาสนา และก็ควรมีการแปลความหมายให้สามารถเข้าใจได้อย่างชัดเจนด้วย ดังที่ผู้ชมรุ่นเก่าได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“บางทีภาษาบาลีก็เข้าใจยาก ไม่จำเป็นหรอกที่จะใช้ภาษาบาลีสอนคน ใช้อะไรก็ได้ที่ทำให้คนเข้าใจง่าย และเข้าถึงง่ายที่สุด ขนาดพระไตรปิฎกยังต้องเอามาแปลเป็นภาษาโน้นภาษานี้ เพราะว่ามันเป็นภาษาบาลีเค้าถึงต้องแปลให้คนเค้าอ่าน ”

(คุณชัชวาล์ สนธิเพชร, สัมภาษณ์,

12 มิถุนายน 2552)

“ ภาษาแบบนี้ดีกว่าการใช้ภาษาบาลีอยู่แล้ว ฟังง่าย เพราะคนที่มาฟังก็อยากที่จะสบายใจ ไม่ใช่ต้องมาคิด ต้องมาแปลภาษาบาลีอีก ” (บุบผา ชูชาติ, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2552)

“อย่างวัยเด็กใช้บาลีก็จะไม่ได้ประโยชน์ แต่อย่างฆราวาสที่เป็นคนที่มีประสบการณ์หน่อย เค้าก็จะเข้าใจ คนพวกนี้ก็จะไม่มีพื้นไม่เท่ากัน ถ้าเราพูดแต่ภาษาบาลีอย่างเดียวโดยไม่มีคำแปลต่อให้คนที่อายุ 40 50 ที่ไม่มีพื้นมากก็จะไม่รู้ ง่ายอย่างไรเสียก็ควรใช้ภาษาธรรมดาๆ ไป แต่บางคำมันเป็นข้อธรรมที่เลียงไม่ได้ ก็ต้องพูดอย่างนั้น อย่างอิทธิบาท 4 มีคำแปลว่าธรรมะสำหรับการดำเนินชีวิต ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา การที่เราพูดสิ่งเหล่านี้เข้าไปข้างให้ฟังบ่อยๆก็ช่วยทำให้รู้ข้อธรรมนี้ด้วย ถ้าไปแปลทั้งหมดพอถึงเวลาที่ยากจะศึกษาธรรมจริงๆ ก็ไม่รู้ว่คำไหนคืออะไร ”

(ผุสดี ครอบรู้, สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2552)

“ก็ OK ก็ถือว่าภาษาแบบนี้ใช้ได้กับยุคสมัยนี้ ยิ่งเป็นวัยรุ่นก็มองว่าเหมาะสม แต่บาลีก็ต้องมีบ้าง แต่ถ้าอย่างวัยรุ่นใหญ่ก็ควรมีบาลีมากกว่านี้ เหมือนเวลาที่ใช้ภาษาบาลีก็ให้แปลให้ฟังให้ทราบให้เข้าใจด้วย ถ้าไม่มีเลยก็จะไม่ได้อิงของพระพุทธเจ้า ของพระพุทธศาสนาก็จะดูจืดชืด เหมือนเวลาที่เราบรรยายเกี่ยวกับประเทศฝรั่งก็ต้องมีภาษาอังกฤษบ้างแต่เรามีคำแปลให้ด้วย เป็นเทคนิคที่สูงขึ้นหน่อย” (ทรงชล ชำรงอภิชาติกุล, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2552)

“ถ้าเทศน์แล้วต้องใช้ภาษาบาลีตลอด ก็จะไม่ตั้งใจฟัง เหมือนกับการสวดมนต์ เราสวดไปแล้วไม่เข้าใจ แต่ถ้าเป็นศาสนาคริสต์ คำจะร้องเป็นเพลงที่เป็นภาษาของเค้า มันก็จะมีคำสอนสอดแทรกอยู่ในบทเพลง เรายเองก็จำได้ แต่ของเราบทสวดเป็นภาษาบาลีซึ่งไม่เข้าใจเลยว่าสวดแล้วคืออะไร เป็นอย่างไร” (ชมภร กมลสุทธิ, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2552)

ความพึงพอใจของผู้ชมรุ่นเก่าต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะด้วยการเลือกใช้ภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกันและสำนวนภาษาปากของพระมหาสมปอง เนื่องมาจากมีประสบการณ์พื้นฐานเรียนรู้มาว่า ภาษาบาลีเป็นภาษาที่เข้าใจยาก เมื่อฟังแล้วต้องนำมาคิดและแปลความหมายอีกครั้งหนึ่งจึงจะสามารถเข้าใจได้ และถึงแม้ว่าผู้ชมรุ่นเก่าจะมีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาบาลีมาบ้างแล้ว ซึ่งแต่ละบุคคลก็จะมีพื้นฐานความรู้แตกต่างกัน ก็เป็นการยากที่จะเข้าใจได้ทันทีโดยที่ไม่มีแปล ดังนั้นเมื่อพระมหาสมปองมีการใช้ภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกันในการสื่อสารจึงทำให้เข้าใจในเนื้อหาที่สื่อสารได้ง่าย ไม่ต้องแปล แต่ก็ยังคงต้องมีการนำเสนอภาษาบาลีควบคู่ไปด้วยพร้อมทั้งแปลความหมาย

ในส่วนของการใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ มาใช้ในการเทศน์ของพระมหาสมปองพบว่าผู้ชมรุ่นเก่าส่วนใหญ่ จำนวน 9 คน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอดังกล่าว โดยมองว่าคำทับศัพท์ดังกล่าวเป็นคำต่างๆไป ที่ใช้สื่อสารกันในชีวิตประจำวัน และบางคำเมื่อนำมาแปลเป็นคำพูดในแบบภาษาไทยแล้ว ทำให้เกิดเป็นคำและความหมายที่ยืดยาว ยากแก่การทำความเข้าใจในความหมายที่พูด หรืออาจทำให้เข้าใจความหมายผิดไปได้ ดังนั้นการใช้คำทับศัพท์จะช่วยให้สั้น กระชับ เข้าใจความหมายได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ดังที่ผู้ชมรุ่นเก่าได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“อย่าง *concept slogan* มันก็เป็นคำที่พูดกันอยู่ทั่วไป ถ้าเป็นภาษาไทยคนยังไม่เข้าใจ ยังไม่รู้ว่าเป็นแปลว่าอะไร คำภาษาไทยแปลจากภาษาอังกฤษ มันยาก เราก็เลยเอาคำภาษาอังกฤษมาใช้ซะเลยมันง่ายกว่า มันจะเข้าใจง่ายกว่า ” (คุณชญ์ สนธิเพชร, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“เห็นด้วย เพราะการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ ฟังแล้วเข้าใจได้ทันที เข้าใจได้ง่าย เพราะบางทีมาพูดเป็นภาษาไทยก็ยืดยาว” (บุบผา ชูชาติ, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2552)

“ถ้าในความคิดเห็นที่บางทีคำ ๆ นั้นพอแปลอาจจะยืดยาว แปลไปแล้วความหมายก็ไม่ใช่อีก แต่ถ้าวรรคเป็นคำทับศัพท์แล้วมันกระชับอย่างนี้สมควร ”

(จันทร์สถิต พันธุ์เพชร, สัมภาษณ์,

2 เมษายน 2552)

“เป็นศัพท์ที่พอฟังแล้วพอจะเข้าใจ เป็นศัพท์ที่ง่าย ๆ ทว่าไปไม่ได้เป็นศัพท์ลึก ก็เลยไม่ค่อยมีปัญหา” (ทรงชล ชำรงอภิชาติกุล, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นเก่า 1 คน ไม่เห็นด้วยกับการใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ โดยมองว่าพระสงฆ์ คือผู้ที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทย รวมทั้งทางด้านการใช้ภาษาไทยด้วย ดังนั้นก็ควรจะสอนในเรื่องของการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

“เรารองศ์เรื่องวัฒนธรรมไทย ภาษาไทยก็ต้องเป็นภาษาไทย อย่าพูดไทยคำเนิงอังกฤษคำเนิง แต่ท่านเป็นพระเป็นผู้สอนวัฒนธรรมไทยในเบื้องต้นเลย อย่างแต่ก่อนไปเรียนกราบไหว้ก็ต้องไปเรียนที่วัด ท่านกำลังสอนในสิ่งที่เป็วัฒนธรรมไทย การถ่ายทอดธรรมะคือการถ่ายทอดวัฒนธรรมไทยที่ดีงามในการสื่อสารการใช้ภาษาที่ถูกต้อง ไทยคำอังกฤษคำแบบนี้ดูไม่เหมาะสม”

(สุสติ ครอบรู้, สัมภาษณ์,

25 มิถุนายน 2552)

ในส่วนของความพึงพอใจของผู้ชมรุ่นเก่าต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวิจนะด้วยการเลือกใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ ของพระมหาสมปอง เนื่องมาจากสังคมที่แวดล้อมผู้ชมรุ่นเก่านั้นมีการใช้ถ้อยคำในลักษณะดังกล่าวอยู่แล้วในชีวิตประจำวัน จึงมีความคุ้นเคย อีกทั้งมีประสบการณ์พื้นฐานเรียนรู้มาว่า เมื่อนำคำทับศัพท์มาแปลเป็นภาษาไทยทำให้เกิดคำและความหมายยืดยาว ทำให้เข้าใจความหมายผิดไปได้ ดังนั้นเมื่อมีการใช้ถ้อยคำในลักษณะดังกล่าวจึงช่วยให้สั้นกระชับ และสามารถเข้าใจในเนื้อหาที่สื่อสารได้อย่างถูกต้องรวดเร็ว และในส่วนของความไม่พึงพอใจของผู้ชมรุ่นเก่า เนื่องมาจากมีประสบการณ์พื้นฐานเรียนรู้มาว่าพระภิกษุสงฆ์มีหน้าที่ในการเผยแผ่วัฒนธรรมไทยที่ดีงาม ในการสื่อสารด้วยภาษาที่ถูกต้อง ดังนั้นการใช้คำทับศัพท์ จึงเป็นการใช้คำไทยปนคำอังกฤษ จึงเกิดความไม่พึงพอใจ

ในส่วนของการใช้คำคม หรือคำให้ข้อคิดคติเตือนใจ มาใช้ในการเทศน์ของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นเก่าส่วนใหญ่จำนวน 7 คน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอดังกล่าว โดยมองว่าคำคมที่นำมาใช้เป็นคำคมโดยทั่วไป ที่ง่ายแก่การทำความเข้าใจ และเป็นการช่วยสรุปประเด็นสำคัญของเรื่องที่บรรยายมาทั้งหมดไว้ในประโยคสั้นๆ ซึ่งจะช่วยให้ง่ายต่อการจดจำและนำไปใช้ ดังที่ผู้ชมรุ่นเก่าได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“มันก็เป็นการสรุปหัวเรื่องที่ท่านพูดไปแล้ว เหมือนกับท่านพุทธชาด พระพยอมก็แต่งเป็นโคลงกลอนขึ้นมา กับเรื่องที่ท่านอยากจะสอนให้คนจำง่าย หลวงพ่ออิสระก็เขียนสโหลกลขึ้นมา เหมือนต้องการที่จะสื่อสารให้คนเข้าใจง่าย และย่อความทั้งหมดไปอยู่ในคำพวกนี้ ให้มันติดหู ตรงนี้ท่านทำได้ดีอยู่แล้ว ” (คุณชัญญ์ สนธิเพชร, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“มันเป็นคำที่ไม่ยากเกินความเข้าใจของผู้ใหญ่เลยนะ เพราะเป็นคำคมที่ไม่ลึกซึ้งเกินไป ไม่ต้องตีความอีก สามารถฟังแล้วเข้าใจได้ทันที ไม่ใช่แบบว่าหนทางหมื่นหลี่ต้องมีก้าวแรกอย่างนี้ ยังคิดมากกว่าอีก ” (จันทร์สถิต พันธุ์เพชร, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2552)

“แบบนี้ถือว่าดี ฟังแล้วก็เข้าใจได้เลย จำได้ด้วย แต่บางทีคำพวกนี้จะมาช่วยสะกิดใจเราก็คือเมื่อเรื่องนั้น ปัญหา นั้น มาเกิดกับเรา แต่ถ้าไม่เกิดกับเราเราฟังก็จะลืมไป ”

(นิภา รัตนพิเชษฐกุล, สัมภาษณ์,

18 มิถุนายน 2552)

“ก็ดี แต่เวลาที่ท่านพูดจะเร็ว บางคำมันพวนไปพวนมา มันต้องคิด ตามเหตุผล เพราะฉะนั้นจะคิดไม่ทันว่าที่พูดมาเป็นเหตุเป็นผลกันใหม่ ต้องใช้เวลาในการย่อยข้อมูล เพราะฉะนั้นไวเกินไป คนฟังจะฟังไม่ทัน คิดตามไม่ทัน ประโยชน์ก็จะน้อย แต่ถ้าช้าๆแล้วให้เค้าค่อยย่อยข้อมูลสามารถที่จะประมวลผลว่า เออจริงๆนี่เป็นเหตุเป็นผลก็จะได้ประโยชน์มากกว่า ที่จะพูดเร็วคล่องจองแล้วก็จบไปโดยเร็ว ” (ทรงชล ชำรงอภิชาติกุล, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2552)

“ คืออยู่ ก็ได้มีอะไรที่พอเป็นสาระมาให้คิด ให้ทบท ให้ทวนบ้างนานแล้วที่ไม่ค่อยได้ยิน ”

(ทองปาน วงศ์รัตน, สัมภาษณ์,

20 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นเก่า 3 คน มองว่าคำคม หรือคำให้ข้อคิดคติเตือนใจที่นำมาใช้ไม่เหมาะสมกับผู้รับสารที่เป็นกลุ่มผู้ใหญ่ ด้วยความรู้และประสบการณ์ในการใช้ชีวิตมานานแล้ว การใช้คำคมที่เป็นคำคมโดยทั่วไปที่มีความหมายไม่ลึกซึ้งกินใจ ง่ายเกินไปก็ไม่สามารถนำไปใช้ใน ชีวิตจริงได้ อีกทั้งคำคมที่นำมาใช้ยังเป็นการคัดลอกมาจากของบุคคลอื่น ควรมีการแต่งหรือ ประพันธ์ขึ้นมาเองมาข้อธรรมหรือเรื่องที่ต้องการสอน

“ การยกคำคมขึ้นมา ก็เพื่อเสริมธรรมะแต่ละข้อให้เข้าใจง่ายและชัดเจนยิ่งขึ้น แต่สำหรับผู้ใหญ่ซึ่งเป็นวัยทำงานกันแล้วทั้งนั้น ควรยกสถานการณ์จริงขึ้นมา มากกว่าอย่างที่ยกข่าวดอกคราว เพราะการยกคำคมนั้นเหมาะกับการสอนเด็กมากกว่า ”

(บุบผา ชูชาติ, สัมภาษณ์,

19 มิถุนายน 2552)

“ ท่านน่าจะแต่งเองบ้างจากข้อการสอนของท่าน เอาข้อธรรมที่จะสอนมาแต่งให้เราฟัง แต่ที่นี่ท่าน ไปเอาภาษาหรือข้อเขียนของคนอื่นมา หรือคำที่เป็นเรื่องทางโลกมากเกินไป ท่านลอกเอามาใช้ทั้งนั้นเลยนะ ” (มุสดี ครอบรู้, สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2552)

“ คำคมแบบนี้เอามาสอนลูก ลูกก็รู้มาหมดแล้ว คมก็ไม่คม ซึ่งก็ไม่ซึ่งสอนแบบนี้สอนเด็กได้ แต่อย่างลูกบางไปแล้วแบบนี้ ” (อุดม รอดสำเร็จ, สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2552)

โดยภาพรวมของความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นเก่า ที่มีต่อรูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะในการเลือกใช้ถ้อยคำของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นเก่ามีการแสดงออกซึ่งความพึงพอใจ และไม่พึงพอใจต่อการนำเสนอถ้อยคำของพระมหาสมปองใน 3 ลักษณะ ได้แก่ คำหรือภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกันและสำนวนภาษาปาก คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ และคำคม คำให้ข้อคิด คติเตือนใจ จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นเก่าที่มีต่อรูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะใน 3 ลักษณะดังกล่าว นั้น ผู้รับสารได้ให้เหตุผลแห่งความพึงพอใจและไม่พึงพอใจนั้น โดยภาพรวมเกิดจาก

1. ในส่วนของความพึงพอใจ นั้นเกิดจากในแง่ความง่ายต่อการเข้าใจเนื้อหา คือทำให้สามารถเข้าใจในเนื้อหาที่พระมหาสมปองต้องการนำเสนอได้โดยง่าย ได้แก่ ภาษาทั่วไปที่ทุกคน เพราะเป็นภาษาที่ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ที่คุ้นเคย คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ เพราะเป็นคำทั่วไปที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน และมีความหมายในตัว คำคม คำให้ข้อคิด คติเตือนใจ เพราะเป็นคำคมที่ใช้โดยทั่วไป และเป็นการสรุปความหรือสาระทั้งหมดของการบรรยาย จึงทำให้ง่ายต่อการเข้าใจและจดจำเนื้อหาการบรรยาย จากความพึงพอใจดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นเก่า ที่เกิดจากมีประสบการณ์พื้นฐานเรียนรู้มาว่า ในอดีตนั้นพระภิกษุสงฆ์หลายๆ รูปได้นำคำคมคำให้ข้อคิดคติเตือนใจดังกล่าว มาใช้ในการย่อความหรือสรุปสาระของเรื่องที่พูดไปทั้งหมด จึงมีความคุ้นเคยดี อีกทั้งคำคมที่ยกมาเป็นคำคมโดยทั่วไปที่ง่ายต่อความเข้าใจของผู้ชมรุ่นเก่า ดังนั้นเมื่อพระมหาสมปองนำคำในลักษณะดังกล่าวมาใช้สื่อสาร จึงทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและจดจำเนื้อหา

2. ในส่วนของความไม่พึงพอใจนั้น เกิดจาก ในแง่ของความไม่เหมาะสมและในแง่ของประโยชน์ ได้แก่ การใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารของพระสงฆ์ ผู้ซึ่งมีหน้าที่ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมด้านการใช้ภาษาไทยที่ถูกต้องจึงเป็นการไม่เหมาะสม และการใช้คำคมคำให้ข้อคิดคติเตือนใจ ซึ่งเป็นการนำคำคมโดยทั่วไปที่ไม่ได้มีความหมายลึกซึ้ง จึงไม่สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้จริง จากความไม่พึงพอใจดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นเก่า ที่เกิดจากมีประสบการณ์พื้นฐานเรียนรู้มาว่าคำคมที่นำมาใช้นั้นเป็นการคัดเลือกรวมจากของบุคคลอื่นหรือที่ได้มีการแต่งไว้โดยทั่วไป ซึ่งไม่ได้มีความหมายลึกซึ้ง ง่ายเกินไปไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตได้จริง

ซึ่งจากเหตุผลของความพึงพอใจและไม่พึงพอใจดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นเก่า ที่เกิดจากสาเหตุหลัก 2 ประการ คือ ประสบการณ์พื้นฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับถ้อยคำที่ใช้ในการสื่อสารทางศาสนา และสังคมแวดล้อมของผู้ชมรุ่นเก่าเกี่ยวกับถ้อยคำที่ใช้ในการสื่อสาร

การเล่นคำเล่นภาษา

ในส่วนของการใช้คำสัมผัสคล้องจอง มาใช้ในการเทศน์ของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นเก่าส่วนใหญ่จำนวน 8 คน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอดังกล่าว โดยมองว่าการใช้คำสัมผัสคล้องจองมีลักษณะของการเป็นเหตุเป็นผลสอดคล้องกัน เมื่อได้ฟังแล้วทำให้เกิดความรื่นเริงใจ เพลิดเพลิน สามารถเข้าใจเนื้อหาในการฟังบรรยายได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งการใช้บทกลอนที่สัมผัสคล้องจองและมีการสร้างอารมณ์ขัน โดยการหักมุมในท้ายประโยค จะช่วยทำให้เกิดความสนุกสนาน และเสียงหัวเราะได้อีกด้วย ดังที่ผู้ชมรุ่นเก่าได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“ ฟังธรรมะแบบนี้ไม่เครียดเลยนะ มันสบายๆ ฟังแล้วรื่นเริงใจ สาระก็เต็มไปหมด เพียงแต่คุณต้องจับเองให้ได้ ” (จันทร์สถิต พันธุ์เพชร, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2552)

“ เคยฟังสำนวนท่าน สำนวนท่านดีมากนะ ท่านเก่งมา ท่านแต่งเนื้อใหม่ได้เอง ”
(นิภา รัตนพิเชษฐกุล, สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2552)

“ มันคล้ายกับว่าข้อมูลที่ได้รับมันลึกซึ้งและเหตุเป็นผลกัน แล้วก็คนไทยนี้มีหัวของนักปราชญ์อยู่แล้วพอได้คำที่เป็นสัมผัสอุปมาอุปไมยก็จะฟังบรรยายได้ราบรื่นมากขึ้น เข้าใจมากขึ้น คนไทยลูกหลานศรีปราชญ์อยู่แล้ว ชอบอยู่แล้วแบบนี้ ”

(ทรงชล ชำรงอภิชาติกุล, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2552)

“ ท่านเองก็พยายามนำเสนออะไรที่จะให้สนใจ ที่นี้ก็จะขึ้นอยู่กับวิธีการนำเสนอของแต่ละคนที่ไม่เหมือนกัน ท่านเองก็มาแต่งเป็นบทกลอนคล้องจอง มีกลอนแนะนำตัวมั่ง ฟังๆ แล้วก็หักมุม ตอนท้ายเราก็ได้หัวเราะเฮฮา ได้ขำ ให้เกิดสนใจกันก่อน ทำให้มีความรู้สึกว่าธรรมะก็น่าสนใจเหมือนกัน ” (ชมกร กมลสุทธิ, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2552)

“แบบนี้พูดไปยิ่งเพราะใหญ่ ฟังแล้วก็เพลิน แบบนี้มีเรื่อยๆ เยอะซิดี ”
(ทองปาน วงศ์รัตน์, สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นเก่า 2 คน มองว่าการใช้คำสัมผัสคล้องจองสามารถช่วยทำให้เกิดความเพลิดเพลินสนุกสนานในการฟังการบรรยายได้จริง แต่ก็ทำให้ผู้ฟังลืมให้ความสนใจในเนื้อหาที่พระมหาสมปองต้องการนำเสนอ อีกทั้งการใช้คำสัมผัสคล้องจองของพระมหาสมปองนั้นเป็นการนำเสนอเพื่อความบันเทิงสนุกสนานเป็นหลักโดยไม่ได้ให้ความสำคัญถึงเนื้อหาสาระ

“ บางทีฟังแล้วเพลินไปเลย มันเลยไม่ได้จับประเด็น หรือรู้ถึงเนื้อหาที่ต้องการสอนเลย ปกติการเทศน์ของพระสงฆ์ก็มีช่วงจังหวะที่น่าฟังอยู่แล้ว จริงๆการบรรยายไม่ต้องคล้องจองก็ได้ ”
(บุบผา ชูชาติ, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2552)

“ คล้องจองเรื่องที่คิดดี แต่นี่ที่เอามาพูดเล่นทั้งนั้น สาระได้อะไร ฟังแล้วมันได้อะไร ”
(อุดม รอดสำเร็จ, สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2552)

ในส่วนของความพึงพอใจของผู้ชมรุ่นเก่าต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะด้วยการใช้คำสัมผัสคล้องจองของพระมหาสมปอง เนื่องจากมีประสบการณ์พื้นฐานเรียนรู้มาว่าการฟังธรรมะเป็นเรื่องเครียด และคนไทยมีความชื่นชอบในบทกลอนอยู่แล้ว ดังนั้นเมื่อได้ยินได้ฟังบทกลอนที่มีสัมผัสคล้องจอง ซึ่งสอดคล้องเป็นเหตุเป็นผลกัน จึงทำให้สามารถเข้าใจในเนื้อหาที่เคร่งเครียดได้ง่ายขึ้น และในส่วนของความไม่พึงพอใจของผู้ชมรุ่นเก่า เนื่องจากมีประสบการณ์พื้นฐานเรียนรู้มาว่าการฟังเนื้อหาสาระที่มีสัมผัสคล้องจอง จึงทำให้เกิดความเพลินเพลิน จนลืมให้ความสนใจและให้ความสำคัญถึงเนื้อหาสาระ จึงเกิดความไม่พึงพอใจ

ในส่วนของการอุปมาอุปไมย เปรียบเทียบ และการใช้ภาษาเชิงเปรียบเทียบ มาใช้ในการเทศน์ของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นเก่าส่วนใหญ่จำนวน 9 คน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอดังกล่าว โดยมองว่าเป็นการนำการอุปมาอุปไมย เปรียบเทียบที่เคยได้ยินได้ฟัง หรือมี

ความคุ้นเคยมาแล้ว มาใช้ในการบรรยาย ทำให้สามารถมองเห็นภาพ เข้าใจเนื้อหาได้ชัดเจนและง่ายขึ้น ดังที่ผู้ชมรุ่นเก่าได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“ไอ้คำพวกนี้ก็ไม่ยากหรอก หลายคำเคยได้ยินพระอาจารย์พยอมใช้มาตั้งแต่เด็กแล้วฟังมาตั้งแต่เด็กแล้วนี่ ท่านอาจารย์พยอมก็ใช้เปรียบเทียบแบบนี้พูดเปรียบเทียบโน้นเปรียบเทียบนี้ให้ฟังทั้งเรื่องเด็ก เรื่องผู้ใหญ่ เป็นเรื่องปกติ ด้วยการสื่อสารที่เข้าใจง่ายขึ้น ให้เค้าจำง่าย อย่างน้อยก็ต้องแปลให้เค้าฟังก่อนว่ามีความหมายว่าอะไร มันเหมือนสรุปย่อของใจความทั้งหมดที่ท่านอยากจะสื่อออกไป มันก็เป็นเรื่องดี” (คุณชญ์ สนธิเพชร, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“ด้วยสังคมไทยเป็นสังคมที่อุดมไปด้วยคำอุปมาอุปไมยในชีวิตประจำวันอยู่แล้ว การที่ท่านนำอุปมาอุปไมยมาใช้ประกอบหรือเปรียบเทียบ ก็เป็นเรื่องดีทำให้เราเห็น เข้าใจหลักปฏิบัติข้อนั้น ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น” (บุบผา ชูชาติ, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2552)

“ดีออกมาเปรียบเทียบให้เห็นภาพกันไปเลย ทำให้สิ่งที่ท่านกำลังพูดกำลังสอนเราอยู่เด่นชัดขึ้นมา เข้าใจมากยิ่งขึ้นเอง เพราะจินตนาการเองคิดเองก็ไม่รู้ว่าจะต้องแบบที่ท่านต้องการท่านอีกไหม” (จันทร์สถิต พันธุ์เพชร, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2552)

“จริงๆ อุปมาอุปไมยก็มีอยู่เยอะแยะ เช่น ในพระไตรปิฎก เสร็จแล้วท่านก็นำมาเปรียบเทียบให้ฟัง อย่างบอกว่าตาจะสว่างด้วยแสงไฟ ใจจะสว่างด้วยแสงธรรม แบบนี้ชอบความหมายมันก็ตรงๆตัวอยู่แล้ว พูดง่ายๆก็คือ ถ้าเราเปิดใจเลือกดูแต่สิ่งดีๆ ของคนอื่น ใจเราก็สว่าง ใจเราก็มีความสุข แต่ถ้าเพื่อเราคอยแต่จะไปจับผิดว่าเค้าคนนั้นก็ไม่ดีคนนี้ก็ไม่ได้ คิดแบบนี้เราก็จะสบายใจ ก็มีจิตใจสว่างแล้ว” (ชมภร กมลสุทธิ, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2552)

อีกทั้งพบว่าพบว่าผู้ชมรุ่นเก่า 1 คน มองว่าในการเลือกเรื่อง หรือประโยคที่จะนำมาใช้ในการอุปมาอุปไมย เปรียบเทียบ จะต้องมีการพิจารณาถึงความหมายของการเปรียบเทียบเป็นอย่างดี เพราะอาจทำให้ผู้รับสารตีความไปได้หลายอย่าง ซึ่งอาจไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารได้

“การพูดบางครั้งต้องมีศิลปะ ต้องมีลิมิตด้วยในเจตนาเดียวกันแต่บางครั้งไม่มีศิลปะก็ทำให้คนฟังงุนงงใจเหมือนกัน อย่างที่บอกว่าพูดไม่ดีแล้วหางอยู่ที่ปาก เพราะว่าบางทีคนฟังที่เป็นผู้ใหญ่บางคนมีวุฒิภาวะมากกว่านั้นและไม่ได้ปฏิบัติธรรมจนถึงขั้นให้ความเมตตาได้ ฟังแล้วก็อาจจะโกรธ ไปกระแนะกระแหนเค้าเพราะเค้าขนาดนี้แล้ว เป็นระดับผู้บริหารแล้วไปพูดลักษณะแบบนี้ซึ่งบางครั้งแล้วก็อาจจะเป็นโทษด้วยที่พูดไป ก็ต้องมีสติในการที่จะใช้คำพวกนี้ด้วย ”

(ทรงชล ชำรงอภิชาติกุล, สัมภาษณ์,

26 มิถุนายน 2552)

โดยภาพรวมของความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นเก่า ที่มีต่อรูปแบบการสื่อสารเชิงวินิจะ ในการเล่นคำเล่นภาษาของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นเก่ามีการแสดงออกซึ่งความพึงพอใจ และไม่พึงพอใจต่อการเล่นคำเล่นภาษาของพระมหาสมปองใน 4 ลักษณะ ได้แก่ คำสัมผัสคล้องจอง การอุปมาอุปไมย การเปรียบเทียบ และการใช้ภาษาเชิงเปรียบเทียบ จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นเก่าที่มีต่อรูปแบบการสื่อสารเชิงวินิจะใน 4 ลักษณะดังกล่าวนี้ ผู้รับสารได้ให้เหตุผลแห่งความพึงพอใจนั้น โดยภาพรวมเกิดจาก

1. ในส่วนของความพึงพอใจ เกิดจากในแง่ความง่าย และในแง่ความเหมาะสม/ สอดคล้อง คือทำให้สามารถเข้าใจในเนื้อหาที่พระมหาสมปองต้องการนำเสนอได้โดยง่ายอีกทั้งมีความเป็นเหตุเป็นผลสอดคล้องกันด้วย ได้แก่ การใช้คำสัมผัสคล้องจอง ในรูปแบบของบทกลอนที่มีเนื้อหาเชื่อมโยงอย่างสมเหตุสมผลกัน เมื่อฟังแล้วเกิดการไหลลื่นง่ายต่อการจดจำเนื้อหาการบรรยาย และการอุปมาอุปไมย เปรียบเทียบ และภาษาเชิงเปรียบเทียบ ซึ่งการเปรียบเทียบดังกล่าวช่วยให้มองเห็นภาพในเรื่องที่บรรยายจนเกิดความเข้าใจได้โดยง่าย จากความพึงพอใจดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นเก่า ที่เกิดจากมีประสบการณ์พื้นฐานเรียนรู้มาว่า คำเปรียบเทียบที่นำมาเป็นคำที่เคยได้ยินได้ฟังมาแล้วทำให้มีความคุ้นเคยและเข้าใจในความหมายของการเปรียบเหล่านั้น จึงสามารถให้มองเห็นภาพ และเข้าใจในเนื้อหาที่สื่อสารได้ ชัดเจนรวดเร็ว อีกทั้งสังคมแวดล้อมของผู้ชมรุ่นเก่าบางคนนั้นเคยได้ยินได้ฟังมามากแล้ว หรือมีการใช้ในชีวิตประจำวัน หรือพบเห็นจากการอ่านหนังสือธรรมะต่างๆ

2. ในส่วนของความไม่พึงพอใจ เกิดจากในแง่ของความไม่เหมาะสมและในแง่ของประโยชน์ ได้แก่ การใช้คำสัมผัสคล้องจองช่วยให้เกิดความเพลิดเพลินสนุกสนานในการฟังบรรยายได้จริงแต่จะทำให้ผู้ฟังลืมหืมใจในเนื้อหาที่พระมหาสมปองต้องการสื่อสาร และการใช้การเปรียบเทียบหากเลือกเรื่องหรือประโยคในการสื่อความหมายไม่ชัดเจนอาจทำให้ผู้รับสารตีความได้หลายอย่างซึ่งไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร จากความไม่พึงพอใจดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นเก่า ที่เกิดจากมีประสบการณ์พื้นฐานเรียนรู้มาว่าการเปรียบเทียบในบางครั้งนั้น หากสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบสามารถตีความหมายได้หลายอย่าง จึงอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดได้ ซึ่งอาจไม่ตรงกับความต้องการของผู้ส่งสาร

ซึ่งจากเหตุผลของความพึงพอใจและไม่พึงพอใจดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นเก่า ที่เกิดจากสาเหตุหลัก 2 ประการ คือ ประสบการณ์พื้นฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้สึก และบรรยากาศที่ได้รับในการฟังธรรมะ การใช้ถ้อยคำ/การเล่นคำเล่นภาษาในการสื่อสารทางศาสนา และสังคมแวดล้อมของผู้ชมรุ่นเก่าเกี่ยวกับศาสนา

การใช้อารมณ์ขัน

ในส่วนของการใช้อารมณ์ขันมาใช้ในการเทศน์ของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ ส่วนใหญ่ จำนวน 5 คน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอดังกล่าว โดยมองว่าการใช้อารมณ์ขันในการบรรยาย เป็นการสร้างบรรยากาศในการฟังบรรยายได้สนุกสนาน เพลิดเพลินมากยิ่งขึ้น แต่ก็ยังมองว่าพระมหาสมปองมีการใช้อารมณ์ขันมากเกินไปหรือเป็นส่วนสำคัญในการบรรยาย จนอาจดูไม่สำรวมบ้าง แต่ก็ไม่ถึงกับน่าเกลียดอีกทั้งหากมองที่เจตนาของพระมหาสมปองที่ต้องการจะดึงดูด และเรียกความสนใจจากผู้ฟังให้หันมาสนใจรับฟังการบรรยาย ดังที่ผู้ชมรุ่นเก่าได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“ด้วยบุคลิกของท่านที่เป็นคนยิ้มแย้ม การใช้อารมณ์ขันด้วยการใช้คำ หรือการยกตัวอย่าง สิ่งทีคาดไม่ถึง หรือการหักมุมเรื่องที่เล่าก็ทำให้การฟังธรรมะครั้งนั้น สนุกสนานขึ้น รวมถึงการแสดงอารมณ์กับเรื่องทีเล่าเท่านั้นก็ทำให้เราหัวเราะออกมา มองว่าไม่น่าเกลียด ท่านไม่ได้มีอารมณ์ขัน จนถึงขั้นตลกไปกษา” (นุบผา ชูชาติ, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2552)

“ในความคิดทีนะ คิดว่าเพื่อเป็นการจูงคนเข้ามาในธรรมะคิดว่าเป็นอะไร แต่จริงๆแล้ว ไม่ต้องตลกโอเวอร์ขนาดนี้ก็ได้ แค่เพียงให้คนตามมาสนใจก็พอ ไม่ต้องฮาทุกคำพูด ”
(นิภา รัตนพิเชษฐกุล, สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2552)

“พระมหาสมปองท่านตลกก็จริงแต่ก็ไม่เห็นว่าจะมีอะไรนะ จะบอกว่าเหมือนหมาเฝ้าห้อง อย่าไปเทียบอย่างนั้น อันนี้ตลกก็ไม่ถึงตลกน่าเกลียดอะไร เป็นตลกไปทางเบาสมองมากกว่า เราคนแก่ดูก็ยังเพลิดเพลิน คูมีชีวิตชีวา ปรึบความทันสมัยขึ้นมา”
(ทองปาน วงศ์รัตน, สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2552)

“ท่านตลกก็ไม่ถึงขนาดตลกคาเฟ่หรอกนะ เจตนาที่เป็นการทำให้เกิดความน่าสนใจ ก่อนทีจะนำเข้าสู่บทเรียน คืออย่างน้อยหาพวกก่อน เป็นการจูงเข้าสู่บทเรียน จูงเข้าสู่ธรรมะทีต้องการทีจะเน้นให้ฟัง” (ทรงชล ชำรงอภิชาติกุล, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2552)

“บางครั้งท่านอาจจะตลกเกินไป เหมือนกับพวกตลก อย่างหมา ดูไม่สำรวม แต่เราก็ต้องรับรู้ว่าจุดประสงค์ของท่านคืออะไร ใจจริงท่านพยายามนำเสนออะไรทีจะให้ได้อะไรทีจะให้ได้สนใจซะก่อน มันก็ ต้องมีอะไรทีจูงใจให้ฟัง อย่างน้อยทีสุดคือให้หันมาฟังเรื่องธรรมะ ให้เข้าถึงธรรมะบ้าง”
(ชมภร กมลสุทธิ, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2552)

อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นเก่า 1 คน ไม่เห็นด้วยกับการใช้อารมณ์ขันประกอบการบรรยาย โดยมองว่าพระมหาสมปองมีการใช้อารมณ์ประกอบการบรรยายในปริมาณที่มากเกินไป จนดูเหมือนการแสดงตลกของศิลปินตลกโหน่ง สามช่า จึงมองว่าเป็นการเน้นเพียงความสนุกสนานและเสียงหัวเราะเท่านั้น ซึ่งอาจทำให้ผู้ฟังได้เพียงแต่ความสนุกสนาน แต่ไม่สามารถรับรู้และเข้าใจเนื้อหาหลักที่พระมหาสมปองต้องการที่จะนำเสนอได้

“ท่านมีการเล่นมุขตลกเยอะมาก บางทีมุขบางอย่างเป็นเหมือนของศิลปินตลก เหมือนของโหน่ง ที่คิดนะอย่างพระนักขัน พระมหายานที่อยู่เวียดนาม ท่านก็ดังไปทั่วโลก ท่านไม่เห็นต้องเอาตลกมาเล่นเลย บางทีการที่อธิบายอะไรให้คนฟัง มันไม่จำเป็นต้องตลก บางทีมันจะจำแค่ที่เป็นตลกก็ได้ ไม่ได้จำเนื้อหาสาระที่ท่านอยากให้รับเข้าไปก็ได้ พูดถึงที่ท่านเทศน์สาระมันน้อยมากนะ มุขตลกซะมากกว่า ” (คุณชญ์ สนธิเพชร, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นเก่า 1 คน ไม่เห็นด้วยกับการใช้อารมณ์ขัน ประเภทมุขแห้งด้วยการแซว โดยมองว่าเรื่องที่น่ามาหยอกล้อกันนั้นเป็นเรื่องจืดชืดของสตรีระทางร่างกายของบุคคล ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ควรนำมาทำเป็นเรื่องตลกขบขัน โดยเฉพาะในที่สาธารณะ เพราะอาจจะสร้างความอับอาย หรือความเสียหายให้กับผู้ที่ถูกกระทำได้ จึงไม่ควรสร้างอารมณ์ขันจากมุขประเภทนี้

“การแซวเรื่องสตรีระทางร่างกายหรือจืดชืดของคนอื่น ซึ่งหลักการของการพูดต่อหน้าชุมชนจริงๆ ทำไม่ได้นะที่จะเอาจืดชืดของคนอื่นมาพูด เหมือนจะบอกเด็กฝึกสอนเลยว่าเธออย่าไปเรียกเด็กเค้าว่ายายเตี้ย ตาหัว โหล่นแบบนี้ไม่ได้นะ อันนี้เป็นหลักการเลยว่าไม่ได้”

(คุณศศิ ครอบรู้, สัมภาษณ์,

25 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นเก่า 1 คน ไม่เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่ง กับการใช้อารมณ์ขันประกอบการบรรยาย โดยมองว่าวิธีการบรรยายโดยนำตนเอง(พระมหาสมปอง) ออกมาเป็นตัวตลก จนดูเหมือนการแสดงตลกของศิลปินตลกหม่า เท่ง โหน่ง สามช่า เพื่อสร้างเสียงหัวเราะความสนุกสนานให้กับผู้ฟังนั้น เป็นการกระทำที่ผิดพระวินัยของสงฆ์ เพราะเป็นการไม่สำรวมตามสมณะเพศ และไม่ได้เป็นไปตามลักษณะการเทศน์ของพระพุทธเจ้า

“การเทศน์แบบนี้ผิดพระวินัย เพราะพระพุทธเจ้าท่านไม่ได้สอนว่าให้ออกมาเป็น “ตัวโจ๊ก” แบบนี้ มองดูแล้วไม่เหมาะ ในเมื่อพระทำตัวตลกไปเอง มันเหมือนตลกหม่า เท่ง โหน่ง 3 ช่าไปเลย ยิ่งกว่าตลกคาเฟ่อีกนะ ตลกคาเฟ่ยังไม่ฮาตลอดนะ แต่นี่ฮาตลอดเลย ทุกมุขทุกช่วงที่ท่านพูดออกมา นี่พระก็ตลกไปเรื่อยๆนะ มันใช้ไม่ได้ เพราะพุทธองค์สอนว่าบัญญัติ 4 ประการ ต้องอยู่ใน

ความสงบของพระ ต้องสอนแบบนิตฺยํนวลๆ ราชการชื่อธรรมะเคลียวารี จริ่งๆขึ้นว่า ธรรมะคาเฟจะ ดีกว่า”(อุดม รอดสำเร็จ,สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2552)

โดยภาพรวมของความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นเก่า ที่มีต่อรูปแบบการสื่อสารเชิงวิจนะในการใช้ อารมณ์ขัน (humour) ของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นเก่ามีการแสดงออกซึ่งความพึงพอใจ และ ไม่พึงพอใจต่อการใช้อารมณ์ขัน จากการวิเคราะห์ความคิดเห็น ผู้รับสารได้ให้เหตุผลแห่งความพึงพอใจและไม่พึงพอใจนั้น โดยภาพรวมเกิดจาก

1. ในส่วนของความพึงพอใจเกิดจาก ในแง่การดึงดูดความสนใจ คือ สามารถดึงดูดความสนใจในการรับฟังการบรรยาย ให้รู้สึกสนุกสนาน ไม่เบื่อหน่ายและง่วงนอน จากความพึงพอใจดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นเก่า ที่เกิดจากมีประสบการณ์พื้นฐาน เรียนรู้มาว่า บุคลิกภาพของบุคคลคนแต่ละคนนั้นเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ยาก ซึ่งอารมณ์ขันของพระมหาสมปองที่แสดงออกมานั้นถือว่าเป็นบุคลิกภาพส่วนตัว ที่ช่วยสร้างบรรยากาศที่ดี และ ช่วยดึงดูดความสนใจในการฟังบรรยาย

2. ในส่วนของความไม่พึงพอใจเกิดจาก ในแง่ของความไม่เหมาะสมและในแง่ของประโยชน์ เพราะมีการใช้อารมณ์ขันมากเกินไป เหมือนการแสดงของศิลปินตลก ซึ่งเป็นการผิดพระวินัยของสงฆ์ เพราะเป็นการไม่สำรวมตามสมณะเพศและไม่ได้เป็นไปตามหลักการเทศน์ของศาสนา อีกทั้งยังเป็นการเน้นที่ความสนุกสนานเท่านั้นทำให้ผู้ฟังไม่ได้รับสาระความรู้เท่าที่ควร เพียงได้แต่ความสนุกสนานเท่านั้น จากความไม่พึงพอใจดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นเก่า ที่เกิดจากมีประสบการณ์พื้นฐานเรียนรู้มาว่าพระนักเทศน์ที่มีชื่อเสียงรูปอื่นๆ ไม่ได้ใช้อารมณ์ในการบรรยายก็สามารถมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักไปทั่วโลกได้ อีกทั้งเรียนรู้มาว่าการเทศน์ที่ใช้อารมณ์มากเกินไปเหมือนศิลปินตลกนั้นเป็นการผิดพระวินัยของสงฆ์ เพราะเป็นการไม่สำรวมแก่สมณะเพศและไม่ได้เป็นไปตามหลักการเทศน์ของพระพุทธเจ้า

ซึ่งจากเหตุผลของความพึงพอใจและไม่พึงพอใจดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นเก่า ที่เกิดจากสาเหตุหลัก 2 ประการ คือ ประสบการณ์พื้นฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารทางศาสนาของพระภิกษุสงฆ์

การเล่าเรื่อง

ในส่วนของการนำการเล่าเรื่องมาใช้ในการเทศน์ของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นเก่าส่วนใหญ่จำนวน 6 คน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอดังกล่าว โดยมองว่าการนำเรื่องเล่าที่นำเสนอมาใช้ประกอบการบรรยายจะช่วยดึงดูดความสนใจของผู้ฟังให้หันมาสนใจ ตั้งใจฟัง มองเห็นภาพได้ชัดเจน เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังช่วยให้สามารถจดจำเนื้อหาสาระของการบรรยายได้อีกด้วยและเกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนานจากการบรรยาย ดังที่ผู้ชมรุ่นเก่าได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“การยกตัวอย่างเป็นเรื่องเล่าอย่างนี้ ก็ดี เพราะว่าบางทีคนเราพูดลอยๆ ขึ้นมามันก็ไม่ น่าเชื่อถือ มันต้องมีเล่าให้เห็นว่าขนาดท่านเป็นถึงเจ้าอาวาส อายุตั้ง 80 แก่ขนาดนี้ยังอยากทำงาน ที่ คิดว่า มันเป็นการยกตัวอย่างการดำเนินชีวิตที่ดีให้กับคนวัยทำงาน ได้ยิน ได้ฟัง ได้รู้ ก็ดีกว่าการพูด เฉย ๆ คนมองไม่เห็นภาพ” (จันทร์สถิต พันธุ์เพชร, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2552)

“พูดมาแล้ว คนฟังก็รับอะไร ได้ง่ายๆ เห็นภาพพจน์ได้ทันที ก็เล่ามาเลย จุดมุ่งหมายหลัก ของท่านก็อยากให้เข้าใจธรรมะ งั้นก็ต้องเล่าเรื่องประกอบแบบนี้แหละ ”

(นิภา รัตนพิเชษฐกุล, สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2552)

“ เวลาเราสอนหรือเรียนเรื่องประวัติศาสตร์ มันจะจำไม่ค่อยได้ แต่ถ้าบอกออกไปว่าตอน นั้นมี เหตุการณ์อะไรเกิดขึ้น เสริมอะไรที่มันแปลกๆ อาจจะเป็นเรื่องนิทานก็จะจำตรงนั้นได้ ถ้า สอนเอาแต่เนื้อหามากเกินไปก็จะจำไม่ได้ ” (ชมภร กมลสุทธิ, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2552)

“เรื่องที่เขาเล่าก็สนุกทั้งนั้น ฟังก็เพลิน ท่านมีหัวสร้างสรรค์มากนะ เก่งจริงๆ ”

(ทองปาน วงศ์รัตน์, สัมภาษณ์,

20 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นเก่า 3 คน ไม่เห็นด้วยกับการเล่าเรื่องประกอบการบรรยาย โดยมองว่า เรื่องที่นำมาเล่าไม่เหมาะสมหรือสอดคล้อง เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ทำการบรรยายเท่าที่ควร อีกทั้งเรื่อง เล่าดังกล่าวยังมีเนื้อหาในทางโลกมากเกินไป ซึ่งเป็นการไม่เหมาะสมหากพระสงฆ์จะต้องไป ทำการศึกษาเรื่องเหล่านั้นเพื่อนำมาบรรยาย ดังนั้นเรื่องเล่าที่ควรนำมาประกอบการบรรยายควรเป็น เรื่องที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับในทางพระพุทธศาสนามากกว่า

“การเล่าเรื่องกับการบรรยายธรรมะเป็นของคู่กัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจได้ชัดเจน มองเห็นภาพมากยิ่งขึ้น แต่ท่านควรเลือกรื่องที่เหมาะสมมากกว่านี้ บางครั้งท่านเน้นแต่เรื่องที่อยู่ในความสนใจของคนฟัง จนบางที่ไม่เข้ากับการบรรยายทางธรรมะก็เป็นสิ่งที่สร้างความต่างพร้อยให้กับหลักธรรมคำสอนในอดีตที่ดีงามได้” (บุบผา ชูชาติ, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2552)

“อย่างเรื่องเล่าฉายาพระ มันเป็นเรื่องที่ไม่เด่นชัดว่ากตัญญูอย่างไร แต่ถ้าให้ชัดท่านอาจเล่าว่าตอนที่ท่านไม่ได้บวชท่านกตัญญูอย่างไร หรือว่าขณะบวชแล้วคุณแม่ลำบากแล้วท่านไปช่วยอย่างไร หรือว่าวันเทศกาลวันนักขัตฤกษ์แทนที่ผมจะไปเที่ยวดูหนังเหมือนตอนสมัยวัยรุ่น ผมก็จะคิดถึงพระคุณของแม่ที่ให้กำเนิดให้การศึกษาเรามาจนอันนี้ถึงจะเรียกว่าความกตัญญูมากกว่า คือต้องพูดถึงการกระทำมากกว่า การแสดงออก” (ทรงชล ชำรงอภิชาติกุล, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2552)

“แล้วที่สอนเรื่องมีความตั้งใจรับใช้ราชการ เล่าเรื่องคนสร้างหอไอเฟล ทำไมต้องไปยกตัวอย่างคนสร้างหอไอเฟลไม่รู้ ในพระพุทธศาสนานี้จะยกชาคก มีตั้งหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องเรื่องนี้ สอนเรื่องการใช้จ่ายให้พอเพียง แทนที่จะยกเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง บางทีมันสื่อสารเรื่องทางโลกมากไป ท่านเองก็ต้องรู้ประมาณตนในการที่จะนำมาใช้ หรือเปิดรับสื่อพวกนี้ทำให้คิดท่านไม่สมบูรณ์ อย่างพระที่ปฏิบัติเคร่งก็จะไม่ยุ่งเรื่องพวกนี้ไปเลย แต่ถามว่าพระที่อยู่ในระดับนี้จิตใจยังไม่มั่นคง แวบหนึ่งของความคิดก็ต้องคิดล้อยตามสิ่งที่คุณ เรื่องทางโลกจะเป็นตัวดึงให้วอกแวกได้ง่าย” (อุดม รอดสำเร็จ, สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นเก่า 1 คน ไม่เห็นด้วยกับการเล่าเรื่องประกอบการบรรยาย โดยมองว่าเรื่องที่น่ามาเล่าเป็นเรื่องล้อเล่นที่แต่งขึ้น เพื่อความบันเทิงสนุกสนาน ซึ่งถือว่าเรื่องเล่าดังกล่าวเป็นเรื่องไม่จริง ซึ่งทางพระวินัยแล้วนั้นการพูดเรื่องไม่จริงเป็นการอาบัติ

“ก็ต้องถามก่อนว่าท่านโกหกหรือเปล่า ก็มันเป็นเรื่องแต่งขึ้นมามันก็ต้องโกหก บางทีที่ก็สงสัยว่าเวลาท่านเดินตามถนน ท่านจะหักคน ๆ หนึ่งว่าไอ้น้องหรือ คือส่วนมากที่ท่านเอามาพูดมันเป็นเรื่องล้อเล่นนะ ถ้าเป็นเรื่องที่แต่งขึ้น สมมติคนขึ้นมาสักคนนึงท่านน่าจะสมมติคนอื่นที่ไม่ใช่ท่าน ถ้าท่านจะสร้างตัวละครขึ้นมาอีกตัวนึงต้องไม่ใช่ท่านที่ไม่ใช่พระ พระพุทธเจ้าบอกว่าอวดสติมานุสธรรม แสดงสิ่งที่ไม่มีในตนมันทำไม่ได้ มันผิด อาบัติ สิ่งที่ไม่มีในตน คือ สิ่งของตัวเองไม่มีอยู่ อย่างสมมติว่าท่านรวย แต่จริงๆท่านไม่มีเงินหรือบอกว่าท่านสำเร็จวิชาโน้นวิชานี้ การแสดงธรรมที่ไม่มีอยู่ในตัวเอง ท่านทำไม่ได้ มันผิดวินัย”

(คุณชัญญ์ สนธิเพชร, สัมภาษณ์,

12 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นเก่า 1 คน มองว่าเรื่องเล่าที่นำมาใช้ประกอบการบรรยายเป็นเรื่องที่มีความ เป็นปัจจุบัน ทันสมัย และอยู่ในความสนใจของผู้ฟัง จึงสามารถเรียกความสนใจของผู้ฟังได้ เป็นอย่างดี แต่หากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหรือเบื้องสูงก็ไม่ควรเล่า ด้วยความสนุกสนาน ตลกขบขัน

“อย่างสอนเรื่องความอ่อนน้อมถ่อมตน แล้วเล่าเรื่องในหลวงททายาหมอง ก็ทำให้คนฟังตื่น ตาตื่นใจดี เพราะบางคนก็ไม่เคยรู้เคยอ่านเรื่องนี้มาก่อน แต่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับในหลวง เล่าไปแบบ ธรรมดาไม่ต้องบวกอารณ์ตลก แต่ถ้ายกเรื่องของคนธรรมดาอย่างเราก็ได้มุขได้ ”

(ผุสดี ครอบรู้,สัมภาษณ์,

25 มิถุนายน 2552)

โดยภาพรวมของความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นเก่า ที่มีต่อรูปแบบการสื่อสารเชิงวิจักษ์ในการเล่า เรื่องของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นเก่ามีการแสดงออกซึ่งความพึงพอใจ และไม่พึงพอใจต่อ การเล่าเรื่อง จากการวิเคราะห์ความคิดเห็น ผู้รับสารได้ให้เหตุผลแห่งความพึงพอใจและไม่พึงพอใจ นั้น โดยภาพรวมเกิดจาก

1. ในส่วนของความพึงพอใจ เกิดจากในแง่ของการดึงดูดและ ในแง่ของความง่าย คือ เรื่อง เล่าที่นำมาเป็นเรื่องแปลกใหม่ มีความน่าสนใจ จึงดึงดูดให้สนใจฟังการบรรยายเพิ่มมากขึ้น และ ช่วยให้เห็นภาพได้ชัดเจน เกิดความเข้าใจในเนื้อหาได้อย่างรวดเร็ว จากความพึงพอใจดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นเก่า ที่เกิดจากการมีประสบการณ์พื้นฐานเรียนรู้ มาว่า การเทศน์/การบรรยายธรรม ควรมีการยกตัวอย่างประกอบ เพื่อให้มองเห็นภาพได้อย่างชัดเจน และเป็นการยืนยันหรือสร้างความน่าเชื่อถือต่อเนื้อหาที่กำลังบรรยายด้วย

2. ในส่วนของความไม่พึงพอใจเกิดจาก ในแง่ของความไม่เหมาะสมและในแง่ของ ประโยชน์ เพราะเรื่องเล่าเป็นเรื่องทางโลกมากเกินไป และเป็นเรื่องล้อเล่นเป็นที่แต่งขึ้น ซึ่งไม่ เหมาะสมกับผู้บรรยายซึ่งเป็นพระภิกษุสงฆ์ และเรื่องที่น่าสนใจไม่สอดคล้องกับหัวข้อการบรรยาย เท่าที่ควรทำให้ผู้ฟังไม่ได้รับสาระ จากความไม่พึงพอใจดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็น ไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นเก่าเนื่องมาจากมีประสบการณ์พื้นฐานเรียนรู้มาว่าเรื่องเล่าที่นำมาใช้ ประกอบการบรรยายจะต้องมีเนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ไม่ใช่เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทาง โลกมากเกินไป หรือไม่ใช่เรื่องล้อเล่นที่แต่งขึ้น ซึ่งถือว่าการไม่เหมาะสมแก่สมณะเพศและ เป็นการผิดพระวินัย จึงเกิดความไม่พึงพอใจดังกล่าว

ซึ่งจากเหตุผลของความพึงพอใจและไม่พึงพอใจดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นเก่า ที่เกิดจากประสบการณ์พื้นฐานการเรียนรู้ เกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารทาง ศาสนาของพระภิกษุสงฆ์

การใช้เหตุการณ์ปัจจุบัน

ในส่วนของการใช้เหตุการณ์ปัจจุบัน มาใช้ในการเทศน์ของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นเก่าทั้งหมด จำนวน 10 คน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอดังกล่าว โดยมองว่าเป็นการนำเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน หรือที่อยู่ในความสนใจของผู้ฟังมา ยกตัวอย่างประกอบการบรรยาย จะช่วยให้ผู้ฟังให้ความสนใจฟังการบรรยายได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวและอยู่ในความสนใจของผู้ฟังในขณะนั้น อีกทั้งยังเป็นการยกเหตุการณ์จริงมาสอน ทำให้ผู้ฟังมีความเชื่อถือนั่นด้วย ดังที่ผู้ชมรุ่นเก่า ได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“ปกติเราก็อ่านหนังสือพิมพ์กันอยู่แล้ว แล้วท่านเอาข่าวมาสอน มาชี้ให้เราเห็นว่าการที่เค้าฆ่าตัวตาย มันสอน ได้สองมุมนะ การฆ่าตัวตายเป็นสิ่งไม่ดีมุมที่หนึ่ง และสาเหตุการฆ่าตัวตาย เพราะอะไร ทำไมถึงฆ่าตัวตาย ฆ่าตัวตายมันบาปมาก มันไม่ควรทำและไม่ควรเอาเป็นตัวอย่าง อาจจะต้องคิดมากๆ อย่าใช้อารมณ์ตัดสินปัญหา มันก็ดี เพราะบางทีคนอ่านหนังสือพิมพ์มันก็เชื่อตามหนังสือพิมพ์ที่เข้าเขียนให้อ่านน่ะ ” (คุณชญ์ สนธิเพชร, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“มองว่าเป็นเรื่องที่ดี และควรนำมาใช้อย่างยิ่ง เพราะคนเราส่วนใหญ่มักลืมอะไรไปง่าย ๆ การนำเรื่องหรือเหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้นมายกเป็นตัวอย่าง ทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกตื่นตัว ว่าเรื่องดังกล่าวเพิ่งเกิดขึ้น เห็นชัด เข้าใจ ได้มากกว่าเรื่องที่ลืมนั่นไปแล้ว การกระตุ้นความรู้สึกด้วยธรรมะ โดยใช้เหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้นมาประกอบน่าจะ ได้ผลดีกว่าเรื่องที่ผ่านมานานจนคนลืมไปแล้ว” (บุบผา ชูชาติ, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2552)

“ประเด็นนี้เห็นได้ชัดเลย สอนจากหนังสือพิมพ์เนี่ยดีมากเลย เพราะว่ามันเกิดขึ้นจริง แล้วรู้ได้เลยว่า มันเกิดขึ้นจากอะไร ความโลภไหม ทุกอย่างคือมันเกิดขึ้นจริงในชีวิตมนุษย์ เป็นเพราะเค้าเดินทางผิด เค้าจริงต้องขึ้นหน้าหนึ่ง ” (จันทร์สถิต พันธุ์เพชร, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2552)

“อันนั้นคือพระแนวท่าน แบบเอาความรู้ในยุคปัจจุบันมาพูดให้ความรู้คนอื่นฟัง มันก็ได้ เห็นภาพบรรยากาศ คือท่านเหมาะสำหรับประชาชนกลุ่มหนึ่งที่อยู่ในระดับตรงนี้ซึ่งต้องให้ความรู้กับเค้า ของท่านนี่เป็นกลุ่มวัยรุ่น คนวัยทำงาน และก็คนที่เพิ่งเริ่มเข้ามาในธรรมะใหม่ๆ ”

(นิภา รัตนพิเชษฐกุล, สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2552)

“เป็นสิ่งที่ดีที่ถูกต้องแล้ว เพราะถ้าเป็นเรื่องที่เป็นอดีตจะมองไม่เห็น ธรรมะก็อดีตทั้งนั้น

พูดง่าย ๆ สมัยพุทธกาลทั้งนั้น คิดไม่ออกว่ามันคืออะไร คนที่ฟังก็งงด้วย พุทธกาลก็ตั้ง 5000 ปีมาแล้ว เป็นการยกตัวอย่างที่ดี แล้วมีการเล่าเรื่องราวเค้าได้กระทำอย่างไรบ้างที่ว่าไม่ขาดสติ แล้วก็เค้าทำอะไรบ้างที่ขาดสติแล้วเกิดผลอะไรแล้วไม่ขาดสติแล้วเกิดผลอย่างไร อันนี้ก็ยิ่งเด่นขึ้น ต้องมีรูปแบบที่เป็นรูปธรรมให้เห็นว่าตอนที่เค้าขาดสติเป็นอย่างไร ตอนที่ไม่ขาดสติเป็นอย่างไร ได้การเปรียบเทียบให้เห็น” (ทรงชล ชำรงอภิชาติกุล, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2552)

โดยภาพรวมของความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นเก่า ที่มีต่อรูปแบบการสื่อสารเชิงวิจนะในการใช้เหตุการณ์ปัจจุบันของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นเก่ามีความพึงพอใจต่อการใช้เหตุการณ์ปัจจุบัน จากการวิเคราะห์ความคิดเห็น ผู้รับสารได้ให้เหตุผลแห่งความพึงพอใจนั้น โดยภาพรวมเกิดจากในแง่ของความง่าย เพราะ การนำเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันมาประกอบการบรรยาย ซึ่งเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวและอยู่ในความสนใจของผู้ฟังทำให้ง่ายต่อการเชื่อมโยงกับเนื้อหาการบรรยาย จากความพึงพอใจดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นเก่า ที่เกิดจากสังคมที่แวดล้อมผู้ชมรุ่นเก่าต้องเปิดรับข้อมูลข่าวสารต่างๆ เช่น การอ่านหนังสือพิมพ์ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมาประกอบการบรรยาย ซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัวและอยู่ในความสนใจ จึงทำให้สามารถเข้าใจเนื้อหาที่สื่อสารได้อย่างดี

กิจกรรมประกอบการบรรยาย

ในส่วนของการใช้กิจกรรมประกอบการบรรยาย มาใช้ในการเทศน์ของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นเก่าส่วนใหญ่จำนวน 6 คน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอดังกล่าว โดยมองว่ากิจกรรมที่นำมาใช้นั้นเป็นกิจกรรมที่มีกฎกติกา และวิธีการเล่นที่ง่ายไม่ซับซ้อน ซึ่งเน้นที่ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ทำให้ผู้ฟังเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินในการชมรายการด้วย ดังที่ผู้ชมรุ่นเก่าได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“ เกมสัมนั้นเป็นเกมส์เด็กๆ กิจกรรมเด็กๆ ทั่วไปนั่นแหละ มันเป็นเกมส์ที่เรามาใช้เล่นเข้าด้วยกัน ท่านก็ดึงเข้ามาใช้ แต่เอาเรื่องธรรมะเข้ามาเกี่ยวข้อง มันจะช่วยให้เราจำดีเสียอีก ดีกว่าพูดไปเฉยๆ แล้วไม่ได้ปฏิบัติ ของที่เราฟังแล้วเอามาปฏิบัติทำได้เสียจะจำได้ดีกว่าท่องไว้เฉยๆ แล้วเราก็ได้เรียนรู้ด้วย และอย่างน้อยที่สุด เมื่อเค้าได้ทำ มันก็จะสะกิดใจตนเองว่า เราเคยถูกสอนอย่างนี้มา”

(ชมกร กมลสุทธิ, สัมภาษณ์,

23 มีนาคม 2552)

“ ที่ดูก็เพลินดี สนุกดี ไม่ใช่ให้ฟังแต่บรรยายตลอดก็เบื่อเหมือนกันนะ มีแบบนี้ให้ดูบ้างก็สนุกอีกแบบ” (นิภา รัตนพิเชษฐกุล, สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นเก่า 1 คน มองว่ากิจกรรมบางกิจกรรม เช่น กิจกรรมบัวหุบบัวบาน ซึ่งจากกิจกรรมดังกล่าวพระมหาสมปองต้องการสอนในเรื่องของการไม่ให้จ้องจับผิดผู้อื่นในองค์กร ซึ่งผู้ชมรุ่นเก่า 1 คน มองว่ากิจกรรมที่นำมาใช้กับเรื่องที่ต้องการสอนไม่มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกันเท่าที่ควร

“ไ้บัวหุบบัวบานจริงๆ มันเป็นเรื่องการฝึกสมาธิ สติเยอะมากกว่า ไม่ใช่เรื่องของหลักการการทำงานที่ไม่ให้ไปจ้องจับผิดคนอื่น พุทธจริงๆที่ว่าท่านสอนยังไม่ตรงประเด็น”

(คุณชญ์ สนธิเพชร, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นเก่า 1 คน มองว่ากิจกรรมบางกิจกรรม เช่น กิจกรรมวาดภาพทำนายอนาคต เป็นกิจกรรมที่ต้องการให้ผู้ฟังมีส่วนร่วม และเกิดความเพลิดเพลินสนุกสนานเป็นหลักเท่านั้น แต่ไม่ได้เป็นกิจกรรมที่มีเนื้อสาระแต่อย่างใด

“การให้ผู้ฟังวาดรูปต่างๆ ตามที่ท่านบอก แล้วมาเฉลยทีหลัง เป็นกิจกรรมที่เพียงต้องการให้ผู้ฟังได้มีส่วนร่วม ให้เกิดความสนุกสนานมากเกินไป มองว่าเป็นกิจกรรมแบบนี้ไม่จำเป็นต้องมีหรอก เพราะไม่ได้อะไร” (บุบผา ชูชาติ, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นเก่า 1 คน มองว่ากิจกรรมที่นำมาใช้อยู่ในระดับที่ดี แต่ควรที่จะเพิ่มระดับความยากของกิจกรรมที่นำมาอีก เพื่อให้เกิดความสนุกสนานและเหมาะสมกับผู้ฟังที่เป็นผู้ใหญ่มากยิ่งขึ้นด้วย

“ตัวกิจกรรมที่นำมาดีพอใช้ไม่ถึงกับดีมาก อย่างเช่นกิจกรรมเจ้านายสั่งการลูกน้องอย่างชัดเจน ลูกน้องที่ปิดตาตาบอด ก็ต้องฟังคำสั่งอย่างมีสติสัมปชัญญะ ที่พอใช้เพราะว่าต้องเป็นคำสั่งที่ยาวๆ ซับซ้อนกว่านี้ สั่งยากละเอียด แบบนี้มันง่ายเกินไป ทุกคนก็ทำได้อยู่แล้ว มันไม่ต้องใช้สติมาก อันนี้เพียงแต่ว่าหันซ้ายขวา เดินหน้าสองก้าว มันยังไม่เด่นชัดต้องสั่งแบบหลายๆคำสั่ง เช่น เดินหน้าสามก้าวหันขวาสิบองศาแล้วเดินหน้าอีกสองก้าวหันซ้ายสิบองศาแล้วก็ให้ลูกน้องปฏิบัติแบบนี้ก็จะเด่นชัดว่าสั่งการนะแล้วไม่มีสติก็จะผิดพลาดได้เยอะ แล้วก็ทำให้กิจกรรมนี้มีความสนุกสนานมากกว่านี้ เพราะว่าทำผิดทำถูก” (ทรงชด ธำรงอภิชาติกุล, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นเก่า 1 คน มองว่ากิจกรรมที่นำมาประกอบการบรรยาย เป็นกิจกรรมที่เน้นไปที่ความบันเทิง สนุกสนาน เพลิดเพลินเป็นสำคัญ ซึ่งไม่ได้เน้นที่สาระทางด้านธรรมะ จึงทำให้มองว่าการนำกิจกรรมในลักษณะดังกล่าวมาไม่ได้เป็นไปตามหลักของการเผยแพร่ธรรมะของ

พระพุทธเจ้า คำนึงจึงเป็นการไม่เหมาะสมเป็นอย่างยิ่งที่พระมหาสมปอง ในฐานะพระสงฆ์จะทำการสอนธรรมะโดยนำกิจกรรมเข้ามาเกี่ยวข้อง

“ ที่ผู้มาตั้งแต่ตอนเริ่มรายการ ขึ้นต้นดีว่าจะมาสอนธรรมะ แล้วนี่มาชวนเล่น ทำแบบนี้ไม่ถูก นี่เราเป็นพระ ไม่ใช่มาทำแบบนี้ แบบนี้นั้นเป็นการชวนกันเล่นมากกว่า เพราะจริงๆ การสอนธรรมะ ก็คือ การสอนให้คนเรามีจิตใจดีมีปัญญาดีก็เท่ากับมีธรรมะแล้ว แล้วที่มีพระออกมาเดิน ผิดวินัยเลย ใช้ไม่ได้เลยวิธีการสอนของพระมีตั้งหลายวิธี ”

(อุดม รอดสำเร็จ,สัมภาษณ์,

23 มิถุนายน 2552)

โดยภาพรวมของความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นเก่า ที่มีต่อรูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะในการใช้กิจกรรมของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นเก่ามีความพึงพอใจและไม่พึงพอใจต่อการใช้กิจกรรมผู้รับสารได้ให้เหตุผลแห่งความพึงพอใจและไม่พึงพอใจนั้น โดยภาพรวมเกิดจาก

1. ในส่วนของความพึงพอใจ เกิดจาก ในแง่ของความง่าย และในแง่การดึงดูดความสนใจ เพราะ กิจกรรมดังกล่าวมีวิธีการเล่นง่ายๆ ไม่ซับซ้อน สามารถดึงดูดความสนใจในการรับฟังการบรรยายเพิ่มมากขึ้น สนุกสนาน ไม่เบื่อหน่ายและง่วงนอน จากความพึงพอใจดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นเก่า ที่เกิดจากการมีประสบการณ์พื้นฐานเรียนรู้มาว่ากิจกรรมที่นำมาเป็นกิจกรรมที่ใช้ในการเข้าค่ายของเด็กตามโรงเรียน จึงมีวิธีการเล่นที่ง่ายไม่ซับซ้อน อีกทั้งยังมีการสอดแทรกสาระทางธรรมด้วย อีกทั้งมีพื้นฐานเรียนรู้ว่าการที่จะเข้าใจในหลักธรรมะ ได้ดีนั้นจะต้องเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงด้วย

2. ในส่วนของความไม่พึงพอใจเกิดจาก ในแง่ของความไม่เหมาะสมและในแง่ของประโยชน์ เพราะ เป็นกิจกรรมที่เน้นไปที่ความบันเทิงสนุกสนานเป็นสำคัญ ซึ่งไม่ได้เน้นที่สาระทางธรรมแต่อย่างใด และกิจกรรมที่นำมาไม่สอดคล้องกับเรื่องที่ต้องการสอน อีกทั้งพระมหาสมปองเป็นผู้ดำเนินการทำกิจกรรมเองจึงเป็นการไม่เหมาะสมแก่สมณะเพศ จากความไม่พึงพอใจดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นเก่า ที่เกิดจากการมีประสบการณ์พื้นฐานเรียนรู้มาว่ากิจกรรมที่นำมาใช้ประกอบการบรรยายควรเป็นกิจกรรมที่เน้นที่สาระทางธรรมมากกว่าความบันเทิงสนุกสนาน และไม่เป็นการไม่เหมาะสมแก่สมณะเพศของสงฆ์หากจะแสดงท่าทางในการเล่นกิจกรรมเพราะเป็นการไม่สำรวม

ซึ่งจากเหตุผลของความพึงพอใจและไม่พึงพอใจดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นเก่า ที่เกิดจากประสบการณ์พื้นฐานการเรียนรู้ เกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารทางศาสนาของพระภิกษุสงฆ์

การใช้ภาพและเสียงประกอบการบรรยาย

● ภาพนิ่ง

ในส่วนของการใช้ภาพนิ่งประกอบการบรรยาย พบว่าผู้ชมรุ่นเก่าส่วนใหญ่จำนวน 9 คน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอดังกล่าว โดยมองว่าเป็นสื่อสมัยใหม่ที่นิยมใช้กัน โดยทั่วไปในการบรรยายอยู่แล้ว ซึ่งหากเป็นการนำเสนอภาพ ก็จะทำให้ผู้ฟังเห็นภาพพจน์ และ เข้าเนื้อหาที่ต้องการสอน ได้อย่างชัดเจน อีกทั้งหากเป็นการนำเสนอด้วยภาพที่สวยงาม ก็จะยังเป็นการดึงดูดความสนใจ ให้นำติดตามรับฟังการบรรยายอีกด้วย ดังที่ผู้ชมรุ่นเก่าได้ให้สัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้ว่า

“เอามาให้เห็นแบบนี้ก็ดีแล้ว มันชัดเจน ฟังแล้วเพื่อง่วงก็ตาตื่น เพราะได้เห็นอะไรบ้าง ”
(นิภา รัตนพิเชษฐกุล, สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2552)

“ดี ทำให้ดูง่าย เห็นภาพพจน์ที่เด่นชัด เราต้องการที่จะสื่ออะไร อย่างมีรูปให้เห็นเลย อย่างเช่นเราพูดถึงคำว่าดอกไม้แบบนี้ เราก็เอาภาพดอกไม้มาขึ้นเลยมันก็ง่ายเห็นภาพพจน์ ไม่ต้องไปจินตนาการเพราะแต่ละคนก็จินตนาการไม่เหมือนกันอีก แล้วเรื่องธรรมะไปจินตนาการมาก 100 คนก็จินตนาการไม่เท่ากัน ” (ทรงชล ชำรงอภิชาติกุล, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2552)

“ถือว่าเป็นเรื่องดี มันเป็นสื่อสมัยใหม่ด้วย ไปบรรยายอะไรเขาก็ใช้กันไปทั่ว เพราะสมัยนี้ ก็ต้องสอนด้วย Power point แล้วนะ ” (ชมภร กมลสุทธิ, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2552)

อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นเก่า 1 คน มองว่าการใช้ภาพนิ่ง ประเภท Power point ประกอบการบรรยาย เป็นสื่อที่เหมาะสมสำหรับการบรรยายสอนนักเรียนนักศึกษา ซึ่งต้องมีเนื้อหาสาระที่ต้องจดบันทึก แต่ในการฟังธรรมะนั้น เป็นการฟังเพื่อนำหลักธรรมเพียงบางส่วนที่มีความสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของตนเองมาใช้ในการดำเนินชีวิตเท่านั้น จึงไม่ต้องอาศัยการจดบันทึกเพียงแต่ใช้การจดจำก็เพียงพอแล้ว ดังนั้นการบรรยายธรรมจึงไม่มีความจำเป็นต้องใช้สื่อประกอบการบรรยาย ดังกล่าว

“ มองว่าไม่ใช่เรื่องจำเป็น เพราะการฟังธรรม ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อการจดจำเนื้อหาสาระมากมาย เหมือนการเรียนหนังสือ สำหรับผู้ฟังธรรมต้องการเพียงหลักธรรมคำสอนบางส่วนมาใช้ในการดำเนินชีวิต ไม่ใช่ทั้งหมดของธรรมะที่ได้ฟังมา ” (บุบผา ชูชาติ, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2552)

● ภาพเคลื่อนไหว

ในส่วนของการใช้ภาพเคลื่อนไหว อย่างภาพยนตร์โฆษณา พบว่าผู้ชมรุ่นเก่าส่วนใหญ่จำนวน 9 คน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอดังกล่าว โดยมองว่าเป็นสื่อที่มีการนำเสนอด้วยภาพที่สวยงาม น่าสนใจ ซึ่งสามารถทำให้ผู้ฟังมองเห็นภาพ และเข้าใจเนื้อหาได้อย่างชัดเจน ยังเป็นสื่อที่ความทันสมัยในแง่ของเรื่องราวที่เป็นปัจจุบัน ซึ่งสามารถดึงดูดความสนใจในการฟังการบรรยาย อีกทั้งเป็นการนำเสนอสิ่งที่เราคุ้นเคยอยู่ในชีวิตประจำวัน ซึ่งก็จะได้รับแต่เพียงความบันเทิงสนุกสนานเท่านั้น แต่เมื่อนำมาเสนอพร้อมสอดแทรกสาระทางธรรมเข้าไปด้วย ก็จะทำให้ผู้ฟังได้รับทั้งความรู้และความบันเทิง ซึ่งถือว่าเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวันดังที่ผู้ชมรุ่นเก่าได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“ เป็นสื่อที่ทันสมัย ทำให้กลายเป็นการบรรยายธรรมในรูปแบบใหม่ ทำให้เราเห็นภาพของหัวข้อธรรมเพิ่มมากขึ้น ” (บุบผา ชูชาติ, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2552)

“ สื่อที่ท่านเอามาเราก็ชอบดู เคยเห็นกันอยู่แล้ว ภาพมันก็สวยดี เราก็ยังอยากดูอยากรู้ว่าท่านจะมาสอนอะไรเรานะ เหมาะสมแล้วถูกต้องแล้วยิ่งนักที่เอามาสอน ”

(จันทร์สถิต พันธุ์เพชร, สัมภาษณ์,

2 เมษายน 2552)

“ มีสื่อแบบนี้ดี ใช้ได้ใช้ได้ คือนั่นเห็นเลย เห็นภาพไม่ต้องอธิบาย ก็ไม่ต้องมาแปลสมมุติถ้าเป็นความรู้ของพระอาจารย์อูด หลวงพ่อพุทธธาตุ อาจารย์อินทรีปัญญา กว่าจะเข้าใจได้แบบนี้ฟังปุ๊บ get ปุ๊บ สำเร็จรูปแล้วกินได้เลย ” (นิภา รัตนพิเชษฐกุล, สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2552)

“ ปัจจุบันนี้ก็เห็นพระทั้งหลาย เริ่มเอามาใช้สอนมากแล้วนะ ใช้กันเยอะแล้วนะ ทันสมัยดี ” (ผุสดี รอบรู้, สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2552)

“ มองว่ามันเป็นสื่อที่เราเห็นอยู่ในชีวิตประจำวัน แล้วท่านเอามาเน้นให้เข้าใจ ”

(ทรงชล ชำรงอภิชาติกุล, สัมภาษณ์,

26 มิถุนายน 2552)

“ ชุดแสงดาวไทยประกันชีวิต ก็ดีนะ ท่านเอามาสอนว่าเวลาเราเสียใจแล้วไปกินเหล้าเมายา ยิ่งแยะเข้าไปใหญ่ ได้พูดกับพระพุทธรูปถึงท่านจะบอกอะไรกับเราไม่ได้ แต่เราก็เหมือนได้ไปบรรยายให้กับใครเค้าฟัง ที่เราไม่อยากจะพ่อแม่ให้ใครรู้เราก็ไปบรรยายกับท่าน อย่างน้อยที่สุดก็เหมือนกับเราเอาอะไรที่มันหนัก ๆ เอาออกไปซะบ้าง ได้สติขึ้นมาบ้าง แล้วก็จะคิดออกว่าจะแก้ไขปัญหาได้อย่างไรต่อไป ” (ชมภร กมลสุทธิ, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2552)

อีกทั้งยังพบว่าผู้ชมรุ่นเก่า 1 คนมองว่าการนำสื่อประกอบการบรรยายที่เป็นเรื่องทางโลก นั้นเป็นสิ่งที่ผิดพระวินัยของพระสงฆ์ จึงเป็นการไม่ถูกต้องที่จะนำสื่อดังกล่าวมาประกอบการบรรยาย ดังที่ผู้ชมรุ่นเก่าได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง พระมหาสมปองเป็นพระไม่ใช่ฆราวาส ไม่สมควรที่จะทำ เพราะท่านต้องนั่งคู ต้องทำความเข้าใจกับเนื้อหา ท่านก็ต้องเข้าไปดูเข้าไปศึกษาเอง แต่พระเค้าไม่ได้ให้บวชมาฟังเพลงนะ มันผิดวินัย แต่มันก็ไม่ได้ร้ายแรงอะไร มันก็เป็นโลกะวิฆข บ้าง เป็นสังคาพิศกบ้าง สังคาพิศก คือ มันมี 14 ข้อ ต้องไปอยู่กรรม 7 วัน”

(คุณชัญ สันธิเพชร,สัมภาษณ์,

12 มิถุนายน 2552)

● เสียดนตรี

ในส่วนของการใช้บทเพลงประกอบการบรรยายพบว่าผู้ชมรุ่นเก่าส่วนใหญ่จำนวน 7 คน มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอดังกล่าว โดยมองว่าบทเพลงที่นำมาใช้ส่วนใหญ่เป็นบทเพลงที่กำลังได้รับความนิยมอยู่ในขณะนั้น และฟังอยู่เป็นประจำในชีวิตประจำวัน จึงทำให้มีความคุ้นเคยและเข้าใจในเนื้อหาของเพลงคืออยู่แล้ว อีกทั้งช่วยสร้างบรรยากาศในการฟังการบรรยายได้เป็นอย่างดี ไม่น่าเบื่อ เกิดความสนุกสนานและร่วมสมัย ดังที่ผู้ชมรุ่นเก่าได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“มองว่าท่านเอาสิ่งที่คนอื่นเห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดา เพลงต่างๆ ไป เลือกอามาใช้ให้ตรงจุดประสงค์ ตรงเรื่องที่จะสอน อย่างแบบนี้เอามาทำให้ ทำแบบนี้ก็ไม่น่าเกลียด เพราะท่านๆ ไม่ได้ร้องเอง แกรมได้บรรยายกาศด้วย” (ชมภร กมลสุทธิ,สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2552)

“มองว่าเป็นสื่อที่น่าสนใจ เป็นเทคนิคที่ใช้อย่างนี้ คือพูดง่ายๆว่าเข้ากับผู้ฟังได้ ทำให้เค้าสนใจในสิ่งที่พระจะพูด จูงใจให้ผู้ฟังเค้ามีความสนใจ ทำให้เนื้อหาที่ท่านพูด ผู้ฟังสนใจมากยิ่งขึ้น แต่ถ้าไม่เอาตรงนี้มาจูงใจก็จะเฉยๆ บางคนก็จะขาดความสนใจไป”

(ทรงชด ชำรงอภิชาติกุล,สัมภาษณ์,

26 มิถุนายน 2552)

“เพลงพวกนี้พีก็ฟังในรถ ฟังจากวิทยุทุกวันอยู่แล้วนะ มันไม่เฉยด้วยถ้าท่านจะเอามาสอนกับเรื่องธรรมะ ยิ่งน่าสนใจเลยแบบนี้” (จันทร์สถิต พันธุ์เพชร,สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2552)

“เพลงอะไรก็ใช้ได้ทั้งนั้นแหละ ฟังแล้วก็เพลิน เพิ่มบรรยากาศด้วย ช่วงไหนซึ่งๆ ก็ซาบซึ่งน้ำ ตาไหลกันเลย” (ทองปาน วงศ์ณรัตน์, สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นเก่า 2 คน มองว่าการนำบทเพลงในปัจจุบันที่กำลังเป็นที่ชื่นชอบและนิยมมาประกอบการบรรยายนั้นด้วยท่วงทำนองของเพลงมีท่วงทำนองที่เร็ว และมีความทันสมัยเกินไป ดังนั้นจึงมองว่าไม่เหมาะกับการบรรยายธรรม เพราะในการฟังธรรมนั้นผู้ฟังต้องการความรู้สึกที่ผ่อนคลาย สบายๆ ไม่เร่งร้อน ดังนั้นควรเลือกนำบทเพลงที่มีท่วงทำนองช้าๆ และมีความสอดคล้องกับการบรรยายธรรมมากกว่านี้

“ช่วยเสริมเรื่องที่บรรยาย แต่ควรเป็นเสียงดนตรีสำหรับธรรมะ เพราะเสียงดนตรีสำหรับธรรมะจะมีท่วงทำนองที่นุ่มนวลกว่านี้ แม้ท่านจะพยายามเอาดนตรีที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องที่บรรยายมาได้ตรง แต่ท่วงทำนองเป็นเพลงสมัยใหม่เกินไป”

(บุบผา ชูชาติ, สัมภาษณ์,

19 มิถุนายน 2552)

“การใช้บทเพลงก็ได้นะ แต่ก็ควรเปิดเพลงบรรเลงช้าๆ ให้ความรู้สึก relax ใช้บทเพลงเพื่อผ่อนคลาย ก็จะช่วยสร้างบรรยากาศ อย่างเพลงทั่วไปที่ฟังกันมันเร็วไป ไม่เหมาะนักนะ”

(ผุสดี รอบรู้, สัมภาษณ์,

25 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นเก่า 1 คน ไม่เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งหากจะนำบทเพลงที่ได้รับความนิยมในปัจจุบันมาประกอบการบรรยาย เนื่องจากมองว่าไม่เหมาะสม และเป็นการผิดพระวินัยหากพระสงฆ์จะต้องเปิดรับสื่อดังกล่าวเพื่อนำมาประกอบการบรรยาย

“พระฟังเพลงผิดแล้ว พระฟังเพลงไม่ได้ มันไม่ใช่กิจของพระที่ควรจะทำ บวชมาเพื่อให้พระศึกษาพระไตรปิฎก เผยแพร่ศาสนา แต่ไม่ได้บอกให้ท่านมาฟังเพลง แต่ท่านอาจจะอ้างว่าฟังเพลงเพื่อเอาไปสั่งสอนคน มันก็อ้างได้ การที่เอาแบบนี้มาสอนคนมันไม่ใช่เรื่องของท่าน สิ่งที่ทำให้คนหมดทุกข์ หรือพ้นทุกข์ไม่ใช่เอาเพลงมาสอน แล้วทำไมท่านไม่เปิดเพลงอื่น อย่างคำสัญญา มันก็ความหมายดี จะดีกว่ามัย เพลงเกี่ยวกับความรักแบบเพื่อน แบบศาสนามันมีเยอะ อย่างเพลงที่แต่งเกี่ยวกับท่านพุทธชาตุก็มี ไม่ใช่ไม่มีแต่ท่านไม่เลือกฟังเองอะ ท่านเลือกฟังในสิ่งที่คิดดูคน เอามาใช้ก็ดี มันก็สื่อง่าย แต่บางทีมันก็ไม่เหมาะสมกับพระที่จะสมควรเอามาใช้”

(คุณชัญญ์ สนธิเพชร, สัมภาษณ์,

12 มิถุนายน 2552)

โดยภาพรวมของความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นเก่า ที่มีต่อรูปแบบการสื่อสารเชิงวินิจัยในการใช้ภาพและเสียงของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นเก่ามีความพึงพอใจและไม่พึงพอใจต่อการใช้ภาพและเสียง จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นเก่าที่มีต่อการใช้ภาพและเสียงดังกล่าวนั้น ผู้รับสารได้ให้เหตุผลแห่งความพึงพอใจและไม่พึงพอใจนั้น โดยภาพรวมเกิดจาก

1. ในส่วนของความพึงพอใจ เกิดจาก ในแง่ของความง่าย คือ ภาพนิ่ง (powerpoint) ภาพเคลื่อนไหวประเภทภาพยนตร์โฆษณา เพราะเป็นการนำเสนอด้วยภาพทำให้เกิดภาพพจน์เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย และบทเพลง เพราะเป็นเพลงที่นิยมในปัจจุบัน มีความคุ้นเคย ง่ายต่อการเข้าใจเนื้อหาเพลง ในแง่การดึงดูดความสนใจ คือ สามารถดึงดูดความสนใจในการรับฟังการบรรยายเพิ่มมากขึ้น สนุกสนาน ไม่เบื่อหน่ายและง่วงนอน ได้แก่ ภาพนิ่ง(powerpoint) ภาพเคลื่อนไหวประเภทภาพยนตร์โฆษณา เพราะมีภาพประกอบสวยงาม และบทเพลง เพราะช่วยสร้างบรรยากาศในการฟังบรรยาย และในแง่ความทันสมัย ได้แก่ ภาพนิ่ง(powerpoint) ภาพเคลื่อนไหวประเภทภาพยนตร์โฆษณา จากความพึงพอใจดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นเก่า ที่เกิดจากการมีประสบการณ์พื้นฐานเรียนรู้มาว่าเรื่องของธรรมะเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ยาก ดังนั้นจึงต้องมีการนำเสนอให้เห็นชัดเจน เช่น การนำเสนอด้วยภาพที่สวยงาม เพื่อให้เกิดเป็นภาพพจน์ที่ชัดเจนอีกทั้งเรื่องของธรรมะเป็นเรื่องที่น่าเบื่อจึงต้องมีการใช้สื่อประกอบที่น่าสนใจ

2. ในส่วนของความไม่พึงพอใจ เกิดจากในแง่ของความไม่เหมาะสมและในแง่ของประโยชน์ เพราะการใช้ภาพนิ่งเป็นสื่อบรรยายสำหรับนักเรียนนักศึกษาที่ต้องจดเนื้อหาสาระ แต่การฟังธรรมะไม่ต้องอาศัยการจดมากมายเพียงฟังแล้วนำบางส่วนที่สอดคล้องกับตนเองไปใช้เท่านั้น ส่วนสื่อโฆษณานั้นเป็นสื่อทางโลกมากเกินไป และบทเพลงมีท่วงทำนองที่ไม่ซ้ำ มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับทางโลก และมีความทันสมัยมาก ไม่เหมาะแก่การบรรยายธรรมจึงเป็นการไม่เหมาะสมแก่สมณะเพศของพระภิกษุสงฆ์ผู้ทำการสื่อสาร จากความไม่พึงพอใจดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นเก่า ที่เกิดจากการมีประสบการณ์พื้นฐานเรียนรู้มาว่าการฟังธรรมะเป็นเพียงการฟังเพื่อนำบางส่วนที่สอดคล้องตนเองมาใช้เท่านั้น จึงไม่ต้องอาศัยการจดบันทึกดังนั้นการใช้ภาพนิ่งอย่าง powerpoint จึงไม่เหมาะสมเพราะไม่มีความจำเป็น และการใช้สื่อทางโลกมาประกอบการบรรยายเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสมแก่สมณะของสงฆ์เป็นอย่างยิ่ง

ซึ่งจากเหตุผลของความพึงพอใจและไม่พึงพอใจดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นเก่า ที่เกิดจากประสบการณ์พื้นฐานการเรียนรู้ เกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารทางศาสนาของพระภิกษุสงฆ์

โดยภาพรวมของความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นเก่า ที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะ (verbal -communication) ของพระมหาสมปอง พบว่า ผู้ชมรุ่นเก่ามีการแสดงออกซึ่งความพึงพอใจและไม่พึงพอใจ ต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะที่พระมหาสมปองเลือกนำมาใช้ ได้แก่ การเลือกใช้ ถ้อยคำ ใน 3 ลักษณะ คือ คำหรือภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกัน คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ และ คำคม ทำให้ข้อคิดคติเตือนใจ การเล่นคำเล่าภาษา ใน 4 ลักษณะ คือ คำสัมผัสคล้องจอง การอุปมาอุปไมย การเปรียบเทียบ และภาษาเชิง เปรียบ การใช้อารมณ์ขัน การเล่าเรื่อง การใช้เหตุการณ์ ปัจจุบัน การใช้กิจกรรมประกอบการบรรยาย และการใช้ภาพและเสียง

จากการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้ชมรุ่นเก่าต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะ (verbal communication) ของพระมหาสมปอง พบว่ารูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะของพระมหาสมปองที่ ผู้ชมรุ่นเก่าพึงพอใจ นั้นประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ คือ

1. ในแง่ของความง่ายต่อการเข้าใจเนื้อหา ได้แก่ ภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกัน คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ คำคม ทำให้ข้อคิดคติเตือนใจ คำสัมผัสคล้องจอง การอุปมาอุปไมย การเปรียบเทียบ ภาษาเชิง เปรียบ การเล่าเรื่อง การใช้เหตุการณ์ปัจจุบัน การใช้กิจกรรม และการใช้ภาพ (ภาพนิ่งและภาพยนตร์โฆษณา)
2. ในแง่ของการดึงดูดความสนใจ ได้แก่ การใช้อารมณ์ขัน การเล่าเรื่อง การใช้กิจกรรม และการใช้ภาพ(ภาพนิ่งและภาพยนตร์โฆษณา)และเสียง
3. ในแง่ของความทันสมัย ได้แก่ การใช้ภาพ(ภาพนิ่งและภาพยนตร์โฆษณา)และเสียง

จากคุณลักษณะ 3 ประการดังกล่าว ผู้ชมรุ่นเก่าได้แสดงความคิดเห็นที่แสดงออกถึงความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะของพระมหาสมปอง ดังนี้ รายการธรรมะเดลิเวอรี่เป็นรายการธรรมะที่เน้นที่ความบันเทิงสนุกสนานเป็นหลัก โดยการใช้อารมณ์ขันของพระมหาสมปอง ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบการนำเสนอที่แปลกใหม่ มีความทันสมัยเป็นอย่างมาก เน้นความบันเทิงสนุกสนานเป็นหลัก เพื่อดึงดูดความสนใจให้ผู้ฟังทั้งกลุ่มคนรุ่นใหม่และรุ่นเก่าหันมาสนใจฟังธรรมะ จึงมองว่ารูปแบบการนำเสนอของพระมหาสมปองอาจจะมีความไม่เหมาะสมบ้าง แต่ก็มองถึงวัตถุประสงค์หลักของการนำเสนอ ว่าต้องการที่จะใช้รูปแบบความบันเทิง และความสนุกสนาน เพื่อดึงดูดความสนใจให้ผู้ฟังหันมาสนใจฟังธรรมะกันมากขึ้น อีกทั้งมีการใช้ภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกัน การใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ คำคม ทำให้ข้อคิดคติเตือนใจ การใช้คำสัมผัสคล้องจอง การอุปมาอุปไมย การเปรียบเทียบ การใช้ภาษาเชิงเปรียบเทียบ อีกทั้งมีการใช้กิจกรรมประกอบการบรรยาย และการใช้ภาพและเสียง ซึ่งเป็นการนำเสนอสมัยใหม่ อย่าง powerpoint ภาพยนตร์โฆษณา และบทเพลงวัยรุ่นนำมาใช้ในการบรรยายอีกด้วย

อีกทั้งจากการวิเคราะห์ความไม่พึงพอใจของผู้ชมรุ่นเก่าต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะ (verbal communication) ของพระมหาสมปอง พบว่ารูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะของพระมหาสมปองที่ผู้ชมรุ่นเก่าไม่พึงพอใจ นั้นประกอบด้วยคุณลักษณะ 2 ประการ คือ

1. ในแง่ของความไม่เหมาะสม ได้แก่ คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ คำคม คำให้ข้อคิดคติเตือนใจ คำสัมผัสคล้องจอง การใช้อารมณ์ขัน การเล่าเรื่อง การใช้กิจกรรม และการใช้ภาพ (ภาพนิ่งและภาพยนตร์โฆษณา) และเสียง
2. ในแง่ของประโยชน์ ได้แก่ คำให้ข้อคิดคติเตือนใจ คำสัมผัสคล้องจอง การใช้อารมณ์ขัน การเล่าเรื่อง และการใช้กิจกรรม

จากคุณลักษณะ 2 ประการดังกล่าว ผู้ชมรุ่นเก่าได้แสดงความคิดเห็นที่แสดงออกถึงความไม่พึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะของพระมหาสมปอง ดังนี้ พระมหาสมปองมีรูปแบบการนำเสนอที่มีความทันสมัย เน้นที่รูปแบบและเทคนิคในการนำเสนอที่มีความหลากหลาย อีกทั้งยังเน้นที่ความบันเทิงสนุกสนานเป็นหลักเท่านั้น ไม่ได้เน้นการสอนที่หลักธรรม ซึ่งเป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา หรือให้ความสำคัญในการนำเสนอเนื้อหาอย่างมาก ซึ่งรูปแบบการนำเสนอดังกล่าวนั้นเหมาะกับผู้ชมรุ่นใหม่ /กลุ่มผู้ฟังที่เป็นวัยรุ่นเท่านั้น แต่หากกลุ่มผู้ฟังเป็นผู้ใหญ่ รูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะของพระมหาสมปองดังกล่าวไม่มีความเหมาะสมกับผู้ชมรุ่นเก่า ซึ่งในวัยผู้ใหญ่นั้นมีวัตถุประสงค์หลักในการฟังธรรม ก็เพื่อต้องการหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน มากกว่าความบันเทิงสนุกสนานเพียงอย่างเดียว หรืออาจกล่าวได้ว่ารูปแบบการนำเสนอโดยภาพรวมที่พระมหาสมปองนำมาใช้นั้น ไม่ใช่รูปแบบของการเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ในอดีต หรือ ไม่ใช่รูปแบบการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ เนื่องจากไม่ได้เป็นไปตามหลักการเทศน์ที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ แต่เป็นการนำลักษณะของการจัดสัมมนาโดยทั่วไปมาใช้ในการบรรยาย ซึ่งถูกมองว่าเป็นรูปแบบที่ไม่เหมาะสมเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นพระมหาสมปองในฐานะของพระภิกษุสงฆ์ผู้เผยแพร่พระพุทธศาสนาจึงถูกมองว่าไม่มีความเหมาะสมต่อสถานภาพของตนเอง ซึ่งผู้ชมรุ่นเก่าจึงได้แสดงความกังวลต่อภาพลักษณ์ของพระพุทธศาสนาในอนาคตหากพระสงฆ์เทศน์หรือบรรยายธรรมะในลักษณะดังกล่าวต่อไป จนอาจทำให้รูปแบบการเผยแพร่ศาสนาที่ถูกต้องเปลี่ยนแปลง ไปอีกด้วย

ความคิดเห็นต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะ (Non-Verbal Communication)

จากการสัมภาษณ์ผู้ชมรุ่นเก่า ในการศึกษาถึงความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะของพระมหาสมปอง โดยการใช้คำถามที่ว่า ผู้ฟังมีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมของเสียง

เช่น การเลียนเสียง อากัปกริยาท่าทาง เช่น การยกไม้ยกมือ การยืนบรรยาย และการแสดงออกทางใบหน้า เช่น การยิ้มแย้มจนเห็นฟัน ของพระมหาสมปองอย่างไร มีความเหมาะสมหรือไม่ อย่างไร ซึ่งผู้วิจัยพบว่าผู้ชมรุ่นเก่าส่วนใหญ่ได้ตอบถึงประเด็นดังกล่าวอย่างชัดเจน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ชมรุ่นเก่าให้ความสำคัญและคำนึงถึงรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะทั้งในทางที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมของพระมหาสมปองในการนำเสนอในรายการธรรมะเคลิเวอร์ี ดังที่ผู้ชมรุ่นเก่าได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

พฤติกรรมของเสียง

ในส่วนของพฤติกรรมของเสียงที่นำมาใช้ในการเทศน์ของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นเก่าส่วนใหญ่ จำนวน 8 คน มีความพึงพอใจต่อการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมทางเสียงของพระมหาสมปอง โดยมองว่าในการบรรยายนั้น พระมหาสมปองใช้โทนเสียงที่หลากหลาย เหมาะกับเนื้อหาที่กำลังบรรยาย ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้ฟังได้อย่างดี เพราะจะเป็นการช่วยสร้างบรรยากาศในเรื่องที่กำลังบรรยายได้อย่างน่าสนใจ และมีช่วงจังหวะในการพูดที่ค่อนข้างเร็ว ซึ่งทำให้ในบางครั้งไม่สามารถจับประเด็นและเข้าใจเนื้อหาที่สื่อสารได้ ดังที่ผู้ชมรุ่นเก่าได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“ โทนเสียงของท่าน เป็นสิ่งที่น่าสนใจที่สุด การบรรยายที่มีการพูดเร็ว แต่ก็ยังสามารถเข้าใจเนื้อหาได้” (บุบผา ชูชาติ, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2552)

“ ก็เข้าใจว่าที่พูดเร็ว ก็อยากให้สนุกสนานตื่นตัว แต่บางทีพีก็ฟังไม่ทันนะ เนื้อหาเลยได้บ้าง” (จันทร์สถิต พันธุ์เพชร, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2552)

“พูดคล่อง คล่องแคล่วในการพูดดี แต่ควรให้ช้ากว่านี้หน่อยนะ ”
(สุสติ ครอบรู้, สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2552)

“รู้สึกว่ามีบางคำมันพวนไปพวนมา แล้วเวลาที่ท่านพูดจะพูดเร็วเทศน์เร็ว เพราะฉะนั้นจะคิดไม่ทันว่าที่พูดมาเป็นเหตุเป็นผลกันใหม่ ต้องใช้เวลาในการย่อยข้อมูล เพราะฉะนั้นไวเกินไปจะฟังไม่ทัน” (ทรงชล ชำรงอภิชาติกุล, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งพบว่า ผู้ชมรุ่นเก่าจำนวน 2 คน มองว่าการเลียนเสียงแบบวัยรุ่น และการเลียนเสียงแบบศิลปินตลกของพระมหาสมปอง ถูกมองว่าไม่มีความเหมาะสมแก่สมณะของสงฆ์เป็นอย่างยิ่ง

และเป็นเรื่องที่ผู้พบเห็นอาจจะตำหนิติเตียนได้ แต่ก็ไม่ได้เป็นการผิดพระวินัย ดังที่ผู้ชมรุ่นเก่าได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“พูดแล้วทำเสียงวัยรุ่น แบบนี้ไม่ผิดหรอก แต่มันเป็น โลกะวิฆชะ ใครเค้าเห็นก็จะว่าได้ มันไม่เหมาะสม ยิ่งมาทำเสียงเหมือน โห่ง สามช่าอีก ไปกันใหญ่เลย”

(คุณชญ์ สนธิเพชร, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“พระที่ไหนเค้าทำกันบ้างละแบบนี้ ลุงไม่เคยเห็น คนเป็นพระต้องเข้าใจลักษณะที่ดีของการเป็นพระด้วยสิ เห็นแบบนี้แล้วขัดใจ” (อุดม รอดสำเร็จ, สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2552)

โดยภาพรวมของความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นเก่าที่มีต่อรูปแบบการสื่อเชิงอวัจนะในด้านพฤติกรรมของเสียง พบว่าผู้ชมรุ่นเก่า ประมาณ 4 ใน 5 มีความพึงพอใจต่อการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของเสียงของพระมหาสมปอง ใน 2 ลักษณะ คือ การใช้โทนเสียงที่หลากหลายและเหมาะสมกับเนื้อหาที่บรรยาย และการใช้ช่วงจังหวะในการพูดที่ค่อนข้างเร็ว เพื่อให้เกิดความรู้สึกสนุกสนาน ตื่นตัว ในขณะที่รับฟังการบรรยาย ถึงแม้ว่าในบางครั้งอาจจะทำให้ไม่สามารถจับประเด็นและเข้าใจเนื้อหาที่สื่อสารได้ อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นเก่าเพียง ประมาณ 1 ใน 5 เท่านั้นที่ไม่พึงพอใจต่อการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของเสียงของพระมหาสมปอง ใน 2 ลักษณะ คือ การเลียนเสียงแบบวัยรุ่น และการเลียนเสียงแบบศิลปินตลก เนื่องจากไม่มีความเหมาะสมแก่สมณะเพศของพระสงฆ์เป็นอย่างยิ่ง แต่ก็ไม่ได้ถือว่าเป็นการผิดพระวินัย แต่จะเป็นการถูกตำหนิติเตียนจากผู้พบเห็นได้

ด้านอากัปกิริยาท่าทาง

ในส่วนของการใช้อากัปกิริยาท่าทางมาใช้ในการเทศน์ของพระมหาสมปอง ผู้ชมรุ่นเก่าส่วนใหญ่ จำนวน 7 คน มีความพึงพอใจต่อการแสดงออกซึ่งอากัปกิริยาท่าทางของพระมหาสมปอง โดยมองว่าการวางท่าต่อหน้าผู้ฟังของพระมหาสมปองยังคงมีความสำรวมอยู่ ในการยืนเทศน์หรือบรรยายนั้นเป็นสิ่งที่ดี เหมาะสมกับปัจจุบัน อีกทั้งการใช้ท่าทางประกอบคำพูด ก็สามารถแสดงท่าทางประกอบได้อย่างเหมาะสม แต่การใช้ท่าทางประกอบคำพูดที่ไม่สามารถสื่อความหมายได้โดยตรงมีการแสดงออกมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น แต่ก็ไม่ถึงกับน่าเกลียดหรือสร้างความลำคาญใจให้ผู้ฟัง ดังที่ผู้ชมรุ่นเก่าได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“การยื่นเทศน์มันสมัยใหม่ดี ไปตามยุคสมัย จะมานั่งแสดงธรรมใต้ต้นไม้โพธิ์แบบ พระพุทธเจ้าก็ไม่ได้แล้ว อันนี้มันแบบใหม่ สมัยใหม่ แต่ก่อนโบราณพระเทศน์จะนั่ง สงบเสงี่ยม เดี่ยวมันต้องทน โลก เราก็ต้องทนสมัยไปด้วย ไม่ต้องไปยึด โบราณโบราณ”

(ทองปาน วงศ์รัตน, สัมภาษณ์,

20 มิถุนายน 2552)

“ยกมือประกอบไม่ได้ก็น่าเกลียดจนเกินไป ยังมีอาการที่สำรวจอยู่ แม้แต่ยื่นบรรยายก็มองว่าเหมาะสม ไม่ได้ที่น่าเกลียดจนถึงขั้นรับไม่ได้ มองว่าเป็นการบรรยายธรรมที่คล้ายกับการบรรยายทางวิชาการของวิทยากรในสมัยนี้” (บุบผา ชูชาติ, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2552)

“กิริยาท่าทางท่านดูไม่ได้ที่น่าเกลียดอะไรมากมาย เหน่เรือแล้วทำเป็นพายเรือ ก็ได้บ้าง แต่บางที่ท่านยกมือตลอดเวลาเลยนะ ไม่ขวาก็ซ้าย ไม่ซ้ายก็ขวา ท่านไม่ได้อยู่เฉยเลย แล้วก็ไม่รู้ทำไม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าท่านต้องยื่นตัวตรง นั่งสงบไปเลยนะ แต่ก็ต้องสงบเสงี่ยม สำรวมกว่านี้คิดหนึ่ง”

(ศุสดี รอบรู้, สัมภาษณ์,

25 มิถุนายน 2552)

“อิริยาบถต่างๆ เป็นเรื่องธรรมดาของธรรมชาติ ยกมือไม้ก็เป็นธรรมดา ยืนเทศน์ เดิน ไปเดิน มา ยังมองว่าท่านก็ยังสำรวจอยู่ ท่านเองยังรู้จักกาลเทศะ ” (ทรงชล ชำรงอภิชาติกุล, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งพบว่า ผู้ชมรุ่นเก่า 1 คน มองว่าการใช้ท่าทางประกอบคำพูด โดยการยกมือที่ไม่สามารถสื่อความหมายได้โดยตรง หรือไม่มีความหมายใดๆ มีการแสดงออกมากเกินไปจนความจำเป็นจึงถูกมองว่าไม่มีความสำรวมแก่สมณะเพศ อีกทั้งยังไม่ได้มีบัญญัติให้ทำการเทศน์ในลักษณะดังกล่าวด้วย ดังที่ผู้ชมรุ่นเก่าได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“ การยกไม้ยกมือ แบบนี้มากเกินไป ก็ผิดนะ ดูไม่สำรวม ว่าเป็นพระภิกษุสงฆ์ที่จะมาสอนคนอื่นได้ ในเมื่อตัวเองยังรุกรูกรุน ยังไม่มีความนิ่งเลย อย่างการเทศน์มหาชาติ ท่านก็เทศน์ไปเป็นธรรมดา ก็จะมีอยู่องค์หนึ่งที่จะออกทำออกทาง ก็แค่กัมม์ชุกเท่านั้นเอง แต่เค้าก็จะอนุญาตเพราะมันคือการแสดง คือ เขาบัญญัติไว้ว่าให้ทำได้ แต่ตรงนี้เขาไม่ได้อนุญาตไว้”

(อุดม รอดสำเร็จ, สัมภาษณ์,

23 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งพบว่า ผู้ชมรุ่นเก่า 2 คน มองว่าในช่วงกิจกรรมซึ่งพระมหาสมปองจะต้องออกมาสาธิต หรืออธิบายกิจกรรมด้วยตนเอง เป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมแก่สมณะเพศ และด้วยเครื่องแต่งกาย

ไม่เหมาะสมต่อการทำกิจกรรมอีกด้วย ดังนั้นการสาธิตกิจกรรมควรให้ฆราวาสชายหรือหญิงที่เป็นผู้ฟังมาแสดงให้คุณเป็นตัวอย่างแทน ดังที่ผู้ชมรุ่นเก่าได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“จริงมันก็ทำได้ แต่มันไม่เหมาะ พระมหาสมปองท่านไม่ควรออกมากระโดดโลดเต้นเลย ที่อยากบอกว่าท่านใช้ฆราวาสทำอะไรจะดีกว่าไหม อาจจะให้ผู้ฟังมาทำ หรือไม่ก็หาผู้ช่วยเป็นฆราวาสผู้ชาย หรือผู้หญิงก็ได้ มาทำอะไรจะดีกว่า อย่าใช้พระมาทำ”

(คุณชญ์ สนธิเพชร, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“มันอาจจะไม่สํารวมบ้างนะอย่างมาโบกไม้โบกมือ ออกมาเป็นผู้นำกิจกรรมเอง”

(จันทร์สถิต พันธุ์เพชร, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2552)

“เอาพระมาเป็นตัวแทนแสดงให้คุณแบบนี้ไม่ได้ ท่านลุกขึ้นแสดง Action อย่างนี้ไม่ได้ มันไม่เหมาะกับสมณะเพศ ต้องเรียกเด็กขึ้นมาทำ เพราะบางทีการแต่งกายของพระไม่เหมาะที่จะมาแสดง Action” (ศุสดี รอบรู้, สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2552)

“บางครั้งจะมีการทำท่าทาง สะบัดแขนสะบัดขา ในช่วงกิจกรรม มองว่าไม่ควร แต่ถ้าเลี่ยงไม่ได้ก็คงต้องสํารวมกว่านี้ละดี” (ทรงชล ช่างอภิชาติกุล, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2552)

โดยภาพรวมของความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นเก่าที่มีต่อรูปแบบการสื่อเชิงอวัจนะในด้าน อากัปกริยาท่าทาง พบว่าผู้ชมรุ่นเก่าประมาณ 3 ใน 5 มีความพึงพอใจต่อการแสดงออกซึ่ง อากัปกริยาท่าทางของพระมหาสมปอง ใน 2 ลักษณะ คือ การวางท่า(Posture)ต่อหน้าผู้ฟังซึ่งมีความ สํารวม และการยื่นแขนหรือบรรยายเป็นสิ่งที่ดีเหมาะสมกับยุคสมัยปัจจุบัน และการใช้ท่าทาง ประกอบคำพูด (Gesture) สามารถแสดงท่าทางได้อย่างเหมาะสม ถึงแม้ว่าจะมีการใช้ท่าทาง ประกอบคำพูดที่ไม่สามารถสื่อความหมายโดยตรงมากเกินไป แต่ก็ไม่ถึงกับสร้างความลำคาญ ให้กับผู้ฟัง อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นเก่าเพียง ประมาณ 2 ใน 5 เท่านั้นที่ไม่พึงพอใจต่อการแสดงออกซึ่ง อากัปกริยาท่าทางของพระมหาสมปอง ใน 2 ลักษณะ คือ การใช้ท่าทางประกอบคำพูดที่สามารถสื่อ ความหมายได้โดยตรง (Conventional Gesture)ซึ่งพระมหาสมปองนำมาใช้ในการสาธิตวิธีการทำ กิจกรรมด้วยตนเองจึงเป็นการไม่สํารวมและเหมาะสมแก่สมณะเพศของสงฆ์ และการใช้ท่าทาง ประกอบคำพูดที่ไม่สามารถสื่อความหมายได้โดยตรง(Description Gesture) มีการแสดงออกมาก เกินความจำเป็น โดยส่วนใหญ่ไม่สามารถสื่อความหมายใดๆได้ และไม่ได้มีการบัญญัติถึงรูปแบบ การเทศน์ดังกล่าวไว้ จึงเป็นการไม่สํารวมและเหมาะสมแก่สมณะเพศของสงฆ์

การแสดงออกทางใบหน้า

ในส่วนของการใช้การแสดงออกทางใบหน้ามาใช้ในการเทศน์ของพระมหาสมปอง ผู้ชมรุ่นเก่าส่วนใหญ่จำนวน 8 คน มีความพึงพอใจต่อการแสดงออกทางใบหน้าของพระมหาสมปอง โดยมองว่ามีการแสดงสีหน้าอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเรื่องที่กำลังบรรยาย และยังเป็นการช่วยสร้างบรรยากาศที่ดี ความมีชีวิตชีวา ให้เกิดขึ้นในการฟังการบรรยายด้วย ดังที่ผู้ชมรุ่นเก่าได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้ว่า

“ด้วยบุคลิกส่วนตัวของท่านที่เป็นคนสนุกสนาน ยิ้มแย้มอยู่ตลอดเวลา แล้วก็ขี้เล่นด้วย เวลาท่านเล่าเรื่องสนุกหน้าก็ยิ้ม แบบนี้ก็ถูกแล้ว พอเรื่องปกติทั่วๆ ไป หน้าท่านก็ปกติ ”

(บุบผา ชูชาติ, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2552)

“ ที่ว่าท่านรู้งานท่านดีนะ ตอนไหนควรยิ้มก็ยิ้ม ช่วงไหนต้องสงบหน้าก็เฉย ”

(จันทร์สถิต พันธุ์เพชร, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2552)

“ ใช้ได้เลย เพราะเข้ากับเรื่องที่กำลังสอนด้วย ไม่ใช่หนีอยากทำหน้าแบบไหนก็ทำ ”

(นิภา รัตนพิเชษฐกุล, สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2552)

“ พุด ไปยิ้มไป คนฟังเห็นก็สดชื่น ไม่ใช่เรื่องไปทางหน้าไปทาง ”

(สุชาติ รอบรู้, สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2552)

“ ได้เห็น ได้ดูแบบนี้ก็สดชื่น ยิ้มบ้างหัวเราะบ้าง เราอยู่บ้านคนเดียว ก็พอได้มีชีวิตชีวา ใจก็สดชื่นสบาย ” (ทองปาน วงศ์รัตน, สัมภาษณ์, 20 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งพบว่า ผู้ชมรุ่นเก่าจำนวน 2 คน มองว่าพระมหาสมปองมีการแสดงออกทางใบหน้า ด้วยการยิ้มแย้ม สนุกสนาน ร่าเริง ทะเล้น มากเกินไปจึงถูกมองว่าไม่เหมาะสมแก่สมณะเพศ ควรจะมีความสำรวมมากกว่านี้

“คือพระยิ้มหรือหัวเราะที่พอดีก็ยังไม่น่าเกลียด แต่ท่านก็เกินไปนิดนึง อะไรที่มากเกินไปก็ไม่งาม เพราะว่าเป็นพระภิกษุสงฆ์ก็ต้องมีสำรวมบ้าง ”

(ทรงชล ชำรงอภิชาติกุล, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2552)

“รู้สึกว่าคุณยืนพูดนี่ๆเลยๆ ไม่ทำหน้าตาแบบที่ทำในทีวี คือทำหน้าตาเล่นมาก จะออกแนวเป็นเพื่อนกับเด็ก ให้เข้ากับเด็ก งั้นท่านก็สึกออกเป็นนักพูดแบบอาจารย์จุฑพล อาจารย์แม่ โน้ตดูคมไม่ง่ายกว่าหรือ จะได้ออกมาเป็นเพื่อนกับเด็กเลย ถ้าท่านไม่ทำหน้าให้มันทะเล้นๆ มันก็จะดีกว่านี้” สำนวนกว่านี้อีกซักหน่อย ก็อย่างที่บอกไม่ได้ผิดอะไร แต่มันเป็นโลกะวัชชะ ที่โลกจะติเตียนได้ พระยืมเห็นพินก็อาบติแล้วนะ ”

(คุณชัญญ์ สานธิเพชร, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

โดยภาพรวมของความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นเก่าที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะในด้านการแสดงออกทางใบหน้า พบว่าผู้ชมรุ่นเก่าประมาณ 4 ใน 5 มีความพึงพอใจต่อการแสดงออกทางใบหน้าของพระมหาสมปอง คือ มีการแสดงสีหน้าอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเรื่องที่กำลังบรรยาย ช่วยสร้างบรรยากาศที่ดี ความมีชีวิตชีวาให้เกิดขึ้นในการฟังบรรยายอีกด้วย อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นเก่าเพียง ประมาณ 1 ใน 5 เท่านั้นที่ไม่พึงพอใจต่อการแสดงออกทางใบหน้าของพระมหาสมปอง คือ มีการยิ้มแย้ม สนุกสนานร่าเริง ทะเล้นมากเกินไป จึงเป็นการไม่เหมาะสมแก่สมณะเพศที่ต้องมีความสำรวม

โดยภาพรวมของความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นเก่าที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะ (non-verbal communication) ในทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรมของเสียง อากัปกริยาท่าทาง และการแสดงออกทางใบหน้าของพระมหาสมปอง พบว่า ผู้ชมรุ่นเก่าส่วนใหญ่ได้ตอบถึงประเด็นดังกล่าวอย่างชัดเจน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ชมรุ่นเก่า ได้ให้ความสำคัญและคำนึงถึงรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะทั้งในทางที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมของพระมหาสมปองในการนำเสนอในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ โดยกล่าวว่า

- ในด้านพฤติกรรมของเสียง พบว่าผู้ชมรุ่นเก่า ประมาณ 4 ใน 5 มีความพึงพอใจพฤติกรรมของเสียงของพระมหาสมปอง ใน 2 ลักษณะ คือ การใช้โทนเสียงที่หลากหลายและเหมาะสมกับเนื้อหาที่บรรยาย และการใช้ช่วงจังหวะในการพูดที่ค่อนข้างเร็ว อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นเก่าเพียง ประมาณ 1 ใน 5 เท่านั้นที่ไม่พึงพอใจพฤติกรรมของเสียงของพระมหาสมปอง ใน 2 ลักษณะ คือ การเลียนเสียงแบบวัยรุ่น และการเลียนเสียงแบบศิลปินตลก

- ในด้านอากัปกริยาท่าทาง พบว่าผู้ชมรุ่นเก่าประมาณ 3 ใน 5 มีความพึงพอใจอากัปกริยาท่าทางของพระมหาสมปอง ใน 2 ลักษณะ คือ การวางท่า(Posture)ต่อหน้าผู้ฟังซึ่งมีความสำรวม และการยืนเทศน์หรือบรรยายเป็นสิ่งที่ดีเหมาะสมกับยุคสมัยปัจจุบัน และการใช้ท่าทางประกอบคำพูด (Gesture) สามารถแสดงท่าทางได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นเก่าเพียง ประมาณ 2 ใน 5 เท่านั้นที่ไม่พึงพอใจอากัปกริยาท่าทางของพระมหาสมปอง ใน 2 ลักษณะ คือ การใช้ท่าทางประกอบคำพูดที่สามารถสื่อความหมายได้โดยตรง (Conventional Gesture)ในการสาธิต

วิธีการทำกิจกรรมด้วยตนเองจึงเป็นการไม่สำรวมและเหมาะสมแก่สมณะเพศของสงฆ์ และการใช้ท่าทางประกอบคำพูดที่ไม่สามารถสื่อความหมายได้โดยตรง(Description Gesture) มีการแสดงออกมากเกินไปจนความจำเป็น โดยส่วนใหญ่ไม่สามารถสื่อความหมายใดๆได้ และไม่ได้มีการบัญญัติถึงรูปแบบการเทศน์ดังกล่าวไว้ จึงเป็นการไม่สำรวมและเหมาะสมแก่สมณะเพศของสงฆ์

- ในด้านการแสดงออกทางใบหน้า พบว่าผู้ชมรุ่นเก่าประมาณ 4 ใน 5 มีความพึงพอใจต่อการแสดงออกทางใบหน้าของพระมหาสมปอง คือ มีการแสดงสีหน้าอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเรื่องที่กำลังบรรยาย ช่วยสร้างบรรยากาศที่ดี ความมีชีวิตชีวาให้เกิดขึ้นในการฟังบรรยายอีกด้วย อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นเก่าเพียง ประมาณ 1 ใน 5 เท่านั้นที่ไม่พึงพอใจต่อการแสดงออกทางใบหน้าของพระมหาสมปอง คือ มีการยิ้มแย้ม สนุกสนานร่าเริง ทะเล้นมากเกินไป จึงเป็นการไม่เหมาะสมแก่สมณะเพศที่ต้องมีความสำรวม

จากการวิเคราะห์การให้สัมภาษณ์ ความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นเก่า ถึงรูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะของพระมหาสมปอง พบว่าจากจำนวนของผู้ชมรุ่นเก่าที่แสดงออกซึ่งความพึงพอใจในทั้ง 3 ด้านนั้นมีจำนวนมากกว่าจำนวนของผู้ชมรุ่นเก่าที่แสดงออกซึ่งความไม่พึงพอใจ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ชมรุ่นเก่ามีการยอมรับถึงรูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะแบบใหม่นี้ ในการเทศน์ของพระสงฆ์ในปัจจุบัน อีกทั้งจะเห็นได้จากการที่ผู้ชมรุ่นเก่าส่วนใหญ่ได้ตอบถึงประเด็นดังกล่าวอย่างชัดเจน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ชมรุ่นเก่า ได้ให้ความสำคัญและคำนึงถึงรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะทั้งในทางที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมของพระมหาสมปองในการนำเสนอในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ อาจเนื่องมาจากผู้ชมรุ่นเก่า ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ /คนสูงอายุ ซึ่งมีความรู้หรือประสบการณ์ในเรื่องที่เกี่ยวกับการเทศน์ของพระสงฆ์มานาน เนื่องจากมีโอกาสได้พบเห็นรูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะของพระสงฆ์ต่างๆ หลากหลายรูปแบบแล้ว ซึ่งอาจจะมีทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมมากรวม โดยมียุคเป็นเครื่องกำหนด ดังนั้นเมื่อกลุ่มคนรุ่นเก่าเห็นถึงรูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะของพระมหาสมปอง จึงสามารถนำความรู้หรือประสบการณ์ที่ได้พบเห็นมานั้นนำมาเทียบเคียงต่อการพิจารณาในเรื่องความเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมต่อรูปแบบการเทศน์เชิงอวัจนะของพระมหาสมปองได้นั่นเอง

โดยภาพรวมความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นเก่าที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอของพระมหาสมปอง ในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ ทั้งรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะ(verbal -communication) และรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะ(non - verbal communication) พบว่าผู้ชมรุ่นเก่าที่มีการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นใน 2 ลักษณะ คือ ทั้งความพึงพอใจ และไม่พึงพอใจ แต่จากสัดส่วนของความพึงพอใจและไม่พึงพอใจ พบว่า ผู้ชมรุ่นเก่ามีการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นในด้านความพึงพอใจในสัดส่วนที่มากกว่าการแสดงออกซึ่งความไม่พึงพอใจ ไม่ปริมาณที่เห็นได้ชัดเจน

- ในส่วนของรูปแบบการนำเสนอเชิงวจนะนั้น ผู้ชมรุ่นเก่ามีความพึงพอใจ และไม่พึงพอใจ ต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวจนะที่พระมหาสมปองเลือกนำมาใช้ ได้แก่ การเลือกใช้ถ้อยคำ ใน 3 ลักษณะ คือ คำหรือภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกัน คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ และ คำคม คำให้ข้อคิดคติเตือนใจ การเล่นคำเล่าภาษา ใน 4 ลักษณะ คือ คำสัมผัสคล้องจอง การอุปมาอุปไมย การเปรียบเทียบ และภาษาเชิงเปรียบ การใช้อารมณ์ขัน การเล่าเรื่อง การใช้เหตุการณ์ปัจจุบัน การใช้กิจกรรมประกอบการบรรยาย และการใช้ภาพและเสียง ซึ่งจากรูปแบบการนำเสนอเชิงวจนะที่พึงพอใจนั้นประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ คือ ในแง่ของความง่ายต่อการเข้าใจเนื้อหา ในแง่ของการดึงดูดความสนใจ และในแง่ของความทันสมัย และความไม่พึงพอใจของผู้ชมรุ่นเก่าต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวจนะ ของพระมหาสมปอง พบว่ารูปแบบการนำเสนอเชิงวจนะของพระมหาสมปองที่ผู้ชมรุ่นเก่าไม่พึงพอใจ นั้นประกอบด้วยคุณลักษณะ 2 ประการ คือ ในแง่ของความไม่เหมาะสม ได้แก่ คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ คำคม คำให้ข้อคิดคติเตือนใจ คำสัมผัสคล้องจอง การใช้อารมณ์ขัน การเล่าเรื่อง การใช้กิจกรรม และการใช้ภาพ (ภาพนิ่งและภาพยนตร์โฆษณา)และเสียง และในแง่ของประโยชน์ ได้แก่คำให้ข้อคิดคติเตือนใจ คำสัมผัสคล้องจอง การใช้อารมณ์ขัน การเล่าเรื่อง และการใช้กิจกรรม

- ในส่วนของรูปแบบการนำเสนอเชิงอวจนะนั้น ผู้ชมรุ่นเก่าส่วนใหญ่ตอบถึงประเด็นดังกล่าวอย่างชัดเจน ซึ่งจากสัดส่วนของจำนวนมากกว่าจำนวนของผู้ชมรุ่นเก่าที่แสดงออกซึ่งความไม่พึงพอใจ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ชมรุ่นเก่ามีการยอมรับถึงรูปแบบการสื่อสารเชิงอวจนะแบบใหม่นี้ ในการเทศน์ของพระสงฆ์ในปัจจุบัน อีกทั้งจะเห็นได้จากการที่ผู้ชมรุ่นเก่าส่วนใหญ่ได้ตอบถึงประเด็นดังกล่าวอย่างชัดเจน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ชมรุ่นเก่า ได้ให้ความสำคัญและคำนึงถึงรูปแบบการนำเสนอเชิงอวจนะทั้งในทางที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมของพระมหาสมปองในการนำเสนอในรายการธรรมะเดลิเวอรี่

จากการวิเคราะห์การให้สัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นเก่า ที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอของพระมหาสมปอง ในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ ทั้งรูปแบบการนำเสนอเชิงวจนะ(verbal - communication) และรูปแบบการนำเสนอเชิงอวจนะ(non - verbal communication) พบว่า ความชื่นชอบ/ความพึงพอใจดังกล่าวที่เกิดขึ้นนั้น เป็นเรื่องของรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นใหม่ที่แต่ละคน ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์(experience) พื้นฐานของผู้ชมรุ่นเก่าที่ได้เรียนรู้มา เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา (ต้นท่อนทางศาสนา)ในเรื่องการใช้ภาษาในการเทศน์หรือบรรยายของพระภิกษุสงฆ์ เรื่องความรู้สึกและบรรยากาศที่ได้รับในการฟังเทศน์หรือบรรยายจากพระภิกษุสงฆ์ และเรื่องสื่อประกอบการบรรยายของพระภิกษุสงฆ์ในการเทศน์หรือบรรยาย และเรื่องของการประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุสงฆ์ ทั้งในแง่ความเหมาะสมและความไม่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ สวรรักษ์ ชัยสิงห์กานานนท์ ที่ว่า รสนิยมเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล ที่แสดงออกซึ่งรูปแบบ

ความชอบ ความพึงพอใจและความสนใจภายในบุคคลแต่ละคนในการบริโภคข่าวสารทางสื่อเทคโนโลยีใหม่ ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงแนวความคิด ค่านิยม ลักษณะของการยอมรับและให้ความสำคัญกับการดำรงอยู่ของตนเองในสังคมปัจจุบัน โดยที่บุคคลแต่ละคนจะมีรสนิยมกับตนเองอย่างไรก็ได้ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์พื้นฐานเรียนรู้และสังคมแวดล้อม รสนิยมเป็นอัตลักษณ์ส่วนบุคคล แต่ก็มีความหมายในเชิงสถานภาพทางสังคมได้ด้วย แสดงให้เห็นว่าผู้ชมรุ่นเก่ามีประสบการณ์เรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนามาก จึงทำให้ผู้ชมรุ่นเก่ามีความคิดเห็นทั้งในส่วนของความพึงพอใจ และไม่พึงพอใจ เพราะมีความรู้หรือประสบการณ์ทางพระพุทธศาสนา หรือต้นทุนทางศาสนามากพอแล้ว จึงนำมาเทียบเคียงในการพิจารณารูปแบบการนำเสนอของพระมหาสมปองในรายการธรรมะเคลิเวอร์! ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่น่ายินดีเป็นอย่างยิ่ง ที่ยังคงมีผู้รับสารประเภทผู้ชมรุ่นเก่าอยู่ในสังคมพระพุทธศาสนาของไทย เพื่อช่วยในการค้ำจุนพระพุทธศาสนาให้มีความถูกต้อง และเหมาะสม หรือช่วยต่อต้านรูปแบบการนำเสนอของพระภิกษุสงฆ์ที่ไม่ถูกต้องเหมาะสมสอดคล้องกับหลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เพราะหากมีแต่เพียงผู้รับสารประเภทผู้ชมรุ่นใหม่แล้วนั้นสังคมพระพุทธศาสนาของไทยคงต้องเสื่อมถอยลงไป

7.2 ความคิดเห็นของผู้รับสารต่อ “เนื้อหา” ของพระมหาสมปอง

ความคิดเห็นของ “ผู้ชมรุ่นใหม่” และ “ผู้ชมรุ่นเก่า” สามารถแบ่งออกเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

- ความคิดเห็นของ “ผู้ชมรุ่นใหม่”

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอเนื้อหาแบบทางธรรม

ในส่วนของเนื้อหาแบบทางธรรมที่พระมหาสมปองเลือกมานำเสนอ พบว่า ผู้ชมรุ่นใหม่ทั้งหมด จำนวน 10 คน มีความพึงพอใจต่อเนื้อหาแบบทางธรรมดังกล่าว โดยมองว่า เนื้อหาแบบทางธรรมที่พระมหาสมปองนำเสนอ นั้นเป็นเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้ชมรุ่นใหม่ เพราะเป็นเนื้อหาที่ให้เด็กและวัยรุ่นประพฤติปฏิบัติตนในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ทางด้านความคิด และการกระทำ ทั้งต่อตนเอง และบุคคลอื่น โดยจะเน้นที่การประพฤติปฏิบัติตนของเด็กและวัยรุ่นเป็นสำคัญ ในเรื่องการแต่งกาย เรื่องความรัก เรื่องการขับขีรถจักรยานยนต์ และการประพฤติปฏิบัติตนของเด็กและวัยรุ่นต่อบุคคลอื่น ในเรื่องความกตัญญูต่อบุพการี เรื่องเพื่อน อีกทั้งเนื้อหาที่นำเสนอ ยังเป็นหลักปฏิบัติที่สามารถเข้าใจได้โดยง่าย และนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ได้ ซึ่งผู้ชมรุ่นใหม่มองว่าเป็นเนื้อหาที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับตนเองเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้ฟังกลุ่มนี้

เป็นกำลังสำคัญของชาติต่อไปในอนาคต ดังนั้นเรื่องที่ทำกรปลูกฝังหรือสั่งสอนคงต้องเริ่มจากตัวของเยาวชนเป็นอันดับแรก ดังที่ผู้ชมรุ่นใหม่ได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ท่านเอาสิ่งรอบตัวมาทำให้เราฟัง เราก็จะเห็นภาพชัด อย่างเรื่องแว่นบอยมันมีจริงๆ เคยนั่งรถแล้วเจอแก๊งค์ใหญ่มาก แล้วท่านยกตัวอย่างแบบนี้ ถ้าพวกนั้นได้ฟังก็อาจจะเก็บไปคิดบ้าง มันไม่ได้ดี มีแต่สร้างความเดือดร้อนให้กับคนอื่นและตัวเอง ส่วนเรื่องความกตัญญู เอามาใช้อยู่แล้ว เพราะว่าเราก้อยู่กับคุณพ่อคุณแม่ตลอดเลย ท่านก็จะเป็นผู้มีพระคุณ เลี้ยงดูเรามา เราก็ต้องปฏิบัติกับท่านอย่างดี แล้วก็ควรเริ่มทำตั้งแต่ตอนนี้ไม่ใช่รอให้สายไป”

(นภา อรรฐาเมศร์, สัมภาษณ์,

12 มิถุนายน 2552)

“จะมีในส่วนของผู้หญิงที่สมควรทำไม่ควรทำ นำมาใช้ได้หมดเลย เพราะมันเป็นสิ่งที่อยู่รอบตัวเราอยู่แล้ว อย่างเรื่องกระโปรง แฟชั่นเรื่องพับขอบกระโปรง ยังเป็นนักเรียนอยู่เลยไม่เห็นต้องให้สวยอย่างนั้นเลย พอตอนจบเขาก็พูดถึงประมาณว่าเพื่อนมี ม.1 ถึง ม.6 อยู่ด้วยกันมา 6 ปี ก็ผูกพันกันแล้วก็เปิดเพลงของบิกแอส ก็ก็อยากให้เราไปเพื่อนแท้ ถ้ามีเพื่อนแท้เราก็ต้องดูแลเอาใจใส่กันให้ดี จริงใจให้กัน ” (นวิยา พิมพ์ทิมาพันธ์ , สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“ ธรรมชาติของท่าน คือ การสอนให้เราเห็นว่าความรักมันมีหลายแบบ มีแบบเพื่อนก็ให้อภัยกัน ไม่โกรธกัน ทะเลาะกันก็ให้อภัยกัน การให้เห็นความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก แม้บางครั้งพ่อกับแม่จะว่า แต่เหมือนหวังดีให้เราได้ดี แอมเอามาใช้ในชีวิตประจำวัน ได้ง่ายๆเลย อย่างเวลาเราทะเลาะกับเพื่อน เราก็สามารถปรับความเข้าใจกันได้ ”

(ณิชา มณีสิตลันต์, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2552)

“มันเป็นธรรมชาติเรื่องที่ใกล้ตัว อย่างที่ท่านสอนว่าอย่านุ่งกระโปรงสั้น อย่าคิดลองยา สอนให้วัยรุ่นอยู่ในแนวทางที่ถูกที่ควร อย่างอย่านุ่งกระโปรงสั้นซึ่งท่านสอนเพิ่ม. 6 ไร่ช่วงปัจฉิมนิเทศ ที่กำลังจะจบและออกไปศึกษาในมหาลัย ซึ่งก็มีเรื่องของแฟชั่นชุดนักศึกษาเสื้อรัดกระโปรงสั้น ทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมได้ง่ายด้วย ท่านสอนได้ตรงประเด็นดีคะ ”

(ญาณีสา ปรักกโมดม , สัมภาษณ์, 29 มิถุนายน 2552)

“ที่ประทับใจที่สุดคือ ให้คนเรามีความเมตตา กรุณา ไม่เบียดเบียนกัน ให้มีน้ำใจต่อกัน พระอาจารย์ได้เปิดวิถี โอลิปปว่ามีคนสองคนกำลังจะเดินไปด้วยกัน แล้วจู่ๆก็เจอทางขาดเค็ก็ไปไม่ได้ เด็กอีกคนนึงก็ช่วยเหลือ โดยทอดตัวเป็นสะพานให้เดินผ่าน นึกไปก็เหมือนกับสิ่งที่เพื่อน

แต่เค้าทำกัน เวลาลำบากก็ไม่ทิ้งหนี ไม่ได้คบกันเพื่อหวังแค่ผลประโยชน์แค่นั้น เลยได้เอาธรรมะนี้มาใช้” (ชนพล สุวรรณพงษ์, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2552)

“เนื้อหาที่สอนวัยรุ่นถือว่าลงตัว เนื้อหาที่เอามาดีแล้ว สอนง่ายเข้าใจง่ายเอามาแบบไปใช้ในชีวิตประจำวันได้” (สุทธิวรรณ เบญจปัญญาวงศ์, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2552)

“ชอบตรงที่สอนว่า เด็กควรมี 5 อ่อน ที่สอนว่าต้องเชื่อฟังพ่อแม่ คือหัวอ่อน เข้าอ่อน แล้วก็มีการเล่นมุขตอนหลังด้วยว่าปัญหาอ่อน จำง่ายเอาไปท่องได้ด้วย ไม่ใช่มาบอกมาสอนว่าอิทธิบาท 4 คืออะไร แบบนี้ผมไม่ชอบ” (ชัยวัช โขวิฑูรกิจ, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“เหมือนกับว่าเขาสอนเรา ให้เรารู้จักคิด ให้เราเห็นภาพว่าอันไหนมันเป็นอย่างนี้ คือแบบว่าถ้าอยู่ใกล้กันมันเจ็บปวด แต่ถ้าอยู่ห่างกัน โอเคมันจะไม่เจ็บปวดแต่ก็เห็นบ่นหาว่าข้าง เหมือนกับให้คิดว่าคุณต้องการในแง่ยังไง ก็ลองเลือกเอา เป็นวิธีการสอนวิธีหนึ่งที่ดี”

(ขวัญชนก สังข์เทพ, สัมภาษณ์,

14 มิถุนายน 2552)

“เค้าจะสอนเกี่ยวกับเรื่องความกตัญญูต่อพ่อแม่ เรื่องไม่ให้เถียงพ่อแม่ คิดว่าจะเอาเนื้อหาตรงนี้ไปใช้ พระบอกว่าเค้าให้ปากมาแต่เราเอามาเถียง ก็เหมือนพระมาเตือนสติเราให้คิด มันจะทำให้เลิกเถียงพ่อแม่ ” (เกสรี ชูนาวา, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

“ในความคิดถ้าฟังธรรมะก็จะต้องฟังเกี่ยวกับบทสวดมนต์ แต่ธรรมะที่ท่านสอนสรุปคือ คิดดี ทำดี ถือเป็นธรรมะ มันเป็นการนำเสนอที่ให้คนปฏิบัติตาม เหมือนคนส่วนใหญ่ไม่รู้ ว่านี่คือธรรมะแล้ว เหมือนที่พระอาจารย์พูดบอกว่า ตื่นเช้ามาแค่เราคิดดี ทำดี พูดดี ทำอะไรดีๆ นี่ก็คือธรรมะอย่างหนึ่ง แต่บางคนอาจจะคิดว่าการทำความดี คือการนั่งสวดมนต์ ไหว้พระ ภาวนา ถือศีล กินเจ อย่างเดียว” (กุศลทิพย์ สังข์เทพ, สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

โดยภาพรวมของความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นใหม่ ที่มีต่อเนื้อหาแบบทางธรรม (Secred Content) ของพระมหาสมปองที่เลือกมานำเสนอ พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ทั้งหมดมีความพึงพอใจต่อเนื้อหาแบบทางธรรมที่พระมหาสมปองเลือกมานำเสนอ เพราะ เนื้อหาแบบทางธรรมดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับตนเอง โดยตรง เพราะเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติของเด็กและวัยรุ่นด้านความคิด การกระทำทั้งต่อตนเองและบุคคลอื่นในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ในเรื่องการแต่งกาย เรื่องความรัก เรื่องการขับขี่ยานยนต์ เรื่องความกตัญญูต่อบุพการี เรื่องเพื่อน และเนื้อหาแบบทางธรรมดังกล่าวเป็นธรรมะขั้นพื้นฐานที่สามารถเข้าใจได้ง่าย และนำไปใช้ในการ

ดำเนินชีวิตประจำวันได้ด้วย จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นใหม่ที่มีต่อเนื้อหาแบบทางธรรมนั้น ผู้รับสารได้ให้เหตุผลแห่งความพึงพอใจนั้น โดยภาพรวมเกิดจาก

1. ในแง่ของความสอดคล้องกับตนเอง คือ เนื้อหาแบบทางธรรมมีความเกี่ยวข้องกับเชื่อมโยงกับตนเองโดยตรง ซึ่งเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจ และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเองได้ ได้แก่ เนื้อหาเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติของเด็กและวัยรุ่นด้านความคิด การกระทำทั้งต่อตนเองและบุคคลอื่นในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ในเรื่องการแต่งกาย เรื่องความรัก เรื่องการขับขีรถจักรยานยนต์ เรื่องความกตัญญูต่อบุพการี เรื่องเพื่อน จากสาเหตุแห่งความพึงพอใจดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เนื่องจากวัยรุ่นนั้นจะเป็นวัยที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัว (personal interests) เช่น ความสนใจเรื่องการแต่งกาย ความสนใจเรื่องเพศ(วัยรุ่นจะสนใจเพศตรงข้าม/เรื่องความรัก) ความสนใจในศาสนา อีกทั้งยังเป็นวัยที่ต้องการแสวงหาความรู้ และต้องการมีปรัชญาชีวิตหรือมีอุดมคติของตนเอง เพื่อเป็นหลักยึดในการดำเนินชีวิตหรือเพื่อไปใช้ในการวางแผนอนาคตอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ สุชา จันทรธรม และสุรางค์ จันทรธรม ที่กล่าวถึงผลสำรวจความต้องการของนักเรียนวัยรุ่นไว้ว่า มีความต้องการความมั่นคงปลอดภัยและอบอุ่นใจ รวมทั้งต้องการมีปรัชญาชีวิตหรือมีอุดมคติของตนเอง เพื่อเป็นหลักยึดในการดำเนินชีวิต

2. ในแง่ความง่ายต่อการเข้าใจเนื้อหา คือ เนื้อหาแบบทางธรรมเป็นธรรมะขั้นพื้นฐาน หรือเป็นเพียงหลักการประพฤติปฏิบัติตนในแบบง่ายๆ จึงสามารถเข้าใจในเนื้อหาที่พระมหาสมปองต้องการนำเสนอได้โดยง่าย เนื่องมาจากผู้ชมรุ่นใหม่ นั้นคือกลุ่มเด็กและวัยรุ่นซึ่งมีความสนใจในศานาน้อย และไม่มีความต้องการที่จะศึกษาหาความรู้หรือเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา การที่วัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่สนใจที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับศาสนาก็เพราะวัยรุ่นเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่สนุก ไม่น่าสนใจ เป็นเรื่องยากที่จะเข้าใจ เหมาะสำหรับผู้ใหญ่เท่านั้นที่จะศึกษา ดังนั้นประสบการณ์การเรียนรู้ทางศาสนาของวัยรุ่นจึงมีน้อยหรือแทบไม่มีเลย ทำให้การนำเสนอธรรมะในขั้นพื้นฐานในเรื่องที่มีความสอดคล้องโดยตรงกับผู้รับสารจึงก่อให้เกิดความพึงพอใจตามมา

ซึ่งจากเหตุผลของความชอบหรือความพึงพอใจดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นใหม่ ที่เกิดจากประสบการณ์พื้นฐานการเรียนรู้ เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอเนื้อหาแบบทางโลก

ในส่วนของเนื้อหาแบบทางโลกที่พระมหาสมปองเลือกมานำเสนอ พบว่า ผู้ชมรุ่นใหม่อีกจำนวนมาก จำนวน 9 คน มีความพึงพอใจต่อเนื้อหาแบบทางโลกดังกล่าว โดยมองว่าเนื้อหาแบบทางโลกของพระมหาสมปอง จะช่วยให้ผู้ฟังที่เป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ หรือวัยรุ่นให้ความสนใจ และหันมาศึกษาธรรมะมากขึ้น เพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่ไม่ค่อยให้ความสนใจในเรื่องธรรมะอยู่แล้ว ดังนั้นพระมหาสมปองจึงควรต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่วัยรุ่นกำลังให้ความสนใจ เพื่อที่จะทำการสื่อสารกับวัยรุ่นได้ ดังที่ผู้ชมรุ่นใหม่ได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“หนูว่าท่านนำตัวนี้มาจากข่าวในหนังสือพิมพ์ หนูว่าเป็นการที่ได้เรียนรู้โลกทัศน์ของวัยรุ่นแล้วนำมาสอนก็เป็นเรื่องที่เหมาะสม มันเพื่อศึกษาให้รู้ว่าตอนนี้สังคมวัยรุ่นเป็นยังไง แล้วท่านสมควรหาคำสอนอะไรที่จะมาทำให้เด็กเข้าใจกับตัวนี้ที่พบว่าเป็นปัญหา ถ้าท่านเอาใช้ให้ถูกต้องตามความเหมาะสมของพระมันก็จะดี” (นภา อรรฐาเมศร์, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

“ไม่เป็นไรค่ะ เพราะถือเป็นการสอนธรรมะเหมือนกัน ก็เข้าใจง่ายขึ้นด้วย”

(ณิชา มณีศิลาตันต์, สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2552)

“บางครั้งก็รู้สึกตะขิดตะขวงใจบ้างที่เห็นว่าท่านพูดเรื่องแบบนี้มาใช้ในการสอน แต่ถ้ามองในมุมกลับกันมองถึงผลที่ผู้ฟังจะได้รับ ให้เข้าถึงธรรมะก็ไม่ผิด หนูว่ามันสามารถเข้าถึงผู้ฟังได้ง่ายกว่าการที่จะยกเรื่องท่านพุทธทาส การที่ยกเรื่องจาพนม เค้าเป็นคนของประชาชนคนสาธารณะ คนทั่วไปก็จะรู้ประวัติหรือที่มาของเค้าก่อนจะมาเป็นเหมือนทุกวันนี้ เพราะมันเป็นเรื่องใกล้ตัว สามารถทำให้คนอื่นเห็นได้ง่ายขึ้นด้วย หรือนำบทเพลงวัยรุ่นมาสอนแทนเพลงธรรมะ ล้วนๆอีกอย่างด้วยตัววัยรุ่นเองก็ไม่ค่อยจะสนใจเรื่องเกี่ยวกับวัดวา หรือธรรมะอยู่แล้ว ”

(ญานิศา ปรีกถ โมคม, สัมภาษณ์,

29 มิถุนายน 2552)

“มองได้สองแง่ว่าผิดคือข้อ 7 แต่ก็ไม่น่าจะคอขาดบาดตาย เพราะอย่างน้อยก็ยังอยู่บนเจตนาดี แต่มองในอีกแง่ คือ เราต้องการนำทางโลกมาอธิบายให้คนทางโลกฟัง คนทางโลกถึงจะเข้าใจ ถ้าขึ้นยังเอาที่ไม่ใช่ทางโลกมาอธิบายก็ยากที่จะเข้าใจ ถือว่าเป็นความจำเป็นที่จะต้องนำมาสมเหตุสมผล เพื่อให้ผลที่ดีกว่า ” (ชนพล สุวรรณพงษ์, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2552)

“ถ้าไม่ใช่เพื่อมาเทศน์สอน ก็ไม่น่าพูด แต่นี่เอามาเทศน์สอนเอามาพูดได้ธรรมคาอยู่แล้ว ท่านก็ต้องติดตามข่าวสาร ” (สุทธิวรรณ เบญจปัญญาวงศ์, สัมภาษณ์, 3 เมษายน 2552)

“ มองว่าพูดเรื่องทางโลกได้นะ ไม่ผิดหรอก แต่มันก็มีนิตินึงที่ไม่เหมาะสม เพราะพระก็ต้องตามกระแสของวัยรุ่นว่ามันจะประมาณไหน แต่สามารถเอาเรื่องนี้มาสอนวัยรุ่นได้ พระสมัยนี้ก็ต้องทันโลก พระยังจะมาโบราณสอนแต่จากตำรา ไม่รู้เรื่องปัจจุบันอะไรเลย เด็กก็จะไม่ค่อยชอบธรรมะสักเท่าไร จะเข้ากับเด็กได้ก็ต้องทันโลกของเด็กด้วย ” (จวิัญชนก สังข์เทพ ,สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ 1 คน มองว่าการนำเสนอเนื้อหาทางโลกของพระมหาสมปอง นั้นอาจจะเป็นความไม่เหมาะสมต่อสมณะเพศหรือไม่ และเกิดข้อสงสัยถึงข้อวัตรปฏิบัติของพระสงฆ์ในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารประเภทบันเทิงต่างๆด้วย

“พระเอาเรื่องที่เราดูๆ กันมาพูด เหมือนติดตามข่าวสารเหมือนเราๆ ทางด้านธรรมะเราไม่แน่ใจว่าพระสามารถดูโทรทัศน์ ดูข่าวสารตรงนี้ได้ไหม มันคิดสิดใหม่ แต่ในอีกแง่มนึง ก็เข้าใจว่าธรรมะก็อยู่รอบตัวเรา เพื่อที่จะสื่อให้วัยรุ่นเข้าใจ ทำให้ธรรมะเข้าสู่วัยรุ่นได้ ”

(กุศลทิพย์ สังข์เทพ ,สัมภาษณ์,

14 มิถุนายน 2552)

โดยภาพรวมของความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นใหม่ที่มีต่อการนำเสนอเนื้อหาแบบทางโลก (Secular Content) ของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ (เกือบทั้งหมด)มีความพึงพอใจต่อเนื้อหาแบบทางโลกที่พระมหาสมปองเลือกมานำเสนอ เพราะ เนื้อหาแบบทางโลกดังกล่าวเป็นเรื่องที่ผู้ชมรุ่นใหม่ให้ความสนใจอยู่แล้ว อีกทั้งในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ชมรุ่นใหม่ก็จะถูกแวดล้อมไปด้วยเรื่องราวทางโลกอยู่แล้ว จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นใหม่ที่มีต่อเนื้อหาแบบทางธรรมนั้น ผู้รับสารได้ให้เหตุผลแห่งความพึงพอใจนั้น โดยภาพรวมเกิดจาก

1. ในแง่ของการดึงดูดความสนใจ คือ ในการบรรยายธรรมะนั้น โดยทั่วไปแล้วจะมีเนื้อหาเฉพาะหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาเท่านั้น ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจได้ยาก และทำให้ไม่สนใจหรือต้องการฟัง เพราะเป็นเรื่องที่น่าเบื่อ แต่หากมีการนำเสนอเนื้อหาในแบบอื่นๆ ควบคู่กับเนื้อหาทางธรรมะ เช่น เนื้อหาในแบบทางโลกที่มีความเกี่ยวข้องและอยู่ในความสนใจของผู้ชมรุ่นใหม่ จะช่วยดึงดูดความสนใจของผู้ชมรุ่นใหม่ให้หันมาสนใจฟังการบรรยายธรรมได้ เพราะไม่ได้มีเฉพาะเนื้อหาในทางธรรมหรือหลักธรรมะเพียงอย่างเดียว เนื่องจากโดยปกติแล้วผู้ชมรุ่นใหม่จะมีความสนใจในศาสนาน้อย เพราะวัยรุ่นเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่สนุก ไม่น่าสนใจ เป็นเรื่องยากที่จะเข้าใจ เหมาะสำหรับผู้ใหญ่เท่านั้นที่จะศึกษา อีกทั้งวัยรุ่นนั้นเป็นวัยที่ต้องการมีประสบการณ์แปลกใหม่และท้าทาย ซึ่งสืบเนื่องมาจากความอยากรู้อยากเห็นอยากเห็น อยากลอง และอยากทำในทุกสิ่งทีพบเห็น ดังนั้นเมื่อมีการนำเสนอด้วยเนื้อหาแบบทางโลกดังกล่าวจึงเป็นสิ่ง

แปลกใหม่สำหรับวัยรุ่น เพราะไม่เคยพบเห็นการเทศน์ที่มีเนื้อหาแบบทางโลกมาก่อน เพียงแต่มีประสบการณ์ที่ว่าพระสงฆ์จะต้องเทศน์ด้วยเนื้อหาแบบทางธรรมเท่านั้น จึงดึงดูดให้ต้องการฟังการบรรยายของพระมหาสมปอง จึงก่อให้เกิดความพึงพอใจตามมา

2. ในแง่ของความง่ายต่อการเข้าใจเนื้อหา คือ เนื้อหาแบบทางธรรมนั้นเป็นเรื่องที่มีความลึกซึ้ง และเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ยาก ดังนั้นในการอธิบายหรือบรรยายให้เข้าใจได้นั้นจะต้องอาศัยตัวอย่างเพื่อมาประกอบกับหลักธรรมที่ยกขึ้นมา เพื่อให้เกิดภาพพจน์ได้ง่าย และเกิดความเข้าใจในเนื้อหาทางธรรมที่พระมหาสมปองต้องการนำเสนอได้โดยง่ายได้ในที่สุด เนื่องมาจากผู้ชมรุ่นใหม่นั้น มีความสนใจในศาสนาน้อย จึงทำให้ไม่มีความต้องการที่จะศึกษาหาความรู้หรือเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ดังนั้นจึงไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา หรือมีน้อย (ต้นทุนทางศาสนา) จึงไม่มีความสามารถหรือสติปัญญาที่จะใช้ตีความหรือทำความเข้าใจในเนื้อหาแบบทางธรรมได้ทันที ดังนั้นเมื่อมีการอธิบายด้วยตัวอย่างทางโลกที่วัยรุ่นพบเห็นหรือคุ้นเคย จึงทำให้สามารถเข้าใจในเนื้อหาที่พระมหาสมปองต้องการสื่อสารได้อย่างรวดเร็ว

นั่นเอง
ซึ่งจากเหตุผลของความชอบหรือความพึงพอใจดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นใหม่ ที่เกิดจากประสบการณ์พื้นฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา (ต้นทุนทางศาสนา)

โดยภาพรวมความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นใหม่ที่มีต่อเนื้อหาของพระมหาสมปอง ในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ ทั้งเนื้อหาแบบทางธรรม (Secred Content) และเนื้อหาแบบทางโลก (Secular Content) พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่มีการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นใน 2 ลักษณะ คือ ทั้งความพึงพอใจ และไม่พึงพอใจ แต่จากสัดส่วนของความพึงพอใจและไม่พึงพอใจ พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่มีการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นในด้านความพึงพอใจในสัดส่วนที่มากกว่าการแสดงออกซึ่งความไม่พึงพอใจ อย่างเห็นได้ชัด โดยในส่วนของเนื้อหาแบบทางธรรมนั้น ผู้ชมรุ่นใหม่ทั้งหมดมีความพึงพอใจต่อเนื้อหาแบบทางธรรมที่พระมหาสมปองเลือกนำเสนอ เพราะ เนื้อหาแบบทางธรรมดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับตนเองโดยตรง ซึ่งเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติของเด็กและวัยรุ่นด้านความคิด การกระทำทั้งต่อตนเองและบุคคลอื่นในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ในเรื่องการแต่งกาย เรื่องความรัก เรื่องการขับจีวรจักรยานยนต์ เรื่องความกตัญญูต่อบุพการี เรื่องเพื่อน และเนื้อหาแบบทางธรรมดังกล่าวเป็นธรรมะขั้นพื้นฐานที่สามารถเข้าใจได้ง่าย และนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ด้วย ซึ่งจากเนื้อหาแบบทางธรรมที่พึงพอใจนั้นประกอบด้วยคุณลักษณะ 2 ประการ คือ ในแง่ของความสอดคล้องกับตนเอง และในแง่ของความง่ายต่อการเข้าใจเนื้อหา และในส่วนของเนื้อหาแบบทางโลกนั้น ผู้ชมรุ่นใหม่เกือบทั้งหมด มีความพึงพอใจต่อเนื้อหาแบบทางโลกที่พระมหาสมปอง

เลือกมานำเสนอ เพราะ เนื้อหาแบบทางโลกดังกล่าวเป็นเรื่องที่ผู้ชมรุ่นใหม่ให้ความสนใจอยู่แล้ว อีกทั้งในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ชมรุ่นใหม่ก็จะถูกแวดล้อมไปด้วยเรื่องราวทางโลกอยู่แล้ว ซึ่งจากเนื้อหาแบบทางธรรมที่พึงพอใจนั้นประกอบด้วยคุณลักษณะ 2 ประการ คือ ในแง่ของการดึงดูดความสนใจและในแง่ของความง่ายต่อการเข้าใจเนื้อหา

จากการวิเคราะห์การให้สัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นใหม่ ที่มีต่อเนื้อหาของพระมหาสมปองในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ใน 2 ลักษณะ คือ เนื้อหาแบบทางธรรม (Secred Content) และเนื้อหาแบบทางโลก (Secular) พบว่าจำนวนของผู้ชมรุ่นใหม่ที่แสดงออกซึ่งความพึงพอใจต่อเนื้อหาใน 2 ลักษณะนั้นมีจำนวนเกือบทั้งหมด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ชมรุ่นใหม่มีความชื่นชอบ/ความพึงพอใจ และยอมรับถึงเนื้อหาในการเทศน์ของพระมหาสมปองเป็นอย่างมาก ซึ่งความชื่นชอบหรือความพึงพอใจดังกล่าวนี้ที่เกิดขึ้นนั้น เป็นเรื่องของรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นใหม่แต่ละคน ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ (experience) พื้นฐานของผู้ชมรุ่นใหม่ที่ได้เรียนรู้มาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา (ต้นทุนทางศาสนา) ในเรื่องของเนื้อหาที่ใช้ในการเทศน์/บรรยายของพระภิกษุสงฆ์ ทั้งในแง่ความเหมาะสมและความไม่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ สมรักษ์ ชัยสิงห์กานานนท์ ที่ว่า รสนิยมเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล ที่แสดงออกซึ่งรูปแบบความชอบ ความพึงพอใจและความสนใจภายในบุคคลแต่ละคนในการบริโภคข่าวสารทางสื่อเทคโนโลยีใหม่ ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงแนวความคิด ค่านิยม ลักษณะของการยอมรับและให้ความสำคัญกับการดำรงอยู่ของตนเอง ในสังคมปัจจุบัน โดยที่บุคคลแต่ละคนจะมีรสนิยมกับตนเองอย่างไรก็ได้ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ พื้นฐานเรียนรู้และสังคมแวดล้อม รสนิยมเป็นอัตลักษณ์ส่วนบุคคล แต่ก็มี ความหมายในเชิงสถานภาพทางสังคมได้ด้วย แสดงให้เห็นว่าผู้ชมรุ่นใหม่มีประสบการณ์เรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา น้อย จึงทำให้ผู้ชมรุ่นใหม่มีความคิดเห็นเฉพาะความพึงพอใจ เพราะไม่มีความรู้หรือประสบการณ์ทางพระพุทธศาสนา หรือ ต้นทุนทางศาสนา มากพอในการนำมาเทียบเคียงในการพิจารณาเนื้อหาของพระมหาสมปองในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้ชมรุ่นใหม่ต่อไปก็จะกลายเป็นผู้ชมรุ่นเก่าในอนาคต หาก ณ วันนี้ผู้ชมรุ่นใหม่ไม่มีความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับเนื้อหาของพระภิกษุสงฆ์อย่างถูกต้องแล้ว ต่อไปในอนาคตคงทำให้ผู้รับสารในทางพระพุทธศาสนามีรสนิยมที่เสื่อมลงอย่างแน่นอน อีกทั้งเนื้อหาของพระภิกษุสงฆ์ก็จะเสื่อมและแปร่งไปด้วยเช่นกัน

- ความคิดเห็นของ “ผู้ชมรุ่นเก่า”

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอเนื้อหาแบบทางธรรม

ในส่วนของเนื้อหาแบบทางธรรมที่พระมหาสมปองเลือกมานำเสนอ พบว่า ผู้ชมรุ่นเก่าส่วนใหญ่ จำนวน 6 คน มีความพึงพอใจต่อเนื้อหาแบบทางธรรมดังกล่าว โดยมองว่าเนื้อหาแบบทางธรรมที่พระมหาสมปองนำเสนอ นั้นเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหลักของการประกอบอาชีพ/การทำงาน ในเรื่องความซื่อสัตย์ ความอดทน ความเกรงกลัวความชั่วความผิดในการทำงาน การประพฤติปฏิบัติต่อเจ้านาย และเป็นหลักธรรมะในชั้นเบื้องต้น ชั้นพื้นฐานซึ่งอยู่ในชั้นทาน และชั้นศีลเท่านั้น จากลักษณะใน 2 ลักษณะ จึงทำให้เนื้อหาแบบทางธรรมดังกล่าวมีความเหมาะสมกับกลุ่มผู้ชมรุ่นเก่า ที่เป็นผู้ใหญ่ วัยทำงาน เพราะเป็นเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับตนเองโดยตรง อีกทั้งสามารถเข้าใจได้โดยง่าย และนำไปประยุกต์ใช้กับการทำงานและเป็นประโยชน์ต่อตนเองได้ ดังที่ผู้ชมรุ่นเก่าได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“ ธรรมะของท่านที่ว่าคนทำงานต้องเอามาใช้แน่นอน เป็นเรื่องทั่วๆ ไปเลย ทำงานที่หนักๆ ก็ต้องเจอแบบนี้ พี่เองก็เจอเจ้านายที่ชอบใช้อำนาจ ต่อ ไปนี้ก็ลองเอาที่สอนมาใช้ ก็ดีขึ้นบ้างนะ แต่อย่างน้อยได้ความสบายใจ ” (จันทร์สถิต พันธุ์เพชร, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2552)

“ หลักธรรมที่ท่านสอนเป็นเรื่องที่คนวัยทำงานต้องรู้เลย ปกติก็ยึดไว้ปฏิบัติอยู่แล้ว แต่พอมีคนมารวบรวมให้เราก็ สะกิดใจขึ้นมา เพราะบางอย่างก็ลืมไปบ้าง ข้อธรรมแบบนี้ทุกคนก็รู้อยู่ทั้งนั้น ” (นิภา รัตนพิเชษฐกุล, สัมภาษณ์, 18 มิถุนายน 2552)

“ มันมีประโยชน์ ก็บางทีเราลืมนะ แต่เราได้ฟังสักรุ่นเราก็เอ่อใช่ ทำไมเราไม่ทำอย่างนี้ เราควรจะเป็นอย่างนี้สิ อย่างเวลาเราสอนเด็ก เราเข้าใจเองว่าเด็กจะเข้าใจ พอเค้าไม่เข้าใจเราจะไปโกรธไปว่าเค้า เพราะเรายังอธิบายให้เค้าไม่เคลียร์ มันก็จริงนะ หรือแม้กระทั่งกับเพื่อนร่วมงาน เราเคยบอกเค้าหรือเปล่าว่าทำแบบนี้ไม่ถูก แล้วจะมาว่าคนนี่ว่าทำไมไม่รู้จ้กกู มันไม่ใช่จริงๆ เราไม่เคยบอกเค้า พอฟังๆ ไปก็สะกิดใจเราขึ้นมาหนึ่ง หรือฟังๆ ไปแล้วเอาวิธีการของท่านมาทำตาม ” (ชมกร กมลสุทธิ, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2552)

“ เนื้อหานี้ถูกควรอยู่แล้ว ก็ต้องเน้นเนื้อหาพวกนี้อยู่แล้ว เพราะว่าต้องมีความซื่อสัตย์และหนักแน่นด้วย มีหิริ โอตตัปปะคือซื่อสัตย์ทั้งลับหลังและต่อหน้า มีความเกรงกลัวและละเอียดรอบคอบเป็นธรรมชาติของข้าราชการชั้นที่ดี เพราะว่าบ้านเมืองเรามีปัญหาหลายๆ ส่วนหนึ่งมา

จากราชการที่ไม่สุจริต เพราะฉะนั้นถ้ามีการอบรมบ่มนิสัยบ่อยๆ ก็น่าจะดี บางคนคิดว่าข้าราชการคือเจ้านายของคนทั่วไป จริงๆ เป็นลูกน้องพวกเรา กินเงินภาษีจากพวกเรา บางคนลืมนึกว่าเป็นเจ้านายเรา ยิ่งเป็นใหญ่ยิ่งกินเงินเดือนเรามาก ก็ยิ่งต้องการประชาชน ท่านมาเทศน์บ่อยๆอย่างนี้ถือว่าดีให้สำนึกกว่าเราคือราชการเป็นลูกน้องประชาชนนะเราไม่ใช่เจ้านายประชาชน ”

(ทรงชล ชำรงอภิชาติกุล, สัมภาษณ์, 26 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นเก่า 2 คน มองว่าพระมหาสมปองมีการนำเสนอเนื้อหาทางธรรม ซึ่งเป็นธรรมะในขั้นเบื้องต้น ขั้นพื้นฐาน ซึ่งอยู่ในขั้นทาน ขั้นศีลเท่านั้น และมองว่ามีความเหมาะสมกับกลุ่มคนทุกกลุ่มด้วย เพราะเป็นธรรมะที่สามารถเข้าใจได้ง่ายและควรเรียนรู้ให้มีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีเสียก่อน ที่จะทำการศึกษาธรรมะในระดับสูงต่อไป

“เท่าที่ดูหลักธรรมที่สอน เป็นธรรมะในชีวิตประจำวัน จริงๆก็เรื่องทานเรื่องศีลสองอย่างนี้พอแล้ว เพราะข้อธรรมแบบนี้สอนได้ทุกวัย ไม่ยากหรือก ฟันฐานเบื้องต้นของคนที่ยังศึกษาทางธรรมนะ แต่ว่าเทคนิคเท่านั้นแหละ ที่เอามาสอนข้าราชการเป็นหลักการทำงาน เหมาะนะ เพราะว่าระดับของคนทำงานในราชการ ก็ต้องมีแนวคิดพื้นฐานอยู่ในแนวนี้ ”

(สุสติ ครอบรู้, สัมภาษณ์,

25 มิถุนายน 2552)

“ธรรมะที่ท่านนำมาสอนเป็นธรรมขั้นพื้นฐาน ง่ายๆ คืออยู่ในขั้นทาน ขั้นศีลเท่านั้นเอง เพราะว่าธรรมะจะมีอยู่ 4 ขั้นคือขั้นทาน ขั้นศีล ขั้นสมาธิ และขั้นปัญญา สองขั้นสุดท้ายท่านยังไม่ได้สอน ท่านจะเน้นไปที่ขั้นทานขั้นศีล เป็นธรรมะเบื้องต้นหรือคุณงามความดีเบื้องต้น แต่ว่าการที่จะทำคุณงามความดีเบื้องต้นและเบื้องต้นสูงขึ้น ไปนี้ ก็ต้องทำเบื้องต้นให้เข้าใจก่อน จะต้องเริ่มต้นตั้งแต่ขั้นทานศีลก่อนเมื่อสองขั้นนี้ได้จึงค่อยขยับขึ้นไปอีกสองขั้นนั้นได้ ”

(ทรงชล ชำรงอภิชาติกุล, สัมภาษณ์,

26 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นเก่าจำนวน 3 คน มองว่าพระมหาสมปองมีการนำเสนอเนื้อหาทางธรรมออกมาในปริมาณที่น้อย หรือแทบไม่ที่เลย และถึงแม้จะมีก็ไม่มี ความชัดเจนเท่าที่ควร เพราะไม่ใช่หลักธรรมะที่เป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา เพียงแต่เป็นหลักของการประพฤติปฏิบัติตนเท่านั้น ซึ่งในความเป็นจริงแล้วกลุ่มผู้ชมรุ่นเก่าต้องการหลักธรรมที่แท้จริง ที่สามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตมากกว่าหลักของการประพฤติปฏิบัติตนหรือความสนุกสนานเพียงอย่างเดียว

“รู้สึกว่าในแง่หลักธรรมมันออกมาไม่ชัด เหมือนไม่ใช่หลักธรรม แต่เหมือนหลักปฏิบัติมากกว่า ให้อูแบบนั้นก็ดูได้ แต่ยังมีไม่ออกว่าจะเอาตรงส่วนไหนมาใช้กับชีวิตประจำวัน คือดูเอาสนุกได้ ไม่เหมือนการเทศน์ที่เคยเจอมา มันเอามาใช้ได้จริง เพราะการเทศน์ของพระสมัยก่อนมันเป็นหลักธรรมะมากกว่านี้ ถ้าเป็นคนฟังอายุ 40 ขึ้นไป ต้องเอาหลักธรรมมาสอนมาบอกกันไปเลย พระก็เทศน์มาแบบง่ายๆ ไปเลยว่าอะไร ยังไงบ้างในชีวิตประจำวันคุณต้องใช้หลักธรรมตัวนี้นะ แต่นี่ท่านไปเพิ่มเอสเซสเซอร์มากจนเกินไป เรื่องของหลักธรรมไม่ใช่เรื่องที่ เราจะเอามาพูดตลกได้ แต่อย่างพระพระพยอมมีคำค่าเยอะ พูดจาแรง มองว่าไม่ได้เป็นการสอน เป็นการด่าคน แต่หลักธรรมท่านเน้น” (บุบผา ชูชาติ, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2552)

“ที่ดูมาตั้งแต่ตอนต้น ตอนเริ่มรายการ ขึ้นต้นดี ที่พูดบอกว่าจะมาสอนธรรมะ แต่นี่มันไม่มีธรรมะเลย มันมีน้ำเยอะ มันใช้ไม่ได้เลย ด้วยการเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์จริงๆ ต้องเน้นหลักธรรมเป็นหลัก ไม่ใช่เรื่องสัพเพเหระ ขึ้นต้นมาหะดี พอดูไปเรื่อยๆ ยิ่งไปกันใหญ่เลยจริงๆ ที่คนเราบวชก็ เพื่อต้องการที่จะเดินรอยตามพระพุทธเจ้า เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยเอาคำพระพุทธเจ้ามาสอนคนที่ไม่รู้ คนที่ไม่เคยรู้ไม่เคยเห็น ห่มผ้าเหลืองเสร็จก็หิบบิณฑบาตขึ้นมา นั่งบนธรรมมาสน์แล้วก็เทศน์ไปตามนั้น ตามไบลาน รับรองว่าไม่มีบาป แล้วก็ไม่มีผิด เพราะพระธรรมก็คือ ไบลาน คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าก็คือ พระธรรม ที่เราเอามาสดมนต์กันทุกวัน ที่ห้ามว่าไม่ให้เราทำอะไรบ้าง ห้ามฆ่าสัตว์ ห้ามพูดปด ห้ามผิดลูกเมียผู้อื่น พอเราบวชแล้วก็ให้มาเผยแพร่พระพุทธศาสนาตามหลักของพุทธองค์ ” (อุดม รอดสำเร็จ, สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2552)

“หลักธรรมะท่านแทรกอยู่ตลอด แต่ว่ามันก็ไม่ชัดเจน ไม่ได้เน้นไปทางหลักวิชาการ อย่างที่สอนเรื่องหลักการทำงาน 6 ข้อ แล้วยกเรื่องความอ่อนน้อมถ่อมตนมาก็ไม่ได้เกี่ยวกับข้าราชการเลย เพราะว่าข้าราชการตัวมันเองก็บอกอยู่แล้วว่าแต่ละคนต้องเคารพผู้บังคับบัญชา คำมีวินัยของเค้าอยู่แล้ว แล้วยกตัวอย่างที่พระเจ้าอยู่หัวท้าวท้าวให้ข้าราชการบริหาร ผมก็มองว่ามันเกี่ยวกับความอ่อนน้อมถ่อมตนของข้าราชการตรงไหน คือยกเรื่องของพระองค์ท่าน ซึ่งสูงส่ง จะเอามาเปรียบเทียบกันไม่ได้ คือพระเจ้าอยู่หัวมาทำแบบนี้แล้วจะมาให้ใครเอาเป็นตัวอย่างได้ไง มันไม่ใช่ เราก็แค่คนธรรมดา จะไปท้าวให้ใครหรือบริการใครอะไรยังงัย มองว่าไม่เหมาะกับการบรรยายให้ผู้ใหญ่ฟัง” (ชาญชัย มโนมัยพิบูลย์, 23 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นเก่า 1 คน มองว่ากลุ่มผู้ฟังซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่พระมหาสมปองต้องการสื่อสารด้วยอย่างแท้จริง คือ กลุ่มเด็กและวัยรุ่น จึงทำให้เนื้อหาทางธรรมที่นำมาเสนอในกลุ่มผู้ฟังที่เป็นผู้ใหญ่ที่มีความเข้มข้นในเนื้อหาธรรมไม่มากพอ อีกทั้งมองว่าการที่พระมหาสมปองทำการบรรยายถึงหลักของการทำงานในหลายๆสาขาอาชีพ เป็นสิ่งที่พระมหาสมปอง

ไม่ได้มีความรู้ ความเข้าใจ หรือความถนัดในเรื่องที่พูดอย่างแท้จริง จึงส่งผลให้เนื้อหาที่นำเสนอไม่เหมาะสมหรือตรงกับกลุ่มผู้ฟังในสาขาอาชีพนั้นๆ

“มหาสมปองเคยเทศน์ให้ผู้ใหญ่ฟังเมื่อไหร่ เทศน์ให้เด็กฟังมากกว่า จริงๆท่านก็สอนได้ทุกอย่างแต่บางทีก็ต้องขึ้นอยู่กับความถนัดของแต่ละคน มันก็ไม่เหมือนกัน พระนะ ไม่ใช่จะรู้จะถนัดทุกเรื่อง อย่างไปเทศน์เรื่องความปลอดภัยให้พนักงานขับรถฟัง พี่ว่าบริษัทเค้าเชิญคนผิดหรือเปล่า อย่างน้อยพระมหาสมปองท่านก็ไม่ได้ขับรถ น่าจะเชิญผู้เชี่ยวชาญทางด้านขนส่ง โทรคมนาคมมาพูดจะดีกว่าไหม ความชำนาญของแต่ละคนมันก็ชำนาญกันไปแต่ละอย่าง ไปพูดเรื่องหลักการทำงานจ้างนักการตลาดมาพูดดีกว่ามั้ง ไม่งั้น ไอ้คนที่ท่านสอนมันจะไม่ได้รับประโยชน์จากท่านนะ” (คุณชัญ สนธิเพชร, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2552)

จากความคิดเห็นดังกล่าวข้างต้น สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นเก่า 1 คน ซึ่งประกอบอาชีพข้าราชการ ซึ่งได้รับชมรายการธรรมะเคลิเวอร์ตอน ธรรมะข้าราชการ โดยมองว่าเนื้อหาที่พระมหาสมปองนำมาเสนอนั้นไม่ใช่ธรรมะของข้าราชการอย่างแท้จริง ซึ่งเมื่อได้ฟังแล้วจึงเกิดข้อสงสัยถึงความถูกต้องของเนื้อหาธรรมะที่เกี่ยวกับธรรมะของข้าราชการที่นำมาเสนอ

“สงสัยว่าท่านไปเอาธรรมะของข้าราชการพวกนี้มาจากไหน ที่เอามาเป็นเรื่องของจริยธรรมข้าราชการทั้งนั้น แต่มันจะแบ่งเป็นจริยธรรมข้าราชการพลเรือน ข้าราชการครู เป็นข้อๆ อยู่แล้วนะ สำหรับที่เป็นข้าราชการพลเรือนจริยธรรมที่ควรยึดจะมีเยอะกว่านี้ ข้อนี้ก็จะยาวมาก 4-5 บรรทัดเลย อันนี้คือท่านไปสรุปรวมมาแค่ 9 ข้อ หรือแต่งขึ้นมา 9 ข้อเองหรือ แสดงว่าก็ไม่ได้อิงเชิงวิชาการอะไร” (บุบผา ชูชาติ, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2552)

โดยภาพรวมของความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นเก่า ที่มีต่อการนำเสนอเนื้อหาแบบทางธรรม (Secred Content) ของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นเก่ามีแสดงออกซึ่งความพึงพอใจและไม่พึงพอใจต่อการนำเสนอเนื้อหาแบบทางธรรม ผู้รับสารได้ให้เหตุผลแห่งความพึงพอใจและไม่พึงพอใจนั้น โดยภาพรวมเกิดจาก

1. ในส่วนของความพึงพอใจ พบว่าผู้ชมรุ่นเก่า ประมาณ 3 ใน 5 มีความพึงพอใจต่อเนื้อหาแบบทางธรรมที่พระมหาสมปองเลือกมานำเสนอ ซึ่งความพึงพอใจนั้นเกิดจากในแง่ของความสอดคล้องกับตนเอง เพราะ เนื้อหาแบบทางธรรมดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับตนเองโดยตรง เพราะเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับหลักของการประกอบอาชีพ/การทำงาน ในเรื่องความซื่อสัตย์ ความอดทน ความเกรงกลัวความชั่วความผิดในการทำงาน การประพฤติปฏิบัติต่อเจ้านาย และใน

แง่ของความง่ายต่อการเข้าใจเนื้อหา เพราะเนื้อหาแบบทางธรรมดังกล่าวเป็นธรรมะขั้นพื้นฐานขั้นเบื้องต้น ซึ่งอยู่ในขั้นทาน และขั้นศีลเท่านั้น จากสาเหตุความพึงพอใจดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นเก่า ที่เกิดจากผู้ชมรุ่นเก่านั้น เป็นตัวแทนของกลุ่มคนวัยทำงาน ดังนั้นเมื่อมีการนำเสนอเนื้อหาแบบทางธรรมที่สามารถนำไปใช้ในการทำงานได้ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของตนเองจึงเกิดความพึงพอใจตามมา อีกทั้งยังเป็นธรรมะในขั้นพื้นฐาน จึงสามารถนำไปใช้ได้ง่ายๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

2. ในส่วนของความไม่พึงพอใจ พบว่าผู้ชมรุ่นเก่า ประมาณ 2 ใน 5 ไม่พึงพอใจต่อเนื้อหาแบบทางธรรมที่พระมหาสมปองเลือกมานำเสนอ ซึ่งความไม่พึงพอใจนั้น เกิดจากในแง่ของการใช้ประโยชน์ เพราะ เนื้อหาแบบทางธรรมที่นำเสนอมีความเข้มข้นของเนื้อหาธรรมน้อยหรือแทบไม่มีเลย หรือหากมีการนำเสนอก็ไม่ใช่หลักธรรมะที่เป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา หากเป็นเพียงหลักของการประพฤติปฏิบัติตนเท่านั้น จึงไม่สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้จริง และในแง่ของความเหมาะสม เพราะ เนื่องจากไม่ได้เน้นนำเสนอหลักธรรมะโดยแท้จริง ซึ่งไม่เกินไป ตามหลักการเผยแพร่ธรรมะของพระภิกษุสงฆ์ ที่จะต้องนำหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้รับทราบ ซึ่งถือว่าการนำเสนอหลักธรรมะที่เป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาเผยแพร่ ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญยิ่งของพระภิกษุสงฆ์ จากความไม่พึงพอใจดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นเก่า เนื่องจากมีประสบการณ์พื้นฐานเรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนามามากพอสมควรแล้วจึงสามารถนำมาเทียบเคียงได้ว่าเนื้อหาแบบทางธรรมที่นำเสนอไม่น่าใช่หลักธรรมะที่เป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา และมองในแง่ของประโยชน์ หรือการนำไปใช้ได้จริงมากกว่าเพียงแค่ต้องการความสนุกสนานเท่านั้น

ซึ่งจากเหตุผลของความพึงพอใจและไม่พึงพอใจดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นเก่า ที่เกิดจากประสบการณ์พื้นฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา (ต้นทุนทางศาสนา) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการนำเสนอเนื้อหาแบบทางธรรมของพระมหาสมปอง ไม่มีความสอดคล้องกับรสนิยม (taste) ในแง่ทางธรรมของผู้ชมรุ่นเก่า เพราะผู้ชมรุ่นเก่า คือกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งประสบการณ์ในแง่ทางธรรม/ทางด้านหลักธรรมคำสอนหรือเรื่องราวต่างๆในทางพระพุทธศาสนามามากพอสมควรแล้ว ดังนั้นจึงไม่ต้องการเพียงหลักธรรมะในขั้นพื้นฐานเท่านั้น แต่ต้องการหลักธรรมที่มีความลึกซึ้งมากกว่านี้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตรประจำวันที่ต้องพบเจอกับปัญหาและอุปสรรคมากมาย

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอเนื้อหาแบบทางโลก

ในส่วนของเนื้อหาแบบทางโลกที่พระมหาสมปองเลือกมานำเสนอ พบว่า ผู้ชมรุ่นเก่าส่วนใหญ่ จำนวน 7 คน มีความพึงพอใจต่อเนื้อหาแบบทางโลกดังกล่าว โดยมองว่าพระมหาสมปองมีการนำเสนอเรื่องทางโลกในปริมาณที่มาก และเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของสังคม จึงช่วยสร้างบรรยากาศแบบแปลกใหม่ ให้การฟังการบรรยายไม่น่าเบื่อ และการบรรยายธรรมน่าสนใจมากยิ่งขึ้น อีกทั้งประเด็นในเรื่องทางโลกที่พระมหาสมปองนำมาใช้ประกอบการบรรยายนั้น เป็นประเด็นที่ไม่ได้เป็นเรื่องน่าเกลียด หรือเรื่องต้องห้ามในการพูดในที่สาธารณะ หรือเกินกว่าผู้ฟังจะรับได้ แต่กลับเป็นประเด็นที่ดี ดังที่ผู้ชมรุ่นเก่าได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

“เรื่องที่เขาไม่ได้ไม่น่าเกลียดเลยนะ ยกเรื่องดารารายอย่างชงชง เขาก็เป็นคนดี ปฏิบัติธรรมจน ได้ดี ซึ่งเป็นประเด็นที่ดีถึงกล้าเอามายกตัวอย่างนะ ”

(จันทร์สถิต พันธุ์เพชร, สัมภาษณ์, 2 เมษายน 2552)

“เรื่องแบบใน โลกของเราเนี่ย ชื่นชอบน่าฟัง ท่านก็ต้องเอามาพูด ยิ่งเรื่องดารารายอีก แล้วฟังแล้วเข้ากับธรรมะด้วย เราก็ยิ่งยิ่งแปลกใจไปด้วยอีก ความสนใจก็ไม่ไปไหนแล้วแหละแบบนี้ ”

(นิภา รัตนพิเชษฐกุล, สัมภาษณ์,

18 มิถุนายน 2552)

“แต่เนื้อหาทางโลกเยอะไปนะ แต่บรรยายนานแล้วไม่มีเรื่องพวกนี้ก็อยู่ไม่ได้หรอก น่าเบื่อตาย แต่วิธีการเอาเรื่องทางโลกมาแทรกของท่านก็เป็นเรื่องดีที่นำยกย่องนำเอาอย่างทั้งนั้น ” (ศุสดี รอบรู้, สัมภาษณ์, 25 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นเก่า 2 คน มองว่าพระมหาสมปองสามารถนำเสนอเนื้อหาทางโลกได้ เพราะเป็นการนำเรื่องทางโลกมาอธิบายควบคู่กับเนื้อหาทางธรรม เพราะในฐานะหรือบทบาทของพระสงฆ์นั้นจะต้องมีหน้าที่ในการสั่งสอน อบรม และแก้ไขปัญหาให้กับฆราวาสโดยทั่วไป ซึ่งปัญหาหรือเรื่องราวต่าง ๆ นั้นเป็นเรื่องทางโลกที่ฆราวาสต้องพบเจอ จึงไม่อาจเลี่ยงได้

“ พระในที่นี่ก็คือ ครู ที่จะมาสอนว่ามีกัมมคติใหม่ เพราะฉะนั้นท่านก็ต้องรู้เข้าใจเรื่องกัมมมาก่อน จริงๆมันก็คือ ศีล 5 ข้อ 3 นั้นแหละ ถ้าท่านบอกว่ามันบาป เด็กก็รู้อยู่แล้วว่ามีกัมมบาป ทำให้เค้าเสียใจ ท่านเป็นพระท่านก็ต้องพูดแบบนี้ พูดเป็นวาจาในเชิงของธรรมะ แต่ถ้าเพื่อเอาเรื่องในชีวิตประจำวันเข้ามาสอดแทรกเข้าไปด้วย แล้วท่านตอบมาก็จะได้เข้าใจมากขึ้น ”

(ชมกร กมลสุทธิ, สัมภาษณ์, 23 มีนาคม 2552)

“พระนี่อะนะ ก็สามารรถแก้ปัญหาได้ทั้งทางโลกและทางธรรมถึงจะเรียกได้ว่าเป็นพระ เป็นผู้รู้และสามารถแก้ปัญหาทางโลกให้หายทุกข์ สามารถที่จะชี้แนะปัญหาทางธรรมให้จิตสงบ ผ่องใสได้ แต่ว่าก็ต้องด้วยความสำรวมให้อยู่ในศีลในธรรม ถึงจะเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ท่านพูดเรื่องทางโลกก็ไม่ผิดถ้าหากมีสติ เพราะว่าบางครั้งจะไปสั่งสอนใคร ต้องมีความรู้ทางโลกด้วย ไม่งั้นถ้าคำคึกเกิน ไปคนฟังก็ไม่เอา คำถามทางโลกก็ตอบเค้าไม่ได้ เพราะว่าทางโลกทางธรรมนี่ ก็คือทางเดียวกัน คือความรู้นี้จะทะลุถึงกันได้แล้วก็สามารรถที่จะเอาทางโลกมาอุปมาในทางธรรมให้ฟังได้ เพราะว่าทางธรรมบางครั้งเป็นนามธรรม ถ้าเราไม่มีทางโลกมาอุปมาให้ฟังมันก็ไม่เข้าใจเหมือนกัน เพราะว่าบางอย่างก็ลึกซึ้ง อย่างยกเรื่องจากพนม จีจี้ก็ให้ดูว่าชีวิตเค้าที่รำคาญมาแบบนี้ แล้วมาประสบผลสำเร็จ มันก็เป็นตัวอย่างที่เด่นชัด การที่ท่านเข้าใจทางโลกมากพอสมควรแล้วจะมีเรื่องมาอุปมาอุปมัยให้ฟังทำให้สอนธรรมะได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น”

(ทรงชล ชำรงอภิชาติกุล, สัมภาษณ์,

26 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นเก่า 1 คน มองว่าพระมหาสมปองมีการนำเสนอเรื่องทางโลกในปริมาณที่มาก อีกทั้งยังเป็นการนำเรื่องทางโลกที่ไม่ได้มีสาระ หรือเป็นประโยชน์ต่อผู้ฟัง

“จริงๆ ท่านต้องเน้นหลักธรรมเป็นหลัก ไม่ใช่เรื่องสัพเพเหระ แล้วมันก็ไม่ใช่คำของพระเลย ”พูดสอนก็เพื่อให้มีจิตใจใฝ่มาทางธรรมะ แต่นี่เน้นให้มันไปใฝ่ทางครั้นเครง ทางบันเทิงมากกว่ามัน ไม่มีธรรมะของพระพุทธเจ้า อย่างธรรมะของพระพุทธเจ้า 5 ข้อ เอามาสัก 3 ข้อก็พอ จะได้จำเอามาปฏิบัติมันมีแต่ความตลก มันมีธรรมะอะไรที่ไหน อย่างเอาเรื่องทางโลกมา ที่จริงน่าจะสอนในเรื่องที่เจริญปัญญา เกิดความคิด แล้วเอาคำสอนของพระพุทธเจ้ามาสอนด้วยเป็นเกร็ดความรู้เล็กๆน้อยๆ” (อุดม รอดสำเร็จ, สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2552)

อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นเก่า 2 คน มองว่าในการนำเสนอเรื่องทางโลกพระมหาสมปองนั้น ไม่ใช่หน้าที่ของพระสงฆ์ ซึ่งหน้าที่ของพระสงฆ์ คือการนำคำสอนของพระพุทธเจ้ามาเผยแผร์เป็นหลัก แต่นักลับเป็นการนำเสนอเนื้อหาทางโลกเป็นหลัก และการที่พระมหาสมปองเป็นพระสงฆ์นั้น จึงไม่มีความรู้ความเข้าใจมากพอในเรื่องทางโลกทั้งหลาย จึงส่งผลให้เนื้อหาที่นำมาเสนอกลับถูกมองว่าเป็นเรื่องที่ไม่จำเป็นหรือสำคัญมากพอที่จะเอามาสั่งสอนคนทางโลกที่มีความเข้าใจในเรื่องพวกนี้อย่างดีแล้ว

“ การที่ท่านเอาแบบนี้มาสอนคนหนะ มันไม่ใช่เรื่องของท่าน อย่างเพลงที่เกี่ยวข้องกับความรัก ที่มีเนื้อหาธรรมะของท่านพุทธทาสก็มี แต่ท่านไปเลือกเอาสิ่งที่คิดหุคน เอามาใช้สื่อมันก็ไม่เหมาะสมกับที่พระจะสมควรเอามาใช้ เพราะท่านก็ต้องไปฟังไปอ่านไปศึกษามา ”

(คุณัชฌ์ สนธิเพชร, สัมภาษณ์,

12 มิถุนายน 2552)

“ ท่านไม่มีวันที่จะเข้าใจเรื่องทางโลกได้ ยิ่งไงก็ไม่มีวัน แล้วเอาเรื่องทางโลกที่แบบว่าเรามองแล้วก็ดูหน่อมแน้ม คนทางโลกอย่างเราๆรู้จักว่าท่านเยอะ เอามาแบบนี้มองว่านอกจากจะไม่เหมาะกับท่านแล้ว ยังเอาเรื่องที่หน่อมแน้มมาอีก ”

(ชาลชัช มโนมัยพิบูลย์,

23 มิถุนายน 2552)

โดยภาพรวมของความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นเก่าที่มีต่อการนำเสนอเนื้อหาแบบทางโลก (Secular Content) ของพระมหาสมปอง พบว่าผู้ชมรุ่นเก่ามีแสดงออกซึ่งความพึงพอใจและไม่พึงพอใจต่อการนำเสนอเนื้อหาแบบทางโลก ผู้รับสารได้ให้เหตุผลแห่งความพึงพอใจและไม่พึงพอใจนั้น โดยภาพรวมเกิดจาก

1. ในส่วนของความพึงพอใจ พบว่าผู้ชมรุ่นเก่าประมาณ 4 ใน 5 มีความพึงพอใจต่อเนื้อหาแบบทางโลกที่พระมหาสมปองเลือกมานำเสนอ ซึ่งความพึงพอใจนั้นเกิดจากในแง่ของความเหมาะสมของเนื้อหาที่นำเสนอ เพราะ ประเด็นเรื่องทางโลกที่นำเสนอเป็นประเด็นที่สังคมไม่ใช่เรื่องน่าเกลียด หรือเป็นเรื่องต้องห้ามในการพูดในที่สาธารณะ หรือเกินกว่าผู้ฟังจะรับได้ และในแง่ของการดึงดูดความสนใจ เพราะมีการนำเสนอเรื่องทางโลกเป็นจำนวนมาก และเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของสังคม จึงช่วยสร้างบรรยากาศแบบแปลกใหม่ ทำให้การบรรยายธรรมน่าสนใจมากยิ่งขึ้น
2. ในส่วนของความไม่พึงพอใจ พบว่าผู้ชมรุ่นเก่าประมาณ 1 ใน 5 ไม่พึงพอใจต่อเนื้อหาแบบทางโลกที่พระมหาสมปองเลือกมานำเสนอ ซึ่งความไม่พึงพอใจนั้นเกิดจากในแง่ของการใช้ประโยชน์ และ ในแง่ของความไม่เหมาะสม เพราะ เรื่องทางโลกที่นำเสนอส่วนใหญ่ไม่มีสาระหรือประโยชน์กับผู้ฟัง และพระมหาสมปองเลือกนำเสนอเรื่องทางโลกมากกว่าเรื่องทางธรรม ซึ่งไม่ใช่หน้าที่ของพระภิกษุสงฆ์ จึงไม่เหมาะสมแก่สมณะเพศ

โดยภาพรวมความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นเก่าที่มีต่อเนื้อหาของพระมหาสมปอง ในรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ ทั้งเนื้อหาแบบทางธรรม (Secred Content) และเนื้อหาแบบทางโลก (Secular Content) พบว่าผู้ชมรุ่นเก่ามีการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นใน 2 ลักษณะ คือ ทั้งความพึงพอใจ และไม่พึงพอใจ แต่จากสัดส่วนของความพึงพอใจและไม่พึงพอใจ พบว่า ผู้ชมรุ่นเก่ามีการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นในด้านความพึงพอใจในสัดส่วนที่มากกว่าการแสดงออกซึ่งความไม่พึงพอใจ อย่างเห็นได้ชัด (6:4,7:3) โดยในส่วนของเนื้อหาแบบทางธรรมนั้น ผู้ชมรุ่นเก่าส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อเนื้อหาแบบทางธรรมที่พระมหาสมปองเลือกนำเสนอ เพราะ เนื้อหาแบบทางธรรมดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับตนเอง โดยตรง เพราะเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับหลักของการประกอบอาชีพ/การทำงาน ในเรื่องความซื่อสัตย์ ความอดทน ความเกรงกลัวความชั่วความผิดใน

การทำงาน การประพฤติปฏิบัติต่อเจ้านาย และเป็นพระมหาราชชั้นพื้นฐานชั้นเบื้องต้น ซึ่งอยู่ในชั้นทาน และชั้นศีลเท่านั้น ซึ่งจากเนื้อหาแบบทางธรรมที่พึงพอใจนั้นประกอบด้วยคุณลักษณะ 2 ประการ คือ ในแง่ของความสอดคล้องกับตนเอง และในแง่ของความง่ายต่อการเข้าใจเนื้อหา และในส่วนของเนื้อหาแบบทางโลกนั้น ผู้ชมรุ่นเก่าส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจต่อเนื้อหาแบบทางโลกที่พระมหาสมปองเลือกมานำเสนอ เพราะ ประเด็นเรื่องทางโลกที่น่าเสนอเป็นประเด็นที่ค้างใจ ไม่ใช่เรื่องน่าเกลียด หรือเป็นเรื่องต้องห้ามในการพูดในที่สาธารณะ และทำให้การบรรยายธรรมน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากเนื้อหาแบบทางธรรมที่พึงพอใจนั้นประกอบด้วยคุณลักษณะ 2 ประการ คือ ในแง่ของความเหมาะสมของเนื้อหาที่น่าเสนอ และในแง่ของการดึงดูดความสนใจ

จากการวิเคราะห์การให้สัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นเก่า ที่มีต่อเนื้อหาของพระมหาสมปองในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ใน 2 ลักษณะ คือ เนื้อหาแบบทางธรรม (Secred Content) และเนื้อหาแบบทางโลก (Secular) พบว่าจำนวนของผู้ชมรุ่นเก่าที่แสดงออกซึ่งความพึงพอใจต่อเนื้อหาใน 2 ลักษณะนั้นมีจำนวนมากกว่าจำนวนของผู้ชมรุ่นเก่าที่แสดงออกซึ่งความไม่พึงพอใจ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ชมรุ่นเก่าถึงแม้จะไม่พึงพอใจหรือไม่มีความชื่นชอบต่อการนำเสนอเนื้อหาของพระมหาสมปองบ้าง แต่ก็ถือได้ว่าการพึงพอใจหรือชื่นชอบมากอยู่ในระดับหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการยอมรับถึงการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบใหม่ในการเทศน์ของพระมหาสมปองอีกด้วย ซึ่งความชื่นชอบหรือความพึงพอใจดังกล่าวนี้ที่เกิดขึ้นนั้น เป็นเรื่องของรสนิยม (taste) ของผู้ชมเก่าแต่ละคน ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ (experience) พื้นฐานของผู้ชมรุ่นเก่าที่ได้เรียนรู้มาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา (ต้นทุนทางศาสนา) ในเรื่องของเนื้อหาที่ใช้ในการเทศน์/บรรยายของพระภิกษุสงฆ์ ทั้งในแง่ความเหมาะสมและความไม่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ สมรภัฏ ชัยสิงห์กานานนท์ ที่ว่า รสนิยมเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล ที่แสดงออกซึ่งรูปแบบความชอบ ความพึงพอใจและความสนใจภายในบุคคลแต่ละคนในการบริโภคข่าวสารทางสื่อเทคโนโลยีใหม่ ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงแนวความคิด ค่านิยม ลักษณะของการยอมรับและให้ความสำคัญกับการดำรงอยู่ของตนเอง ในสังคมปัจจุบัน โดยที่บุคคลแต่ละคนจะมีรสนิยมกับตนเองอย่างไรก็ได้ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์พื้นฐานเรียนรู้และสังคมแวดล้อม รสนิยมเป็นอัตลักษณ์ส่วนบุคคล แต่ก็มี ความหมายในเชิงสถานภาพทางสังคมได้ด้วย แสดงให้เห็นว่าผู้ชมรุ่นเก่ามีประสบการณ์เรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา มาก จึงทำให้ผู้ชมรุ่นเก่ามีความคิดเห็นทั้งความพึงพอใจและความไม่พึงพอใจ เพราะมีความรู้หรือประสบการณ์ทางพระพุทธศาสนา หรือ ต้นทุนทางศาสนา มากพอในการนำมาเทียบเคียงในการพิจารณาเนื้อหาของพระมหาสมปองในรายการธรรมะเดลิเวอรี่

จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้รับสาร 2 กลุ่ม คือ ผู้ชมรุ่นใหม่ และผู้ชมรุ่นเก่า ที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหารายการของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการธรรมะเคลียวารี สามารถสรุปได้ ดังนี้

เรื่องที่ศึกษา ผู้รับสาร	รูปแบบการนำเสนอของพระมหาสมปอง	
	รูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะ (Verbal -communication)	รูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะ (Non-Verbal Communication)
ความคิดเห็นของ “ผู้ชมรุ่นใหม่”	<p>ผู้ชมรุ่นใหม่ทั้งหมด มีความพึงพอใจ ต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะ ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเลือกใช้ถ้อยคำ 5 ลักษณะ คือ คำหรือภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกัน คำใหม่ คำแปลกแหวกแนว หรือมีเอกลักษณ์ของตนเอง คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ ภาษาสมัยใหม่ /ภาษาวัยรุ่น และ คำคม คำให้ข้อคิดคติเตือนใจ - การเล่นคำเล่าภาษา 4 ลักษณะ คือ คำสัมผัสคล้องจอง การอุปมาอุปไมย การเปรียบเทียบ และภาษาเชิงเปรียบเทียบ - การใช้อารมณ์ขัน - การใช้กิจกรรมประกอบการบรรยาย - การใช้ภาพและเสียง 	<p>ผู้ชมรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ไม่ได้ตอบถึงประเด็นดังกล่าวอย่างชัดเจน แต่มีเพียงบางส่วน ซึ่งเป็นส่วนน้อยเท่านั้น ดังนั้นจึงไม่สามารถสรุปได้ว่าในส่วนของรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะของพระมหาสมปองนั้นเป็นที่พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจของผู้ชมรุ่นใหม่</p>
คุณลักษณะ	<p>คุณลักษณะโดยรวมของรูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะ ที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ มี 3 ประการ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ในแง่ของความง่ายต่อการเข้าใจเนื้อหา ได้แก่ ภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกัน คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ ภาษาสมัยใหม่ ภาษาวัยรุ่น คำคม คำให้ข้อคิดคติเตือนใจ คำสัมผัสคล้องจอง การอุปมาอุปไมย การเปรียบเทียบ ภาษาเชิงเปรียบเทียบ การใช้กิจกรรม และการใช้ภาพและเสียง 2. ในแง่ของการดึงดูดความสนใจ ได้แก่ ภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกัน คำใหม่ คำแปลกแหวกแนว หรือมีเอกลักษณ์ของตนเอง คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ ภาษาสมัยใหม่ ภาษาวัยรุ่น คำสัมผัสคล้องจอง การใช้อารมณ์ขัน การใช้กิจกรรม และการใช้ภาพและเสียง 3. ในแง่ของความทันสมัย ได้แก่ การใช้ภาพและเสียง 	-
ความคิดเห็นของ “ผู้ชมรุ่นเก่า”	<p>ผู้ชมรุ่นเก่าทั้งหมดแสดงออกซึ่งความพึงพอใจ และไม่พึงพอใจ ต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะ แต่มีสัดส่วนของความพึงพอใจมากกว่าความไม่พึงพอใจ อย่างเห็นได้ชัดต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะ ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเลือกใช้ถ้อยคำ 3 ลักษณะ คือ คำหรือภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกัน คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ และ คำคม คำให้ข้อคิดคติเตือนใจ - การเล่นคำเล่าภาษา 4 ลักษณะ คือ คำสัมผัสคล้องจอง การอุปมาอุปไมย การเปรียบเทียบ และภาษาเชิงเปรียบเทียบ - การใช้อารมณ์ขัน - การเล่าเรื่อง 	<p>ผู้ชมรุ่นเก่าทั้งหมดแสดงออกซึ่งความพึงพอใจ และไม่พึงพอใจ ต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะ แต่มีสัดส่วนของความพึงพอใจมากกว่าความไม่พึงพอใจ อย่างเห็นได้ชัดต่อ ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - พฤติกรรมของเสียง - อาถรรพ์การทำทาง - การแสดงออกทางใบหน้า

	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้เหตุการณ์ปัจจุบัน - การใช้กิจกรรมประกอบการบรรยาย - การใช้ภาพและเสียง 	
คุณลักษณะ	<p>คุณลักษณะโดยรวมของรูปแบบการนำเสนอเชิงวิจนะ ที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ มี 3 ประการ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ในแง่ของความง่ายต่อการเข้าใจเนื้อหา ได้แก่ ภาษายกอย่างทีคนทั่วไปพูดกัน คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ คำคม คำให้ข้อคิดคติเตือนใจ คำสัมผัสคล้องจอง การอุปมาอุปไมย การเปรียบเทียบ ภาษาเชิงเปรียบ การเล่าเรื่อง การใช้เหตุการณ์ปัจจุบัน การใช้กิจกรรม และการใช้ภาพ(ภาพนิ่งและภาพยนตร์โฆษณา) 2. ในแง่ของการดึงดูดความสนใจ ได้แก่ การใช้อารมณ์ขัน การเล่าเรื่อง การใช้กิจกรรม และการใช้ภาพ(ภาพนิ่งและภาพยนตร์โฆษณา)และเสียง 3. ในแง่ของความทันสมัย ได้แก่ การใช้ภาพ(ภาพนิ่งและภาพยนตร์โฆษณา)และเสียง <p>คุณลักษณะโดยรวมของรูปแบบการนำเสนอเชิงวิจนะ ที่ก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจ มี 2 ประการ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ในแง่ของความไม่เหมาะสม ได้แก่ คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ คำคม คำให้ข้อคิดคติเตือนใจ คำสัมผัสคล้องจอง การใช้อารมณ์ขัน การเล่าเรื่อง การใช้กิจกรรม และการใช้ภาพ(ภาพนิ่งและภาพยนตร์โฆษณา)และเสียง 2. ในแง่ของประโยชน์ ได้แก่ คำให้ข้อคิดคติเตือนใจ คำสัมผัสคล้องจอง การใช้อารมณ์ขัน การเล่าเรื่อง และการใช้กิจกรรม 	<p>คุณลักษณะโดยรวมของรูปแบบการนำเสนอเชิงวิจนะ ที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ มี 1 ประการ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.ในแง่ความสอดคล้อง /เหมาะสม ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - พฤติกรรมของเสียง คือ ใช้โทนเสียงหลากหลาย เหมาะกับเรื่องที่บรรยาย และจังหวะการพูดที่เร็ว - อากัปกิริยาท่าทาง คือ การวางท่า(Posture)ต่อหน้าผู้ฟังอย่างสำรวม การยื่นแขนเพราะเหมาะกับยุคปัจจุบัน และการใช้ท่าทางประกอบคำพูด(Gesture) ซึ่งแสดงท่าทางได้อย่างเหมาะสม - การแสดงออกทางใบหน้าที่มีการแสดงสีหน้าอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเรื่องที่กำลังบรรยาย ช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในขณะที่ฟังบรรยาย <p>คุณลักษณะโดยรวมของรูปแบบการนำเสนอเชิงวิจนะ ที่ก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจ มี 1 ประการ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ในแง่ของความไม่สอดคล้อง/ไม่เหมาะสม <ul style="list-style-type: none"> - พฤติกรรมของเสียง คือ การเลียนเสียงแบบวัยรุ่น และการเลียนเสียงแบบศิลปินดลก - อากัปกิริยาท่าทาง คือ การใช้ท่าทางประกอบคำพูดที่สามารถสื่อความหมายได้โดยตรง (Conventional Gesture)ในการสารัตถิการทำการกิจกรรมด้วยตนเอง และการใช้ท่าทางประกอบคำพูดที่ไม่สามารถสื่อความหมายได้โดยตรง(Description Gesture) มีการแสดงออกมากเกินไป ความจำเป็น - การแสดงออกทางใบหน้าที่ มีการขมขื่น สนุกสนานรำเริง ทะเล้นมากเกินไป ซึ่งไม่เหมาะสมแก่สมณะเทศ
เรื่องที่ศึกษา	เนื้อหาที่นำเสนอของพระมหาสมปอง	
ผู้รับสาร	เนื้อหาแบบทางธรรม (Secred Content)	เนื้อหาแบบทางโลก (Secular Content)
ความคิดเห็นของ “ผู้ชมรุ่นใหม่”	ผู้ชมรุ่นใหม่ทั้งหมด มีความพึงพอใจ ต่อเนื้อหาแบบทางธรรมที่พระมหาสมปองเลือกมานำเสนอ	ผู้ชมรุ่นใหม่ ส่วนใหญ่ (เกือบทั้งหมด)มีความพึงพอใจ ต่อเนื้อหาแบบทางโลกที่พระมหาสมปองเลือกมานำเสนอ
คุณลักษณะ	<p>คุณลักษณะโดยรวมของเนื้อหาแบบทางธรรม ที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ มี 2 ประการ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ในแง่ของความสอดคล้องกับตนเอง คือ เนื้อหาแบบทางธรรมมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับตนเองโดยตรง ซึ่งเป็น 	<p>คุณลักษณะโดยรวมของเนื้อหาแบบทางโลก ที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ มี 2 ประการ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ในแง่ของการดึงดูดความสนใจ คือ ในการบรรยายธรรมจะมีเนื้อหาเฉพาะหลักธรรมคำสอนในทางพระ

	<p>เรื่องที่อยู่ในความสนใจ และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเองได้ ได้แก่ เนื้อหาเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติของเด็กและวัยรุ่นด้านความคิด การกระทำทั้งต่อตนเองและบุคคลอื่นในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ในเรื่องการแต่งกาย เรื่องความรัก เรื่องการขับขีรถจักรยานยนต์ เรื่องความกตัญญูต่อบุพการี เรื่องเพื่อน</p> <p>2. ในแง่ของความง่ายต่อการเข้าใจเนื้อหา คือ เนื้อหาแบบทางธรรมเป็นธรรมะขั้นพื้นฐาน หรือเป็นเพียงหลักการประพฤติปฏิบัติตนในแบบง่ายๆ จึงสามารถเข้าใจในเนื้อหาที่พระมหาสมปองต้องการนำเสนอได้โดยง่าย</p>	<p>พุทธศานาเท่านั้น ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเข้าใจได้ยาก เป็นเรื่องที่น่าเบื่อ ไม่น่าสนใจ/ต้องการฟัง แต่หากมีเนื้อหาในแบบ ทางโลกที่เกี่ยวกับวัยรุ่นควบคู่กับเนื้อหาทางธรรมะ จะช่วยดึงดูดความสนใจของผู้ชมรุ่นใหม่ให้สนใจฟังการบรรยายธรรม</p> <p>2. ในแง่ของความง่ายต่อการเข้าใจเนื้อหา คือ เนื้อหาแบบทางธรรมเป็นเรื่องที่ลึกซึ้ง และเข้าใจได้ยาก ดังนั้น จะต้องอาศัยตัวอย่างเพื่อมาประกอบกับหลักธรรมที่ยกขึ้นมา เพื่อให้เกิดภาพพจน์ และเข้าใจในเนื้อหาทางธรรมได้โดยง่าย</p>
<p>ความคิดเห็นของ “ผู้ชมรุ่นเก่า”</p>	<p>ผู้ชมรุ่นเก่าทั้งหมดแสดงออกซึ่งความพึงพอใจและไม่พึงพอใจ ต่อเนื้อหาแบบทางธรรมที่น่าเสนอ แต่มีสัดส่วนของความพึงพอใจมากกว่าความไม่พึงพอใจ อย่างเห็นได้ชัด ต่อเนื้อหาแบบทางธรรมที่น่าเสนอ</p>	<p>ผู้ชมรุ่นเก่าทั้งหมดแสดงออกซึ่งความพึงพอใจและไม่พึงพอใจ ต่อเนื้อหาแบบทางโลกที่น่าเสนอ แต่มีสัดส่วนของความพึงพอใจมากกว่าความไม่พึงพอใจ อย่างเห็นได้ชัด ต่อเนื้อหาแบบทางโลกที่น่าเสนอ</p>
<p>คุณลักษณะ</p>	<p>คุณลักษณะโดยรวมของเนื้อหาแบบทางธรรม ที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ มี 2 ประการ ดังนี้</p> <p>1. ในแง่ของความสอดคล้องกับตนเอง เพราะ เนื้อหาแบบทางธรรมเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับหลักของการประกอบอาชีพ/การทำงาน ในเรื่องความซื่อสัตย์ ความอดทน ความเกรงกลัว ความซื่อสัตย์ในการทำงาน การประพฤติปฏิบัติต่อเจ้านาย</p> <p>2. ในแง่ของความง่ายต่อการเข้าใจเนื้อหา เพราะเนื้อหาแบบทางธรรมดังกล่าวเป็นธรรมะขั้นพื้นฐานขั้นเบื้องต้น ซึ่งอยู่ในชั้นทาน และชั้นศีลเท่านั้น</p> <p>คุณลักษณะโดยรวมของเนื้อหาแบบทางธรรม ที่ก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจ มี 2 ประการ ดังนี้</p> <p>1. ในแง่ของการใช้ประโยชน์ เพราะ เนื้อหาแบบทางธรรมนั้นมีความเข้มข้นของเนื้อหาธรรมน้อยหรือแทบไม่มีเลย หรือหากมีการนำเสนอก็ไม่ใช้หลักธรรมะที่เป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา แต่เป็นเพียงหลักการประพฤติปฏิบัติตนเท่านั้น จึงไม่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง</p> <p>2. ในแง่ของความไม่เหมาะสม เพราะ เนื่องจากไม่ได้เน้นนำเสนอหลักธรรมะโดยแท้จริง ซึ่งไม่เพียงพอ ตามหลักการเผยแผ่ธรรมะของพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งจะต้องนำหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาเผยแผ่ให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้รับทราบ ซึ่งถือว่าการนำเสนอหลักธรรมะที่เป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาเผยแผ่ ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญยิ่งของพระภิกษุสงฆ์</p>	<p>คุณลักษณะโดยรวมของเนื้อหาแบบทางโลก ที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ มี 2 ประการ ดังนี้</p> <p>1. ในแง่ของความเหมาะสม เพราะประเด็นเรื่องทางโลกที่น่าเสนอเป็นประเด็นที่ติดตาม ไม่ใช่เรื่องน่าเกลียด หรือเป็นเรื่องต้องห้ามในการพูดในที่สาธารณะ หรือเกินกว่าผู้ฟังจะรับได้</p> <p>2. ในแง่ของการดึงดูดความสนใจ เพราะมีการนำเสนอเรื่องทางโลกปริมาณมากและเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของสังคม จึงช่วยสร้างบรรยากาศแบบแปลกใหม่ ทำให้การบรรยายธรรมน่าสนใจมากยิ่งขึ้น</p> <p>คุณลักษณะโดยรวมของเนื้อหาแบบทางโลก ที่ก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจ มี 2 ประการ ดังนี้</p> <p>1. ในแง่ของการใช้ประโยชน์ เพราะ เรื่องทางโลกที่น่าเสนอส่วนใหญ่ไม่มีสาระหรือประโยชน์กับผู้ฟัง แต่เน้นเนื้อหาทางโลกที่ให้ความบันเทิงสนุกสนานเป็นหลัก</p> <p>2. ในแง่ของความไม่เหมาะสม เพราะพระมหาสมปองเลือกนำเสนอเรื่องทางโลก เป็นหลัก ซึ่งพบว่าไม่มีเป็นจำนวนมาก มากกว่าเรื่องทางธรรม ที่นำเสนอ ซึ่งไม่ใช่วิธีที่ของพระภิกษุสงฆ์ จึงไม่เหมาะสมแก่สมณะเพศ</p>

ตารางที่ 7.1 สรุปความคิดเห็นของ “ผู้ชมรุ่นใหม่” และ “ผู้ชมรุ่นเก่า”

ต่อรูปแบบการนำเสนอและเนื้อหาของพระมหาสมปอง ตาลปุตโต ในรายการธรรมะเคลิเวอรี่

จากการศึกษาพบว่า จากความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นใหม่ ส่วนใหญ่(เกือบทั้งหมด) มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหาของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ที่ถูกนำเสนอในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ ซึ่งความคิดเห็นดังกล่าวแตกต่างจากความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นเก่า ซึ่งมีทั้งความพึงพอใจ และความไม่พึงพอใจ ต่อรูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหาของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ที่ถูกนำเสนอในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ แต่จากสัดส่วนที่แสดงออกซึ่งความพึงพอใจและไม่พึงพอใจ มีจำนวนแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งสาเหตุที่อยู่เบื้องหลังของความชื่นชอบ/ความพึงพอใจ และความไม่พึงพอใจดังกล่าว เกิดจากเรื่องของ “รสนิยม” (taste) ของผู้รับสารทั้งสองกลุ่ม ทั้งรสนิยมในเรื่องทางธรรม และรสนิยมในเรื่องทางโลก ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยเรื่อง “อายุ” ของผู้รับสารทั้งสองกลุ่ม เนื่องจากตัวแปรเรื่องอายุนั้นเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงประสบการณ์การเรียนรู้ (experience) ที่ผ่านมา โดยเฉพาะประสบการณ์การเรียนรู้ในทางธรรม หรือ ต้นทุนทางศาสนาของผู้รับสารทั้งสองกลุ่ม เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ความคิดเห็นที่แตกต่างระหว่างผู้รับสารสองกลุ่มเกิดจาก “ตัวแปรเรื่องประสบการณ์การเรียนรู้ในทางธรรม หรือ ต้นทุนทางศาสนา” นั้นเอง

บทที่ 8

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการสร้างสรรค์ของพระมหาสมปอง ตาลปุตโต ในรายการธรรมะเดลิเวอรี่” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1. เพื่อวิเคราะห์ถึงรูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหาที่นำเสนอโดยพระมหาสมปอง 2. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างสรรค์ของพระมหาสมปอง และ 3. เพื่อศึกษาถึง ความคิดเห็น ของผู้รับสาร ต่อรูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหา ของพระมหาสมปอง ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหาที่ผลิตโดยพระมหาสมปอง ตาลปุตโต จากวีซีดีรายการธรรมะเดลิเวอรี่ ชุดที่ 8-20 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการสร้างสรรค์ของพระมหาสมปอง รวมถึงการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้รับสารกลุ่มคนรุ่นใหม่และกลุ่มคนรุ่นเก่าที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอและเนื้อหาที่ผลิตโดยพระมหาสมปอง โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับรายการสนทนา แนวคิดการสื่อสารเชิงวัจนะ และเชิงอวัจนะ ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันศาสนาและสถาบันสื่อมวลชน การสร้างสรรค์ด้วยการพูด แนวคิดเรื่องการเล่าเรื่อง แนวคิดเกี่ยวกับการผสมผสาน (Hybrid) และแนวคิดรสนิยม(taste) เป็นกรอบในการวิเคราะห์

การสรุปผลการวิจัย ผู้วิจัยจะแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสาร (S) สาร (M) ช่องทางการสื่อสาร(C) และผู้รับสาร (R) จากรายการธรรมะเดลิเวอรี่ทางโทรทัศน์ซึ่งเป็นผลผลิตทางวัฒนธรรมของคนในยุคสมัยใหม่ว่ามีรูปแบบความสัมพันธ์ต่อกันเป็นเช่นใด โดยผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการศึกษาในแต่ละด้านดังนี้

- รูปแบบการนำเสนอและเนื้อหารายการธรรมะเดลิเวอรี่ (สาร (M)และช่องทางการสื่อสาร(C))

รูปแบบการนำเสนอรายการธรรมะเดลิเวอรี่ (บทที่ 4)

1. รูปแบบการนำเสนอรายการของบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด (ผู้ผลิตรายการ)

จากการศึกษาพบว่า บริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด ผู้ผลิตรายการ ได้ทำการประกอบสร้างรายการ เพื่อถ่ายทอดรูปแบบและเนื้อหารายการไปสู่ผู้ชมทางบ้านให้ได้รับชมกัน ได้นำเสนอรายการซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วนดังนี้

- รูปแบบการนำเสนอรายการ ดังนี้ รูปแบบธรรมะทอล์กโชว์ (“talk show” หรือ “talk program”) เน้นการพูดและการบรรยายเป็นหลัก แบ่งเป็น 3 – 4 ช่วงรายการ มีเนื้อหาหลัก(Theme) ในเรื่องเดียวกันทั้งรายการ ซึ่งเรื่องที่น่าสนใจในแต่ละครั้งนั้นจะจบในตอนนั้น ไม่ต่อเนื่องไปถึงการออกอากาศครั้งต่อไป มีความยาวในการนำเสนอรายการทั้งสิ้น 40 นาที โดยมีท่วงทำนองการนำเสนอที่กระชับกระเฉง รวดเร็ว สนุกสนาน และเป็นรายการสนทนาที่เกิดจากการผสมผสานใน 4 รูปแบบ คือ รูปแบบการสนทนา (dialogue) รูปแบบการสัมภาษณ์เพื่อสำรวจทัศนคติหรือความรู้สึก (Vox pop) รูปแบบการนำเสนอจาก VTR (video tape recorder) และรูปแบบการเล่าเรื่อง (Narration) ซึ่งการผสมผสานดังกล่าวทำให้รายการธรรมะเคลิเวอริเป็นรายการธรรมะที่มีความน่าสนใจมากขึ้น

- องค์ประกอบต่างๆในรายการ ดังนี้ 1.ไตเติ้ลรายการ เลือกใช้ภาพที่สื่อถึงพระพุทธศาสนา ได้แก่ ภาพฝ่ามือของพระพุทธเจ้า ภาพพระพุทธเจ้า ภาพพระมหาสมปอง ตัวอักษรกราฟฟิก ลายไทยและลายกระหนก 2. การถ่ายภาพและการตัดภาพ ในแบบเรียบง่าย และใช้เทคนิคพิเศษในการถ่ายทำบ้าง เช่น การซูม การแพ การตัดภาพอย่างรวดเร็ว 3. ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก จะเป็นการใช้ฉากทั้งภายใน (indoor) และภายนอก(outdoor) ที่เป็นทางการ เช่น ฉากภายในห้องเรือนไทย โดยจัดฉากเสมือนห้องรับแขก มีการนำ พระพุทธรูป เก้าอี้ โต๊ะรับแขก แจกัน ดอกไม้ จอโทรทัศน์ และstage มาใช้ 4. ดนตรีและเพลงประกอบ ในช่วงการบรรยายของวิทยากรจะไม่มีการใช้ดนตรีประกอบ แต่ในช่วงอื่นๆ เช่น ช่วงเปิดรายการทั้งหมดจะมีการเปิดเพลงที่มีท่วงทำนองไม่ซ้ำหรือเร็วจนเกินไปคลอ ทำให้รู้สึกเยือกเย็น เกิดความสงบ และผ่อนคลาย และมีการใช้เสียงประกอบอื่นๆ ได้แก่ เสียงซัดเตอร์ เสียงกลอง 5. ผู้ดำเนินรายการ เพื่อเข้ามาช่วยเพิ่มสีสัน หรือความน่าสนใจให้กับรายการ ได้แก่ บุคคลผู้มีชื่อเสียงในวงการบันเทิง ศิลปิน ดารา ตัวแทนคนรุ่นใหม่ ซึ่งได้แก่ อาจารย์จตุพล ชมพูนิช กษาภา ต้นเจริญ แอนดี้ เขมพิมุข สุจิรา อรุณพิพัฒน์ อชิระ ษนาศานันท์ นภัสสร บุรณศิริ อัญญาวุธ เหลืองสุนทร และพิพัฒน์ อภิรักษ์ธนากร 6. แขกรับเชิญ/ผู้ร่วมรายการ ได้แก่ผู้ดำเนินรายการและวิทยากร ซึ่งเป็นพระสงฆ์ ได้แก่ พระมหาสมปอง ตาลปุตโต พระอาจารย์ชัยรัตน์ สิริบุญโญ พระครูวินัยธรรชาติ กิตติธโร พระอาจารย์สมพงษ์ รัตนวิโส พระอาจารย์เผด็จ คิสโร พระมหาจิระพงษ์ จิรวฑฒโน พระมหาอดุลย์วิทย์ อดุลวิษุชาญาโณ และพระอาจารย์อภิรักษ์ มโนวรรณ

จากการศึกษารูปแบบการนำเสนอและองค์ประกอบต่างๆของรายการ แสดงให้เห็นว่า รายการธรรมะเคลิเวอริ เป็นรายการประเภท “พันธุ์ผสม” เป็นรายการธรรมะในรูปแบบใหม่ ที่มีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ไม่ใช่รูปแบบรายการธรรมะตามธรรมเนียมปฏิบัติจากในอดีตที่ผ่านมา หรืออาจเรียกได้ว่าเป็น “ผลิตภัณฑ์ใหม่ทางวัฒนธรรม” โดยเป็นการผสมผสานรูปแบบทั้งแบบเก่าและแบบใหม่เข้าด้วยกัน โดยมีสัดส่วนการผสมผสานระหว่างรูปแบบการนำเสนอที่ยังคงนำ

รูปแบบการนำเสนอในแบบเก่าของประเภทละครระเป็นหลัก/ส่วนใหญ่ ซึ่งได้แก่ รูปแบบรายการทอล์กโชว์ ที่เน้นการพูดและการบรรยายเป็นหลัก การสนทนา นำเสนอทั้งสาระความรู้และบันเทิง ในส่วนขององค์ประกอบในรายการ ใต้เค็ลรายการ ยังคงมีสิ่งที่เกี่ยวข้องหรือแสดงความเป็นพระพุทธรูปศาสนา เช่น ภาพฝ่ามือของพระพุทธเจ้า ภาพพระพุทธเจ้า ภาพพระมหาสมปอง และเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย เช่น ลายไทยและลายกระหนก การถ่ายภาพและการตัดภาพ ยังคงนำเสนอในแบบที่เรียบง่าย ยังคงใช้ฉากภายใน (indoor)ที่เป็นทางการ อีกทั้งยังเพิ่มความน่าสนใจให้กับรายการด้วยรูปแบบการนำเสนอแบบใหม่ ได้แก่ รูปแบบการสัมภาษณ์เพื่อสำรวจทัศนะหรือความรู้สึก รูปแบบการนำเสนอจาก VTR และรูปแบบการเล่าเรื่อง นำเสนอด้วยความบันเทิง สนุกสนานมากกว่าสาระความรู้ มีท่วงทำนองกระฉับกระเฉง รวดเร็ว ในส่วนขององค์ประกอบในรายการ ใต้เค็ลรายการ มีการใช้ตัวอักษรกราฟฟิก การถ่ายภาพและการตัดภาพ มีการใช้เทคนิคพิเศษในการถ่ายทำ เช่น การซูม การแพน การตัดภาพอย่างรวดเร็ว ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก มีการใช้ฉากภายนอก (outdoor) มีการนำ พระพุทธรูป แก้ว อี้ โต๊ะรับแขก แจกันดอกไม้ จอโทรทัศน์ และstage มาใช้ มีการดนตรีที่มีท่วงทำนองไม่ซ้ำหรือเร็วจนเกินไป และมีการใช้เสียงประกอบอื่นๆ ได้แก่ เสียงซัดเตอร์ เสียงกลอง พิธีกร/ผู้ดำเนินรายการเป็นบุคคลผู้มีชื่อเสียงในวงการบันเทิง ศิลปิน ดารา ตัวแทนคนรุ่นใหม่ และถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่สร้างความสนใจให้กับรายการ แกรับเชิญ/ผู้ร่วมรายการ ได้แก่ผู้ดำเนินรายการ และพระสงฆ์ที่มีชื่อเสียง ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในรายการ

2. รูปแบบการนำเสนอรายการของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต (ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาร)

จากการศึกษาพบว่า พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต พระสงฆ์ผู้ซึ่งเป็นแกรับเชิญ ในฐานะวิทยากรหลักของรายการ ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสารในรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ ได้อาศัยการเทศน์หรือการบรรยาย ซึ่งเป็นช่องทางหลักช่องทางหนึ่งของการสื่อสารทางศาสนา ได้ใช้รูปแบบวิธีการสื่อสารใน 2 ลักษณะ คือ

1) รูปแบบการสื่อสารเชิงวจนะ (verbal communication) ได้แก่

- การใช้คำพูด (Speech) พระมหาสมปองใช้คำพูดเป็นหลักในการนำเสนอเนื้อหาสารในรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ ใน 4 ลักษณะ คือ 1. การตั้งคำถาม เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้ฟังตื่นตัว และให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสารตลอดเวลา ได้แก่ คำถามเชิงวาทศิลป์ ซึ่งเป็นคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ แต่ให้ผู้ฟังคล้อยตามคำตอบหรือความคิดเห็นของผู้พูด คำถามที่มีลักษณะให้ผู้ฟังตอบคำถามด้วยประโยคสั้นๆ ใน 2 แนวทาง คำถามกระตุ้นให้ผู้ฟังเข้ามามีส่วนร่วมกับการบรรยาย คำถามเพื่อเชื่อมโยงก่อนเข้าสู่ประเด็นหรือเนื้อหาที่ต้องการจะนำเสนอ และ

คำถามเพื่อให้ผู้ฟังตอบถึงสาระสำคัญของสิ่งที่ได้บรรยายไป 2. การอธิบายให้เห็นชัดเจน ซึ่งเป็นการอธิบายเพิ่มเติมโดยการยกตัวอย่าง การเปรียบเทียบ เพื่อให้ผู้ฟังมองเห็นภาพพจน์และเกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอได้ยิ่งขึ้น 3. การอธิบายขยายความ ซึ่งเป็นการให้รายละเอียดแก่เรื่องที่บรรยาย เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความเข้าใจเนื้อหาสารในเชิงลึกได้ละเอียดลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น และ 4. การแสดงตัวอย่าง ซึ่งเป็นการยกตัวอย่างประกอบการบรรยาย เพื่อขยายความให้ผู้ฟังเข้าใจแนวคิดที่นำเสนออย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

● **การเลือกใช้ถ้อยคำ** พระมหาสมปองเลือกใช้ถ้อยคำที่หลากหลายในการนำเสนอเนื้อหาสารในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ ใน 8 ลักษณะ คือ 1. คำหรือภาษาอย่างที่คุณทั่วไปพูดกัน และสำนวนภาษาปาก (colloquialisms) ซึ่งเป็นการนำภาษาที่คนในสังคมใช้ในการสนทนาอยู่ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งการใช้สำนวนภาษาปากมาใช้ในการบรรยาย 2. คำง่ายไม่ยากเกินระดับความเข้าใจของผู้ฟัง ซึ่งเป็นเลือกใช้คำให้เหมาะสมกับระดับของผู้ฟัง 3. คำใหม่ คำแปลก แหวกแนว หรือมีเอกลักษณ์ของตัวเอง เพื่อกระตุ้นผู้ฟังให้เกิดความสนใจ และสงสัยถึงความหมายของคำ และเป็นการช่วยเพิ่มบรรยากาศในการรับฟังการบรรยายให้สนุกสนานพื้มมากยิ่งขึ้นด้วย 4. คำทับศัพท์จากภาษาต่างประเทศ ซึ่งเป็นการยืมคำจากภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย 5. ภาษาสมัยใหม่/ภาษาวัยรุ่น เป็นการใช้คำศัพท์ วลี ถ้อยคำ ที่วัยรุ่นหรือคนรุ่นใหม่ใช้สื่อสารกันในปัจจุบัน รวมทั้งศัพท์แสลง (slang) 6. คำคม คำให้ข้อคิด คติเตือนใจ เป็นการนำคำพูดที่มีมาอยู่ก่อนแล้วหรือคำพูดที่ประดิษฐ์ขึ้นเอง ที่มาจากการเลียนแบบหรือการประยุกต์คำขึ้นมาใหม่ ให้เกิดความน่าสนใจและสื่อความหมายไปถึงผู้ฟังให้กินใจซาบซึ้งใจ และเกิดการจดจำ 7. ภาษาพระ ซึ่งเป็นการใช้ศัพท์เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา และ 8. การอ้างถึงพระพุทธรูปและพุทธศาสนสุภาษิต

● **การเล่นคำเล่นภาษา** พระมหาสมปองใช้การเล่นคำเล่นภาษาที่หลากหลายในการนำเสนอเนื้อหาสารในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ ใน 7 ลักษณะ คือ 1. ใช้คำหลากหลาย ซึ่งเป็นการใช้คำหลากหลายความหมายในเวลาเดียวกันหรือในประเด็นเดียวกัน 2. ใช้คำสัมผัสคล้องจอง ซึ่งเป็นการนำเสนอเนื้อหาสารในรูปแบบของโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ได้อย่างมีสัมผัสคล้องจอง ซึ่งแต่งขึ้นมาเองหรือที่เป็นที่รู้จักและมีความหมายที่ดีมาใช้ประกอบการบรรยาย 3. การปนและการผสมภาษา ใน 2 ลักษณะ คือ การนำคำภาษาไทยมาปนและผสมกับคำภาษาต่างๆประเทศ และการนำคำภาษาไทยกลาง มาปนกับภาษาไทยถิ่นอีสาน 4. การอุปมาอุปไมย ซึ่งเป็นการ อธิบายเรื่องใดเรื่องหนึ่งด้วยอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งไม่มีความเกี่ยวข้องกันเลย แต่จะเปรียบเทียบให้เห็นความสัมพันธ์หรือความคล้ายคลึง ทำให้เรื่องที่ลึกซึ้งเข้าใจยาก ปรากฏความหมายเด่นชัดออกมา 5. การเปรียบเทียบ ซึ่งเป็นการอธิบาย โดยการเปรียบเทียบของสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่ง ที่มีลักษณะคล้ายกันหรือเหมือนกัน ทำให้เรื่องที่ลึกซึ้งเข้าใจยาก ปรากฏความหมายเด่นชัดออกมา และ 6. การใช้ภาษาเชิงเปรียบ ซึ่งเป็นการนำเอาความหมายประจำคำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบ โดยจะใช้ลักษณะที่คล้ายคลึงกันซึ่งพอจะ เปรียบเทียบกันได้ ทำให้เกิดความหมายใหม่ และเป็นการขยายความหมาย

ออกไปจากเดิม ซึ่งช่วยให้การสื่อความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น และ 7. การเลือกรูปแบบประโยค ซึ่งเป็น การสร้างรูปประโยคบอกเล่า และประโยคคำถามที่ดูธรรมดาให้มีสีสันขึ้นมาใหม่ โดยสร้างสัมผัส ของคำในแต่ละประโยค และใช้คำซ้ำมาซ้ำไป

- **การถามตอบ (Questions & Answers)** พระมหาสมปองให้ผู้ฟังการบรรยายซักถามถึงเรื่องที่สงสัยโดยประเด็นคำถามอาจเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการบรรยายในครั้งนั้นๆก็ได้พร้อม แสดงความคิดเห็นโต้ตอบได้โดยเสรี โดยพระมหาสมปองจะทำหน้าที่เป็นผู้ตอบคำถามในทางธรรม อีกทั้งให้ผู้ดำเนินรายการร่วมตอบคำถามในทางโลกด้วย ซึ่งในการถามคำถามจะมีเนื้อหาใน 2 ลักษณะ คือ 1. การถามตอบที่เน้นเรื่องทางธรรม 2. การถามตอบที่เน้นเรื่องทางโลก

- **การทำให้ดูเป็นตัวอย่าง (Representation)** พระมหาสมปองจะใช้การทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ซึ่งหมายถึงการเริ่มปฏิบัติจากตนเองให้เห็นเป็นตัวอย่างก่อน แล้วจึงสื่อสารไปถึงผู้ฟัง อีกทั้งในช่วงของกิจกรรมนั้นวิทยากรได้แสดงเป็นตัวอย่างในการทำกิจกรรมให้ผู้ฟังได้ดูก่อน จากนั้นจะให้ผู้ฟังปฏิบัติตามไปพร้อมๆกัน

- **การใช้อารมณ์ขัน(humour)** พระมหาสมปองจะใช้อารมณ์ขัน การพูดโดยใช้มุขตลกต่างๆ เป็นกลยุทธ์หลักในการนำเสนอเนื้อหาสาระที่สำคัญ ในรายการ ซึ่งจึงมีการใช้อารมณ์ขันหรือมุขตลกใน 3 ประเภท คือ 1. มุขบรรยายกาศ ซึ่งเป็นมุขที่นำมาใช้มากในช่วงเริ่มต้น เพื่อสร้างความเป็นมิตรและคุ้นเคยระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง ก่อนเข้าเนื้อหาหลัก ซึ่งเป็นมุขหรือเรื่องที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมของการพูด เช่น สถานที่ ผู้ฟัง พิธีกร ผู้ร่วมรายการ 2. มุขปฏิภาณไหวพริบ / มุขสด ซึ่งเป็นมุขที่เกิดจากการหยิบยกเหตุการณ์ปัจจุบันทันด่วนมาสร้างเป็นอารมณ์ขัน 3. มุขแห้ง/มุขฮาเกิน ซึ่งเป็นมุขที่ได้เก็บไว้ในคลังข้อมูล โดยมีการวางแผนและเตรียมการมาล่วงหน้าที่จะนำมาพูด

- **การเล่าเรื่อง(Narration)** พระมหาสมปองจะใช้การเล่าเรื่องในการนำเสนอเนื้อหา โดยหลังจากที่มีการยกหัวข้อ หรือหลักธรรมขึ้นมาบรรยายก็จะมีการยกเรื่องเล่าขึ้นมา ประกอบพร้อมทั้งสอดแทรกมุขตลกไว้ในเรื่องเล่าเหล่านั้นด้วย หรือบางครั้งก็จะยกเรื่องเล่าขึ้นมา ก่อนแล้วจะสอดแทรกหลักธรรมมาประกอบทีหลัง ซึ่งเรื่องเล่าที่ยกขึ้นมาประกอบนั้นจะมีเกี่ยวข้องเชื่อมโยง สอดคล้องกลมกลืนกันกับเนื้อหา หรือหลักธรรมที่ยกขึ้นมาเสมอ

- **การใช้เหตุการณ์ปัจจุบัน (Current Issue)** พระมหาสมปองจะนำเรื่องราวที่แวดล้อมเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของบุคคล เป็นเหตุการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้นในช่วงขณะนั้น ซึ่งเหมาะสมกับยุคสมัย เช่น ข่าว เหตุการณ์/สถานการณ์ต่างๆหรือประเด็นต่างๆที่กำลังเป็นที่สนใจในปัจจุบันยกเป็นตัวอย่าง ประกอบการบรรยาย เพื่อนำมาสนับสนุนเนื้อหาสาระในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการบรรยาย เป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับเนื้อหาสาระที่ต้องการจะสื่อให้กับผู้ฟัง อีกทั้ง

เนื้อหาเหล่านั้นเป็นสิ่งที่ผู้ฟังรู้เนื้อหาเรื่องราวอยู่แล้ว นับได้ว่าเป็นการใช้ฐานความรู้ที่มีอยู่แล้วในอดีตมาต่อยอดการบรรยายได้เป็นอย่างดี ทำให้ลดทอนการบรรยาย เพื่อสร้างความเข้าใจในเนื้อหาสาร ทำให้ไม่ต้องเสียเวลาอธิบายมาก ทำให้ผู้ฟังเกิดจินตภาพสามารถเข้าใจเรื่องได้เป็นอย่างดี

● **กิจกรรมประกอบการบรรยาย** พระมหาสมปองจะนำกิจกรรมซึ่งเป็นกิจกรรมที่คณะสงฆ์จากวัดต่างๆจัดทำขึ้น เพื่อใช้ในโครงการอบรมคุณธรรมและจริยธรรมเป็นเวลา 2 คืน 3 วัน แก่เด็กนักเรียนและเยาวชนของชาติ ซึ่งอยู่ในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา จากโรงเรียนและสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่มาเข้ารับการอบรม

● **การใช้ภาพและเสียงประกอบการบรรยาย** พระมหาสมปองจะใช้สื่อประกอบการบรรยาย ใน 3 ลักษณะ คือ 1. ภาพนิ่ง (Illustration) ซึ่งเป็นการใช้ภาพที่ไม่มีมีการเคลื่อนไหว รวมทั้งข้อความที่เป็นตัวอักษรในการ สื่อความหมาย ถึงเรื่องที่กำลังบรรยาย ด้วยการสร้างจาก โปรแกรมไมโครซอฟท์พาวเวอร์พอยต์ (Power point) 2.ภาพเคลื่อนไหว ประเภทภาพยนตร์ (Film) ใน 2 ลักษณะ คือ ภาพยนตร์ประเภทไม่ใช้การแสดง ได้แก่ ภาพยนตร์ข่าว ภาพยนตร์สารคดี และภาพยนตร์การศึกษา และภาพยนตร์ประเภทการแสดง ได้แก่ ภาพยนตร์บันเทิง และภาพยนตร์โฆษณา 3. เสียงดนตรี (Music) ซึ่งเป็นการนำบทเพลงที่เป็นที่นิยมและชื่นชอบของผู้ฟัง ทั้งของกลุ่มวัยรุ่นและกลุ่มคนรุ่นใหม่ในปัจจุบัน โดยเพลงที่เลือกมามีทั้งบทเพลงที่วิทยากรแต่งเองโดยแปลงจากบทเพลงของบุคคลอื่น และเพลงที่ขออนุญาตจากค่ายเพลงต่าง ๆ และมีเนื้อหาและท่วงทำนองเข้ากับบรรยากาศและเนื้อหาการบรรยายในขณะนั้น เพื่อสร้างและกระตุ้นอารมณ์ของผู้ฟังให้รู้สึกคล้อยตาม

จากการศึกษารูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะ (verbal communication) ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต แสดงให้เห็นว่า มีการนำรูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะทั้งแบบเก่า ที่ใช้อยู่แต่ในเดิมในการสื่อสารทางศาสนา และรูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะแบบใหม่ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมาใช้ในการสื่อสารเพื่อเผยแผ่ศาสนาในรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ คือ

รูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะแบบเก่า คือ การใช้คำพูด ใน 4 ลักษณะได้แก่ การตั้งคำถาม การอธิบายให้เห็นชัดเจน การอธิบายขยายความ และการแสดงตัวอย่าง คำคม คำให้ข้อคิด คติเตือนใจ ภาษาพระ การอ้างถึงพุทธศาสนาและพุทธศาสนาสุนทรียะ การอุปมาอุปไมย/การเปรียบเทียบ/การใช้ภาษาเชิงเปรียบเทียบ และการถามตอบ

รูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะแบบใหม่ คือ คำหรือภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกัน และสำนวนภาษาปาก คำใหม่ คำแปลก แหกแนวหรือมีเอกลักษณ์ของตัวเอง คำทับศัพท์ ภาษาต่างประเทศ ภาษาสมัยใหม่/ภาษาวัยรุ่น การปนและการผสมภาษา การใช้อารมณ์ขัน การใช้เหตุการณ์ปัจจุบัน และการใช้ภาพและเสียงประกอบการบรรยาย

จากการวิเคราะห์ถึง รูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะของพระมหาสมปอง ในฐานะของ พระสงฆ์ ผู้รับหน้าที่เป็นวิทยากรในรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ ทำการสื่อสารด้วยรูปแบบวิธีการพูด/ การบรรยาย/ถ่ายทอดเนื้อหาเรื่องราวด้วยถ้อยคำการพูดที่ไม่มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ทางภาษาของสถาบันศาสนามากนัก เห็นได้จากพระมหาสมปองนั้น คือ ตัวแทนของสถาบันศาสนา ดังนั้นลักษณะของถ้อยคำที่สื่อสารจึงควรเป็นถ้อยคำที่เรียบง่าย ไม่หวิ้อหว่า หรือมีความทันสมัย มากจนเกินไป แต่ก็พบว่าพระมหาสมปองยังคงมีการเลือกใช้ถ้อยคำในการสื่อสารในรายการให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางภาษาของสถาบันศาสนาบ้าง หรืออาจกล่าวได้ว่า พระมหาสมปองนั้น ได้มีการผสมผสาน (hybrid) ระหว่างรูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะทั้งแบบเก่าและแบบใหม่ โดยมีสัดส่วนของการผสมผสานซึ่งเน้นไปทางรูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะแบบใหม่มากกว่าแบบเก่า ก็เพื่อให้ถ้อยคำเหล่านั้นมีคุณสมบัติที่ดีกว่าเดิมในการสื่อสารกับผู้รับสารของรายการ ธรรมะเคลิเวอร์รี่ ซึ่งเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ในยุคปัจจุบัน

2) รูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะ (non-verbal communication) ได้แก่

- **พฤติกรรมของเสียง** พระมหาสมปอง มีการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของเสียงที่มีแบบฉบับเป็นของตนเอง และสามารถเรียกความสนใจจากผู้ฟังได้เป็นอย่างดี พระมหาสมปองจะบรรยายหรือพูด ด้วยลีลาของการสนทนา คือ ในขณะที่ทำการพูดก็จะนึกถึงเนื้อหาที่ต้องการสื่อสารออกไปด้วย แล้วจึงทำการถ่ายทอดความคิดเหล่านั้นออกไปโดยตรงจากผู้พูด ไปสู่ผู้ฟัง เป็นผู้ที่พูดเสียงดังฟังชัด คำพูด และน้ำเสียงน่าฟัง ชัดถ้อยชัดคำ ออกเสียงคำควบกล้ำชัดเจน พูดได้อย่างคล่องแคล่ว ไหลลื่น จะมีจังหวะในการพูดที่ค่อนข้างเร็ว สั้นกระชับ ซึ่งจะทำให้ผู้ฟังตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา ไม่รู้สึกเบื่อหน่ายในการฟัง อีกทั้งพระมหาสมปองใช้วิธีการเลียนเสียง พฤติกรรมการพูดของวัยรุ่นเป็นส่วนใหญ่ การเลียนเสียงศิลปินตลก การเน้นเสียง ซึ่งเป็นการแสดงออกซึ่งความรู้สึกประกอบเรื่องที่กำลังบรรยาย หรือเน้นเสียงในตอนที่สำคัญ

จากการศึกษารูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะในด้านพฤติกรรมของเสียง ของพระมหาสมปอง แสดงให้เห็นว่า มีพฤติกรรมของเสียงที่มีแบบฉบับเป็นของตนเอง โดยมีการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของเสียงในแบบปกติหรือแบบพื้นฐานที่ใช้ในการสื่อสารทั่วไป (พฤติกรรมของเสียงแบบเก่า) และ ใช้การผสมผสาน (hybrid) โดยการเพิ่มคุณลักษณะทางเสียงบางประการอีกด้วย จึงเกิดเป็นพฤติกรรมของเสียงในหลากหลาย หรือมากกว่าหนึ่งคุณลักษณะ ซึ่งได้ใช้วิธีการสื่อสารที่ปรับแต่งขึ้นมาใหม่ เพื่อให้มีคุณสมบัติในการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของเสียงที่ดีกว่าเดิมในการสื่อสาร สามารถเรียกความสนใจจากผู้ฟังได้เป็นอย่างดี ได้แก่

- ความชัดเจนของเสียง เพื่อให้เกิดความชัดเจนของเสียงในการสื่อสาร พระมหาสมปอง จึงเพิ่มคุณลักษณะจากการพูดตามปกติ คือ พูดเสียงดัง เน้นในแต่ละคำพูดอย่างชัดถ้อยชัดคำ ออกเสียงคำควบกล้ำชัดเจน
- ความมีชีวิตชีวาของเสียง เพื่อให้เกิดความมีชีวิตชีวาของเสียงในการสื่อสาร พระมหาสมปองจึงเพิ่มคุณลักษณะจากการพูดตามปกติ คือ การเน้นเสียง การทำเสียงลากยาว การใช้เสียงสูง การใส่อารมณ์ความรู้สึกในคำพูด
- ความสมจริงของเสียง เพื่อให้เกิดความสมจริงของเสียงในการสื่อสาร พระมหาสมปอง จึงเพิ่มคุณลักษณะจากการพูดตามปกติ คือ การเลียนเสียงวัยรุ่น ซึ่งพฤติกรรมของเสียงในลักษณะนี้ เป็นการผสมผสานพฤติกรรมของเสียงใน 2 รูปแบบ คือ การเลียนเสียงและการใส่อารมณ์ความรู้สึกในคำพูดแบบวัยรุ่นชายหญิงในปัจจุบัน การเลียนเสียงแบบศิลปินตลก ซึ่งพฤติกรรมของเสียงในลักษณะนี้เป็นการผสมผสานพฤติกรรมของเสียงใน 2 รูปแบบ คือ การเลียนเสียงและการใส่อารมณ์ความรู้สึกในคำพูดแบบสนุกสนาน

● อากัปกิริยาท่าทาง

การวางท่า (Posture) การปรากฏกายของพระมหาสมปองต่อหน้าผู้ฟัง ในช่วงเริ่มต้นของการเทศน์หรือการบรรยาย โดยส่วนใหญ่ พระมหาสมปองจะนั่งบรรยายหลังโต๊ะของผู้บรรยายด้วยท่าทางที่ดูสบายๆ เป็นธรรมชาติ มักมีการเคลื่อนไหวร่างกาย เพียงเล็กน้อยตลอดเวลา เช่น ขยับตัวไปมา หันซ้ายหันขวา แต่ในบางครั้งพระมหาสมปองจะเริ่มต้นด้วยการยืนเทศน์ หรือยืนบรรยาย ในระดับเดียวของผู้ฟัง หลังจากนั้นพระมหาสมปองก็จะกลับไปนั่งเทศน์บนเวที ร่วมกับพระวิทยากรร่วมบรรยายรูปอื่นๆ ซึ่งการยืนบรรยายในช่วงเริ่มต้นนั้น จะเป็นการพูดคุยสนทนา ทักทาย ทำความรู้จัก สร้างความเป็นกันเองกับผู้ฟัง ซึ่งจะเป็นการดึงดูดความสนใจ พร้อมทั้งสร้างความตื่นตัวให้กับผู้ฟังในการรับฟังการบรรยายที่จะเกิดขึ้น อีกทั้งในหลายครั้งท่านจะพยายามเดินไปมาบริเวณพื้นที่ด้านหน้าของการบรรยาย เพื่อให้ได้สัมผัส ใกล้ชิดกับผู้ฟัง ทุกจุดทุกมุมห้อง อีกทั้งในช่วงกิจกรรมพระมหาสมปองจะออกมาขึ้นอธิบายถึงวิธีการเล่นกิจกรรม ด้วยท่าทางที่สนุกสนาน ร่าเริง กระฉับกระเฉง

การใช้ท่าทางประกอบการพูด (Gesture) พระมหาสมปองจะใช้ท่าทางประกอบคำพูด เพื่อเรียกความสนใจจากผู้ฟังใน 2 ประเภท คือ 1. ท่าทางที่สื่อความหมายโดยตรง (Conventional Gesture) ซึ่งพระมหาสมปองใช้มือประกอบเรื่องที่บรรยายตลอดเวลา ซึ่งเป็นการแสดงท่าทางที่สื่อความหมายโดยตรงต่อเรื่องที่กำลังพูด เช่น เมื่อกล่าวถึงการเห่เรือก็จะทำท่าทางการพายเรือประกอบ และ 2. ท่าทางที่ไม่สื่อความหมายโดยตรง (Descriptive Gesture) ซึ่งพระมหาสมปอง มักจะมีการ ใช้มือประกอบการพูด ซึ่งไม่สื่อความหมายโดยตรงเป็นส่วนใหญ่ แต่ก็

สามารถเข้าใจได้เมื่อให้คำพูดประกอบ หรือในบางครั้งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการใช้มือประกอบที่ไม่ได้แสดงความหมายใดๆ หรืออาจมากเกินไปจนทำให้การสื่อสาร จนเกิดความสับสนหรือเป็นที่รำคาญสายตาของผู้ฟังได้ เช่น ในหลายๆครั้งพระมหาสมปองจะขยับมือไปทางผู้ที่กำลังทำการสื่อสารด้วย เพื่อเป็นการชี้เฉพาะให้ผู้ที่กำลังทำการสื่อสารด้วยทราบว่าผู้พูดกำลังสื่อสารด้วยอยู่

จากการศึกษารูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะในด้านอากัปกิริยาท่าทาง ของพระมหาสมปอง แสดงให้เห็นว่า มีการแสดงอากัปกิริยาท่าทางที่หลากหลายปะปนกัน (hybrid) ได้แก่ การวางท่า(Posture) และการใช้ท่าทางประกอบการพูด(Gesture) โดยการผสมผสานใน 2 ลักษณะคือ ท่าทางที่สื่อความหมายโดยตรง (Conventional Gesture) และท่าทางที่ไม่สื่อความหมายโดยตรง (Descriptive Gesture) ซึ่งจะต้องใช้คำพูดประกอบท่าทางเหล่านั้นเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องอีกด้วย

- **การแสดงออกทางใบหน้า** ในขณะที่เริ่มปรากฏตัวพระมหาสมปองจะมีการแสดงออกทางใบหน้าอย่างเป็นธรรมชาติ ด้วยใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส มีชีวิตชีวา ซึ่งจะทำให้ผู้ฟังคิดและตีความจากสีหน้าของผู้พูดได้ถึงความเป็นมิตรและความเป็นกันเองต่อผู้ฟัง ทำให้ได้รับการต้อนรับจากผู้ฟังอย่างดี โดยเฉพาะเมื่อผู้ฟังเป็นกลุ่มวัยรุ่น ใบหน้าที่ยิ้มแย้มดังกล่าวจะเป็นการช่วยลดช่องว่างระหว่างผู้บรรยายซึ่งเป็นพระสงฆ์กับผู้ฟังซึ่งเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ลงได้ อีกทั้งในระหว่างการบรรยายก็จะมีการแสดงออกทางสีหน้าอย่างเหมาะสม สอดคล้องตามเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอ เช่น เนื้อหาที่เป็นความบันเทิง สนุกสนาน ก็จะมีการยิ้ม หัวเราะ ใบหน้าที่ทะเล้น หรือเนื้อหาที่เป็นเรื่องที่สำคัญ หรือต้องการเน้นย้ำเป็นพิเศษ ก็จะแสดงออกทางใบหน้าที่เป็นปกติ /เป็นทางการจริงจัง ขรึมเล็กน้อย และการใช้สายตา(Eye Contact) ซึ่งพระมหาสมปองจะกล่ามอง และสบสายตากับผู้ฟังให้ทั่วถึงตลอดเวลา เพื่อให้ผู้ฟังรู้สึกว่าคุณกำลังสื่อสารด้วย และทำให้ทราบถึงปฏิกิริยาของผู้ฟังในขณะที่ฟังการบรรยายด้วย

จากการศึกษารูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะ(non-verbal communication) ของพระมหาสมปอง ตาลปุตโต แสดงให้เห็นว่า มีการนำรูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะทั้งแบบเก่าที่ใช้อยู่แต่ในเดิมในการสื่อสารทางศาสนา และนำรูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะแบบใหม่ ที่เป็นวิธีการสื่อสารที่มีการปรับแต่งขึ้นมาใหม่ เพื่อให้เหมาะสมในการสื่อสารทางศาสนาในปัจจุบันมาใช้ในการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ศาสนาในรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ คือ

รูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะแบบเก่า คือ มีการพูดเสียงดังฟังชัด คำพูดและน้ำเสียงน่าฟัง ชัดถ้อยชัดคำ ออกเสียงคำควบกล้ำชัดเจน พูดได้อย่างคล่องแคล่ว มีจังหวะในการพูดค่อนข้างเร็ว การทำเสียงเข้ากับเรื่องที่กำลังพูด

รูปแบบการสื่อสารอวัจนะแบบใหม่ คือมีการเน้นเสียง การทำเสียงลากยาวใน คำท้ายของประโยค การเลียนเสียงพฤติกรรมการพูดของวัยรุ่น และการเลียนเสียงศิลปินตลก การยก มือประกอบเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจนและดึงดูดความสนใจ ในขณะที่เดียวกันก็มีใบหน้าที่ยิ้ม แยมแจ่มใส และการสังเกตปฏิกิริยาตอบกลับจากผู้รับสารด้วย

จากการศึกษารูปแบบการนำเสนอรายการของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการ ธรรมะเดลิเวอรี่ แสดงให้เห็นว่า พระมหาสมปอง มีวิธีการสื่อสารด้วยการเทศน์ที่ต่างออกไปจาก แบบแผนธรรมเนียมปฏิบัติของพระสงฆ์ในการทำการสื่อสาร ซึ่งต้องเป็นไปตามหลักการเผยแพร่ ธรรมะของพระพุทธเจ้า โดยพระมหาสมปองได้พัฒนารูปแบบการเทศน์จากในอดีตทั้งในส่วนของ รูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะและเชิงอวัจนะ ซึ่งเป็นการใช้หลักการผสมผสาน (hybrid) จน กลายเป็น “การเทศน์แบบใหม่” ที่ยังคงมีคุณลักษณะของรูปแบบการสื่อสารในทางพระพุทธศาสนา หรือ รูปแบบการสื่อสาร “แบบเก่า” และนำรูปแบบการสื่อสารที่มีความทันสมัย เป็นปัจจุบัน หรือ รูปแบบการสื่อสาร “แบบใหม่” เข้ามาผสมผสานอีกด้วย แต่เนื่องจากรายการประเภทสนทนาทาง โทรทัศน์นั้น เป็นการพัฒนามาจากรูปแบบการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ซึ่งรูปแบบการเทศน์ ก็คือ รูปแบบหนึ่งของการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ดังนั้นเมื่อโยกรูปแบบการเทศน์ของพระมหาสมปอง ซึ่งเป็นการสื่อสารกับบุคคลตามสถานที่ต่างๆ ณ ที่ที่ไปทำการบรรยาย(private sphere) จึงอาจจะทำ การสื่อสารด้วยรูปแบบวิธีการดังกล่าวได้ แต่เมื่อนำมาออกในรายการสนทนาทางโทรทัศน์ ซึ่งเป็น พื้นที่สาธารณะ(public sphere) อีกทั้งด้วยคุณสมบัติของสื่อโทรทัศน์ซึ่งเป็นสื่อที่นำเสนอด้วยภาพ และเสียง ซึ่งมีพลังต่อการสื่อความหมายในรายการโทรทัศน์ทั้งด้านความรู้ความเข้าใจของผู้ชม การสร้างความสนใจ การสร้างอารมณ์ให้สอดคล้องกับเนื้อหารายการ โดยเฉพาะการนำเสนอด้วย ภาพเป็นหลักในการสื่อสารกับผู้ชม ซึ่งช่วยให้การทำการสื่อสาร/การเทศน์ของพระมหาสมปอง เป็นที่น่าสนใจ สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้ฟังที่เป็นคนรุ่นใหม่ อย่างเด็กและวัยรุ่น ได้เป็นอย่างดี แต่อาจ เป็นการไม่เหมาะสมมากนักในการใช้รูปแบบวิธีการสื่อสารดังกล่าวไปสู่ผู้ชมที่เป็นสาธารณชน (Mass)

เนื้อหารายการธรรมะเดลิเวอรี่ (บทที่ 5)

1. เนื้อหารายการของบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด (ผู้ผลิตรายการ)

จากการศึกษาพบว่า เนื้อหาที่ถูกนำเสนอในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ธรรมะเดลิเวอรี่สำหรับวัยรุ่น จำนวน 5 ตอน ได้แก่ ธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 12 ตอนเด็กรุ่นใหม่หัวใจธรรมะ ธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 14 ตอนธรรมะกับวัยรุ่น ธรรมะเดลิเวอรี่ชุดที่ 16 ตอน

ธรรมะสอนหญิง ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 17 ตอนธรรมะกตัญญู และธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 18 ตอนธรรมะในรั้วมหาวิทยาลัย

ธรรมะเคลิเวอร์ชูดสำหรับผู้ใหญ่ จำนวน 7 ตอน ได้แก่ ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 8 ตอนชีวิตปลอดภัยสไตล์ธรรมะ ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 9 ตอนธรรมะสุจริตพิชิตงาน ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 11 ตอนธรรมะสะดวกซื้อ ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 13 ตอนธรรมะนำชีวิต ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 15 ตอนธรรมะขจัดความเครียด ธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 19 ตอนธรรมะข้าราชการ และธรรมะเคลิเวอร์ชูดที่ 20 ตอนสนุกกับธรรมะ

2. เนื้อหารายการของพระมหาสมปอง ตาลปุตโต (ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาร)

จากการศึกษาพบว่า จากเนื้อที่ถูกลำเสนอในรายการธรรมะเคลิเวอร์ชูดประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ธรรมะเคลิเวอร์ชูดสำหรับวัยรุ่น จำนวน 5 ตอน และธรรมะเคลิเวอร์ชูดสำหรับผู้ใหญ่ จำนวน 7 ตอน พบว่าโดยภาพรวม นั้นพระมหาสมปอง นำเสนอเนื้อหา ใน 2 ประเภท คือ เนื้อหาแบบทางธรรม (Sacred Content) ซึ่งเป็นเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับโลกทัศน์ของสถาบันศาสนา ที่มีโลกทัศน์แบบ “โลกุตรธรรม” หรือ แบบ “ทางธรรม” (Sacred World) และเนื้อหาแบบทางโลก (Secular Content) ซึ่งเป็นเนื้อหาที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้ฟังได้เป็นอย่างดี ซึ่งสามารถสรุปไป ดังนี้

2.1 ธรรมะเคลิเวอร์ชูดสำหรับวัยรุ่น

เนื้อหาแบบทางธรรม (Sacred Content)

เนื้อหาแบบทางธรรมสำหรับวัยรุ่นที่พระมหาสมปอง ตาลปุตโต เลื่อนำเสนอในรายการธรรมะเคลิเวอร์ชูด พบว่า เป็นหลักธรรมะในเบื้องต้น ระดับพื้นฐาน แบบง่ายๆ ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับตนเองได้โดยง่าย ซึ่งพระมหาสมปอง ได้นำหลักธรรมะใน 2 ลักษณะ คือ

1. **หลักธรรมะในระดับพฤติกรรมระดับปัจเจกบุคคล** ซึ่งเป็นหลักธรรมะ/หลักการประพฤติปฏิบัติที่นำไปใช้กับตนเอง ได้แก่ เรื่องของการใช้สติ หลักพัฒนาจิตใจให้เข้มแข็ง ความอดทน ในการจัดการกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินชีวิต การเป็นเด็กไทยที่ดีโดยใช้หลัก 5 อ่อน การห่างไกลจากยาเสพติด สิ่งที่คุณควรประพฤติปฏิบัติ 5 ประการและไม่ควรประพฤติปฏิบัติ 12 ประการ และหลักธรรมเกี่ยวกับการใช้ชีวิตของนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ทางด้านการเรียนถึงวิธีการเรียนได้อย่างมีความสุข รู้จักเรียนรู้ จดจำ และสามารถนำไปถ่ายทอดได้

2. **หลักธรรมะในระดับพฤติกรรมระดับสังคม** ซึ่งเป็นหลักธรรมะ/หลักการประพฤติปฏิบัติที่นำไปใช้กับบุคคลอื่นๆในสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ใน 4 ระดับ ได้แก่

2.1 หลักธรรมะที่นำไปใช้สำหรับบุพการี ได้แก่ ความกตัญญูรู้คุณบิดามารดา โดยการประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดี เป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ การพูดจาไพเราะต่อบิดามารดา ตั้งใจเรียน เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ และการแสดงความกตัญญูในเวลาที่เหมาะสม

2.2 หลักธรรมะที่นำไปใช้สำหรับครูอาจารย์ ได้แก่ ความกตัญญูรู้คุณต่อครูอาจารย์ โดยการประพฤติปฏิบัติตนเป็นลูกศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์

2.3 หลักธรรมะที่นำไปใช้สำหรับเพื่อน ได้แก่ เป็นเพื่อนที่ดีของเพื่อน ให้ความสำคัญต่อเพื่อน โดยการรู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา รู้จักมีน้ำใจต่อกัน รู้จักอดทนอดกลั้น มีความเสียสละซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีปองดองกัน ให้อยู่ร่วมกันให้มีความรักซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือแนะนำซึ่งกันและกัน

2.4 หลักธรรมะที่นำไปใช้ระดับชาติ ได้แก่ การประพฤติปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ โดยการเป็นบุคคลที่ดีต่อพ่อแม่ ครูอาจารย์ ต่อเพื่อน และเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี

เนื้อหาแบบทางโลก (Secular Content)

เนื้อหาแบบทางโลกสำหรับวัยรุ่นที่พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต เลือกนำเสนอในรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ พบว่า เป็นเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้รับสารที่เป็นกลุ่มวัยรุ่นโดยตรง หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็น “เนื้อหาเฉพาะของกลุ่มวัยรุ่น ” ซึ่งจะเป็นเนื้อหา/เรื่องราวที่อยู่ในความสนใจ เป็นที่ชื่นชอบ รวมทั้งเรื่องที่เป็นที่นิยมของกลุ่มวัยรุ่นในปัจจุบันอยู่แล้ว ได้แก่ เรื่องความรัก เรื่องอกหัก เรื่องของเพศตรงข้าม และเรื่องเกี่ยวกับวงการบันเทิง ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นเนื้อหาแบบทางโลกที่ชัดเจนเป็นอย่างมาก สามารถแยกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. เนื้อหาแบบทางโลกในระดับปัจเจกบุคคล ซึ่งเป็นเนื้อหา/เรื่องราวส่วนตัวที่เกี่ยวกับตัวของวัยรุ่นเอง ได้แก่ เรื่องความรัก เรื่องอกหัก เรื่องของเพศตรงข้าม เรื่องแฟชั่นการแต่งกาย เรื่องการขับขี้อัจฉริยะยนต์ และปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มวัยรุ่น เช่น พฤติกรรมการแสดงออกของวัยรุ่นที่พบบ่อยเมื่อมีความรัก โดยแสดงออกให้เห็นทางการใช้คำพูดเมื่อสนทนาทางโทรศัพท์ การเล่นแซด หรือ Hi 5 ความสัมพันธ์ในแบบกิ๊ก ที่มากกว่าเพื่อนแต่ไม่ใช่แฟน แฟชั่นชุดนักเรียนนักศึกษา การขับขี้อัจฉริยะ และการทะเลาะเบาะแว้งระหว่างกลุ่มวัยรุ่นในสถาบันเดียวกัน และต่างสถาบัน

2. เนื้อหาแบบทางโลกในระดับสังคม ซึ่งเป็นเนื้อหา/เรื่องราวที่อยู่ในความสนใจเป็นที่ชื่นชอบ และนิยมของกลุ่มวัยรุ่นส่วนใหญ่ในสังคมปัจจุบัน ได้แก่ เรื่องที่เกี่ยวกับวงการสื่อมวลชนในด้านต่างๆ ดังนี้

2.1 ด้านวงการบันเทิง ซึ่งเกี่ยวกับบุคคลที่มีชื่อเสียงในวงการบันเทิงในสาขาต่างๆ

อาทิ คารา/นักแสดง นักร้อง นักดนตรี ดีเจ/นักจัดรายการวิทยุ ได้แก่ พอลล่า เทเลอร์ จีจ้า ฉานิน จาพนม ยีรัมย์ ตูม บอดีส์แลม คชาภา ตันเจริญ(มดดำ) และเจ้าชายจิกมี

2.2 ด้านวงการภาพยนตร์ ซึ่งเกี่ยวกับภาพยนตร์ทั้งไทยและต่างประเทศ ได้แก่ แฟนฉัน คีนบาปพรหมภิราม องคุลิมาล ภาพยนตร์ล้อเลียนเรื่องเพี้ยนสนิท และภาพยนตร์เกาหลี เรื่อง ฮงกิลดอง จอมโจรโดนใจ

2.3 ด้านวงการเพลง ซึ่งเกี่ยวกับบทเพลงทั้ง แนวสตริง และ แนวลูกทุ่ง และเพลงประกอบการ์ตูน ได้แก่ เพลงนาฬิกาตาย ของศิลปินบอดี สแลม เพลงพรหมลิขิต ของศิลปินวงบ๊วก แอส เพลงเธอจะอยู่กับฉันตลอดไป ของศิลปินวงแคลช เพลงครุกระดาษทราย ของศิลปินทราย เจริญปุระ เพลงอิมมูน ของศิลปินศุ บุญเลี้ยง เพลงแม่ ของศิลปินเสก โลโซ เพลงแค่แสบรับเชิญ ของศิลปินไมค์ ภิรมย์ภักดิ์ เพลงกลับมาทำไม ของศิลปินเอกราช สุวรรณภูมิ เพลงขอเป็นพระเอกในหัวใจเธอ ของศิลปินก๊วย สิทธิราช เพลงดอกไม้บาน ของแม่ชีสันศนิย์ แห่งเสถียรธรรมสถาน และเพลงการ์ตูนโคเรมอน

2.4 ด้านวงการภาพยนตร์โฆษณา ซึ่งเกี่ยวกับภาพยนตร์โฆษณา ได้แก่ โฆษณาชุดเวลาของบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด โฆษณาชุดการไหว้ของบริษัทบุญรอดบริวเวอรี่ จำกัด

จากการศึกษาเนื้อหาแบบทางธรรม และเนื้อหาแบบทางโลก ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในธรรมะเดลิเวอรี่สำหรับวัยรุ่น ทั้ง 5 ตอน แสดงให้เห็นว่า ในส่วนเนื้อหาแบบทางธรรมที่นำเสนอ เป็นหลักธรรมะในเบื้องต้น ระดับพื้นฐาน โดยจะเน้นไปที่หลักธรรมะในระดับพฤติกรรม ระดับปัจเจกบุคคล/ตัวบุคคลเป็นสำคัญ พร้อมทั้งนำเสนอหลักธรรมะในระดับพฤติกรรมระดับสังคมด้วย และในส่วนของเนื้อหาแบบทางโลกที่นำเสนอเป็นเนื้อหาแบบทางโลกที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้รับสารที่เป็นกลุ่มวัยรุ่น โดยตรง/เนื้อหาเฉพาะของกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งเป็นเนื้อหา/เรื่องราวที่อยู่ในความสนใจ เป็นที่ชื่นชอบ เป็นที่นิยมของกลุ่มวัยรุ่นในปัจจุบัน ได้แก่ เรื่องความรัก เรื่องออกหัก เรื่องของเพศตรงข้าม และเรื่องเกี่ยวกับวงการบันเทิง ซึ่งจะเห็นได้ว่าการนำเสนอเนื้อหาทั้งสองส่วนของพระมหาสมปองนั้นสอดคล้องกับรสนิยม (taste) ของวัยรุ่นทั้งในแง่ทางธรรมและแง่ทางโลก เนื่องจากผู้รับสารกลุ่มวัยรุ่น จะมีความรู้ความเข้าใจต่อเนื้อหาทางธรรมได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น เพราะได้เรียนรู้หรือมีประสบการณ์ในทางธรรมมาน้อย เช่น การศึกษาเล่าเรียนในวิชาพระพุทธศาสนาก็ยังคงเป็นเพียงธรรมะขั้นพื้นฐานเท่านั้น ดังนั้นการนำเสนอเนื้อหาแบบทางธรรมในขั้นพื้นฐานของพระมหาสมปองถึงทำให้วัยรุ่นสามารถรับรู้ เข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้กับตนเองได้โดยง่าย และในส่วนของเนื้อหาทางโลก เป็นเนื้อหาของกลุ่มวัยรุ่นโดยเฉพาะ เป็นการนำเสนอเนื้อหาทางโลกที่ใกล้ชิดตัวของวัยรุ่นเป็นอย่างมาก และเป็นเรื่องราวที่บันเทิงสนุกสนานเป็นหลัก เพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่สดใส ต้องการความสนุกสนานอยู่แล้วดังนั้นเรื่องราวความบันเทิงดังกล่าว จึงดึงดูดความสนใจจากวัยรุ่นได้เป็นอย่างดี

2.2 ธรรมะเคลิเวอร์สำหรับผู้ใหญ่

เนื้อหาแบบทางธรรม (Secret Content)

เนื้อหาแบบทางธรรมสำหรับผู้ใหญ่ที่พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต เลื่อนนำเสนอในรายการธรรมะเคลิเวอร์ พบว่า เป็นหลักธรรมะในเบื้องต้น ระดับพื้นฐาน ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับตนเองได้โดยง่าย ซึ่งพระมหาสมปอง ได้นำหลักธรรมะ ใน 2 ลักษณะ คือ

1. หลักธรรมะในระดับพฤติกรรมระดับปัจเจกบุคคล ซึ่งเป็นหลักธรรมะ/หลักการประพฤติปฏิบัติตนเอง ในการดำเนินชีวิตส่วนตัวและการงาน ได้แก่ การนำหลักธรรมะมาใช้ เช่น การใช้สติ หลักมรณวาสธรรม 4 จริต 6 หลักสังขะ หลักศรัทธา หลักสังคหวัตถุ 4 หลักอิทธิบาท 4 และหลัก 4 สุต คือ สุหทัย สุวโจ สุขโร และสุจริต และหลักการปฏิบัติตน เช่น อย่าเอาปัญหาอุปสรรคและคำพูดของบุคคลอื่นมาขัดขวางความสำเร็จ ให้ยึดถือบุคคลอื่นที่ประสบความสำเร็จเป็นตัวอย่าง ลดการดื่มสุราให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสม ทำงานตรงต่อเวลา ไม่นินทาเจ้านาย ใฝ่ใจต่อหน้าที่ ทำดีให้ถูกจังหวะ เสียสละเพื่อหน่วยงาน มนุษย์สัมพันธ์เป็นเยี่ยม รู้จักผ่อนคลายความตึงเครียด นำสิ่งไม่ดีที่พบเจอมาพัฒนาตน และรู้จักเพิ่มคุณค่าให้ตนเอง

2. หลักธรรมะในระดับพฤติกรรมระดับสังคม ซึ่งเป็นหลักธรรมะ/หลักการประพฤติปฏิบัติที่นำไปใช้กับบุคคลอื่นๆในสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ใน 3 ระดับ ได้แก่

2.1 หลักธรรมะสำหรับหัวหน้า/นายจ้าง ซึ่งเป็นหลักธรรมะสำหรับหัวหน้า/นายจ้างนำไปใช้กับลูกน้อง และเพื่อนร่วมงานของตนเอง ได้แก่ ผู้นำอย่างนั้บนหัวคนให้นั่งอยู่ในใจคน

2.2 หลักธรรมะสำหรับเพื่อนร่วมงาน ซึ่งเป็นหลักธรรมะสำหรับเพื่อนร่วมงานปฏิบัติต่อกัน ได้แก่ ใช้คำพูดที่ดีต่อกันด้วยความไพเราะ(สังคหวัตถุ 4 ข้อปิยวาจา) ต้องฟังกันและกัน มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

2.3 หลักธรรมะสำหรับลูกน้อง ซึ่งเป็นหลักธรรมะสำหรับลูกน้องนำไปปฏิบัติต่อนายจ้างได้แก่ ไม่นินทาเจ้านาย มีความเคารพหนักแน่น มีความสุจริตทั้งต่อหน้าและลับหลัง (หลักสังขะ) ทำงานตรงต่อเวลา (ความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่และตรงต่อเวลา)

เนื้อหาแบบทางโลก (Secular Content)

เนื้อหาแบบทางโลกสำหรับผู้ใหญ่ที่พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต เลื่อนนำเสนอในรายการธรรมะเคลิเวอร์ พบว่า เป็นเนื้อหาแบบทางโลกที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้รับสารที่เป็นกลุ่มผู้ใหญ่ ที่มีเนื้อหาสาระสอดแทรกที่มีความเกี่ยวข้องกับหลักการประพฤติปฏิบัติตนในการประกอบ

อาชีพการงาน แทรกอยู่ตลอดเวลา ซึ่งจะไม่ได้เน้นแต่เฉพาะความบันเทิง สนุกสนานเป็นสำคัญ เท่านั้นแต่ยังมีนำเสนอสาระด้วย ซึ่งพระมหาสมปอง ได้ใน 2 ลักษณะ คือ

1.เนื้อหาแบบทางโลกในระดับปัจเจกบุคคล ซึ่งเป็นเนื้อหา/เรื่องราวที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้รับสารที่เป็นผู้ใหญ่โดยตรง เพราะจะเป็นประเด็นของหลักในการดำเนินชีวิตส่วนตัว และ หลักการประกอบอาชีพ/หลักในการทำงาน โดยพระมหาสมปองจะนำเสนอในรูปแบบของเรื่องเล่าที่มีเนื้อหาในแบบทางโลก พร้อมสอดแทรกหลักการการทำงานต่างๆไว้ด้วย ได้แก่

1.1 เรื่องเล่าทางโลกเกี่ยวกับหลักการดำเนินชีวิตส่วนตัว เช่น เรื่องขึ้นบ้านใหม่ และการเจิมรด เรื่องดูแลองค์ตุคาม เรื่องนั่งรถเรือนจำ เรื่องน้ำนมแสดงน้ำใจ เรื่องฝังโน้มนำอยู่ไหน เรื่องของเราเก่าเพราะคนอื่นมีของใหม่ เรื่องอือออน เรื่องหลอดพระทนต์

1.2 เรื่องเล่าทางโลกเกี่ยวกับหลักการประกอบอาชีพ เช่น เรื่องนมอันไซเมอร์ เรื่องใจรักในการขาย เรื่องรอยขายชาติหน้า เรื่องเอาใจใส่ต่องานที่ เรื่องเจ้าอาวาสวัดเซน เรื่องกบหุหนวก เรื่องกัปตันไม้ทันเครื่อง เรื่องหอไอเฟล เรื่องรถของราชการ เรื่องลุงช่างไม้สร้างบ้านตัวเอง เรื่องรับโล่รางวัล เรื่องพระนามเดียวกัน เรื่องสามเกลอ ไฟ น้ำ ความไว้วางใจ

2.เนื้อหาแบบทางโลกในระดับสังคม ซึ่งเป็นเนื้อหา/เรื่องราว สาระความรู้ทั่วไป ซึ่งเป็นที่สนใจของคนทั่วไปในสังคม เนื้อหาที่เกี่ยวกับความเป็นไปในสังคมปัจจุบันที่เป็นที่รับรู้โดยทั่วกัน รวมทั้งเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวงการสื่อมวลชนในด้านต่างๆ ซึ่งสามารถแบ่งได้ ดังนี้

2.1 ข่าว/เหตุการณ์ปัจจุบัน ได้แก่ ข่าวอุบัติเหตุการใช้รถใช้ถนนในช่วงเทศกาลสงกรานต์ ข่าวสองสามีภรรยาโกงบริษัท ข่าวจตุคามคู่กึ่งของพระพยอม และข่าวโจรขโมยน็อตเสาไฟฟ้า

2.2 สาระความรู้ทั่วไป ได้แก่ หลัก 5 ส หลักการทำงานของพระพยอม พระราชดำรัสของในหลวงต่อข้าราชการบริพาร เรื่องราวส่วนพระองค์ และพระราชอารมณ์ขันของในหลวง

2.3 เนื้อหาเกี่ยวกับวงการสื่อมวลชน

- **ด้านวงการบันเทิง** ซึ่งเกี่ยวกับบุคคลที่มีชื่อเสียงในวงการบันเทิงในสาขาต่างๆ อาทิ ดารา/นักแสดง ไทยและต่างประเทศ ผู้ประพันธ์เพลง นักดนตรี นักเขียน ได้แก่ ชงชง มกจ๊ก อัญญาวุฒิ เหลืองสุนทร จุงดาบิน(ดาราทะเล) อาจารย์สลา คุณวุฒิ บัณฑิต อึ้งรังสี และดร. สอนอง วรอุไร

- **ด้านวงการเพลง** ซึ่งเกี่ยวกับบทเพลงแนวสตริง แนวลูกทุ่ง และเพลง

ประกอบการ์ตูน ได้แก่ เพลงใจสั่งมา และเพลง 14 อีกครั้งของ ศิลปินเสก โลโซ เพลงกาสะลอง
ศิลปินลานนา คัมมินส์ เพลงชิงหมาเกิดของศิลปิน Buddha Bless เพลงสาวลาดพร้าวของศิลปินสุร
ดา ชมวง

- ด้านวงการภาพยนตร์โฆษณา ซึ่งเกี่ยวกับภาพยนตร์โฆษณา ได้แก่ โฆษณา
และโฆษณาล้อเลียน ชุด Marry Me ของบริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด โฆษณาชุด Always Smile
ของบริษัทแอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด โฆษณาชุดลูกหมา...ถูกทิ้ง ของบริษัทเทรน จำกัด
โฆษณาชุดสิ่งที่มีค่าที่สุด...อยู่ข้างใน ของธนาคารไทยพาณิชย์ โฆษณาชุด Black Man ของยาตีฟัน
ดอกบัวคู่ โฆษณาชุดมาสาย...ทำเป็นป่วย และชุดมาสาย...ทำเป็นเนียน ของธนาพัฒน์ พร็อพเพอร์ตี้
โฆษณาชุดเด็กใหม่ ของสินค้าพีเอ็น เบบีไวพส์ คาร์โมมายล์ และ โฆษณาชุดสนับสนุนคนขยัน ของ
สินค้ากาแฟกระป๋องแบล็คออฟโรบัสต้า

จากการศึกษาเนื้อหาแบบทางธรรม และเนื้อหาแบบทางโลก ของพระมหาสมปอง ตาลปุต
โต ในธรรมะเคลิเวอร์สำหรับผู้ใหญ่ ทั้ง 7 ตอน แสดงให้เห็นว่าในส่วเนื้อหาแบบทางธรรมเป็น
หลักธรรมะในเบื้องต้น ระดับพื้นฐาน ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับตนเองได้โดยง่าย โดยจะเน้น
ไปที่หลักธรรมะที่นำไปใช้ในการทำงานหรือการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นการ
เน้นที่หลักธรรมะสำหรับการนำไปใช้กับพฤติกรรมในระดับสังคม (กับเพื่อนร่วมงาน กับลูกน้อง
กับหัวหน้างาน)เป็นสำคัญ มากกว่า การนำเสนอหลักธรรมะในระดับพฤติกรรมระดับปัจเจกบุคคล
ซึ่งถือว่าเนื้อหาแบบธรรมที่พระมหาสมปองเลือกนำเสนอ นั้นไม่มีความสอดคล้องกับรสนิยมในแง่
ทางธรรมของผู้รับสารผู้ใหญ่ เนื่องจากผู้รับสารกลุ่มนี้มีความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งมีประสบการณ์
ในแง่ทางธรรมมากพอสมควรแล้ว ดังนั้นจึงไม่ต้องการเพียงหลักธรรมในขั้นพื้นฐานเท่านั้น แต่
ต้องการหลักธรรมที่มีความลึกซึ้งมากกว่านี้ เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตที่ต้องพบเจอกับปัญหา
และอุปสรรคมากมายที่รอการแก้ไข และในส่วนของเนื้อหาแบบทางโลก นั้นเป็นเนื้อหาแบบทาง
โลกที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้รับสารที่เป็นกลุ่มผู้ใหญ่ เพราะ เป็นเนื้อหาทางโลกที่มีเนื้อหาสาระ
สอดคล้องกับหลักการประพฤติปฏิบัติตนในการประกอบอาชีพการงาน ซึ่งจะไม่ได้นั้นแต่เฉพาะ
ความบันเทิง สนุกสนานเป็นสำคัญเท่านั้นแต่ยังมี การนำเสนอสาระด้วย ซึ่งถือว่าเนื้อหาแบบทาง
โลกที่พระมหาสมปองเลือกนำเสนอ มีความสอดคล้องกับรสนิยมในแง่ทางโลกของผู้รับสาร
ผู้ใหญ่ เนื่องจากถึงแม้ว่าจะเป็นเนื้อหาที่เป็นความบันเทิงแต่ก็มีการสอดแทรกสาระเกี่ยวหลักการ
ทำงานไว้ด้วย ซึ่งวัยผู้ใหญ่เป็นวัยแห่งการทำงานหรือการประกอบอาชีพซึ่งอาจมีความเครียดเกิดขึ้น
ตลอดเวลา ดังนั้นทั้งสาระและความบันเทิงทั้งสองจึงเป็นที่ต้องการของผู้รับสารกลุ่มนี้ไปพร้อม
กันด้วย

จากการวิเคราะห์ถึงเนื้อหาที่ถูกรวบรวมโดยพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการธรรมะเดลิเวอรี่นั้นเป็นการผสมผสาน (hybrid) ทั้งเนื้อหาแบบทางธรรม (ของเก่า) และเนื้อหาแบบทางโลก (ของใหม่) เข้าด้วยกัน อีกทั้งจากสัดส่วนของการผสมผสานจะพบว่าจะเน้นไปที่เนื้อหาแบบทางโลกมากกว่าเนื้อหาแบบทางธรรม จึงทำให้เนื้อหาที่นำเสนอในรายการนั้นมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น อีกทั้งจากงานวิจัยจากสังคมตะวันตกซึ่งมีจุดร่วมบางประการกับพุทธศาสนาในสังคมไทย กล่าวไว้ว่า ทั้งสื่อมวลชนและสถาบันศาสนาก่อตัวมาจากโลกทัศน์คนละกรอบ (World Framework) คือ โลกทัศน์ของศาสนานั้นเป็นโลกทัศน์แบบ โลกุตตรกรรม “แบบทางธรรม” (Sacred World) แต่ถึงอย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าทางด้านศาสนาจะมีมิติที่เน้นไปทางธรรมแต่ก็ยังมีมิติทางโลกได้ด้วยบ้าง เช่น การนำเสนอเนื้อหาที่เป็นข่าว/เหตุการณ์ในปัจจุบัน หรือเนื้อหาทางโลกที่ไม่หือหวามากนัก แต่ทว่าโลกทัศน์ของสื่อมวลชนนั้นเป็นโลกทัศน์แบบโลกียะ “แบบทางโลก” (Secular World) ดังนั้นจากการนำเสนอเนื้อหาของพระมหาสมปองดังกล่าว จึงเป็นการเน้นไปทางโลกมากกว่าทางธรรมะนั้น จึงไม่สอดคล้องกับโลกทัศน์ของสถาบันศาสนาที่มีมา ซึ่งต้องเป็นการเน้นที่เนื้อหาสาระทางด้านธรรมะเป็นหลัก จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นการไม่เหมาะสมแก่ “สถานภาพของสงฆ์”

- กระบวนการสร้างสารของผู้ผลิตรายการธรรมะเดลิเวอรี่ (ผู้ส่งสาร (S)) (บทที่ 6)

1. กระบวนการสร้างสารของบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด (ผู้ผลิตรายการ)

จากการศึกษาพบว่า จากกระบวนการสร้างสารของบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด ผู้ผลิตรายการในฐานะผู้ส่งสาร ในการทำหน้าที่ประกอบสร้างรายการธรรมะเดลิเวอรี่ มีกระบวนการผลิตรายการใน 3 ชั้น ประกอบด้วยขั้นก่อนการผลิตรายการ (Pre-production) ซึ่งเป็นขั้นตอนของการวางแผนและเตรียมการผลิตรายการ ใน 7 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดแนวคิดในการผลิตรายการ การกำหนดวัตถุประสงค์ กววิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย การเลือกรูปแบบรายการ การจัดทำโครงสร้างรายการและการเขียนบท การกำหนดบุคลากร และการประสานงาน ขึ้นการผลิตรายการ (Production) และขั้นหลังการผลิตรายการ (Post- production) ซึ่ง โดยภาพรวมของกระบวนการผลิตรายการของบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด จะเห็นได้ว่าในแต่ละขั้นตอนของการผลิตรายการนั้นมีส่วนสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับลักษณะความเป็นรายการประเภทธรรมะ โดยตลอด เพื่อให้สื่อถึงความ เป็นพระพุทธรศาสนา ทั้งในส่วนของพระภิกษุสงฆ์ซึ่งเป็นผู้ร่วมรายการในฐานะวิทยากรหลักของรายการ

โดยเริ่มจากในขั้นก่อนการผลิตรายการ ซึ่งมีแนวคิดเริ่มต้นในการผลิตรายการที่ถือเอา “พระภิกษุสงฆ์ ” เป็นองค์ประกอบสำคัญในรายการ โดยคัดเลือกจากพระภิกษุสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถ และมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับรายการ มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อต้องการเผยแพร่การ

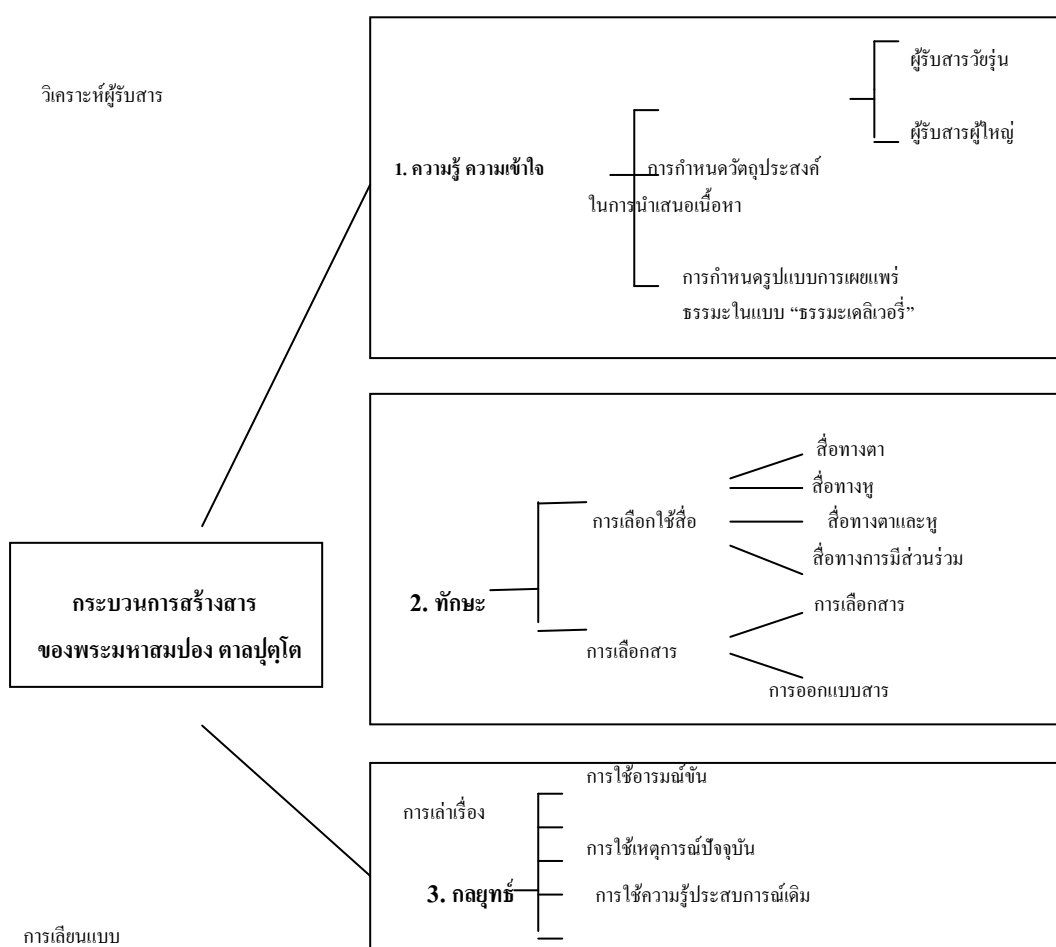
เทศน์/การบรรยายของพระภิกษุรูปหนึ่งที่มีรูปแบบที่มีทันสมัย น่าสนใจ เน้นความบันเทิงความ สนุกสนานเป็นหลักให้ผู้ชมทางบ้านได้รับชมเพิ่มมากขึ้น และเพื่อต้องการเปลี่ยนทัศนคติของผู้ชม ทุกเพศทุกวัยที่มีต่อรายการประเภทธรรมะเสียใหม่ ให้เกิดกลุ่มผู้ชมประเภทรายการธรรมะที่เป็น ผู้ชมทุกช่วงวัย หรือประชาชนทั่วไปที่เป็นคนรุ่นใหม่ มีความคิดทันสมัย หรือ “กลุ่มคนรุ่นใหม่” นั้นเองโดยนำเสนอรายการในรูปแบบรายการแบบ ทอล์กโชว์ (Talk Show) ซึ่งเป็นรายการที่มี ลักษณะการผสมผสานได้หลายรูปแบบในการนำเสนอ ทั้งการสนทนา ซึ่งยังคงมีความเป็นทางการ และเหมาะสมหากพระภิกษุสงฆ์จะมาออกรายการในลักษณะดังกล่าว และองค์ประกอบต่างๆ ใน รายการ โดยทำการผสมผสานองค์ประกอบต่างๆ ในรายการ ทั้งองค์ประกอบแบบเก่าที่สื่อถึงความ เป็นพระพุทธศาสนา และองค์ประกอบแบบใหม่ที่สื่อถึงความทันสมัย เช่น ใต้เต็ลรายการ การ ถ่ายภาพและการตัดภาพ คนตรีและเพลงประกอบ ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก ผู้ดำเนินรายการ และพิธีกร การนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับหลักธรรมะคำสั่งสอน และเนื้อหาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับ พระพุทธศาสนา แก่บุคคล 2 กลุ่ม คือกลุ่มเด็กและวัยรุ่น และกลุ่มผู้ใหญ่ การจัดทำโครงสร้าง รายการและการเขียนบท โดยให้ความสำคัญเกี่ยวข้องกับเรื่องราวทางพระพุทธศาสนา เช่น การสนทนา ได้ตอบระหว่างผู้ดำเนินรายการและวิทยากรเกี่ยวกับหลักธรรมะคำสั่งสอนในทางพระพุทธศาสนา แต่ หากเป็นการสนทนาในเรื่องทางโลกก็จะมีเนื้อหาในทางธรรมสอดแทรกโดยตลอด อีกทั้งในส่วน ของคำถามในช่วงปจฉา-วิสัชนา จะเกี่ยวข้องกับหลักธรรมะ หลักประพฤติปฏิบัติ และเรื่องราวเกี่ยว กับพระพุทธศาสนา ทั้งคำถามที่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย เช่น วิธีการแสดงความกตัญญูต่อบุพการี และคำถามไม่เกี่ยวข้องกับการบรรยาย เช่น การรักษาศีล เรื่องของผลกรรม เป็นต้น

ในขั้นเตรียมการก่อนการผลิตรายการหลังจากที่ได้มีการวางแผนไว้แล้วนั้น ซึ่งในการ เตรียมสถานที่และอุปกรณ์ต่างๆ ในการผลิตรายการ จะทำการคัดเลือกสถานที่และมุมที่ใช้ในการ ถ่ายคิวเปิด-ปิด คิดสนทนาระหว่างผู้ดำเนินรายการและวิทยากรที่ดูเป็นทางการ เช่น ห้องรับรอง ห้องรับแขก หรือห้องสัมมนาที่มีชุด โซฟา และในการจัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ เช่น stage หรือพรม สำหรับพระสงฆ์ใช้รองนั่ง เพื่อให้สูงกว่าฆราวาส (พิธีกร) ในขั้นการผลิตรายการ เป็นการถ่ายทำที่ เรียบง่ายไม่ได้ใช้เทคนิคพิเศษอื่นๆ ในการผลิตรายการ และในขั้นหลังการผลิตรายการ ซึ่งในการตัด ต่อคัดเลือกเนื้อหาในการนำเสนอในรายการนั้น ผู้ผลิตรายการจะให้ความสำคัญและคำนึงถึงความ เหมาะสมของผู้ร่วมรายการ ซึ่งเป็นพระภิกษุสงฆ์อย่างมาก โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกเนื้อหาที่ สำคัญ คือ การตัดในส่วนของเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมต่อสมณะเพศของสงฆ์ในหลายประการ เช่น ทำทางหยอกล้อกับผู้หญิง การใช้คำว่า “ครับ” การประชาสัมพันธ์ผู้สนับสนุนรายการด้วยตนเอง เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ภาพรวมของกระบวนการผลิตรายการของบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด แสดงให้เห็นว่า ถึงแม้ว่าด้วยรูปแบบการนำเสนอของรายการธรรมะเดลิเวอรี่ จะเป็นการผสมผสานเข้าด้วยกัน เป็นรายการธรรมะทอล์กโชว์ ซึ่งเป็นรายการประเภทสนทนาทางโทรทัศน์ หรืออาจเรียกได้ว่า รายการประเภท “พันธุ์ผสม” ซึ่งถือได้ว่าเป็นรายการธรรมะในรูปแบบใหม่ โดยเป็นการผสมผสานรูปแบบทั้งแบบเก่าและแบบใหม่เข้าด้วยกัน แต่โดยภาพรวมของกระบวนการผลิตรายการของผู้ส่งสารแล้วนั้นจะมีการเชื่อมโยงถึงลักษณะความเป็นรายการประเภทธรรมะ โดยตลอด เพื่อให้สื่อถึงความเป็นพระพุทธรศาสนา ทั้งในส่วนของพระภิกษุสงฆ์ซึ่งเป็นผู้ร่วมรายการ ในฐานะวิทยากรหลักของรายการรวมทั้งให้ความสำคัญในเรื่องของความเหมาะสมของผู้ร่วมรายการ ในฐานะของพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งรับหน้าที่เป็นวิทยากรของรายการเป็นอย่างมาก อาจเห็นได้จากหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกเนื้อหาของผู้ผลิตรายการที่ได้กำหนดไว้นั้น

2. กระบวนการสร้างสารพระมหาสมปอง ตาลปุตโต (ผู้ถ่ายทอดเนื้อหาสาร)

กระบวนการสร้างสารของพระมหาสมปอง ตาลปุตโต ประกอบด้วย องค์ประกอบในการสร้างสาร ใน 3 ด้าน คือ 1.ด้านความรู้ความเข้าใจ 2. ด้านทักษะ และ 3.ด้านกลยุทธ์ ซึ่งอธิบายถึงกระบวนการสร้างสาร ดังแสดงในแผนภูมิ



1.ด้านความรู้ความเข้าใจ

1.1 การวิเคราะห์ผู้รับสาร จากการศึกษาพบว่าพระมหาสมปอง จะทำการวิเคราะห์ผู้รับสารที่จะทำการสื่อสารก่อนทำการสื่อสารด้วยทุกครั้ง ในลักษณะทางประชากร คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ความรู้ ประสบการณ์ อาชีพ จำนวนผู้ฟัง ประเภทของผู้ฟัง รวมทั้งลักษณะทางจิตวิทยา เช่น ความสนใจ ความต้องการ ทศนคติ และความเชื่อ ค่านิยม อารมณ์ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการสร้างสารให้สอดคล้องกับผู้รับสาร ซึ่งแบ่งเป็นการวิเคราะห์ผู้รับสารใน 2 ประเภท คือ

ผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่น

จากการศึกษาพบว่า พระมหาสมปอง ได้นำประสบการณ์ตรง ซึ่งได้พบเห็นพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมปัจจุบัน และประสบการณ์ของการเป็นวัยรุ่นมาก่อน อีกทั้งยังเป็นการใช้ประสบการณ์ทางอ้อม จากการเปิดรับสื่อประเภทต่างๆ อย่างสื่อโทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ ในการวิเคราะห์ผู้รับสารกลุ่มดังกล่าว โดย มองว่าปัญหาของวัยรุ่นมีสาเหตุมาจากตัวของวัยรุ่นเองเป็นสำคัญมากกว่าปัญหาจากสังคมภายนอก เช่น วัยรุ่นต้องการเป็นจุดสนใจ แต่ความพยายามสร้างความสนใจของวัยรุ่นสมัยนี้มีความรุนแรง หลายคนสร้างจุดสนใจให้กับตนเองด้วยการพยายามสร้างชื่อเสียงในทางที่ดี แต่วัยรุ่นหลายคนก็หันไปสร้างความน่าสนใจในด้านลบ จนเกิดเป็นปัญหาพฤติกรรมเยาวชนขึ้น จากการวิเคราะห์ซึ่งส่งผลต่อการสร้างเนื้อหาแบบทางธรรมได้สอดคล้องซึ่งจะเน้นหลักธรรมะในระดับพฤติกรรมระดับปัจเจกบุคคลมากกว่าหลักธรรมะในระดับพฤติกรรมระดับสังคม เพื่อให้เด็กและวัยรุ่นนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้

ผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่

จากการศึกษาพบว่า พระมหาสมปอง ได้นำประสบการณ์ตรงจากการไปบรรยายธรรมให้ผู้รับสารกลุ่มดังกล่าวฟัง จึงได้ทราบถึงปัญหาที่ผู้รับสารกลุ่มดังกล่าวต้องพบเจอ โดย มองว่าปัญหาของผู้ใหญ่ มีสาเหตุมาจากปัญหาจากสังคมภายนอกมากกว่า ปัญหาที่มีสาเหตุมาจากปัจเจก/ตัวผู้ใหญ่เอง เช่น บุคคลต่างๆในองค์กร เช่น ลูกน้อง นายจ้าง เพื่อนร่วมงาน สภาพเศรษฐกิจการเมือง สังคม ซึ่งจะเห็นได้จากการวิเคราะห์ผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ของพระมหาสมปอง ส่งผลต่อการสร้าง เนื้อหาแบบทางธรรมได้สอดคล้องกับผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ที่จะเน้นไปที่หลักธรรมะในระดับพฤติกรรมระดับสังคมมากกว่าหลักธรรมะใน ระดับพฤติกรรมระดับปัจเจกบุคคล เพื่อให้ผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่สามารถนำไปใช้และเกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิต

1.2 การกำหนดวัตถุประสงค์

จากการศึกษาพบว่า พระมหาสมปอง มีวัตถุประสงค์หลักในการสื่อสาร คือ เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ยกย่องจิตใจของผู้รับสาร และให้ประพตติถูกต้องตามหลักพุทธศาสนา ตลอดจนให้ผู้รับสารมีสติปัญญาสามารถนำหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนาไปเป็นหลักหรือใช้แก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตและอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ซึ่งแบ่งเป็นวัตถุประสงค์ในการนำเสนอเนื้อหาสารสำหรับผู้รับสารใน 2 ประเภท คือ

วัตถุประสงค์ในการนำเสนอเนื้อหาสารสำหรับเด็กและวัยรุ่น 1) เพื่อปลูกจิตสำนึกในใจของเยาวชนให้รู้จักหน้าที่ของตนเอง และให้ความสำคัญต่อหน้าที่นั้นๆ เมื่อได้ทำหน้าที่อย่างเต็มที่แล้วจะสามารถสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมและตัวเองอย่างไรบ้าง 2) เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและความดีเข้าสู่จิตใจของวัยรุ่น 3) เพื่อสร้างความมั่นใจและให้ความสำคัญกับชีวิตอิสระของวัยรุ่น 4) เพื่อเปลี่ยนค่านิยมที่ผิดแผนที่วัยรุ่นยึดถือ และ 5) เพื่อช่วยชักจูงวัยรุ่นนอกรอบ หรือเด็กกลุ่มเสี่ยงให้กลับเข้าที่

วัตถุประสงค์ในการนำเสนอเนื้อหาสารสำหรับผู้ใหญ่ คือ เพื่อนำเสนอหลักธรรมะหรือแนวทางปฏิบัติ ที่สามารถนำมาใช้ในการทำงาน หรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงาน ให้บุคคลวัยทำงานสามารถนำหลักธรรมะไปใช้ควบคู่ในการทำงานเกิดความสุขในการทำงานได้

ซึ่งจากการกำหนดวัตถุประสงค์ในการนำเสนอเนื้อหาสารทั้งสองกลุ่มจะเห็นได้ว่า พระมหาสมปองให้ความสำคัญต่อการกำหนดวัตถุประสงค์ต่อการนำเสนอเนื้อหาสารสำหรับผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นเป็นสำคัญ อีกทั้งยังพบว่าจากการกำหนดวัตถุประสงค์ในการนำเสนอเนื้อหาสารของพระมหาสมปองสำหรับผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นนั้น (taste ของพระมหาสมปอง) มีความแตกต่างจากความต้องการ หรือความชื่นชอบหรือความพึงพอใจ (taste) ของผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่น

1.3 การกำหนดรูปแบบการเผยแพร่ธรรมะในแบบ “ธรรมะเดลิเวอรี่”

จากการศึกษาพบว่า พระมหาสมปองได้วางแนวทางในการเผยแพร่ธรรมะในแบบธรรมะเดลิเวอรี่ ไว้ 4 แนวทาง ได้แก่ 1. การใช้กลยุทธ์เชิงรุก โดยการออกไปเผยแพร่ธรรมะตามสถานที่ต่างๆ แทนการบรรยายเฉพาะที่วัด หรือรอให้บรรดาญาติโยมมานิมนต์เท่านั้น 2. การสร้างจุดขายให้กับธรรมะ โดยทำให้ธรรมะเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ไม่ใช่เรื่องเคร่งเครียดหรือเรื่องน่าเบื่อ

โดยนำเสนอธรรมะในขั้นพื้นฐาน ด้วยรูปแบบการนำเสนอที่เน้นความสนุกสนานเป็นหลัก 3. การนำหลักการของพระพุทธเจ้า 4 ประการ ได้แก่ แจ่มแจ้ง จูงใจ แก่ล้า ร่าเริง มาประยุกต์ใช้โดยนำเอาหลักการ ประการที่ 4 คือ “ร่าเริง” ขึ้นมาใช้ก่อน จึงเกิดเป็นหลักการเผยแพร่ธรรมะในแบบธรรมะเคลิเวอร์ 4 ประการ คือ หลัก 5 ส ได้แก่ “สนุก สาระ สงบ สำนึก สติ”

จากองค์ประกอบในการสร้างสารด้านความรู้ความเข้าใจ ซึ่งประกอบด้วยการวิเคราะห์ผู้รับสาร การกำหนดวัตถุประสงค์ในการนำเสนอเนื้อหาสาระ และการกำหนดรูปแบบการเผยแพร่ธรรมะในแบบ “ธรรมะเคลิเวอร์” จะเห็นได้ว่าเป็นการส่งสารจากความสนใจ/ความต้องการ/ระดับความเข้าใจของผู้รับสาร หรือที่เรียกว่า “ถือเอาผู้รับสารเป็นตัวตั้ง” (Audience-center) ทั้งสิ้น เห็นได้จากในการวิเคราะห์ผู้รับสาร พระมหาสมปองจะให้ความสนใจ พิจารณาถึงลักษณะทางประชากร เช่น เพศ อายุ ความรู้ และลักษณะทางจิตวิทยา เช่น ความสนใจ ความต้องการ รสนิยม โดยเฉพาะ ผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่น ซึ่งพระมหาสมปองจะให้ความสำคัญต่อการวิเคราะห์เป็นสำคัญ การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร จะเห็นได้ว่าการกำหนดวัตถุประสงค์การนำเสนอเนื้อหาสาระ โดยถือเอาประโยชน์ที่ผู้รับสารทั้งสองกลุ่มจะได้รับเป็นสำคัญ โดยเฉพาะสำหรับเด็กและวัยรุ่นซึ่งมีการกำหนดไว้ถึง 5 ประการโดยถือเอาประโยชน์ที่จะได้รับอย่างสูงสุด และการกำหนดรูปแบบการเผยแพร่ธรรมะในแบบ “ธรรมะเคลิเวอร์” จะเห็นได้ว่าได้วางแนวทางในการเผยแพร่ธรรมะในแบบธรรมะเคลิเวอร์ ไว้ 4 แนวทาง ซึ่งถือต่อการเปิดรับสารของผู้รับสารทั้งสองกลุ่มเป็นอย่างยิ่ง เช่น การสร้างจุดขายให้กับธรรมะ โดยทำให้ธรรมะเป็นเรื่องที่น่าสนใจ ไม่ใช่เรื่องเคร่งเครียดหรือน่าเบื่อ โดยนำเสนอธรรมะในขั้นพื้นฐาน เน้นความสนุกสนานเป็นหลัก จึงสามารถดึงดูดความสนใจในการเปิดรับสารประเภทธรรมะนั้นเอง

2. ด้านทักษะ

2.1 การเลือกใช้สื่อ

จากการศึกษาพบว่า พระมหาสมปองได้วางแผนและเตรียมการเลือกสื่อต่างๆ โดยนำเอาสิ่งที่อยู่รอบตัว และสิ่งที่ผู้รับสารรู้จักคุ้นเคยเป็นอย่างดี ในชีวิตประจำวันมานำเสนอเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องรวดเร็ว โดยเลือกนำเสนอสื่อใน 4 ประเภท สำหรับผู้รับสารกลุ่มเด็ก/วัยรุ่น และกลุ่มผู้ใหญ่ ได้แก่ 1. สื่อทางตา (visual-aids) ซึ่งเป็นการนำเสนอข้อความ หรือภาพต่างๆด้วยโปรแกรม Power Point 2. สื่อทางหู (audio) ซึ่งเป็นการนำบทเพลง แนวเพลง pop ซึ่งเป็นเพลงหรือดนตรี สมัยนิยม (POPULAR) ของผู้คนในปัจจุบัน โดยเพลงมีเนื้อหาเกี่ยวกับความผูกพันระหว่างเพื่อน การเห็นถึงคุณค่าหรือพระคุณของครู/อาจารย์ และท่วงทำนองของเพลงจะเป็นท่วง

ทำซ้ำทั้งหมด 3.สื่อทางตาและหู ซึ่งเป็นการนำเสนอภาพยนตร์(Film) ใน 2 ประเภท คือ 1. ภาพยนตร์ประเภทไม่ใช้การแสดง ได้แก่ ภาพยนตร์ข่าว ภาพยนตร์สารคดี และภาพยนตร์การศึกษา 2.ภาพยนตร์ประเภทการแสดง ได้แก่ ภาพยนตร์บันเทิง และภาพยนตร์โฆษณา และ 4.สื่อทางการมีส่วนร่วม ได้แก่ สื่อกิจกรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ใช้ในโครงการอบรมคุณธรรมและจริยธรรมแก่เด็กนักเรียนและเยาวชน แสดงให้เห็นว่าพระมหาสมปอง ใช้รสนิยมแบบ “ใหม่” ในการนำเสนอเนื้อหาสาร โดยในการนำเทคโนโลยีทางด้านสื่อสมัย มาใช้ในการประกอบการบรรยาย ซึ่งในอดีตนั้นการเทศน์หรือบรรยายของพระภิกษุสงฆ์จะไม่มีมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ อีกทั้งยังมีความสอดคล้องกับรสนิยมของผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นในปัจจุบัน มากกว่าการเลือกใช้สื่อโดยใช้รสนิยมแบบ “เก่า” ซึ่งเป็นรสนิยมของผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่

2.2 การเลือกสาร

2.2.1 การเลือกสาร

จากการศึกษาพบว่า พระมหาสมปอง เลือกนำเสนอเนื้อหาสารในรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ ใน 2 ลักษณะ ซึ่ง เป็นการผสมผสาน (hybrid) ระหว่าง เนื้อหาแบบทางธรรม (Secred Content) และ เนื้อหาแบบทางโลก (Secular Content) เข้าด้วยกัน โดยเนื้อหาที่นำเสนอในรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่มี 2 ลักษณะ ดังนี้

เนื้อหาแบบทางธรรม (Secred Content)

- **เนื้อหาแบบทางธรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น** พระมหาสมปอง จะเลือกเนื้อหาแบบทางธรรมสำหรับเด็กและวัยรุ่น โดยนำเสนอหลักธรรมะที่เป็นไปในเชิงบวก เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของวัยรุ่น เพราะเด็กและวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการความสนุกสนาน เป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโต มองโลกในลักษณะก้าวหน้า ดังนั้นเนื้อหาแบบทางธรรมที่นำมาสอนก็จะเป็นหลักธรรมะที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงบวกกับเด็กและวัยรุ่น ต่อไปในอนาคต และเป็นหลักธรรมะในเบื้องต้น ระดับพื้นฐาน ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับตนเองได้โดยง่าย โดยจะเน้นไปที่หลักธรรมะในระดับปัจเจกบุคคล/ตัวบุคคลเป็นสำคัญ แล้วจึงนำเสนอหลักธรรมะสำหรับการนำไปใช้กับพฤติกรรมในระดับสังคม เนื่องจากปัญหาต่างๆของเด็กและวัยรุ่นเกิดจากปัจจัยภายใน/ตัวเด็กเองเป็นสำคัญ

- **เนื้อหาแบบทางธรรมสำหรับผู้ใหญ่** พระมหาสมปอง จะเลือกเนื้อหาแบบทางธรรมสำหรับผู้ใหญ่ จะเป็นหลักธรรมะที่นำไปใช้ในการทำงานหรือการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จ และเน้นนำเสนอหลักธรรมะสำหรับการนำไปใช้กับพฤติกรรมในระดับสังคมก่อนเป็นสำคัญ และตามด้วยการนำเสนอหลักธรรมะในระดับพฤติกรรมระดับปัจเจกบุคคล เนื่องจากปัญหาต่างๆของผู้ใหญ่เกิดจากปัจจัยภายนอกเป็นสำคัญ เช่น สภาพเศรษฐกิจ เพื่อนร่วมงาน

เนื้อหาแบบทางโลก (Secular Content)

- **เนื้อหาแบบทางโลกสำหรับเด็กและวัยรุ่น** พระมหาสมปอง จะเลือกเนื้อหาแบบทางโลกสำหรับเด็กและวัยรุ่น ซึ่ง เป็นเนื้อหาแบบทางโลกที่มีความเกี่ยวข้องกับโดยตรง / เนื้อหาเฉพาะของกลุ่มวัยรุ่น โดยเป็นเนื้อหาที่อยู่ในความสนใจ เป็นที่ชื่นชอบ เป็นที่นิยมของกลุ่มวัยรุ่นในปัจจุบัน เช่น เรื่องความรัก เรื่องอกหัก

- **เนื้อหาแบบทางโลกสำหรับผู้ใหญ่** พระมหาสมปอง จะเลือกเนื้อหาแบบทางโลกสำหรับผู้ใหญ่ ซึ่ง เป็นเนื้อหา ทางโลกที่มี สารสอดแทรกที่มีความเกี่ยวข้องกับหลักการประพฤติปฏิบัติตนในการประกอบอาชีพการงาน แทรก ซึ่งจะไม่ได้เน้นแต่เฉพาะความบันเทิง สนุกสนานเป็นสำคัญเท่านั้นแต่ยังมีนำเสนอสาระด้วย

จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า พระมหาสมปองเลือกนำเสนอเนื้อหาใน 2 ลักษณะ คือ เนื้อหาแบบทางธรรมและเนื้อหาแบบทางโลก ซึ่ง จะเน้นไปที่เนื้อหาแบบทางโลกมากกว่าเนื้อหาแบบทางธรรม อีกทั้งจะเห็นได้ว่าเป็นการเลือกสารจากความสนใจ/ความต้องการ/ระดับความเข้าใจของผู้รับสาร หรือที่เรียกว่า “ถือเอาผู้รับสารเป็นตัวตั้ง” (Audience-center) ทั้งสิ้น อีกทั้ง จากการเลือกสารทั้งสองลักษณะ แสดงให้เห็นว่าพระมหาสมปอง ใช้รสนิยมแบบ “ใหม่” ในการเลือกสาร ซึ่งมีความสอดคล้องกับรสนิยมของผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นในปัจจุบัน มากกว่าการเลือกใช้สื่อโดยใช้รสนิยมแบบ “เก่า” ซึ่งเป็นรสนิยมของผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่

2.2.2 การออกแบบสาร (Message design)

ในแง่ของการออกแบบสารพบว่า พระมหาสมปอง ังได้ทำการออกแบบเนื้อหาสาร เพื่อนำเสนอในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ ใน 6 ลักษณะ ได้แก่

1) เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสารเฉพาะ

ในการนำเสนอเนื้อหา นั้น แม้อธิบายหรือสิ่งแวดล้อมของการนำเสนอ เนื้อหาจะเป็นเรื่องหลักกรรมทางศาสนา แต่ผู้รับสารก็ยังคงมีความหลากหลายกลุ่ม ซึ่งผู้ส่งสารต้องทราบว่าจะทำการสื่อสารกับใคร ซึ่งนำไปสู่วัตถุประสงค์และเนื้อหาที่ต่างกันด้วย พระมหาสมปองเป็นผู้ที่มีความเข้าใจลักษณะผู้รับสารที่แตกต่างกัน เช่น การเทศน์/บรรยายให้ผู้รับสารที่เป็นกลุ่มวัยรุ่นก็ยังคงมีความแตกต่างกัน รวมทั้งผู้รับสารที่เป็นกลุ่มผู้ใหญ่ก็ยังคงมีความแตกต่างกันด้วยเช่นกัน

2) เนื้อหาที่เป็นปัจจุบัน ทันสมัย

เนื้อหาที่พระมหาสมปองนำเสนอ มักเป็นเนื้อหาที่เป็นปัจจุบัน (current issue) และทันสมัย โดยนำเหตุการณ์ในบริบทแวดล้อมที่เกิดขึ้นขณะนั้นๆ มานำเสนอ เชื่อมโยง เปรียบเทียบ หรือยกเป็นตัวอย่าง ซึ่งผู้รับสารมักจะรู้เรื่องเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นอยู่แล้ว ทำให้ไม่ต้องอธิบายเท่าความมาก อีกทั้งยังทำให้เกิดความน่าสนใจ รู้สึกว่าไม่ใช่เรื่องไกลตัว เห็นภาพ เข้าใจเรื่องได้ง่าย

3) เนื้อหามีลักษณะผสมผสาน

พระมหาสมปองนำเสนอเนื้อหาสารในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ โดยใช้ลักษณะการผสมผสาน (hybrid) ทั้งในส่วนจากรูปแบบการนำเสนอ (Form) และในส่วนของเนื้อหา (Content) รายการ ดังนี้

3.1 รูปแบบการนำเสนอ พระมหาสมปอง ได้ใช้รูปแบบการเทศน์ ซึ่งเป็นช่องทางหลักของการสื่อสารทางศาสนา ที่มี การผสมผสานทั้ง รูปแบบ การสื่อสารเชิงวัจนะ (verbal communication) และเชิงอวัจนะ (non-verbal communication) อีกทั้งพระมหาสมปองยังได้นำหลักการผสมผสานมาใช้ เพื่อให้เกิด “การเทศน์แบบใหม่” ที่มีวิธีการสื่อสารด้วยการเทศน์ที่ต่างออกไปจากแบบแผนธรรมเนียมปฏิบัติ ดังนี้

- **รูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะ (verbal communication)**

พระมหาสมปองได้ นำหลักการผสมผสาน โดยให้มีทั้งรูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะทั้งแบบเก่า ที่ใช้อยู่แต่ในเดิมในการสื่อสารทางศาสนา เช่น การอธิบายให้เห็นชัดเจน คำคม ภาษาพระ การอ้างถึงพุทธศาสนาและพุทธศาสนาสุนทรียะ การอุปมาอุปไมย การถามตอบ และรูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะแบบใหม่ ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เช่น คำใหม่ คำแปลก แหกแนว คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ ภาษาสมัยใหม่/ภาษาวัยรุ่น การใช้อารมณ์ขัน การใช้ภาพและเสียงประกอบการบรรยาย

- **รูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะ (non-verbal communication)**

พระมหาสมปองได้นำหลักการผสมผสาน โดยให้มีทั้งรูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะแบบเก่า ที่ใช้อยู่แต่ในเดิมในการสื่อสารทางศาสนา เช่น มีการพูดเสียงดังฟังชัด คำพูดและน้ำเสียงนำฟัง ชัดถ้อยชัดคำ และนำรูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะแบบใหม่ ซึ่งเป็นวิธีการสื่อสารที่มีการปรับแต่งขึ้นมาใหม่ เช่น การเน้นเสียง การเลียนเสียงพฤติกรรมการพูดของวัยรุ่น การเลียนเสียงศิลปินตลก การยกมือประกอบเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจน ในขณะที่เดียวกันก็มีใบหน้าที่ยิ้มแย้มแจ่มใส และการสังเกตปฏิกิริยาตอบกลับจากผู้รับสารด้วยการสบตา

3.2 เนื้อหารายการ พระมหาสมปอง เลื่อนนำเสนอเนื้อหา สำหรับผู้รับสารกลุ่มเด็ก/วัยรุ่น และผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ ใน 2 ประเภท คือ เนื้อหาแบบทางธรรม (Sacred Content) และเนื้อหาแบบทางโลก (Secular Content) ซึ่งเป็นเนื้อหาที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้ฟังได้เป็นอย่างดี อีกทั้งได้นำหลักการผสมผสานมาใช้สำหรับการสร้างสารในแต่ละประเภทอีกด้วย ดังนี้

- **เนื้อหาแบบทางธรรม(Sacred Content)** พระมหาสมปองได้นำหลักการผสมผสานมาใช้ในการออกแบบเนื้อหาแบบทางธรรม ทั้งผู้รับสารกลุ่มเด็ก/วัยรุ่นและผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ ใน 2 ลักษณะ คือ

- **หลักธรรมในระดับพฤติกรรมระดับปัจเจกบุคคล** สำหรับผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นนั้น เลื่อนนำเสนอหลักธรรมะ/หลักการประพฤติปฏิบัติที่นำไปใช้กับตนเอง เช่น เรื่องของการใช้สติ หลักพัฒนาจิตใจให้เข้มแข็งความอดทน และสำหรับผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ เลื่อนนำเสนอหลักธรรมะ/หลักการประพฤติปฏิบัติตนเองในการดำเนินชีวิตส่วนตัวและการทำงาน เช่น การใช้สติ หลักภราดรภาพ 4

- **หลักธรรมในระดับพฤติกรรมระดับสังคม** สำหรับผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นนั้น เลื่อนนำเสนอหลักธรรมะ/หลักการประพฤติปฏิบัติที่นำไปใช้กับบุคคลอื่นๆ ในสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ใน 4 ระดับ ได้แก่ หลักธรรมะที่นำไปใช้สำหรับบุพการี เช่น ความกตัญญูรู้คุณบิดามารดา ตั้งใจเรียน หลักธรรมะที่นำไปใช้สำหรับครูอาจารย์ เช่น ความกตัญญูรู้คุณต่อครูอาจารย์ ตั้งใจเล่าเรียน หลักธรรมะที่นำไปใช้สำหรับเพื่อน เช่น รู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจเรา รู้จักมีน้ำใจต่อกัน หลักธรรมะที่นำไปใช้ระดับชาติ เช่น เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ และเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี และสำหรับผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ เลื่อนนำเสนอหลักธรรมะ/หลักการประพฤติปฏิบัติที่นำไปใช้กับบุคคลอื่นๆ ในสังคม เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ใน 3 ระดับ ได้แก่ หลักธรรมะสำหรับหัวหน้า/นายจ้าง เช่น ผู้นำอย่างน่านับหน้าหนักให้นั่งอยู่ในใจคน หลักธรรมะสำหรับเพื่อนร่วมงาน เช่น ใช้คำพูดที่ดีต่อกันด้วยความ

ไพเราะ มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ลักษณะสำหรับลูกน้อง เช่น ไม่นินทาเจ้านาย มีความสุจริตทั้งต่อหน้าและลับหลัง (หลักสัจจะ)

- **เนื้อหาแบบทางโลก (Secular Content)** พระมหาสมปองได้นำ

หลักการผสมผสานมาใช้ในการออกแบบเนื้อหาแบบทางโลกทั้งผู้รับสารกลุ่มเด็ก/วัยรุ่นและผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ ใน 2 ลักษณะ คือ

- **เนื้อหาแบบทางโลกในระดับปัจเจกบุคคล** สำหรับผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นนั้น เลื่อนนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับตัวของวัยรุ่นเอง เช่น เรื่องความรัก เรื่องอกหัก และสำหรับผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ เลื่อนนำเสนอเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้รับสารที่เป็นผู้ใหญ่โดยตรง เพราะเกี่ยวกับหลักในการดำเนินชีวิตส่วนตัว และหลักการประกอบอาชีพ/หลักในการทำงาน โดยนำเสนอในรูปแบบของเรื่องเล่าที่มีเนื้อหาในแบบทางโลก พร้อมสอดแทรกหลักการทำงานต่างๆ ไปด้วย ได้แก่ เรื่องเล่าทางโลกเกี่ยวกับหลักการดำเนินชีวิตส่วนตัว เช่น เรื่องขึ้นบ้านใหม่ และเรื่องเล่าทางโลกเกี่ยวกับหลักการประกอบอาชีพ เช่น เรื่องใจรักในการขาย เรื่องเจ้าอาวาสวัดเซน

- **เนื้อหาแบบทางโลกในระดับสังคม** สำหรับผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นนั้น เลื่อนนำเสนอเนื้อหาที่อยู่ในความสนใจเป็นที่ชื่นชอบ และนิยมของกลุ่มวัยรุ่นส่วนใหญ่ในสังคมปัจจุบัน ได้แก่ เรื่องที่เกี่ยวกับวงการสื่อมวลชนใน 4 ด้าน คือ ด้านวงการบันเทิง ซึ่งเกี่ยวกับบุคคลที่มีชื่อเสียงในวงการบันเทิงในสาขาต่างๆ เช่น ดารา นักร้อง นักดนตรี ดีเจ ด้านวงการภาพยนตร์ ซึ่งเกี่ยวกับภาพยนตร์ทั้งไทยและต่างประเทศ ด้านวงการเพลง ซึ่งเกี่ยวกับบทเพลงทั้งแนวสตริง แนวลูกทุ่ง และเพลงประกอบการ์ตูน และด้านวงการภาพยนตร์โฆษณา ซึ่งเกี่ยวกับภาพยนตร์โฆษณาของไทย และสำหรับผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ เลื่อนนำเสนอเนื้อหาสาระความรู้ทั่วไป ซึ่งเป็นที่สนใจของคนทั่วไปในสังคม เนื้อหาที่เกี่ยวกับความเป็นไปในสังคมปัจจุบันที่เป็นที่รับรู้โดยทั่วกัน รวมทั้งเรื่องเกี่ยวกับวงการสื่อมวลชนในด้านต่างๆ ซึ่งสามารถแบ่งได้ ดังนี้ ข่าวกิจกรรมปัจจุบัน สาระความรู้ทั่วไป เนื้อหาเกี่ยวกับวงการสื่อมวลชน 3 ด้าน คือ ด้านวงการบันเทิง ซึ่งเกี่ยวกับบุคคลที่มีชื่อเสียงในวงการบันเทิงในสาขาต่างๆ เช่น นักแสดงไทยและต่างประเทศ ผู้ประพันธ์เพลง ด้านวงการเพลง ซึ่งเกี่ยวกับบทเพลงแนวสตริง แนวลูกทุ่ง และเพลงประกอบการ์ตูน และ ด้านวงการภาพยนตร์โฆษณา ซึ่งเกี่ยวกับภาพยนตร์โฆษณาของไทย

4) เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับรสนิยม (taste) ของผู้รับสาร

พระมหาสมปองเลือกออกแบบสารให้ความมีความสอดคล้องกับรสนิยม หรือความชื่นชอบ ความพึงพอใจ รวมทั้งความสนใจของผู้รับสารทั้งกลุ่มเด็ก/วัยรุ่น และผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ โดยจะเลือกออกแบบสารให้สอดคล้องกับรสนิยมของผู้รับสารทั้งรสนิยมทาง

แบบทางกรรม และรสนิยมแบบทางโลก ทั้งในส่วนจากรูปแบบการนำเสนอ (Form) และในส่วน
ของเนื้อหา(Content)รายการ ดังนี้

4.1 รูปแบบการนำเสนอ

ในส่วนจากรูปแบบการนำเสนอรายการของพระมหาสมปองนั้น มี
วิธีการสื่อสารด้วยการเทศน์ที่ต่างออกไปจากแบบแผนธรรมเนียมปฏิบัติของพระสงฆ์ในการทำการ
สื่อสาร ซึ่งเป็นการพัฒนาจากรูปแบบการเทศน์จากในอดีตทั้งในส่วนจากรูปแบบการสื่อสารเชิงวัจ
นะและเชิงอวัจนะ จนกลายเป็น “การเทศน์แบบใหม่” ที่ยังคงมีคุณลักษณะของรูปแบบการสื่อสาร
ในทางพระพุทธศาสนา (รูปแบบแบบเก่า) และนำรูปแบบการสื่อสารที่มีความทันสมัย เป็นปัจจุบัน
(รูปแบบการแบบใหม่) เข้ามาผสมผสานอีกด้วย ซึ่งจากรูปแบบการสื่อสารแบบใหม่ทั้งวัจนะ
และอวัจนะของพระมหาสมปองที่นำเสนอในรายการธรรมะเคลียวารี ซึ่งทำให้รายการมีรูปแบบที่
แปลกใหม่ เน้นความสนุกสนาน เพลิดเพลิน สร้างเสียงหัวเราะและอารมณ์ขันให้กับผู้ชมได้เป็น
อย่างดี ซึ่งมีความสอดคล้องกับรสนิยมของผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้รับ
สารกลุ่มดังกล่าวเป็นช่วงวัยที่ต้องการความสนุกสนานเป็นหลักอยู่แล้ว จึงทำให้ สามารถเข้าถึงกลุ่ม
ผู้ฟังที่เป็นคนรุ่นใหม่ อย่างเด็กและวัยรุ่น ได้เป็นอย่างดี แต่จากรูปแบบการนำเสนอดังกล่าวอาจไม่
สอดคล้องกับรสนิยมของผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ เนื่องจากผู้รับสารกลุ่มนี้มีความรู้ความเข้าใจใน
รูปแบบการสื่อสารของพระสงฆ์ที่ถูกต้อง ดังนั้นจึงนำมาเปรียบเทียบกับรูปแบบการสื่อสารของ
พระมหาสมปองจึงมองว่าไม่มีความเหมาะสมหากจะทำการสื่อสารด้วยรูปแบบดังกล่าวผ่านสื่อ
โทรทัศน์ที่มีผู้ชมที่เป็นสาธารณชน

4.2 เนื้อหารายการ

ในส่วนของเนื้อหารายการนั้น พระมหาสมปองได้เลือกนำเสนอ
เนื้อหาทั้งแบบทางกรรมและแบบทางโลก ให้มีความสอดคล้องกับรสนิยม (taste) หรือความชื่นชอบ
ความพึงพอใจ รวมทั้งความสนใจของผู้รับสารทั้งผู้รับสารกลุ่มเด็ก/วัยรุ่น และผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่
ดังนี้

- ผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่น ในส่วนของเนื้อหาแบบทางกรรมนั้น
พระมหาสมปองนำเสนอหลักธรรมะในเบื้องต้น ระดับพื้นฐานแบบง่ายๆ โดยเน้นไปที่หลักธรรมะ
ในระดับพฤติกรรมระดับปัจเจกบุคคลเป็นสำคัญ และนำเสนอหลักธรรมะในระดับพฤติกรรมระดับ
สังคม และในส่วนของเนื้อหาแบบทางโลกที่นำเสนอเป็นเนื้อหาแบบทางโลกที่มีความเกี่ยวข้องกับ
ผู้รับสารที่เป็นกลุ่มวัยรุ่นโดยตรง/เนื้อหาเฉพาะของกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งเป็นเนื้อหา/เรื่องราวที่อยู่ในความ
สนใจ เป็นที่ชื่นชอบ เป็นที่นิยมของกลุ่มวัยรุ่นในปัจจุบัน ได้แก่ เรื่องความรัก เรื่องอกหัก เรื่องของ
เพศตรงข้าม และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวงการบันเทิง ซึ่งจะเห็นได้ว่าการนำเสนอเนื้อหาทั้งสองส่วนของ

พระมหาสมปองนั้นสอดคล้องกับรสนิยมของวัยรุ่นทั้งในแง่ทางธรรมและแง่ทางโลก เนื่องจากผู้รับสารกลุ่มวัยรุ่น จะมีความรู้ความเข้าใจต่อเนื้อหาทางธรรมได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น เพราะได้เรียนรู้หรือมีประสบการณ์ในทางธรรมมาน้อย เช่น การศึกษาเล่าเรียนในวิชาพระพุทธศาสนาก็ยังคงเป็นเพียงธรรมะขั้นพื้นฐานเท่านั้น ดังนั้นการนำเสนอเนื้อหาแบบทางธรรมในขั้นพื้นฐานของพระมหาสมปองถึงทำให้วัยรุ่นสามารถรับรู้ เข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้กับตนเองได้โดยง่าย และในส่วนของเนื้อหาทางโลกเป็นเนื้อหาของกลุ่มวัยรุ่น โดยเฉพาะ เป็นการนำเสนอเนื้อหาทางโลกที่ใกล้ตัวของวัยรุ่นเป็นอย่างมาก และเป็นเรื่องราวที่บันเทิงสนุกสนานเป็นหลัก เพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่สดใส ต้องการความสนุกสนานอยู่แล้วดังนั้นเรื่องราวความบันเทิงดังกล่าว จึงดึงดูดความสนใจจากวัยรุ่นได้เป็นอย่างดี

- **ผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่** ในส่วนเนื้อหาแบบทางธรรมเป็นหลัก

ธรรมะในเบื้องต้น ระดับพื้นฐาน ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับตนเองได้โดยง่าย โดยจะเน้นไปที่หลักธรรมะที่นำไปใช้ในการทำงานหรือการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นการเน้นที่หลักธรรมะสำหรับการนำไปใช้กับพฤติกรรมในระดับสังคม (กับเพื่อนร่วมงาน กับลูกน้อง กับหัวหน้างาน) เป็นสำคัญ มากกว่าการนำเสนอหลักธรรมะในระดับพฤติกรรมระดับปัจเจกบุคคล ซึ่งถือว่าเนื้อหาแบบธรรมที่พระมหาสมปองเลือกนำเสนอ นั้นไม่มีความสอดคล้องกับรสนิยมในแง่ทางธรรมของผู้รับสารผู้ใหญ่ เนื่องจากผู้รับสารกลุ่มนี้มีความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งมีประสบการณ์ในแง่ทางธรรมมากพอสมควรแล้ว ดังนั้นจึงไม่ต้องการเพียงหลักธรรมในขั้นพื้นฐานเท่านั้น แต่ต้องการหลักธรรมที่มีความลึกซึ้งมากกว่านี้ เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตที่ต้องพบเจอกับปัญหาและอุปสรรคมากมายที่รอการแก้ไข และในส่วนของเนื้อหาแบบทางโลกนั้นเป็นเนื้อหาแบบทางโลกที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้รับสารที่เป็นกลุ่มผู้ใหญ่ เพราะเป็นเนื้อหาทางโลกที่มีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับหลักการประพฤติปฏิบัติตนในการประกอบอาชีพการงาน ซึ่งจะไม่ได้เน้นแต่เฉพาะความบันเทิง สนุกสนานเป็นสำคัญเท่านั้นแต่ยังมีการนำเสนอสาระด้วย ซึ่งถือว่าเนื้อหาแบบทางโลกที่พระมหาสมปองเลือกนำเสนอ มีความสอดคล้องกับรสนิยมในแง่ทางโลกของผู้รับสารผู้ใหญ่ เนื่องจากถึงแม้ว่าจะเป็นเนื้อหาที่เป็นความบันเทิงแต่ก็มีการสอดแทรกสาระเกี่ยวกับหลักการทำงานไว้ด้วย ซึ่งวัยผู้ใหญ่เป็นวัยแห่งการทำงานหรือการประกอบอาชีพซึ่งอาจมีความเครียดเกิดขึ้นตลอดเวลา ดังนั้นทั้งสาระและความบันเทิงทั้งสองจึงเป็นที่ต้องการของผู้รับสารกลุ่มนี้ไปพร้อมๆ กันด้วย

5) เนื้อหาที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ส่งสาร

จากรูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหาที่ถูกนำเสนอในรายการธรรมะเคล็ด

เวอร์รี่ของพระมหาสมปองนั้น พบว่า พระมหาสมปอง มีการออกแบบสารทั้งในส่วนของรูปแบบ การนำเสนอ และเนื้อหา ซึ่งไม่ได้มีความสอดคล้อง หรือเกี่ยวข้องกับผู้ส่งสาร (พระมหาสมปอง) เป็นอย่างมาก เนื่องจากพระมหาสมปองนั้นมีสถานภาพ เป็น “พระภิกษุสงฆ์” ซึ่งต้องมีโลกทัศน์ใน แบบศาสนา ซึ่งเป็นโลกทัศน์แบบโลกุตรกรรม หรือ “แบบทางธรรม” (Sacred World) แต่ถึง อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าทางด้านศาสนาจะมีมิติที่เน้นไปทางธรรมแต่ก็ยังมีมิติทางโลกได้ด้วยบ้าง เช่น การนำเสนอเนื้อหาที่เป็นข่าว/เหตุการณ์ในปัจจุบัน หรือเนื้อหาทางโลกที่ไม่หือหวมมากนัก แต่จากสัดส่วนของการผสมผสาน ของเนื้อหาที่นำเสนอ จะพบว่าจะเน้นไปที่เนื้อหาแบบทางโลก มากกว่าเนื้อหาแบบทางธรรม ซึ่งไม่สอดคล้องกับโลกทัศน์ของ ผู้ส่งสารที่ต้องมีโลกทัศน์แบบ สถาบันศาสนา ซึ่งต้องเป็นการเน้นที่เนื้อหาสาระทางด้านธรรมะเป็นหลัก

6) เนื้อหาในระดับปัจเจกบุคคลและระดับสังคม

ในการนำเสนอเนื้อหาในรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ พระมหาสมปองจะเลือก ออกแบบสารซึ่งมีลักษณะเฉพาะเจาะจง โดยเลือกนำเสนอเนื้อหาใน 2 ระดับ คือ เนื้อหาในระดับ ปัจเจกบุคคล (Individual) และเนื้อหาในระดับสังคม (group) สืบเนื่องมาจากการ วิเคราะห์ผู้รับ สารของพระมหาสมปอง ทั้งกลุ่มเด็ก /วัยรุ่น และผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ นั้น โดยภาพรวม ของการ วิเคราะห์จะเห็นได้ว่าพระมหาสมปองนั้นมองว่า สาเหตุการเกิดปัญหาของผู้รับสาร 2 กลุ่มดังกล่าว มีสาเหตุที่แตกต่างกัน คือ สาเหตุมาจากพฤติกรรมของปัจเจกบุคคล ซึ่งถือได้ว่าเป็น “ปัจจัยภายใน” และสาเหตุมาจากพฤติกรรมทางสังคม ซึ่งถือได้ว่าเป็น “ปัจจัยภายนอก” ดังนี้

- ผู้รับสารกลุ่มเด็ก/วัยรุ่น ซึ่งปัญหาต่างๆของวัยรุ่นนั้น มีสาเหตุมาจากตัว ของวัยรุ่นเองเป็นสำคัญมากกว่าปัญหาจากสังคมภายนอก เช่น ต้องการเป็นจุดสนใจในแบบผิดๆ หรือทางด้านลบ การบูชาคนอย่างผิดๆ ที่ไม่สมควรแก่การบูชา มีค่านิยมที่ผิดเพี้ยน ซึ่งจะเห็นได้จาก การวิเคราะห์ผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นของพระมหาสมปอง ส่งผลต่อการออกแบบเนื้อหา ประเภทเนื้อหาแบบทางธรรมได้สอดคล้องกับผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นที่จะเน้นไปที่หลักธรรมะ ที่จะนำไปใช้ในการแก้ปัญหาซึ่งเป็นพฤติกรรมในระดับปัจเจกบุคคล มากกว่าหลักธรรมะในระดับ พฤติกรรมระดับสังคม เพื่อให้เด็กและวัยรุ่นนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง

- ผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ ซึ่งปัญหาต่างๆของผู้ใหญ่ มีสาเหตุมาจากปัญหา จากสังคมภายนอกมากกว่า ปัญหาที่มีสาเหตุมาจากปัจเจก/ตัวผู้ใหญ่เอง เช่น บุคคลต่างๆในองค์กร เช่น ลูกน้อง นายจ้าง เพื่อนร่วมงาน สภาพเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ซึ่งจะเห็นได้ว่าจากการ วิเคราะห์ผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ของพระมหาสมปอง ส่งผลต่อการ ออกแบบ เนื้อหาประเภทเนื้อหา แบบทางธรรมได้สอดคล้องกับผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ที่จะเน้นไปที่หลักธรรมะ ที่จะนำไปใช้ในการ แก้ปัญหาซึ่งเป็น พฤติกรรม ในระดับสังคมมากกว่าหลักธรรมะใน ระดับพฤติกรรมระดับปัจเจก

บุคคล เพื่อให้ผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่นำไปใช้ เพื่อเป็น แนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน

จากการศึกษาจากการออกแบบสารของพระมหาสมปอง แสดงให้เห็นว่า ภาพรวมของการออกแบบสารเป็นการใช้รสนิยมแบบ “ใหม่” ในการออกแบบสารทั้งสิ้น เนื่องจากการเทศน์/บรรยายของพระภิกษุสงฆ์ในอดีตนั้น พระภิกษุสงฆ์ ผู้ทำการเทศน์หรือเป็นผู้ส่งสารจะทำการส่งสารจากจุดยืนของผู้ส่งสาร (Sender-center) ซึ่งหมายถึง การส่งสารจากความสนใจ ความต้องการ ระดับความเข้าใจของผู้ส่ง หรือถือเอาผู้ส่งสารเป็นหลัก/ตัวผู้พูดเป็นตัวตั้ง แต่เมื่อโยกการเทศน์ซึ่งเป็นการสื่อสารในชีวิตประจำวัน เข้ามาในรายการสนทนาทางโทรทัศน์ ซึ่งไม่ทราบว่ามีผู้ฟังหรือผู้รับสารคือใคร เพราะผู้ฟังเป็นมวลชน(Mass) แต่จะต้องสามารถสร้างความสนใจ และรับชมติดตามรายการให้เกิดขึ้นได้ ดังนั้น เนื้อหาสารที่ต้องนำเสนอในรายการทางโทรทัศน์จึงต้องออกแบบสารโดยใช้ รสนิยมแบบ “ใหม่” ในการออกแบบสาร คือ การส่งสารที่มาจากความสนใจ ความต้องการ รสนิยม ระดับความเข้าใจของผู้รับสาร หรือถือเอาผู้รับสารเป็นตัวตั้ง (Audience-center)

จากการศึกษาจากองค์ประกอบด้านทักษะในการสร้างสารของพระมหาสมปอง แสดงให้เห็นว่า เป็นการสร้างสาร/ส่งสารจากความสนใจ/ความต้องการ/ระดับความเข้าใจของผู้รับสาร หรือที่เรียกว่า “ถือเอาผู้รับสารเป็นตัวตั้ง” (Audience-center) ทั้งสิ้น เห็นได้จากการเลือกใช้สื่อเป็นการนำเอาสิ่งที่อยู่รอบตัว และสิ่งที่ผู้รับสารกลุ่มเด็ก/วัยรุ่น และกลุ่มผู้ใหญ่รู้จักคุ้นเคยเป็นอย่างดี ในชีวิตประจำวันมานำเสนอ การเลือกสาร(Message Selection) ใน 2 ลักษณะ ซึ่งเป็นการผสมผสาน (hybrid) ระหว่าง เนื้อหาแบบทางธรรม (Secred Content) และ เนื้อหาแบบทางโลก (Secular Content) เข้าด้วยกัน โดยจะเน้นไปที่เนื้อหาแบบทางโลกมากกว่าเนื้อหาแบบทางธรรม แสดงให้เห็นว่าพระมหาสมปอง ใช้รสนิยมแบบ “ใหม่” ในการเลือกสาร ซึ่งมีความสอดคล้องกับรสนิยมของผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่นในปัจจุบัน มากกว่าการใช้สื่อโดยใช้รสนิยมแบบ “เก่า” ซึ่งเป็นรสนิยมของผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่ และการออกแบบสาร (Message design)ซึ่งโดยภาพรวมเป็นการออกแบบสาร โดยใช้รสนิยมแบบ “ใหม่” ในการออกแบบสารทั้งสิ้น คือ การส่งสารที่มาจากความสนใจ ความต้องการ รสนิยม ระดับความเข้าใจของผู้รับสาร หรือที่เรียกว่า “ถือเอาผู้รับสารเป็นตัวตั้ง” (Audience-center) จึงกล่าวได้ว่าการออกแบบให้เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับกลุ่มผู้รับสารเฉพาะ การออกแบบให้เนื้อหาเป็นปัจจุบัน ทันสมัย เนื้อหามีลักษณะผสมผสาน เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับรสนิยมของผู้รับสาร และเนื้อหาไม่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ส่งสารโดยตรง การออกแบบสารทั้งหมดนี้จึงเป็นการออกแบบสารโดยถือเอาถือเอาผู้รับสารเป็นตัวตั้งทั้งสิ้น อีกทั้งการออกแบบเนื้อหาในระดับปัจเจกบุคคลและสังคม ก็ถือว่าเป็นรสนิยมแบบ “ใหม่” ในการออกแบบสาร เพราะเป็นการออกแบบสารสำหรับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มใหญ่ หรือ ผู้รับสารมวลชน

(Mass) ซึ่งในอดีตนั้นการเทศน์ของพระภิกษุสงฆ์เป็นการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายกลุ่มเล็ก หรือ บรรดาญาติโยมที่มาฟังที่วัดเท่านั้น

3.ด้านกลยุทธ์

กลยุทธ์ที่พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต นำมาใช้ในกระบวนการสร้างสรรค์ประกอบด้วย

3.1 การใช้อารมณ์ขัน

จากการศึกษาพบว่า พระมหาสมปองจะใช้อารมณ์ขันเป็นกลยุทธ์การสื่อสารที่สำคัญตลอดการบรรยาย และ โดยเฉพาะในช่วงเริ่มต้นการบรรยาย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้รับสาร สนใจฟังการบรรยายของพระมหาสมปอง โดย เฉพาะ ผู้ฟังที่เป็นกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งการใช้อารมณ์ขัน ดังกล่าวเป็นบุคลิกภาพภายในของพระมหาสมปองเอง เนื่องจากโดยปกติเป็นคนทีกล้าพูด กล้า แสดงออก มองโลกในแง่ดี อารมณ์ดี สนุกสนาน มีอารมณ์ขันอยู่แล้ว อีกทั้งในด้านความรู้ ความ เข้าใจในการใช้อารมณ์ขันนั้น พระมหาสมปอง เป็นผู้ที่ได้รับการฝึกฝนและพัฒนาการใช้อารมณ์ ขันมาเป็นอย่างดี เนื่องจากได้เคยเข้าร่วมกับค่ายของวัดต่างๆ เพื่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนาไปสู่ ชาวชน จึงได้เรียนรู้และฝึกฝนจากพระอาจารย์และพระรุ่นพี่มากมาย ซึ่งการใช้อารมณ์ขันที่พระ นำมาใช้ประกอบการบรรยายในรายการธรรมะเคลิเวอร์นั้น แบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

- **มุขบรรยายกาศ** พระมหาสมปองจะสร้างอารมณ์ขันจากประเภทมุข บรรยายกาศ ซึ่งเป็นมุขหรือเรื่องที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมของการพูด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของ สถานที่ ผู้ฟัง หรือแม้กระทั่งมาจากคนที่อยู่รอบตัว ไม่ว่าจะเป็นพิธีกร ผู้ร่วมรายการหรือผู้ฟัง ซึ่ง วิทยากรจะนำมุขประเภทนี้มาใช้มากในช่วงเริ่มต้นเพื่อสร้างความเป็นมิตรและคุ้นเคยระหว่างผู้พูด และผู้ฟัง ก่อนจะเริ่มพูดเข้าเนื้อหาหลัก
- **มุขปฏิภาณไหวพริบ** พระมหาสมปองจะสร้างอารมณ์ขันจากประเภทมุข ปฏิภาณไหวพริบ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นปัจจุบันทันด่วน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “มุขสด” เป็นการ หยิบยกเหตุการณ์ปัจจุบันทันด่วนมาสร้างเป็นอารมณ์ขัน
- **มุขแห้ง** พระมหาสมปองจะสร้างอารมณ์ขันจากประเภทมุขแห้ง หรือเรียก ได้ว่า “มุขหากิน” ซึ่งเป็นมุขที่ได้เก็บไว้ในคลังข้อมูล โดยมีการวางแผนและเตรียมการมาล่วงหน้า เพื่อความตั้งใจที่จะนำมาพูด

3.2 การเล่าเรื่อง

จากการศึกษาพบว่า พระมหาสมปองได้นำการเล่าเรื่อง มาเป็นกลยุทธ์หนึ่งมาใช้ ในการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ โดยจะใช้การเล่าเรื่องในการนำเสนอเนื้อหาสาระเป็น จำนวนมาก โดยหลังจากที่มีการยกหัวข้อ หรือหลักธรรมขึ้นมาบรรยายก็จะมีกรยกเรื่องเล่าขึ้นมา ประกอบพร้อมทั้งสอดแทรกมุขตลกไว้ในเรื่องเล่าเหล่านั้นด้วย เพื่อให้เนื้อหาสาระหลักที่ต้องการ นำเสนอมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น หรือบางครั้งก็จะยกเรื่องเล่าขึ้นมาก่อนแล้วจะสอดแทรก หลักธรรมมาประกอบทีหลัง ซึ่งเรื่องเล่าที่ยกขึ้นมาประกอบนั้นจะมีเกี่ยวข้องกับเชื่อมโยง สอดคล้อง กลมกลืนกันกับเนื้อหา หรือหลักธรรมที่ยกขึ้นมาเสมอ ซึ่งการสร้างเรื่องเล่าของพระมหาสมปอง นั้นจะมีใน 3 ลักษณะด้วยกัน คือ

1) เรื่องเล่าโดยนำมาจากเรื่องจริง

- เรื่องเล่าที่เป็นจริงทั้งหมด พระมหาสมปอง และทีมงานธรรมะเคลิเวอร์ จะ ทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลประเภทเรื่องเล่า ซึ่งเป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นต่างๆ เพื่อประกอบการ บรรยาย

- เรื่องเล่าที่เป็นเรื่องจริงส่วนหนึ่ง และมีการแต่งเพิ่มเติม พระมหาสมปอง และทีมงานธรรมะเคลิเวอร์ จะทำการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อประกอบการบรรยาย ประเภทเรื่อง เล่าต่างๆ โดยการนำมาจากเรื่องจริงเพียงบางส่วน แล้วนำมาสร้างสรรค์ใหม่เพิ่มเติมจากของเดิม

2) เรื่องเล่าโดยการแต่งเรื่อง พระมหาสมปอง และทีมงานธรรมะเคลิเวอร์ จะทำการ สร้างสารประเภทเรื่องเล่าโดยนำเอาแนวเรื่องมาจากของผู้อื่นที่ได้อ่าน จากหนังสือการ์ตูนขาย หัวเราะ/พ็อกเก็ตบุ๊ก / Internet / จากเว็บไซต์ หรือจากการได้ยิน ได้ฟังมาจากที่ต่างๆ เช่น จากบุคคล ต่างๆ แล้วนำมาสร้างสรรค์ใหม่ โดยการแต่งให้เป็นเรื่องในแบบของตนเอง

3) เรื่องเล่าโดยการพัฒนา หรือต่อยอดจากของเดิม พระมหาสมปอง และทีมงาน ธรรมะเคลิเวอร์ จะทำการสร้างสารประเภทเรื่องเล่าโดยจะนำเรื่องเล่าที่เคยนำเสนอแก่ผู้ฟังไปแล้ว และเมื่อเห็นว่าเนื้อหาสาระประสบความสำเร็จในการสื่อสาร จึงจะนำมาขยายหรือแต่งเพิ่มจากมุข หรือเรื่องอื่นๆ

3.3 การใช้เหตุการณ์ปัจจุบัน

จากการศึกษาพบว่า ในการใช้กลยุทธ์การเล่าเรื่องนั้น นอกจากคุณลักษณะของ เรื่องเล่าจะเป็นสิ่งที่สร้างความน่าสนใจแก่ผู้รับสารแล้ว เนื้อหาในเรื่องเล่ายังเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ สามารถสร้างความน่าสนใจด้วยเช่นกัน เรื่องเล่าที่พระมหาสมปองนำมาใช้ในการบรรยาย ลักษณะ

หนึ่ง คือ เรื่องเล่าที่แวดล้อมเกี่ยวข้องกับในชีวิตประจำวันของบุคคล เป็นเหตุการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้นในช่วงขณะนั้นๆ ซึ่งเหมาะสมกับยุคสมัย

3.4 การใช้ความรู้ประสบการณ์เดิม

จากการศึกษาพบว่า พระมหาสมปอง ดาลปุตฺโต ที่ผ่านมาได้ทำงานด้านการเผยแผ่ธรรมะมากกว่า 10 ปีซึ่งได้มีการสั่งสมความรู้ในการเผยแผ่มาเป็นระยะเวลาอันยาวนานกว่า 8-9 ปี โดยมีประสบการณ์ในด้านการสอน การอบรมนักเรียน ร่วมกับภิกษุกว่า 500 รูป จากค่ายพุทธธรรม วัดศรีบุญเรือง ค่ายพุทธธรรมนำชีวิต วัดสร้อยทอง ดังนั้นในช่วงปีแรก คือ ปี 2550 ตั้งแต่ธรรมะเคลิเวอร์ชุดที่ 1-8 นั้น ในการสร้างเนื้อหาสาร พระมหาสมปอง ดาลปุตฺโต จะเป็นผู้เตรียมเนื้อหา สารในการบรรยายร่วมกับพระวิทยากรรูปอื่นๆ ใน ทีมงาน ธรรมะเคลิเวอร์ โดยเนื้อหาสารส่วนใหญ่ที่นำมาใช้ในการสร้างสาร คือ การใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมของพระมหาสมปองเอง ที่ได้เคยร่วมงานด้านการเผยแผ่มามาก่อน และเมื่อการบรรยายธรรมะชุดที่ 9 เป็นต้นไป เนื่องจากเริ่มมีการติดต่อให้พระมหาสมปอง และพระวิทยากรในทีมงานธรรมะเคลิเวอร์ไปบรรยายเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้พระวิทยากรรวมทั้งพระมหาสมปอง ดาลปุตฺโต ไม่มีเวลามากพอในเตรียมเนื้อหาสารมากนัก จึงได้ขอความร่วมมือจากปฐาหรือคุณชินบัญชร ปีนอมรรัตน์ ให้เข้ามาช่วยเป็นแรงสำคัญอีกแรงหนึ่งในการเตรียมเนื้อหาสารในการบรรยาย ร่วมกับทางทีมงานธรรมะเคลิเวอร์

3.5 การเลียนแบบ

จากการศึกษาพบว่า พระมหาสมปอง ดาลปุตฺโต มีต้นแบบ หรือแบบอย่างที่ยึดถือในการเทศน์/การ บรรยาย ทั้งด้านรูปแบบ/ลีลาการนำเสนอ และเนื้อหาสารที่นำเสนอ ไปสู่ผู้รับสาร โดยการนำกลยุทธ์ในการสื่อสารต่างๆมาจากทั้งบุคคลในทางธรรม ได้แก่ พระพยอม กัลป์ยาโน (พระราชธรรมนิเทศ) พระพรหมคุณาภรณ์(ประยูรค์ ปยุตฺโต) หลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ(พระพรหม มังคลาจารย์) พระพุทธทาส (พระธรรมโกศาจารย์) และบุคคลในทางโลก ได้แก่ นักพูด เช่น อาจารย์จตุพล ชมพูนิช โน้ตอุดม แต้พานิช ศิลปินตลก เช่น หม่ำ เท่ง โหม่ง สามช่า มาปรับและประยุกต์ใช้ในการสื่อสารในแบบของตนเอง

จากการศึกษาองค์ประกอบด้านกลยุทธ์ในการสร้างสารของพระมหาสมปอง แสดงให้เห็นว่าเป็นการสร้างสาร/ส่งสารจากความสนใจ/ความต้องการ/ระดับความเข้าใจ/ประโยชน์/ความสอดคล้องของผู้รับสาร หรือที่เรียกว่า “ถือเอาผู้รับสารเป็นตัวตั้ง” (Audience-center) ทั้งสิ้น อีกทั้งกลยุทธ์ที่นำมาใช้ในการสร้างสารนั้น ถือว่าเป็นการนำกลยุทธ์แบบใหม่มาใช้ในการสร้างสารแทบทั้งสิ้น เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับ รสนิยมของผู้รับสารทั้งสองกลุ่ม ดังนั้น

จึงกล่าวได้ว่า พระมหาสมปองใช้กลยุทธ์ที่สอดคล้อง กับรสนิยมแบบ “ใหม่” ของผู้รับสารเป็นหลัก

จากการศึกษากระบวนการสร้างสารของพระมหาสมปอง ตาลปุตโต ในรายการ ธรรมะเคลิเวอร์รี่ แสดงให้เห็นได้ว่า พระมหาสมปองนั้นมีการปรับตัวและปรับปรุงกระบวนการสื่อสารของตนเอง ใน 3 องค์ประกอบ คือ 1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจในการสร้างสาร ได้แก่ การวิเคราะห์ผู้รับสาร การกำหนดวัตถุประสงค์ในการนำเสนอเนื้อหาสาร และการกำหนดรูปแบบการเผยแพร่ธรรมในแบบธรรมะเคลิเวอร์รี่ 2. องค์ประกอบด้านทักษะในการสร้างสาร ได้แก่ การเลือกใช้สื่อและการเลือกสาร 3. องค์ประกอบด้านกลยุทธ์ในการสร้างสาร ได้แก่ การใช้อารมณ์ขัน การเล่าเรื่อง การใช้เหตุการณ์ปัจจุบัน การใช้ความรู้ประสบการณ์เดิม และการเลียนแบบ อีกทั้งกระบวนการสร้างสารในทั้ง 3 องค์ประกอบเป็นการสร้างสารโดยคำนึงถึงผู้รับสารเป็นสำคัญ หรือเป็นการสร้างสารจากความสนใจ/ความต้องการ/ระดับความเข้าใจ/ความสอดคล้อง และประโยชน์ของผู้รับสารที่จะได้รับ หรือที่เรียกว่า “ถือเอาผู้รับสารเป็นตัวตั้ง” (Audience-center) ทั้งสิ้น ซึ่งแตกต่างจากการสร้างสารของพระภิกษุสงฆ์ในอดีตซึ่งในการเทศน์/บรรยายของพระภิกษุสงฆ์ในอดีตนั้น พระภิกษุสงฆ์ ผู้ทำการเทศน์หรือเป็นผู้ส่งสารจะทำการส่งสารจากจุดยืนของผู้ส่งสาร (Sender-center) ที่จะส่งสารจากความสนใจ ความต้องการ ระดับความเข้าใจของผู้ส่ง หรือที่เรียกว่า “ถือเอาผู้ส่งสารเป็นหลัก/ตัวผู้พูดเป็นตัวตั้ง” แต่เมื่อโยกการเทศน์ซึ่งเป็นการสื่อสารในชีวิตประจำวัน เข้ามาในรายการสนทนาทางโทรทัศน์ ซึ่งไม่ทราบว่ามีผู้ฟังหรือผู้รับสารคือใคร เพราะผู้ฟังเป็นมวลชน (Mass) แต่จะต้องสามารถสร้างความสนใจ และรับชมติดตามรายการให้เกิดขึ้นได้ ดังนั้น กระบวนการในการสร้างสารทั้งหมดจึงต้องทำการเปลี่ยนจุดยืนในการสร้างสารมาเป็น การสร้างสารที่ถือเอาผู้รับสารเป็นตัวตั้ง (Audience-center) เป็นสำคัญ

อีกทั้งกระบวนการสร้างสารของพระมหาสมปองจะสร้างสารจากจุดยืนของผู้รับสารเป็นสำคัญแล้ว ก็จะเลือกสร้างสารจากรสนิยม (taste) หรือความชื่นชอบ/ความพึงพอใจของผู้รับสารในรูปแบบใหม่ๆ เป็นส่วนใหญ่ มากกว่าที่จะเลือกสร้างสารจากรสนิยม (taste) หรือความชื่นชอบ/ความพึงพอใจของผู้รับสารในรูปแบบเก่า โดยเฉพาะรสนิยม (taste) หรือความชื่นชอบ/ความพึงพอใจของผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่น ในรูปแบบใหม่นั้นเอง

- **ความคิดเห็นของผู้รับสารต่อรูปแบบการนำเสนอและเนื้อหาของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต**
ในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ (ผู้รับสาร (R)) (บทที่ 7)

1. **ความคิดเห็นของผู้รับสารต่อ “รูปแบบการนำเสนอ” ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต**

ความคิดเห็นของ “ผู้ชมรุ่นใหม่” ที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอ

ความคิดเห็นต่อรูปแบบการสื่อสารเชิงวจนะ (verbal communication)

จากการศึกษาพบว่า ผู้ชมรุ่นใหม่ทั้งหมดมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวจนะที่พระมหาสมปองเลือกนำมาใช้ ได้แก่ การเลือกใช้ถ้อยคำ ใน 5 ลักษณะ คือ คำหรือภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกัน คำใหม่ คำแปลกแหวกแนว หรือมีเอกลักษณ์ของตนเอง คำทับศัพท์ ภาษาต่างประเทศ ภาษาสมัยใหม่ ภาษาวัยรุ่น และ คำคม คำให้ข้อคิดคติเตือนใจ การเล่นคำเล่าภาษา ใน 4 ลักษณะ คือ คำสัมผัสคล้องจอง การอุปมาอุปไมย การเปรียบเทียบ และภาษาเชิงเปรียบเทียบ การใช้อารมณ์ขัน การใช้กิจกรรมประกอบการบรรยาย และการใช้ภาพและเสียง

จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นใหม่ที่แสดงออกซึ่งความพึงพอใจ ที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวจนะ (verbal -communication) ของพระมหาสมปอง แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการนำเสนอเชิงวจนะของพระมหาสมปองที่ผู้ชมรุ่นใหม่พึงพอใจนั้นประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ คือ

1. ในแง่ของความง่ายต่อการเข้าใจเนื้อหา ได้แก่ ภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกัน คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ ภาษาสมัยใหม่ ภาษาวัยรุ่น คำคม คำให้ข้อคิดคติเตือนใจ คำสัมผัสคล้องจอง การอุปมาอุปไมย การเปรียบเทียบ ภาษาเชิงเปรียบเทียบ การใช้กิจกรรม และการใช้ภาพและเสียง
2. ในแง่ของการดึงดูดความสนใจ ได้แก่ ภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกัน คำใหม่ คำแปลกแหวกแนว หรือมีเอกลักษณ์ของตนเอง คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ ภาษาสมัยใหม่ ภาษาวัยรุ่น คำสัมผัสคล้องจอง การใช้อารมณ์ขัน การใช้กิจกรรม และการใช้ภาพและเสียง
3. ในแง่ของความทันสมัย ได้แก่ การใช้ภาพและเสียง

จากคุณลักษณะ 3 ประการดังกล่าว ทำให้รายการธรรมะเดลิเวอรี่นั้นมีรูปแบบการนำเสนอที่ไม่เหมือนรายการธรรมะในแบบเดิมๆ คือ เป็นรายการธรรมะรูปแบบใหม่ที่มีการใช้ภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกัน การใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย ไม่ใช้ภาษาระดับสูงอย่างภาษาพระหรือภาษาบาลีมากเกินไป ไม่เหมือนการเทศน์สั่งสอนของพระสงฆ์ในอดีต ทำให้ไม่ต้องใช้สมาธิหรือ

ความตั้งใจในการชมรายการมาก อีกทั้งพระมหาสมปองยังนำเสนอด้วยคำใหม่ คำแปลกแหวกแนว หรือมีเอกลักษณ์ของตนเอง ภาษาสมัยใหม่ ภาษาวัยรุ่น คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ การใช้คำ สัมผัสคล้องจอง การอุปมาอุปมัย การเปรียบเทียบ และการใช้ภาษาเชิงเปรียบ และเป็นรายการที่เน้น นำเสนอด้วยความสนุกสนานเป็นหลัก จากการใช้อารมณ์ จากมุขตลกของพระมหาสมปอง ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ผ่อนคลาย และสร้างเสียงหัวเราะจากการชมรายการ ได้เป็นอย่างดี ซึ่งถือได้ว่าเป็นส่วนสำคัญที่สร้างความชื่นชอบและเลือกชมให้กับผู้ชมรุ่นใหม่เป็นอันดับแรก อีกทั้งมีการใช้กิจกรรมประกอบการบรรยาย และการใช้ภาพและเสียง ซึ่งเป็นการนำเสนอ สมัยใหม่ อย่างภาพยนตร์ ภาพยนตร์โฆษณา และบทเพลงวัยรุ่นเข้ามาใช้ในการบรรยายอีกด้วย

ความคิดเห็นต่อรูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะ (non-verbal communication)

จากการศึกษาพบว่า ในการสัมภาษณ์ความคิดเห็น ของผู้ชมรุ่นใหม่ที่มีต่อรูปแบบการ นำเสนอเชิงอวัจนะ ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรมของเสียง อากัปกริยาท่าทาง และการแสดงออก ทางใบหน้าของพระมหาสมปอง พบว่า ผู้ชมรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ไม่ได้ตอบถึงประเด็นดังกล่าวอย่าง ชัดเจน แต่มีเพียงบางส่วน ซึ่งเป็นส่วนน้อยเท่านั้นที่แสดงความคิดเห็นต่อรูปแบบการสื่อสาร เชิงอวัจนะของพระมหาสมปอง โดยกล่าวว่า ในด้านพฤติกรรมทางเสียงของพระมหาสมปองมี จังหวะในการพูดที่เร็ว จนในบางครั้งไม่สามารถจับใจความของเรื่องที่พูดได้ ในด้านอากัปกริยา ท่าทางซึ่งเป็นการแสดงท่าทางประกอบคำพูดที่สื่อความหมายโดยตรง(Conventional Gesture) มา ใช้ในการสาธิตวิธีการทำกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งไม่ควรสาธิตด้วยตนเอง ควรให้บุคคลอื่นสาธิต มากกว่า และในด้านการแสดงออกทางใบหน้าพระมหาสมปองมีการแสดงออกทางใบหน้าที่เหมาะสม สอดคล้องกับเรื่องที่กำลังบรรยาย มีการยิ้มแย้มแจ่มใส ซึ่งช่วยให้มีชีวิตชีวา เกิด บรรยากาศที่ดีในการฟังบรรยาย

จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นใหม่ต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะ ของพระ มหาสมปอง แสดงให้เห็นว่า จากการที่ผู้ชมรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ไม่ได้ตอบถึงประเด็นดังกล่าวอย่าง ชัดเจน แต่มีเพียงบางส่วน ซึ่งเป็นส่วนน้อยเท่านั้นที่แสดงความคิดเห็นต่อรูปแบบการนำเสนอ เชิงอวัจนะของพระมหาสมปอง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ชมรุ่นใหม่ ไม่ได้ให้ความสำคัญ หรือคำนึงถึง รูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะทั้งในทางที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมของพระมหาสมปองในการ นำเสนอในรายการธรรมะเคลิเวอร์มากนัก อาจเนื่องมาจากผู้ชมรุ่นใหม่ ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้รับสาร กลุ่มเด็กและวัยรุ่นนั้นมีความรู้หรือประสบการณ์ในเรื่องที่เกี่ยวกับการเทศน์ของพระสงฆ์น้อย หรือ บางคนก็แทบไม่มีเลยก็ว่าได้ เนื่องจากในสังคมปัจจุบันเด็กและวัยรุ่นก็ไม่ได้เข้าวัดเข้าวาเพื่อฟัง เทศน์ฟังธรรมเลยก็ว่าได้ จึงไม่เคยได้พบเห็นรูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะของพระสงฆ์ทั้งในทาง

ที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสม จึงไม่มีความรู้เพื่อนำมาเทียบเคียงต่อการพิจารณาในเรื่องความเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมต่อรูปแบบการเทศน์เชิงอวัจนะของพระมหาสมปองนั่นเอง

โดยภาพรวมความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นใหม่ที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอของพระมหาสมปอง ในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่มีการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นใน 2 ลักษณะ คือ ทั้งความพึงพอใจ และไม่พึงพอใจ แต่จากสัดส่วนของความพึงพอใจและไม่พึงพอใจ พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่มีการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นในด้านความพึงพอใจในสัดส่วนที่มากกว่าการแสดงออกซึ่งความไม่พึงพอใจ อย่างเห็นได้ชัด โดยในส่วนของรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะนั้น ผู้ชมรุ่นใหม่มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะที่พระมหาสมปองเลือกนำมาใช้ ได้แก่ การเลือกใช้ถ้อยคำ ใน 5 ลักษณะ การเล่นคำเล่าภาษา ใน 4 ลักษณะ การใช้อารมณ์ขัน การใช้กิจกรรมประกอบการบรรยาย และการใช้ภาพและเสียง ซึ่งจากรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะที่พึงพอใจนั้นประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ คือ ในแง่ของความง่ายต่อการเข้าใจเนื้อหา ในแง่ของการดึงดูดความสนใจ และในแง่ของความทันสมัย ได้แก่ การใช้ภาพและเสียง และในส่วนของรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะนั้น ผู้ชมรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ไม่ได้ตอบถึงประเด็นดังกล่าวอย่างชัดเจน แต่มีเพียงบางส่วน ซึ่งเป็นส่วนน้อยเท่านั้นที่แสดงความคิดเห็นต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะของพระมหาสมปอง ดังนั้นจึงไม่สามารถสรุปได้ว่าในส่วนของรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะของพระมหาสมปองนั้นเป็นที่พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจต่อผู้ชมรุ่นใหม่

จากการวิเคราะห์การให้สัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นใหม่ ที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอของพระมหาสมปอง ในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ พบว่า ความชื่นชอบ/ความพึงพอใจดังกล่าวที่เกิดขึ้นนั้น เป็นเรื่องของรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นใหม่แต่ละคน ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์(experience) พื้นฐานของผู้ชมรุ่นใหม่ที่ได้เรียนรู้มา เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา (ต้นทูนทางศาสนา)ในเรื่องการใช้ภาษาในการเทศน์หรือบรรยายของพระภิกษุสงฆ์ เรื่องความรู้สึก และบรรยากาศที่ได้รับจากการฟังเทศน์หรือบรรยายจากพระภิกษุสงฆ์ และเรื่องสื่อประกอบการบรรยายของพระภิกษุสงฆ์ในการเทศน์หรือบรรยาย และเรื่องของการประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุสงฆ์ ทั้งในแง่ความเหมาะสมและความไม่เหมาะสม และลักษณะสังคมที่แวดล้อม (environment) ที่เกี่ยวกับผู้ชมรุ่นใหม่ ในเรื่องการใช้ภาษาของกลุ่มวัยรุ่น และเรื่องของสื่อต่างๆที่พบเจอในชีวิตประจำวัน แสดงให้เห็นว่าผู้ชมรุ่นใหม่มีประสบการณ์เรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา น้อย อีกทั้งสังคมที่แวดล้อมยังเป็นลักษณะสังคมสมัยใหม่ จึงทำให้ผู้ชมรุ่นใหม่มีความเห็นเฉพาะความพึงพอใจ เพราะไม่มีความรู้หรือประสบการณ์ทางพระพุทธศาสนา หรือ ต้นทูนทางศาสนา มากพอในการนำมาเทียบเคียงในการพิจารณารูปแบบการนำเสนอของพระมหาสมปองในรายการธรรมะเดลิเวอรี่ ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้ชมรุ่นใหม่นั้น ต่อไปก็จะกลายเป็น ผู้ชมรุ่นเก่าในอนาคต หาก ณ วันนี้ผู้ชมรุ่นใหม่ไม่มีความรู้หรือประสบการณ์เกี่ยวกับรูปแบบการนำเสนอ

ของพระภิกษุสงฆ์อย่างถูกต้องแล้ว ต่อไปในอนาคตคงทำให้ผู้รับสารในทางพระพุทธศาสนามี
 รสนิยมที่เลื่อมลงอย่างแน่นอน อีกทั้งรูปแบบการนำเสนอของพระภิกษุสงฆ์ก็จะเลื่อมและขาลงไป
 ด้วยเช่นกัน

ความคิดเห็นของ “ผู้ชมรุ่นเก่า” ที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอ

ความคิดเห็นต่อรูปแบบการสื่อสารเชิงวัจนะ (verbal communication)

จากการศึกษาพบว่า ผู้ชมรุ่นเก่ามีการแสดงออกซึ่งความพึงพอใจและไม่พึงพอใจ ต่อ
 รูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะที่พระมหาสมปองเลือกนำมาใช้ ได้แก่ การเลือกใช้ถ้อยคำ ใน 3
 ลักษณะ คือ คำหรือภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกัน คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ และ คำคม คำให้
 ข้อคิดคติเตือนใจ การเล่นคำเล่าภาษา ใน 4 ลักษณะ คือ คำสัมผัสคล้องจอง การอุปมาอุปไมย การ
 เปรียบเทียบ และภาษาเชิง เปรียบ การใช้อารมณ์ขัน การเล่าเรื่อง การใช้เหตุการณ์ปัจจุบัน การใช้
 กิจกรรมประกอบการบรรยาย และการใช้ภาพและเสียง

จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้ชมรุ่น เก่าที่แสดงออกซึ่งความพึงพอใจ ที่มีต่อรูปแบบ
 การนำเสนอเชิงวัจนะ (verbal -communication) ของพระมหาสมปอง แสดงให้เห็นว่า รูปแบบการ
 นำเสนอเชิงวัจนะของพระมหาสมปองที่ผู้ชมรุ่น เก่า พึงพอใจนั้นประกอบด้วยคุณลักษณะ 3
 ประการ คือ

1. ในแง่ของความง่ายต่อการเข้าใจเนื้อหา ได้แก่ ภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกัน คำทับ
 ศัพท์ภาษาต่างประเทศ คำคม คำให้ข้อคิดคติเตือนใจ คำสัมผัสคล้องจอง การอุปมาอุปไมย การ
 เปรียบเทียบ ภาษาเชิง เปรียบ การเล่าเรื่อง การใช้เหตุการณ์ปัจจุบัน การใช้กิจกรรม และการใช้ภาพ
 (ภาพนิ่งและภาพยนตร์โฆษณา)

2. ในแง่ของการดึงดูดความสนใจ ได้แก่ การใช้อารมณ์ขัน การเล่าเรื่อง การใช้กิจกรรม
 และการใช้ภาพ(ภาพนิ่งและภาพยนตร์โฆษณา)และเสียง

3. ในแง่ของความทันสมัย ได้แก่ การใช้ภาพ(ภาพนิ่งและภาพยนตร์โฆษณา)และเสียง

จากคุณลักษณะ 3 ประการดังกล่าว ผู้ชมรุ่นเก่าได้แสดงความคิดเห็นที่แสดงออกถึง
 ความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะของพระมหาสมปอง ดังนี้ รายการธรรมะเคลิเวอร์
 เป็นรายการธรรมะที่เน้นที่ความบันเทิงสนุกสนานเป็นหลัก โดยการใช้อารมณ์ขันของพระมหา
 สมปอง ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบการนำเสนอที่แปลกใหม่ มีความทันสมัยเป็นอย่างมาก เน้นความ
 บันเทิง สนุกสนานเป็นหลัก เพื่อดึงดูดความสนใจให้ผู้ฟังทั้งกลุ่มคนรุ่นใหม่และรุ่นเก่าหันมาสนใจ

ฟังธรรมะ จึงมองว่ารูปแบบการนำเสนอของพระมหาสมปองอาจจะมีความไม่เหมาะสมบ้าง แต่ก็มองถึงวัตถุประสงค์หลักของการนำเสนอ ว่าต้องการที่จะใช้รูปแบบความบันเทิง และความสนุกสนานเพื่อดึงความสนใจให้ผู้ฟังหันมาสนใจฟังธรรมะกันมากขึ้น อีกทั้งมีการใช้ภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกัน การใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ คำคม คำให้ข้อคิดคติเตือนใจ การใช้คำสัมผัสคล้องจอง การอุปมาอุปมัย การเปรียบเทียบ การใช้ภาษาเชิงเปรียบ อีกทั้งมีการใช้กิจกรรมประกอบการบรรยาย และการใช้ภาพและเสียง ซึ่งเป็นการนำสื่อสมัยใหม่ อย่าง powerpoint ภาพยนตร์โฆษณา และบทเพลงวัยรุ่นเข้ามาใช้ในการบรรยายอีกด้วย

อีกทั้งจากการวิเคราะห์ความไม่พึงพอใจของผู้ชมรุ่นเก่าต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะ (verbal communication) ของพระมหาสมปอง พบว่ารูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะของพระมหาสมปองที่ผู้ชมรุ่นเก่าไม่พึงพอใจ นั้นประกอบด้วยคุณลักษณะ 2 ประการ คือ

1. ในแง่ของความไม่เหมาะสม ได้แก่ คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ คำคม คำให้ข้อคิดคติเตือนใจ คำสัมผัสคล้องจอง การใช้อารมณ์ขัน การเล่าเรื่อง การใช้กิจกรรม และการใช้ภาพ(ภาพนิ่งและภาพยนตร์โฆษณา)และเสียง
2. ในแง่ของประโยชน์ ได้แก่ คำให้ข้อคิดคติเตือนใจ คำสัมผัสคล้องจอง การใช้อารมณ์ขัน การเล่าเรื่อง และการใช้กิจกรรม

จากคุณลักษณะ 2 ประการดังกล่าว ผู้ชมรุ่นเก่าได้แสดงความคิดเห็นที่แสดงออกถึงความไม่พึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะของพระมหาสมปอง ดังนี้ พระมหาสมปองมีรูปแบบการนำเสนอที่มีความทันสมัย เน้นที่รูปแบบและเทคนิคในการนำเสนอที่มีความหลากหลาย อีกทั้งยังเน้นที่ความบันเทิงสนุกสนานเป็นหลักเท่านั้น ไม่ได้เน้นการสอนที่หลักธรรม ซึ่งเป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา หรือให้ความสำคัญในการนำเสนอเนื้อหาบ่อยมาก ซึ่งรูปแบบการนำเสนอดังกล่าวนั้นเหมาะกับผู้ชมรุ่นใหม่ /กลุ่มผู้ฟังที่เป็นวัยรุ่นเท่านั้น แต่หากกลุ่มผู้ฟังเป็นผู้ใหญ่ รูปแบบการนำเสนอเชิงวัจนะของพระมหาสมปองดังกล่าวไม่มีความเหมาะสมกับผู้ชมรุ่นเก่า ซึ่งในวัยผู้ใหญ่นั้นมีวัตถุประสงค์หลักในการฟังธรรม ก็เพื่อต้องการหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน มากกว่าความบันเทิงสนุกสนานเพียงอย่างเดียว หรืออาจกล่าวได้ว่ารูปแบบการนำเสนอโดยภาพรวมที่พระมหาสมปองนำมาใช้นั้น ไม่ใช่รูปแบบของการเผยแพร่ธรรมะของพระสงฆ์ในอดีต หรือ ไม่ใช่รูปแบบการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ เนื่องจากไม่ได้เป็นไปตามหลักการเทศน์ที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ แต่เป็นการนำลักษณะของการจัดสัมมนาโดยทั่วไปมาใช้ในการบรรยาย ซึ่งถูกมองว่าเป็นรูปแบบที่ไม่เหมาะสมเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นพระมหาสมปองในฐานะของพระภิกษุสงฆ์ผู้เผยแพร่พระพุทธศาสนาจึงถูกมองว่าไม่มีความเหมาะสมต่อสถานภาพของตนเอง ซึ่งผู้ชมรุ่นเก่าจึงได้แสดงความกังวลต่อภาพลักษณ์ของ

พระพุทธศาสนาในอนาคตหากพระสงฆ์เทศน์หรือบรรยายธรรมะในลักษณะดังกล่าวต่อไป จนอาจทำให้รูปแบบการเผยแพร่ศาสนาที่ถูกต้องเปลี่ยนแปลง ไปอีกด้วย

ความคิดเห็นต่อรูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะ (non-verbal communication)

จากการศึกษาพบว่า ในการสัมภาษณ์ความคิดเห็น ของผู้ชมรุ่น เก่าที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะ ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรมของเสียง อากัปกิริยาท่าทาง และการแสดงออกทางใบหน้าของพระมหาสมปอง พบว่า ผู้ชมรุ่นเก่าส่วนใหญ่ได้ตอบถึงประเด็นดังกล่าวอย่างชัดเจน โดยกล่าวว่า

- ในด้านพฤติกรรมของเสียง พบว่าผู้ชมรุ่นเก่า ประมาณ 4 ใน 5 มีความพึงพอใจ พฤติกรรมของเสียงของพระมหาสมปอง ใน 2 ลักษณะ คือ การใช้โทนเสียงที่หลากหลายและเหมาะสมกับเนื้อหาที่บรรยาย และการใช้ช่วงจังหวะในการพูดที่ค่อนข้างเร็ว อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นเก่าเพียง ประมาณ 1 ใน 5 เท่านั้นที่ไม่พึงพอใจพฤติกรรมของเสียงของพระมหาสมปอง ใน 2 ลักษณะ คือ การเลียนเสียงแบบวัยรุ่น และการเลียนเสียงแบบศิลปินตลก
- ในด้านอากัปกิริยาท่าทาง พบว่าผู้ชมรุ่นเก่าประมาณ 3 ใน 5 มีความพึงพอใจ อากัปกิริยาท่าทางของพระมหาสมปอง ใน 2 ลักษณะ คือ การวางท่า(Posture)ต่อหน้าผู้ฟังซึ่งมีความสำรวม และการยื่นเทศน์หรือบรรยายเป็นสิ่งที่ดีเหมาะสมกับยุคสมัยปัจจุบัน และการใช้ท่าทางประกอบคำพูด (Gesture) สามารถแสดงท่าทางได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นเก่าเพียง ประมาณ 2 ใน 5 เท่านั้นที่ไม่พึงพอใจอากัปกิริยาท่าทางของพระมหาสมปอง ใน 2 ลักษณะ คือ การใช้ท่าทางประกอบคำพูดที่สามารถสื่อความหมายได้โดยตรง (Conventional Gesture) ในการสาธิตวิธีการทำกิจกรรมด้วยตนเองจึงเป็นการไม่สำรวมและเหมาะสมแก่สมณะเพศของสงฆ์ และการใช้ท่าทางประกอบคำพูดที่ไม่สามารถสื่อความหมายได้โดยตรง(Description Gesture) มีการแสดงออกมากเกินไปจนความจำเป็น
- ในด้านการแสดงออกทางใบหน้า พบว่าผู้ชมรุ่นเก่าประมาณ 4 ใน 5 มีความพึงพอใจ ต่อการแสดงออกทางใบหน้าของพระมหาสมปอง คือ มีการแสดงสีหน้าอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับเรื่องที่กำลังบรรยาย อีกทั้งพบว่าผู้ชมรุ่นเก่าเพียง ประมาณ 1 ใน 5 เท่านั้นที่ไม่พึงพอใจต่อการแสดงออกทางใบหน้าของพระมหาสมปอง คือ มีการยิ้มแย้ม สนุกสนานรำเริง ทะเล้นมากเกินไป จึงเป็นการไม่เหมาะสมแก่สมณะเพศที่ต้องมีความสำรวม

จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้ชมรุ่น เก่าต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะ ของพระมหาสมปอง แสดงให้เห็นว่า จากจำนวนของผู้ชมรุ่นเก่าที่แสดงออกซึ่งความพึงพอใจในทั้ง 3 ด้านนั้นมีจำนวนมากกว่าจำนวนของผู้ชมรุ่นเก่าที่แสดงออกซึ่งความไม่พึงพอใจ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ชมรุ่น

เก่ามีการยอมรับถึงรูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะแบบใหม่นี้ ในการเทศน์ของพระสงฆ์ในปัจจุบัน อีกทั้งจะเห็นได้จากการที่ผู้ชมรุ่นเก่าส่วนใหญ่ได้ตอบถึงประเด็นดังกล่าวอย่างชัดเจน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ชมรุ่นเก่า ได้ให้ความสำคัญและคำนึงถึงรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะทั้งในทางที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมของพระมหาสมปองในการนำเสนอในรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ อาจเนื่องมาจากผู้ชมรุ่นเก่า ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่/คนสูงอายุ ซึ่งมีความรู้หรือประสบการณ์ในเรื่องที่เกี่ยวกับการเทศน์ของพระสงฆ์มามาก เนื่องจากมีโอกาสได้พบเห็นรูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะของพระสงฆ์ต่างๆ หลากหลายรูปแบบแล้ว ซึ่งอาจจะมีทั้งที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมมากรวมกัน โดยมีอายุเป็นเครื่องกำหนด ดังนั้นเมื่อกลุ่มคนรุ่นเก่าเห็นถึงรูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะของพระมหาสมปอง จึงสามารถนำความรู้หรือประสบการณ์ที่ได้พบเห็นมานั้นนำมาเทียบเคียงต่อการพิจารณาในเรื่องความเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมต่อรูปแบบการเทศน์เชิงอวัจนะของพระมหาสมปองได้นั่นเอง

โดยภาพรวมความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นเก่าที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอของพระมหาสมปอง ในรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ ทั้งรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะ และรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะ พบว่าผู้ชมรุ่นเก่าที่มีการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นใน 2 ลักษณะ คือ ทั้งความพึงพอใจ และไม่พึงพอใจ แต่จากสัดส่วนของความพึงพอใจและไม่พึงพอใจ พบว่า ผู้ชมรุ่นเก่ามีการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นในด้านความพึงพอใจในสัดส่วนที่มากกว่าการแสดงออกซึ่งความไม่พึงพอใจ ในปริมาณที่เห็นได้ชัดเจน

- ในส่วนของรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะนั้น ผู้ชมรุ่นเก่ามีความพึงพอใจ และไม่พึงพอใจ ต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะที่พระมหาสมปองเลือกนำมาใช้ ได้แก่ การเลือกใช้ถ้อยคำใน 3 ลักษณะ คือ คำหรือภาษาอย่างที่คนทั่วไปพูดกัน คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ และ คำคม คำให้ข้อคิดคติเตือนใจ การเล่นคำเล่าภาษา ใน 4 ลักษณะ คือ คำสัมผัสคล้องจอง การอุปมาอุปไมย การเปรียบเทียบ และภาษาเชิงเปรียบ การใช้อารมณ์ขัน การเล่าเรื่อง การใช้เหตุการณ์ปัจจุบัน การใช้กิจกรรมประกอบการบรรยาย และการใช้ภาพและเสียง ซึ่งจากรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะที่พึงพอใจนั้นประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ คือ ในแง่ของความง่ายต่อการเข้าใจเนื้อหา ในแง่ของการดึงดูดความสนใจ และในแง่ของความทันสมัย และความไม่พึงพอใจของผู้ชมรุ่นเก่าต่อรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะ ของพระมหาสมปอง พบว่ารูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะของพระมหาสมปองที่ผู้ชมรุ่นเก่าไม่พึงพอใจ นั้นประกอบด้วยคุณลักษณะ 2 ประการ คือ ในแง่ของความไม่เหมาะสม ได้แก่ คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ คำคม คำให้ข้อคิดคติเตือนใจ คำสัมผัสคล้องจอง การใช้อารมณ์ขัน การเล่าเรื่อง การใช้กิจกรรม และการใช้ภาพ(ภาพนิ่งและภาพยนตร์โฆษณา)และเสียง และในแง่ของประโยชน์ ได้แก่ คำให้ข้อคิดคติเตือนใจ คำสัมผัสคล้องจอง การใช้อารมณ์ขัน การเล่าเรื่อง และการใช้กิจกรรม

- ในส่วนของรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะนั้น ผู้ชมรุ่นเก่าส่วนใหญ่ตอบถึงประเด็นดังกล่าวอย่างชัดเจน ซึ่งจากสัดส่วนของจำนวนมากกว่าจำนวนของผู้ชมรุ่นเก่าที่แสดงออกซึ่งความไม่พึงพอใจ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ชมรุ่นเก่ามีการยอมรับถึงรูปแบบการสื่อสารเชิงอวัจนะแบบใหม่นี้ในการเทศน์ของพระสงฆ์ในปัจจุบัน อีกทั้งจะเห็นได้จากการที่ผู้ชมรุ่นเก่าส่วนใหญ่ได้ตอบถึงประเด็นดังกล่าวอย่างชัดเจน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ชมรุ่นเก่า ได้ให้ความสำคัญและคำนึงถึงรูปแบบการนำเสนอเชิงอวัจนะทั้งในทางที่เหมาะสมหรือไม่เหมาะสมของพระมหาสมปองในการนำเสนอในรายการธรรมะเคลิเวอร์

จากการวิเคราะห์การให้สัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นเก่า ที่มีต่อรูปแบบการนำเสนอของพระมหาสมปอง ในรายการธรรมะเคลิเวอร์ พบว่า ความชื่นชอบ/ความพึงพอใจดังกล่าวที่เกิดขึ้นนั้น เป็นเรื่องของรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นเก่า แต่ละคน ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ (experience) พื้นฐานของผู้ชมรุ่นเก่าที่ได้เรียนรู้มา เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา (ต้นทุนทางศาสนา) ในเรื่องการใช้ภาษาในการเทศน์หรือบรรยายของพระภิกษุสงฆ์ เรื่องความรู้สึกละและบรรยากาศที่ได้รับในการฟังเทศน์หรือบรรยายจากพระภิกษุสงฆ์ และเรื่องสื่อประกอบการบรรยายของพระภิกษุสงฆ์ในการเทศน์หรือบรรยาย และเรื่องของการประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุสงฆ์ ทั้งในแง่ความเหมาะสมและความไม่เหมาะสม แสดงให้เห็นว่าผู้ชมรุ่นเก่ามีประสบการณ์เรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนามามาก จึงทำให้ผู้ชมรุ่นใหม่มีความคิดเห็นทั้งในส่วนของความพึงพอใจ และไม่พึงพอใจ เพราะมีความรู้หรือประสบการณ์ทางพระพุทธศาสนา หรือ ต้นทุนทางศาสนามามากพอแล้ว จึงนำมาเทียบเคียงในการพิจารณารูปแบบการนำเสนอของพระมหาสมปองในรายการธรรมะเคลิเวอร์

2. ความคิดเห็นของผู้รับสารต่อ “เนื้อหา” ของพระมหาสมปอง ตาลปุตโต

ความคิดเห็นของ “ผู้ชมรุ่นใหม่” ที่มีต่อเนื้อหา

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอเนื้อหาแบบทางธรรม (Secret Content)

จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมของความคิดเห็น ผู้ชมรุ่นใหม่ทั้งหมดมีความพึงพอใจต่อเนื้อหาแบบทางธรรมที่พระมหาสมปองเลือกมานำเสนอ เพราะ เนื้อหาแบบทางธรรมดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับตนเองโดยตรง เพราะเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติของเด็กและวัยรุ่นด้านความคิด การกระทำทั้งต่อตนเองและบุคคลอื่นในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ในเรื่องการแต่งกาย เรื่องความรัก เรื่องการขับขีรถจักรยานยนต์ เรื่องความกตัญญูต่อบุพการี เรื่องเพื่อน

และเนื้อหาแบบทางธรรมดังกล่าวเป็นธรรมะขั้นพื้นฐานที่สามารถเข้าใจได้ง่าย และนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ด้วย

จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นใหม่ที่มีต่อเนื้อหาแบบทางธรรมนั้น ผู้รับสารได้ให้เหตุผลแห่งความพึงพอใจนั้น โดยภาพรวมเกิดจาก

1. ในแง่ของความสอดคล้องกับตนเอง คือ เนื้อหาแบบทางธรรมมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับตนเองโดยตรง ซึ่งเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจ และนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับตนเองได้ ได้แก่ เนื้อหาเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติของเด็กและวัยรุ่นด้านความคิด การกระทำทั้งต่อตนเองและบุคคลอื่นในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ในเรื่องการแต่งกาย เรื่องความรัก เรื่องการขับขีรถจักรยานยนต์ เรื่องความกตัญญูต่อบุพการี เรื่องเพื่อน จากสาเหตุแห่งความพึงพอใจดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เนื่องจากวัยรุ่นนั้นจะเป็นวัยที่ให้ความสนใจเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัว (personal interests) เช่น ความสนใจเรื่องการแต่งกาย ความสนใจเรื่องเพศ(วัยรุ่นจะสนใจเพศตรงข้าม/เรื่องความรัก) ความสนใจในศาสนา อีกทั้งยังเป็นวัยที่ต้องการแสวงหาความรู้ และต้องการมีปรัชญาชีวิตหรือมีอุดมคติของตนเอง เพื่อเป็นหลักยึดในการดำเนินชีวิตหรือเพื่อไปใช้ในการวางแผนอนาคตอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ สุชา จันทรเฒ และสุรางค์ จันทรเฒ ที่กล่าวถึงผลสำรวจความต้องการของนักเรียนวัยรุ่นไว้ว่า มีความต้องการความมั่นคงปลอดภัยและอบอุ่นใจ รวมทั้งต้องการมีปรัชญาชีวิตหรือมีอุดมคติของตนเอง เพื่อเป็นหลักยึดในการดำเนินชีวิต

2. ในแง่ความง่ายต่อการเข้าใจเนื้อหา คือ เนื้อหาแบบทางธรรมเป็นธรรมะขั้นพื้นฐาน หรือเป็นเพียงหลักการประพฤติปฏิบัติตนในแบบง่ายๆ จึงสามารถเข้าใจในเนื้อหาที่พระมหาสมปองต้องการนำเสนอได้โดยง่าย เนื่องมาจากผู้ชมรุ่นใหม่นั้น คือกลุ่มเด็กและวัยรุ่นซึ่งมีความสนใจในศานาน้อย และไม่มีความต้องการที่จะศึกษาหาความรู้หรือเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา การที่วัยรุ่นส่วนใหญ่ไม่สนใจที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับศาสนาก็เพราะวัยรุ่นเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่สนุก ไม่น่าสนใจ เป็นเรื่องยากที่จะเข้าใจ เหมาะสำหรับผู้ใหญ่เท่านั้นที่จะศึกษา ดังนั้นประสบการณ์การเรียนรู้ทางศาสนาของวัยรุ่นจึงมีน้อยหรือแทบไม่มีเลย ทำให้การนำเสนอธรรมะในขั้นพื้นฐานในเรื่องที่มีความสอดคล้องโดยตรงกับผู้รับสารจึงก่อให้เกิดความพึงพอใจตามมา

ซึ่งจากเหตุผลของความชอบหรือความพึงพอใจดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นใหม่ ที่เกิดจากประสบการณ์พื้นฐานการเรียนรู้ เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอเนื้อหาแบบทางโลก (Secular Content)

จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมของความคิดเห็น ผู้ชมรุ่นใหม่ส่วนใหญ่ (เกือบทั้งหมด) มีความพึงพอใจต่อเนื้อหาแบบทางโลกที่พระมหาสมปองเลือกมานำเสนอ เพราะ เนื้อหาแบบทางโลกดังกล่าวเป็นเรื่องที่ผู้ชมรุ่นใหม่ให้ความสนใจอยู่แล้ว อีกทั้งในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้ชมรุ่นใหม่ก็จะถูกแวดล้อมไปด้วยเรื่องราวทางโลกอยู่แล้ว

จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นใหม่ที่มีต่อเนื้อหาแบบทางธรรมนั้น ผู้รับสารได้ให้เหตุผลแห่งความพึงพอใจนั้น โดยภาพรวมเกิดจาก

1. ในแง่ของการดึงดูดความสนใจ คือ ในการบรรยายธรรมะนั้น โดยทั่วไปแล้ว จะมีเนื้อหาเฉพาะหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาเท่านั้น ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจได้ยาก และทำให้ไม่สนใจหรือต้องการฟัง เพราะเป็นเรื่องที่น่าเบื่อ แต่หากมีการนำเสนอเนื้อหาในแบบอื่นๆ ควบคู่กับเนื้อหาทางธรรมะ เช่น เนื้อหาในแบบทางโลกที่มีความเกี่ยวข้องและอยู่ในความสนใจของผู้ชมรุ่นใหม่ จะช่วยดึงดูดความสนใจของผู้ชมรุ่นใหม่ให้หันมาสนใจฟังการบรรยายธรรมได้ เพราะไม่ได้มีเฉพาะเนื้อหาในทางธรรมหรือหลักธรรมะเพียงอย่างเดียว

เนื่องจากโดยปกติแล้วผู้ชมรุ่นใหม่จะมีความสนใจในศาสนาน้อย เพราะวัยรุ่นเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่สนุก ไม่น่าสนใจ เป็นเรื่องยากที่จะเข้าใจ เหมาะสำหรับผู้ใหญ่เท่านั้นที่จะศึกษา อีกทั้งวัยรุ่นนั้นเป็นวัยที่ต้องการมีประสบการณ์แปลกใหม่และท้าทาย ซึ่งสืบเนื่องมาจากความอยากรู้อยากเห็นอยากเห็น อยากลอง และอยากทำในทุกสิ่งๆ ที่พบเห็น ดังนั้นเมื่อมีการนำเสนอด้วยเนื้อหาแบบทางโลกดังกล่าวจึงเป็นสิ่งแปลกใหม่สำหรับวัยรุ่น เพราะ ไม่เคยพบเห็นการเทศน์ที่มีเนื้อหาแบบทางโลกมาก่อน เพียงแต่มีประสบการณ์มาว่าพระสงฆ์จะต้องเทศน์ด้วยเนื้อหาแบบทางธรรมเท่านั้น จึงดึงดูดให้ต้องการฟังการบรรยายของพระมหาสมปอง จึงก่อให้เกิดความพึงพอใจตามมา

2. ในแง่ของความง่ายต่อการเข้าใจเนื้อหา คือ เนื้อหาแบบทางธรรมนั้นเป็นเรื่องที่มีความลึกซึ้ง และเป็นเรื่องที่น่าสนใจได้ยาก ดังนั้นในการอธิบายหรือบรรยายให้เข้าใจได้นั้นจะต้องอาศัยตัวอย่างเพื่อมาประกอบกับหลักธรรมที่ยกขึ้นมา เพื่อให้เกิดภาพพจน์ได้ง่าย และเกิดความเข้าใจในเนื้อหาทางธรรมที่พระมหาสมปองต้องการนำเสนอได้โดยง่ายได้ในที่สุด

เนื่องมาจากผู้ชมรุ่นใหม่นั้น มีความสนใจในศาสนาน้อย จึงทำให้ไม่มีความต้องการที่จะศึกษาหาความรู้หรือเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา ดังนั้นจึงไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา หรือมีน้อย (ต้นทุนทางศาสนา) จึงไม่มี

ความสามารถหรือสติปัญญาที่จะใช้ตีความหรือทำความเข้าใจในเนื้อหาแบบทางธรรมได้ทันที
 ดังนั้นเมื่อมีการอธิบายด้วยตัวอย่างทางโลกที่วัยรุ่นพบเห็นหรือคุ้นเคย จึงทำให้สามารถเข้าใจใน
 เนื้อหาที่พระมหาสมปองต้องการสื่อสารได้อย่างรวดเร็วนั่นเอง

ซึ่งจากเหตุผลของความชอบหรือความพึงพอใจดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นไป
 ตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นใหม่ ที่เกิดจากประสบการณ์พื้นฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับ
 พระพุทธศาสนา (ต้นทุนทางศาสนา)

โดยภาพรวมความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นใหม่ที่มีต่อเนื้อหาของพระมหาสมปอง ใน
 รายการธรรมะเคลิเวอร์ ทั้งเนื้อหาแบบทางธรรม (Secred Content) และเนื้อหาแบบทางโลก
 (Secular Content) พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่มีการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นใน 2 ลักษณะ คือ ทั้งความพึง
 พอใจ และไม่พึงพอใจ แต่จากสัดส่วนของความพึงพอใจและไม่พึงพอใจ พบว่าผู้ชมรุ่นใหม่มีการ
 แสดงออกซึ่งความคิดเห็นในด้านความพึงพอใจในสัดส่วนที่มากกว่าการแสดงออกซึ่งความไม่พึง
 พอใจ อย่างเห็นได้ชัด โดยในส่วนของเนื้อหาแบบทางธรรม นั้น สาเหตุแห่งความพึงพอใจ
 ประกอบด้วยคุณลักษณะ 2 ประการ คือ ในแง่ของความสอดคล้องกับตนเอง และในแง่ของความ
 ง่ายต่อการเข้าใจเนื้อหา และในส่วนของเนื้อหาแบบทางโลกนั้น สาเหตุแห่งความพึงพอใจ
 ประกอบด้วยคุณลักษณะ 2 ประการ คือ ในแง่ของการดึงดูดความสนใจและในแง่ของความง่ายต่อ
 การเข้าใจเนื้อหา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ชมรุ่นใหม่มีความชื่นชอบ/ความพึงพอใจ และยอมรับถึง
 เนื้อหาในการเทศน์ของพระมหาสมปองเป็นอย่างมาก ซึ่งความชื่นชอบหรือความพึงพอใจดังกล่าว
 นั้นที่เกิดขึ้นนั้น เป็นเรื่องของรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นใหม่แต่ละคน ซึ่งเป็นผลมาจาก
 ประสบการณ์ (experience) พื้นฐานของผู้ชมรุ่นใหม่ที่ได้เรียนรู้มาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา (ต้นทุน
 ทางศาสนา)ในเรื่องของเนื้อหาที่ใช้ในการเทศน์/บรรยายของพระภิกษุสงฆ์ ทั้งในแง่ความเหมาะสม
 และความไม่เหมาะสม แสดงให้เห็นว่าผู้ชมรุ่นใหม่มีประสบการณ์เรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา
 น้อย จึงทำให้ผู้ชมรุ่นใหม่มีความคิดเห็นเฉพาะความพึงพอใจ เพราะไม่มีความรู้หรือประสบการณ์
 ทางพระพุทธศาสนา หรือ ต้นทุนทางศาสนา มากพอในการนำมาเทียบเคียงในการพิจารณาเนื้อหา
 ของพระมหาสมปองในรายการธรรมะเคลิเวอร์

ความคิดเห็นของ “ผู้ชมรุ่นเก่า” ที่มีต่อเนื้อหา

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอเนื้อหาแบบทางธรรม (Secred Content)

จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมของความคิดเห็น ผู้ชมรุ่นเก่ามีแสดงออกซึ่งความพึงพอใจและไม่พึงพอใจต่อการนำเสนอเนื้อหาแบบทางธรรม ผู้รับสารได้ให้เหตุผลแห่งความพึงพอใจและไม่พึงพอใจนั้น โดยภาพรวมเกิดจาก

1. ในส่วนของความพึงพอใจ พบว่าผู้ชมรุ่นเก่า ประมาณ 3 ใน 5 มีความพึงพอใจซึ่งความพึงพอใจนั้นเกิดจากในแง่ของความสอดคล้องกับตนเอง เพราะ เนื้อหาแบบทางธรรมมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับตนเองโดยตรง เพราะเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับหลักของการประกอบอาชีพ/การทำงาน เช่น เรื่องความซื่อสัตย์ ความอดทน การประพฤติปฏิบัติต่อเจ้านาย และในแง่ของความง่ายต่อการเข้าใจเนื้อหา เพราะเนื้อหาแบบทางธรรมดังกล่าวเป็นธรรมะขั้นพื้นฐานขั้นเบื้องต้น ซึ่งอยู่ในชั้นทาน และชั้นศีลเท่านั้น

จากสาเหตุความพึงพอใจดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นเก่า ที่เกิดจากผู้ชมรุ่นเก่านั้น เป็นตัวแทนของกลุ่มคนวัยทำงาน ดังนั้นเมื่อมีการนำเสนอเนื้อหาแบบทางธรรมที่สามารถนำไปใช้ในการทำงานได้ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของตนเอง จึงเกิดความพึงพอใจตามมา อีกทั้งยังเป็นธรรมะในขั้นพื้นฐาน จึงสามารถนำไปใช้ได้ง่ายๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

2. ในส่วนของความไม่พึงพอใจ พบว่าผู้ชมรุ่นเก่า ประมาณ 2 ใน 5 ไม่พึงพอใจซึ่งความไม่พึงพอใจนั้น เกิดจากในแง่ของการใช้ประโยชน์ เพราะ เนื้อหาแบบทางธรรมนั้นมีความเข้มข้นของเนื้อหาธรรมน้อยหรือแทบไม่มีเลย หรือหากมีการนำเสนอก็ไม่ใช้หลักธรรมะที่เป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา หากเป็นเพียงหลักของการประพฤติปฏิบัติตนเท่านั้น จึงไม่สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้จริง และในแง่ของความเหมาะสม เพราะ เนื่องจากไม่ได้เน้นนำเสนอหลักธรรมะโดยแท้จริง ซึ่งไม่เป็นไป ตามหลักการเผยแพร่ธรรมะของพระภิกษุสงฆ์ ที่จะต้องนำหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาเผยแพร่ให้ประชาชนทั่วไปได้รับรู้รับทราบ ซึ่งถือว่าเป็นการนำเสนอหลักธรรมะที่เป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนาเผยแพร่ ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญยิ่งของพระภิกษุสงฆ์

จากความไม่พึงพอใจดังกล่าวจะเห็นได้ว่าเป็นไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นเก่า เนื่องจากมีประสบการณ์พื้นฐานเรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนามากพอสมควรแล้วจึงสามารถนำมาเทียบเคียงได้ว่าเนื้อหาแบบทางธรรมที่นำเสนอ นั้นไม่ใช่หลักธรรมะที่เป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา และมองในแง่ของประโยชน์ หรือการนำไปใช้ได้จริงมากกว่าเพียงแต่ต้องการความสนุกสนานเท่านั้น

ซึ่งจากเหตุผลของความพึงพอใจและไม่พึงพอใจดังกล่าว จะเห็นได้ว่าเป็นไปตามรสนิยม (taste) ของผู้ชมรุ่นเก่า ที่เกิดจากประสบการณ์พื้นฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา (ต้นทุนทางศาสนา) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการนำเสนอเนื้อหาแบบทางธรรมของพระมหาสมปอง ไม่มี

ความสอดคล้องกับรสนิยม (taste) ในแง่ทางธรรมของผู้ชมรุ่นเก่า เพราะผู้ชมรุ่นเก่า คือกลุ่มบุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งประสบการณ์ในแง่ทางธรรม/ทางด้านหลักธรรมคำสอนหรือเรื่องราวต่างๆในทางพระพุทธศาสนาดีมากพอสมควรแล้ว ดังนั้นจึงไม่ต้องการเพียงหลักธรรมะในขั้นพื้นฐานเท่านั้น แต่ต้องการหลักธรรมที่มีความลึกซึ้งมากกว่านี้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันที่ต้องพบเจอกับปัญหาและอุปสรรคมากมาย

ความคิดเห็นต่อการนำเสนอเนื้อหาแบบทางโลก (Secular Content)

จากการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมของความคิดเห็น ผู้ชมรุ่นเก่ามีแสดงออกซึ่งความพึงพอใจและไม่พึงพอใจต่อการนำเสนอเนื้อหาแบบทางโลก ผู้รับสารได้ให้เหตุผลแห่งความพึงพอใจและไม่พึงพอใจนั้น โดยภาพรวมเกิดจาก

1. ในส่วนของความพึงพอใจ พบว่าผู้ชมรุ่นเก่าประมาณ 4 ใน 5 มีความพึงพอใจซึ่งความพึงพอใจนั้นเกิดจากในแง่ของความเหมาะสมของเนื้อหาที่นำเสนอ เพราะ ประเด็นเรื่องทางโลกที่นำเสนอเป็นประเด็นที่ดีงาม ไม่ใช่เรื่องน่าเกลียด หรือเป็นเรื่องต้องห้ามในการพูดในที่สาธารณะ หรือเกินกว่าผู้ฟังจะรับได้ และในแง่ของการดึงดูดความสนใจ เพราะมีการนำเสนอเรื่องทางโลกเป็นจำนวนมาก และเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของสังคม จึงช่วยสร้างบรรยากาศแบบแปลกใหม่ ทำให้การบรรยายธรรมน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

2. ในส่วนของความไม่พึงพอใจ พบว่าผู้ชมรุ่นเก่าประมาณ 1 ใน 5 ไม่พึงพอใจซึ่งความไม่พึงพอใจนั้นเกิดจากในแง่ของ การใช้ประโยชน์ และ ในแง่ของความไม่เหมาะสม เพราะเรื่องทางโลกที่นำเสนอส่วนใหญ่ไม่มีสาระหรือประโยชน์กับผู้ฟัง และพระมหาสมปองเลือกนำเสนอเรื่องทางโลกมากกว่าเรื่องทางธรรมซึ่งไม่ใช่หน้าที่ของพระภิกษุสงฆ์ จึงไม่เหมาะสมแก่สมณะเพศ

โดยภาพรวมความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นเก่าที่มีต่อเนื้อหาของพระมหาสมปอง ในรายการธรรมะเคลียวอร์รี่ ทั้งเนื้อหาแบบทางธรรม (Secred Content) และเนื้อหาแบบทางโลก (Secular Content) พบว่าผู้ชมรุ่นเก่ามีการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นใน 2 ลักษณะ คือ ทั้งความพึงพอใจ และไม่พึงพอใจ แต่จากสัดส่วนของความพึงพอใจและไม่พึงพอใจ พบว่า ผู้ชมรุ่นเก่ามีการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นในด้านความพึงพอใจในสัดส่วนที่มากกว่าการแสดงออกซึ่งความไม่พึงพอใจ อย่างเห็นได้ชัด โดยในส่วนของเนื้อหาแบบทางธรรมนั้น สาเหตุแห่งความ พึงพอใจนั้นประกอบด้วยคุณลักษณะ 2 ประการ คือ ในแง่ของความสอดคล้องกับตนเอง และในแง่ของความง่ายต่อการเข้าใจเนื้อหา และในส่วนของเนื้อหาแบบทางโลกนั้น สาเหตุแห่งความไม่พึงพอใจนั้นประกอบด้วยคุณลักษณะ 2 ประการ คือ ในแง่ของความเหมาะสมของเนื้อหาที่นำเสนอ และในแง่

ของการดึงดูดความสนใจ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ชมรุ่นเก่าถึงแม้จะไม่พึงพอใจหรือไม่มีความชื่นชอบต่อการนำเสนอเนื้อหาของพระมหาสมปองบ้าง แต่ก็ถือได้ว่าการพึงพอใจหรือชื่นชอบมากอยู่ในระดับหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการยอมรับถึงการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบใหม่ในการเทศน์ของพระมหาสมปองอีกด้วย ซึ่งความชื่นชอบหรือความพึงพอใจดังกล่าวนี้ที่เกิดขึ้นนั้น เป็นเรื่องของรสนิยม (taste) ของผู้ชมเก่าแต่ละคน ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ (experience) พื้นฐานของผู้ชมรุ่นเก่าที่ได้เรียนรู้มาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา (ต้นทุนทางศาสนา) ในเรื่องของเนื้อหาที่ใช้ในการเทศน์/บรรยายของพระภิกษุสงฆ์ ทั้งในแง่ความเหมาะสมและความไม่เหมาะสม แสดงให้เห็นว่าผู้ชมรุ่นเก่ามีประสบการณ์เรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา มาก จึงทำให้ผู้ชมรุ่นเก่ามีความคิดเห็นทั้งความพึงพอใจและความไม่พึงพอใจ เพราะมีความรู้หรือประสบการณ์ทางพระพุทธศาสนา หรือต้นทุนทางศาสนา มากพอในการนำมาเทียบเคียงในการพิจารณาเนื้อหาของพระมหาสมปองในรายการธรรมะเคลิเวอร์

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง รูปแบบการนำเสนอ เนื้อหา กระบวนการสร้างสรรค์ และความคิดเห็นของผู้รับสาร ผู้วิจัยเสนอข้อวินิจฉัย ได้ 3 ประเด็นดังนี้ คือ

1. จากการศึกษาพบว่า รายการธรรมะเคลิเวอร์ เป็นรายการธรรมะในรูปแบบใหม่ ซึ่งไม่ใช่รูปแบบรายการธรรมะตามธรรมเนียมปฏิบัติจากในอดีตที่มีมา เนื่องจากมีการผสมผสาน (hybrid) ทั้งรูปแบบการนำเสนอแบบเก่าที่เคยมีมาในรายการประเภทธรรม และรูปแบบการนำเสนอแบบใหม่ซึ่งมีการสร้างสรรค์และพัฒนาขึ้น ทำให้รายการธรรมะเคลิเวอร์เป็นรายการธรรมะที่มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น (บทที่ 4)

2. จากการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันเก่าอย่าง “สถาบันศาสนา” และสถาบันใหม่อย่าง “สถานีสื่อมวลชน” ได้เปลี่ยนมาเป็นการสัมพันธ์อันดีต่อกัน โดยการทำงานร่วมกันในการผลิตรายการทางโทรทัศน์ ซึ่งแต่เดิมนั้นในระดับของการปฏิบัติงานบุคลากรของสถาบันทั้งสอง ต่างมีความสัมพันธ์แบบ “Love-hate relationship (ทั้งรักทั้งชัง)” ซึ่งต่างก็จ้องมองดูกันด้วยความไม่ไว้วางใจและไม่เข้าใจกัน แต่จากการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า รายการธรรมะเคลิเวอร์ ถือเป็น “ผลิตภัณฑ์ใหม่ทางวัฒนธรรม” ที่เกิดจากการทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันศาสนา และ สถานีสื่อมวลชน โดยที่บริษัทแกรมมี เทเลวิชั่น จำกัด (สถานีสื่อมวลชน) ได้นำเทปบันทึกการบรรยายตามสถานที่ต่างๆของพระมหาสมปอง (สถาบันศาสนา) มาเป็นวัตถุดิบในการผลิตรายการเพื่อออกอากาศ อีกทั้งในส่วนของพระมหาสมปอง (สถาบันศาสนา) ก็อาศัยสื่อมวลชนเป็นช่องทางหนึ่งในการเข้าถึงศาสนิกชนในระดับกว้าง

อีกทั้งยังพบว่า โดยภาพรวมของกระบวนการทำงานร่วมกันของ “สถาบันศาสนา” และ “สถาบันสื่อมวลชน” ไม่มีความสอดคล้อง หรือเป็นไปตามแนวคิดเรื่องศาสนาในโลกสมัยของ P.Berger ที่กล่าวว่าสื่อมวลชนและสถาบันศาสนาได้ก่อตัวมาจากโลกทัศน์คนละกรอบ (Worldview Framework) กล่าวคือ โลกทัศน์ของศาสนานั้นเป็นโลกทัศน์แบบโลกุตรกรรม “แบบทางธรรม” (Sacred world) และโลกทัศน์ของสื่อมวลชนนั้นเป็นโลกทัศน์แบบโลกียะ “แบบทางโลก” (Secular World) แต่จากการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าไม่ได้เป็นไปตามแนวคิดดังกล่าว เนื่องจาก รูปแบบการนำเสนอ เนื้อหา ตลอดจนกระบวนการสร้างสรรค์ของพระมหาสมปอง ซึ่งเป็นตัวแทนของสถาบันศาสนา ซึ่งจะต้องเน้นนำเสนอไปในทางธรรมมากกว่าทางโลก แต่กลับพบว่าพระมหาสมปองนั้นจะเน้นนำเสนอทั้งในส่วนจากรูปแบบการนำเสนอ(บทที่ 4.2) เนื้อหา(บทที่ 5) และกระบวนการสร้างสรรค์(บทที่ 6.1) ที่เน้นทางโลกมากกว่าทางธรรม ส่วนรูปแบบการนำเสนอ(บทที่ 4.1) เนื้อหา ตลอดจนกระบวนการผลิตรายการของบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด ซึ่งเป็นตัวแทนของสถาบันสื่อมวลชน ซึ่งจะต้องเน้นนำเสนอไปในทางโลก มากกว่าทางธรรม แต่กลับพบว่าบริษัทแกรมมี่ เทเลวิชั่น จำกัด นั้น จะนำเสนอทั้งในส่วนจากรูปแบบการนำเสนอ เนื้อหา และกระบวนการผลิตรายการที่เน้นทางธรรมมากกว่าทางโลก ซึ่งจะเห็นได้จากในแต่ละขั้นตอนของการผลิตรายการนั้นมีส่วนสัมพันธ์ และเชื่อมโยงกับลักษณะความเป็นรายการประเภทธรรมะโดยตลอด เพื่อให้สื่อถึงความเชื่อพระพุทธรศาสนา รวมทั้งให้ความสำคัญในเรื่องของความเหมาะสมของผู้ร่วมรายการ ในฐานะของพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งรับหน้าที่เป็นวิทยากรของรายการเป็นอย่างมาก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสถาบันสื่อมวลชนนั้นยึดกุมศาสนา โดยการทำหน้าที่เป็น ผู้คัดกรองเนื้อหาให้มีความเหมาะสม มากกว่า พระมหาสมปอง ซึ่งเป็นตัวแทนของสถาบันศาสนาอีกด้วย

3. จากการศึกษาพบว่า จากกระบวนการสร้างสรรค์ของพระมหาสมปอง ตาลปุตโต ในรายการธรรมะเคลิเวอร์รี่ พระมหาสมปองนั้นมีการปรับตัวและปรับปรุงกระบวนการสื่อสารของตนเอง ใน 3 องค์ประกอบ คือ 1. องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจในการสร้างสรรค์ ได้แก่ การวิเคราะห์ผู้รับสาร การกำหนดวัตถุประสงค์ในการนำเสนอเนื้อหาสาร และการกำหนดรูปแบบการเผยแพร่ธรรมในแบบธรรมะเคลิเวอร์รี่ 2. องค์ประกอบด้านทักษะในการสร้างสรรค์ ได้แก่ การเลือกใช้สื่อและการเลือกสาร 3. องค์ประกอบด้านกลยุทธ์ในการสร้างสรรค์ ได้แก่ การใช้อารมณ์ขัน การเล่าเรื่อง การใช้เหตุผลปัจจุบัน การใช้ความรู้ประสบการณ์เดิม และการเลียนแบบ

อีกทั้งพบว่ากระบวนการสร้างสรรค์ของพระมหาสมปอง ตาลปุตโต ในทั้ง 3 องค์ประกอบเป็นการสร้างสรรค์โดยคำนึงถึงผู้รับสารเป็นสำคัญ หรือเป็นการสร้างสรรค์จากความสนใจ/ความต้องการ/ระดับความเข้าใจ/ความสอดคล้อง และประโยชน์ของผู้รับสารที่จะได้รับ หรือที่เรียกว่า “ถือเอาผู้รับสารเป็นตัวตั้ง” (Audience-center) ทั้งสิ้น ซึ่งแตกต่างจากการสร้างสรรค์ของพระภิกษุสงฆ์ในอดีตซึ่งในการเทศน์/บรรยายของพระภิกษุสงฆ์ในอดีตนั้น พระภิกษุสงฆ์ ผู้ทำการ

เทศน์หรือเป็นผู้ส่งสารจะทำการส่งสารจากจุดยืนของผู้ส่งสาร (Sender-center) หรือที่เรียกว่า “ถือเอาผู้ส่งสารเป็นหลัก/ตัวผู้พูดเป็นตัวตั้ง”

อีกทั้งพบว่า กระบวนการสร้างสารของพระมหาสมปองจะสร้างสารจากจุดยืนของผู้รับสารเป็นสำคัญแล้ว ก็จะเลือกสร้างสารจากรสนิยม(taste) หรือความชื่นชอบ/ความพึงพอใจของผู้รับสารในรูปแบบใหม่ๆ เป็นส่วนใหญ่ มากกว่าที่จะเลือกสร้างสารจากรสนิยม(taste) หรือความชื่นชอบ/ความพึงพอใจของผู้รับสารในรูปแบบเก่า โดยเฉพาะรสนิยม(taste) หรือความชื่นชอบ/ความพึงพอใจของผู้รับสารกลุ่มเด็กและวัยรุ่น ในรูปแบบใหม่นั้นเอง ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าพระมหาสมปองมีจุดมุ่งหมายเพื่อสื่อสารกับผู้รับสารกลุ่มวัยรุ่นเป็นสำคัญ ไม่ใช่ผู้รับสารกลุ่มผู้ใหญ่

4. จากการศึกษาพบว่า จากความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นใหม่ ส่วนใหญ่(เกือบทั้งหมด) มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหาของพระมหาสมปอง ตาลปุตโต ที่ถูกนำเสนอในรายการธรรมะเคลียวอร์รี่ ซึ่งความคิดเห็นดังกล่าวแตกต่างจากความคิดเห็นของผู้ชมรุ่นเก่า ซึ่งมีทั้งความพึงพอใจ และความไม่พึงพอใจ ต่อรูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหาของพระมหาสมปอง ตาลปุตโต ที่ถูกนำเสนอในรายการธรรมะเคลียวอร์รี่ แต่จากสัดส่วนที่แสดงออกซึ่งความพึงพอใจและไม่พึงพอใจมีจำนวนแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งสาเหตุที่อยู่เบื้องหลังของความชื่นชอบ/ความพึงพอใจ และความไม่พึงพอใจดังกล่าว เกิดจากเรื่องของ “ รสนิยม” (taste) ของผู้รับสารทั้งสองกลุ่ม ทั้งรสนิยมในเรื่องทางธรรม และรสนิยมในเรื่องทางโลก ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยเรื่อง “อายุ” ของผู้รับสารทั้งสองกลุ่ม เนื่องจากตัวแปรเรื่องอายุนั้นเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงประสบการณ์การเรียนรู้ (experience) ที่ผ่านมา โดยเฉพาะประสบการณ์การเรียนรู้ในทางธรรม หรือ ศันทุนทางศาสนาของผู้รับสารทั้งสองกลุ่ม เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ความคิดเห็นที่แตกต่างระหว่างผู้รับสารสองกลุ่มเกิดจาก “ตัวแปรเรื่องประสบการณ์การเรียนรู้ในทางธรรม หรือ ศันทุนทางศาสนา” นั้นเอง

อีกทั้งยังพบว่า ผู้รับสารซึ่งเป็นผู้ชมรุ่นใหม่ให้ความสนใจ/ความสำคัญต่อรูปแบบการนำเสนอของพระมหาสมปอง มากกว่าเนื้อหาสารที่พระมหาสมปองเลือกนำเสนอ ซึ่งเห็นได้จากการสัมภาษณ์ถึงเนื้อหาที่พระมหาสมปองนำเสนอ ผู้ชมรุ่นใหม่ไม่สามารถตอบถึงแก่นหรือหลักธรรมที่พระมหาสมปองเลือกนำเสนอได้ แต่จะตอบได้เฉพาะหลักธรรมะที่สอดคล้องมาพร้อมความบันเทิง สนุกสนานเท่านั้น ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ผู้ชมรุ่นใหม่มีแบบแผนของการบริโภครายการประเภทธรรมะทางโทรทัศน์ โดยเน้นที่การบริโภค รูปแบบ (Style)มากกว่าจะสนใจหรือให้ความสำคัญกับเนื้อหาสาร (Substance)

ข้อจำกัดสำหรับการทำวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้พบข้อจำกัด คือ ความขาดแคลนข้อมูลทางด้านการผลิตรายการ เนื่องจากรายการที่ทำการศึกษานั้นเป็นรายการที่ไม่ได้มีการจัดการหรือการวางแผนในการผลิต

รายการมากนัก อาจเนื่องมาจากไม่ได้เป็นรายการประจำของทางสถานีโทรทัศน์ แต่เป็นเพียงรายการที่จัดทำขึ้นในช่วงของวันหยุดนักขัตฤกษ์เท่านั้น จึงทำให้ผู้ผลิตรายการไม่ได้มีการวางแผนอะไรมากมาย อีกทั้งในส่วนของผู้สร้างเนื้อหาสารโดยตรง เป็นบุคคลผู้มีชื่อเสียงเป็นอย่างมาก ซึ่งในช่วงที่ผู้วิจัยทำการศึกษาก็เป็นช่วงที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยมให้ไปบรรยายเพิ่มมากขึ้นเป็นเท่าตัว ดังนั้นจึงไม่มีเวลาในการให้ข้อมูลเท่าที่ควร จึงอาจทำให้ขาดแคลนข้อมูลในส่วนนี้ไปบ้าง ทำให้ข้อมูลอาจจะไม่ครบถ้วนสมบูรณ์มากนัก

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาเรื่อง “กระบวนการสร้างสรรค์ของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต ในรายการธรรมะเคลิเวอร์” ถือเป็น การเริ่มต้นศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต เพราะก่อนหน้านี้ยังไม่เคยทำการศึกษาในเรื่องราวเกี่ยวกับพระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต อย่างเป็นทางการมาก่อน การวิจัยครั้งนี้จึงเป็นเพียงก้าวแรกหรือพื้นฐานในการศึกษาเท่านั้น สำหรับในขั้นต่อไป ควรศึกษาด้วยมุมมองที่แตกต่างออกไป และมีความเฉพาะเจาะจงหรือลุ่มลึกมากขึ้น อันได้แก่

1) การศึกษาถึงความพึงพอใจของผู้รับสารต่อการนำเสนอของพระมหาสมปอง ในสื่อต่างๆ โดยมุ่งเน้นไปที่ผู้รับสาร เพื่อให้ทราบถึงกลุ่มเป้าหมายหรือผู้ชมที่แท้จริงของพระมหาสมปอง รวมไปถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการนำเสนอของพระมหาสมปองด้วย

2) การศึกษาถึงเนื้อหาในการนำเสนอของพระมหาสมปอง จากสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือพ็อกเก็ตบุคต่างๆ เพื่อให้ทราบถึงเนื้อหาที่ถูกนำเสนอเหล่านั้นที่สามารถสร้างยอดขายได้มาก

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กาญจนา แก้วเทพ. **ศาสตร์แห่งสื่อและวัฒนธรรมศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์ จำกัด, 2549.
- กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. “คติชนบนถนนโฆษณา” ใน **เมื่อสื่อส่องและสร้างวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ศาลาแดง, 2545.
- กาญจนา แก้วเทพ. **เอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างสารในงานนิเทศศาสตร์หน่วยที่ 1-7**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช, 2550.
- กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. **สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับสื่อการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, 2551.
- กำจร หลุยยะพงศ์. จับเข้าคู่กัน ในรายการ “จับเข้าคู่กัน”. **สื่อบันเทิง : อำนาจแห่งความไร้สาระ**. กรุงเทพฯ : ออล อเบ้าท์ พรินท์, 2545.
- จ่านง รัชสิกุล. **เอกสารการสอนชุดการจัดรายการวิทยุโทรทัศน์ หน่วยที่ 1-7**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช, 2544.
- ชนัญญา ไยลออ. **การสื่อสารอารมณ์ขันของนักแสดงตลกผ่านรายการก่อนบ่ายคลายเครียด**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2544.
- ฉุมพรี เหล่าวิเศษกุล. **การศึกษากลไกรายการของพระปฎิญาณันทภิกขุและพระพยอม กัลยาโณ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2547.
- ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์. **การสื่อสารระหว่างบุคคล**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: รุ่งแสงการพิมพ์, 2533
- ทัศนีย์ เจนวิถีสุข และคณะ. **ความสามารถด้านการสื่อสารของพระพิศาลธรรมพาที (พระพยอม กัลยาโณ)กับการระดมพลังการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2548.
- ปิ่นนัดดา นพพานวัน. **การศึกษากระบวนการสื่อสารเพื่อเผยแพร่ธรรมะของสถาบันสงฆ์ไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2533.
- พรธณี จิตไพศาลวัฒนา. **ความคิดเห็นของคนรุ่นใหม่ต่อสถาบันครอบครัวที่ปรากฏในภาพยนตร์โฆษณาทางโทรทัศน์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2540.

- พระบุญโชค ชมธมโม. **ศึกษารูปแบบและวิธีการเทศนาของพระสงฆ์ไทยในปัจจุบัน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาธรรมนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2548.
- เมตตา วิวัฒน์านุกูล. **เอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างสารในงานนิเทศศาสตร์หน่วยที่8-15**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2549.
- เมธยาพิมพ์ สมประสงค์. **ความคิดเห็นของผู้รับสารที่มีต่อแนวคิดเรื่อง “ความเป็นไทย” ในภาพยนตร์โฆษณาที่เน้นความเป็นไทยจากสื่อโทรทัศน์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2538.
- รัชเขต วิสเพ็ญ. **พูดอย่างเขียน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บุ๊คเบงก์, 2551.
- สมบัติ เสริมศิลป์. **วรรณกรรมคำสอนพระพยอม กัลยาโณ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. 2532.
- สมรักษ์ ชัยสิงห์กานานนท์. **รสนิยม : ภาษาไทยยุคบริโภคนิยม**. กรุงเทพมหานคร: โครงการหนังสือเล่ม สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- สุธี พลพงษ์. **เอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างสรรค์รายการโทรทัศน์ หน่วยที่ 1-5**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2550.
- สุธี พลพงษ์. **เอกสารการสอนชุดวิชาการผลิตรายการโทรทัศน์เบื้องต้น หน่วยที่ 8-15**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2550.
- สุกัญญา สมไพบูลย์ และปอรรษม์ ยอดเนตร. **เอกสารการสอนชุดวิชาการผลิตรายการโทรทัศน์เบื้องต้น หน่วยที่ 1-7**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช, 2550.
- สุภาภรณ์ ศรีดี. **กระบวนการสร้างเนื้อหาเกี่ยวกับ "ความซื่อสัตย์สุจริต" ในรายการโทรทัศน์ของสำนักงาน ป.ป.ป.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2539.
- อารีชา ทวีศักดิ์สกุล. **การวิเคราะห์เนื้อหาและรูปแบบรายการธรรมะทางโทรทัศน์ พ.ศ. 2542**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2544.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวชลธิชา ชูชาติ เกิดเมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2527 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี
สำนักวิชาสารสนเทศศาสตร์ สาขานิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ เมื่อปีการศึกษา 2549 เข้า
ศึกษาต่อในระดับปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัยในปีการศึกษา 2550